5
2
252
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE

5. 2. 252

Digitized by Google

GABRIELIS BARRII FRANCICANI

De Antiquitate, & Situ Calabriæ

LIBRI QUINQUE

Nunc primum ex authographo reſtituti, ac per capita diſtributi.

Cum Animadverſionibus

SERTORII QUATRIMANNI PATRICII CONSENTINI

NECNON

Prolegomenis, Additionibus, & Notis

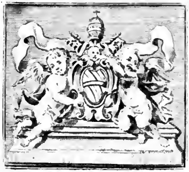
THOMÆ ACETI ACADEMICI CONSENTINI

QUIBUS ACCEDIT

DISSERTATIO

PETRI POLIDORI FRENTANI

Qua Bruttii a calumnia de inlatis Jeſu Chriſto D. N. tormentis & morte vindicantur.

ROMÆ MDCCXXXVII.
Ex Typographia S. MICHAELIS ad Ripam
Sumtibus Hieronymi Mainardi.

SUPERIORUM PERMISSU.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO

P A P Æ
CLEMENTI
DUODECIMO

THOMAS ACETI

FELICITATEM.

NON leves quidem me cauſæ impellunt, ut Sanctiſſimis tuis pedibus provolutus has *de Antiquitate & Situ Ca-*

Digitized by Google

labriæ in Gabrielem Barrium elucubrationes meas SANCTITATI TUÆ dedicem, ac demiſſiſſime offeram; & licet magnitudo ac majeſtas Tua me terreat, invitat tamen humanitas atque Clementia. Quem enim Te uno benigniorem potentioremque mihi, ac Calabræ nationi Patronum nanciſci poteram, cum & nationi & mihi tot munificentiæ Tuæ argumentis teſtatus ſis patrocinium? Equidem ut miſſos faciam tot Calabros viros, quos vel ad præcipuos Eccleſiaſticæ dignitatis gradus evexiſti, tenuitatis meæ recordatus es, cum in Bullarii Romani celeberrima editione ſub feliciſſimis auſpiciis Tuis qualemcunque navavi operam benigne exceperis. At hæc, BEATISSIME PATER, ſingulorum beneficia ſunt: venio ad ea, quæ omnes, totamque nationem TIBI devinctam faciunt. Nuper in Calabria ad inſtituendos Italo-Græcos extructum eſt Seminarium, diu a Romanis Pontificibus Deceſſoribus tuis fruſtra tentatum, ſed a Te, ære tuo, tot millibus aureorum impenſis feliciter cœptum, atque abſolutum. Et quaſi gloriæ Tuæ ac

pro-

providentiæ parum viſum ſit, Epiſcopo ad id conſtituto, peramplis redditibus decoraſti. Quas ergo acceptas Tibi referet gratias Calabra gens, quas laudes gloriæ Tuæ dignas excogitabit? Aſt ego, BEATISSIME PATER, omnium minimus quo pacto valeam SANCTITATIS TUÆ digniſſima celebrare præconia? Dicam quod res eſt. Si generis nobilitatem, Corſiniæque Gentis præſtantiam, animi magnitudinem, ſanctitatem, ceteraſque Majorum Tuorum virtutes enarrare aggrediar, eloquentia deficit. Si in regenda Petri Navicula, cui ſanctiſſime præes, totaque Chriſtiana Republica gubernanda, Animi Tui moderationem, Juſtitiam, Apoſtolicam fortitudinem, & charitatem, qua omnes complecteris, exponere audeam, vires non ſuppetunt. Urbem, mundi caput, Barbarorum feritate obtruncatam, ac vetuſtiſſimis præclariſſimiſque ornamentis exutam legimus; temporum injuriis fœdatam vidimus: Nunc vero ſurgentem aſpicimus, quæ juvenili facie revocata SANCTITATI TUÆ refert acceptum quicquid de-

coris,

coris, pulcritudinis, ac majeſtatis acceſſit. Capitolium Conſularibus Inſcriptionibus, eximiiſque Statuis exornatum; Vaticana Bibliotheca, toto terrarum orbe conſpicua, peculiaribus antiquitatis monumentis, Hetruſciſque vaſis locupletata; Eccleſiæ vel a fundamentis erectæ, vel reſtitutæ, quas inter celeberrima Laterani, qua porticibus, qua proſpectibus; Hadriaticum mare libero Anconæ portu, inſignibuſque ædificiis nobilitatum; Trivii Fons magnificentiſſime extructus; Viæ omnes publico commercio commodæ, ceteræque Ædes TE Romanæ magnificentiæ reſtitutorem, oppreſſi refugium, inopes Patrem, Literatorum cœtus Mæcenatem vindicant atque proclamant. Sed hæc, tametſi maxima, ſi cum Animo Tuo conferantur, nulla ſunt: præſertim quod paucorum annorum ſpatio, ac difficillimis hiſce temporibus omnium expectationem viceris ac deſiderium. Jam vero gloriæ Tuæ gens Calabra gratulatur, munificentiæ gratias agit; quin & ego in hoc opere nihil antiquius habui, quam ut accepti a TE beneficii monumentum

per-

perennaret. Quamobrem, BEATISSIME PATER, ut hos qualeſcunque labores meos, glorioſiſſimo Tuo Nomine decoratos, in Tuaque celeberrima Bibliotheca ſive Vaticana, ſive Corſinia præcipue digeſtos, meque, gentemque meam, cujus hiſtoriam pro virili parte contexui, ea qua ſoles Clementia excipias enixe oro: ſatis quippe patrocinii Calabræ nationi ex hoc acceſſurum fore confido. Interim Deus Optimus Maximus, cujus, ad Eccleſiæ Catholicæ incrementum, populorumque TIBI concreditorum felicitatem, glorioſiſſimas geris vices, TE quam diutiſſime ſervet incolumem, PATER BEATISSIME, cujus ego Sanctisſimos pedes deoſculans, Paternam Tuam Benedictionem quam humillime exopto.

PROTESTATIO AUCTORIS.

PRofitetur Auctor quoad res in hoc opere relatas, ſive Perſonas reſpiciant, ſive naturæ vires excedant conformare ſe omnino velle Decretis S. R., & Univerſalis Inquiſitionis editis ſub die 13. Martii 1625., & 5. Julii 1634., nec non declarationi factæ a Sa: Me: Urbano VIII. *ſub die 5. Junii 1631. Adeoque ſenſum ejus eſſe, ut cuncta dumtaxat recipiantur tamquam humana hiſtorici Scriptoris auctoritate freta, non autem veluti Sanctæ Sedis Apoſtolicæ judicio comprobata, cui ea ipſe humillime ſubmittit corrigenda.*

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

N. Baccarius Epiſcopus Bojanen. Viceſgerens.

APPROBATIONES.

MAndato Reverendiſſimi P. Jo: Benedicti Zuanelli, Sac. Palat. Apoſt. Magiſtri, lecta ſunt a me perdiligenter Cl. Viri Thomæ Aceti Academici Conſentini, & Vaticanæ Baſilicæ Clerici Beneficiati *in Gabrielis Barrii de antiquitate, & ſitu Calabriæ libros quinque, Prolegomena Additiones, & Notæ*, additis Animadverſionibus Sertorii Quattrimani; mirumque in modum ea me lectio delectavit: nam clariſſimi, & amiciſſimi Hominis præclara ingenii, & exquiſitæ eruditionis monumenta jucunde perſpexi; & ipſa ſcribendi ratio, ac dicendi genus ejuſmodi eſt, ut nihil nitidius, neque venuſtum magis poſſit ad illuſtrandam communem Patriam deſiderari. Omnia igitur viſa ſunt mihi & laudatis moribus congruentia, & Chriſtianæ prudentiæ officiis referta: Quæ & virum deceant gravis in aſſerendo judicii, & in refellendis calumniatorum argumentis, urbanitatis, ac majeſtatis cultorem ſatis exhibeant. Eadem ergo Eruditorum utilitati, & oblectationi legentium Typis exponi poſſe cenſeo. Ex Collegio S. Franciſci de Paula ad Montes de Urbe die XXI. Januarii MDCCXXXVI.

Franciſcus Zavaroni Ordinis Minimorum Ex-Generalis S. R., & Univerſ. Inquiſ. Qualificator, S.C. Indicis Conſultor &c.

QUUM Notas, & Additiones ad Gabrielem Barrium tanto ſtudio elucubratas, additis Sertorii Quadrimani Animadverſionibus, a Cl. Thoma Aceti Baſilicæ noſtræ Vaticanæ Clerico Beneficiato juſſu Reverendiſſimi P. Jo: Benedicti Zuanelli S. Palatii Magiſtri diligenter legerim, & non ſolum in eis nihil contra Catholicam Fidem, ac bonos mores invenerim; ſed multa potius, quæ Sacræ Hiſtoriæ illuſtrandæ, ac pietati ampſificandæ plurimum prodeſſe poſſunt, hinc, atque inde ſparſa animadverterim; publica luce, atque Eruditorum lectione dignas cenſeo. In quorum &c. Romæ IV. Idus Aprilis MDCCXXXVI.

Franciſcus Marianus Vatic. Baſilicæ Benefic., & Bibliothecæ Procuſtos.

IMPRIMATUR.

Fr. Jo: Benedictus Zuanelli Ordinis Prædic. Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter

THO-

THOMAS ACETI
AD
ALOYSIUM
SANCTOSEVERINUM
BESIDIANENSIUM PRINCIPEM.

PRÆFATIO.

JUre ac merito, Amplissime Princeps ad Te redit quod tuum eſt. Equidem probe noſti Gabrielem Barrium Sacerdotem Francicanum Majorum Tuorum ope ſuffultum regionem noſtram perluſtraſſe, ac celeberrimum illud opuſculum *De Antiquitate, & ſitu Calabriæ* ſtilo plane aureo exaratum BERNARDINO SANCTOSEVERINO inſcripſiſſe. Sed, quod maxime dolendum eſt, liber ipſe adeo inepte fœdeque Romæ apud Joſephum de Angelis excuſus eſt anno MDLXXI. ut prope innumeris mendis, quibus ſcatebat, Abrahamus Ortelius coactus ſit ſuccenſere. Poſt Barrium quoque ſcripſere Hieronymus Maraſiotus Minorita, Joannes Florius Capuccinus, Dominicus Martyre in Metropolitana Eccleſia Conſentina Decanus, Elias de Amato Carmelita, aliique nonnulli ſive Italice ſive Latine: verum quicquid vetuſtatis ad Calabriam illuſtrandam conducit, a Barrio potiſſimum excerpſere, ſeu potius tranſcripſere. Sane Barrius ipſe, niſi morte fuiſſet præven-

Digitized by Google

tus, opuſculum illud, quod auctum emendatumque extat in Bibliotheca Vaticana num. 7374. denuo excudiſſet. Ubi autem id mihi innotuit, codicem perlegi, atque additiones emendationeſque manu exaratas fideliter expiſcatus ſum ſuo quaſque loco inſerendas, quod & feci, ac parvulis ſemicirculis quos Italice Apoſtrophos, Græce autem ſpiritus lenes vocamus (") (") interjeci. Plurimum itaque adjumenti Calabræ hiſtoriæ acceſſurum ratus ſi librum quoad poſſem mendis expurgatum cum additionibus evulgarem, animum libenter induxi, ac multorum annorum ſpatio ſubſecivis tamen horis, nulli parcens labori, Annotationes meas additioneſque ſubjeci. Sed & celeberrimas Sertorii Quattrimani Patritii Conſentini animadverſiones ad ipſum Barrium, quæ manu exaratæ itidem Romæ in Bibliotheca Angelica S. Auguſtini aſſervantur, tranſcripſi. Quo factum eſt ut parvus liber in volumen ſatis ingens excreſceret.

Profecto ne lectoribus negotium faceſſere viderer, atque ut ipſorum commoditati conſulerem, libros ſingulos Barriani opuſculi per capita, appoſitis argumentis, diſtribui; ſinguliſque capitibus primo Annotationes, additioneſque meas, deinde Quattrimani Obſervationes minoribus characteribus a textu ſatis diverſis adjeci. Operi Prolegomena præpoſui, Diſſertationem nempe De primis Calabriæ Coloniis, in qua Auſoniæ locus, Oenotri adventus, & Brettiorum origo expenduntur & vindicantur. Sequitur Synopſis chronologica de iis, quæ a Chriſto nato ad noſtra uſque tempora Calabriæ acciderunt. Id autem peregi ut Calabra hiſtoria a primis habitatoribus uſque ad noſtros vel uno obtutu innoteſceret. Ad calcem operis elenchum urbium ceterorumque loco-

rum,

rum, quæ variis temporibus interierunt; Catalogum Virorum, ac Mulierum, de quibus in hoc opere agitur, in quolibet genere illuſtrium; ac demum locupletiſſimum indicem rerum notabilium appoſui.

Porro hoc unum benigniſſimos lectores meos monitos volo, non me mihi ſed Patriæ ac Regioni conſulere voluiſſe, ne tot monumenta quæ labore improbo a me in hoc opere congeſta ſunt, deperirent. Si quid me latuit, aut fefellit, addant alii, & corrigant, libenter feram.

Ut autem Barrii opus quanti fiat vel rudi Minerva oſtenderem, operæ pretium duxi, AMPLISSIME PRINCEPS, Petri Burmanni verba referre, quibus Barrium ipſum mirifice extollit, cujus librum inter alios Italiæ ſcriptores præſtantiſſimos una excudit. Idque præ omnibus elogiis valere arbitror. Tametſi exactiſſimam Italicorum monumentorum editionem Vir Cl. Ludovicus Antonius Muratorius, Italiæ noſtræ decus, in præſenti publici juris faciat. Ait itaque Burmannus Theſ. antiq to. IX. par. V. *Præſtantiſſimum celeberrimæ Provinciæ Calabriæ Chorographum Gabrielem Barrium repræſentaviſſe exquiſitiſſimum hoc,* De Antiquitate & ſitu Calabriæ, *illius opus, tamquam quinque pro numero librorum, omni exceptione majora rerum teſtimonia adſunt. Deſcripſit enim adeo diſtincte & non minus accurate Regiones antiquarum Rerumpublicarum Calabrarum; & veterum, & modernarum Urbium, & Caſtellorum tam ſitum, nobilitatem, emporia, numiſmata, quam earum eorumque vicos & pagos, ac adjacentium agrorum, ſilvarum, & montium fructus, fodinas, & venationes, præterlabentiumque fluminum piſcationes, & navigabiles tra-*

 ctus,

ctus, cum Promontoriis, ſinubus, aliiſque locis; nec non plurimorum Sanctorum Reliquiis cognitu digniſſimis, ut in iis aliquid amplius deſiderari haud poſſit. Adjecitque porro graviſſimus hic Auctor cujuſvis loci deſcriptioni clariſſimorum inde oriundorum virorum, ac mulierum, eorumdemque excellentium artificiorum, dictorum, & ſcriptorum exactiſſimam ſpecificationem, ut cultior, ac venuſtior Calabra illuſtris Provincia ob oculos ſiſti non potuiſſet.

Veruntamen non defuere qui hoc Barrii opuſculum ſuppoſititium putarent, ac Cardinali Guilelmo Sirleto, alii Cardinali Sanctoro adſcriberent, at id tam ridicule commenti ſunt, quam quod maxime. Qui enim fieri potuit, ut cum in humanis ageret Sirletus Romæ librum ſuum ab alio excudi pateretur? Nec Barrius is erat ut ex alieno labore laudem vellet ſibi aucupari, cum ipſe in toto opere nihil antiquius habeat, quam ut viris ac locis ſuam cuique laudem ſartam tectamque ſervaret. Ridiculum plane eſſet eo vitio laborare voluiſſe quod in ceteris reprehendit. Sane vel librum *De lingua Latina* & *De laudibus Italiæ* Sirleti, aut Sanctori itidem fuiſſe, quod nullus adhuc ſomniavit; vel utrumque Barrii eſſe dicendum eſt: idem quippe ſtilus, eadem dicendi ratio, eadem pene verba ac ſententiæ in utroque ſunt. Sed & Barrius in hoc opere ſæpe de alio a ſemetipſo exarato mentionem facit. Porro qui huic operi ſuccenſent veluti ſpurio, Barrii opera non legerunt. At conjicere par eſt doctiſſimum virum Guilelmum Sirletum Cardinalem aliqua monumenta, ad hiſtoriam Calabram conducentia Barrio ſuppeditaſſe: præſertim cum ille de rebus Calabris a ſe congeſtos libros commemoret in opuſculo *De Emendationibus Breviarii Ro-*

Romani, ut infra dicemus. Verum diſertiſſimus quiſque hiſtoricum agens non poetarum inſtar fabulas texere, ſed ex genuinis auctoribus ac monumentis fideliter excerptis quod ſibi opus propoſuit concinnare utique debet, ne poſteris fucum faciat. Quod ut Barrius graviſſimus Auctor exacte perageret non tam Calabriam luſtravit, quam codices, alioſque Auctores conſuluit. Ceterum Barrii libros legere profecto vindicare eſt.

Aliæ quoque vindiciæ pro Barrio ſunt nobis ſuſcipiendæ. Cum enim in comperto ſit Gabrielem Barrium Francicæ Calabriæ oppido ſatis conſpicuo natum, indeque Francicanum dictum, Sacerdotem ſecularem fuiſſe, ut ait Nicolaus Toppius in Bibliotheca Neapolitana, Barrii autem nomine folia quædam Vitam Abbatis Joachimi continentia circumferantur, ubi mendoſe legitur *Franciſcanus* pro *Francicanus*; hoc Typographi errore alucinatus Lucas Vvadingus Minorita inter ſcriptores ſui Ordinis Barrium ipſum recenſuit, ut videre eſt in Syllabo Scriptorum Ordinis Minorum fol. 142. jam antea ab eodem Nicolao Toppio ibidem animadverſum. Quapropter corrigendus videtur Vvadingus, cujus celeberrimæ editioni in varios tomos denuo accuratiſſime diſtributæ, nonnulli quorum Romæ in lucem jam prodierunt, Vir Cl. Joſephus Maria ab Ebora Minorita ſtrenuam navavit, navatque operam.

Jam vero, PRINCEPS AMPLISSIME, ut ad rem redeam, ne latum quidem unguem a Barrio excedere volui. Celeberrimum ille opuſculum Sanctoſeverinæ Domui inſcripſit, ego auctum ac vindicatum tranſmitto; tametſi mantiſſa hæc ſi minus præſtantia at mole quidem obſonium vincere videatur. Laudes vero

vero tuas, tuæque Familiæ, velim mihi condones ſi tacitus præterire cogor. Non indiget Sanctoſeverina Domus omnium longe clariſſima ac nobiliſſima ut a me laudetur, qui nullus ſum. Barrius pauca dixit, unum mihi dixiſſe ſufficiat, Te ceteris juſtitia, clementia, ac liberalitate præſtare. Neque enim me fugit quantum Tibi Calabria debeat, quam ſatis juſte ac ſapienter non ſemel tranquillitate donaſti.

PRO-

PROLEGOMENA.

DISSERTATIO
De Primis Calabriæ Coloniis.

CAPUT I.

De Auſonia.

AUſones, qui & Aurunci, antiquiſſimos Italiæ populos extitiſſe, ſed ab Auſone Ulyſſis, & Circes ſeu Calypſus filio nomen ſumſiſſe omnes pene ſcriptores tradunt. Quod quam a veritate alienum ſit, vel ab ipſo Strabone ſatis apparet. Ait enim lib. VI. Ulyſſem Temeſam Calabriæ urbem appulſum commemorans, *Τεμέση Ἀυσόνων κτίσμα*, *Temeſa, quam Auſones condiderunt*. Quo igitur pacto Ulyſſis filius regioni potuit Auſoniæ nomen indere, quæ ante Ulyſſem Auſonia vocabatur? Sed & Auſones ante res Trojanas in Italiam veniſſe, imo & ante Oenotros, Dionyſius Halicarnaſſeus non obſcure prodit lib. 1. ubi infit: *Oenotrus cum majore exercitus parte ad alium ſinum appulit ab occidente Italiæ latus alluentem, qui tunc Auſonius ab accolis Auſonibus dicebatur. Sed poſtquam Tyrreni imperio maris ſunt potiti, nomen mutavit in illud, quod nunc retinet.* Sed & Oenotrus teſte eodem Dionyſio ſeptendecim ætates ante res Trojanas in Calabriam contendit. Ait etiam Plinius lib. 3. cap. X. *Magna Græcia in tres ſinus incedens Auſonii maris, quoniam Auſones tenuere primi*. Theodorus Ryckius in diſſertatione de primis Italiæ Coloniis hanc difficultatem agnovit, ſed declinavit, atque e Scythia adventaſſe Auſones conjecit. Quoniam itaque primi Italiæ incolæ fuerunt Auſones, iſtique non ab Auſone Ulyſſis filio originem habuerunt, ab altiori antiquitatis fonte Auſoniæ initium nobis eſt repetendum.

Liquet ſane ex ſacris paginis, Noemi poſteros totum terrarum orbem poſt diluvium inhabitaſſe. Non enim Ἀυτόχθονας *Autochthonas*, præter duos primos parentes, ſeu ut Græci ſomniarunt ex Deucalionis Pyrrhæque lapidibus exiccata humo velut fungos natos credimus homines. Habemus Gen. cap. IX. *Tres iſti, filii ſunt Noe, & ab his diſſeminatum eſt omne genus hominum ſuper univerſam terram*. Et cap. X. *Filii Japhet Gomer, Magog, & Madai, & Javan, & Thubal, & Moſoch, & Tiras. Porro filii Gomer: Aſcenez, & Riphat, & Togorma. Filii autem Javan: Eliſa, & Tharſis, Cettim, & Dodanim. Ab his diviſæ ſunt inſu-*

inſulæ Gentium in regionibus ſuis. Habemus etiam ex Joſepho Antiquitat. lib. 1. cui adſtipulatur Hieronymus in Quæſtionibus Hebraicis ſuper Geneſim, Aſchenaz filium Gomer Rhegium appuliſſe, & *Aſchenazæos dictos fuiſſe Rheginos*. Nec improbabilis conjectura eſt; nam ex Aſia in Italiam trajicientibus regionum prima Calabria occurrit. Idque manifeſtum eſt Æneæ exemplo, quem Virgilius Troja per Calabriam in Latium deducit Æneid. lib. 3. S. Paulus Apoſtolus Cæſarea per Calabriam contendit Romam. Act. XXVIII. *Inde circumlegentes devenimus Rhegium, & poſt unum diem flante auſtro, ſecunda die venimus Puteolos &c. Et ſic venimus Romam*. Quinimo Romanæ claſſes, ſummi Pontifices, Imperatores, & quotquot ex Italia in Aſiam conceſſere, iter per Calabriam commodius atque expeditius habuerunt.

Non me fugit Antenorem poſt everſam Trojam per Græciam Illyricos ſinus trajeciſſe, & in eum locum, ubi nunc Patavium eſt, contendiſſe, ut ait Virgilius lib. 1. Æneid.

Antenor potuit mediis elapſus Achivis
Illyricos penetrare ſinus, atque intima tutus
Regna Liburnorum & fontem ſuperare Timavi.

Super quibus ait Servius: *Antenor non Illyrium, nec Liburniam tenuit; ſed Henetiam. Sed inde venit quidam Henetus a quo denominata eſt Henetia, deinde Venetia*. Verum Antenori vel juxta vel e regione Calabriæ trajiciendum fuit, quam fortaſſe ob Græcorum Colonias declinavit. Capys quoque Troja diſceſſit & in Campaniam contendit, Capuamque ex ſuo nomine condidit, teſte eodem Servio, ac Dionyſio Halicarnaſſeo lib. 1. Sicuti alii ex Trojanis Sardiniam alii alio tranſmearunt, utique per Calabriam quæ Italiæ frons eſt. Sed & Pelaſgi ex Theſſalia in Italiam contendentes, ad unum Padi oſtium quod Spinetum dicitur appulerunt, ſed vi maris jactati. Ait enim Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 1. *Pelaſgi eam regionem (* Theſſaliam *) reliquerunt ſequuti oraculum, quo jubebantur in* Italiam *navigare, quæ tunc* Saturnia *vocabatur. Quare paratis multis navibus mare Ionium trajecerunt, oram Italiæ proximam attingere contendentes, ſed flante Auſtro, & locorum ignari in altum delati ad unum Padi oſtium Spinetum appellatum appulerunt.*

Aſchenaz itaque, ut ad rem redeam, ad orientalem Calabriæ oram appulſus, tum regionis amœnitate, jucundaque cæli temperie allectus, civitatem ædificavit, quam a ſuo nomine *Aſchenam* nuncupavit, ibique ſedem conſtituit. Samuel Bochartus Geograph. ſac. par. 1. lib. 3. cap. 9. putat Aſchenaz in Phrygiam declinaſſe, non alia ratione ductus quam quod ibidem ſit pontus *Axenus* a Græcis paululum deflexa voce immutatus; quamquam, ut Plinius lib. V. cap. ult. ait, *ſunt auctores tranſiſſe ex Europa Myſos, & Phryges, & Tynos, a quibus appellantur Myſi, Phryges, & Bytini*. Nos tamen ſolidiori fundamento atque auctoritate freti, *Aſchenam* civitatem in *Axenam* verſam fuiſſe arbitramur, a qua Auſonia tandem aliquando devenit. Ait enim Etymologicum Magnum: Ἄυσονες οἱ Ἰταλοὶ, καὶ Ἀυσονία ἡ Ἰτα-

Ἰταλία, ὐκ' ἀπὸ Αὔσονος τῦ Κίρκης ἢ Καλυψοῦς, καὶ Ὀδυσσέως. Ἀλλ' ὅτι τὴν Ἰταλίαν οἱ παροικοῦντες ἔποικοι Αὐξένα ἔλεγον. *Auſones qui Itali, & Auſonia quæ Italia, non ab Auſone Circes ſeu Calypſus, & Ulyſſis filio, ſed quod Italiam inhabitantes incolæ Auxenam dixerunt*. Conſtat ſiquidem ex Ariſtotele Politic. lib. VII. & Strabone lib. VI. maritimam illam Calabriæ oram, quæ eſt Scylaticum inter & Lameticum ſinum, Italiæ nomen primo accepiſſe, quæ prius Oenotria appellabatur, ut infra fuſius dicetur. Sed & Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 1. ex Antiocho Syracuſano ait: *Morgete regnante Italia dicebatur tota illa ora maritima, quæ a Tarento Peſtum uſque protenditur*. Tota nempe Calabria, quæ Tarento Peſtum uſque mari alluitur.

Nec deeſt aliud fundamentum quod vel ipſe Bochartus par. 2. lib. 1. cap. 33. nobis ſuppeditat de Auſonum atque Auruncorum nomine, quos eoſdem fuiſſe credit; ait enim: *Auruncos pro Auſonibus dici docuimus tamquam ab Aurone deducta voce, qui idem fuerit Auſon. Alludunt Hebrææ voces* אורות *AVEROT, &* אורות *UROT, quarum illa CAULAS GREGUM, hæc ARMENTORUM PRÆSEPIA ſonat*. Rhegium autem Calabriæ, ubi *Aſchenia*, idem ſonat, teſte Hieronymo de Nominibus Hebraicis in Actibus Apoſtolorum, ubi de Rhegio Calabriæ mentio fit: *Rhegium, Paſcua eorum*. Ait quoque Varro lib. 2. l. l. *Nobiles pecuariæ in Bruttiis habentur*. Sed & Aurunci, teſte Catone in Orig. Rhegium incoluerunt. Auſoniam poſtmodum Græci ab αὐξίνω *augeo* derivarunt, quod bonis omnibus regio aucta ſit.

Hinc ſatis apparet *Calabriæ* etymon non a voce קלב *Calab*, quæ *picem* ſignificat, ut Bochartus tradit, ſed a קלב *Caleb* quæ *lac* ſonat, veroſimilius deduci. Ibi enim pluſquam alibi armentorum præſepia, paſcua nunquam deficientia, & copia lactis, experientia magiſtra, fuerunt ſemper. Parum autem refert Caleb vocali *e* adnotari; nam vocales *e* & *a* maxime permutabiles eſſe, nemo eſt qui ignoret, præſertim apud Hebræos. Quapropter *Auſonia* & *Calabria* plane idem ſignificant. Auſoniæ poſtmodum nomen, ſicut & Italiæ, ut conſtabit ex infra dicendis, uſque ad Alpes pervenit. Sed & Aborigines & Pelaſgos eoſdem fuiſſe ac Auſones, utpote ex diviſione linguarum quam ſonat *Phaleg*, ortos par eſt conjicere. Deque his ſæpius infra redibit ſermo.

CAPUT II.

De Oenotro.

Quinam fuerit iſte Oenotrus in Calabriam appulſus, ut omnes fere ſcriptores tradunt, non a Græcis repetendum puto: ipſi enim ut Plinius fert lib. 3. cap. V. in gloriam ſuam effuſiſſimi, genuinam antiquitatis hiſtoriam adeo fabulis obtexerunt, ut ab eiſdem poſte-

ros omnem eruditionem ſumpturos arbitrarentur. Quapropter, ut Joſephus contra Apionem adnotavit, Sacerdos Ægyptius teſte Platone illos irridebat dicens: Ἕλληνες ἀεὶ παῖδες. *Græci ſemper pueri.*

Et Juvenalis Sat. X. . . . . *Et quidquid Græcia mendax*
Audet in hiſtoria.

Videbimus infra Neptuni fabulam ad Japhetum pertinere, ita & Saturni ad Noemum, quem & Oenotrum fuiſſe, variaque nomina obtinuiſſe, conjecturæ non paucæ ſuadent.

Noemus poſt diluvium communis parens fuit, ut nullus ignorat: Saturnus autem pater omnium creditus eſt, ut in Orphei hymnis Παγγενέτωρ, & γενάρχης appellatur, atque ejus uxor Rhea Μήτηρ μὲν τε θεῶν, ἠ δὲ θνητῶν ἀνθρώπων: *Mater quidem Deorum, & mortalium hominum.* Noemus juſtus, & juſtitiæ præco ſedulus, cum eo vixerit ſeculo quo hominum mores erant perditiſſimi, nihil non egit ut illos ad veræ pietatis & juſtitiæ normam revocaret: Saturnus etiam juſtiſſimus fuiſſe traditur, ut Diodori lib. V. Biblioth. habetur; ait quoque de Saturno Aurelius Victor in lib. de origine gentis Romanæ: *Feros homines, & rapto vivere aſſuetos ad compoſitam vitam traduxit.* Virg. Æneid. lib. VIII.

Is genus indocile & diſperſum montibus altis
Compoſuit, legeſque dedit.

Hæc fuit ætas illa aurea, qua homines, ut fabulantur, omnia in commune poſſidebant. Virgil. 1. Georg.

Nec ſignare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat.

Et Ovidius lib. 3. amor. eleg. VII.

Signabat nullo limite foſſor humum.

Præterea in Timæo Platonis Κρόνος, καὶ Ῥέα, καὶ ὅσοι μετὰ τούτων, *Saturnus, & Rhea, & qui cum illis fuerunt* ex Oceano, & Thetide nati dicuntur. Noemus ſcilicet cum ſuis ex aquis diluvii tamquam ex matrice emerſit. Quandoquidem navim priſci Romani Saturni ſymbolum eſſe voluerunt, quo recentiores navim illam ſignificari ſtatuunt, qua in Italiam advectus eſt. Ovid. 1. Faſt.

Et bona poſteritas puppim ſignavit in ære
Hoſpitis adventum teſtificata Dei.

Veteres autem ſymbolo Navis aliud ſignificaſſe videntur, nempe arcam Noemi qua cum ſuis ab univerſali cataclyſmo ſervatus eſt; quamquam Græci ſcriptores Deucalionis diluvium, quod peculiare Theſſaliæ fuit, univerſale fuiſſe tradant, eumque in arca evaſiſſe, atque inde columbam emiſiſſe. Ita Plutarchus in lib. Utra animalia &c. Δευκαλίωνι φασὶ περιστερὰν ἐκ τῆς λάρνακος ἀφιεμένην δήλωμα γενέσθαι χειμῶνος μὲν εἴσω πάλιν ἐκδυομένην, εὐδίας ἀποπτᾶσαν: *Columbam ajunt ex arca emiſſam Deucalioni indicem fuiſſe, cum rediret, tempeſtatis; cum evolaret, ſereni cœli.*

Ait etiam Macrobius, ubi de Jano, ſecundo aut tertio; Primus enim cum Saturno, & Noemo confunditur: *Quum primus quoque æra ſigna-*

ſignaret, ſervavit & in hoc Saturni reverentiam, ut quoniam ille navi fuerat advectus, una quidem parte ſui capitis effigies, ex altera vero navis exprimeretur: quo Saturni memoriam etiam in poſteros propagaret. Æs ita fuiſſe ſignatum, hodieque intelligitur in alea luſu, cum pueri denarios in ſublime jactantes, CAPITA, aut NAVIM, luſu teſte antiquitatis, exclamant.

Plutarchus in Parallelis Icarium a Saturno edoctum tradit τρόπον τῆς τοῦ οἴνου πόσεως, καὶ τῆς ἀμπέλου, *vini uſum, & vitis cultum.* Noemus ſiquidem, ut conſtat ex ſacris literis, cœpit eſſe vir terræ, & plantavit vineam; quin quia vir ſanctus vino ſuccubuit ſemel, fortaſſe ejus vires nondum expertus, in illius facti memoriam Saturnalibus more receptum erat multo ſe vino inebriare, quemadmodum Saturnus ebrietati præeſſe credebatur. Proinde in Luciano dicit Saturnus ſibi curam eſſe commiſſam κρότου, καὶ ᾠδῆς καὶ μέθης, *plauſus, cantus, & ebrietatis,* Ex his ſane ſatis apparet quam apte congruat Noemo Oenotri nomen a Græcis excogitatum. *Oenotrus* enim *vinum* ſignificat ἀπὸ τοῦ οἴνου *a vino*, quemadmodum & Janus a voce Hebraica יין *Jain* quæ etiam *vinum* ſignificat. Hunc bifrontem exprimebant Rhegini in Numiſmatibus apud Geltium de Numiſmatibus Magnæ Græciæ Tabula XXV. num. IX. quod Noemus utrumque viderit ſæculum ante & poſt diluvium. Sed & a Veteribus appellatur *Protheus*, *Vadimon*, *Vertumnus* [ſynonyma a verto] *Sol*, *cælum*, *Chaos* &c. Quod Noemus, ſive Saturnus omnia verteret, componeretque, ut fert Ovidius Faſt. 1.

Quidquid ubique vides, cælum, mare, nubila, terras.
Omnia ſunt noſtra clauſa, patentque manu:
Me penes eſt unum vaſti cuſtodia mundi;
Et jus vertendi cardinis omne meum eſt.

Noemus inſuper cum Ogyge a pleriſque confunditur, ſicut & utriuſque diluvium teſte Hieronymo quem citat Franciſcus Sanſovinus in notis ad Beroſum. Conſtat autem ex Plinio lib. 3. cap. X. Calabriæ inſulam ante oram Lacinii promontorii *Ogygiam* ab Homero appellatam fuiſſe: *Promontorium Lacinium, cujus ante oram X. M. paſſuum a terra Dioſcoron, altera Calypſus, quam Ogygiam appellaſſe Homerus exiſtimatur* fortaſſe a Καλύπτω *abſcondo*. Alludit etiam quod Hieronymus fert de nominibus Hebraicis interpr. de Numeris: *Og* enim, unde *Ogyges*, interpretatur *abſconditus*. Saturnus autem, qui Latium poſtea incoluit, ibique latuit, *abſconditus* etiam interpretatur, ut tradit Virgil. Æneid. lib. VIII. Ovid. faſt. 1. & conſtabit ex infra dicendis.

Italiam appellatam fuiſſe Saturniam omnes fatentur: Brettiam autem inter Lameticum & Scylaticum ſinum Italiæ nomen uſque ad Alpes poſtea transfuſum primo habuiſſe: conſtat ex Strabone lib. VI. ut ſupra adnotavimus, & ex infra dicendis: tum etiam ex Stephano de Urbibus in voce Βρέττος, in quo legendum: Ἀντίοχος δὲ τὴν Βρεττίαν φησὶ κληθῆναι Ἰταλίαν, *Antiochus Brettiam terram dicit Italiæ nomen habuiſ-*

ſe; tametſi, alii aliter legant, τὴν Ἰταλίαν κληθῆναι Βρεττίαν, *Italiam Brettiæ nomine eſſe appellatam*. Ut ut ſit, ſequitur Brettiam terram Saturniæ nomine aliquando inſignitam fuiſſe.

Sed ſi chronologiam expendamus, utique Oenotri tempus cum Noemo congruere reperiemus. Etenim, ut ait Dionyſius Rom. antiq. lib. 1. Oenotrus ſeptemdecim ætatibus ante res Trojanas in Italiam conceſſit. Si autem ſeptemdecim ætates computaveris, quæ faciunt annos quingentos ſaxaginta ſex, & menſes octo, hiſque addideris biſcentum nonaginta quinque quandiu ſcilicet duravit Trojanum regnum, invenies octingentos ſexaginta duos annos, quatuor menſibus minus. Cum itaque Trojanum excidium collocetur a Petavio in Rationar. temp. par. 2. ad annum mundi 2695. ſi ex his retro aſcendendo detraxeris antedictos, protinus invenies annum mundi 1833. Conſtat ſiquidem ex eodem Petavio ibidem, aquis diluvii obrutos homines anno mundi 1656. cumque Noemus vixerit poſt diluvium trecentis quinquaginta annis Gen. cap. IX. pervenit utique ad annum mundi 2006. ſuperſunt igitur anni centum ſeptuaginta tres, quot vixerit Noemus, ſive Oenotrus poſtquam in Calabriam appulerit, poſteros ſuos inviſendo. Ex quo intelligimus ſeptemdecim illas ætates non ad Trojanæ urbis excidium, ſed potius ad regni fundationem pertinuiſſe.

Ceterum in dubitationem adducimus an Oenotrus, quem Græci ſibi adſciſcere conantur, ex eorum Arcadia, ſeu potius ex Babylonia, ubi etiam eſt *Achad* civitas, quam verſio Græca ſeptuaginta interpretum Gen. cap. X. Ἀρχὰδ *Archad* appellat, in Calabriam appulſus ſit, ut veroſimilius exiſtimatur. Ibi autem ſedem ſuam cum Arcadibus, qui a Nicephoro Blemmide in ſuo Codice MS. qui in noſtro Archivo Vaticanæ Baſilicæ aſſervatur, *Pelaſgi Arcades* dicti ſunt, conſtituiſſe, terramque Oenotriæ nomine potitam eſſe apud omnes compertum eſt.

CAPUT III.

De origine Brettiorum, & quare Brutii, aut Bruttii a Latinis ſint appellati.

Tametſi Brettiorum origo, & nomen adeo eruditorum ingenia torſerit, ut ex variis Græcorum commentis quiſque pro ſuo lubitu ſententiam diceret, non alienum abs re putamus noſtram quoque in medium afferre: non modo ad notas vindicandas nationi tam celebri fœde inuſtas, verum etiam ad veritatem aperiendam, quæ ab invidis vel obticetur vel ignoratur.

Apud omnes Græcos ſcriptores compertum eſt Βρεττίυς *Brettios* appellari, non *Bruttios* aut *Brutios*, teſte Antiocho, Dionyſio, Ariſtophane,

phane, Diodoro, Strabone, & ſexcentis aliis. Sane Stephanus de Urbibus, cui adſtipulatur Salmaſius, a *Bretto* Herculis filio *Brettios* deducit. Ait enim: Βρέττος πόλις Τυῤῥηνῶν ἀπὸ Βρέττου τοῦ Ἡρακλέους, οἱ οἰκοῦντες Βρέττιοι: *Brettos urbs Tyrrhenorum a Bretto Herculis filio*: *Inculæ Brettii*. Euſtatius in Dionyſium Aphrum non ſolum a Bretto deducit, verum etiam per duplex *tt* ſcribendum eſſe contendit, & in numiſmatibus ſatis apparet apud Goltium de Numiſmatibus Magnæ Græciæ, alioſque. In pervetuſta inſcriptione non longe ab arce Tarenti reperta legitur ΣΑΛΛΕΝΤΙΝΟΙ ΚΑΙ ΒΡΕΚΤΙΟΙ. Sed de Brettiorum etymo paulo inferius redibit ſermo.

Veruntamen non modica diſſentio eſt de Brettiorum Republica ac dominatu. Siquidem ſcriptores omnes neſcientes ubi figerent pedem, in aniles fabulas prolapſi ſunt. Primus fuit Diodorus Siculus qui floruit, ut Petavius fert ann. V. C. 630. Graccorum ſcilicet ætate. Hic de Brettiorum Republica lib. XVI. Bibl. ita ſcribit: *M. Popilio Læna, & C. Manlio Imperioſo Coſſ. CVI. Olympiade, in Italia circa Lucaniam colluvio quædam hominum, omnium ferme fugitivorum e locis variis in unum confluxit, paſſimque primo latrocinabantur, dein & excubias agendo, & incurſionibus crebris, aliiſque exercitationibus cœpit aſſuefacere ſe ad militares ordines ſervandos. Itaque juſta acie cum locorum eorum cultoribus congreſſi ſemper victores evadebant, auctiſque viribus ad urbium oppugnationem converſi Terinam oppidum captum diripuerunt. Poſtea in ditionem ſuam redactis Arponio, Thuriis, & aliis aliquot urbibus ſibi ſuam Rempublicam inſtituerunt: vocatique ſunt indigena appellatione Brettii, quod eorum plerique ſervi eſſent. Vernaculo enim ſermone fugitivi appellabantur Brettii. Hujuſmodi originem habuit is Italiæ populus.*

Trogus vero Pompejus qui floruit ſub Auguſto Philoſophus, ac Hiſtoricus diſertiſſimus apud Juſtinum qui ejus hiſtoriam in epitomen redegit; parce mentiendo ſic ait lib. 23. *Cum Agathocles Siciliæ* Rex *in Italiam imperii ſui protendendi gratia tranſmiſiſſet, primi illi hoſtes Brettii fuere, qui etiam & fortiſſimi & opulentiſſimi videbantur. Nam multas civitates Græci nominis Italia expulerant, auctores quoque ſuos Lucanos bello vicerant, & pacem cum his æquis legibus fecerant &c. Horum igitur ex numero quinquaginta, primum ex agris finitimorum prædari ſoliti, confluente deinde multitudine, ſolicitati præda, cum plures facti eſſent, infeſtas regiones reddebant.* Itaque *fatigatus querelis ſociorum Dionyſius* Siciliæ *Tyrannus ſexcentos Aphros ad eos compeſcendos miſerat, quorum caſtellum proditum ſibi per Brettiam mulierem expugnarunt, ibique civitatem, concurrentibus ad opinionem novæ urbis paſtoribus, ſtatuerunt. Brettioſque ſe ex nomine mulieris vocaverunt.*

Strabo etiam, qui ſub Auguſto ac Tiberio floruit, rem toto cælo diverſam narrat. Ait enim lib. VI. *Cum autem res Samnitica eo magnitudinis* creviſſet, *ut & Chones & Oenotrios ejeciſſent, Lucanos eam in partem colonos Samnites deduxerunt*. Et paulo poſt: *Brettios Lucani rebelles,*

les, *fugitivoſque vocant*. *Antea namque Brettii Lucanorum paſtores fuerant*, *a quibus transfugerunt*, *atque debinc remiſſi*, *in libertate vitam exegerunt*, *qua tempeſtate Dion adverſus Dionyſium exercitu ducto cuncta in cunctos perturbata effecit*. *Hæc quidem tam de Lucanis*, *quam de Brettiis in univerſum dicta conſcribimus*.

Plinius demum, qui ſub Veſpaſiano floruit, hæc ſcribit hiſt. nat. lib. 3. cap. 5. *A Silaro regio tertia*, *& ager Lucanus Brutiuſque incipit*; *nec ibi rara incolarum mutatio*. *Tenuerunt eas Pelaſgi*, *Oenotrii*, *Itali*, *Morgetes*, *Siculi*, *Greciæ maxime populi*, *noviſſime Lucani a Samnitibus orti duce Lucio*.

Conciliandæ itaque nobis erunt opiniones iſtæ: quapropter conſtanter aſſerimus, quod & oſtendemus, antiquos illos Auſones, Brettios ex Bretto Herculis filio a Græcis appellatos, Reipublicæ omnium potentiſſimæ auctores fuiſſe. Liquet enim ex Diodoro circa Lucaniam confluxiſſe hominum colluvionem ex variis locis: liquet etiam ex Trogo hos neque ſervos, neque fugitivos fuiſſe; ſed paſtores: ait enim: *Concurrentibus ad opinionem novæ urbis paſtoribus*. Cumque Strabo Lucanorum paſtores appellet, deque Lucania ac Brettia in univerſum conſcribere fateatur; Plinius quoque Lucanum Brutiumque agrum confundat; quis non videt Paſtores illos ad priſcos Auſones, Auruncoſque, qui iidem ſunt, pertinere?

Sed ut rem penitius expendamus, adnotare juvat quod ſupra cap. 1. teſte Bocharto retulimus ubi de Auſonia verba fecimus, Hebraicas nempe voces *Averot* & *Vrot*, *Caulas gregum*, & *Armentorum præſepia* ſonare. Omnibus autem perſpicuum eſt, literas V in B. quemadmodum O in V maxime permutabiles eſſe, ut etiam nos adnotavimus in noſtra Orthographia Latino-Italica. *Vrot* igitur facile in *Brut* mutatum fuiſſe veroſimillimum eſt, unde *Brutii* appellati ſunt. Græci autem O in E permutando *Brettios* dixerunt a Bretto Herculis filio, ut ſupra ex Stephano retulimus. Latini quoque ut ab illis differrent, rurſus E in V, & V in E tranſmutando *Bruttios*, vel *Brutios* appellarunt, quemadmodum Græcorum aliqui *Brettios*, aliqui *Bretios* dixerunt. Quod paſſim in pleriſque vocibus adnotare licet. Nam apud Græcos πoῦς, apud Latinos *Pes*. φοινίκιος *Poenus* & Punicus. Ῥέω, *Fluo*; & fortaſſe ex eadem voce fecerunt Ruo. Νεφέλη *Nebula* & *Nubes*. Fluviolus Latii qui effluit ex lacu *Nemi*, *Numicius*, & *Numicus* appellatur. Virg. lib. VII. Æneid.

Hæc fontis ſtagna Numici.

Ovid. III. faſt.

Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numicius undis
Creditur.

Verum hæc permutatio literarum ſatis apparet ex voce Βρεντήσιον *Brenteſion* vulgo *Brindiſi* in Provincia Hydruntina. Hæc enim urbs a Brento Herculis itidem filio ædificata fuiſſe creditur, tametſi alii ab Ætolis Diomedis ſociis extructam tradant a Βρέντιον *caput cervi*, quod & caput cervi & cornua & linguam habere videatur. Ut ut ſit, Latini illam *Brundiſium*

diſium, & *Brunduſium* appellarunt, quemadmodum *Brettios* dixerunt *Bruttios*; & ſequioribus ſeculis *Brutates*, & *Brutaces*. Vides igitur quam miſere alucinentur qui a Latinis convicii loco *Brutios* dictos credunt, quaſi obſcenos, brutoſque. Sed neque audiendus eſt nuperus ſcriptor, alioquin eruditiſſimus, Jordanus Poliſichius, qui Brettiorum etymon a βρύω *ſcateo* derivare conatur, ac *Brytios* appellari ſatis ridicule contendat: ex eo quod noſtri ſcriptores Calabriæ etymologiam a καλὰ *pulcra* & βρύω *ſcateo* exponant. *Brytios* enim dicendo nihil aliud niſi *ſcatentes* aperit: ut autem totum etymon explicaret *Calabrytios* dicere debuiſſet: quo nihil inſulſius. Rectius ſiquidem expoſuiſſet cum Strabone lib. VII. qui *Bria* Thracia lingua *Civitatem* ſignificare ſcribit. Sicque *Calabria* juxta hanc interpretationem *bonam Civitatem*, ſive *bonam regionem* ſonat. At ſane ſuus cuique mos eſt, & quot homines tot ſententiæ.

Redeundo igitur ad inſtitutum, fatemur cum Diodoro Rempublicam Brettiam ſub Olympiade CVI. anno ſcilicet ab Urbe condita 395. inſtitutam a Paſtoribus juxta Trogum & Strabonem, lib. VI. qui ideo Lucanos appellat, quod Calabriam cum Lucania confundat, ut ipſe teſtatur, & Petiliam quæ Calabriæ urbs erat a Lucania longe remota, ut apud omnes compertum eſt, Lucaniæ metropolim ſtatuat: Πετηλία μὲν οὖν μητρόπολις νομίζεται τῶν Λευκανῶν, *Petelia Lucanorum urbs primaria cenſetur*: imo & Vertinas, & Calaſernam, quæ intus Calabriam ſunt, Lucaniæ oppida eſſe ſcribat. Nec ſolus Strabo Calabriam cum Lucania confundit. Plutarchus, ut infra videbimus, Vibonem in Lucania eſſe dicit. Livius, lib. VIII. Conſentiam in Lucania locat, imo & Blandas, quemadmodum Servius Sylam, quæ in meditullio eſt Calabriæ. Ait enim lib. XII. Æneid. *Sila, mons, & Silva eſt Lucaniæ*. Et lib. III. Georg. ad illud, *Paſcitur in magna ſilva formoſa juvenca*, ait: *Alii Sila legunt, ut ſit mons Lucaniæ*. Tertullianus lib. cont. Gent. *Et vis undarum Lucaniam Italiæ abſciſſam in Siciliæ nomen relegavit*. Raineſius inſcript. 12. claſſ. VI. CORRECTORI LUCANIÆ BRUTIORUM. Paſtores itaque illos, quotcumque fuerint, Reipublicæ Brettiorum inſtitutores ex eiſdem Auſonum reliquiis fuiſſe, quos Brettios Græci appellarunt, ſolidiori fundamento affirmamus. Conſpicientes enim rem Auſoniam ob confluentes undique Græcorum Colonias non tam decreſcere, quam peſſumdari, caput tandem aliquando extulerunt, & conſpiratione qua poterant, conclamarunt ad arma. Hinc aucti viribus, pernicioſi, ac formidabiles ipſis Regibus evaſerunt.

Quod evidentius evincitur ex Dionyſio Halicarnaſſeo, qui in primæva Urbis fundatione Hetruſcos, Brettios, & Umbros commemorat, traditque eam non eſſe omnino barbaram redditam Ὀπικοὺς τε ὑποδεξαμένη, καὶ Μαρσοὺς, καὶ Σαμνίτας, καὶ Τυῤῥηνοὺς, καὶ Βρεττίους, Ὀυμβρικῶν τε, καὶ Λιγύων, *poſt receptos Opicos*, *Marſos*, *Samnites*, *Tyrrhenos*, *Brettios*, *Umbros*, *Ligures*. Sane ut vidimus Reſpublica Brettiorum teſte Diodoro inſtitui cœpit ſub annum Urbis 395. Olympiade CVI. Quinam igitur erant

Bret-

Brettii illi circa Urbis erectionem cum Tyrrhenis Umbriſque collati? Non ex Brettiorum Republica quæ nondum inſtituta fuerat: erant quippe ex priſcis Brettiis reliquiis Auſonum. Stephanus quoque verb. Βρέττος Antiochum laudat ſcriptorem vetuſtiſſimum dicentem Brettios ante Oenotros in Italiam veniſſe, Italiamque prius Brettiam quam Oenotriam vocitatam fuiſſe: Ἀντίοχος τὴν Ἰταλίαν φησὶ κληθῆναι Βρεττίαν εἶτα Οἰνωτρίαν. *Antiochus Italiam prius Brettiam quam Oenotriam appellatam eſſe dicit*. Quem Stephani locum ſatis ridicule emendare conatur Theodorus Rickius diſſert. de primis Italiæ Coloniis:

Alexis itidem Sybarita Comicus vetuſtiſſimus longe ante Olympiadem CVI. inter alias præclariſſimas, quas exaravit comœdias, unam compoſuit, quam *Brettiam* nuncupavit. Ait itaque apud Joannem Stobæum in ſuo Florilegio tit. CV. fortaſſe non ſine alluſione ad ipſius Brettiæ crebras viciſſitudines:

Τοιοῦτο τὸ ζῆν ἐστιν ὥσπερ οἱ κύβοι.
Οὐ ταὔτ' ἀεὶ πίπτουσιν, οὐδὲ τῷ βίῳ
Ταυτὸν διαμένει σχῆμα, μεταβολὰς δ' ἔχει.
Ita vita humana eſt quaſi ſi ludas teſſeris,
Non habet eoſdem ſemper jactus alea,
Nec vita formam: varias ſed patitur vices.

Eadem pene verba Menander ex Alexidis Brettia in Adelphis inſeruit ut videre eſt apud Terentium Adelph. Act. IV. ſc. VII.

Jamvero Brettiorum nomen ante inſtitutam Rempublicam ex huc uſque dictis celebrabatur; juvat quoque ex eorum Numiſmatibus ad illuſtrandam hiſtoriam aliquid expiſcari. Sculpebant Brettii inter alia Neptunum cum tridente, ac capiti Tauri apponentem pedem; cumque ut infra videbimus, Neptuni fabula ad Japhetum pertineat, facile evincitur Brettiorum vetuſtas. Cum autem Neptunus pedem Taurino capiti apponat, quid aliud ſignificare videtur, quam Thurinæ Reipublicæ Brettiam ſucceſſiſſe? Thurium ſiquidem ab Hebraico שור *Sor* & Puniceo *Thor* derivari, quod *Taurum* hæ voces ſignificent, compertum eſt apud Plutarchum in Syllam. Quandoquidem Thurina Reſpublica Taurum in Numiſmatibus exprimebat. Cum itaque Brettii hanc Rempublicam expugnaſſent, jure merito caput Tauri ſub pede Neptuni ſculpebant, quod auctores ſuos bello viciſſent, ut ſupra laudati ſcriptores commemorant.

Huc refero, Brettios Græcis inviſos fuiſſe, ut ait Livius lib. XXIV. in principio, quod pleraſque Græci nominis urbes otio ac deſidiæ deditas expugnaſſent: *Bruttii Græcos expulerant*. Brettios autem Græci *Barbaros* appellabant. Quod etiam commemorat Strabo lib. VI. *Inter Græcos & Barbaros diu conſlatum eſt bellum*. Barbaros quippe Græcis anteriores fuiſſe nullus ignorat. Athenienſes finxerunt hanc vocem *Barbar* cum exteros irridere vellent, quod eorum ſermo vernaculus inconcinnus videretur, & quod loqui Græce volentes durites aſpereque Græca ſonarent. *Barbar* etiam Arabibus idem eſt ac *murmuro*. Græci autem nationes omnes ba-

ba-

baras appellabant præter ipſos. Ait enim Strabo lib. XIV. *Omnes itaque qui craſſe loquuntur Barbari dicuntur, quales ſunt nationes omnes præter Græcos*, quod ſcilicet ipſi cultiores eſſent: antequam autem excolerentur, & ipſi Barbari erant.

Præterea Brettii ab Ennio bilingues vocantur, quod Oſce & Græce loquerentur. Oſci autem ſive Opici & Volſci cum Auſonibus a Strabone lib. V. confunduntur: *Quidquam Oſcis & Auſoniæ genti proprium obtigit.* Item Ariſtoteles lib. 7. Politic. cap. 10. Opicos cognominatos Auſones Tyrrhenum mare accoluiſſe teſtatur. Lingua porro Oſca a Græca longe diſtabat, ut ex vocibus quas Grammaticorum diligentia nobis ſervavit: *Caſcus*, vetus. *Caſnar*, ſenex. *Dalivus*, inſanus. *Famel*, ſervus. *Gela*, pruina. *Mæſius*, Majus. *Mamers*, Mars. *Medix*, Magiſtratus. *Medix tuticus*, ſummus Magiſtratus. *Multa*, pœna pecuniaria. *Petora*, quatuor. *Pipatio*, clamor plorantis. *Pitpit*, quidquid. *Sollo*, totus. *Veja*, plauſtrum. *Ungulus*, annulus.

Nec mirum ſi Samnitibus affines Brettii a ſcriptoribus nuncupantur; nam Samnium a Stephano πόλις Βρετταvίας, *civitas Brettiæ* ſcribitur, unde & alii populi vetuſtiſſimi habuerunt originem, ut puta Sidicini, Sabini, Hirpini, Campani, Frentani, Umbri, Picentes, Marrucini, Peligni, Æqui, Hernici, aliique, imo & Lucani ipſi: tantum abeſt, ut Brettii a Lucanis ſint orti. Nec in Italia ſolum Brettiorum gens floruit, verum & alibi, ut videre eſt apud Stephanum verbo *Βρέτιοι*. S. Hieronymus mentionem facit in vita S. Hilarionis de *Brutio* oppido haud procul ab Alexandria. Metropolis autem Brettiorum fuit Conſentia, quæ Brettia etiam vocata eſt. Alludit & Conſentiæ nomen, quæ non a *conſenſu* dicta eſt, ut nonnullis placuit, Latina voce, ſed a *Con* lingua Ægyptia Herculem ſignificante, & Ζὴν *Zen*, Græce *Jovem*, qui fuit pater Herculis, ut ſuo loco dicemus, cum de Conſentia tractabimus.

EXCURSUS.

Brettii ab anili fabella, inuſtaque calumnia, quod Chriſtum Dominum cruci affixerint, vindicantur.

EA eſt maledicentiſſimorum hominum in Calabram, inclitamque nationem invidia ac rabies, ut, quibus modis poſſint genuino dente mordere, ac venenato ſtilo impetere non erubeſcant. Sed & de ſatyris, ſcommatibuſque, ſuſque deque. Non enim ſatyricum agimus, ſed hiſtoricum. Porro tametſi malo nodo malus quærendus cuneus, & πικρὰν χολὴν φαρμάκῳ πικρῷ *amaram bilem amaro remedio* diluere opus eſſet, juxta illud Sophoclis apud Plutarchum; neutrum tamen amplectimur; maledicentibus maledicta relinquimus, ſolaque defenſione contenti ſumus.

Non unus & alter vel celebriorum ſcriptorum, ſed multi quos inter Hyacinthus Serry, ceterum eruditiſſimus, Exercitat.56. num. 6. putidam fabellam, quod ſcilicet Brettii Chriſtum Dominum cruci affixiſſent, commenti ſunt. Hanc centies ſcriptores noſtri everterunt, præcipue Vir Cl. Joſeph Maria Perrimezzi ex Minimorum familia tunc Epiſcopus Oppidenſis, nunc vero Archiepiſcopus Boſtrenſis in ſuo opere *De natione Tortorum Chriſti*; & Jordanus Poliſichius Dominicanæ familiæ; nuper vero Vir Cl. Petrus Polidorus Anxanenſis noſtræ Vaticanæ Baſilicæ Beneficiatus doctiſſimus, nec natione ſuſpectus, cum ipſe Frentanus ſit, Calabræ gentis vindicias ſuſcepit, ac Diſſertationem apologeticam omnigena eruditione refertam, propediem edendam, exaravit. Quare labor hic noſter fortaſſe inutilis cenſeretur, niſi inſtituti ratio id poſceret, ut ſaltem quidquam ad Patriæ defenſionem vel extremis, ut dicitur, digitis attingeremus. Videamus igitur quonam argumento rabulæ illi innitantur, cujuſque momenti ſit. Unicum quippe adducunt, locum nempe Auli Gellii Grammatici, qui Noct. Attic. lib. X. cap. III. fragmentum Catonis refert: *Decemviros Brutiani verberavere*: poſtea ſubjungit: *Nequis fortaſſe de Brutianis requirat, id ſignificat. Cum Annibal Pœnus cum exercitu in Italia eſſet, & aliquot pugnas populo Romano adverſas pugnaviſſet, primi totius Italiæ Brutii ad Annibalem deſciverunt. Id Romani ægre paſſi, poſtquam Annibal Italia deceſſit, ſuperatique Pœni ſunt, Brutios ignominiæ cauſa* NON MILITES SCRIBEBANT, *nec pro ſociis habebant: ſed magiſtratibus in Provincias euntibus parere, & præminiſtrare ſervorum vice juſſerunt. Itaque ii ſequebantur Magiſtratus, tamquam in ſcenicis fabulis, qui dicebantur lorarii, & quos erant juſſi vinciebant. Quod autem ex Brutiis erant, appellati ſunt Brutiani.* Ex hac lacuna bibit fortaſſe Feſtus Pompejus, & quotquot in Brettios calamum acuere non dubitarunt. Gravius ſiquidem a Romanis in Brettios animadverſum cenſuerunt, quam ab Iſraelitis in Gabaonitas, unde Italica vox, *Gabbare*, fortaſſe deducta eſt, quod Gabaonitæ longi itineris ſimulatione illos deceperint. Verum qui penitus delendi erant, juramento interpoſito, nulla alia quam ligna cædendi, aquamque in domum Domini comportandi famulitii pœna multati ſunt, ut habetur Joſ.19. 22. *Vocavit Gabaonitas Joſue, & dixit eis*: *Cur nos decipere fraude voluiſtis, ut diceretis*: *Procul valde habitamus a vobis, cum in medio noſtri ſitis? Itaque ſub maledictione eritis, & non deficiet de ſtirpe veſtra ligna cædens, aquaſque comportans in domum Dei mei.*

Verum enim vero ex Gellii textu, ſi vera eſſent quæ comminiſcuntur, quid aliud inferri poſſet, quam Brettios Chriſti Domini crucifixores non fuiſſe? Tantum abeſt ut fuerint. Tametſi autem adducta Gellii auctoritas commentitia omnino cenſenda ſit, ut ex argumentis quæ nobis Romana hiſtoria ſuppeditat, luce meridiana clarius infra conſtabit, ultro concedimus; ſed clavum clavo expellentes, quærimus quinam fuerint Chriſti Crucifixores? Sacræ literæ aperte oſtendunt, Milites Chriſtum Dominum non tam flagellaſſe, ac ſpinis coronaſſe, quam cruci affixiſſe. Siquidem Matth.

cap.

cap. 27. verſ. 27. hæc habentur: Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ᾽ αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. Καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην. Καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. *Tunc* MILITES *Præſidis ſuſcipientes Jeſum in prætorium, congregaverunt ad eum univerſam cohortem. Et exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de ſpinis poſuerunt ſuper caput ejus.* Et paulo poſt verſ. 31. Καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. *Et duxerunt eum ut crucifigerent.* Marci XV. verſ. 16. Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς ὅ ἐστι πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. Καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον. MILITES *autem duxerunt eum in atrium prætorii, & convocant totam cohortem. Et induunt eum purpura, & imponunt ei plectentes ſpineam coronam.* Et Verſ. 20. Καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν. *Et ducunt illum, ut crucifigerent eum.* Luc. xxiii. verſ. 36. Ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι &c. *Illudebant autem ei, & MILITES accedentes &c.* Joann. xix. verſ. 2. Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ. *Et MILITES plectentes coronam de ſpinis impoſuerunt capiti ejus.* Et verſ. 23. Οἱ οὖν στρατιῶται ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ (καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος) καὶ τὸν χιτῶνα. *MILITES ergo cum crucifixiſſent eum, acceperunt veſtimenta ejus (& fecerunt quatuor partes, unicuique MILITI partem) & tunicam.* Et verſ. 24. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. *Et MILITES quidem hæc fecerunt.* Et verſ. 32. Ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη &c. *Venerunt ergo MILITES, & primi quidem fregerunt crura &c.* Et verſ. 34. Εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε. *Unus* MILITUM *lancea latus ejus aperuit.* Sed & Patres adſtipulantur; S. Gregorius hom. 16. in Euang. *Et* MILITES *crucifigentes Chriſtum.* S. Ambroſius Commentar. ſup. Luc. de diviſione veſtimentorum Domini: *Et fortaſſe* MILITES *iſti quatuor Euangeliſtarum habeant typum.* S. Auguſtinus in Joann. tract. 118. *Unde apparet quatuor fuiſſe* MILITES *qui in eo crucifigendo Præſidi paruerunt.* S. Hieronymus Epiſt. ad Euſtoch. de Cuſtodia virginitatis: *Et* MILITES, *veſtimentis Jeſu ſorte diviſis, caligas non habuere quas tollerent.* Cum itaque Milites ferale munus Chriſtum Dominum cruci affigendi, ut euangelica narrat hiſtoria adſtipulantibus Patribus, exercuerint; quis unquam ſanæ mentis ex Gellii textu inferat Brettios fuiſſe? Quandoquidem Romani, ſi Gellio fides habeatur, Brettios ob defectionem ad Annibalem *ignominiæ cauſa non* MILITES *ſcribebant.* Nec dubitamus quin Chriſti crucifixores veri milites fuerint; in textu enim Græco ſanctorum Euangeliorum vocantur Στρατιῶται qui veram propriamque militiam exercebant a Στρατεύω, *militiam exerceo*: habebant quoque Centurionem, cujus erat centum militibus præeſſe. Quinimo Tertullianus de coron. milit. cap. 11. (quod etiam advertit magnus Annalium Parens Cæſar Cardinalis Baronius) virum Chriſtianum a militia dehortatur, quod militis eſſet feralia miniſteria exercere: *Et vincula, & carceres, & tor-*

menta, & ſupplicia adminiſtrabit, nec ſuarum ultor injuriarum. Equidem more Romano crucifixus eſt Dominus noſter Jeſus Chriſtus; nam & Crucem ſibi bajulavit, & Titulus ſuper illam inſcriptus eſt: HIC EST JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM, ut mos erat Romanis. Ait etiam Plutarchus in opuſc. Quæſtiones Romanæ num. LXX. *Cur furti, aut alius ſervilis delicti damnatos furciferos dicunt? Nonne hoc quoque vetuſtæ accurationis argumentum eſt? Qui enim ſervi ſui nequiciorum factum comperiſſet, coegit eum duplex lignum quod curribus ſubjici ſolet (furcam Romani appellant) per viciniam circumgeſtare in conſpectu hominum, ut ab eo ſibi porro cavendum eſſe ſcirent. Itaque a furcæ geſtatione dicebatur furcifer*. Sic Nonius ex Plauto: *Patibulum ferat per urbem, deinde affigatur cruci*. Euſebius hiſt. Eccleſ. lib. V. cap. 1. de Attalo Martyre per Amphitheatrum circumducto ait: *Præcedente ipſum tabella in qua Latino ſermone inſcriptum erat*: HIC EST ATTALUS CHRISTIANUS. Vide Sueton. in Calig. 32. & in Domitian. 10. Milites itaque Romano utique more Chriſtum Dominum cruci affixerunt, ut Euangeliſtæ, & Patres uno ore teſtantur. Nec milites illos lictores fuiſſe opinandum eſt: nam quid cum Lictoribus Centurio, & cohors? Nunquid Euangeliſtæ, ſcriptores contemporanei, Sancto Spiritu afflati, verborum proprietatem ignoraverint, ut pro Ῥαβδούχοις *Lictoribus*, Στρατιώτας *Milites* ſcripſerint? Herodes cum caput Joannis Baptiſtæ amputari juſſiſſet, miſit ſpiculatorem Marc. 6. 27. ἀποστείλας σπεκουλάτωρα, *Miſſo ſpeculatore*. Speculatores autem ſive Spiculatores & *ipſi milites* erant, de quibus vide Suetonium in Calig. cap. 44. & Tacit. 2. hiſt. cap. 73. Ceterum ſacræ literæ milites a lictoribus aperte diſtinguunt, ſervata verborum proprietate. Habetur ſiquidem Act. 26. 35. Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους. *Et cum dies factus eſſet miſerunt magiſtratus lictores*. Et verſ. 38. Ἀνήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα. *Nuntiaverunt autem magiſtratibus lictores verba hæc*. Brettii igitur, qui ut Gellio placuit Milites eſſe non poterant, ab hac ignominia utique immunes ſunt. En putidam fabellam ex eodem Gellii textu confictam, everſamque. Sic ſagittæ in ſagittarios retorquentur.

Exponamus modo & reliquum Gellii textum, cujus tot pene errores quot verba. Catonis fragmentum *Decemviros Brutiani verberavere* non ad Brutios ſpectare ſed ad gentem Bruti eruditiſſimus Polidorus luculenter oſtendit. Gentile enim Brutiorum apud aureæ ætatis ſcriptores non *Brutianus* eſt, ſed *Brutius* ſeu melius *Brettius*. Sic *Brutia pix*, *Brutius ager*, *Brutia tellus*, *Brutia Sila* &c. Secus gentile a Bruto, *Figlinæ Brutianæ*, *Campus Brutianus*, *Bellum Brutianum*, *Caſtra Brutiana*. Vide Lactan. & Vellei. 2. 27. Tametſi autem *Brutiana parmula* ad Brutios pertineant, nuſquam alibi id legitur niſi apud Feſtum Pompejum, qui ſub Chriſtianis Imperatoribus floruit, ut plerique Critici putant, ſcriptaque Verrii Flacci quæ in compendium redegit, a Paulo Diacono interpolata eſſe, ut vix a litera M aliquid Feſti ſuperſit. Cetera autem ſunt omnia ex ſtilo Pauli. Corruit itaque vel ex hoc to-

totum Gellii commentum. Sed inſulſius eſt quod ſubdit: *Cum Annibal Pœnus cum exercitu in Italia eſſet, & aliquot pugnas populo Romano adverſas pugnaviſſet, primi totius Italiæ Brutii ad Annibalem deſciverunt*. Si Annibal ex Sicilia, quæ Calabriæ finitima eſt, in Italiam trajeciſſet; hærerem fortaſſe, an Brutii omnium primi ad Pœnum defeciſſent. At omnibus compertum eſt, Annibalem ſuperatis Alpibus in Italiam irrupiſſe. Quo igitur pacto Brutii qui ab Alpibus remotiſſimi, atque in extremo oppoſitoque Italiæ angulo ſunt, primi omnium deſciverint? Præſertim cum ex Livio lib. XXI. ſatis appareat in ipſo Annibalis ingreſſu Bojos Alpibus finitimos non Brutios remotiſſimos defeciſſe. Ait enim: *In Italiam interim nihil ultra, quam Iberum tranſiſſe Annibalem a Maſſilienſibus legatis Romam perlatum erat: cum perinde ac ſi Alpes jam tranſiſſet, Boji ſolicitatis Inſubribus defecerunt*. Et lib. XXXI. *An Campanorum pœnæ, de qua neque ipſi quidem queri poſſunt, nos pœniteat? Hi homines cum pro iis bellum adverſus Samnites per annos prope ſeptuaginta cum magnis noſtris cladibus geſſiſſemus: ipſos fœdere primum, deinde connubio, atque inde cognationibus, poſtremo civitate nobis conjunxiſſemus: tempore noſtro adverſo primi omnium Italiæ populorum, præſidio noſtro fœde interfecto, ad Annibalem defecerunt*. Quærimus utri habenda fides, Gellio grammatico, an Livio qui bellum Punicum accuratiſſime ſcripſit?

Sed ut Gellii fabulam penitus eliminemus, coactam Brettiorum ad Annibalem defectionem ex eodem Livio expendere utique par eſt: Brettiorum principes urbes ſive Reſpublicæ tunc temporis erant *Rhegium, Locri, Caulonia, Croton, Petilia, Conſentia, Pandoſia, Thurium, Temſa, Terina, Vibona*. De RHEGINIS nihil dicendum ſupereſt, cum ipſi nunquam defecerint, teſte Livio lib. XXII. *Rhegini in fide erga Romanos & poteſtatis ſuæ ad ultimum manſerunt*. LOCRENSES Romanos ſtrenue adjuverunt, ut Livius fert lib. XXIX. *Ipſe poſtremo veniebat Annibal, nec ſuſtinuiſſent Romani, niſi Locrenſium multitudo exacerbata ſuperbia atque avaritia Pœnorum ad Romanos inclinaſſet*. Verum & a Romanis pejus habiti ſunt. Quamobrem ad Senatum decem legatos miſerunt, ut ait Livius lib. eod. *Poſtquam Locrenſium clades, quæ ignota ad eam diem fuerant, legatorum adventu vulgatæ ſunt, nec tam Q. Pleminii ſcelus, quam Scipionis in eo aut ambitio, aut negligentia iras hominum irritavit. Decem legati Locrenſium obſiti ſqualore & ſordibus in comitio ſedentibus Conſulibus velamenta ſupplicum, ramos oleæ (ut Græcis mos eſt) porrigentes ante tribunal cum flebili vociferatione humi procubuerunt. Quærentibus Conſulibus Locrenſes ſe dixerunt eſſe, ea paſſos a Q. Pleminio legato, Romaniſque militibus, quæ pati ne Carthaginienſes quidem velit populus Romanus, orare ut ſibi Patres adeundi deplorandique ærumnas ſuas poteſtatem facerent. Senatu dato, maximus natu ex iis, Scio, inquit, quanti æſtimentur noſtræ apud vos querelæ, Patres conſcripti, plurimum in eo momenti eſſe, ſi pro-*

be

be ſciatis & quo modo proditi Locri Annibali ſint, & quo modo pulſo Annibalis præſidio, reſtituti in ditionem veſtram, Quippe ſi & culpa defectionis procul a publico conſilio abſit, & reditum in veſtram deditionem appareat non voluntate ſolum, ſed ope etiam ac virtute noſtra, magis indignemini, bonis ac fidelibus ſociis tam atroces, atque indignas injurias ab legato veſtro, militibuſque fieri. &c. Legatur quæſo & reliquum concionis quod nos brevitati ſtudentes non adducimus, quodque non tam Romanos quam barbaros movet ad lacrimandum. Vide etiam infra lib. 3. cap. 8. ubi de Locris fuſe agemus. CAULONIATÆ mirum quot a Carthaginienſibus paſſi ſunt, teſte Livio lib. XXVII. *Hanc manum ad Brutium primum agrum depopulandum duci juſſit; inde ad Cauloniam urbem oppugnandam: imperata non impigre ſolum, ſed etiam avide executi, direptis fugatiſque cultoribus agri oppugnabant.* CROTONIENSES, ſi plebem excipias, in fide populi Romani manſerunt. *Itaque*, ut ait Livius lib. XXIII. *urbe defenſoribus vacua facile potiti ſunt hoſtes: arx tantum retenta.* Et lib. XXIV. ſub init. *Crotone nec conſilium unum inter populares, nec voluntas erat. Unus velut morbus invaſerat omnes Italiæ civitates, ut plebes ab optimatibus diſſentiret: Senatus Romanis faveret, plebs ad Pœnos rem trahe. ret.* Siquidem de plebe intelligendum putamus ſicubi Livius Brettios aliquando commemoret Pœnis præſidio eſſe: ſed de plebe, quæ vilior pars populi eſt, nulla ratio habenda. PETELINI Romanis fideliſſimi a Romanis in maxima eorum anguſtia deſeruntur, teſte Livio lib. XXIII. *Legatos (* Petelini *) Romam ad præſidium petendum miſerunt. Quorum preces lacrimæque (in queſtus enim flebiles cum ſibimet ipſi conſulere juſſi ſunt ſeſe in veſtibulo Curiæ profuderunt) ingentem miſericordiam patribus ac populo moverunt. Conſultique iterum a Mannio Prætore Patres & circumſpectis omnibus imperii viribus, fateri coacti, nihil jam longinquis ſociis in ſe præſidii eſſe: redire domum, fideque ad ultimum expleta, conſulere ſibimet ipſos in præſenti fortuna juſſerunt.* At Petelini vitam fortunaſque, quam populi Romani fidem, amicitiam, & ſocietatem perdere maluerunt: *Petelia in Bruttiis aliquot poſt menſibus quam cœpta oppugnari erat, ab Hamilcone præfecto Annibalis expugnata eſt: multorumque ſanguine, ac vulneribus, ea Pœnis victoria ſtetit: nec ulla magis vis obſeſſos, quam fames, expugnavit. Abſumtis enim frugum alimentis, carniſque omnis generis quadrupedum, ſutrinæ poſtremo coriis, herbiſque, & radicibus, corticibus teneris, ſtrictiſque rubis vixere. Nec antequam vires ad ſtandum in muris ferendaque arma deerant, expugnati ſunt.* Quare Valerius Maximus cujus integrum textum infra adducemus, *Non Petiliam* ait *ſed fidum Petiliæ ſepulcrum capere contigit*. CONSENTINI & PANDOSII ſtrenue defenderunt ſeſe, ſed aliquot poſt diebus a Pœnis expugnati, ad fidem populi Romani redierunt, ut Livius fert lib. XXIX. in fin. *Eadem æſtate in Bruttiis Conſentia & Pandoſia, & ignobiles aliæ civitates voluntate in deditionem venerunt.* Et lib. XXVII. *Et Bruttiis ſimilis ſpes veniæ facta eſt*

cum

Digitized by Google

cum ab iis Vibius & Pactius fratres (hi ad Conſentiam ſpectare videntur) *longe nobiliſſimi gentis ejus, eandem quæ data Lucanis erat conditionem deditionis petentes veniſſent*. Et lib. XXV. *Eodem tempore in Bruttiis ex XII. Populis qui anno priore ad Pœnos deſciverant Conſentini, & Terinæi in fidem populi Romani redierunt*. Ait etiam Eutropius Hiſt. lib. 3. *Quinto Cæcilio, Lucio Valerio Coſſ. omnes civitates quæ in Brutti's ab Annibale tenebantur, Romanis ſe tradiderunt*. THURINORUM defectio non in eorum ſed in Romanorum contumeliam vertenda eſt. Romani quippe jure Gentium peſſumdato, obſides Thurinorum interfecere. Ait namque Livius lib. XXV: *Metapontini extemplo metu quo tenebantur liberati ad Annibalem defecere. Hoc idem eadem ora maris & Thurini fecerunt: movit eos non Tarentinorum magis defectio, Metapontinorumque, quibus indidem ex Achaja oriundi etiam cognationibus juncti erant, quam ira in Romanos propter obſides nuper interfectos*. TEMSANI adeo a Carthaginienſibus vaſtati ſunt, ut Romani Coloniam deduxerint Liv. lib. XXXIV. *Temſam civium Romanorum Coloniæ deducta, Temſanus ager de Bruttiis captus erat*. TERINÆI funditus ab Annibale everſi, teſte Strabone lib. VI. *Temſæ proxima eſt Terina, quam Annibal cum tutari non poſſe deſperaret, ſolo æquavit*. Gabriel Altilius Epiſcopus Policaſtrenſis natione Calaber Terinæ finitimus, de quo infra ubi de Altilia agemus, lepide de Terina cecinit:

Quos ſpectas lapidum tumulos, & grandia ſaxa
Urbs Terina fuit mole ſuperba & avis.
Dum Romæ ſtudet, ac ſocialia jura tu-tur,
Dat fidei pœnas ſubruta ab Annibale.
Cur ſtupidus mœres lugens fera fata viator?
Clarius e cineri nunc capit illa decus.

VIBONENSES agri depopulationem paſſi ſunt ne ad Pœnos deficerent. Liv. lib. XXI. *Depopulatoque Vibonenſi agro, urbem etiam* (Pœni) *terrebant*. Ad quam poſtea habitatoribus vacuam Romani Coloniam deduxerunt, ut Livius fert lib. XXXV. *Eodem hoc anno Vibonem Colonia deducta eſt ex Senatus conſulto plebiſque ſcito*.

Hæccine igitur fœda illa Brettiorum defectio eſt, tot buccis obſtrepentibus conclamata, in quam tam acriter, tam dire, tamque injuſte Senatus Populuſque Romanus animadverteret? Equidem de hujuſmodi pœnis, ſi verborum caſtigationes excipias, nihil apud Livium invenies, præſertim cum Annibal teſte eodem Livio lib. XXVI. adeo ex Lucanis in Brettium agrum, ad fretum vero ac Rhegium eo curſu contenderit, *ut prope repentino adventu incautos oppreſſerit*. Qui enim fieri potuit, ut quem non tam Roma, præſertim poſt Cannenſem cladem, quam tota formidaret Italia, extremus Italiæ angulus vel ejiceret, vel deleret? Satis perſpectum habuit Fabius Conſul Brettiorum animum atque virtutem erga Rempublicam in Tarenti expugnatione, quod nequidquam Annibali ademptum eſſet, niſi ut idem Livius fert lib. XXVII. *adjuvantibus recipientibuſque Bruttiis*.

Cum-

Cumque Annibal captam urbem audiſſet, *Et Romani*, inquit, *ſuum Annibalem habent: eadem qua ceperamus arte Tarentum amiſimus.* Sane & ante & poſt pulſum Annibalem Brettii Romanorum ſocii fuere; municipiis, conſulatibus, ceteriſque militiæ honoribus potiti, ut ex iis quæ in hoc opere continentur, ſatis infra conſtabit. Teſtis oculatus eſt ipſe Cicero qui municipia noſtra luſtravit. Ait enim Orat. pro Cn. Plancio circa fin. *Iter a Vibone Brunduſium terra petere contendi; nam maritimos curſus præcludebat hiemis magnitudo: cum omnia illa Municipia quæ ſunt a Vibone Brunduſium in fide mea judices eſſent.* Vide lib. 7. in Verr. & Philipp. 1.

Ceterum ne negotium faceſſere videamur, iis qui nodum in ſcirpo quærunt ſatis perſpectum ſit, incertum omnino eſſe cujates fuerint milites Chriſti Domini Crucifixores. S Hieronymus epiſt. ad Heliodor. Judæos credit, Romanum vero qui latus aperuit. *Cerne manus Judææ quas fixeras, cerne latus Romani quod foderas.* Auctor libri qui inſcribitur: Dicta & interpretationes Parabolarum ſacræ ſcripturæ, apud S. Athanas. to. 2. qu. 76. *Quidnam eſt, Quare fremuerunt gentes &c.* Reſpondet: *Gentes dicit Romanos, Francorum videlicet genus, qui Chriſtum crucifixerunt.* Meminit hujus auctoritatis Vir Cl. Antonius Sandini in hiſtor. Familiæ ſacræ cap. 14. de Chriſti tortoribus, ubi Hyacinthum Serry ſatis luculenter refellit.

SYNOPSIS CHRONOLOGICA

Eorum, quæ poſt Chriſtum natum ad noſtra uſque tempora Calabriæ acciderunt.

PRimo Chriſti Seculo anno Ær. com. 41. S. Petrus Apoſtolorum Princeps Claudio Tiberio imperante (Calabria enim tunc temporis Romanis Imperatoribus ſubdebatur) Antiochia in Calabriam appulſus, Jeſu Chriſti Euangelium invexit, quem S. Marcus Euangeliſta Tarento ſolvens, atque Argentano (nunc *S. Marco*) tranſiens, Rhegium uſque inſecutus eſſe perhibetur. Cum enim Romanæ Eccleſiæ conſtans traditio ſit Sanctiſſimum Apoſtolorum Principem Romæ Cathedram inſtituiſſe, ibique ſub Nerone inverſis veſtigiis cruci affixum vitam pro Chriſto dediſſe, opinari utique par eſt per Calabriam, quæ primo ex Antiochia in Italiam iter agentibus occurrit non ſemel tranſiiſſe. Quod non obſcure evinci videtur Act. 28. 14. *Inde circumlegentes devenimus Rhegium, & poſt unum diem flante Auſtro ſecunda die venimus Puteolos, ubi inventis fratribus rogati ſumus manere apud eos dies ſeptem.* Puteolis igitur Chriſti fides jam ante Pauli adventum, qui contigit anno 57. Ær. comm. audiri cœperat utique ex Petri prædicatione. Vide Euſeb. 2. hiſt. cap. 24. & Chron. Blanchin. in Anaſtas. Bibliothec.

Se-

Secundo Chriſti ſeculo, anno Ær. comm. 127. Petav. 126. S. Teleſphorus Thurinus primus ex Calabria & Regno Neapolitano ſummus Pontifex renuntiatur, qui a S. Ireneo, ut Petavius fert, primus Martyr nominatur. Vide infra ubi de Thurio.

Tertio Chriſti ſeculo, ann. 235. S. Anterus Petilinus ex Magna Græcia ad ſummum Pontificatum evectus eſt. Vide Anaſtaſ. & Ciacon. Anno 259. electus eſt Summus Pontifex S. Dionyſius Thurinus, quo regnante Paulus Samoſatenus hæreſim vulgavit, ſed Dionyſius Alexandrinus in illum calamos exacuit. Vide Euſeb. Anno 286. & ſeqq. ſub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus ingens in Chriſtianos exorta eſt perſecutio, qua innumerabiles pro Chriſti fide vario cruciatuum genere conſumti ſunt, quos inter Tropæana virgo Dominica, Græce Κυριακὴ, ut ſuo loco dicemus, aliique ex Calabria permulti, ut par eſt conjicere.

Quarto Chriſti ſeculo, anno 310. S. Euſebius Caſinianenſis, aliis Coſanenſis ex Magna Græcia quatuor menſibus in Apoſtolica Cathedra functus eſt. Hic S. Euſebium Epiſcopum Vercellenſem eodem nomine impoſito e ſacro fonte ſuſcepit, atque erudivit, qui tantum ſub tanto viro profecit, quantum poſtea ejus doctrina ac ſanctitas declaravit. Vide Anaſtaſ. Anno 312. Baronio, ſed Genebrardo anno 313. Octavo Kal. Octobris Indictiones Romanæ exortæ ſunt, cyclus nempe quindecim annorum, quibus abſolutis, ſemper a capite reperitur. Hic mos in Calabria potiſſimum inolevit, ut ex diplomatibus quæ paſſim in hoc opere adducuntur videre eſt. Tempore Conſtantini Magni Calabria provincia ad Suburbicarias pertinebat & a Correctoribus regebatur. Vide Cod. Theodoſ. Circa ann. 363. S. Baſilius Monachos in Calabriam miſit. Extat ſiquidem Epiſtola Sancti Doctoris ad Fratres Italiæ & Galliæ, quæ eſt ſexageſima nona. S. Hilarion Abbas Siciliam incoluit, & fortaſſe Calabriam, ut infra dicemus. Anno 365. aliis cum S. Hieronymo 369. ingentes terræmotus: mare erumpens multas urbes ſubmerſit. Ait enim in vita S. Hilaronis: *Ea tempeſtate terræ motu totius orbis, qui poſt Juliani mortem accidit, maria egreſſa ſunt terminos ſuos, & quaſi rurſum Deus diluvium minaretur, vel in antiquum chaos redirent omnia, naves ad prærupta delatæ montium pependerunt*. Vide Baron. S. Hieronymus anno 385. Rhegium appulſus inde in Palæſtinam trajecit. Vide infra.

Quinto Chriſti ſeculo, anno 410. Romam fame ac peſte laborantem Alaricus Gothorum Rex nono Kal. Septembris devaſtavit. Tum Honorii exercitu profligato in Calabriam excurrit, Conſentiamque diripuit. Verum ibidem ob naves in freto Siculo interitas dolore confectus periit, & ubi Crathidi Buſentum admiſcetur ſepeliri juſſit, ut infra dicetur. Vide Jornand. & Eutrop. lib. 33. Sed & Calabria Gothorum incurſionibus pene ad interitum redacta, pace tandem compoſita, ab Honorio Imperatore, qui tum Ravennæ conſidebat, tributis fere omnibus exonerata eſt L. 7. Cod. Theodoſ. de Indult. debitor. Anno 417. S. Zoſimus ex Reacio, nunc *Merſora-*

ſoraca in Petri Cathedra ſedit. Vide Anaſtas. Anno 446. Frequentes terræmotus, nonnulli fontes aruere, mare varias inſulas depreſſit, quas inter putamus Ogygias, quarum meminit Plinius & Strabo, ut infra dicetur. Baron. n. 5. Hinc peſtis, & annonæ caritas, anno ſcilicet 450. ut Baronius fert. Circa annum 457. Vandali ex Aphrica profecti Calabriam infeſtant, & circa hæc tempora accidiſſe arbitramur inſigne miraculum S. Nicolai Epiſcopi Mirenſis, cujus imaginem e domo cujuſdam Calabri Vandalus abſtulit,atque in Aphricam detulit, domumque cuſtodiendam tradidit. Sed illa a latronibus expilata, ac Vandalo imagini incendium minitante niſi omnia ſarta tecta reſtituiſſet, S. Nicolaus Latronibus ut ablata reponerent imperavit.Quo miraculoVandalus cum familia Chriſtianam fidem amplexus eſt.VideLaurent. Beyerlinch in theatr.verb.*Imago*.Ribadiner.aliosque. Anno 471. Veſuvi cineres non tam ad Calabriam quam ad Europam fere totam pervenere. Baron. n. 29. Anno 476. Odoacer Herulorum Rex Auguſtulo ultimo Occidentis Imperatore in exilium pulſo, Romam invadit, ac Rex Italiæ appellatur. Sub hoc Rege M. Aurelius Caſſiodorus Scylacenſis præclariſſimorum facinorum ſpecimen præbuit, ut infra dicetur. Anno 494. S. Gelaſius Papa ad Epiſcopos Siciliæ, Lucaniæ, & Calabriæ literas dedit, ut de bonis Eccleſiaſticis quatuor partes facerent, ſibi, Clero, pauperibus, & Eccleſiæ; tametſi Baronius Gelaſium quidquid a Simplicio ſtatutum erat promulgaſſe ſcribat. Sub Gelaſio Pontifice crypta Gargani montis inſigni miraculo in honorem S. Michaelis Archangeli dedicata eſt, anno ſcilicet 493. Baron.

Sexto Chriſti ſeculo circa ann. 531. Dionyſius Scytha, cognomento *Exiguus*, ſicut Græci ab Olympiadum exordio, Romani ab Urbe condita, aliis ab alia epocha, ab Incarnatione & Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti annos ſupputari primus excogitavit. Hic Caſſiodoro familiariſſime vixit, quocum in Calabriam ſeceſſit, ut infra videbimus. Vide Petav. Anno 536. vel 37. ut aliis placet Belliſarius e Sicilia in Calabriam trajecit, quam exactis Gothis liberavit, ſicuti deinde Romam, ad cujus portam Flaminiam Urſicinum cum legione Rhegina adverſus Witigem deſtinavit, teſte Procopio lib. 1. Ex hoc tempore uſque ad Northmannos Calabria & Apulia Imperatoribus Orientis paruit, ſi tempus excipias quo Totilæ Gothorum Regis & Autharis, aliorumque Longobardorum incurſiones aliquando ſuſtulerit. Circa ann. 539. Manuca pirata S. Placidum cum ſociis 3. Nonas Octobris in odium Chriſtianæ fidei crudeliter occidi juſſit, ſed ſatis hæc illi feritas ſtetit; nam Chriſto vindice Calabriam inter & Siciliam ſæva tempeſtate jactatus cum navibus miſere periit. Caſſiodorus apud Scylaceum patriam ſuam monachum egit: Hoc anno Sol paulo Luna ſplendentior apparuit. Vide Baron. Circa annum 543. Totila Calabriam invadit, inde Italia potitus a Narſete Juſtiniani Duce in Etruria occiditur, ſicuti & Teja ſuffectus Totilæ. Sed & Leutharis & Buccellinus fratres, qui Calabriam anno 555. diripuerunt, a Narſete ad Capuam victi. Anno 567. Narſetes in Sophiam Imperatricem concitato odio Longobardos ab Hungaria in Italiam advocat. Di-

cti ſunt autem Longobardi, ſeu Langobardi a barbæ longitudine, ut vult Conſtantinus Porphyrogenitus de Them. lib. 2. th. 11. *Longobardia a promiſſa barba incolarum dicta eſt*. Vide Paul. Warnefrid. lib. 1. cap. 9. Alii aſſerunt a longitudine alabardarum dictos eſſe. Ut ut ſit Flavius Autharis tertius eorum Rex Rhegium uſque excurrit circa ann. 585. ac Calabriam infeſtavit, inde Beneventum ſe recepit. Paul. Diac. lib. 3. Anno 590. Peſtis fœda per Italiam totam qua homines innumerabiles oſcitando, ac ſternuendo perierunt. S. Pelagius Papa, cui ſucceſſit S. Gregorius Magnus eo morbi genere ſublatus eſt. Tum ſternuentibus fauſta precandi verbis *Ave* & *Salve*; oſcitantibus vero crucis ſigno ora obſignandi uſus laudabilis inolevit. Paul. Diac. Baron. aliique. S. Maximus Epiſcopus Syracuſanus Conſtantinopoli Crotonem appulit ut ait S. Gregor. lib. 3. dialog. cap. 35. Anno 595. Bubali in Italiam advecti Sigon. de Regn. Ital. Anno 596. Zoto Beneventi Dux Crotonem aggreſſus diripuit, gentemque captivam duxit, quæ S. Gregorii opera deinde multo ære redemta eſt. Sigon. ubi ſup. Circa annum 600. Subdiaconi Eccleſiæ Romanæ in diverſas Provincias ſicuti in Siciliam & Calabriam a S. Gregorio miſſi ut Patrimonium S. Petri adminiſtrarent, teſte eodem S. Gregorio in regeſt. qui illos Defenſores, Rectores, ac Regionarios appellat.

Septimo Chriſti ſeculo, anno 602. S. Gregorius Magnus trabes e Calabria ad reparandas Baſilicas SS. Apoſtolorum Petri & Pauli tranſvehi fecit, ut ipſe ait lib. 10. indict. 5. epiſt. 24. & 25. Anno 622. Spurciſſima Maumethis ſecta erupit; hinc Ægyra Arabum, ideſt *fuga* XVII. Kal. Auguſti. Baron. Anno 623. Joannes Comſinus Calabriam infeſtavit, qui Neapoli ab Eleutherio Patricio necatus eſt. Vide Anaſtas. Anno 639. Hieroſolyma a Saracenis capta. Baron. Anno 643. ut Sigonio placet, vel 646. ut aliis, Rotharis Longobardorum Rex Leges ſub *Edicti* nomine promulgavit. Circa annum 655. ſub Pontificatu S. Vitaliani Conſtans Imperator dum Roma Conſtantinopolim rediret terreſtri itinere Calabriam Rhegium uſque adeo vaſtavit, ut uxores a viris filioſque a parentibus ſepararet, ut ait Anaſtaſius, licet alii cum Baronio ad annum 663. referant. Anno 659. A Longobardis in Italiam deteſtabilis duellorum uſus introductus. Baron. Anno 675. aut 76. poſt pluvias, tonitruaque ingentia hominibus jumentiſque feralia, ignis magnus in cælo apparuit. Sigebert. & Baron. Anno 678. S. Agatho Rheginus ſummus Pontifex renuntiatus eſt. Hic ab Imperatore per Abundantium Epiſcopum Paternenſem, & Joannem Epiſcopum Rheginum, Calabriam, Siciliamque a tributis immunem eſſe obtinuit. Sigon. lib. 2. Anno 680. Sæviſſima peſtilentia graſſante Romæ altare S. Sebaſtiano ſacrum erectum eſt. Baron. Circa hæc tempora, ut Camillo Peregrinio placet, cui adſtipulatur Anonymus Mediolanenſis in libro *de Italia medii ævi* qui huic anno conſignat aut paulò ante, Calabriæ nomen Brettiorum Provinciæ a Græcis translatum eſſe conjicitur. Cum enim Longobardi Beneventani exacto per Grimoaldum Conſtantio, aliis Conſtante, veteri Calabria quæ circa Hydruntum erat, potiti eſſent; Græci faſtu ſuo ne-

c 2 Pro-

Provinciæ imminutæ viderentur Regionem Brettiam Calabriæ, ſicuti Calabriam priſcam Longobardiæ nomine appellare conſueverunt. Sed cur eidem Hydruntinæ Provinciæ cum a Græcis iterum ſub Othone II. in ordinem redigeretur Calabriæ nomen reſtitutum non ſit, neuter ediſſerit; ſatis itaque incerta habenda eſt conjectura, præſertim quod ex Brettiorum ſuppreſſione adhuc Provinciæ imminutæ eſſent. Fatemur ſiquidem poſt hæc tempora uſitatius Brettiorum Provinciam Calabriæ nomine vocitatam eſſe, magiſque ſub Northmannis, quorum Rogerius *Rex Calabriæ* anno 1130. appellatus eſt, ut ex diplomate quod aſſervatur in Monaſterio Cavenſi SS. Trinitatis; ſed opinandum profecto eſt promiſcue & *Brettiam* & *Calabriam* nuncupatam fuiſſe. Quinimo ſicuti Italiæ nomen ex Calabria uſque ad Alpes teſte Strabone lib. VI. aliiſque ut infra dicetur, ſic Calabriæ Hydruntum & Campaniam uſque proceſſiſſe. At vero Brettiorum conſtituta Republica Calabriæ nomen Hydruntinæ Provinciæ ceſſit, quæ tamen Brettiorum etiam nomine aliquando potita eſt, ut ex Act. Sextæ Synodi Conſtantinopolitanæ liquet, ubi Joannes Epiſcopus ſic ſubſcribit: *Joannes Hydruntinæ Eccleſiæ Provinciæ Brutiorum*. Quod & notavit idem Anonymus. Sed & ibidem Epiſcopi promiſcue ſubſcripſerunt: *Julianus indignus Epiſcopus ſanctæ Conſentinæ Eccleſiæ Provinciæ Brutiorum Calabriæ. Germanus Tarentinæ Eccleſiæ Provinciæ Calabriæ. Theophanes Thurinæ Eccleſiæ Provinciæ Calabriæ. Abundantius Temſanæ Eccleſiæ Provinciæ Brutiorum. Petrus Crotonienſis Eccleſiæ Provinciæ Brutiorum. Paulus Scylletienſis Eccleſiæ Provinciæ Brutiorum. Sergius Taurianæ Eccleſiæ Provinciæ Calabriæ*. In Concilio quoque Niceno mentio fit Provinciæ *Calabriæ*, nec *Brutiorum*. Anaſtaſius in Conone: *Quæ patrimonii cuſtodes Brutiis & Lucaniæ annue perſolvebant*. Idem in Vitaliano meminit Provinciæ *Calabriæ*. Sub Sergio: *Similiter & trabes de Calabria adduci*. Iſacius in Lycophr. Temeſam *Calabriæ* urbem ſcribit. Pauſanias in Eliacis de Temeſa & Euthimo loquens de *Calabro* fluvio mentionem facit. Veruntamen nec abs re fore credendum eſt, Provinciam, Civitatem, aut locum quemlibet multiplici nomine etiam eodem tempore vocitatum fuiſſe. Etenim, ſi conferendum exemplum eſt, Strabo lib. VI. tractum illum à Brunduſio Tarentum uſque, ſive Cherſoneſum multiplici appellatione donatum ſcribit: *Et Meſſapiam, & Japygiam, & Calabriam & Salentinam complures communi appellatione nuncupant*. Ælius Hadrianus Hieroſolymam quam reſtauravit *Æliam* a ſuo nomine vocari juſſit; ſed numquid Hieroſolyma vocari deſiit? Minime gentium. *Bizantium* poſt Conſtantinum etiam appellatum putamus. *Tuſculum* noſtris temporibus imo & Joannis Campani, ut ipſemet fatetur in Vita Pii II. *Fraſcata* etiam vocatur. Sed ad rem: hodiedum nonne Calabri pro Brutiis, Brutiiſque pro Calabris promiſcue appellantur? Janus Vincentius Gravina; de quo infra, in ſuo teſtamento Romæ ubi exceſſit exarato natum ſe eſſe dicit *in Conſentina Provincia Brutiorum*: aliaque id genus exempla quæ adducere ſupervacaneum eſt. De Calabriæ autem multiplici nomine infra fuſius agetur Vide lib. 1. cap. XXI. circa fin. Anno 689. S. Leo II. Rheginus ad ſedem

Pe-

Petri evectus, de quo infra. Vide Anaſtas. cum notis varior. Anno 700. Conſentiæ Concilium habitum eſt XL. Epiſcoporum, ut ait Sanblaſius, ſed de hoc nihil apud Labbeum.

Octavo Chriſti ſeculo, anno 702. Joannes VI. Calaber, de quo infra, Summus Pontifex creatus eſt. Vide Ciacon. Anno 703. Juſtinus II. ad Imperium revocatus Calabriam ad petitionem Cononis Papæ vectigalibus liberavit, ut vult Collenucius lib. 2. Anno 705. Joannes VII. Roſſanenſis Petri cathedram obtinuit, ut infra videbimus. Anno 709. Conſtantinus Papa per Calabriam arrepto itinere Conſtantinopolim ad Imperatorem Juſtinianum II. perrexit, a quo accitus fuerat ut religionis diſſidia compeſceret. Baron. Anno 714. S. Gregorius II. Baſilicam S. Laurentii extra muros trabibus e Calabria advectis reparavit, quemadmodum aliis trabibus anno 716. Baſilicam S. Pauli collabentem reſtituit. Baron. Vide Pancyrol. In Cryptis noſtræ Vaticanæ Baſilicæ extat inſcriptio hæc: *Benedictus XII. tecta veteris Baſilicæ reſtituit advectis e Calabria trabibus abiegnis longitudine 133. palmis.* Anno 721. Neapolim a Saracenis obſeſſam Calabri ſtrenue defendunt. Vide Capacc. Anno 732. Leo Iſaurus impius Iconoclaſta a S. Gregorio II. ob hæreſim Imperio privatus Patrimonium S. Petri in Calabria ac Sicilia, provinciis a Romano Patriarchatu divulſis, ſibi temere adjudicavit. Baron. Anno 742. S. Zacharias Seberinates ad Petri cathedram evectus eſt. Vide infra. Anno 744. Peſtis crudeliſſima in Græcia, Calabria, ac Sicilia. Zonar. Duobus poſt annis ex Calabria Conſtantinopolim uſque graſſata eſt. Baron. Anno 768. Stephanus III. Rheginus, de quo infra, Summus Pontifex renunciatus eſt.

Nono Chriſti ſeculo, anno 801. Terræmotus non tam in Calabria, ſed & in tota fere Italia adeo ingens, ut non ſolum urbes, ſed etiam montes ſubverteret, teſte Baronio ac Sigonio. Anno 802. Diviſio Imperii Nicephorum inter ac Carolum Magnum, illi Sicilia, Calabria, ac Neapolis Manfredoniam uſque, huic reliquus Italiæ tractus; Ducatus Beneventanus pro termino conſtitutus Grimoaldo ſoli ex Longobardis Beneventanis ſuperſtiti ceſſit. Vide Collenuc. lib. 2. Anno 811. Sub Michaele Curopalate locuſtæ in Italia apparuerunt. Sigon. Anno 817. Ludovicus Imperator Occidentis donationem a Pipino Romanæ Eccleſiæ factam, ſub qua Regnum Neapolitanum utraque Calabria, ac Sicilia includitur, approbavit, confirmavitque. Sigon. & Baron. Anno 820. ſub Michaele II. Balbo Imperatore Orientis Saraceni Siciliam invadunt. Leo Oſtiens. Anno 823. Crebra prodigia, ignis & ſaxa de cælo, fulmina ingentia, ac terræmotus fuere. Baron. Circa annum 827. Saraceni Calabriam devaſtarunt, ac per triginta annos variis incurſionibus afflixerunt. Vide Baron. Circa annum 900. Abrahimus Saracenorum Rex Conſentiam aggreſſurus, prope urbem ubi nunc dicitur *Pan Bianco* Deo vindice ictu fulminis periit. Protoſpat. Per hæc tempora S. Nilus Roſſanenſis Baſilianus *Cryptæ Ferratæ* cœnobium in agro Tuſculano conſtruxit. Vide infra.

Decimo Chriſti ſeculo, anno 914. Saraceni iterum Calabriam invadunt.

dunt. Sigon. Anno 915. Calabri aliique fœderati Saracenos ad Silarum obſeſſos delent. Leo Oſtienſ. Anno 951. Saraceni nova incurſione Calabriam ac Lucaniam diripiunt Malachiano aliis Meleſino eorum Duce a Calabris trucidato. Protoſpat. Anno 966. Nicephorus Phoca Patriarchæ Conſtantinopolitano injunxit ut Epiſcopos Calabriæ pane fermentato Græco ritu in Miſſæ ſacrificio uti compelleret. Sigon. & Baron. Anno 968. Idem Imperator Theophaniam filiam ſive neptem, ſive ſororem ut aliis placet Othonis filio deſponſam in Calabriam mittere ſimulans ut matrimonio jungeretur, ejus copias delevit;ſed anno ſequenti Otho II. acceptam injuriam vindicavit; nam comparato exercitu ac cum Landulpho Capuæ Principe juncto fœdere, Græcos ex Apulia & Calabria ejecit qua occiſis, qua naribus obtruncatis & Conſtantinopolim miſſis. Quo factum eſt, ut Apulia & Calabriæ pars Imperatoribus Occidentis per decennium ceſſerit; tametſi nonnulli in chronologia diſcrepent. Vide Sigon. & Ditmarum lib. 2. Circa annum 975. Saraceni Conſentiam aggreſſi expugnarunt ac pene ad internecionem deleverunt: hinc populi aufugientes ad montes vicina oppidula partim vetera, quamplurima ab eiſdem extructa, quæ nunc vulgo *Caſalia* appellantur, incoluerunt. Et licet nonnulli cum Protoſpata hoc ad annum 1009. referant, conjicere tamen par eſt, Saracenos variis incurſionibus circa hæc tempora Conſentiam diripuiſſe, quorum quadraginta millia cum Bulcaſſono Rege prope Crotonem ab exercitu Othonis pene deleta fuere, licet Protoſpata id ad annum 981. eveniſſe narret. Vide Sigon. Anno 982. Otho collatis copiis cum Landulpho Beneventi atque Atenulpho Capuæ Principibus a Græcis ac Saracenis ad Baſſanellum, aliis Buſentum,fluvium fractus vix per ſcapham trajecto flumine evaſit, ac paulo poſt dolore confectus occubuit. Sed Baſſanellum flumen ignoratur, Buſentum prope Conſentiam ſcapham non patitur præſertim menſe Julio quando pugnatum eſt; idcirco fluvium hunc *Racanellum* fuiſſe *Cyliſtarnum* olim dictum in tractu Roſſanenſi ac Thurino Tarentinoque finitimo, ad manus conferendas aptiſſimo, credendum eſt. Equidem Otho cum exercitu fœderato Tarento in Calabriam contendit; ejuſque uxor tunc temporis Roſſani morabatur, ut ait Sigebertus. Græci victoria elati Calabriam & Apuliam duris legibus ac tributis ſubegerunt novo Catapanorum magiſtratu introducto, a quibus ea Provincia, quæ nunc *Capitanata* eſt, nomen ſumſit. Vide Leon. Oſtienſ. lib. 2. S. Petr. Damian. Baron. Sigon. aliosque. Sed & Calabria a Patriciis, qui Prætores & Strategi nuncupabantur, regebatur. Vide Virum Cl. Octavianum Gentilium amicum noſtrum *De Patritiis* lib. II. cap. IX. Anno 992. Annonæ caritas ſumma in Italia tota. Protoſpat. Circa finem hujus ſeculi, vel initium futuri cognomina familiis gentilia barbarorum incurſu pene interita iterum uſurpari conſueverunt, ut ait Sirmundus, Mabillonius, & Papebrochius.

Undecimo Chriſti ſeculo, anno 1003. Quadraginta Northmanni, ideſt *homines Boreales*, Danici generis e Scania quam Northvegiam appellant, ex Hieroſolymitana peregrinatione redeuntes Salernum a Saracenis ob-

obſeſſum appulerunt. Cumque a Gaimario Salerni Principe arma impetraſſent, Saracenos in fugam conjecerunt. Tum recuſatis muneribus ad patriam revocati Northmannos ad fertilem tantorum bonorum provinciam adeundam excitant. Hinc gens iſta in Regno Neapolitano celeberrima primordia ſumſit. Vide Leon. Oſtien. lib. 2. Anonymus Caſſinenſis id ad annum 1000. refert. Anno 1006. Piſani Saracenos Rhegium infeſtantes obſident, & captos interimunt. Sigon. Anno 1014. Saraceni Caſſanum expugnant, quos Baſilius & Conſtantinus Imperatores Ruſſorum & Julianorum auxilio delent, Calabriamque & Apuliam recuperant. Protoſpat. & Summont. lib. 1. Anno 1016. Melus & Dattus nobiles Apuli ex ſanguine Longobardorum cum Northmannis recens adventis juncto fœdere Græcos expugnant. At Dattus a Græcis anno 1021. occiditur; cumque Saraceni Beſidianum obſiderent, Arpichas eorum Dux, ac Melus periere. Interea Northmannos inter Græcoſque, ac Satacenos varia fortuna ſæviſſimum ac diuturnum conflatum eſt bellum. Vide Sigon. Oſtienſ. & Protoſpat. Anno 1041. Northmanni partem Calabriæ occupant, cujus poſtmodum Guillelmus Comes inſcribitur: Protoſpat. Anno 1044. Guido monachus Aretinus ſex notas muſicas *ut, re, mi fa, ſol, la* ex hymno S. Joannis Baptiſtæ excerptas invenit, ut auctor eſt BucoltſerusGuillelmus cumGaimaro arcemScylacei extrui jubet. Protoſpat. Anno 1046. Guillelmo ſucceſſit Drogo ejus frater; Græci & Northmanni Saracenos ex Sicilia expellunt. Protoſp. Anno 1048. Drogo arcem in urbe S. Marci, quæ etiam num extat, ædificavit Gafrid. Malater. Circa annum 1057. Robertus cum Rogerio fratre Græcos pene omnes Sacerdotibus exceptis ex Calabria ejiciunt. Gafrid. Anno 1059. Robertus a Nicolao II. Summo Pontifice Calabriæ Dux renuntiatus, ſubſequenti anno de titulo cum Rogerio contendit: mox diviſa regione ille Dux, hic Comes inſcribi permiſſus eſt. Vide Fazel. Anno 1062. Riccardus Northmannus expugnata Capua Longobardos Principes ejicit, qui ab Atenulpho ad Landulphum V. regnarunt. Quo factum eſt ut deinceps ad plebejos deſcirent vilibuſque miniſteriis addicerentur. Ne ſuperbiant viri nobilitate ſanguinis clari, ſed ad horum fortunam tamquam in ſpeculum intueantur. Vide Deſider. dialog. lib. 1. Peregrin. in ſtem. Anno 1068. Quoſdam Monachos Benedictini inſtituti ex Calabria in Saxoniam conceſſiſſe, ibique monaſteriis extructis per quadraginta annos fidem Catholicam propagaſſe auctor eſt Gualterius in triumph. cap. 50. Anno 1092. Urbanus II. Summus Pontifex in Calabriam contendit, atque in monaſterio nunc vulgo *della Mattina* prope urbem S. Marci moratus eſt, ut ex ejuſdem epiſtola in to. 10. Concilior. Anno 1091. ut Tutino placet, aliis 1095. S. Bruno Colonienſis Carthuſianæ familiæ inſtitutor in Calabriam prope Scylaceum ſeceſſit, ibique ſanctitate ac miraculis floruit. Vide infra. Anno 1096. Godefridus Bulionius, Boemundus, Tancredus, aliique Principes die 15. Auguſti inſtructa claſſe ad duodecim millia militum, quorum plerique Calabri erant, ac Cruce obſignati cum Arnulpho ArchiepiſcopoConſentino ad Hieroſolymæ expugnationem profecti ſunt. Hinc Calabria pro ſtemmate Crucem uſurpare conſuevit. Vide Protoſpat.

Ba-

Baron. alioſque. Anno 1097. ut Baronius fert, S. Bruno Rogerium Comitem in ſomnis admonitum a vitæ diſcrimine quod dum Capuam obſideret ex Sergii proditione imminebat, mirabiliter liberavit. Vide fragmentum diplomatis quod inferius afferemus. Sane ex eodem evincitur Capuam anno 1098. a Rogerio expugnatam eſſe. Vide Protoſp. Anno 1099. die 15. Julii Chriſtiani Principes Hieroſolymam expugnarunt. Protoſp. Anno 1100. Stemmata familiarum uſurpari conſueverunt. Vide Rainer. hiſt. Gall. Campanil. ſup. famil.

Duodecimo Chriſti ſeculo, anno 1122. Caliſtus II. in Calabriam commigravit. Vide infra. Anno 1137. Innocentius II. & Lotharius Imperator Occidentis Rogerio Rogerii Comitis filio Pſeudopapæ Anacleti a quo Rex Siciliæ, Dux Apuliæ, & Calabriæ renuntiatus erat partes foventi bellum indicunt. Quo factum eſt ut Rogerius in Siciliam contenderet: eademque occaſione Legum Imperialium libri *Pandectæ Piſani* quod Piſanis traditi, & *Florentini* quod in Bibliotheca Magni Etruriæ Ducis aſſervantur appellati, Amalphiæ non Melphiæ ut quidam vocis affinitate decepti perperam ſcripſerunt, reperti ſunt. Vide Anonym. Caſſin. Sigon. alioſque. Anno 1139. VI. Idus Julii idem Innocentius Papa a Rogerio detentus, pace inita, illum Siciliæ Regem, Apuliæ & Calabriæ Ducem ac Capuæ Principem, renuntiavit. Baron. & Sigon. Anno 1143. Rogerius trabes ac ligna e Calabria Romam ad Innocentium tranſvexit, quibus hic Baſilicam Lateranenſem reſtauravit. Baron. & Panvin. Anno. 1148. Ex Eubœa inſula vulgo *Negroponte* primi artifices qui ſericum extraherent in Calabriam venerunt, ut ait Gualterius in MS. & Florius. Vide Jul. Scalig. exercitat. 158. ad Cardan. ubi inter alia ſcribit vidiſſe ſe in Calabria neglectos in arboribus vermiculos ſine cura cultuque ſericum facere e quibus detrahunt incolæ. Procopius de Bello Goth. ait ſub Juſtiniano ex Indiis ſericum in Italiam adductum. Interea anno 1154. Rogerius Rex e vivis ſublatus eſt, cui ſucceſſit Guillelmus filius *Malus* appellatus. Anonym. Caſſin. Anno 1162. Triſchene nunc vulgo *Taverna* a Guillelmo vaſtata, ut infra dicemus. Anno 1166. Idibus Maji Guillelmus vivere deſiit, cui Guillelmus ejus filius, *Bonus* dictus, annorum duodecim ſuffectus eſt. Anonym. Caſſinin. tametſi Baronius ad annum 1169. id referat. Anno 1172. Guillelmus Thracius glorioſiſſimæ mortis S. Thomæ Archiepiſcopi Cantuarienſis nequiſſimus auctor ad tantum ſcelus expiandum pœnitentia injuncta ab Alexandro Tertio Hieroſolymitanæ peregrinationis, una cum Ugone de Moravile, Riccardo Brettone, Reginaldo filio, atque Urſo ejuſdem criminis reis, ubi Conſentiam pervenit miſere periit. Baron. Anno 1184. Nono Kal. Jun. Calabria tota contremuit, Conſentia præſertim multum perpeſſa: Archiepiſcopus Ruffus ruinis ædium obrutus eſt MS. Mart. Anno 1186. Per hæc tempora florebat Abbas Joachimus, de quo infra. Anno 1189. Guillelmus II. improlis e vivis ſublatus eſt menſe Novembri, cui ſucceſſit Tancredus quem Rogerius genuit ex concubina, at non ſine Provinciarum diſſidiis, quarum aliquæ Henrici VI. Imperatoris Friderici filii partes fovebant, quod Conſtantiam Rogerii filiam legitimam deſ-

pon-

ſponſaſſet. Tancredus filium ſuum Rogerium Regem ſalutari præcepit, qui paulo poſt mortuus eſt, inde & Tancredus ipſe, filio parvulo, quem Henricus excæcari fecit, ac tribus filiabus ſuperſtitibus relictis. Sic Northmanni regnare deſierunt, cœperuntque Suevi. Anno 1196. Henricus Regno potitus ex Germania, quo contenderat, Panormum rediit, ibique periit, Friderico filio, qui Æſii Anconam inter & Senogalliam natus ei erat anno ſuperiori, ſub Innocentii III. tutela relicto. Vide Innoc. III. to. 1. lib. 1. epiſt. 410. 557. & ſeqq.

Decimotertio Chriſti ſeculo, anno 1209. Fridericus Imperator & Rex utriuſque Siciliæ, Regis Aragoniæ ſorori nupſit, ut ait Anonymus Caſſinenſis. Circa annum 1217. Fratres Minoritæ in Calabria, Sanctiſſimo Patriarcha Franciſco adhuc vitam agente, ſanctitate ac miraculis florere cœperunt, quos inter S. Daniel martyr cum ſociis, de quibus infra. Anno 1236. Fridericus, poſtquam Conſentiæ Comitia generalia bis in anno fieri decreviſſet nempe Kalendis Maji. & Novembris, Henricum filium quod Imperium uſurpare tentaſſet, in Calabria variis in locis carceribus mancipavit, qui tandem in arce Mamertina fame periit. Riccard. a S. German. alii dicunt in arce Conſentina. Vide Ughell. to. 3. in fin. Anno 1250. Fridericus jamdiu ab Innocentio IV. e Chriſtianorum ſocietate ſubmotus in Lugdunenſi Concilio (in quo rubri pilei inſigne Cardinalibus datum proditur) atque Imperio privatus quod nihil de odio in Romanam Sedem, ac pervicacia remitteret, Florentini in Apulia miſere periit, ſive angina correptus, ſive a Manfredo quem ex concubina genuerat præfocatus, incertum. Friderico ſuffectus eſt Conradus ejus primogenitus, tertio poſt anno ab eodem Manfredo veneno ſublatus. Vide Anonym. Caſſin. & Trithem. in Chron. Hirſaugien. Tum Manfredus nomine Conradini Conradi filii Regni adminiſtrationem ſuſcepit. Per hæc tempora linguam Italicam ex longo Bulgarorum, Longobardorum, aliarumque gentium incolatu incrementa ſumſiſſe conjicitur, ſed longe ante primordia; nam Riccardus a S. Germano tempore Friderici II. Imperatoris Eremitam Calabrum orantem commemorat lingua vulgari: *Benedittu, laudatu, e ſantificatu lu Patre: Benedittu, laudatu, e ſantificatu lu Fillu: Benedittu, laudatu, e ſantificatu lu Spiritu Santu.* Auctor quoque Actor. Alexandri III. apud Baronium ad ann. 1154. refert dicteria a mulieribus Romanis Octaviano antipapæ objecta, quem appellabant lingua vulgari: *Smanta compagno.* In Litaniis Carolinis a Mabillonio evulgatis to. 2. analector. Clero fauſta acclamante pro Carolo Magno, populus reſpondebat: *Tu lo juva*, ideſt: *Tu illum adjuva*. Sed & varias Saracenorum voces lingua Italica uſurpavit, ut puta *Meſchino*, *Magazzino*, *Maſchera*, *Gibel* quod montem ſignificat, quo Ætna per antonomaſiam appellatus eſt, poſteaque *Mongibello*. Anno 1265. aut 66. Carolus Andegavenſis S. Ludovici germanus frater ad Regnum vocatus Manfredum vicit ac trucidavit V. Kal. Martias ac biennio poſt Conradinum capite multavit cujus vita Suevicæ familiæ ſtirps prorſus extinguitur. Vide Brietium. Circa annum 1270. Iſabella Regis Aragoniæ filia & Philippi Regis

Francorum uxor Conſentiæ ultimum clauſit diem. Conſt. & Collenuc. Anno 1274. S. Thomas Aquinius Belicaſtrenſis, doctrina & ſanctitate celeberrimus, de quo infra, in cælum receptus eſt. Anno 1282. 3. Kal. Aprilis feria ſecunda poſt Paſcha Siculi Francos dato ſigno opprimunt, unde Veſperæ Siculæ in proverbium abiere. Fecerunt Siculi non ſecus ac Galaaditæ adverſus Ephrathæos ut habetur Judic. XII. *Dicebant ei Galaaditæ: Nunquid Ephrathæus eſt? Quo dicente, Non ſum: interrogabant eum: Dic ergo Schibboleth, quod interpretatur* Spica. *Qui reſpondebat Sibboleth: eadem literam ſpicam exprimere non valens. Statimque apprehenſum jugulabant.* Interrogabant, ut fertur, Siculi Gallos: Nunquid Gallus es? Qui reſpondebat, Non ſum; at illi: Dic ergo *Cicero*; Gallus autem dicebat *Siſero*; non enim eundem vocis ſonum exprimere valebat; & ſic interficiebant eum. Calabri Siculorum exemplo partim ad Aragonenſes deſcivere. Collenuc. Mortuo Carolo ejus filius ſuffectus eſt anno 1285. Verum anno 1292. Aragonenſes inter & Francos acerrimum conflatum eſt bellum. Vide Caraf. lib. 5.

Decimoquarto Chriſti ſeculo, anno 1309. Carolo II. Andegavenſi e vivis ſublato Robertus ejus filius ſucceſſit, qui anno 1313. Calabriam a Friderico Siciliæ Rege vexatam liberavit. Oderic. Anno 1325. menſe Majo Carolus Roberti filius & Calabriæ Dux Panormum obſedit, inde Rhegium appulſus devenit Miletum, ac Montileonum, ut ex hiſtoria Salernitana quæ MS. aſſervatur in Bibliotheca Vaticana. Tum electus eſt Dux Etruriæ. Vide Collenuc. Anno 1343. Joanna Caroli filia Regno ſucceſſit, ac Andreæ Caroli Hungariæ Regis filio nupſit, quem poſt biennium laqueo ad collum inſerto Averſæ ſuſpendi ex feneſtra juſſit, quibuſdam Calabris viris nobilibus Regiis familiaribus hoc crimine perperam inſimulatis, quos & occidit. Vide Petr. Matthæum hiſt. de famil. Catanæ, Engen. alioſque. Verum tanti ſceleris pœnas luit; nam anno 1381. cum Joanna Clementis VII. pſeudopapæ partes foveret, Urbanus VI. Carolum Dyrrhachinum Regem conſtituit, qui Neapolim ingreſſus, Joannam eodem mortis genere, eodemque loco qua ipſa virum interimendam juſſit. Oderic. Vide Engenium, qui inſcriptionem adducit ex qua tempus diſcrepare videtur. Anno 1385. Calabri atque Apuli Urbanum VI. Summum Pontificem Luceriæ obſeſſum ſtrenue adjuverunt. Oderic. num. 7. Anno ſequenti Carolo e vivis ſublato ſucceſſit ejus filius Ladiſlaus. Vide Collenuc.

Decimoquinto Chriſti ſeculo, anno 1414. Ladiſlaus veneno periit, cui ſucceſſit Joanna ejus ſoror, quæ Conſentiam urbem magna ex parte reddidit immunem, ut ex diplomatibus jam cuſis fol. 12. Huic Renatus poſt interregnum trium annorum, ut ait Scipio Mazzella, in Regno ſucceſſit, quem ultimum ex Andegavenſibus anno 1442. Alphonſus Aragonenſis exegit, regnoque potitus eſt. Anonym. Caſſin. Sub hoc Principe indictio facta eſt ſuper locis baronum, quorum aliqua diruta ſunt, de quibuſdam vero conjici nequidquam poteſt ubinam fuerint. Vide Tutin. de Sept. offic. Anno 1443. Pridie Kal. Martias Neapoli Comitia coram Rege habita, in quibus centuſſis per ſingulos Focos, modio ſalis rependendus, Regi decretus eſt.

Vi-

Vide Collenuc. Conſt. & Summont. Anno 1453. Maij 29. feria 3. Maumethes II. Conſtantinopolim obſedit expugnavitque Conſtantino Palæologo Helenæ filio imperante. Sic factum eſt ut ſub Conſtantino Helenæ filio imperium cœperit, & ſub Conſtantino pariter Helenæ filio deſierit; non ſecus ac Imperium Romanum ſub Auguſto cœptum in Auguſtulo periit. Vide Annal. Turcic. Anno 1458. Alphonſo e vivis ſublato Ferdinandus ejus filius Rex eſt inauguratus. Mazzell. Per hæc tempora diu Andegavenſium inter & Aragonenſium factioſos Calabriæ pugnatum eſt. Vide Collenuc. Tum Scanderbegus, qui ſummo quoad vixit Turcis terrori fuit, paterna Epiri ditione recuperata, Ferdinandum Regem in fugam actum a Joanne Renati Andegavenſis filio tam Pii II. quam ipſius Ferdinandi precibus accitus, mirifice liberavit, ejuſque auxilio Ferdinandus pulſis hoſtibus brevi omnia in poteſtatem accepit. Hac expeditione variæ per Calabriam Coloniæ deductæ, vulgo *Albaneſi*, præſertim in agro Beſidienſi, ut colligitur ex monumentis Monaſterii S. Adriani, cujus Archimandrita Paulus Baſiliani inſtituti tunc temporis gentes illas benigne excepit. Scanderbegi filia Herina Petro Antonio Sanctoſeverino Beſidienſium Principi nupſit. Vide Marinum Barlet. lib. 10. de geſtis Scanderbegi. Anno 1471. ars typographica in Regno Neapolitano primordia ſumſit, Moguntiæ a Joanne Guttembergio inventa anno 1440. & paulo poſt Sublacum ac Romam introducta. Palmer. Anno 1480 Hydruntum a Turcis obſeſſum expugnatur: tum S. Franciſci Paulitani precibus liberatur. Ibi Nicolaus Piccardus Calaber Martyr occubuit, ut infra dicemus. Vide lib. 2. cap. V. num. 8. Ab anno 1494. uſque ad annum 1497. ſub Alexandro VI. quinque Reges vidit Regnum Neapolitanum, Ferdinandum nempe ſenem, Alphonſum II. ejus filium, Carolum Octavum Francorum Regem, Ferdinandum II. Aragonenſem, & Fridericum. Vide Guicciard.

Decimoſexto Chriſti ſeculo, anno 1502. Ludovicus XII. Francorum Rex pulſo Friderico Regnum obtinuit, quod cum Ferdinando III. Aragonenſi Catholico nuncupato diviſum brevi Gonſalvi Ferdinandi ducis invictiſſimi opera ac virtute amiſit. Paul. Jov. Anno 1507. S. Franciſcus de Paula Turonis in Gallia ad ſuperos evolavit nonagenario major, de quo infra Anno 1509. Judæi ab Regno expulſi ſunt, ut ſcit Ambroſ. Leon. hiſt. Nol. lib. 3. Anno 1516. Ferdinandus vivere deſiit, cui ſucceſſit Joanna ejus filia Philippi Hiſpaniarum Regis vidua ac Caroli V. Auſtriaci mater, quæ Carolum ipſum ad Regnum evexit. Anno ſequenti Martinus Lutherus hæreſiarca nequiſſimus apud Iſlebium in Saxonia natus anno 1483. Novembris 10. contra Indulgentias declamavit. Scintilla hæc paulatim magnum excitavit incendium, quo Europa tota conflagravit. Cochl. Vide Card. Ruffens. Anno 1520. Tria millia militum Hiſpanorum e Sicilia eruperunt, Calabriamque excurrendo diripuerunt. Guicciard. Anno 1528. Poſt Urbis direptionem quæ ſuperiori anno accidit, Simon Tebaldus Romanus Gallorum Dux Calabriam aggreſſus varias urbes in deditionem recepit, qui anno ſequenti Brunduſii periit. Eodem anno Equites Hieroſolymitani in Melitam Inſulam ſe-

ſeceſſerunt. Guicciard. Anno 1530. Apparuit Soriani Imago S. Dominici, de quo infra. Eodem anno Croto ab exercitu Caroli obſeſſa eſt, ut ait Jovius lib. 31. In hac expeditione quatuor DucesConſentini ſtrenuam navarunt operam, Marcus Arduinus, Ferdinandus Favarus, Ferdinandus Bernaudus, & Santes Guerrerius, ut ex MS. Joannis Antonii Belmonte. Anno 1535. Carolus. V, ubi Tunetum in Aphrica expugnavit, in Siciliam trajecit, inde ſolvens menſe Octobri Rhegium appulit, mox Sinopolim ingreſſus a Paulo Ruffo Comite lautiſſime exceptus fuit. Tum die 3. Novembris Seminariam, inde Montileonum, poſtea Neocaſtrum, Mamertum, Carpacianum, ac Rublanum pervenit, ubi Dominis de Foſſo, qui eum exceperunt calcar pro monimento reliquit, quod modo apud Carolum Sicilia aſſervatur. Hinc per agrum Fillenenſem vulgo *L' Imperadore* & *Fontana di Carlo V.* Paternum, & Dipmianum, ubi & privilegia conceſſit; mox Teſſano Conſentiam die 7. pervenit, ubi incredibili plauſu ſuſceptus eſt. Decem millia juvenum ex Conſentinis ſuburbiis vulgo *Caſali* ad militiam aptiſſimorum Magiſtratus, quo ingreſſus magnificentior fieret, exhibuit, Imperatore ac proceribus obſtupeſcentibus. Aderat tunc Petrus Antonius Sanctoſeverinus Beſidiæ Princeps, qui Regia, ut par erat magnificentia Carolum V. ad villam Mauri venatione celeberrimam in agro Coriolanenſi excepit. Hujus magnificentiæ fama longe lateque proceſſit. Vide Conſt. Gregor. Roſſ. alioſque. Acetorum Familiæ militibus Carolus V. varia privilegia largitus eſt, ut ex Diplomate & ex inſcriprione, quam infra adducemus, Anno 1544. Conſentiæ Crathidis pons nobiliſſimus vulgo *di S. Maria* a celebri Giliberto Architecto Rublanenſi abſolutus fuit, ut ex MS. Belmont. Anno 1554. Carolus V. Regno abdicavit ſeſe, quod Philippo II. ejus filio tranſtulit, Vide Mazzell. anno 1555. Claſſis Turcica Paulam & Nicetum præter opinionem diripuit. Iſabella de Toleto Petri Proregis filia ac Paulæ Domina ſeminuda Montaltum aufugit. MS. Belmont. Vide Engen. anno 1560. in Calabria caritas ſumma. Conſentiæ tritici modius quatuor ſcutatis veniit, quadruplo quam conſueverat. Flor. anno 1561. In quibuſdam Calabriæ oppidis præcipue Vardiæ nunc *La Guardia* hæreſis Calviniana detecta fuit, atque extincta. Vide infra. Anno 1563. Marcus Berardus ex Mangono Conſentiæ Prætura exercitu comparato Crotonem invadit, ſed infelici ſucceſſu: interea Calabriam infeſtat, Regemque vocari affectat, vulgo *Re Marco*. Sed brevi deletis copiis a Fabricio Pignatello tanti criminis pœnas luit. Vide Thuan. lib. 76. Conſt. 3. p. Anno 1571. die 7. Octobris ſub Sanctiſſimo Pontifice Pio V. fœderata Chriſtianorum claſſis in qua erant ad duo millia Calabri milites ad Naupactum de Turcis mirabiliter triumphavit: ducentæ hoſtium triremes partim captæ, partim depreſſæ, pauciſſimæ in fugam actæ. Coſt. & Campan. Biſar. hiſt. Cypri. Anno 1580. tametſi Calabria ſub Alphonſo Primo diviſa fuerit, hoc tamen anno duplex Regium Tribunal decretum eſt. Vide Engen. anno 1582. Gregorius XIII. Calabrorum opera Romanum Calendarium emendavit. Vide infra ubi de Aloyſio Lilio. Anno 1598. Philippus III. Philippi II. filius Rex utriuſque Siciliæ ſalutatus eſt. Conſt.

De-

Decimoſeptimo Chriſti ſeculo, anno 1621. Philippo III. e vivis ſublato Philippus hujus nominis IV. ejus filius Regni gubernacula ſuſcepit. In Calabria anginæ morbus quamplurimos præſertim pueros præfocavit. Hor. Anno 1624. die 7. Junii Crathis fluvius ad viginti palmos excrevit, ut ex monumentis MS. Anno 1638. VI. Kal. Aprilis terræmotus perniciosiſſimus Calabriam pene totam evertit: mare paulo ante in ſinu Lametico ad duo milliaria receſſit: terra meatibus ampliſſimis ſciſſa. In Grimaldi ruinis memoria dignum evenit; duo infantes ſubter rudera poſt dies octo vivi reperti alteri porca vulgo *ſcrofa* ubera præbuit, alteri incompertum; illi *Scrofani*, huic *Trovati* nomen inditum eſt, ut ait Dominicus Martyre auctor ſynchronus in ſuo MS. quod Romæ aſſervatur in Bibliotheca S. Franciſci de Paula ad Montes dicti. Vide Recupit. Anno 1644. Conſentiæ Caſalia quæ ſunt veluti ejuſdem Civitatis ſuburbia a Prorege Medina Magno Etruriæ Duci venduntur, cujus Gubernator Cælici præſidebat. Verum tertio poſt anno Cives ac populus ſervituti plane non aſſueti jugum excuſſerunt, reſtitutaque pecunia primam adepti ſunt libertatem, Regio Diplomate quod in fine hujus operis adducemus confirmatam. Rogatum fuit Conſentiæ publicum Inſtrumentum a Tabellione Franciſco Maria Scavello. Eodem anno Neapoli, quod plebs nimium vectigalibus premeretur, Thoma Agnello duce, vulgo *Maſanello*, homine viliſſimo, immanis orta eſt ſeditio, quæ totum fere Regnum corripuit. Anno ſequenti Joannes de Auſtria Regnum priſtinæ tranquillitati reſtituit: MS. Mart. anno 1656. Peſtis ſæviſſima per Calabriam graſſata eſt. Vide infra ubi de Caſuono. Anno 1659. terræmotus ingens quo Calabria ſuperior pene deleta eſt. Vide infra. Anno 1665. die 17. Decembris Philippus IV. vivere deſiit, cui Carolus ejus filius ſuffectus eſt. Anno 1672. Fames adeo ingens Calabriam afflixir, ut homines noctu incedentes clamarent *Pane*, *Pane*; quamplurimi perierunt, & apud ſuperſtites annus iſte pro epocha fuit, vulgo *Dal tempo della mala annata*. Sed & poſt biennium ob Meſſanæ ſeditiones compeſcendas plurimum Calabria perpeſſa eſt. Vide Column. hiſt. tumult. par 2. Anno 1683. Aſſiduæ pluviæ in Calabria: mox gelu flumina obriguere, præcipue Crathis juxta Conſentiam nunquam in gelu coactus. MS. Mart. Anno 1691. ob nivium copiam variæ domus oppreſſæ, ac pecora interita: eodem anno ob peſtis ſuſpicionem quæ in Apulia graſſabatur cuſtodiæ decretæ. Anno 1693. III. Idus Januarii, hora circiter vigeſima in Sicilia terræmotus ingens, quo Catana Civitas ſubverſa eſt. Calabria quoque contremuit. Anno 1694. Annonæ caritas ſumma, niviumque copia ad decem palmos. Hujuſce & ego ſeptennis memini: Tunc enim primo a marre mea Felice vitæ integra ad hæc divinæ indignationis flagella collacrimante, humanæ vitæ ærumnoſam conditionem edoctus ſum. Anno 1700. Kalendis Novembris Carolus II. improlis vitam cum morte commutavit, ac Philippum Borbonium Andegavenſium Ducem ſibi heredem ſcripſit. Vide Otter.

Decimum octavum ſeculum non Synopſis Chronologicæ, ſed integram hiſtoriæ materiem ſuppeditabit in poſterum favente Numine concinnandam.

IN-

Digitized by Google

INDEX
CAPITUM
Quæ in hoc Opere continentur.

PRÆFATIO. Pag. xi
PROLEGOMENA. Pag. xiv
PROOEMIUM. Pag. 1

LIBER PRIMUS.

Cap. I. *Deſcribitur Calabriæ ſitus. Aſchenazæi primi incolæ.* Pag. 3
Cap. II. *De multiplici Calabriæ nomine.* 5
Cap. III. *De Philoctete, Oreſte, Ulyſſe, aliiſque ad Calabriam appulſis.* 8
Cap. IV. *Veterum Scriptorum teſtimonia adducuntur, & præcipue Antiochi & Hellanici ex Dionyſio.* 9
Cap. V. *Quo tempore Oenotrus in Calabriam ſeceſſerit, & de Italo Oenotriorum Rege.* 11
Cap. VI. *Siculi ex Calabria in Trinacriam ab Oenotriis pelluntur: aliqua notatu digna.* 13
Cap. VII. *Quota Calabriæ pars Japygia, & Salentina appellata ſit.* 15
Cap. VIII. *Calabriæ etymologia. Magna Græcia cur appellata ſit.* 16
Cap. IX. *Calabria Brettia & Lucania quare ſit appellata. Bellum Lucanos inter & Brettios.* 18
Cap. X. *De Brettiorum Numiſmatibus.* 21
Cap. XI. *Quare pro Brettiorum nomine Brutium a nonnullis ſcribatur.* 22
Cap. XII. *Bellum Punicum deſcribitur. Boji, non Brettii, primi ad Annibalem defecerunt.* 23
Cap. XIII. *Campani ex Ciſpadanis primi ad Annibalem defecerunt.* 25
Cap. XIV. *Annibal Urbes Brettiorum in Romana ſocietate manentes infeſtat.* 27
Cap. XV. *Brettii vi capiuntur, qui tandem ad Romanos redeunt. In alios populos perduelles animadvertitur.* 29
Cap. XVI. *Brettii poſt bellum Punicum, ſocii Romanorum, & Milites ſcribebantur; Civitate ac Municipio donati ſunt. Aliqua notatu digna.* 31
Cap. XVII. *De Calabria Chriſtiana; deque viris tum ſanctitate, doctrina, & dignitate conſpicuis, ad Calabriam pertinentibus.* 35
Cap. XVIII. *De ſacris Lipſanis quæ in Calabria aſſervantur; deque nonnullis Eremitis ſanctitate conſpicuis.* 38
Cap. XIX. *De Calabriæ ab Agarenis populis vaſtatione.* 40
Cap. XX. *De Vernacula Calabrorum dialecto, aliiſque notatu dignis.* 41
Cap. XXI. *De Calabriæ ubertate, ac felicitate.* 42
Cap. XXI. *De Calabriæ planctu.* 49

LIBER SECUNDUS.

Cap. I. *Præmittuntur quædam notatu digna antequam Calabria ſingillatim deſcribatur.* 50
Cap. II. *De Tallao, Lao, Bato fluminibus; Turtura, Aeta, Palæcaſtro, Scalea, Papeſidero, Urſimarſo, Cirillis, Macbara, Chriſcora, Verniczrio, Summurano Oppidis; & Pollino Monte.* 25
Cap. III. *De Sybari, & Iſauro fluminibus, Saracena Altimontio, Nineto, Policaſtrello, Folono, Agatha, & Gineto Oppidis.* 56
Cap. IV. *De Bambicino, Blanda, Bonifato, Temſa, Verginno, Marco ejuſque Pagis.* 61
Cap. V. *De Cetrario, Paula, ubi de Divo Franciſco, Caſtrifranco, aliiſque Oppidis Pagiſque Conſentiam uſque.* 67
Cap. VI. *De Conſentia vetuſtiſſima ac celeberrima urbe, ejuſque amnibus Crathide ac Baſento.* 77
Cap. VII. *De Viris Conſentinis, Sanctitate, Doctrina, ac Dignitate conſpicuis.* 82
Cap. VIII. *De Pagis agri Conſentini, & præcipue de Cælico, ubi de Abbate Joachimo.* 99
Cap. IX. *De Meneeina, Bellimonto, Amanthea, aliiſque Oppidis & Vicis Mamertum uſque.* 118
Cap. X. *De Mamerto, Nuceria, & Terina, ac de Sabatio flumine.* 123
Cap. XI. *De Caſticno, Euphemia, Neocaſtro, Maida, aliiſque Oppidis ac Vicis Montileonum uſque.* 127
Cap. XII. *De Montileono, olim Hipponio, Vibone, & Valentia dicta, ejuſque Pagis.* 138
Cap. XIII. *De Briatico, Tropæa, eorumque Pagis, ac de Jopoli ubi de Auguſtino Nipho Philoſopho.* 143
Cap. XIV. *De Nicotera & Mileto, ac de eorum Pagis & Vicis.* 150

Ca-

Cap. XV. De Franeiea, Arenis, Soreto, Calatro, aliiſque Oppidis & Caſtellis. 158
Cap. XVI. De Polyſtinu, Roſarno, & Geolin olim Metauria, ubi de Steſichoro, & Oreſte. 164
Cap. XVII. De Tauriano, ubi de B. Phantino aliiſque viris ſanctitate conſpicuis, ac de Droſio aliiſque Oppidis & Pagis Opedum uſque. 168
Cap. XVIII. De Opedo & Seminaria Civitatibus, Parma & Balnearia, aliiſque Oppidis & Pagis, ac de Scylla & Charibdi. 172
Cap. XIX. De Malleis & Euripo, ubi de æſtu maris mirabili. 181
Cap. XX. De Columella ſive Columna Rhegia Cænide ubi de Hieronymi Fabæ ſtupendis opificiis, ac de aliis Oppidis Pagiſque Rhegium uſque. 182

LIBER TERTIUS.

Cap. I. De Rhegio, aliiſque notatu dignis. 186
Cap. II. Referuntur quædam ad Rheginam hiſtoriam pertinentia. 189
Cap. III. Rhegium Colonia & Municipium Romanorum. Nihil ab Hannone & Totila paſſum. Numiſmata. Franciſci Mauroyci ſententia rejicitur. Pleraque ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam pertinetia. 194
Cap. IV. De Rheginis viris præſtantiſſimis tum Dignitate, tum Sanctitate, ac Doctrina. Pythonis Illuſtre facinus. Fragmentum Hipparchi de Vitæ felicitate. 200
Cap. V. De Agatha, Leucopetra, Laurento, Amygdalia olim Peripoli, ubi de Praxitele ejuſque operibus. 211
Cap. VI. De Bova Civitate ejuſque Pagis; Herculeo, & Zephyrio Promontoriis; Crepacorio, fortaſſe olim Samo, Bianco, & Condojano Oppidis. 217
Cap. VII. De Hieracio olim Locro, ubi de Dionyſio Syracuſarum Tyranno ejuſque ſceleribus. 222
Cap. VIII. De Locrenſi ditione, dominatu, legibus, belliſque confectis, & de Proſerpinæ Templo. 225
Cap. IX. De Zaleuco Locrenſi legiſlatore, ejuſdem fragmenta ex Stobæo, præclaraque facinora afferuntur. 231
Cap. X. De Stenida, aliiſque Philoſophis ac Legiſlatoribus, & præcipue de Timæo ejuſque iſtit·tis, ad quem audiendum peragravit Plato. 234
Cap. XI. De aliis Locrorum Philoſophis Pythagoricis, & Athletis, ac præſertim de Euthymo, & Ageſidamo. 237
Cap. XII. De Numiſmatibus Locrorum, ſacris Lipſanis, & viris ſanctitate conſpicuis. 241
Cap. XIII. De Crypteria & Geolioſa Oppidis, ubi de Sagra fluvio, ad quem Locrenſes inter & Crotoniates dirum conflatum eſt bellum. 245
Cap. XIV. De Caſtroveto, olim Caulonia ejuſque Philoſophis, Athletis, & Numiſmatibus. 249
Cap. XV. De Pacanica, & Stylo Oppidis, & Caſtellis, ubi de Guilelmo Sirleto Cardinali, ac de Æſculapii navigatione. 252
Cap. XVI. De Cathareua, & Badolato Oppidis, eorumque Pagis, & Vicis. 264
Cap. XVII. De Scylaceo Civitate, ubi de Caſſiodoro ad quem Theodoricus Rex miſit Epiſtolam hic inſertam. 266
Cap. XVIII. Caſſiodori teſtimonium de Scylaceo Patria ſua, ubi mirabile quoddam de Arethuſæ fonte. 269
Cap. XIX. De Caſſiodori operibus & muneribus. 272
Cap. XX. De Scylaticis Præſulibus, ſacris Lipſanis, variiſque Pagis; Gemiliano, & Tyrio Oppidis, eorumque Caſtellis, ubi de Tiberio Roſello Philoſopho, & Agathio Guidacerio viro eruditiſſimo, 274

LIBER QUARTUS.

Cap. I. De Catazano, & Taberna olim Triſchene Civitatibus, Cropano, aliiſque Oppidis & Pagis. 278
Cap. II. De Belicaſtro, ubi de Divo THOMA AQUINO Doctore Angelico, ac de Meſſurga Oppido. 286
Cap. III. De Policaſtro, nonnullis Petelia, Romanorum Colonia, & Municipio, aliiſque Oppidis 291
Cap. IV. De Siberena Civitate, aliiſque Oppidis & Caſtris, ac de Iſula. 295
Cap. V. De Lacinio Promontorio, ubi de Templo Junonis Laciniæ. 299
Cap. VI. De Crotone vetuſtiſſima urbe, ejuſque fundatione. Nonnulla de Zeuſis Picturis. 303
Cap. VII. Nonnulla de Bello Punico ad Crotonem pertinentia referuntur. 307
Cap. VIII. De Numis Crotoniatarum, & quomodo in poteſtatem Romanorum devenerit Reſpublica Crotoniata. 310
Cap. IX. De Pythagora Philoſopho Calabro ejuſque Patria. 311
Cap. X. Qua tempeſtate Pythagoras floruerit, & an Numa Pompilius ejus auditor fuerit. 212
Cap. XI. De præceptis, inſtitutiſque Pythagoræ. Nonnullæ ejuſdem ſententiæ referuntur, 315
Cap. XII. De Theano uxore Pythagoræ. Ejus ſententia de educatione filiorum. 323
Cap. XIII. De viris & mulieribus Philoſophis Py-

thagoreis, & præſertim de Mamerco Æmilio, ex quo Gens Æmilia cognomen ſumſit. 324
Cap. XIV. *De Philolao Platonis & Architæ præceptore ejuſque inſtitutis.* 325
Cap. XV. *De Alcmæone Philoſopho & Medico.* 327
Cap. XVI. *De Neocle, Aſcone, & Ecphante Philoſophis Crotoniatis. Hujus fragmenta de Regno & Rege præclariſſima adducuntur.* 328
Cap. XVII. *De aliis Philoſophis Crotoniatis, & præcipue de Democide ejuſque geſtis apud Darium Perſarum Regem.* 332
Cap. XVIII. *De Dinonone, & Philtyde, ubi multa de temperantia mulierum.* 335
Cap. XIX. *De Dameu & Patroclo Statuariis, Glaucio, Phaylo, aliiſque Athletis Crotoniatis.* 337
Cap. XX. *De Milone, aliiſque Ducibus Crotoniatis.* 339
Cap. XXI. *De iis quæ ad hiſtoriam Eccleſiaſticam pertinent, ac de Æſaro & Neætho fluviis.* 341
Cap. XXII. *De Strongyli Civitate, aliiſque Oppidis & vicis, ac præſertim de Cacurio ubi de Franciſco Simoneta Prætore, & Jacobo Simoneta Cardinali.* 345
Cap. XXIII. *De Cerenthia olim Pumento, Vertinis, Briatico, & Ciro olim Crimiſſa ſive Paterno, aliiſque Pagis.* 350
Cap. XXIV. *De Chariato, Campana olim Calaſerna, aliiſque Oppidis & Caſtellis.* 356

LIBER QUINTUS

Cap. I. *De Regione Thurina, & præcipue de Roſſano.* 359
Cap. II. *De Beato Nilo, ejuſque geſtis.* 362
Cap. III. *De B. Georgio, Stephano, ac B. Theodora Virgine.* 367
Cap. IV. *De B. Bartholomæo.* 369
Cap. V. *De Coriolano, Acra, Luciis, aliiſque Pagis.* 372
Cap. VI. *De Beſidia Civitate, ejuſque Principibus, ubi de B. Proclo Baſiliano, & B. Martino Minorita.* 375
Cap. VII. *De Tarſia, Thurio, & Sybari.* 377
Cap. VIII. *De Sybaris deſtructione.* 380
Cap. IX. *De divitiis, Poetis, Philoſophis & Numiſmatibus Sybariticis. Aliqua de Crathide & Sybari fluviis expenduntur.* 382
Cap. X. *De Reliquiis Sybaris, ex quibus Thurium conſtructum eſt.* 386
Cap. XI. *De legibus Thurii, ubi de Herodoto, Annibale, aliiſque notatu dignis.* 389
Cap. XII. *De Numis Thurinorum, & ubertate.* 391
Cap. XIII. *De Ippodamo Philoſopho Pythagoreo, ubi nonnulla de Politia.* 393
Cap. XIV. *Ippodami ſententia de vitæ brevitate ac felicitate.* 395
Cap. XV. *De Theano, aliiſque Philoſophis, Athletis, & Rhetoribus Thurinis.* 398
Cap. XVI. *De Octaviano Auguſto, ejuſque genealogia. Nonnulla ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam & prophanam ſpectantia.* 399
Cap. XVII. *De Caſtrivillaro, ubi de ſeptem Martyribus Familiæ Seraphicæ.* 404
Cap. XVIII. *De Coſu, Lugaria, & Grumento.* 407
Cap. XIX. *De Querquario, Trebiſatio, Levidonia, Amygdalaria, & Heracleopoli, ubi de Pomponio Læto.* 409
Cap. XX. *De Roſeto, aliiſque Oppidis, & Caſtellis.* 412
PHILIPPI IV. *Privilegium Conſentiæ &c.* 424
CATALOGUS *Virorum Illuſtrium.* 431

THO-

Golfo di Squillace
MARE
Golfo di Girace
IONIO
CALABRIÆ ULTERIORIS
Choro= graphiam
Eño ac Rño Principi
THOMÆ RUFFO
S. R. E. Cardinali
Amplissimo
Thomas Aceti D.D.D.
Scala di Miglia Venti Italiane
Capo Stilo ol. Grium Prom.
Cacino f
T. S. Antonio
T. del Bianco
T. di Bruzzano
T. Sparlinga
Chiamuti f.

CALABRIÆ CITERIORIS Chorographiam
Emo ac Rmo Principi
JOSEPHO FIRRAO
S. R. E. Cardinali
Amplissimo
Thomas Aceti D.D.D.
PARTE DEL MARE JONIO
PARTE DEL MARE
Golfo di Policastro
PARTE DI BASILICATA
Ponente
Levante
T. di Rocca Imperiale
T. S. Venere
Castel di Rosito
Capo Rosito
T. dell'Amendolare
T. dell'Albidona
Capo Saracino
T. del Capo Saracino
T. di Castel Nuovo
T. di Cerchiaro
Ciuità Mendovia
T. di Coscile
T. del Cupo
T. di Rosano
T. di Capo Trionto
Cento Fontanelle
Capo S. Giacomo
T. di Cariati
Capo dell'Alice
T. del Capo dell'Alice
T. del Zirò
T. la Bruca
T. la Guardia
T. di Littare
T. di Foscaldo
CASSANO
ROSSANO
BISIGNANO
CARIATI
Morano
S. Basile
Cropolati
Longobucco

GABRIEL
BARRIUS
FRANCICANUS
De Antiquitate & Situ Calabriæ

AD

BERNARDINUM SANCTOSEVERINUM
BESIDIANENSIUM PRINCIPEM.

PROOEMIUM.

CUM ego, ampliſſime Princeps, probe ſcirem & a natura inſtitutum eſſe, & uno omnium ſapientium ore celebratum, tum multorum exemplis confirmatum, ut ſummo nos opere patriæ debeamus: pro qua ſi nobis ingrati animi notam inuri nolumus, ſanguinem effundere, & mortem oppetere, nedum quemvis ſubire laborem cogimur, ſedit animo ultro munia obire, ut totius Italiæ laudes ex pluribus & Græcis & Latinis auctoribus excerpens librum de ejus laudibus, necnon pro lingua Latina, & de Urbis æternitate ſcriberem. Nimirum Latinæ linguæ honos, & urbis laus ad Italiæ gloriam attinent, quod Latium, a quo illa dicta, & in quo urbs eſt, in Italia ſit. Inde vero Calabriæ laudes, quæ itidem ad Italiæ gloriam pertinent, colligere, & librum de ipſius antiquitate & ſitu ſcribere mihi certum fuit: quo patria charitate devinctus penſum meum pro virili parte ſolvens meritis eam illuſtrarem laudibus: quin etiam eam per ſe primum ex nomine ipſo, inde vero poſtea a pleriſque gravibus auctoribus illuſtratam oſtenderem. Ceterum nequaquam legentes id fugere velim, quod movit quoque me ſcilicet, ut pro lingua Latina, & de æternitate Urbis, & de Italiæ laudibus, ac de antiquitate & ſitu Calabriæ ſcriberem, communis omnium ſtudioſorum utilitas & delectatio, non tantum patriæ charitas & amor. Itaque omnes & Latinos & Græcos auctores diurna nocturnaque verſavi manu, ſucciſivis tamen operibus, ut quæque memoratu digniſſima ad Calabram regionem attinentia carptim præſcriberem. Collegi autem plurima omni atque immortali laude digna, quæ fere ſepulta jacebant. Siquidem eam, ut quamque Europæ regionem Auxonum primo habitatione vetuſtiſſimam, inde vero a clariſſimis Græcorum principibus populiſque & ante & poſt Trojæ ruinas habitatam, multis nominibus a Græcis ipſis appellatam, magnis inſuper a Græcis & Latinis ſcriptoribus laudibus celebratam, magnas præterea ac potentes in ea urbes fuiſſe, eamque quamplurimos, & eos præſtantiſſimos viros ac mulieres, variis diſciplinis eruditos, utpote Poetas, & Philoſophos, & Mathematicos, & Medicos, & Legiſlatores, & Muſicos, aliarumque rerum ſcriptores, ac multarum rerum inventores, tum ingenioſos artifices, necnon robu-

buſtiſſimos athletas, duceſque edidiſſe reperio. Adde quod a Romanis Coloniis etiam & municipali jure, tum Civitate Romana honeſtata fuit & exornata. Nec deſunt ei ſanctiſſimi viri ac mulieres, quos ipſa peperit regio. Ceterum nequid laudis regioni deeſſet, eam minutatim ac ſeriatim, ac cuncta quæ in ea gignuntur, accurate ſcribere libuit. Nova veteribus junxi, vetera locorum nomina, quoad fieri potuit, veſtigavi, ut opus abſolutius eſſet, & Calabrum nomen apud omnes gentes in ſempiternum ævum illuſtrius redderetur, tum venerandum & admiratione dignum. Quandoquidem ut eſt Calabra regio vetuſtate, laudibuſque prædictis clara: ita & rerum ubertate ac varietate, quæ in Calabria ſive ultro proveniunt, ſive incolarum cura fiunt, tum ingeniorum præſtantia, & corporum robore nulli Italiæ regioni cedit. Quinetiam, abſit verbo invidia, omnium Italiæ regionum eſt nobiliſſima. Nam præter ea, quæ in reliqua Italia aut parte ejus quota fiunt, multa alia in ea ob ſoli felicitatem & cæli clementiam aut fiunt aut gignuntur. Has ob res eam Græci Auxoniam primum, inde Calabriam appellavere, quod bonis omnibus ſcateat, eorumque proventus in dies augeatur. Quod utique nomen nulli aliæ Italiæ regioni convenit. Cum itaque talis ac tanta ſit Calabra regio, ac per omnes ætates in ea eruditi floruerint viri, nemo tamen unus per tot ſecula, hanc provinciam ſuſcepit, hoſce labores obivit, ut patriæ gloriam propriæ utilitati præponens eam celebraret. Quod opus ut ipſe conficerem nulli parcens labori regionem univerſam luſtravi, neve falſa ſcriberem, neve in veſtigandis veterum locorum nominibus in eos errores inciderem, in quos neutericorum ſcriptorum plerique, vulgi & leviter eruditorum opinionibus innixi, lapſi ſunt: ut Guido Ravennas, Blondus Forolivienſis, Raphael Volaterranus, Pandolphus Piſaurienſis, aliique plurimi. Quod opus in quinque libros diſtinctum tibi, qui in tota regione primarius Princeps es, nuncupavi. Magna quidem ac præſtans res magno ac præſtanti viro convenit ac debetur. Præſertim etiam quod Sanctoſeverina domus antiquiſſima eſt & nobiliſſima, ex qua plurimi præſtantiſſimi viri floruerunt. Et majores tui Biſidianenſium Principes, tum maxime Petrus Antonius pater tuus, cui regius animus inerat, tyrannidem veris Principibus prorſus exoſam ſemper abhorruerunt: & juſtitia, clementia, & liberalitate, quibus virtutibus tu quoque præſtas, polluerunt. Es quidem tu in tanta expectatione, ut nulli majorum tuorum virtutibus ceſſurus ſis. Neque mater tua Herina laude caret, quæ Schanderbech ſanguine genita præſtanti animo fuit, pudicitia quoque ac religione nulli matronarum ceſſit, atque in rei familiaris adminiſtratione prudens fuit. Accedit quod id quoque ut hoc agerem me adegit, quod cum tu de hoc libro certior factus fueris, patria charitate incenſus, ne tot meæ vigiliæ, totque labores, tot inquam perpetuæ Calabriæ laudes perirent & obliterarentur, hac in me, imo in patriam liberalitate uſus es, ut liber ipſe tuis auſpiciis ſumtibuſque in medium prodeat. Proinde non mihi modo Calabria univerſa, verum etiam tibi quandiu cælum movebitur gratias maximas agere, etiam habere majores, & Francicanos cives meos Civitate & immunitate donare debet.

THO-

THOMÆ ACETI
IN GABRIELEM BARRIUM
ANNOTATIONES.
LIBER PRIMUS,
CAPUT I.
Deſcribitur Calabriæ ſitus. Aſchenazæi. primi incolæ.

CALABRIA Italiæ regio, quæ in extremis ejus finibus, (*a*) ut lingua porrecta inter utrumque fretum, inferum ſuperumque interjacet, incipit e mari infero, quod Græci Tyrrhenum vocant, (1) a Talao Flumine; a ſupero vero, quod iidem Ionium nuncupant, a Syri amni, & protenditur ad Euripum uſque, Rhegiumque. Atque Apennini montis jugo "cum reliqua Italia" in longitudinem ſecta duo cornua emittit, Leucopetram dextra, Lacinium ſiniſtra. Quæ tum montuoſa eſt, tum campeſtris, Latii inſtar aquarum ſcaturiginibus irrigata. Ipſius vero regionis ambitus, ad DCCXXX. M. paſ. colligit. A Talao enim Fluvio ad Laum amnem milliaria ſunt XII. A Lao autem, Strabo fert, ad Euripum, qui a Cænide promontorio incipit, millia paſ. ſunt Clxix., communi vero exiſtimatione Clxi. Euripi autem tractus, qui ut dixi, a Cænide ad fretum uſque, Herculeumque promontorium porrigitur, "circiter" lx. millium paſſuum eſt: A freto, quod ab Herculeo promontorio initium habet, idem Strabo Polybii auctoritate, ad Lacinium Junonis templum CClxxxviii. intervallum eſſe tradit. A Lacinio ad Syrim amnem mil. ſunt Cxxiii. A Syris fluminis oſtiis ad Talai amnis oſtia intervallum eſt M. P. Lxxvi.

Eſt ſcilicet Calabria omnium Italiæ regionum vetuſtiſſima, a diluvio primum inhabitari cœpta, utpote ab (2) Aſchenaz "ſive Aſcenez" pronepote Noe. Nam poſt univerſalem aquarum inundationem cum Gomer major natu filiorum Japhet filii Noe Galatas "in Aſia" inſtituiſſet, Aſchenaz filium majorem natu in Italiam tranſmiſit ad

habitandum " propagandumque humanum genus " Qui " una cum familia ſua ex Aſia navigio diſcedens " eo loci, ubi nunc Rhegium eſt, cum perveniſſet, cum quia is ſibi locus primus oblatus eſt, tum vero loci amœnitate captus (viget enim illi perennis quædam ac beata cæli temperies) ibi conſedit, urbemque ſtatuit, quam a ſuo nomine (*b*) Aſchenaz, ejuſque incolas appellavit Aſchenazæos. Joſephus enim qui, Tito imperante, floruit, Judaicarum antiquitatum libro primo ita ſcribit: *Aſchenaz inſtituit Aſchenazæos, qui nunc Rhegini vocantur a Græcis* " nunc inquit, ſuo utique tempore ". Et Hieronymus in quæſtionibus Hebraicis ſuper Geneſim inquit: *Aſchenas Græci Rheginos vocant*. Liquet ſane nuſquam locorum gentiumque Rheginos alios inveniri, neque a quoquam auctore ſcribi, quam qui in Calabria ſunt. Hanc urbem poſtmodum Græci *Rhegium* dixere aut a fiſſura, ut quidam volunt ῥήγνυ enim *fiſſuram* ſonat, quod in ea parte Sicilia ab Italia disjuncta ſit. Quam Antiochus Neptuniam appellavit, quod Neptunus ea loca diremerit. Aut quod credibilius eſt, ab aeris beata & juge temperie: nam ῥήγιον *utile, iucundum, & bonum* notat, Hebraice autem, ut Hieronymus tradit, *Paſcua eorum* ſignificat. Inde (3) Cethim patruelis Aſcenaz in Italiam & ipſe profectus Latium incoluit, urbemque in eo conſtruxit, quam *Cetiam* nuncupavit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *A Talao Flumine*. Non a Talao, ſed a Lao flumine. Ita Plinius lib. 3. *Laus amnis, fuit & Oppidum eodem nomine. Ab eo Brutium litus* Ptolemæus Geograph. lib. 2. *Calabria alta nunc: Lai fluv. oſtia*. Addit Joſephus Moletius in Notis: *Laus Plinio, Talaus Straboni*. His notis fortaſſe uſus eſt Barrius; paulo enim ante quam librum ſuum excuderet, prodierunt. Cæterum Strabo lib. 6. poſtquam Brettiorum regionem definivit, addit ab Antiocho: Ταύτην Ἰταλίαν κληθῆναι: *Hanc Italiam appellari*. Nec multo poſt: Ὅριον δὲ αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς μετὰ τῷ Τυῤῥηνικῷ πελάγει, τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ τῆς Βρεττίας ἔφαμεν τὸν Λαὸν ποταμόν: *Terminum autem ei* (Italiæ) *conſtituit* (Antiochus) *ad mare quidem Tyrrhenum, quem & nos Brettiis aſſignavimus Laum flumen*. Fortaſſe etiam noſter Auctor a Talao utpote Sybaritarum Colonia ex eodem Strabone lib. 6. Calabriæ terminos deſcribendos cenſuit.

2. *Aſchenaz*. Nonnulli Aſchenaz Germaniam habitaſſe contendunt, unde *Tuiſcones*: Calviſius vero ejuſdem pronepotes: ait enim anno mundi 2124. *Fuit autem Hermannus, a quo Germania dicta eſt, nepos Manni, pronepos Aſcanis filii Gomeri, nepotis Japheti*. Veruntamen hoc non officit quin prius Calabriam ille ejuſque poſteri incoluerint. Nonnulli Phrygiam habitaſſe volunt, ſed quibus fundamentis fulciantur vidimus ſupra in Diſſert.

3. *Cethim*. Vide Annotationes lib. III. Cap. XV. num. 9.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Ut lingua porrecta inter utrumque fretum*. Fretum eſt mare anguſtum inter duas terras. Cur ergo fretum appellat mare Tyrrhenum & Adriaticum? Sed

Sed poteſt abuſive fretum ſumi pro mari; unde transfretare.

A Talao flumine. Talaus nuſquam dicitur, ut latius exponemus.

(*b*) *Aſchenaz.* Nomen molliendum, & ad Latinam normam declinandum, ut fecit Cæſar in Commentariis: dicendumque Aſcanatius. Vide Joſephum, & Hieronymum.

CAPUT II.

De multiplici Calabriæ nomine.

Calabria autem multis fuit appellata nominibus: nam primo dicta eſt ab incolis Græcis aut a finitimis (1) *Auxonia* ab *auxo* verbo Græco ideſt *augeo*, quod ſemper ibi rerum proventus augeatur: dicta eſt & tum ab orientalibus Græcis *Heſperia*, quod *Heſpero* ideſt occaſui ſubjecta ſit. Inde dicta eſt *Oenotria* ab (2) *Oenotro* Arcade, poſtea (3) *Italia* ab Italo Oenotrio genere in Calabria nato ac regnante. Quare hallucinantur qui Auſoniam ab Auſone Itali, ſive Ulyſſis filio dictam fuiſſe opinantur. Nam Homerus itemque Strabo Ulyſſem ad Temeſam Calabriæ urbem, quam, necnon & Beſciam, præter alias urbes, Auſones condidiſſe memoriæ proditum eſt, veniſſe ſcribunt. Id quod argumentum eſt ante Ulyſſem Calabriam vocitatam fuiſſe Auſoniam: quod ipſum ex Dionyſio etiam Halicarnaſſeo, conſtat. Dicta eſt autem Auxenia, ut Etymologicus fert, quod eius finitimi eam appellaſſent *Auxenam*, & mutatione *x* in *ſ*, & *e* in *o*. *Auſonam*. Fuere quidem Auſones admodum potentes, de quibus Dionyſius Apher de ea regione, quæ nunc Calabria eſt, loquens ad verbum translata ſententia ſic ait:

Hinc Italorum filii in continenti paſcuntur.
Ab Jove Auſonii ſemper magnopere dominantes.
Incipientes a Borea uſque Leucopetram,
Quæ in freto Siculo radicata eſt.

Quibus ſuper verbis Euſtathius ait: *Italos quondam monarchas magnopere dominatos fuiſſe Dionyſius ait, quos & Auſones appellat, eoſdem enim & Auſones & Italos appellat.* Hinc Auſonius Pontus, ait idem Euſtathius & Suidas, mare, quod orientalem Calabriæ oram alluit, quod & Siculum appellatur. Et rurſus de Locris loquens dicit ipſos Auxoniam tenere, qua currit flumen Halecis. Et Dionyſius Halicar. Occiduam Calabriæ oram Auſoniam dictam ſcribit. Item Strabo libro tertio ait: *Auſonium mare nunc Siculum vocitatur.* Et Plinius orientalem Calabriæ plagam Auſoniam dictam ab Auſonibus primum habitatam tradit. Et Lycophron in Alexandra Philoctetem ab Auxonibus circum Crotonem habitantibus interfectum fuiſſe ſcribit. Quare utramque Calabriæ oram Auſoniam dictam fuiſſe palam eſt.

Fuit & quingentis ſexagintaſeptem annis ante Ilii excidium Oenotria dicta ab Oenotro Arcade in eum ſinum Auxonium adventante, regioniſque occiduam oram occupante. Qui & illic oppida quamplurima condidit. Horum quorundam memoria apud Stephanum extat, a quo hæc ſcribuntur: *Arintha*, *Ariantha*, *Artbemiſium*, *Triſtacia*, *Coſſa*, *Citerium*, *Herimum*, *Ixias*, *Lametia*, *Menecina*, *Malanium*, *Ninea*, *Paticos*, *Sætia*, *Siberena*, *Seſtium*, *Thiella*. "*Reatium*"

Item

Item *Pandoſia*, quam Oenotriorum regiam fuiſſe Strabo prodit. Inde Oenotrii ipſi potentes facti alia Italiæ loca occuparunt. E regione vero Oenotriæ dicta eſt *Peucentia* a Peucentio Oenotri fratre, qui eam partem ſui juris cum feciſſet Peucentiam nominavit. Quo vita functo Oenotrus orientalem quoque Calabriæ partem poſſedit, quæ jure ſibi ceſſit, quam etiam nuncupavit Oenotriam, urbeſque in ea quoque parte ædificavit. Poſtea vero haud multo ante ruinas Trojæ regnante in Latii parte quadam " ubi nunc Roma eſt " Euandro, ut Dionyſius Halicarn. libro primo auctor eſt, Hercules claſſem in Italiam advexit, ac Calabriam petens oppida quædam illic extruxit, ac loca quædam a ſe nominavit, ut eſt *Promontorium Herculeum*, *Portus Herculis*, aut ab eo factus, aut crebro repetitus. Herculis autem ætate, aut paulo ante Calabria dicta eſt *Italia* ab Italo quopiam Oenotrio genere hujus regionis rege, ſive, ut alii, a bobus. Dein dicta eſt *Morgetia* a Morgete Itali filio. Exinde pars ejus quota circa Rhegium *Sicilia* nuncupata eſt. Quota vero pars circum Peteliam & Crotonem appellata eſt (4) *Chonia* & (5) *Japigia*, & (6) *Salentinia* quod oſtendam. Poſtmodum Græci a rerum copia ac bonitate eam appellarunt *Calabriam*, ut priſci *Auxenam*: Inde *Magnam Græciam* a magnis urbibus " vel a bene magna multitudine eruditorum in omni ſcientiarum genere". Poſtremo pars quædam circum Sybarim *Lucania* dicta eſt, Lucanis eam partem occupantibus. Atque ita hæc regio ob frequentes Græcorum Colonias, qui loci amœnitate, ac rerum ubertate ac præſtantia allecti eo confluebant, tot eſt appellata nominibus. Novis tamen ſupervenientibus, vetera aut, ut uſu identidem evenire ſolet, deſibant, aut aliam in oram tranſibant manabantque. Ut Auſonia, Oenotria, & Italia in eam figuram, quæ nunc Italia eſt: Sicilia in Trinacliam inſulam: Calabria in eam modicam oram " Bituntinam " quæ modo Apuliæ pars eſt. Nam cum Magna Græcia dici eſt cœpta, deſiit interdum vocari Calabria. Dicta quoque fuit pars ejus quota occidentalis *Brettia* a Brettia muliere, ſive, ut alii, a Brento filio Herculis. Sed tandem poſteaquam Magna Græcia deſiit appellari, *Calabria*, quod nomen regioni præcipue convenit, rurſus appellata eſt " quamquam nunquam hoc nomen penitus amiſiſſet". Quæ ſemper a claris Græciæ populis ac principibus & ante & poſt everſionem Trojæ, fuit inhabitata, magnæque in ea urbes ab ipſis conditæ, quare & Magna Græcia ut dixi appellata eſt, nam ut retuli, ante Trojæ ruinas Oenotrus & Peucentius fratres Arcades, & inde Hercules eo conceſſere.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Auſonia*. Vide Diſſertationem in principio hujus Operis. Cap. I.

2. *Oenotro*. Vide Diſſertationem Cap. II.

3. *Italia*. Samuel Bochartus cenſet dictam fuiſſe *Italiam* ab עטר *itar*, cujus emphaticum עטרא pro *pice* occurrit in Tractatu Talmudico Gittin fol. 69. in gloſſa. Cum enim ille omnes Europæ Colonias a Phœnicibus trahat, eoſdem vicinam Siciliam incolentes in Brettiis eximiæ picis uberrimam fuiſſe copiam putat non latuiſſe, eoque picem comparaturos paſ-

paſſim ſe contuliſſe, atque inde loco nomen indidiſſe עטריא *Itaria*, quaſi *picеariam* regionem dixeris; quod Græci molliori ſono Ἰταλίαν *Italiam* extulerint. Addit inſuper *Calabriam* quoque derivari ab Hebraica voce קלב *Calab*, quam R. Selomo *reſinam* exponit. Quinimo & *Peucetiam* ἀπὸ τῶν πίυκων a *piceis arboribus*. Sed hæc valde incerta ſunt, frigidis vocum alluſionibus, abſque ulla ſcriptorum auctoritate, ſuffulta. Etenim Calabria non ſolum *Italiæ*, & *Peucetiæ* nominibus, verum etiam *Auſoniæ* primum, *Oenotriæ*, *Japigiæ*, *Choniæ*, *Morgetiæ*, *Salentiniæ*, *Saturniæ*, *Poſidoniæ*, *Brettiæ*, aliiſque potita eſt, ut omnium ſcriptorum cum Græcorum, tum Latinorum conſtans opinio eſt. Nec *Brettios* a pice ſed picem *Brettiam* a *Brettiorum* gente dici ſatis apparet ex Heſychii verbis: Βρεττία μέλαινα πίσσα ἢ βάρβαρος ἀπὸ τοῦ τῶν Βρεττίων ἔθνους, *Brettia pix nigra aut barbara a Brettiorum gente dicta*.

4 *Chonia* ſive *Chone* olim dicta fuit Calabria teſtibus Heſychio & Stephano. Nominis originem ad Herculem referunt, qui cum Ægyptiorum lingua *Chon* vocaretur, in Italiam delatus Chones a ſe quoſdam denominaverit. Vide Gulielmum Canterum in Notis ad Lycophr.

5. *Japigia*. A Japhet Noemi filio, quem Græci omnia currumpentes Neptunum dixerunt. In gentibus enim quidquid antiquiſſimum fuit, ex Scripturis noſtris aut petitum eſt, aut detortum: quod etiam tradunt libri Machabæorum; habetur quippe lib. 1. cap. 3. v. 48. *Et expanderunt libros legis, de quibus ſcrutabantur gentes ſimilitudinem ſimulacrorum ſuorum*. Et ſicut fabula de Saturno ad Noemum pertinet, ita Neptuni ad Japhetum. Vide Bochartum lib. 1. cap. 1. Lactantius ſiquidem de falſ. relig. cap. II. ait: *Neptuno maritima omnia cum inſulis obvenerunt. Antiquus Auctor Euhemerus, qui fuit ex Civitate Meſſana, res geſtas Jovis & cæterorum qui Dii putantur, collegit, hiſtoriamque contexuit ex titulis, & inſcriptionibus ſacris, quæ in antiquiſſimis templis habebantur &c. Hanc hiſtoriam interpretatus eſt Ennius & ſequutus; cujus hæc verba ſunt ibi: Juppiter imperium Neptuno dat maris, ut inſulis omnibus, & quæ ſecundum mare loca ſunt omnibus regnaret*. Rhegium porro *Poſidonia* aliquando dicebatur, ut nobis teſtantur Numiſmata a Goltio, aliiſqe relata, quæ Neptunum cum tridente exprimebant, hac epigraphe ΠΟΣΕΔΟΝΕΑ *Poſedonea*. Et Strabo lib. VI. Ἀπὸ δὲ Καίνυος μέχρι τοῦ Ποσειδωνίου τῆς Ῥηγίνων στηλίδος *A Cænide uſque in Poſidonium receſſum & Rheginam Columellam*. A dilatatione quippe ſumtum eſt *Japheti* nomen, quo ſic alludit Noemus: יפת אלהים ליפת *Japht Elohim lejaphet* ideſt: *Dilatet Deus Japhetum*. Ita etiam Ποσειδῶν, *Poſidon* Græcum Neptuni nomen, quod ex Græca lingua Grammatici fruſtra explicare conantur, cum Aphricum eſſe doceat Herodotus in Euterpe: nempe Ποσειδῶν, aut Ποσειδὸν *Poſidon* eſt Punicum פשטן *Peſitan* quod *latum* & *expanſum* ſonat. Itaque Ποσειδῶν *Poſidon* & *Japhet* ſunt plane ſynonyma, utrumque a latitudine.

6. *Salentinia*. Vide infra cap. VII. num. 2.

SER.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Auxonia ab auxo verbo Græco, ideſt augeo*. Auxonia non dicta eſt a verbo Græco *auxo*, ſed ab Auxonio filio Ulyſſis & Calypſonis. Fortaſſe non male Barrius. Si Temſam Auſonii ædificaverunt. Vide Dionyſ. Halicarn. & Suidam.

CAPUT III.

De Philoctete, Oreſte, Ulyſſe, aliiſque ad Calabriam appulſis.

POſt vero Trojanum excidium complures Græcorum procerum, qui bello Trojano præſentes adfuerunt, in Calabriam contenderunt, ibique civitates ſtatuerunt, ut Philoctetes Herculis comes & heres: Oreſtes, qui & portui cuidam nomen dedit, & in Calabriæ fluminibus ſe eluens matricidium expiavit: Ajax Oileus, ſive, ut alii, ejus ſocii, Sagaris filius: Ulyſſes, a quo inſulæ parvæ contra Hipponium nomen ſunt mutuatæ, (*a*) qui & Minervæ templum inſigne in Calabria extruxit, ut Solinus ait: Epeus, Neſtor, Idomeneus, Menelaus: Item Phocenſes, Athenienſes etiam in Calabriam Colonias miſere. Contulere ſe in Calabriam & Mneſtei Trojani viri comites. Quod autem Calabria hæc nomina, quæ dixi, ſortita ſit, auctores ſunt quamplurimi. Dionyſius enim Halicarn. vir, ait Euſebius, Romanæ hiſtoriæ atque Italiæ peritiſſimus, ita libro primo fatur „ Arcades Græcorum primi ſinum Ionium trajicientes Italiam incoluerunt „ ſub Oenotro Lycaonis filio, qui quintus erat ab Aegeo, & Phoroneo, qui primi in Peloponneſo regnarunt.

„ Nam Phoroneus quidem Niombes pater fuit, hujus autem & Jovis filius, ut dicitur, Pelaſgus, Aegeique filius Lycaon, huiuſque filia Dejanira: & ex ea & Pelaſgo Lycaon alter. Lycaonis filius *Oenotrus* decem & ſeptem ætatibus ante Trojam obſeſſam, hoc enim tempus erat, cum colonos in Italiam miſerunt Græci. Reliquit autem Oenotrus Græciam non ſatisfaciente ſibi portione ſua. Nam cum eſſent Lycaoni duo & viginti filii totidem in partes dividi Arcadiam oportebat. Hac igitur cauſa Peloponneſum relinquens Oenotrus, claſſemque inſtruens Ionium ſecat mare, & cum eo Peucentius unus ex fratribus. Secuti vero ſunt eos etiam ex domeſtico populo complures. „ Nam populoſiſſima fuiſſe dicitur hæc gens a principio Græcarum omnium quæcunque ex eis regionem ſortitæ ſunt, minorem quam pro multitudine ſua. Peucentius igitur in quam partem Italiæ curſus tulit ſupra vertices Japigis populum ſuum deportans, ibi collocat. Peucentiique ab eodem dicti ſunt, qui circum ea loca habitant. Oenotrus autem majorem exercitus partem ducens in alterum venit ſinum ab Occidente ſecundum Italiam diffuſum: & qui tunc Auſonium ex accolis ejus Auſonibus dicebatur. Poſtquam vero Tyrrheni denominationem maris habuere, ſumſit eam, quam nunc habet appellationem. Inveniens

„ autem

„ autem Oenotrus regionem ipſam multam pecori, multamque cultui „ percommode expoſitam, magna autem ex parte deſertam, ac ne illam „ quidem, quæ incoleretur, hominibus frequentatam, cum expurgaſſet „ barbaris partem ejus quandam, urbes condidit in montibus parvas & „ crebras, qui mos erat condendi priſcis. Vocata eſt autem ea ora & „ quidem multa, quantumcumque occupavit, Oenotria, atque homi- „ nes quibuſcumque imperavit, Oenotrii, tertiam hanc aſſumentes „ cognominationem. Nam Aegeo quidem regnante Aegei dicebantur. „ Suſcipiente autem imperium Lycaone, Lycaones dicti ſunt. Oenotro „ vero tranſportante eos in Italiam, vocati ſunt quoddam tempus Oe- „ notrii. Teſtimoniumque mihi eſt Sophocles tragicus in Triptolemo. „ Inducitur enim Ceres in ea fabula docens Triptolemum quanta ei per- „ agranda ſit regio jaciendis ſeminibus, quæ a ſe acceperit. Atque orien- „ talis Italiæ primum mentionem faciens, quæ eſt a verticibus Japygis „ uſque ad fretum Siclienſe. Poſteaque oppoſita commemorata Sicilia „ ad occidentalem Italiam rurſus divertit, genteſque maximas mariti- „ mam oram incolentes percurrit, ab Oenotriorum habitatione principio „ ſumto. Abunde autem ſufficient hæc ſola de Jambicis dicta, in quibus „ ait: Hæc autem a tergo manus in dexteram, Oenotriaque omnis, & „ Tyrrhenus ſinus, & Liguſtica tellus excipiet.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Qui & Minervæ templum inſigne in Calabria extruxit ut Solinus ait*. Ulyſſes templum Minervæ in Brettiis extruxit? Hoc falſum eſt, legendumque apud Solinum: Mox in Picentibus ab Ulyſſe extructum templum Minervæ. Ibi enim templum ædificavit Ulyſſes, ut habetur ex Strabone in quinto, in promontorio quod prius appellabatur Promontorium Atheneum, nunc *Capo della Minerva*, quod idem ſonat; nam Athini apud Græcos Minerva dicitur. Scylleum Promontorium appellari etiam Promontorium Minervæ, longe errat gentium. Nec verum eſt, Dionyſium Aphrum Scylleum Promontorium Minervæ appellaſſe.

C A P U T IV.

Veterum Scriptorum teſtimonia adducuntur, & præcipue Antiochi & Hellanici ex Dionyſio.

ANtiochus autem Syracuſanus hiſtoricus vetuſtiſſimus, teſte Dionyſio lib. I. in Italiæ habitatione conditores vetuſtiſſimos diſcurrens, & ut partem ejus quandam ſinguli occuparent Oenotrios primos dicit. Antiochus Xenofanis hæc ſcripſit & ſermonibus priſcis valde credita & certiſſima „ Hanc terram, quæ nunc Italia dicitur, antiquitus „ habuerunt Oenotrii „. Poſtea pertranſiens quemadmodum gubernabantur „ Et ut Italus aliquando rex eorum fuit, a quo denominati „ ſunt Itali, huicque ſucceſſit Morges, a quo Morgetes vocati ſunt.

„ Et ut Siculus hoſpes Morgeti factus proprium ſibi conſtituens Im-
„ perium, diſtincta gente huic infertur, atque ita Siculi & Morgetæ,
„ & Itali fuerunt, qui erant Oenotrii. „ Age jam & genus Oenotriorum quantum erat oſtendamus ex priſcis hiſtoricis teſtem alium habentes Pherecydem in Athenienſium originibus nemini ſecundum. Fit autem ei ſermo de regnantibus in Arcadia ſic „ Pelaſgo & Dejaniræ ſit Ly-
„ caon, hic Cyllenem ducit nympham Najadem, a qua mons Cyllene
„ dicitur „. Poſtea qui ab his deſcenderunt enumerans, & quæ unuſquiſque eorum loca incoluerint commemorans, cum Oenotri & Peucentii meminit, ſic inquit „ Et Oenotrus, a quo Oenotrii vocantur, qui
„ in Italia habitant, & Peucentius, a quo Peucentii, qui in Ionio ſi-
„ nu. Quæ igitur a veteribus poetis & fabularum ſcriptoribus dicta
„ ſunt de habitatione Oenotriorum ſunt talia, quibus ego aſſentio, ſi
„ vera Græca origo ab Aboriginibus fuit, (*a*) ſicut a Catone & Sempro-
„ nio aliiſque pleriſque traditur, Oenotriorum ipſorum progeniem eos fu-
„ iſſe arbitror. Nam Pelaſgam quidem nationem & Cretenſem, &
„ ceteros, quicunque alii ſedes in Italia poſuerunt, poſterioribus tem-
„ poribus advenisse reperio. Neque antiquiorem hanc ipſam claſſem
„ aliam ex Græcia in occiduum Europæ poſſum ullam percipere. At-
„ que Oenotrios ipſos multa alia loca Italiæ obtinuiſſe exiſtimo, alia
„ deſerta, alia infrequentia occupantes, & quæ Umbriæ pars eſt etiam
„ quam ſibi vendicarint expulſis inde Umbris. Vocari autem Abori-
„ gines puto ex habitatione ipſa montium: nam & illud Arcadum eſt
„ montes ſequi „. Et paucis interjectis „ Italia autem poſt aliquod tem-
„ pus vocata eſt a viro præpotente nomine Italo „. Hunc vero bonum ſapientemque fuiſſe Antiochus Syracuſanus dicit, atque aliis finitimorum oratione perſuaſis, aliis vi adactis, terram omnem ditionis ſuæ effeciſſe, quantacumque intra ſinus Nepetinum & Scylaticum eſſet, eamque primum vocatam eſſe Italiam ab Italo. Qui poſtquam hujus dominus fuit, multoſque homines habuit dicto audientes, ſtatim etiam conſequentia appetiit, urbeſque congregavit multas: fuiſſe autem eum Oenotrium genere. Hellanicus autem Lesbius dicit „ Hercule agente
„ boves Gerionis in Argos, dum eſſet in Italia juvencus quidam e grege
„ fugiens oram omnem peragravit, & in Siciliam venit, quem Hercu-
„ les perſecutus eſt: atque oram omnem, quantam vitulus permeavit,
„ dictam eſſe Vituliam. Tranſiſſe vero poſt tempus id nomen in eam,
„ quam nunc figuram habet. Minime mirum eſt, cum multis etiam
„ Græcorum nominum id acciderit „. Ceterum ſive ut Antiochus a duce, quod probabilius eſt, ſive ut Hellanicus putat, a tauro nomen ſumſit, illud certe ex utriſque manifeſtum eſt, quod ætate Herculis, aut paulo ante ita nominata eſt regio. Nam antea quidem Græci Heſperiam & Auſoniam eam vocabant; incolæ vero, ut dictum eſt, Saturniam. Et rurſus libro eodem „ Antiochus Siracu-
„ ſanus ait: Regnante in Italia Morgete (erat autem tunc Italia a Me-
„ taponto uſque ad Neptuniam maritimam) veniſſe ad eum virum
„ quendam profugum Roma, ſic enim dicit. Cum autem conſenuiſſet
„ Italus, regnavit Morges, ejuſque tempore vir advenit Roma Sicu-
„ lus nomine „. Secundum itaque eum antiqua quædam & Trojana
præ-

præcedens tempora Roma invenitur. "Opinandum eſt Siculum hominem alienigenam Morgetis Regis virili prole carentis filiam uxorem duxiſſe, & ei in regnum ſucceſſiſſe, ut Æneæ accidiſſe legitur".

SERT. QUATTR. ANIMADVER.

(*a*) *Sicut a Catone, & Sempronio aliiſque*. Cato, & Sempronius, & Beroſus, qui uno volumine includuntur & quorum hic Barrius nititur auctoritatibus, Barbari ſunt & inepti, ac prorſus indigni ut tantis viris adſcribantur; at ab Joanne Annio Viterbienſi confuſi, ac Scholiis illuſtrati, ut fucum faceret literatoribus. *Errat Sertorius Quattrimanus; hic enim ſermo non eſt de Beroſo, & Catone Annianis. Barrius ſiquidem verba Antiochi Syracuſani ex Dionyſio adducit. Ceterum vide orationem apologeticam a cl. viro Franciſco Mariano pro Joanne Annio Viterbienſi Romæ editam anno* 1732.

C A P U T V.

Quo tempore Oenotrus in Calabriam ſeceſſerit: & de Italo Oenotriorum Rege.

EST autem ætas, ut id etiam dilucidemus, ſecundum quoſdam ſpatium triginta annorum, ſecundum alios triginta trium annorum & quatuor menſium, ita quod tres ætates centum perficiunt annos. Quare decem & ſeptem ætates anni ſunt quingenti ſexaginta ſeptem quattuor menſibus minus; ergo tot annis Oenotrus & Peucentius ante ruinas Trojæ "ex Arcadia" in Calabriam venerunt, ante urbem conditam annis mille. Ergo ab adventu Oenotri hucuſque anni ſunt ter mille trecenti viginti duo. Nam ab adventu Oenotri ad Ilium captum anni quingenti ſexaginta ſeptem, ut dixi, ſupputantur. Ab Ilii excidio ad urbem conditam anni fluxere, ut Solinus tradit, quadringenti triginta tres. Ab urbe condita ad Chriſti natale anni interceſſere ſeptingenti quinquaginta & unus. A Chriſto nato iam annus agitur hic milleſimus quingenteſimus ſeptuageſimus & unus. Licet Naſo Meth. libro duodecimo ætatem (1) centum annorum ſpatium eſſe ſenſerit. Ariſtoteles, ut ad rem redeam, Polit. libro ſeptimo ait: „ Tradunt periti homines Italiæ fuiſſe „ Italum quendam Oenotriæ regem, a quo mutato nomine pro Oenotriis „ Itali ſunt vocitati, oramque illam maritimam Europæ, quæ eſt inter „ Scylaticum & Lameticum ſinum (diſtant vero hæc loca iter meridiei) „ Italiæ nomen primo recepiſſe. Hunc ergo Italum tradunt agriculturam Oenotrios docuiſſe, illiſque leges poſuiſſe, & comeſſationes inſtituiſſe primum. Quapropter etiam nunc quidam illorum populorum „ comeſſationibus utuntur, & legibus quibuſdam ab illo poſitis. „ Incolebant autem eam Italiæ partem, quæ ad Tyrrhenum verſa eſt, Auſones. Alteramvero partem, quæ ad Japygiam & Ionium pertinet, incolebant Chones, (2) Syrtim appellatam: & ipſi quoque ab Oenotriis orti. Inventio igitur comeſſationum hinc primum extitit. Fuit autem (3) Italus, ait

idem. Ariſt. Pol. libro ſecundo, longe antiquior Minoe Cretenſium rege. Strabo etiam libro quinto ait: „ Poſt infimas Alpium radices, ejus, „ quam hac ætate Italiam vocant, initium eſt: Namque maiores Ita- „ liam, quæ ab Siculo freto uſque ad ſinum Tarentinum & Hipponia- „ tem progreſſa eſt, Oenotriam appellabant. Nomen autem obti- „ nens uſquè ad Alpium radices proceſſit. Aſſumpſit etiam ab ora „ Liguſtica Vari fluminis confinia, mariſque proximi a Tuſciæ finibus „ Iſtriæque uſque Polam. Opinari vero cuipiam licet priſcos Italorum „ florentes in communionem devocaſſe finitimos. Hunc in modum „ auƈti viribus in Romanorum Imperium perveniſſe. Tandem vero „ quandoque ex quo Romani in regni ſocietatem & in civitatem Ita- „ los vocavere, decretum eſt & Gallis Ciſalpinis & Venetis id hono- „ ris impertiri, univerſoſque Italos Romanoſque vocare, permultas „ inſuper Colonias partim prioribus annis, partim poſterioribus emit- „ tere, quibus meliores alias non facile dixerim. „ Et libro ſexto „ „ Tarentinum ſinum Chones & Oenotrii incolebant. Antiochus in „ conſcripto ab eo de Italia volumine hanc ſolam & veram Italiam „ aſſerit, ſeque ea ſe ſcribere, quam priſci Oenotriam appellavere, „ ejus terminum oſtendit, quem e Tyrrheno quidem mari Brettiæ „ terræ diximus Laum flumen, e Siculo autem Metapontum. Ta- „ rentinam vero quæ Metaponto confinis eſt terram extra Italiam no- „ minatim explicat Antiochus. Item antiquitus Oenotrios & Italos „ appellatos fuiſſe dicit, qui intra iſthmum ad fretum vergunt Siculum. „ Eſt autem iſthmus ipſe incluſa terra pelago viginti mil. paſ. intra „ geminos ſinus, Hipponiatem ſcilicet, & quem Antiochus Nepeti- „ num dixit, & Scylaticum alterum, navigationis autem ipſius am- „ bitus & ſpatium terræ comprehenſum ad interiorem Euripum du- „ centorum quinquaginta millia paſs. eſt. Hucuſque vero inquit, „ Italiæ & Oenotriæ nomen oſtenditur, ad Metapontinos & Syriti- „ des videlicet, & hanc regionem Chones gentem Oenotriam & qui- „ dem inſignem habitaſſe, & terram nominaſſe Choniam „. Autumo quod Oenotrii Chonim oppidum " ab Auſoniis conditum " Coloniam deduxerunt, ſeque Chones ac circumiacentem regionem Chonam appellavere. Licet Apollodorus, apud Strabonem, Philoƈtetem Chonam oppidum ſuper Crimiſſam promontorium, verius juxta ipſum, conſtruxiſſe dicat. Nec quidem quicunque Græci primum Colonias in Calabriam apportarunt, ſed Arcades, qui omnes alios Græcos virtute antecellunt. De quibus Polybius libro quarto ait: „ Gens Arcadum „ quandam omnis virtutis formam habet, non ſolum propter felici- „ tatem morum, & benignitatem naturæ, ſummamque erga omnes „ hoſpitalitatem, verum etiam ob pietatem atque obſervantiam „ in Deos cum confeſſione omnium a reliquis Græcis ſcelere, & cru- „ delitate differunt. " Arcades, ait Hyginus, primi res divinas Diis fecerunt " Cum igitur Dionyſius Halicar. rerum Græcarum diligentiſſimus & indagator & ſcriptor Oenotrios primos e Græcia quingentis ſexaginta ſeptem annis ante res Trojanas in Auxoniam, id eſt Calabriam profeƈtos fuiſſe, & advenas aliunde illo adventaſſe dicat, ut nulli exploratum non ſit; conſequens haud dubium eſt, ante Oeno-

tri

tri adventum in ipſam indigenas, hoc eſt Aſchenazi poſteros Auxones dictos incoluiſſe, etſi rare. Nam Oenotrus eam magna ex parte deſertam, & illam, quæ incolebatur, hominibus minime frequentatam invenit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Centum annorum ſpatium*. Apud Strabonem ætas eſt triginta annorum ſpatium; ait enim Geogr. lib. II. editionis Baſileæ anno Domini MDXXIII. Corradi Heresbachii opera: *In ea & vinum ad tres hominis ætates, ideſt nonageſimum annum perdurare*. Apud Ovidium eſt annorum centum. Metam. XII.

.... *Annos*
Bis centum vixi, nunc tertia vivitur ætas.

2. *Syrtim appellatam*. A verbo Græco Σύρω *trabo*, quaſi σύρσις *tractus*. Etymon id approbat Salluſtius in Jugurtha, ubi a *tractu* Syrtes Africæ appellatas tradit.

3. *Italus*. Hunc Italum Cato de Orig. ſcripſit fratrem fuiſſe Heſperi, Iſidorus Siculi: regnaſſe autem primum in Arcadia, deinde in Celtiberia, tandem Heſpero fratre mortuo, in ea Italiæ parte, quæ eſt inter Lameticum & Scylaticum ſinum, idcirco primo *Italia* appellata, auctor eſt Dionyſius Halicarnaſs. lib. I. Rom. Antiq.

CAPUT VI.

Siculi ex Calabria in Trinacliam ab Oenotriis pelluntur: aliqua notatu digna.

Antiochus quoque ut ad inſtitutum redeam, Strabone lib VI. referente, locum circum Rhegium antiquitus ab Siculis habitatum ſimul & a Morgantiis fuiſſe dicit, qui ab Oenotriis ejecti in Trinacliam trajecere. Item Dionyſius Halicar. libro ſecundo, Siculos ea loca incoluiſſe refert, ubi nunc Roma eſt, qui inde exacti in inferiorem Italiam tranſiere, & inde rurſus ejecti tranſmiſere in Sicaniam inſulam. Thucidides etiam libro ſexto infit: „ Siculi ex Italia, ibi namque habitavere, fugientes Opi- „ cos in Siciliam trajecerunt, &, ut credibile eſt, & fama fertur, ratibus „ obſervato, cum ventus poſuiſſet, freto, forte & aliter tranſvecti. Et „ ſane adhuc extant in Italia Siculi, ipſaque regio ab Italo quodam Arca- „ dum genere hoc nomen habente, ſic eſt cognominata. Hi magno cum „ exercitu in Siciliam tranſeuntes victis prælio Sicanis, & in partes, quæ „ meridiem Occaſumque ſpectant, remiſſis, fecerunt, ut pro Sicania Si- „ cilia vocaretur, & ejus optima quæque loca incoluerunt, & nunc quo- „ que mediterranea ejus, atque ad aquilonem vergentia obtinent, an- „ nis ex quo tranſierunt prope trecentis ante Græcorum in Italiam „ adventum. „ Dionyſius vero Halicar. libro primo ita ſcribit: „ Hella- „ nicus Lesbius ait: Siculi reliquerunt Italiam, tribus ætatibus ante res „ Trojanas. Philiſtius vero Syracuſanus octoginta annis ante Trojanum „ bellum „. Et quidem credibilius eſt octoginta, aut centum annis, ideſt tribus ætatibus ante ruinas Trojæ Siculos ex Calabria pulſos in Sicaniam tranſmiſiſſe. Plinius libro tertio Calabriæ habitatores deſcribens ait:

ait: „ Poſt Lucanum agrum ager Brettius incipit: nec ibi rara incolarum „ mutatio, tenuerunt eum Pelaſgi, Oenotrii, Itali, Morgetes, Siculi, „ Græciæ maximi populi, ultimo Lucani a Samnitibus orti duce Lucio. „ Et rurſus; „ A Locris Italiæ frons incipit, Magna Græcia appellata, in tres „ ſinus incedens Auſonii maris, quoniam Auſones tenuere primum, „ patet lxxxl. mil. paſ. ut auctor eſt Varro, plerique lxxii. fecere. „ Strabo & Polybius pleriſque in locis fretum, quod Siculum vocant, quod orientalem Calabriæ plagam abluit, Auſonium mare vocant. Vergilius Aened. libro tertio Helenum Aeneæ ex Epiro in Italiam tendere cupienti loquentem inducens, atque eum docentem quanta ei peragranda ſit regio antequam urbem tuto in loco condere queat, circumacta Sicilia Auſonium mare primum ſcribit, dein Lucrinum & Avernum, Campaniæ lacus: Ait enim:

Ante & Trinaclia lentandus remus in unda,
Et Salis Auſonii luſtrandum navibus æquor,
Infernique lacus, Ææque inſula Circes,
Quam tuta poſſis urbem componere terra.

Et rurſus eandem Calabriæ regionem, quam Auſoniam appellatam fuiſſe dixit, Heſperiam quoque, & Oenotriam, & exinde Italiam a rege ſcribit, inquit enim:

Eſt locus, Heſperiam Graji cognomine dicunt:
Terra antiqua, potens armis, atque ubere glebæ.
Oenotri coluere viri, nunc fama minores
Italiam dixiſſe ducis de nomine gentem.

" Cum enim hæc tantum regio quæ nunc Calabria dicitur Auſonia, Heſperia, Oenotria, & Italia dicta ſit, Vergilius hæc nomina toti ſuo tempore Italiæ dat". Marcus vero Varro rei ruſticæ libro ſecundo eam a bobus dictam putat. Ait enim: „ Denique Italiam a vitulis, ut ſcribit Piſo, „ Romanorum vero populum a paſtoribus eſſe ortum quis non dicit? „ Et paulo poſt. „ Bos in pecuaria maxima debet eſſe auctoritate, præſertim „ in Italia, quæ a bobus nomen habere ſit exiſtimata. Græcia enim anti- „ qua, ut ſcribit Timeus tauros vocabat Italos, a quorum multitudine „ & pulchritudine & fœtu vitulorum Italiam dixerunt „. Alii ſcripſerunt quod e Sicilia Hercules perſecutus ſit eo nobilem taurum, qui diceretur Italus, hic ſocius hominum in ruſtico opere, & Cereris miniſter. Proinde eam tantum regionem, quæ nunc Calabria dicitur, primum Auſoniam, & Heſperiam, & Oenotriam, & Morgetiam, & Italiam appellatam fuiſſe ſatis dilucide oſtendimus, & ejus partem quotam Chonam, & (1) Siciliam nominatam fuiſſe. Ceterum Antiochus & Dionyſius Halicar. & Ariſt. & Tucid. & noſter Maro Italiam ab Italo rege dictam fuiſſe rentur: Hellanicus vero, & Piſo, & Varro a vitulis.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Siciliam.* Eam nempe Calabriæ partem, quæ circa Rhegium eſt. Putant tamen aliqui dictam eſſe *Siciliam* a verbo *Sicilire*, quod idem eſt ac *dividere*; vel quia olim Calabriæ connexa, poſtea maris impetu ac terræmotu ab eadem avulſa fuerit, ut Virgil. III. Æneid. Juſtin. lib. IV. Cap. I. aliique

que quamplurimi, quos lib.III. Cap.II. afferemus, ubi de Rhegio, quod etiam nomen habuit a *ῥήγνυμαι ſcindor* apud Græcos, ut nos quoque adnotavimus in noſtro opuſculo Orthographiæ Latino-Italicæ; vel potius a diviſione linguarum, ut *Phaleg* ſonat, unde Pelaſgos ortos eſſe conjicimus. Verum Rhegium apud Hebræos *Paſcua eorum* interpretatur, de quo ſupra dictum eſt.

CAPUT VII.

Quota Calabriæ pars Japygia, & Salentina appellata ſit.

PArtem vero Calabriæ quotam, quæ ad orientem ſpectat, (1) Japygiam (2) & Salentinam appellatam fuiſſe, ex his, quæ mox ſubnectam liquebit. Dionyſius Halicar. ut oſtendi, Orientalem priſcam Italiam a verticibus Japygis uſque ad fretum Sicilienſe eſſe ait, quam a Metaponto & (3) Lao amni initium habuiſſe in apertum protuli. Ovid. Meth. libro quintodecimo Japygis arva poſt ſinum Tarentinum, quem ipſe a Thurio Thurinum appellat, Scylaceum verſus ponit, ait enim:

Præterit & Sybarim, Salentinumque Neæthum,
Thurinosque ſinus, Meliſenque, & Japygis arva:
Vixque pererratis quæ ſpectant littora terris,
Invenit Æſarei fatalia fluminis ora.

Et rurſus libro eodem:

Italiam tenuit, præterque Lacinia templa;
Nobilitata dea, Scyllejaque littora fertur.
Liquit Japygiam, læviſque Amphiſsia remis
Saxa fugit.

Strabo quoque libro ſexto Japygiam inter Scylaceum & Lacinium promontorium locat: inquit enim: *Poſt Scylaceum Crotoniatarum fines ſunt, & Japygum terna promontoria*, deinde Lacinium Junonis templum" locat." Et rurſus: *Crotonem Japyges incoluerunt*. Item Polybii auctoritate, *A Lacinio*, inquit, *ad ultima Japygiæ ſpatium eſt lxxxvii. mil. paſ. cum dimidio, quod Tarentini ſinus os eſſe ferunt*. Tarentini autem ſinus os in littore Coriolani eſt. De Salentina autem Ovidius, ut ſupra oſtendi Neæthum flumen ſecundum Crotonem Salentinum appellat. Et Vergilius Aeneid libro tertio Helenum loquentem inducens Salentinos campos ab Idomeneo Cretenſi in Magna Græcia obſeſſos inter Locros & Peteliam Calabriæ urbes ſcribit, ait quidem:

Has autem terras, Italique hanc littoris oram,
Proxima quæ noſtri perfunditur æquoris æſtu,
Effuge, cuncta malis habitantur moenia Grajis:
Hic & Naritii poſuerunt moenia Locri.
Et Salentinos obſedit milite campos,
Lyctius Idomeneus. Hic illa ducis Meliboei
Parva Philoctetæ ſubnixa Petilia muro.

Item

Item Probus in ſextam Eclogam Vergilii" de Idomeneo ipſo, deque Salentino nomine" inſit: „ Varro in tertio rerum humanarum refert, gentis Salentinæ nomen tribus e locis fertur coaluiſſe e Creta, „ Illyrico, Italia. Idomeneus e Creta oppido Lyctio pulſus per ſeditionem „ bello Magneſium cum grandi manu ad regem Clivicum venit ad Illyricum. Ab eo item accepta manu cum Locrenſibus pleriſque profugis in „ mari conjunctus amicitiaque per ſimilem cauſam ſocietatis Locros appellit, vacuata eo metu urbe, ibique conſedit, aliquotque oppida „ condidit, in quibus Uria, & Caſtrum Minervæ nobiliſſimum, in tres „ partes diviſa copia, in populos duodecim. Salentini dicti quod in ſalo „ amicitiam fecerint „. Idipſum & Sextus Pompejus tradit, qui Salentinos in Magna Græcia ponit, ait enim: „ Salentinos a ſalo dictos Cretas, & Illyricos, qui cum Locrenſibus ſocietatem fecerunt ejus regionis „ Italiæ, quam Magnam Græciam appellabant. „ Item Livius ab urbe condita lib. decimo inquit: „ Cleonymus Lacedemonius Thurias urbem „ in Salentinis cepit.„ Quæ urbs haud dubio in Calabria eſt. Et Salluſtius referente Servio in tertium librum Aeneid. ait: „ Omnis Italia coacta in „ anguſtias ſcinditur in duo promontoria Brettium & Salentinum „. Italia autem, ut omnes innuunt, & res ipſa loquitur, nuſquam eſt anguſtior quam inter ſinus Scylaticum & Terineum, cujus latitudo, ut relatum eſt, xx.mil. paſ. eſt. Ut autem Italia anguſtior in hæc duo promontoria ſcindatur, ea ſe invicem ſpectent eſt neceſſum. *Brettium* autem promontorium Tyrrheno Pelago in Terineo ſinu prominet, *Subarum* vocant accolæ. *Salentinum* vero e regione Brettii promontorii Auſonio mari in Scylatico ſinu incumbit, *Stalatum* indigenæ appellant.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Japigiam*. Vide adnotationes Cap. II. hujus libri num. 5.

2. *Salentinam*. Sextus Pompejus Salentinam putat appellatam eſſe a *Salo* quod pæne circumquaque mari ambiatur: alii a Salentino Promontorio in extremis Peninſulæ finibus ſito. Nos autem veroſimilius dictam eſſe arbitramur a *Sale*; cum ibidem ſit copia ſalis terreſtris, & Salifodinæ multæ, unde rivuli emanant ſaliti, & Neætho junguntur, quorum aliqui æſtivo tempore præſertim ferventiori in ſalem candidum coaleſcunt. Idcirco Ovidius Neæthum *Salentinum* appellat, quod prope hunc fluvium ſit celeberrima ſaliſodina quæ ab incolis *Saliſodina Neæthi* appellatur. Metam. XV.

Præterit & Sybarim, Salentinumque Neæthum.

3. *Lao*. Superius in Cap. 1. *Talaum* dixit, fortaſſe ob rationes ibidem a nobis adductas.

CAPUT VIII.

Calabriæ etymologia. Magna Græcia cur appellata ſit.

TOt igitur nominibus appellata eſt Calabriæ regio. Calabriam appellavere Græci a (1) *calon*, quod bonum, pulchrum, & honeſtum ſignificat, & *brio* ideſt emano & ſcaturio, quod bonis omnibus ſcaturiat. *Ma-*

Magnam autem *Græciam* appellaverunt; aut, ut Jamblico placet, ob Pythagoræ frequentes diſcipulos, qui, inquit, eloquentiſſimi & doctiſſimi erant, obque magnum frequenſque ejus gymnaſium; aut, ut Euſtathius in Dionyſium Aphrum vult, ob in eam regionem frequentes Græcorum Colonias deductas, civitatesque crebras & magnas ab eis conditas. Siquidem, ut præfati ſumus, quamplures Græcorum proceres regionis ſœcunditate & felicitate allecti & ante & poſt Trojanum excidium illo contenderunt. Athenæus autem lib. duodecimo, & Archilogus poeta apud eundem, Calabriam *Græciam Magnam* dictam volunt ob delicias & felicitatem univerſæ regionis, & multitudinem hominum. Ob has ergo tres cauſas Calabriæ regio Magna Græcia dicta eſt. Strabo quoque lib. ſexto dum Calabriæ regionem deſcribit, ait: „ Tantopere res Græca am- „ plificata fuerat, ut hanc Magnam Græciam appellarent. „ Et de Neætho fluvio loquens, Troja everſa Græcorum complures, navibus a Trojanis mulieribus combuſtis ſecundum Crotonem regionis bonitate inſpecta multas ſedes feciſſe, hoc eſt, oppida condidiſſe ſcribit. Trogus item Pompejus libro xx. de Metapontinis loquens infit: „ Omnis illa „ pars Italiæ Major Græcia appellatur „. Item Plinius in Italiæ deſcriptionis primordio fert: „ Ipſi de ea judicavere Græci, genus in gloriam „ ſuam effuſiſſimum, quotam partem ex ea appellando Græciam Ma- „ gnam „. Quotam inquit, non totam. Et Ovid. Faſt. lib. quarto:

Itala nam tellus Græcia Major erat.

Omnes quidem qui de Magna Græcia locuti ſunt, eam Italiæ partem eſſe dixerunt, quæ & Auſonia & Heſperia & Oenotria & Italia ſola primum dicta eſt, nunc *Calabria* vocatur. Virg. Aeneid. lib. tertio Helenum Aeneæ in Italiam tendere & Græcas urbes fugere jubentem introducens ait:

Has autem terras, Italique hanc littoris oram,
Effuge, cuncta malis habitantur moenia Grajis.

Inde Locros & Peteliam commemorat. Quibus verbis Virgilius inſinuat eam tantum partem Italiæ, quæ id temporis Calabria dicta eſt, a Græcis habitatam, alioqui non dixiſſet Aeneæ Helenus, I in Italiam, & Græcas urbes fuge, ſi tota nunc Italia, ut quidam falſo opinantur, magna Græcia fuiſſet, præſertim etiam quod hanc oram Itali littoris dicens, eam Italiæ partem intelligit, ubi Locri & Petelia ſunt. Jam vero etiamnum nonnulla oppida pagique Græci nominis ſunt in Calabria, qui in quotidiano ſermone Græca & Latina lingua utuntur; ſacerdotes vero Græca lingua ac ritu rem divinam faciunt. Atque cuncta fere Calabriæ priſca oppida, ac pagi, ac propria loca Græcis ſunt appellata nominibus. Cicero etiam Tuſc. libro quarto inquit: „ Quis eſt enim qui putet, cum floreret in „ Italia Græcia potentiſſimis & maximis urbibus ea quæ Magna Græ- „ cia dicta eſt, in hiſque primum ipſius Pythagoræ, deinde Pythagoreo- „ rum tantum nomen eſſet, noſtrorum hominum ad eorum doctiſſimas „ voces aures clauſas fuiſſe „? Idem paſſim, & præſertim libro tertio de Orat. ſcribit. Quibus in locis, & libro primo & quarto Tuſc. ſcribit Pythagoram Magnam ipſam Græciam præceptis omnibuſque doctrinis artibuſque expoliviſſe, atque ita Pythagoreos doctos fuiſſe, ut nulli alii docti viderentur. Qui non Calabros modo, ſed reliquos etiam Italos, vel Roma-

nos,ut Cicero tradit,atque etiam orientales Græcos inſtitutis ac diſciplinis erudierunt ":atque e Calabris Pythagoreis Poetis & Philoſophis Romanos & poemata, & præcepta philoſophiæ complura ſumſiſſe, & in ſua inſtituta tranſtuliſſe aperte fatetur Cicero Tuſcul. iv. quæ ſubticere dicit, ne & ab aliis didiciſſe viderentur: ſic enim ait: „ Mihi quidem Appii Cæſi „ carmen quod valde Panctius laudat epiſtola quadam qui eſt ad Q. Tube- „ ronem Pythagoreorum videtur. Multa ſunt etiam in noſtris inſtitutis „ ducta ab illis, quæ prætereo, ne ea, quæ peperiſſe ipſi putamur, aliunde „ didiciſſe videamur „. Et Gellius lib. ii. Latinos poetas ex Menandro & Alexide ejus filio Calabris poetis multa ſumſiſſe, imo horum comoedias vertiſſe ait ". Quorum auctoritatem Cicero plurimum apud ſe valere dicit. Ait enim in Lælio. De immortalitate animæ loquens. „ Plus apud „ me antiquorum auctoritas valet vel noſtrorum majorum, qui mortuis „ tam religioſa jura tribuerunt, quod non feciſſent profecto, ſi nihil ad eos „ pertinere arbitrarentur, vel eorum, qui in hac terra fuerunt, Magnam- „ que Græciam, quæ nunc quidem deleta eſt, tunc florebat, inſtitutis & „ præceptis ſuis erudierunt „. Quibus verbis Cicero Calabros Philoſophos immortalitatem animæ tenuiſſe oſtendit. Nam & Philoſophi ſummi, & Poetæ, & Legumlatores, & Rhetores, & Dialectici, & Medici, aliarumque rerum ſcriptores complures evaſerunt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Calon.* In Diſſertatione de Auſonia, Calabriæ etymon expoſuimus ex Hebraico חלב *Caleb* quod *lac* ſignificat. Græci poſtmodum more ſuo ſicut nomina rebus imponere vel mutare, ita & interpretari conati ſunt.

CAPUT IX.

Calabria Brettia & Lucania quare ſit appellata. Bellum Lucanos inter & Brettios.

SUbinde procedente tempore Calabriæ pars quota, quæ ad Occiduum & Septentrionem vergit, dicta eſt (1) *Brettia*: ultimo, ut Plinius tradit, pars ejus minima dicta eſt *Lucania*, circum Thurios. Qui Lucani, ut quidam volunt, Brettii poſtea dicti ſunt. Nam Samnites Lucanos duce Lucio, quos barbaros Strabo vocat, eo Colonos deduxerunt. Ait enim Strabo ipſe libro ſexto: „ Cum autem res Samnitica eo magnitudinis „ creviſſet, ut Chones & Oenotros ejeciſſent, Lucanos eam in partem „ Colonos Samnites deduxerunt. Cumque Græci utrumque ſimul littus „ ad fretum uſque tenerent, inter Græcos & Barbaros diuturnum con- „ flatum eſt bellum. Demum poſtea barbari, hoc eſt Lucani, a Græcis in- „ de exacti ſunt. Brettii autem admodum potentes extitere „. Nam Apuliæ & Lucaniæ, quæ trans Laum amnem eſt, partes quotas bello armiſque ſui juris fecerunt, & Colonias aliquot ibi deduxerunt. Nam Sypontus Apuliæ civitas, Brettiorum Colonia fuit, Livio lib. octavo prodente. Tarentinos infeſtarunt, ita ut Tarentini Alexandrum Epiri regem-

ac

accire cogerentur, ut ſibi opem ferret, ut Livius libro octavo prodit, qui apud Pandoſiam urbem a Brettiis trucidatus eſt. Brettii autem, ut Diodorus Siculus in Philippo auctor eſt, (*a*) in ditionem ſuam redactis Arponio, Thuriis, aliiſque aliquot urbibus ſibi ſuam remp. inſtituerunt. Atque Q. Servilio & M. Rutilio Conſſ. cum milites Timoleontis ab eo uti deſertores urbe pulſi duce Thraſio ex Sicilia in Italiam tranſiſſent, oppidum maritimum Brettiorum & occuparunt & diripuerunt. Qua injuria Brettii commoti coactis magnis copiis contra eos profecti ſunt, oppidoque, in quo erant, vi potiti omnes eos trucidarunt. Et Juſtinus libro vigeſimo tertio, ſic ait: „ Agathocli Siciliæ regi in Italiam tranſeunti Brettii primi hoſtes fuere, qui fortiſſimi & opulentiſſimi videbantur, ſimul & ad injurias vicinorum promti: Nam multas Civitates Græci nominis Italia expulerunt. Auctores quoque ſuos Lucanos bello vicerunt, & pacem cum eis æquis legibus fecerunt. Namque Lucani iiſdem legibus liberos ſuos, quibus & Spartani, inſtituere ſoliti erant. Ab initio pubertatis in ſilvis inter paſtores habebantur ſine miniſterio ſervili, ſine veſte, qua induerentur, vel cui incumberent, ut a primis annis duritiæ parſimoniæque ſine ulloufu urbis aſſueſcerent. Cibis his præda venatica, potus aut mellis, aut lactis, aut fontium liquor erat. Sic ad labores bellicos indurabantur. (*b*) Horum igitur ex numero quinquaginta primo ex agris finitimorum prædari ſoliti, confluente deinde multitudine & cum plures facti eſſent, infeſtas regiones reddebant. Itaque fatigatus querelis ſociorum Dionyſius Siciliæ tyrannus ſexcentos Afros ad compeſcendos eos miſit, quorum caſtellum proditum ſibi per Brettiam mulierem expugnarunt: ibique civitatem concurrentibus ad opinionem novæ urbis paſtoribus ſtatuerunt, Brettioſque ſe ex nomine mulieris vocaverunt. Primum illis cum Lucanis originis ſuæ auctoribus bellum fuit, qua victoria erecti cum pacem æquo jure feciſſent, etiam cæteros finitimos armis ſubegerunt. Tantaſque opes brevi aſſecuti ut perniciosi etiam regibus haberentur. Denique Alexander rex Epiri cum in auxilium Tarentinorum cum magno exercitu in Italiam veniſſet, cum omnibus copiis ab his deletus eſt. Quare ferocia eorum ſucceſſu felicitatis incenſa diu terribilis finitimis fuit. Ad poſtremum imploratus Agathocles ſpe ampliandi regni a Sicilia in Italiam trajecit. Principio adventus opinionis ejus concuſſi, legatos ad eum ſocietatem amicitiamque petentes miſerunt. Quos Agathocles, ad cœnam invitatos, ne exercitum trajici viderent, in poſterum ſtatuta his die conſcenſis navibus fruſtratus eſt: ſed fraudis haud lætus eventus fuit. Siquidem revertendi eum in Siciliam interjectis paucis diebus vis morbi coegit „. Dicta eſt autem Brettia longe ante Dionyſium tyrannum a Brettio Rege, ſive a Regina Brettia, ut Oenotria ab Oenotro, & Italia ab Italo, & Morgetia a Morgete, & Sicilia a Siculo duce. Nimirum Alexis Sybarita poeta comicus vetuſtiſſimus inter alias comœdias, unam ſcripſit quam Brettiam appellavit. Ait itaque Jernandes eo in libro quem de rebus Geticis ſcripſit: „ Brettiorum regio nomen quondam a Brettia ſortitur „ regina „. Itaque reſpublicæ Calabræ Dionyſium non ſocium habuerunt, ſed aut tyrannum pertulerunt aut hoſtem. Stephanus vero, & Euſtathius, *Brettium* nomen a *Brento* deductum autumant; ait enim ille in libro

de Urbibus: „ Brettium urbs Brettiorum Tyrrhenorum a Brento filio „ Herculis, & Baletiæ, quæ fuit Baleti, incolæ Brettii, & regio Brettia, & (2) lingua „. Ariſtophanes ait: „ Nigra gravis lingua Brettia eſt. Antiochus, autem Italiam dicit appellari Brettiam, deinde Oenotriam. Hic vero in Dionyſium Aphrum ait: „ Brettii a Brento filio Herculis „ dicuntur, qui Brenti per n, vel Brettii per duplex tt ſcribi debent. Jam vero omnes Græci Auctores *Brettios* ſcribunt, & ipſimet Brettii in ſuis numiſmatibus *Brettii*, per duplex tt inſcribunt. Cudebant enim numos tum æreos tum argenteos variis Signis, Græcis literis inſcriptos inſcriptione hac, Βρεττίων, hoc eſt, *Brettiorum*; nam ut opinari licet Græca & Latina lingua, & fortaſſe etiam barbara, ideſt Lucana utebantur, quod Lucaniæ finitimi eſſent." Hinc *bilingues* a quibuſdam dicti ſunt: ſicut Horatius lib. 1. ſerm. Canuſinos conterraneos ſuos *bilingues* vocat, quod Latina & Græca lingua uterentur. Porphyrius in Horatii verba „ Canuſini more bilinguis, ait, Quoniam utraque lin„ gua uſi ſunt, ſicut per illum omnem tractum Italiæ, quem magna ex par„ te Græci incoluerunt, ex quo Magna Græcia nomen accepit „". Ceterum de Brettii nominis origine hallucinatur Juſtinus ſive Trogus. Nam ſub id tempus, quo Dionyſius regnabat, quatuor in Calabria Reſp. erant, Rhegina, Locrenſis, Crotonienſis, & Thurina, quæ totius Calabriæ regionis dominabantur. Et Thurina ejus quoque partis dominabatur, quæ Lucanis ultra Laum amnem contermina eſt. Proinde fieri nequaquam poteſt ut L. paſtores quicunque hi fuerint Thuriorum, quorum potentia non modica erat, oppidum aliquod etiam confluentibus accolis expugnarent. Neque Thurii adverſus illos externo auxilio egebant, ut illos profligarent, neque, ſi eguiſſent, illud a tyranno, quocum nullam unquam ſocietatem habuerunt, imploraſſent. Qui jam Thurios oppugnare conatus eſt. Nam quod Diodorus Siculus dicit Brettios Arponium & Thurios infeſtaſſe, id non a L. paſtoribus, ſed a Brettiis Calabriæ populis ubi ſucceſſu temporis potentes effecti ſunt, fuiſſe dicendum. Sed neque etiam fortes & bellicoſos viros a muliercula proditrice cognomen ſumere credendum eſt. Nam proditoribus nulla amplius fides habetur, nullus honos.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Brettia*. Vide Diſſertationem de Origine Brettiorum in principio hujus operis.

2. *Lingua*. Mendum eſt in Stephano & Ariſtophane. Etenim pro γλώσσα *lingua* πίσσα *pix* reſtituenda eſt. Vide Bochartum.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *In ditionem ſuam redactis Arponio & Thuriis*. Mendum eſt in Diodoro, legendumque *Hipponio*.

(b) *Horum igitur ex numero quinquaginta*. Legendum quingenti ex antiquiſſimo Japini codice.

CA-

CAPUT X.

De Brettiorum Numiſmatibus.

SIgnabant quandoque Brettii in denario ducem exercitus ſui, ſive præfectum regionis ſine nomine galeatum, (*a*) & in galea Gryphonem qui velocitatem ſignificat, & a tergo victoriam alatam & tropœum: (1) duos clypeos & malleum Vulcani inſtrumentum, & amaltheæ cornu regionis ubertatem ſignificans. Quandoque a tergo ſignabant Palladem cum aſta & clypeo, & juxta nunc lyram, nunc lampadem, nunc noctuam. Aliquando effingebant Jovem, & ex poſtico nunc Martem cum haſta & clypeo quaſi pugnantem, & clypeo fulgur, nunc aquilam fulgur pedibus habentem, & juxtà nunc Amaltheæ cornu, & ſupra ſtellam Martis, nunc juxta aquilam, incudem, & forcipes Vulcani inſtrumenta, quibus fulgura Jovi fabricare fingitur: nunc hexangulum mutuo nexu conjunctum, ſex lineis conſtantem Pythagoræ Symbolum, quod ſanitatem & animorum concordiam nuncupabat. Quandoque effingebant (2) Milonem Crotoniatam juvenem Leonis tergum in capite habentem; item clavam quaſi alterum Herculem, & ex adverſo Palladem poſt ſe reſpicientem, quaſi præterita contemplantem, cum haſta & clypeo, item fulgur. Interim ſculpebant Jovem altera manu fulgur quaſi in terras jacientem, altera ſceptrum habentem: item ſtellam, & amaltheæ cornu, & ex adverſo Victoriam. " Quandoque ſignabant Jovem coronatum lauro, & circumdatum corona quercea, & ex alia parte Aquilam. Aliquando ſignabant caput Martis galeatum, & ex poſtica facie Aquilam. " Nonnunquam imprimebant Apollinem, & ex poſtico bigam cum auriga & fulgur. Interdum ſignabant Neptunum tenentem tridentem pede tauri capiti oppoſito: item cancrum, & ex altera facie pietatem ſive Junonem & (*b*) pyrauſtam, quæ vigilantiam notat; nam opes, quas Juno ſuggerere dicitur, ſine vigilantia haberi non poſſunt. Aliquando effingebant Martem amiculum in capite habentem, & manu aſtas & ſpolia, & ex poſtico caput victoriæ alatæ. Signabant quandoque Minervam caſſidem cancri inſtar in capite habentem, & ex poſtico cancrum & bovis caput. Item ſculpebant Jovem in biga, fulgur in terras jacientem: & ex parte adverſa victoriam." Utebantur Brettii in bello parmis, quæ a Brettiis ipſis Brettianæ dicebantur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Duos clypeos*. Parmulas nempe, quibus Brettii milites utebantur. Vide Diſſertat. Et *Feſtum* verbo *Parmula*.

2. *Milonem*. Herculem potius hoc numiſma videtur ſignificare. Vide Goltium de Numiſmat. Magnæ Græciæ,

SER.

SERT. QUATTR. ANIMADVER.

(a) *Et in galea Gryphonem*. Quid eſt Grypho? aut unde hoc? Potius bubonem, quæ vigilantiam denotat, quæ in bellis apprime eſt neceſſaria, & Palladi ſacra eſt, quæ præeſt bellis, & Dea eſt prudentiæ.

(b) *Et Pyrauſtam; quæ vigilantiam denotat*. Pyrauſta vigilantiam denotat? ubi hoc?

CAPUT XI.

Quare pro Brettiorum nomine Brutium a nonnullis ſcribatur.

JAm vero neoterici quidam ſcioli ac perverſi & in ſcriptis ſuis & in veterum auctorum libris de induſtria (1) pro *Brettio* nomine *Brutium* convicii loco falſo ac temere ſcribunt & immutant, quaſi Brutiorum, Ruſticorum, Porciorum, & Beſtiarum nobiliſſimæ Romanorum familiæ a brutis, ruſticis, porcinis, & beſtialibus moribus dictæ ſint! " Neque Sentinates Umbriæ populi a ſentina ima, eaque vili parte navis, aut a ſceleratorum hominum receptaculo dicti ſunt. " Non enim cognomen a vili re deductum poſterorum moribus animiſque obeſt: neque parentum vitia in poſteros perpetim manant, ut iis accidit qui ſub eadem cæli gravitate, naturali & ingenito quodam vitio naſcuntur. Qui hujuſmodi mordaciſſimi & maledicentiſſimi homines, Calabros, quia morum probitate, animorum magnitudine, & corporum robore pollent, regionis felicitate valent, judicio florent, & ingenio præſtant, livore quodam, & rureſtri atque incitatiſſimo odio proſequentes, genuino dente mordent, in ipſoſque ſua ac ſuorum civium probra irrogant " arbitrantes quod linguæ procacitate crimina ſua eluantur". Anſam quoque ipſos conviciis impetendi ex Gellii textu libro decimo ab ipſiſmet depravato ſumentes; in quo legunt, *Brettios*, quos ipſi *Brutios* perverſe ſcribunt, primos totius Italiæ populorum poſt aliquot adverſas Romanorum clades ab Annibale acceptas ad ipſum deſciviſſe: & ob id devicto pulſoque Italia Annibale Brettios ignominiæ cauſa (2) non milites ſcripſiſſe, nec pro ſociis habuiſſe: ſed magiſtratibus in provincias euntibus parere & præminiſtrare ſervorum vice juſſiſſe, magiſtratibuſque ſecutos, & quos erant juſſi, vinxiſſe aut verberaſſe. (a) Quem Gellii locum a malignis ipſis, ut dixi, ac pravis depravatum, & pro *Boiis* & *Boianis* ſive *Baianis Campaniſque* immutatum eſſe ex his, quæ mox promam liquido patebit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Pro Brettio nomine Brutium*. Latini ut a Græcis differrent *E* in *V* permutarunt, quemadmodum a voce Βρενδήσιον *Brendiſion*, vulgo *Brindiſi*, ſe-

feceerunt *Brunduſium*. Vide Diſertationem, *De origine Brettiorum*.

2. *Non milites ſcripſiſſe*. Vide Diſſertationem.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

Pro Brettio nomine Brutium convicii loco falſo ac temere ſcribant & immutent. Quos Græci Brettios appellant, Latini corrupto nomine Brutios dicunt, non convicii loco, ſed linguæ proprietate.

(*a*) *Quem Gellii locum a malignis ipſis &c.* Non eſt Gellii codex corruptus, nec pro Brutianis, Bojani, aut Bajani legendum, quia Bojani primi ad Annibalem deſciverunt, & antequam in Italia pugnaret. Gellius autem ſcribit poſt aliquot adverſas pugnas a Romanis acceptas; ergo Brutiani omnino legendum, & incuſandus Gellius qui livore animi in Brettios invehitur, & contra omnem hiſtoriæ fidem. Vel dicendum, Gellium incidiſſe in corruptum M. Catonis Codicem. Vel legendum, *Bajani*, ideſt Campaniæ populi e Bario; ſed *Campani* potius; nam Campani defecerunt a Romanis ad Annibalem; verum nec Bajanos, nec Campanos hac ignominia a Romanis affectos legitur, quod ſciam. Vel dicendum has tres voculas poſt aliquot pugnas ab aliquo quopiam additas, qui Gellii Codicem corrupit, ac in Brettios extorſit, quod ille in Bojanos dixerat.

CAPUT XII.

Bellum Punicum deſcribitur. Boji, non Brettii, primi ad Annibalem defecerunt.

Quandoquidem ſi hæc ignominia merito iis inurenda fuit, qui primi a Romanis ad Annibalem deſciverunt, porro ex transpadanis, Bojis; ex ciſpadanis, Campanis inuſta eſt: " ipſorum quippe neotericorum ſcriptorum adnotationibus laceſſitus, qui petulanter alios carpunt, ſuorum majorum ignominias ex priſcis auctoribus excerpens, hic ſcribere ſum coactus. Quare nihil eſt quod mirentur, moleſteque ferant, ſi male audiunt ". Si quidem, ut rem altius repetam, Annibal non ex Sicilia ut Brettii primi ei occurrerent, ſed per Alpes Cocceias in Italiam iter fecit. Cui primi ex ciſalpinis in Italiam adventanti Boji, qui inter Padum & Trebiam amnes ſunt, occurrerunt. Qui multis Romanorum millibus ab ipſis cæſis, Italorum primi ad Annibalem deſciverunt. Qui longe ante Annibalis in Italiam adventum infenſi erant Romanis. In quos ingenti odio flagrantes tranſalpinos Gallos contra ipſos acciverunt, ut apud Polybium libro ſecundo ſcriptum legimus. Qui ſic ait: „ Boji & Inſubres trans alpes legatione miſſa Congolitanum, atque Anerpeſtem Gallorum reges, „ itemque alios ejus provinciæ circa Rhodanum populos hortantur, „ ut coacto exercitu in Italiam contra Romanos tranſeant „. Id arbitror tum fuiſſe, cum Romani audito Gallico tumultu ſeptingenta mil.

mil. ped. & lxxx. mil. equitum abſque ullis externis auxiliis, & abſque tranſpadanis armaverunt. Quibus non modico adjumento eo in bello fuit Ibicus Poeta idemque Muſicus patria Rheginus. Inde antequam Annibal Pyrenæos montes tranſiſſet, ait in eo Plutarchus: „ Boji legatis Romanorum per fraudem captis, Manlio Prætore magna clade affecto, ſolicitatis Inſubribus ad Pœnum defecerunt. Quem fluctuantem animo in Italiam tranſire, an adverſus Cornelium Conſulem Maſſiliæ commorantem exercitum ducere, legati Bojorum in eam partem traxerunt, ut omnibus rebus poſtpoſitis in Italiam concederet. „ Et rurſus: „ Satis conſtat magnam multitudinem Ligurum & Gallorum ad Annibalem confluxiſſe, qui non minori odio in Romanos, quam Pœni, ardebant „. "Et ut apud Livium bell. Pun. lib. 2. videre licet, Ligures Annibalem opibus auxiliiſque ſuis contra Romanos juvarunt." Atque, ait Livius belli Punici libro primo, ſolicitatis Inſubribus defecerunt ob veteres in populum Romanum iras: & quod Placentiam & Cremonam Colonias in agrum Gallicum deduxiſſent. „ Ii (ait idem libro tertio) exercitu Romano deleto poculum ex calva L. Poſthumii conſulis fecerunt „. Quinetiam Romanorum proditores fuerunt, nam, ait idem Bel. Pun. libro primo. „ Ex caſtris Romanorum, quæ Placentiæ erant Galli auxiliares ad duo millia peditum, & ducenti equites, vigilibus ad portas trucidatis, ad Annibalem transfugerunt, quos Pœnus benigne alloquutus, & ſpe ingentium donorum accenſos in civitatem quemque ſuam ad ſolicitandos popularium animos dimiſit „. Quare Boji ipſi pulſo Italiam Annibale a L. Valerio conſule fuſi ſunt, ac graviter a Romanis multati fuere, nam Lorarii ac Lictoris carnificiſque officiis attributi ſunt. Unde etiamnum ab omnibus Italis, vulgari vocabulo carnifices Boji nuncupantur, & (1) Bojæ vincula, & torquis damnatorum. Claſtidium vicus quo magnum frumenti numerum congeſſerant Romani a P. Brundufino præfecto præſidii nummis aureis quadringentis acceptis Annibali traditur, ut idem Livius, & Polybius libro tertio tradunt. Per id autem tempus, quo Annibal Placentiæ erat, Carthaginienſes viginti quinquiremes naves, atque inde triginta quinque quinquiremes ad maritimam Italiæ oram vaſtandam miſerunt, ut idem Livius libro primo bel. Pun. indicat. Qui ait. „ Amilcar Carthaginienſis claſſis præfectus vaſtatis Locrorum & Brettiorum agris cum omni claſſe in Panormitanum agrum revertitur „. Id ipſum ſcribit Polybius libro primo. „ Vibonienſes autem „ ait Livius „ libentius agri depopulationem, urbiſque terrorem pati, quam a Romanorum fide diſcedere voluerunt. Senatuſque poſtea hoc percito Sexto Pomponio legato cum vigintiquinque longis navibus Vibonienſem Agrum, maritimamque oram Italiæ tuendam attribuit „. Et libro quarto Græcas urbes in Romanorum ſocietate manentes Hamnonem tentaſſe, Locrenſeſque, inter alios, ſua ſponte urbem omnibus neceſſariis rebus, quo Pœnis pertinacius reſiſterent, inſtruxiſſe ſcribit. Non enim Carthaginienſes Locrorum, Brettiorum, Vibonienſiumque agros, ac demum utramque Calabriæ maritimam oram omnem vaſtaſſent, depopulatique fuiſſent, ſi hi populi ad Pœnos deſci-

ſciviſſent ſocietatemque cum illis iniiſſent. Itaque ex tranſpadanis Italis Boji primi omnium Italorum & cum ipſis Inſubres & Ligures a Romanis ad Annibalem defecere, ſocietatemque cum eo iniere, non Brettii ceterique Calabri. Qui, ut dixi, ſimulatque Cartaginienſes in Calabris oris ſeſe oſtendere, Urbes neceſſariis rebus munierunt, atque juxta cum aliis fidis ſociis & amicis Romanorum in fidem perſtitere, damnaque plurima perpeſſi ſunt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Bojæ*. Vincula damnatorum ad collum appoſita, ex corio bubulo, vel ex ligno, vel ex ferro a *Boum bubula*, quod ex corio bubulo olim fierent. Feſtus, & Plaut. Aſin. Anaſtaſius Bibliothecarius in Vita Theodori: *Miſerunt bojam in collum ejus*. Et paulo poſt: *Imbojatos miſit Ravennam*.

CAPUT XIII.

Campani ex Ciſpadanis primi ad Annibalem defecerunt.

EX ciſpadanis autem Italis primi ad Annibalem deſcivere Campani. Qui etiam ignem in urbe circa forum domibus injecere eo animo ut totam urbem incenderent. De quibus Q. Flaccus, qui Campanos mœnibus incluſos tenebat, ita de eis apud Livium bel. Pun. libro ſexto Levinum Conſulem alloquens dixit: „ Sibi privatam ſi„ multatem cum Campanis negare ullam eſſe: publicas inimicitias & „ hoſtiles eſſe, & futuras, quoad eo animo in populum Romanum eſſe ſci„ ret. Nullam enim in terris gentem eſſe, nullum infeſtiorem populum „ nomini Romano; ideo ſe mœnibus incluſos tenere eos: quia ſiqui eva„ ſiſſent aliqua, velut feras beſtias per agros vagari, & laniare, & tru„ cidare quodcumque obvium detur, alios ad Annibalem transfu„ giſſe, alios ad Romam incendendam profectos. Inventurum in „ ſemiuſto foro Conſulem veſtigia ſceleris Campanorum. Veſtæ ædem „ petitam, & æternos ignes, & conditum in penetrale fatale pignus „ Imperii Romani: ſe minime cenſere tutum eſſe Campanis pote„ ſtatem intrandi Romana mœnia fieri. „ Jam vero Vibius Campanus homo apud Livium libro eodem ſuos alloquens faſſus eſt Campanos Annibalem ad opprimendos Romanos vocaſſe, ipſumque ad oppugnandam Romam miſiſſe, in defectione præſidium Romanum, quod poterat emitti, per cruciatum ad contumeliam necaſſe, aliaque multa, quæ adverſus Romanos egerint, recenſet. Et belli Mac. libro primo L. Ruffus legatus de Campanorum ignominia hunc in modum verba fecit: „ Capua quidem ſepulcrum & monumentum „ Campano populo data, extorri, elato, & ejecto populo ſupereſt urbs „ trunca, ſine ſenatu, ſine plebe, ſine magiſtratibus prodigium re„ licta, crudelius habitanda, quam ſi deleta foret. Et paulo poſt Campanorum ingratitudinem exprobrans, eoſque ex ciſpadanis Italis primos a Romanis ad Annibalem defeciſſe oſtendens infit: „ An Cam-

D „ pa

„ panorum pœnæ, de qua neque ipſi quidem queri poſſunt, nos pœniteat? „ Hi homines, cum pro his bellum adverſus Samnites per annos pro- „ pe ſeptuaginta cum magnis noſtris cladibus geſſiſſemus, ipſos fœ- „ dere primum, deinde connubio, atque inde cognationibus, poſtre- „ mo civitate conjunxiſſemus, tempore noſtro adverſo primi omnium „ Italiæ populorum, præſidio noſtro fœde interfecto, ad Annibalem „ defecerunt; deinde indignati ſe obſideri a nobis, Annibalem ad op- „ pugnandam Romam miſerunt. Horum ſi neque urbs ipſa, neque „ homo quiſquam ſupereſſet, quis id durius, quam pro merito ipſo- „ rum ſtatutum, indignari poſſet? Plures ſibimet ipſi conſcentia ſce- „ lerum mortem conſciverunt, quam a nobis ſupplicio affecti ſunt. „ Ceteris ita oppidum, ita agros ademimus, ut agrum locumque ad ha- „ bitandum daremus Urbem innoxiam ſtare incolumem pateremur, u- „ qui hodie videat eam, nullum oppugnatæ captæve ibi urbis veſti- „ gium inveniat „. Et rurſus de Campanorum natura: „ lib. XXV. „ Inde ingens ferocia ſuperbæ ſuopte ingenio genti crevit „. Et bel- li Pun. libro tertio: „ Campani cum poſtularent Senatum Roma- „ num, ut alter Conſul Campanus fieret, ſummoti indignatione a „ curia ſunt, atque per lictorem ex urbe educti, extra fines Romanos „ manere juſſi ſunt „. Cujus rei meminit etiam Cicero in prima ora- tione de Lege agraria contra Rullum, ubi, præter cætera, *inquit:* „ Majores noſtri Capua magiſtratus, Senatum, conſilium commune, „ omnia denique inſignia reip. ſuſtulerunt, neque aliud quicquam niſi „ inane nomen Capuæ reliquerunt „. Et in oratione ſecunda: „ Ita- „ que illam Campanam arrogantiam, atque intolerandam ferociam „ ratione & conſilio majores noſtri ad inertiſſimum & deſidioſiſſimum „ ocium perduxerunt. Et nervis urbis omnibus exectis urbem ipſam „ ſolutam ac debilitatam reliquerunt „. Et rurſus: „ Coloni Capuæ „ in domicilio ſuperbiæ, atque in ſedibus luxuriæ collocati ſunt „. Item Livius libro ſexto de Campanorum pœna & ignominia ait: „ Se- „ natores Campani catenati, in cuſtodia miſſi, inde ad palum deliga- „ ti, virgis cæſi, & ſecuri percuſſi ſunt; multi venundati, multi per „ Latinas urbes in cuſtodiam miſſi, variis ſuppliciis interfecti ſunt „. Et Plutarchus in Annibale: „ Campani ita turpiter ſe ſummiſerunt Pœ- „ no, ut quaſi libertatis obliti non ſocium in urbem, ſed dominum „ accepiſſe viderentur „. Fuere quoque Campani infidi Romanis & eorum ſociis, nam cum Romani ipſi Pyrrhi bello legionem Campa- næ gentis præſidium Rhegium ſibi amicam & ſociam urbem miſiſſent, Campani ipſi ſcelerati & nefarii Rhegium & Cauloniam, atque alias Calabriæ urbes Romanis ſocias diripuere, ſed debitas luere pœnas. Proinde liquet ſane ex tranſpadanis Bojos & cum eis Inſubres & Ligu- res, ex ciſpadanis vero Campanos primos omnium Italorum a Ro- manis ad Annibalem deſciviſſe, & magnis pœnis & contumeliis a Ro- manis affectos fuiſſe, non Brettios.

CA-

C A P U T XIV.

Annibal Urbes Brettiorum in Romana ſocietate manentes infeſtat.

POſt autem Cannenſem cladem Campani, Lucani, Hirpini, Samnites, Apuli, Ciſalpini omnes Galli, aliique multi Italiæ populi non ab Annibale infeſtati, ſed odio in Romanos moti ab ipſis ad Pœnos defecerunt, ut in Livio bel. Pun. libro ſecundo, & in Plutarcho in Annibale ſcriptum eſt. „ Ut vero ex Campania „ (ait Livius bel. Pun. libro quarto) „ in Brettios reditum eſt, Hanno Græ„ cas urbes in ſocietate manentes Romana tentavit, Rhegium obſe„ dit, ſed aliquot dies nequicquam abſumſit. (1) Peteliam validum „ propugnaculum poſt longam, undecim inquam menſium, obſidio„ nem vi cepit. Locrenſes urbem omnibus neceſſariis rebus, quo per„ tinacius Pœnis reſiſterent munire ſtatuerunt, ſed magna civium mul„ titudine in agris ab Carthaginienſibus intercepta, ipſos in urbem „ accipere coacti ſunt, præſidio tamen Romano clam in portum in„ columi deducto, & in naves impoſito, ut Rhegium deveheretur. „ Croto vi oppugnata eſt. Petelia recepta, Pœnus ad Conſentiam co„ pias traducit, quam intra paucos dies in deditionem recepit „. Nam cum illi populi tam potentem & efferum hoſtem domi haberent, viderentque Peteliam validum propugnaculum illius potentiæ obſiſtere non potuiſſe, ſed vi expugnatam fuiſſe, & Romanos Petelinis opem ferre non potuiſſe, noluerunt extrema experiri, ac perpeti. Præſertim quod eam copiam a Senatu Petelinis, ut quod vellent, agerent, factam, ſibi quoque tacite factam intelligerent. Reſpondit enim Senatus Petelinorum legatis, nil tam longinquis ſociis in ſe præſidii eſſe, atque ſibimetipſis in puncti fortuna conſuli juſſit „. Jam vero Livius bel. Pun. libro ſexto ait. „ Annibal Roma ejectus in „ Brettios proficiſcens repentino adventu illos populos incautos op„ preſſit „. Et Plut. in Annib. inſit. „ Annibal Aſdrubalis fratris „ morte audita ſe in Brettios recepit, ubi excurſionibus magis, quam „ juſtis præliis bellum gerebat „. Et rurſus idem, & Eutropius libro tertio, Peteliam, & Conſentiam, & Pandoſiam, aliaſque in Brettiis urbes ab Annibale expugnatas, non ultro illi datas ſcribunt. Thurini autem, Romanis fœdere & ſocietate conjuncti erant, ad Annibalem defecerunt moti ira in Romanos propter obſides nuper interfectos, ut Livius bel. Pun. libro quinto prodit. Et libro nono: „ Latro„ ciniis magis quam juſto bello in Brettiis habebantur res a Numi„ dis, Brettiis, & Romanis militibus „. Q. Fulvius Flaccus Crotone Junonis templum detegit. Pleminius Locris Proſerpinæ delubrum ſpoliavit, & Locrenſes utriuſque ſexus, & omnes ætatis infandis contumeliis injuſte affecit. Nam quod Livius Peteliam Brettiorum urbem ſcribat, eamque a Pœnis & a Brettiis ob ſeparata ab ſe conſilia oppugnatam dicit, miror, cum Petelia Græca urbs a Philoctete con-

dita ſit : Sed hi Brettii, qui Pœnis adjuncti non adverſus Romanos dimicaviſſe, ſed Calabræ regionis Græcas urbes infeſtaviſſe dicuntur, qui, ideſt ex qua urbe fuerint, compertum non eſt. Opinandum eſt ipſos agreſtes & tumultuarios, & exules latrociniis addictos fuiſſe. Quanquam negare non auſim Brettios quoſdam ſtipendiarios Annibalis fuiſſe. Thurini autem haud diu in Annibalis fide permanſerunt, ſed & ipſi & Conſentini ultro ad Romanos redierunt, rediiſſentque & alii multi, ni Romani ducis temeritas obſtitiſſet. Ait enim Livius Bel. Pun. libro quinto: „ Ex duodecim populis Brettiorum, qui prio- „ re anno ad Pœnos deſciverant, Conſentini & Thurini in fidem po- „ puli Romani redierunt & plures rediiſſent, ni L. Pomponius Ve- „ jentanus præfectus ſociorum proſperis aliquot populationibus in agro „ Brettio juſti ducis ſpeciem nactus tumultuario exercitu coacto cum „ Annone conflixiſſet, magna ibi vis hominum, ſed inconditæ tur- „ bæ agreſtium ſociorumque cæſa, aut capta eſt; minimumque ja- „ cturæ fuit quod præfectus inter ceteros eſt captus, & tum teme- „ rariæ pugnæ & ante publicatus, omnibus malis artibus & reipubli- „ cæ & ſocietatibus infidus damnoſuſque „. Et libro ſept. „ Ad Q. „ Fulvium Conſulem Hirpini & Lucani & Volſcentes traditis præſi- „ diis Annibalis, quæ in urbibus habebant, dederunt ſeſe, clemen- „ terque a Conſule cum verborum tantum caſtigatione ob errorem „ præteritum recepti ſunt. Et Brettiis ſimilis ſpes veniæ facta eſt, „ cum ab iis Vibius & Pactius fratres longe nobiliſſimi gentis ejus, „ eandem, quæ data Lucanis erat, conditionem deditionis petentes „ veniſſent „. Et libro nono: „ Devicta Petelia a P. Sempronio Con- „ ſule Conſentia & Pandoſia, & ignobiles aliæ civitates voluntate ad „ Conſulem in deditionem venerunt „. Et libro decimo: „ Conſen- „ tia, Uffugum, Vergæ, Beſidiæ, Hetriculum, Sypheum, Ar- „ gentanum, (*a*) Dapetia, multique alii populi ad Cn. Servilium „ Conſulem redierunt, qui cum Annibale in agro Crotonienſi acie „ conflixit, nihil ultra rei in Italia ab Annibale geſtum „. Et rurſus. „ Annibal inutili militum turba præſidii ſpecie in oppida Bret- „ tii agri, quæ pauca magis metu, quam fide continebantur, dimiſ- „ ſa, quod roboris in exercitu erat, in Africam tranſvexit, multis „ Italici generis, qui in Africam ſecuturos abnuentes, conceſſerant in „ Junonis Laciniæ delubrum, inviolatum ad eam diem, in templo ipſo „ fœde interfectis „. Et Eutropius libro tertio ait. „ Q. Cecilio & „ L. Valerio conſs. omnes civitates, quæ in Brettiis ab Annibale te- „ nebantur, anno quarto ante Annibalis receſſum Romanis ſe tradi- „ derunt, anno xiii. poſtquam in Italiam venerat, abiit autem ex „ Italia anno xvii.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Peteliam*. Nonnulli *Petiliam* appellant. Hoc de Petiliæ fide teſtimonium adducit Valerius Maximus lib. VI. cap. VI. in fine: *Idem præſtando Petilini eundem laudis honorem meruerunt: ab Annibale, quia deficere a noſtra amicitia noluerunt, obſeſſi, Legatos ad Senatum auxilium implo-* *ran-*

rantes miſerunt, quibus propter recentem cladem Cannenſem ſuccurri non potuit. Ceterum permiſſum eſt eis, ut facerent quod utiliſſimum incolumitati eorum videretur. Liberum ergo erat Carthaginenſium gratiam amplecti: illi tamen feminis, omnique ætate imbelli urbe egeſta, quo tutius armati famem traherent, pertinaciſſime in muris conſtiterunt; expiravitque prius eorum tota civitas, quam ulla ex parte Romanæ ſocietatis reſpectum depoſuerit. Itaque Annibali non Petiliam, ſed fidum Petiliæ ſepulcrum capere contigit. Vide Diſſertationem.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Dapetia*. Legendum *Lampetia*, nunc *il Citraro*.

CAPUT XV.

Brettii vi capiuntur, qui tandem ad Romanos redeunt. In alios populos perduelles animadvertitur.

ITaque perſpicuum quidem eſt Brettios populos repentino adventu ab Annibale oppreſſos fuiſſe; quoſdam Romana ope deſtitutos, aut vi captos, aut neceſſitate ad Pœnos deſciviſſe; eorum quoſdam intra defectionis annum ad Romanos rediiſſe; quoſdam, ne redirent, temeritate Romani ducis præpeditos; tandem eorum multos voluntate ad Q. Fulvium conſulem, paucos alios metu prius ab Annibale detentos ad Cn. Servilium conſulem exiſtente adhuc in Italia Annibale, anno quarto antequam Italia exceſſiſſet, voluntate ad Romanos rediiſſe, ac ſiquid a Brettiis quibuſdam erratum fuit a conſule eis ignotum fuiſſe. Qui nunquam poſtea a Romanis deſciverunt, quemadmodum Italorum plerique fecerunt, qui non modo exiſtente in Italia Annibale, ſed longe etiam poſt ipſum ejectum rebellabant, ut Ligures, quos Maro libro xi. vanos, & elatos, & ſuperbos, & lubricos, id eſt inconſtantes, & fallaces vocat; & L. Aemilius Paulus conſſ. apud Liv. Bel. Mac. libro x. latrones appellat, qui fraude pace petita induciis datis per ipſum induciarum tempus contra jus gentium ad caſtra Romana oppugnanda iverunt. Et Cicero in Orat. contra Rullum Ligures duros vocat & agreſtes, Cato fallaces, qui ſæpe rebellarunt. Item Boji „ Bojorum gentem univerſam, ait Eutropius „ lib. quarto, quæ, ejecto Italia Annibale, duce Amilcare Cremonam „ & Placentiam vaſtaverunt, Marcellus & Furius conſſ. igni ferroque „ vaſtantes propemodum uſque ad nihilum deleverunt „. Aliique ciſalpini Galli, item Picentes, Lucani, Samnites, Veſtini, Marſi, Peligni, Marrucini, Umbri, ut Livius Bel. Mac. lib. lxxii. & lxxiv. paſſim & Appianus Bel. Civilium lib. primo ſcribunt, unde ſociale bellum eſt exortum. Samnites per centum annos cum Romanis conflixere, ut in Liv. Bel. Pun. libro tertio ſcribitur. De Samnitum autem perfidia & ignominia Strabo libro quinto infit: „ Samnites in „ perfidia adverſus Romanos ſoli conſiſtentes a Sylla aliiſque Romanis.

„ nis ducibus deleti ſunt. Qui vero arma projecerunt ad millia tria, „ vel, ut alii, quatuor in campo Martio ad ovilia coacti jugulati „ ſunt „. Et Livius, referente Floro in epitome libro lxxxviii. „ Samnites ſoli Italicorum populorum arma non depoſuerunt, eorum „ octo millia deditorum in via publica Sylla trucidavit „. " Samnites, ut ait Eutropius, ſexagies rupti foedere arma contra Romanos ſumſere ". Et Auguſtinus libro quinto de Civitate Dei: „ Jam pa„ cata Italia, multiſque aliis nationibus Romano Imperio ſubjugatis, „ deletaque Carthagine, Picentes, Marſi, & Pelignl poſt diutur„ nam ſub Romano Imperio ſervitutem, in libertatem caput erigere tentaverunt, in quo bello Romanis ſæpiſſime victis, ubi duo conſu„ les, & alii nobiliſſimi Senatores perierunt „. Quintus ei annus finem dedit. Multi externos hoſtes adverſus Romanos concitarunt, ut Boji Gallos tranſalpinos & inde Annibalem, ut oſtendi. „ Etruſci „ (ait Livius ab urbe condita libro quinto)„ a quibus Romani bellum „ Gallicum in ſe averterant, cum viderent Gallos in agrum Roma„ num incurſiones facere, & Vejos præſidium & ſpem ultimam Ro„ mani nominis oppugnare volentes, ingrati Romanos irridebant, „ eiſque Romanæ clades ludibrio erant, at luere pœnas „. Rurſus ait idem libro decimo; „ Induciarum tempore bellum parant ac ſo„ cietatem cum Gallis hoſtibus ineunt, & adverſus Romanos pugna„ runt „. Tarentini, ut ait Strabo, Cleonymum Lacedæmonium adverſus Romanos accivere. Item & Tarentini ipſi, & Campani, & Apuli, & Samnites, & Lucani, & Meſapii Pyrrhum ex Græcia adverſus Romanos accerſiverunt. Quare pleriſque Italiæ populis ob voluntariam defectionem, infidelitatem, & perfidiam in Romanos ignominiæ nota inuſta eſt. Nam ut pecudes ad palum ligati, ſub haſta & corona ut mancipia venditi, jugulati ut pecora, ſub jugum ut boves miſſi fuere, ut in Livio ſcriptum legimus. Samnites enim nudi ſub jugum miſſi, & eorum multi jugulati. Tuſci & Tarentini venundati. Volſci ſub jugum miſſi, ſic & Æquiculi, ut Val. Max. lib. ſecundo auctor eſt, Iſtri ſub corona venditi, eorum quinque millia Dcxxxii. auctores belli virgis cæſi, & ſecuri percuſſi ſunt. Ligures ſecuri percuſſi, & eis Poſthumius arma ademit. Campani catenati ut amentes, ad palum ligati ut pecudes, virgis cæſi & venundati ut mancipia, ſecuri percuſſi ut pecora, extra ſolum Romanum ut in portum pulſi, agris privati ut rebelles & obſtinati, atque infidi. Rurſus Campani omnes, Attellani, Calatini, & Sabatini Romano & Latino nomine privati ſunt. Ni quidem tale de Brettiis reliquiſque Calabris ab aliquo priſco auctore ſcribitur. Ita ne merebant Rhegini, Cauloniates, Locrenſes, cæterique illius oræ populi, qui Pyrrhi bello ob præclaram in Romanos fidem tot mala & a Pyrrho ipſo, & a ſcelerata Campana legione perpeſſi ſunt? Et Mamertini Brettiorum, qui ſoli per ſe abſque Romano duce aut milite Pyrrho ex Sicilia per Mamertinum agrum Tarentum eunti opem Tarentinis adverſus Romanos ferenti cum decem millibus armatorum obviam facti cum ipſo conflixerunt? Et Terinei, quorum urbs ab Annibale ſolo æquata eſt? Rurſus Rhegini, & Petelini, qui ad ultimum in fide Romana perma-

nen-

nentes mala plurima a Pœnis pertulere ? Et Locrenſes , Vibonienſes , Brettii , ac demum utriuſque Calabræ oræ populi omnes, qui exiſtente apud Placentiam Annibale mala ingentia paſſi ſunt , & ſoli ſua ſponte urbes muniebant , ut Pœnis ipſis obluctarentur ? Rurſus Rhegini quorum unus Ibicus, ingenio & artificio ſuo, magno adjumento Romanis in Gallico conflictu fuit ? Crotoniatæ , quorum urbs poſt longam obſidionem vi expugnata fuit, & Pyrrhi bello ingentem calamitatem perpeſſa eſt ? Licet Livius Brettios & aliquot Græcas urbes poſt Cannenſem cladem cum aliis Italiæ populis ad Annibalem deſciviſſe ſcribat : Thurini ; qui ſemel a Romanis data cauſa defecerunt , ipſi & alii ante annum voluntate ad eos redierunt , qui & omnium primi Romanos ſtatua & aurea corona donarunt , ex quorum urbe, " vel pago quopiam " Octavius Auguſtus oriundus fuit ? Merebant inquam hi & alii Calabri , qui improviſo adventu ab Annibale oppreſſi, non fide , ſed metu ab eo detinebantur , qui ſponte vel exiſtente in Italia Annibale ad Romanos rediere ; & ſiquid erroris patraverunt, in partem veniæ , atque Lucani, Hirpini , & Volſcenſes a conſule recepti ſunt, ut lorarii & lictores eſſent ? Quos Romani & ſocios & cives ſuos eſſe voluerunt . Siquidem Livius ab urbe condita libro nono inter alios Italiæ populos, quos Alexander Magnus ſi in Italiam Romanis bellum illaturus veniſſet , aut ſocios validos Romanis , aut bello fractos inveniſſet , Thurinos , omnemque Græcorum inferi maris oram ſcribit . Cumque (*a*) nullibi ſcriptum legatur Thurios Græcamque Calabriæ oram ad eam diem bellum cum Romanis geſſiſſe , reſtat , ut Thurini & alii illius regionis populi validi ſocii tum Romanis dicantur . Et libro quarto Bel. Pun. Annonem, ut oſtendi, Græcas urbes in Romanorum ſocietate manentes tentaſſe ſcribit . Et libro quinto L. Pomponium temeritate inſimulat , quod in agro Brettio ſociis infidus damnoſuſque fuerit . Et libro ſexto D. Quintius a ſociis Rheginiſque debitas exegit naves , & circa Crotonem Sybarimque ſuppleverat remigio naves .

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Nullibi ſcriptum legatur* . Nullibi vox eſt barbara , utuntur tamen viri eruditiſſimi Petrus Bembus , Antonius Teleſius , Petrus Victorius , Julius Cæſar Scaliger . Dicendum omnino *nuſquam* .

Utuntur tamen hac voce nullibi *Vitruvius lib.7. cap.1. aliique ſcriptores . Nec notandus eſt Barrius* .

CAPUT XVI.

Brettii poſt bellum Punicum , ſocii Romanorum , & Milites ſcribebantur ; Civitate ac Municipio donati ſunt . Aliqua notatu digna .

POſtea vero quam Brettii Calabrique reliqui omnes ad Romanos , anno ſcilicet quarto , ut oſtendi , ante Annibalis ex Italia receſſum,

ſum, redierunt, Romani ipſos pro ſociis, ut antea habuerunt, & milites ſcripſerunt. Livius enim Bel. Pun. libro nono ſcribit legatis Locrenſium in ſenatu de Pleminio querentibus quod phana ſpoliaſſet, reſponſum fuiſſe, *Senatum populumque Romanum eos viros bonos, ſociosque, & amicos appellari velle*, & libro xlii. ab urbe condita: „ Q. Fulvius Flaccus, qui Crotone Junonis templum detegit, in Senatu increpitus eſt, quod ſociorum templum detegiſſet „. Et rurſus libro eodem: „ Lucretius juſſus ab ſociis ex fœdere acceptis navibus ad Cephaloniam claſſi occurrere ab Rheginis triremi una, a Locrenſibus duabus, ab Uritibus quatuor „. Et bell. Maced. libro quinto: Stipendium naveſque Romanos ab Rheginis ex fœdere accepiſſe ſcribit. Et libro ſexto „ G. Livius præfectus Romanæ claſſis ab Rheginis, Locriſque & ejuſdem juris ſociis debitas exegit naves „. Cæſar bel. Civ. libro primo. „ Cato naves novas civitatibus imperabat in Lucanis, Brettiiſque per legatos ſuos „. Thurini, ut dixi, Romanis fœdere & ſocietate conjuncti erant, & omnium primi Romanos ſtatua & aurea corona donarunt. Cumque ſæpe e tota Italia militum delectus habitus ſit Senatus conſulto, & interim rep. in extremo periculo poſita ſublatis vacationibus, ut Appianus, & Livius, & Cicero, & Cæſar. vulgo ſcribunt, quis neget hujuſmodi delectum in Calabria, quæ non modica Italiæ pars eſt, & ubi gens admodum fortis & ad bellicos labores apta viget, fuiſſe habitum? Jam vero Livius libro xxiv. ait: „ Conſules delectum habere inſtituerunt, & ad novas ſcribendas in Brettios legiones, & in ceterorum (ita enim juſſi a Senatu erant) exercituum ſupplementum „. " Vides nunc falſari, ac mordaciſſime obtrectator, Romanos pulſo Italia Annibale Calabros Brettioſque & ſocios habuiſſe, & milites ſcripſiſſe " ? Ergo ne ex omnibus Italis ſoli Calabri Brettiique bellicoſi homines ac robore præſtantes a Romana militia repellendi erant? Quibus igitur ex Italis magis quam Calabris bellicis in rebus fidendum erat? Apulis fortaſſe, quos Silius fallaces armis appellat? Lucanis, & Meſapiis, qui una cum Campanis, & Samnitibus Pyrrhum regem ab uſque Epiro in Italiam contra Romanos accivere? An Campanis infidis & Romano nomini infeſtiſſimis, qui ex ciſpadanis primi ad Annibalem deficientes ipſum ad opprimendos Romanos vocavere, & ad oppugnandam Romam miſere, eamque incendere tentaverunt? Quos Romam ingredi Conſul minime tutum cenſebat, & iccirco eos mœnibus incluſos tenebat? An Samnitibus, qui vel longe poſt pulſo Italia Annibale in perfidia manentes diu bellum adverſus Romanos geſſere? An Tuſcis perpetuis Romano nomini hoſtibus, qui, præter cetera, induciarum tempore bellum Romanis paraverunt & fœdus cum Gallis inierunt, " & quorum exercitus impetum unus Horatius homo Romanus fortiter ſuſtinens pontis cuſtodiam, ne in urbem ingrederentur, obtinuit " ? Et quos Tarcon eorum Rex apud Virg. lib. xi. Impudentes quod nunquam doleant, hoc eſt nunquam ſe ſceleris pœniteat, item timidos, inertes, ignavoſque, & imbelles vocat, quod magnam ipſorum turmam Camilla Volſcorum Regina parva manu, parvoque negocio profligarit, & inertiæ, ac luxu-

luxuriæ, ac gulæ addictos his verbis objurgat, imo vero Virg. ipſe ſub Tarcontis perſona eorum vitam deſcribit:

Quis metus, o nunquam dolituri, o ſemper inertes
Tyrreni, quæ tanta animis ignavia venit?
Fœmina palantes agit, atque hæc agmina vertit?
Quo ferrum, quidve hæc geritis tela irrita dextris?
At non in Venerem ſegnes, nocturnaque bella;
Aut ubi curva choros indixit tibia Bacchi,
Expectare dapes, & plenæ pocula menſæ:
Hic amor, hoc ſtudium; dum ſacra ſecundus aruſpex
Nunciet, ac lucos vocet hoſtia pinguis in altos.

An Liguribus "fidendum erat", qui & ipſi, ut dixi, vel induciarum tempore caſtra Romana oppugnarunt? Quos conſul latrones, & Cato in Orig. fallaces vocant. Et Virg. lib. xi. eos vanos, elatos, ſuperbos, fallaces, & lubricos ideſt inconſtantes his verbis appellat:

Vane Ligur, fruſtra animis elate ſuperbis
Nequicquam patrias tentaſti lubricus artes,
Nec fraus te incolumen fallaci perferet Auno.

An Ciſalpinis Gallis, Bojis præſertim, qui cum Inſubribus tranſalpinos Gallos, & inde primi ad Annibalem deſciventes, ipſum in Italiam adverſus Romanos accerſivere? quorum corpora ut in Livio legitur, magna magis, quam firma eſſe; item emollida ac fluida & intolerantiſſima, humori & frigori aſſueta, tum æſtu & angore vexata, quorum prælia, præter prima, minus quam feminarum eſſe experientia deprehenſum erat. Quos tandem Romani Italia ejecerunt Quin etiam Romani multas Colonias in Calabriam deduxere quot in nullam aliam Italiæ regionem deductæ ſunt, ut Temſam, Hipponium, Crotonem, Rhegium, Scylaceum, Peteliam, Coſam aliaſque in agro Thurino & Brettio. Item Rhegium & Thurium municipia fuere populi Romani, aliæque urbes, ut Cicero in oratione pro Planco inſinuat, ubi ſic ait: „ Iter a Vibone Brunduſium terra petere con-
„ tendi, cum omnia illa municipia quæ ſunt a Vibone Brunduſium, in
„ fide mea judices eſſent, tunc iter tutum multis minitantibus magno cum
„ ſuo metu mihi præſtiterunt „. Fuit ſiquidem Cicero totius Calabriæ patronus, ut ipſe hic innuit. Et lib. ſecundo de leg. Locrenſes clientes ſuos vocat. Fuit enim apud Romanos mos, ut ſocii P. R. in clientelam ſeſe darent Romanis proceribus, qui eos ſibi adoptabant non ſolum publice, ſed etiam privatim. Municipes autem honoribus & magiſtratibus populi Romani fungebantur, & ſuis moribus & legibus utebantur. De quibus, & de Coloniis plura Gellius libro quinto & xvi. Calabriæ etiam oppida Romanis ſocietate conjuncta, civitate Romana donata ſunt, ſicut & alia Italiæ oppida ſocietate Romanis conjuncta, ut Cicero in oratione pro L. Cornelio Balbo ſcribit. Qui ait: *Lege Julia civitas Romana eſt ſociis & Latinis data.* Et Plinius lib. xxxvi. de Praxitele loquens inquit: *Hic in Græcia, Italiæ ora, natus & civitate Romana donatus cum iis oppidis.* Donati autem civitate cives Romani erant, & civium jura habebant Unde L. Poſthumius Temſanus Romæ Prætor fuit, & Q. Manilius Thuri-

E nus

nus Ædilis plebis & inde Prætor. Honeſtaverunt quoque ac decorarunt Romani Calabriam ingentium ſumtuum ædificiis, nam præter cetera Hipponii pro ſtatua araque Proſerpinæ reficienda Dcclxx. M. xc. HS. hoc eſt vigintinovem millia numorum aureorum & duos cum dimidio ſupra ducentos expendere. Proinde ſatis abunde oſtenſum eſt non Brettios reliquoſque Calabros primos ad Annibalem deſciviſſe, ſed Bojos, & Campanos; Brettias vero, Græcaſque Calabriæ urbes in fide, & ſocietate Romana manentes ex improviſo ab Annibale oppreſſas, vi ac metu tentas, brevi ultro longe ante quam Annibal ex Italia exceſſit, ad Romanos rediiſſe, & nunquam amplius ab eis defeciſſe, & ſi quid erratum fuerat, ipſis a Conſule ignotum fuiſſe; & ab eis, quibus parcitum eſt, Romanos ob eam ipſam culpam pœnas exegiſſe aſſerere quis audet? Senatum Romanum ipſos ſocios & amicos habuiſſe, milites ſcripſiſſe, Romana civitate donaſſe, Colonias in Calabriam deduxiſſe, jus municipii ipſis impertiiſſe. Cum igitur ſic ſe res habeat Gellii textum a perverſis depravatum fuiſſe, & non Brettios ſed Bojos, non Brettianos ſed Bojanos, & Bajanos & Campanos lorariorum & lictorum officiis fuiſſe addictos liquido conſtat. Decuit enim, ut qui agreſti & incitatiſſimo odio in Romanos exteras gentes adverſus eos excitarunt, primi ad ipſas defecerunt, & perfidia in ea defectione quandiu licuit perſtiterunt, ac ſæperebellaverunt, quive ad palum ligati, virgis cæſi, & vincti ac catenati, & ſecuri percuſſi ſunt, hi lorariorum & lictorum officiis aſſignarentur, qui ſontes noxioſque ſui ſimiles vincirent, virgis cæderent, & ſecuri percuterent, quæ in ſe ipſis experti fuerant. Quare quicquid contumeliæ in priſcis auctoribus Brettiis aliiſque Calabris attributum legitur, a falſariis maledicentiſſimis ob trectatoribus adſcriptum, aut immutatum eſſe hærendum non eſt. Ab his præſertim, quibus ob in Romanos odium & perfidiam ignominiæ nota eſt inuſta. Arbitrantes hujuſmodi homines eam ſua in alios maledicentia dilui poſſe. Nam quod Silius lib. undecimo dicat: *Brutius ambiguis, fallax mox Appulus armis.* Brutius ambiguis, ſcilicet fortuna; Appulus fallax armis. Id quod non vidit luſcioſus vulgaris ſcriptor Leander, qui quod Latine ſcribere neſciſſet, ingens volumen conviciis & mendaciis refertum ſibi ſuiſque ſimilibus dignum ſcripſit. Videat nunc eruditus & pius lector obtrectatorum ac detractorum malignitatem & perverſitatem, ſitque æquus judex. In bellis autem civilibus Calabria univerſa Cæſaris partibus ſtuduit, ut in commentariis ejus, & in Appiano liquet. Ac ſubinde Octavio ſavit uti ex ea oriundo, ut in Appiano conſtat. Quæ regio cum plurima damna a Q. Pompejo accepiſſet, Octavius ad Brettiorum maritimam oram, quam Pompejus diripuerat, milites pro cuſtodia miſit, ut idem App. bel. civ. libro quinto prodit. Ac ſæpe numero ipſe Hipponium ac Rhegium ſe conferebat, & interdum ob ſecuritatem præter Locros Rhegium pedeſter uno famulo comite meabat, ut Suet. tradit. Et quanquam, ut reliqua proſequamur, omnium eruditorum ac prudentium ſententia propalam ſit Europam, & habitatoribus & rebus Aphrica, atque Aſia nobiliorem ac præſtantiorem eſſe; quia tamen Trojana Aſiæ gens a Marone in

Ju-

Juliæ familiæ gratiam celebratur, oſtendendum eſt etiam plures Trojanorum, qui cum Aenea, quem ex Latio oriundum in libro de æternitate urbis demonſtravimus, in Italiam contenderunt, in Calabria conſediſſe. Ait enim Dionyſius Halicar. lib primo: „ Qui vero cum Aenea erant, „ non unum in locum omnes Italiæ deſcenderunt, ſed alii cum pluribus „ navibus, ad Japigis arces advecti ſunt, qui tunc campus Salentinus di- „ cebatur. Reliqui vero juxta Atheneum, quod & obviam Aeneas ha- „ buit, aſcendens in Italiam. Hic autem locus eſt promontorium, & in „ eo ſtatio æſtiva, quæ ex illo portus Veneris vocatur. Prǽternavigaverunt „ verunt autem uſque ad fretum manutenentes Italiam, & in eis locis „ etiam veſtigia relinquentes adventus ſui, cum alia tum pateram Ae- „ neam in templo Junonis ſcriptura vetere demonſtrantem Aeneæ no- „ men donantis deam„. Item Strabo libro ſexto & Lycophron in Alexandra ſcribunt Trojanas mulieres captivas juxta Sybarim, & Neæthum flumen Crotonis Græcorum naves incendiſſe; qua ex re Græcos cum Trojanis, & viris & mulieribus captivis ibi manſiſſe coactos fuiſſe: Trojanoſque alios multos ibidem conſediſſe, ut ſuis locis oſtendemus. Sunt Calabri, abſit verbo invidia, ſuopte ingenio benignitate prædıti, atque erga omnes hoſpitales; erga Deum vero ac cælicolas religione ac pietate affecti, ut minime ab Arcadibus, qui in Calabria conſedere, & ab Athenienſibus, qui complura illic oppida conſtruxerunt, aut Colonias deduxerunt, & a Romanis, qui multas ibidem Latini ſanguinis Colonias deduxerunt, degeneres videantur. Vigent inſuper in Calabria vegeta fervidaque ingenia ſeu gubernandæ reip. virtutem, ſeu bonarum artium juriſque ſcientiam propoſueris, ſeu etiam in re militari robur & animorum promtitudinem. Calabri anno a Chriſto nato MLXX. Roberto Guiſcardo duce Lucaniam, Apuliam, Campaniam, & Samnium quæ nunc una appellatione regnum Siciliæ citra pharum dicitur, quod Calabriæ pars circum Rhegium Sicilia quondam dicta ſit, Roberto ipſi ſubegerunt. Quare, & ob id, & quod Calabria, & antiquitate & rerum omnium copia ac varietate aliis ſupraſcriptis regionibus nobilior ſit, Regis filius major natu Calabriæ Dux appellatur, ac patri in regno ſufficitur.

CAPUT XVII.

De Calabria Chriſtiana; deque viris tum ſanctitate, doctrina, & dignitate conſpicuis, ad Calabriam pertinentibus.

CHriſti autem fidem Calabri Italorum primi, Romanis exceptis, ſunt complexi, Paulo Apoſtolo Rhegii concionante. Qui ut in geſtis Apoſtolorum ſcriptum eſt, ex Judæa in Italiam tendens Rhegium pervenit, quinto & vigeſimo anno a paſſione Chriſti. Atque illic diem unum commoratus, Deique verba faciens Rheginos ad Chriſti pietatem ac fidem traxit, & Stephanum ibi Archiepiſcopum ordinavit; reliquit-

 que.

que. Stephanus autem ipſe circumvicinos populos ad Chriſti fidem convertit, & Epiſcopos ac Sacerdotes ordinavit. Qui aliquot poſt annos cum Suera Epiſcopo, atque aliis & viris & mulieribus, ut ſuo loco dicemus, obiit martyr. Hinc Rheginus Archiepiſcopus in generalibus Conciliis poſt Romanum pontificem ſive ejus legatum ſemper primum locum obtinuit." Quæ regio tanti Apoſtoli diſcipula, nunquam a ſui magiſtri doctrina ac fide deſcivit, nunquam hæreſi infecta eſt. Crotonienſes vero ad Chriſti fidem convertit Dionyſius Areopagita, Pauli Apoſtoli diſcipulus". Quare permultos utriuſque ſexus, & omnis ætatis Sanctos viros & martyres, & confeſſores, Virgineſque atque viduas ex Calabria extitiſſe opinandum eſt, ſed ſcriptorum incuria, aut fortaſſe dolo derelictos, aut aliis provinciis, & præſertim Calabriæ finitimis attributos. Atque ita fit ut certi maligni ac perverſi homines ſua ſuorumque civium aut aliorum probra & ignominias (tanta eſt horum in Calabrum nomen iniquitas & invidia) maligne ac perperam Calabris adſcribant. Contra vero Calabram gloriam, claroſque & doctrina & ſanctitate Calabros viros ſuis, aut aliorum regionibus, ac civitatibus tribuunt. Caſſiodorum Calabrum hominem in Apuliam, divum Thomam cognomine Aquinum itidem Calabrum hominem in Frentanos Samnii partem, Steſicorum poetam Calabrum & ipſum hominem in Siciliam inſulam, Auguſtinum Nipham Calabrum quoque hominem Sinueſſam repetunt. Raphael Volaterranus divum Franciſcum Paulitanum Siculum ſcribit. Franciſcus Maurolicus homo Siculus in Martyrologio ubi ſeptem Martyres Minoritæ Calabri homines, pro Chriſti fide occubuerint ſcribit, ſed cujates fuerint, ſubticet, Beatum Phantinum Calabrum hominem quaſi Julia lege repetit Syracuſas. Quidam veteres Latinos auctores emendare exiſtimantur, in tertio Ciceronis de Orat. libro locum quendam ſecus atque res eſt legunt. Nam cum (1) Philolaus Architam doctrinis inſtituiſſet, locum illum immutarunt, quaſi Architas Philolaum inſtituerit. Cum ibi Cicero primo rectum, inde obliquum caſum, id eſt, primo præceptorem, inde diſcipulum ponat; ſic Lyſias Aepaminundam, Xenophon Ageſilaum, Philolaus Architam, Pythagoras Italiæ Græciam. Fuit quidem Philolaus Pythagoræ auditor, Architas vero Platonis tempore qui Pythagoram non vidit. Alii ſive errore & incuria, ſive quia ſola Calabria initio Sicilia, & Magna Græcia, & Italia dicta eſt, unde etiamnum Rex, qui Calabriæ & Trinacliæ inſulæ, quæ nunc Sicilia dicitur, dominatur, utriuſque Siciliæ citra & ultra pharum Rex cognominatur; & Innocentius tertius ad Conſentinum Epiſcopum ſcribens Conſentinam Eccleſiam unam ex antiquioribus Eccleſiis regni Siciliæ eſſe ait: quidam res, urbeſque Calabras, necnon Calabros etiam & doctrina & ſanctitate, & dignitate claros homines patrium ſolum reticentes confuſe & indiſtincte aut ſub Siciliæ, aut ſub Græciæ, aut ſub Italiæ nomine ſcribunt. Ceterum nequaquam quidem recte; nam nemo ſua propria laude eſt fraudandus, ſed unicuique regioni, civitati, pago, homini ſua propria laus, omni ſimultate atque invidia poſthabita, eſt tribuenda. Et ubi Siculi ex Calabria exacti in Trinacliam tranſmiſere, eaque Sicilia dici cœpta eſt, & Italiæ nomen ex Calabria alpes uſque manavit, & Calabria quibuſdam locis exceptis, Latina facta eſt, neutiquam amplius Calabræ res confuſe & indiſtincte,

urbis

urbis ac loci nomine ſublato,ſub Siciliæ, & Græciæ, & Italiæ nomine ſcribendæ ſunt. Stephanus Bizantius in libro de urbibus Miſtiam Calabriæ urbem Samnii eſſe dicit; Scylleum vero & Metaurum, & Lagariam, & Proſtropeam Calabras urbes, Siculas ſcribit. Multas inſuper alias Calabriæ urbes, ut Acram, Crimiſſam, Macallam, Morgetiam, Petiliam, Sybarim, Taurianum, Temeſam, Terinam, Reatium confuse & indiſtinĉte Italiæ urbes ſcribit. Item quidam Leonem ſecundum, & Agathonem, & Stephanum tertium ſive quartum Romanos Pontifices, Calabros homines, Siculos ſcribunt. Joannem xvi. ſive xvii. Romanum Pontificem gente Calabrum, patria Roſſanenſem, lingua Græcum hominem, Græcum gente fuiſſe omnes perhibent; ſed ex qua Græcia, orientali, an occidentali, id eſt ex Calabria, & ex quo oppido is fuerit, elucidat nemo eorum, qui vitas Romanorum Pontificum ſcribunt. Cum, ut oſtendi, Calabria a Græcis habitata magna Græcia appellata fuerit, & Roſſanenſis Eccleſia abhinc paucos annos Latina facta eſt. Exſtant etiamnum in Calabria divi Baſilii & virorum & mulierum cœnobia pleraque, qui myſteria Græco ſermone ac ritu peragunt. Quin etiam oppida ſunt non pauca Græca, & in horum agris pagi complures Græci, & oppidani utraque lingua Græca & Latina utuntur, ſacerdotes vero rem divinam Græca lingua Græcove ritu faciunt. Quare haud dubio cenſendum eſt & Teleſphorum, & Dionyſium monachos, & Anterium, & Zoſimum, & Joannem Sextum, & Zachariam Romanos Pontifices, lingua Græcos homines, quorum patrium ſolum ſcriptores ſive per ignorantiam, ſive potius per malitiam ſubticent, occidentales Græcos id eſt Calabros fuiſſe. Utique credibilius eſt Græcos Calabros, utpote in Italia natos, quorum vita & doĉtrina nota erat Romanis, potius Romanos Pontifices eligi, quam Græcos orientales in longinquis partibus ortos, ut jam de Philolago Roſſanenſi homine lingua Græco, Joanne xvi. ſive xvii. diĉto accidit. Græciæ orientalis, & ulterioris Siciliæ, hoc eſt Trinacliæ res memoratu dignas aperte & diſtinĉte ſcribunt, Calabriæ vero non item. Adde quod nec deſunt, qui libros etiam a Calabris eruditis viris compoſitos ſibi attribuentes nomine ſuo foras dederunt. Cum itaque, ut unde digreſſa eſt redeat oratio, Calabria a Paulo Apoſtolo ad Chriſtum converſa ſit & a converſione ſua uſque ad Conſtantini & Silveſtri tempora anni propemodum trecenti fluxerint, & Imperatorum ſævitia in Chriſticolas ubique efferbuerit, qui fieri potuit, ut ſoli Calabri hanc rabiem effugerent, impuneſque eſſent, & qui in Calabria commorabantur, & qui in urbe, aliiſque locis reperiebantur? Quare opinari, imo credere licet permultos Calabros utriuſque ſexus, & omnis ætatis & ordinis ob Chriſti fidem mortis ſubiiſſe ſententiam; ſed, ut dixi, aut ſcribi omiſſi ſunt, aut aliis provinciis attributi. Jamvero ſtatim a ſuæ converſionis primordiis perſecutionis rabiem perpeſſa eſt: nam, ut ſuo loco oſtendemus, Stephanus a Paulo Apoſtolo Rhegii conſtitutus Epiſcopus cum aliis quibuſdam eadem die pro Chriſti fide necati ſunt. Et in Martyrologio Caroli magni xviii. Kal. Oĉtob. legitur: „ Apud Calabriam Sanĉtorum martyrum Senatoris, Via-
„ toris, & Dominatæ earum matris,„ quorum corpora in æde Epiſcopali Marci urbis quieſcunt. Et nudius tertius, ut ſic dicam, divi Franciſci Aſiſini ævo ſeptem Calabri ejuſdem Franciſci cœnobitæ martyrii palmam

mam adepti ſunt. Cumque etiam Romani præſules a Lino ad uſque Silveſtrum tot Epiſcopos, presbyteros, & diacones ordinaverint eoſque ad diverſa Italiæ loca miſerint, quis neget horum aliquos fuiſſe Calabros, quoſdamque in Calabriam, quæ non modica Italiæ pars eſt, miſiſſe? Jam vero univerſæ Eccleſiæ a Conſtantino pace reddita, Nicænæ primæ univerſali ſynodo ipſius Conſtantini, & Silveſtri tempore celebratæ adfuit præſens Marcus Epiſcopus Calabriæ, utique Rheginus, ſolus ex tota Italia, Victore & Vincentio Romanis presbyteris exceptis, qui geſſere vices Papæ una cum Marco ipſo præſule Rhegino. Et deinceps aliis ſynodis ſub Julio primo, Sixto, Hilario, Felice, & Symmacho Romanis Pontificibus celebratis Epiſcopi Calabri plerique, quod oſtendam, interfuere. Qui non a Silveſtro vel a Julio primo conſecrati & ordinati fuere, ſed ab aliis ante Silveſtrum ipſum. (2) Agatho Romanus Pont. Calaber duos conterraneos ſuos Epiſcopos, Joannem Rheginum & Abundantium Paternenſem Conſtantinopolim ad ſynodum miſit, qui una cum Joanne Epiſcopo Portuenſi vices ſuas gererent. Sunt nunc in Calabria ſedes Epiſcopales quatuor & viginti, metropolis Rhegina eſt. Olim plures fuere, nam Amanthea, Hipponium, Taurianum, Stilum, Tabernæ Epiſcopales ſedes fuerunt. Fuit præterea Calabria quondam altera Aegyptus, Monachorum Monialiumque & parens & nutrix ſanctorum Baſilii, Benedicti, & Bernardi, quorum adhuc templa ædeſque paſſim viſuntur, quæ Monachis ejectis, heu tempora, in ſecularium libidinem ac delicias pervenere, quædam ſemiruta & vepribus obducta cernuntur, ex quibus plerique ſanctiſſimi viri ac mulieres extitere. Referta eſt & modo Calabria divi Auguſtini & Franciſci Aſiſini, & Franciſci Paulitani, & Dominici Monachorum cœnobiis.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Philolaus* Vide lib.IV. cap.XIII. ubi diffuſe de Philolao agit Auctor noſter, illumque Crotoniatam demonſtrat. De aliis autem viris ad Calabriam pertinentibus ſuo quoque loco pertractatur.

2. *Agatho*. Vide Anaſtaſium Bibliothecarium in Agathone, editionis Vaticanæ, ubi aliquid adnotavimus huic hiſtoriæ conſentaneum.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Metropolis Rhegina eſt.* Rhegina Eccleſia non eſt Metropolitana totius Provinciæ.

CAPUT XVIII.

De ſacris Lipſanis quæ in Calabria aſſervantur; deque nonnullis Eremitis ſanctitate conſpicuis.

SUnt quoque in pleriſque Calabriæ templis multorum ſanctorum reliquiæ. De qua Joannes Joachinus Abbas ita fatur in Eſaiam: „ Nazareth non in maritima, ſed in montanis poſita Galilææ cum Calabria
„ montuoſa concordat in ſpiritu, ut ſicut ibi ad Virginem dirigitur angelus

„ lus, Lucæ primo, ſic ad religionem Ciſterciam doctor angelicus diriga- „ tur „. Nec defuerunt, qui eremiticam vitam ducentes ſanctitate floruerint. Qui etſi nunc mundo ignoti ſint, quod eorum cognitio ad nos, præter unum Teleſphorum, non pervenerit, Deo tamen, cui omnia patent, noti ſunt, & æterna vita fruuntur. Nuper autem (1) octo Eremitarum Calabrorum, qui eodem tempore fuere, apud me fama percrebuit. Quorum nomina ſunt hæc, Hilario, Nicolaus Græcus (non modo enim ab oppidis, viciſque, verum etiam a regionibus cognomina ſumuntur, manatque ad poſteros) Rinaldus, Francus, aliorum trium nomina me latent. Horum magiſter & ductor fuit Hilario, qui cum ſeptem aliis ex Calabria abiens in Samnium contendit, atque in valle Aventina in Frentanis in loco, cui Plata eſt nomen, ſecundum Caſulum & Lamam caſtella conſedit, ibique eremiticam vitam degentes Deo ſervierunt. Mortuo autem Hilarione unoquoque eorum ob humilitatem aliis præeſſe renuente, convenerunt, ut ſinguli lancem ſuam ligneam in fontem conjicerent, & is, in cujus lancem piſcis ingrederetur, aliorum gubernacula ſuſcepiſſet. Lancibus autem, prius tamen exorato Deo, in fontem conjectis, protinus Dei nutu piſcis in lancem Nicolai ſubiit, tum ille Dei numen agnoſcens regendi alios munus obivit. Exceſſit e vita centum annos agens Eugenio quarto Pontifice. Ejus corpus Vardagrelæ jacet miraculis fulgens. Eius feſtum agitur ſeptimo Idus Auguſti. Corpus beati Rinaldi quieſcit Falaſcoſi, ejus feſtum agitur Nonis Maji. Corpus beati Franci jacet Francavillæ, ejus feſtum agitur eodem die. Corpus beati Falci jacet Palenæ. Hæc antiphona a ſacerdotibus illis canitur. „ O proles Calabriæ, ſplendor ſeptem ſyderum, novum Vardagrelæ decus, „ nobile depoſitum, fer, o jubar gratiæ, Chriſti beneficium, ne breve veniæ tempus inane defluat „.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Octo Eremitarum Calabrorum.* Ex M.S. antiquo membranaceo P. Jacobi a Teate Conventualis S. Franciſci apud Toppium in ſua Biblioth. quod ex alio antiquiſſimo traductum aſſervatur in Archivio Vardagrelæ, manifeſte apparet Sanctum Hilarium cum vigintinovem ſociis ex Monaſterio quod prope Conſentiam erat ob incurſionem Saracenorum diſceſſiſſe, atque in Samnium contendiſſe, ex quibus ſeptem tantum ad noſtram notitiam pervenerunt, nempe *Hilarius, Nicolaus, Falcus, Rinaldus, Joannes, Franciſcus, & Oranthes.* Conjicere autem licet pleroſque eorum Conſentinos fuiſſe, & Monaſterium extitiſſe ubi nunc dicitur *Canale*, jam dirutum. Incurſio ſiquidem Saracenorum quæ evenit ſub annum 986. a S. Nilo Abbate prædicta fuit; quapropter ipſe e Calabria diſceſſit anno Chriſti 980. ut fert Lauretus in adnotat. in Chron. Caſin. lib. II. cap. XI. Cumque in vita S. Hilarii mentio fiat de fame quæ incidit ſub annum 983. facile evincitur circa hæc tempora Hilarium ad Samnium ſe contuliſſe cum ſociis, qui per oppida, pagoſque diſſeminati vitam eremiticam ſanctiſſime profeſſi ſunt.

CA-

CAPUT XIX.

De Calabriæ ab Agarenis populis vaſtatione.

ANno domini Dccccviii. Anaſtaſii tertii tempore Patricius Leonis Conſtantinopolitani Imperatoris dux Italiam ingreſſus ſe omnia brevi everſurum minabatur ni Leoni Imperatori propere obtemperarent. Sed a Landulpho Beneventanorum principe ingenti prælio ſuperatus fuit. Quo circa Græci Agarenos in Italiam accerſunt, qui Calabriam, Lucaniam, & Apuliam anno a Virgineo partu Dcccccl. vaſtarunt. Atque inde moventes urbis Romæ exitium ſe illaturos minabantur, qui a Ioanne undecimo ſuperati loca omnia ferme, quæ in littore Italico obtinebant, incenderunt. Quam vaſtitatem beatus Nilus, divinæ mentis inſtinctu præſagivit. Inde Otho ſecundus Joannis quartidecimi tempore Agarenos Conſentia recepta, cæcidit, & Græcos, qui cum Mauris fœdus inierant magnis præliis attrivit, atque eos omnes fere ex Calabria & Apulia ejecit. Quia (1) Nicephorus Conſtantinopolitanus Imperator (2) filiam ei pactam in matrimonium tradere negabat. Poſtea Benedicti ſeptimi tempore Otho ipſe magno exercitu comparato contra Baſilium & Conſtantium Imperatores Græcos homines, qui Calabriam occupaverant, (*a*) apud Baſentum amnem juxta Conſentiam a Græcis ſuperatus (3) Scapha ſalutem ſibi fuga comparavit. Anno poſt Chriſtum natum Dcccccl. Beati Nili temporibus denuo Græci & Cretenſes Mauri & Pœni inita ſocietate ac comparato exercitu ingenti claſſe adjutoribus Siculis Calabriam, Lucaniam, & Apuliam depopulati ſunt" præter Rhegium, & Scylaceum & Roſſanum quorum urbes expugnare non potuerunt". Quos Guilelmus Tancredi filius, ſive, ut alii, Robertus ejus filius, frater Rogerii Sergii quarti Rom. Pont. tempore Mauros, Pœnoſque, atque etiam Græcos ex Calabria exegit, præter ſacerdotes Græcos. Et a Nicolao ſecundo Rex Siciliæ citra & ultra farum appellatus eſt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Nicephorus.* Phocas, qui ſex annos regnavit, nempe ab anno 963. uſque ad 969. ſecundum Petavium.

2. *Filiam ei pactam.* Theophania, quam Nicephorus Phocas Othoni ſpopondiſſe dicitur, non fuit ejus filia, ſed potius ſoror ſecundum quoſdam; Lambertus an. 972. a Petavio laudatus Conſtantini filiam fuiſſe tradit. Vide Synopſim in principio hujus operis ad ann. 968.

3. *Scapha.* Baſenti aquæ ſcapham non patiuntur. Potius conjiciendum flumen Racanellum in agro Roſſanenſi, ut diximus in Synopſi Chronologica. Quidam aſſerunt Othonem natando evaſiſſe. Vide Sigebertum.

SER-

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Apud Baſentum amnem juxta Conſentiam a Græcis ſuperatus ſcapha ſalutem ſibi comparavit*. Hoc falſum eſt; nam hiſtorici de illius nominis flumine intelligunt, quod eſt in Lucania, & Buſentum Brutiorum navicula nunquam trajicitur.

C A P U T XX.

De vernacula Calabrorum dialecto, aliiſque notatu dignis.

UTuntur Calabri in vernaculo ſermone Latina lingua, quam a Latinis eo a ſenatu miſſis didicerunt; quanquam pleraque adhuc Græca vocabula retineant, nonnullaque Græca oppida, ut dixi, in ea pagique Græci ſint. Et prærerea Latina vocabula, quæ toti nunc Italiæ communia ſunt, multis aliis Calabri utuntur, quæ nullibi, quod ſciam, Latio excepto, in uſu ſunt. Utunturque Calabri verborum temporibus proprie ut a Latinis didicerunt. Quare ſi Buccatius Florentinus Latinam & Græcam linguam probe calluiſſet, nunquam dixiſſet Calabros Teutonice loqui, a gnoviſſetque Tuſcos ſuos peſſime omnium Italorum Latina lingua abuti, ac ſemibarbare loqui. Servatur alicubi in Calabria priſcus Latinus lugendi mortuos ritus, ubi (1) præfica in funere pretio conducta aliis ad næniás canendas & lamentabilem cantum, ejulatumque modum dat. Inferiis vero peractis mortui conſanguinei & affines eduliis comportatis, defuncti domi, una accumbunt; " verum mulieres pullatæ in pavimento vel ſolario pullis pannis aut auleis, tapetiſque ſtrato ſedentes edunt". Licet temerarius quidam bonarum literarum & hiſtoriarum neſcius morem hunc irrideat. Mulieres Calabræ ſuapte natura virtutis gratia, & quod aquæ nobiles ſint & innoxiæ, ſunt abſtemiæ. Probro datur eis ſi vinum guſtent, niſi vetula ſit, aut puerpera. Quamvis Alcinous Siculus, Athenæo libro decimo referente, Fabuloſum quidpiam hac de re ſcribat, & Herculi aſſignet, quod ob negatum ſibi a muliere quadam vinoſa ſecundum Crotonem vinum, mulieribus vini uſum interdixerit. Anno a Chriſti natali MDXLIV. (*a*) Franciſcus Gallorum Rex adverſus Carolum quintum Cæſarem claſſem e Bizantio accivit, quæ omnia Calabriæ & Lucaniæ maritima oppida diripuit, & magnam utriuſque ſexus & omnis ætatis manum captivam duxit. Nunc reliquum eſt, ut de ejus ubertate aliquid dicamus.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Præfica*. Unde dicta ſit docet Feſtus. *Præficæ*, inquit idem, *dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductæ, quæ dant ceteris modum plangendi, quaſi in hoc præfectæ*. Habetur etiam Hierem. IX. 17, *Contemplamini & vocate lamentatrices, & veniant, & ad eas quæ ſapien-*

pientes ſunt mittite, *& properent*. Vide Gell. lib XVIII. cap. VII. & diſſert. Hieronymi Baruffaldi, *de Præficis*.

SERT. QUATTR. ANIMADVER.

(*a*) *Franciſcus Gallorum Rex*. Quomodo Franciſci tempore Turcarum claſſis omnia Lucaniæ & Calabriæ oppida depopulata eſt; ſi nihil aliud tunc temporis diripuit, quam Nicetum & Lamperiam? Hoc eſt contra omnem hiſtoriæ fidem.

CAPUT XXI.

De Calabriæ ubertate, ac felicitate.

Equidem regionem cum regione conferendo omnium Italiæ regionum, abſit verbo invidia, eſt Calabria optima. Nam præter vetuſtatis nobilitatem, qua, ut palam eſt, omnes Italiæ regiones, Latio fortaſſe excepto, excellit, regionis præſtantia, fecunditas ac bonitas ex ipſo nomine percipi poteſt; a *calo* enim, ut alias dixi, ideſt *bono*, & *bryo* ideſt *ſcaturio* eſt dicta, quod bonis omnibus ſcaturiat. Et, ut Herodotus libro primo ait, nec una regio cuncta ſibi ipſi ſuppeditat, ſed aliud habens, alio indiget, quæ tamen habet plurima, ea eſt optima. Et Dionyſius Halicar. eam regionem optimam eſſe dicit, quæ quicquid vitæ mortalium eſt neceſſarium gignit, ſibique per ſe ſatis eſt, nec multum adventitiis bonis indiget, hanc ſolam Italiam eſſe aſſerit. Hac ego ratione omnium Italiæ regionum Calabriam optimam eſſe dico. Nam ut retuli, quicquid mortalibus eſt neceſſarium terra ipſa per ſe felix abunde gignit, nulliſque adſcititiis bonis eget, ſed per ſe ſibimet ſuppetit. Quin etiam multa foras emittit, & quidem neque Meſſanæ ſine Calabro commeatu vivere poſſunt: multaque in ea proveniunt ac fiunt, quæ pertinent ad ornatum. Eſt quippe univerſum Calabrum ſolum felix & amœnum, non ſtagnis impeditum, ſed liberum & herbidum, pabulis accommodatum. Ubi Cærealium inaudita fecunditas viget, & vivi ac perſpicui fontes emanant. Tellus pulla eſt, de cujus bonitate in libro de laudibus Italiæ Plinii auctoritate diximus. Et ut ſingula recenſeam, ſunt Calabra arva pinguia, & feraces campi, ubi cernere eſt ſimul & mirari quam grandes ſegetes, novales & campi ipſi roſcidi emittant. Montes in eis ſunt frugiferi, & aprici, pingueſque; colles frugibus, vitibus, arboribuſque, impendio apti, ac benigno ventorum afflatui expoſiti; valles amœnæ, & frugales; extant & amœna opacave nemora ſingulari quadam voluptate conſerta, ſpirantibus uſquequaque ſuaviſſimis auris: paſcua item pabulaque ibi florentiſſima ſunt, teneris herbis floribuſque virentia, perennibus rivis irrigata. Ac, præter cetera, provenit ibi ſponte ſua (1) Medicæ herbæ ingens copia, qua armenta gregeſque ſaginantur. Quam herbam e Media in Italiam advectam quidam aſtruunt; ſed nempe in Calabria, & præſertim orientali tractu multis locis, quæ nunquam vomeres ſenſere, neque ligones, ſarculave ultro naſcitur locis argilloſis. Quare opinan-

opinandum eſt, cum e Media allata eſt in Latium, ignotum fuiſſe Romanis in Calabria naſci. Habet adhuc Calabria munificas ad pulcherrimas ſilvas tum optimæ picis & reſinæ ac terebinthinæ feraces; tum proceris omnis generis arboribus & aquis frigidis refertas, & ad domorum tigna, reliquave utenſilia, & ad navium fabricam aptas, ac venationi ſatis commodas, præſtant enim cubilia feris. Habet & paſſim glandiferas ſilvas ad porcos alendos adeo commodas. Sunt enim glandiferæ arbores, ait Plin. quercus bigena, harum altera latifolia dicitur ab effectu, farnam vocant: robur, ilex bigena, harum altera parva eſt, & coccum fert, æſculus, fagus, cerrus, ægylops, carilum vocant: hemeris & haliphlœos: ferunt glandiferæ arbores, ait idem, Agaricum, fungus eſt candidus, odoratus, nocte relucens: naſcitur in Calabria e quercu aculeatis ſpiculis ſed tenellis herinacei modo obductus, arnacem vocant accolæ, quo in cibo utuntur. In Subalpina Italia & in Carnis ſive Japidia legitur ex larice, arbor eſt altiſſima, montes amat, foliis pini ſimilibus, quæ non decidunt, fert & reſinam, decerpunt illum menſe Auguſto vel Septembri cum triennio in arbore ſteterit, ut ſit optimus. Naſcitur ſub ramorum truncis pediculo innixus, atque eo melius, quo arbor vetuſtior. Siccatur Sole, & decorticatur. Habet præterea Calabria vulgo caſtaneta, & ad mortalium uſum, & ad porcos alendos opportuna. Adde & nobilium herbarum ad morbos pellendos copiam: proveniunt & paſſim ſponte nobiles plantæ, ut platanus, vitex, terebinthus, oleander, ſiliqua ſilveſtris, arbutus: Item crocus ſilveſtris, rubea tinctorea, glycirrhiza, id eſt radix dulcis, tubera. Nec deſunt tepentium calidarumque ſcaturigines aquarum morbis curandis opportunæ. Frigidorum quoque laticum dulcium, levium, & innoxiorum ſcatebræ perſpicuæ, quæ paſſim erumpunt, quas parens ipſa natura ad incolarum commoditatem & ſalutem comparavit. Effluunt & multis locis fontes ſalſam aquam manantes, ex qua fit muries. Irrigatur & tota Calabriæ regio innumeris prope ſimul parvis ſimul magnis fluminibus, & his piſculentis. Quorum quidam ad morbos depellendos alioſque inſignes effectus ſunt commodi.

Mare quoque Calabrum ex utroque latere piſcoſum eſt, variis clariſque piſcibus, tum thynnis, xiphiis, & murenis fecundum. Ubi multis locis coralium optimum album, & rubeum naſcitur. Venatio ibi & aucupium nobiles ſunt & variæ; nam multigenæ quadrupedes ſtabulantur, & alites nidificant, ut apri, cervi, capreæ, lepores, vulpes, lynces, (2) lutræ, ſciuri, martes, meles, viverræ, iſtrices, herinacei, teſtudines, tum aquaticæ, tum terreſtres, glires: ex alitibus phaſiani, externæ, perdices, coturnices, ruſticulæ (a) gallinagines, palumbi, phaſſæ, cornices, turtures, turdi, merulæ, ficedulæ, & aliæ parvæ aves, & accipitrum genera plura: item aquaticæ aves, & præſertim ardeæ. Nec caret armentis, gregibuſque. Quam rem Varro rei ruſt: libro ſecundo commemorans inquit: *Nobiles pecuariæ in Brettiis habentur*. Equi præterea peroptimi ibi generantur eximiæ pernicitatis & magni, quorum armenta multis locis exiſtunt. (3) Metallis olim nequaquam caruit, & in præſens eiſdem exuberat, cum ſit ſane tota metallifera, ubi aurum, argentum, ferrum, ſal foſſile, marmor, alabaſtrites, cryſtallus, pyritides, ideſt *marcbaſita*, gypſi tria genera, ſynopes

 ſive ut

ſive ut alii, minium, rubrica fabrilis, chalcanthum, bolum, alumen, ſulphur, aetites, hematites, gagates, magneſia. Magnetis, ait Plinius libro trigeſimoſexto, genera quinque ſunt. Quintum in Magneſia naſcitur, rufus eſt & niger, nec attrahens ferrum. Item beryllus, ſmiris, pumex, cos, ſilex, cos aquaria & olearia, lapis molaris olearius, & frumentarius, lapis obſidianus "ex quo fit vitrum" lapis, quo pictores imagines inumbrant, lapis ſpecularis, lapis Phrygius, lapis ophites, lapis ſive color cyaneus. Sunt, qui amianthum in Calabria ſecundum ſalisfodinam naſci tradunt, ſed mihi compertum non eſt. Honeſtatur inſuper Calabria nobilibus crebriſque emporiis, quæ paſſim in annos ſingulos celebrantur. Quæ alicubi quindenis diebus, alicubi octenis, alicubi quatriduo, alicubi minimum biduo perdurant. Opificia quoque perpulcra fiunt, ſive ex terra ac creta, ſive ex ligno vaſa quæras, ſive ex lana vel colorea vel tincta, ſive ex lino, cannabive, & ex goſſipeo, & ſerico veſtes, ſupellectiliave mavis. Exuberat verumenim & frumento, & eo nempe probatiſſimo, quod, Plinio libro decimo octavo referente, ante mortem Alexandri magni annis fere cxlv. Sophocles poeta tragicus in Triptolemo, qua in fabula Dionyſio Halicarnaſſeo teſte, Ceres inducitur, ante cuncta laudavit. Ad verbum tranſlata ſententia: *Et fortunatam Italiam frumento caneſcere candido*. Quod ſane de Calabria tum tantum Italia dicta intellexit, ceu ex Dionyſii verbis in propatulo eſt, quod jam expoſui. Sunt in Calabria frumenti genera plura, triticum, ſiligo, far, ſecla, irio, (*b*) diminum vocant, triminum, quod Turcicum appellant, ſagria, robus, roſiam vocant, cingia. Fiunt zea, ſpeltam vocant, hordeum, oriza, & ſeſami copia ingens. Affluit & omnis generis leguminibus, inter quæ etiam lupinis, quibus tellus & armenta pingueſcunt. Redundat & vino, oleo, ac melle, & his porro optimis.

Abundat præterea arborum fructibus omnis generis ſapidis & innoxiis, præcipui ſaporis. Et, præter cetera poma, mila in ea fiunt, quæ alibi ſana, alibi æſtiva appellantur: magna ſunt & præcipui ſaporis, quæ in arcis aſſervata mirum ſpirant odorem, & ægris ac febre laborantibus innoxia: quæ in ore inſtar ſaccari liqueſiunt. Laudatur & Romæ viſcum Calabrum, quod tenacitate alia omnia præſtat. Exiſtunt & paſſim horti nemoroſi malorum aureorum, limonum duum generum, & citrorum arboribus inſtructi, & amœnitate referti. Fit & ſerici probatiſſimi copia ingens, quod inter Italica ſerica bonitate obtinet principatum. Plurimum enim (4) necydalis bombycibuſque nutriendis dant operam. Goſſipii itidem plurimum fit. Lina affatim fiunt, borum genera duo, maſculum vocant alterum, femineum alterum martio menſe ſatum ſuperiori præſtantius, Alexandrino minimum invidens. Cannabis etiam bigena fit, & crocus, ſaccarum, aniſium, coriandrum & id laudatiſſimum. Sed quid de cæli clementia ac temperie dicam? Habet nempe Calabria terras hieme æſtateque vernantes & amœnas, vere quidem humanæ voluptatis loca: aer ibi purus, mitis, & blandus: ubi nec vis rigidæ hiemis, nec ſolis æſtus immenſus terræ virentia perurit, aut incolas fatigat; ſed quieta moderatio, compoſitaque, ac grata temperies ſalubri ſuavique eos vegetatione ſuſtentat. Ita fit ut plurimis locis (5) avos proavoſque videas. Sed quid his immoror? Quid multis opus eſt verbis; quando,

do, præter ea, quæ dicta ſunt id unum maximum de hujus regionis temperie ac clementia cæli argumentum eſſe poteſt, quod (6) aereum mel, quod manna vocant, cæleſte alimentum, atque vere nectar, atque ambroſia paſſim affatim ſtillat ac legitur? Et quod Iſraelitæ in deſerto pro miraculo longe mirabantur, hic felix ipſa natura ſua ſponte præſtat. Quod quomodo fiat Pontanus in libro Meteororum Calabriam felicem appellans ſic ſcribit:

Quinetiam Calabris in montibus ac per opacum
Labitur ingenti Crathis qua cæruluſ alveo,
Quaque etiam Syriis ſilvæ convallibus horrent;
Felices Silvæ, quarum de fronde liqueſcunt
Divini roris latices, quos ſedula paſſim
Turba legit, gratum auxilium languentibus ægris.
Illic æſtate in media ſub ſole furenti
Dum regnat calor, & terræ ſinduntur hiantes,
Tum tener ille vapor ſenſim ſublatus ab æſtu,
Verſatuſque die, multoque incoctus ab igni,
Concava per loca, & areſcentibus undique ſilvis,
Ingratum ut ſenſit frigus ſub nocte madenti,
Cum nullæ ſpirant auræ, & ſilet humidus aer;
Contrahitur paulatim, & lento humore coactus,
In guttas abit, & foliis ſitientibus hærens,
Lenteſcit, rurſumque diuturno a ſole recoctus;
Induit & ſpeciem ceræ, melliſque ſaporem:
Quod & apes præſtant arte, ingenitoque favore,
Hoc medicos natura hominum producit in uſus.

Et libro aſtrorum Calabriam laudans, eamque cum cetera Italia ſub Leone eſſe aſſerens, ita fatus eſt:

Et tellus late ingenti circundata Sila;
Dives agri, dives pecoris, longe optima nutrix
Lenææ vitis, ditique argentea gleba,
Clarorum inventrix ſtudiorum, atque æmula divis,
Magna viris, magna ingeniis, atque urbibus ingens.

Cum itaque Pontanus tam optime de Calabria ejuſque incolis ſenſerit ſcripſeritque, opinari cuique prudenti ac probo viro licet convicium, quod in ejus libris de Calabris ſcriptum eſt a Campano quopiam ſubdolo ac perverſo fuiſſe inſertum, ut ſub tanti viri nomine fides perhibeatur mendacio. Item Joannes Ant. Campanus in Epiſtola, quæ eſt ad Secundinum, nullum locum in Italia nomine ac vetuſtate clariorem eſſe exiſtimat, quam Calabriam. Ac nullibi philoſophi plures & meliores, quam ibi, nullibi ingenia cultiora, quam Calabris, & undique. Item Horatius de eadem Calabriæ ora ſcribens carminum libro ſecundo ſic infit:

(c) *Ille terrarum mihi præter omnes;*
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro.

Ver

Ver ubi longum, tepidaſque præbet
Juppiter brumas & amicus Aulon;
Fertilis Baccho, minimum Falernis
Invidet uvis:
Ille te mecum locus, & beatæ
Poſtulant arces: ibi tu calentem
Debita ſparges lacrima favillam
Vatis amici.

Sane palam eſt apud Strabonem Aulonem eundem & Caulonem montem, a quo Caulonia oppidum dictum eſt, in Calabria eſſe. Maro quoque libro tertio Caulonis arces commeminit. Euripides, ut dudum oſtendi, Calabriam fertilem eſſe, & fortibus viris abundare ſcribit. Plurimos quidem, & eos præſtantiſſimos viros, & philoſophos, & poetas, & geometras, & medicos, & legislatores, aliarumque rerum ſcriptores, & ingenioſos variorum operum artifices, & pictores, & ſculptores, ac novarum rerum inventores, nec non robuſtiſſimos athletas, duceſque, eruditaſque mulieres, & ſanctiſſimos viros ac mulieres edidit Calabria, ut ſuis locis oſtendemus, quot qualeſque nulla Italiæ regio, Latio excepto ob Romæ majeſtatem, protulit. Item Athalaricus rex in Epiſtola ad Severum apud Caſſiodorum libro octavo de hac regione ita ſcribit: „ Red-
„ eant poſſeſſores & curiales Brettii ad civitates ſuas. Coloni ſunt, qui
„ agros iugiter colunt, patiantur ſe a ruſticitate diviſos, quibus & ho-
„ nores dedimus, & actiones publicas probabili æſtimatione commiſi-
„ mus. In ea præſertim regione, ubi affatim veniunt inelaboratæ deli-
„ ciæ, Ceres ubi multa fecunditate luxuriat, Pallas etiam non minima
„ largitate congaudet. Plana rident paſcuis fecundis, erecta vindemiis.
„ Abundat multifariis animalium gregibus, ſed equinis maxime gloria-
„ tur armentis. Merito quando ardenti tempore tale eſt vernum ſilva-
„ rum, ut nec muſcarum aculeis animalia fatigentur, & herbarum
„ ſemper virentium ſatietatibus expleantur. Videas per cacumina mon-
„ tium rivos ire puriſſimos, & quaſi ex edito profluant, ſic per Alpium
„ ſumma decurrunt. Additur, quod utroque latere copioſa marina poſſi-
„ det frequentatione commercia, ut & propriis fluctibus affluenter exu-
„ berat, & peregrino penu vicinitate littorum compleantur Vivunt illic
„ ruſtici epulis urbanorum, mediocres abundantia præpotentum, ut nec
„ minima ibi fortuna copiis probetur excepta. Hanc ergo provinciam
„ civitatibus nolunt excolere, quam velut in agris ſuis ſe fatentur omni-
„ no diligere? „ Et in calce epiſtolæ. „ Sed ulterius in eandem conſue-
„ tudinem mens aliter imbuta relabatur, datis fidejuſſoribus tam poſſeſſo-
„ res, quam curiales ſub æſtimatione virum, pœna interpoſita, pro-
„ mittant anni parte majore ſe in civitatibus manere, quas habitare de-
„ legerint. Sic fiat, ut eis nec ornatus deſit civium, nec voluptas dene-
„ getur agrorum. „ Et in alia epiſtola ad eundem. „ Quicquid enim
„ præcipuum opulenti Brettii mittunt, aut Calabri peculioſi. „ Et in
„ epiſtola ad Bergantinum apud eundem Caſſidorum libro nono: „ Qua-
„ propter ad maſſiam ruris noſtri, ad ruſticanam in Brettiorum provincia
„ conſti-

„ conſtitutam magnitudinem tuam jubemus chartarium deſtinare. Et ſi „ ut ab artifice harum rerum, Theodoro, dicitur, moderatis rebus terra „ fecunda eſt, officinis ſolemniter inſtitutis, montium viſcera perquirantur, intretur beneficio artis in penetrale telluris, & velut in theſauris „ ſuis natura locuples inquiratur „ . Et infra. „ Proinde quicquid ad „ exercendam hujus artis peritiam pertinere cognoſcitis, ordinatio „ veſtra perficiat, ut & terra Brettiorum ex ſe tributum, quod dare poſſit, inveniat, quæ fructibus copioſa luxuriat. Decet enim, ut inter „ tanta bona, nec illa deſint, quæ putantur eſſe præcipua. Cur enim jaceat ſine uſu, quod honeſtum poteſt eſſe compendium „ ? Et libro xii. „ Brettiorum mare dulces mittat acernas „ . Et libro xiii. „ Brettii „ bovum pecus indigena ubertate præſtant „. Jure igitur optimo ſapientiſſimi illi Græci hanc regionem Auxonam, & inde Calabriam appellavere, hoc uno vocabulo optima eaque plurima, ut dixi, in ea gigni prætendentes. Et licet regio hæc ob incolarum viciſſitudines, & regnantium nomina multis fuerit, ut oſtendi, nuncupata nominibus, priſcum tamen illud & peculiare nomen *Calabriæ*, ut ſemel atque iterum retuli, quod regioni aptiſſime & proprie convenit, retinet. Rediit namque tandem & quidem jampridem in hanc regionem patriam quondam ſuam Calabriæ nomen, juſque priſcum ſuum ſibi vindicavit, quod olim ab aliis hujus regionis nominibus motum, ac relegatum extra eam inquam anguſtiſſimo loco exul permoleſte aliquandiu jacuit. Videbat enim quod nullibi in Italia, præterquam in hac regione, rite ac jure eſſe poterat. Rediit autem, iis regionis hujus nominibus, quæ ſe antea relegaverant, viceverſa relegatis, aut toti nunc Italiæ, aut parti ejus attributis & impertitiis. Morgetia enim & Magna Græcia nomina obſoluerunt prorſus & obliterata ſunt: Auxonia autem, ut oſtendi, & Heſperia, & Oenotria, & Italia toti nunc Italiæ impertita, Sicilia vero Trinacliæ inſulæ, Japigia & Salentina Apuliæ parti quotæ. Jam vero Conſtantini & Silveſtri temporibus Nicænæ Synodo Primæ Epiſcopus ex Calabria, utpote Rheginus interfuit præſens. Inde Conſtantii Conſtantini filii, & Julii primi temporibus Synodo Sardicæ, quæ Illyrii eſt civitas, celebratæ affuere Epiſcopi ex Calabria, ut tradit Theodoretus, quod ipſum argumentum eſt, longe ante hæc tempora Calabrum nomen in hanc regionem rediiſſe. Ait enim libro ſecundo Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ: „ Sancta Synodus Sardicæ Dei „ gratia coacta a Roma, Hiſpania, Gallia, Italia, Campana, Cala„ bria, Africa, „ & quæ ſequuntur. Calabria præcipue uti magna ac nobilis Italiæ pars, & Græcis orientalibus notiſſima, ſcilicet antea Magna Græcia appellata commemoratur. ³ Jam vero Iſacius in Lycophron. Temeſam Calabriæ urbem ſcribit, & Pauſanias in Eliac. de Temeſa & Euthimo loquens mentionem facit de Calabro fluvio ".

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Medicæ herbæ*. Ab accolis hæc herba *zolla*, a quibuſdam *ſulla* ab aliis *trifolium* appellatur, herba ſcilicet trium foliorum. Virg. lib. 1. Georgic.

..... *Tunc te quoque medica putres*
Accipiunt ſulci.

2. *Lutræ*. Lutra ſive lytra animal eſt amphibium, ſimile fibro, ſo-

la

la cauda differens,cum fiber piſcis caudam habeat. Ait autem Varro lib. IV. *L.L. Lutra & fiber idem ſunt ac vol*i*go*: Lutra *quod ſuccidere dicitur arborum radices in ripa, atque eas diſſolvere*:fiber *ab extrema ora fluminis dextra & ſiniſtra, maxime quod ſol:t videri;& antiqui* fibrum *dicebant extremum;unde in ſagis extrema* fimbriæ *& injecore extremum* fibra:*hinc* fiber *dictus*. Vide Plinium lib. VIII. Cap. XXX.

3. *Metallis*. Vide Metallothecam Vaticanam Michaelis Mercati, Romæ apud Salvioni Sanctiſſimi Pontificis Clementis XI. munificentia excuſam, &Jo.MariæLancifii Archiatri notis diſertiſſimis illuſtratam, cujus typorum correctio nobis ab eodemPontifice benefactore bonarumque artium reſtitutore concredita fuit.

4. *Necydalis*. Vermis iſte erucæ ſimilis, qui apud Indiam, Æthiopiam, & Seres (unde in aliquibus Calabriæ locis,præſertim Conſentiæ *Siricus* appellatur) in aranearum morem tenuiſſima fila ducit, primum quidem *bombylis*, deinde *necydalus*, demum *bombyx* dicitur, voce accepta a barbaris. Vide Plin. lib. XI. cap. XXII. & XXIII. Propert. lib. II. eleg. II.

Nec ſi qua Arabio lucet bombyce puella.

5. *Avos proavoſque videas*. Novi ego Filleni ubi natus ſum Cæſarem Mazzucam hominem ruſticum a Cellariis finitimo oppidulo, qui vitam uſque ad annum centeſimum decimum quintum feliciter traductam in extremis deplorans, *Ebu*, dicebat, *vita mea unius diei*!

6. *Aereum mel, quod manna vocant*. Liquorem hunc Pater meus Antonius, vir probus, mihi adoleſcentulo ſecum prope Fillenum deambulanti, oriente ſole, ac cælo ſereno, in foliis caſtanearum guſtandum tradidit aliquando: erat ſiquidem albi coloris; primumque mihi tunc manna innotuit.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES:

(*a*) *Gallinago*. Nobis *Beccaccia*, *Gallina cieca*, *Acceggia*. Vox compita a Theodoro Gaza; quid ſint Phaſſæ non intelligo.

(*b*) *Diminum & triminum*; *Trimeſtre* appellant Latini & *Bimeſtre*, Græci *Trimenon*, Tuſci *Marzajuolo* & *Marzuolo*. Nos *Diminio*; Hinc Barrius Latinum nomen formavit.

(*c*) *Ille terrarum &c*.Non intelligit hicHoratius de*Caulone* MonteCalabriæ, a quo *Caulonia* Civitas denominata eſt, ut Servius, in 3. Aeneid. & Acron in Horatium ſentiunt;ſed locum intelligit, qui eſt contra Tarentinam regionem,utPorphyrius InHoratium, & Beroaldus in Servium; quod etiam confirmat Antonius Galateus libello de ſitu Japigiæ: quin & carmina Horatiana aperte Tarentinum Aulonem deſignant.

CAPUT XXII.

De Calabriæ planctu.

CUm igitur Calabriæ regio talis ſit, ac longe compendioſa Regibus, ab omni onere etiam juſto vacare deberet, & dignis honoribus honeſtari. Sed, heu tempora, non modo ordinariis exactionibus fatigatur, ſed injuſtis etiam ac gravibus extorſionibus vexatur. Quare multi etiam vineas exciderunt ob nimiam earum cenſus æſtimationem. Adde quod utraque regionis maritima plaga annis ſingulis graviſſime a pyratis infeſtatur; unde oppida pagique crebro direptioni, ſanguini, & igni traduntur; ſegetes exuruntur, vineta, olivetaque, ceteræque arbores exciduntur; pecora, ac pecudes, &, quod miſerabilius & infelicius eſt, utriuſque ſexus, & omnis ætatis homines prædæ dantur. Qua ex re oppida pagive civibus vacui ſunt, & agri multis locis rudes ſunt & inculti. Nemo eſt, qui maria tueatur, itinera a prædonibus & latronibus infeſtata ſecuritati det, tam magnam captivorum manum recenſeat, eoſque a barbarica ſervitute redimat, & Chriſtianæ libertati reddat; ſed ſunt, qui nulla belli neceſſitate ſingulis tribus luſtris omnis ſexus & ætatis populos recenſeat, & vel a pauperrimis tributa exigant. Id quod nequaquam erat apud Romanos, ſed denarius tantum in ſingula capita quotannis Imperio ſolvebatur. Servius Tullius ſextus Romanorum rex cives infra numerum quinque millia æris habentes ſine cenſu reliquit, quaſi tenues & impotentes. Senatus Porſenæ tempore & ſemper in magna neceſſitate plebem a tributo liberavit, decrevitque, ut divites conferrent, qui oneri ferendo eſſent, pauperes ſatis ſtipendii pendere, ſi liberos educent. Adde quod regio ipſa monſtris etiam, regulis inquam & tyrannis abundat, (1) qui eam expilant & deglubunt, ac veluti alteri Campani Læſtrygones ob inexplebilem ſitim & inexauſtam avaritiam mortalium labores depaſcunt in dies; & ſilvas, ſaltus, agros, pabula, flumina, aucupia, venationes, omnia demum populorum jura ſibi uſurparunt. Quare populos ſibi ſubjectos quod eos longe vexent, vexallos, hoc eſt vexatos appellant. Quod Romani modeſtiæ cauſa non ſubjectos appellabant, ſed ſocios. Mercaturam inſuper vilem rem ingenuis hominibus indignam eorum plerique exercent. Apud Romanos in tanto Imperio nequaquam tot famelicæ & inſatiabiles harpyæ erant mortalium labores depaſcentes. Verum enimvero multæ claræ Urbes moleſtiſſimas excuſſere e cervice bipennes, quod duræ ſervitutis jugum ferre non valerent.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Qui eam expilant & deglubunt.* Tiberius, teſte Suetonio in ejus vita cap. XXXII. Principibus Provincias tributis onerandas ſuadentibus hoc vere aureum ac cedro dignum apophthegma ſcripſit: *Boni paſtoris eſt tondere pecus, non deglubere.*

Finis Libri Primi.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Præmittuntur quædam notatu digna antequam Calabria ſingillatim deſcribatur.

NUNC autem, quia de regione univerſe ſatis dictum habeo, ſupereſt ut eam ſingillatim ſcribere aggrediar, ac quicquid quoquo in loco memoratu dignum ſit annotare. Qua in re maius mihi opus incumbit. Nam cum quorundam locorum atque urbium priſca nomina immutata ſint, & oppida quædam interierint prorſus, quorundam, quæ ſolo æquata fuerunt, mutatæ ſedes, magna ad ea indaganda, adhibenda mihi cura fuit, magnus ſubeundus labor. Præſertim etiam quod veteres ſcriptores loca pleraque haud quidem diſtincte, ſed confuſe ſcribant. Siquidem Strabo locorum ordinem interdum ita confundit, ut vix ex eo facile dignoſci poſſint. Nam ſupra Locrum, & Cauloniam, Mamertum, & Brettianam ſilvam eſſe ſcribit, quæ in hac ora non eſſe ſuis locis docebimus. Item poſt Scylaceum Crotoniatarum fines, & Japigum terna promontoria eſſe dicit; ſed qui Locrenſium & Crotoniatarum fines ſint, utpote Crotalus fluvius, aut Semiris, quæve tria hæc promontoria ſint, nequaquam enodat. Rurſus Philoctetem juxta Peteliam Crimiſſam condidiſſe ait, atque Apollodorum dixiſſe Philoctetem in Crimiſſa promontorio agri Crotoniatarum Chonim oppidum extruxiſſe, ſed in qua parte agri Crotoniatæ, utpote levâ aut dextra ſit Crimiſſa promontorium, non elucidat. Et duo oppida in hocpromontorio a Philoctete condita fuiſſe oſtendit, Crimiſſam; & Chonim. Cum de Petelia, & Cerillis fatur adeo implicite ſcribit, ut quo in loco ſint ex eo ſciri non poſſit. Neque hoc crimine carent alii plerique. Adde quod veterum ſcriptorum codices mendis plurimis ſcatent, tum temporum malignitate, tum quia dum quidam eos emendare deſudant, atque elaborant, magis depravant. Neoterici quoque ſcriptores tum veterum mendoſis libris, tum vulgi, & imperitorum opinionibus ac fabellis innixi in multos errores lapſi ſunt. Ut Raphael Volaterranus. Guido Ravennas, Blondus Forolivienſis, Pandolphus Collenutius Piſaurienſis, Sebaſtianus Corradus, & alii plurimi. Quid de vulgaribus ignorantiſſimis ſcriptoribus dicam? Quibus magnæ curæ fuit ingentia quidem, ſed nugis, conviciis & mendaciis conferta volumina ſcribere. Qui ſuos ineptos & indignos & inſanos ac propediem perituros labores Italiæ equiſonibus, muſionibus, laniis, coquis, cauponibus, piſtoribus, bajulis, morionibus, cetariis, fartoribus, cupedinariis, cerdonibus, veteremintariis, & eiuſmodi infimæ ſortis hominibus, & deliris aniculis, & mulierculis, ac demum ſcortis parant. Nam Latine ſcribere neſciunt & Latina quæſtus gratia vulgaria faciunt, quod facilius

ſit

ſit opus diſſolvere quam conficere. Graves autem & eruditi viri gravia, ac Latinæ linguæ nitorem, gravitatem, ac majeſtatem ſectantur, & Latina ſcripta legunt, & Latine ſcribunt, quo ſua ingenia, judicia, ac doctrina ubique Gentium pateant, cunctis utilitati ſint, & æternitate donentur; vulgares vero libellos uti indignas & viles res abominantur & execrantur. (1) Quare ego illis, qui hos aliosque meos libros Latine a me editos in vulgarem ſermonem vertere audebunt, jam nunc Dei iram imprecor, ne exigant annum. Atque ne hæ imprecationes meæ in hujuſmodi improbos, nefarios, & lucriones homines irritæ ſint; Deum ipſum vindicem imploro. Nolo enim meas lucubratiunculas, qualeſcumque hæ ſint in Italia tantum maligni ac ſordidi & imperiti vulgi obtuſo & hebeti judicio exponi, ac brevi aboleri, ſed ubique gentium in eruditorum manibus verſari, & æternitate donari. Futurum eſt enim, & ut quantum auguror, e proximo, ut Latina lingua " in ligno Crucis cum Hebræa & Græca conſecrata " ſimul cum fide & Imperio Romano rurſus univerſum orbem permeet. Vulgares autem libelli propediem cum ſuis Auctoribus interibunt." Quomodo inſuper quæſo eruditi viri, qui ob amorem virtutis, & ſtudioſorum utilitatem ſe totum in bibliothecam abdidit & omnes ſuas curas, omnes cogitationes, laborem, ſtudium, omnem demum operam in diſciplinas Latinique eloquii ſcientiam contulit, animumque ad Latine ſcribendum appulit; judicium, ingenium, & doctrina a vili & ſtolido vulgo cognoſci poteſt? Item ſcribendi phraſis, ſtilus, ornatus, elegantia, eloquentia?" Sed hac de re, & quod ingenuæ diſciplinæ cum vulgo communicandæ non ſint, uberius in libris pro lingua Latina fati ſumus: quare ad inſtitutum redeamus. Attamen id unum præfari mihi viſum fuit, quod loca, quæ ſanctorum nominibus a vulgo appellantur, ſine ſancti additamento ſcribenda, & quæ duobus nominibus ab eo ipſo vulgo appellantur, ut Latinitas patitur, componenda cenſuimus. Non enim portus & mons ſanctus appellandus eſt, aut oppidum ſanctum, quia ſic ignarum vulgus appellat, etiam ſi in eo alicui Sancto ædes dicata ſit. Iam vero Laurentum Latii oppidum a Pico rege conditum *ſanctus Laurentius* vocatur a vulgo; Et Siberena Calabriæ urbs ab Oenotriis extructa *Sancta Severina* a vulgo appellatur, ſunt & alia ejuſmodi prope innumera. Proinde non inſani & ignari vulgi conſuetudinem, ſed hiſtoriæ, & Latinitatis rationem ſequamur. Vulgus enim, ut eſt imperitum & rude, ita eſt credulum, præceps, audax, & obſtinatum, de quo plura diximus in libris pro lingua Latina.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Quare ego illis &c.* Venia dignus eſt Barrius, qui ſæculo illo aureo vixit, cum lingua Italica potiſſimum floreret, quæ ut longe lateque diffunderetur, plerique literatorum huic ſtudio innixi libros e Latino in Italicum ſermonem traducere conabantur. Veritus autem ne ſuos quoque libros, Italicos facerent quos nolebat, præſertim quod Buccatium ceterum eloquentiſſimum Italicæ linguæ ſcriptorem ob notam Calabro idiomati inuſtam, vel carperet, vel contemneret, nil mirum ſi traductoribus maledicta imprecatus eſt. Huc refero Barrium ipſum de quibuſdam nationibus ceterum ſatis inclitis graviter ſenſiſſe, ut videre eſt lib. I. cap. XVI. Neque

enim paucorum defectus integris nationibus vitio vertendi ſunt; neque ut nos defendamus, alii inculpandi. Vide lib. I. cap. XX.

CAPUT II.

De Talao, Lao, Bato fluminibus; Turtura, Aeta; Palæcaſtro, Scalea, Papeſidero, Urſimarſo, Cerillis, Machæra, Chryſcora, Vernicario, Summurano Oppidis; & Pollino Monte.

TAlaus (1) (*a*) amnis nunc Calabriam a Lucania dirimit, cujus meminit Strabo. A Talao ad duos lapides *Turtura* oppidum eſt edito loco a mari M. P. duobus diſtans. Eſt Turturinus ager pabulis & venationi & aucupio aptus, ſunt & in eo ſilvoſa loca: legitur manna, fit ſaccarum & oriza, & ficus optimæ fiunt. Naſcuntur & optima vina. Item calybs & ferrum. Non longe a freto locus eſt, (2) *Palæcaſtrum* vocant, ubi veteris oppidi veſtigia viſuntur. A Turtura ad ſecundum lapidem *Aeta* oppidum eſt, ab *aeto*, quod aquilam ſignificat dictum, edito loco; ſunt enim hic prærupta loca in queis accipitres multigeni congerunt: abeſt a freto M. P. quattuor, eſt Aetinus ager ferax, & venationi & aucupio & pabulis idoneus: extat & ſilva glandifera ad porcos alendos commoda. Naſcuntur & vina generoſa, fit goſſipium, (*b*) legitur manna, naſcitur ſilex, & lapis molaris, & lapis Phrygius. Secus littus (*c*) index paſſim reperitur, lapis eſt, cujus attritu auri & argenti bonitas indicatur. (*d*) In mari portus eſt *Dinus*, & ejuſdem nominis inſula paulum a continenti diſtans, in qua cuniculi ſtabulantur, & circum coralium capitur, fit trichiarum & halecum captura, quæ ſale in cadis condiuntur. Sunt & retia thynnaria. A Dino portu m. p. duobus portus alter exiſtit *Nicolaus* dictus. Inde (3) Scalea oppidum occurrit, Talaus olim dictum, cujus meminit Strabo, qui ait: *Talaus amnis, & Talaus tenuis ſinus; & urbs Talaus paululum a mari ſemota, Lucaniæ poſtrema, Sybaritarum Colonia.* Nunc mari abluitur. Mare enim alicubi creſcit, alicubi recedit. Abeſt a Talao amni m. p. x. *Ab Helea*, ait Strabo *m. p. l. Juxta Talaum Urbem*, ait idem, *Draconis ſacellum erat, qui comitum Ulyſſis unus extitit.* Pandolphus Collenutinus Piſaurienſis parum prudenter Scaleam eſſe Heleam ſcribit, cum ut in Strabone & Plinio videre licet Helea ultra Palinurum ſit, diſtatque a Silari amni m. p. xxxi. Alius quidam Trebatium " Romanum hominem " Heleatam fuiſſe ſomniat: hac, ut quantum auguror, deceptus cauſa, quia Cicero ad Trebatium ipſum ſcribens dicit: *Veni Heleam, & vidi tua, & tuos.* Quaſi vero Romani proceres villas ac rura extra ſolum Romanum non habuerint, in quibus colonos & rerum ſuarum habebant curatores. Scaleanus ager frugifer eſt, & venationi & aucupio, ac pabulis aptus. Extant & ſilvæ glandiferæ ad porcos alendos opportunæ, & ſilvæ ad navium fabricam & domorum tigna commodæ. Fit & in hoc agro ſaccarum, & xylon. Naſcitur plumbum, & vina bonitate præcipua fiunt. Ex adverſo oppidi inſulæ

ſulæ parvæ adjacent non longe a terra. A Scalea ad duos lapides *Laus* fluvius in pontum mergitur (*e*) torentinis & anguillis uber, & circum lutræ ſunt: cujus Strabo itemque Plinius meminere, antiquæ Auſoniæ, Heſperiæ, Oenotriæ, Italiæ, Magnæ Græciæ, & Calabriæ terminus. Eſt & intus oppidum ejuſdem nominis de quo mox. Poſt Laum flumen, (4) (*f*) *Batum* flumen alterum in mare influit, quod pervium ſignificat, torentinis abundans, cujus meminit Plinius. Et ſupra oppidum eſt eodem nomine vetuſtiſſimum ab Auxoniis aut certe ab Oenotriis conditum. Diſtat a mari m. p. duobus. In hoc agro fit ſaccarum, & mel optimum: naſcuntur & vina bonitate mirifica, ager hic fertilis eſt. Provenit affatim radix dulcis: naſcitur cos aquaria. Exciditur lapis molaris, olearius & frumentarius. Eſt & ſilva glandifera ad porcos alendos, & paſcendis pecoribus opportuna. Inde ad ortum proficiſcenti (5) *Papeſiderum* oppidum ſe offert, quaſi admirabile ſidus, ſupra ſaxum ſitum, natura munitum, abeſt a freto m. p. ix. quod ejuſdem nominis fluvius adlabitur, qui Laum amnem influit. Intus (6) *Laum* oppidum exiſtit, loco edito ſitum, vetuſtiſſimum, ab Auxoniis vel Oenotriis conditum, quod Laus fluvius præterfluit de quibus commeminit Plin. lib. iii. " Incola Laus ". Oppidani coriis ſoleiſque concinnandis operam navant. Deinde ad occiduum redeunti *Merimagnum* oppidum offertur, in cujus agro pabula inſignia ſunt, fit caſeus probatiſſimus, & mel non vulgare, oriuntur beryllì. Ubi hinc ceſſeris (7) (*g*) *Urſimarſum* oppidum invenies, ab eventu fortaſſe, hoc eſt ab urſi morſu *o* in *a* verſo dictum. *Albiſtrum* olim Ptolemæo humili petra ſitum, cui maximi imminent montes, ſed mutata ſede in radicibus Apennini, quod ejuſdem nominis fluvius torentinis & anguillis fecundus præterfluit, qui Lao fluvio miſcetur. Hic lutræ ſunt, abeſt a mari M. P. v. a Lao amni duobus In hoc agro vina, olea, & mella laudabilia fiunt, extat & ſilva ad domorum tigna & navium fabricam apta, & venationi commoda, provenit terebinthus affatim. Naſcitur lapis molaris, frumentarius & olearius. Et gypſum e terra effoditur. Sunt & teſtudines terreſtres. Ad mare (8) *Cerilli* oppidum eſt vetuſtum, edito loco ſitum, ab Auxoniis vel ab Oenotriis conditum, abeſt a Lao flu. M. P. vii. Jam certe oſtendi oram hanc ac totam Calabriam ab Auxoniis indigenis Aſchenazi poſteris initio fuiſſe habitatam, rare tamen, inde ab Oenotriis occupatam, & crebris oppidis cultam. Cerillorum meminit Strabo libro ſexto, qui ait: *Iſthmus a Thuriis in Cerillo extenditur prope Laum. Ipſius autem iſthmi milliaria ſunt triginta ſeptem cum dimidio. Supraque hos Brettii Cherroneſum habitant. In qua iſthmo pars Phocenſium habitavit, ut Herodotus libro primo tradit*. Eſt & Cerilli promontorium Talai ſinus finis, & portus Parthenius, cujus meminit Plinius. In Cerillenſi agro vinum bonitate mirificum naſcitur, quod Romæ habetur in pretio, ſubeſt & oleum clarum, fit & ſaccarum, ex oleribus cepæ laudantur. Mare hoc & Scaleanum piſcoſum eſt, ubi thynni, & alii nobiles piſces capiuntur. Contra oppidum inſula parva adjacet modicum a terra diſtans. A Cerillis ad ſecundum lapidem *Diamas* fluvius freto miſcetur. Hic portus Phocenſium eſt, cujus Plinius commeminit, quod Phocenſes poſt Trojæ ruinas Rhegium primo pervenientes, poſtea huc commigrarint, ut Iſacius in Lycophronem ſcribit. Sunt autem Phocenſes Græciæ populi, qui aliquot urbes in Calabria condiderunt, ut Amphiſſam,
ut

ut Criſſam, ut Hyelam, ut Lagariam, ut Ariantham, ut alias multas. Supra Cerillos paulum (9) *Machara* oppidum eſt, quod gladium ſignificat, cum ſpectato vino. In cujus agro berylli oriuntur. E regione Machæræ, *Chryſeora* oppidum exiſtit editiori loco ſuper ſaxum ſitum, quaſi aureus mons, quæ modicum inter ſe & a Cerillis diſtant. Hic etiam generoſa vina fiunt, naſcuntur berylli, & ſilices, & lapis Phrygius, provenit terebinthus & vitex: ſunt & caſtaneta ingentia & ſilvæ glandiferæ ad porcos alendos opportunæ, præſtant & ubera gregibus armentiſque paſcua. Congerunt & in his locis accipitres multigeni, & ſilveſtria animalia ſtabulantur, unde & nobilis venatus fit: in hac ora paſſim, & ubertim (*b*) fœnicula marina naſcuntur. A Chryſeora M. P. quatuor (*i*) *Vernicarium* oppidum eſt, a vernante aere dictum, forte (10) *Apruſtum* Plinio, in cujus agro ſilvæ ſunt ad domorum tigna & navium fabricam aptæ, provenit terebinthus. Procreantur teſtudines terreſtres. Inde eſt (11) (*k*) *Summuranum* oppidum, cujus meminit Antoninus Pius in itinerario, qui fuit anno Chriſti cxl. ex Syphæi ruinis, ut autumo, excitatum, quod *Sybaris* fluvius torentinis & anguillis uber præterfluit, ubi gammarorum magna copia naſcitur. Hic ſericum optimum fit, texuntur panni nobiles ex ſtamine laneo, vel lineo, vel bombiceo, vel goſſipino, & ſubtegmine laneo albi coloris. Genus hoc panni *frondinum* vocant. Celebratur mercatus annuatim. In hoc agro oriuntur berylli, gypſum, & ſpecularis lapis: legitur manna. Provenit & tragium, quod herbarii & pharmacopolæ Calabri dictamum appellant, habet enim, ut Dioſcorides ſcribit, dictami vim & utramque herbam in Creta tantum naſci ait. Eſt & in agro hoc planicies ingens, (*l*) *Teneſius campus* dictus, agricolationi, pabulis, & aucupio percommoda, inde vallis eſt amœniſſima limpidis aquis referta. A Septentrionali parte mons eſt ſublimis (12) *Pollinus* a polleo dictus, quod nobilibus herbis medelæ commodis polleat. Provenit enim ibi, ut ab herbariis accepi, tragium dictamum Cretenſe, chamælcon bigenum, draucus, meum, nardus, celtica, anonides, anemone, peucedamum, turbit, reubarbarum, pyrethrum, juniperus ubertim, ſtellaria, imperatoria, cardus maſticem fundens, dracagas, cythiſus, unde & caſeus & hippaces probatiſſimi fiunt: erumpunt & in hoc monte aliæ plures nobiliſſimæ herbæ, ſunt & aurifodinæ. Naſcitur & lapis Phrygius fungos procreans in ſingulos menſes eſu ſuaves & innoxios, eſt mediocriter ponderoſus, & inæquali coloris concretione, candidas cadmiæ modo venas habens: Quam rude vulgus ex lyncis urina condenſem falſo putat, cum *ex ea*, ait Plinius, *gemma fiat, quam lynx mortalium uſui invidens, ut primum mingerit terra obruit*. Phrygius autem lapis, ut ait idem libro trigeſimoſexto, gleba eſt pumicoſa.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Talaus amnis*. Vide adnotationes lib. I. cap. I. num. 1.

2. *Palæcaſtrum*. A Græco παλαιός *antiquus* quaſi *Caſtrum vetus*.

3. *Scalea*. *Talaus* ex Strabone lib. VI. vocabatur. Quamvis Cluerius *Veliam*, ſeu *Eleam* fuiſſe ſatis inepte aſſerat.

Ex

Ex hoc loco fuerunt quidem viri literis, armiſque conſpicui, quos inter *Aldemarius*, ſive *Alderanus* primus & alter Regi Roberto apprime chari ac nobiliſſimis muneribus inſigniti, ut liquet ex inſcriptione in Eccleſia S. Nicolai ejuſdem loci: *Gaudius* item Regius Conſiliarius, *Paulus* Juſtitiarius, *Petrus* Rationalis, *Rugerius*, *Leonardus*, omnes ex illuſtri *Romanorum* familia, *Joannes Jacobus Palemonius* Epiſcopus Martyranenſis, majorum noſtrorum ætate, *Petrus* Epiſcopus Neocaſtrenſis: & noſtris temporibus *Gregorius Caloprese* Medicus & Philoſophus præſtantiſſimus, edidit quædam. In Diœceſi Caſſanenſi.

4. *Batum*. Nunc vulgo appellatur *Abate Marco*. Ita Stephanus in lex.

5. *Papeſiderum*. Patria *Joſephi Battaglia*, Epiſcopi Montis Marani ann. 1657. *M.S. Martyr.* in ead. Diœc.

6. *Laum*. Vulgo *Laino*. Patria *Hyacinthi Maradea*, Epiſcopi Policaſtrenſis ann. 1696. in ead. Diœc.

7. *Urſimarſum*. Patria *Nicolai Foraſterii*, Regii Conſiliarii. In Diœceſi Caſſanenſi.

8. *Cerilli*. Civitas Romanæ Reipublicæ chara ac fideliſſima adverſus Annibalem teſte Silio lib. VIII.

.... *Hunc ſeſe extollere miles*
Leucoſia e ſcopulis, nunc quem Picentia Peſtæ
Miſit, & exhauſtæ mox Poeno Marte Cerilla,
Hunc Silaris &c.

Civitas olim Epiſcopalis apud Ughellum tom. IX. ſub Martino Papa circa annum 649. Non ſemel a Turcis direpta. In Diœceſi S. Marci.

9. *Machæra*. Vulgo *Majerà*. Patria *Silveſtri* Ordinis Minimorum meritis, & doctrina conſpicui. In ead. Diœc.

10. *Apruſtum*. Potius Caſtrovillaro, quam Vernicario aptari conjicitur. Vide lib. V. cap. XVII.

11. *Summuranum*. Vide Jo: Leonardum Tuſarelli ex eodem loco, in ſuo opere *de Phlebotomia* Italice exarato. Eſt in Diœceſi Caſſanenſi.

12. *Pollinus*. Alii *Apollineum* vocant, quod ad rem medicam pertineat. Armenta ad radices hujus montis paſcentia ob herbarum bonitatem & copiam lac probatiſſimum producunt, ex quo fit caſeus adeo rarus, ut magnorum Principum menſis non vulgaribus reſervetur; quinimo in proverbium abierit *Caſeus Apollineus*.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Talaus amnis nunc Calabriam a Lucania dirimit*. In Strabone legitur *Laus* amnis, *Laus* ſinus, & *Laus* urbs, non *Talaus* ut Barrius vult, qui Guarini ineptam interpretationem ſequutus in eandem incidit foveam, in quam ipſe Guarinus prolapſus eſt. Hodie *Scalea*.

(*b*) *Legitur manna*. Manna vox eſt barbara: mel roſcidum, & mel aereum Ariſtoteli, ſal Indicum etiam antiquioribus.

(*c*) *Index paſſim reperitur*. Index lapis, qui a nobis *Paragone* dicitur, lapis Lydius ab eruditis & ab Ovidio appellatur.

(*d*) *In mari portus eſt Dinus & ejuſdem nominis Inſula*. Dicitur Inſula Aedina, quia ibi parva erat ædes, in qua Venus colebatur, quam poſtea in Divæ Mariæ Templum tranſmutarunt. Aedinam etiam appellat Auctor noſtrorum Annalium. Alii Dionem In-

Inſulam, ut apparet ex ſaxo & Epigrammate marmori ſculpto.

(e) *Torentinis & anguillis uber*. Trutas intelligit, quas nos trottas appellamus. Vocantur tamen ab antiquis *Varius*,& *Lupus Varius*.

(f) *Batum flumen*. Batum flumen eſt illud quod *Sabatum* appellat Antoninus Pius, *Ocynarum* & *Terinam* alii, prope *Terinam* urbem. Plinius vero poſt Laum *Batum*, ſeu *Baletum* recenſet, quia nullo ordine in Coſmographia utitur.

(g) *Urſimarſum*. Oppidum ab eventu fortaſſe, hoc eſt ab urſi morſu o in *a* verſo, dictum *Albiſtrum* olim, Ptolemæo *Urſomartium*,quod ibi ſint urſi pugnantes & bellantes, hoc etiam epithetum dedit Virgil. Lupo,*Martius a ſtabulis lupus*, quod armenta depopuletur, tamquam miles. Creditur a Barrio *Albiſtrum*, vel *Numiſtrum*; ſed nemo poteſt priſcarum urbium certum deſignare locum, cum omnia bellorum injuria mutata ſint, & nomina corrupta: ſatis erit, ſi non tenuerimus ex animo rem, ſi prope accedamus. Plinius lib.5. cap.11. *Numeſtranos* inter Mediterraneos Lucanorum locat.

(h) *Fœnicula marina*. Critami appellantur.

(i) *Vernicarium forte Apruſtum Plinio*. Vernicarius putatur a Barrio *Apruſtum*; ſed cum Plinius *Apruſtenos* Oenotrorum non Brutiorum vocet, non video quomodo deſcendam in hanc opinionem: nam ſi diceret, *Brutiorum* laberetur, & ſibi ipſi contradiceret, cum *Conſentia* deſcribatur in mediterraneis Brutiorum.

(k) *Inde eſt Summuranum oppidum*. Credit hic *Summuranum* eſſe oppidum illud, quod nunc *Caſtrovillarum* appellatur; ſed potius eſt illud, quod nunc *Moranum* vocamus, nomine paulum ab antiquo immutato. Sed cum in antiquiſſimo ſaxo legatur *Muranum*, credendum eſt *Muranum* eſſe *Murano*, & *Summuranum Caſtrovillarum*.

(l) *Teneſius campus dictus*. Dicitur campus *Temeſius*, non *Teneſius*, a *Temeſa*, ſeu *Temeſi* Civitate; Quia Temſa dives erat agri, ac ſuos fines longe lateque protendebat.

CAPUT III.

De Sybari, & Iſauro fluminibus; Saracena, Altimontio, Nineto, Policaſtrello, Folono, Agatha, & Gineto Oppidis.

HIC Sybaris fluvius oritur: non longe a Summurano *Sypbæi* oppidi veſtigia viſuntur, cujus meminit Livius, quod una cum aliis quibuſdam Calabriæ oppidis ad Romanos rediiſſe tradit. (1) (*a*) Ubi Summurano abieris tenderiſque ad occiduum, *Saracenam* oppidum invenies, *Seſtum* olim, ut conjicio, dictum, ab Oenotriis conditum, ut ſcribit Stephanus, qui ait: *Seſtium urbs Oenotrorum mediterranea*. Abeſt a ſummurano m. p. quatuor, quod *Garga* fluvius adlabitur frigidiſſimus qui Sybari miſcetur. In delubro,quod divo Leoni eſt dicatum, quorundam ſanctorum fru-

fruſta aſſervantur, ut mentum Joannis Baptiſtæ, fruſtum veſtis Chriſti, fruſta Petri, & Pauli, Andreæ, & Bartholomæi Apoſtolorum, Georgii, Cornelii, Cypriani, Theodori, digitus Stephani protomartyris, dens genuinus Blaſii, coſta Luciæ, phiala vitrea cum particula unguenti, quo Maria Magdalena Chriſti pedes unxit. Eſt & arcula cum quorumdam aliorum ſanctorum fruſtis. In hoc agro vina generoſa naſcuntur, fiunt & olea nobilia, legitur manna, fit goſſipium, naſcitur plumbum, ſunt & aurifodinæ, eximitur gypſum. Gypſi, ut ait Plinius, duo genera, alterum e lapide coquitur, alterum e terra effoditur. Qui coquitur lapis, non diſſimilis alabraſtite eſſe debet, aut marmoroſo, coquitur fimo bubulo, ut celerius uratur. Omnium autem optimum fieri compertum e lapide ſpeculari ſquammam vitalem habente, finditur in tenuiſſimas cruſtas. De quo Plinius libro trigeſimo ſexto cap. 22. ſit ait, „Lapis ſpecularis faciliore „ multo natura finditur in quaslibet tenues cruſtas„, talcum appellat aromatariorum turba. Eſt & in agro hoc *Charitoros*, ideſt gratiæ mons Apennini, herbis medendi arti commodis oppletus, ſunt & ſilvæ glandiferæ alendis porcis aptæ, fiunt venationes nobiles, ſtabulantur & lynces. Poſt Saracenam M. P. quinque (2) (*b*) *Altimontum* eſt oppidum vetuſtum edito loco, *Balbia* olim dictum. Sed an ab Auxoniis, an ab Oenotriis conditum ſit, ignoratur. Unde vinum Balbinum bonitate præcipuum, cujus meminit Plinius libro quartodecimo, illudque cum aliis Calabris vinis plurimum commendat. De quo Athenæus libro primo inquit: „ Vinum „ Balbinum generoſum & admodum auſterum, & ſemper ſeipſo melius „ naſcitur„. Hinc vitis Balbina, alias Byblina in Siciliam allata eſt, ut Athenæus tradit, qui ſic libro primo ſcribit:„ Hippias Rheginus vitem „ illam vocatam fuiſſe Byblinam aſſeruit, quam Pollis Argivus, qui Sy„ racuſis regnavit, primus ad Syracuſas ex Italia detulit, & id fortaſſe „ vinum, quod dicitur Polium apud Siculos, ipſum eſt Byblinum„. Hic emporium bis annis ſingulis celebratur. In phano beatæ Mariæ multorum ſanctorum fruſta aſſervantur. Eſt enim ſpinarum una coronæ dominicæ, fruſtum crucis Chriſti, coxendix cum crure & pede cum carne & cute Joannis Chryſoſtomi, lacertus divi Baſilii, pars crinium beatæ Mariæ Virginis, & Mariæ Magdalenæ, fruſtum Mathiæ, & Philippi Apoſtolorum, Pontiani, Laurentii, Stephani Protomartyris, Barbaræ, Claræ, Georgii, Gamalielis, Virgæ Moyſis, & aliorum quorundam, pars digiti Thomæ Aquini, Sanguinis Blaſii Epiſcopi. Jacet & corpus beati Pauli Melivitenſis ordinis Prædicatorum. Eſt in hoc agro *Beatæ Mariæ Aquæformoſæ* cognomine templum, Ciſtercienſium Monachorum Cœnobium, in quo multorum quoque Sanctorum fruſta aſſervantur. Sunt enim fruſta veſtis Chriſti, ac beatæ Mariæ Virg. Sixti, Gregorii, & Silveſtri Rom. Pont. Apoſtolorum Thomæ, Jacobi, Simonis, Judæ, & Philippi: Item Joannis Bapt. Chryſogoni, Fabiani, Phantini, Senatoris, Luciani, Chryſanthi & Dariæ, Paulinæ, Annæ, Feliciſſimi, & Agapiti, Theodori, Primi & Feliciani, quattuor Coronatorum, Bibianæ, Marii, Marthæ, Audifacis, & Abacu, Vitalis, Margaritæ, Armeniæ, Blaſii, Saturnini, Barbaræ, Nerei, Achillei, & Pancratii, Mennæ, Georgii, Creſcentii, & ſociorum, & aliorum quorundam. Non longe a Phano hoc vallis eſt, in cujus medio rivus labitur & in altera parte (3) caſtaneæ, in altera

ra cerri naſcuntur, ita ut in hac nulla caſtanea, in illa cerrus nullus oriatur, ut naturæ miraculum ſit. In hoc Balbino agro montes ſunt nativi ſalis candiſſimi, quod lapicidinarum modo cæditur, eſt pellucidus, denſus, concretione ſua æqualis, nec lapidoſus, intus gemma eſt ſalis candidi ac translucidi. Naſcitur & alabaſtrites. Exſtant & aurifodinæ duobus locis, & argentifodinæ, ferrifodinæ, & lapis cyaneus. In hujus agri apennino naſcitur cryſtallus, exciditur gypſum. Eſt & Balbinus ager frumenti, & aliarum frugum ferax, & pabulis aptus, quem *Grondus* fluvius irrigat, torentinis & anguillis uber, ubi & lutræ ſunt. Naſcitur in montibus Tyrus fluvius " qui Altimontenſem agrum a Saracinenſi dirimit ". Stabulantur & ſilveſtres quadrupedes, fiunt & aucupia phaſianorum, perdicum, & aliarum avium. Exiſtit & ſilva glandifera ad porcos alendos commoda, optimaque gregibus armentiſque pabula ſuggerens. Sunt & caſtaneta, legitur & in agro hoc manna. A Balbia ad quintum lapidem, *Ninetum* oppidum eſt, (c) *Donatum* vulgus vocat, Ninæa olim dictum, ab Oenotriis conditum, ut ſcribit Stephanus, *Ninæa* inquit, *urbs Oenotriorum mediterranea*. In hoc agro Grondus & Acida fluvii naſcuntur, qui Iſauro fluvio miſcentur. Naſcuntur berylli & ſilex, ſunt & montes nativi ſalis. Provenit terebinthus, & juniperus frequens. Fiunt vina, olea, & mella non vulgaria: erumpunt & perſpicui fontes. Eſt & mons celſus in Apennino, cui (d) *Mula* eſt nomen, nobilibus herbis medelæ aptis refertus, in quo cryſtallus gignitur. Atque in ima ejus parte quadam ſinopis naſcitur nobilis, & lapis Phrygius provenit, & terebynthus. Eſt & ſilva glandifera alendis porcis opportuna, ſuggerit & gregibus armentiſque pabula. Exiſtunt & caſtaneta, necnon ſilvæ ad domorum tigna reliquave utenſilia, & ad navium fabricam aptæ. Stabulantur in montibus ſilviſque apri, capreæ, & alia ſilveſtria animalia. Nidificant & accipitres multigeni, unde & venationes nobiles fiunt. Non longe a Donato *Policaſtrellum* oppidulum eſt. In cujus agro lapis molaris, frumentarius & olearius, & cos aquaria naſcuntur, in montibus cryſtallus gignitur. Poſtea eſt (e) *Folonum* oppidum, quaſi folca, hoc eſt ferarum cubile inter *Roſam*, & *Acidam* amnes, quorum alter torentinis & anguillis fecundus eſt, & uterque *Iſauro* miſcetur, fortaſſe *Ariantha*, quam, ait Stephanus Phocenſes inter duos fluvios condiderunt. Cum enim, ut oſtendi, ante caſum Trojæ Auxonii indigenæ, & inde Oenotrii advenæ, & poſt Trojæ ruinas, præter ceteros, Phocenſes Calabriam incoluerint, urbeſque in ea extruxerint, & harum quarundam nomina immutata ſint (quædam enim priſca nomina aut integra, aut literis tantum vel ſyllabis immutatis retinent) difficile eſt quænam hæ ſint pro certo aſſerere. Folonenſis ager frugifer eſt, & paſcendis pecoribus aptus, quamobrem armentis abundat & gregibus. Sunt & in agro hoc glandiferæ arbores ad porcos alendos opportunæ; ſunt & caſtaneta, ſed caſtaneæ inſitæ ſunt. Naſcuntur & præclara vina, exciditur lapis molaris, frumentarius & olearius. Non procul ab oppido uberrimus fons e ſaxo manat, ut ſtatim flumen fiat torentinis affluens. A Folono ad quartum lapidem (4) (f) *Agatha* oppidum eſt, Artemiſium, ut arbitror, ab Oenotriis, ait Stephanus, conditum, incola Artemiata: Diſtat a freto M. P. octo, in hoc agro

agro (5) *Iſaurus* fluvius piſculentus oritur. Naſcitur chalcanthum, & rubrica fabrilis, & lapis Phrygius, legitur manna. Sunt Silvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ, & ſilvæ ſilveſtribus arboribus oppletæ, præſtant & pecuariis pabula. Agathini adeo agiles ſunt & apti, ut veluti viverræ fere celſiſſimas arbores ſcandant, & unco ramis appliciti ex alia in aliam tranſeant venantes glires. Ab Urſimarſi agro hucuſque, & deinceps Leucopetram uſque in Apennino apri, cervi, capreæ, ſciuri, lynces, martes, meles, viverræ, lepores, iſtrices, herinacei, & alicubi urſi etiam ſtabulantur, unde & pulchræ venationes fiunt. In planis autem locis optima phaſianorum, externarum, perdicum, coturnicum, & aliarum avium aucupia. Nec deſunt teſtudines: congerunt & in præruptis locis accipitres multigeni, & hi optimi. Ac paſſim terebinthus abunde naſcitur, ex qua terebenthina fit, quæ etiam ex pino, abiete, & larice fit. Cumque, ut dixi, paſſim in Calabria flumina, & perennes ac perſpicui fontes, tum amœnæ valles, colleſque, & optima pabula, & caſtaneta, glandiferæque ſilvæ ſint, & nec nimius calor, nec vehemens algor in ea vigeat, ſed temperata cæli temperies; præter cetera, vulgo nobiles pecuariæ habentur. Ab Agatha M. P. quatuor (6) *Cinetum* ſive Thyetum oppidum eſt; (g) Thyella Oenotriorum urbs, ait Stephanus, in qua pars Phocenſium habitavit. Eſt a mari M P tribus, quod ejuſdem nominis fluvius præterfluit, qui vehementi impetu ſe in mare præcipitat, & ob id formidabilis eſt nautis. In hoc agro fit ſaccarum, exiſtunt & horti nemoroſi malorum aureorum & limonum. Fiunt Gineti opera figlina, fiunt & ficus probatiſſimæ: naſcitur ferrum, chalcanthum, & lapis ophites. Inter Ginetum & Agatham fragarum mira ubertas naſcitur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Ubi &c. Saracenam.* Ex hoc loco prodierunt *B. Angelus Alepartus* unus ex ſociis S. Franciſci de Paula, ut ait Iſidorus Tuſcanus lib. 1. cap. xv. *Franciſcus Cacciavillanus* Presbyter & Parochus S. Mariæ de Gambio, miraculis clarus, ut ex M.S. Dominici Martyre quod in Bibliotheca Collegii Calabri S. Franciſci de Paula, ad Montes dicti, Romæ aſſervatur, tom. I. pag. 333. *Joſeph Pace* Presbyter morum ſanctitate conſpicuus, de quo Pompejus Sarnellus tom. III. Vitarum Presbyterorum. *Horatius Capalbus*, Vicarius Apoſtolicus Policaſtri, & Epiſcopus Biſidianenſis electus. *Michael Angelus Donatus* Vicarius Generalis, qui typis edidit volumen cui titulus *Aſyla immunitatis* Romæ 1652. *Perſius Cervinus* in variis monumentis M.S. maxime in ſuis *Elegiis* typis donatis clariſſimus. Et noſtris temporibus, *Nicolaus de Caprio* Epiſcopus Jovinatii, *Ludovicus Albertus Aloyſius* Ordinis Prædicatorum Provincialis emeritus, a quo Dialecticę elementis inſtitutus fui, *Dominicus Serius* ex Dominicana itidem familia ſacræ Theologiæ Profeſſor, amicus noſter, edidit quædam. *Angelus* ordinis Minimorum, pietate & pœnitentia præclarus. Eſt in Diœceſi Caſſanenſi.

2. *Altimontum*. Poſt *Balbiæ* nomen ſequioribus ſeculis, ut ait Mar-

ra ſuper familia *Sangineta*, vocatum fuit *Braallum* ſive *Bragallum*, quemadmodum etiam legi tur in variis monumentis: tum a Rege Roberto anno 1337. ad preces Comitis Philippi Sangineti mutatum fuit in *Altifluvium*; cumque ſic nec Comiti arrideret, tandem a Regina Joanna anno 1352. *Altimontum* fuit appellatum, quod nomen etiamnum retinet. Patria *Felicis Campilongo* Caroli V. Imperatoris Familiaris, ut ex diplomate die 22. Martii 1536. cujus exemplar apud nobilem *Campilongorum* familiam S. Marci aſſervatur. *Joannis Pauli Gualterii* ſcriptoris diſertiſſimi, quem aliqui *Terrænovæ* in ulteriori Calabria natum volunt, aliorumque virorum pietate, & literis conſpicuorum. Ex MS. Mart. In Diœceſi Caſſanenſi. In hoc agro extat & *Lungrum* oppidum, patria *Gabrielis de Marchis* Græce peritiſſimi, poſtea Epiſcopi Sorani ann. 1715. edidit quædam *M.S. Mart.*

3. *Caſtaneæ*. Gulielmus Canterus in Notis ad Lycophronem, *Caſtanæa*, ait, *Magneſiæ urbs, de qua dicta ſunt ſecundum quoſdam τὰ κασάνα caſtania, ſicut a Ceraſunte ceraſa*.

4. *Agatha*. Ex hoc loco fuit *Julius de Legibus* in Romana Curia cauſarum Patronus celebris, ut ex inſcriptione quæ extat Romæ in Eccleſia S. Franciſci de Paula ad Montes dicti, ubi ſepultus eſt anno 1666. *Joannes Baptiſta Jannella* Ordinis Minimorum edidit Genealogiam ſui Inſtituti Romæ 1621. Topp.. *Marinus Bolotta* Regiæ Cam. Præſes Topp. de orig trib. Eſt in Diœceſi S. Marci.

5. *Iſaurus*. Eſt & alius *Iſaurus* in Umbria ad cujus oſtium ſita eſt Urbs *Piſaurum*. Plin. lib. III. cap. XIV. Et *Iſauria* regio Aſiæ eſt, pars Galatiæ Auſtralis, non longe a monte Tauro, unde Leo *Iſauricus* Imperator. Alter *Iſaurus* Crotonis agrum adlabitur.

6. *Ginetum*. Vulgo *Sanginето*; ubi antiquiſſima Sanginetorum familia: ſed an ab oppido familia, vel a familia oppidum nomen habuerit, incertum. Ex hoc loco fuit *Marius Junti* eruditiſſimus: ex Ferd. Marra. *Guidus* ejus filius, Dux militum. *Petrus* Ordinis Minimorum laicus, morum ſanctitate conſpicuus. Ita Dominicus Martyre auctor contemporaneus in ſuo MS. tom. I. cap. XIV. num. 28.

SERT. QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Ubi &c. Saracenam oppidum invenies Seſtum olim*. Hoc eſt divinare, nec probant verba Stephani, cum dicit *Seſtum* Urbs Oenotriorum Mediterraneorum eſſe; nam multæ ſunt in Oenotria Urbes Mediterraneæ, nec neceſſe eſt in rebus tam dubiis proferre ſententiam.

(*b*) *Altimontum Oppidum vetuſtum, Balbia olim dictum*. Divinare eſt, arbitrari hoc oppidum eſſe *Balbiam*, quoniam det vina generoſa, cum omnis hic tractus hujuſmodi munere gaudeat.

(*c*) *Donatum vulgus vocat, Ninæa olim dictum ab Oenotriis conditum, ut ſcribit Stephanus*. Divinare eſt, hoc oppidum credere Ninæam, vel Ninætum, quoniam ex Stephano fuerit ab Oenotriis conditum.

(*d*) *Mula mons*. Mons *Myla* appellatur a ſcriptore noſtrorum Annalium; inde nos *Mula* y in *u* mutato.

(*e*) *Folonum, Ariantha olim*. Hoc di-

divinare eſt; nec quia Stephanus dicit Phocenſes *Ariantham* inter duos fluvios condidiſſe,& *Folonum* poſitum ſit inter *Roſam Folonum* & *Acidam* amnes, idcirco dicendum eſt *Ariantham* eſſe *Folonum*.

(*f*) *Agatha oppidum; Artemiſium ut arbitror*. Quis hoc credat? Nec affinitas vocum ea eſt, ut facile probet *Agatham* eſſe *Artemiſium*: Nec verba Stephani, cum ait *Artemiſium* ab Oenotriis conditum, quidquam in hac re juvant.

(*g*) *Thyella Oenotriorum urbs, ait Stephanus*. Non probant verba Stephani *Ginetum* eſſe *Thyellam*. Liber noſtrorum Annalium *Thietum* appellat. Fortaſſe Barrii conjectura non omnino inanis. Nunc *Sangineto*.

CAPUT IV.

De Bombicino, Blanda, Bonifato, Temſa, Vergiano, Marco ejuſque Pagis.

A Gineto ad quattuor lapides (1) (*a*) *Bombicinum* oppidum eſt: in cujus agro ſaccarum fit, naſcitur terebinthus. Extra oppidum beati Cyriaci templum eſt, & divi Baſilii monachorum monaſterium. In quo templo ipſius Cyriaci monachi corpus jacet. Exiſtunt in hoc agro horti nemoroſi limonum & malorum aureorum. Ad mare (2) (*b*) *Blanda* oppidum eſt edito loco, ab aere blando ſalubrique dictum " cum portu Phocenſium cujus commeminit Plinius: *Portus* inquit, *Parthenius*, *& Phocenſium*". *Bellividerium* vulgus vocat, ab Auxoniis, aut ab Oenotriis conditum, & inde a Phocenſibus habitatum, quod *Soleum* flumen adlabitur, abeſt a Cerillis M. P. novem. Hujus oppidi meminit Plinius, itemque Mela, qui ipſum inter Laum flumen, & Temeſam urbem locant," & Ptolemæus, licet ipſum mediterraneum ſcribat". Quod oppidum oppugnavit Fabius, ut Livius Bel. Pun. libro quarto tradit. Qui hanc urbem Blandas plurativo numero inclinat, & in Lucania ponit, alicujus auctoris ſcriptis deceptus: ut Plutarchus, qui Vibonem Lucaniæ urbem eſſe ſcribit. In Blandienſi agro fit ſaccarum, & goſſipium, ac ficus generoſæ, naſcuntur & vina & olea præclara, naſcuntur & tubera, fit & ſericum nobile. Supra Blandam M. P. quattuor parte leva (3) *Bonifatum* oppidum eſt. (*c*) Hanc Hyelam eſſe arbitror: de qua Herodotus in Clio ſit ait: „ Hyela civitas eſt, quam Phocenſes Rhegium cum liberis & uxoribus „ pervenientes in agro Oenotriæ condiderunt „. Non in Rhegino agro, qui ad Metaurum amnem prope Taurianum protenditur, urbes condiderunt Phocenſes. Fit Bonifati caſeus laudatiſſimus. Ubi & pulchri ovium greges ſunt, fit & vinum & ſericum nobile, ac ficus optimæ. Ad mare (*d*) *Lampetes* promontorium eſt, Terinæi ſinus initium, diſtat a Blanda m. p. ſex. Milliario ab eo ſtatio eſt. Meminit de hoc promontorio Lampete Lycophron, ut alibi dicemus. Supra eſt (4) *Melvitum* civitas olim Epiſcopalis ſedes, ſed in Marcum translata, " aut ei adjuncta fuit," a vitium vinique bonitate dicta, edito loco (5) (*e*) TEM-

TEMSA quondam appellata, præter quam Iſaurus fluvius excurrit. Abeſt a freto m. p. ſex. Hic arx eſt natura inde manu munitiſſima, & urbi incumbit. Eſt quidem vetuſtiſſima urbs ab Auxoniis condita, Homeri & Lycophronis, aliorumque poetarum præconio clara. De qua ita Strabo libro ſexto ſcribit: „ A Lao prima urbs Brettiæ Temeſa,
„ quam Auxonii condiderunt, noſtræ autem ætatis homines Temſam
„ etiam vocitant. Poſt illos eam habuerunt Thoantis comites Ætoli,
„ quos ejecere Brettii. Prope Temeſam Sacellum eſt oleaſtris circum-
„ ſeptum Politæ Ulyſſis ſocio dicatum. Quem barbarorum fraude tru-
„ cidatum graves excitaſſe iras tradunt. Ab eoque extare proverbium:
„ Heroem Temeſæ ingruere ſibi dicat nemo. Locrenſibus autem Ze-
„ phyriis ipſa urbe potitis Euthymum fabulantur pugilem, poſtquam
„ ad eum deſcendiſſet, victorem evaſiſſe pugna, atque ut finitimos ab
„ eo tributo abſolveret coegiſſe. Hujuſque Temeſæ poetam memi-
„ niſſe ajunt, non autem illius, quæ in Cypro eſt, Temeſæ. Nam utro-
„ que modo dicitur, quod ad Temeſam ærarium eſt, & æriſodina-
„ rum locus oſtenditur, quæ hiſce defecere annis „. Quod autem Strabo hanc primam a Lao Brettiæ urbem dicat, de claris quidem urbibus intelligit, nam & ipſe Cerillos prope Laum, & Plinius itemque Mela Blandam inter Laum & Temeſam ponunt. Item Strabo ipſe Temeſæ Terinam proximam ſcribit, quæ multum abeſt, inde in maritima ora Hipponium, & Medamam & Scyllæum tantum ſcribit. Meminit de Temeſa Ovid. Faſt. libro quinto. Ubi ait:

Rurſus aquam tangit. Temeſæaque concrepat æra;

Et alibi:

Et quamvis aliquis Temeſæa removerit æra:

Et Meth. libro ſeptimo Medeam ſic facit loquentem:

Te quoque luna trabo, quamvis Temeſæa labores
Aera tuos minuant.

Et lib. XV.

. . . . Temeſeſque metalla;
Leucoſiamque petit.

Item Statius Syl. libro primo:

Et quis ſe totis Temeſe dedit aucta metallis;

Et rurſus:

. . . . Nuſquam Temeſæa notabis
Æra.

Et Homerus Odyſſ. libro primo:

Pallas ipſa Telemacho,
Nunc autem ſic cum navi deveni & ſociis;
Navigans nigrum mare ad alienigenas homines;
Ad Temeſim æris gratia, duco autem nigrum ferrum.

Et: Lycophron in Alexandra de Menelao loquens ait:

Dona dedicavit virgini ſpoliatrici
Minervæ Temeſæam crateram & clypeum.

Quibus ſuper verbis Iſacius interpres ait:

Te-

Temeſa urbs eſt Calabriæ, in qua optima æra effodiuntur.

Huc etiam poſt Trojanum excidium conceſſere Phocenſes ſocii Schedii & Epiſtraphi ducum Phocenſium, ut idem ſcribit, qui ait:

Nauboliorum vero in Temeſam filiorum,
Nautæ pervenient, ubi Lampetes,
Hipponii verticis ad mare promontorium
Aſperum vergit, contra autem Criſſæ fines,
Crotoniatam mari oppoſitum ſulcum
Bovum arabunt acuto vomere.

Super quibus verbis Iſacius ait: „ Nauboli filius fuit Ephitus, „ cujus filii fuerunt Schedius & Epiſtraphus Phocenſium duces, qui „ apud Trojam cæſi fuerunt. Poſt autem Trojæ expugnationem il- „ lorum ſocii in Italiam pulſi, Temeſam incoluerunt, quæ civitas eſt „ Calabriæ, quæ generoſum aurum habet, quæ nunc Temſa vocatur, „ quam Lycophron nunc Temeſium, nunc Temeſam nominat. Lam- „ petes eſt promontorium juxta Temeſam, & Lampetia urbs. Hip- „ ponium eſt Italiæ urbs, & promontorium. Ubi Criſſa urbs eſt „ Phocenſium a Criſſo Panopei fratre condita e regione Crotonis. Meminit de Temeſa Ptolemæus & Mela, de qua plura Callimachus. Eſt Temeſa Colonia civium Romanorum, ut Livius bel. Mac. libro quarto auctor eſt, *Deduxit*, inquit „ *eam L. Cornelius Merula, Temſanus ager de Brettiis captus erat*. Eam prædari ſolitus erat Verres, ut Cicero in Verrem ipſum actione quinta ſcribit: Meminit & actione ſeptima de Temſano incommodo. Ex hac fuit L. *Temſanus* Romæ Prætor. Fuit Temſa ſedes Epiſcopalis, quæ, ut dixi, in Marcum translata eſt, aut certe Marcenſi adjuncta. *Hilarius* Epiſcopus Temſanus interfuit Synodo Romanæ quartæ, quæ ſub Agathone Papa celebrata eſt. Et (6) *Abundantius* Epiſcopus Temſanus interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ ſub Agathone. " *Petrus* Epiſcopus Melivitenſis interfuit conſecrationi Eccleſiæ Epiſcopalis Catazenſis a Caliſto II. Papa anno Chriſti MCXXII" Signabant in numo Temſani templum cum ædituo: & ex poſtico Politem inſcriptione Græca ΤΕΜΕΣΕΩΝ. Hic præclariſſimum vinum naſcitur, quod Plinius libro quarto decimo inter cetera Calabra vina laudat, fiunt & olea & mella & ſerica clara, ager hic frumenti, & aliarum frugum ferax eſt, poma omnis generis fiunt. Aer blandus eſt, fit in agro hoc goſſipium, legitur manna, naſcitur gypſum, & lapis Phrygius, fit viſci copia ingens, ſunt caſtaneta & ſilvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ, & ſilvæ ad domorum tigna & navium fabricam aptæ, præſtant & opima gregibus armentiſque paſcua. Supra Temeſam m. p. quattuor (7) *Vergianum* oppidum eſt, *Rogianum* vulgus vocat primis literis immutatis, *Vergæ* olim dictum. Vetuſtum quidem eſt, ſed an ab Auxoniis, aut ab Oenotriis conditum ſit, compertum non habeo. Meminit hujus urbis Livius, quam cum aliis quibuſdam ad Romanos, ut oſtendi, rediiſſe ſcribit. Vergianus ager frugifer eſt, fiunt & vina & mella clara. Legitur manna, fit & ſericum nobile. Texuntur Vergis panni quales texuntur Murani. Exin eſt (8) (*f*) MAR-

MARCUM civitas, ſedes Epiſcopalis Temſanæ ſuffecta," ſive ut dixi, & illi adjuncta " *Argentanum* olim dicta, quam cum Vergis aliiſque quibuſdam ad Romanos rediiſſe Livius tradit. In æde Epiſcopali ſanctorum martyrum Senatoris, Viatoris & Caſſiodori & Dominatæ eorum matris corpora quieſcunt, qui hujus urbis cives fuere: meminit horum Uſuardus in martyrologio ſuo. Hanc Epiſcopalem ſedem Maurolicus Siculus Meſſenio Archiepiſcopo olim ſubjectam fuiſſe inſulſe nimis nugatur. Urbem hanc *Folonum* flumen præterfluit, nec longe *Maloſa* fluvius alter fluit, qui Folonio miſcetur. Ager hic uberes fructus refert, fiunt vina & olea non vulgaria, & ſericum nobile, legitur manna, exciditur lapis molaris, naſcitur ſilex. Extant caſtaneta & ſilvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ: ſunt & ſilvæ ad domorum tigna & navium fabricam aptæ, præſtant ubera gregibus pabula, & cubilia feris, nec deſunt præclara aucupia, ſunt & in hoc agro pagi, *Cervicatum*, *Caſaletum*, *Mucraſanum*, *Cavalatum*, *Circejum*, *Jacobum*, *Caſalenovum*, *Martinum*, & *Dominica*. Inde eſt, (9) *Fagianum* caſtellum, quod *Calabrices* fluvius torentinis uber præterfluit, qui Sybarim influit. Exuberat caſtaneis inſitis, ſunt, & ſilvæ ad domorum tigna ac reliqua utenſilia & ad navium fabricam aptæ, fit viſci ingens copia, provenit in Fagianenſi agro ingens fragarum copia. Naſcitur lapis Phrygius. Oppidani ligneis vaſis conficiendis navant operam. Calabrices fluvius Fagianenſem agrum a Marcenſi diſterminat: prope Fagianum *Jocium* vicus eſt, in hoc agro Albani populi in tuguriolis habitant. Hic gypſum e lapide coquitur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Bombicinum*. Ex antiquiſſima incolarum traditione extructum fuit circa ſæculum XIV. ex tribus aliis oppidulis, *Trigiano*, *Trepidono*, & *Salvato*, de quibus mentio fit in quodam diplomate privilegiorum Michaelis Conſtantinopolitani Imperatoris. Exſtabant hæc oppidula juxta *Blandam*, quorum etiamnum viſuntur rudera. Appellatum autem fuit *Bombicinum*, ſive, ut alii malunt, *Bonvicinum*, quaſi ex *bonis vicinis*. Ex hoc loco fuit *Beatus Cyricius* Abbas, cujus Monaſterium in Eccleſiam Parochialem Abbatialem redactum eſt, ubi ipſius corpus requieſcit. MS. Martyr. Eſt in Diœceſi S. Marci.

2. *Blanda*. Cluerius Ital. antiq. lib. IV. *Blandam* oppidum facit *Marateam*, quam Barrio objicit; ſed tam ridicule quam quod maxime. Quis enim unquam ſomniavit *Marateam*, inter Laum flumen & Temſam exſtare? Vide Plin. lib. III. cap. V. Ex hoc loco fuit *Antonius Maria Camalda* ex Parocho Epiſcopus Strongylis, qui obiit anno 1691. ex laudato MS. Martyrenſi. *Antonius Pepe* Regius Conſiliarius, ut ex inſcriptione in Eccleſia S. Dominici Neapolis. *Marius* ejus filius M.C.V. Judex. *S. Daniel* ex familia S. Franciſci Aſſiſinatis martyr. *Fabricius Aniellus* Regis Chriſtianiſſimi equorum Magiſter: ut ex laudato MS. & alio Joſephi Petrelli. *Franciſcus Piſanus* nauta celeberrimus, Joanni de Auſtria apprime charus, quem anno 1571. claſſi

claſſi adverſus Turcas præfecit, aureo monili donavit, filiumque Equitem conſtituit, ac privilegiis auxit, ut ex Gualterio cap. XXXIII. *Joannes Matthæus Ranerius* civitatis Neapolitanæ ſæpius Secretarius integerrimus: ut ex actis Viſitationis Bellividerii anno 1625. *Vincentius Florellus Dinus* Carolo V. Imperatori charus, cui in Bello Italico, ac Barbarico impenſe profuit; immo ſæviſſima tempeſtate ingruente ſuper humeros incolumen aliquando ſervavit, ut ex MS. Joſephi Florelli a Dominico Martyre laudato. Eſt in Diœceſi S. Marci.

3. *Bonifatum oppidum eſt. Hanc Hyelam eſſe arbitror.* Goltius *Hielam* cum *Velia* confundit, & hanc dicit a Phocenſibus extructam. Incolæ autem conſtanter tenent *Bonifatum* nedum ex *Hyelæ*, verum etiam ex Fellæ ruinis conſtructum eſſe. Extabat ſiquidem *Fella* oppidum anno 1377. non longe a *Bonifato*. Niſi dicere velimus *Hyelam* & *Fellam* ex vocum affinitate idem fuiſſe oppidum, aut unum ex alio. Ait enim Dionyſius Halicarnaſſeus de *Velia*, ſive *Elia* lib. 1. Rom. antiq. *Priſci Græci nominibus a vocali incipientibus ſyllabam ϝ unico ſcriptam charactere plerumque præponere ſolebant: hic autem erat ut duplex* Γ *quod formabatur duabus lineis obliquis ad unam rectam adjunctis, ut* Fελίνη Feleni, *&* Fάναξ Fanax, *&* Fοῖκος Ficos, *&* Fάνιρ Fanir, *& multa hujuſmodi.* Bonifati natus eſt *Joannes* Ordinis Minimorum, quem ingreſſus eſt anno 1545. ante & poſt mortem miraculis claruit: ex M.S. Martyrenſi. Extat in Diœceſi S. Marci.

4. *Melivitum*. In inſtrumentis Normannorum appellatum fuit *Scribla*, poſtea *Melivitum*. Patria *Hieronymi* Ordinis Minimorum ſanctitate conſpicui, qui obiit ſeptuagenarius Coriolani anno 1605. ex Magiolo fol. 39. & codice MS. Martyrenſi. Extat in Diœceſi S. Marci.

5. *Temſa*. Diſcrepant eruditi ubinam Temſa fuerit. Alii ad mare *Mediterraneum*, alii ad *Ionium*: alii ubi nunc *Melvito*, alii S. *Lucido*, alii *Torre Loppa* ut Cluerius, alii *Longobucco*, alii alibi ponunt. Certum eſt ad mare fuiſſe ſitam, ut omnes Geographi vetuſtiores conſentiunt cum Cicerone 7. in Verrem, & Lycophrone in Caſſandra:

Τῶν Ναυβολείων δὲ εἰς Τέμεσσαν ἐκγόνων
Ναῦται.

Nautæ poſterum Nauboli
Venient Temeſſam.

Melivitum autem diſtat a mari M. P. ſex: *Longoburgum* eſt juxta *Silam Brettiam*, quæ longe a mari diſſita eſt; quapropter oppidorum iſtorum neutrum ad Temſæ ſitum pertinere autumo. Veruntamen in tabulis Peutingerianis a Velſero editis duplex *Temſa*, quæ eadem eſt ac *Temeſa*, apparet, una ad *Mediterraneum*, altera ad *Ionium* mare ſita: illa, ut conjicitur, ubi nunc *S. Lucido*; iſta ubi *Paternum*, nunc *lo Cirò*, quæ alterius *Temſæ* Colonia eſſe potuit. Quare facili negotio lis dirimitur: Nam deſtructa prima populi partim *Melivitum*, partim ubi nunc *Torre Loppa*; deſtructa altera, partim *Longoburgum*, partim alio confluxere. Hoc lumine difficillimus textus elucidatur Synodi Conſtantinopolitanæ VI. ſub Agathone: ibi enim *Abundantius* ſæpius nominatur *Epiſcopus Paternenſis*, qui in Actionibus ejuſdem Synodi ſubſcribitur *Abundantius Epiſcopus Temſanæ Eccleſiæ Provinciæ Brutiorum*. Nec parum juvat

hæc conjectura ad controverſias dirimendas aliarum Civitatum, nempe *Petiliæ*, *Locrorum*, aliarumque, quas quiſque ſuas contendit.

6. *Abundantius*. Vide ſupra Annotationes num. 5.

7. *Vergianum*. Nunc *Roggiano* Hic, ut ajunt incolæ, variæ ſunt cryptæ, quarum una appellatur vulgo: *La Grotta della Tramontana*, in qua ut fertur theſauri latent, ſed nullus huc-uſque invenit. Extabant juxta Vergianum oppidula multa, quæ penitus perierunt, nomina tantummodo remanſerunt, quæ ſunt *S. Brancato Caſtiglione*, *Serra delle foſſe*, *S. Stephano*, *Flacciata*, *S. Maria della Foſſina*, *e Serra delli teſti*. Inde fuit *Joannes Dominicus Ettore*, Theologus primum S. Caroli Borromæi, tum Epiſcopi Brixienſis, ut ex autographo epiſtolæ ab eodem S. Carolo ad illum datæ ſub die 17. Februarii 1584. quod refertur a laudato Dominico Martyre; deinde creatus Epiſcopus Hoſturi. *Thomas Baſile* Presbyter, Philoſophus, ac Theologus inſignis: docuit Neapoli & Romæ: ut ex MS. Martyrenſi & Gualter. *Nicolaus de Rogiano* in Romana Cathedra Jani Parrhaſii ſucceſſor: ſcripſit apud Speram libros quatuor *Silvarum*, *de Rebus ſacris*, *de conqueſtu Italiæ*, aliaque. Eſt in Diœceſi S. Marci. Noſtris vero temporibus *J. Vincentius Gravina* in utraque lingua doctiſſimus Archigymnaſii Romani Lector emeritus, ac in ſuo opere *de Origine juris* aliiſque celeberrimis nulli ſecundus. Utinam ingenii ſui acumen clanculum temperaſſet, quandoquidem meliorem ſibi fortunam, Brettiæque majorem laudem comparaviſſet. Natus eſt XIII. Kal. Martias ann. 1664. ut ex regeſtu baptizatorum ejuſdem oppidi. Hunc Satyrici meledico dente carpunt atque inſcitum ſuggillant, quod opera ab eodem concinnata literatiſque viris ſemper admiranda redarguunt: Obiit Romæ Nonis Januarii MDCCXVIII. Supremæ ejus tabulæ extant apud Cæſarem Parchettum Notarium Capitolinum.

8. *Marcum*. Varie appellatum, *Argentanum*, *Sybaris* a Sybaritis poſt eorum urbis deſtructionem auctum, *Mandonia*, *Marcopolis*, *Fanum S. Marci*, ob Euangeliſtæ in hac urbe prædicationem, ut conſtans traditio eſt. Vide Carolum Juvenem in Hiſtor. Tarent. A Normannis civitas hæc multum vexata fuit, ſed a Roberto Guiſcardo primævo ſplendori reſtituta. Extat etiamnum antiqua, arx, quam ego vidi, altitudinis 130. pedum, ædificata a Normannis, ut ajunt, circa annũ 1048 Ex hoc loco fuerunt *B. Franciſcus* Min. Obſerv. cujus Corpus in ejuſdem Civitatis Conventu requieſcit: obiit X. Kal. Octobris; ex VVadingo tom. III. ann. 1320. & Martyrolog. Franciſc. ſub eodem die. *Joannes Baptiſta Corvellus* Muſicorum Præfectus, edidit volumen cantus Neapoli 1624. ex MS. Gualterii. *Joannes Hieronymus Gonſaga* tertium Regius Auditor, tum Regius Conſiliarius electus, inde Senator, & Comes Titularis: ex MS. Andreæ Arduini & Martyrenſi laudato. *Joannes Aloyſius Amodeus* in exercitu Caroli V. Accenſus major, interfuit Urbanæ depopulationi anno 1527. Cæſareæque inaugurationi; ex iiſdem MS. *Mirabellus* ex Canonico ejuſdem Cathedralis Epiſcopus ſub Gregorio X. anno 1272. die 29. Auguſti; ex Ughello tom. I. num 3. *Marius Mirabellus* ex Canonico identidem illius Cathedralis Epiſcopus anno 1281. inde

de Archiepiſcopus Surrentinus anno 1285.: ex Ughellio ibid. num. 6. & tom. 6. num. 13. *Martius Altilius* Medicus celeberrimus & Regius Familiaris: ex Toppio biblioth. *Horatius Majorana* Eques Hieroſolymitanus, & dux militum in bello Belgico. MS. Andreæ Arduini. *Petrus Negronus* Pictor celebris anno 1553. varias tabulas mirifice pinxit, quas Dominicus Martyre recenſet ex MS. Bombini. *Julius Cæſar Baricelli* Medicus præſtantiſſimus, apud Vander Linden de ſcriptis medicis: multa edidit monumenta: *De hydronoſa natura*, Neapoli apud Scorrigium 1614. aliaque Coloniæ apud Smitz 1620. Januæ apud Albert. 1620. *Franciſcus Mirabellus* cruditione clariſſimus. *Dominicus Amodeus* Presbyter in Sinarum Regno Miſſionarius, doctrina & ſanctitate conſpicuus; aliique quamplurimi, quos inter *Onuphrius Sanſoſtius*, Poeta celebris, quem ego novi.

9. *Fagianum*. Nunc *Fagnano*: a gentibus Meliviti conſtructum, ut conſtans traditio eſt: primum exiguus vicus, nunc oppidum ſatis refertum habitatoribus. In Diœceſi S. Marci.

SERT. QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Bombicinum*: Bombycinus dictus, quia ferax eſt bombycis; nam multa hinc provenit bombycis copia.

(*b*) *Blanda*. Nunc *Belvedere*. Omnes conveniunt *Blandam* eſſe Bellividerium.

(*c*) *Hanc Hyelam eſſe arbitror*. Quæ affinitas Bonifato cum Hyela? Verba Herodoti in Clio nihil ad rem.

(*d*) *Lampetes promontorium*. Ita omnes. Nunc *Capo del Citraro*. Lampetia *il Citraro*. Omnes itidem conſentiunt.

(*e*) *Temſa quondam appellata*: Melivitum Temſa? Nihil minus. Immo *Temſa* urbs erat maritima, ut habetur apud Pauſaniam, nunc *Nicetum*, vulgo *Sanlucito*.

(*f*) *Marcum Civitas*, *Argentanum olim*. Ita & alii. Sed hoc divinare eſt: Nam auctoritas Livii, qui ſcribit *Argentanum* cum *Vergis* aliiſque oppidis ad Romanos rediiſſe, nihil probat eſſe *Marcum*. Marcia Civitas dicitur a quibuſdam: conjectura non eſt omnino inanis, *Vergiarum* propinquitate.

CAPUT V.

De Cetrario, Paula, ubi de Divo Franciſco; Caſtrifranco, aliiſque Oppidis Pagiſque Conſentiam uſque.

AD mare (1) *Cetrarium* oppidum eſt edito loco ſuper ſaxum ſitum, mari incumbit, quod ejuſdem nominis fluvius adlabitur, *Lampetia* olim dictum, a Lampetia ſorore Phæthontis condita, cujus meminit Lycophron, & Polybius libro tertiodecimo, referente Stephano,

a qua gentile Lampetienſis & Lampeticus, unde Lampeticus ſinus, abeſt a Lampete promontorio m. p. ſex. Meminit & urbis hujus Pomp. Mela, itemque Plinius, licet quidam mendoſe *Clampetia* legant. Hic navale eſt ubi naves Triremes fabricantur, olei optimi copia, & ficus laudatiſſimæ fiunt, coquitur gypſum e Lapide. Naſcitur vitex, & fœnicula marina. A Cetrario ad quartum lapidem (2) *Vardia* caſtellum eſt montis vertice paululum a mari ſemotum cum balneis non vulgaribus, a Tranſmontanis habitatum. Hi bilingues ſunt, nam ſua,& Latina lingua utuntur. Sed nuper a transpadanis Gallis Lutherana hæreſi infecti ſui ſceleris pendere pœnas, nam omnes fere vitam ſuſpendio finierunt. In hoc agro gypſum naſcitur. Extant & glandiferæ ſilvæ. Nec longe eſt (3) *Fiſcaldum* caſtellum alterum, ubi ſaccarum fit,& mel ac vinum non ignobile. Naſcitur & lapis Phrygius. Supra eſt (4) (*a*) *Hetriculum* oppidum,quod vulgus corrupte *Lataracum* appellat. Quod una cum aliis quibuſdam ad Romanos rediiſſe Livius aſtruit. Ager hic frumenti & aliarum frugum ferax eſt, fiunt vina, ac lina, cannabis, & ſerica, & fructus optimi, ex quibus caſtaneæ ex inſitis arboribus laudantur, fit & xilon. Naſcitur gypſum & ſilex. Prope eſt (5) (*b*) *Toranum* oppidum cum ſpectato temeto. Hanc *Dapetiam* eſſe arbitror, quam cum aliis multis ad Romanos rediiſſe Livius tradit. Hic figlina opera fiunt. In hoc agro eadem fiunt, quæ in Lataraci agro. Torani agrum *Turbidus* fluvius a Marci agro diſpeſcit. Nec longe (6) (*c*) *Regina* oppidum eſt edito loco, *Herinum* olim appellatum, ab Oenotriis conditum. *Hetimum*, ait apud Stephanum Hecatæus, *Oenotriorum urbs eſt mediterranea*. Juxta *Perditium* flumen labitur, & inde *Neja* fluvius alter fluit. Fit hic optimi olei copia, naſcitur alabaſtrites, & ſulphur, & ſilex, & nitrum, cos aquaria & olearia, lapis molaris, frumentarius & olearius. Inter legumina maxime laudatur cicer, provenit Terebinthus. Eſt & ager hic frumenti & aliarum frugum ferax. Quem *Finetum* flumen a Toranenſi agro diſterminat. Deinde eſt (7) (*d*) MONTALTUM civitas, *Uffugum* olim dictum, quod ſimul cum aliis multis ad Romanos rediiſſe Livius ſcribit, ſedes Epiſcopalis quæ Conſentinæ juncta eſt. Hic nobile emporium in annos ſingulos celebratur. Fit ſerici optimi ingens copia. Texuntur panni ſericei, & frandinei. In hoc agro naſcitur alabaſtrites, & lapis molaris, frumentarius & olearius, & ſulphur oritur & chalcanthum & plumbum. Juxta *Vincentium* vicum ſal foſſile naſcitur. Eſt in hoc agro *Xoſtus* vicus. Agrum hunc *Manilianus* & *Septimius* amnes piſculenti irrigant, qui Crathidi miſcentur. Nunc ad fretum redeundum eſt. Ubi (8) (*e*) PAULA oppidum eſt cum fonte nobili, quod ejuſdem nominis fluvius præterfluit, divo Franciſco Minimorum Ordinis fundatore inclitum, *Patycos* olim dictum, ab Oenotriis conditum, ut Stephanus fert, incola Patycita. Eſt a Cetrario m. p. ſexdecim. Ortus eſt divus FRANCISCUS, ut de eo, ut par eſt, aliquid dicamus, a partu Virgineo anno Mccccxv. honeſtis parentibus, ac Chriſtianæ fidei cultoribus, haud ſane ſine futuræ ſuæ ſanctitatis portento. Nam ea nocte & hora, qua conceptus eſt, viſa fuit ſuper parentum domum trabs ignea. ⁂ Hic ex unguiculis integer vitæ fuit,

ac

ac quantum per ætatem licebat, Deo famulabatur, atque inde omnem ætatem in Dei obſequio exegit, in cujus tantum amore acquieſcebat." Qui duodecimum annum agens cum parentibus Aſiſium Umbriæ urbem religionis gratia divi Franciſci Aſiſini corpus veneraturus petiit. Inde in Calabriam reverſus divino inſtinctu juxta Prophetæ dictum, *Ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine*, patriam amplius ingredi renuit, ſed hominum cætum conſuetudinemque declinans ſeceſſum delegit. Ubi divino cultui jugiter die ac nocte impiger verſabatur, jejuniis, vigillis, obſecrationibus, & contemplationibus incumbens. Manſit autem hunc in modum totum quinquennium. Subinde ſimul atque exceſſit ex ephebis undeviginti annum natus cœnobitas ad heremum, facta ſibi prius a Conſentino Antiſtite copia, admittere cœpit. Ac præter cetera, crebris etiam corporis laboribus operam navabat: itaut nulla vel momenti intercapedo interciperetur, quin & ſibi & aliis frugi plurimum eſſet. Erat nimirum cunctarum virtutum ſpecimen. Ejus vultus verum præ ſe numen ferebat. Pedes toto ſuæ vitæ tempore nudos geſſit. Signis plurimis fulſit. Quippe qui pleroſque vita functos ad vitam, lepra, aliiſque ulceribus & languoribus confectos ad priſtinam ſecundamque valetudinem revocavit. Luminibus captis viſum, auribus auditum reſtituit. Sæpe ignem nudis pedibus illæſus calcavit, calcariam ardentem & ruinam minantem nudis pedibus ingreſſus, nudis manibus ne rueret firmavit Dæmonibus obſeſſos liberavit. Nec prophetiæ munere caruit: nam divino afflatus ſpiritu pleraque præcinuit " & præterita, alias ſibi ignota, aperuit." Sæpe plures dies ac noctes manſit impaſtus. Sanctam quadrageſimam totam abſque cibo potuque tranſegit. Carnes nunquam comedit, quin etiam ſuis Cœnobitis carnibus, ovis, lactariiſque, infirmitatis tempore excepto, & tum conſulente medico, penitus interdixit. Ejus ſanctitatis nomen ad Ludovicum Galliarum regem cum percrebuiſſet, omni poſthabita cunctatione rex ipſum ſumma veneratione ad ſe ſe accerſivit. At ille nonniſi Sixti quarti ſummi Præſulis juſſu ad eum acceſſit. Obiit diem ſuum Turone Galliæ ſenio confectus unum & nonageſimum annum agens a natali Dominico anno M D V I I. quarto Nonas Aprilis, Julio ſecundo Pontifice, die vero, & hora qua Chriſtus pro humani generis ſalute, Paraſceves inquam & hora nona expiravit, id eſt more Romano, horas a ſolis occaſu præcedentis diei uſque ad occaſum ſequentis numerando, hora vigeſima prima, ut etiam in Euangelii vinea liquet. Sui pridem finis diem, quo e vita hac exceſſit, ſuis alumnis Chriſti exemplo quam humiliter pedes lavit, Euchariſtiæque viaticum multis obortis lacrimis ſuſcepit. Qui a Leone decimo poſt Chriſtum natum anno *MDXIX*. in numerum Sanctorum relatus eſt. Sed de die Romano in Dig. ſcribitur, & de horis Martialis libro quarto. Paulæ clara vina fiunt, & dulce, vernatium dictum, & auſterum, laudantur cepurica. Fiunt & figlina opera, e quibus phialæ & ollæ laudantur. Erat hic palma frugifera, ſed agitata vento corruit. In hoc agro lapis molaris exciditur, frumentarius & olearius. Mare hoc piſculentum eſt, in quo verriculis ingens piſcium copia, necnon & coralium capitur. Poſt Paulam fluvius labitur *Thynnaria*

ria dictus, quod contra thynnorum captura fieret. Inde *Leudus* fluvius alter mare influit. A Paula m. p. quatuor (9) (*f*) *Nicetum* oppidum eſt, edito loco mari incumbens, quod victorem ſignificat. Hic clariſſima vina fiunt, dulcia vernacia dicta, & ficus optimæ, laudantur & perſica, & ollaris uva, plerique fructus præcoquuntur, ut Puteolis. Ager hic frugifer eſt. In quo etiam lapis molaris eximitur, frumentarius & olearius, & cos aquaria. Naſcitur gypſum & ſilex. Fiunt palumborum & aliarum avium aucupia numeroſa. Ex hoc oppido fuit (10) *Nicolaus* divi Franciſci Paulitani ſocius, integræ ac ſanctæ vitæ vir. Poſt oppidum *Moſa* fluvius labitur. Intus eſt (*b*) *Arintha* oppidum inter duos amnes *Emulam* & *Sordum* ab Oenotriis conditum ut Stephanus refert, diſtat a Niceto m. p. octo. Hic figlina opera pulchra fiunt & præſertim ollæ coquinariæ, & oleariæ. In hoc agro præter cetera ingens cicercularum copia fit, item goſſipium, legitur manna. Naſcuntur cos aquaria, & ſilex, & magneſia. Eſt & (11) *Felum* pagus. Dein eſt *Caſtrifrancum* (12) (*i*) oppidum edito loco, PANDOSIA olim dicta, quam Oenotrii condiderunt. Quæ Oenotriorum regia fuit, quam *Acheron* amnis, quem *Capinianum* vocant, præterfluit, a quo, ait Plinius, oppidani Acherontini. De qua Strabo libro ſexto ita ſcribit: „ Supra Conſentiam paulum Pan-
„ doſia eſt validum propugnaculum, ubi Moloſſorum Alexander rex
„ trucidatus eſt, Dodonæo deceptus oraculo, Acherontem atque Pan-
„ doſiam cavere jubente, cum ſimilis appellationis loca in Theſpro-
„ cio monſtrentur agro. Trivertex autem ipſum eſt propugnaculum,
„ cui Acheron amnis præterfluit. Aliud inſuper fraudavit oracu-
„ lum: Pandoſia perdes populum quandoque trivertex. Credidit enim
„ hoſtium, non ſuorum cladem oſtentari „. Oenotriorum quoque regum regiam fuiſſe Pandoſiam memoriæ proditum eſt. Fuit Alexander a Tarentinis in Italiam accitus, quo ipſis adverſus Brettios opem ferret, nam Tarentini per ſe Brettiorum potentiæ reſiſtere non valebant. De qua re Juſtinus libro duodecimo ex Trogo Pompejo infit:
„ Alexander rex Epiri in Italiam a Tarentinis auxilia adverſus Bret-
„ tios precantibus ſolicitatus, ita cupide profectus fuerat, ut in divi-
„ ſione orbis terrarum Alexandro Olympiadis ſororis ſuæ filio oriens,
„ & ſibi occidens ſorte contigiſſet, non minorem rerum materiam in
„ Italia, Africa, Siciliaque, quam ille in Aſia & Perſis habiturus.
„ Huic accedebat, ut ſicut Alexandro Magno Delphica oracula inſi-
„ dias in Macedonia, ita huic reſponſum Dodonæi Jovis urbem Pan-
„ doſiam, amnemque Acherontem prædixerat, quæ utraque cum in
„ Epiro eſſent, ignarus eadem & in Italia eſſe, ad declinanda fato-
„ rum pericula peregrinam militiam cupidus elegerat. Geſſit cum
„ Brettiis bellum, ſed juxta urbem Pandoſiam, & flumen Acheron-
„ ta non prius fatalis loci cognito nomine, quam occideret, inter-
„ ficitur. Morienſque non in patria fuiſſe ſibi periculoſam mortem,
„ propter quam patriam fugerat. Corpus ejus Thurini publice redem-
„ tum ſepulturæ tradiderunt „. Id idem Livius ab urbe condita libro octavo ſcribit. Hanc urbem aliquando Lucanorum fuiſſe Theopompus apud Plinium tradit. (13) Signabant Pandoſii in denario

Appol-

Apollinem, & ex poſtico tripodem. Hic ingens ſerici copia fit. Naſcitur in hoc agro gypſum, & ſilex. Non longe (14) (*k*) *Cyterium* oppidum eſt, quod literis immutatis *Cyriſanum* vulgus appellat, ab Oenotriis conditum. *Cyterium*, ait apud Stephanum Hecatæus, „ Oenotriorum urbs eſt mediterranea, a qua oppidani Cyterini „. Situm eſt edito loco in radicibus Apennini, cui mons ſublimis imminet *Cacutius* ab alto cacumine dictus, nobilibus ac ſalubribus herbis oppletus. In hoc monte bolum naſcitur haud ignobile, & fragarum copia ingens.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Cetrarium.* Hinc fuerunt *B. Antonius* Min. Obſerv. S. Franciſci: ex Vvadingo tom. IV. anno *1399*. *Franciſcus Pyrrinus* Philoſophus, Leonis X. Papæ Familiaris, doctiſſimus: ut ex inſcriptione quæ Romæ extat in Baſilica S. Laurentii in Damaſo.

DEO IMM. SACRVM.
FR. PYRRINO A CITRARIO LEONIS X. PONT. MAX. FAMILIARI, JVLII CARDINALIS DE MEDICIS A SECRETIS, HOMINI ET FIDE EXIMIA ET LITERIS AC MORIBVS CVLTISSIMIS VSVQVE RERVM ET NATIONVM VARIARVM IN PRIMIS HABITO, IDONEO AD PRINCIPVM CVRAS PARTICIPANDAS INITIO FORTVNÆ SECVNDIORIS EX HVMANIS REBVS EREPTO I. A. SADOLETVS EIVSDEM PONTIFICIS A SECRETIS AMICO OPTIMO BENEMERENTI FECIT. VIXIT ANNIS XXXXVIII. NEMINEM VNQVAM, NISI MORTE, OFFENDIT.

Albentius Roſſi Eremita, vir integerrimæ vitæ, qui totam Calabriam luſtrans, elataque voce ſemper eadem repetens verba Italice, *Facciamo bene adeſſo che abbiamo tempo*, Hieroſolymam ad ſacra loca inviſenda ſe contulit, unde allatam iconem B. Mariæ Virginis *Gratiarum* dictæ, ac miraculis claræ, ad ejus Eccleſiam Romæ juxta Portam Angelicam ab eo erectam conlocavit. Obiit anno *1606*. magna ſanctitatis fama: ex inſcriptione quæ extat in fronte ejuſdem Eccleſiæ. Fanuc. apud Piazzam tract. 1. cap. x. *Franciſcus* ex Franciſcana Reformatorum familia laicus, morum integritate conſpicuus; ex Chronicis M.S. a Martyre laudatis. *B. Matthæus* Min. Obſerv. ex Martyrolog. & Chronicis Franciſc. Pertinet ad Congregationem Caſſinenſem, tametſi Epiſcopus Sancti Marci aliquod ſibi jus competere prætendat, ut ait Dominicus Martyre in ſuo MS.

Prope Cetrarium ad mare eſt oppidum *Diamas*, vulgo *il Diamante*, a flumine vel ab antiqua arce nomine accepto, anno *1638*. extructum, ſatiſque habitatoribus refertum. In Diœceſi S. Marci.

2. *Vardia*. Nunc vulgo *la Guardia*. Ibi laudabilis conſuetudo, qua cautum eſt, ne vir pro dote ſibi plus quam ſex ſcutata illius monetæ ab uxore ducenda exſolvi audeat; non ita alibi. Eſt in Diœceſi Conſentina.

3. *Fiſcaldum*. Ex variis oppidulis in unum confluentibus ædificatum, ut conſtans traditio eſt. Quidam putant a loco ubi *Fons calidus* erat appellatum fuiſſe. Fuerunt ex hoc loco *Benedictus* Auguſtinianæ familiæ ſanctitate & miraculis clarus: ex Thoma Herrera in Alphabeto Auguſtiniano lit. B. *Vienna* mater S. Franciſci de Paula Ordinis Minimorum, ex Iſidoro Toſ-

Toſcano in vita S. Franciſci. Noſtris fere temporibus *Bernardinus Plaſtina* Ordinis Minimorum Generalis, inde Epiſcopus Opedenſis: obiit 16. Februarii 1697. *Antonius Plaſtina* M.C. V. Judex, & *Joannes Baptiſta Picardus* Ordinis Minimorum Provincialis emeritus. Vivit modo *Antonius Maria Sanctorus* ex Minimorum familia Epiſcopus Scalenſis, & Ravellenſis ann. 1732.

4. *Hetriculum.* Vulgo *Lattaraco.* Fuerunt ex hoc loco *Joannes Baptiſta*, & *Martinus* ex Minimorum familia oblati, morum integritate conſpicui, quorum ille Ferrariæ obiit 1618. hic vero Romæ ut prædixit die 24. Decembris 1624. ex MS. Martyrenſi. *Laurentius de Fuſco* in Regno Neapolitano Regius Auditor: ex Amato Pantop. Calab. Eſt in Diœceſi Biſinianenſi.

5. *Toranum.* Ex hoc loco fuere *Carolus Papus* Regi Ferdinando apprime charus, muneribuſque auctus; ut ex Regio Diplomate 26. Julii 1505. & MS. Gualt. Noſtris fere temporibus *Pompejus de Falce* & *Dominicus Baviera* Philoſophi, & Medici præſtantiſſimi. Vivit nunc *Antonius Cribarius* ex Minimorum familia eruditiſſimus, amicus noſter. Eſt in Diœceſi Biſinianenſi.

6. *Regina.* Hinc fuit *Joannes* ex Minimorum familia laicus morum ſanctitate conſpicuus: obiit Romæ 2. Oct. 1663. ex M.S. Martyrenſ. *Joannes Pizzullus* Presbyter Collegii Sancti Franciſci de Paula de Urbe ad Montes dicti fundator inſignis, ut ex Inſcriptione quæ extat in Eccleſia ejuſdem Collegii Calabri.

D. O. M.
JOANNI PIZZVLLO PRESBYTERO CALABRO REGINÆ DIOEC. BISIGNANEN BENE DE ORDINE MINIMORVM MERITO HVJVS STVDIORVM COLLEGII FVNDATORI NONAGENARIO FERE DEFVNCTO XIV. KAL. SEPTEMBRIS M DC.XXIII. FRATRES EJVSDEM COLLEGII ET PROVINCIÆ EX ASSE HEREDES POSVERE. ANNO DOMINI M.DC.XLVI.

Petrus de Marina Presbyter, Theologus, Urbano VIII. charus, ſcripſit *Commentaria ſuper Canticis Canticorum Romæ edita 1669. in 8. apud Mancinum.*

7. *Montaltum.* Civitas nobilis, Sybaritæ, Thurinæque Reipublicæ ſocia, tellus aprica, undique Crathide, Annoja, Ferreira, Moſca, Maniliano, ac Septimio amnibus irrigata. Floruit ſemper ingeniis, infulis, clypeis, togis. Anno 1617. erecta fuit Academia celebris *Montaltina* appellata, poſtmodum *Incultorum* nomine inſignita, in quam ſub Flaminio Zumbini Principe ſive Archiagricola & nos cooptati fuimus. Ex hoc loco fuerunt *Joannes Baptiſta de Paula* Epiſcopus Biſinianenſis; ex Ughello tom. I. *Franciſcus Molli* ex Minimorum familia Civitatis Legatus in Hiſpaniam ad confirmationem privilegiorum a Philippo III. expetendam, quam & obtinuit: ex M.S. Martyrenſi. *Joſeph Carnevalius* ſcriptor celebris in ſua Hiſtoria Sicula Neap. 1591. *Marcellus Palmerius* Ordinis Minimorum Generalis emeritus: ex Lanovio in Chron. *Paulus Antonius* ex Carmelitarum familia Mathematicus: ex M. S. Gualterii. *Petrus* Capuccinorum Inſtituti laicus ſanctitate conſpicuus: ex Chronicis anno 1598. *Raymundus Accomus* Prorex utriuſque Calabriæ anno 1338. ex Gual. *Simon Alimena* S. Franciſco de Paula chariſſimus, eleemoſynarius in-

inſignis: ex literis S. Franciſci, aliique quos videre poteris apud *Eliam de Amato* Carmelitam eruditiſſimum ejuſdem Civitatis in ſua *Pantopologia Calabra*, quam emunctæ naris viri accuratiorem deſiderabant. Vivit nunc *Franciſcus Zaverroni* Ordinis Minimorum Generalis emeritus, S. Inquiſitionis Qualificator, patriæ decus & ornamentum. *Antonius* frater ejus Presbyter doctrina & prudentia clarus plurium Epiſcoporum atque Archiepiſcoporum, nunc Annibalis Albani Cardinalis S. Clementis nuncupati Epiſcopi Sabinenſis meritiſſimi Vicarius Generalis, edidit librum *Apologia Iſtorica critica legale &c.* Romæ 1735. *Angelus* itidem eorum nepos eruditiſſimus edidit epiſtolas duas Apologetico-Criticas pro Bruttiis ann. 1734. *Carolus Nardus* erudiriſſimus. Eſt in Diœceſi Conſentina. Juxta Montaltum extat oppidum *Sambenedictum* appellatum quod ad Diœceſim Beſidianenſem pertinet, *Ullanum* antiquitus, ut vult Carnevalius *in hiſtor. Sicula*. Sedes olim Epiſcopalis, ut ex inſcriptione in baculo paſtorali vetuſtiſſimæ iconis S. Nicolai. In ruderibus hujus oppidi inventa eſt urna quædam affabre expolita, quæ in Eccleſia Parochiali pro aqua luſtrali aſſervatur cum epigraphe D. M. L. AVRELIO STEPH. PROC. AVHEREDIS AVGVSTI. Patria fuit *Stephani Rodatà* Presbyteri, eruditione in utraque lingua, & morum integritate conſpicui. Vivit nunc *Samuel* ejus frater Archiepiſcopus Berenſis, ejuſque Nepos Pompilius in Bibliotheca Vaticana linguæ Græcæ Apoſtolicus Scriptor, uterque eruditiſſimus, & amicus noſter. Hic nuper exſtructum eſt Seminarium pro adoleſcentibus inſtituendis ad utramque linguam, qui poſſint, Epiſcopo ad id conſtituto, ad ſacros Ordines Græco ritu promoveri: idque inſigni paternaque munificentia Clementis XII. Pontificis Optimi Maximi ex nobiliſſima Corſinorum familia, Principis Romanæ magnificentiæ reſtitutoris, ac tam de tota Chriſtiana Republica quam de Calabra natione optime meriti, ut ex inſcriptione ibidem appoſita.

CLEMENTI XII P. O. M.
CVI
RARA PLANE FELICITATE
CONTIGIT
QVOD SVSPICIS, VIATOR, DIVTIVS
EXPETITVM
COLLEGIVM
AD IVVENTVTEM ITALO-GRÆCAM
IN EA, QVAM EX EPIRO
MAIORES A CERVICIBVS GRAVE
TVRCARVM IVGVM AVERTENTES
HVC TRANSTVLERANT
PIETATE AC BONIS LITTERIS
INFORMANDAM,
COLLATO MANV BENEFICA ÆRE
MVLTO,
CVMVLATIVS AGGESTIS BENEFICIIS
MVNIFICENTISSIME CONDERE.
MON. POS.
AN. DOM. MDCCXXXIII.

Provinciam hanc, Samueli ſupra laudato, & Joſepho Catalano Presbytero Congregationis S.Hieronymi Charitatis de Urbe, viro Clariſſimo, mihique familiariſſime juncto concreditam, ſumma diligentia, ac felicitate abſolutam vidimus.

Prope Sambenedictum extat & vicus vulgo *li Marri*. Anno 1711. S. Congreg. Decreto Diœceſi Beſidianenſi adjudicatus fuit.

8. *Paula.* Urbs Alphonſi de Aragonia & Philippi III. privilegiis aucta: quorum ille in Diplomate VIII. Kal. Februarii 1444. Paulitanos cives ob præclara eorum merita Nobiles, egregios, & fideles appellat, ac de patris ſui obi-

obitu certiores reddit; iſte vero in Diplomate XVI.Kal.Decembris 1613 Civitati decem textrinas ſericas extruendi poteſtatem fecit. Diplomata in ejus archivo aſſervantur. Extat & arx militibus munita. S. Franciſcum Ordinis Minimorum fundatorem habuit ſanctitate, & miraculis toto orbe clariſſimum, ex Jacobo Martolilla, aliis Martorella Conſentino, & Vienna a Fiſcaldo natum anno 1416. ut ex Bulla Canonizationis, non 1437. ut Bollandus fert, quod poſtea & ipſe advertit. Unum hic annotare ſufficiat, Sanctiſſimum Patriarcham filios ſuos Minimos appellari voluiſſe, *Qui*, ut ait S. Hieron. epiſt. ad Ruſtic. Monac. *omnium fuerint minimi, ut primi omnium fierent: quos nec eſuries aliquando nec ſaturitas ſuperavit: qui paupertate lætantur, quorum habitus, ſermo, vultus, inceſſus, doctrina virtutum eſt.*

Fuit ex hoc loco *Alexius* S. Franciſci nepos in Gallia educatus, ubi filios genuit, Regi Chriſtianiſſimo apprime charos: ex Lanov. in Chron. *Jacobus* S. Franciſci pater, qui poſt vitam ſanctiſſime traductam inter tanti filii amplexus animam Deo reddidit: ex eod. Lanov. *Nicolaus* S. Franciſci alter nepos ab eo primum reſuſcitatus, poſtea alumnus, ſanctiſſime obiit: ex eod. *Nicolaus Piccardus* eadem nocte natus qua S. Franciſcus, Regi Ferdinando charus, in Hydrunti obſidione a Turcis in odium fidei truncatus capite, martyr occubuit die 7. Februarii 1481. vivente S. Franciſco, qui hoc ejus fratri prænuntiavit: ex Gualterio lib. I. cap. LVI. *Nicolaus Zingonus* eadem etiam nocte natus, Regi itidem Ferdinando charus, Dux triremium: ex Franciſco de Longobardis ſuper epiſtol. XLIIII. *Bernardus Piccardus* Dux exercitus Ladiſlai Regis anno 1404. ex MS. Gualt. *Dominicus* Sacerdos, aliuſque ejuſdem nominis laicus ex Minimorum familia Sanctitate conſpicui: ex Chronic. Florius ex Auguſtiniana familia doctiſſimus: ex Herrera in Alphab. *Franciſcus* ex Franciſcana familia Reform. tertiarius vitæ auſteritate mirabilis: ex memor. convent. S. Franc. ad Ripas. *Franciſcus de Lembo* S. Franciſci civis ſui verus imitator, ſanctitate & miraculis clarus: ex Chron. *Franciſcus* itidem ex Dominicana familia doctrina & pietate illuſtris, in Inſulis Philippinis a Philippo IV. Epiſcopus Manilenſis nominatus anno 1664. & ab Alexandro VII. confirmatus: ex Fontana in monum. p. 1. *Franciſcus Spinellius* Inſtituti Capuccinorum Theologus celeberrimus & ſcriptor illuſtris: ex Toppio & Vvadingo. *Gregorius Carbonellus* Ordinis Minimorum Generalis ſub Paulo V. Archiepiſcus Neocæſarienſis: ex Lanov. in Chron. *Iſidorus Toſcanus* ex Minimorum familia celebris ſcriptor edidit librum *Vita di S. Franceſco di Paola* aliaq. ex Nicolao Toppio in Bibliothec. *Marius Carbonellus*, Ducis Mantuæ Senator: ex MS. Gualterii. *Scipio Amendolilla* a Carolo V. Eques creatus, & muneribus ob res bene geſtas inſignitus: ex MS. Gualt. *Perſius Romanus* Parochus vitæ integer, & excellentiſſimæ Charitatis. *Thomas Maria Francia* ex Dominicana familia anno 1697. Epiſcopus Aurienſis, *Antonellus Catalanus* Vir nobilis æque ac pius, a Sancto Franciſco in Galliam tranſituro ſui Conventus Procurator conſtitutus, ut ex monumento autographo. *Franciſcus Catalanus* poeta celebris, cujus opera extant penes Joſephum filium, quæ ego vidi, utinam excudenda.

Mar-

Marcus Antonius Curatolus Juriſconſultus celebris, & Cathedraticus in Urbe Neapolitana, ubi Italice publici juris fecit: *Diſcorſo Genealogico della Famiglia Nardi*, *ann.* 1720. *Antonius Piſcione*, & *Fabritius Virgopia* in juriſprudentia celebres & publici in eadem Neapolitana Urbe Cathedratici ad noſtram memoriam uſque, aliique non pauci apud noſtrates & exteros celeberrimi. Vivit modo *Joſeph Maria Perrimezzi* Ordinis Minimorum ex Epiſcopo Opedenſi Archiepiſcopus Boſtrenſis, notæ eruditionis vir, celebris in tot operibus ab ipſo excuſis, excudendiſque, quorum non eſt hic locus elenchum texere. *Franciſcus Mazzei* ex Minimorum itidem familia Provincialis emeritus. *Joſephus Catalanus*, de quo ſupra num. 7. in ſuis operibus: *In Epiſtolas S. Hieronymi*: *De codice Sancti Evangelii*: *de Vita Ven. Ser. Dei Bartholomæi de Quental* Viri ſane Apoſtolico Spiritu pleni; *Commentarii in Canones*, nuper in Urbe editis, aliiſque poſtmodum edendis clarus *Thomas Maria Catalanus*, ejus Frater Dominicanæ familiæ Sacræ Theologiæ Magiſter & Concionator eximius, opuſcula Theologica & conciones quamprimum eſt editurus. Ceterum hujus civitatis hiſtoriam modo ſcribit *Joſeph Maria Catalanus* ex Minimorum Familia, ut ſuper laudatus Joſephus Catalanus ejus frater mihi retulit.

9. *Nicetum*. A verbo Græco *Νίκη victoria*. Nunc aliis *S. Lucido* pen. br. aliis *S. Lucito* pen. long. Hic Temſam fuiſſe extructam nonnulli eruditorum contendunt, quod veroſimilius exiſtimo. Vide ſupra num. 5. Hic etiam adverſus Manfredum Regem ab Innocentio IV. per Archiepiſcopum Conſentinum S. Sedis Legatum Cruciata indicta eſt, cujus ſummus ductor extitit Petrus Ruffus: ex MS. Mart. Hoc oppidum ad Archiepiſcopalem menſam Conſentinam aliquando pertinebat, ſed neſcio qua permutatione Eccleſiæ indemnitati poſtea conſultum fuerit. Vide Privilegia, inter quæ unum adeſt ſub die 8. Septembris 1501. Joanne de Aragonia Archiepiſcopo.

10. *Nicolaus*. Hic cum S. Franciſco fuit, quando fretum Siculum mirabiliter ſuper pallio trajecit, ut ex Chronic. Fuit ex hoc loco *Joannes* & *Nicolaus* alter ſocii itidem S. Franciſci, quem hic gloria circumdatum aliquando vidit: ex Chron. Eſt in Diœceſi Conſentina.

11. *Felum*. Nunc *S. Fili*. Ex Arinthæ pago oppidum nobile, ſatis habitatoribus refertum: Patria *Joannis*, & *Ioannis Baptiſtæ* ex Minimorum Familia morum integritate conſpicuorum: ex M.S. Mart. Ex hoc loco etiam fuit *Aquilantes Rocchetta*, Eques S. Sepulchri, qui opus edidit *Peregrinazione di Terra Santa* apud Alphonſum de Inſula 1630. Eſt in Diœceſi Conſentina.

12. *Caſtrifrancum oppidum edito loco, Pandoſia olim dicta*. Nonnulli Pandoſiam *Mœnecinam* faciunt oppidum paulo remotius a Caſtrifranco: ſive autem hoc, ſive illud Pandoſia fuerit, incertum: utrumque vetuſtiſſimum eſt. Conjicimus ſiquidem poſt Pandoſiæ deſtructionem ad alterutrum ſaltem pleroſque accolas confluxiſſe. Vide quæ adnotavimus ſupra n. 5. & infra cap. 9. num. 1. Eſt in Diœceſi Conſentina.

13. *Signabant Pandoſii*. Præterea

K 2 ſigna-

ſignabant hominem galeatum, & ex poſtico hominem turritum cum epigraphe ΠΑΝΔΩΣΙΕΩΝ.Golt.tab.23. n. 10. Jovem laureatum cum epigraphe ΑΧΕΡΩΝΤΑΝ, & ex poſtico equitem armatum alium occidentem cum epigraphe ΝΙΚΙΑ,non ſine alluſione ad Niciam Conſentinum qui Alexandrum Epyri regem trucidavit. Golt. tab. 25. n. 5. Item Caput mulieris calantica & inauribus ornatæ cum epigraphe ΑΧΕΡΩΝΤΑΝ, & ex poſtico hircum jacentem cum eadem epigraphe Golt. tab. ead. n.6. Extat & aliud oppidum *Maranum* dictum, ſed a noſtris ſcriptoribus prætermiſſum, quod domus disjunctæ ſint, & veluti per agrum diſſeminatæ. In eadem Diœceſi.

14. *Cyterium*. Vulgo *Ceriſano*. Ex hoc loco fuerunt *Antonius* ex Dominic.familia Soriani in terræmotu obrutus, morum integritate conſpicuus: MS. Mart. *S. Ugolinus* Minorita S. Danielis ſociorum unus, Martyrio coronatus: ut ex epiſtola authentica, quæ in conventu Aræcæli Romæ aſſervatur & a Dominico Martyre in ſuo MS. recenſetur. *Nicolaus* ex Franciſcana Reformata familia, ſanctitate & miraculis clarus: ex Chron. MS. a Martyre laudatis. *Franciſcus* ex Minimorum familia, vitæ integer, qui in primæva Ordinis fundatione plurimum laboravit; ex Chron. aliique non pauci literis & pietate clari. Quæ de Ceriſano infra adducit Sertorius Quattrimanus ſatis incerta ſunt. Eſt in Diœceſi Conſent.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Hetriculum oppidum, quod vulgus corrupte Lataracum appellat*. Cur *Lataracum Hetriculum* olim? Affinitas vocum non ea eſt, ut facile probare poſſit. At fama eſt, & ita vulgo exiſtimatur: malus eſt harum rerum exiſtimator vulgus, facileque in errorem ducit quos illi plus habent fidei quam par eſt. Verba Livii nihil ad rem.

(b) *Toranum oppidum hanc Dapetiam eſſe arbitror*. Toranum Dapetia? Unde hoc? Livius nihil probat, imo corruptus Livii probat codex; & legendum *Lampetia*.

(c) *Regina oppidum olim Herinum*. Fortaſſe non omnino vanum; nam vocum affinitas, ubi nihil aliud obſtat, maximo eſt in his rebus argumento. Credunt eruditi ſic dictam, quia in edito colle ſita, & tamquam Regina ſuperſtat planitiei quam Crathis amnis alluit, vel quia a *Regina Margarita* inſtaurata ſit, & muro & arce munita.

(d) *Montaltum Civitas, Uffugum olim*. Cur *Montaltum Uffugum* olim? aut quid Livius ad rem? Extructum ſcribunt eruditi ex ruinis Ullani, vel *Dragolini* oppidi, quod dirutum credunt a Saracenis, dictumque *Montaltum*, quod in edito colle ſit ſitum.

(e) *Paula &c. Patycos olim*. Ita omnes paſſim recentiores, nixi, ut credo, nominis affinitate. Ego quid certe affirmem non habeo. Sunt qui credant a Paulo Coloniæ ductore denominatam.

(f) *Nicetum*. *Sanctus Lucidus* cum in clariſſimo & aprico colle locetur, ut Phœbum venientem & recedentem intueatur, non injuria hoc no-

nomine appellatur. Noſtri Annales *Nicetum* vocant, Jovius *Temſam* putat, atque ita omnino credendum eſt ex Pauſania.

(g) *Vernacia dictum*. Vinum, quod *Vernacia* vulgo dicitur, quia hiberno tempore ut plurimum bibitur, vinum *Rheticum* appellatur apud Latinos, non autem *Vernacium*, ut hic.

(h) *Arintha oppidum* nunc *Rende*, Ita noſtri Annales.

(i) *Caſtrifrancum, Pandoſia olim.* *Caſtrumfrancum* non eſt *Pandoſia*, nec *Acheron* fluvius eſt, qui nunc *Campagnano*, ut vult Barrius ex Martyrano, & ut conſtans eſt apud omnes, & inveterata opinio. Sed novum eſt Oppidum a Gallis extructum, quaſi *Caſtrum Francorum*. *Pandoſia* vero eſt quæ nunc *Mœnecina*, vel ut dicitur *Menicino*: & *Acheron* fluvius dicitur hodie *Merenſato*, *Arconte* vocant incolæ, qui *Mœnecinam* veterem præterfluit. Nec obſtat Stephanum mentionem feciſſe & *Pandoſiæ* & *Mœnecinæ*; nam Stephanus parum prudens in hoc binominem Civitatem in duas plerumque partitur. Vel dicendum *Pandoſiam* eſſe *Mœnecinam* veterem. *Mœnecinam* eſſe oppidum quod nunc *Menecino* dicitur.

(k) *Cyterium oppidum, quod literis immutatis Cyriſanum vulgo appellat*. Ceriſanum novum eſt oppidum a Ceraſorum copia dictum, ut Martyranus auctor eſt; nec eſt antiquorum Cyterium, ut vult Barrius. Quare Sardinus:

Æ ernum Ceraſus nomen depromſit ab Vrbe.
Æternum Oppidulo nomen & ipſe dedit.

CAPUT VI.

De Conſentia, vetuſtiſſima ac celeberrima urbe; ejuſque amnibus Crathide ac Baſento.

INde in meditullio eſt (1) CONSENTIA, civitas nobilis divitiis pollens & vetuſtiſſima inter *Crathim* & *Baſentum* amnes, ab Auxonis, aut certe ab Oenotriis condita. Nam, ut dixi, ante Oenotri & Peucentii in Calabriam adventum Aſchenazi poſteri Auxones ſive Auxonii a Græcis dicti univerſam regionem, urbes in ea rare tamen condentes, incoluerunt. Inde Oenotrii advenæ urbes in ea crebras extruxerunt. Poſt vero Troianum excidium, præter alios Græcos, Phocenſes & Philoctetes multas urbes in ea condiderunt. Eſt Conſentia declivi loco ſita Septentrionem ſpectans, atque a Niceto ideſt Tyrrheno mare, m p. duodecim diſtans. Ab urbe ad orientale uſque fretum vallis eſt amœniſſima ad xl. m. p. longitudine, Crathi fluvio nobili & piſculento, de quo alibi plura, aliiſque plurimis fluviis, qui Crathi miſcentur, irrigata, ac crebris oppidis in ſpeculis collibuſque ſitis, ac villis undique cincta. Nam parte læva ſunt Domanicum, Mœnecina, Caroleum, Pandoſia, Arintha, Montaltum, Regina, Lattaracum, Toranum, Marcum, Rogianum, Fagianum, Tarſia, Terranova, & Albanorum vici complures. Parte vero dextera ſunt Caſtionum, Lucii, Roſæ, Acra, Beſidiæ, Coriolanum, & itidem Albanorum vici frequentes. Quæ vallis rerum omnium ubertate referta eſt, nam frumenti, & alicubi vel ſiliginis & alia-

aliarum frugum ferax eſt. Fiunt omnis generis fructus optimi in quibus caſtaneæ laudantur, non quæ ex nativis, ſed ex inſitis caſtaneis proveniunt, unde & inſertas caſtaneas vulgus appellat. Fiunt item hortenſia non vulgaria, ac vina, olea, mella, lina, cannabis, goſſipium, ſeſama clara, legitur paſſim manna. Extant & læta pabula, atque in planis aucupia, in montibus venationes perpulchræ fiunt. Sunt & ſilvæ glandiferæ, & ſilveſtres. Fluvii omnes, quibus, planicies hæc ex utraque parte irrigatur, piſcoſi ſunt, in quibus, præter ceteros piſces, torentinæ capiuntur. Cingitur & utrinque Conſentia ditioni ſuæ ſubjectis crebris Caſtellis, de quibus mox. Eſt Conſentia ſedes Archiepiſcopalis, cui Montaltina ſedes adjuncta eſt. Quam una ex antiquioribus eccleſiis regni Siciliæ eſſe Innocentius Papa hujus nominis tertius ad Conſentinum Archiepiſcopum ſcribens aſſerit, cujus conſuetudines, quod ſacris canonibus non contrarientur, immutari nolit. De qua Joannes Joachinus Abbas ſuper Eſaiam inquit: „ Licet „ opprimi habeat in futurum eccleſia Conſentina, quæ cum Jezrael „ Carmelo, tertio Regum, vicina concordat in ſpiritu; ad eam tamen ac ſi ad alteram Bethlehem Angelus ſani conſilii dirigetur. Qui „ filios ejus ad interiora ſolitudinis transferat, & ſeculares Ægyptios „ tyrannorum furiis derelinquat „. Julianus Epiſcopus Conſentinus interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ, quæ ſub Agathone Papa celebrata eſt. In æde Epiſcopali multorum ſanctorum fruſta aſſervantur. Sunt enim calvitium Gregorii Nazian. brachium Martini Epiſcopi, brachium Hippolyti, & brachium Bernardi Abbatis, tibia beati Hieronymi, fruſtum crucis dominicæ, & crucis Andreæ Apoſtoli, pollex Rodos, qui fuit unus ex lxxii diſcipulis. Eſt & arbuſcula & arcula cum fruſtis oſſeis multorum ſanctorum. Item in ara maxima recondita ſunt fruſta crucis dominicæ, veſtis beatæ Mariæ Virg. & manna Joannis Euang. baculi Pauli Apoſtoli: fruſta Annæ, Simeonis juſti, Marci, & Lucæ Euangeliſtarum, Stephani Prot. Dionyſii Areopagitæ, Xiſti, Cornelii, Silveſtri, & Damaſi Rom. Pont., Blaſii, Laurentii, Anaſtaſii, Priſcæ, Martini, Nicolai, Hilarii, Baſilii, Malachiæ, Mariæ Magd. Theclæ, Sabinæ, Agathæ, Luciæ, Euphemiæ, & Samaritanæ, cum qua loquutus eſt Dominus. In ara a parte merid. ſunt fruſta Joannis Bapt. Zachariæ patris ejus, Joſephi ab Arimathia, Eufratæ, qui fuit unus ex lxxii. diſcipulis, Fabiani Papæ, Donati, Gervaſii, Protaſii, Sebaſtiani, Luciani, Juliani, Bonifacii, Pantaleonis, Coſmæ, Euſtachii, Marcellini, Antonii Abbatis, Macharii Abbatis, Conſtitii & Juſtinæ. In ara a parte Aquilonari, beato Petro & aliis Apoſtolis dicata, recondita ſunt fruſta crucis dominicæ, pars crinum Petri Apoſtoli, fruſta Pauli, Andreæ, Iacobi, Philippi, Matthæi, Mathiæ, & Bartholomæi Apoſtolorum, Clementis & Bonifacii Rom. Pont. pars crinum Gregorii Papæ, fruſta Ioannis Chryſoſtomi, Cameſini, & Cataldi Epiſcoporum, Rodos, Nerei, Achillei, Mercurii, Chriſtophori, Georgii, Dariæ, Vitaliani, Helenæ Auguſtæ, Cæſarii, Cyriaci, Tiburtii, Pancratii, Luciæ, Geminiani, Primi, & Feliciani, Felicitatis, Luciæ, & Agnetis. In templo Minorum beati Ioannis ejuſdem ordinis cœnobitæ corpus quieſcit.

Fuit

Fuit Conſentia, ait Strabo, Brettiorum Metropolis. Quam Annibal, capta Petelia expugnavit, quæ ante annum cum aliis multis circumvicinis urbibus in fidem P. R. rediit, ut ſcribit Livius. Erat Romæ ſtatua qua Conſentini (*a*) Julium Agrium donarunt. In cujus ſuperiori parte hi verſus dimidiati extant:

JULII. ARCIANI V.C. ET IN L.

In baſe vero ſtatuæ:

JULIO AGRIO TARRUTENIO MARCIANO V. C. ET IN L. NOBILITATE, JUSTITIA CLEMENTIA. CONSPICUO ET A PRIMO ÆTATIS FLORE, PROBATA QUÆST. CANDIDATO PRO CONSULI SICILIÆ, PRO CONS. ORIENT. LEGATO AMPLISSIMI ORDINIS TERT. VRBI. JUDICI. SACRARUM COGNITIO. ITERUM OB EGREGIA EIUSIN SENA ... QUOD ILLIS SUMMUS IN CUJUS LOC.. PER ANNOS TRIGINTA SENTENTIA... VETUSTATE PRÆLUCET. EIQUE EA ... HONESTA SEV IUSTA CONSEN -.. NOBILISSIMUS ORDO CONSEN... STATUAM MERITA EIUS PERPETUA ÆTATE PRIMUS AGENS CUM SVIS.

In Baſenti alveo ſepultus eſt Alaricus Gothorum rex, qui Redagaſo fuerat ſuffectus. Ait enim Jernandes eo in libro, quem de rebus Get. ſcripſit: „ Alaricus ſubito immatura morte præventus rebus exceſſit humanis. „ Quem Geti nimia dilectione lugentes Baſentum amnem juxta „ Conſentiam civitatem de alveo ſuo derivant. Nam hic fluvius a „ pede montis juxta urbem dilapſus fluit unda ſalutifera. Hujus ergo „ in medio alveo collecto captivorum agmine ſepulturæ locum effodiunt, „ in cujus foveæ gremio Alaricum cum multis opibus obruunt, „ rurſusque aquas in ſuum alveum reducentes, ne a quoquam quandoque „ locus cognoſceretur, foſſores omnes interimunt „. Idipſum ſcribit Paulus Diaconus. Apud (2) *Baſentum* quoque Otho Federicus Cæſar a Baſilio Conſtantinopolitano rege ſuperatus (*b*) ſcapham conſcendens ſalutem ſibi fuga quæſivit. (*c*) Afrorum rex quidam, qui magnam Calabriæ partem occupaverat, cum Conſentiam oppugnat, fulminis ictu divinitus in ipſa oppugnatione interiit. Fuit Conſentia depopulata & combuſta ab Agarenis anno a partu virgineo Dcccclxx. Ioanne xiiii. Pontifice. Hic nobile emporium quoto quoque anno celebratur, fiunt opera figlina, & præter reliqua ferramenta, cultri fiunt. Atque, quod civitas in umbilico fere Calabriæ ſit, & rerum ubertate polleat, regionis Præſes reſidet. In Conſentino agro, ait Varro rei Ruſt. libro primo, pomus bifera erat: quam tamen Plinius libro xv. triferam fuiſſe dicit. Naſcitur in hoc agro vinum bonitate mirificum, cujus meminit Plinius libro xiiii. illud inter præclara Auxoniæ ideſt Calabriæ vina enumerans. Ubi ſic ſcribit: „ Verum & longinquiora Ita- „ liæ ab Auxonio mari non carent gloria Severiniana, & Con- „ ſentiæ genita, & Temſæ, ac Balbiæ, Lucanaque antecedentibus „ Thurinis. Omnium vero eorum maxime illuſtrata Meſſallæ potu „ ac ſalute Lagaritana non procul a Grumento naſcentia „. Laudantur præter cetera hortenſia & Conſentinæ intubi ſativæ, & braſſicæ. Fit & coriandum & fœnogræcum, & caſtaneæ, quas inſertas vocant, quod ex inſitis caſtaneis fiant, ſunt. n. craſſæ & oblongæ (3). Secundum Conſentinam arcem quæ imminet urbi, aurum & argentum

& plum.

& plumbum naſci fertur. Fiunt opera figlina. Sunt in Conſentino agro ſilvæ glandiferæ ad porcos alendos opportunæ. Eſt & in hoc agro *Sila* ſilva picis nobilis. De qua Strabo libro ſexto ſic ſcribit. „ Eſt „ ſilva picis ferax optimæ Brettiana dicta proceris arboribus, & „ aquis recentibus referta ad ſtad. DCC. longitudinis „. Meminit & Silæ Maro lib. xii. quam vocat ingentem, & pulchrorum taurorum armentis frequentem eſſe oſtendit. Meminit & Salluſtius de fugitivis loquens. Hanc inter memora Vibius ponit. Eſt & crebris & iis piſculentis fluviis oppleta, quorum torentinæ laudatiſſimæ ſunt. Arborum mira eſt frequentia ac varietas; nam alicubi pinaſtri frequentes tantum naſcuntur, alicubi (4) tedæ crebræ: alibi aliud arborum genus. Atque ita tam vaſta Silva arborum varietate diſtincta eſt, ut id naturæ opus mortalium ſolertia diſtributum videatur. Eſt & Silva hæc venationi & pabulis mirifice accommodata. In loco *Miliano* dicto ſal foſſile; in loco, cui *Machia germana* nomen eſt, aurum & plumbum; in *Collenigro* dicto lapidem molarem naſci ferunt. Naſcitur & in Sila hac frutex rubo minori ſimilis fructus ferens ſimiles fragis paulo minores, guſtu ſuaves "& odoratos" (*d*) *frambofos* vocant. Naſcitur & arbor, (5) (*e*) *cacomalum* vocant, fructus ferens ſimiles prunis colore electri. De hujus Silvæ pice meminit Columella libro xiii. & Vegetius ſæpe libro quarto Veterinariæ, & Scribonius Largus medicus qui Tiberii principatu fuit. Celebratur & hæc pix a multis medicis. Dioſcorides enim libro primo eam commendans ait: „ Pix privatim ſicca vel ſpiſſa pro- „ batur, quæ pura pinguiſque eſt, odorata, reſinoſa & leviter ruti- „ la, talis Lycia & Brettia conjuncta eſt ſimul picis & reſinæ natu- „ ra „. Meminit & Galenus Antidotorum libro ſecundo in emplaſtro Menippi; & libro tertio de copia medicamentorum, & de compoſitione pharmacum libro octavo, & alibi: Item Paulus Aeginates in tertio libro de arte medendi, & Aetius libro xv. Plinius etiam libro quartodecimo c. 20. eam impendio commendat ait enim. „ Pix in „ Italia ad vaſa vino condendo maxime probatur Brettia. Fit e picea „ reſina „ Et rurſus. „ Picis duo genera, ſpiſſum & liquidum, ſpiſ- „ ſarum utiliſſima medicinæ eſt Brettia, quoniam pinguiſſima utraſ- „ que præbet utilitates „. Et libro xv. Picinum oleum laudans do- cenſque quomodo fit, inquit: „ Oleum in Italia fictitium picinum „ dictum fit cum concoquitur, velleribus ſupra halitum ejus expan- „ ſis atque expreſſis, probatum maxime e Brettia reſina, eſt enim „ pinguiſſima & reſinoſiſſima.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Conſentia*. Plerique *Brettiam* a Bretto vel Brento Herculis filio, & *Italiam* appellatam autumant, poſtea *Conſentiam* ab incolarum *conſenſu* qui ad opinionem novæ urbis confluxere. Sed veroſimilius a *Con*, quod, ut ſupra lib. I. Cap. II. n. 4. adnotavimus, *Herculem* lingua Ægyptia ſignificat, & Ζὴν *Zen* quod *Jovem* exprimit patrem *Herculis*, a quo fortaſſe etiam *Conſus*, qui Deus conſiliorum fingebatur. Huic ſub terra in circo maximo ara dedicata eſt, nec aperiebatur, niſi ludis Circenſibus, ut oſtenderetur conſilia te-

cta

ĉta eſſe debere. Extat inſcriptio a Panvino de Ludis adducta, quæ in Circo maximo effoſſa eſt.

CONSUS CONSILIO
MARS DUELLO LARES
COMITIO POTENTES.

Hercules quippe ſine Minervæ ope ac conſilio nihil agebat, ut ait Dionyſius Halicarnaſſeus to. II. Προτρεπτικὸς ἀθληταῖς poſt initium: Ἡρακλεὺς δὲ σὺν τῇ Ἀθηνᾷ πάντα κατόρθωσε τὰ ἐπιταχθέντα. *Hercules cum Minerva laborum munia explevit omnia*. Quinimo *Conſentes* Dii erant conſiliarii Jovis. Enn. apud Apol. de Deo Socrat. S. Auguſt. de Civit. lib. IV. cap. 23. Martian. Capell. de Nupt. Philol. Vide Diſſertationem *de origine Bruttiorum*. Hic Ludovici III. Regis cum Margarita Sabaudiæ Ducis filia celebratæ ſunt nuptiæ ann. 1434. Verum ſequenti anno interiit; ac ſepultus fuit in Eccleſiæ Archiepiſcopali ubi ejus tumulus inviſitur. Exſtat Conſentiæ Academia celeberrima ac vetuſtiſſima *Conſtantium* appellata, a Jo. Baptiſta Conſtantio Archiepiſcopo de eadem optime merito, qui anno 1591. ad Conſentinam Cathedram evectus eſt; ſed longe ante illum Comitia literaria Conſentiæ celebrabantur. Nec niſi viri ſelectæ doctrinæ atque eruditionis admitti hactenus conſueverunt.

2. *Apud Baſentum*. Vide adnotationes lib. I. cap. XIX. num. 3.

3. *Secundum Conſentinam arcem*. Extabat alia antiquiſſima arx juxta monaſterium vulgo *le Capuccinelle*. Ibi enim effodiendo in ruderibus reperta eſt inſcriptio: VALERIUS FLACCUS A. F. BRETICAM ARCEM IMPENSA SVA RESTITVIT. Conſtat ſiquidem ex Petavio Conſulatum Valerii Flacci ſub anno Vrbis conditæ 493. contingiſſe.

4. *Tedæ crebræ*. Et his pix conficitur ad naves picandas, alioſque uſus. Vide Plin. lib. XVI. cap. XII. Utuntur accolæ etiamnum pro facibus, quas alicubi vulgo vocant *deda*, alibi *lume*.

5. *Cacomalum*. Vulgo *Cacolmilia*, a verbo Græco κακὸς *malus* quod, in edendo, palato male ſapiat.

SERT. QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Julium Agrium Romanum Conſentini ſtatua donarunt*. Quæ etiamnum extat Romæ cum dimidiato elogio literis vetuſtate conſumptis. Idque mihi oſtendit Joannes Dominicus Sorrentinus, vir probus, & prudens, & ſumma mihi familiaritate conjunctus.

(*b*) *Scapham conſcendens*. Diximus hoc falſum eſſe alibi, ac de Baſento in Lucania poſito intelligendum?

(*c*) *Afrorum Rex quidam*. Abraham Maurorum Rex dum Conſentiam oppugnat, fulmine ictus expiravit, & Conſentiam obſidione liberavit, ut habetur in libro Annalium manuſcripto, qui aſſervatur apud Familiam Quattrimanam Conſentiæ.

(*d*) *Framboſos vocant*. Frambosa vox eſt Gallica, *Rubus Idea* Dioſcoridi, Tuſcis *Lampone*, vide Matthiolum.

(*e*) *Cacomalum vocant*. *Cacomilum* vocant incolæ, non *Cacomalum*.

CAPUT VII.

De Viris Conſentinis, Sanctitate, Doctrina, ac Dignitate conſpicuis.

EX hac urbe fuit TELEPSHORUS presbyter & eremita', vir non mediocriter doctus, & ſanctimonia prædictus. Qui ſacris initiatus hominum conſuetudinem declinans eremum petiit, ubi dieque noctuque Deo famulabatur. Hic res futuras noſſe percupiens apud *Thebas* Calabriæ urbem nunc *Lucii* dictam admodum ſupplex & mœrens jugibus orationibus & lacrimis die ac nocte, necnon & jejuniis Deum precabatur, quo mala eccleſiæ imminentia ſibi revelare dignaretur. Vix tandem a virgineo partu anno Mccclvi. diluculo Reſurrectionis dominicæ ei leviter dormienti Angelus Domini virginei vultus, altitudinis cubitorum duorum, duabus longe nitentibus alis ornatus, candida talarique veſte amictus apparuit. Atque ipſum dulcibus alloquens verbis quæ jam dudum ſcire concupiverat, ſibi aperuit. Invenit etiam apud Thebas inter cetera, libellos Cyrilli, & Joannis Joachini, & Lucæ præſulis Conſentini hiſtorias. Edidit de ſtatu Eccleſiæ & tribulationibus futuris librum. Obiit ſenio confectus. Hic Lucas monachus fuit, & Joannis Joachini alumnus, qui ob morum probitatem & vitæ ſanctitatem in Archiepiſcopum Conſentinum electus fuit. (1) Scripſit quædam de Joachino magiſtro ſuo, & hiſtorias a natali Domini uſque ad annum Mccccxvi. Fuit & ex Conſentina civitate (2) JANUS PARRHASIUS " animi integer ", præſtanti ingenio ac judicio vir, & flagranti ſtudio, ac doctrina longe præditus, poeta itemque orator, Latina Græcave lingua ſane quam eruditus, nulli ſui ſeculi ſecundus. Mediolani bonas literas publice eſt profeſſus tanta facundia & doctrina, ut Trivultius ſexagenarius ac ſummæ dignitatis vir inter frequentem juventutis catervam conſpiceretur. Inde Leone decimo Rom. Pont. conducente venit in urbem, profeſſus eſt in ea publice bonas literas. Duxit uxorem Demetrii Chalcondylis filiam, qua felici cognatione & ſocer & gener utriuſque linguæ imperium tenuerunt. Edidit Commentarios in Claudianum, & in Naſonis Ibin recondita eruditione refertiſſimos. Scripſit & in Poeticam Horatii, & libellum de arte dicendi " & in Auſonii ſenarium, & de quæſtionibus rhetoricis, & in Epiſtolas Ciceronis ad Atticum, & in Æneid. ſcripſit & opus De rebus per epiſtolam quæſitis viginti quinque libros continens, de quo meminit in primam epiſtolam Ovidii. Commeminit hujus operis & Joannes Pierius Ciminus Conſentinus Parrhaſii auditor in epiſtola ad Coriolanum Martyranum in Cariſium grammaticum, ubi de Parrhaſio loquens, inter alia ſic ait: „ Summopere dolendum eſt,
„ quod neſcio cujus iniquitate, ejus opera fuerunt intercepta; in pri-
„ miſque etiam deflenda eſt illius divini operis jactura De rebus per
„ epiſtolam quæſitis, quod ipſe ſepe numero vidi quod erat ad editio-
„ nem paratum, libriſque conſtabat quinque & viginti: ubi diverſo-

„ rum

„ rum auctorum loca pene infinita, Platoniſque numeris obſcuriora, „ animata, divinaque illa dicendi ubertate explicabantur „. Qui Cariſii liber cum Ioannis Pierii epiſtola eſt Romæ in Bibliotheca Vaticana. Item Aldus Manutius Romanus lib. IV. Inſtit. Gram. Parrhaſium plena manu laudans ſic de eo ſcribit: „ In fragmentis illis „ antiquis ſine auctoris nomine quæ Janus Parrhaſius homo utriuſ- „ que linguæ doctiſſimus, cum Mediolani publice bonas litteras pro- „ fiteretur, edidit; noviſſime in manibus erat pene abſolutum volu- „ men De rebus abſtruſis per epiſtolam quæſitis quod quinque, & „ viginti libros continebat. Scripſit & ſuper epiſtolas Ovidii & in „ primam epiſtolam commeminit de opere per epiſtolam, ubi, ait, „ Copioſius & diſtinctius oſtendam in eo opere cui nomen feci: De „ rebus per epiſtolam quæſitis „. Hæc ille. Qui Aldi liber cum his verbis eſt in Bibliotheca Vaticana. Veruntamen quædam Parrhaſii opera ſub aliorum nomine leguntur, quod ipſe Carolus Jardinus Conſentinus ejus alumnus, perſæpe indignabundus querebatur. Alii ajebat, niſi tu vivus tua ſcripta foras dederis, ex tuis laboribus vigiliiſque ac doctrina honores conſequentur & opes. Id quod nempe accidit. Siquidem plerique inglorii homines corniculam implumem atque informem, ut eſt in fabulis, imitantes, aliorum ingenio labore ac doctrina, & eruditorum nomen induunt; & gratiam a potentibus ineunt, ac magnum inſuper quæſtum faciunt. Sit itaque mihi libitum meæ patriæ, meiſque conterraneis ſuas cuique laudes, quas alii falſo ſibi vendicarunt, prodito furto reſtituere. Idque nulli grave ſit; nec mihi, ſed ipſis qui eas ſibi adſcivere, fraudi ſit. Ex Parrhaſii Commentariis in Virg. Aeneid. in quatuor duntaxat verſus primi libri, *Ille ego qui quondam*, Parrhaſii nomine impreſſi ſunt: alii omnes una cum Commentariis Pomponii Leti Calabri hominis, qui & ipſe in Virg. Aeneid. ſcripſit, ſub nomine neſcio cujus Pomponii Sabini, qui nullus fuit, falſo leguntur. Opus vero De rebus per epiſtolam quæſitis, & Commentarii in epiſtolas Ciceronis ad Attic. in manus Cardinalis Siripandi pervenerunt, a quo eos Paulus Manutius habuit, ut Parrhaſii nomine imprimeret (erat enim officinator librarius) ut a quibuſdam Siripandi familiaribus fide dignis accepi. Id quod ipſemet Paulus mihi non negavit. Habui inquit, ſed non dig....... quaſi ipſe præ illo doctus fuiſſet, cum multis partibus inferior illo fuerit, Commentarios, phraſi ac quibuſdam mutatis & additis, nomine ſuo pertulit in medium. Opus vero De rebus per epiſtolam quæſitis epiſtolas quaſdam paucas, non tamen in libros digeſtas ...... curavit, quaſi totum Parrhaſii opus in illis epiſtolis eſſet; alia omnia Aldo ejus fillo, ut ille etiam aliorum ingenio ſcientia ac labore docti hominis nomen nanciſceretur, ſervavit. Attamen ne dicti Parrhaſii operis librorum numerus, utpote viginti quinque, ſciretur, ex Chariſii libris, quos de integro imprimi curavit, Ioannis Pierii epiſtolam abſtulit. Ademit quoque ex Aldi Romani patris ſui libro cuncta a verbo *noviſſime* uſque in finem, librum ipſum itidem illo mortuo, denuo imprimens, tempore nihilominus quo ille ipſum impreſſerat, quo furtumque lateret, ſignato. Quod Parrhaſii opus Aldus ipſe Pauli

L 2 filius

filius in partes dividens, quibuſdam nobilibus, & novem Cardinalibus, & in his Cardinalis Sirletus, vir ætate provectus Latina, Græca, & Hebræa lingua impenſe eruditus, tamquam ſuum dicavit: nomen tamen, quod Parrhaſius operi illi fecit: *De rebus ſive dubiis per epiſtolam queſitis*, ut poſſet non negare illud Parrhaſii eſſe, relinquens. Quaſi Cardinales ipſi illum de rebus dubiiſque per epiſtolam conſuluiſſent. Franciſcus etiam Robertellus, homo eruditus, qui Patavii publice bonas literas eſt profeſſus, Paulum ex Zaſii, & Grucchii, & Balduini Commentariis libellum de legibus Romanis lucubraſſe, & ſuum feciſſe ſcribit. Atqui, & ut probe Plinius ait, obnoxii profecto animi, & infelicis ingenii eſt deprehendi in furto malle quam mutuum reddere, fateri autem per quos profeceris, benignum & plenum ingenui pudoris eſt. Divus vero Baſilius in epiſt. quæ eſt ad Gregor. Naz. Hujuſmodi fures plagiarios improbis mulieribus comparat, quæ alienos foetus viris ſuis ſupponunt, patrem ementientes. „ Quandoquidem, inquit auctorem prodere grata commemoratione decet, „ ſuumque ipſius ſcientiæ parentem. „ Cicero quoque Offic. tertio ait: „ Qui, quod eſt alterius, ſibi tribuit, contra naturam ac juſtitiam „ agere his verbis oſtendit. Societatis arctiſſimum vinculum eſt magis arbitrari eſſe contra naturam hominem homini detrahere ſui „ commodi cauſa, quam omnia incommoda ſubire vel externa, vel „ corporis, vel etiam ipſius animi, quæ vacent juſtitia; hæc enim „ virtus omnium eſt domina, & regina virtutum „. Equidem niſi hujuſmodi furtivam laudem publica confeſſione reſtituant, in alia vita graviter plectuntur. De Pauli autem orthographia, verius cacographia, de qua diphtongorum & vocalium permutatione, atque ejus errore circa talentum, ſeſtertium, & denarium ſatis diximus in libris pro lingua Lat. & de Ætern. Urbis. "Fuit & ex Conſentina urbe (3) *PE*TRUS PAULUS PARISIUS Pontificio & Cæſareo jure conſultiſſimus, qui Patavii & Bononiæ plures annos, frequente juvenum coetu, publice Romanum jus eſt profeſſus. Inde a Paulo Rom. Pont. hujus nominis tertio Romanæ Eccleſiæ Cardinalium ordini eſt addictus. Opus ingens & præclarum civilis juris Conſilia continens edidit. Fuit & *Antonius Teleſius* vir impenſe eruditus. Edidit librum de coloribus, & coronis, & librum elegiarum, & tragœdiam, quæ inſcribitur Imber aureus. Vivit modo (4) BERNARDINUS ejus ex fratre nepos Græca lingua eruditus & Philoſophus: ſcripſit de principiis naturæ libros duos. Fuit & *Coriolanus Martyranus* Marci urbis de qua dudum dixi antiſtes, ſpectatæ virtutis vir, utraque lingua ſatis eruditus. Scripſit tragœdias, Medea, Electra, Hippolytus, Bacche, Phœniſſe, Cyclops, Prometheus, Plutus, Nubes. Odyſſeæ libros duodecim, Batrachomyomachia, Argonautica, Epiſtolarum librum unum, & alia quædam, quæ nondum ſunt impreſſa. Fuit & (c) *Joannes Antonius Pandoſius* Campaniæ Epiſcopus. Scripſit de prædeſtinatione & gratia, de arbitrio, & operibus, de vera Chriſti carne & ſanguine, de cœna Domini. (d) Vivit modo *Joannes Thomas* ejus ex fratre nepos: qui ſcripſit de ſpeculo comburente libros duos, de practica arithmetica, & geometrica demonſtrativa librum 1. de Mechanica libr. 1.

Ar-

Archimedis omnia opera explicavit. Fuit & (5) *Joannes Baptiſta Amicus*. Qui juxta Peripateticorum placita cæleſtium corporum motus deſcripſit, nullis uſus eccentricis aut epicyclis, res ab antiquiſſimis Philoſophis & mathematicis tot ſecula fruſtra tentata. & ni immatura morte fuiſſet præventus, agreſſus eſſet majora. Egit diem ſupremum annum natus vigeſimum ſeptimum.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Scripſit quædam.* Extat MS. Lucæ Archiepiſcopi Conſentini *De ſacra liturgia*.

2. *Janus Parrhaſius.* Alias *Joannes Pariſius*; nomina etenim & cognomina mos erat ſeculo illo eruditis viris ſibi permutare. Vir iſte inter omnes ævi ſui eruditiſſimos facile princeps ad Fillenum, ſive Felinum pertinet patriam meam, ac ſuam. Vide adnotationes infra Cap.8.num.17.

3. *Petrus Paulus Pariſius*. Conſanguineus Jani Parrhaſii, tametſi Conſentinus apud nonnullos Scriptores reputetur, non ita res habet. Filleni natus eſt, ut ex antiqua traditione ac monumentis. Vide infra Cap. VIII. num.17.

4. *Bernardinus*. Philoſophus vitæ integerrimus, Clementi VII. Paulo III. Marcello II. Paulo IV. Pio IV. Gregorio XIII., ac Cardinalibus, præcipue Farneſio literatorum Mæcenati, acceptiſſimus, ſciolis quibuſdam Teleſii doctrinam calumniantibus dicere ſolito: *Teleſio abſente omnes blaterant, præſente obticent*. Obiit anno 1588. ætatis ſuæ octogeſimo octavo, ad cujus tumulum hæc carmina Montanus appoſuit:

Exiguum nati tumulum poſuere parenti,
Exiguas tibi præbet opes ſors dira Teleſi;
At tibi perpetuum nomen famamque perennem
Ingenii monumenta dabunt, cæloque micabis
Lux nova ſydereo, nulloque aboleberis ævo.

Ab uno Teleſio didicerunt quotquot Philoſophi poſteriores, Carteſius, Galilæus, ceterique præcepta atque inſtituta Philoſophiæ adverſus Ariſtotelis placita tradere conati ſunt, non ſecus ac a Pythagora Plato, aliique Stoici. Vide Joannem Imperiali in ſuo Muſæo hiſtorico, Toppium in bibl. & Nicodem. in addit. Scipionem Mazzellam Teleſii diſcipulum, Thomam Campanellam, alioſque fuſe de Teleſio tractantes.

5. *Ioannes Baptiſta Amicus*. Patavii hoc de eo apud Schrederum in Monum. Ital. epitaphium legitur:

JOANNI BAPTISTÆ AMICO
CONSENTINO, QVI CVM OMNES OMNIVM LIBERALIVM ARTIVM DISCIPLINAS MIRO INGENIO, SOLERTI INDVSTRIA, INCREDIBILI STVDIO LATINE GRECÆ, ATQVE ETIAM HEBRAICE PERCVRRISSET FELICITER, IPSA ADOLESCENTIA SVORVMQVE LABORVM ET VIGILIARVM CVRSV PENE CONFECTO A SICARIO IGNOTO LITERARVM VT PVTATVR, VIRTVTISQVE INVIDIA INTERFECTVS EST.
MDXXXVIII.

Præmia quæ referunt aliis, vitamque perennem,
Virtutes uni huic cauſa fuere necis.

Fuerunt ex Civitate Conſentiæ & alii viri literis, armis, infulis, toga, omnique virtutum genere celeberrimi, quos ex variis monumentis excerpſimus, atque hic alphabetico ordine adnotavimus.

Adamus a Duſſiaco magnus Regni Cancellarius anno 1292. ex Ms. Gualterii; tametſi alii Gallum faciant.

Adenulphus de Aquino Vallis Crathidis Juſtitiarius, ex Diplomate Ro-

Roberti Ducis Calabriæ, in quo ſic legitur: *Robertus &c. Adenulpho de Aquino de Cuſentia Juſtitiaro Vallis Cratis*.

Adenulphus Firraus anno 1310. Regius Familiaris: ex Aldimario to. 3.

Aemilius Bombinus Epiſcopus Umbriaticenſis; ex Ughello.

Albertus Gullius ex Minimorum familia ſanctæ vitæ vir, quem ego novi. Obiit Romæ in Collegio S. Franciſci de Paula ad montes, magna ſanctitatis fama.

Alexander Caſtilionus Maurellus, Caroli V. Imperatoris Familiaris: ex Samblas.

Alexander Maurellus, Dux Militum in Belgio: ex Samblas.

Alexander Merenda S. Pio V. charus, & ejuſdem apud Joannem de Auſtria orator, licet Miſaſius in ſuo MS. Paterno adſcribat: ex Petro Vincenti in ſuo theatr.

Alphonſus Caſtilionus Maurellus, Alexandri filius ejuſdem civitatis Archiepiſcopus: ex Samblas, & Ughello.

Alphonſus Dattylus, Dux militum in Gallia: ex Samblas.

Altilius Alimena, Gubernator Calabriæ: ex Mugn. & MS. Martyr.

Ambroſius Marzanus, ſive *Marzatus*, utraque lingua, & morum integritate conſpicuus: ex Toppio in bibl.

Americus de Cavalcantibus Calabriæ Gubernator: ex Samblas.

Andreas Arduinus, Caroli V. Imperatoris ſupremus Conſiliarius: ex Marco Arezzio de ſitu Siciliæ.

Andreas Firraus, Juſtitiarius in Valle Crathidis anno 1291. ex Aldimario.

Andreas Garofalus, Advocatus Fiſcalis M. C. V. Neapolis anno 1503. & 1504. ex Toppio p. 3. de Orig. Trib.

Andreas Pariſius, Regis Ferdinandi Secretarius: ex Samblas.

Andreas Serſalis, Eques ſedilis vulgo *di Nido* Regius Familiaris: ex MS. Famil. Conſent.

Andreottus Lauria Regiæ claſſis Præfecti Locum tenens: ex Petro Vincenti.

B. Angelus Minorita laicus: ex Vvadingo.

Angelus Matera, Regis Roberti Familiaris in Provincia Principatus ulterioris Gubernator, & Juſtitiarius: ex Petro Vincenti.

Angelus Tirellus, in militia clariſſimus: ex Samblas.

Annibal Serſalis, Regius Familiaris: ex eod.

Antonellus Samblaſius, Dux militum: ex MS. Famil. Conſent.

Antonius Firraus, S. Agathæ &c. Princeps, Conventus S. Franciſci Reformatorum Conſentiæ Fundator: *ex inſcriptione ibidem appoſita*.

Antonius Caſtilionus Maurellius ex reformata Franciſcana familia doctiſſimus Sanctæ vitæ *Chr. MS.*

Antonius de Caroleis, Epiſcopus Opedenſis anno 1424. poſtmodum Beſidianenſis anno 1429. Obiit Conſentiæ anno 1448. ex inſcriptione quæ extat in Eccleſia S. Franciſci Minor. Obſerv.

D. O. M.

ANTONIO EX PATRITIA FAMILIA DE CAROLEIS EX VRBE CONSENTIA EPISCOPO BISIGNANI CLARISSIMIS PRO PATRIA ANNO MCCCCXXII. DVM LAICVS ESSET LEGATIONIBVS PERFVNCTO, ATQVE JAM EPISCOPO ALPHONSVS REX ANNO MCCCCXXI. FVIT LONGE BENEFICVS, ET DVM PRO HVJVS TEMPLI ORNATV VASTATVR MONVMENTVM, FRANCISCVS EX PATRITIA FAMILIA MONACHO EX VRBE CONSENTIA JVRISCONSVLTVS EPISCOPVS MARTYRANENSIS, COMPOSITIS HVMO CINERIBVS, ETIAM EXOSSEM TVMVLVM PONI CVRAVIT ANNO A CHRISTO NATO MDXCI. ET EPISCOPATVS EJVSDEM FRANCISCI MONACHI ANN. PRIMO.

Qua-

Quare corrigendus Ughellus, qui anno 1421. ejus promotionem contigiſſe ſcribit.

Antonius CapuccinorumInſtituti ſacerdos ſanctitate conſpicuus:ex Chron.

Antonius Gaeta, S.R. Collat. Conſ. Regens emeritus: ex Toppio de orig. Tribun.

Antonius Gaeta, S. Franciſci Minorita Commiſſarius & Cuſtos Terræ Sanctæ, eruditione clariſſimus: ex MS. Martyr.

Antonius Serſalis Dux militum Mediolani: ex eod.

Antonius Teleſius apud Regem Ladislaum & Reginam Joannam Orator, & Ludovici III. Conſiliarius: ex Samblas.

Antonius Teleſius alter, patruus & magiſter Bernardini, Philoſophus, Orator, & Poeta celeberrimus, varia edidit monumenta: ex Jovio, Toppio aliiſque.

Arnulphus I. & II. Archiepiſcop. Conſentin. Vide *Ugbell.*

Auguſtinus Caputus, Juriſconſultus doctiſſimus, edidit librum *de regimine Reipubl.* Vide Topp. in bibl.

Auguſtinus Cavallus ex Dominicana Familia Theologus inſignis: ex Marafiot.

Auguſtinus Donius, Philoſophus, ſcripſit *De natura hominis* Baſileæ ann. 1581. in 4. ex Topp.

Auguſtinus Monachus, Epiſcopus Iſulanus: ex MS. Famil. Conſent.

Aulus Pyrrhus Cicala, Poeta celebris: ex MS. Gualter.

Auripius Arnonus, Conſentiæ Gubernator ſub Alphonſo Aragoniæ. Mugnos in ſuo Theatr.

Bartholomæus Bombinus, M. C. V. Neapolis Judex, poſtea Præſes, Toppius de orig. Trib.

Bartholomæus Quattrimanus, Philoſophus Teleſianus, eruditiſſimus: ex Jo: Paulo de Aquino in oratione funebri Teleſii.

Bartholomæus Serſalis, Prorex Aprutii ſub Carolo I. ex Samblas.

Baſilius de Caroleis, doctiſſimus. Topp. in bibl.

Belprandus ex Archidiacono Archiepiſcopus Conſentinus. Vide *Ugbell.*

Berardus, ſeu *Bernardus Matera*, Archiepiſcopus Tranenſis: ex MS. Famil. Conſent. tametſi ab Ughello ignoratus.

Bernardinettus Francus ſcriptor celebris: ex Terminio & Zazzera ſuper Famil. Conſtant.

Bernardinus Bombinus, in morali philoſophia clarus, multa edidit Romæ, ac Venetiis, multaque ſcripſit de hiſtoria Calabriæ, quæ extant Conſentiæ apud heredes Familiæ ſuæ, quodque mihi Romæ affirmavit Nicolaus Bombinus Presbyter bonis literis & prudentia inſtructus, familiariſſimus meus. Vide Topp. in bibl.

Bernardinus Cicala apud Reges Aragonenſes Orator, ſummæ prudentiæ vir: ex Samblas.

Bernardinus de Bernaudis eruditione clariſſimus, apud varios Principes, ſedemque Apoſtolicam Orator, Regis Friderici Conſiliarius, ab hiſtoricis impenſe commendatus. Cantalic. lib. 1. Topp. de orig. Trib. MS. Gualt.

Bernardinus Ferrarius Epiſcopus Beſidianenſis: ex MS. Famil. Conſent. ab Ughello præteritus.

Bernardinus Martyranus, Coriolani frater, doctiſſimus, Regis Aragoniæ primum a ſecretis, poſtmodum Caroli V. Apud Schrederum *de monum Ital.* hæc de Martyrano inſcriptio legitur.

BER-

BERNARDINVS MARTYRANVS CONSENTINVS IMPERATORIS CAROLI CÆSARIS AVSTRII A CONSILIIS, IN REGNO NEAPOLITANO SECRETARIVS, QVI MAGNIS DOMI, MILITIÆQVE FVNCTVS HONORIBVS, DECVS VETVSTISSIMÆ FAMILIÆ AVXIT SVA VIRTVTE, ET DIGNITATE POST LABORES HONESTE FORTITERQVE SVSCEPTOS, EX OPERE NOVO CONCHARVM NIMPHARVM HOC GENIO POSVIT, ET OCIO LIBERALI MDXXXV.

Vide Auguſtin. Niphum in Commentar. ſuper elench. Mazzellam & Topp. in bibl.

Bernardinus Matera, apud Regem Orator: ex MS. Mart.

Bernardinus Maurellus Caſtilionus ann. 1496. Regis Friderici Aragonenſis a ſecretis: ex Samblas.

Bernardinus Riccius, Philoſophus, & Theologus diſertiſſimus, multa ſcripſit. Vide Speram lib. 4.

Bernardinus Roccus, apud Reges Aragonenſes Orator: ex Samblas.

Bernardinus Teleſius, de quo ſupra in Barrii textu.

Bonomus, ſive *Bonus homo*, Archiepiſcopus Conſentinus: ex MS. Martyrenſi.

Cæſar Firraus, Principibus, præſertim Poloniæ Regi apprime charus, Collegii Conſentini Scholarum piarum, quod poſtea anno 1638. deſiit, fundator munificentiſſimus: ex Samblas.

Cæſar Gaeta, Dux militum: ex Carolo de Lellis.

Cæſar Paſſalacqua Carolo V. Imperatori charus, cui militavit, interfuitque Ludovici Regis Galliæ captivitati: multis muneribus ab Imperatore auctus fuit: ex Samblas.

Camillus Fera, eloquentiſſimus, ſcripſit *De vita humana*. Vide *Topium in bibl.* Tametſi autem Conſentinus ſcribatur, ad Cellaria Filleni pagum fortaſſe ſpectat, ubi erat nobiliſſima Familia Fera, ut infra dicemus.

Camillus Salernus, Philoſophus, & Juriſconſultus, licet alii Caſtroveti adſcribant: ex MS. Mart.

Carolus Cuzzolinus, Epiſcopus Puteolanus, obiit anno 1698. ex eod.

Carolus de Aquino Poeta celebris, multa edidit: ex eod.

Carolus Maurellius Caſtilionus, Regius Conſiliarius. Vide Samblas & Mugn. part. 2.

Celſus Mollius, Philoſophus & Medicus. Topp. in bibl.

Ciccus Monachus, Regius Familiaris. Petr. Vincent.

Ciccus Peluſius, Regni Secretarius: ex MS. Famil. Conſent.

Ciccus Samblaſius Regius Familiaris: ex eod. MS.

Coriolanus Martyranus, de quo ſupra in textu.

Coſmus Maurellus Caſtilionus, Poeta celebris: ex Samblas.

Curtius Bombinus, Regius Conſiliarius: ex MS. Famil. Conſentin.

Daniel Serſalis, doctiſſimus, Congregationis Vallis Umbroſæ Abbas Generalis: ex Inſcriptione quæ extat Romæ in Eccleſia S. Praxedis, quamque hic ſubnectimus:

D. O. M.
D. DANIEL SERSALIS ABBAS GENERALIS CONGREGATIONIS VALLIS VMBROSÆ SILVESTRINÆ INTER VMBRAS SACRÆ VALLIS EDOCTVS, OMNIA VMBRAM ET NIHIL ESSE, MORTIS MEMOR, CANDIDATVS IMMORTALITATIS VIVENS POSVIT, VT DISCERET E SEPVLCHRO RERVM HVMANARVM VOTIS ABDICATIS FRACTISQVE AD CINERES MALE ÆSTVANTIVM CVPIDIDATVM FLVCTIBVS SIBI MORI, DEO VIVERE. MDCLXII.

Diana Moſcana, virginitatis contra nefarium aggreſſorem, quem trucidavit, cuſtos integerrima, ac vindex: Vide Capaccium in elog. lib. 1.

Di-

Didacus Maurellus Caſtilionus, Epiſcopus Miletenſis, ut ex inſcriptione quæ extat in ead. Cathedr.

Didacus Serſalis, Archiepiſcopus Barienſis. Ughell.

Dionyſius Campanella, Carmelita, doctiſſimus, Epiſcopus S. Agathæ Gothorum. Ughell. & Topp.

Fabricius a Valle, eruditiſſimus, traduxit Cæſaris Commentarios, aliaque in linguam Italicam: ſcripſit volumen epiſtolarum Latine: ſcripſit & Commentar. in Plaut. Vide Topp. in bibl.

Ferrantes, ſive *Ferdinandus Bernaudus*, miles fortiſſimus: ex MS. Conſentin.

Ferrantes Favarus, miles itidem fortiſſimus: ex eod. MS.

Ferrantes Stocchius, Philoſophus, Theologus, & Aſtronomus peritiſſimus, multa edidit Conſentiæ 1657. Ex Gregorio Lauro.

Flaminius Monachus, Juriſconſultus, multa edidit. Topp.

Flaminius Pariſius Archigymnaſii Romani Juris Pontificii primarius Lector, inde Epiſcopus Bituntinus. Ughell. Vide infra num. 17.

Flaminius Samblaſius, R. C. Præſes: ex MS. Mart.

Flavius Fieſchi, eruditiſſimus, multa edidit. Vide Allatium in Apes Barberin. & Topp. in bibl.

Franciſcus Alimena, Caroli Regis Andegavenſis Familiaris. Mugnos part. prima.

Franciſcus Amicus Soc. Jeſu Theologus inſignis, multa edidit monumenta. Topp. in bibl. Tametſi Montaltius, & Vvendrochius eum ſugillent.

Franciſcus Caſtilionus Maurellus, Alphonſi Frater in Germania Equitibus Præfectus, Innocentii X. Summi Pontificis exercitus Locumtenens generalis. Obiit in bello Caſtrenſi menſe Auguſti 1649. Samblas & Mugnos.

Franciſcus Marianus ex Minimorum Familia ſanctæ vitæ vir: ex Gravina in lib. Vox Turturis p. 2.

Franciſcus Darius, Archiater Regius ſub Ladiſlao, ut ex regeſtu anni 1390. & MS. Gualter.

Franciſcus de Tarſia, literis clarus & armis, M.C.V. Regens, Carolo V. Imperatori apprime charus, muneribuſque auctus. Toppius p. 3. de orig. Trib.

Franciſcus Franchinus, Maſſæ Populoniæ Epiſcopus, doctiſſimus, apud Scriptores celeberrimus, ut ex Inſcriptione quæ extat Romæ in Eccleſia SS. Trinitatis in monte Pincio, quæ hæc eſt:

FRANCISCO FRANCHINO
CONSENTINO
MASSÆ POPULONIÆ EPISCOPO,
PRUDENTI ACRIQUE INGENIO,
ATQVE VENUSTO POETÆ, QVI
PHOBI, MARTISQVE CASTRA
SEQUUTUS, RETULIT AD PATRIOS
BINA TROPHÆA LARES. JACOBUS
SFORTIA, ET JOANNES BAPTISTA
FRANCHINUS HÆREDES
P. MOESTISS. VIXIT
ANN. LIX.

Franciſcus Garofalus, Juriſconſultus celebris. Topp. in bibl.

Franciſcus Martyranus Minorita, Epiſcopus Coren. VVading. ad ann. 1523.

Franciſcus Matera, Dux militum, & apud Regem Orator: ex Samblas. Et MS. Famil. Conſent.

Franciſcus Monachus, Juriſconſultus, Epiſcopus Martyranenſis: ex Ughello, qui tamen corrigendus eſt; non enim conſecratus eſt Epiſcopus anno 1592, ſed 1591. Conſtat ſiqui-

M dem

dem ex Inſcriptione ſuperius allata.

Franciſcus Pariſius, Presbyter, Theologus, Latine, Græce, Hebraice eruditiſſimus. Obiit Romæ 1637. in Domo Congregationis Doctrinæ Chriſtianæ, tametſi Miſaſius in ſuo MS. Paterno adſcribat; ex MS. Martyr.

Franciſcus Samblaſius Soc. Jeſu in Indiis celeberrimus: ex Inſcriptione quam hic ſubnectimus;

PII, HIC EST MAGNUS PATER
FRANCISCUS DE SANCTOBLASIO
SOC. JESU SINARUM APOSTOLUS,
PRO CHRISTO VIRGIS CÆSUS, DUO-
BUS SINICIS IMPERATORIBUS UNI-
CE DILECTUS, SUB UTROQUE
AD MACAON LEGATUS, ET PROREX
PENTOPOLI, REGIO TANTVM
DRACONE INSIGNITVS, SANCIANI
INSVLÆ ET IMPERATORIS NVN-
QVAM REGIA VESTE DONATVS,
BONTIIS TRIVMPHATIS, ET MIL-
LIBVS IDOLORVM ATTRITIS,
POST MANDARINOS BAPTISMATE
ABLVTOS REGINAM NEOPHITAM,
ET REGIAS ÆDES VSV SACRI
COMMVTATAS IN ÆDEM, SINICVS
SCRIPTOR DE ANIMA DE SOMNO,
DEPOSTVRA IMPERIALI, DIPLOMA-
TE ET HYMNO, EPISTOLISQVE, DI-
GNVS IMPERATORIS ENCOMIASTIS.
OBIIT NANQVIN 1649. REGALI
CEDRINO SEPVLCRO INTER
REGII SANGVINIS
PRINCIPES HVMATVS
ANNO ÆTATIS 67.

Vide Carolum de Lellis, Dan. Barthol. & Topp. in bibl.

10. *Franciſcus Scaleonus* Regni Mareſchallus: ex Samblaſ. & Lauro in Vit. Abb. Joach. cap. 16.

Franciſcus Teleſius Jureconſultus celebris, Advocatus Fiſcalis ann. 1282. ſcripſit ſuper Conſtit. Regni. Petr. Jann.

Franciſcus Vitalis eruditione clarus. Topp.

Franciſcus Antonius Dattylus, Dux militum; ex MS. Mart.

Franciſcus Antonius Roſſius, eruditiſſimus, multa edidit apud Speram lib. IV. Topp. in bibl. & Nicod. in addit.

Fulvius Caputus Soc. Jeſu ab Indis in odium fidei occiſus ex Martyrolog. Gualterii 18. Octob.

Galeatius de Tarſia, Regis Alphonſi Familiaris, Dux militum Regi acceptiſſimus, variiſque muneribus locupletatus: ex Samblas. & Gualt.

Galeatius alter Ferdinandi Regis intimus Conſiliarius, bis M. C. V. Regens, eruditisſimus. Scripſit Italica carmina omnium judicio celeberrima. Topp. de orig. Trib.

Galeatius Monachus, Regius Conſiliarius; ex Petr. Vincent.

Galeottus Paſchalis, Regis Ladislai familiaris; ex Cæſare de Engen.

Galeottus Quattrimanus Epiſcopus Crotonienſis, interfuit concordiæ inter Regem Alphonſum & Civitatem Conſentiæ initam: ex Samblas. & Ughell.

Gavinus a Conſentia Bretieæ Claſſis Præfectus, qui Corpus S. Matthæi Apoſtoli in Lucaniam advexit, unde poſtmodum Salernum translatum fuit. Vide Baron. to. 2. ad ann. 954. Leon. Oſtiens. & Paul. Reg.

Georgius Serſalis, Dux militum; ex MS. Famil. Conſent.

Gerardus Matera, Regiæ claſſi Pro-Præfectus ann. 1270. ex Gualterio.

Gotbifredus a Conſentia, Regis Manfredi a ſecretis. Ughell. to. 9. ex Anonym.

Guido de Cavalcantibus, Poeta celeberrimus. Leo Allat. & Toppius in bibl.

Guillelmus a Conſentia, claſſi Friderici II. Præfectus anno 1239. ut ex re-

regeſtu ejuſdem anni.

Guillelmus Monachus, Regis Ferdinandi a Conſiliis: ex Petro Vincenti in theatr. hiſt.

Hadrianus Guillelmus Spatafora, Regio Archivio Præfectus, vir eruditiſſimus. Topp. in bibl. & Capacc.

Henricus a Conſentia, *Cuſantes* dictus, Caroli I. exercitus Dux ſupremus. Samblas.

Henricus Firraus Regni Mareſchallus. Aldimar. to. 3.

Henricus Scaleonus, Bretici exercitus Dux ſupremus. Idem.

Hettor Serſalis, eruditione clariſſimus. Topp.

Hieronymus Martyranus Regni Secretarius. Samblas.

Hieronymus Quattrimanus R. C. Præſes. Topp. de orig. trib. p. p.

Hieronymus Roccbus, eruditiſſimus multa edidit. Leo Allat. in Ap. Barb.

Hieronymus Samblaſius, ex Dominicana familia Theologus, edidit Neapoli 1639. in 8. opus, *Raguaglio di Coſenza &c.* Neap. ann. 1639. multaque alia ediſſet, ni morte præventus fuiſſet: Topp. in bibl.

Hieronymus Serſalis, ingenio, ac dexteritate clarus, Abbas Montis Caſini. Paul. Diac. de viris Caſin. illuſtr. cap. 28. Samblas.

Heronymus Vecchiettus, Philoſophus & Aſtronomus doctiſsimus, ſcripſit *de Anno Sacro primitivo*, & *de Sacrorum ratione temporum*; licet alii ad Caſtilionum Conſentiæ pagum pertinere putent. Vide Baron. to. VI. pag. 692. edit. Rom. in fin. & Gualt.

Horatius Brittus, Comes, & Duciſſæ Sabaudiæ cubiculo Præfectus: ex MS. Conſent.

Horatius Civitella, Dux militum in Sabaudia: ex MS. Gualterii.

Hyacinthus Biſcardus, Juriſconſultus, M. C. V. Judex: ex MS. Martyrenſi.

Jacobus Biblia Caroli I. Regis, & Ludovici a ſecretis, Aprutii Prorex: ex MS. Gualter.

Jacobus de Tarſia, Veneti exercitus Dux, Ferdinando charus, ſed S. Franciſco Paulitano chariſſimus ob eleemoſynas in Conventuum ædificatione erogatas. Paul Jovius hiſt. lib. 3. Marr. Iſidor. Toſcan. in Vita S. Franc. lib. 1.

Jacobus de Tarſia alter Caroli Regis apud Regem Tunicenſem Orator. Aldimar.

Jacobus Gaeta, utraque lingua eruditus, Poeta, & Philoſophus Teleſianus. Mazzell. & Topp. in bibl.

Jacobus Monachus, Regius Cubicularius, Regique Ladislao charus, muneribuſque auctus. Petr. Vincent.

Jacobus Podericus, Philoſophus & Medicus. Topp. in bibl.

Jacobus Villanus, Epiſcopus Martyranenſis ſub Bonifacio ix. Ughell.

Janus Parrhaſius, de quo ſupra in textu Barrii. Vide infra n. 17.

Ignatius Samblaſius, eruditiſſimus Topp. in bibl.

Ioannes Abenante, Imperatori Rodulpho apprime charus, muneribuſque auctus ob res bene militiæ geſtas, Mugnos.

Ioannes Baraccha, Regis Friderici apud Regem Ferdinandum Orator, magnæ dexteritatis vir, multis muneribus auctus. Samblas.

Ioannes Barreſius, in re militari clariſſimus: ex MS. Sertorii Quattrimani, & Mart.

Ioannes Biſignanus, Epiſcopus Martyranenſis. Ughell.

Ioannes Cicala, Vir ſtrenuus ſub

Carolo VIII. atque in illa rerum perturbarione ſagaciſſimus. Samblas.

Ioannes de Majo, Magnæ Curiæ a Rationibus. Petr. Vincent.

Ioannes de Majo alter Calaber, fortaſſe Conſentinus, in Bello Florentino clarus. Jov. lib. 29.

Ioannes Lauria, Miles clariſſimus: ex Ms. Mart.

Ioannes Paſchalis, Caroli I. Orator, & Juſtitiarius Neapoli. Eugen. fol. 194.

Ioannes Peronus Regius Secretarius. Aldimar.

Ioannes Roccbus, ſæpius apud Reges Orator. Samblas.

Ioannes Serſalis, Epiſcopus Chariatenſis, cui provincia data fuit a Julio II. proceſſum condendi ſuper canonizatione S. Franciſci de Paula anno 1512. Ughell. Samblas. Iſid. Toſc.

Ioannes Teleſius Poeta celebris. Topp.

Ioannes Alphonſus Maurellus, Carolo V. Imperatori apprime charus, muneribuſque auctus. Samblas.

Ioannes Andreas Alimena, Regis Roberti Familiaris. Mugnos par. prima.

Ioannes Antonius Palatius, doctiſſimus; alii autem Rubeto, alii Pedacio adſcribunt. Vid. Topp. in bibl.

Ioannes Antonius Pandoſius, de quo ſupra in textu Barrii, qui tamen corrigendus eſt; fuit enim Pandoſius Epiſcopus Literanenſis, & Granianenſis, non Campaniæ. Corrigendus etiam Ughellus, qui Pandoſium in ſua Cathedrali diem clauſiſſe extremum aſſerit: obiit ſiquidem in Concilio Tridentino. Vide Abb. Iuſtinianum ſuper Concil. Trident.

Ioannes Baptiſta Abinante, prudentia & ſagacitate inſignis inter Equites Hieroſolymitanos Samblas:

Ioannes Baptiſta alter, Caroli V. Imperatoris Familiaris. Pugliſius.

Ioannes Baptiſta Alimena Provinciæ Hydrunti Gubernator ſub Regina Joanna. Mugnos.

Ioannes Baptiſta Amicus, de quo ſupra egimus.

Ioannes Baptiſta Arduinus, Poeta celebris: ex Ms. Gualt. & Maraf.

Ioannes Baptiſta Brittus a Sixto V. Summo Pontifice ad Æthiopum Imperatorem legatus. Ughell. Samblas

Ioannes Baptiſta Marta, Archidiaconus, ad Regem legatus. ex Privileg Conſent.

Ioannes Baptiſta Martyranus, eruditione clariſſimus. Leand. Alb.

Ioannes Baptiſta Raguſa Soc. Jeſu Sanctæ vitæ vir: ex P. Alegambe ad ann. 1659.

Ioannes Baptiſta Sanblaſius, Poeta celebris. Topp. in bibl.

Ioannes Baptiſta Serſalis ex Dominicana Familia eruditione clarus. Vide Filamund. parr. 2.

Ioannes Baptiſta Teleſius ſcripſit Commentarios in Petrarcham: ex MS. Mart.

Ioannes Baptiſta Vecchiettus, Philoſophus Teleſianus, Sixti V. & Clementis VIII. Summorum Pontificum ad Perſiæ Regem legatus, ubi Sacra Biblia in Perſarum ſermonem tranſtulit. Fuit & Campanellæ amicus, multaque Poemata Italice ſcripſit. Obiit Neapoli IV. Idus Decembris 1622. ut ait Gualt. in MS. & Baron. tom. 6. in fin. ubi de legatione Eccleſiæ Alexandrinæ, edit. Roman. pag. 692. ſcribit a Gregorio XIII. ad Patriarcham Alexandrinum legatum fuiſſe.

Joannes Conradus Alimena, Calabriæ Gubernator. Mugnos in Fam. Alimena. *Ioan-*

Ioannes Franciſcus Cicala, Dux militum, Samblas.

Joannes Maria Bernaudus, Philoſophus Teleſianus, bonis literis eruditus, varia ſcripſit monumenta. Topp. in bibl.

Joannes Paulus de Aquino, in utraque lingua clarus, varias orationes conſcripſit, quas inter celebrem pro Bernardino Teleſio, dum illi parentaretur, Conſentiæ editam anno 1596. Topp.

Joannes Paulus Pariſius, Regius Secretarius in Provinciis Barienſi & Hydruntina: ex Privileg. ann. 1495. & MS. Gualt.

Joannes Thomas Pandoſius, de quo ſupra in textu Barrii, quem vide.

Joannes Victorius Maurellus Eques Hieroſolymitanus, Dux militum clariſſimus. Jacobus Boſius in hiſt. Melit. & Samblas.

Iordanus Rufus, Equorum Magiſter, edidit. quedam, Vide Labbeum.

Iſelgrimus a Conſentia Epiſcopus ſive Archiep. anno 920. Vide Vghell.

Iſidorus Samblaſius Ordinis Minimorum Generalis, Sanctæ vitæ vir. Lanov. ad ann. 1593. Gualt. in MS.

Julianus Archiepiſcopus, ſive Epiſcopus Conſentinus ann. 680. de quo ſupra.

Julianus Firraus, militum Dux ſupremus, Neapolitanos ſtrenue adjuvit, a quibus Civitate donatus eſt. Samblas.

Julius de Cavalcantibus, Philoſophus Teleſianus, ſcripſit geſta, & miracula S. Franciſci de Paula. Gualt.

Julius Serſalis, Dux Militum clariſſimus. Filamund.

Lælius Caputus Juriſconſultus celebris, librum edidit *Super Conſuetudinibus Regni*. Neapoli 1623. in fol. Topp. in bibl.

Lælius Samblaſius, Dux militum Barcinone: ex Ms. Conſent.

Lælius Serſalis, in utraque lingua impenſe eruditus. Topp.

Lanfrancus Monachus, apud Fridericum Imperatorem Orator. Petrus Vincent. in theatr.

Laurentius Tirellus, Dux militum. Samblas.

Leander Aloe, Regis Roberti Conſiliarius. Mugnos.

Leo Matera. Regius Conſiliarius: Ughell. & Samblas.

Lucius Brutius, Romæ Præfectus ex Inſcriptione allata a Leandro Alberti in ſua Italia, quamque hic ſubnectimus.

L. BRVTIO L. F. PAL. CELERI EQV. PVBLIC. PRÆF. CON. (fortaſſe COH. nempe COHORTIS) III. L. BRVTIVS PRIMITIVO PATER, ET INSTEIA MATER FILIO OPTIMO P. S. P. L. D. D. D.

Id eſt: *Lucio Brutio Lucii Filio Palatina celeri equiti publico Præfecto cobortis* III. *Lucius &c. optimo pecunia ſua poſuit loco dato decreto Decurionum*.

Lucius Vitalis, Poeta celebris: Laur. in Vita A. Joachimi.

Lucretia a Valle, eruditiſſima; ſcripſit *de Arte Poetica*. Gualterius in MS.

Ludovicus ſive *Aloyſius de Cavalcantibus* Epiſcopus Beſidianenſis. Ughell.

Ludovicus ſive *Aloyſius Ruffus*; utrique Academiæ Neapolitanæ Præfectus eruditiſſimus. Topp.

Ludovicus Longobuccus, Dux militum. Pontan. lib. 2. de Bello Neapolit.

Ludovicus alter cujus cognomen ignoratur, Juriſconſultus celebris. Topp.

Luſtricus Brutianus, Orator eloquentiſſimus, Proconſul. Vide Plin. lib.VI. Epiſt.22. & Martial. lib. IV.

Manilius Caputus eruditione clarus. Topp.

Manilius Plantedius, Guicciardini hiſtoriam in epitomen redegit. Nicodem. in addit.

Manlius Caputus, Regi charus, unus ex tribus fundatoribus Eccleſiæ *S. Mariæ omnis boni* Neapoli erectæ: ex Inſcriptione quam affert Engenius Neap. ſacr.

Marcus Arduinus, Dux militum. Samblas.

Margaritonus Caſellus (tametſi alii Roſciano adſcribant) Lodovico III. apprime charus, muneribuſque auctus. Samblas.

Marius Abinante, Tribunus militum: ex eod.

Martius Abinante, S. Joannis Hieroſolymitani Magna Crux,apud Equites ſummo in honore habitus: ex eod.

Martius Dattylus, in bello clariſſimus,optime de Patria meritus, Obiit anno 1692: ex Ms.Mart.

Martius Martyranus, Bernardini nepos, Regni Secretarius: ex Ms.Belmontis a Dominico Mart. laud.

B.Matthæus,Abbas monaſterii Florenſis anno 1202., poſtea Epiſcopus Gerentinus: ex Ms. Mart. pag.265. Vide Ughell.

Mauritius Baraccha,eruditiſſimus, Topp.

Mauritius Maurellus, Dux militum, Mugnos. Samblas.

Mazzeus fortaſſe *Mattheus Maranus*,militum. Ibid.

Michael Marra, eruditione celebris. Topp.

Mutius Paſſalacqua, Philippo III. Hiſpaniarum Regi apprime charus, muneribuſque auctus. Samblas.

B. Nicolaus, Abbas Monaſterii Coratii: ex Ms. Mart.

Nicolaus,ex Decano Archiepiſcopus Conſentinus electus, & a Joanne XXII. confirmatus, conſecratuſque anno 1320. Ughell.

Nicolaus,Epiſcopus Martyranenſis Vghell.

Nicolaus Maloperus, Epiſcopus Crotonienſis: ex eod.

Nicolaus Maurellus Caſtilionus, Ludovici III. a ſecretis. Samblas.

Nicolaus Migliareſius, Dux militum ex eod.

Nicolaus Teleſius, eruditione clariſſimus: ex eod.

Nicolaus Tortamanus, Muſicæ peritiſſimus, varia edidit ejuſmodi monumenta Neapoli 1622. Gualter. in Ms.

Nicolaus Toſtus, in bello clariſſimus. Pontan. de bell. Neap. lib. 1.

Nicolaus Antonius de Caroleis, Dux militum ſupremus.Idem lib.2.

Octavius Caputus, eruditione conſpicuus Topp.

Odoardus de Tarſia, utriuſque Calabriæ Prorex. Ferrant. Marr. Aldimar. to: 3.

Palumbus, ex Archidiacono ad Cathedralem ſedem evectus anno 598 H ic ad annum 59 cauſa Cleri Rhegienſis adverſus Epiſcopum a S. Gregorio Papa concredita fuit. Vide *cap. Filius noſter* 5. *tit. de Teſtamentis*, & ejuſdem S. Gregorii lib. 7. Epiſt. 4. Ughell. to. 9.

Paulinus Scaleonus Regni Mareſchallus, cujus ſtatua Averſæ extat. Aldimar. tom. III.

Paulus Bombinus Soc. Jeſu, eruditione conſpicuus, multa edidit præclariſſima monumenta. Leo Allat. in

Apes

Apes Barb. Toppius, & Labbeus.

Paulus Jacuccius, Monaſterii S. Placidi Meſſanæ Abbas Caſinenſis, eruditione, prudentia, & morum ſanctitate clarus. Samper. iconolog. Meſſan. lib. 2. cap. 23.

Petrus Carinus, M.C. V. Judex anno 1522. Topp. de orig. tribun. part. 3.

Petrus Catroppus, ſcripſit de Familiis Conſentinis. Samblas.

Petrus Ciaccius, Regius Conſiliarius. Topp. in bibl.

Petrus primus, & Secundus Archiepiſcopi Conſentini, ille anno 1056 hic anno 1184. Vide Ughell.

Petrus Curtus, Ordinis Minimorum Generalis emeritus anno 1674. ex Ms. Mart.

Petrus Antonius de Caroleis regibus acceptiſſimus in Siciliam ſeceſſit, ibique ſibi ſuiſque *Conſentiæ* cognomen ſumpſit. Mugnos lib. 3.

Petrus Paulus Pariſius S. R. E. Cardinalis, Juriſconſultus celeberride de quo ſupra intextu Barrii.

Petrus Paulus Roſſius, ſive *de Rubeis*, Juriſconſultus & Poeta celebris. Topp.

Petrus Samblaſius Dominicanæ Familiæ Archiepiſcopus Brunduſinus, quamquam alii Nerito, alii Brunduſio adſcribant: ex Ms. Bernardini Morani & Mart.

Petrus Thomas Serſalis ex Dominicana Familia eruditiſſimus. Topp.

Philippus Bernaudus, Regis Ferdinandi Familiaris. Sambl.

Philippus de Cavalcantibus, Reginæ Joannæ Cubicularius; ex Martyrano, Samblas. & Vghell. ad Nuſc.

Philippus Gaeta, Equitum Hieroſolymitanorum claſſi Præfectus. Obiit Melitæ anno 1635. Samblas. & Lellius.

Philippus Jacobus Caſolus, alias *Tirellus*, in re militari clarus, Ludovico III. chariſſimus, muneribuſque auctus: ex Samblas.

Philippus Longus Eques Hieroſolymitanus, & Commenda Conſentina inſignitus. Samblas.

Philippus Matera, Friderici II. Imperatoris a Conſiliis, utriuſque Siciliæ Magnus Cancellarius, & anno. 1221. Epiſcopus Martyranenſis. Vghell. Topp. & Samblas.

Philippus, ſive *Leo Philippus Matera* Regni Siciliæ Scriniarius ann. 1220. ex Ms. Gualter.

Philippus Maurellus Archiepiſcopus Rheginus ſub Innocentio VI. ann. 1355. Vghell.

Philippus Paſchalis Regius Conſiliarius ann. 1625. Juriſconſultus eximius, ſcripſit *de viribus patriæ poteſtatis*, Vide Topp. de orig. rib. par. 2. & Cæſar. Eng.

Philippus Quatrimanus M. C. V. Judex ann. 1391. Samblas.

Philippus Rocchus ex Minimorum Familia bonis literis inſtructus: Topp.

Philippus Samblaſius Calabriæ Juſtitiarius circa ann. 1381 Lell. tom. 3.

Pompejus Cuzzolinus, M. C. V. Judex circa ann. 1670. ex Ms. Mart.

Pompejus Pugliſius, M.C. V. Judex ann. 1537. Topp. de orig. trib.

Præſens Brutius Conſul, ſed duo aut tres fuerunt. Vide *Petavium* to. 3. Cons. Rom. ad ann. Chriſti 139.

Procopius Matera Friderici II. Imperatoris Logotheta. Petr. Vinc. Topp. de orig. trib. par. pr.

Proſper Pariſius, Philoſophus, ac Geographus diſertiſſimus, ob longum in Vrbe incolatum Romanam Civilitatem adeptus. Orthelius in theatr. Labbeus in bibl. ex inſcriptione, quæ extat

Romæ

Romæ in Ecclesia Carthuſianorum S. Mariæ Angelorum ad Thermas, quæ hæc eſt:

REGI, CVI OMNIA VIVVNT
PROSPERO PARISIO, CIVI ROMANO, MATHEMATICO, GEOGRAPHO, AC ANTIQVARIO, QVI IN NAVALI PVGNA AD ECHINADAS ADVERSVS TVRCAS PROSPERI COLVMNÆ
(fortaſſe Marci Antonii..)
AVSPICIIS COHORTIS DVCTOR VIRILITER EGIT. AC DEMVM EXVTVS ARMIS AD PACIS ARTES CONVERSVS, ET LEGVM PERITIAM ADEPTVS, MVLTIS LOCIS, AC VARIIS OCCASIONIBVS IN PONTIFICIÆ DITIONIS PROVINCIIS, AC NEAPOLITANO REGNO, IVRI DICVNDO, PESTI ARCENDÆ, FACINOROSISSIMIS HOMINIBVS EXTIRPANDIS, TVRCARVM INCVRSIONIBVS COMPESCENDIS ILLVSTREM OPERAM NAVAVIT, SICVT IN BELLO FORTIS, ITA ET IN PACE PRVDENS: IVSTI VINDEX, LVCRI CONTEMPTOR, BRVTVS PARITER ET CVRTIVS.
FABRITIVS CAIETA, MARCVS ANTONIVS DE PROSPERIS, IVLIVS CÆSAR ALAGALLA EX TESTAM. POS.

Pyrrbus Samblaſius Dominicanæ familiæ a Rege Ludovico & Joanna ad Hungariæ Regem Legatus. Fontan.

Pyrrbus Schettinus Canonicus, & Poeta celebris. Veruntamen Dominicus Martyre, qui eum novit, Aprilianenſem ſcribit.

Raymundus Dattylus, Carolo Regi acceptiſſimus, muneribusque auctus. Samblaſ.

Riccardus Archiepiſcopus ann. 1155. ex Ms. Mart. Vide Vghell.

Riccardus de Lauria Prorex in Provincia Barienſi. Petr. Vincent.

Robertus Dattylus, Dux militum celeberrimus. Samblas.

Robertus Matera R. C. Officialis ſupremus ann. 1270. ex eod.

Roccbus Maurellus, Philoſophus, & Poeta. Topp.

Rogerius Loria ſive *de Lauria*, claſſi Aragonenſi Præfectus, in re militari totius Europæ judicio nulli ſecundus. Obiit Catalauniæ Kalendis Februarii 1305. Platin. in vita Martini IV. Jov. Petr. Vincent. Campanil. & Gualter.

Rogerius Tarſia, ſive *de Tarſia* M. C. Juſtitiarius anno 1183. Gualt.

Rogerius Firraus, Calabriæ Juſtitiarius ann. 1200. Samblas.

Rogerius Pariſius, Regius Auditor. Topp.

Rogerius Quattrimanus, Ludovici III. a Conſiliis ſupremis. Samblas.

Rogerius Samblaſius Roberto Regi apprime charus, Dux militum, & Juſtitiarius Calabriæ. Lell. & Sambl.

Rogerius Scaleonus, Regni Juſtitiarius ann. 1228. Aldimar.

Rogerius Toſtus Regi Ferdinando apprime charus, muneribuſque auctus ann. 1462. Ms. Gualt.

Ruffus, Archiepiſcopus Conſentinus ann. 1170. Vide Vghell.

Sancius Archiepiſcopus ann. 1169. Ms. Conſent. & Mart.

Saracenus Matera, Regius Conſiliarius: ex eiſd.

Scipio Andreotta, Dux militum in Belgio: ex eiſd.

Scipio Firraus apud Carolum V. Imp. Orator. Samblas.

Scipio Paſcbalis egregiæ indolis, ſpectatæque eruditionis, ex Referendario Signaturæ Epiſcopus Caſalenſis. Nicius Eritr. in Pinac. Vghell. to. 4.

Senator Martyranus Epiſcopus Martyranenſis. Vghell.

Sertorius Quattrimanus, MONTANVS dictus, Philoſophus Teleſianus, acris ingenii vir, omnigenaque eruditione refertus, multa edidit mo-

monumenta. Ejus Adnotationes in Barrium extant manuſcriptæ Romæ in Bibliotheca S. Auguſtini, unde excerpſimus & ſuo quaſque loco appoſuimus. Vide Topp. Nicod. & Capacc.

Silveſter Matera, Epiſcopus Anglonenſis. Ughell. to. IX. & Ferd. Marra.

B. *Teleſphorus* Eremita, de quo ſupra in textu Barrii.

Thomas Pariſius, Regius Conſiliarius. Topp. de orig. trib.

Thomas Roſſius, ſive *de Rubeis*, Epiſcopus Chariatenſis. Ughell. to. 9.

Thomas Samblaſius, utriuſque Calabriæ Magnus Juſtitiarius, & Hydrunti Prorex. Topp. de orig. trib.

Thomas Serſalis Clericorum Regularium Theatinorum Præpoſitus Generalis. Ms. Mart.

Tiberius Corteſius, Juriſconſultus celebris, Epiſcopus Lavellenſis. Ughell. to. 7. Topp. in bibl.

Tiberius de Luca Presbyter Secularis, poſtmodum Dominicanæ Familiæ alumnus, eruditione clarus. Topp.

Vibius & Pactius fratres Conſentini apud Senatum Romanum ad veniam impetrandam poſt Annibalem pulſum legati: Ex Livio, qui lib. XXVII. ait: *Et Bruttiis ſimilis ſpes veniæ facta eſt, cum ab iis Vibius & Pactius longe nobiliſſimi gentis ejus, eandem, quæ data Lucanis erat conditionem deditionis petentes veniſſent*. Vide Diſſert. *de Brettiorum origine*.

Vincardinus Beccutus, Ludovici III. intimus conſiliarius: ex Ms. Conſent.

Vincentius Agrippa eruditione clariſſimus. Nicodem.

Vincentius Bombinus, Poeta celebris. Ms. Gualt.

Vincentius de Cavalcantibus, eruditiſſimus M. C. Judex Meſſanæ. Aldi. mar. tom. 3.

Vincentius de Tarſia, Dux militum Ferd. Marra.

Vincentius de Via, ex Minimorum Familia, eruditione conſpicuus. Top.

Vincentius Gaeta, ſive *Cajeta* in Hydruntina Provincia Prorex: ex Lell.

Vincentius Quattrimanus, Philoſophus & Juriſconſultus eximius Romæ, & Neapoli: ex Ms. Gualt.

Vincentius Serſalis, Dux militum: ex Philamundo.

B. Zachæus Minorita: ex Chron. & Martyrolog. Franciſc. aliique non pauci, quos videre poteris apud Eliam de Amato in ſua Pantopol. Calab. Conqueruntur tamen Conſentini ſive Academici ſive Patritii quod non ſatis accurate ſcripſerit.

Noſtris autem temporibus quamplurimi Civitatem hanc illuſtrarunt, & in præſentiarum illuſtrant, quos inter;

Albertus Gullus, de quo ſupra.

Alexander Magnus Ciſtercienſis ex Procuratore Generali Epiſcopus S. Marci ann. 1728.

Alexius Benincaſa bonis literis inſtructus.

Aloyſius Girardus, ingenii acumine, & eruditione clarus, Canonicus Metropolitanę emeritus.

Antonius Bombinus, eruditione conſpicuus.

Antonius Caſellus, Philoſophus & Mathematicus.

Antonius Manfredus Juriſconſultus, in Romana Curia Advocatus, edidit poemata fratris ſui Franciſci, de quo infra.

Antonius Quattrimanus Juriſconſultus celebris.

Antonius Teleſius Regius Quæſtor.

Brunus de Franco, ex Minimorum familia doctiſſimus, edidit quaſdam orationes panegyricas.

N Caje-

Cajetanus Argentus S. R.C. Præſes emeritus, acerrimi ingenii vir, atque in re literaria nulli ſecundus, ſcripſit *de Re Beneficiaria*, aliaque multa omnigena eruditione referta. Obiit Neapoli, maximo parentantium, ac ſummis laudibus ex tollentium literatorum concurſu. Ejus MS. avide exſcribuntur ac non ſine maxima Auctoris laude circumferuntur.

Carolus Ferrarius in Romana Curia Advocatus, in Jurisprudentia celeberrimus, novam in jure ſcribendi methodum invenit.

Dominicus Andreas de Cavalcantibus Cler. Reg. Theat. Franciſci Antonii itidem Cl.R. frater verbi Dei præco celeberrimus. Anno 1736. Romæ in Eccleſia S. Andreæ de Valle dicta ac perampla conciones habuit Quadrageſimales tanto populorum concurſu ut præ foribus ſtandum eſſet. Quod non ſemel accidit alibi.

Dominicus Zicarus, Juriſconſultus eruditiſſimus.

Fabricius Caſtilionus Maurellus, acris ingenii vir, eruditione conſpicuus, Academiæ Conſentinæ Princeps. Edidit quædam.

Fabricius Salernus Epiſcopus Melphitenſis. ann. 1713.

Felix Ranerius, Poeta celebris.

Franciſcus Manfredus, nunc *Stephanus* Carthuſianus doctiſſimus, cujus Italica carmina bis excuſa nempe anno 1720. & 1730. ætatis aureæ nitorem redolent, ac majeſtatem.

Franciſcus Maria Salernus, Campaniæ Regius Commiſſarius.

Franciſcus Ventura, Regius Conſiliarius, mox in Regentem R.C. inauguratus.

Franciſcus Zicarus in Jurisprudentia clarus.

Joſeph Caputus, Regius Advocatus Fiſcalis Aquilæ 1695.

Jacobus de Fabritiis, Juriſconſultus, eruditione conſpicuus.

Ignatius Baraccha, Philoſophus & Mathematicus celebris.

Ignatius Votta, Epiſc. Iſulanus.

Ioannes Baptiſta Salernus Soc. Ieſu S. R. E. Cardinalis emeritus, edidit quædam. In ejus Sarcophago hæc inſcriptio appoſita fuit Romæ intus Eccleſiam S. Ignatii de Urbe;

D. O. M.
JOANNI BAPTISTÆ
TITULI SANCTI STEPHANI
IN MONTE CÆLIO
CARDINALI SALERNI SOC. JESU
CONSENTINO DOMINICI
SALERNI, ET CÆCILIÆ
CONTESTABILE CIACCIO
CONJUGUM FILIO, PIETATE
PRUDENTIA, CONSTANTIA,
DE RELIGIONE, DE SANCTA SEDE,
DE PRINCIPIBUS VIRIS OPTIME
MERITO, MARCHIO
FRANCISCUS MARIA, ET
FABRITIUS SALERNI EPISCOPUS
MELPHITENSIS FRATRI
AMANTISSIMO POSUERE
ANNO MDCCXXIX.

Joſeph Firraus, S. R. E. Cardinalis ampliſſimus ex Principibus Neapolitanis, Sanctiſſimi Domini Noſtri Summæ Rei a ſecretis de Sede Apoſtolica optime meritus.

Joſeph Samblaſius, Juriſconſultus conſpicuus.

Mutius Caſellus eruditiſſimus.

Petrus de Cavalcantibus C. R. Theat. doctiſſimus Epiſcopus Puteolanus

Petrus de Majo Epiſcopus Iſulanus ann. 1722.

Petrus Grecus Juriſconſultus, acris ingenii vir, eruditione clariſſimus, optimam ſibi Bibliothecam Muſeumque antiquorum numiſmatum comparavit, quæ vidi. Extat apud eundem eximii Poematis incerti Conſentini auctoris Ita-

Italice circa Torquati tempora exaratum *Geruſalemme perduta*, utinam edendum.

Salvator de Spiritibus, Juriſconſultus, eruditione atque eloquentia celeberrimus.

Scipio Serſalis Epiſcopus Soranus ann. 1735.

Seraphinus Tiſcardus S. Collat. Conſ. Regens, doctiſſimus, tractatum edidit *de Quindenniis*.

Vincentius Quattrimanus in civitate Neapolis Juriſconſultus celeberrimus.

Xaverius Bombinus Juriſconſultus Neapoli clarus.

Xaverius Donatus, Philoſophus, eruditione conſpicuus Aliique non pauci apud noſtrates & exteros.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(a) *Janus Parrhaſius*, ut ſupra n. (2) Annotationes edidit potius Parrhaſius in Naſonis Ibin, quam Commentarios. Edidit & fragmenta quædam Grammaticæ. Non intelligit Aldus de fragmentis Grammaticæ a Jano Parrhaſio confectis, ſed de Chariſii aliorumque Grammaticorum antiquorum fragmentis Jani opera, & diligentia in lucem prolatis, & excuſis.

(b) (4) *Bernardinus*. Nimis frigide de Bernardino Teleſio, viro omnium doctiſſimo, qui omnem philoſophiæ ſeriem e tenebris excitavit.

(c) *Joannes Antonius Pandoſius* Campaniæ Epiſcopus. Fuit Epiſcopus Literanenſis, & Granianenſis.

(d) *Vivit modo Jo: Thomas, qui ſcripſit de ſpeculo comburente libros duos &c.* Dicendum *Coriolani Martyrani* ex fratre nepos. Nam *Joannes Thomas Martyranus* Mathematicis ſtudiis eruditiſſimus nihil ad *Jo: Antonium Pandoſium*; ſed nepos eſt ex fratre *Coriolani Martyrani* Epiſcopi Sancti Marci.

CAPUT VIII.

De Pagis agri Conſentini, & præcipue de Cælico, ubi de Abbate Joachimo.

Sunt in Conſentino agro (1) pagi circiter centum, quorum plerique ſunt oppidis magnitudine pares. Omnes autem in vigintiduas præturas ſive xxii. corpora diſtincti. Horum primum eſt (2) *Caſtionum* non longe Arenthum in colle atque natura egregie munitum, amœno loco ſitum, juxta quod (b) Arens fluvius labitur, qui Crathi miſcetur. Ager hic frugibus, oleribus, & varii generis fructibus fecundus eſt: affluit oleo & vino, fit & ſericum optimum, & legitur manna. Oppidum clarius reddidere duo *Cæſarii* pater & filius, *Joannes Antonius*, & *Joannes Paulus*. Ambo ingenio & doctrina clari. Quorum ille grammaticæ inſtitutionis rudimenta, & notationes in Livium edidit, & quatuor millia carminum. Reddidit (c) Plutarchi

 opu

opuſculum De immoderata verecundia Latine. Hic vero utraque lingua eruditus nunc Romæ Latinas literas publice profitetur. Scripſit in primum librum Odarum Horatii, ſcripſit & poemata. Non longe ab oppido *Arenthum* flumen labitur. (3) (*d*) *Sapanum* (4) beato *Franciſco* venerandum. Fuit hic ſanctæ vitæ vir, militavit Chriſto ſub habitu Eremitarum divi Auguſtini, ejus corpus Suberati jacet. (5) *Lapanum*, (6) *Rubetum*, (7) *Cælicum Ioanne Ioachino* Abbate glorioſum, & prope *Iovinum* flumen torentinis uber fluit. ſecundum quod aurum & ferrum naſci ferunt. (8) Fuit IOANNES IOACHINUS Abbas Mauri Tabellionis & Gemmæ filius. Qui non ſine futuræ ſanctitatis portento conceptus fuit. Siquidem matri, cum Ioachinum concepiſſet, juvenis quidam forma decorus, & lineis candidis veſtibus amictus per quietem apparuit, eique dixit: „ Puerum concepiſti, „ quem cum parueris, ſi ipſum vivere cupis, ante ſeptennium ba„ ptiſmatis fonte lavari ne ſinas „. Eo vero nato patri ſuper aram divi Michaelis Archangeli, quod ſacellum non longe a domo ſua aberat, puerum aſpicere videbatur, cujus vertex templi tectum tangeret, & chorum aſtantem albis veſtibus indutum alta voce concinentem, „ Puer natus eſt nobis alleluja, & filius datus eſt nobis alleluja „. Elapſo ſeptennio cum pater diem baptiſmatis ſtatuiſſet, mater graviter ægrotare cœpit, eoque morbo deceſſit. Atque tribus aliis annis defluxis decimo anno non ſine myſterio puer baptizatus eſt, & uſque ad quartumdecimum grammaticæ operam dedit. Atque non multo poſt Ieruſalem religionis gratia perrexit, quo itinere inopes quoſdam ſuis ſumtibus aluit. Et monachalem habitum albi coloris, & aſperum ſumſit. Cumque deſerta quædam loca eſſet ingreſſus, nimia ſiti confectus, mori veritus ſabulo ſe obruit, ne inſepultus feris cibus foret, ac dum ſcripturarum Intelligentiam meditatur, ſopore corripitur. Et ecce olei flumen, & juxta hominem ſtantem cernere, ſibique dicentem, Bibe de hoc flumine, eique ad ſatietatem bibere videbatur. Cumque evigilaſſet totius divinæ ſcripturæ intelligentia illi patuit. In monte, in quo Chriſtus ſe transfiguravit, in ciſterna quadam veteri totam quadrageſimam vigiliis, obſecrationibus, jejuniis, hymnis, & pſalmis vacans tranſegit. Nocte vero Reſurrectionis dominicæ ingens illi claritatis ſplendor apparuit. Atque ita cæleſti lumine afflatus eſt, ut utriuſque Teſtamenti concordiam, omneſque difficultates & involucra Intelligeret. Quare totum ſe divinis lectionibus dedit, triaque opera tum cœpit, Concordiam duorum teſtamentorum, Expoſitionem in Apocalypſim, & Pſalterium decem chordarum. Ex Jeroſolymis in Siciliam conceſſit, ubi in quadam ſpecu latitans jejuniis, & orationibus vacabat, & die Mercurii, Veneris, & Saturni nil prorſus guſtabat. Poſtea in Calabriam tranſmiſit: & ſacris initiatus (*e*) monaſterii Coratii Abbas eligitur. In ejus vita nulla erat intercapedo laboris, ſemper enim aut orabat, aut legebat, aut ſcribebat, ſicque pernoctabat aſſidue. Orabat flexis genibus, manibus & oculis in cælum erectis, vultu alacri angelicum præſeferens vultum, ac ſi Chriſtum præſentem alloqueretur. Quotidie altaris ſacra peragebat, ac perſæpe lacrimabatur. In monaſterio, cui nomen eſt

eſt *Petralata* totam quadragenam Dominicis diebus exceptis panem tantum & aquam guſtabat potius, quam edebat. Claruit multis miraculis. (9) Scripſit libros quinque Concordiæ utriuſque Teſtamenti, quod pridem, ut dixi, inchoavit, adhortante eum Lucio Papa hujus nominis tertio, & inde Urbano & Clemente jubentibus, ut in epiſtola ipſius Clementis ad illum directa videre licet. In quibus de quinque Sigillis agens eximia & arcana myſteria enodavit: & in quinto nonnulla Danielis, & aliorum prophetarum capita dilucidavit. Expoſitionem quoque Apocalypſis octo partium titulis inſignitum dictorum Pontificum juſſu, elucubravit. Item Pſalterium decem chordarum tribus voluminibus diſtinctum exaravit, quorum primum dedicavit Deo Patri, ſecundum Filio, tertium Spiritui ſancto. Quod opus die Pentecoſtes, ut ipſe dicit, inchoavit. Scripſit & in Euagelium Joannis, & contra Judæos " & catholicæ fidei adverſarios", & ſuper Merlinum, & in Cyrilli revelationem, & librum de Flore nuncupatum de ſummis Pontificibus, & librum de Conſolatione, & Sententiarum volumen egregium, & in Erythræam ", & de Vita ſolitaria, qui liber eſt in Bibliotheca Vaticana. Item Henrici ſexti Cæſaris rogatu anno a Chriſto nato M.clxxxxvii. ad eundem, ut ipſemet ſuper Hieremiam fert, in Eſaiam, & in nonnulla capita Naum, Abacuch, Zachariæ, & Malachiæ prophetarum. Scripſit & in Hieremiam, in quibus ſe ſpiritum prophetiæ habuiſſe manifeſtum eſt. Pleraque enim eſt vaticinatus, quorum multa adimpleta ſunt, cetera adimplenda ſuperſunt. Nam & Græciam ob in Romanam eccleſiam perfidiam gentibus dandam, & Prædicatorum ac Minorum Ordines initiatores mox futuros, quin etiam in januis Eccleſiæ eſſe prædixit. Et quidem cum hæc præſagivit ipſi in mundo erant, ſed qui futuri eſſent ignoti, Ordines autem initiarunt paucis poſt annis quam ille prædixerat, utpote divus Dominicus tribus, divus Franciſcus novem. Quos vel Venetiis in divi Marci delubro, quod Salomonis templi inſtar fieri curavit, effingi fecit. In cujus pavimento, parietibusque, ac fornicibus, teſtudinibusque ſimulacra alia pleraque effigiata emblemate, vermiculatoque opere futura protendentia, quæ in dies exitus comprobat, formari atque effingi fecit. Efflavit animam in monaſterii Floris loco, qui *Canalis* dicitur, cœnobitis ſuis benedicens. Ejus corpus poſtea in monaſterium Florenſe translatum eſt. Ex cœnobitis ejus, qui ipſo vivente ſanctitate floruerunt, hi ſunt, *Peregrinus*, & ejus frater *Bonatius*, quibus futuram & proximam tribulationem revelavit, (f) *Lucas* ejus ſcriba, qui poſtea Epiſcopus Conſentinus fuit, *Gerardus* Abbas, *Ioannes* & *Nicolaus*, quorum alter Abbas monaſterii Coratii fuit, alter iſtius vices gerebat: item *Matthæus*, qui poſt Joachinum Abbas Floriacenſis fuit, & poſtea Gerentinus Epiſcopus, *Rogerius* Diaconus Eccleſiæ Severinatis, *Petrus*, & *Nicolaus*. Qui omnes ſanctæ vitæ viri extiterunt. De Abbate autem ipſo Joachino Guilelmus Pariſienſis in libro de virtutibus ſic dicit: „ Debes ſcire quia donum intellectus „ tantæ claritatis eſt & acuminis in quibuſdam, ut valde aſſimiletur „ ſpiritui prophetiæ, qualem crediderunt nonnulli fuiſſe in Abbate „ Joachino. Et ipſemet de ſeipſo dixiſſe dicitur, quia non erat ei

„ da-

„ datus ſpiritus prophetiæ, ſed ſpiritus intelligentiæ. Si quis autem
„ inſpexerit libros, quos ſcripſit ſuper Apocalypſim, & ſuper Con-
„ cordiam duorum teſtamentorum mirabitur donum intellectus in eo;
„ verum in libris ſuper Prophetas liquet fuiſſe in eo ſpiritum prophe-
„ tiæ „. Licet quidam divinarum literarum ignari negent ipſum fuiſ-
ſe prophetam, quod Chriſtus Apoſtolis dixerit: *Non eſt veſtrum noſſe*
tempora vel momenta, & alibi, „ Omnes prophetæ & lex uſque ad
„ Joannem prophetaverunt „. Quod utique de primo Chriſti adventu
intelligendum eſt. Et Hieronymus in Matth. & in Amos, & Ioan.
Chryſoſtomus & Athanaſius in ſecundam Epiſt. Pauli ad Cor. & Augu-
ſtinus contra Fauſtum aſſerunt. Iam vero in eccleſia, quæ erat An-
tiochiæ, prophetas fuiſſe Lucas in Actibus Apoſtolorum ſcribit. Et
Agabus, & quatuor Philippi filiæ, & Corinthii, & Apoſtoli ipſi
prophetaverunt, ut paſſim in Epiſtolis Pauli videre licet. Et Iu-
ſtinus Philoſophus & martyr apud Euſebium Eccleſiaſticæ hiſtoriæ
libro quarto, uſque ad tempora ſua prophetiæ gratiam in Eccle-
ſiis floruiſſe ait. Quid multis opus verbis? Cum Ioel Apoſtolos,
alioſque in Eccleſia prophetaturos prædixerit, ut Petrus in Actibus
Apoſtolorum dicit, & Chriſtus ſe ad Iudæos, inter ceteros,
Prophetas etiam miſſurum ab ipſis in Synagogis ſuis occidendos dicit.
Nam, ait Amos: „ Non faciet dominus Deus verbum niſi reve-
„ laverit ſecretum ſuum ad ſervos ſuos prophetas „. Cur autem Deus
ſecreta ſua ſervis ſuis revelat, & quare non neceſſe eſt omnia fieri,
quæ dicit, qui ſcire cupit legat Hieronymum in Ionam, & in
Ezechielem. Alii quidam Ioachinum uti hæreticum calumniantur,
quod Innocentius tertius (10) libellum quendam Ioachini nomine,
hoc eſt injuſtam adverſus Petrum Lombardum reprehenſionem in
concilio damnarit. Cum ipſe, in epiſtola, quam propria manu
exaravit, ſimpliciter & humiliter fatetur ſe eam fidem tenere, quam
Romana tenet eccleſia, jubetque cuncta ſua opera compoſita &
componenda ſummo Pontifici aſſignari, quæ ipſemet morte fortaſſe
præventus offerre non valeret, Apoſtolicæ Sedis judicio approbanda
& corrigenda: Idipſum Innocentius ipſe in Decretali illa aſſerit. Extat
in bibliotheca Vaticana epiſtola Honorii tertii Rom. Pont. ad Epi-
ſcopum Lucanum favore Ioachini adverſus ejus obtrectatores, quæ
„ hæc eſt. „ Ad audientiam noſtram noveritis perveniſſe quod
„ cum Abbatem & Monachos Ordinis Floris de crimine hæreticæ
„ pravitatis infamas, & a tuis permittis ſubditis infamari, ſumens oc-
„ caſionem ex eo quod felicis memoria Innocentius Papa prædeceſſor
„ noſter libellum ſive tractatum, quem Abbas Ioachinus ejuſdem Ordi-
„ nis inſtitutor edidit contra Magiſtrum Petrum Lombardum de uni-
„ tate ſeu eſſentia Trinitatis generali approbante Concilio damnavit.
„ Cum igitur idem prædeceſſor noſter in ſententia prædictæ damna-
„ tionis expreſſerit, quod per hoc Florenſi monaſterio nolebat aliqua-
„ tenus derogari, quoniam & in eo regularis eſt inſtitutio, & obſer-
„ vantia ſingularis, idemque Ioachinus omnia ſcripta ſua ipſi præde-
„ ceſſori noſtro aſſignari mandaret Apoſtolicæ Sedis approbanda judi-
„ cio, vel etiam corrigenda, dictans epiſtolam, cui propria manu
„ ſub-

„ ſubſcripſit, in qua firmiter confitetur ſe illam fidem tenere, quam „ Romana tenet Eccleſia, quæ diſponente Deo mater eſt cunctorum „ fidelium & magiſtra: Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus fratres Ordinis ſupradicti ſuper hæreſeos crimini nec ipſe infamare præſumas, nec a ſubditis „ tuis permittas, ſeu aliquatenus diſſimules infamari. Datum Romæ „ apud Sanctum Petrum iiii. Nonas Decembris Pontificatus noſtri anno „ primo „. Poſt Cælicum (11) *Spatianum* eſt cum fonte nobili, hic marmor effoditur. Inde eſt *Spatianum* iterum, ubi aurum & ferrum naſci dicitur. Ex hujus corporis vico quopiam, cui *Caſula* nomen eſt, fuit *Antoninus Ponta*" ſive *Pontanus*" utraque lingua eruditus. (12) *Pedatium*, hic etiam aurum naſci fertur, nec longe (g) *Cardonum* flumen auriferum labitur, quod cadit in Crathim torentinis aureis maculis ſparſis fecundum. Ex hujus corporis vico quodam, qui *Serra* dicitur, fuit (13) *Ioannes Craſſus* utraque lingua ſatis eruditus, poeta & orator clarus, ingenii acumine & memoriæ tenacitate pollens, fuit & accumulatæ virtutis vir Inde eſt (14) *Petrafitta*, & juxta (15) *Iſpica* fluvius labitur. Hic plumbum & chalcanthum & Salfoſſile naſcuntur. (16) *Aprilianum* ſecundum quod Crathis fluvius oritur. Hic præter alia ferramenta, cultri fiunt nobiles & ſclopi machinulæ. (17) FILINUM (18) *Magnum*, (19) *Rublanum*, & juxta *Sabbatum* flumen labitur, incolæ bovina coria, & ſoleas optime concinnant. Fiunt & hic ſalſamenta optima ut farcimina, pernæ, petaſoneſque. Ex hujus corporis vico *Ferveto* dicto fuit *Nicolaus* utraque lingua eruditus, & bonis moribus præditus. Scripſit librum de Rebus ſacris, & Silvarum libros quatuor conqueſtionis Italiæ heroico carmine. (20) *Carpaclanum*, (21) *Sylanum* cujus incolæ pectinibus conficiendis & lanificio plurimum vacant. Nam & aulea, & tapetia, & ſitarchas texunt, & lodices, quas quod alicubi ex caprina lana fiant, capritas vocant. (22) *Altilia*. Nec longe (23) *Crepiſitum* vicus eſt, ubi ſpecularis lapis naſcitur. *Maletum*, ex quo fuit *Carolus Iardinus* Parrhaſii alumnus acerrimi ingenii vir, Romanæ facundiæ haud inglorius, Græca quoque lingua apprime eruditus. Sed enim in literarum ocio ſe mirum in modum accinxit, Romæ bonas literas publice eſt profeſſus. Rebus exceſſit humanis juvenis admodum. (24) *Paternum* cum emporio annuo. Incolæ hircinis, vervecinisque, & ovinis pellibus aptandis dant operam. (25) *Depinianum*, cujus incolæ æreis vaſis conficiendis navant operam. nam & lebetes, & ahena, & ſartagines, & pelvas, & cacabos, & alia ejuſmodi vaſa optime conficiunt. (26) *Theſſanum*, (27) *Donitium*, hic chalcanthum naſcitur, & prope *Album* flumen labitur. Per omnia autem loca hæc generoſa vina fiunt, & prætertim Rublani. Fiunt & lina nobilia ejus generis, quæ feminina vocant. Extant & in Conſentino agro pulchra bovum armenta.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Pagi circiter centum*. Vulgo appellantur *Caſalia*, quorum pleraque poſt Saracenorum incurſionem Conſentiæque deſtructionem ſæculo nono, ut nonnulli autumant, extructa fuere, præſertim ea, quæ vulgo appellantur

del

del Manco ad Crathidem uſque. Id autem pro certo aſſerere non audemus, cum horum multa vel Conſentiæ parem, vel potius antiquiorem ſibi vindicent ſedem. Vt ut ſit, Conſentiæ ita conjuncta ſunt, ut ſint veluti ejus ſuburbia,& privilegiis a Regibus, Imperatoribuſque conceſſis una potiuntur. Vide Diplomata in fine hujus operis.

2. *Caſtionum*. Potius Caſtilionum, vulgo *Caſtiglione*, quod nomen duxit a Familia Caſtiliona Maurellia, ejuſdem pagi tum domina, prius namque *Guaranum* appellabatur, ut ex regeſtu Menſæ Capitularis Conſentinæ. Fuit ex hoc loco *Marcus Antonius de Feulo*, Carolo V. Imperatori charus, qui in Algerii expugnatione ſtrenuam navavit operam. MS. Pauli Gualter. Et Mart. Et noſtris temporibus *Ignatius Guaranus* bonis literis inſtructus.

Prope Caſtilionum extant & alii pagi, quos inter *Petrejum Guarani* vulgo *S.Pietro diGuarano* patria *Euſtachii Entrerii* ex Minimorum familia, Annibalis Cardinalis Albani Epiſcopi Sabinenſis Suffraganei, viri eruditione conſpicui.Extat & *Benedictum* vulgo *S. Benedetto*, patria *Alberti de Iuſo* ex Dominicana familia doctiſſimi, & morum integritate conſpicui,qui dum Romam Innocentii XII. juſſu ad emeritos virtutis honores evocaretur, Paulæ in itinere obiit.

3. *Sapanum*. Vulgo *Zumpano*.Ex hoc loco fuere *Angelus* & *Petrus* laici, & *Thomas* ſacerdos, ex Minimorum familia ſanctitate conſpicui: ex MS. Franciſci de Longobardis, & Mart.

4 *Beato Franciſco*. Hic acceptiſſimus fuit Ægidio Viterbienſi Cardinali, qui eum ſummis laudibus elogiiſque extollit. Vide Torell. in ſecul. Auguſtin.

5. *Lapanum*. Edito loco ſitum.

6. *Rubetum*. Tellus aprica, ingeniorum fœcunda: patria fuit *Bartholi Arnoni*, Regii Quæſtoris Conſentiæ, ubi magnificentiſſimas ſibi ædes extruxit, quæ poſtmodum Regiæ Cameræ ceſſere. Intus extat inſcriptio hæc.

BARTHOLVS ARNONVS IN BRVTIIS CÆSARIS QVÆSTOR PALATIUM, QVOQVE ANIMO! QVAQVE IMPENSA VIDES. ASCANIVS FRATER, AC ITEM CÆSARIS THESAVRARIVS, QVI INCOEPTA MODO PEREGIT, VERVM IACTIS AD ALTIORA GRADIBVS TOTVM OPVS VT AB APELLE RELICTVM ABSOLVIT.

Item alia intus chorum Cœnobii S. Franciſci Minoris Obſerv.

BARTHOLO ARNONO CONSENTINO CÆSARIS QVÆSTVRA BRVTIIS PERFVNCTO, PALATIOQVE MAGNIFICENTISSIMO SIBI CONSTRVCTO, ASCANIVS ARNONVS IVRISCONSVLTVS, ITEMQVE QVÆSTOR FRATRI OPTIMO, SVIQVE AMANTISSIMO,AC BENEMERENTI POSVIT ANNO 1553.

Rubeti quoque natus eſt *Thomas Cornelius*, literatorum phœnix, Philoſophus celebris, qui Neapolim bonas literas invexit, ubi per annos quatuor ſupra triginta docuit; edidit item *Progymnaſmata phyſica* Venetii 1663. in 4. multaque conſcripſit ſtilo plane aureo. Obiit IV. Kal. Novembr. ann. 1684. Topp. & Ms. Mart. *Hieronymus Arnonus* Ordinis Minimorum Generalis emeritus, ann. 1556. motum integritate & doctrina clarus. Lanov. in chron. *Dionyſius* B. Pauli Paternenſis ſocius:ex Chron. *Marcellus Cornelius*, qui ſcripſit *de Chriſtianorum victoria in Turcas*, quem tametſi Marafiotus Conſentinum ſcribat, ad Rubetum pertinere arbitramur. *Hyacinthus Scarpellus* Presbyter,Dipiniani Parochus, eruditione clarus, qui libros edidit

edidit *Directorium Confeſſariorum* & *Speculum Parochorum* Neapoli 1710. *Hieronymus* Minorita morum integritate & pœnitentia clarus.

7. *Cælicum.* Nomen oppido aptiſſime impoſitum, quaſi *Cæleſte* dixeris. Aer enim ſalubre eſt, terra fertilis, aquæ optimæ & copioſæ, gens culta, atque humana.

Fuerunt ex hoc loco viri in omni virtutum genere celeberrimi, quos inter *B. Ioachim*, de quo mox. *Mattheus Via* ex Minimorum familia ſanctitate conſpicuus. *Lanov. Chron. Felix* Via Romæ in Archigymnaſio Sapientiæ Lector, edidit librum ſuper Canones, mox Epiſcopus Aſculanus ann. 1672. ut ex Dominico Martyre, qui illum novit & in ſuo ms. recenſuit. *Franciſcus Maurus* Ordinis Minimorum Generalis doctrina & pietate clarus. Ms. Mart. *Philippus Guerra* Theologus celebris, qui cum Epiſcopo S. Marci Concilio Tridentino interfuit, mox creatus Epiſcopus Fundanus, inde Epiſcopus S. Marci ann. 1576. Ughell. *Cherubinus* Inſtituti Capuccinorum morum integritate clarus. Eſt & *Mennitum* ad Cælicum pertinens.

8. *Joannes Joachinus*. Nonnulli arbitrati ſunt, ita Joachimum appellari, ut Joannes nomen fuerit, Joachinus vero cognomen: ſed Joachimum tantummodo appellatum eſſe ante & poſt initam Congregationem, antiquiſſimum M. S. a B. Rogerio Aprilianenſi ejus diſcipulo exaratum, ut putatur, fidem facit. Exſtabat intus Metropolitanam Eccleſiam Conſentinam inſcriptio a Tamburino relata to. 2. de jure Abb. diſp. 24. quæ eſt hæc:

JOACHIMUS MAGNUS ABBAS, NATIONE CALABER, MAGNÆ DOCTRINÆ VIR, ET EXCELLENTISSIMÆ VITÆ INGENII PROPE DIVINI HAC IPSA TEMPESTATE ANNO 1158. APUD GUILLELMUM REGEM ET CALABROS OMNES CLARUS ET INCLYTUS HABITUS EST, QUI PROPHETICO SPIRITU REPLETUS FUTURA QUASI PRÆSENTIA DISSEREBAT.

Eadem pene verba refert Philippus Bergomenſis in ſupplem. Chron. lib XII.

9 *Scripſit libros quinque*. Præter libros hic recenſitos, ſcripſit & alios, nempe *Librum Epiſtolarum ad Imperatricem Conſtantiam*, & *ad alios*. Exſtat MS. Conſentiæ in Monaſterio S. Mariæ Pietatis, ut ait Cala lib. 1. part. 3. & 4. Exſtat etiam in Bibliotheca Vaticana liber MS. *De vita ſolitaria*: *De Virtutibus*: *Super Regula S. Benedicti*: *De ultimis tribulationibus*: *De virtutibus Fidei*: *ſuper Apocalypſim*: *ſuper Pſalterium*: *ſuper Hieremiam*; & *Concordia inter novum & vetus Teſtamentum*. Venetiis item ſuperiori ſeculo repertum fuit vaticinium, & publicatum anno 1684. ut ait Dominicus Martyre in ſuo MS. Extant in Monaſterio Florenſi MS. *ſuper Apocalypſim*, *ſuper Epiſtolas XIV. S. Pauli* & *Vaticinia quædam de Summ. Pontif.* Fundavit Joachimus Monaſterium Florenſe anno 1198. eique per triennium præfuit. Obiit autem anno 1201.

10. *Libellum quendam Joachini nomine*. Libellum iſtum ſubdole in odium Joachimi interpolatum & ad ſedem Apoſtolicam delatum eſſe nonnulli autumant. Cæterum hic ſubnectam quid Joachimus de ſanctiſſimo Trinitatis myſterio ſentiret, quod excerpſi ex ejus opuſculo, cui titulus *Pſalterium decem chordarum* juxta exemplare

Venetiis impreſſum in chalcographia Franciſci Bidoni & ſociorum anno Domini M. D. XXVII. ſic enim ait: *Non igitur Divinam ſubſtantiam, aut unum Deum, quem trinum eſſe audis, ſic in tres perſonas diviſam putes, ut tria diviſa arbitreris, ſicut olivam, myrtum, & palmam, quæ diverſæ ſunt natura & genere: ſed nec ut tres olivas, quæ unius ſunt naturæ, ſed tamen corporum proprietate disjunctæ: neque ut tres ramos uni radici infixos, ut ſubſtantiam radices, & tres ramos hypoſtaſes arbitreris juxta aliquorum perfidiam, quod eſt inducere quaternitatem. Sed ſi coactis aliqua neceſſitate figura viſibilis accipienda eſt, ſaltem quod nobilius eſt in rebus ratione carentibus, lucem iſtam accipiamus, quam conſtat illius veræ lucis habere qualemcumque imaginem, quæ non tam oculos exteriores reproborum hominum, quam corda illuminat electorum, & ex qua manat ſemper illa lux quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Siquidem ex luce iſta, quæ vocatur ſol, & radius indeſinenter naſcitur, & calor indefeſſe procedit &c.*

Et ſuper Apocalypſin cap. 1. ait: *Deus Pater unus eſt, Deus Filius unus eſt, Deus Spiritus Sanctus unus eſt. Quaſi quartum aliquid ſit Divina ſubſtantia: idolum adorant non Deum; quoniam quartum aliquid non recipit fides noſtra, ſed tantum tres perſonas.* Libellum ſiquidem illum a Patribus in Concilio Lateranenſi juſtiſſime proſcriptum eſſe conſtanter aſſerimus, ac fatemur. Vide Bollandum, Guillel. Paris. Math. Manriquez, Laur. &c.

Neque audiendus eſt nuperus ſcriptor, qui Joachimum ridicule carpit ac nugatorem appellat, &, ut ſuis verbis utar, *Cianciatore*; nam vel ex Dante Aligherio emunctæ naris poeta, quem refert, ſatis apparet Joachimum prophetiæ ſpiritu afflatum. Ait enim Parad. Cant. 12.

Raban è quivi, e lucemi dallato
Il Galavreſe Abate Giovacchino
Di ſpirito profetico dotato.

Cæterum ſi quidpiam non evenerit quod Joachimus prædixiſſe viſus ſit, parum refert: multæ ſiquidem prophetiæ Ioachimi nomine circumferuntur, quas nec ipſe ſomniavit.

11. *Spatianum.* Ex hoc loco fuit *Felix Monachus*, qui Juriſprudentiam docuit Romæ in Archigymnaſio Sapientiæ, mox ab Alexandro VII. creatus Epiſcopus Martyranenſis anno 1661. Obiit Martyrani Kal. Januar. 1667. ut ex Dominico Martyre, qui eum novit. *Laurentius Ciollarus* Ordinis Minimorum Generalis emeritus, Obiit in Hiſpania IV. Kal. Ianuar. 1645. *Ms. Mart.*

Sunt & alia oppidula ad Spatianum pertinentia, nempe *Machia*, patria *Matthæi Monachi* ex Minimorum familia Sacerdotis vitæ integerrimi, qui nunquam cum mulieribus locutus fuit, prophetiæ ſpiritu afflatus, & miraculis clarus. Obiit Paulæ anno 1614. ex MS. Franciſci de Longobardis; quem laudat Dominicus Mart. *Caſule* & prope *Jovinum* flumen, patria fuit *Franciſci a Notario Joanne* dicti Congregationis Ciſtercienſis, Monaſterii S. Mariæ de Succurſu Excalceatorum fundatoris ann. 1525. juxta vaticinium S. Franciſci de Paula. Vide Iacob. Græcum, & Laur. Item *Verticilla, Cribarium, Trentum, Ferocit, Excalceati*, ubi natus eſt *Joannes Dominicus Longus* Parochus Pedacii: hic ſcripſit hiſtoriam terræmotus, qui accidit anno 1638. *Ms. Mart.* Aliud oppidu-

dulum eſt *Mallei*, vulgo *Li Magli* edito loco ſitum, patria *Joſephi* Inſtituti Capuccinorum doctrina & ſanctitate conſpicui quem ego noviConſntiæ heroicum patientiæ actum exercuiſſe. Dum enim juxta aſſideret ſacram concionem auditurus impudentiſſimo cuidam homini in faciem expuenti repoſuit : *Sit nomen Domini benedictum*, pallioque ſe terſit. Hic etiam natus eſt *Franciſcus* ejuſdem inſtituti Theologus & Mathematicus celebris.

12. *Pedatium*. Aliquibus *Pedacium*, & *Pedachium*, meridiem ſpectans, cujus ager frugifer eſt, aer ſalutaris. Fuit ex hoc loco *Joſeph* ex Minimorum familia laicus, morum ſanctitate clarus : ex Domin. Mart. qui illum novit. *Martinus Palatius* M.C.V. Regens ann. 1504. Topp.de orig. trib. *Petrus* Inſtituti Capuccinorum vitæ integer: ex chron.anno 1600.

Sunt & alii pagi, nempe *Serra* ex qua prodierunt *Ludovicus* familiæ Capuccinorum laicus ſanctæ vitæ vir, prophetiæ ſpiritu afflatus, miraculiſque clarus. MS.Gualt.& Mart.Chron. ad ann. 1608. *Antonius*, & *Anſelmus* ejuſdem inſtituti laici ſanctitate itidem conſpicui : ex Chron. & Martyrolog. Gualt. *Franciſcus Manardus* Juriſconſultus celebris in Univerſitate Maceratenſi Lector primarius, ad noſtram memoriam uſque. Vivit modo Romæ *Dominicus Mollus*, Presbyter, inſignis Collegiatæ S. Mariæ in Via lata Beneficiatus, eruditione clarus. *Jotta*, & *Peretum*. Hic natus eſt *Felix Antonius Brognus* Presbyter eruditione & pietate clarus, optime de Patria meritus : edidit duo opuſcula aſcetica. MS. Mart. *Dominicus Martyre* Presbyter, Capituli Conſentini Decanus, Juriſprudentia, pietate, atque eruditione conſpicuus : ſcripſit labore incredibili Italice hiſtoriam Calabriæ in duos tomos diſtributam, quæ extat MS. Romæ in Collegio S. Franciſci de Paula ad Montes dicto, quæque nobis plurimo adjumento fuit, ſæpiuſque laudatur: ſcripſit quoque Geographiam ſacram.

13. *Joannes Craſſus*. Extat in Eccleſia S. Dominici icon depicta cum epigraphe :

Culmen ad empyreum Craſſus dum ſcanderet, aras
Condidit has cælebs, quæ ſua membra tegat.

14. *Petrafitta*. Ex hoc loco fuerunt *B. Andreas de Martinis* unus ſociorum S. Franciſci de Paula, ſanctitate, & miraculis clarus : ex Lanov. in append. ad Chron. & MS. Mart. *Bonaventura*, & *Joannes* inſtituti Capuccinorum vitæ integri : ex Chron. *Carolus Frontera*, Juriſconſultus eximius. Marafiot. *Aloyſius Antonius de Martinis* Dux militum. Oldoin. in append. ad Turſellin. Noſtris autem temporibus *Cajetanus Monachus*, Presbyter, Canonicus Conſentinus doctiſſimus. Vivit modo *Joannes Bucatius* ex Reformata Franciſcana familia bis Commiſſarius Generalis emeritus, patriæ decus & ornamentum.

Secus Petrafittam, ut conjicitur, celebre erat monaſterium, ex quo *SS. Hilarius*, *Falcus*, aliique ſocii ſanctitate conſpicui prodierunt, ut ſupradictum eſt. Anno 1593. ſub Abbate Commendatario *Petro Paulo Panuntio* Conſentino ibidem repertum eſt corpus B. Ubertini Hydruntini Abbatis cum lamina argentea, in qua ſcripta erant hæc verba: *Cum ſancta civitas fulgebit ſplendore ſtellæ, ſol iterum me videbit. Hoc eſt corpus Abbatis Ubertini Hydruntini ſepulti VI. Kalendas Novembris anno 778. a vir-*

gineo partu. Item in involucro plumbeo membrana vaticinia quædam continens, quæ licet mendoſe refert Ians. in Mercur. Gallobelg.tom.1.lib.6.ad ann.1593.Vide Arnold. Vujon.par. 2. lib. 3. & Joann. Vvolf. in epiſt.mem.

Sunt & alia duo oppidula ad Petrafittam pertinentia, nempe *Hyppolitum* vulgo *S. Ippolito*, & *Turſanum*, patria *Rutilii Benincaſa* Philoſophi, Mathematici, & Aſtronomi peritiſſimi, qui librum edidit *Almanacco perpetuo* centies impreſſum·Obiit circa annum 1625. Topp.in bibl.& Ms.Gualt.

15. *Iſpica*. Fortaſſe a verbo Græco *ἀσπίζω defendo* ἤσπικα enim Græce idem eſt ac Latine, *tutatus ſum*.

16. *Aprilianum*. Ex duodecim oppidulis parumper disjunctis conſtat, quorum pleraque ſatis habitatoribus ſunt referta, magnamque urbem appellaveris ſi a longe proſpexeris: ſunt autem *Caſignanum*, *Grupa*, *Stephanum*, vulgo S. *Stefano*, *Curtes*, *Pyra*, *Auguſtum* ſupernum inferumque, *Vici*, *Guarnum*, *Petronum*, *Pedalina*, & *Nicolaum*, vulgo S. *Nicolo*, quod paulo remotius eſt, Crathideque fluvio disjungitur. *Aprilianum* puto ab *Aprili* Menſe dictum ob aeris jucunditatem temperiemque, terræque amœnitatem ad meridiem ſitæ.

Ex hoc loco fuerunt *B. Rogerius* ex Diacono Seberinate Monachus Ciſtercienſis B. Joachimi alumnus, ejuſque geſtorum ſcriptor, ut diximus ſupra. Vide Manriquez. *Franciſcus* inſtituti Capuccinorum ſanctitate conſpicuus: ex Chron.. *Ioannes de Bono* ex Minimorum familia vitæ integritate, humilitate, ac pœnitentia clarus. Obiit Romæ XVII. Kal. Febr. 1650. in Collegio S. Franciſci ad Montes magna ſanctitatis fama, ut ex Ms. Franciſci de Longob. & Mart. *Nicolaus Santes de Luca* Presbyter vitæ auſteritate, & puritate mirabilis. Obiit Romæ Nonis Febr. 1650. ex Ms. Mart. *Paulus* ex Franciſcana reformata familia ſacerdos, ſanctæ vitæ vir, ante, & poſt mortem miraculis clarus: ex Chron.Ms. & Ms. Mart. *Bonaventura Cairous* Conventualis, verbi Dei præco eximius Ms. Mart. *Franciſcus Cribarus* Epiſcopus Nicoterienſis anno 1658.Ughell. *Nicolaus*, *Alphonſus*, *&* *Proſper Muti* in bello clariſſimi quorum poſtremus S. Franciſco Paulitano acceptiſſimus fuit, & ab eodem in Galliam profecturo cingulum dono accepit,quod in Mutorum domo aſſervatur. *Franciſcus Antonius*, *&* *Proſper Muti* eruditione conſpicui. *Franciſcus Mutus* Philoſophus celebris, Teleſii auditor edidit librum de *Philoſophia* Ferrariæ 1588. Topp. in bibl. *Franciſcus de Rubeis* Theologus Minorita ſcripſit ſuper libros ſententiarum Scoti. Ms. Gualt. *Joannes Dominicus Maurus*, Parochus Eccleſiæ S. Salvatoris ad Cohortem dicti trans Tiberim, varia edidit monumenta, nempe *Deſcriptionem ejuſdem Eccleſiæ*, & *Martyrium* SS. *Pigmenii* *&* *ſociorum*, Veliterni 1677. in 4. *Hiſtoriam ſacram*, Romæ 1682. & 1683. in 4. *De Sacramentis*, *&* *Doctrina Chriſtiana*, Romæ 1683. in 4. Obiit Idibus Aprilis 1688. ex Ms. Dominici Martyre qui eum novit. *Pyrrbus Schettinus*, de quo ſupra in adnotationibus ad Cap. VII.

Noſtris autem temporibus, *Carolus Mutus*, *Franciſci* de quo ſupra abnepos, eruditione clariſſimus, amicus noſter, *Joſephus Donatus*, alias, *Panto*, poeta celebris, *Iſidorus Pyrus* ex Minimorum familia eruditiſſimus, librum

Google

librum edidit *Philoſophia rationalis*, Venetiis 1707. apud Politum, *Marius Abruzzinus*, & Stephanus Donatus Juriſconſulti celebres, *Petrus Antonius Abruzzinus* Dux militum, aliique non pauci.

Filinum. Potius *Fillenum* vulgo *Figline*, aliis, *Figlino*. De *Filleno* patria mea Oppido pervetuſto aut nihil, aut parum veteres ſcripſere, recentiores vero vix de ejus fundatione quidquam attigerunt ſunt, viroſque illuſtres aut abſtulerunt, aut tacuerunt. Filleno ſiquidem adamuſſim quadrat Horatianum illud lib. IV. od. VIII.

Vixere fortes ante Agamennona
Viri, ſed omnes illacrimabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate ſacro.

Conjiciendum ſane hoc Oppidum aut ab *Helena* nomen ſumſiſſe, quæ *Feleni* aliquando vocitata eſt, teſte Dionyſio Halicarnaſſeo Roman. antiq. lib. 1. aut a Sybaritarum reliquiis vel extructum vel auctum, ut incolarum traditio eſt, aut ab Oenotriis, qui loca edita incoluere, ut ſitus opportunitas vindicat. Utcumque ſit, Conſentia vetuſtius, aut ſaltem ſuppar credendum eſt: neque enim ut ceterorum oppidulorum quamplurima poſt Conſentiam a Saracenis devaſtatam extructum conjicitur; cum opera Gothica quæ ibidem etiamnum extant, imagunculæ ac numiſmata in ruderibus reperta, aliaque antiquitatis monumenta Gentium vetuſtatem redoleant. Quinimo, & Conſentiæ ruinis auctum fuiſſe par eſt conjicere. Modo Prætura Conſentiæ eſt, ubi comititia ad ferenda populi ſuffragia in foro, pro iis qui Magiſtratus inirent, haberi conſueverunt. In quodam diplomate Friderici Imperatoris, cujus fragmentum in elencho locorum deſtructorum in fine hujus operis adducemus, *Philanum* ſcribitur; alii *Felinum*, alii *Philenum* a Græco φιλέω *amo*, alii *Fillenum* ſcribunt. Eſt hoc Oppidum edito loco ad Silæ radices ſitum, aeris ſalubritate, frugum copia, terræque amœnitate jucundum, Crathidi finitimum, nec longe ab hujus fluminis celeberrimi ſcatebra, vulgo *Capo Crate*. Fit ſericum ſelectiſſimum, ac vinum optimum. Sunt & pagi *Cellaria*, ubi extabat nobiliſſima Familia *Fera*, ad quam fortaſſe *Camillus Fera*, de quo ignoratur patria, referendus eſt: *Francoliſii*, & *Planæ*, ad Fillenum pertinentes. Extabant & *Clauſuræ* jam dirutæ, ut in eodem elencho dicemus. Sunt tria Cœnobia, S. Mariæ *ad Cancellos* dictæ Ordinis Prædicatorum, quod vetuſtiſſimum eſt, ubi requieſcit corpus *Iacobi Bruni* ejuſdem familiæ Dominicanæ doctrina & ſanctitate conſpicui, ut ex inſcriptione quæ ibidem extat. Alterum Minoritarum ſtrictioris Obſervantiæ anno 1614. alterum Inſtituti Capucinorum anno 1609. erectum. Eccleſia Parochialis Filleni & Francoliſiorum ſub titulo S. Joannis Baptiſtæ majorum noſtrorum ætate in terræmotu anni 1638. corruit, quæ poſtmodum magnificentius exſtructa ſitu, nitore, ac ſanctitate præfulget. Celebrari ibidem conſuevit quotannis feſtum S. Blaſii ejuſdem oppidi Compatroni tanta ſolemnitate ac pietate, ut finitimorum concurſui fieret ſatis, ac permulti de beneficiis Sancti Martyris interceſſione a Deo acceptis nuncupata vota perſolverent. Cellariorum Parochialis Eccleſia eſt ſub titulo S. Petri Apoſtolorum Principis, adjunctuſque fuit titulus S. Michaelis Archangeli poſtquam *Clauſurarum*

rarum

rarum pagus interiit, cujus erat Patronus. Parochialis *Planarum* eſt ſub titulo S. Barbaræ Virginis & Martyris, miraculis præſertim contra fulminum ictus tuitione celeberrimæ. Sunt & aliæ ædiculæ B. Virgini, S. Sophiæ (Filleni alteræ, alteræ Francoliſiis) S. Roccho, S. Catharinæ, S. Sebaſtiano, & eremus S. Antonio Patavino ſacræ. Extabat & ædicula S. Mariæ Magdalenæ non longe a S. Roccho, ſed interiit. In Eccleſia S. Jo: Baptiſtæ extat tabula cedrina vetuſtiſſima, ſed integra, nec fœdata, Chriſti Domini e Cruce pendentis, aliorumque Sanctorum imaginem repræſentans, quæ in altari omnibus Sanctis ſacro colebatur. Hæc ex Græcorum characterum ſpecimine ad iconoclaſtarum tempora pertinere conjicitur. Sunt & alia Sanctorum corporum lipſana, ac ſanctiſſimæ Crucis fruſtulum. Extabat & Crux ænea vetuſtiſſima illius inſtar, quæ in Eccleſia Lateranenſi in urbe aſſervatur & colitur, quamque Conſtantinianam dicunt. Cellariis quoque ex Oſſibus S. Urſulæ duo fruſtula ſunt.

E regione Filleni Paternum inter & Mangonum ubi nunc dicitur *Montemalo* extat crypta Glauci, nunc *Grotta di Chiauco*, ſepulcrum Gigantum appellata, ubi *Marduccus*, & *Rubicbellus* Gigantes ab Henrico Calà intermti conditi ſunt. Ibidem anno 1659. cadaver repertum eſt ſexdecim palmorum, variaque oſſa ac dentes. Tum ad ejus caput lamina erat ænea Gallica lingua, ſed characteribus Teutonicis inſculpta, qui Italice hæc ſonant:

Vinto da Errico Calà che fu chiamato a duello
De' Giganti ſotto la tomba qui giace Rubichello
Che a vendicare la morte del fratello Marducco andò
Alla Città di Salerno ucciſo per temerario reſtò
Di Giovanni Calà per la ſpada bene avventuroſa;
Ebbe di ſua grandezza la fortuna invidioſa.

Hujus rei geſtæ teſtes fuere permulti, qui cadaver, oſſa, dentes, laminamque inſpexerunt: confectumque fuit publicum inſtrumentum die 28. Junii ejuſdem anni 1659. Joannis Mariæ Adami Notarii Carpaciani auctoritate firmatum. Vide Calà hiſtor. Suecor. & Gaſpar. Scottum in append. Phyſic. obſerv. to. 1. lib. 3. cap. 4.

Fuit Fillenum illuſtrium virorum ſcatebra ſemper fecunda, ſed proh dolor, ſive terræmotibus, ac peſtilentiis, ſive bellorum incommodis, aliiſque temporum injuriis, & quod pejus eſt, inteſtinis civium diſſidiis, plurimum a priſco ſplendore defecit: tum monumenta quæ magnam hiſtoriæ materiem poſteris ſuppeditare potuiſſent, ſcriptorum inopia interiere. Siquidem ex ſpicilegiis, quæ nos pro virili parte collegimus, facile cognoſcetur & meſſis quæ periit. Filleni anno 1473. natus eſt PETRUS PAULUS PARISIUS, Juris Pontificii ac Cæſarei lumen. Hic nobiliſſimæ puellæ conjugio devinctus, *filium ſuſcepit*, ſed mox utriſque orbatus, Patavium ſeceſſit, inde Bononiam, ubi utrumque jus docuit plauſu incredibili. Cumque ejus fama longe lateque perſonaret, a Paulo III. Farneſio Romam accitus Apoſtolicæ Cameræ Auditor, mox Epiſcopus Nuſcanus III. Idus Jnnuarii ann. 1538. tum Anglonenſis renuntiatus eſt. Anno autem 1540. S.R.E. Cardinalis tituli S. Balbinæ creatus, S. Concilii Tridentini Legatus & Præſes eligitur anno 1542. Sed Bononia accitus inſequenti anno ad Carolum V. Imperatorem cum Marcello Cervino Cardinali S. Crucis nuncupato Januam Legatus a Latere mittitur. Abſoluta legatione Signaturæ Gratiæ libellis præficitur. Eo dirigente *Vincen-*

tius

tius Laureus adeo profecit ut inter purpuratos Patres fuerit cooptatus, ut infra dicetur. Tandem pro Eccleſia Dei ac Sede Apoſtolica tot exantlatis laboribus, Romæ 5. Idus Maji anno ſalutis 1545. diem clauſit extremum, ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Mariæ Angelorum ad Thermas, ubi celebre erectum eſt mauſoleum hoc epitaphio:

D. O. M.
PETRO PAVLO PARISIO CONSENTINO S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI
QUI OB CELEBREM JVRISPRVDENTIÆ FAMAM IN NOBILISS. ITALIÆ
CATHEDRIS SPECTATÆ
A PAVLO III. PONT. MAX. BONONIA ROMAM ACCITVS APOSTOL.
PRIMVM CAM. AVDITOR
MOX IN AMPLISS. ORD. ADSCRIPTVS, SIGNANDISQVE GRATIÆ LIBELL. PRÆPOS.
SAC. TANDEM CONCILII TRIDENTINI LEGATVS AC PRÆSES ELECTVS
VT VIVENS ÆTATIS SVÆ CHRISTIANÆQUE REIP. PRÆSENTI CONSILIO
ATQVE VIRTVTE,
ITA POST MORTEM PRÆCLARISS.
EDITIS INGENII ATQVE DOCTRINÆ MONVMENTIS
PLVRIMVM POSTERITATI PROFVIT.
OBIIT V. IDVS MAJI ANNO SALVTIS 1545. ÆTATIS SVÆ 72.
FLAMINIVS PARISIVS EPISCOPVS BITVNTINVS GENTILIS SVI STVDIORVM ET GLORIÆ ÆMVLVS PATRIÆ
ET FAMILIÆ ORNAMENTO FIERI TESTAMENTO MANDAVIT
QVI VIXIT ANNOS 40.
FABRITIVS CAJETA ET PROSPER
PARISIVS EXECC. CVR.
ANNO CIↃIↃCIII.
CORPVS HVMO TEGITVR
FAMA PER ORA VOLAT
SPIRITVS ASTRA TENET.

Nec mirandum ſi *Conſentinus* ſcribatur, & recte; Fillenum ſiquidem Conſentiæ Prætura eſt, ſicuti & ceteri Pagi, vulgo *Caſalia* quæ ut diximus *Conſentiæ* ſuburbia ſunt, velut corporis membra, quorum *Conſentia* eſt Caput. Capiti itaque honor deferendus eſt, ut ceteri facere conſueverunt. Guillelmus Sirletus Stiniani natus, Stylenſis ſcribitur: Rutilius Benincaſa, Thomas Cornelius, Sextilius Mazzuchius, aliique ad pagos Conſentinos ſpectantes Conſentini dicuntur: Quin & Janus Vincentius Gravina, Rogiani natus, ut oſtendimus, in ultimis tabulis quas vidimus *Conſentinum* ſe facit, quemadmodum & nos fecimus. Opinandum profecto eſt Pariſiorum familiam longe nobiliſſimam, quæ *Conſentiæ* potiſſimum ſplendet, quæque Northmannorum tempore ut ex monumentis infra adducendis præſtabat, bellorum injuriis præſertim Gallis atque Aragonenſibus Calabriam vexantibus, *Fillenum* ſe receperit, ibique radicem aliquam fixerit: id tamen pro certo aſſerere non audemus, cum & alibi Pariſiorum familia æque nobilis reperiatur, quæ *Petrum Paulum* Cardinalem ſuum eſſe contendat. Sed abſit verbo invidia, ad *Fillenum* pertinet, ut conſtans traditio durat, & monumenta ſuperſunt. Filleni quippe in Eccleſia S. Mariæ *ad Cancellos* dictæ Ordinis Prædicatorum extat gentilis ara *Pariſiorum*, in qua eſt tabula celeberrima peritiſſimi artificis manu depicta Epiphaniam Domini Regeſque illum in ſinu Deiparæ adorantes mirifice repræſentans, quam vel ipſe Petrus Paulus Cardinalis, vel Flaminius Pariſius, Epiſcopus Bituntinus gentili ſtemmate ornatam miſit ſive Roma, ſive Neapoli incompertum. Juxta aram quoque lapideam inſcriptionem Flaminius ſuppoſuit, quæ hæc eſt:

PETRO PAULO PARISIO
DOCTORI EXIMIO
FLAMINIUS PARISIUS.
... FILIUS POSUIT
M. D. LXXXXV.

Sed & Rutilius Benincaſa ſcriptor fere con-

contemporaneus in ſuis Aſtronomicis obſervationibus centies excuſis vulgo *Almanacco perpetuo* tract. 7. cap. 10. *Petrum Paulum Pariſium* Cardinalem, *Fillenenſem* ingenue ſcribit. Sane *Ioannes Baptiſta Pariſius* hujus ſive rami ſive ſtipitis ultimus ſurculus temporibus fere noſtris e vivis ſublatus eſt, quem plerique ſuperſtites agnoverunt. Ex mulieribus aute m ſoboles adhuc durat, ut apud incolas, alioſque compertum eſt. Ex libris quoque Baptizatorum, aliiſque Fillenenſis Eccleſiæ monumentis, niſi terræmotibus aliiſque temporum injuriis omnino periiſſent, luculenter oſtendi poſſet, quod ex iis quæ adduximus ſatis conſtare arbitramur.

De Petro Paulo Pariſio Cardinali loquuntur Paulus Jovius hiſtor. lib. 42. Ciaconius in vitis Pontificum Romanorum, Oldoinus, Guido Pancirolus to. 2. de claris legum interpr.. Valentinus Froſter hiſtor. legal. Angelus Portinarus hiſt. Patavin. lib. 7, cap. 4. Toppius, Nicodemus, Rutilius Benincaſa ubi ſup. Ughellus, qui in Italia ſacra Epiſcopum Anglonenſem adnotare oblitus, in Appendice ad Ciaconium poſtea commemoravit, Abbas Juſtinianus ſuper Concil. Tridentin. indict. 13. Pallavicinus hiſt. Concil. Tridentin. lib V. Cap. 1. & 2. aliique. Ciaconius vero, & Maraſiotus referunt ſcripſiſſe quoque *Epiſtolas Commentarios in lib. 2. Decretalium*, *Lectiones veſpertinas & quatuor Libros Iuris Civilis*; Gualterius in Ms. quaſdam *Epiſtolas Canonicas ſuper Cod. & Digeſt. & additiones ad Bartbolum* ſcripſiſſe commemorat.

Hæc de Petro Paulo Pariſio Gentili ſuo ſcripſit *Flaminius Pariſius* Epiſcopus Bituntinus, De Reſignat. Beneficiorum lib. 1. quæſt. 2. numero 28. 29. & 30. *D. Mattbeus Contarellus cum annis elapſis ſuperioribus Prodatarius eſſet, mandavit, ut dicta clauſula non apponeretur, nec certe mirum; fuit enim longe uſu, & exercitatione in Curiæ Romanæ negotiis maxime verſatus, & exierat de familia illa omnium bonarum artium, & virtutum florentiſſima Petri Pauli Pariſii Conſentini Card. ampliſſimi Gentilis mei, quem virum ob ejus in legum diſciplina præſtantiſſimam eruditionem egregiaſque virtutes animi, poſtquam Romæ, Patavii, ac Bononiæ in prima Cathedra* Pontificia *& Cæſarea jura de loco ſuperiori multos annos eſſet interpretatus, Paulus* III. *Pontifex maximus Cardinalatus dignitate digniſſimum judicavit. Ex qua etiam familia quamplures præſtantiſſimi viri prodiere: Inter quos non reticebo D. Ugonem Boncompagnum Bononienſem I. C. clariſſimum a Pio* IIII. *Cardinalatus inſignibus ornatum, qui poſtea Pontifex maximus creatus Gregorius* XIII. *fuit nominatus. Nec ſilentio prætéribo Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum D. Vincentium Laureum Tropienſem, quem propter multiplicem eruditionem vitæque pietatem, & in rebus graviſſimis tractandis ſummam prudentiam a Pio V. Epiſcopum Montis Regalis creatum Gregor.* XIII. *felic. record. poſt multas in longinquas regiones feliciter defunctas legationes Cardinalatus dignitate decoravit.*

Extat Epigramma Joannis Rivallii in Senatu Toloſano Cauſarum Patroni De Flaminio Pariſio ſuper libr. de Reſignatione Beneficiorum, quem notis illuſtratum vulgavit P. Duclos Toloſæ apud Dominicum Boſc; MDCXVI.

Ut

Ut Paris umbroſa Paſtores Paſtor in Ida,
Gallica ut antiſtant oppida Pariſii:
Pariſium ſic tollit bonos, ſic anteit omnes
Pariſius Scribas Sedis Apoſtolicæ. &c.

Corrigendus Ughel, qui Flaminium *Tolentinatem* ſcribit. Obiit ann. 1603.

Fuit & *Ioannes Pariſius*, nomine immutato *Ianus Parrhaſius* dictus, de quo ſupra in textu Barrii, quemque Gualterius in Ms. Crepiſiti natum ait, ſed ad *Fillenum* pertinet, ut conſtans traditio eſt. Fuit & *Petrus Croccus* ex Dominicana Familia, Magiſter, doctrina & pietate conſpicuus, ut ait Nicolaus Toppius in biblioth. Neapolitana. *Franciſcus* a Cellariis Minorita, Muſicæ peritiſſimus, edidit quaſdam elucubrationes Neap. 1625. ut ait Gualter. in Ms. Sed & quamplurimos ex Filleno fuiſſe viros illuſtres opinari par eſt, quos temporum injuriæ, ſcriptorumque inopia ut diximus delevere. Ceterum noſtrorum majorum ætate fuerunt *Achilles Cundarus* a Francoliſiis, qui omnino pater Patriæ appellari potuit: omnes ſiquidem pecunia conſilioque adjuvare ſolemne habuit. *Franciſcus Siderius* ex Franciſcana ſtrictioris Obſervantiæ familia, ſanctitate & ſpiritu prophetiæ clariſſimus: Hic ſocius fuit Ven. Servi Dei *Humilis a Biſiniano*, ut ex Act. S. Rit. Congr. Obiit Filleni magna ſanctitatis fama, ingentique populi concurſu. *Ioannes Petrus Soda* a Cellariis edidit librum Italico ſermone ſine litera *R.* quemque inſcripſit *R sbandita*. Fuit & *Thomas Soda* itidem a Cellariis Minorita doctiſſimus, *Bernardinus Aceti* Juriſconſultus. *Januarius Brittella* Alexandri VIII. Sum. Pont. Familiaris, tum Metropolitanæ Eccleſiæ Conſentinæ Parochus.

Noſtris vero temporibus *Joſeph Aceti* Philoſophus, & Medicus præſtantiſſimus, acris ingenii vir, ſcripſit quædam de *S. Alexio* Italico carmine concinnata. Obiit Filleni, ſepultuſque eſt, in Eccleſia Minoritarum ſtrictioris obſervantiæ paulo poſt conſtitutum ſibi ſepulcrum, ut ex inſcriptione quæ ibi extat:

D. O. M.
D. IOSEPH ÆMILII PRIMOGENITUS
EX ANTIQUISSIMA, ET REGIO
IMPERIALIQUE TESTIMONIIS
NOBILISSIMA ACETORUM FAMI-
LIA ET TIBERIA GRANDINETTI
UXOR DIVO PASCHALI
BATLON
ADMIRABILI LIBERTATIS ET SO-
SPITATIS VINDICI IN GRATI
ANIMI MONUMENTUM SA-
CELLUM EREXERE, SUPPOSUE-
RUNT ET TUMULUM, UT
QUEM VIVENTES HABUERE PA-
TRONUM ET FILIIS CONSTI-
TUUNT AC SUCCESSORIBUS,
AB EO SIMILITER POSSENT
EXPECTARE COMINUS CONSE-
PULTI SUFFRAGIA.
A. A PARTU VIRGINIS
M.D.CCVIII.

Bernardinus Aceti Minorita ſtrictioris Obſervantiæ morum integritate & pietate conſpicuus, *Clara* itidem ejus ſoror inſtituti Capuccinorum Sanctimonialis, vitæ auſteritate atque integritate mirabilis. *Iulius Vetere* Presbyter eruditione clarus, qui Siberenæ docuit plauſu incredibili. *Franciſcus Jordanus* Parochus & Concionator. *Simon Croccus* medicus peritiſſimus. *Thomas Soda* alter Minorita a Cellariis, verbi Dei præco eximius. *Ioannes Paulus Marrazzius* a Planis in Civitate Neapolis Juriſconſultus celebris. *Petrus Antonius & Franciſcus le Piane* a Planis Juriſconſulti eximii. *Salvator* a Francoliſiis Inſtituti Capuccinorum laicus, vitæ integer. *Genialis Laureati* bonis literis inſtructus. *Thomas Vbriacus* eruditione clarus. *Angelus Aleſſius* Minorita ſtrictioris Obſervantiæ, ſanctæ vitæ vir, ex S. Franciſci Paulitani Familia Aleſſia oriundus, ut con-

ſtans traditio eſt. Extat ſiquidem gentilis ara S. Franciſco Paulitano ſacra intus eccleſiam Parochialem Filleni. *Philippus de Manza* Parochus meritiſſimus, aliique.

Vivit modo *Franciſcus Græcus* Juriſconſultus celebris in civitate Conſentiæ: multi ſiquidem Filleno ad alienas regiones tranſierunt, quos inter *Januarius Salvator Græci* Clementi XII. acceptiſſimus *Filleni* natus, atque adoleſcens anno 1709. *Tuſculum* a conſanguineo *Thoma* accitus, hereſque ex aſſe relictus, ibidem laudabiliter degit, natoſque bonis artibus inſtruendos curat; nam & *Thomas* ejus filius natu major bonis literis imbutus adhuc ex ephebis Canonicus Tuſculanus renuntiatus eſt. Vivunt quoque *Carolus Oranges* a Planis Carthuſianus acris ingenii vir. *Xaverius Vetere* Presbyter doctiſſimus Canonicus Seberinates. *Franciſcus de Iſula* Minorita ſtrictioris Obſervantiæ Provincialis emeritus, Theologus, ac verbi Dei præco inſignis. *Bernardinus Lopes* Presbyter Canonicus Seberinates meritiſſimus. *Michael Angelus Perronus* bonis literis eruditus. *Lælius le Piane*, a Planis Sabbatii Baro, Petro Paulo Pariſio Cardinali affinis, aliique quamplurimi. In editiori Oppidi parte, ubi dicitur *li Vigliatori*, e regione domus noſtræ ſupra fontem Ulmus eſt ingens ac jucunda, in qua cardueles nidificant.

18. *Magonum*. Potius *Mangonum*, vulgo *Mangone*. Mangonizatus quippe idem eſt ac ornatus. Plin. lib. 23. cap. 1. *Equos mangonizatos venire videmus*. Mangonium etiam artificium ſignificat: incolæ quidem induſtrii ac ſolertes ſunt. Fuit ex hoc loco *Stephanus* ex reformata Franciſcana familia laicus ſanctæ vitæ vir, miraculis clarus. Obiit Conſentiæ X. Kal. Februar. 1680. MS. Mart. *Marcellus Berardus* Juriſconſultus celebris ad noſtram memoriam uſque. Vide Synopſim Chronologicam.

Eſt & *Stephanum*, vulgo S. *Stefano*, ſatis habitatoribus plenum, patria *Franciſci Antonii de Simone* Presbyteri, eruditione clariſſimi, mihique familiariter juncti.

19. *Rublanum*. Vulgo *Rogliano*, oppidum nobile, civitati par, ex variis oppidulis in unum congregatis, ut nonnulli autumant. Puto ſic dictum a rubedine terræ. Pulcherrima ibidem ædificia, terra fertilis, aer ſalubris, gens culta. Fuerunt ex hoc loco viri celeberrimi. *Bernardus Militia* Presbyter Congregationis Coloretanæ fundator, Sanctitate & miraculis clarus. Obiit pridie idus Januarii 1602. octogenario major: ut ex Io: Leonardo Tufarelli, qui eum novit. *Gaſpar a Foſſo* ex Minimorum familia eximiæ virtutis vir, Archiepiſcopus Rheginus, interfuit Concilio Tridentino, ubi diſertiſſimam habuit ad Patres concionem, Divo Carolo Borromæo acceptiſſimus, a quo crebras accepit epiſtolas, quarum una Rhegii aſſervatur. Fuit non doctrina tantum, ſed & morum integritate conſpicuus. Obiit nonageſimo ſexto ætatis ſuæ anno 1592. Hæc de eo Flaminius Pariſius De reſignat. Beneficior. lib. IV. quæſt. 3. num. 64. ait: *Fr. Gaſpar de Foſſo Conſentinus Ord. S. Franciſci de Paula Archiepiſcopus Rheginenſis 93. annum agit, & prudenter omnia quæ incumbunt officio paſtorali exercet, ac ſemper fuit reputatus doctiſſimus, & prudentiſſimus, & eſt memoriæ profundiſſimæ, ut ex pluribus mihi compertum eſt*. Vide Ughel. *Antonius*

tonius Boccherius, Juriſconſultus Romæ in Archigymnaſio Sapientiæ Cathedraticus per annos fere triginta. Obiit circa annum 1652. ſeptuagenarius. Ms. Mart.

Antonius Ricciullus Archiepiſcopus Conſentinus ſcripſit *de Jure perſonarum*, aliaſque elucubrationes apud Ughell. & Topp. *Antonius* itidem *Antonii* nepos Epiſcopus Umbriaticenſis ann. 1660: ex MS. Mart. *Dominicus Toſcanus* ex Dominicana Familia doctiſſimus. Topp. *Hieronymus Ricciullus* Iuriſconſultus, Archigymnaſii Romani celebris Cathedraticus, mox Epiſcopus Belicaſtrenſis ann. 1616. Top. in bibl. & Ughell.

Ignatius Adamus, Presbyter eruditione conſpicuus, librum edidit: *I ſecoli delle Principeſſe*, Amſtelodami 1692. in 4. ex MS. Mart. *Thomas Clauſus* Iuriſconſultus, in Archigymnaſio Romano Lector, eruditione clarus. Obiit anno 1670. quadrageſimo ætatis ſuæ: ex MS. Mart. *Dominicus Accettura* Carthuſianus Prior Monaſterii S. Stephani ann. 1660.

Ad noſtram memoriam uſque, *Didacus Belſitus*, Presbyter, doctrina & morum integritate conſpicuus, *Vincentius Clauſus* Canonicus Conſentinus, bonis literis inſtructus, *Ioſeph Gabriellus*, Presbyter, Romæ literis & prudentia clarus, Clementi XI. Summo Pontifici acceptiſſimus, *Bruno Clauſus* Collegiatæ Eccleſiæ S. Nicolai in Carcere Tulliano dicti Canonicus emeritus, *Iacobus Salvinus*, Presbyter, Filleni Parochus, ſanctæ vitæ vir: aliique non pauci apud noſtrates, & exteros.

Fit emporium nobile in feſtis Viſitationis, & Nativitatis B. Mariæ Virginis, cujus antiquiſſima icon pio fidelium concurſu religioſiſſime colitur.

Extant & pagi ad Rublanum pertinentes, nempe *Cuti*, & *Martii* ſuperi, inferique, ubi vinum optimum fit.

20. *Carpacianum*. Quod *fructuarium* denotat, a Græco καρπὸς *fructus*. Nunc vulgo *Carpanzano*. Patria fuit *Angeli Chriſtiani* M.C.V. Judicis anno 1662. Top. de orig. tribun. *Bernardini de Aragonia* Epiſcopi Bovenſis ann. 1657. Ughell. qui tamen corrigendus eſt; non enim ad *Pattos* pertinet, ſed ad *Carpacianum*; frater quippe fuit *Hyacinthi* Regii Auditoris, & antea Canonicus Conſentinus, ut ex actis Capitularibus Kal. Decembr. 1646.

Syllanum. Vulgo *Scigliano* Civitas ex pluribus Oppidis, quæ ſunt, *Dianum*, *Calviſii*, *Lupia*, *Petriſium*, *Pedivilianum*, *Serra*, & *Cupanum*. Appellatum eſt & *Hurni*, *Scilianum*, & *Xilianum*: a Brettiis, ut puto, conditum; Regum privilegiis auctum, & libertate donatum. Sunt & in hoc agro alii vici, nempe *Blancum*, *Godinum*, *Flumen Coratis*, *Iſcha*, *Stocchium*, *Caſtaneæ Panetterium*, *Garrobolum*, *Iuncium*, *Mandellii*, & *Villanova*. Extat & Oppidulum *Pitsarellum*. Pertinet ad Diœceſim Martyranen.

Fuerunt ex hoc loco viri in omnibus clariſſimi. *Hieronymus* ex Auguſtiniana Familia *B. Franciſci* a Sapano ſocius, ſanctæ vitæ vir. Obiit Suberati fere centenarius circa annum 1585. Herrer. in Alph. Aug. *Ignatius ab Angelo Cuſtode* Scholarum Piarum inſtituti, in ſæculo *Cælius Brunus*, doctrina & morum integritate clarus. Ms. Mart. *Cornelius Ajellus* Minorita, ſcripſit *Paraphraſim ſuper Symbolum S. Athanaſii*: Vvading. & Topp. qui Calabrum faciunt, ſed Gualterius *Syllanenſem* ſcribit.

 Ioan-

Ioannes Baptiſta Falvus Epiſcopus Marſicanus ann. 1671. ex Ms. Mart. *Dominicus de Rubeis* Epiſcopus Strongyli anno 1433. Ughell. *Iacobus Brunus* ex Dominicana Familia Philoſophus & Theologus celebris, quem novi, plura edidit Neapoli & Meſſanæ ingenii ſui monumenta. Obiit Filleni magna ſanctitatis fama. Topp. Vide num. 17. *Iacobus Graecus* Ciſtercienſis, edidit *Hiſtoriam B. Ioachimi*, Conſentiæ 1612. in 4. Topp. *Hieronymus de Pyris* Philoſophus & Medicus diſertiſſimus in Neapolitana Univerſitate Cathedraticus, edidit librum: *De improbo uſu Veſicatoriorum* Neap. apud Nuccium 1636. in 4. Topp. in bibl. *Laurentius Gauderinus* bonarum literarum Bononiæ publicus profeſſor, edidit ibidem *decem libros Latinarum epiſtolarum* 1625. in 4. Spera lib. 4. Topp. in bibl. *Laurentius Mirabellus* Presbyter eruditione conſpicuus, edidit *Commentarios ſuper quibuſdam locis Sacræ Scripturæ*, Romæ 1652. in 4. Topp. *Robertus Mirabellus* Soc. Jeſu doctiſſimus, quædam edidit ſub ejuſdem Laurentii nomine. Vide Topp.

Sangonettus Franchinus Caroli V. Imperatoris Coronellus, & Commenſalis, *Ferdinandus Stocchius*, & *Marius Mirabellus* in bello clariſſimi, *Pompejus Mazza* Tribunus militum, *Pelius* ejuſdem cognominis, Dux equitum, *Annibal Brunus*, & *Petrus Franciſcus Gualterius* viri clariſſimi, *Franciſcus Franchinus* Maſſæ Antiſtes eruditione conſpicuus, *Gabriel Maſcarus* Benedictinæ Familiæ doctiſſimus. Vide Eliam de Amato. Vivit modo *Antonius Maſcarus* in Juriſprudentia celebris.

22. *Altilia*. Oppidum vetuſtum, nunc una ex Conſentiæ Præturis, edito loco ſitum, a quo & nomen ſumſit, prope *Sabbatium* flumen. Extat & Arx antiqua: ad radices montis quædam apparent rudera alterius oppidi, quod *Altiliam* vetus appellant incolæ: & juxta flumen Civitatem extitiſſe *Albalongam*, aliis *Aſtalongam* appellatam conſtans apud ipſos traditio eſt. Arva frugifera: fiunt & legumina ſelectiſſima.

Fuerunt ex hoc loco *Angelus Serra*, Inſtituti S. Franciſci de Paula Tertiarius, ſanctæ vitæ vir, *Perna* mulier itidem Tertiaria, quibus S. Franciſcus poſt mortem glorioſus apparuit. *Ioanna Caſerta* itidem Tertiaria, ſanctæ vitæ mulier, quæ cæleſti apparitione dignata eſt, diemque mortis ſuæ prædixit, ut ex proceſſu Canonizationis S. Franciſci apud Lanov. in chron. ad ann. 1501. *Gabriel Altilius*, Pontano familiariſſimus, Poeta celebris Epiſcopus Policaſtrenſis ann. 1471. ut ex Ms. Gualt. licet alii *Lucanum* ſcribant. *Thomas* ex Minimorum Familia laicus morum integritate conſpicuus. Obiit Paulæ, ut prædixit, III. Idus Aprilis 1621. ex Ms. Franciſci de Longobardis.

Extat & *Majonum* pagus ad Altiliam pertinens, ambo in Diœceſi Conſentina.

23. *Crepiſitum*. Nunc vulgo *Belſito*, quod cum *Maleto* vico conjungitur. Eſt in Diœceſi Conſentina.

Prope *Maletum*, aliud extat oppidum *Grimaldum* nuncupatum, quod ex aliis ſex vicis, qui interierunt, extructum eſt. Erant autem vulgo *S. Anaſtaſia*, *S. Catarina*, *Trinità*, *S. Pietro*, *S. Stefano*, *Ara degli Schiavi*: ex MS. Mart. In Diœceſi Conſentina.

24. *Paternum* Oppidum nobile ex quatuor vicis parumper disjunctis; ſunt

ſunt autem *Merenda*, *Capora*, *Calendini*, & *Caſale* ſeu *Quarterium inferum*. Variis Regum & Imperatorum privilegiis auctum eſt. Extat ibi Cœnobium alterum a *S. Franciſco de Paula* extructum anno 1444. ubi & ejus cellula etiamnum inviſitur. In hoc loco quamplurima ſigna fecit, ut ex ejus vita apud Iſidorum Toſcanum. Vide Lanov.

Ex hoc loco fuit *B. Paulus Rendacius* S. Franciſci ſocius, ſanctitate & miraculis ante & poſt mortem clarus. Obiit ibidem Kal. Aprilis 1521. ex MS. Franciſci de Longobard. *Antonius Grandinettus* a S. Ianuario nuncupatus ex Auguſtiniana diſcalceata familia Clericus, morum integritate & patientia clarus. Obiit Neapoli V. Idus Iulii 1625. Herrera in Alph. *Bartholomæus* ex Minimorum familia ſacerdos, & *Antonius* laicus ſanctæ vitæ viri. Lanov. *Dominicus* ejuſdem inſtituti trium Cœnobiorum fundator, Papiæ anno 1572. Peruſiæ 1576. & Viterbii 1577. magnus pietatis & charitatis amator. Lanov.

Humilis, & *Franciſcus* inſtituti Capuccinorum ſanctitate & miraculis clari: ex Chron. *Hieronyma* B. Pauli neptis, S. Franciſci Tertiaria, virgo vitæ integerrima. Magiol. *Sertorius Caputus* Soc. Ieſu doctrina & Sanctitate conſpicuus. Obiit Aquilæ 3. Idus Septembr. 1608. magna Sanctitatis fama. Ms. Gualt. & P. Barone in ejus vita. *Bartholus Puglianus* Caroli V. Imp. Familiaris: ex Ms. Miſaſii. *Berardus Miſaſius* Regi Aragoniæ, quem a Gallorum aggreſſione Soreti incolumem reddidit, apprime charus: ex eod. *Blaſius* & *Flaminius Merenda* in bello clariſſimi: ibid. *Franciſcus Miſaſius* Epiſcopus Geruntinus: ex eod. ſed Ughellius nihil de hoc. *Ioannes Petrus Puglianus* Regis Bohemiæ equorum Magiſter: ex eod. *Manlius Caputus* Regius Quæſtor: ex eod. *Petrus Aloyſius de Franco* Dux militum: ex eod. *Rogerius Curtus* in militia clarus, Gallorum Regi acceptiſſimus, y muneribuſque auctus: ex eod. *Scipio Caputus*, in bello Belgico Architectus & machinator celebris, ex eod. & Ms. Mart.

Sextilius Mazzuca in utraque lingua doctiſſimus, Epiſcopus Alexanenſis ann. 1592. mox ann. 1594. noſtræ Vaticanæ Baſilicæ S. Petri Canonicus. Hæc de illo habentur in noſtro Archivio Vaticano Regeſt Canonic. pag. 57. a tergo: *Totum ſtudiis ſacrarum literarum, & Chori ſervitio, pauperibus facultates ſuas tribuendo, ſe penitus tradidit*. Extat Romæ inſcriptio in Eccleſia S. Laurentii Scholarum Piarum ad Burgum vetus dicti, quam ipſe proprio ære ampliavit. Obiit ann. 1625. Ughell. & Topp. *Sigiſmundus Miſaſius* in bello conſpicuus. Ms. Miſas. *Thomas Florius*, Dux militum: ex eod.

Noſtris vero temporibus *Thomas Grandinettus* doctiſſimus, *Franciſcus Antonius Spada* Presbyter acris ingenii vir, multa edidit præclariſſima monumenta, Antelucanæ Vigiliæ Viennæ in Auſtria, aliaque. In eadem Diœceſi.

25. *Depinianum*. Novem vici, qui ſunt *Caſalium*, *Vitioſi*, *Porchiacha*, *Capocaſalium*, *Moſcanium*, *Brunetta*, *S. Maria*, *Petronum*, & *Serretani*. Alius Vicus *Motta* corruit ad annum terræmotus 1638. Ex hoc loco fuerunt *Ioannes* & *Auguſtinus* inſtituti Capuccinorum ſanctæ vitæ viri: ex Chronic. Et ad noſtram memoriam uſque, *Bonaventura* ex reformata Fran-

Franciſcana Familia ſanctitate clarus, *Ioſeph Caruſius* amicus noſter, Presbyter doctrina & morum integritate conſpicuus. Obiit Romæ magno populi concurſu, ac ſanctitatis fama. In ead. Diœc.

26. *Theſſanum*. Fortaſſe a verbo Græco *Τέσσαρα quatuor*. Sunt enim quatuor vici, nempe *Theſſanum*, *Laurinianum*, *Serra*, & *Pulſanum*, Patria fuit *Vincentii* inſtituti Capuccinorum vitæ integerrimi. Obiit Depiniani cæleſti viſione recreatus: ex Ms. Gualt. & Mart. In eadem Diœceſi.

27. *Donitium*. Superum, inferumque, vulgo, *Li Donnici ſovrani, e ſottani*. Fit vinum optimum. Ex hoc loco fuit *Scipio Ricciutus* Medicus celeberrimus ad noſtram memoriam uſque. In eadem Diœceſi.

SERT. QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Caſtionum*. Liber Annalium *Caſtalionum* & *Caſtilionum* qui nunc *Caſtiglione*. Cur hic *Caſtionum*?

(b) *Arens fluvius*. *Arinthum* flumen appellat ſcriptor Annalium.

(c) *Plutarchi opuſculum* &c. Latinitate donavit *Cæſarius* Filius, non autem Pater, ut Barrius ſcribit, qui etiam Carminum librum compoſuit, quod Barrius adſcribit patri. *Joannes Antonius* Pater, Filius *Joannes Paulus*.

(d) *Sapanum*. Nunc *Zumpano*. *Sympanum* appellat Martyranus. De omnibus Pagis Conſentinis & eorum nominibus vide quæ Martyranus annotavit.

(e) *Monaſterii Coratii Abbas eligitur*. Non Coratiriæ Eccleſiæ præfectus eſt *Joachimus*, ſed Templo Divo Joanni Florio dicato.

(f) *Lucas ejus ſcriba, qui poſtea Epiſcopus Conſentinus fuit*. Dic, Archiepiſcopus; Nam Conſentinus Antiſtes Epiſcoporum caput ſemper habitus eſt.

(g) *Cardonus fluvius*. *Carydonem* appellant antiquiores.

CAPUT IX.

De Menecina, Bellimonto, Amanthea, aliiſque Oppidis & Vicis Mamertum uſque.

SUpra Conſentiam (1) (*a*) *Menecina* oppidum eſt Oenotriorum urbs mediterranea, ut ait Hecateus apud Stephanum, civis Menecinus. Ager hic frugifer eſt, fit ſiligo, & lens laudatiſſima, & caſtaneæ optimæ, quas inſitas vocant, & optimi ſerici copia, naſcitur & ſilex. Non longe a Menecina (2) (*b*) *Caroleum* oppidum eſt, *Ixias* olim dictum, urbs quoque Oenotriorum mediterranea contra Menecinam, ut ait idem Hecateus, eodem Stephano referente, & prope *Baſentum* flumen labitur. Hic etiam ſiligo fit, & caſtaneæ inſitæ, & ſericum, naſcitur & ſilex, inter reliqua hortenſia Carolei laudantur cinaræ, quarum ingens numerus fit. Ex hoc oppido fuit *Baſilius* Latina lingua eruditus. Juxta Caroleum (3) *Domanicum* Caſtellum eſt cum ſiligine & caſtaneis, quales fiunt Carolei agro. (*d*) Ad mare (4) *Fligidium* oppidum eſt

eſt freto imminens, quod ejuſdem nominis fluvius adlabitur, diſtat a Niceto m. p. vi. hic optimi ſerici numerus immodicus fit, naſcitur & vinum non vulgare, ſunt in hoc agro ſilvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ. Ex hoc oppido fuere *Franciſcus Majoranus* & *Antonius Bonius* integerrimæ vitæ viri, beati Franciſci Paulitani ſocii. Sunt in hoc agro vici (5) *Falcunaria*, & (6) *Longoburgum*, ex quo fuit *Archangelus* itidem ſanctæ vitæ vir & beati Franciſci Paulitani ſocius. Poſt Fligidium (7) (*e*) *Bellimontum* oppidum eſt, in tumulo ſitum, a loci amœnitate dictum, milliario a mari repoſitum, abeſt a Fligidio m. p. vi. Hic marmor naſcitur. Sunt & horti nemoroſi citrorum, limonum, & malorum aureorum. Fiunt & omnis generis fructus, & hi præcoces. Dein *Verres* fluvius cadit in mare, eſt & eodem nomine promontorium *Linum* quondam dictum, quod Lycophron, ut mox oſtendemus appellat jugoſum: & contra ſcopuli adjacent duo. Exin (8) *Amanthea* civitas occurrit, mari abluitur. Amanthea enim nympha eſt quaſi per arenam currens, egregie loci natura, inde vero poſtea manu munita, quam *Catocaſtrus* fluvius adlabitur, civis Amantheanus Diſtat a Verre promontorio milliario, a Bellimonto ii. Hanc (*f*) *Nepetiam* eſſe arbitror, a qua Antiochus apud Strabonem ſinum hunc *Nepetinum* dixit. In æde divo Bernardino dicata beati *Antonii Scocetti* Minorum ordinis cœnobitæ corpus jacet, qui beati Franciſci Paulitani ævo floruit, & beati *Ioſue* Epiſcopi corpus quieſcit. Sedes hæc Epiſcopalis Tropeanæ Eccleſiæ juncta eſt. Hic optimi olei copia fit, naſcitur capparis. Eſt in agro hoc (9) *Petrejum* vicus. Nec longe (10) *Lacum* puſillum caſtellum eſt. Poſt urbem *Oliva* & *Turbidum* fluenta labuntur: & *Corica* promontorium prominet, *Tyleſium* olim dictum, abeſt ab Amanthea milliario. Eſt & intus (*g*) *Tyleſium* oppidum, (11) *Agellum* nunc dictum, edito loco ſitum, & ejuſdem nominis fluvius, diſtat a freto m. p. iiii., a Corica promontorio iii. Tyleſii & Lini meminit Lycophron in Caſſandra. Ubi ſic ait:

Alii autem colles inacceſſos Tylleſios,
Liniquæ maritimi verticem ſupremum
Amazonis conſortem munient civitatem;
Servæ mulieris jugum recipientes,
Quam ferrea mitram ſtrenuæ puellæ habentes
Errantem ducet unda ad peregrinam terram.

Super quibus verbis Iſacius ait: „ Tylleſium mons, & urbs, & ſilva in „ Italia, & (12) Linum promontorium Italiæ „. Meminit & Stephanus. Arx eſt hic ſuper ſaxum natura munitiſſima, celebrantur nundinæ quotannis. Hic jacet corpus beati *Martini* Beſidianenſis Minoritæ. In hoc agro marmor effoditur, & gypſum coquitur e lapide. In ſilvis apri & alia id genus animalia ſtabulantur. Sunt & in hoc agro (13) *Serratum* & *Serra*, vici. Inde eſt (14) *Petramala* caſtellum, *Cleta* olim dicta, a Cleta Pentheſileæ reginæ nutrice condita, validis turribus undequave munita, a Crotoniatis everſa, ut Lycophron in Caſſandra ſcribit, ubi ſic ait:

Crotoniatæ vero civitatem devaſtabunt aliquando;

Ama-

Amazonis perdentes intrepidam puellam
Cletam reginam cognominis patriæ .
Multique prius terram ab illa dentibus
Mordebunt præcipitatæ , neque ſine laboribus
Turres devaſtabunt Lauretæ filii .

Super quibus verbis Iſacius ait : „ Cleta Amazonis Pentheſileæ nutrix fuit, quæ cum intellexiſſet Trojæ mortuam eſſe Pentheſileam „ navigavit ut illam quæreret, pulſaque ventis in Italiam pervenit : „ ubi cum civitatem condidiſſet , in illis locis regnavit . Porro multo „ tempore elapſo exercitum ducentes Crotoniatæ interfecerunt ultimam reginam Cletam . Omnes enim Cletæ urbis Reginæ Cletæ „ dictæ ſunt . Laura autem civitas eſt Crotonis a Laura Lacinii filia „ dicta , a quo Lacinium promontorium in Italia nomen accepit „ . In Petræmalæ agro ſal foſſile naſcitur . Non procul a Petramala (15) *Sabbatium* oppidulum eſt , & eodem nomine flumen navigabile & piſculentum cadit in mare *Ocynarus* olim dictus , de quo mox .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Menecina* . Nunc vulgo *Mendicino* . Hanc plerique autumant *Pandoſiam* fuiſſe , quodque adlabitur flumen , *Acheronta* , ubi Alexander Moloſſorum Rex trucidatus fuit , quod incolæ voce paululum immutata *Arconte* vocant . Vide Cap. V. num. 12. Ex hoc loco fuit *Sebaſtianus de Gaudio* Presbyter , bonis literis eruditus , edidit Tragœdiam cui titulus *Le Tenebre*, Conſentiæ 1593. in 8. Top. & *Tereſia Madragano* Carmelita vitæ auſteritate inſignis. In Diœceſi Conſentina.

2. *Caroleum* . Ex hoc loco itidem fuit *Didacus Raguſa* multis Proregibus acceptiſſimus , Regni Archiater doctiſſimus . Obiit circa annum 1672. ex Dominico Martyre qui eum novit . *Alexander* inſtituti Capuccinorum vitæ integritate clarus : ex Chron. ad ann. 1627. Vivit modo *Joannes Baptiſta Brunettus* , in Romana Curia Advocatus celebris . In Diœceſi Conſentina .

3. Domanicum . A verbo Græco Δόμα *donum* , ut puto.

4. *Frigidium*. Vulgo *Fiume freddo*. Aliquando ad Tertullum Sancti Placidi Martyris patrem pertinebat, qui poſtmodum Monaſterio Sublacenſi , ut ex monumentis quæ ibidem extant , dono dedit . Martyrio autem coronatus eſt S. Placidus anno Chriſti 536. ut ex Chron. Ex hoc loco itidem fuere *Antonius* ex Franciſcana reformata Familia ſanctitate conſpicuus . Obiit Romæ XV. Kal. Maji 1679. MS. Mart. *Franciſcus Bruſcus* Conventualis in Archigymnaſio Romano Lector , mox Epiſcopus Literanenſis ann. 1599. ex cod. *Joannes Aletus* , Ordinis Minimorum Generalis emeritus anno 1565. Lanov. Noſtris autem temporibus *Julius Saccus* Epiſcopus Monopolitanus, *Iſidorus Pitellia* ex Minimorum familia eruditione clarus , tametſi hic ad Amantheam ſpectare videatur: edidit quaſdam *Orationes Panegyricas*, aliique non pauci . Eſt in Diœceſi Tropeana .

5. *Falcunaria* . Incolæ Græci , vulgo *Albanenſes* appellati.

6. *Lon-*

6. *Longoburgum* . Nunc vulgo *Longobardi*. Oppidum ſatis habitatoribus plenum , ex variis vieis ad radices Cacutii montis juxta mare ſitum. Hinc fuerunt *Franciſcus Preſte* Ordinis *M*inimorum Generalis emeritus doctrina & vitæ ſanctitate vel apud Turcas , in quos incidit , conſpicuus, multa edidit . Lanov. in Chron. *Franciſcus* itidem nepos ex eadem Minimorum familia , eruditione clariſſimus Ms. Mart. *Ruffinus M*inorita laicus ſanctæ vitæ vir . Obiit Conſentiæ anno 1672. Ms. Mart. Noſtris autem temporibus *Nicolaus* laicus ex Minimorum familia ſanctitate & miraculis inſignis , *Petrus* itidem ejusdem familiç Sacerdos vir probus & doctus, *Franciſcus* alter ejuſdem inſtituti eruditione clarus . In Diœceſi Tropeana .

7. *Bellimontum* . Patria *Antonii Baroni* Juriſconſulti , Philoſophi , & Theologi clariſſimi, *Philippi Bruno* eruditione conſpicui . Vide *Amat*.

1 *Amanthea*. Civitas variis privilegiis a Regibus aucta . Ex hoc loco fuerunt viri celeberrimi . *Gregorius* , cui ſucceſſit *Joſue* , Epiſcopus & civis ſanctæ vitæ vir. Ms. Mart. *Vincentius Laureus* Cardinalis fortaſſe oriundus , quare corrigendus eſt Toppius. Vide Adnotationes ad Cap. XIII. hujus libri . *Antonius Laureus* Epiſcopus Stabinenſis vulgo *Caſtell' a mare* ann. 1562. Ughell. *Aloyſius de Amato* Epiſcopus S. Marci . Ughell. *Antonius Laureus* ſub Alphonſo Rege Apruții Prorex . Petr. Vincent. *Berardus* ejus frater Regis Ferdinandi *M*agiſter equitum ſupremus : ex eod. *Bernardus Laureus* ejusdem Regis *M*areſchallus. MS. Gualt. *Bonaventura Caballus* ex Franciſcana reformata familia orator celebris, Commiſſarius Generalis, mox Epiſcopus Caſertanus, multa edidit . Obiit 1689. Top. in bibl.

Ferdinandus Laureus S. R. C. Regens emeritus circa annum 1520. MS. Gualt. *Franciſcus* ex Dominicana familia Epiſcopus Tropeanus ad ann. 1344. Fontan. in theatr. *Franciſcus Laureus* M. C. V. Regens . Petr. Vincent. *Fulvius Virdianus* Medicus celebris , & *R*egni Neapolitani Archiater , Collegii Soc. Jeſu Amantheani fundator: Ms. Gualt. *Galeottus de Amato* Alphonſi , & Ferdinandi Regum Familiaris : ex eod. *Jacobus Caballus* in jurisprudentia nulli ſecundus, ut ex Archivio Regiæ Cameræ ad ann. 1520. Vide Topp. in bibl. *Joannes Laureus* M. C. V. Judex ann. 1522. Topp. de orig. trib. *Joannes Petrus Laureus* Ferdinandi Regentis filius biſcentum militibus ære ſuo comparatis ad Regni defenſionem Carolo V. Imperatori ſummo adjumento fuit ; MS. Gualt.

Nicolaus Baldachinus Ferdinandi II. Regis Familiaris , ut ex diplomate VIII. Kal. Aprilis 1495. *Ms.* Gualt. *Chiattus Mirabellus*, Dux militum, Regi Ferdinando acceptiſſimus muneribuſque auctus ann. 1495. Joſeph. Amat. in Lacon. *Ferdinandus de Amato* R. C. Præſes ann. 1498. ex eod. *Nicolaus de Alano* Regius Familiaris ann. 1465. Ms. Gualt. *Nicolaus de Amato* R. C. Præſes, mox *M.* C. V. Regens ann. 1503. Topp de orig. tr. & *Ms.* Gualt. *Horatius Jannutius* eruditione clarus , edidit opuſculum *de ludo latrunculorum* Taurini 1597. *MS.* Gualt.

Noſtris vero temporibus *Joſeph de Amato* in juriſprudentia clarus , edidit , librum *de Amanthea & Laconiſmum* Meſſanæ 1701, *Philippus de*

Amato eruditione conſpicuus, Epiſcopus Umbriaticenſis ann. 1732. longiori ævo dignus. *Franciſcus Laureus* eruditione clarus aliique non pauci.

9. *Petrejum*. Vulgo S. *Pietro*.

10. *Lacum*. Caſtrum oppido par, in convalle ſitum, patria *Jordani Poliſicbii* ex Dominicana familia doctiſſimi, acriſque ingenii viri, qui ſub nomine *Genialis Poſterari* librum edidit *De Tortoribus Chriſti* eleganti ſtilo, Neap. 1731. *M*ulta ſcripſit, utinam quantocius edenda. In Diœceſi Conſentina.

Extat & aliud Caſtellum *Laculum* dictum, vulgo L*agbicello*, in Diœceſi Tropeana.

11. *Agellum*. Olim Civitas Epiſcopalis, cujus initium ignoratur; vetuſtiſſima tamen creditur, & a Græcis vel extructa, vel aucta. In quibuſdam monumentis quæ ibidem aſſervantur A*thleja* appellatur fortaſſe a voce Græca ἆθλος *certamen*. Nunc vulgo *Ajello*. Ex hoc loco fuit *Franciſcus* ex Franciſcana familia ſtrictioris obſervantiæ Sacerdos, ſanctitate conſpicuus, qui in ſacris *M*iſſionibus in Inſula Cypri occubuit magna ſanctitatis fama: multa prædixit, quæ evenerunt: ex chron. Ms. *Franciſcus a Valle* Philoſophus, Poeta, omnigenaque eruditione conſpicuus, mulra ſcripſit ingenii ſui monumenta 1 Ms. Gualt. Noſtris vero temporibus, *Marius Malta* in utraque lingua doctiſſimus, *Æmilius Iannutius* Presbyter eruditione conſpicuus In Diœc. Trop.

12. *Linum*. Eſt & *Linus* fons in Arcadia abortus fieri non patiens, ut ait Plinius hiſt. nat. lib. 31. cap. 2.

13. *Serratum*. Nunc vulgo *Terrato* aliis *Li Terrati*. In Diœceſi Tropeana.

14. *Petramala*. Ex hoc loco fuerunt *T. Antonius Merenda* ann. U.C. 305. *Q. Antonius Merenda* ann. U. C. 332. *Ser. Cornelius Merenda* ann. V. C. 480. *R*omani Conſules. Nola in Chron. Crot. & Petr. Vincent. in Theatr. Vide Petav.

M*arcus Maſſa* Preſbyter a Maumethanis, ſacram pyxidem cum auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento in Caſtri devaſtatione auferri non ſuſtinens, in odium fidei interfectus, circa ann. 1555. ex Martyrol. MS. Gualt. ſub die 15. April.

P*aulus Merenda*, Juriſconſultus, edidit librum *de Conſiliis* Neap. 1573. MS. Gualt., & Mart. In Diœceſi Tropeana.

15. *Sabatium*. Nunc vulgo *Savuto*, aliis S*avutello*. Oppidum vetuſtiſſimum, tametſi origo ignoretur. Sed vel a nomine, ut conjici licet, Hebraico ad priſcos Auſoniæ popu*los* referendum: & an a *Sabatio* flumine oppido nomen indirum, an ab oppido flumini, incertum. Commeminit Plinus hiſt. nat. lib. VI. cap. XXVII. oppidum S*abata* juxta Tygrim fluvium ad orientem Antiochiæ: & lib. 3. cap. IV. *Sabatium Vadum* Oppidum Liguriæ maritimum. Siquidem שבת *Sabat*, Latine *requies* Oppido magis congruit, quam S*abatio* flumini velociſſimo, quem *Græci* Ωκυναρὸν *Ocynarum*, ideſt *velociter fluentem* appellavere, cui *Dardanus* miſcetur. Hujus Oppidi dominus nunc eſt Baro *Lelius le Piane*, *Petri Antonii* filius Fillenenſis civis noſter virtute, & ſanguine clarus. In Diœceſi Tropeana. Extat & *Mangum*, olim *Muricellum*, vulgo S. *Mango*, vicus anno 1640. extructus.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(*a*) *Mœnecina oppidum* : Sunt qui Mœnecinam,& Pandoſiam unam faciunt, ſunt qui diverſas: Stephanus diverſas facit.

(*b*) *Caroleum, Ixias olim dictum*. A Carolo conditore, vel potius ab herba *Carolena*, cujus magnam copiam provenit in his locis, quæ vulgo *Carlina*. Græcis *Ixias* appellatur; Unde & hoc Oppidum *Ixias* ab antiquis cognominatum eſt. Itaque recte ſentiunt Martyranus & Barrius *Caroleum* eſſe antiquorum *Ixiam*.

(*c*) *Baſilius*. *Ignatius Baſilius* Natus eſt in *Cereſani* Oppido, non aute *Ixiæ*, quod nunc *Carolei* dicitur, ut Barrius contendit.

(*d*) *Ad mare Fligidium Oppidum eſt*. Nunc *Fiume freddo*. *Fligidum* etiam appellat Auctor Annalium.

(*e*) *Bellimontum*. *Bellimontium* appellant Eruditi.

(*f*) *Hanc Nepetiam eſſe arbitror*. *Nepetia* non eſt Amanthea ut Barrius auguratur; ſed potius Oppidum quod nunc *Lopizzo* dicitur.

(*g*) *Tyleſium oppidum Agellum nunc dictum* Divinare eſt. Verba Iſacii, & Lycophronis parum probant.

(*h*) *Petramala*, *Cleta olim dicta*. Nihil probant nec Lycophron nec Iſacius *Cletam* eſſe quam nunc *Petramalam* appellamus.

CAPUT X.

De Mamerto, Nuceria, & Terina, ac de Sabatio flumine.

INtus eſt (1) MAMERTUM civitas vetuſta, ſedes Epiſcopalis, *Martyranum* nunc dicitur, ſecundum quam *Ocynarus* fluvius ideſt *Sabatium* labitur, cujus meminit Antoninus Pius in Itinerario. De qua urbe Strabo, ubi de Locris & Caulonia ſcribit, ſic ait: „ Supra „ has urbes mediterraneam Brettii occupant, ubi eſt Mamertum op„ pidum nobile, & ſilva picis ferax optimæ Brettiana dicta „. Fuere Mamertini viri bellicoſi, Romaniſque amici, ac ſocii fideliſſimi. Qui primi ac ſoli abſque Romano duce aut milite Pyrrho ex Sicilia a Tarentinis adverſus Romanos accito occurrerunt, ut Plutarchus in eo ſcribit. Qui Meſſana cum claſſe ſolvens, Tyrrhenumque pontum legens, tranſmiſit in Italiam, ac Terinæo ſinui juxta Lametum flumen appellens, ibi exercitum cum elephantibus expoſuit, iterque fecit Tarentum per Neocaſtrenſem & Mamertinum agrum, valle, quæ ab indigenis dicitur *Decollatura*, & per Silam Silvam ad Crathis fluminis oſtia, ait itaque Plutarchus ipſe: „ Pyrrhus compluribus navi„ bus in Meſſanenſi portu amiſſis, in Italiam pervenit. Mamerti„ norum haud pauciores decem millibus primo tranſgreſſu ſignis col„ latis dimicare cum non auderent, iniquis locis, impetu contra re„ gem facto, totum exercitum turbavere. Ibi duo elephanti ex iis,

 „ qui

„ qui poſterius claudebant agmen oppreſſis, ipſe rex a fronte diſcur-
„ rens adverſus homines bello aſſuetos magno cum periculo reſtitit:
„ vulnere autem in capite accepto cum paulo ex pugna ceſſiſſet,
„ etiam magis extulit hoſtes. Quorum unus præ ceteris ferox, pro-
„ cero corpore, & ſplendidis armis, ſuperba voce regem, ſi viveret,
„ in certamen provocabat. At Pyrrhus ob hæc irritatus, iraque in-
„ cenſus, & ſanguine fœdatus, trucique aſpectu terribilis in pugnam
„ rediit, hominem illum conſequutus ita caput percuſſit, ut vi ictus,
„ & virtute gladii uſque ad partes inferiores plaga deſcenderet, cede-
„ rentque hinc inde diviſæ corporis partes. Hoc reliquos continuit,
„ ne amplius perſequerentur, quaſi ſupra humanam vim Pyrrhum ad-
„ miratos conterritoſque. Ipſe vero quod reliquum erat itineris ſecure
„ profectus Tarentum pervenit. Peditum xx. equitum tribus millibus
„ ſecum adductis „. (2) Signabant Mamertini in numo Martem nudum ſtantem, galeatum, altera manu enſem altera haſtam habentem, & juxta ipſum ſcutum & thoracem, & ex altera facie gallum, qui Marti eſt dicatus, eique ob vigilantiam ſacrificabatur, item Martis ſtella, inſcriptione Græca tali, ΜΑΜΕΡΤΙΝΩΝ ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Quandoque ſignabant Martem tenentem equum & ex poſtico Apollinem. Interdum ſignabant Martem galeatum ſedentem in ſaxo innixum clypeo, & dextra haſtam tenentem, & ex poſtico Apollinem. Interim ſignabant Jovem, & ex altera facie Martem cum haſta & clypeo pugnantem. Aliquando ſignabant Jovem imberbem, & ex altera parte aquilam fulgur in pedibus habentem. Quandoque ex poſtico Jovis ſigna. bant taurum. Interdum ſignabant ex poſtico Apollinem. In Mamertino agro vinum generoſum naſcitur, fit mel & ſericum optimum, naſcitur & lapis molaris, & lapis Phrygius, & chalcanthum, & rubrica fabrilis, & color cyaneus. Sunt & in hoc agro pagi *Confitium*, (3) *Mota*, & *Conflentum*. Exinde ad fretum proficiſcenti (4) *Nuceria* oppidum occurrit inter Sabatium & Grandum amnes (*a*) Terinæ reliquiæ, abeſt a mari m. p. ii. Circum Sabatium lutræ ſunt. In hoc agro vina & mella bonitate præcipua fiunt, naſcitur & lapis Phrygius. Sunt & ſylvæ glandiferæ ad porcos alendos opportunæ, & ſilvæ ſilveſtres, ubi ſilveſtrium animalium venationes fiunt. Secus mare (5) *Terinæ* oppidi veſtigia viſuntur. Terinæ locus eminet, rupibus quaquaverſum circumſeptus, ubi jugiter benignæ ſpirant auræ, planities eſt ſatis magnæ urbis capax, ubi aer viget amœniſſimus & ſaluberrimus, abeſt ab Amanthea m. p. xii. Fuit enim Terina dicta a loci amœnitate, quod aer hic mollis ſit & blandus, ubi incolæ, ut creditur, longam agebant ætatem, & vegeta ac felicia vigebant ingenia. Eruta fuit ab Agarenis beati Nili tempeſtate, quo tempore univerſa Calabria, Lucania, & Apulia magnas calamitates perpeſſæ ſunt. Abeſt ab Amanthea m. p. viii. Collem hunc Sabatium flumen olim Ocynarus dictus adlabitur, cujus radices mare abluebat, ſed nuper paulum receſſit, & (6) Terinæum ſcopulum, cujus meminit Plinius, Navem vocant nautæ, reliquit in ſicco. Meminit Terinæ Pomponius Mela, itemque Plinius. Fuit Terina, ut Solinus, & Plinius, & Phlegon apud Stephanum ſcribunt, a Crotonienſibus condita,

dita, quo tempore, ut quantum auguror, Cletam urbem ſuſtulerunt. De hac urbe Strabo libro ſexto ait. „Temeſæ proxima eſt Terina, quam „ Annibal cum tutari non poſſe deſperaret, ſolo æquavit, qua tempeſta. „ te in ipſam confugerat terram Brettiam „. Solo inquit, mœnia utique diripuit, non urbem. A Terina Plinius (7) Terinæum ſinum nominat, eumque ingentem eſſe ait. Siquidem a Lampete promontorio ad Vaticanum uſque promontorium protenditur, cujus ambitus uno ſupra centum m. p. eſt. Meminit & ſinus hujus Thucidides. Quem interim Vibonienſem etiam Plinius appellat a Vibone Urbe, ſic & Cicero in epiſtola ad Atticum. Strabo autem ipſum Hipponiatem vocat ab Hipponio, ideſt Vibone. Ariſtoteles vero Lameticum a Lametia urbe. Antiochus autem apud Strabonem Nepetinum vocat a Nepetia urbe." Ergo quinque nominibus hunc ſinum ab urbibus appellatum legimus, *Lameticum*, *Nepetinum*, *Terinæum*, *Hipponiatem*, & *Vibonienſem*, licet quidam hiſtoriæ & vetuſtatis inſcii quatuor ſinus diverſos eſſe opinentur & *Nepetinum* a *Pitio* novo Caſtro dictum pueriliter nimis ſomnient". Nuper Terinæ plumbei aquæductus cuniculi reperti ſunt inſcriptione hac. L. APIUS MAGISTER VIARUM. Meminit & urbis hujus Lycophron in Alexandra, in qua Ligia una e Sirenis interiit, ſepultaque eſt. Ait enim:

Ligia vero in Terinam a fluctibus ejicietur
Per undam natans, illamque nautæ
Hanc quidem Phaleri
Littoribus ſepelient in oris:
Ocynari vorticibus conterminam:
Lavabitque ſepulcrum bovis
Cornua habens aquis Martis.

Super quibus verbis Iſacius ait: „ Ocynarus fluvius eſt juxta Terinam; „ MARS ideſt robuſtus vocatus, & bovis cornua habens propter ſtre- „ pitum. Quod autem fluvios cornutos, & bovum cornua ha- „ bentes inducunt, fortaſſe fit propter violentiam & ſtrepitum unda- „ rum. Mars enim non eſt fluvius juxta Terinam, ſed Eris, unde illud „ epitheton impoſuerunt „. Item Lycophron ipſe:

Alii rurſum Terinam, ubi irrigat aquis
Ocynarus terram, puram ejiciens aquam;
Oberratione inhabitabunt laborantes amara.

Iſacius *Amara oberratione infortunati*, *ubi circa Terinam Ocynarus fluvius terram irrigat*, *aquam puram ejiciens* Cicero Tuſ. primo de Eliſio Teri- „ næo ſic ſcribit. „ Terinæum Eliſium cum graviter filii mortem mœre- „ ret, veniſſe in Pſycomantium quærentem quæ fuiſſet tantæ calami- „ tatis cauſa: huic in tabellis tres hujuſmodi verſiculos datos:

Ignaris homines in vita mentibus errant:
Euthymus patitur fatorum ſun ere læto.
Sic fuit utilius finiri ipſique tibique.

Notabant Terinæi in numiſmate Ligiam Sirenam, & juxta tu bam & ly-

lyram, & ex altera facie victorlam alatam in ſella ſedentem, & manu ſertum habentem, quandoque vero tenentem aquilam Græca inſcriptione ΤΕΡΙΝΕΩΝ. Aliquando effingebant eandem Ligiam diadema in capite habentem, & ex poſtico victoriam alatam ſedentem in ſella, altera manu ſertum, altera oleæ ramum & quandoque caduceum tenentem. Interim ſignabant Apollinem & ex altera parte Solem. Mare hoc Euripum uſque longe piſcoſum eſt: nam & parvorum & magnorum piſcium, & præſertim thynnorum & xiphearum captio fit, quibus membratim diſſectis cætaria replent, capitur & coralium multis locis.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Mamertum*. Aliis *Mamercum*: nunc vulgo *Martirano*. Civitas vetuſtiſſima, ſed an a Marte fundata, ut numiſmata innuunt, an ab alio, incertum. Hic obiit *Henricus* Friderici II. Imperatoris filius, ut ait Riccardus a S. Germano, ubi carceribus mancipatus fuerat a patre.

Fuerunt ex hoc loco, ut conjicitur *P. Pinarius Mamercinus*, anno U. C. 265. *L. Æmilius Mamercus* ann. 270. *Tib. Æmilius Mamercus* ann. 284. M. *Æmilius Mamercinus* ann. 316. M. *Æmilius Lepidus Mamercus* ann. 677. Romani Conſules. Vide Petav. Fuit & *Donnus* civis & Epiſcopus anno Chriſti 761. MS. Mart. *Julius Monachus* noſtræ Vaticanæ Baſilicæ S. Petri Canonicus, mox Epiſcopus Lucerinus ann. 1580. Ughell. *Bernardus Scaleonus*, licet alii Conſentiam repetant, Dux militum ſub Ladiſlao ann. 1413. Adimar. to. 3. *Robertus de Archis* Regii Exercitus Dux ſupremus. Vide Anonym de geſt. Frid. Imp. apud Ughellum to. 9. *Euangeliſta Gattus* Soc. Jeſu Sacerdos, doctrina, pœnitentia, & ſanctitate admirabilis. Obiit poſtridie Idus Decembris ann. 1642. Anton. Barone in ejus vita.

2. *Signabant Mamertini*. Præterea ſignabant Gallum, & ex poſtico Gallum, haſtam, & palmam cum epigraphe ΜΑΜΕΡΤ. ΒΡΕΤ. Interdum Caput juvenis laureati cum epigraphe ΑΡΕΩΣ & ex poſtico Aquilam duo fulmina pedibus tenentem cum epigraphe ΜΑΜΕΡΤ. ΒΡΕΤ. Vide Golt. de numiſmat. Magnæ Græciæ.

3. *Mota*. Vulgo *Motta di S. Lucia*: antiquitus *Porchia*. Oppidum vetuſtum a Brettiis, ut puto, conditum edito loco. In hoc agro frugifero extant duo vici, *Aquinum*, & *Decollatura*. Vide lexicon Dugang. verb. *Mota*. In Diœceſi Martyranenſi.

4. *Nuceria*. Ex hoc loco fuerunt *Fabius de Georgio* in juriſprudentia clarus, Montisfuſculi & Materæ Præſes emeritus MS. Mart. *Franciſcus Acerbus* Soc. Jeſu eruditione conſpicuus, edidit *Polypodium Apollineum* Neap. 1674. in 8. & *Ægro corpori a Muſa ſolatium* 1666. in 8. *Topp.* *Joannes Andreas de Georgio* Juriſconſultus eximius, R. Conſiliarius ann. 1508. Obiit 1625. multa edidit apud Topp. *Julianus Barrada*, Poeta & Juriſconſultus, linguarumque peritiſſimus: multa ſcripſit ſtilo plane aureo. Vide Topp. *Lucius Barrada* Laniſta celebris. MS. Mart. In Diœceſi Tropeana.

5. *Ter-*

5. *Terinæ*. Hic Ligia Sirenarum trium una periit. Ad Sabati oſtia inviſitur ejus ſepulcrum inſcriptione Græca ΛΙΓΕΙΑ ΘΑΝΕΙ Ζ.Δ. Ρ. *Ligia*, ſive *Ligea*, a cantus ſuavitate dicta eſt, cujus meminit Virgilius 4. Georg. Λιγεια enim *canora* interpretatur a Verbo Λίγω *ſtrideo*. Huc pertinet *Q. Minucius Terinus*, aliique celebres viri apud hiſtoricos laudati.

6. *Terinæum Scopulum*. Nunc vulgo *Pietra della Nave*.

7 *Terinæum ſinum*. Nunc vulgo appellatur *Golfo di S. Euſemia*.

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Terinæ Reliquiæ*. Tam propinqua ſunt Terinæ Urbis veſtigia Nuceriæ, ut eadem omnino cenſenda ſit.

CAPUT XI.

De Caſtiono, Euphemia, Neocaſtro, Maida, aliiſque Oppidis ac Vicis Montileonum uſque.

POſt Terinam (1) *Caſtionum* oppidum offertur edito loco paulum a mari ſepoſitum. Hujus oppidi dominus eſt nunc *Cæſar Aquinus* ex divi Thomæ Aquinii familia. Diſtat a Terinæ loco m. p. iiii. Hic vina & mella præclara fiunt, & gypſum coquitur e lapide, ſunt etiam verricula thynnaria. Archeſtratus apud Athenæum libro ſeptimo thynnos, qui in hoc ſinu capiuntur, mirifice laudat, ait enim de thynnis loquens: „ Si forte Hipponli Italiæ perveneris oras, optimi erunt illic „ cunctorum „. Thynni biennium excedentes *orcyni* dicuntur, ante vero annum *palamides*. (*a*) Non longe (2) *Subarum* promontorium eſt *Brettium* a Salluſtio appellatum. Secundum quod (3) *Euphemia* oppidum occurrit haud nimium a mari ſemotum, a Caſtiono m. p. vi. diſtans, (*b*) *Lametia* olim dictum a *Lameto* fluvio, quod adhuc nomen retinet, *Lametia*, ait Hecateus referente Stephano, *urbs eſt Oenotriorum a Lameto fluvio dicta*, *fuit Crotoniatarum*. Ab ea Lameticus, & Lametinus civis, a qua Ariſtoteles, ut dixi, ſinum hunc appellavit Lameticum. Meminit & Lametiæ urbis Lycophron in Alexandra, ubi & *Tyrſetum* vadum eſſe dicit, meminit & Philogenes, referente Iſacio in Lycophronem. Hinc ad Scylaticum fretum m. p. ſunt viginti, ubi (4) Italia anguſtior eſt. Euphemiæ divi Joannis phanum eſt divi Benedicti monachorum cœnobium, in quo divi Joannis Lacertus & divæ Euphemiæ caput, & pars quota brachii Sancti Stephani protomartyris aſſervatur. Sunt & nonnullorum aliorum Sanctorum oſſea fruſta. Haud procul ab oppido *Lametum* flumen navigabile & piſcoſum labitur. In hoc agro juniperus frequens provenit. Supra eſt (5) (*c*) NEOCASTRUM civitas " vetuſta " ſedes Epiſcopalis cum (6) emporio nobili edito penſilique loco ſita fontibus riviſque affluens, diſtat a freto m. p. ſeptem " Ab Auſoniis, ut opinor, aut ab Oenotriis condita *Liſania* olim dicta, quæ a Gothis Totila duce diruta

ruta fuit. Quare Divus Gregorius Papa Secundo ſuarum Epiſtolarum ad Joannem Epiſcopum Liſanianum ſive Liſanienſem ſcribens ipſum poſt civitatis vaſtitatem, Joanne Epiſcopo Scylatico mortuo, Scylaticæ Eccleſiæ propoſuit, ita tamen, ut ſi Liſania ab hoſtibus libera erit, ad eam redeat: id etiam in decretis legitur licet mendoſe Ioanni Epiſcopo *Scylatico* pro Liſaniano ſive Liſanienſi, & *Liſitanæ* Eccleſiæ pro *Liſanianæ* legatur. Qui error, cxortus eſt quia uterque *Joannes* vocabatur, quæ Civitas novis, ut creditur colonis ſuſceptis *Neocaſtrum* dicta eſt. Manſit Neocaſtri Caliſtus Secundus Romanus Pontifex diebus quindecim, & hinc Catazanum petiit. Fiunt Neocaſtri opera fictilia ". Hujus urbis ager eſt frumenti & aliarum frugum ferax, & paſcuus, ſunt perpulcra limonum citrorum & malorum aureorum nemora, abundat omnis generis fructibus, fit & optimi olei ubertas, & vina ac mella præclara. Naſcitur rubrica fabrilis, provenit & juniperus. Fiunt multarum alitum pulcra aucupia. Extat & ſilva glandifera ad porcos alendos opportuna. Eſt in agro hoc (7) *Blaſium* pagus, (*d*) *Turres* olim Antonino Pio Cæſari in Itinerario dictus, cum melle ſpectato, & balneis nobilibus, aqua ſulphurea eſt, qua multis medetur morbis. Vico (8) *Marcinara*, via, quæ Neocaſtro Catazanum itur, lapis ſpecularis naſcitur. Poſt Neocaſtrum *Ipoletum* & *Peſipum* fluvii labuntur, qui Lameto miſcentur: Supra eſt *Lametum* vicus, ubi marmor effoditur: & prope eſt (9) *Feroletum* caſtellum cum melle optimo. Ex hoc caſtello fuit *Matthæus Collacius* eruditus vir, Venetiis Latinas literas publice eſt profeſſus. Scripſit quædam: Exinde (10) (*e*) *Maida* oppidum nobile eſt edito eoque amœno loco ſitum, *olim* Melanium " ut auguror " dictum ab Oenotriis conditum mediterrancum, ait Stephanus, civis Melanius, & Melanienſis, orientem *Solem* ſpectat, quod *Panopletus*, ideſt bono omni repletus fluvius perlabitur. Abeſt a freto m. p. octo, a Neocaſtro totidem. Hic vina & mella laudata fiunt. Ager hic totus prope in planitie eſt frumenti & aliarum frugum uber, pabulo, aucupio & venationi commodus. Naſcitur gypſum marmoroſum. Eſt & fons ſalſam manans aquam, ex qua muries fit. Eſt & (11) *Calocrius* mons in Apennino ſublimis quaſi Pulcer mons, vel pulcra ſublimitas, aut pulcrum ideſt ſuave frigus, ubi fons ſcatet e cujus jugo utrunque fretum conſpicitur. Provenit & in agro hoc Iuniperus. (12) *Ex hoc Oppido* fuit *Vincentius* (13) *Vianeus* medicus chirurgus eximius, qui primus labia & naſos mutilos inſtaurandi artem excogitavit. Fuit & *Bernardinus* ejus ex fratre nepos, & artis heres. Viget modo, hujus filius & itidem artis heres. In hoc agro (14) pagi ſunt *Cortalis*, *Coriga*, *Petrejum*, & *Iacorſum*. Poſt Maidam (15) *Lacania* caſtellum offertur, abeſt a mari m. p. tribus, a Maida ſex, quod *Mocata* fluvius præterfluit. Hic lina optima fiunt ejus generis, quæ feminina dicuntur, fit & ſeſama, naſcitur vitex, & nymphea herba, gignuntur tubera, eximitur marmor, extant & retia thynnaria. Ager hic ſaccaro aptiſſimus eſt. Proveniunt ſponte platani frequentes. Quanquam quidam, qui plantarum peritiam habere præſefert, platanos in Italia ſponte naſci temere negat. Hic ſi Ca-

ſi Calabriam reliquamve Italiam ſedulo perluſtraſſet, plurimas plantas, aliaque in ea eſſe, quæ ultro gignuntur, vidiſſet, ſi tamen veram hujuſce rei rationem habebat. Verum quia in uno tantum Italiæ loco diu contabuit & emarcuit, quicquid ibi non novit, nullibi in Italia naſci audacter aſſervit. Supra Lacaniam (16) (*f*) *Monſaurum*. exiguum caſtellum eſt cum melle claro. Et prope eſt (17) *Monardum* oppidum edito loco, cujus ager frugifer eſt, aprorum, caprearum & aliorum quadrupedum venationi, ac palumborum & phaſianorum, aliarumque avium aucupio, necnon pabulis aptus. Naſcitur lapis Phrygius, gignuntur tubera. Dein meridiem verſus eſt (18) *Francavilla* oppidum cum temeto laudatiſſimo, eoque auſtero. Diſtat a Freto m. p. tribus, a Lacania totidem, ſalubri amœnoque loco ſitum. Ager hic fœcundus eſt, venationi & aucupio commodus. Fit ſeſama, provenit vitex, & juniperus. De lentiſco & myrto nil attinet dicere, cum tota Calabria his referta ſit. Poſtea eſt (19) *Angitula* oppidum edito loco, & ejuſdem nominis fluvius navigabilis & piſcoſus torentinis & anguillis uber, cujus meminit Antoninus Pius in Itinerario. Fuit olim dicta (*g*) Angitula *Criſſa* urbs Phocentium, cujus meminit Lycophron, ut ſupra oſtendimus, a Criſſo Panopei fratre condita, ait Iſacius in Lycophronem, prope Hipponium e regione Crotonis. Hic nobile emporium annuatim celebratur, diſtat a freto m. p. duobus, a Francavilla tribus. Fit in hoc agro ſeſama & goſſipium, naſcitur marmor, & intus ſmiris lapis reperitur, provenit vitex, eſt & fons ſalſam aquam ſcaturiens, ex qua fit muries: fiunt in agro hoc aucupia & venationes uberes. Suntque pagi *Macheratum* & *Pimenum* a *pimeno* verbo Græco, quod *paſco gregem* ſignificat. Intus ſunt (20) *Polia*, & *Monruſum*, & *Monſantum* tenuia caſtella cum ſpectato melle: in montibus lapis Phrygius naſcitur. In Monſanto mulier eſt nomine *Angela*, quæ veſtes in telario inconſutiles conficit, ut induſia, diploides, brachas cum ocreis caligiſque & capitis operimenta. "Quam ego vidi, & ejus hujuſmodi opera quædam etiam vidi". Eſt in hoc agro (21) *Capiſtranum* pagus. Ad mare eſt (22) *Pitium* (*h*) oppidum freto imminens novum opus, abeſt ab Euphemia m. p. xviii. Conditum eſt id oppidum ut pyratis deprædandi hac tranſeuntia navigia facultas interciperetur: nam hic receſſus eſt, in quo pyratæ latebant. Hic thynni e verriculo exponuntur. Quem locum oppidani *Segiolam* vocant, & a Cicerone in Epiſtola ad Atticum *Sedeculam* appellatam opinantur, cum ibi Cicero Ariſtotelicam diſciplinam intelligat, quam Atticus ſedeculam ſuam appellare conſueverat," & eam cunctis Romanis Magiſtratibus præfert". Oppidani piſcationi & navigationi dant operam, merces hominesque lembis ultro citroque trajicientes. Mare hoc piſcoſum eſt. Sunt & retia thynnaria, quibus ingens thynnorum copia capitur, quos cetarii membratim cæſos ſale aſſervant, conduntque in cadis. Fit & magna trichiarum piſcatio, quibus ſale conditis cados opplent. Eſt Pitii aqua ferrea, quæ tamen bibi poteſt. Naſcitur in hoc agro marmor, intus quod ſmiris reperitur. Fit in hoc agro goſſipium: ſunt & limonum & citrorum nemora.

Intus eſt (23) *Philocaſa* tenue caſtellum, ideſt amabilis caſa. Ager hic frugifer eſt frumenti & aliarum frugum ferax, & pabulis aptus. Fiunt olea & vina non vulgaria, provenit nardus montana. Eſt in hoc agro (24) *Stephanaculum* vicus, qui coronam ſignificat cum melle optimo. Fiunt & in agro hoc phaſianorum, & externarum, & aliarum alitum aucupia pulcra, & capræarum & leporum venationes. Philocaſæ contermina eſt (25) *Panagia* puſillum caſtellum, quod nomen *totum purum* ſignificat. Exin eſt (26) *Vallonga* exiguum caſtellum cum caſeo probatiſſimo: in hoc agro ſilvæ ſunt glandiferæ & caſtaneta ad porcos alendos opportunæ. Sunt & pulcra paſcua, fiunt venationes, & aucupia. Proveniunt ubertim fraga Sunt in hoc agro pagi (27) *Pizzonum*, ubi fit charta. Erumpit & (28) ſquilla, (29) *Nicolaum*, *Batianum*, ubi quoque ſquilla provenit. (30) *Broniaturum*, quod tonitrua obſervantem ſignificat. Quod " Cæcinus fluvius interfluit. *Turris* & (31) *Cymbarium* cum caſeo & hippace præclaris, ubi & lapis obſidianus naſcitur ". In hoc agro glandiferæ arbores ferunt agaricum. A Vallonga m. p. duobus (32) (*i*) *Beliſortum* oppidulum eſt edito loco, *Subſicinum* Antonino Pio in Itinerario. Quod *Medama* fluvius adlabitur. Intus divi Stephani ædes eſt Carthuſienſium monachorum cœnobium a (33) Rogerio Guiſcardo junioris Roberti ex fratre nepote conditum, in qua æde (34) beati Brunonis hujus Ordinis fundatoris, & beati Lanuini ejus ſocii corpora quieſcunt. Venit in Calabriam beatus Bruno Urbani Secundi Pont. Max & Rogerii junioris temporibus. Exceſſit e vita anno a Chriſto nato M. C. pridie Nonas Octob. Eſt & digitus Stephani Protom. Fruſtula crucis dominicæ, & menſæ, & virgæ Aaron, & Joannis *Baptiſtæ*, & Zachariæ patris ejus, utriuſque Jacobi, Philippi, Matthæi, Bartholomæi, Thomæ, Simonis & Judæ Apoſtolorum, Joannis Chryſoſtomi, Athanaſii, Baſilii, Gregorii, Felicis, & Caliſti Rom. Pont. Marcellæ, Mariæ Magdalenæ, Chriſtinæ, Catharinæ, Priſcæ, Georgii, Dionyſii Areopagitæ, Coſmæ & Damiani, Ioannis & Pauli, Cyriaci, Hippolyti, Panthaleonis, Theodori; Antonii, & multorum aliorum Sanctorum. Item dens Agathæ, dens Goberti, dens Ioannis Ioachini. Sunt & fruſtula ſanctorum locorum, ut ſepulcri Chriſti, & lapidis, ubi fuere pedes ejus tranſfigurati, & cryptæ in qua jejunavit, & montis Aſſumtionis, & columnæ, in qua fuit flagris cæſus. Secundum ædem lapis obſidianus naſcitur, ex quo fit vitrum optimum. Quo lapide accolæ in ædificiis utuntur. In agro monaſterii (*k*) lapis ophites cæditur, granitum vocant ſcalptores, ejus generis eſt, quo columnæ in Romano Pantheo ſunt. Non longe a monaſterio via, qua itur Stilum, lapis ſpecularis naſcitur, ſunt in hoc agro pagi (35) *Monſaurum*, ubi aſparagi optimi omnibus anni menſibus proveniunt. (36) *Gaſparium*. *Spatula*, quod cibum dilitiaſque ſonat, cum caſeo & hippace optimo. Et juxta *Cæcinus* fluvius fluit, ubi lutræ ſunt. *Bovungium*, ubi aurum & ferrum naſci traditur, naſcuntur & aſparagi cunctis menſibus anni. Sunt & in hujus monaſterii territorio ſilvæ ad domorum tigna reliquave utenſilia, & ad navigiorum fabricam aptæ. Glandiferæ arbores agaricum ferunt. Fiunt ſilveſtrium animalium venationes. Inde occiduum verſus (37) *Sorianum* oppidum eſt:

eſt: penſili loco ſitum. *Soria* congeriem ſublimitatemque ſonat. Hic figlina opera fiunt haud ignobilia, variaque vaſorum genera, quæ uſui humano ſunt accommodata. In hoc agro gypſum e terra foditur, quo utuntur figuli, exciditur & lapis molaris, frumentarius & olearius. Sunt & ſilvæ glandiferæ ad porcos alendos opportunæ, & pabulo, venationi, & aucupio commodæ. Sunt in hoc agro pagi *Baſilium*, & *Barbara*. Fiunt in Sorianenſi agro olea præclara. Dein ad fretum eunti *Dimitrium* tenue caſtellum offertur, cujus ager frugifer eſt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Caſtionum*. Extat prope aliud oppidulum *Falernum* nuncupatum. In Diœceſi Tropeana.

2. *Subarum*. Potius *Suberum* appellandum cenſeo a ſuberibus, quibus abundat.

3. *Euphemia*. In terræmotu 27. Martii anni 1638. pene deſtructa, rurſumque paulo remotius ædificata; MS. Mart. Pertinet ad Religionem S. Joannis Hieroſolymitani. Eſt & *Giſaria* oppidum.

4. *Ubi Italia anguſtior eſt*. Tractus iſte primo Italiæ nomen obtinuit, quod poſtmodum uſque ad alpes extenſum fuit, ut ait *Strabo* lib. VI. & *Ariſtot.* politic. lib. 7. Vide Adnotationes lib. 1. cap. 5. n. 4.

5. *Neocaſtrum*. Quaſi *novum Caſtrum*. Civitas autem vetuſtiſſima creditur. Aliquibus *Lyſania*, *Sicania*, *Numiſtrum*, & *Leocaſtrum*. Sæpe terræmotibus everſum fuit. Civitas hæc duos habuit Epiſcopos qui ad ſummum Pontificatus apicem evecti fuere, nempe *Marcellum II.* & *Innocentium IX.* Ibidem *Fridericus*, & *Carolus V.* Impp. moram traxere aeris amœnitate allecti; *Amburga* Comitis *Drogonis* filia ac *Rogerii* Northmanni neptis in templo ab ea conſtructo ſepulta eſt ann. 1100. Vide Ughel.

Mamertinum inter & Neocaſtrenſem agrum, ubi *Pyrrhus* a Mamertinis fuſus eſt, ſequens inſcriptio legitur:

AQUAS LIMPIDISSIMAS PENDENTIBUS HINC INDE COLLIBUS EXORIENTES, ET AD SUPREMUM HINC, AD INFERUM ILLINC DECURSANTES MARE, VIDIT ÆTAS PRISCA IN SANGUINEM VERSAS, EXERCITUS PYRRHI EPIROTARUM REGIS CLADE, QUI TOT VICTORIIS ONUSTUS, ET A MAMERTINIS ROMANIS FOEDERE JUNCTIS FUSUS TERGA ABRIPUIT ANNO AB URBE CONDITA.... MAMERTINORUM URBS NE TANTI FACTI PERIRET MEMORIA, THOMÆ AQUINATIS XII. IPSIUS COMITIS, STATUUM, OPPIDORUM, URBIUMQUE ADJACENTIUM PRINCIPIS JUSSU POSUIT ANNO DOM. MDCXC. VII.

Fuerunt ex hoc loco *Guido* Epiſcopus & Civis ann. 1179. *Boemundus* item ann. 1195. Ms. Mart. *Leonardus* a Capitulo electus ann. 1266. & a Clemente IV. confirmatus, *Nicolaus* ann. 1299. *Robertus Mazza* ex Canonico Epiſcopus ann. 1394. *Venutus* ex Franciſcana familia Epiſcopus Catacenſis ann. 1309. *Petrus* ex monaſterii S. Euphemiæ monacho Epiſcopus Strongyli ann. 1254. vide Ughell.

Marcellus Riccius Dienius poeta celebris. Topp. *Thomas Porta* Minorita Theologus celebris Gonzag. hiſt. Seraph. & MS. Gualt. *Juniparus* ex eadem reformata Familia laicus, ſanctæ vitæ vir: Ex Chron. & MS. Mart.

Noſtris vero temporibus *Angelus* inſtituti Capuccinorum pietate conſpicuus, *Dominicus Felix Ferardi* eruditione clariſſimus, multa edidit

Neapoli & Venetiis: aliique non pauci.

6. *Cum emporio nobili*. Quatuor annis ſingulis emporia fiunt, nempe in feſto *S. Antonii Patavini*, quem Cives ſumma veneratione colunt, S. *Petri* Apoſtolorum Principis, S. *Franciſci Aſſiſinatis*, & *Omnium Sanctorum*.

7. *Blaſium*. Fuerunt ex hoc loco *Franciſcus Longus* ex Minimorum familia Sacerdos, Orator eloquentiſſimus, morumque integritate conſpicuus; Ex Chron, ann. 1581, *Joannes Baptiſta de Rubeis*, Philippi Regis Aſtronomus & Mathematicus celeberrimus. Pariſ. & Maraſ.

Noſtris fere temporibus *Antoninus de Flore* Datariæ, Cancellariæ, & Secretariæ Apoſtolicæ rerum cognitione, praxi, & integritate nulli ſecundus, Innocentio XI. Collegioque Apoſtolico acceptiſſimus; multa ſcripſit hac de re apprime utilia. Obiit Romæ V. Nonas Martias 1696. octogenario major. Vide Conſtit. XIII. Alexandri VIII. in Bullario Romano noviſſime excuſo, cujus typorum emendationi ſatis nos inſudavimus. Pertinet ad Diœceſim Neocaſtrenſem.

8. *Marcinara*. Ex hoc loco fuit *Thomas Melina* Epiſc. Boven. 1731.

9. *Feroletum*. Oppidum nobile, ubi *Fridericus* Imperator celebrem ſibi extrui ædem juſſit, cujus rudera etiamnum inviſuntur. Duplex hic nobile celebratur emporium Kal. Maji, & XVIII. Kal. Sept. Ex hoc loco itidem fuit *Bernardinus* ex reformata Franciſcana familia Sacerdos, Theologus & concionator celebris, morum integritate clarus: ex Chron. & MS. Mart. In Diœceſi Neocaſtr. Sunt quoque in agro Neocaſtrenſi vici *Zangaronum*, *Petranium*, *Angelum*, *Serraſtricta*, *Amatum*, & *Milliarina*.

10. *Maida*. In quibuſdam monumentis Northmannorum *Maja*, poſtmodum a *Mauris* aliquando habitari cœpta *Mayda* appellata eſt. MS. Mart. Inter pagos hujus oppidi eſt *Petrejum*, vulgo S. *Pietro di Maida* ſatis habitatorum habens. Fuerunt ex hoc loco viri eruditi non pauci. Noſtris vero temporibus *Marcus Antonius Fabiani* Canonicus Neocaſtrenſis, *Octavius Piacente* ejuſdem Cathedralis Canonicus eruditione clari. *Hyacinthus Mayſanus* Dominicanæ familiæ opuſculum edidit *Arte di ben confeſſarſi*. Neap. 1723. *Elias* Carmelita eruditiſſimus.

11. *Calocrius mons*. Nunc vulgo *Conteſſa*.

12. *Ex hoc oppido*. Fuerunt itidem *Bartholomæus de Aquino* Philoſophus, ſcripſit *de Numeris* ſatis luculenter. MS. Gualt. *Blaſius Bonellus* Carthuſianus quædam edidit dum adhuc ſeculo viveret ſub nomine *Franciſci*. Vide Topp. *Felix* ex Minimorum familia edidit poema Italicum: *Le lagrime della Madalena e di S. Pietro*. Topp. *Franciſcus Cereus* Ordinis Minimorum Generalis emeritus, mox Epiſcopus Lavellenſis ann. 1621. Obit Romæ X. Kal. ſept. 1626. Ughell. & Topp.

Franciſcus Maurus Medicus in utraque lingua doctiſſimus, *Campanellæ* & *Sertorio Quattrimano* familiariſſimus, quædam ex Græco in Latinum ſermonem tranſtulit. MS. Gualt. *Joannes Alphonſus Mantegna* Presbyter eruditione conſpicuus, ſcripſit quædam. Topp. *Petrus Antonettus*, Presbyter, ſcripſit quædam aſcetica: MS. Gualt. *Theodorus* ex Minimorum fa-

familia orator celeberrimus, biliothecam in Conventu Bononienſi erexit: ex eod. *Vincentius Motta* Innocentii IX. Summi Pontificis a ſecretis, in utraque lingua celebris: ex eod. *Iſidorus* ex Minimorum familia doctiſſimus, linguæ Sanctæ deditus multos Hebræos ad fidem perduxit, nonnulla itidem ſcripſit. Lanov. & Topp. *Joannes Baptiſta Bonjoannius* eruditiſſimus, multa ſcripſit, edita autem reperi duo, *De Carceratione Mulierum* & *Vite de' Pittori antichi Napolitani ſino al* 1600. Neap. 1674. aliique apud exteros, & noſtrates, quos inter, *Cereus Maurus*, *Servideus*, *Petrus Paladinus*, & *Carolus Squitti*, eruditione clari. In Diœc. Neocaſtr.

13. *Vianeus*. Aliis *Vojanus*.

14. *Pagi ſunt*. Præter hos eſt & *Vina*.

15. *Lacania*. Aliis *Lautonia*. Vulgo *Laconia* pen. long. Ex hoc loco fuit *Petrus de Sonnino* ex Archipresbytero Epiſcopus Geruntinus & Chariatenſis X. Kal. Novembris 1481. Inde ad Neocaſtrenſem ſedem tranſlatus IV. Kal. Februarii 1489. obiit 1490. Ughell. In eadem Diœc.

16. *Monſaurum*. Vulgo *Monteſoro*. Patria *Hieronymi* inſtituti Seraphici Sanctitate conſpicui; ex Chron.

17. *Monardum*. Vulgo *Caſtel Monardo*. In terræmotu anni 1659. multa paſſum, nongentis capitibus obrutis. Modo ſatis eſt refertum habitatoribus, ut non tam oppidum nobile quam civitatem dixeris. Hic crypta ineſt, appellata vulgo *del Drago* p. 4. latitudine, longitudine vero ad duo mill. natura, vel arte incertum, ubi anaglypha ſunt quædam mirabili varietate, & fons aquæ.

Ex hoc loco fuerunt *Hiacynthus Serraus* ex Dominicana familia doctiſſimus, Miſſionarius Apoſtolicus, quædam edidit de Sacris Miſſionibus Neap. 1669. in 4. Topp. *Joannes Regitanus* in bello clariſſimus MS. Mart. *Joannes Antonius Vallone* profundæ eruditionis vir, edidit Commentarios in Satyras Perſii, Neap. 1576. in 8. Topp. & Nicod. Vivit modo *Marcus Antonius Amalfitanus Epiſcopus Orthonenſis*. In Diœceſi Miletenſi.

18. *Francavilla*. Ex tribus oppidulis *Creta*, *Carthopoli*, & *Clroponio* quæ interierunt ut ex monumentis in Archivio Pitii ad ann. 1474. tametſi incolæ ex antiqua Itria civitate maritima ortum ſibi vindicent. Patria *Joannis Matthæi Mileto* eruditione conſpicui. In ead. Diœceſi.

19. *Angitula*. Vide Lucam Holſten. in Ortelium. Nunc vulgo *Rocca Angitola*. Habebat antiquitus ſeptendecim pagos, quorum plerique interierunt, ut ex monumentis in Archivio Pitii ſupra laudatis. Fuit ex hoc loco *Ignatius* Eremita circa initium præteriti ſæculi ſanctitate & pœnitentia mirabilis MS. Gualt. in ead. Diœc.

20. *Polia*. Extabat antiquitus ubi noviſſime extructum eſt *Poliolum* vicus; ſed inde biſcentum circiter ab hinc annis tranſlata ubi nunc eſt. In ead. Diœc.

21. *Capiſtranum*. Patria *Camilli Bongiurnii* eruditione clariſſimi: ex Amat.

22. *Pitium*. Aliis *Picium*. Nonnulli autumant *Nepetiam* fuiſſe. Vide *Differt*. *Hilarii Tranquilli*. Nunc vulgo *il Pizzo*. Ex hoc loco fuere *Andreas Fodius Gambara* Philoſophus & Medicus præſtantiſſimus,

mus, quædam edidit Neap. 1665. in 4. Topp. in bibl. *Dominicus Tranquillus* ex Minimorum familia Theologus eruditiſſimus: ex eod. *Janus Baptiſta Januarius* Philoſophus, Medicus, exquiſitæque literaturæ vir. Vide Jan. Pelus. Luſuum lib. 3. & Paul. Manut. in epiſt. *Joannes Franciſcus Savarus* Archidiaconus *Miletenſis*, eruditione conſpicuus, multa edidit. MS. Mart. *Ioannes Franciſcus Tranquillus*, vir apprime eruditus, quædam edidit. Vide Topp. *Nicolaus Antonius Marinus* edidit Tragœdiam S. Georgii martyris. Ms. Mart.

Noſtris autem temporibus *Vitalis Vitale* Regius Conſiliarius, aeris ingenii vir, in re literaria nulli ſecundus. *Hilarius Tranquillus* doctiſſimus, ſcripſit Diſſertationem *de antiqua Nepetia* aliaque multa. *Bonaventura* inſtituti Capuccinorum pœnitentia clarus. *Dominicus Satrianus* Archipresbyter bonis literis inſtructus. *Jo: Dominicus Taſſonus* de literaria republica optime meritus. *Franciſcus Maria Martinius* ex Dominicana familia literis & pietate clariſſimus, aliique non pauci: In Diœceſ. Miletenſi.

23. *Philocaſa*. Anno 1659. corruit ex terræmotu, ſed paulo remotius Oppidum ab incolis reædificatum. Nunc ſatis refertum eſt habitatoribus. Hinc fuit *Dominicus de Sanctis* Dominicanæ familiæ celebris Theologus, & orator: edidit quædam 1667. Topp. *David Romæus*, qui licet a nonnullis Sciolis Neapolitanus putetur, in ſuis tamen operibus Calabrum ſatetur ſeſe. Hic quorumdam Sanctorum vitas ſcripſit, Neap. 1570., & 1577. in 8. in quibus a nupero ſcriptore ſatis ridicule carpitur, ſed a *Jacobo de Monacho* Presbytero eruditiſſimo ſtrenue ac ſapientiſſime vindicatur. Vide Topp. qui Philocaſtrenſem facit, quapropter corrigendus. In eadem Diœc.

24. *Stephanaculum*. Nunc vulgo *Stephanaconi*. In quibuſdam privilegiis Abbatiæ Miletenſis ann. 1087. fit de eo mentio. In ead. Diœceſi.

25. *Panagia*. Extabat hic ſatis munita arx, ut ex *MS. Mart.* Patria *Gregorii Angelerii* inſtituti Capuccinorum, qui librum edidit *de Præparatione Evangelica*: Neap. 1653. aliaque apud Topp. Varia extant MS. in eodem loco ingenii ſui monumeta. In ead. Diœc.

26. *Vallonga*. Hanc *Ioannes Jacobus de Martino* cons. 1. n. 7. & ſeq. autumant fuiſſe *Nicephorum*, *ſive Vallem Nicephori*. In ead Diœc.

27. *Pizzonum*. Olim *Ceraſia*, ut ait Dominicus Martyre. Ex hoc loco fuit *Didacus* Min. Convent. ſcripſit quædam apud Franchin. in bibl. n. 101. & *Ludovicus Mandarano* Ord. Prædic. vitæ integritate clarus. In ead. Diœceſi.

28. *Squilla*. Bulbus nobiliſſimus cæpæ modo multipliciter tunicatus, qui etiamnum in officinis nomen retinet, & aliter *ſcilla* dicitur. Vide *Pallad.* lib. 8. tit. 8.

29. *Nicolaum*: Vide *Jo: Jacobum de Martino* hujus loci civem in lib. Conſil. Ex hoc loco itidem fuit *Antonius Papa* Epiſcopus S. Marci, Innocentio XI. apprime charus; Obiit in ſua Cathedrali VI. Idus Julii 1687. Ms. Mart. In Diœceſi Miletenſi.

30. *Broniaturum*. Vulgo *Brugnatore*. In Diœceſi Scylacenſi.

31. *Cymbarium*, Patria *Joannis Romani* ex Orthonenſi Epiſcopi Catacenſis anno 1735. Obiit Neapoli eo-

li eodem anno: in Diœceſi Scylacenſi.

32. *Belſfortum*. Ex hoc loco fuerunt S.S. *Onuphrius* & *Helena* inſtituti Baſiliani. Vide Abb. Agreſt. in Vita S. Baſilii. *Q. Tiberius Angelerius* Philoſophus, & Medicus præſtantiſſimus a Rege Hiſpaniarum in Sardiniam miſſus ob peſtem ibi graſſantem. Calari librum compoſuit. MS. Gualt. In Diœceſi Miletenſi.

33. *A Rogerio Guiſcardo*. Hic multa bona ac tenimenta largitus eſt B. Brunoni, ut apparet ex Diplomatibus, quæ in eodem Monaſterio S. Stephani aſſervantur. Dono dedit inſuper homines illos qui cum Sergio reperiebantur. Legitur enim in uno Diplomatum: *Hæc ſunt nomina lineæ ſervorum, & villanorum* 121. *qui inventi ſunt cum Sergio proditore in obſidione civitatis Capuæ Cal. Martii* Incarnat. *Domini anno* 1098. *indict.* 7. *quos ego Rogerius Calabriæ & Siciliæ Dei voluntate* Comes *pro miraculo quod dignatus eſt viſibiliter mihi oſtendere orationibus B. Brunonis ad ſalutem fidelium Chriſtianorum qui mecum erant, & mea, donavi eidem Patri Brunoni, ejuſque ſucceſſoribus, non ſolum ipſos, ſed etiam filios filiorum ſuorum uſque ad ſempiternum in ſervos perpetuos & ſtabilibus habitis & habendis ubique locorum ſiſtentibus &c.*

Hic autem *Rogerius* Comes frater fuit *Roberti Guiſcardi*, ut patet ex alio Diplomate, in quo legitur: *Ego Rogerius Comes Calabriæ, & Siciliæ pro Dei amore, & animæ meæ remedio, & pro ſalute animæ Roberti Guiſcardi fratris mei glorioſiſſimi Ducis Apuliæ & Calabriæ &c.* Fuit Siquidem Rogerius *Boſſus* appellatus, filius *Tancredis*, pater *Rogerii* Regis, avus Gulielmi *Mali* appellati, proavuſque Gulielmi *Boni* dicti, ut videre eſt ex hujus Diplomate quo cetera confirmantur ſub anno 1173. menſe Februario, Indict. Septima.

Præter Supradicta Diplomata aſſervatur in eodem Monaſterio Breve Alexandri III. Summi Pontificis tenoris ſequentis: *Alexander Epiſcopus Servus Servorum Dei Dilectis filiis Priori et Fratribus S. Stephani de Nemore ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cum quidam, ſicut accepimus, qui voto tenentur Sepulcrum Domini & limina B. Jacobi viſitare, in Eccleſia veſtra deſiderent habitum religionis ſuſcipere, a nobis ſolicite poſtulaſtis ut in hac parte noſtrum vobis præſtaremus aſſenſum. Attendentes igitur quomodo in Eccleſia veſtra religio ferventer per Dei gratiam obſervatur auctoritate vobis Apoſtolica duximus indulgendum, ut ſi aliqui eorum, qui vel ad Sepulcrum Domini, vel ad limina B. Jacobi, aut alia religioſa loca viſitare tenentur, in eccleſia veſtra voluerint habitum religionis ſuſcipere, & vobiſcum Domino militare, liceat eos vobis, dummodo liberi ſint, ad converſionem veſtram ſuſcipere, & ſine contradictione qualibet retinere: Quia votum non violat qui in melius ipſum commutat. Datum Anagni VII. Kalendas Decembris* 1175.

34. *Beati Brunonis*. Extat ejus epiſtola ad Monachos Carthuſiæ, relata a Marafioto lib. 2. cap. 21. *In finibus Calabriæ cum fratribus religioſis, & aliquot bene eruditis, qui in excubiis perſiſtentes divinis expectant reditum Domini ſui, ut cum pulſaverit confeſtim aperiant ei, eremum incolo ab hominum habitatione ſatis undique remotam; de cujus amœnitate,*

ae-

aeriſque temperie & ſoſpitate, vel planitie ampla & grata inter montes in longum porrecta, ubi ſunt virentia prata, & florida paſcua, quid dignum dicam? Aut collium undique leniter ſe erigentium proſpectum opacarumque vallium receſſum cum amabili fluminum, rivorum, fontiumque copia, quis ſufficienter explicet? Nec irrigui deſunt horti, diverſarumque arborum fertilitas. Verum quid his diutius immoror? Alia quippe ſunt oblectamenta viri prudentis, gratiora, & utiliora valde, quia divina. Veruntamen arctiori diſciplina ſtudiiſque ſpiritalibus animus infirmior fatigatus ſæpius his relevatur, ac reſpirat. Arcus enim ſi aſſidue ſit tenſus, remiſſior eſt, & minus ad officium aptus. Quid vero ſolitudo eremique ſilentium amatoribus ſuis utilitatis, jucunditatiſque conferat, norunt hi ſolum qui experti ſunt. Hic namque viris ſtrenuis tam in ſe redire licet quemlibet & habitare ſecum, virtutumque germina inſtanter excolere, atque de paradiſi feliciter fructibus uti. Hic oculus ille conquiritur, cujus ſereno intuitu vulneratur ſponſus amore, quo mundo & puro conſpicitur Deus. Hic otium celebratur negotioſum, & in quieta pauſatur actione. Hic pro certaminis labore repenſat Deus athletis ſuis mercedem optatam, pacem videlicet, quam ignorat mundus, & gaudium in Spiritu Sancto. Hæc eſt illa Rachel formoſa, pulcra aſpectu, a Jacob plus dilecta, minus filiorum ferax, quam Lia fecunda, ſed lippa: pauciores enim ſunt contemplationis quam actionis filii. Veruntamen Joſeph & Benjamin plus ſunt ceteris fratribus a patre dilecti. Hæc pars illa optima quam Maria elegit, quæ non auferetur. Hæc Sunamitis pulcherrima, ſola in omnibus finibus Iſrael reperta, quæ David foveret ſenem & calefaceret.

Multa ſcripſit quæ a Bellarmino, Labbæo, & Tutino referuntur. Eidem attribuitur Oratio illa celebris: *Ante oculos tuos Domine &c.* quam Urbanus VIII. auxit, & ante Confeſſionem Principis Apoſtolorum noſtræ Vaticanæ Baſilicæ, indulgentias recitantibus largiendo, apponi juſſit. Sub Urbano II. interfuit Concilio X. Claramontano, ubi inſtitutum fuit Officium B. Mariæ Virginis, & ab eodem B. Brunone concinnata fuit Præfatio: *Et te in veneratione* &c. Vide *Tutin.*

Inviſitur lapis ſuper quo Sanctus Bruno cubabat, & ſpecus in qua pœnitentiam egit, ubi adeſt inſcriptio hæc:

IN SUMMA VENERATIONE HABENDUS EST LOCUS ISTE FRATRES CHARISSIMI, IN QUO FIDELIS CHRISTO SERVUS ET SACRÆ PAGINÆ DOCTOR BRUNO MULTIPLICI POENARUM GENERE CORPUS SUUM AFFLIXIT, IN QUO POST HUJUS MISERÆ VITÆ CURSUM AD CÆLUM EVOLAVIT.

Extat & alia inſcriptio ſuper tumulum:

Primus in hac Chriſti fundator vilis eremo
Promerui fieri qui tegor hoc lapide.
Bruno mihi nomen, genitrix Germania, meque
Tranſtulit ad Calabros grata quies nemoris.
Doctor eram, præco Chriſti, vir notus in orbe:
Deſuper illud erat, gratia, non meritum.
Carnis vincla dies Octobris ſexta reſolvit
Oſſa manent tumulo, ſpiritus aſtra petit.

Anno 1729. Menſe Junio, vidi locum illum, humaniſſime a viris religioſis exceptus hoſpitio. Ædes Monaſterii ſatis auguſtæ ſunt; Eccleſia lapidibus pretioſis, marmoreiſque anaglyphis mirabili varietate contexta, majeſtatem redolet ac ſanctitatem.

35. *Mon-*

35. *Monſaurum*. Sub ditione Monaſterii S. Stephani.

36. *Gaſparium*. *Spatula*. Sub ditione ejuſdem Monaſterii. Extat & alius vicus *Serra* dictus ſub anno 1098. fundatus a Sergio, aliiſque hominibus, quos *Rogerius* Comes *B. Brunoni* mancipavit. Vide *Iutin.* & *de Flore*. Patria *Dominici Peronacii* Epiſcopi Umbriaticenſis anno 1732.

37. *Sorianum*. Extat hic Cœnobium ſatis amplum Ordinis Prædicatorum, cum templo nobili, ubi icon achiropeta S. Dominici fundatoris toto orbe celeberrima aſſervatur, ac religioſiſſime colitur, quam & ego vidi. Allata fuit XVII. Kal. Octobris anno 1530. mirabili apparitione Beatiſſimæ Virginis Mariæ. Et licet ex ſcriptoribus contemporaneis nullus fere de illa faciat mentionem, ſicuti nec de tranſlatione almæ Domus Lauretanæ in Picenum, & imaginis Vultus Chriſti ad noſtram Sacroſanctam Vaticanam Baſilicam, qui *Vultus Sanctus* & *Veronica*, idest *Vera icon* appellatur, quique tot ſeculorum intercapedine religioſiſſime ibidem aſſervatur & colitur; non dubitamus quin ab omnibus orthodoxis pro veris habendæ ſint. Non enim humanæ ſapientiæ verbis, ſed piæ fidelium traditioni tamquam ſolidiori fundamento ac miraculis innixa veritas comprobatur. Quapropter nec mirandum ſi apud Barrium pene contemporaneum ne verbum quidem de hac imagine. Vide Boſium Rom. Subterr. to. 2. lib. 5. Lemb. in Chron. Sorian.

Fuerunt ex hoc loco *Auguſtinus* Ord. Prædicatorum, qui Neapoli edidit librum *Raccolta de' miracoli dell' Immagine di S. Domenico*. Vide Topp. in bibl. *Dædalus Fortunatus*, doctiſſimus, edidit *Vitam S. Euthitii*. Viterbii 1631. in 8. aliaque apud Topp. & Leon. Allat. *Dominicus* ex Dominicana familia Sacerdos, vitæ ſanctitate celebris: ex act. Capitul. Gener. Romæ 1644. & Lemb. in Chron. *Franciſcus* & *Joannes* inſtituti Capuccinorum vitæ integerrimi, miraculiſque conſpicui: ex Chron. *Franciſcus Maria Imeneus* Ord. Præd. ſanctæ vitæ vir, obiit in terræmotu anni 1659. MS. Mart. *Hieronymus*, ejuſdem Ordinis edidit librum *De miraculis Imaginis S. Dominici* Neap. 1647. Topp. *Petrus Zillus* Carmelita doctiſſimus. *Flor*. Calab. illuſtr.

Noſtris autem temporibus N. *Inſtillus* Epiſcopus titularis in partibus infidelium, & *Martinus Campitellus* Archidiaconus Miletenſis, qui Romæ aſcetica quædam edidit. Eſt in Diœceſi Miletenſi.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(*a*) *Non longe Suberum promontorium eſt, Brettium a Salluſtio appellatum.* Longe errat gentium Barrius; nam Promontorium, quod *Brutium* eſt Salluſtio, & Martiano Capellæ, aliis eſt *Promontorium Herculeum*, nunc *Capo di Spartivento*. *Promontorium Terinæum* eſt illud, quod nunc dicitur *Capo del Suvero*.

(*b*) *Lametia*. Nunc *Sancta Euphemia* dicitur. Sunt qui *Lametum* appellent.

(*c*) *Neocaſtrum*. *Liſaniam* appellat Auctor Annalium.

(*d*) *Turres*. Non eſt *Blaſium* ut Barrius credit, ſed *Caſtilio* prope Terinam; nam tunc aliud tenebatur

iter e Conſentia ; & via mediterranea non frequentabatur.

(e) *Maida Melanium olim*. Sic etiam noſtri Annales; ſed non video cur ita vocent.

(f) *Mons aureum*. Nunc *Monteſoro*.

(g) *Ancitula*, *Criſſa nunc*. Rocca Ancitula, cujus meminit Antoninus putatur *Arx Nicephori*, a nonnullis creditur *Criſſa* Urbs Phocentium a *Criſſo* Pancpei filio condita, quoniam eſſet prope *Hipponium* e regione *Crotonis* ex Iſacio; ſed divinare eſt, hoc credere; cum multæ ſint aliæ Urbes Hipponio proximæ, nec ſit e regione Crotonis, cum Iſacius non *Criſſam*, ſed *Crimiſſam* intelligat prope *Crotonem*, de qua Strabo.

(h) *Pitium Oppidum*. Auctor noſtrorum Annalium *Lupitum* appellat: & eſt illud Oppidum, quod *Nepetiam* appellant antiquiores, a qua ſinus *Nepetinus*. Sunt qui *Napitium* appellent, & Sinum *Napitinum*.

(i) *Bellifcrtum Subſicinum Antonino* Pio. Bellifortum putant nonnulli *Subſicinum* ab Antonino Pio appellatum, quod mihi non probatur. Aliam tenuit viam Antoninus, & longe diverſam ab ea quæ nunc frequentatur. Multi tamen conveniunt *Subſicinum* Antonini Pii eſſe Oppidum quod nunc *Belforte* dicitur; idque rationibus conantur oſtendere.

(k) Vulgo *Serpentino*.

CAPUT XII.

De Montileono, olim Hipponio, Vibone, & Valentia dicta, ejuſque Pagis.

SUbinde eſt MONTILEONUM oppidum (1) (a) *Hipponium* olim ab Hippone Heroe, ut vult Stephanus, dictum, fortaſſis Phocenſe; nam Phocenſes multas urbes in hac ora, & alibi in Calabria aut condiderunt, aut ab Auſoniis & Oenotriis conditas incoluerunt. Hujus urbis meminit Lycophron in Alexandra. Strabo vero libro ſexto hanc & Medamam a Locris conditas tradit: qui ſic ait: „ Hipponium Locrorum ædificium, quam obtinentibus Brettiis eripuere Romani, qui Vibonem (2) Valentiam appellavere. Hic Agathocles Siciliæ Tyrannus ea potitus urbe nobile emporium inſtituit, cujus florentiſſimæ regionis amœniſſima prata eſſe conſtat, ad quam Proſerpina e Sicilia carpendós ad flores venit. Hinc matronarum uſus invaluit, ut collectis ex floribus coronas texant, cum dies feſtos agunt, quoniam cmta geſtare ſerta vitio illis datur „. A qua urbe Hipponienſes & Hipponiates, Vibonienſes, & Valentini incolæ. Hic Gelo nemus amœniſſimum extruxit, quod Cornu Amaltheæ appellavit. De quo Duris apud Athenæum libro xii. ſic ſcribit: „ Cornu Amaltheæ locus eſt, quem ſtruxit Gelo in nemore amœniſſimo egregiæ pulcritudinis, aquisque irriguum juxta Hipponium civitatem „. Fuit nempe urbs hæc opibus ac gloria, vel portu inclita. Hanc & Rhegium inter ſeptem illuſtriores & opulentiores Italiæ civitates fuiſſe, quæ ſubſtantia & domorum pulcritudine pavimentiſque præſtabant,

Ap-

Appianus bellorum civilium libro quarto memoriæ reliquit. Fuit quoque Romanis amica ac ſocia. Quæ cum ſub id tempus, quo Annibal Placentiæ erat, Carthaginienſes claſſem ad eam oram vaſtandam miſiſſent, Hipponienſes agri libentius depopulationem, urbiſque terrorem pertinaciter ſunt perpeſſi, in fideque & ſocietate P. R. perſtiterunt, urbemque neceſſariis rebus, quo hoſtibus reſiſterent, munierunt, ut Livius Bel. Pun. libro primo tradit; ubi ſic ſcribit: „ Jam forte „ Carthaginienſes viginti quinquiremes cum mille armatis ad populan- „ dam oram Italiæ miſere, populatoque Vibonienſi agro, urbem quo- „ que terrebant. Repetenti Siciliam T. Sempronio Conſuli excurſio „ hoſtium in agrum Vibonienſem facta nunciatur, Sexto Pomponio „ legato cum vigintiquinque longis navibus Vibonienſem agrum, mari- „ timamque oram Italiæ tuendam attribuit „. Fuit & Colonia Romanorum civium perilluſtris, velut Livius Bel. Mac. libro v. auctor eſt, ad quam, inquit, mille ſeptingenti pedites & trecenti equites ivere. Vellejus etiam Paterculus Valentiam Coloniam deductam ſcribit. Fuit quoque nobiliſſimum Municipium Romanorum, ut Cicero in Verrem actione ſeptima innuit, ubi ſic inquit: „ Ipſis Valentinis ex tam „ illuſtri nobilique municipio tantis de rebus reſponſum nullum dediſtis „. Cicero exilii ſui tempore cum Melitam inſulam petere ſtatuiſſet, ut ibi commoraretur quouſque res ſuas componeret, Vibonem, ad Siccam terreſtri itinere conceſſit, ut inde tranſmitteret. Ceterum ubi Clodii rogationem de ſuo exilio allatam percepit, per quam cccc. ab Italia milliaria aqua & ignis ſibi interdicebatur, ut ipſemet ad Att. libro tertio & xvi. ſcribit, cum Melitæ ſibi eſſe non liceret, conſilio repente mutato a Vibone Brunduſium convertit, ut ſe in Græciam reciperet, verum prius Locros ad clientes ſuos petit, quo ex loco ſcribit ad Att. inde Crotonem contendit & Thurios. Quo in itinere omnes Calabriæ civitates, ad quas divertebat, ipſum quam humaniter excipiebant hoſpitio, ut ipſemet in oratione pro Planco dicit. " Et, ut opinari licet, ipſum & in calamitate pecuniis etiam juvarunt ". Poſt vero reditum ſuum in urbem Senatus univerſus, ut ipſemet Cicero in oratione pro domo ſua ad pont. ſcribit, gratias agendas cenſuit civitatibus iis, quæ M. Tullium recepiſſent. In bellis autem civilibus, Hipponium Cæſaris partes eſt ſequuta, ut Appianus Bel. civilium lib. tertio ſcriptum reliquit. Hic Cæſaris naves quinque a Pompejanis combuſtæ ſunt, ut Cæſar ipſe Bel. civilium libro quarto prodit. Hanc urbem Plutarchus Lucaniæ eſſe dicit. Ex hac urbe fuit *Peſtanus* " Latinus" ſcriptor antiquus, cujus meminit Macrobius Saturn. libro ſexto, quem adducit in verbo *tranſmitto* pro *tranſeo*. Signabant Vibonienſes in numo Proſerpinam habentem in capite tiaram, quod ibi ejus templum eſſet celebre: & ex poſtico gemina Amaltheæ cornua regionis ubertatem ſignificantia inſcriptione Latina, VALENTIA. Interdum incidebant Iovem & ex altera parte fulgur. Aliquando incidebant Herculem, & ex altera facie duas clavas. Interim incidebant Minervam, & ex poſtico noctuam ejus alitem. Quandoque incidebant Apollinem, & ex altera facie lyram. " Interdum ſignabant Proſerpinam, & ex altera parte cornucopium zona ligatum, & caduceum inſcriptione Græca (3) ΙΠΠΩΝΙΕΩΝ.

Erat Hipponii magnificentiſſimum Proſerpinæ Phanum plurimis marmoreis columnis ornatum, quas Rogerius Guiſcardus Calabriæ princeps Miletum tranſtulit & in Epiſcopali æde, atque Sanctæ Trinitatis delubro locavit. Hujus Proſerpinæ ſignum araſque Romani religionis cultores Hipponio ab eis deducta colonia reficientes DCCLXX. m. XC. Seſtertios expendere, hoc eſt uſualis noſtræ monetæ numorum aureorum xvilii. millia ducenta quinquaginta duo cum quadrante. Nam mille ſeſtertii maſculino genere, & ſeſtertium neutro genere idem ſunt, valentque aureos numos vigintiquinque. Baſis cum inſcriptione eſt Mileti in foribus Epiſcopalis ædis infimo loco ſita tranſeuntium pedibus conculcata. Quod hi, qui eam ibi locarunt, quive deſtituunt, ſunt vetuſtatis contemtores, unde & primi verſus literæ quædam abſumptæ ſunt. Cum potius hujuſmodi rerum memoria magno eſſet ſtudio conſervanda, ut nobis eſſet ad imitandum exemplum. Nam ſi idololatræ vanæ ac falſæ religionis cultores tanto ſtudio, ac tam magnis ſumtibus idolorum templa, ac ſigna, araſque decorabant, quid nobis eſt faciendum? Inſcriptio autem hujus baſis hæc eſt:

L. VID. VIR. ꓛL.....Q. CINCIUS. C.
AUL. IIII, VIRI D.... SIGNUM PROSERPINÆ
REFICIUNDUM STATUENDUMQUE,
ARASQUE REFICIENDAS EX S. C.
CURARVNT HSDCCLXX M. XC FVERE.
HELVIA Q. F. ORBIA M. FILIA.

Curæ eſſe debet Hipponiatis baſim illam alibi locare, ne tantæ rei memoria prorſus aboleatur. Fuit etiam Hipponium ſedes Epiſcopalis. Synodo Romanæ ſub Symmacho Papa interfuit *Ioannes* Epiſcopus Vibonienſis, & Synodo Nicænæ Secundæ ſub Hadriano *Papa* primo interfuit *Stephanus* Epiſcopus Vibonienſis. " *Oreſtes* Epiſcopus Vibonienſis interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ VI. ſub Agathone Papa. Meminit Beatus Gregorius Papa lib. V. ep. de *Rufino* Epiſcopo Vibonienſi, ad quem ſcribit, ut ſacris imbuat aliquem in Epiſcopatu Nicoteriano, ſive Nicoterienſi, ea tum Sede vacante". Eruta fuit Vibo ab Agarenis ſub beati Nili tempus, quo & Terina, & Taurianum, & Triſchenes everſæ fuere. Sedes hæc Epiſcopalis, necnon Tauriani Miletum translatæ ſunt a Gregorio Papa hujus nominis ſeptimo. Celebratur Hipponii nobile emporium ter in annos ſingulos. Ager hic frumenti & aliarum frugum ferax eſt. Fit ſaccarum, & ſeſama, & oleum clarum. Fiunt perdicum & phaſianorum aucupia, extant verricula thynnaria. De bonitate thynnorum Hipponiatis ſinus diximus. Sunt in hoc agro pagi *Piſcopium*, *Gregorium*, *Vena*, & juxta *Vena* iterum, *Treparnum*, ubi lapis ſpecularis naſcitur. " *Petrejum* ". *Longoburgum* cum linis non ignobilibus.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Hipponium olim*. Montileonum a *Matthæo Marcoſaba* Federici II. Imperatoris a ſecretis, juſſu & auctoritate ejuſdem extructum anno Chri-

Chriſti circiter 1245. atque ex incolis Vibonæ, aliorumque pagorum inhabitari cœptum ſatis apparet ex quodam Brevi Alexandri IV. ſub anno 1255. quod Romæ in Archivio Collegii Græci aſſervatur, in quo ſic legitur: *Ex tenore veſtræ petitionis accepimus, quod licet juriſdictio ſpiritualium in Burgis* Caſtellarii, Bibonæ, S. Gregorii, *&* Larzonæ, *ac eorum territoriis Militen. Diœceſis ad Monaſterium ipſum de antiqua & approbata ex hactenus pacifice obſervata conſuetudine pertinere noſcuntur; tamen quia Matthæus Marcoſaba tunc Secretarius q. Federici Romani Imperatoris quoddam Caſtrum quod* Monteleonis *vulgariter appellatur in fundo ipſius Monaſterii dictis Abbate & Conventu contradicentibus, & invitis de novo conſtrui fecerit multos clericos & laicos locorum hujuſmodi ad inhabitandum dictum Caſtrum minus juſte compulit in gravem ipſius Monaſterii læſionem. Quare &c.*

Dictum eſt autem *Montileonum* a teſſeris ipſius *Marcoſabæ* quæ erant tres montes duobus leonibus intercluſi. Vide Petr. Sanct. de teſſer. gentil. Nunc Civitas hæc nobiliſſima priſcæ Vibonæ nihil invidet majeſtati.

Fuerunt hinc *Angelus* & *Antonius* Min. Obſerv. ſanctitate clari. Marc. ab Ulyſſip. & MS. Gualt. *Antonius*, *Bernardus*, & *Dominicus Franza* fratres in bello Clariſſimi Flor. & MS. Mart. *Antonius Sorbillus* ab Eugenio IV. creatus Epiſcopus Miletenſis VII. Kal. Auguſti 1435. Obiit anno 1466. Ughell. *Cæſar Noparus* Min. Conventualis Epiſcopus Peranus in partibus infidelium prope Conſtantinopolim creatus a Clemente VII. 3. Idus Aprilis 1526. ut ex mem Ms. in Conventu Montisleonis a Dom. Mart. laudat. *Dionyſius* ex Dominicana familia Theologus celebris, Epiſcopus Venuſinus, creatus a Martino V. Idibus Novembris 1419. Obiit 1431. Ughell. & Fontana in theatr. *Dominicus* ex Min. obſerv. eruditione clarus, quædam edidit Romæ. Vide Topp. *Dominicus* ex Franciſcana reformata familia ſanctæ vitæ vir. Obiit Nicoſiæ in Sicilia 17. Decembr. 1603. ex Chron. & MS. Mart.

Dominicus *Pizzimettus*, Philoſophus, in utraque lingua doctiſſimus, Prædicamenta Architæ Tarentini ex Græco in Latinum ſermonem tranſtulit: ſcripſit quoque ſuper Chimicam, & breve Chronicon patriæ ſuæ, ut ait Scipio Mazzella & MS. Gualt. *Felix Rotundus* Conventualis eruditiſſimus, multa edidit: *Le Poeſie del P. Catalano*, Romæ 1655. *Enchiridium Dialecticum*, Patavii 1672. *Enchiridium Neotericum*, ibidem; aliaque Dogmatica, & Scholaſtica. P. Franchin. n. 118. *Franciſcus Zoda*, pictor celebris, depinxit Panormi pinacothecam regiam: ex MS. Mart. *Joannes* ex Auguſtiniana familia Epiſcopus Tagaſtenſis, nobilis cujuſdam mulieris filius a Turcis captæ, quæ ob eximiam pulcritudinem Sultani uxor effecta, filium Epiſcopum fieri fecit, ut ait Dominicus Martyre. Verum apud Herreram in Alphabeto Auguſtiniano ne verbum quidem de hoc *Joanne*.

Joannes Falconius, eruditione conſpicuus, edidit *Theoremata legalia* Bononiæ 1587. in 4. Top. *Antonius Mazza* Carthuſianus eruditione & morum integritate clarus. Topp. *Joannes Mazza* itidem Carthuſianus

vitæ

vitæ ſanctitate, pœnitentia, & puritate celebris, Carolo V. Imperatori acceptiſſimus, cui multa prædixit. Obiit anno 1582. *Summont*. Tutin. & MS. Gualt. *Joannes Dominicus Fratea* Conventualis quædam edidit: Franchin. & MS. Mart. *Joannes Nicolaus Angelonius* Juriſconſultus inſignis in almaUrbe ut ex ſeq. inſcriptione apud Schraderum Ital. monum. & Topp.

JOANNI NICOLAO ANGELONI DE MONTELEONE JUR. CONS SUMMA ET INTEGRITATE, ET RERUM GERENDARUM PERITIA PRÆDITO, PRINCIPIBUS SUÆ ÆTATIS VIRIS GRATISS. DIANA UXOR, TENOLIA, CASSINDIA, ET HIERONYMA CASTOREA FILIÆ BENEMER. CURANTE FARNESIO BENNATO AMICO PRÆCIPUO PON. CURAV. VIXIT ANN. XLVIII. OBIIT KAL. JUNII ANNO SALUTIS MDL.

Hieronymus Auguſtinianæ diſcalceatæ familiæ ſanctæ vitæ vir. Herzer. & Torell. *Julius Jazzolinus* Philoſophus & Medicus celebris multa edidit Neapoli 1573. & 1588. Vide Mazzell. & Topp. *Joſeph Capalbus* edidit *HiſtoriamGeographicam patriæ ſuæ* Neap. 1659. in 4. Topp. *Maleager Pentimallus* ſcripſit *Vitam S. Brunonis* ann. 1622. *MS. Gualt.* N. N. Presbyter, ſanctæ vitæ vir, cui Dominus electionem Vincentii Carafæ in Præpoſitum Generalem Soc. Jeſu VII. Idus Januarii 1646. ſequutam revelavit. Hunc nonnulli putant fuiſſe *Dominicum Schinnium*, ut ex MS. Mart. Vide Daniel. Barthol. in vita Vincentii Carafæ lib. 1. Cap. 6. *Silvius Badulatus* Carthuſianus ſcripſit ſuper *Epiſtolas Divi Pauli*: MS. Gualt. & Topp. *Silveſter* inſtituti Capuccinorum Generalis emeritus anno 1593. Roſſignan. hiſt. Seraph. *Thomas* ex Dominicana familia ſanctæ vitæ vir, obrutus eſt Soriani in terræmotu ann. 1659. MS. Mart.

Noſtris vero temporibus *Leo Lucas Vita* an. 1734. creatus Epiſcopus Oppidenſis. *Cæſar Biſogno* in legalibus & poeſi præſtantiſſimus edidit poemata varia & Allegationes Juris Neap. 1715. *Ioſeph Biſogno de Gattis* publico juri fecit librum cui titulus: *Hipponii, ſeu Vibonæ, Valentiæ, vel Montisleonis Auxoniæ Civitatis accurata hiſtoria*. *Neap.* 1710. *Dominicus Potenza* Presbyter eruditione clarus, aliique quamplurimi.

2. *Valentiam appellavere*. Nempe a *fortitudine*, non ſine alluſione ad *Valentiam* oppidum Latii, quod poſtea *Roma* appellatum eſt ab Euandro, ut Solinus ait cap. 2. Ῥώμη *Roma* ſiquidem, ſi Græcis credimus fortitudinem ſonat. Vide Plin. lib. 3. cap. 5. Verum eruditiſſimus *Franciſcus Marianus* noſtræ Vaticanæ Baſilicæ Beneficiatus & amicus noſter, in ſuo opere *de Etruria Metropoli* non a Græco ſed ab Hebraico deductum putat רמח *Romah* quod *haſtam* ſonat, ſicuti & *Quiris*, unde Romani *Quirites* ſunt appellati.

3. ΙΠΠΩΝΙΕΩΝ. Vide Golt. & Paris.

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(a) *Hipponium*. Nunc *Monteleone*: Viget hic nobiliſſima Silva, quæ a nonnullis putatur *Lucus Agathoclis*, cum proximi fontes ibi derivari potuerint. Itaque legendum apud Plinium Vibonenſis *Lucus*, & non *locus*.

CAPUT XIII.

De Briatico, Tropæa, eorumque Pagis, ac de Jopoli ubi de Auguſtino Nipha Philoſopho.

POſt Hipponium (1) *Briaticum* oppidum eſt edito loco milliario a mari ſepoſitum, diſtat a Montileono m. p. quatuor. In mari ſtatio eſt *Nicola* dicta, & juxta *Praca*, & *Braces*, & *Turrecula* (2) modicæ inſulæ ſunt, *Ithaceuſæ*, a Plinio nuncupatæ. Ait enim: „ Contra Hipponium Inſulæ parvæ ſunt, quæ Ithaceuſæ appellantur, „ Ulyſſis ſpecula, ſunt & (3) retia thynnaria „. In Briaticenſi agro vina & olea clara fiunt, item xylon, & ſeſama, & amygdalarum copia, & varii generis fructus optimi, laudatur & Apiana uva. Extant & viridaria citrorum, limonum, & malorum aureorum. Naſcitur & ſponte ubertim in collibus arido loco, ubi nec aliud ſeri, aut naſci poteſt, herba anguſta & longa duorum cubitorum ad fiſcorum, ſportarum, & reſtium, verriculorumque uſum, & vinearum ligamenta apta, præbet & bobus pabula, *votumum* vocant incolæ, ego *ſpartum* " ſubruſticum " id eſſe autumo. (4) Sunt in hoc agro pagi, *Mantinæum*, quod vaticinium notat: *Paraconum* quod ſignificat ſalutare: nec procul eſt *Paradionum*, quod præter odium ſonat: & ei conterminum eſt *Cœnidonum*, id commune donum ſignificat: & prope eſt *Meſonum* a meſo idest medio dicto. Inde eſt *Syconum* a ficuum ubertate dictum: & ei vicinum eſt *Favelonum*, & juxta eſt *Ciſidonum* a Ciſſo deſidero nominatum. Inde eſt *Cochiceronum*, & *Marcum*, & *Sophadum*, quod ſapientem cantum ſignificat. Item *Conum*, & *Piſitonum*, quod humidum locum ſonat. Exin Tropæam verſus ſunt *Polycarpum*, *Leum*, ubi rubrica fabrilis naſcitur: *Conſtantinum*, *Potentionum* cum ſoleis optimis. *Roſarnum*, *Madaradonum*, quod ſalvum donum ſignificat, *Sterapodonum* quod ſolidum pedem notat. Poſt Briaticum *Sabronum* promontorium eſt Hipponium appellatum ab Iſacio, diſtat a Briatico m. p. viii. Intus eſt (5) *Meſianum* oppidum cum nundinibus quæ in ſingulos annos celebrantur. Ager Meſianenſis frumenti & aliarum frugum ferax eſt, fit & optimi olei copia, provenit in agro hoc crocus ſilveſtris. Suntque pagi *Zeugarium* quod jumentum ſonat, *Papeluntum*, *Picinum*, quod denſum ſignificat, *Argiona*, quod venationem notat, *Scaletum*, *Calandarium*, quod ſignificat vallem, *Praſinacum* a praſia areola herbarum, *Pernocarium* a pernos aquilæ ſpecie, & *Pernocarium* iterum, *Orcilladum* ab orcillo adjuro, *Rombiolum* a rombeo volvo dictum: *Caryvatum* a Carya nuce: *Moladum* ab eventu aliquo, moleo enim ſignificat pugno. Ad mare (6) (*a*) TROPÆA civitas eſt, mari incumbit, a tropæo retroverto dicta, quod, ut licet opinari, dux quiſpiam Romanus Claſſis præfectus ex Africa, aut aliunde reverſus eam condiderit, aut ex caſtello, quod hic erat, in urbem aucta. Non enim ora hæc vinetis & olivetis, aliiſque arboribus impendio com-

moda

moda abſque habitatoribus, frequentibusque villis ab Auxoniis, & inde ab Oenotriis, aliisque Græcis deſtituta fuit. Meminit hujus urbis Stephanus Bizantius, quam *Poſtropeam* vocat. Fuit Iuſtiniani Imperatoris temporibus. Diſtata (7) *Sabrono* promontorio m. p. ſex. Eſt & ſedes Epiſcopalis antiqua. *Theodorus* Epiſcopus Tropienſis interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ, Et *Stephanus* Epiſcopus Tropienſis interfuit Synodo Nicænæ ſecundæ, & *Laurentius* Epiſcopus Tropienſis interfuit Synodo Romanæ ſub Symmacho Papa. In æde divi Franciſci una ſpinarum coronæ Dominicæ aſſervatur. Hic mercatus quotannis celebratur. Fiunt panni goſſipini nobiles. Secundum urbem inſulæ adjacent duæ cum ſtatione. Vivit modo hujus urbis civis " *Vincentius Laureus*, Medicus, & Philoſophus clarus" & a Pio V. Epiſcopus Vondivi creatus". Vivit & *Petrus Vianeus* medicus Chirurgus, qui, præter cetera, labia & naſos mutilos integritati reſtituit. In hoc agro provenit (8) Staphiſagria, naſcitur & ingens votumi copia. Sunt in Tropæanenſi agro pagi plerique Græcis appellati nominibus. Juxta urbem parte leva eſt *Paralia*, quaſi maritima, quod ſecus littus ſit. Inde eſt *Sabronum*, quod edacem ſignificat cum oleo & vino nobili. In his pagis goſſipii ubertas ſit, ſupra eſt *Joannum*. Inde urbem verſus eſt *Daphina*, & juxta, *Daphina* iterum, a lauris dicta, poſtea eſt, *Phitalis*, quod plantam hortumque arboribus conſitum ſignificat. Supra eſt (9) *Zacharopolis* quaſi utilis civitas. " Ex hoc Vico fuit *Manſuetus* Divi Franciſci coenobita, ſanctæ vitæ vir tempore B. Ludovici: ejus corpus Conſentiæ quieſcit"; & prope eſt *Aliphitum* a bonitate olei dictum. Cui contermina eſt *Drapea*, quod maturam meſſem ſonat. Dein eſt *Cheſpanum* a cheo fluo dictum cum optimi olei copia. Et ei propinqua eſt *Charia*, a valle dicta. Exin eſt *Britarium*, quod ſcatens ac fervens notat: & prope eſt ejuſdem nominis amnis: intus eſt *Charametum*, quod regionem vini ſonat: ei proxima eſt *Dominica*. Hic pagus quomodo initio vocatus ſit compertum non habeo, nunc *Dominica* dicitur, quod in eo beata DOMINICA nata ſit, eique templum erectum, tametſi quidam " Calabræ gloriæ invidentes" eam (10) Campaniæ tribuant," & huc ejus corpus miraculo, neque modo, neque tempore expreſſo, delatum fabulantur". In mari (*b*) portus eſt Herculis, *Formiculas* vocant accolæ, Herculis formas: cujus meminit Plinius, itemque Strabo, qui ubi de Hipponio fatus eſt, ait: „ Cum ad Herculis portum navigas, extrema Italiæ circumflectis „: eſt enim haud procul a Vaticano promontorio: Secundum portum hunc ſtatio quædam eſt, & *Gadanus* ſcopulus; nec longe *Meſcheta* & *Proteria* ſtationes alteræ ſunt: dehinc (*c*) *Vaticanum* promontorium occurrit, Terinæum Hipponiatemque ſinum efficiens, a vaticinio aliquo dictum, & ejuſdem nominis amnis, diſtat a Tropæa m. p. ſeptem. Hinc rurſus *Geoteenſis* ſinus incipit & uſque ad *Cænidem* promontorium protenditur. Contra eſt *Mantinæus* ſcopulus a Vaticinio itidem dictus. Ab urbe hucuſque ora hæc vinetis & olivetis eſt referta. Intus eſt *Nicolaum* pagus, & prope eſt *Briadum*, quod floridum,

lætum,

lætum, ac delitioſum ſignificat, cum ficis optimis. Inde eſt *Orchiladum*, ab olei copia dictum, orchis enim oleam ſonat. Juxta eſt *Rigadum*, quod ſedis ruinas notat. Intus rurſus ſunt *Bryanacalum* a bryo & ana iterum & calos dictum, quod ager hic bonum ſemper ſcaturiat: prope eſt *Lapathonum* a lapatho herba dictum, hic bumaſtus uva optima fit: exinde eſt *Panagia*, quod totum purum ſignificat, & juxta eſt *Spilinga* quod ſaxum concavum ſignificat: dein eſt *Condrochinonum*, quaſi fructus particeps, nec longe eſt *Carciladum*, quod cancrum ſonat. Inde eſt (11) *Jopolis* exiguum caſtellum edito eoque ſalubri loco ſitum quaſi Diopolis, hoc eſt Jovis civitas, haud nimium a mari ſemotum (12) AUGUSTINI NIPHÆ philoſophi patria. Quem Sinueſſani quaſi Julia lege repetunt Sinueſſam. Hic cum jam puer, mortua matre, a patre & a noverca (duxerat enim ejus pater aliam uxorem) male haberetur aufugit domo & ſe Neapolim recepit. Quem præclaram præ ſe indolem ferentem Sinueſſanus quidam cum eſſet intuitus Sinueſſam in domum ſuam duxit, ut liberis ſuis inſerviret. Qui quod acris ingenii, ac gloriæ cupidus eſſet, ſimul cum illis in literarum ſtudium incumbit. Atque inde cum eiſdem Patavium profectus philoſophiæ ſtudio acriter navavit operam. Cumque poſtea Sinueſſam ac Neapolim reverſus patrem omnia bona dilapidaſſe, atque ſubinde mortuum eſſe percepiſſet, noluit amplius Jopolim patriam ſuam redire, ſed Sinueſſæ uxorem duxit, & Neapoli multos annos philoſophiam publice eſt profeſſus. Floruit Leonis decimi temporibus" in cujus gratiam Medicæ familiæ cognomen ſumſit", & obiit Pauli tertii pontificatu, " ſenio confectus. (13) Scripſit in omnes fere Ariſtotelis libros Commentarios ". Extat adhuc Iopoli Nipharum familia. Verum ipſe in Sinueſſanorum gratiam, quod apud eos aliquando degerit, uxoremque duxerit. Senueſſanum ſe ſcribebat. Quanquam ſæpius in gymnaſio palam Calabrum ſe eſſe fateretur, & in epiſtola, quæ eſt ad Joannem Arenarum principem in Commentario ſuper perihermenias ſe Calabrum eſſe teſtatur. Id quod tamen in ſecunda operis editione ſublatum fuit " poſtea tota epiſtola ſublata ". Sed porro vani ac dementis eſt alienam gloriam aucupari, & inopem laudis aliena laude prædicare ſe glorioſum. Fit Jopoli olei copia, & amygdalæ laudatiſſimæ, ac præter ceteros fructus, pira nobiliſſima, & pepones optimi, fit & ſericum nobile. Extant & horti nemoroſi citrorum, limonum, & malorum aureorum. In hoc agro votumi herbæ copia naſcitur. Eſt & *Cocurinum* pagus.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Briaticum*. A Græco Βριάω *robuſtum reddo*. Civitas namque eſt fortiſſima, undique rupibus circumſepta. Nonnulli putant ſedem Epiſcopalem fuiſſe a vocis affinitate cum *Umbriatico*; ſed conjecturæ non ſuppetunt. In Diœceſi Miletenſi.

2. *Modicæ inſulæ ſunt*: Nunc parvi ſcopuli prominent.

3. *Retia thynnaria*. In hoc mari thynni expiſcantur raræ magnitudinis & bonitatis, quod nec latuit Archeſtratum apud Athenæum lib.

VII. *Si forte Hipponii Italiæ perveneris oras, optimi erunt illic thynni cunctorum.*

4. *Sunt in hoc agro pagi.* Ex his ſeptem jam interierunt, nempe *Meſonum*, *Cocbiceronum*, *Sopbadum*, *Piſitonum*, *Polycarpum*, *Roſarnum*, & *Sterapodonum*. Pertinet Briaticum cum pagis ad Diœceſim Miletenſem.

Fuit ex hac Civitate *Ferdinandus Biſbal*, Præſes M. Curiæ in Sicilia: ex MS. Gualt. *Ferdinandus Conca*, qui a Turcis captus linguaſque orientales impenſe edoctus Sultano ſiſtitur, variiſque miniſteriis addictus, tandem ad Regem Ferz legatus mittitur. Verum vi tempeſtatis Siciliam appulſus ad Proregem ducitur, inde ad Philippum II. a quo benigne exceptus Excuriali liguarum magiſter præficitur. MS. Gualt. *Franciſcus Nottuccius* ex Archidiacono Miletenſi Epiſcopus Oppidenſis 3. Non. Julias ann. 1542. Ughell. *Nicolaus Antonius Gravatius* Juriſconſultus Venetias conceſſit, ubi librorum impreſſionibus præfectus, multa edidit, emendavitque; veruntamen veneno ob invidiam ſublatus eſt. Giſner. in bibl. & MS. Gualt. *Paulus* ex Minimorum familia ſanctæ vitæ vir, Cœnobium Catacenſe fundavit ann. 1577. & aliud Arocellæ ann. 1580. ex Chron. *Vincentius Godanus* Regni Siciliæ Secretarius. MS. Gualt. Noſtris autem temporibus *P. Antonius Nicolinus* Alcala Juriſconſultus eximius in Patavina univerſitate Cathedraticus: multa ſcripſit. *Joachimus Tambatus* Ciſtercienſis eruditiſſimus.

5. *Meſianum.* Oppidum vetuſtiſſimum cum arce nobili, *Caſtrum Cybelis* dictum, quod Hipponiatæ *Meſſen* a meſſium ubertate appellarunt. Dicuntur autem *meſſes*, ut Varro fert, quod in medio ſecarentur: *medium* autem Græce Τὸ μέσον. Nunc pagus tenuiſſimus eſt, arx omnino diruta, templique Cybelis prope *Palælontum* vicum rudera vix dignoſcuntur. Deſtructum fuit oppidum, ut conjicitur ex Archivio Miletenſi, circa initium præteriti ſeculi. In Diœceſi Milet.

Fuit ex hoc loco *Bernardinus Barone* Regi Feerdinando II. acceptiſſimus, muneribuſque auctus peculiari diplomate IV. Idus Junii 1498. MS. Gualt.

6. *Tropæa.* A verbo Græco Τρέπω *verto*; quod uſque huc maris æſtus interluendo pertingat, indeque revertatur *Lamenticum* inter, & *Geolienſem* ſinum. Stephanus *Poſtropæam* appellat, quod *Portas Herculis* antea appellaretur, ut ipſe putat. Alii aliter legunt, nempe *Proſtropæam* Græce προστροπαίαν *ad Tropæam*: vide Luc. Holſten. in notis ad Cluer. Conſtantinus Laſcaris *Trophæam dicit*, quod Scipio ex Aphrica victor rediens eo appulſus ſit diis libaturus, ibique trophæum devoverit. Janus Parrhaſius noſter *Triumphæam*, quod Pompejus exercitu Cæſaris fuſo ad Promontorium Vaticanum triumphum reportaverit. Paulus Jovius *Portum Herculis* nuncupatum credidit, quod ab ipſo vel initium vel incrementum acceperit. Ut ut ſit, Civitas vetuſtiſſima exiſtimatur ab Auſoniis, aut certe ab Oenotriis fundata, deinde a Græcis vel reſtaurata ædificiis, vel habitatoribus aucta. Regibus fideliſſima, ac privilegiis & libertate donata omni virtutum genere floruit.

Fuit *Tropæa* illuſtrium hominum mater

mater ſemper fecunda, & præter paucos a Barrio huic civitati adſcriptos fuit ex hoc loco *S. Dominica* Virgo & Martyr, de qua infra, *SS. Dorotheus* & *Arſenia*, ſeu *Euſebia* ut in menolog. Græc. Sanguinis nobilitate ac Chriſtiana pietate clari, parentes *S. Dominicæ*, qui a Diocletiano ad Euphratem pulſi illuſtre martyrium pro Chriſto ſubiere, ut in MS. Martyrenſi. *Laurentius* Epiſcopus & Civis ann. Chriſti 499. *Joannes* Epiſcopus & Civis ann. 649. *Theodorus* 680. *Stephanus* 787. *Colochinus* 1089. *Juſiegus* circ. 1094. *Gerutus* 1155. *Stephanus* II. 1156. *Herveus* 1157. *Coridon* 1158. *Colandinus* circa idem tempus. *Riccardus* I. 1215. *Riccardus* II. 1315. MS. Mart. & Flor. Vide Concil. gen. Labb.

Vincentius Laureus S. R. E. Cardinalis, tametſi nonnuli *Paraliam* Tropææ pagum repetant. Natus eſt V. Kal. Aprilis ann. 1523. ex *Antonello Laureo*, & *Raymunda Migliareſia*. Apud Cardinalem *Petrum Paulum Pariſium* Fillenenſem civem noſtrum Romæ educatus, tantum bonis literis ac pietate profecit, ut ad varios Principes Legatus, mirum quot labores pro Sancta Eccleſia Catholica exantlaverit. S. Pio V. acceptiſſimus, & Gregorio XIII. a quo Calendarii Romani emendationis provincia concredita fuit, & inter Purpuratos Patres cooptatus ann. 1583. Sancto Carolo Borromæo in deliciis erat, parumque abfuit quin ſummus Pontifex renuntiatus ſit. Tandem ſenio confectus obiit Romæ magna doctrinæ & Sanctitatis fama die XII. Kal. Januar. 1592. Hæc de eo ait Flaminius Pariſius in Epiſt. nuncupatoria De Reſign. Beneficior. *Vir ſapiens & alta quadam mente ac judicio præditus, Vincentius Laureus Cardinalis Montis Regalis, cujus patrocinium jam diu ampliſſimum mihi eſſe atque ornatiſſimum intelligo*. Vide adnot. lib. II. Cap. VIII. num 12. Vide etiam Oldoinum, Roger. Tritonium in ejus vita, Sper. lib. 3. de nobil. profeſſ. Paul. Freher. in theatr. to. 1. alioſq. Sepultus eſt in Eccleſia S. Clementis tituli ſui, ubi extat inſcriptio hæc partim ab ipſo dum viveret, partim ab heredibus concinnata.

D. O. M.
HIC JACET VINCENTIUS LAUREUS
TIT. S. CLEMENTIS S. R. E. PRESB. CARD.
MONTIS REGALIS NUNCUPATUS
OBIIT XII. KAL. JANUARII
MDXCII.
RELIGIO MINISTRANTIUM INFIRMIS
HERES OPTIME DE SE MERENTI
EX TESTAMENTO POSUIT.

Adeſt ibidem & alia inſcriptio:

D. O. M.
VINCENTIO LAVRO PHILOSOPHO, POETÆ, ORATORI LATINE ET GRÆCE ELOQVENTISSIMO, OMNIQVE VIRTVTVM ET CIVILITATVM GENERE SVMMIS PRINCIPIBVS PROBATISSIMO, QVEM GREGORIVS XIII. BONCOMPAGNVS ANNO A IVLIANIS MENSIBVS CONTRACTIS ALTERO AD HONOREM PVRPVRÆ JAM SEXAGENARIVM EVEXIT. OBIIT DECENNIO POST, TRABEAM IMMORTALITATIS BEATIOREM NACTVS, RELICTO HEREDE SODALITATE MINISTRANTIVM INFIRMIS. CHRISTOPHORVS LAVRVS TROPIENSI PERVSINVS NON LONGA SERIE AFFINI PROPIVS PATRONO BENEFICENTISSIMO, SVÆQVE IMITATIONIS ARBITRO, QVEM ET LEGATVM IN ANGLIAM A PIO V. MISSVM EST SEQVVTVS, MVLTIS CVM LACRIMIS P. MDXCII.

Alphonſus Alvarez Guerrerius Epiſcopus Monopolitanus circa ann. 1566. Obiit ann. 1577. Topp. *Alphonſus Mancus* Cleric. Regul. min. Generalis emeritus, edidit quædam. Vide Topp. *Joannes* ex Minimorum familia ſanctæ vitæ vir, Tropæani Cœno-

Cœnobii ann. 1543. & Briaticenſis ann. 1550 fundator. *Andreas* itidem pietate conſpicuus Oppidenſe Cœnobium ædificavit ann. 1610. ex Chron. *Antonius Barone* Soc. Jeſu edidit *Vitam S. Dominicæ* V. & M. Neap. 1692. in 4. & *vitam Sertorii Caputi Paternenſis*, ut ex MS. Mart. *Antonius Fazzarus* thoracatorum militum dux: ex eod. *Antonius Laureus* Epiſcopus Belicaſtrenſis 1599. Obiit 1609. Ughell. *Antonius Niphus* in utraque lingua doctiſſimus, in bello clarus. Lelli ſup. fam. *Antonius Paparottus* Dominicanæ familiæ vitæ integer. Obiit Soriani in terræmotu ann. 1659. MS. Mart. *Antonius Spanous* pictor celebris circa initium præteriti ſeculi, Regi Philippo apprime charus, depinxit partem Excurialis. MS. Gualt.

Bernardinus Vulcanus M. C. V. Judex MS. Gualt. *Bernardus* ſeu *Bernardinus Laureus* Dominicanæ familiæ doctiſſimus, tametſi alii *Amantbeam*, repetant, Epiſcopus Sanctorinenſis in Græcia ſub Pio IV. 1565. Fontan. in monum. *Cæſar Romæus* Philoſophus, Medicus, & Poeta celebris, multa edidit. V. Topp. *Rogerius Laureus*, Vincentii proavus, Petri Aragoniæ Regis claſſis præfectus Roger. Triton. in Vita Vinc.

Dominicus Fazzalius, Dux militum. MS. Mart. *Franciſcus Gabrielius* Juriſconſultus eximius. Marafiot. *Franciſcus Nomicitius* Epiſcopus Aleſinenſis, obiit 1507. Hunc Marafiotus N. *Nomicoſium* ſcribit, inſcriptionemque laudat, Florius *Ormiciſium*; Ughellus vero Neapolitanum facit. *Gaſpar Toraldus* ex Archidiacono Tropæenſi Vicarius Generalis Miletenſis, Mox Epiſcopus Bitettenſis, tandem Epiſcopus Tricaricenſis ann. 1676. Obiit menſe Decembris 1681. MS. Mart. *Joannes* & *Domitius Niphus* fratres in bello clariſſimi. Lell. ſup. fam. *Ioannes Tropæanus* Ferdinandi II. Cubicularius. Maraf. *Joanninus Malatacca* Epiſcopus Oppidenſis creatus a Bonifacio IX. ann. 1394. Ughell. *Joannuccius Senatore* Ladiſlai Regis Familiaris ann. 1404. MS. Gualt. *Joannes Andreas Mediotesta* Dux militum, Crotone Muſtaphum Turcam ſingulari certamine occidit. Engen. ſup. Trop. qui tamen cognomen familiæ non indicat.

Hieronymus Lancellottus ex Decano Tropæenſi Epiſcopus Policaſtrenſis ann. 1438. Ughell. *Hieronymus Sannius* Philoſophus & Medicus præſtantiſſimus. V. Maraf. *Julius Cæſar Galluppus* Juriſconſultus multa edidit, ex quibus ſatis apparet Tropæanum fuiſſe; icirco Toppius corrigendus qui Neapolitanum credidit. Conſtat etiam ex MS. Gualterii. *Gotifridus de Caſtro* Epiſcopus Martyranenſis ann. 1442. mox Epiſcopus S. Marci. Obiit 1484 Ughell. ſup. Diœceſ. S. Marci. *Ludovicus Vulcanus* Dux triremium Maraf. *Laurentius Dardanus* in quodam a ſe confecto volumine hæc ait: *Ad ſcopulos Tropææ proximos Meſſagios appellatos vi tempeſtatis quaſſatus nudus apparuit homo civibus obſtupentibus, a quibus interrogatus quis eſſet, nequidquam locutus eſt, ſed innuit velle ſe ſcribere, allataque papyro ſcripſit*, Neſcio quis ſim, vel unde, nec quomodo huc venerim: vita mea brevis eſt. *Poſt horam occubuit, & ante portam Eccleſiæ S. Joannis ſepultus fuit*. V. Maraf. lib. 2. cap 18. *Jeracius Barone* Carolo I. acceptiſſimus, muneribuſque auctus ann. 1279. Campanil.

Aloy-

Aloyſius Ventus Magnus equorum *Magiſter* Mar. f. ſed Engenius nihil de hoc. *Marius Laureus* Vincentii Cardinalis frater ex Dominicana familia doctiſſimus Epiſcopus Campaniæ & Satriani VII. Kal. Febr. 1560. interfuit Concilio Tridentino, ubi ſapientiſſime diſputavit. Card. Pallav. Abb. Juſtin. Ughell. aliiq. *Mattheus* Epiſcopus Puteolanus Non. April. 1434. eodemque anno obiit. Maraf. qui tamen nomen non indicat, appellatque cognomine *Griſconium*; Ughellus autem *Matthæum Cuſtiam* appellat. *N.* Epiſcopus Neocaſtrenſis. Monum. in Monaſt. S. Sergii Trop. N. *Galluppus* in Bello Luſitano clarus. MS. Gualt.

Octavius Gloritius Juriſconſultus Cathedraticus celebris Neapoli & Meſſanæ, multa ſcripſit *de Principiis naturæ* Venet. 1571. & *de Divina providentia*. Maraf. & Topp. *Salvator Moſca* Epiſcopus Vicenſis ann. 1451. Ughell. *Theophilus* ex Dominicana familia Theologus inſignis, Paulo IV. acceptiſſimus, Commiſſarius S. Inquiſitionis, diu cum hæreticis luctatus eſt. Fontan. in monum. Gualterius tamen in MS. Briaticenſem facit. *Theophilus Galluppus* Epiſcopus Oppidenſis ann. 1561. Interfuit Concilio Tridentino. Ughell. *Annibal de Petro Paulo* Epiſcopus Caſtrimaris 1684. ſed hic ad *Paraliam* Tropææ pagum pertinet. MS. Mart.

Noſtris vero temporibus *Nicolaus Pelliccia* Presbyter, Juriſconſultus, *Franciſcus Galluppus* eruditiſſimus *Silveſter Stanous* Epiſcopus Minorinus anno 1722. aliique non pauci.

7. *Sambrono*. Vulgo *Capo di Zambrone*.

8. *Staphiſagria*. Genus vitis agreſtis: a Latinis *pituitaria* & *pedicularis* appellatur, Vide Plin. lib. 23. Cap. 1.

9. *Zacaropolis*. Patria *Pauli Colliæ* ex Minimorum familia ex Larinenſi Epiſcopi Nicoterienſis ann. 1726.

10. *Campaniæ tribuant*. Ubi S. *Dominica* Græce Κυριακὴ Martyrio coronata eſt ſub Diocletiano die VI. Julii, anno, ut puto, humanæ ſalutis 300. perſecutione decima. Verum ſacrum corpus ab Angelis divinitus Tropæam tranſlatum, ubi religioſiſſime colitur, adſtipulante traditione tot ſeculorum, ac teſtimonio S. Bernardini Senenſis, ſatis vindicat patriam ſuam. Vide Bolland. qui tamen cum S. Euphemia S. Dominicam confundit, & ex duabus unam facit. Fuit etiam ex Dominica *Archangelus* Dominicanæ familiæ doctrina, & ſanctitate clarus. Lopez & Amat.

11. *Jopolis*. Sunt qui putant cum Mugnos de fam. oppidum hoc ædificatum fuiſſe a quodam *Arthedoro Jopoli* Græco Duce ſub Carolo II. Andegavenſi; ſed potius, ut puto, ab hoc Rege Duci illi ob aliquod præclarum facinus conceſſum; nec ipſe oppido nomen ſed oppidum ipſi cognomen dediſſe. Ut ut ſit, ſatis habitatoribus eſt refertum, & pertinet ad Diœceſim Rhegienſem.

12. *Auguſtini Niphæ*. Præter Lellium, paucoſque alios, ſcriptores omnes tum noſtrates cum exteri Calabrum faciunt. Vide Petr. Ang. Speram, Gabriel. Naudeum, Paul. Jov. alioſque.

13. *Scripſit &c. commentarios.* Scripſit etiam *de Aſtronomia*. Quinimmo anno 1524. cujuſdam Monachi

chi impoſtura rumor increbuit menſe Februario ex planetarum aſpectuum in ſigno Piſcium conjunctione diluvium futurum, quo omnes abſorberentur; adeo ut non pauci utriuſque Siciliæ proceres in cacuminibus montium ædiculas ſibi conſtruxerint, populuſque concepta formidine conſternatus ad Auguſtinum Nipham Philoſophum & Aſtronomum peritiſſimum confugerit; qui ſedata multitudine, verbo & exemplo nihil timendum eſſe conſtanter aſſeruit. Res ita accidit: nihil imbrium menſe illo, imo ſumma ſerenitas. Joſeph. Bonf. hiſtor Sic. lib. 2.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Tropea*. A *Tropæo reverto* dicta; non quod Romanus quiſpiam Præfectus claſſis ex Africa rediens eam condiderit, ut ſentit Barrius; ſed quia æſtus Siculi freti hucuſque excurrit, inde Meſſanam non minori impetu retrocedit: A Stephano Bizantio *Poſttropea* dicitur.

(*b*) *Portus Herculis*. Tropæa ſecundum aliquos.

(*c*) *Vaticanum Promontorium a vaticinio aliquo dictum*. Hoc eſt divinare. Sunt qui dictum credant, quoniam Sibylla Cumis derelictis, & Lilybæo, iſtic vaticinata ſit; quod non recipio, cum nuſquam apud idoneos invenerim.

CAPUT XIV.

De Nicotera & Mileto, ac de eorum Pagis & Vicis.

EXinde eſt (1) (*a*) NICOTERA civitas ſedes Epiſcopalis edito ſalubrique loco ſita mari imminens. Septem m. p. intervallo a Vaticano promontorio abeſt. Olim" a Græcis *Madma*, a Romanis, vel Domitiani ætate *Medama* validioris ſoni gratia dicta", quo tempore ſcripſit Plinius Antonini vero Pii tempeſtate aut paulo ante Nicotera ideſt *Victrix* dici eſt cœpta. Cujus idem Cæſar in itinerario ſemel atque iterum meminit. Quidam puerili atque anili opinione ducti in littore duobus locis Medamam fuiſſe, biſque everſam fabulantur: Cum a Domitiano ad Antonini tempora anni interceſſerint quadraginta paulo amplius aut minus. Jam pulſo ab Italia Annibale uſque ad Honorii principatum, quo tempore Gothi irruperunt, nil ab exteris paſſa eſt Italia. Sed qui priſcis condendarum urbium mos fuerit dicemus. Conjiciendum eſt Romanæ Claſſis præfectum, aut Nerva, aut Trajano, aut Adriano imperante, qui inter Domitianum, & Antoninum Pium fuerant ex Africa aut aliunde cum victoria revertentem acceptos e claſſe permultos huic urbi dediſſe accolas, & ea ex victoria nominaſſe Nicoteram, & inſuper Tropæam civitatem a ſe auctam, & a reverſione appellaviſſe Tropæam. Fuit Medama urbs a Medama fonte appellata, ut vult Hecateus apud Stephanum. De hac Strabo ita refert:

» Me-

„ Medma, Locrorum ædificium, Madama a Romanis, & prope ejuſdem nominis fons magnus. Quæ nobile empotium habuit. Ante „ littus hoc Liparenſium jacent inſulæ longe ab euripo xxv. m. p. „ Hoc ipſum ſcribit Plinius. (2) Ex hac urbe fuit *Philippus* vir, ait Stephanus, maximæ exiſtimationis, qui ſcripſit De ventis. *Sergius* Epiſcopus Nicoterenſis interfuit ſynodo Nicænæ ſecundæ, ſub Hadriano Papa anno Chriſti Dcclxxxi. Meminit hujus urbis Joannes Joachinus abbas ſuper Eſaiam licet mendoſe pro Nicoterenſi Geracotranenſis legatur. In æde beatæ Mariæ beati *Pauli* Synopolitani Minoritæ corpus quieſcit. Hic ſerica & lina clara fiunt. In hoc agro pagi ſunt *Comerconum*, *Pryetonum* (3) *Caloſytonum*, quod pulcram plantam ſignificat, *Vatunium*, a bateo abundo, & *Carinetum* a cariza nuce. Non longe ab urbe ſtatio eſt fida navigiis. Inde *Metaurus* amnis navigabilis mare illabitur, cujus meminit Strabo. Intus eſt (4) *Philocaſtrum* oppidum edito amœnoque loco ſitum, quaſi amabile caſtrum. Hic ſerica, & vina, & olea clara fiunt, & fructus optimi: Sunt in hoc agro pagi *Nicolaum* cum emporio nobili, *Libadum* a loci amœnitate dictum: *Caronum*, quod ſignificat fortem, & *Madaranum*. Exinde eſt *Calimera* caſtellum, quod bonam diem ſignificat; cum mercatu annuo. Cujus ager, ſicut Philocaſtri aquis irriguus eſt. Extant & horti nemoroſi limonum, citrorum, & malorum aureorum, fiunt olea laudatiſſima, & fructus optimi. Extat & fons ſalſam aquam manans, ex qua fit muries. Nec longe eſt *Calocerum* puſillum caſtellum, quod bonam cæli temperiem ſignificat. In hoc agro, gypſum marmoroſum & ſpeculare exciditur in ripis *Litromæ* fluvii, qui hunc a Miletenſi agro diſcernit. Poſtea eſt (5) MILETUS civitas vetuſta inter duos amnes edito loco a Mileſiis Aſiæ populis condita. Nam, ut Herodotus libro ſexto auctor eſt, Mileto Aſiæ a Dario everſa, Mileſii, qui ea clade ſuperfuere, privati patria, ut quondam Trojani una cum Samiis liberis & conjugibus ſuſceptis novam ſedem conquirentes Rhegium pervenerunt. Qui ab Anaxilao Rheginorum tyranno ſuaſi, Zanclem hoc eſt Meſſanam obſident, ſed quia numero longe erant inferiores a Zancleis victi fuſique ſunt, ſuperſtites vero ſiniſtræ fortunæ tædio affecti, cum in Sicilia eſſe ſibi non liceret, in Calabriam redeunt. Et Samii Samum Calabriæ urbem a Samiis jam olim conditam pergunt ire. Mileſii vero ad Medmæum littus appellunt (abeſt Madama a Meſſana m. p. xl.) ac quietem a maritimis caſibus perturbationibuſque ſemotam ſedem quærentes hanc condunt urbem, quæ diſtat a Medmæo littore m. p. octo, eamque priſcæ patriæ nomine, quaſi adhuc illam colentes Miletum vocant, ut Locri Naritii Locrum in Calabria condidere, utque illi Locri, ab hac Locrenſes; ita a Mileto Aſiæ Mileſii, ab hac Miletenſes dicuntur. Sunt nempe in Calabria pleraque loca iiſdem nominibus appellata, quibus Græciæ aut Aſiæ loca: ut Temſa, Pandoſia, Thuria, Miletus, Scyllæum, Amphiſſa, Locrus, Samus, Thebæ, Meliſſa urbes. Item Acheron, Butrotus, Crathis, Sybaris amnes. Hic (6) Rogerius Guiſcardus, junior Roberti ex fratre nepos Calabriæ princeps nobile templum divo Nicolao extruxit, marmoreiſque columnis, quas ex Hipponio exporta-

portavit; ornavit. Atque anno humanæ ſalutis (7) M. vclxxxxv. Gregorio hujus nominis ſeptimo Pont. Max. jam Hipponio & Tauriano ab Agarenis erutis, in Epiſcopatum erexit, & magnis proventibus ditavit. Primus Epiſcopus fuit Arnulphus. In hujus templi valvis inferiori loco eſt baſis illa, de qua alibi locuti ſumus. Franciſcus Maurolicus homo Siculus, Neotericus ſcriptor Sicula vanitate præditus Miletenſem, & Marcenſem Calabriæ epiſcopatus Meſſenio Archiepiſcopo olim fuiſſe ſubjectos temere ſcribit, depravati textus Joannis Joachlni lectione deluſus, neſciens judicii inops Joachinum ſingulæ regionis Epiſcopatus deſcribere; & cum Calabriæ Epiſcopatus deſcribit, Miletenſem, & Marcenſem Epiſcopatus in ea deſcribit, & Marcenſis Epiſcopatus Melivitenſi, Temſano quondam, ſuffectus eſt, qui Melivitenſis Epiſcopatus ad ſedem Apoſtolicam olim pertinebat. Miletenſis vero, ut dixi, Hipponiati & Tauriano Rhegino præſuli ſubjectis eſt ſubrogatus. In hoc Miletenſi delubro multorum Sanctorum fruſta aſſervantur. Sunt enim fruſtula linteaminis, quo Chriſtus fuit conditus in ſepulcro, pepli beatæ Mariæ Virginis, Perpetuæ & Felicitatis, Victoriæ & ſociorum, Proceſſi & Martiniani, Petronillæ, Anaſtaſii, Arnulphi Epiſcopi, Silveſtri, Macarii, Leonis, Cryſanthi, & Dariæ, Martini, Stephani, Blaſii, Cornelii papæ, Alexii, Marcellini, Chriſtophori, Sebaſtiani, Barbaræ, Domitillæ, Laurentii, Hilarionis, Pancratii, & aliorum quorundam: in ædicula quadam eſt fruſtulum crucis Dominicæ. Condidit etiam idem pius princeps anno virginei partus (8) M.cii. in Mileti Suburbiis in ſpecula magnificentiſſimum ſanctæ Trinitatis templum quod marmoreis columnis ex Hipponio allatis ſuſtentatur. Quod templum Caliſtus Rom. Pont. hujus nominis ſecundus anno a Chriſto nato Mcxxii "Kalendis Junii " conſecravit, plurimiſque criminum expiationibus decoravit " Pontificatus ſui anno ſecundo. Qui in Calabriam conceſſit ut Ipſe in eis literis dicit, quibus ſe hoc templum conſecraſſe memorat quo Guillelmi, & Rogerii animos conciliaret. Commoratus eſt autem hic dies xv. licet Platina aliique ſcriptores & id & alia multa prætereant". Hic Rogerii corpus in nobili marmoreo Sarcophago conditum eſt. Sebaſtianus Corradus in epiſtolam Cic. ad Att. libro tertio putat Melitam oppidum id eſſe quod inquit poſitum eſt non procul a Vibone. (9) Ex hac urbe ſive ejus pagis fuit beatus *Paulus* Prædicatorum Ordinis Cœnobita, cujus corpus in Altimonto eſſe diximus, qui primus Prædicatorum ordinem in Calabriam duxit. Hic mercatus annuatim celebratur. Fiunt lagenæ tantum. Et bovini corii optime concinnantur. Eſt Miletenſis ager frumentis & aliarum frugum ferax, fit olei copia, exciditur gypſum marmoroſum, & ſpeculare. Siſon naſcitur, quam aromatarii & herbarii amomum eſſe opinantur. Sunt in hoc agro pagi *Ioannum*, *Comparonum* cum linis non vulgaribus, *Petrejum*, *Paravatum* quod tranſgreſſionem ſignificat, *Ionadum* oppido par, quod violarium notat, *Nais* ab aquarum copia ac bonitate, *Cotofonium*, quod vocem iratam ac cædem ſignificat, *Calaurum* quod notat delitioſum.

THO-

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Nicotera*. A Græco Νίκη *Victoria*, quaſi *Civitas victrix*; quemadmodum *Medama* a Græco Μέδω *impero*, quaſi *Civitas imperans*. Alii a *Medama* diſtinguunt. Vide Cluer. S. Gregorius Epiſt. lib. 5. ep. 40. *Maſſam Nicoterianam* vocat. Anno Chriſti 884.& 1065.& decennio poſt 3. Kal. Julias a Saracenis; anno 1085. à Benaverto Saraceno Syracuſano, ann. 1285. a Rogerio de Lauria, ſæpiuſque a Turcis depopulata fuit. Vide Janfrid. Malater. lib. 2. & 3. Maurolic. lib. 3. Tandem XII. Kal. Jul. 1638. pene deleta. Modo ſatis habitatoribus plena eſt. Fit copia frumenti, vini olei, & leguminum.

2. *Ex hac urbe*. Fuit etiam *B. Cæſareus* Epiſcopus, qui anno Chriſti 884. in prima Civitatis direptione a Saracenis captus, fidem Catholicam exccrari fruſtra compellitur; tum fuſtibus cæditur; tandem in confeſſione Chriſtiana admirabili conſtantia perſeverans, indomito Equo ad ſemimilliarium tractus, martyrio coronatus eſt. Extat etiamnum manifeſtiſſimum documentum; nam locus ille, per quem ſanctus Epiſcopus trahebatur, tanquam ſale ſatus nudus apparet ceu ſemitæ veſtigium, ubi nec herbæ naſcuntur, nec arbores. Hujus rei conſtans traditio eſt. MS. Gualt. Vide Mut. Febon. hiſt. Marſ. lib. 3. Cap. 7.

Marcellus Foſſatarus, ſanctæ vitæ vir, de Neapolitana urbe optime meritus, ubi anno 1589. divino ſpiritu afflatus pauperculos profugoſque pueros recolligens, anno poſtmodum 1598. Hoſpitium Miſericordiæ nuncupatum erexit, quo otium profligavit, & animarum ſaluti abunde conſuluit. Cæſ. Engen. edit. Neap. fol. 136. MS. Gualt. *Paulus* ex Franciſcana reformata familia Sacerdos morum integritate conſpicuus. Obiit Romæ prænuntiato mortis die. Chron. MS.

3. *Caloſytonum*. Nicoteræ pagus, qui jam interiit initio, ut putatur, præteriti ſeculi. In hoc loco, ut apud Nicoterienſes conſtans traditio durat, natus eſt S. *Januarius* Martyr Epiſcopus Beneventanus. Neque hic prætermittendum duximus teſtimonium quod Epiſcopus Puteolanus Epiſcopo Centoflorenio Nicoterienſi Puteolis anno 1650. tranſeunti oſtendit, Chronicon nempe antiquiſſimum ibidem aſſervatum, ex quo ſatis apparebat S. Januarium Caloſytoni natum eſſe. Sed & quidam Græcus Epiſcopus per Calabriam tranſiens quoddam antiquiſſimum Martyrologium Græce conſcriptum oſtendebat, ex quo S. Januarium Calabrum fuiſſe evincebatur, ut ex MS. *Marr.* Quinimmo Magiſtratus Nicoterienſis in incolumitatis teſtimoniis, quæ incolis diſcedentibus, aut peregrinis tranſeuntibus dari ſolent, hac forma utitur: *Dei Gratia & interceſſione S. Januarii Epiſcopi & Martyris Concivis noſtri &c.*

4. *Philocaſtrum*. Extabant in hoc agro duo vici *Martinum* & *Membricium*, ſed penitus interierunt. In Diœceſi Nicoterienſi. Huc ſpectat *Hieronymus Præneſtinus*, ſic dictus quod Præneſte Latii Urbe majores ſui orti ſint; tametſi Neapoli natus ſit, optime de Philocaſtro meritus, ubi anno 1632. Capellam S. Michaelis conſtruxit, & Capellanum congruo perpetuoque ſtipendio auxit; Cœnobium Dominicanæ familiæ erexit, poſtea ſuppreſſum. Fuit hic Ca-

pellanus Major Philippi IV. Regis, poſtmodum Epiſcopus Syracuſanus electus, ſed morte præventus conſecrari non potuit. Obiit Matriti circa annum 1636. MS. Mart.

Petrus Corſus Præſul integerrimus, optimeque de Patria meritus qui pro ſede Apoſtolica plurimum laboravit, ut ex inſcriptione quæ extat Romæ in Ecclesia Spiritus Sancti nationis Neapolitanæ ad viam Juliam.

D. O. M.

PETRO CORSO V. J.D. VIRO OPT. E PHILOCASTRO INSIGNI CALABRIÆ OPPIDO, ET DE NOBILIB. COMIT. DE ISTRIA ORIUN. QUI POSTQUAM PLURIMIS ANNIS APUD CAROLUM V. ROM. IMP. ALIOSQUE CHRISTIANÆ REIPUB. PRINCIPES PRO SERENISSIMO REGE POLONIÆ ORATORIS MUNUS CUM SUMMA SVA LAVDE EXERCVIT, PLVRIBVSQVE MAGISTRATIBVS INTEGERRIME FVNCTVS SS. INQVISITIONIS OFFICIO RELIGIOSISSIME ALIQVANDO INSERVIVIT, ET TANDEM BENEFICIORVM DEI MEMOR SOCIETATEM SPIRITVS SANCTI REG NEAPOLIT. PRO QVA ERIGENDA SVMMA SEMPER OPE NISVS EST, HEREDEM INSTITVIT, VT ROMÆ COLLEGIUM SCHOLARIVM DE INSTRIA NVNCVPANDVM POST MORTEM NEPOTUM, QVOS DVM VIVVNT VSVFRVCTVARIOS RELIQVIT, ET RERVM OMNIVM MOBILIVM ABSOLVTE DOMINOS ESSE VOLVIT, ERIGAT, EOSQVE SVB CERTO NVMERO ELIGENDOS ET NVTRIENDOS PERPETVO SVSCIPIAT; ITA TAMEN QVOD PROXIMIORES SVI ET POST ILLOS ALII DE PATRIA, ET OMNIBVS DEFICIENTIBVS VICINIORES CÆTERIS PRÆFERANTVR, JVRIQVE CANONICO ET CIVILI STVDEANT: CORPVSQVE SVVM HONESTO IN LOCO POST EJVS OBITVM CONDI IVSSIT. JOANNES VICTORIVS DONADEVS, NICOLAVS MARIA PASSAVANTIVS, ET CAMILLVS LA MARRA EX SORORIBVS NEPOTES VSVFRVCTVARII PIE VOLVNTATEM EXEQVENTES EXACTISSIME POSVERE.

VIXIT ANNOS 73. MENS 5. DIES 7.
OBIIT VI. KAL. AUGUSTI 1577.

5. *Miletus*. Thucidides lib. VI. aliter rem narrat ac Herodotus, Mileſios nempe Anaxilai opera a Zanclæis fugatos. Utut ſit, conjicere ſane licet *Miletum* Aſiæ non adeo a Dario everſam ut vel ſolo æquata credatur, vel nullus incola ſuperſtes inibi extiterit. Nam vel tempore Apoſtolorum adhuc extabat, ut Act. 20. *A Mileto Paulus mittens Ephesum*. Niſi dicere velimus paulo poſt ab eodem Dario reſtauratam, noviſque habitatoribus refertam eſſe.

6. *Rogerius Guiſcardus junior*. Hic non junior fuit ſed ſenior Roberti frater, ac Rogerii junioris, Siciliæ regis pater. Vide ſupra Adnotat. ad Cap. XI. num. 31.

7. *MVCLXXXXV*. Mendum eſt. Nam Gregorius VII. ab anno MLXXIII. uſque ad MLXXXVI. juxta Petavium Eccleſiam texit. Quare ſatis evincitur Rogerium hunc Comitem fuiſſe Calabriæ, Non Siciliæ Regem, ut etiam ex documentis ſupra allatis abunde conſtat.

8. M. *C. II.* Ex monumentis Romæ in Archivio Collegii Græci exiſtentibus conſtat fundationem hujus monaſterii anno 1081. contigiſſe. Excerpſimus ſiquidem fragmenta quædam, quæ non tam ad Chronologiam quam ad hiſtoriam illuſtrandam conducunt.

DIPLOMA I.
ROGERII COMITIS.

In nomine S. & Individuæ Trinitatis. Notum ſit cunctis meis ſucceſſoribus, & univerſis Eccleſiæ fidelibus, qui hoc noſtrum privilegium viderint, quod Ego Rogerius Comes Calabriæ & Siciliæ divina inſpiratione inſtigatus pro ſalute animæ meæ & Conjugis meæ Adelaſiæ, & pro animabus

patris

patris & matris meæ, & omnium propinquorum meorum, & D. mei Ducis fratris videlicet mei, cujus beneficio totius bonoris mei ſummam retineo, ab ipſis fundamentis conſtruxi Abbatiam temporibus meis cum uxore mea Adelaſia, & cum filiis meis Goffrido videlicet & Jordano, Rogerio & Simone in Civitate Mileti ad bonorem SS. Trinitatis, Sanctæque perpetuæ Virginis Mariæ, & B. Michaelis Archangeli, & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, atque omnium Sanctorum, quorum ibidem nomina & reliquiæ continentur; ibique ſecundum Dei gratiam communi conſilio fratrum conſenſu, & uxoris meæ, filiorum meorum, Abbatem conſtitui nomine Robertum conſanguineum meum &c. Scriptum eſt boc privilegium anno ab Incarnatione Domini 1081. *Indict. IV. & ut ſit firmum & ratum noſtro ſigillo ſignare fecimus & teſtimonia ſubſcriptorum teſtium confirmamus & roboramus. Signum Roberti Ducis. Signum Rogerii Comitis. Signum Goffridi. Signum Arnulphi Archiepiſcopi* (Hic creditur fuiſſe Archiepiſcopus Conſentinus) *Signum Aſgoti. Signum Sarlonis. Signum Guillelmi Straticoti. Signum Roberti Silvani. Signum Roberti de Guaſconia. Signum Hugonis Bardulphi. Signum Jordanis Signum Rogerii*. (Hic fuit poſtmodum Rex Siciliæ.) *Signum Simonis*.

DIPLOMA II.

Favore dicti Monaſterii cum augmento bonorum ab eodem Rogerio expeditum anno 1091. die XV. Menſis Februarii in Civitate Mileti.

DIPLOMA III.

Indultum Urbani II. favore Monaſterii Abbatialis pro confirmatione conceſſionum ſub ann. 1099. Datum Barii per manum Jobill. S. R. E. Diacon. Card. VI. Idus Octobris, Indict. VII. Pontif. XI.

DIPLOMA IV.

Indultum Paſchalis II. favore dicti Monaſterii. Datum Romæ X. Kal. Aprilis Indict. 8. ann. 1100. Pontif. I.

DIPLOMA V.

Conceſſio Bibonæ Abbati, Monachis, & Abbatiæ ſupradictæ. *In nomine Individuæ Trinitatis anno ab Incarnatione D. N. J. ſu Chriſti* 1101. *Indict. X.* (fortaſſe IX.) *Ego Rogerius Comes Calabriæ & Siciliæ Divina inſpirante dignatione &c. Hanc donationem facio ego prædictus Rogerius Caſtellarium cum Bibona & portu & Tunnaria, & omnibus eorum pertinentiis videlicet culturis & vineis, ſicut ego uno die & una nocte tenui &c. Hujus conceſſionis teſtes ſunt Joannes Baptiſta de Luci ino. Robertus de Bucellis. Villanus de Altavilla Cunebiblet. Edmundu e Villa. Gualterius de Canna. Robertus de Tarſia. Rogerius Cathanienſis Epiſcopus. Dominus Robertus de Pariſio Militenſis Electus. Et ego Rogerius Comes banc donationem ſcribere feci, & meo ſigillo ſigillavi* ✠✠✠. *Locus ſigilli*.

DIPLOMA VI.

Alterius Conceſſionis ab eodem Rogerio factæ favore dicti Monaſterii ſub anno 1102.

DIPLOMA VII.

Conſecrationis ejuſdem Eccleſiæ a Caliſto II. factæ ann. 1122. *Caliſtus Epiſcopus Servus Servorum Dei Univerſis in Chriſto fidelibus ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Notum ſit omnibus Sanctæ Matris Eccleſiæ fidelibus, atque orthodoxis quibuſcumque cernentibus atque*

legentibus, ſeu audientibus bas præſentes literas. Nos anno veræ Incarnationis Domini 1122. Indictione XV. reformandæ pacis cauſa inter Guglielmum Ducem Italiæ & Rogerium Siciliæ Comitem partes Calabriæ adventaſſe & apud Miletum ob prædictam cauſam per quindecim dies & amplius moram feciſſe, ibique Eccleſiam in honorem SS. Trinitatis, & Apoſtolorum Principis Petri & Pauli cum pluribus Epiſcopis & Cardinalibus noſtris, quorum nomina ſubſcripta ſunt propriis manibus, per Dei gratiam dedicaſſe & conſecraſſe & caput ac dignitatem Abbatiæ totius Parochiæ Tabernaculorum ipſi Eccleſiæ conceſſiſſe & confirmaſſe. Cui quidem Eccleſiæ ex parte & auctoritate Dei, ac B. Genitricis ejus Matris, & Apoſtolorum Principis Petri & Pauli, aſſenſu & confirmatione ipſorum Epiſcoporum & Cardinalium, qui nobiſcum intervenerunt tale munus miſericordiæ, & remiſſionis contulimus & conceſſimus, ut omnes quorum corpora in cœmeterio ejuſdem Eccleſiæ ſuo voto ſepelirentur, vel quicumque ſua bona ac ſpontanea voluntate in fine hujus vitæ poſiti ibi dormire cupientes, vel ſuas eleemoſynas de longinquis regionibus tribuentes, niſi in excommunicatione & abſque confeſſione morirentur, ab omnibus peccatis ſuis ipſi abſolvantur. Addimus quoque intuitu Dei & conſenſu Epiſcoporum & Cardinalium, auctoritate &c. ut extorſionis infernalium cruciatuum & perpetuæ gehennæ redimerentur, & piæ reſurrectionis participes eſſe mereantur. Addimus quoque Dei intuitu & Conſenſenſu Epiſcoporum & Cardinalium, auctoritate Apoſtolorum, ac Apoſtolicæ dignitatis & Eccleſiaſticæ poteſtatis, quod omnes qui ad annuale feſtum dedicationis ipſius Eccleſiæ, quod per octo dies celebrandum decrevimus, ſcilicet a prima Dominica menſis Junii anni cujuslibet, uſque ad ipſius Octavam devote venerint, unum annum remiſſionis criminalium peccatorum & tertiam partem venialium ubi confeſſi eſſent, vel intra Octavas confiteantur, & munera offerentibus altari, ſeu ſuper marmoream columnam tantæ munus indulgentiæ innumerabile, quemadmodum unius palatæ arenæ ſunt innumerabiles ex ſupradicta auctoritate unuſquiſque conſequatur. Univerſi autem qui eidem Eccleſiæ ſuas prædictas eleemoſynas largituri ſunt, ipſamque defenſuri, ſeu augmentaturi, ex parte Dei, & auctoritate SS. Dei Genitricis Mariæ, & Apoſtolorum Principum Petri & Pauli, & noſtram benedictionem & noſtras orationes recipiant. Deo gratias.

Hæc ſunt nomina Epiſcoporum & Cardinalium, qui nobiſcum fuerunt.

Ego Gualterius Barenſis Archiepiſcopus. Ego Gregorius S. Severinæ Archiepiſcopus. Ego Petrus Militenſis Epiſcopus. Ego Policretus Epiſcopus. Chaſuenſis. Ego Joannes..... Ego Nicolausde ..... de S. Angeli Eccleſiæ Mileti Abbas. Ego Lambertus Magiſter Eremitarum. Ego Joannes presb. Card. tit. S. Georgii. Ego Albertus Hoſtienſis Epiſcopus, atque Cardinalis. Ego Creſcentius Portuenſis Epiſcopus atque Cardinalis. Ego Bonifacius preſb. Cardinalis. Ego Deſiderius presbyter atque Cardinalis Eccl. S. Praxedis. Ego Annuntius presb. Card. tit. S. Crucis in Hieruſalem. Ego Joannes Simonus Card. S.

Coſmæ

Coſmæ & Damiani. Ugo Indicus presb. Card. Civitatis *Sanctæ Jeruſalem*.

DIPLOMA VIII.

Indultum Innocentii II. favore dicti Monaſterii ann. 1139.

DIPLOMA IX.

Indultum Eugenii III. favore dicti Monaſterii ann. 1150. quodetiam adducitur ab Ughello to. 1.

DIPLOMA X.

Indultum Alexandri III. ſub anno 1178.

DIPLOMA XI.

Indultum Alexandri IV. favore ejuſdem Monaſterii ſuper juriſdictione Montiſleonis ſub anno 1255. cujus fragmentum ſupra adduximus, Cap. XI.

9. *Ex hac urbe*. Huc etiam ſpectat *Rogerius* Northmannus, de quo ſupra, qui Mileti regnavit, Oratores Principum excepit, ac tandem obiit menſe Junio anno 1103. ibique ſepultus eſt. Sunt qui putant anno 1101. Rogerium obiiſſe. Vide Protoſpat. Summont. Tutin. Collenuc. Rocc. Pyrrh. Fazzel. alioſque. Veruntamen ex Diplomate VI. ſupra allato ſatis apparet Rogerium anno 1102. conceſſionem feciſſe; vivebat ſiquidem tunc temporis. Cudebantur *Mileti* numi in quibus exculptus erat miles haſtatus, & ex poſtico epigraphe *Comes Rogerius*. In pinacotheca Sereniſſimi Ducis Etruriæ extat *Rogerii* Comitis depicta imago, eique ſimilis in monaſterio S. Stephani apud Scylaceum conſpicitur. *Mileti* itidem natus eſt *Rogerius Rogerii* Comitis & *Adelaſiæ* filius, Siciliæ poſtmodum Rex, a *S. Brunone* baptizatus *B. Lanuino* Northmanno compatre, ibique educatus. Vide Tutin. Ad hujus urbis gloriam referenda eſt tota *Rogerii* ſoboles, *Simeon*, *Guillelmus I.* & *II.* & *Conſtantia* uxor Friderici Imperatoris, *Anfuſus* Regis *Rogerii* filius, Princeps Capuæ ann. 1135. & Dux Neapolis ann. 1140. Vide Rocc. Pyrrh. & Zaverron. Apolog.

Fuit etiam *Arnulphus* Mileti Epiſcopus & Civis ann. 1073. *Dioſphorus* circa idem tempus. *Janfridus* 1094. *Ebrardus* 1099. *Stephanus* 1139. *Anſelmus* 1170. MS. Mart. Vide *Ughell*. *Manfredus Giffonus* Epiſcopus & Civis, tametſi nonnulli Montileonum repetant, confirmatus fuit VII. Kal. Julias 1311. Obiit Nonas Novembris 1328. uti apparet ex inſcriptione quæ extat in Eccleſia Miletenſi. *Gottifridus Fazzarus* ex Decano Conſentino Epiſcopus Miletenſis, pietate clarus, & Eccleſiaſticæ libertatis defenſor acerrimus circa ann. 1329. obiit ann. 1339. ut ex monum. in Archivo Milet. quare corrigendus Ughellus, qui mortuum aſſeruit ann. 1348.

Bonaventura & *Dominicus* laici ex Franciſcana familia Sanctitate clari MS. Gualt. *Dominicus* itidem ex eadem reformata familia pœnitentia conſpicuus, MS. Gualt. *Dominicus Fiumara* Cleric. Reg. min. eruditiſſimus, quædam edidit. Topp. *Jacobus* Ord. Prædicat. ex Sebaſteno Epiſcopus Miletenſis ann. 1259. Fontan. in theatr. *Jacobus Gagliardus*, Juriſconſultus, quædam edidit *de Uſuris* MS. Gualt. *Joannes de Nicephoro* Rogerio Northmanno acceptiſſimus ex Decano Miletenſi Epiſcopus Scylacenſis ann. 1096. Obiit V. Idus Martii 1098. Ughell. *Joannes Lucas Confortus* Capellæ Pontificiæ Cantor Celeberrimus ſub Innocentio IX. ann. 1591. Hic vocem toto inſtructam organo

gano fortitus eſt: Muſicæ peritiſſimus continenti ſpiritu tremulam edendi vocem (vulgo *il trillo*) rectiſque harmoniæ regulis applicandi primus rationem invenit. MS. Gualt. Vide Andr. Adamum obſ. Cap. Pontif. *Julianus* Dominicanæ familiæ doctiſſimus, ex Inquiſitore Generali Epiſcopus Cephaledienſis, vulgo *di Cephalù* ann. 1398. Obiit ann. 1410. Leand. Albert. lib. 3. Fontan. in theatr. *Dominicus* ex Franciſcana Familia laicus ſanctæ vitæ vir. MS. Gualt. *Rogerius Carbonellus*, Canonicus, Catacenſis, eruditione clariſſimus, ſcripſit hiſtoriam Triſchenes ab Ughello editam to. 9. ſuper Diœc. Catanſar. *Ciccus* Poeta celebris, de quo fit mentio in Codice Buccoliniano. *Ptolomæus Pipernus* Dux militum in Etruria, mox Beneventum ſe recepit, ibique obiit. In Capella S. Lucæ extat inſcriptio hæc:

HIC JACET PTOLOMÆUS PIPERNUS
MILES MILITENSIS SINE MILITIBUS
IN PACE. ANNO MDLVI.

SERT. QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Nicotera*, ſeu *Nicudrus*, *Medama olim dicta*. Sunt qui eredam credant eruinis Medimæ Civitatis.

CAPUT XV.

De Francica, Arenis, Soreto, Calatro, aliiſque Oppidis & Caſtellis.

SEcundum Miletum milliario cum dimidio (1) FRANCICA oppidum eſt cum emporio nobili, & ſerico laudatiſſimo, (2) meum natale ſolum optimis lymphis fœcundum." Novum opus ab hinc quingentos circiter annos conſtructum. Siquidem qui huc tranſmigrarunt antea circum oppidum ſemimilliario ab eo vicatim vitam agebant. Unde etiam num quorumdam Sanctorum templa ſemiruta viſuntur, ut Theodori, Pauli, Blaſii, Andreæ, Petri, Joannis, & ſecundum oppidum B. Mariæ, quod Calliſtus II. conſecravit; & id Presbyterorum ſacerdotium eſt; nam templa intus oppidum populi ſunt. Nomen autem ut conjectari licet a Franciſco ſive a Franciſca muliere hujus ditionis nutrice eſt ſumtum". Francicanus ager pene totus campeſtris eſt, & pulla tellure, frumenti & aliarum frugum ferax: quem *Scopetus* fluvius a Miletenſi, & Medama amnis a Sorianenſi agro dirimit" & *Cocaracius* fluvius ab Hippone ſeparat". Fiunt in hoc agro olea & vina non vulgaria. Item phaſianorum, externarum, palumborum, phaſſarum, torquatos vocant incolæ, ruſticularum, reverſinos appellant, & gallinaginum, & ficedularum, & cornicum aucupia. Naſcitur radix dulcis, radix tinctoria, raphanum, " ſcordium, mandragora, lilium convallium, & ſiſon ", & ſiſon herba ea, quam amomum vocant, & aliæ medicinales herbæ nonnullæ. Hic circiter annum Chriſti M. D. VI. magna Gallorum ſtrages edita eſt. Sunt in hoc agro pagi *Pinguadum*, *Mutarium* a mutata ſede, *Clamiſta* quaſi penſilis, *Conſtanti-*

ſtantinum " Barra familia, ut de cognomine meo aliquid dicam, a *Barro*, hoc eſt *Elephanto*, deducto cognomine, vetuſtiſſima eſt: meminit hujus familiæ Cicero in Bruto de T. Bettutio Barro Aſculano oratore eloquentiſſimo loquens ". (3) Ex hoc oppido fuit *Fernandus Ritura* presbyter, vir imprimis integerrimæ vitæ, Latinis literis ſatis eruditus, poeta, itemque orator, atque etiam ſacri eloquii præco eximius. Inerat ei peracre ac facile ingenium, in edendis carminibus facilis erat, & elegans. Fuit & flagitiorum objurgator ſeveriſſimus, ac cunctarum virtutum ſimulacrum repræſentabat. " Cunctis circum populis ac primatibus charus erat ". Milliario ab oppido haud longe a Conſtantino pago locum ſibi delegit, cui nomen eſt *Comerconum*, ubi quieti ac literarum ocio commodius incumberet. Se enim mirificum doctrinæ laboribus addixerat, non parvamque ſibi bibliothecam comparaverat. Ibi beatæ Mariæ deiparæ ædem ſtatuit, cœnobiumque erexit, in quo cum *Nicolao Aloyſio Baronio*, & *Marco Candioto* presbyteris civibus ſuis probis itidem moribus refertis agebat. Ac primum, ne talentum ſibi a Deo præſtito abſtruſum retineret, literarum ludum aperuit, cujus ſchola cunctæ circum regioni patuit. Ad quem ſcilicet audiendum frequens hominum turma non epheborum modo, ſed trigeſimum etiam excedentium annum ingenti veneratione confluebat. Inde vero ſe ſe colligens adſpiravit ad potiora. Quandoquidem Dei obſequio ſe totum tradens, ejus eloquii concionator perſpicuus effectus eſt. Veſtibus cœruleis & ipſe & contubernales talotenus utebantur. Vitam cum morte commutavit nono Cal. Julii ſenio confectus a natali Domini anno M. D. xvi., diem obitus ſui ante præſagiens." Hunc ego puerulus novi, atque interim collobio indutum & Franciçæ, & Mileti audivi concionantem. Scripſit Commentarios in orationes Ciceronis recondita eruditione, ſcripſit & de Vita activa & contemplativa, & alia quædam: item poemata, quæ omnia poſt ejus obitum in manus alienorum pervenere. Hoc templum Juſpatronatus Fracicanorum eſt: quod cum Franciſcus ......, homo Samnis Miletenſis Epiſcopi Vicarius a Francicanis eripuiſſet, die conſecrationis templi hujus quę Nonis Auguſti celebratur, locatis clam a Scipione .... in Epiſcopali æde igneis machinis, dum altaris ſacra peragerentur miſerabiliter periit anno Chriſti M DLvii. Quare motus Epiſcopus jus ipſum Francicanis reſtituit ". Intus (4) *Arenæ* oppidum eſt edito loco ſitum, in cujus agro ingens olearum numerus eſt, ut ſilvæ prope videantur, unde & magna olei copia fit. Extant & caſtaneta ingentia, & ſilvæ, ad domorum tigna & navigiorum fabricam aptæ, fit & ſericum optimum, naſcitur ſaxifragia, & lapis molaris. Sunt in hoc agro pagi *Daſa* cum vino optimo, quaſi ſilvoſa, quod olearum ſilvæ ſint, quam ejuſdem nominis fluvius adlabitur: *Aquarium* cum mero non vulgari: *Simiatonum* itidem cum claro vino: *Lympidum*: *Brazaria* cum vino optimo: (5) *Potamia*, quod ſecus flumen ſit: *Melianum*: *Ceanum*, ubi gypſum e terra foditur, quo utuntur figuli ad vaſa linienda: & *Ierocarnum* cum fluvio eodem nomine, quod ſacram carnem ſignificat. Arenis ejuſque pagis incolæ vaſis ſupellectilibuſque ligneis conficiendis operam navant. Vbi Arenis ceſſeris, tenderiſque ad Occidentem (6)

Sore-

Soretum oppidum invenies a ſoro, hoc eſt acervo dictum cum mercatu annuo, *Altanum* Antonino Cæſari in itinerario, diſtat a Subſicino ideſt Beliſorto m. p. decem, ab Arenis quatuor. Quod Metaurus amnis torentinis & anguillis affuens præterfluit. Fiunt Soreti vina & olea clara, & ſilveſtrium animalium venationes: & gallinaginum, turdorum, phaſianorum, externarum, & ardearum aucupia. Sunt & herinacei, & teſtudines terreſtres & aquaticæ. Exciditur lapis molaris optimus frumentarius & olcarius. Eſt & ager hic frugifer, provenit terebinthus. Suntque pagi *Melicblocbia* a melle & cloazo abundo dicta: *Dynamis*, quod robur ſignificat & cjuſdem nominis amnis anguillis uber: hic corii hircini, caprini & arietini optime concinnantur, ut merito his palma detur: ſoleæ quoque perbene concinnantur. Fit vinum & oleum optimum: nec longe *Melanda* fluvius torentinis uber labitur. In agro hoc glandiferæ arbores agaricum ferunt, arnacem accolæ vocant, quem e quercu decerpunt, eoque in cibo utuntur. Non longe a Soreto (7) *Charida* oppidulum eſt, quod gratiam conferens ſignificat. Hic generoſum vinum naſcitur, fit & oleum laudatiſſimun. Extant & caſtaneta, & glandiferæ arbores, quercus agaricum ferunt. Sunt in hoc agro pagi, *Charopolis*, quod glorioſam urbem ſignificat, & *Petrejum*. Fiunt & venationes, quales Soreti. Inde ad meridiem tendenti (8) *Borellum* oppidum offertur edito loco ſitum quaſi aquilonare, borios enim aquilonem ſignificat. Quod *Metaurus* amnis navigabilis anguillis uber præterfluit, hic lutræ ſunt. Abeſt a freto m. p. ſex. Hic emporium quotannis celebratur. Ex hoc oppido fuit beatus *Randiſius* divi Bencdicti monachus Caſſini agens vir ſanctitate plenus. Qui dum ægrotaret beatum Stephanum protomartyrem cum innumerabili turba ad ſe venientem in viſione perſpexit, quod cum aliis recenſeret continuo e vita hac abiit. Borellenſis ager frumenti & aliarum frugum ferax eſt. Fiunt lina non vulgaria, naſcitur & ſpectatum vinum. Extant & pulcra nemora limonum, & malorum aureorum: ſubtus oppidum in hortis *Camilli Protoſpatarii* piſtacius arbor eſt, fert piſtacia, ſed inania, quod mas deſit. In hoc agro cepuria & fructus optimi fiunt. Sunt & herinacei & teſtudines aqueæ. Exciditur lapls molaris, qualis Soreti. Sunt pagi *Serrata* cum temeto bonitate præcipuo, " Pauli III. Romani Pontificis potu nobilitato ". Hic rubrica fabrilis naſcitur. *Candinonum*: *Belatonum*, quod floridam ſagittam ſignificat: *Stridanum*, quod ſignificat pingue, hic fons eſt falſam manans laticem & *Lauriana* a lauris dicta. Non longe eſt *Pretianum* puſillum caſtellum edito ſalubrique loco ſitum cum vino & oleo claro, & ficis laudatiſſimis, quorum magnus fit numerus. Sunt in hoc agro ſilvæ glandiferæ & caſtaneta ad porcos alendos opportuna. Eſt & *Feroletum* pagus ubi aqua ſulſurea ſcatet. Intus eſt (9) *Calatrum* oppidum imo loco in radicibus Apennini ſitum collibus undequaque circumſeptum, quod bonam uberemque terram notat, quod Metaurus amnis anguillis & torentinis gratiſſimi ſaporis fœcundus intermeat, ubi lutræ ſunt. Hic vina, olea, & ſerica probatiſſima fiunt. Et ſoleæ longe optimæ concinnantur, ut jure inter Calabras, & fortaſſe Italas etiam bonitate obtineant principatum, ut corii

hir-

hircini & arietini Dynamis. Harum ſolearum magnus numerus in Siciliam invehitur. Hic ſulfureæ aquæ ſcaturiunt, naſcitur ferrum, & lapis Phrygius. Eſt in hoc agro beati Eliæ abbatis templum olim divi BASILII monachorum Cœnobium, (10) nunc Minoritarum. Fuit hic beatus Elias divi Baſilii monachus patria Bovenſis, viguit beati NILI temporibus, cjuſque amicus fuit, cujus corpus hic eſſe creditur. Sunt in Calatrenſi agro " caſtaneta & " ſilvæ ad domorum tigna, ac ſupellectilia commodæ. Fiunt & venationes pulcræ ſilveſtrium animalium. Nec longe ab oppido vicus eſt *Micropolis* ab effectu. Et prope eſt (11) *Anogeum* caſtellum, quod juſſum & cœnaculum ſonat. In hoc agro lapis molaris exciditur frumentarius & olearius; ſuntque pagi (12) *Micopetum*, & *Tritantum*. Exinde eſt (13) *Quinquefrondum* caſtellum in Apennini radicibus, quod *Cherapotamus* fluvius anguillis uber præterfluit, quod ſalubre flumen ſignificat. Fiunt hic vina non vulgaria, & fructus optimi. Extant & horti nemoroſi limonum & malorum aureorum. Scaturiunt & ſulfureæ aquæ, fiunt venationes, quales Calatri. In ſilvis Laburnum arbor naſcitur. Inde eſt (14) (*h*) *Georgetum* oppidum in Apennini radicibus celſo tamen ſalubrique loco ſitum. Morgetum olim ſive Morgetia dictum a Morgete " Itali filio " conditum, ut ait Stephanus. *Georgium* vocat vulgus. In hoc agro *Melicblocbium* pagus eſt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Francica*. Oppidum nobile ex pluribus pagis, ut incolæ multitudine ac ſitu ab hoſtium incurſionibus tutarentur. Fundatum fuit, ut conjicere licet, Northmannorum tempore à Francis ducto cognomine; *Francus* enim Germanica lingua *liberum* ſonat. Vide Cluerium de antiquit. Germ. Cap. 2.

2. *Meum natale ſolum*. Quæro quid hic reponant ſive nuperus ſcriptor, ceteroquin eruditiſſimus, ſive quicunque alius, qui huic operi ſuccenſentes ſuppoſititium crediderunt? Sane hi Barrii opera non viderunt, ſed more pecudum alienis fabulis ſine criterio adſtipulati ſunt. Wadingus quoque alioquin ſcriptor celeberrimus *Gabrielem Barrium Francicanum a Francica* oppido *Franciſcanum* credidit errore ductus cujuſdam opuſculi, *de Vita Abbatis* Joachimi, ubi *Franciſcanus* pro *Francicano* mendoſe legitur; atque inter ſcriptores ſui Ordinis connumeravit. Scripſit quoque *Barrius*, ut ipſe teſtatur *libros tres pro lingua Latina*: *de Æternitate Urbis*: & *de Laudibus Italiæ*. Romæ in ædibus Populi Romani ann. 1571. in 8.

3. *Ex hoc oppido*. Fuit etiam *Antonius* ſive *Antoninus Aſta*, inſtituti Capuccinorum, nobilibus parentibus natus, vitæ Sanctitate conſpicuus. Obiit Polyſtinæ anno 1603. cæleſti viſione recreatus. Corpus ſuum triennio poſt incorruptum repertum eſt. Chron. p. 2. to. 2. & MS. Gualt. *Petrus* ejuſdem inſtituti vitæ integerrimus, obiit Roſſani magna ſanctitatis fama. MS. Gualt. *Julius Cæſar Commercius* Medicus celeberrimus Philippo II. Regi acceptiſſimus quem a morbo pediculari ſanavit, obinde privilegio certam ſummam ex emporio

Francicæ exigendi donatus. Topp. & MS. Mart. *Stephanus Carlevalius* Ordinis Minimorum Generalis emeritus anno 1584. doctrina & pietate clarus. Chron.

Noſtris vero temporibus *Antonius Laſilica*, amicus noſter, bonis literis inſtructus. In Diœceſi Miletenſi.

4. *Arenæ oppidum.* A Northmannis, ut par eſt credere extructum, ſeu potius reſtauratum. Vide Tutin. hiſt. Magn. Juſtit. Patria fuit S. *Laurentii* inſtituti Baſiliani. Agreſt. in Vit. S. Baſil. *Aloyſii de Arena* in bello clariſſimi. Pontan. & MS. Gualt. *Joannis Nicolai* in Hydruntino bello contra Turcas militum Ducis ſtrenuiſſimi. Amat. In ead. Diœceſi. In hoc agro eſt *Ceanum* pagus, de quo Barrius, Patria *Joſephi Sirjoanni* viri doctiſſimi qui librum edidit Etruſco ſermone *L' Apoſtrofo interdetto* Venetiis anno 1714.

5. *Potamia* A flumine ducta voce; ποταμὸς *potamos* namque *flumen* ſignificat. Hic extat imago S. *Franciſci Xaverii* Soc. Jeſu miraculoſe depicta anno 1661. plurimis clara miraculis typis evulgatis. Leopoldus Imperator impetratæ valetudinis teſtimonium ſtatuam argenteam obtulit ann. 1665. cum epigraphe ad ſtylobatem: *D. Franciſco Xaverio Potamenſi Thaumaturgo Patrono de ſe regniſque ſuis optime merito ob receptam valetudinem gratus hoc mnemoſynon poſuit devotiſſimus cliens Leopoldus Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ Rex, Romanorum Imperator*, ut ex *MS. Mar.* In ead. Diœceſi

6. *Soretum*. A Græco Σωρείω *cumulo*, quaſi oppidum aliis oppidulis cumulatum, ut conjicere licet. In ead. Diœceſi.

7. *Charida*. A Græco Χάρις *gratia*. Modo oppidum ſatis habitatorum habet. In ead. Diœc.

8. *Borellum*. De fundatione hujus oppidi ſilent ſcriptores. Si autem incolis credere licet, a quodam duce Locrenſi tempore ſecundi belli Punici extructum contenditur: alii putant a Northmannis, ſeu ab iis potius auctum. Utut ſit, viſuntur ibidem monumenta varia antiquitatem & magnificentiam præſeferentia. Multæ familiæ nobiliſſimæ inde alio tranſmearunt. Huc pertinet *Paulus Leontius* Regi Ferdinando apprime charus muneribuſque auctus, ut ex Diplomate VI. Kal. Decembris 1486. MS. Gualt. *Franciſcus Zungaro*, & *Martinus* Minorita Sanctitate & literis clari. Amat. In Diœceſi Miletenſi.

9. *Calatrum*, Oppidum nobile, Civitati par, a Græco καλὸς quod *bonum* ſignificat. Quando extructum fuerit, incertum; vetuſtiſſimum tamen exiſtimatur, & reliquiis Tauriani locupletatum. Gens culta, atque humaniſſima eſt. Extabant in hoc agro plura Baſiliani inſtituti cœnobia quæ injuria temporum diruta in Commendas ceſſerunt. Harum una Clementis XI. Summi Pontificis munificentia ſub titulo SS. Salvatoris inſignitus fui, ac S. Mariæ Lauretanæ Præpoſitura. Vicus extabat ſupra Calatrum *Ghilena* nuncupatus in monte vulgo *di Sfarà* Abbatiæ SS. *Salvatoris* ſubjectus, qui interiit. *MS. Mart.* Fiunt Calatri ficus qui ceteros Calabriæ ſuperant bonitate, ac temeta optima. Sunt & pulcherrima templa, inter quæ illud S. Mariæ a Valle in ſolo Lateranenſi fundatum *MS. Mart.* Fui ego Calatri anno 1729. Hic primo pellis, quæ vulgo *Cordoana* dicitur

tur, concinnata fuit a quodam *Cordiano* opifice, a quo nomen ſumſit. Hic etiam primo *Capuccinorum* nomen audiri cœpit, quod poſtea huic inſtituto ceſſit. Habetur enim in Chronicis: *Pueri Galatrenſes clamabant*: *Fugite Capuccini*, *fugite Capuccini*.

10. *Nunc Minoritarum*. Cœnobium hoc inſtituto Capuccinorum ceſſit, ubi præcipue regularis obſervantiæ viget diſciplina. Hinc fuit *Benedictus ejuſdem* inſtituti Sacerdos, ſanctæ vitæ vir, qui mortuum ad vitam revocavit. *MS. Gualt.*

Fuerunt ex hoc Oppido viri in omni virtutum genere conſpicui, ut par eſt credere, tametſi temporum injuria & ſcriptorum inopia ad noſtram memoriam non pervenerint. Fuit & *Gregorius Paſſalia* poeta celebris Maraſioti Chronicon carmine auſpicatus, ut videre eſt initio ejuſdem operis. In Diœceſi Mileten.

11. *Anogeum* Vulgo *Anoja*. Ex hoc loco fuit *Franciſcus Vitalis* Minorita Epiſcopus Cephaledienſis ann. 1455. MS. Gualt. Tametſi Roccus Pyrrhus Nojam in Apulia, ſeu verius in Lucania, repetat. *Hieronymus Arruzolus* Carolo V. Imperatori acceptiſſimus muneribuſque auctus, ut ex Diplomate ann. 1530. MS. Gualt. & Mart. *Salvator* Minorita Guardianus Hieroſolymitanus ſtrictioris obſervantiæ, ſanctæ vitæ vir. Chron. MS. ann. 1680. In ead. Diœc.

12. *Micopetum*. Vulgo *Maropati*: Patria *Andreæ* Minoritæ Theologi celeberrimi. In ead. Diœceſi.

13. *Quinquefrondum*. Oppidum vetuſtiſſimum a Locrenſibus extructum, Muſarum templo famoſum, Tauriani ruinis auctum, arce ac mœniis munitum. Extabat hic celebre monaſterium Baſiliani inſtituti ſub titulo S. Philippi de Argirò, quod poſtea in Commendam ceſſit, qua ab eodem Clemente XI. ſummo Pontifice inſignitus fui. Ex hoc oppido fuit *Nicolaus* inſtituti Capuccinorum laicus vitæ ſanctitate, & miraculis clarus, ſæpe ecſtaſi, diviniſque illuſtrationibus recreatus. Obiit ann. 1570. Chron. & Pauluc. *Salvator Varrone* Soc. Jeſu eruditione conſpicuus edidit opus *Istoria del Veſuvio*, aliaque apud Alegamb. & Topp. In ead. Diœc.

14. *Georgetum*. Vulgo S. *Giorgio*. A monaſterio inſtituti Baſiliani nomen oppido immutatum; nam S. Georgii protectione mirabili a Saracenorum direptione ſervatum fuit incolume ann. 986. *Altani* ruinis, quod a *Georgeto* 3. m. p. diſtabat, auctum. Hoc autem *Altanum* ab alio, cui *Soretum* ſucceſſit, diverſum; cujus adhuc rudera in Apennini radicibus conſpiciuntur, crediturque ſedes Epiſcopalis fuiſſe, *Tanum* ſeu *Tannum* fortaſſe Anonymo Ravennati. Fuit ex Georgeto *Lucas* Abbas Generalis Cæleſtinorum ann. 1534. orator, & Theologus celeberrimus. Chron. & MS. Gualt. *Thomas Maria Amendolia* Dominicanæ familiæ Theologus, edidit librum *de Sacramento Pœnitentiæ*. Meſſanæ 1687. In ead. Diœc.

Ex Altano, quod Totila in *Caſſinianum* mutavit, creditur a nonnullis fuiſſe S. *Euſebius* Papa & Martyr. Omnes Græcum faciunt, ſed ex quo loco fuerit non indicant. Ciaconius autem, & Oldoinus, Caſinianenſem ſcribunt. Ego vero ad *Coſanum* ſeu *Coſam* vulgo *Caſſano* ſpectare puto. Vide adnot. lib. V. Cap. XVIII.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Soretum Oppidum*. Putatur a nonnullis *Altanum*, ex Antonino; nam in alto ſitus eſt loco, a quo ad *Hipponium* eſt iter. Nunc *Sorito*.

(*b*) *Georgetum Oppidum*. Nunc Sanctus Georgius. Creditur a Barrio *Morgetum* a *Morgete* conditum, ſed non video cur hoc ſibi perſuaſerit; nam verba Stephani nihil ad rem.

CAPUT XVI.

De Polyſtina, Roſarno, & Geolia olim Metauria, ubi de Steſichoro, & Oreſte.

Eſt ager hic paſcuis aptus. Subtus eſt (1) *Polyſtina* oppidum, quod robur, magnamque vim ſignificat, quod *Cherapotamus* fluvius torrentinis, & anguillis uber influit, & juxta *Bracalis* fluvius alter labitur. Diſtat a freto m. p. octo, affluit bonarum aquarum ſcaturiginibus. Fit optimi ſerici copia, fiunt cepuria clara, ac lina laudata, vina item optima naſcuntur. Nundinæ bis annis ſingulis celebrantur. Laudantur & hujus oppidi ſepatiæ candelæ, & telæ. Fiunt in hoc agro phaſianorum, & externarum, & coturnicum aucupia. Inde eſt (2) *Roſarnum* oppidum a freto m.p. duobus ſepoſitum, a Nicotera quatuor Quod Metaurus amnis navigabilis adlabitur, cujus, ut alibi diximus, meminit Strabo. Inter hujus oppidi cepuria pepones laudantur, inter legumina vero ciceres, craſſi ſunt & coctibiles. Fit & ingens phaſeorum copia. Extant & teſtudines aqueæ. In hoc agro ſilva extat nobilibus herbis medelæ aptis referta, ubi, præter ceteras, crocus ſilveſtris, reuponticum, tragium, & ſiſon quæ amomum a pharmacopolis dicitur, erumpunt. Eſt & (*a*) *Felum* pagus *Hipporum* Antonino Pio in itinerario, abeſt ab Altano ideſt Soreto m. p. decem. Poſt Roſarnum (3) *Geolia* oppidum ſe ſe offert, quaſi gemma, paulum a mari ſemotum, diſtat a Roſarno m. p. ſex, (*b*) *Metauria* ſive (4) *Metaurum* olim dicta a Metauro amni, qui haud longe ab eo fluit. De quo meminit Strabo, qui duos fluvios Metauros in hac ora poſt Medmam non nimium inter ſe diſtantes ſcribit: *Poſt Metaurum* inquit *Metaurus alter occurrit, & ejuſdem nominis ſtatio*. Metaurus hic Rheginorum agrum a Locrenſium olim agro diſcriminabat. Hunc Cato in Originibus, ut mox oſtendam, *Paccolinum* vocatum refert, & ex ſeptem fluviis, quibus Oreſtes a matricidio ſe expiavit, ſeptimum eſſe ait, fines Rheginorum atque Taurianum diſpeſcentem. Taurianum Rheginorum erat cum omni hac regione Alecem amnem uſque, Metauria vero, & Medama, & Hipponium, & item Temeſa Locrenſium. De Metauria oppido meminit Mela, qui illud inter Taurianum & Medamam locat. Locrorum ædificium, ait Stephanus, licet Solinus illud a Zanclenſibus Peloponneſi populis conditum ſcribat. Ex hac urbe fuit *Steſichorus* muſicus & poeta lyricus, filius *Euphemi* Metaurienſis, licet quidam ipſum Medmæum dicant. Fuit unus e novem lyricis. Hic, ut quidam volunt, in Sici-

Siciliam cum uxore & filiis trajiciens Himeræ habitavit : hinc quidam ipſum Himeræum putarunt , ut Pythagoram Calabrum putarunt Samium, quia pater ejus cum uxore & filiis Samum incoluit. Fuit (5) Steſichorus Pythagoræ, & Phalaridis tyranni ævo. Cujus etiam filiæ poemata edidere . Luſcinia , ait Plinius libro decimo , in ore Steſichori cecinit infantis , mirabili auſpicio ſummum eum poetam futurum præmonſtrans. De hoc Suidas ſic ait:
„ Steſichorus , ut nonnulli volunt , ex Metauria Italiæ civitate
„ natus eſt olymp xxxvii, obiit autem olymp qinquageſima ſexta „
" ſenecta ætate quintum & octogeſimum annum agens". Habuit fratrem *Mamertinum* geometria peritum , & alterum *Helianactam* legislatorem . Sunt ejus poemata Dorica lingua libri vigintiſex . Dicunt autem ipſum cum ſcripſiſſet vituperationem Helenæ excecatum fuiſſe , & rurſus cum laudem Helenæ ſcripſiſſet ex inſomnio (6) palinodiam feciſſe , & viſum recepiſſe . Appellatus eſt autem Steſichorus, quoniam primus conſtituit chorum ad cantum citharæ, alioqui antea vocabatur *Tiſias*. Plato etiam in Phædro inquit:
„ Eſt autem his , qui confabulando peccant , expiatio , quam
„ Homerus non novit , ſed Steſichorus ; oculis enim privatus ob
„ Helenæ vituperationem non ignoravit cæcitatis cauſam , ut
„ Homerus, ſed utpote muſicus eam agnovit . Itaque ſtatim illa fe-
„ cit carmina :

Num verus ſermo ille fuit ?
Nec navibus altis exiſti fugiens ,
Nec adiſti pergama Troje .

Atque ita edito poemate, quam palinodiam, ideſt cantum contrarium vocant, confeſtim viſum recuperavit amiſſum. Meminit de Steſichoro Ovid. & Hor. libro quarto car. Steſichori , inquit , graves camœnæ . De quo Quintilianus libro decimo ait : „ Steſichorus
„ quam ſit ingenio validus , materiæ quoque oſtendunt , maxima
„ bella , & clariſſimos canentem duces , & epici carminis onera
„ lyra ſuſtinentem , reddidit perſonis in agendo ſimul loquendoque
„ debitam dignitatem: ac ſi tenuiſſet modo. „ Hic (ait Ariſtoteles rhetoricorum libro tertio) in Locris dixit , non oportet eos con-
„ tumelioſos eſſe , quia cicadæ non cantant defectus, ideſt cum patiun-
„ tur injuriam , non murmurant „." Suadebat enim principibus nequid nefandum agerent, ne cicadæ canerent defectus, hoc eſt, ne populares homines murmurarent ". Fuit & *Ameriſtus* Steſichori frater geometra. De quo Proclus libro ſecundo ait : „ Thales geometriam
„ apud Aegyptios repertam in Græciam tranſtulit , multa quidem
„ invenit , multorum autem principia ſibi ſuccedentibus enarravit .
„ Alia quidem univerſalius , alia vero ſenſibilius attingens . Poſt
„ hunc autem Ameriſtus Steſichori poetæ frater tanquam qui geo-
„ metriæ ſtudium tetigit deguſtavitque memoratur , cujus Hippias
„ quoque mentionem fecit , veluti in geometria gloriam reportantis.
„ Poſt hos Pythagoras eam philoſophiam, quæ circa ipſam geometriam
„ verſatur liberalis doctrinæ figuram commutavit , altius ipſius prin-
„ cipia conſiderans , immaterialiterque , & intellectiliter theoremata

„ per-

„ perſcrutans. Qui ſane eorum etiam, quæ explicari in geometria non
„ poſſunt, tractationem, mundanarumque figurarum conſtitutionem
„ invenit„. Non longe a Metauro amni eſt portus Oreſtis, *Ravagoſum* appellant accolæ, cujus meminit Plinius, licet locorum ordinem confundat. Meminit & Strabo, qui Metaurum fluvium, & ejuſdem nominis ſtationem ſcribit. Cum enim Oreſtes oraculo admonitus ut in ſeptem fluviis ſe ablueret, Rhegium petiit ſecum illuc Dianæ Faſcelidis portans ſimulacrum, in eiſque ipſis ſe abluit fluviis, ut Probus in Bucolica Virg. ſcribit, ubi ſic ait: „ Oreſtes poſt parri-
„ cidium furens reſponſo didicit, quod deponeret furorem, ita de-
„ mum ſi recuperata ſorore Iphigenia ablueretur fluvio quod ſeptem
„ fluminibus confunderetur, diu vexatus cum in Taurica Iphigeniam
„ reperiſſet, venit ad fines Rheginorum, illique invento flumine elutus
„ eſt„. Hujus autem fluminis, apud quod purgatus eſt Oreſtes, Varro meminit rerum humanarum libro decimo ſic: „ Juxta Rhegium
„ fluvii ſunt continui ſeptem Lapadon, Micodes, Eugion, Staſteros,
„ Polme, Melciſſa, Argeades, in his a matris nece dicitur purga-
„ tus Oreſtes, ibique diu fuiſſe enſem, & ab eo ædificatum Apol-
„ linis templum, cujus loco Rheginos cum Delphos proficiſcerentur re
„ divina facta lauream decerpere ſolitos quam ferrent ſecum„. Item (c) Cato in originibus tertio ait „ Rhegini Taurocini vocantur de fluvio,
„ qui præterfluit. Id opidum Aurunci primo poſſederunt, ideſt, Achei
„ Troja domum redeuntes In eorum agro fluvii ſunt ſex, ſeptimus fi-
„ nis Rheginorum atque Taurianum diſpeſcens, fluvio nomen Paccoli-
„ nus. Oreſtem autem cum Iphigenia, atque Pallade dicunt maternam
„ necem expiatum veniſſe, & non longinqua memoria eſt, cum in
„ arbore enſem viderint, quem Oreſtes abiens reliquiſſe dicitur, Fa-
„ ſcelidis autem Dianæ„ Lucilius quoque in tertio *Satyrarum* meminit ſic: „ Et ſæpe quod ante optaſti, freta Meſſanæ, & *Rhegina*
„ videbis mœnia, tum Liparas Faſcelinæ templa Dianæ „. Geolia mercatus annuus celebratur. Eſt Geolienſis ager frugifer. Mare hoc piſcoſum eſt, ubi, præter ceteros piſces magna trichiarum captura *fit*, quæ in cadis ſale condiuntur. A Geolia Geolienſis ſinus dicitur, *qui* a Vaticano ad Cænidem protenditur. Poſt Paccolinum hoc eſt Metaurum amnem *Tauriani* oppidi veſtigia viſuntur, paululum a mari ſemota.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Polyſtina*. A quodam *Polyxena*, cui Fridericus Imperator oppidum largitus eſt, nomen ſumpſit; prius namque *Marina* nuncupabatur, vulgo *S. Marina*. Quod accitis undique accolis impenſe auxit; unde & cognomen ſuſcepiſſe putandum eſt. πολυξένη ſiquidem multitudinem advenarum ſonat. Vide *Maraſiot*. In hoc agro antiquorum monaſteriorum inſtituti Baſiliani, quæ jam interierunt, rudera conſpiciuntur, nempe S. Mariæ de Ruvo, S. Mariæ de Placet, S. Mariæ de Carbonara, S. Barbaræ, S. Petri, & S. Eliæ.

Fuerunt ex hoc loco *Sigiſmundus Mangiaruna* Epiſcopus Opedenſis ann. 1537. Ughell. *Placidus* bis Abbas

bas Generalis Cæleſtinorum ann. 1516. & 1525. Catal. Congr. *Hieronymus Maraſiotus*, Minorita typis vulgavit opus *Croniche di Calabria* in 8. emendatum auctumque iterum edidit Patavii ann. 1601. Veruntamen majori plauſu exceptum fuiſſet, ſi caſtigatius ſimpliciuſque. Vide Leon. Allat. in Inghiram. Edidit quoque opuſcul. *De arte reminiſcentiæ* Venetiis 1605. *Adnotationes in Euangelia* 1606. in 4. *De arcanis numerorum*. Wading. & MS. Gualt. Item *Della gran religione e bontà de' Sereniſſimi Re di Spagna e dell' eroiche azioni degli Spagnuoli* Neap 1626. in 4. Top. *Antonellus Maraſiotus* Muſicæ peritiſſimus. Maraſ. *Dominicus* Franciſcanæ reformatæ familiæ, ſanctæ vitę vir. Chron. MS. ann. 1680. *Franciſcus Longus* in utraque lingua doctiſſimus. Maraſ.

Joannes Baptiſta Dominicanæ familiæ ſanctitate & pœnitentia clarus. Act. Capit. gen. ann. 1644. *Joſeph Nocera* Presbyter doctrina & morum integritate conſpicuus. Spera lib. 4. *Antonius Morri* Minorita Epiſcopus Liparitanus. Vide Amat.

Noſtris vero temporibus, *Antonius Condomitti* Domicanæ familiæ acris ingenii vir, doctrina & moribus clarus, multa ſcripſit, ſed morte præventus publici juris facere non potuit: edidit tamen tomos duos *in primam ſecundæ Divi Thomæ* Neapoli. Sunt & Polyſtinæ alii quamplurimi in utroque Jure, Theologia, Medicina, atque eruditione clariſſimi. Multis ab hinc ſeculis oppidum hoc ſub dominio eſt nobiliſſimæ Milanorum familiæ. In ead, Diœceſi.

2. *Roſarnum*. Ex *Scunnii* civitatis ab Agarenis deſtructæ ſub Pontificatu Clementis II. ann. 1047. Reliquiis extructum, ut autumat Collenucius lib. 3. Dictum eſt autem *Roſarnum* a roſarum, florumque copia, ut incolis placet. Siquidem pro inſignibus arce roſa ſuperimpoſita utuntur. Fuit ex hoc loco *Hieronymus Muſitanus* Dominicanæ familiæ doctiſſimus, qui ſcripſit *de Divinis auxiliis*, ſed imprimendi poteſtas denegata fuit ann. 1621. MS. Gualt. Vide Topp. in ead. Diœceſi.

3. *Geolia*. Aliis *Jovia*, *Joba* & *Zoa*. Vulgo *Gioja*. Anno 1444. & 1625. depopulata. MS. Gualt. In ead. Diœc.

4. *Metaurum*. Prope *Geoliam* etiamnum rudera inviſuntur antiquiſſimæ civitatis.

5. *Fuit Steſichorus*. Hæc de eo Tzezza epigr. 25 Ἀβάριδι δὲ σύγχρονος καὶ τῷ Πυθαγόρᾳ *Abaridi autem contemporaneus erat atque Pythagoræ*. Vide lib. IV. Cap. XX.

6. *Palinodiam feciſſe*. Hanc fabulam tetigit & Horatius Od. XVII. in Epod ad Canidiam, ſic ſcribens:

Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,
Fraterque magni Caſtoris, victi prece
Adempta vati reddidere lumina.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Felum pagus*. Nunc *Santo Fili* prope *Sortum*. Credunt omnes una cum Barrio eſſe *Hipporum* Antonini Pii.

(*b*) *Metauria*, *ſive Metaurum oppidum*. Nunc *Gioja*. Ita omnes.

(*c*) *Cato in Originibus*. Non eſt Cato, ſed Joannes Annius.

CA-

CAPUT XVII.

De Tauriano, ubi de B. Phantino aliiſque viris ſanctitate conſpicuis, ac de Droſio aliiſque Oppidis & Pagis Opedum uſque.

TAURIANUM, ſive (1) *Tauriana* civitas his locis " ſtetit, & interiit, e cujus reliquiis excitata eſt civitas SEMINARIA. Erutum autem fuit Taurianum B. Nili temporibus ", cujus meminit Plinius, itemque Pomp. Mela, qui ipſum inter Mataurum, & Scyllæum oppida locat, meminit & Stephanus, *Tauriana* (inquit) *urbs, a qua Taurianus civis*. A quo oppido piſcem quendam nomen ſumſiſſe Athenæus libro ſexto refert. Scribit enim Taurianum obſonium. *Thimos*, inquit, *Taurianus a Tauriano oppido piſcis qui Taurianus eſt appellatus*. Plinius autem libro trigeſimoſecundo, *Taurianus*, inquit, *alii xiphiam vocant*. Et rurſus xiphiam, ideſt, gladium roſtro mucronato eſſe, ab hoc in oceano naves perfoſſas mergi. Inveniuntur quandoque qui delphini magnitudinem excedunt, ait idem libro nono. Hos Strabo Galeotas appellat, vulgus piſces Spatos vocat. De quorum captura mox. Fuit Taurianum Sedes Epiſcopalis, *Georgius* Taurianus Epiſcopus interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ. Et (2) *Theodorus* Epiſcopus Taurianus interfuit Synodo Nicænæ ſecundæ. Meminit de hac Epiſcopali Sede Beatus Gregorius Papa lib. 1. epiſtola ad Paulinum Epiſcopum Taurianenſem cui commendat Eccleſiam Liparitanam: meminit idem ad Petrum Diaconum de ipſo Paulino Epiſcopo Taurianæ civitatis Provinciæ Brettiorum, quo Epiſcopo ex hac luce ſublato idem Gregorius Taurianenſem Eccleſiam commendat Joanni Epiſcopo Scylatico. Et in decretis Gregorii Papæ tertii, qui fuit anno a virgineo partu Dcc. xxxv. fit mentio de *Opportuno*, Epiſcopo Taurienſi, licet mendoſe legatur Metaurienſe. Ex hac urbe fuit beatus (3) *Phantinus* abbas Monachus divi Baſilii, verlumen. Hic primo cujuſdam civis ſui equiſo fuit, ejus vitam civis quidam ſuus Græce ſcripſit: Qui in æde divi Phantini, quæ non procul a Parma oppido extat, ſepultos eſſe ait beatos Joannem, & Gregorium Epiſcopos Taurianos. Floruit autem beatus hic Phantinus beati Nili ſeculo, de quo ſuo loco dicemus. Cujus mutua benevolentia beatus Phantinus ingenti ſuavitate ac delectatione fruebatur. Quem beatus Bartholomæus in vita beati Nili celebrem appellat: præerat beati Mercurii monaſterio. De quo Bartholomæus ipſe ita ſcribit: „ Beato Phantino ecſtaſis „ contigit, verius fuit mutatio dexteræ Excelſi, qui vere propheta „ fuit, atque uti Jeremiam audivimus capite ac mento abraſo Hieruſalem in luctibus verſantem obambulaſſe, atque exiſtimationem „ delirantis ſtulti de ſeipſo exhibuiſſe, ad eundem modum erat vide„ re hunc celebrem virum, vereque prophetam ac beatum effectum „ eſſe. Sive enim ſenſibilem Calabriæ vaticinans deſtructionem, ac miſe-

„ ran-

„ randam Agarenorum invaſionem, ſive omnimodam virtutis everſio-
„ nem, ac monachorum ad vitia declinationem atque vulgaritatem,
„ quod magis credendum eſt. Verum & ipſe obambulabat luctibus de-
„ plorans eccleſias, monaſteria, libroſque. Has quidem dicens aſinis
„ & burdonibus repletas eſſe ac coinquinatas: Hæc vero igne combuſta
„ ſunt, inquit & pereunt: Hi vero quod araneis pleni ſunt & evanue-
„ runt, fracti ſunt, neque deinceps habemus quos legamus. Cum au-
„ tem videbat aliquem e ſuo monaſterio cœnobitam, ut mortuum
„ eum lugebat, dicens: Ego te fili interfeci. Hæc & hujuſmodi fa-
„ ciebat ac loquebatur. Nec ſub tecto ſtare, ſed ſub dio; nec cibum
„ guſtare volebat, ſed per deſerta oberrans vivebat agreſtibus oleribus.
„ Hæc in maximam triſtitiam induxerunt beatum Nilum (tunc enim
„ in ea crypta prope monaſterium beati Mercurii commorabatur aram
„ habente beato Michaeli Archangelo dicatam) ac pene nocte, &
„ die lugebat & ipſe beatus Nilus boni ſocii, amici, & cooperatoris
„ privationem. Sæpe illum ſecutus eſt, ut ei ſuaderet, quo ad mo-
„ naſterium reverteretur, & illic conquieſceret. Ipſe vero ejus mo-
„ nitis parere noluit dicens: Qui in monaſterio habitant non ſunt mei
„ cœnobitæ: ſi enim eſſent, mecum lugerent. At contra me furentem
„ ac mente captum vocant. Scito igitur dilecte pater quod ad ſupe-
„ riorem regionem emigrabo, atque ibi perficiar, & ad monaſte-
„ rium meum non amplius revertar. Atque ita beatus fecit, ut dixit,
„ apprehendens locum, quem Deus ante omnia ſecula illi præfinivit „.

Ejus feſtum agitur (4) nono Cal. Aug. Hunc Franciſcus Maurolycus Siculus Syracuſas repetit, & ejus parentes Fantum & Deodatam martyres fuiſſe Sicula vanitate nugatur. Erat in eodem monaſterio beatus *Lucas* frater beati Phantini, illius prudentia, & vita ſimilis, & ad gubernandum idoneus, ac ſacrarum literarum mediocriter eruditus. Quem invitum beatus Nilus una cum ceteris ejus monaſterii monachis beato Phantino in monaſterii regimine ſuffecit. Erat etiam in eodem monaſterio beatus *Zacharias* magnæ virtutis ac ſanctitatis vir, quem beatus Bartholomæus Angelicum appellat, cujus quoque benevolentia beatus ipſe Nilus fruebatur. Non longe ab hoc monaſterio erat aliud monaſterium (erat nempe tum Calabria altera Ægyptus monachorum parens) cujus nomen beatus Bartholomæus ſubticuit. Arbitror id eſſe, quod eſt Melichlochiæ, de quo mox, in quo monaſterio degebat beatus *Ioannes* abbas beati Nili ævo vir cum ſacris literis longe eruditus, tum ſanctitate plenus, quem beatus Bartholomæus Magnum appellat. Hic lectioni incumbebat aſſidue præſertim Divi Gregorii Nazianzeni, eamque aliis ediſſerebat. Hunc beatus Nilus veluti Joannem Baptiſtam venerabatur: ita ut ſæpe vel veſtigia pedum ejus ingenti devotione exoſcularetur, eumque ſacræ ſcripturæ dubia conſulebat. quæ ille ſapientiſſime & doctiſſime elucidabat. Erutum autem fuit Taurianum ab Agarenis, Mauris, Carthaginienſibus impia inter ſe inita ſocietate ac magno exercitu comparato adjuvantibus Siculis, beati Nili ævo, quo & alia & Calabriæ, & Lucaniæ, & Apuliæ oppida everſa ſunt. Ob quam vaſtitatem, quia civitates quædam civibus vacuæ remanſerunt Epiſcopales ſedes in alia oppida

tranſlatæ ſunt,aut aliis adjunctæ. Supra Geoliam (5) *Droſium* caſtellum eſt,quod rorem ſignificat Et ſupra eſt(6) *Terranova* oppidum nobile edito loco, quaqua verſum rupibus ſeptum in Apennini radicibus, quod *Marnus* fluvius adlabitur torentinis uber, ubi lutræ ſunt. Abeſt a freto m p. decem : oppidum vetuſtum eſt, ſed poſt Calabriæ vaſtitatem ab hinc annos ſexcentos noviscolonis ſuſceptis ſic appellatum eſt. Hic emporium nobile in annos ſingulos celebratur , fit & optimi ſerici ingens numerus. In templo divæ Catharinæ duæ ſpinæ Coronæ dominicæ, & fruſtulum ligni crucis , & columnæ , in qua Chriſtus fuit flagris cæſus aſſervantur : Item fruſtula pepli beatæ Mariæ Virg. Matthæi Apoſtoli, Blaſii , Chriſtophori , & aliorum ſanctorum . Id oppidum in ſpecula exiſtens magna planitie gaudet , quæ frumenti & aliarum frugum ferax eſt, & pabulis apta. Hic vina præclara naſcuntur, fiunt & lina laudatiſſima duum generum,quæ indigenæ maſculina & feminina vocant, fit & cannabis, fiunt & pulcra aucupia phaſianorum, exrernarum , perdicum , & aliarum alitum , in montibus venationes ſilveſtrium animalium. Sunt in hoc agro pagi (7) *Rigiconum*, *Leonum* , (8) *Martinum* cum cepuriis claris, ubi aquæ calidæ ac ſulfureæ ſcaturiunt , *Martinum* iterum , *Chreſtoum* quod bonum & utile ſignificat , *Vatonum* a vateo abundo , (9) *Radicina* oppido par , " cum linis nobilibus . Ex hoc pago eſt *Ioannes Jacobus Bombinius* Latinis literis eruditus ". *Iotrinonum* quaſi medicinale cum linis optimis." Ex hoc pago fuit *Antonius Floceanus* Jureconſultus eximius noſtra ætate, qui Neapoli magnæ fuit exiſtimationis " : *Baracadum* " quod *breve* ſignificat " cum mercatu annuo, *Cortiladum*, *Galatonum* ab eventu fortaſſe , galatonus enim lactentem puerum ſignificat: *Scrophonium* , *Molochium* , quod molle notat , & *Mol chium* iterum cum emporio . Dein eſt *Caſtellacum* puſillum caſtellum .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Taurianum* . Civitas vetuſtiſſima, de qua Plinius lib. 3. cap. 5. *Portus Herculis*, *Metaurus amnis*, *Taurianum oppidum* , *Portus Oreſtis*, & *Medma* . Ejus tamen origo ignoratur, & an a quodam *Tauro* Duce, an a *Tauro* Aſiæ monte, an vero a *Metauro* flumine ducta voce , incertum.

2. *Theodorus*. In ſecunda Synodo Nicæna ſub Hadriano I. adverſus Iconoclaſtas habita act. VII. hæc de eo leguntur: *Sedentibus bis ante ſacrum ambonem templi Sanctiſſimæ, & almæ Eccleſiæ , quæ cognominatur Sophia, præſentibus & audientibus glorioſiſſimo & magnificentiſſimo duce Petrona clariſſimo Conſule , & Petro Patricio , & comite Imperatorii obſequii , præterea Religioſiſſimis Archimandritis , præſidentibus & Monachis eo ordine qui in præcedenti actione eſt annotatus , propoſitis ſanctis & inviolatis Dei Euangeliis, Theodorus Sanctiſſimus Epiſcopus Taurianes inſulæ Siciliæ acceptam in manibus editam definitionem legit .* Ubi notandum *Calabriam* etiam nonomine *Siciliæ* appellari, ut adnotavimus in Anaſtaſ.Biblioth.ſub Agathone, de quo inferius redibit ſermo.

Fuit etiam ex hoc loco *Marcianus* Pre-

Preſbyter a S. Gregorio creatus Epiſcopus Hieracenſis, cui etiam cauſam Cleri Rhegini contra Bonifacium Epiſcopum delegavit. Epiſt. lib. 6. & Ughell.

3. *Beatus Fantinus*. Tres Fuere hujus nominis viri Sancti: *Fantinus* Calaber, quem aliqui Conſentinum faciunt, ut videre eſt in Monaſterio Cryptæ Ferratæ agri Tuſculani, *Georgii* & *Brienne* filius, de quo in menologio Græco a Cardinali Sirleto in Latinum ſermonem tranſlato. *Fantinus Taurianenſis* Joannis & Thedibiæ filius, de quo hic agit Barrius. *Fantinus* itidem *Taurianeſis*, *Fantii* & *Theodatæ* martyrum filius, quem aliqui inſulſe Syracuſis repetunt, ubi aliquando degit; ſed vel ex Mandreſio ſcriptore Siculo, qui codicem citat Petri Epiſcopi Taurianenſis, conſtat Taurianenſem fuiſſe. Hic poſt reditum a Syracuſis, *Taurianum* civitatem ſuam ad Chriſtum convertit, ibique Sanctitate ac miraculis clarus ad ſuperos evolavit IX. Kal. Auguſti.

Fuerunt etiam ex hoc loco Sancti Martyres *Nivitus*, *Cantianus*, *Candidus*, *Chryſogonus*, *Attheon*, *Quintianus*, *Protus*, *Theodulus*, & *Cantionilla*, ut conſtat ex antiquiſſimo codice MS. quod extat in Monaſterio Baſiliano S. Eliæ, & MS. Gualt.

4. *Nono Kal. Aug.* In Martyrologio Baſiliano notatur X. Kal.

5. *Droſium*. Diſtat a mari 3. m. p. Ad equites Hieroſolymitanos pertinet.

6. *Terranova*. Olim *Sappominulium*. Hæc nobilis civitas non tam belli calamitatibus, quam inteſtinis ſimultatibus plurimum paſſa eſt, præſertim anno 1579. Hic dicitur *Gaſpar a Foſſo* Archiepiſcopus Rheginus primam Synodum provincialem celebraſſe.

Fuerunt ex hoc loco *Thomas Philipponus*, & *Thomas Montileonus* Dominicanæ familiæ morum integritate conſpicui, obruti ſunt Soriani in terræmotu ann. 1659. MS. Mart. *Dominicus* Auguſtinianæ familiæ librum edidit: *Brevis longa methodus medendi*. ex eod. *Philippus Morettus* militum dux ſtrenuiſſimus, Carolo V. Imp. acceptiſſimus, obſidioni Tunetanæ interfuit ann. 1535. atque in expeditione Oſtienſi clarus, obiit in patria ſua, ubi & ſepulcrum extat in Eccleſia S. Catharinæ Congregat. Cæleſtinorum cum epigraphe.

PHILLIPPO MORETTO
TUNETANA IN EXPEDITIONE
SUB CAROLO V. CÆSARE PEDI-
TUM DUCI ET IN BELLO OSTIENSI
MILITARI PRÆSTANTIA CLA-
RO JACOBUS, FERDINANDUS,
MUTIUS, ET MARCUS ANTO-
NIUS FILII PATRI BENEMERENTI.
ANNO MD. LXXII.

Franciſcus Cangemus Auguſtinianæ Familiæ edidit librum *de morbis curandis* Romæ 1658. aliaque. Topp. *Franciſcus* ex Franciſcana reformata familia multis Romanis Pontificibus charus, doctrina, pietate, & prudentia conſpicuus. Obiit Romæ ſenio confectus anno 1597. ut ex Chron. par. pr. lib. X. *Ioannes Franciſcus Gualterius* ſcripſit quædam. MS. Gualter. *Ioannes Leonardus Burgheſius* Muſicæ peritiſſimus, ſcripſit quædam: ex eod. *Joannes Romæus* inſtituti Capuccinorum ſanctæ vitæ vir, ſpiritu prophetiæ afflatus. Obiit Calatri ann. 1473. magna ſanctitatis fama. Chron. *Julius Mantineus* Congregationis Cæleſtinorum Abbas Generalis emeritus. Obiit ann. 1680. MS. Mart. *Marcellus Stillitanus* Romanæ Cu-

Curiæ Præſul integerrimus Ms. Gualt.

Paulus Gualterius a Molochio Archipresbyter & Parochus ſummæ eruditionis vir, optime de Calabria meritus, edidit librum, *Il glorioſo trionfo, e leggendario de' Santi Martiri di Calabria* Neap. 1630. in 4. Topp. Multa ſcripſit ad Calabriæ hiſtoriam pertinentia, ejus MSS. apud heredes aſſervantur, utinam edenda, quæ nos ſæpius in hoc opere laudare contigit. Obiit IV. Kal. Decembris 1655. ſeptuagenario major, diverſus, ut puto, ab alio *Jo: Paulo Gualterio* Altimontano de quo ſupra lib. II. Cap. III. num 2. *Vincentius Manerius* Carthuſianus, eruditione & pietate clarus, edidit librum *de Paſſione Chriſti* heroico carmine concinnatum, Neap. 1540. & *de Aſcenſione* carmine Sapphico, aliaque apud Tutin. & Topp.

7. *Riziconum*. Ex his ſeptem jam interiere, nempe *Cortiladum*, (ex cujus reliquiis conſtructum eſt *Caſtrum novum* vulgo *Caſalnuovo* anno 1616. quod modo ſatis habitatorum habet, *Chreſtoum*, *Leonum*, *Bracadum*, *Pitura*, *Carbonarium*, & *Caſtrum novum*. Civitas cum aliquot pagis ad Opedenſem; aliorum pars ad Rhegienſem, pars vero ad Miletenſem Diœceſim pertinent.

8. *Martinum*. Vulgo *S. Martino della Piana*. Pagus vetuſtiſſimus. Hic erat *Vallis Salinorum*, vulgo *Piana di S. Martino*, ubi Carolus, Salerni Princeps aciem inſtruxit. *Summont.* Hic identidem inter Honorium IV. Pontificem & Carolum I. Andegavenſem 3. Kal. Aprilis 1283. de Regno conventum eſt. Capit. regn. fol. 331. Hinc fuerunt *Franciſcus*, & *Angelus* inſtituti Capuccinorum ſanctitate vitæ & miraculis clari. Obiit ille ann. 1574. hic vero Mileti 1572. Chron. p. 2. t. 1. In Diœceſi Miletenſi.

9. *Radicina*. Ex hoc loco fuit etiam *Bonaventura* inſtituti Capuccinorum laicus vitæ puritate & miraculis conſpicuus: obiit octogenarius V. Kal. Martias 1575. cæleſti viſione recreatus. Chron. p. 2. t. 1. *Joannes Franciſcus Gemellius Carera* M. C. V. Judex emeritus. Hic literis & militia clarus totum peragravit orbem, & ſuæ peregrinationis librum edidit *Giro del Mondo* novem tomis diſtributum Neapoli 1700. Vivit modo *Dominicus Sfarapetra* Presbyter eruditione clariſſimus, amicus noſter.

CAPUT XVIII.

De Opedo & Seminaria Civitatibus, Parma & Balnearia, aliiſque Oppidis & Pagis, ac de Scylla & Charybdi.

Supra eſt (1) OPEDUM civitas, ſedes Epiſcopalis, in radicibus Apenini edito ſalubrique loco ſita, opem incolis dans, inter duos amnes *Trecotium* & *Madam*, torentinis & anguillis fecundum, quæ eſt undique vallibus cincta. Hic nobiles nundinæ quoto quoque anno celebrantur Ager hic cuncta incolis ſuggerit neceſſaria, nam frumenti & aliorum frugum ferax eſt, & paſcendis gregibus aptus & irriguus, ubi egregia equorum armenta æſtivo tempore pabulantur.

tur. Fiunt olea & vina, & ſerica nobilia. Sunt in hoc agro pagi (2) *Varapodum* oppido par cum emporio, quaſi gravis ſtabiliſque pes, *Chrotonum* quod laudem ſonat, *Treſilicum*, *Meſinadum*, & *Sargonadum*. Hic olivæ ad amygdalarum magnitudinem craſſæ, & carnoſæ conditæ in cupis optimæ ſunt eſu. Nec longe eſt (3) *Chriſtina* caſtellum humili loco ſitum in radicibus Apennini, quod ejusdem nominis fluvius præterfluit. In hoc agro ſilvæ glandiferæ ſunt ad porcos alendos opportunæ, nec non ſilvæ ad domorum tigna, ac ſupellectilia, & ad navigiorum fabricam aptæ: fiunt venationes, quales Calatri, fit & oleum nobile, olivæ ad amygdalarum magnitudinem craſſæ & carnoſæ conditæ in doliolis optimæ ſunt eſu. Sunt in hoc agro pagi (4) *Pedaulum* quaſi pinguis pes, vel puerorum aula, cum linis optimis, quæ Alexandrinis minimum invident: *Sidum* cum emporio annuo, quod aſſulam, ſcandulamque ſignificat, itidem cum linis optimis, qualia Pedauli fiunt, (5) *Georgia*, quod agricolationem ſonat, *Cocypedonum*, quod puerorum ploratum notat, *Lobricum*, & *Sitizanum*, a Sitizo *nutrio* dictum, ubi marmor naſcitur. Hi pagi Græci ſunt: & rem divinam Græca lingua ac more faciunt; in quotidiano vero ſermone Latina & Græca lingua utuntur. Exin ad meridiem proficiſcenti (6) *Synopolis* oppidum ſe ſe offert in Apennini radicibus edito, ſed penſili loco, quod *Vadus* fluvius torentinis & anguillis uber adlabitur. Ex (7) hoc oppido fuit beatus *Paulus* Minorita, cujus corpus Nicoteræ quieſcit. In hoc agro caſtaneta ſunt, & pagi *Euphemia*, (8) *Præcopum*, *Synopolis* Græcus pagus cum mercatu annuo. (9) *Aquarium*; ubi naſcitur vinum nobile, fit optimi olei ubertas; hinc etiam olivæ ad amygdalarum magnitudinem craſſæ & carnoſæ ſunt, quæ conditæ in cadis optimæ ſunt eſu. Non longe a Synopoli *Coſiletum* tenue caſtellum eſt. Inde (10) *Melichlochia* oppidum, ubi olei optimi copia ingens fit, & olivæ quales Synopoli. Hic emporium in annos ſingulos celebratur. Eſt & beati *Eliæ* Abbatis divi Baſilii monachi templum, cujus corpus Calatri eſſe exiſtimatur. Dehinc (11) SEMINARIA civitas offertur *Tauriani* reliquiæ a freto m. p. tribus ſemota declivi loco orientem ſolem ſpectante. Nam poſt Tauriani vaſtationem populus ea clade ſuperſtes cum ſuo Pontifice huc ſe contulit, perſtetitque hic Epiſcopalis ſedes annis plurimis. Sed Rogerius Guiſcardus & hanc, & Hipponiatem ſedem Miletum tranſtulit, quod tum & Hipponiates, & Taurianenſis, qui huc conceſſerat, populus exiguus eſſet. Nunc autem & Hipponium, & Seminaria clara oppida ſunt, ac ſatis populoſa. Quare utrique Epiſcopalis ſedes reſtituenda eſſet, remanente Mileti ſua. Nam nunc Miletenſis diœceſis ingens eſt, ut in tres diœceſes commode diſtribui poſſit. Fit hic ſerici & olei probatiſſimi copia, olivæ craſſæ, & carnoſæ ſunt, quales Melichlochiæ. Fiunt telæ nobiles, naſcitur vinum non vulgare, & gypſum ſpeculare, fiunt aucupia phaſianorum, externarum, & aliarum alitum. Haud procul eſt beati *Philareti* ædes divi Baſilii monachorum cœnobium, ubi ipſius Philareti brachium, & beati Eliæ ejus magiſtri caput aſſervantur. Fuit beatus hic Philaretus divi Baſilii monachus hujus regionis accola, ejus magiſter fuit, ut dixi, beatus Elias. Feſtum beati Philareti octavo idus Aprilis cele-

celebratur. Subtus oppidum *Metaurus* amnis excurrit. In hoc agro pa-
gus eſt(*a*) *Anna Decalſtidium* Antonino Pio in Itinerario cum olei optimi
copia, & olivis craſſis & carnoſis, quales Seminariæ. In hoc agro uſ-
que *Cænidem* crocus ſilveſtris affatim provenit. Inde eſt (12) *Parma*
oppidum ſupra mare cum oleo nobili, diſtat a Geolia m. p. ſex. Non
longe eſt beati Phantini delubrum, olim beato Mercurio dicatum di-
vi Baſilii monachorum monaſterium, ad quod beatus *Nilus* mona-
chalem habitum ſuſcepturus acceſſit, ubi tunc plerique ſancti viri erant,
ac præter ceteros, erat beatus *Phantinus*, beatus *Zacharias*, beatus
Lucas, & beatus *Philaretus*: Supra oppidum mons eſt ſublimis mari
imminens, hic ſpecus eſt, in quo beatus Elias Abbas ſolitariam vitam
interim degere ſolebat, quam interdum etiam beatus Nilus incolebat.
Parmæ retia thynnaria ſunt, eſt enim mare hoc piſcoſum, ubi thyn-
ni & xiphiæ, & murenæ, & auratæ, & congii, aliique nobiles piſces
capiuntur. Capitur Coralium. Poſt Parmam (13) *Balnearia* oppidum
offertur, cum ſtatione, mare alluitur, edito loco ſita inter duos amnes
Catianum & *Stalaſſam*, abeſt a Parma m. p. ſeptem. In phano divæ
Mariæ pleræque ſanctorum reliquiæ aſſervantur, inter quas eſt fruſtu-
lum crucis dominicæ, & tabulæ, in qua Dominus cœnavit, & veſtis
beatæ Mariæ Virg. Poſt Balneariam ad tertium lapidem *Crateis* fluvi-
us in mare cadit, cujus meminit Plinius, qui ait, *Crateis amnis* (*b*)
mater, ut dixere, Scyllæ. Id quoque ſcribit Solinus, itemque Ovidius Meth.
libro tertiodecimo, meminit & Virgilius in Cyrim, & Homerus Odiſ.
libro duodecimo. " Fingunt enim Poetæ Glaucum deum marinum
Scyllam Phorei, & Crateidis nymphæ filiam adamaſſe". Dehinc (14)
Scyllæum oppidum occurrit, mari incumbit, ſupra *Scyllæum* promonto-
rium, ſublime ſaxum, diſtat a Balnearia m. p. ſeptem, arx eſt hic
loci natura & inde manu ſatis munita. De quo Strabo libro ſexto ait:
" Scyllæum excipit ſaxum ſublime, quod humilem a tergo tellurem
" abluentibus undis habeat, in Cherſoneſi faciem, quam Rheginorum
" tyrannus Anaxilaus ædificato munivit muro, ut Tuſcis navale ſtrue-
" retur, & prædonibus navigandi per euripum facultatem interciperet."

Craſſus, ut ait in eo Plutarchus, Spartacum in hac Rheginorum
cherſoneſo exercitum ſtatuentem, loci naturam diligenter contemplatus
foſſa & muro intercluſit. Iſthmum enim muro clauſit, & Spartacum
a continenti disjunxit. Et licet opus magnum eſſet & perdifficile, brevi
tamen temporis ſpatio ex tranſverſo iſthmi utrinque ad mare pertingen-
tem trium millium paſ. cum dimidio foſſam quindecim pedum latitu-
dine atque altitudine totidem duxit, ſuperque eam murum con-
ſtituit robore atque altitudine mirandum. Hæc primo Spartacus con-
temnere, ac nullius omnino momenti ducere ſimulabat. Inde vero
deficientibus commeatibus, cum jam nihil in cherſoneſo ſupereſſet,
quod ad victum ſuppeditaret, noctem obſervans nebulis obſcuram &
vehementer ventorum flatibus turbulentam, non magnam foſſæ partem
abſciſſis arborum ramis, ac ſuperinjecto aggere complevit, & ſic Craſ-
ſum fruſtratus evaſit. Scyllæi, ait Solinus, (*c*) Ulyſſes Minervæ
templum extruxit. Hic Dionyſius Apher Scyllæum Minervæ pro-
montorium nuncupat. Dictum eſt autem Scyllæum a (15) *Scylla* monſtro,
ut

ut poetæ fingunt. In ſuperiori enim parte promontorium id humanam effigiem, in inferiori vero plures refectos ſcopulos ſub radicibus cavernoſos habet, intra quos dum æſtuoſum mare ingreditur, ab iis refractum tumultuando canum latratum, & luporum ululatum ſonat ac repræſentat. (16) Hinc poetæ fabulantur monſtrum eſſe virgineam faciem pubetenus, reliquam vero corporis partem piſcium vel canum, atque luporum habens. Hinc igitur fabulæ *Scyllam* & (17) *Charybdim* peperere, hinc latratus auditus, hinc monſtri credita ſimulacra, dum navigantes magnis vorticibus pelagi diſſidentis exterriti latrare putant undas, quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Hanc cecinere Homerus Odyſ. libro duodecimo, & Virgilius Æneid. libro tertio, & Ovid. Meth. lib. tertiodecimo & ſequenti. Hic Vlyſſes, ait Dyctis Cretenſis, inter Scyllam & Charybdim mare vorticoſum ſæviſſimum & illatas ſorbere ſolitum naves fabulam ſic eſt interpretatus: „ Scyllam ferunt virginem „ pulcherrimam, quam Glaucus Antedonis filius amavit, quem Cir- „ ces Solis filia diligebat, irataque Scyllæ, fontem in quo lavari ſoli- „ ta erat, venenis infecit. Vbi illa deſcendens ab inguine lupis cani- „ buſque marinis inſerta eſt „. Scylla enim Græce quaſi Scyllon dicta eſt, quod nos Latine confuſionem dicimus. Et quid confuſio niſi libido eſt? Quam libidinem amat Glaucus. Glaucus enim Græce luſcitioſus dicitur, unde & glaucomata dicimus cæcitatem. Ergo omnis, qui luxuriam amat cæcus eſt; nam & Antedonis filius dictus eſt, Antedon enim Græce quaſi Antidon, quod nos Latine contraria videns dicimus. Ergo lippitudo ex contraria viſione naſcitur. Scylla enim in modum ponitur meretricis, quia omnis libidinoſa canibus lupiſque inguina ſua neceſſe eſt miſceat. Iuſte ergo lupis & canibus miſta, quia neſcit ſua alienigenis devorationibus ſaturare ſecreta. Sed hanc odiſſe Circe dicitur: Circes manus dijudicatio & operatio nuncupatur, Laborem enim manuum & operationem libidinoſa mulier non diligit, ſicut Terentius ait; *A labore proclivem ad libidinem, accepit conditionem, dehinc quæſtum occipit* Nam Ulyſſes innocuus tranſit qui libidinem ſapientia contemnit. In Scyllæo agro nobile vinum naſcitur, (*d*) *melvaſium* dictum, quale naſcitur Cretæ. In hoc mari, ut dixi, piſcium, & præſertim galeatarum, ideſt Xiphiarum magna piſcatio fit. De quorum captura ita Strabo libro primo ſcribit: „ De geleatarum piſcatione, quæ circa Scyllæum tractum inſtituitur, manentibus in „ ſtatione frequentibus remorum duorum ſcaphis, ſpeculator quidam „ communis ſuperne inſtat, duos ſingulæ ſcaphæ tenent, alter navigat, „ alter haſtam habens ſedet in prora Cum primum vero ſpeculator ſuper- „ eminentiam galeatæ ſigno indicat, belluæ vero ſupra mare pars ter- „ tia eminens fertur, ſcapha propius appellitur, deinde jacto manu „ telo vulnus incutitur. Tum evulſa ſine cuſpide de corpore haſta, „ quod telum ſane eſt hamatum ut educi facile queat, apteque infixo „ ei funiculo, appenſum fauciatæ acclinant belluæ, donec agitata ſuf- „ fugienſque laſſatur. Tunc in terram deducunt, aut intra ſcapham „ accipiunt. Quod ſi in mare telum exciderit, haud ſane perit. Eſt „ nanque vel e quercu, vel ex abiete compactum, adeo quod quer- „ na gravitate demerſum, deinde in ſublime relatum facile poſſit

„ ap-

„ apprehendi . Contigit autem interdum & remigem in ſcapha „ per magnum geleatarum gladium vulnerari. Et cum inſtar apri belluæ „ vigeat impetus, aſperrime fit ipſa venatio„. Thynni enim cum gregatim præter Italiam acti elabuntur, & in Siciliam attingere prohibentur in majores incurrunt belluas, ut puta delphinos, canes, aliaſque balenis ſimiles, equorum venatione canes & galeotas pinguefcere, quos xiphias ideſt gladios appellari ferunt. Vnde Homerus Odyſ. xii.

Illic circa Scyllam & ejus ſcopulum piſcoſum
Delphinorum canumque indagatrix, & ſiqua apud Græcos eſt balena:

De bonitate gladii piſcis hujus & Byzantini maris Archeſtratus apud Athenæum lib. ſeptimo ait:

Accipito gladii accedens byzantia fruſta
Vertebramque ipſam poſtremam: eſt optima nanque
In Siculo ponto circa oſtia ſumma Pelori.

Canem vero marinum Nicander, Athenæo lib. eodem referente, Lamiam & Scyllam vocari inquit. Laudatur & Latus piſcis in hoc mari. Athenæus lib. eodem ait: *Latum optimum naſci in Italia ſcribit Archeſtratus hunc in modum:*

Italiæ nemoroſa Latum ſibi præbeat ora,
Quod Scyllæus habet epulum mirabile portus:

Eſt, ait Athenæus, hic piſcis candidiſſimus, atque optimus, ſuaviſſimuſque quacunque ratione fuerit conditus.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Opedum*. A Græco, ut puto, ὀπηδὸς *comes*. Dicitur etiam *Oppidum*. Civitas incertæ originis, ex reliquiis Metauriæ & Tauriani, ut credere par eſt, vel extructa, vel aucta. Anno 1059. a Rogerio Comite obſeſſa, & ann. 1577. peſtilentia vexata. MS. Gualt. Hinc fuit *Chryſoſtomus Palumbus* Congregationis Cæleſtinorum doctiſſimus, ſcripſit *Chronicon Monaſterii de Caſaluce* in Campania MS. Gualt. *Barnabas* ex monacho Baſiliano Epiſcopus ann. 1338. *Nicolaus* ex Archidiacono item Epiſcopus ann. 1352. Ughell. *Franciſcus Grimaldi* Cler. Regul. doctrina clarus. Amat.

2. *Varapodum*. Patria *Matthæi* ex Franciſcana reformata familia ſanctæ vitæ viri. Chron. MS.

3. *Chriſtina*. Vulgo S. *Criſtina*. Ex hoc loco fuerunt *Deſiderius Mediopica* Carmelita Theologus celeberrimus, interfuit Concilio Tridentino, mox Epiſcopus Boſanus in Sardinia, inde tranſlatus ad Eccleſiam Ugentinam in Regno Neapolitano, obiit 1593. Ughell. & MS. Gualt. tametſi nonnulli ridicule Siculum faciant. *Hieronymus Barlingous Bellotta*, & *Ludovicus* ex reformata Franciſcana familia morum integritate clari. Chron. MS. ad ann. 1680. *Hieronymus Mediopica* ter apud Regem Hiſpaniarum Orator. MS. Gualt. In Diœceſi Opedenſi.

4. *Pedaulum*. Hinc fuit *Catharina Rechichia* eximiæ pulcritudinis & caſtitatis exemplar, quæ a perditiſſimis hominibus in diſcrimen adducta

vel

vel vitæ vel pudicitiæ, Lucretia Romana major, mori maluit quam fœdari. Gualt. in Martyrol. 31 Januar. *Joannes Germanus* Presbyter eruditione conſpicuus, edidit librum *Super Vaticiniis S. Malachiæ*, Neap. 1674. MS. Mart. In ead. Diœceſi.

5. *Georgia*. Vulgo S. *Giorgia*. Olim Γεώργια, quod Latine *Sacroſanctam* ſonat. Cœpit autem appellari *Georgia* anno 1628; ut ait Paulus Gualterius auctor ſynchronus, Sancta in Patronam adſcita. Hinc fuit *Hieronymus* inſtituti Capuccinorum Sacerdos, qui anno 1561. dum peſtilentia per agrum Rhegienſem graſſaretur, ægros verbo Dei, atque Eccleſiæ Sacramentis muniens, victima charitatis occubuit, Sanctitate & miraculis clarus. Chron. Eſt in Diœceſi Opedenſi.

6. *Synopolis*. Seu verius *Sinopolis* a Sinone Northmanno, ut Gualterio placet, extructa, vel reſtaurata Σινόπολις namque *Sinonis civitatem* ſonat. Extat fons nobilis aquarum nitroſarum. Hic B. Mariæ Virginis icon miraculis celeberrima religioſiſſime colitur. In Diœceſi Miletenſi.

7. *Ex hoc oppido*. Fuere quoque *Franciſcus* inſtituti Capuccinorum laicus ſanctæ vitæ vir. Obiit ann. 1606. cæleſti viſione recreatus. Chron. *Octavius Camerarius* Medicus celebris, ſcripſit quædam P. Cajet. to. 1. de Sanct. Sic. *Nicolaus Carbone* Juriſconſultus edidit librum *Practica practicarum &c.* Venet 1590. *Scipio de Gregoriis*, & *Camillus Carnevalius* eruditiſſimi Maraſ. & Amat.

8 *Præcopum*. Vulgo *S. Procopio*. Patria *Hyacinthi Garcæa* Grammatici celeberrimi, qui noſtris temporibus librum edidit pro addiſcenda lingua Latina utiliſſimum, *Ingenioſa Apis* Neap. 1710. ſæpius recuſum & Commentarios in Hymnos ſacros. In ead. Diœceſ.

9. *Aquarium*. Ab aquis nomine ducto. Stemma enim hujus loci flumen eſt, quod illac præterfluit. Hinc vel ex alio *Aquario* Arenarum fuit *Heronymus* inſtituti Capuccinorum verbi Dei præco celeberrimus, qui Conſentinæ Provinciæ diu Sanctitate vitæ & miraculis præfulſit. Chron. p. 2. to. 2. ad ann. 1595. In Diœc. Mileten.

10. *Melichlochia*. Vulgo *Melicoccà*. Ex hoc loco fuit *S. Lucas* inſtituti Baſiliani Epiſcopus Iſulanus, ſanctitate & miraculis clarus, ut colligitur ex vetuſtiſſimo codice MS. Græce exarato, quod aſſervatur Meſſanæ in Monaſterio SS. Salvatoris. Conjicere autem par eſt, Sanctum Epiſcopum acceptiſſimum fuiſſe Rogerio Comiti, qui Epiſcopatum Iſulanum impenſe auxit. Vide Ughell. *Bernardus Spina* Juriſconſultus & Prætor Civitatis Januæ. MS. Gualt. *Michaelangelus Falvetta* Presbyter muſicæ peritiſſimus in Cathedrali Eccleſia Meſſanenſi Muſicorum præfectus circa ann. 1695. MS. Mart. *Petrus Gammacurta* ex Principibus Ardurii Congreg. B. Petri de Piſa, Campanellæ diſcipulus, memoriæ arte & doctrina clarus. Nonnulli tamen Ardurium repetunt. Obiit Romæ in Conventu S. Honuphrii ann. 1689. ſeptuagenarius Topp. Hoc oppidum ſub ditione eſt equitum Hieroſolymitanorum.

11. *Seminaria*. Civitas nobilis, quaſi Seminarium non tam rerum ad vitæ commodum, quam illuſtrium virorum ad gloriam. Cum enim major pars Tauriani tunc temporis floren-

tiſſimi,atque a Saracenis deſtructi huc confluxiſſet, non tam divitias quam virtutes adduxit. Evenit autem anno, ut ex Protoſpata colligitur 986. in quo tota fere Calabria depopulata eſt.

Fuerunt ex hoc loco *Philippus Spinellius* ex Comitibus Seminariæ Archiepiſcopus Coloſſenſis, mox Epiſcopus Polycaſtrenſis & Cameræ Apoſtolicæ Clericus, inde Nuntius Apoſtolicus ad Rodulphum Imperatorem, & Vicelegatus Romandiolæ, tandem poſt tot exantlatos labores *S.* R. E. Cardinalis tit. *S.* Bartholomæi ad Inſulam Tiberinam creatus a Clemente VIII. poſtridie Nonas Septembrias 1603. & anno 1605. Epiſcopus Averſanus. Obiit ann. 1616. quinquagenario major. Ciacon. & Oldoin. to. 4. tametſi Gualterius in ſuo Ms. Chriſtinam repetat. *Jacobellus* Minorita Epiſcopus Bovenſis ann. 1441. Obiit Romæ 1443. Ughell.

Barlaam ex monacho Baſiliano Epiſcopus Hieracenſis ann. 1342. de quo Barrius in ſuppl. infra lib. III. Cap. V. Hic Imperatori Conſtantinopolitano Andronico Palæologo juniori acceptiſſimus Græcos omnes ſchiſmaticos qui eum oderant ſemel atque iterum profligavit, præcipue ann. 1341. in Synodo Conſtantinopolitana coram Imperatore & Joanne Patriarcha. Sacra prophanaque eruditione nulli ſecudus, Leontium Theſſalonicenſem, Bucatium, Paulum Peruſinum, Petrarcham, alioſque docuit. Scripſit contra Græcos Epiſtolas quinque, de Primatu Papæ, Ethicam Stoicorum, aliaque apud hiſtoricos ingenii ſui acerrimi præclariſſima monumenta. Extant & Ms. varia Viennæ in bibliotheca Cæſarea. Vide Nicephorum Gregor. lib. 2. Ughell. in dicta Diœceſi n. 12. Philipp. Cypr. Bucat. in genealog. lib. 15. Philipp. Bergom. Voſſ. Leon. Allat. Topp. alioſque. Fuit & alius *Barlaam* Epiſcopus Hieracenſis natione Conſtantinopolitanus; quem aliqui Calabrum dicunt, & ex duobus unum faciunt.

Angelus Jerace Minorita ſanctæ vitæ vir, Cœnobii Bethlehemitici Guardianus emeritus, anno 1610. Terræ Sanctæ Vicarius, ann. 1614. a Summo Pontifice paulo V. in Ægyptum legatus, & S. Sepulcri Guardianus, a barbaris cæſus occubuit. Ms. Gualt. ubi laudat hiſtoriam Seraph. Gonzag. *Dominicus Anania* ex Dominicana familia ſanctæ vitæ vir, obiit *Soriani* in terræmotu ann. 1659. cum aliis, de quibus alibi. Ms. Mart. *Dominicus Cianciaruſius* ex Dominicana itidem familia edidit opuſculum *L' Umiltà non finta* Meſſanæ recuſum ann. 1690. Ms. Mart. *Vincentius Martelluccius* ejuſdem familiæ, ſanctæ vitæ vir. Amat.

Franciſcus Silveſtrius, dux militum in Meſſanenſi bello ann. 1674. ut ex ſæpius laudato Ms. Dominic Martyre auctoris ſynchroni *Franciſcu Supravia* Philoſophus & Medicus peritiſſimus ſcripſit *de Natura rerum* adverſus Peripateticos. Maraf lib. *4*. Cap. 30. *Franciſcus Martellius* Comes Palatinus Ms. Mart. *Franciſcus Torneſius*, Muſicus & Poeta celebris, Civitatis Meſſanæ Secretarius Ms. Mart. *Petrus* inſtituti Capuccinorum Sacerdos Sanctitate & miraculis clarus. Obiit ann. 1576. octogenarius, prænunriato mortis die. Gualt. *Joannes* ejuſdem inſtituti laicus vitæ ſanctitate & pœnitentia conſpicuus. Obiit centenario major magna Sanctitatis fama: corpus mirabili odore ac ſudore per-

perfuſum triduo inſepultum jacuit, ut confluentibus fieret ſatis. Chron. ann. 1593.

Julius de Alexandris Dux militum Ms. Mart. *Joſeph* ex Franciſcana reformata familia vitæ integerrimus Chron. *Ms. Jacobellus Francus* Comes Palatinus, ut ex inſcriptione quæ extat in Eccleſia PP. Conventualium.

SALVATORIS JESV CHRISTI TRANSFIGVRATIONI DICAVIT, ET SIBI ET SVIS A FVNDAMENTIS OPE DIVINA EREXIT JACOBELLVS FRANCVS, ANTONII FILIVS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA MILES ET COMES PALATINVS ET CANONICVS MILETENSIS 1555.

Scipio Chiricus Dux militum Ms. Mart. *Thomas Speranza* Caroli V. Imperatoris familiaris ut ex Diplomate ann. 1549. MS. Gualt. *Joannes Baptiſta Modius*, Medicus celebris, unus ex primis filiis S. Philippi Nerii, de quo infra; tametſi alii Seberinatem faciant, Calabrum tamen nullus inficiatur. Vide infra lib. IV. Cap. IV. n. 1. In Diœceſi Miletenſi.

12. *Parma*. Nunc vulgo *Palme*. Pagus olim ex reliquiis Tauriani inhabitari cœptus; nunc oppidum nobile eſt ſatis habitatoribus plenum. Ex hoc loco fuit *Antonius* Minorita, celebris concionator, ubi & cœnobium ædificavit. Gonzag. hiſt. Seraph. & MS. Gualt. In Diœceſi Miletenſi.

13. *Balnearia*. Non ſemel civitas appellata. Vulgo *Bagnara*, a balneis ducto vocabulo. Hæc ſive Civitas, ſive oppidum a Northmannis extructa ſub Rogerio Comite, & ab iiſdem inhabitari cœpta eſt an. 1085. Ubi primo Eccleſiam cum Monaſterio ſub titulo *S. Mariæ* & SS. Duodecim Apoſtolorum ædificarunt, quæ ad Canonicos Regulares S. Auguſtini aliquando deſcivit, tum ad Ordinem Florenſem, inde nempe ann. 1470. ad Canonicos Lateranenſes, & ſub Sixto IV. ann. 1471. ad Capitulum Lateranenſe, quod Civitatem ſive oppidum vendidit *Jacobo Ruffo* ann. 1579. ut ex inſtrumento & actis Capitularibus. Hæc Civitas ſive oppidum multis privilegiis gaudet, ut ex Diplomatibus Caroli III. ann. 1381. Joannæ II. 1432. Alphonſi 1443. & Regis Ferdinandi de Aragonia 1503. in eodem Archivo aſſervatis. Juriſdictio ſpiritualis pertinet ad Priorem Conventus S. Dominici, qui ibidem præſidet, ut ex Indulto Sixti V. Nonas Majas 1588.

Hic natus eſt, ut ait Dominicus Martyre in ſuo MS. *Thomas Ruffus* ex Ducibus Balneareæ inter nobiliſſimas Italiæ familias eum Majoribus ſuis coruſcans, S. R. Eccleſiæ Cardinalis, atque Archiepiſcopus Ferrarienſis, de S. Sede Apoſtolica optime meritus, ejuſque nepotes *Antonius* Cameræ Apoſtolicæ Clericus, & *Joſeph* omnigena eruditione clariſſimus, Epiſcopus Licienſis.

Clemens Blaſius Dominicanæ familiæ doctrina & morum integritate clarus. Obiit Romæ ann. 1656. Topp. *Franciſcus* ex reformata Franciſcana familia ſanctæ vitæ vir. Chron. MS. *Marcus de Philippis*, Poeta, in *Tragœdia S. Catharinæ* aliiſque pœmatibus celebris. Maraſ. *Antonius* inſtituti Capuccinorum vitæ ſanctitate conſpicuus. Amat.

14. *Scylleum*. Vulgo *lo Sciglio*. Nonnulli ſcriptores ob Calabræ geographiæ imperitiam *Scylleum* cum *Scylaceo* aliquando confundunt, cum alterum ab altero ſatis diſcriminetur.

15 *Scylla*. Si Græcis credatur ἀπὸ τῦ

σκύλλειν *a vexando* dicta eſt. Sed Græci, ut alibi diximus, omnia antiquitatis monumenta ſuſque deque habentes corruperunt. *Scylla* ſiquidem non a Græca ſed a Punica voce סקול *Scol* ideſt *exitium* deducitur. Vide Bochart. in Chanaan lib. 1. Cap. 28. Heraclitus, quem Leo Allatius in Latinum ſermonem tranſtulit hæc de *Scylla* ait: *Eam narrant prænavigantes exedere. Sed fuit ſcortum non inelegans inſulare, habebatque penes ſe voraces ac impudentis oris paraſitos, cum quibus peregrinos devorabat, inter quos & Ulyſſis comites exhauſit: Ulyſſi vero veluti caſto non nocuit.*

16. *Hinc poetæ fabulantur.* Virgilius in Cyrim hæc de *Scylla* cecinit, tametſi de opuſculo hoc nonnulli dubitent an Virgilii ſit.

Quæ Colophoniaco Scyllæ dicuntur Homero
Ipſe Cratem matrem, ſed ſive hanc. ſive Erichthei,
Sive illam monſtro genuit grandæva biformi,
Sive eſt neutra parens, atque hoc in carmine toto,
Inguinis id vitium Veneris deſcripta libido.

Et Propertius lib. 4. eleg. 4.

Quid mirum in patrios Scyllam ſæviſſe capillos
Candidaque in ſævos inguina verſa canes?

17. *Charybdim.* Multi putant *Charybdim* ſcopulum eſſe ſicut & *Scyllam*, ſed hallucinantur, cum ſit vortex ex adverſo *Scyllæ*. Græci ut moris eſt ἀπὸ τȣ̃ χάινειν, vel χάσκειν ab *biando* & ῥύβδειν *impetuoſe* derivant; ſed rectius ab Hebraica voce compoſita חור־אובדן Chor-Obdan ideſt *foramen perditionis* deducendum putamus. Vide Bochart. in Chan. lib. 1. Cap. 28. Unde proverbium invaluit, *Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim*: & de iis dicitur qui dum quærunt periculum minus evitare, in majus incidunt.

Fuerunt ex *Scyllæo* viri in omni virtutum genere, ſanctitate præcipue, celebres. Sancti Martyres *Speratus*, *Martialis*, *Aquilinus*, *Citinus*, *Beturius*, *Felix*, *Lactantius*, *Januarius*, *Generoſa*, *Beſſia*, *Donata*, & *Secunda*; omnes hi Carthaginem ducti ſub Saturnino Præfecto ſanguinem pro Chriſto fuderunt & Martyres Scyllitani appellati ſunt. Vide *Martyrolog. Nautkeri*, *Baron. alioſque*, tametſi nonnulli ad novam Carthaginem vulgo *Carthagena* in Hiſpania referant. Id ſane tunc temporis erat Calabros inter Aphricanoſque commercium, ut S. Gregorius Papa lib. 2. ep. 26. Epiſcopo Scylacenſi Aphricanorum ordinationem interdixerit. Fuerunt & Sancti Martyres *Cucuphates*, & Felix fratres in Hiſpania pro Chriſtiana fide paſſi. *Martyrolog. Nautkeri*.

Fuit & *Ambroſius Carpanſanus* Philoſophus & Medicus celeberrimus. Maraſ. *Benagiamus Romeus* Presbyter vitæ integer, S. Petri Apoſtolorum Principis ſolertiſſimus imitator vel in captura piſcium, quos ſpatos vocant; erat enim piſcator ingenioſiſſimus. Maraſ. *Franciſcus Palmerius* ex Dominicana familia opuſculum edidit *La Paſtorella Domenicana* Meſſanæ 1670. Topp. *Joannes Baptiſta Alemagna* Medicus celeberrimus edidit librum *de Febribus* Neap. 1530. Topp. *Joſeph Lottellus* ex Dominicana familia *Vitam B. Roſæ a S. Maria* P. Gonzalez Latine ſcriptam in Italum ſermonem tranſtulit, & evulgavit Montileoni 1668. in 8. Topp. *Nicolaus Rodius* Philoſophus & Medicus clariſſimus edidit quaſdam diſſertationes criticas contra Ferdinandum Caſſanum pro Altimario magiſtro ſuo, & Jo: Andrea Nola Crotonienſi, Venetiis 1568. in 4. Paſch. Gall. in bibl. medic. Topp. & Ms. Gualt. Notandum autem hic non abs re erit Joannem

nem Raviſium in ſua Officina huic loco adſcripſiſſe *Apollodorum* Medicum Græcum, qui ſcripſit *de Venenis*, ſed Plinius, quem laudat, nihil de hoc; immo Athenæus dipnos. Athenienſem facit. In Diœceſi Rhegienſi.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Anna*. Nunc *Sant' Anna*, *Decaſtalium* Antonino. Sic omnes.

(*b*) *Mater, ut dixere, Scyllæ*. Cratæis amnis, nunc *piſcium amnis* ab accolis appellatur. *Mater Scyllæ*, ut Homerus XII. Odyſſ. Virg. in Cyri & Ovid. XIII. Metam. Itaque legendum in Plinio & Solino, *Mater* ut dixere *Scillæ* non autem *Pater*, ut peſſime emendarunt ſcioli quidam Grammaticuli. Vide Scalig. in Cyri.

(*c*) *Ulyſſes Minervæ*. Falſum eſt Ulyſſem in Brutiis templum extruxiſſe, legendumque apud Solinum *in Picentinis* ut alibi ſatius declaravimus. Nec verum eſt Dionyſium Apbrum Scyllæum Promontorium, Minervæ Promontorium appellaſſe. Vide omnino Dionyſ.

(*d*) *Malvaſium dictum*. Vinum quod nunc dicitur *Malvagia*, non *Malvaſium*, ſed vinum *Creticum*, & *Anciſium*. Franc. Petrar. *Il Vin di Creti;*

CAPUT XIX.

De Malleis & Euripo, ubi de æſtu maris mirabili.

SUpra Scyllæum (1) *Mallea* oppidum erat, quod interiit, cujus meminit Antoninus Pius in itinerario. Extat templum ſemirutum. Aberat a Nicotera m.p. vigintiquatuor ni textus depravatus eſt. Poſt Scyllæum (2) (*a*) Cænis promontorium occurrit Geolienſem ſinum efficiens, & Euripi initium. Abeſt a Scyllæo m. p. tribus, a Lao ait Strabo, m. p. clxx. Euripi tractus uſque ad Herculeum promontorium milliaria ſunt lx. De Euripo ita Strabo infit: „ Cænis
„ promontorium ultimas conficit oras, & anguſtias freti ad pro-
„ minens Siciliæ promontorium Pelori, quod in æſtivos vergit ortus,
„ ſicut Cænis in occaſum, cum mutuam inter ſe faciant inflexio-
„ nem. A Cænide in (*b*) Poſſidonium receſſum & Rheginam colu-
„ mellam ad Euripum anguſtus provenit meatus ad ſtadia ſex, ubi mi-
„ nimus trajectus paulo major eſt. Ab ipſa vero Columella ad Rhe-
„ gium m.p. xii. cum dimidio, cum procedentibus in exterius & orien-
„ tale pelagus, quod Siculum dicitur, latior extenditur Euripus.
„ Minimus autem Euripi trajectus in Cænide eſt „. Cænis autem, ait Plinius, abeſt a Peloro Siciliæ promontorio milliario cum dimidio, id etiam aſtruit Diodorus Siculus. Thucidides vero, & Polybius dicunt Siciliam a continenti abeſſe m. p. duobus cum dimidio id etiam aſſerit Parrhaſius qui locum hunc ſe metatum fuiſſe ait. De Euripi autem natura Strabo libro primo ita ſcribit: „ Quolibet die
„ & nocte Euripi fretum bis fluxum alternat, quod ex altiore ſu-
„ per-

„ perficie Tyrrheni maris inundatio deſcendit. Nam fluxus ipſe eo„ dem tempore incipit, & quieſcit, quo ipſæ inundationes. In„ cipit enim (3) circa exorientem lunam & occidentem, deſinit „ autem cum utique cœli medio & ſuper terram adjungitur, & de„ creſcentiæ contrarium exeuntem vocari, utriſque per cælum me„ diis ſitibus lunæ incipientem, ſicut ipſe, excreſcentiæ. Inundan„ tiæ vero conjunctionibus ad ortum & occaſum deſinentem „. Homerus vero & Virgilius ter die id fieri ſcribunt. Ait enim ille Odyſ. xii.

Terque die revomit, ter ſorbet deinde reflexus:
Terrificum eſt, ibi nec fueris ſorbente Charybdi,
Te neque ab hac peſti ſervaverit Enoſigeus.

Hic vero tertio Æneid ait:

Dextrum Scylla latus, lævum implicata Charybdis
Obſidet, atque ima barathri ter gurgite vaſtos
Sorbet in abruptum fluctus, rurſuſque ſub auras
Erigit alternos, & ſidera verberat unda.

Idipſum ſcribit Ovid. in Medea. Ariſtoteles autem libro primo de mirabilibus ſtupendum quiddam de hoc Euripo ſcribit, ait enim: „ De „ Siculo freto cum alii complures ſcribunt, tum hic ſtupendam rem „ evenire inquit Polycretus rerum Sicularum ſcriptor. Tyrrheni enim „ maris æſtum ſtrepitu ingenti utrinque cum Siciliæ, tum Italiæ „ oram, quam Rhegium vocant, ferire, delatumque ex mari vaſto „ anguſtias poſtremo concludi, atque ibi ſublimem tolli ſonito ma„ gno, ſpatioque altiſſimo, ut procul diſtantibus conſpicua ſit hæc „ aquarum ebullitio, ut puta alba & ſpumoſa, nec ſimiles maris in„ cremento. Hæc ut credibiliter narrentur, ita contueri oculis nemo „ ſuſtinet. Interdum enim diffuſi rurſus ex colliſione mutua æſtus „ adeo profundum atque horribilem aſpectum neceſſario intuentibus „ præbent, ut nonnulli præ timore animi impotentes, velut of„ fuſa oculis tenebra concidant. Poſtquam vero ad alterutram par„ tem fluctus alliſi ſublatique ad littus ſupremum, denuo in ſub„ jectum mare devolvuntur, tum magno rugitu cum verticibus & „ immenſis & crebris ex imo fundo ebullit, inque gyrum elevan„ tur, & omnigenos etiam colores reddit. Interdum enim ater, „ nonnunquam cæruleus, frequenter purpureus apparet. Ceterum „ curſum atque immenſitatem fluxus refluxuſque ne reptilia qui„ dem vel audire vel videre ſuſtinent. Quocirca ad radices montium „ juxta confugiunt. Tempeſtate autem deſinente in ſublime effe„ runtur, voragines ſpecie relucente varia, turbinibuſque ac moti„ bus ventorum aut ingentium ſerpentium ſpiris non abſimiles „. Euripi piſces laudatiſſimi ſunt, tum maxime murenæ & anguillæ. Quæ, Macrobius, ait, olim accerſebantur ad piſcinas urbis ab uſque Euripo, & utræque ex illo loco *plota* a Græcis, a Latinis *fluta*, ideſt navigabiles vocantur, quod in ſummo ſupernatantes, ſole torrefactæ curvare ſe non poſſunt, & in aqua mergere deſinunt; atque ita facile capiuntur. De his Martialis ait;

Quæ

Quæ natat in Siculo grandi murena profundo.
Non valet exuſtam mergere ſole cutem.

Et Archeſtratus apud Athenæum libro ſeptimo:

Italiam ſi intra, pelagique anguſta Sicani
Murenam captam videas, quæ fluta vocatur,
Hanc eme, nanque illic epulum admirabile noſces.

Et rurſus ibidem de Euripi anguillis inquit:

Anguillas omnes laudo, præſtantior illa,
Quæ capitur Rhegi maris e regione profundi:
Hanc aliis cunctis mediam tu ponito, &c.

Capitur etiam circa Rhegium piſcis *exormiſton*, dequo mox dicemus.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Malleæ*. De interitu hujus oppidi nihil hucuſque reperi apud ſcriptores; conjicere autem par eſt in communi Saracenorum incurſione periiſſe.

2. *Cænis*. A Græco, ut puto, Κάινω *perimo*; unde *κανις mors* a freto periculoſiſſimo; quod navigantibus negotium faceſſit. Vel a χάινω *biſco*, ob eandem rationem. Nunc *Coda di volpe*, aliis *Capo di Peſſolo*.

3. *Circa exorientem lunam*. De excreſcentia & decreſcentia maris vide Galilæum de Galil. aliosque.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(*a*) *Cænis*. Nunc, *Il fiume di Fiumara de' Mori*.

(*b*) *Poſſidonium*. Ideſt Rheginum receſſum. *Rhegium* enim *Neptunia* ab Antiocho dicitur, ut Dionyſius Halicarnaſſeus auctor eſt, & *Poſſidonia*. *Neptunus* enim Græce *Poſſidon*.

CAPUT XX.

De Columella ſive Columna Rhegia, Cænide ubi de Hieronymi Fabæ ſtupendis opificiis, ac de aliis Oppidis Pagiſque Rhegium usque.

POſt Cænidem promontorium (1) *Columella* eſt ſive *Columna Rhegia*, " Cotona, Coton portus eſt manufactus, " cujus meminit Antoninus Pius in Itinerario, quam diſtare a Malleis oppido ait m. p. xiiii. a Nicotera xxxviii, ni locus ſit depravatus. Commeminit de Columna ipſa Cicero in oratione pro P. Sextio. De qua Strabo libro tertio inquit: „ Rhegini Columellam turrem exilem ſuper freto pro confinio „ locaverunt, cui e regione turris poſita eſt, quam (2) Pelori nuncu„ pant „. Diſtat a Rhegio m. p. xii. cum dimidio. Supra *Cænidem* promontorium m. p. tribus, *Cænis* ſive, ut Stephanus ait (3) *Cæniſium* oppi-

pidum eſt , licet ipſe Siciliæ , ut alia Calabriæ oppida multa ſcribat .
Abeſt a Medama , ait Strabo m. p. xxxi. edito eque penſili loco ſi-
tum meridiem ſpectans , quod ejuſdem nominis fluvius adlabitur Quem ,
quia utrinque frequentes mororum arbores ſilvarum inſtar ſunt, flu-
men *morum* pro *mororum* vocant . Hic ſærica laudatiſſima fiunt , & ho-
rum copia ingens . Extant & horti nemoroſi limonum & malorum aureo-
rum. Novi ego *Hjeronymum Fabam* presbyterum hujus oppidi civem inte-
gerrimæ vitæ virum, Latinarum literarum minime expertem : Qui in-
numerato habet ingenium ; nam & carpentariam & ſutoriam artes ,
quandiu libuit , exercuit , picturam quoque & ſculpturam optime
ſcit . fructus facit ex buxo cujuſvis generis artificio mirabili , ut facile
crederes veros eſſe , ac recenter decerptos ex arbore . Quare plerique
decepti ſunt . (4) Rhedam fecit ex ligno magnitudine oſſis ceraſi (in-
credibilem videor fortaſſe quibuſdam rem ſcribere , at vera refero)
in qua ſtatiunculæ , hoc eſt viri ac mulieres ſedentes , & boves , qui
rhedam trahere videbantur , & rhedarium ſedentem , rhedamque re-
gentem . Aliam fecit , quam pulex catena lignea alligatus trahebat .
Fecit item ex buxo opus , in quo tota paſſionis Chriſti ſeries contine-
batur , ut " oratio , & Angelus cum Chriſto loquens in horto , &
cœna " cum apoſtolis , captura a Judæis & Juda , flagellatio ad co-
lumnam , coronatio ſpineæ coronæ , & deluſio , damnatio a Pilato ,
& Chriſtus crucem bajulans , Crucifixio cum latronibus , & reſurrectio.
Quod opus tanto erat artificio , ut in cortice nucis avellanæ contine-
retur . Fecit eodem artificio ac magnitudine domum Pilati cum mi-
niſtris educentibus Chriſtum per ſcalas Crucem bajulantem , & Pila-
tum lavantem manus , erat ibi & hortus penſilis in quo flores erant &
aves , erat & cavea cum carduele ave , vaſa item cum floribus . Fecit
eodem artificio & magnitudine hiſtorias veteris teſtamenti " & præ-
ſepium , ubi Beata Maria virgo & Joſeph & Chriſtus ; & bos & aſi-
nus , & ſtella & magi " & alia ejuſmodi pleraque. Ejus opera " quæ-
dam " ad Carolum Quintum Cæſarem , & ad Gallorum regem , &
ad Philippum regem Hiſpaniarum pro miraculo advecta ſunt . Poſt
oppidum *Gallicum* & inde *Lubonum* amnes cadunt in fretum . Supra op-
pidum haud procul ab eo (5) *Calanna* oppidum eſt in radicibus apen-
nini , quod pulcrum agnum ſonat , cum ſerico & oleo nobili . In cu-
jus agro pagi ſunt *Aleſſiumi* " *Lachanadum* , " & *Stephanum* . Intus Apen-
nini (6) Silva eſt nobilis miræ longitudinis proceris arboribus , & aquis
recentibus referta , ac picis ferax optimæ , uberemque ad domorum
tigna reliquave utenſilia opera , & ad navigiorum fabricam materiam
ſuggerens . Sunt , & glandiferæ arbores alendis porcis opportunæ . Pro-
veniunt & frugiferæ arbores ſponte , erumpunt & herbæ nobiles me-
dicinales . Lata ibi ac diffuſa planicies , montibus virentibus herbis co-
ronatis cinta , valles ibi amœnæ ſuſurrantibus rivis irrigatæ . Paſcua
pabulave vulgo læta ac florida . Frequens illi & varia venatio , eſt enim
ferarum luſtrum ; nam , ut ſemel atque iterum dixi , in apennino Ca-
labriæ varia ſilveſtrium animalium genera ſtabulantur , congerunt &
accipitres multigeni : in planis vero multarum avium genera ſunt , qua-
re in utraque Calabriæ ora aucupia & venationes uberes fiunt . Naſci-
tur

tur paſſim lapis Phrygius, provenit aniſium, cuminum, crocus ſylveſtris, fraga, cytiſus, & tuberes: fontes in ea manant perſpicui, ac flumina prope innumera piſculenta torentinis & anguillis fœcunda, quæ utranque Calabriæ oram ubertim irrigant. In loco dicto *Petrona* agri Synopolitani naſcitur marmor. Huius ſilvæ meminit plinius, & Solinus, qui eam Rheginorum ſaltum appellat. De hac ita Pontanus hortorum libro ſecundo ſcribit:

Eſt nemus extremis Calabrum inviolabile terris,
Diis ſacrum patriis multa & pietate verendum,
Arborei dives fœtus volucrumque rapinis
Opportuna domus, tuta & ſpelæa ferarum.
Hoc nemore in ipſo, luciſque horrentibus olim
Advectam memini ſtirpem, quæ citron ab omni
Parte & odore quidem, foliis & flore referret.
Sed fructu variata, & longe aliena figura,
Vix orbem retinens, protento & corpore longo
Se ſe agit in ductus, varia & trahit agmina cauda.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Columella*. A Rheginis nomen impoſitum, unde & cognomen ſumpſit *Columella Rhegina*: ab Hannone Carthaginienſi deſtructa, ut nonnulli putant, alii vero arbitrantur ab Agarenis everſam.

2. *Pelori*. Vulgo *Torre di Faro*.

3. *Caniſium*. Vulgo *Fiumara di muro*. In Diœc. Rhegienſi.

4. *Rhebam fecit*. Solinus Polyhiſt. Cap. 1. ait: *Callicrates formicas ex ebore ſic ſcalpſit, ut portio earum a ceteris ſecerni nequiverit*. Vide *Varr. lib. 6. de L.L.* Sed locus Plinii de eo Callicrate ſic legendus: *Callicrates ex ebore formicas & alia tam parva fecit animalia, ut partes eorum a ceteris cerni non poſſent*. Mirmecides quidam in eodem genere inclaruit, quadriga ex eadem materia, quam muſca integeret alis, fabricata, & nave quam apicula pinnis abſconderet. Vid. Salmas.

Fuit etiam ex hoc loco *Cornelius Ruffus* Juriſconſultus eximius, ſcripſit Repertorium legale *Mare magnum* appellatum. Ms. Gualt. *Leo* inſtituti Capuccinorum laicus ſanctæ vitæ vir. Ms. Gualt.

5. *Calanna*. Nonnulli autumant fuiſſe *Columnam Rheginam*, voce clanculum immutata: Alii putant *Columnam* fuiſſe ſpeculam. Utut ſit, *Calanna* oppidum celebre eſt amœnumque. Fuit ex hoc loco *Angelus* inſtituti Capuccinorum vitæ ſanctitate & miraculis clarus. Obiit ann. 1555. Gualt. *Marcellus Scaleonus* Soc. Jeſu, morum integritate & cæleſtium rerum contemplatione conſpicuus. Samper. In Diœceſi Rhegienſi.

6. *Silva eſt nobilis*. Vulgo *Aſpromonte*.

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

De Rhegio, aliiſque notatu dignis.

RHEGIUM (1) in Italiæ humero, ait Plinius, ſitum, a quo veluti cervicis incipit flexus, inter *Lubenem* & *Calopinacum, Taurocinum* olim dictum amnes eſt. Abeſt a Meſſana m. p ſeptem. Vrbs equidem longe nobiliſſima & vetuſtiſſima, totius Calabriæ metropolis, utpote prima in Calabria, imo vero in Italia, Roma excepta, ut mox latius oſtendam, Chriſti fidem ſit complexa; primaque, ut libro primo oſtendi a diluvio condita. Quæ "& liberalium artium ſcientia excelluit, permultos in omni ſcientiarum genere eruditiſſimos viros edidit. Fuit & Reſpublica celebris, & " multas colonias in Calabria deduxit: nam ante Oenotriorum in Calabriam adventum, qui e Græcis primi in eam adventaſſe dicuntur, Rhegium *Aſchena* prius a conditore dicta colonos per totam regionem, " imo per totam Italiam " & ſi rare, emiſit. Quos Græci (2) *Auxones*, & regionem *Auxoniam*, ut alibi retuli ab *auxo* ideſt *augeo* quod rerum proventus ibi ſemper augeatur, appellavere. Fuit autem condita non multo poſt diluvium Noe ab Aſchenaz ipſius Noe pronepote, filio Gomer, ut jam libro primo demonſtravimus. Qui Aſchenaz a Gomer in Italiam ad habitandum directus, cum is ſibi primus locus eſſet oblatus, loci amœnitate captus, hic conſedit, urbemque hanc ſtatuit, quam a ſuo nomine *Aſchenam*, atque incolas appellavit *Aſchenazeos*. Viget medius fidius in hac ora beata felixque quædam amœnitas, ubi ver perpetuum, arborum frondes perennes. Hinc horti nemoroſi omni optimorum fructuum genere referti: nemora inſuper malorum aureorum, citronum, & limonum arboribus oppleta, ut totus Rheginus ager, jam irriguus, pomerium videatur. Hic palmæ ob cæli gratam temperiem dactylos ferebant, qui ad maturam frugem perveniebant, ſed a Turcis inciſæ ſunt.

Vidi Rhegii plantam, muſam vocant, & paradiſi malum, quæ folia habet cubitali longitudine, lata palmo prope, ejus caulis haud diu perdurat, areſcit enim, & iterum pullulat, fructus fert digitali longitudine craſſos & gibbos dulcis ſaporis, matureſcunt menſe Novembri. Fit Rhegii ſericum laudatiſſimum & ubertim, naſcitur & vinum probatiſſimum: de quo Galenus apud Athenæum libro primo ait: „ Vinum „ Rheginum cum Surrentino pinguius fit, uſque ad annum quintumdeci- „ mum eſt utile „. Sunt Rhegii figlinæ, ubi ollæ coquinariæ laudatiſſimæ fiunt. Olim etiam patinæ nobiles fiebant, ut Plinius libro trigeſimoſexto refert. *Rhegium*, inquit, *figlina & plaſtice nobilitatur*. Et rurſus: *Nobilitatur Rhegium patinis*. Hic nundinæ nobiles in annos ſingulos celebrantur. In Rhegino littore poſt Cænidem promontorium m. p. qua-

quatuor uſque ad Leucopetram " portum qui abeſt a Rhegio m. p. V. " ſimul atque mare exieris, pede uno, & interim eo minus, terra effoſſa aquæ dulces ſcatent. In hoc agro vitex, ſiliqua ſilveſtris, & abſynthium ſponte proveniunt. Naſcitur & molaris lapis, frumentarius & olearius. Palladiæ arbores ideſt olivæ affatim naſcuntur. Olivæ ad magnitudinem amygdalarum craſſæ, & carnoſæ conditæ in doliolis optimæ ſunt eſu. Sunt in hoc agro pagi *Mota*, *Sabatellum*, *Diminitum*, *Boracianum*, *Orthium*, quod rectum altumque ſignificat, *Areſium*, ab arezo placeo dictum, *Ceraſetum*, *Tiretum*, *Trezenum* a treto gemo, *Perlupum*, *Naſetum*, *Pavilianum*: *Canavum*: *Peratum*, *Velanedum* & ejuſdem nominis fluvius. Olim Rheginorum ditio a *Paccolino* nunc *Metauro* amni, ut oſtendi uſque ad *Halecem* fluvium protendebatur. De piſcibus, qui in Euripo, circa Rhegium capiuntur, diximus. Caſſiodorus epiſtolarum lib. duodecimo ad Anaſtaſium Cancellarium Lucaniæ, & Brettiorum præpoſitum ſcribens de Rhegina ora ſic ait: „ Rhegini cives „ ultimi Brettiorum iniqua ſuggerunt ſe exactorum præſumptione fatigari, implorantes non aurium, ſed oculorum noſtrorum nota remedia, qui poſſumus ſcire territorium eorum quod petitur non habere. „ Rheginorum terra eſt montanis lapillis rariſſima, arida paſcuis, ſed „ undoſa vindemiis, ſegetibus adverſa, ſed olivis accommoda. Ideo „ cultura ejus omnis in ſarculis eſt. Quia ſuperficies ipſius ſicca nutrire non valet ſuperne naſcentia. Stercore illic ager nullus induſtria „ potius, quam natura veſtitur. Nam Palladiæ ſilvæ viriditate contegitur, quæ in ſolo aridiſſimo approbantur. Talibus enim locis illa proficiunt, quæ radicibus proceris ad humi penetrale deſcendunt. „ Segetes irrigantur ut vivant, & conditione mutata hoc ariſtis impenditur, quod oleribus exhibetur. In portis autem ruſticorum „ agmen habetur operoſum, quia olus illic omnium ſaporum eſt marina irroratione reſperſum, quod humana induſtria fieri conſuevit. „ Contra Maronis autem ſententiam intuborum illic fibræ dulciſſimæ ſunt, quæ præcinctæ foliis dulciſſimis tortuoſis calloſa teneritudine conglobantur. Vnde in morem vitri aliquid decerptum frangitur, dum „ a fœcundo ceſpite ſegregatur. His victualibus, ſi vis noſſe, reglo „ ipſa fœcunda eſt. Nam & marinis delitiis copioſa jucunditate perfruitur. Quia ibi mare ſuperum atque inferum inſeſtis fontibus „ adunatum delitias utriuſque pelagi in unam congregationem ſinus „ ſui volubilitate perducitur. Neceſſe eſt enim illuc & piſces properare, ubi conſtat & undam poſſe defluere. Exormiſton quoque inter „ piſces regium genus compar murenis corpore vel colore, diſtans naribus ſetoſis, coloſtrea delicatitudine præditum, oleoſo ac ſuavi liquore coagulatum, appetibilis grataque pinguedo. Cum ſpumis „ fluctuantibus inter aeris confinia cœpit enatare, neſcit ad cubilia redire, quæ deſerit. Credo immemor reverſionis, aut teneritudine „ ſumma mollitus nequit undis elevantibus contraria obluctatione demergere. Fertur velut corpus exanime nullis nixibus periculum, „ nulla arte devitans, & hinc viribus deſtitutus creditur non redire, „ quia neque fugere poſſe ſentitur. Hic plane tantæ dulcedinis eſſe „ dignoſcitur, ut & nullus piſcium comparetur. Hæc ſunt in littore

„ Rhegino , quæ diximus , quod non alio referente cognovimus , ſed
„ viſuali probatione retinemus . Quapropter laridi atque tritici ſpecies
„ nullis temporibus coertionis nomine inde decernimus poſtulari . Quia
„ nimis calumnioſe petitur , quod loci beneficio non habetur . Deinde
„ ſufficere debet oſtenſio veritatis, & teſtimonium judicis . Quia nimis
„ execrabile malum eſt , ſi cum aliud noverit conſcientia , aliud lin-
„ gua decernat . Additur etiam quod tantis commeantium fatigatur
„ adventibus , tanta exurentium laceratione deteritur , ut rationabi-
„ liter illi remitti debuiſſet vel quod apud ipſam naſci poſſe conſtaret „ .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES .

1. *Rhegium*. Hæc civitas vetuſtiſſima variis nominibus appellata eſt, *Aſchena*, *Rhegium*, *Poſſidonia*, *Neptunia*, *Phœbia*, & *Rhegium Julium*, ut dictum eſt in Diſſertatione *De Auſonia* & conſtabit ex infra dicendis. Vide *adnotat. lib. 1. cap. 2. n. 5.*

Nonnullas inſcriptiones hic apponere operæ pretium duximus, quæ iter a Rhegio ad Capuam deſignant.

Ex Grutero

VIAM FECEI A RHEGIO AD
CAPVAM ET IN EA PONTEIS,
MILLIARIA , TABELLARIOSVE
POSEIVI . SVNT E RHEGIO AD
CAPVAM MILL. CCLXXXV.
HINCE AD COLVMELLAM
MILL CCX. A BIBONA AD LOCROS
MILL. XXXXV. A FRETO AD
STILAM MILL. LX. IDEMQVE
FECEI, VT EX AGRO POPLICO
ARATORIBVS CEDERENT
PASTORES .

Ex eod. Grutero . n. 7.

VIAM FECEI AB RHEGIO AD
CAPVAM , ET IN EA VIA
PONTHEIS OMNEIS
MAILIARIOS. TABELLARIOSQVE
POSEINEI. HINC SVNT
NVCERIAM MEILIA LI. CAPVAM
XXCIIII. MVRANVM LXX. IIII.
CONSENTIAM CXXXII.
VALENTIAM CLXXXII. AD
FRETVM , AD STATVAM
CCXXXII. RHEGIVM MEILIA
CCCXXI. II ET EIDEM PRÆTOR IN
SICILIA FVGITIVEOS
ITALICORVM CONQVISIVEI ,
REDDIDEIQVE HOMINES
DCCCCXVI. EIDEMQVE PRIMVS
FECEI VT DE AGRO POPLICO
ARATORIBVS CEDERENT
PASTORES, FORVM ÆDISQVE
POPLIEVS HÆ IA FECEI.

In litore Puteolano ex Schradero fol. 255.

VIAM FECEI AB RHEGIO AD
CAPVAM ET IN EA VIA
PONTEIS OMNEIS MILLIARIOS,
TABELLARIOSQVE POSVI. HINC
SVNT NVCERIAM MILL. LI.
CAPVAM XXCIV. MVRANVM
LXXIIII. CONSENTIAM CXXIV. LI.
VALENTIAM CLXXXII. AD
FRETVM , AD STATVAM
CXXXI. RHEGIVM MILIA CCC.
HVNC PONTEM FECIT AD
IMITATIONEM XERSIS , QVI
HELLESPONTVM RATIBVS
JVNXERAT.

Juxta Tyleſium ex Petro Appiano, & Freccia de ſubfeudis lib 2.

IN PRINCIPATV AD BASIM
VIAM FECEI AB RHEGIO AD CA-
PVAM ET IN EA VIA
PONTHEIS OMNEIS MILIARIOS
TABELLARIOSQVE
POSEINEI . HINC SVNT NV-
CERIAM
MEILIA LI. CAPVAM XXCIIII.
MVRANVM LXX.
IIII. CONSENTIAM CXXIII. VA-
LENTIAM CLXXXII.
AD FRETVM, AD STATVAM
CXXXII. RHEGIVM
MEILIA CCC. AB EISDEM PRÆ-
TOR IN Q. RM. A. P.
XXII. SICILIA FVGITIVOS ITA-
LICORVM CON-
QVESIVEI, REDDIDEIQ.
HOMINES CCCCXV.
EIDEMQVE PRIMVS FECEI , VT DE
AGRO POPLICO
ARATORIBVS CEDERENT PA-
STORES FORAM
ÆDISQVE POPLICOS HEIC FECEI.

Ex

Ex pluribus aliis Itinerariis Mediolano, Romaque Rhegium uſque Antonini inſtar a ſcriptoribus allatis duo ſelegimus, ceteris oppidis quæ Mediolanum Lucaniamque interjacent omiſſis. Alterum mediterraneum.

Nerulum, nunc vulgo *Lago nero* m. p. XVI. Summuranum XVI. Capraſiam, vulgo *Tarſia* XXI. Conſentiam XXVIII. Sabbatium fl. vulgo *Savuto* XVIII. Turres, nunc vulgo S. *Biagio* X. Angitulam fl. XIII. Nicoteram XXV. Malleas *jam interitas* XXIV. Columnam Rheginam, aliis Calannam, m. p. XIV.

Alterum maritimum eſt: Heracleam nunc *Caſal nuovo* m. p. XXVIII. Vicenumum, nunc *Trebiſacce* XXIV. Thurium, nunc *Terranova* XX. Roſſan. XII. Paternum nunc *Cirò* XXVIII. Neæthum, vulgo *Rocca di Neto* XXXII. Tacinam, vulgo *Rocca di Tacina* XXIV. Scylaceum XXII. Cocinthum, vulgo *Capo di Stilo* XXII. Succejanum XX. Subſicinum, vulgo *Belforte* XXIV. Altanum, *quod jam interiit* XX. Hipporum nunc S. *Fili* XXIV. Decaſtadium, nunc *S. Anna di Seminara* XII. Rhegium XX.

Fuit Rhegium nedum S. Pauli Apoſtoli, ut ex Act. Apoſt. cap. 28. verum etiam & aliorum Sanctorum Patrum, præſertim S. Hieronymi præſentia decoratum. Ait enim hic lib. 3. Apolog. adverſ. Ruffin. *Veni Rhegium, in Scyllæo litore paululum ſteti, ubi veteres didici fabulas, & præcipitem fallacis Ulyſſis curſum, & Syrenarum cantica, & inſatiabilem Charybdis voraginem*. Appulit quoque Rhegium Titus Veſpaſiani filius poſt everſam Hieroſolymam teſte Suetonio in ejus vita n. 50. anno a Chriſti nativitate LXXI. Hic Julia Auguſti Cæſaris filia in exilio periit, ut ait Tacit. lib. 1.

Ad Rheginum fretum mirabile quoddam aſſolet viſu, præſertim æſtivo tempore ob nimiam vaporum exhalationem. Apparent miræ pulcritudinis altiſſimæ turres, Stationes, ſilvæ, innumeræ ædes, aliaque id genus portenta, quæ ab incolis *Fata Morgana* appellantur. Vide ſupra lib. II. cap. XIX.

2. *Auxones*. Vide Diſſertationem de Auſonia.

CAPUT II.

Referuntur quædam ad Rheginam hiſtoriam pertinentia.

INde vero poſtea Chalcidenſes una cum Meſſeniis e Peloponneſo Rhegium incoluerunt Antiſtene ſine Antineſto duce, qui ait Heraclides in Rep. Ariſtocratiam conſtituerunt: nam mille optimates electione creati civitatem adminiſtrabant. Licet Strabo eam a Chalcidenſibus conditam dicat. " Græci quidem ſcripturas Hebraicarum rerum neſcii omnia oppida a Græcis condita fuiſſe putarunt ". Eam Græci *Rhegium* appellavere a (1) fractura, ut quidam volunt; ῥήγνυ enim, ut dixi, *fiſſuram* ſignificat: Sicilia enim Italiæ conjuncta erat, ſed terræmotibus avulſa eſt. Quocirca Strabo libro ſexto de Rhegio loquens ait:

„ Sed

„ Propugnaculum aſſidue imminens habens inſulæ & priſcis annis,
„ & ætate noſtra. Cum ſolicitante Sexto Pompejo Sicilia deſcivit a Ro-
„ manis „. Cumque de ſeparatione Siciliæ ab Italia, Rhegiique ob
id nomine differuiſſet, adjecit: „ Verumtamen ſive ob eam cauſam
„ nomen civitati factum eſt, ſive propter illius claritatem, conſiderari
„ licet utro veritas ſe modo habeat. Cum Samnites Latino ſermone
„ Regiam illam appellarint. Et priſci eorum auctores regendis civita-
„ tibus communia cum Romanis inſtituta ſervarint, ac plurimum
„ Latinam linguam uſurparint, & in pleraque oppida colonias dedu-
„ xit, ac permultos celeberrimos viros edidit, ſeu gubernandæ reipu-
„ blicæ virtutem, ſeu doctrinæ magnitudinem propoſueris. Eam Dio-
„ nyſius ſolo æquavit, illa commotus cauſa: nam cum ex ea civitate
„ puellam in matrimonium petiiſſet, Rhegini ſervi publici ſeu licto-
„ ris filiam ei protenderunt. Ejus filius quandam urbis partem acce-
„ ptam inſtaurans Pyrrhi ætate Phœbiam nominavit. Inde Campano-
„ rum præſidium Rheginos maxima ex parte delevit. Terræmotibus
„ quoque paulo ante bellum Marſicum urbis pars magna corruit. Poſt-
„ ea Cæſar Auguſtus fugato ex Sicilia Pompejo cum deſolatam ho-
„ minibus urbem cerneret, acceptos e claſſe permultos ei dedit ac-
„ colas. Nunc autem bona ſatis eſt civitas „. Hinc Rhegium Julium
dictum eſt. Julius etiam in libro de prodigiis inquit (5) „ L. Martio &
„ Sex. Julio Conſulibus pars urbis muri Rhegii terræmotu diruta fuit.
„ Atque (6) L. Furio & Attilio Sarrano Conſulibus Rhegium pene
„ totum incendio conſumtum ſine ullo humanæ fraudis veſtigio. Dio-
„ nyſius, (ait Sex. Julius Frontinus Stratag. libro tertio) multis urbi-
„ bus captis, cum Rheginos aggredi vellet, qui copiis abundabant,
„ ſimulavit pacem, petiitque ab eis, ut commeatus exercitui ipſius
„ ſubminiſtrarent, quod cum impetraſſet, exhauſto oppidanorum
„ frumento agreſſus urbem alimentis deſtitutam ſuperavit. Hic (ait
„ Ariſtoteles Oecon. libro ſecundo) cum cœpiſſet Rhegium convocato
„ populo dixit, quam ob cauſam ab eo juſte capti eſſent, nunc tamen
„ impenſas, quas in belli uſum conſumſiſſet, percipiens, & inſuper
„ ab unoquoque minas tres, abſolveret eos. Rhegini vero quæcunque
„ abſconderant, in apertum eduxerunt, & egeni a ditioribus, & pere-
„ grinis mutuo accipientes, conflarunt ſummam, quam præceperat,
„ quam ab ipſis accipiens, nihilominus omnium corpora vendidit,
„ & cuncta & ſup lectilem, univerſaque bona ſive occulta, ſive aperta,
„ diripuit, a civibus accipiens pecunias ea lege, ut illas reſtitueret
„ cum ab eo repeterent, juſſit ad ſe afferri quantum quiſque poſſide-
„ ret argenti, alioqui mortem multam indixit. Delato autem argento
„ numum percuſſit novo charactere, deditque drachmam duarum
„ drachmarum valore, ſicque debitum penes ipſum remanſit „.
Hæc Rhegium a Sicula crudeli tyrannide, ſimulatione ac fraude per-
peſſa eſt.

Tulit & Rhegina civitas mala plurima a Siculis ipſis & Campanis, infidis & levibus hominibus. „ Nam cum Rhegini (ait Juſtinus ex
„ Trogo libro quarto,) diſcordia laborarent civitaſque per diſſenſio-
„ nem diviſa in duas partes eſſet, veterani ab altera parte ab Himera
ur-

„ urbe in auxilium vocati, pulſis civitate, contraquos implorati fuerant, „ & exinde cæſis, quibus tulerant auxilium, urbem cum conjugibus & „ liberis ſociorum occupavere, auſi facinus nulli tyranno comparandum. „ Quippe ut Rheginis melius fuerat vinci, quam viciſſe: nam ſive aucto- „ ribus captivatis jura ſervaſſent, ſive amiſſa patria exulare neceſſe ha- „ buiſſent, non tamen inter aras, & patrios lares trucidati crudeliſſimis „ tyrannis patriam cum conjugibus ac liberis prædam reliquiſſent. Tem- „ pore autem (ait Polybius libro primo) quo Pyrrhus Epirotarum rex in „ Italiam copias trajecit, adventu ejus territi Rhegini, ſimul quod Car- „ thaginienſes tunc mari dominantes metuebant, populi Romani opem „ atque præſidium poſtularunt. Miſſi ab Romanis ad Rheginos milites „ aliquandiu urbem tutati, fidem civitati ſervaverunt, erant numero „ quatuor millia hominum, quibus duces præerant Decius, & Campa- „ nus, ſed tandem Mamertinorum exemplo permoti, & eos tanti faci- „ noris conſpiratores habentes, ipſi quoque Rheginis fidem violant, tam „ rei opportunitate, tum Rheginorum opulentia pellecti, cives alios „ ex urbe depellunt, alios cædunt. Denique ut Mamertini fecerant, „ civitatem detinent „. Id etiam Livius ab urbe condita libro xii. ſcribit. At tanti ſceleris legio ipſa meritas luit pœnas. Nam ut bel. Mac. libro primo Livius ipſe tradit, Romani eam bello perſecuti in poteſtatem redactam tergo & cervicibus pœnas ſociis pendere cum coegiſſent, urbem, agros, ſuaque omnia cum libertate, legibus, Rheginis reddiderunt, id ipſum ſcribit libro xv. Rheginorum reſp. ut ait Ariſt. Pol. libro ſexto in Anaxilai tyrannidem commutata eſt. Hic, ut ait Thucidides libro ſexto, exterminatis Samiis, qui antea Siculos e Zanclea expulerant, Zancleam urbem promiſcuis hominibus frequentem reddidit, & a ſua condam patria Meſſanam appellavit. „ Hic (ait Juſtinus ex Trogo libro „ quarto) juſtitia cum ceterorum crudelitate certabat, cujus modera- „ tio haud mediocrem fructum attulit. Quippe decedens cum filios par- „ vulos reliquiſſet, tutelamque eorum Micytho ſpectatæ fidei ſervo com- „ miſit, tanti amor memoriæ ejus apud eos fuit, ut parere ſervo, quam „ deſerere filios mallent, principeſque civitatis obliti dignitatis ſuæ re- „ gni majeſtatem adminiſtrari per ſervum paterentur „. Id etiam ſcribit Macrobius Sat. libro primo.

Sunt Rhegini ſuapte natura ſumma humanitate ac benignitate præditi. Fuere Rhegini Tarentinis amicitia conjuncti. Horum ad tria millia, qui opem Tarentinis, ut ait Herodotus libro ſeptimo, adverſus Meſapios tulerant, quo tempore Micythus regnum adminiſtrabat, interiere. Ipſe vero Rhegio excedens Tegeam Arcadum incoluit. Cumque Tarentini, ait Helianus de varia hiſtoria libro quinto, a Romanis obſiderentur, & fere parum abeſſet quin præ nimia fame caperentur, Rhegini publico decreto ſanxere decimum quenque diem jejunium agere, & illis cibos præbere, & recedentibus poſtea Romanis ſervati ſunt, & memores periculi illius feſtum agebant quotannis vocatum niſtian, ideſt jejunium. Magna etiam erga Athenienſes uſi ſunt humanitate: „ Nam (ait Thu- „ cidides libro ſexto) cum claſſis Athenienſium in Italiam appuliſſet a „ nulla civitatum recepti ſunt, neque in mercatum, neque in urbem „ aquatione tantum eis & ſtatione conceſſa, ac nec his quidem conceſſis

„ a Ta-

„ a Tarentinis atque Locrenſibus donec ventum eſt Rhegium Italiæ „ promontorium , ubi contractis jam copiis extra urbem , quoniam „ intra muros non recipiebantur , caſtra tenuerunt, & apud Rhegi- „ nos verba fecere , ut illi Chalcidenſes eſſent , Leontinis , qui & ipſi „ Chalcidenſes erant auxilium ferrent . Rhegini negant ſe alterutris „ affuturos , ſed quicquid Italicis ceteris communiter placeret , id „ eſſe facturos „ . Verumenimvero aliquando Rhegini ut ait idem libro tertio , in bello Syracuſanorum Leontinis , Locrenſes vero Syracuſanis ſtudebant . Rhegini & Athenienſes , ait idem libro eodem , cum triginta navibus Eolias inſulas invaſerunt. „ Rhegini,& Locrenſes(ait Ci- „ cero in oratione pro Archia poeta) Archiam ipſum civitate ce- „ teriſque præmiis donarunt „ . Dionyſius major Siciliæ tyrannus plata- „ nos arbores (Theophaſtrus libro quarto de plantis tradit) primus ex „ Sicilia in Italiam tranſtulit , & Rhegii in hortis domus ſuæ mira- „ culum plantavit , quæ in gymnaſio ſtant , ibi enim poſtea factum „ eſt gymnaſium , nec ullam magnitudinem capere poſſunt „ . Id etiam ſcribit Plinius libro duodecimo . Rhegii Q. Luceius , ait Cicero in Verrem actione ſeptima , argentariam maximam fecit . Cicero Rhegii aliquando commoratus Topicorum libros edidit , ut ipſe in epiſtola ad Trebatium ſcribit . Rhegini & Petelini (7) in fide & amicitia P. R. ad ultimum permanſerunt , ut Livius bel. Pun. libro tertio prodit .

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *A fractura*. Tametſi nonnulli cum Cluerio ſciſſuram hanc fabuloſam putent , non abs re alienum duximus antiquorum ſcriptorum ſententias præter a Barrio adductas adnotare. Ait quippe Diodorus Siculus lib. 5. cap 14. *Tradunt periti rerum ſcriptores Siciliam olim fuiſſe Italiæ conjunctam , ſed poſtea inſulam evaſiſſe*. Ovidius lib. 15. Metam .

Nunc freta circumeunt , Zancle quoque juncta fuiſſe
Dicitur Italiæ , donec confinia pontus
Abſtulit , & media tellurem reppulit unda.

Plinius lib. 2. Cap. 90. *Namque & hoc modo inſulas rerum natura fecit : avellit Siciliam Italiæ , Cyprum Syriæ* &c. Et lib. 3. cap. 8. *Sicilia quondam Brutio agro cohærens, mox interfuſo mari avulſa XII. M. P. in longitudinem freto, in latitudinem autem MD. juxta Columnam Rhegiam, ab hoc dehiſcendi argumento Rhegium Græci nomen dedere oppido in margine Italiæ ſito* . Pomponius Mela lib. 1. cap. 5. *Sicilia ut ferunt aliquando continens , & agro Brutio annexa , poſt freto maris Siculi abſciſſa eſt*. Solicus cap 8. *Therachina inſula diverſam fortunam a Rheginis experta , quos fretum medium a Siculis vi abſcidit.* Et cap. 11. *Oppidum Meſſana Rhegio Italiæ oppoſitum eſt , quod Rhegium a dehiſcendo argumento Ῥήγιον Græci dictitabant*. Philo Hebræus to. 2. *Ignoratis celebrem de Siculo freto hiſtoriam, quando Italiæ continenti Sicilia quondam adnexa fuit ?*

Tertullianus lib. contr. Gent. *Et vis undarum Lucaniam Italiæ abſciſſam in Siciliæ nomen relegavit.* M. Aurelius Caſſiodorus lib. 12. variar. epiſt. 14. *Rhegienſes cives ultimi*

Brutiorum quos è Siciliæ corpore violenti quondam maris impetus ſegregavit, unde civitas eorum nomen accepit. Iſidorus in fragm. ad calcem Salluſtii: *Italiam conjunctam Siciliæ conſtat fuiſſe, ſed medium ſpatium aut per humilitatem obrutum eſt aquis, aut per anguſtiam ſciſſum.* Claudianus lib. 1. de raptu Proſerp.

. . . . Trinacria quondam
Italiæ pars magna fuit, ſed pontus & æſtus
Mutavere ſitum: rapuit contermina Nereus
Victor, & abſciſsos interluit æquore montes,
Parvaque cognatas prohibent diſcrimina terras.

Dionyſius Apher de ſitu Orbis:

Aſpicit Auſoniam, Boreæque Pelorus ad axes,
Qua mare vix ſuperant haud æquum mille perielis,
Anguſtam, rapido quod frangit gurgite ſaxa;
Traditur hic pelago diruptas viribus olim
Excepiſſe fretum terras cogente ruina.

Silius Italicus 2. bell. Pun. lib. 14.

Auſoniæ pars magna jacet Trinacria tellus
Et ſemel expugnante notho, & vaſtantibus undis,
Accepit freta cæruleo propulſa tridente.

Vide Mart. Capell. lib. 6. de Ital. alioſque.

2. *Ex quo erhagine.* Strabo lib. VI. ait: *Ex quo ἀπὸ τῦ ῥαγῆναι, ideſt a frangendo nomen aſſequutum.* Si autem in tot rerum a nobis disjunctarum ambagibus divinare licuerit, ἀπὸ τῦ Ρ῾ηγίȣ *ab Rhegio* Aborigines, quemadmodum Siculos a *Sicilire*, non tam a fractura terrę quam a diviſione linguarum dictos putamus. Vide *Adnotat. lib. 1. cap. VI.*

3. *Neptuniam*: A Neptuno, qui idem fuit ac Japhetus filius Noemi, ut lib. 1. cap. 2. expoſuimus.

4. *Arunci*. Iidem ac Auſones. Vide diſſert. De Auſonia.

5. *L. Martio*. Hi fuerunt Conſules A. U. 598. ante Chriſtum Dominum 155. ut Petavius fert to. 3.

6. *L. Furio*. Anno videlicet ab U. C. 618. ante Chriſtum 135. ut Petavius ibidem fert.

7. *In fide & amicitia Populi Romani*. Vide diſſertat. De Origine Brettiorum.

CAPUT III.

Rhegium Colonia & Municipium Romanorum. Nihil ab Hannone & Totila paſſum. Numiſmata. Franciſci Maurolyci ſententia rejicitur. Pleraque ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam pertinentia.

FUit *Rhegium* Romana civitate donatum, ac Colonia Romanorum, inde Municipium nobiliſſimum, ut Nonius Marcellus & Feſtus Pomp. ſcribunt. C. Paterculus libro primo ait: *Scylaceum & Neptunia coloniæ deductæ, Coſæ donata civitas.* Et Cicero in Verr. libro ſexto, inquit: „ Quid arbitramini Rheginos, qui jam
„ cives Romani ſunt, mereri velle, ut ab iis marmorea Venus il-
„ la ne auferatur? „ Et Philip. Prima: „ Cum autem me ex Sicilia
„ ad Leucopetram, quod eſt promontorium agri Rhegini, venti
„ detuliſſent, ab eo loco conſcendi, ut tranſmitterem, nec ita
„ multum provectus, rejectus ſum in eum ipſum locum, unde con-
„ ſcenderam. Cumque intempeſta eſſet, manſiſſemque in villa P. Va-
„ lerii

„ lerii comitis & familiaris mei, poſtridieque apud eundem ventum
„ expectans manerem, municipes Rhegini complures ad me venerunt „.
Et in epiſtola ad Cornificium eos tribui Cornificiæ attributos eſſe oſten-
dit: ait enim. „ Ego iratus temporibus in Græciam deſperata liber-
„ tate rapiebar, cum auſter adverſus maximo flatu me ad tribules tuos
„ Rheginos retulit „. Vnicuique enim tribui Romanæ municipia at-
tribuebantur, ut in Livio bel. Mac. libro octavo liquet. In foro Rhe-
gino hæc inſcriptio erat:

T. TAREFENUS, T. F. SABINVS TRIVMVIR ÆD. POT. II. TESTAMENTO LEGAVIT MVNICIPIBVS RHEGINIS JVL. IN PRITANIACO STATVAM AVREAM MERCVRII, TRVLLAM ARGENTEAM ANAGLYPTAM. P. II. S. . . . . . LARES ARGENTEOS SEPTEM P. II. S. PELVIM ÆREAM CORINTHIAM ITEM IN TEMPLO APOLLINIS MAJORIS PUGILLARES MEMBRANACEOS OPERCVLIS EBOREIS: PVXIDEM EBOREAM: TABVLAS PICTAS XIIII. HEREDES EJVS PONENDA CVRAVERVNT.

Extat & Rhegii lapis Græcis literis inſculptus ſic:

Ο' ΔΙ'ΜΟΣ ΤΩ͂Ν Ρ'ΕΓΙ'ΝΩΝ ΝΙ'ΚΑΝΔΡΟΝ ΝΙ'ΚΩΝΟΣ ΤΟΙ͂Σ ΘΕΟΙ͂Σ

" Exſtat & lapis alius hac inſcriptione:

D. M. FABIA STERRATA ΣΑΛΛΟΤΣΙΣ AGATHOCLES
V. C. A. ERODIOS Α'ΤΟΙΣ ΕΠΟΙ'ΗΣΑΝ."

Erat olim Rhegium, ut dixi, validum propugnaculum. Hanc ur-
bem Hanno ut Livius bel. Pun. libro quarto ſcriptum reliquit, obſedit,
ſed dies aliquot nequicquam abſumpſit. „ Gothi, (ait Procopius libro
„ tertio de bello Gothico) ubi Rhegium pervenere haudquaquam
„ prius intermedium fretum trajiciunt, quam Rhegii præſidium per-
„ tentaſſent. Præerant tum ejus loci cuſtodiæ Teremundus & Imereus
„ per Beliſarium præſides conſtituti, qui cum multos & fortiſſimos
„ apud ſe milites tum forte haberent, a mœnibus non ſolum hoſtes
„ erumpendo propellunt, ſed vel pugnam cum his conferentes victoriam
„ retulerunt. Verum cum numero eſſent longe inferiores intra mu-
„ ros quieti de cetero ſe continebant. Totilas vero exercitus ibi parte
„ in obſidione relicta, potiturum ſe famæ præſidium, & Romanos
„ ſimul operiendo victurum ratus, Tarentum cetero exercitu miſſo
„ ſine ullo negotio præſidium cepit „. Id ipſum ſcribit Agathius de
eodem bello libro quarto. In illa tam furioſa perſecutionis rabie Cre-
tenſium & Carthaginienſium, quam univerſa Calabria, & Lucania,
& Apulia perpeſſæ ſunt, nil adverſi ſenſit Rhegium. Idque ob ſancti-
tatem *Euſebii* Archiepiſcopi Rhegini, cujus precibus ſervata eſt civitas.

Franciſcus Maurolycus homo Siculus, neotericus ſcriptor, atqui bonarum literarum neſcius, Sicula vanitate ac craſſitudine delibutus, infans & jejunus, Arcadium Imperatorem Rhegium nobiliſſimam urbem Meſſenæ civitati aſſignaſſe peculium nulla etiam propoſita cauſa temere nugatur, & Miletenſem & Marcenſem Calabriæ Epiſcopatus Meſſenio Archiepiſcopo olim ſubjectos fuiſſe blaterat. Apertiſſimum & vaniſſimum commentum Siculæ genti peculiare. Qui, ut probe Plutarchus in Nicia de Timeo Siculo hiſtorico ſcribens ait, in hiſtoria ſcribenda, ſæpe ad ridenda quædam ac levia, minimeque ad

hiſtoriæ contextum pertinentia digrediuntur . „ Qui Timeus (ait in
„ Bruto Cicero) Lyſiam Athenienſem oratorem quaſi Licinia & Mu-
„ tia lege repetit Syracuſas „ . Franc. Maurolycus in ſuo martyrolo-
gio divum (1) Phantinum Taurianum ſancti Baſilii monachum , de
quo dudum ſcripſimus , quaſi Licinia & Mutia lege , ut Ciceronis
verbis utar , repetit Syracuſas , illiuſque parentes martyrio vitam fi-
niſſe blaterat . Beatam Dominicam Tropianenſem Campaniæ tribuit .
Quid multa, cum Siculi Calabros claros viros , ut ſe Siculos eſſe dice-
rent pecunia , quod oſtendemus , ſubornarint . Meſſana autem colo-
nia fuit Rheginorum : nam , ut dudum ex Thucidide oſtendi, Ana-
xilaus Rheginorum tyrannus exterminatis Samiis, qui Zanclem inco-
luerant, urbem promiſcuis hominibus frequentem reddidit , & a ſua
quondam patria Meſſanam appellavit . Jam vero Calabri , utpote Lo-
crenſes Meſſenæ , quod oſtendam , aliquando dominati ſunt , ergo
Meſſana nunc ſub Rheginorum , nunc ſub Locrenſium ditione fuit .
Nec Meſſenii ſine Calabro commeatu vivere poſſunt: nam cuncta vel
quidem certe ligna & ſaxa ipſis ex Calabria ſubminiſtrantur. (2) Effinge-
bant Rhegini in numo leporem & currum ;„ Nam (ait Ariſt. Julio Pol-
„ luce referente) Anaxilaus cum Sicilia ante lepores non gigneret ,
„ hic invehens nutrienſque ſimul, rheda in Olympia vincens, Rhegi-
„ norum monetæ rhedam inſculpſit & leporem „ . Imprimebant etiam
in numo interdum muſam, & ex poſtico lyram fortaſſe in Iblci poe-
tæ gloriam inſcriptione græca PITINΩN: interdum ex poſtico muſæ ſi-
gnabant leonem gradientem . Quandoque inſculpebant Mercurium
altera manu caduceum , altera marſupium tenentem , & ex altera fa-
cie Caſtorem & Pollucem . Interim effingebant Jovem & ex altera
parte Minervam fertum dextra tenentem. Aliquando ſignabant Proſer-
pinam , & ex altera parte Jovem, ſive Æxculapium ſedentem. Quado.
que ſignabant Lunam biformem , & ex poſtica facie Jovem ſedentem.
Signabant & Solem ſub imagine Leonis quaſi cuſtodem, leo enim dor-
mit apertis oculis , vigilat clauſis . Imprimebant nonnunquam Apol-
linem , & ex altera facie ſolem . Plerumque ſignabant Caſtorem &
Pollucem , & ex poſtico militem ſacrificantem ſuper aram tenentem
crateram. Item Apollinem & Dianam , & ex altera parte tripodem.
Item Jovem & ex altera facie ſalutem , hoc eſt Yglam Æſculapii filiam
dextra ſerpentem tenentem . Item Martem , & ex poſtico Minervam
tenentem ſcutum, & Victoriam .

Rhegina autem Eccleſia, Archiepiſcopalis ſedes eſt vetuſtiſſima ab
Apoſtolo Paulo fidem edocta, totius Calabriæ Metropolis. Et Archie-
piſcopus Rheginus in generalibus Conciliis poſt Romanum Pont. ſive
ejus Legatum ſemper primas ſedes tenuit. Cum enim ut alibi dixi ,
Paulus Apoſtolus ex Judæa Romam peteret, Rhegium divertit , ut
Lucas in Actis Apoſtolorum tradit . Qui diem totum hic commora-
tus , & Dei verba apud populum , ut ſuus erat mos, faciens , Rhe-
ginos ad Chriſtum convertit , & *Stephanum* quendam Archiepiſco-
pum Rheginum conſtituit. (3) Extat Rhegii ipſius beati Stephani vi-
ta e Græco in Latinum verſa hunc in modum : „ Paulus Apoſtolus
„ Rhegium perveniens, ac die uno ibi moratus, Deique verbum apud
„ Rhe-

„ Rheginos adhuc idola colentes concionatus, ipſos ad Chriſti fidem „ convertit. Et ſicut bona terra ſemen recipiens centuplum reddit, ita „ Rhegini verbum divinum receperunt, in eoque uſque perſtiterunt, quos „ beatus Paulus inſtruxit, & plurimos eorum baptizavit in nomine Pa„ tris & Filii & Spiritus Sancti „. Quibus Stephanum Nicænum hominem, qui ipſum e Judæa fuerat comitatus, Epiſcopum conſtituit. Cumque Stephanus ipſe ſeptem & decem annos Rheginam eccleſiam optime rexiſſet, & multos circumvicinos populos prædicatione ad fidem duxiſſet, atque Epiſcopos & presbyteros ordinaſſet, orta in Chriſtianos perſecutionis rabie, ipſe & (4) SUERA circumvicinæ civitatis Epiſcopus, necnon Agnes, Felicitas, & Perpetua mulieres beati Stephani diſcipulæ Chriſtum conſtanter confitentes, idola vero ligna & ſaxa inſenſata eſſe libere fatentes, Rheginæ civitatis præſidis Hieracis nomine juſſu ſaxis petiti, ac fractis oculis in fornacem projecti fuerunt, ex qua illæſi egreſſi ſunt. Quod videntes qui adhuc erant idololatræ, clamantes Deum beati Stephani & Sueræ verum & magnum eſſe, crediderunt in eum. Illi vero Nonis Julii interemti ſunt. Corpus autem beati Stephani intempeſta nocte a viris catholicis in auſtrali parte civitatis milliario ab ea in receſſu, oratorio ſuo ſepultum eſt. Aliorum vero corpora eodem loco humata ſunt ubi fuerant trucidati. Haud dubium & Rheginos, & circumvicinæ regionis ac demum univerſæ Calabriæ utriuſque ſexus fideles permultos poſtea uſque ad Conſtantini & Silveſtri tempora martyrii palmam fuiſſe aſſecutos, plurimoſque abſque martyrio ſanctitate floruiſſe.

Nicænæ ſynodo primæ Conſtantini & Silveſtri tempore celebratæ interfuit præſens *Marcus* Archiepiſcopus Rheginus ſolus ex tota Italia, Victore & Vincentio Romanis presbyteris exceptis, qui geſſere vices Papæ. *Joannes* Archiepiſcopus Rheginus una cum Joanne Epiſcopo Portuenſi & Abundantio Epiſcopo Paternenſi, quæ civitas, ut oſtendam, in Calabria eſt, geſſit vicem Papæ Agathonis Rhegini civis in ſynodo Conſtantinopolitana ſexta; & *Conſtantinus* Archiepiſcopus Rheginus interfuit ſynodo Nicænæ ſecundæ Adriano papa celebratæ. Anno a partu virginis ccccxxxviii. ſub Sixto papa tertio, & Theodoſio juniore & Valentiniano Imp. (5) habita fuit Rhegii provincialis ſynodus Hilario Archiepiſcopo adverſus Briaticenſem Epiſcopum qui minime legitime fuerat ordinatus. Gregorius papa libro quinto ad Bonifacium Archiepiſcopum Rheginum ſcribens Chariatenſem Eccleſiam ob civium paucietatem Rheginæ Eccleſiæ committit. Erat enim olim, ut dixi, Rhegina Eccleſia totius Calabriæ Metropolis, quæ cum opus erat, provincialia concilia indicebat. Sed ambitione Archiepiſcopalem dignitatem affectante, & ne uni ſubjiciatur ſuffragante ſuperbia, quatuor nunc ſunt in ea Archiepiſcopales ſedes, quot vix ferme ſunt in reliqua Italia. Atqui certe ſicut unum corpus non plura capita, ut monſtrum, ſed unum dumtaxat habere expedit, & una provincia unum Præſidem, cui univerſi pareant, habere decet: ita unum Præſulem, cui omnes Epiſcopi ac Sacerdotes obtemperent, habere convenit. Et in una provincia non plures ſed una dumtaxat ſynodus eſt habenda, ad quam cuncti provinciales Epiſcopi coeant." Jam vero

Cle-

Digitized by Google

Clemens Romanus Pontifex hujus nominis primus in qualibet regione unum dumtaxat Archiepiſcopum inſtituit." Quare mea quidem ſententia, optime provideretur, ſi uni Rhegino Archiepiſcopo in tota provincia primatus dignitas deferatur, cujus partes ſint provincialem ſynodum cum oportuerit, cogere, & ad quem unum habeatur relatio, qui jure Archiepiſcopus dicitur. *Archon* enim Græce, Latine *principem* ſignificat. An autem Epiſcoporum princeps dicendus ſit is, qui in tres tantum in provincia Epiſcopos, aut in duos, & in nullum prorſus poteſtatem habeat, non video. Jam vero Conſentinus Archiepiſcopus (6) tres ſolummodo Epiſcopos ſub ditione ſua habet, (7) Severinates duos, (8) Roſſanenſis nullum prorſus. Elegit Rhegina Eccleſia beatum Brunonem Carthuſienſis ordinis initiatorem in ſuum Archiepiſcopum Vrbani ſecundi temporibus, qui ipſum in Archiepiſcopum confirmavit, ut Dionyſius Carthuſienſis in Acta Apoſtolorum ſcribit, ſed ille eremiticam vitam prætulit Archiepiſcopatui. Cumque Rhegium locuples olim ac potens urbs fuerit, & ut ſemel dixi, prima a diluvio in Calabria condita, coloniaſque in ea plurimas emiſerit, ac prima Chriſti fidem ſuſceperit, plurimumque Græcam & Latinam linguam uſurpaverit, haud dubio plurimos præſtantes viros & gubernandæ reip. idoneos, & doctrina ac ſanctitate præditos protulit. Quorum plerique ſimul cum aliis Calabris multis aut memoriæ a ſcriptoribus traditi non ſunt, aut ſub Siciliæ nomine ſunt ſcripti, idque ſcriptores ſive dolo Calabriæ gloriæ invidentes egerunt, ſive inſcitia, ſive quia Rhegium, Rheginaque regio Siciliæ inſulæ vicina eſt, & ut libro primo oſtendi, olim a Siculis habitata Sicilia dicta eſt, vel quidem certe Thucididis tempore, apud quem libro tertio Rhegium & Meſſenam opulentiſſimas Siciliæ urbes fuiſſe ſcriptum eſt. Et Steph. Bizan., ut alibi dixi, multa Calabriæ loca ſub Siciliæ nomine ſcribit: & Rogerius Guiſcardus Calabriæ, & Trinacliæ inſulæ dominus, utriuſque Siciliæ citra & ultra pharum Innocentii ſecundi tempore ab antipapa Anacleto Rex cognominatus eſt. Sed certe cum quælibet regio ſuo proprio & peculiari vocabulo nominetur, &, ut de aliis nunc taceam, Trinaclia inſula Sicilia, citra pharum vero Italiæ pars uſquead (9) Talaum & Sirim amnes, Calabria dicatur, nequaquam res Calabræ confuſe & indiſtincte ſub Siciliæ nomine ſcribi debent; nam, ut alibi dixi, nulla regio, nulla urbs, nullus locus, nullus homo ſua propria laude fraudandus eſt. Quod ſiqui eximii ac memoria digni viri confuſe & indiſtincte ſub Siciliæ nomine " patrio ſolo ſuppreſſo " ab auctoribus ſcripti ſunt, utique hi Calabri intelligendi ſunt. Nam Calabria & antiquitate, & quod non inſula, ſed in continenti Italia, ejuſque non minima pars ſit, nobilior eſt quam Trinaclia inſula, & primo a Siculis habitata, Sicilia dicta eſt. Et ob id Rex, qui Calabriæ, Apuliæ, Lucaniæ, Campaniæ, & Samnio dominatur, " Siciliæ " citra pharum Rex cognominatur, non quod hæ regiones, præter Calabriam, aliquando a Siculis habitatæ, Siciliaque dictæ ſint. Ceterum nequaquam me fugit, aliquos fore, qui claros viros ab auctoribus confuſe & indiſtincte ſub Siciliæ nomine ſcriptos propriis Siciliæ inſulæ, locis aſſerent, id quod jam hucuſque de aliis multis egerunt.

THO-

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Phantinum*. In martyrologio Uſuardi legitur: *Calabriæ oppido Tabritano S. Phantini Confeſſoris*. *Tabritano* pro *Tauritano* vel *Tauriano*. Vide *Adnotat. lib. 2. cap. 17. n. 3.*

2. *Effingebant Rhegini*. Præterea Janum bifrontem cum epigraphe ΡΗΓΙΝΩΝ. Item Neptunum cum epigraphe ΠΟΣΕΔΟΝΕΑ: plurimoſque alios numos, quos videre poteris apud Goltium de Numiſmat. Magnæ Græciæ, Paris. & Flor. Calab. illuſtr.

3. *Extat Rhegii*. Hiſtoriam B. Stephani Græce conſcriptam ab Andrea Epiſcopo Hieroſolymitano legit Maraſiotus in Monaſterio S. Bartholomæi inſtituti Baſiliani ſecus Euphemiam Synopolitanam ſito, ut ipſe teſtatur lib. 1. cap. 20. Incipit autem hiſtoria his verbis: Ο Παῦλος Ἀπόςολος ἐπὶ τὸν Ῥήγιον ὁ ἐρχὼν &c. *Paulus Apoſtolus Rhegium perveniens* &c. ut ſupra in textu Barrii.

4. *Suera*. Hic fuit Conſentinæ Eccleſiæ Epiſcopus ut conjicitur ex Catalogo in Ms. Martyrenſi adducto.

5. *Habita fuit Rhegii Provincialis Synodus*. In hac ſex Canones decreti fuere, ut videre eſt apud Hieronymum Maraſiotum lib. 1. Cap. 26. & Concil. Gen. ſub Sixto III. Ibidem quoque mentio fit de Metropolitano nec non in Notitia Græca Conſtantinopolitana, Leoni attributa, ſermo fit *de Rhegitana Metropoli*. Vide Carolum a S. Paulo Geograph. ſacr.

CANONES AUTEM HI SUNT.

I. *Ut perverſi ordinatores nullis denuo ordinationibus interſint.*

II. *De remotione ejus quem ordinare perperam duo præſumpſerunt.*

III. *De hæreticis & ſchiſmaticis Epiſcopis, ſi ad catholicam fidem pervenerint, quid agendum?*

IV. *Ut Epiſcopus benedicat & confirmet Neophytum.*

V. *Ut Epiſcopus, cum ſepelierit Epiſcopum, curam habeat eccleſiæ ipſius.*

VI. *Ut abſque Metropolitani literis & conſenſu nullus accedat ad Eccleſiam deſtitutam Epiſcopo.*

6. *Tres ſolummodo Epiſcopos*. Modo unum tantum ſuffraganeum habet, nempe Martyranenſem.

7. *Severinates duos*. Quinimmo quinque, nempe Belicaſtrenſem, Iſulanum, Chariatenſem, Umbriaticenſem, & Strongylenſem. Habebat aliquando Melitenſem, & Marcopolitanum jam exemtos. Ms. Mart.

8. *Roſſanenſis nullum*. Habebat olim Chariatenſem; ſed hic ubi unitus fuit Geruntinenſi, Severinatis ſuffraganeus effectus eſt. Ms. Mart.

9. *Talaum*. Vide adnotat. lib. 1. Cap. 1. n. 1.

CA-

CAPUT IV.

De Rheginis viris præſtantiſſimis tum Dignitate, tum Sanctitate, ac Doctrina. Pythonis Illuſtre facinus. Fragmentum Hipparchi de Vitæ felicitate.

FUerunt ex Rhegina civitate, aut certe ex Rhegina regione (1) *Leo* junior, (2) *Stephanus* tertius ſive quartus, & (3) *Agatho* Romani Pontifices, ſub Siciliæ nomine indiſtinctè ab aliis ſcripti, quorum poſtremus *Joannem* archiepiſcopum Rheginum, & *Abundantium* epiſcopum Paternenſem (4) conterraneos ſuos Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ præfecit. Fuit & ex hac urbe beatus *Cyprianus* divi Baſilii monachus divi Nicolai monaſterii Abbas, quod eſt in Calamitio pago. Fuit & beatus (5) *Thomas* ejuſdem divi Baſilii monachus Abbas monaſterii in Tireto pago. Fuere & noſtra memoria *Ludovicus* divi Franciſci Aſiſini monachus ſanctæ vitæ vir " qui primus cum Georgio cive ſuo integræ vitæ viro reformandæ Minoris Ordinis vitæ in Calabria auctor duxque extitit. Hic diem mortis ſuæ prædixit: illius animam Bartholus Philocaſtrenſis ſanctæ vitæ vir ejus ſocius uti facem in aera conſpicatus eſt ". Cumque, ut ſemel atque iterum dixi, Rhegina civitas Paulo concionante Chriſti fidem amplexa ſit, ambigendum non eſt plurimos utriuſque ſexus homines pro ea vitam cum ſanguine fudiſſe, alioſque poſt Conſtantini baptiſmum ſanctitate floruiſſe. Qui etſi ab hominibus, ſive dolo, ſive incuria ſcribi prætermiſſi fuere, in Dei tamen libro ſtylo ferreo exarati ſunt. Nunc ſcribendi ſunt qui diſciplinis claruerunt. Sed primum is eſt ſcribendus, qui non " Pythagoræ diſciplina inſtructus ", ſed ſuo ipſius exemplo qualis in patriam " etiam ingratam " charitas eſſe debeat docuit. „ PYTHON *Rheginus*, „ ait Philoſtratus de vita Apollonii Tyanei, exul cum ad Dionyſium „ Siciliæ tyrannum confugit, atque honoratius ab eo ſuſceptus, quam „ exuli convenire videretur, tyranni mentem intellexit Rhegii capiendi „ percupidam: cumque id Rheginis per epiſtolam nuntiaſſet a ty- „ ranno deprehenſus eſt. Quapropter tyrannus illum uni ex ma- „ chinis, quas pro Rhegio expugnando conſtruxerat, vivum ſuſ- „ pendit, eumque muris admovit, exiſtimans Rheginos ne Pytho- „ nem vulnerarent, adverſus machinam tela non emiſſuros. Ille autem „ magis vocibus exclamans, Rheginos hortabatur, ut in machinam „ tela torquerent, ſe namque ajebat ſignum libertatis eſſe propoſitum „. Hic academicam diſciplinam ſecutus, ſapiens liberque evaſit. Eruditos autem homines ex hac urbe complures fuiſſe opinandum eſt, cum, ut relatum eſt, Rhegini plurimum Græcam & Latinam linguam uſurparint: tum quidem maxime Pythagorica diſciplina inſtructi fuere. Nam præter eos, qui agente Crotone Pythagora eo commigrantes ejus diſcipuli extitere, Pythagorici, ut ait Jamblicus, exuſtis ducibus phi-

Digitized by Google

philoſophiæ, Rhegium contendere, ibique diu verſati ſunt. Pythagoræ autem diſcipuli præclariſſimi viri fuere, ut ait idem Jamblicus in libro De ſecta Pythagorica, *Ariſtides*, *Ariſtocrates*, *Demoſthenes*, *Athoſion*, *Calais*, *Euthycles*, *Elicaon*, *Hipparchides* ſive *Hipparcus Mneſibolus*, *Obſimus*, *Phetius*, *Selinuntius*, & *Theocles*. Horum *Elicaon*, & *Hipparcus*, item *Phytius* philoſophi clari fuerunt, & legum latores, qui Rheginas reſpublicas conſtituerant, & eam, quam gymnaſiarcham vocant, & eam, quæ ſub Theocle dicebatur. Hipparcho Plato librum inſcripſit, De ſtudio lucrandi. Ex Hipparchi autem dictis, hæc ſunt apud Stobæum in ſermone, Quod eventus: *Homines, qui breviſſimum vitæ tempus habent, ſi totius mundi ævo comparetur, optimam in vita veluti peregrinationem tranſigent, ſi vixerint in tranquillitate. Hoc autem aſſequentur ſi in primis diligenter ſcientiam, & cognitionem ſui habuerint: nempe quod mortales ſint, ex carne conſtent, corpus offenſu facile & corruptibile gerant. Denique graviſſima quæque ad ultimum uſque ſpiritum expectare cogantur. Primum enim lugenda ſunt, quæ circa corpus eveniunt, morbi coſtales, pulmonarii, phrenitides, podagræ, ſtillicidia urinæ, tormina, veterni, comitiales, putredines, & infinita alia. Circa animam vero longe majora & difficiliora contingunt. Siquidem omnia quæ per vitam committuntur nefanda mala, illegitima, & impietates ex animi affectibus oriuntur. Nam propter immoderatas contra naturam cupiditates, multi in affectus effrænatos inciderunt, & nec a filiabus, neque a matribus ſuis impiiſſima voluptate capiendæ ſibi temperaverunt: quin etiam parricidæ facti ſunt, & multi eorum ſuos liberos jugularunt. Quid illa recenſeam quæ foris impendent nobis, per imbres, ſqualores, æſtus immodicos, & nimia frigora, ita ut frequenter propter inæqualem aeris intemperiem peſtis & fames, & alii multi diverſique caſus fiunt, & integræ civitates deſolentur? Cum igitur hujuſmodi multa nobis immineant, neque corporis dotibus gloriantes efferri debemus, ut quæ vel exigua febricula deum voluntate immiſſa ſtatim immarceſcant, nec externa proſperitate, ut putatur, & hæc enim ut plurimum citius perire, quam oriri ſolet. Quippe hæc omnia incertam atque inſtabilem obtinere naturam, & in multis variiſque mutationibus gigni exploratum habemus, & nil ipſorum permanere, neque immobile, aut firmum, aut continuum eſſe. Quapropter ſi hæc cogitemus tranquille vivemus, quoſvis eventus fortiter ſuſtinentes. Nunc vero multi omnia, quæ natura, fortunave ipſis contulit, quam optima fore animo ſecum præſumentes, & non qualia ſunt repudiantes, ſed qualia in præſtantiſſimo ſui ſtatu fieri poſſent, ſubito illis privati animam onerant multis magniſque, & illegitimis ac temerariis malis: atque ita uſu venit ipſis, & vitam acerbiſſimam triſtiſſimamque agant. Contingunt autem talia amiſſis pecuniis, vel amicis mortuis, aut liberis, aut alterius rei pretioſæ exiſtimatæ facta jactura. Deinde flentes ac lugentes ſe ſolos infortunatos & infelices eſſe putant. Nec meminerunt quod ſimiles caſus & aliis mul-*

 tis ac-

tis acciderunt ; & adhuc accidunt : neque animo perſpicere poſſunt , vel aliquot noſtri ſeculi hominum vitam vel jam defunctorum in quantis calamitatibus & malorum tempeſtatibus illi quidem adhuc ſint , illi quidem quondam fuerint . Conſiderantes igitur quod multi pecuniis amiſſis ipſi deinde ſervati ſint propter pecuniæ jacturam, cum aliter in periculum a latronibus , aut a tyranno patiendi aliquid venturi fuiſſent . Item quod multi cum amore & maxima benevolentia proſecuti quoſdam eſſent , eoſdem paulo poſt vehementer odio habuerint . Hæc inquam omnia poſtquam cognovimus ex hiſtoria nobis tradita , & intellexerimus quod multi a liberis & amicis delectiſſimit perditi ſint , vitamque adeo noſtram cum infelicioribus contulerimus , & eventus omnes humanos nec nobis ſolum contingentet reputaverimus, tranquillius degemus . Non enim æquum eſt , hominem aliena mala levia putare , ſed propria etiam leviter ei ferenda ſunt , cum videat omnem humanam vitam multis adverſitatibus obnoxiam eſſe . Qui autem flent ac lugent, præter id quod rem pereuntem aut diſcedentem nihil plane juvant , in majores perturbationes animam ſuam impellunt, in medio multorum pravorum affectuum conſtitutam . Quamobrem convenit ut abnuentes ac repugnantes modis omnibus nævos illos in philoſophiæ corpore jam induratos abſtergamus . Hoc autem faciemus ſi prudentiam & temperantiam colamus , præſentibus utamur , & non multa deſideremut . Quid eſt quod homines multi ſibi conquirant , cum poſt illud vitæ tempus uſus eorum nullus ſit futurus ? Utamur igitur bonis præſentibus , quæ per philoſophiam decora & honorifica ſunt, & inſatiabili malorum cupiditate liberabimur . De hoc Plinius libro ſecundo ait : *Utriuſque ſyderis curſum in ſexcentos annos præcinuit Hipparcus, menſes gentium dieſque & horas , ac ſitus locorum & vicos populorum complexus ævo teſte haud alio modo ; quam conſiliorum naturæ particeps .* Et infra : *Ducentos annos Hipparci ſagacitate compertum eſt , & lunæ defectum aliquando quinto menſe a priore fieri , ſolis vero ſeptimo . Eandem bis in triginta diebus ſupra terras occultari , ſed ab aliis, atque aliis cerni , quæque ſunt in hoc miraculo maxime mira, cum conveniat umbra terræ lunam hebetari : nunc ab occaſus parte hoc ei accidere , nunc ab ortut .* Et rurſus : *Hipparcus nunquam ſatis laudatus, ut quo nemo magis approbaverit cognationem cum homine ſyderum , animaſque noſtras partem eſſe cœli , novam ſtellam , & aliam in ævo ſuo genitam deprehendit . Ejuſque motu qua die fulſit ad dubitationem eſt adductus , an ne hoc ſæpius fieret moverenturque & eæ , quas putamut affixas .* Et rurſus : *De terræ univerſæ menſura Eraſtotenes ducentorum quinquagintaduorum millium ſtadiorum prodidit . Quæ menſura Romana computatione efficit trecenties quindecies centena millia paſſuum. Hipparcus & in coarguendo eo , & in reliqua omni diligentia minus adjecit computationi illius ſtadiorum paulominus vigintiquinque millia .* Item : *Hipparcus nomina ſtellis omnibus imponens , ſyderum ſtellarumque numerum explicavit .* Ejus epitaphium apud Stobæum ſic erat.

SE-

SEPULCRUM HOC HIPPARCHI EST.
PERGE JUSTITIAM ANIMO COMPLECTENS.

" Hic, ait Clemens Alexandrinus, accuſatur quod aperte ſcripſiſſet ſecreta Pythagoræ, expulſus fuit e ſchola, & propter ipſum tamquam propter mortuum facta eſt columna".

Fuit & ex Rhegina urbe *Androdamus* Philoſophus & Legiſlator, qui, Ariſtotele Pol. libro tertio referente, Chalcidenſibus leges ſcripſit, iis, qui ſunt in Thracia, cujus extant de cæde leges, & de hereditatibus. Fuit & *Theætetus* Philoſophus & Legiſlator, cui Plato librum De ſcientia inſcripſit, fuit & (6) *Lycus* Philoſophus Pythagoricus Alexandri Magni temporibus, ad quem magnum librum ſcripſit. De quo Suidas inquit: *Lycus qui & Buteras hiſtoricus adoptione pater Lycophronis tragici, qui fuit ſub Alexandri ſucceſſoribus, inſidiis petitus a Demetrio Phalareo*. Hic hiſtoriam Libyæ & Siciliæ ſcripſit, Meminit hujus Stephanus." Ergo Lycophron poeta tragicus Rheginus fuit, & idcirco ut hujus regionis indigena Calabras res diligenter ſcripſit". Fuit & (7) *Hippyas* ſive *Hippys* philoſophus, & orator; poeta, & hiſtoricus, ut Suidas tradit. Qui floruit Perſicis temporibus, primus Siculas res ſcripſit, quas poſtea Myes in compendium redegit. Scripſit, De Italia conſtructa, De rebus Siculis libros quinque, De temporibus totidem, De rebus Argolicis libros tres. Qui & prius Parodiam, (8) Choliambumque, & alia ſcripſit. De quo Plutarchus de oraculis deficientibus meminit, aitque de eo mentionem feciſſe Phaniam. Meminit hujus & Galenus in libro De hiſtoria philoſophica. Qui materiam ignem & aquam eſſe dixit, & feminas non minus maribus ſemen effundere opinatur, quicquam tamen ipſum ad conformationem fœtus non conducere, cum extra uterum incidat. Hic mulieres aliquot, viduas præſertim abſque virili concubitu ſemen interdum emiſiſſe. Hic ut ait Stobæus in ſermone De invidia, dicit duplicem invidiam eſſe: juſtam quidem, cum quis invidet improbis honoratis; injuſtam vero, cum bonis. Et invidi duplo magis quam ceteri calamitoſi ſunt: non enim ſolum propriis malis gravantur, ut alii, ſed alienis quoque bonis. Hic, ut ait Plutarchus in libro De calumnia apud ipſum Stobæum, graviſſimam rem calumniam eſſe dicit, quia nulla pœna lege ſancita ſit calumniatoribus, ut furibus, quamvis amicitiam, quæ optima eſt poſſeſſio, furentur. Quamobrem contumelia licet malefica ſit, juſtior tamen eſt, quam calumnia quæ quia latet nocentior eſt. Xenophon facit interlocutores De juſto *Hippyam* & *Socratem*, cui Plato duos libros inſcripſit, De pulcro, & De mendacio. Vtebatur Hippyas, ait Ælianus De varia hiſtoria libro duodecimo, veſtibus purpureis. Fuit & *Glaucus* ſive *Glaucia* Philoſophus Pythagoricus & Muſicus excellentiſſimus Democrito contemporaneus, qui ſcripſit De poetis & muſicis antiquis, ait Plutarchus in muſica, ſcripſit & alia, cujus meminit Laertius Diogenes in Democrito. Fuit & *Theagenes* poeta clarus, qui, ut Euſebius libro decimo De præparatione Euangelica refert, Cambyſæ regis patris Cyri temporibus floruit. Qui, ut Tatianus in libro contra Græcos prodit, ante omnes alios perſcrutatus eſt Homerum, ſcripſitque De ejus poeſi ac tempore.

" Hic igitur primus omnium Homerum interpretatus , aliis viam elucidandi poetas aperuit ". Fuit & *Cleonymes* poeta dithyrambicus . Scripſit ad Alexandrum Magnum epiſtolas & dithyrambos, ut Athenæus libro nono auctor eſt. Fuit & *Ibycus* poeta Lyricus & hiſtoricus & muſicus *Certandis* filius. Quem decantat Ariſtophanes in Cerealibus: *Ibicus* , inquit , *poeta circa muſicam & concentum verſatus eſt*. Fuit unus ex novem Lyricis univerſæ Græciæ, ut Iſacius in Lycophronem, & auctor quidam epigrammatum ajunt : A quo *Ibycium* metri genus dictum eſt , pluraque lingua Dorica ſcripſit . De quo Suidas inquit: Ibycinum dictum , ſed Ibycini verſus . Ipſum ait idem Suidas , & Plutarchus in Sympoſiis , Nequid erga Deos peccans pœnam ab hominibus acciperet, eſt autem conſonum cum Sacerdotio. Hic, ait idem Suidas, Certandis Rhegini filius fuit, Samumque petiit Olimp. xliiii. Polycrate Polycratis tyranni patre regnante. Ibycinum inſtrumentum , ait idem , ab Ibyco inventore in conflictu Celtarum cum Romanis . Erat autem innumerabilis tibicanetarum & tibicinum multitudo ſimul totius exercitus canentium Pæana . Clamor erat commixtus , ut & vicina loca reſonarent , & videbantur edere vocem terrificam . Id magno adjumento tum Romanis fuit. Fuit etiam Ibycus, ait Athenæus libro quarto, inventor Ibyci inſtrumenti muſici triangularis , (9) *trigonum* dictum . Scripſit libros ſexaginta , & triangularem Citharam invenit, quæ Sambuca dicitur . Sambuca ut ait Porphyrius , eſt triangulum inſtrumentum , quod ex inæqualibus longitudine , ſicut & craſſitudine nervis efficitur . Hic diluculum *cliton* appellavit , quod eo tempore *clim* , hoc eſt audire jam & loqui liceat . Hic etiam , ait Athenæus libro primo, affirmat Ambroſiam ad mellis naturam nocuplam habere dulcedinem, mel dicens nonam Ambroſiæ partem habere ſecundum ſuavitatem . Ab eo *Ibycus equus* proverbium eſt : ait enim Plato in Parmenide : „ Ibyci equo athletæ & ſeniori curſuum ſubi- „ turo certamen , & propter experientiam eventuum extimeſcenti „ Ibycus ipſe ſe conferens , intuitus inquit , & ipſe jam ſenex ad „ amores regredi cogor , unde Ibycus equus proverbium „ . Fuit autem puerorum amator, de quo Cicero Tuſc. Quæſt. libro quarto ait: maxime vero omnium flagraſſe amore Rheginum Ibycum apparet ex ſcriptis . De quo auctor epigrammatum ita ſcribit :

Rhegium Italiæ palluſtris extremum cano,
Semper Trinacliam guſtans aquam,
Propterea quod amantem lyram , amantem pueros
Ibycum frondoſa poſuit ſub ulmo.
Hic multa paſſus , multam ſub ſepulcro ederam fundit .
Et candidi plantam calami .

" Thomas Falſellus homo Siculus Ibycum Meſſanam falſo repetit". Fuit autem occiſus a latronibus de cujus morte Plutarchus De futili loquacitate ait : „ Ibycus cum in latrones incidiſſet jam occiden- „ dus grues forte ſupervolantes obteſtatus eſt. Aliquanto poſt tem- „ pore cum iidem latrones in foro ſederent , rurſumque grues ſu- „ pervolarent , per jocum inter ſe ſuſurrabant in aurem , Adſunt „ Ibyci grues. Eum ſermonem aſſidentes in ſuſpicionem rapuerunt, ma-

„ maxime deſiderato jam pridem Ibyco , Rogati quidnam ſibi vellet „ ea oratio, hæſitanter, atque inconſtanter reſponderunt: ſubjecti tor- „ mentis facinus confeſſi ſunt, atque ita velut gruum inditio, pœnas „ Ibyco dederunt, ac potius ſuo ipſorum inditio , ut dicitur , per- „ ierunt: Unde parœmia orta eſt: Ibyci grues„ " Hinc etiam ver- ſus extat ".

Ibycus ut periit, vindex fuit altivolans grus .

Simile quidpiam Crotone Pythagoræ tempeſtate accidiſſe Jamblicus in libro De ſecta Pythagorica , de nautis quibuſdam, qui quoſdam e navi in mare demerſerunt , refert .

Fuit ex hac urbe & *Ariſto* muſicus , de quo meminit Strabo, ut in Locris dicemus. Fuit & *Syllax* pictor celebris , qui , ut Athenæus libro quinto tradit, porticum in Philiunte egregie pinxit, quod Pollemachio dicebatur . Fuit & *Clearcus* ſtatuarius celeberrimus : de quo Pauſanias in Laconicis ita ſcribit ; „ In dextra Chalciæci „ parte Jovis ex ære ſignum factum eſt omnium , quæ ex eadem „ ſunt materia vetuſtiſſimum : neque enim una & eadem fuit uni- „ verſi operis fabricatio , ſed particulatim, in membra excuſæ in- „ ter ſe deinde ſunt apte clavis confixæ , atque ita ne diſſolvi poſ- „ ſint coagmentatæ : feciſſe ajunt, Clearcum hominem Rheginum, „ quem Dipoemi & Syllidis nonnulli, alii Dedali diſcipulum di- cunt fuiſſe „. Fuit & *Pythagoras* Græcis literis eruditus ſtatuarius & fictor clariſſimus, qui primus ſtatuarum proportionem conſideravit. Floruit, ait Laertius, tempore Pithagoræ Philoſophi, & primus numerorum ac modorum repertor fuit . Qui , ut Pauſanias in Eliacor. prodit , diſcipulus fuit *Clearci* Rhegini in plaſtice arte celebris , ut ſiquis alius , ideſt fictor . Fecit imaginem Aſtyli , quam ſtadiodromoſtylon vocant . Fecit in Olympia ſtatuam Mnaſei curſoris cognomento Libin. Fecit ſtatuam Euthymi, & Leontiſci cujuſdam. Fecit, ut idem Pauſanias in Phociacis ſcribit, in Olympia ſtatuam Protalai Mantinei athletæ, qui pueros in pugilatu vicit. Fecit Tarenti ex ære egregiam imaginem tauri exportantis Europam Agenoris filiam ex Phœnice, ut Varro Linguæ Latinæ libro primo ſcriptum reliquit De hoc Plinius libro trigeſimoquarto Cap. Viii „ Pythagoras Rheginus ſta- „ tuarius vicit Myrronem diligentiſſimum ſtatuarium pancraciaſte Del- „ phis poſito. Licet ipſe primus multiplicaſſe varietatem videtur, nu- „ meroſior in arte, quam Polycretus, & ſymmetra diligentior „. Fuit, „ Olympiade ixxxvii. circiter urbis annum cccxvi. Fuit & alius Py- „ thagoras Samius initio pictor nepos ex ſorore & diſcipulus Rhegini, „ eique indiſcreta facie ſimilis „. Ergo Pythagoræ Rhegini ſtatuarii ſoror Samio homini nupſit. Fuit enim in Calabria urbs *Samos*, quam ædificaverunt Samii, ut Locri Naritii Locrum, & Mileſii Aſiæ Miletum urbes in Calabria condiderunt. Sunt , ut retuli , in Calabria & alia loca compiura iiſdem appellata nominibus , quibus & orientalis Græciæ loca ." Quare haud quidem ab re Divus Thomas Pythagoram Philoſophum ex Samo Calabriæ urbe fuiſſe dicit ". Fuit ex Rheglo *Nicolaus* medicus eximius Latina Græcave lingua aprime eruditus , qui Nicolaum Alexandrinum medicum, atque omnia Galeni opera e Græco in

in Latinum vertit, ſed pauca extant. Edidit librum De Cemate, qui Græce deſideratur, collationem locorum Galeni & Hippocratis emendatiorem. Ejus exemplaria caſtigatiſſima & integerrima ſi extarent, non tot erratis ſcateret Galenus. Floruit a natali domini anno M. cccclx. Fuit & cx hac urbe *C. Antiſtius* vir magna prudentia præditus, & re militari peritus, legatus C. Julii Cæſaris in bello Gallico, ut libro ſexto bel. Gal. ſcriptum eſt. Fuit & (10) Lucius Romæ tribunus plebis, cujus meminit Val. Max. libro quarto. Fuit. & *Ludovicus Cherercus* Jureconſultus, edidit opus quoddam ad jus civile attinens. *Proſper* Præſul Rheginus ſcripſit De vita ſolitaria, & De temporibus ab Adam uſque ad ſuum ſeculum.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Leo junior*. Nempe Leo II. qui Agatoni ſucceſſit. Hic fuit in utraque lingua doctiſſimus, ſacros hymnos, pſalmoſque in meliorem concentum redegit. Præclariſſima ejus geſta videre poteris apud Anaſtaſium Bibliothecarium de Romanis Pontificibus, & Breviarium Romanum die 28. Junii. Tametſi Siculus ſcribatur, fuit ſane Rheginus, in Valle Salinorum natus vulgo *Piana di S. Martino*, quæ *Vallis Sicula* nuncupatur. Neque audiendi ſunt Scipio Mazzella & Ciaconius, alioquin Scriptores cordatiſſimi, qui Aprutinum faciunt, aliquo monumento decepti, ubi pro *Brutiis*, *Aprutiis* legerunt. Quod de Agathone, & Stephano identidem crediderunt. Vide Adnotat. lib. 2. Cap. 17. num. 2.

2. *Sthephanus*. Diſſentiunt Scriptores de patria hujus Pontificis. Ciaconius Aprutinum facit, ut ſupra dictum eſt, Oldoinus Romanum, oriundum a Syracuſis. Seriptores Siculi Siculum contendunt. Sed Rheginus fuit; Calabria enim Siciliæ nomine ſexcenties nuneupata eſt, ut ſæpius adnotatum fuit.

3. *Agatho*. In menologio Græco die 21. Februarii ſic legitur: *Agathon Thaumaturgus Italus, parentibus piis natus* &c. Siculi Siculum faciunt. Rheginus autem fuit; Calabria quippe Italia & Sicilia dicta eſt. Quinimmo Rhegium Siciliæ conterminum, civitas Siciliæ a Thucidide vocitatur. Theodorus quoque Epiſcopus Taurianenſis in Sexta Synodo Conſtantinopolitana ex inſula Siciliæ ſcribitur, ut ſupra tulimus lib. 2. cap. 17. num. 2. Apud omnes autem compertum eſt Taurianum in Calabria extitiſſe non in Sicilia. Quid ni? Poterat Agatho Pontifex, poterat Leo, & Stephanus, natione Rheginus, Siculus nuncupari, ſed citra pharum. Ciaconius Aprutinum ſcribit, ſed errat ut vidimus ſupra num. 1. Oldoinus anceps eſt nec audet Siciliæ inſulæ adſcribere: putat ſiquidem vel Rheginum, vel Aprutinum fuiſſe. Verum enim vero Aquilani jam diruti in Rhegina ditione natus eſt, ubi & Leo ut ſupra vidimus. Apud Rheginenſes quippe conſtans & perpetua traditio durat.

4. *Conterraneos*. In Coneiliis Generalibus Labbei legitur συνδούλους, ideſt *conſamulos*. Ex quo autem codice excerpſerit Barrius incompertum habeo.

5. *B. Thomas*. Eidem B. Cypriano

no coevus. Obiit in eodem monaſterio, quod jam corruit, III. Nonas Julias MS. *Gualt.* Vide Agreſt. in præfat. ad vitam S. Nicodemi.

Fuerunt ex Rhegina civitate, præter a Barrio adductos, & alii viri in omni virtutum genere celeberrimi. *Agathocles* obſcuris natalibus ortus, egregiæ pulcritudinis adoleſcens, re militari & prudentia eo profecit, ut Siciliæ Rex renuntiatus ſit. Hic cum figuli eſſet filius, generis humilitatem non modo non diſſimulavit, verum etiam & veluti firmiſſimo argumento uſus eſt, ut ſuos ad capeſſendam virtutem inflammaret. Quapropter vaſis aureis figulina admiſcere ſolebat, ut oſtenderet ſordidiſſimæ etiam conditionis hominibus per virtutem ad honores vel ſupremos iter patere. Diodor. Sic. lib. 19. Vide Patav. to. 1. *N. Rheginus* ſcripſit opuſculum, cui titulus *Polymnemon* a multa rerum copia. Vide Suid.

Tempore autem gratiæ *SS. Elias & Arſenius* Abbates, & *BB. Vitalis* & *Coſmas* inſtituti Sancti Baſilii, vitæ ſanctitate & miraculis clari, ut ex actis quæ in Monaſterio Sanctiſſimi Salvatoris Meſſanæ aſſervantur Vide Agreſt.

Archiepiſcopi & Epiſcopi Cives Rhegini: Sanctus *Siſinnius*, qui S. Placidum monachum & Martyrem Rhegii hoſpitio excepit antequam Meſſanam trajiceret. Vide Ughell. *Rogerius* ann. 1014. *Arnulphus* Archiepiſcopus ann. 1089. *Rhodulphus* 1122. *Bernardus* 1123. *Rogerius* alter 1146. *Jacobus* ex Archidiacono electus Archiepiſcopus ann. 1199. ab Innocentio III. poſt approbatam electionem per Gregorium Creſcentium Siciliæ Legatum confirmatus. Obiit ann. 1216. Ughell. *Landus*, vel *Leander* electus ann. 1217. ab Honorio III. confirmatus. Hic eidem Pontifici & Friderico II. Imperatori acceptiſſimus fuit, rebuſque ejus opera cum Longobardis, mox inter Fridericum & Gregorium IX. compoſitis, Meſſanam translatus eſt, ubi deceſſit circa ann. 1235. Interfuit conſecrationi Eccleſiæ Conſentinæ. *Guillelmus Logotheta* ſanguine clariſſimus electus Archiepiſcopus ann. 1232. a Joanne XXI. confirmatus. *Benvenutus* ex Canonico Archiepiſcopus ann. 1261. *Guillelmus* II. *Logotheta* Archiepiſcopus ann. 1440. *Philippus de Lanzano* Epiſcopus Coronenſis in partibus infidelium ann. 1346. Vide Ughell. *Antonius Strada* Epiſcopus Miletenſis ann. 1420. Ughell. *B. Matthæus Saracenius* minorita Socius S. Bernardini Senenſis, ad bellum Hungaricum contra Turcas cum S. Joanne de Capiſtrano conceſſit: graſſantem hæreſim *Novorum Chriſtianorum* nuncupatam in regno Neapolitano delevit, multiſque laboribus pro Eccleſia Dei fortiter ſuſceptis, Archiepiſcopus Roſſanenſis a Pio II. ann. 1460. renuntiatus eſt. Chron. Wading. Ughell. aliique. *Paulus Dianus* Epiſcopus Opedenſis circ. ann. 1663. Obiit 1674. Ms. Mart. *Paulus Philocamus* ex Archidiacono Rhegino Epiſcopus Scylacenſis ann. 1676. Obiit 1657. Ms. Mart. *Demetrius* Epiſcopus Corcyrenſis *Ms. Mart.*

Antonius, *Benedictus*, *B. Bonaventura*, *B. Franciſcus*, *Jacobus*, *B. Joannes*, *Hieronymus*, *Martinus*, *Matthæus*, & *Seraphinus* inſtituti Ca-

Capuccinorum ſanctitate clari. *Chron.* Fuit ejuſdem inſtituti *Bonaventura Campagna* doctiſſimus, ſcripſit Chronicon, aliaque. Ms. Gualt. *Joſeph Marropadi* Presbyter ſanctæ vitæ vir, Obiit Romæ ſeptuagenario major III. Id. Julii 1685. magna ſanctitatis fama Ms. Mart. *Angelus* Minorita Conventualis ſanctitate, & miraculis clarus, obiit circa ann. 1640. Ms. Mart. *Anna Labruta* tertii Ordinis S. Dominici vitæ puritate, & amore erga Chriſtum ſponſum celeberrima. Obiit 18. Novembris 1660. ut ex Act. Capitular. *Didacus*, & *Dominicus Barone* Equites Hieroſolymitani, magnæ prudentiæ viri. Aldimar. *Didacus de Mari* Juriſconſultus, quædam edidit. Topp. *Ægidius* Minorita ſanctitate & miraculis clarus. Ludovic. Jacobell. to. 2. de ſanct. Umbr. *Franciſcus Majorana* ex Minimorum familia eruditione conſpicuus; edidit *Lavacrum ſacrum*, Meſſanæ 1643. & *Promtuarium Sacramentorum* 1644. in 4. Topp. *Franciſcus Saccus* poeta celebris quædam edidit perjucunda. Leo Allat. & Topp. *Joannes Montiel* Soc. Jeſu ſanctæ vitæ vir, in Indiis pro fide Jeſu Chriſti occiſus P. Nadas. in ann. mem.

Jo: Angelus Spagnolius doctrina, & morum integritate clarus, ſcripſit Chronicon ab anno mundi uſque ad annum Chriſti 1625. quod aſſervatur Rhegii in conventu Franſciſcanæ reformatæ familiæ. Cornel. a Lapid. in cap. ult. Act. Apoſt. *Jo: Baptiſta Bovius* Juriſconſultus celebris edidit librum *De ſtatuaria Urbis præſcriptione* Neap. in 8. Topp. *Jo: Baptiſta Cariddius* Soc. Jeſu morum integritate clarus MS. Mart. *Jo: Baptiſta Catanzaritius* Presbyter in utraque lingua doctiſſimus, ſcripſit contra Græcos *De vera utriuſque Eccleſiæ concordia circa proceſſionem Spiritus Sancti.* Venetiis 1633. Leo Allat. de Eccleſ. Occid. & MS. Gualt. *Hieronymus Monſolinus* ex Dominicana familia ſanctæ vitæ vir. Obrutus eſt cum ſociis in terræmotu Soriani Nonis Novembr. 1659. eademque nocte apparuit ſorori ſuæ cæleſti luce circumdatus. MS. Mart. *Julius Fulcius* edidit opuſculum *De fructibus eleemoſynæ*. Romæ 1581. MS. Mart.

Joſeph Photius Soc. Jeſu doctrina & morum probitate celebris, multa edidit ingenii ſui præclariſſima monumenta, ſed quædam ſub alio nomine: *Informazione della Vita del Ven. Ignazio Abezeda, e Compagni* 1664. in 4. *Vita di S. Franceſco Sales* 1662. in 8. *Vita di* S. *Maria Madalena de' Pazzi* 1669. in 4. Ex Gallico in Italicum ſermonem tranſtulit, ediditque ſub nomine P. Stephani Binetti *La Converſione del Buon Ladrone* 1638. in 12. *Conſolazione dell' Anime afflitte* 1635. in 12. *Gli efficaci rimedj contro la peſte* 1658. in 12. *Riſpoſte alle domande d' un gran Prelato circa la Gerarchia Eccleſiaſtica* 1638. in 12. *Degli efficaci diletti dell' amore di Gesù Criſto* 1643. in 12. Item: *Il perpetuo coltello della Regina de' Martiri* ſub nomine *N. Andries* 1652. *Caſi ed eventi della Confeſſione fatti da Criſtofaro Vega* ex Hiſpano in Italicum ſermonem 1668. in 12. *Iſtoria ſanta compoſta da Nicolò Folone* quam tranſtulit, ediditque ſub alio nomine 1649. in 12. *Epiſtola Parenetica del P. Goſuvino Nikel, De Paupertate* ex Latino tranſlata 1654. in 8. *Articoli del teſtamento della Ducheſſa Buglione* 1670. in 8. Scripſit quo-

quoque *Vitam S. Demetrii*, & *Hannibalis de Afflicto* Archiepiſcopi Rhegini 1687. in 8. Vide P. Natanael. in Catal.

Innocentius a Purificatione Auguſtinianæ diſcalceatæ familiæ ſanctæ vitæ vir, obiit anno 1660. prænuntiato mortis die. Chron. Ms. *Leo* Magnus Regni Scn.ſcalcus, Magiſter Rationalis, & Regius Conſiliarius ann. 1321. & 1329. Topp. & Marra. *Nicephorus Sebaſtus Meliſſenus* Auguſtinianæ familiæ doctiſſimus, multa edidit. Topp. *Nicolaus* Congregationis Olivet næ bis Abbas Generalis emeritus a. n. 1447. & 1459. Vujon. to. 2. lib. 3.

Octavius Saccus, Presbyter Urbano VIII. familiariſſimus, primus Judex qui ſummarie lites ruſticorum cognoſceret, ut etiamnum ſub ejus cognomine exercetur vulgo *Il Tribunale dell' Abate Sacco*. Hic fuit pater pauperum, præſertim dum peſtilentia in Urbe graſſaretur. Sanctiſſime vitam traduxit, quem Europæ principes in oculis ferebant, & vel ipſe Othomannus variis datis epiſtolis reverebatur. Obiit XI. Kal. Februarias ann. 1660. octogenario major, ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Mariæ ſuper Minervam, in qua extat inſcriptio hæc:

OCTAVIO SACHO NOBILI
RHEGINENSI
PATRITIO ROMANO
ABBATI COMMENDATARIO
COENOBII S. ANGELI IN
DIOECESI RHEGINEN.
CIVILIUM ET CRIMINALIUM
CAUSARUM
IN CURIA ROMANA JUDICI,
PAUPERUM PATRI
IN CIRCUMJECTO ROMÆ
TRACTU VERSANTIUM
QUO RUM NECESSITATIBUS
TUM CORPORUM
TUM ANIMARUM PERPETUO
CONSULUIT
SUFFECTIS AD CELEBRANDA
SACRA
DIEBUS FESTIS
ET MINISTRANDA OPPORTUNE
SACRAMENTA SACERDOTIBUS
CUM DILIGENTIA ET ORDINE
AMPLISSIMÆ REGIONI
PROSPICERET.
QUO SUAS PAROECIAS
PAROCHI SINGULI CURANT.
OBIIT DIE 22. FEBRUARII 1660.

Ex Ms. Mart. ubi fuſe de eo. Vide Abb. Piazz. oper. pior. tract. 5. Cap. 22. & 32.

Paulus Alagona Cler. Reg. Theat. edidit *Allegationes in jure utriuſque Principis & Regularium*. Veronæ 1644. in 4. Silos in fin. to. 3. & Topp. *Petrus Buzurgius* medicus celebris, dum Ladiſlaus Rex Niceti vulgo *S. Lucido* verſabatur, a quo Meſſanæ, Siciliæque Conſul renuntiatus eſt ann. 1404. Ms. Gualt. *Proſper* Philoſophus, Theologus, hiſtoricuſque non contemnendus, multa ſcripſit, quæ Neapoli in bibliotheca S. Joannis *ad Carbonariam* nuncupati aſſervantur. MS. Gualt.

Silveſter Bendicius, Dominicanæ familiæ Theologus in Naxivanæ Provinciæ Collegio Regens emeritus & Miſſionarius Apoſtolicus, a barbaris Tunetanis captivus ducitur, poſt biennium carceribus mancipatur; inde eductus & per duos menſes de religione ejuranda fruſtra tentatus, in fide catholica conſtantiſſime perſeverans, vivus in foveam collotenus ſepelitur, lapidibuſque obruitur: tandem abſciſſo capite glorioſam martyrii palmam promeruit circa ann. 1655. Ita teſtantur Matthæus Avaſcinenſis Archiepiſcopus Majoris Armeniæ, & Fr. Bartholomæus Nazarius Armenus in folio impreſſo Patavii 1668. apud Sardum, quibus adſtipulatur Gregorius Barbadicus S. R. E. Cardinalis Epiſcopus Patavinus.

Silveſter Politus, in ſæculo *Marcus Antonius*, Medicus celebris, Dominicanæ familiæ doctrina & pietate clarus edidit *Chronicon Rheginum*, Meſſanæ 1617. Topp. & *Tragœdiam S. Stephani Epiſcopi Rhegini*. Diem obiit IV. Idus Junii 1681. MS. Mart. *Simon Fornarus* Carthuſianus doctiſſimus ſcripſit *Commentarios ſuper Arioſtum*, aliaque Ms. Mart. *Simon Portius* Philoſophus celebris. Ms. Bombini & Mart. *Stephanus Pepe* Cler. Reg. Theat. Theologus & orator inſignis, ſcripſit *de Purgatorio* tomos duos, edidit *Conciones*, *Vitam S. Cajetani*, aliaque. Topp. & Silos to. 3. *Vincentius Bonacbepus* gigantææ ſtaturæ circa finem præteriti ſeculi, quem vel e disjunctiſſimis regionibus homines inviſebant Polit. lib. 2. *Urſicinus* ſub duce Belliſario miles clariſſimus anno Chriſti 538. Procop. lib. 1.

Noſtris vero temporibus *Joannes Baptiſta Panagia* Caroli VI. Imperatoris Antiquarius. *Joſeph Logotheta* Protopapa Eccleſiæ S. Mariæ vulgo *la Cattolica*, a Rogerio Comite ut fertur extructæ, de qua vide Amat. & Zaverron. *Antonius Spizzicagiglius* opuſculum edidit aſceticum, Neapoli 1719. in 12. Aliique quamplures apud noſtrates & exteros.

6. Lycus. Pater adoptivus *Lycophronis* hiſtorici & poetæ inter illuſtres Rheginos viros merito computandi. Fuit ſiquidem *Lycophron* patria Chalcidenſis, natura filius Sophoclis grammatici. Chalcidenſes autem Rheginis affines ſunt, quorum Colonia Rhegium plurimum locupletatum eſt. Strab. lib. VI. Fuit etiam *Lycophron* inter ſeptem poetas, qui *Plejades* dicebantur a numero Stellarum a Philadelpho Ptolemæo cooptatus. Ejus Tragœdias numerat Suidas. Scripſit Alexandram poema valde obſcurum, in quo agit de vaticiniis Caſſandræ, exorſuſque ab Hercule & rebus Trojanis, uſque ad Alexandrum Macedonem perducit. Hoc Iſacius Tzezza & Meurſius commentariis illuſtrarunt. De morte Lycophronis hæc Ovidius in Ibin fert:

Utque coturnatum periiſſe Lycophrona narrant,
Hareat in fibris fixa ſagitta tuis.

7. *Hippyas*. Hic Arcades omnium primus προσελήνες, ideſt *ante lunam* appellavit. Vide Steph. v. Ἀρκάς.

8. *Choliambumque*. Verſus *Jambicus*, quinto loco *Jambum* habens ſexto *Spondeum*, ita dictus quaſi *claudus Jambus* a χωλὸς *claudus*, quia exturbato ſexta ſede *Jambo* quaſi claudicare videatur. Dicitur etiam *Scazon* a σκάζω *claudico*. Vide Diomed. lib. 3.

9. *Trigonum*. Hoc inſtrumenti genus ſimile videtur fuiſſe ei quod nos *Harpam* dicimus. Sunt qui volunt fuiſſe id quod a nobis dicitur *Colaſcione*.

10. *Lucius*. Hunc Valerius Maximus lib. IV. Cap. VII. ab amicitia Cepionis, quem e carcere liberavit, commendat.

Extat & pagus *S. Dominica*.

CA-

CAPUT V.

De Agatha, Leucopetra, Laurento, Amygdalia olim Peripoli, ubi de Praxitele ejuſque operibus.

Poſt Rhegium *Calopinacum* flumen *Taurocinum* olim dictum excurrit. A partu Virgineo anno M D L X I I. non procul a fluvio hoc " labes facta eſt & " diſſiluit reſeditque tellus jugeris ſpatio, & mare ingreſſum eſt. Supra Rhegium m p. quatuor (1) *Agatha* Græcum oppidum eſt, quod *bonum* ſignificat, edito loco natura ſatis munitum, quod undique rupibus clauditur, & ejuſdem nominis fluvio torentinis & anguillis fœcundo abluitur, ab Auſoniis conditum. Cum enim, ut ſemel atque iterum, ac tertio dixi, Auxonii ideſt Aſchenazæi utranque Calabriæ oram primum incoluerint, oppidaque plurima, licet ut dixi raro condiderint, certe haud dubium in hac Rhegina ora oppida condidere, coloniaſque deduxere. Inde Oenotrii & Itali Oenotrii genere, deinceps Morgetes, poſtea Phocenſes, & in ora Crotoniata Philoctetes urbes in Calabria condiderunt. Hic ſerica & olea optima fiunt, naſcuntur cappares. Sunt in hoc agro pagi *Cardetum* & *Miſoripha*. Incolæ in communi ſermone Latina & Græca lingua utuntur, rem vero Divinam Græca lingua Græcove ritu faciunt Poſt *Calopinacum* amnem, *Agatha* fluvius excurrit. Inde eſt (2) *Leucopetra* portus, diſtat a Rhegio mill. paſſ. ſex. Et ſupra eſt ejuſdem nominis, (3) Græcum oppidulum, olim P. Valerii Villa, ut dudum oſtendi, abeſt a Rhegio m. p. octo. Incolæ in communi ſermone Latina & Græca lingua utuntur, ſacra vero Græca lingua Græcove more faciunt. Inde eſt *Leucopetra* promontorium, diſtat a Rhegio m. p duodecim. De quo Strabo ait: „ E Rhegio ad orientem naviganti Leu„ copetra promontorium occurrit, quod a colore Leucopetram id eſt „ ſaxum album appellant, per ſtadia quinquaginta, ubi montis Apen„ nini finem adeſſe ajunt „. De hoc promontorio plurimi veteres ſcriptores meminere, ut Strabo ipſe, & Plinius, & Mela, & Dionyſius Apher, & Cic. ad Att. libro xvi. & Phil. prima. Quare miror Paulum Manutium *Leucopetram* Tarentinorum ſemel atque iterum impreſſiſſe. In hoc mari coralium capitur. In agro hoc naſcuntur cappares. Inde eſt (4) *Pentedactylum* caſtellum, quod quinque digitos ſignificat, milliario a freto diſtans, in cujus agro ſeſama fit, & amygdalarum & capparum ubertas: fiunt & mella optima, naſcitur cos aquaria nobilis. Fit in hoc mari optimarum trichiarum captura ingens, quas ſale in cadis condunt. Ex hoc caſtello fuit *Petrus* Sancti Baſilii monachus Cryptæ Ferratæ, quod monaſterium ab urbe m. p. duodecim diſtat, Abbas, utraque lingua ſatis eruditus, acriſque ingenii, & integræ vitæ vir. Interfuit Florentinæ ſynodo, Eugenio Romano Pontifice hujus nominis quarto. In qua adverſus Græcos pro Romana Eccleſia doctiſſime diſputavit. Opus ſane egregium abſolvit multa ad utranque linguam attinentia continens. Quædam ejus opuſcula re-

periuntur, ut Epiſtolæ, Logiſtices libri, Arithmetica, De numeris, Geometria, ſuper inventione feſti Paſchæ, Theologica ſpeculatio. Fuit præceptor Pauli Peruſini jureperiti. " Fuerunt ex Calabria & alii plurimi Græcarum literarum doctiſſimi homines, & in his fuere Leon ſeu Leontius, & Barlaam Monachus Divi Baſilii inſtitutorum ſectator; ſed ex quo oppido fuerint incompertum habeo. De quibus Franciſcus Petrarcha in epiſt. xi. rerum ſenilium in epiſtola ad Hugonem Sanctoſoverinatem Calabrum hominem, de quo mox, ſic ait: „ Aliquot Græcæ linguæ doctiſſimos homines noſtra ætate Calabria „ habuit, in his duos Barlaam Monachum, & Leontem ſeu Leontium, „ uterque mihi familiaris, primus etiam & magiſter fuerat „. Et in libro, cui titulum fecerat, De ignorantia ſua & aliorum, licet ipſe de ignorantia ſui, non Latine dicat. „ Calaber, inquit, Barlaam „ præcipue modernum gratiæ ſpecimen ſophi fuit „. Horum Boccatius etiam in libris de Genealogia Deorum commeminit. „ Fuit, inquit, „ Barlaam Calaber Monachus Divi Baſilii corpore puſillus, at ſci- „ entia, Græciſque literis prægrandis, ut nullus non modo ſua ætate, „ ſed multis etiam ſæculis ante in tota Græcia fuerit, qui illi po- „ tuerit comparari, cui & ob ejus doctrinam & vitæ probitatem o- „ mnes ei honores habebant, atque etiam Imperatores ſui ſeculi alii- „ que & Græci & Latini Principes ipſum in oculis ferebant. Scripſit Græco ſermone nonnulla opera. Floruit & ipſe & Leontius Roberti Siciliæ Regis temporibus". Supra eſt *Montibellum* tenue caſtellum, imo loco ſitum cum amygdalarum copia. In littore ſal marinus fit.

Dehinc eſt (5) *Laurentum* oppidum edito loco, quod ejuſdem nominis fluvius adlabitur, abeſt a mari m. p. octo, a Pentedactylo decem. Hic lina optima fiunt, & caſeus probatiſſimus, provenit terebinthus, naſcitur lapis molaris, frumentarius & olearius, naſcuntur cappares, cuminum ſilveſtre, & fœniculum marinum, & Seriphium ſive abſynthium marinum, quod & ſantonicum vocant. Naſcitur herba, quam alii votumum vocant, Græci Calabri lixin, & ſinnacum appellant, naſcitur & ſpartum, teres eſt & lini modo, ſed craſſius, bulliunt, & terunt, macerantque. In templo divo Angelo dicato beati *Geraſmi* hujus oppidi civis corpus quieſcit. Ejus feſtum decimo octavo Cal. Julii agunt. Exin (6) *Halex* fluvius labitur torentinis & anguillis uber; „ Qui Locros (ait Strabo) a Rhegio „ diſterminat. Qui per vallem profundam curſum habet. Peculiare „ quiddam de cicadis obvenit, quæ enim in Locrorum ripa verſantur „ ſonantius ſtrident, illis alils vox nulla contigit, cujus rei cauſam „ ſuſpicantur eſſe: nam cum iis omnino umbroſa regio ſit, unde ro- „ ſcidas alarum pelliculas minime pandant, illis ſole fervida eſt, quæ „ aridas & uti corneas habeant, unde apte ſtridor emittitur „. Diodorus Siculus libro quinto de antiquorum geſtis fabuloſis hujuſce rei aliam cauſam tradit: „ Cum, (inquit) Hercules ad fines Rheginorum „ & Locrenſium perveniſſet, deque via feſſus quieſceret, cica- „ darum ſtrepitu pertæſus Deos oraſſe fertur, ut eas inde amove- „ rent, exaudita prece, non ſolum tunc, ſed etiam poſtmodum ci- „ cadæ nunquam ſunt his locis repertæ „. Id quoque aſſeverat Granius

nius apud Solinum: Athenæus lib. xv. & Ælianus in libro de hiſtoria animalium negant, hujuſce rei cauſam ſciri poſſe. Canunt autem cicadæ, ait Ælianus, membraculæ verberatione, & non ore, ut cetera animalia. Quod ſi ita eſt, vera eſt cauſa, quam ſcribit Strabo. Juxta Halecem amnem (7) *Amygdalia* oppidum eſt, *Peripolis* quondam dictum, edito loco natura ſatis munitum, cum linis, & caſeo, & melle optimis, a mare m. p. quatuor diſtans, a Laurento totidem, Locrenſium quondam, nam, ut dixi, olim Halex fluvius Locrenſem agrum a Rhegino diſterminabat. Fuit hoc oppidum ſimul cum tota ora hac Romana civitate donatum, ut Plinius tradit, " qui Praxitelem ex Græcia Italiæ & hac utique ora fuiſſe ſcribit". De quo oppido Thucidides libro tertio ſic ait: „ Athenienſes, qui circa Siciliam agebant, cum in Locridem „ navigaſſent" ingreſſu quodam Locros, qui loco auxilium ferebant, „ ſuperant, ac Peripolim capiunt „ : Quod oppidum ſitum eſt ad flumen Halecem". In hoc agro lapis Phrygius naſcitur, proveniunt & aſparagi omnibus anni menſibus, ſuntque pagi *Rigudum*, *Arocha* & *Gallicum*.

Ex Peripoli oppido hoc fuit *Praxiteles* ille ſtatuarius & pictor celeberrimus, qui arte ſua naturam eſt imitatus: cuius ſimulacra vivis adeo ſimillima erant, ut vel bruta animalia deciperentur & homines ad concubitum allicerentur. De quo Plinius libro trigeſimoquarto ita ſcri-
„ bit: „ Praxiteles primus ſpecula fecit magni Pompei ætate cliii.
„ Olymp „ " Et rurſus: „ Praxiteles ſtatuas argenteas cælavit" „. Et libro quadrageſimoquarto: „ Praxiteles marmore felicior, ideo clarior.
„ Fecit tamen ex ære pulcherrima opera, Proſerpinæ raptum, item
„ Cataguſam, & Ebrietatem, & Liberum patrem, nobilemque una
„ Satyrum, quæ Græci periboeton cognominant. Signa etiam, quæ
„ ante Felicitatis ædem fuere, Veneremque, quæ cum ipſa æde in-
„ cendio cremata eſt Claudii principatu, marmoreæ illi ſuæ per terras
„ inclitæ parem. Item Stephuſam, Splumenem, Oenophorum, Har-
„ modium, & Ariſtogytonem Tyrannicidas, quos a Xerſe Perſarum
„ rege captos, victa Periide, Athenienſibus remiſit Magnus Alexander.
„ Fecit & puberem Apollinem ſub repenti lacertæ cominus ſagitta
„ inſidiantem, quem Sauroctonon vocant. Spectantur & duo ſigna
„ ejus diverſos affectus exprimentia, flentis matronæ, & meretricis
„ gaudentis. Hanc putant Phrynen fuiſſe, deprehenduntque in
„ ea amorem artificis, & mercedem in vultu meretricis. „ Et libro xxxv. „ Poſſunius laudat Praxitelem, quia plaſticen matrem ſta-
„ tuariæ ſculpturæque & cælaturæ eſſe dixit. „ Et libro xxxvi. „
„ Praxiteles marmoris opera " gloria " ſuperavit etiam ſemet. Opera
„ ſunt Athenis in Ceramico, ſed ante omnia, & non ſolum Praxitelis,
„ verum etiam in toto orbe terrarum Venus, quam ut viderent mul-
„ ti navigaverunt Gnidum. Duas fecerat, ſimulque vendebat, alte-
„ ram velata ſpecie, quam ob id quidam prætulerunt optione,
„ quarum conditio erat Coy, cum alteram etiam eodem pretio de-
„ tuliſſet. Severum id ac pudicum arbitrantes rejectam Gnidi emerunt
„ immenſa differentia famæ. Voluit eam poſtea a Gnidis mercari
„ rex Nicomedes, totum æs civitatis alienum, quod erat ingens diſ-

„ ſo-

Praxitelem parius vindicat arte lapis.

Fecit & Niobis ſtatuam pulcherrimam a Græcis poetis celebratam. Extat hoc epigramma ad verbum Latinum factum:

Ex vita me dii fecerunt lapidem, ex lapide vero
Vitam Praxiteles iterum fecit.

Item Auſonius.

Vivebam, ſum facta ſilex, quæ deinde polita;
Praxitelis manibus vivo iterum Niobe.
Reddidit artificis manus omnia, ſed ſine ſenſu.
Hanc ego, cum læſi numina, non habui.

Et Pauſanias in Atticis: „ Bellonæ ſignum Praxitelis filiorum opus.
„ Fecit & ſtatuam equeſtrem militari ornatu non longe a porta Athe-
„ nienſium. Fecit & equum ipſum & hominem inſidentem. In Cere-
„ ris templo ipſius deæ, & filiæ, & Inachi facem præferentis ſigna
„ fecit. Fecit & deam Suadelam, & deam, quam Paregoron, hoc
„ eſt, conſolatricem vocant, & Satyrum in ſacello Dionyſii e pario
„ lapide, quem patrium vocant, & alterum Dionyſium, quem Da-
„ ſyllum appellant è lapide pario. In temploquodam fecit duodecim
„ deorum ſigna. In arce Athenienſium fecit Dianam. In templo
„ Veneris fecit ipſam eburneam cognomento praxim a nomine ſuo.
„ Fecit & Fortunam in templo ejus, & Latonam, & Dianam, &
„ Apollinem in templo ejus longe præclarum, & Dianam Brau-
„ toniam. Phryne interim eum percontante quodnam ejus eſſet
„ pulcherrimum opus, Praxiteles dicere noluit. Accurrens autem
„ Phrynes famulus dixit, multa Praxitelis opera conſumta eſſe
„ igne accenſo in domicilio, non tamen omnia abſumta fuiſſe.
„ Praxiteles reſpondit, Nil refert, dum ignis Satyrum, & Cu-
„ pidinem non abſumſerit. Tum Phryne dixit Praxiteli, Nil du-
„ bites, nam nihil amiſſum eſt, nec ignis in domicilio accenſus eſt.
„ Hoc commento mulieris confeſſus eſt Praxiteles quod pulcherri-
„ mum opus feceret. Tum Phryne petiit ab eo (8) Cupidinem. Fe-
„ cit (ait idem in Arcadicis) ſigna Latonæ, & ejus filiorum. Fecit
„ & Junonem in templo ejus ſedentem in ſella, & Heben filiam ejus,
„ & Minervam Junoni aſſiſtentes. Fecit & Platææ (ait idem in
„ Bœoticis) Rheam, quæ ſaxum faſciis involutum pro puero, quem
„ pepererat Saturno habet, & Taleam, ideſt adultam Junonem e la-
„ pide penteleſio, & Cupidinem ex eodem lapide, & commentum
„ Phrynes in ipſum. Quem Cupidinem Gajus Imperator abſtulit,
„ Claudius vero eum remiſit Theſpas, quem rurſus Nero abſtulit,
„ quem poſtea ignis conſumſit. Fecit & Phrynem & Venerem. Fe-
„ cit & in laquearibus Thebanorum majorem partem duodecim labo-
„ rum Herculis & ſignum quoddam ingenti magnitudine, virumque
„ e lapide penteleſio. Fecit & Æſculapium Fecit (ait idem in Eliacor.)
„ & Mercurium portantem Bacchum infantem in templo Junonis,
„ & Dionyſium in templo ejus. Fecit (ait idem in Phocicis) Dianam
„ dextra facem, ſiniſtra canem, in humeris vero pharetram habentem „.
Caliſtratus etiam de Cupidine Praxitelis duobus locis plura ſcribit.

Ce-

Cephiſodorus autem Praxitelis filius, præter ea, quæ Plinius ſcribit, fecit, ait Pauſanias in Atticis & Bœoticis, Bellonam & Cadmum. " Extat etiamnum Romæ in colle Quirinali egregium Praxitelis opus e lapide, hominis ſtatua eſt tenentis equum ".

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Agatha*. Vulgo *S. Agata*. Oppidum vetuſtiſſimum, quod anno 1552. Draguttus Maumethanus pirata fruſtra occupare conatus, ſive loci munitione ſive civium vi fractus pulſuſque eſt. Cives Alphonſo Calabriæ Duci, & Ferdinando Regi ſponte dederunt ſeſe, teſte Jovio lib. 3. In Diœceſi Rhegienſi.

Ex hoc loco fuit celebris ingeniorum fœnix JOANNES ALPHONSUS BORELLIUS Medicus & Philoſophus ac in Matheſeos inſtitutis nulli ſecundus. Docuit Meſſanæ, Neapoli, ac Piſis noſtrorum majorum ætate. Romæ a Chriſtina Suecorum Regina doctorum virorum patrona ac fautrice menſtruo cenſu auctus, multos inſtituit; verum a ſceleſtiſſimo famulo expilatus, una die totam rem familiarem amiſit. Tum ſenio confectus Clericorum Regularium ſcholarum piarum S. Pantaleonis de Urbe hoſpitio recipitur, ubi ſeptem annos abſolvit, donec diem clauſit extremum anno 1688. ibique ſepultus eſt. Hoc de Borellio peculiare mihi narravit quidam laicus ſenex, qui eidem inſerviebat: Cum Borellius graviſſima laboraret infirmitate, ut omnes crederent brevi moriturum, ille laico dicebat, *Non moriar hac vice*, ſpretoque cubili ad aſſueta munia perrexit, convaluitque. Cumque poſt aliquot annos leviter ægrotaret, optimamque ſpem futuræ ſoſpitatis oſtenderet, Joanni laico dixit: *Nunc moriar, voca Medicos, ut curer, ne demens habear, tametſi certo ſciam nequidquam profuturos*, atque ita evenit.

Hunc Siculi Siculum faciunt, quod Meſſanæ educatus ſit, ſed Calaber fuit; extat ſiquidem in Progymnaſmat. epiſtola Thomæ Cornelii Viri Calabri de quo ſupra Marci Aurelii Severini de quo *infra* nomine Joanni Alphonſo Borellio municipi ſuo conſcripta, quem vocat *Timeum Locrenſem*. Vidi ego *Borellii* iconem ære inſcalptam cum epigraphe: *Jo: Alphonſus Borellius Neapolitanus*; ut ſcilicet tanti viri honos Regno tribueretur, quem Provincia ſola non caperet. Dominicus Martyre ſcriptor ſynchronus Borellium Calabrum & Agathenſem conſtanter fatetur in ſuo M. S.

Multa ſcripſit ediditque Borellius ſapientiſſime acutiſſimeque, *Euclide reſtituto* Piſis 1658. in 4. *Teorica de' Pianeti Medicei* Florentiæ 1666. in 4. opus Amſtelodami recuſum; *De vi percuſſionis* Bononiæ 1667. in 4. *Iſtoria dell' incendio di Mongibello* Rhegii 1670. in 4. *De motu animalium* Romæ 1680. in 4. & Amſtelodami.

2. *Leucopetra*. Statio, & promontorium, nunc vulgo, *Capo dell' armi*.

3. *Græcum oppidulum*. Nunc vulgo, *Motta di S. Giovanni*. Fuit ex hoc loco *Nicolaus Maria Madafarrus* in utraque lingua doctiſſimus, Romæ in Eccleſia S. Thomæ in Parione Parochus, a Gregorio XV. ad reformandas Græcas Regni Neapoli-

politani Eccleſias miſſus, tandem Nonis Maji 1622. Epiſcopus Bovenſis renuntiatus eſt; diem clauſit anno 1627. Ms. Gualt. & Ughell. tametſi hic patriam taceat. Vide Nic. Erytr. in pinacot. par. 3. *Sebaſtianus de Alexandris* Carmelita doctiſſimus, orator celebris, a Clemente X. creatus Epiſcopus Rudienſis: obiit menſe Decembri 1671. edidit librum *De numero prædeſtinatorum*. Romæ 1670. aliaque Topp.

4. *Pentedactylum*. Anno 1462. ab Alphonſo Calabriæ duce depopulatum. Fuit quoque hinc *S. Urſula* inſtituti Baſiliani, ut ex Ms. Angeli Spagnoli, quod in Monaſterio Franciſcanæ reformatæ familiæ Rhegii aſſervatur, & Gualt. Vide Agreſt. in præfatione ad vitam S. Nicodemi. *Urbanus* inſtituti Capuccinorum Sacerdos, & concionator inſignis, ſanctæ vitæ vir. Obiit Romæ menſe Julio 1670. magna ſanctitatis fama. Ms. Mart. In Diœceſi Rhegienſi.

5. *Laurentum*. Vulgo S. *Lorenzo*. In ead. Diœceſi

6. *Halex fluvius*. Aliis *Alex*, *Alexum*, *Cæcinus*, *Amygdalia*. Nunc vulgo *Amendolia*, a vicino oppido ſumto nomine. Vide Cap. ſeq. num. 6.

7. *Amygdalia*. Civitas vetuſtiſſima, ſita creditur ubi nunc locus, vulgo, *Pagliapoli*, Græce Παλαιόπολις, unaque fuiſſe ex Civitatibus quibus Caronda & Zaleucus leges dedere. Vide Ariſtot. lib. 2. politic. & Cic. lib. 2. de legib. In Diœceſi Bovenſi.

8. *Cupidinem*. In hujus ſtatuæ baſi ad theatri ſcenam poſitæ hos verſus inſcalpſit Praxiteles, teſte Athenæo lib. 13.

Praxiteles quem paſſus eſt Amorem elaboravit,
E ſuo corde ſumta genuino primarioque exemplari:
Pro mercede illi dedit Amor Phrynem: is autem venenum dum amatorium mittit,
Non jacit temere ſagittas, ſed intentis oculis collimat:

CAPUT VI.

De Bova Civitate ejuſque Pagis; Herculeo, & Zephyrio Promontoriis; Crepacorio, fortaſſe olim Samo, Bianco, & Condojano Oppidis.

POſt Peripolim, hoc eſt Amygdaliam (1) BOVA civitas offertur, ſedes Epiſcopalis, in montis cacumine ſita, diſtat a freto m. p. quinque, ab Amygdalia tribus. *Laurentius* Epiſcopus Bovenſis interfuit Synodo Romanæ ſub Symmacho Papa. (2) Ex hac urbe fuit (3) beatus *Helias* Abbas divi Baſilii monachus, beati Nili contemporaneus, eique benevolentia conjunctus. Ejus corpus Calatri eſſe creditur. Cujus feſtum agunt tertio Idus Septembris. In hoc agro eſt *Africum* pagus, ex quo fuit beatus *Leo* divi Baſilii monachus, cujus corpus Bovæ jacet in æde Epiſcopali. Ejus feſtum agunt tertio Nonas Maji. Fit hic caſeus laudatiſſimus, item vina, olea, & mella præclara. Extant & ſylvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ, congerunt & accipitres multigeni. Fiunt & coturnicum aucupia non vulgaria. A Leucopetra villa hucuſque incolæ in familiari ſermone La-

tina & Græca lingua utuntur, ſacra vero Græca lingua, Græcove ritu faciunt. Poſt Bovam (4) *Palitium* tenue caſtellum eſt humili loco, quod ejuſdem nominis fluvius præterfluit, abeſt a Bova m. p. ſex, a freto totidem. Hic quoque caſeus laudatiſſimus fit, & vina, olea, & mella clara, extant & Sylvæ glandiferæ ad porcos alendos commodæ. Fit in hoc agro ſeſama, naſcuntur cappares affatim, & tubera. Eſt & ager hic frumenti & aliarum frugum ferax. In hac orientali Calabriæ plaga provenit paſſim & ubertim ſiliqua ſilveſtris, azojalum vocant indigenæ, " ut mirer cur non hanc plantam inferant ut Gajuani faciunt, " & terebinthus, quam alii *Acroſcinum*, ideſt Silveſtrem Schinum, alii tranſpoſitis dictionibus *Scinocraſtum* vocant, ſchinus autem lentiſcum ſignificat. Item oleander rufus & albus, vitex, Lachanum vocant Græco vocabulo, quod herboſum & fruticoſum ſignificat. Item tamarix, lentiſcus, & eringium. Item in hac ora vulgo, & præſertim Palitii agro, & Brancaleonis, Bianci, Geolioſæ, Arocellæ, Cutri, Crotonis, Coriolani, Caſtrovillari, atque alibi herba naſcitur, quæ maſticem fundit. Quam Plinius libro duodecimo in Aſia, & Græcia reperiri tradit: de qua, ſic ſcribit: „ Sed maſtice „ quoque gemina eſt, quoniam & in Aſia, Græclaque reperitur herba „ e radice folia emittens, & carduum ſimilem malo, feminis plenum: „ lacrimaque erumpit inciſa parte ſumma, vix ut dignoſci poſſit a „ maſtice vera. Fit autem vera maſtix e lentiſco „. Poſt Palitium (5) *Herculeum promontorium* occurrit, ab Hercule dictum, portum habens ob occaſu. Diſtat a Leucopetra promontorio m. p. circiter xxxviii. De quo ſic ſcribit Strabo: „ Herculeum promontorium extremum ad „ meridiem inclinatur, nam cum deflexerit, ſtatim ventu navigan„ dum eſt Africo uſque in Japygiam: poſtea in Septentrionem ſemper, & magis in occaſum vergit in ſinum Ionium „. A Leucopetra hucuſque optimarum (6) trichiarum ubertim captura fit, quas ſale aſſervant in cadis. Naſcitur, & in ora hac vulgo votumum herba. Deinde eſt (7) *Brancaleonum* puſillum caſtellum in montis ſupercilio locatum, abeſt a mari milliario cum dimidio, ab Herculeo vero promontorio m. p. quatuor. Hic mel optimum fit, & goſſipium, & ſeſama, fiunt aprorum, & aliarum quadrupedum venationes, & aucupia minutarum alitum, naſcuntur tubera, provenit terebinthus, naſcitur lapis molaris, frumentarius & olearius, item magneſia lapis, quo utuntur figuli.

Exinde eſt (8) *Bulſanum* oppidum ſuper ſaxum conditum, " ſuper Zephyrium Promontorium Locrorum Zephyriorum, ut arbitror reliquias. Hic enim primum Locri urbem condiderunt, quam poſtea tranſtulerunt ubi nunc eſt, & Hieraceum dicitur, ſed credendum eſt ex eis aliquos hic manſiſſe. Hinc quidam qui veteres auctores emendare putant ignari vulgi dictis innitentes pro *Zephyrio* promontorio *Brutium* ab hoc oppido *Brutiano* a vulgo dicto immutarunt: cum potius oppida a promontoriis, & fluminibus, quam hæc ab illis nomina ſumant ". Diſtat a Brancaleono m. p. tribus, a freto quatuor. Huc Cretenſium, Maurorum, & Carthaginienſium claſſis primo applicuit anno poſt Chriſtum natum M.lxxv. qui & oppidum id, & totam Calabriam, Apu-

Apuliam, & Lucaniam diripuerunt. " In Monaſterio Divæ Mariæ e *Peſaca* cognomine agri Tabernenſis ſcriptura quædam eſt in qua ſcriptum eſt *Buſſanum*, ſive *Brettianum* ſedem Epiſcopalem fuiſſe, & ejus Diœceſis partim Bovenſi, partim Locrenſi addita". Ager hic frugifer eſt, fiunt aucupia parvarum avium, proveniunt tubera. Eſt in hoc agro *Mota* vicus. Inde eſt (9) *Crepacorium* caſtellum edito loco cum melle ſpectato, abeſt a mari m. p. quinque, fortaſſe *Samos* olim dicta, per hæc enim loca Samii Samum urbem condiderunt. In hoc agro *Agatha* vicus eſt, ubi cos aquaria eximitur. Poſtea (10) *Zephyrium* promontorium extat " Hic Locrenſis ſinus incipit *Cocinthum* promontorium uſque: ejus ambitus m. p. L. eſt: " diſtat a promontorio Herculeo m. p. xii. De quo Strabo ſic ſcribit: „ Zephyrium promontorium agri Locri a quo Locrenſes Zephyrii dicti ſunt, portum habens ab occaſu venientibus commodum, unde & nomen accepit, habet & portum alterum ab ortu „. Hic Locrus urbs primo condita fuit. *Hic*, ait Plinius, *includitur Europa ſinus primus*, *ab eoque maria nuncupantur*. Et rurſum: „ Primus Europæ ſinus a Calpe Hiſpaniæ extimo monte Locros & Zephyrium uſque protenditur immenſo ambitu„. Pomponius Mela in hac ora tres ſinus ponit, primum inter promontoria Salem & Lacinium, qui Tarentinus & Thurinus dicitur ab oppidis. In quo Tarentum, Metapontum, Thurium, & Crotonem locat. Secundum inter Lacinium & Cocinthum promontoria, licet mendoſe pro Cocintho Zephyrium legatur, qui Scylaticus ſinus nuncupatur, in quo portum Caſtra Annibalis, Peteliam, Scylaceum, & Cæcinum locat, ejus ambitus lxx. m. p. eſt. Tertium inter Cocinthum & Zephyrium, licet mendoſe pro Zephyrio Brettium legatur, qui Locrenſis ſinus appellatur: in quo Conſulinum, Cauloniam, & Locrum ponit. Plinius autem inter Zephyrium & Cocinthum, Miſtram, Locrum, Cauloniam, Sagram, & Locanum ponit. Qui libro trigeſimo quarto ait: *Molybdena ideſt Galena laudatiſſima quæ in Zephyrio fit*. Mare hoc pluribus locis ſcopuloſum eſt ſecus littus. Poſt Zephyrium (11) *Biancum* oppidum eſt edito loco ſitum, diſtat a freto milliario cum dimidio, a Zephyrio vero m. p. tribus. Hic vinum bonitate mirificum naſcitur, album eſt & auſterum, ſemper ſeipſo melius, cujus & magnus numerus fit. Sunt in agro hoc ſilvæ glandiferæ alendis porcis commodæ: oriuntur cappares, naſcitur cos aquaria probatiſſima: eſt & *Caſignana* pagus. Inde eſt (12) *Potamia* oppidulum cum melle ſpectato abeſt a freto m. p. ſex hic tubera naſcuntur, & lapis Phrygius. Deinde eſt (13) *Bovolina* oppidum cum vino bonitate præcipuo, diſtat a Bianco m. p. ſex, a freto duobus. Aer hic ſaluberrimus eſt. In hoc agro legitur manna, naſcitur gypſum, & rubrica fabrilis, & aetites lapis, proveniunt tubera, naſcuntur cappares, fit goſſipium & ſeſama. Extant & perpulcra pabula, ubi medicarum ſponte naſcentium copia eſt ingens. Hic regia equorum armenta pabulantur, ſaginanturque. Fiunt & pulcra perdicum, coturnicum, turdorum, ruſticularum, gallinaginum, ardearum, & aliarum minorum alitum aucupia: congerunt &

pitres multigeni. Extant & horti nemoroſi limonum, citronum, & malorum aureorum. Supra eſt (14) *Charerum* exiguum caſtellum, "quaſi gratioſum a charis gratia", ubi aetites & tubera naſcuntur. Legitur manna." Poſtea *Camurium* flumen labitur". A Bovolina ad quartum lapidem (15) (*a*) *Condojanum* oppidum eſt edito loco ſitum, abeſt a mari milliario cum dimidio. Id *Vriam* eſſe arbitror, nam, ut oſtendi, Varro dicit Idomeneum claſſe Locros appuliſſe, ibique oppida aliquot condidiſſe, in queis eſt *Vria*, & *Caſtrum Minervæ* nobiliſſimum, licet Strabo & Plinius *Vriam* alibi ponant, fortaſſe ibi ejuſdem nominis oppidum fuit." Ab Uritibus Romani bello Punico quatuor naves acceperunt". In hoc agro actites naſcuntur, proveniunt cappares, fit goſſipium & ſeſama & amygdalarum copia. Fiunt vina & mella optima, & aucupia qualia in Bianci agro. A Leucopetra hucuſque & inde vulgo in montibus apri, cervi, capreæ, meles, ſciuri, lutræ, martes, lynces, viverræ, & iſtrices ſtabulantur, & lepores, extant teſtudines terreſtres, & herinacci, paſſim naſcuntur cappares ubertim, item vitex, oleander, terebinthus, tamarix, lentiſcus, ſiliqua ſilveſtris, & votumum herba. Extant & perpulcra pabula paſcendis ſaginandiſque armentis gregibuſque opportuna, ubi præter alias herbas medica ſponte affatim provenit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Bova*. Civitas vetuſtiſſima, a *bobus* nomine ſumpto, cujus origo incerta. Conjicere autem par eſt a primis Italiæ incolis conditam eſſe, Rhegioque ſupparem. In ejus agro pix conficitur ad picandas naves optima. Varia antiquitatum monumenta inviſuntur, numiſmata, ſtannei meatus, & his ſimilia. Extat & templum rotundum Sanctiſſimæ Dei genitrici dicatum, quod πανανία *Panagia*, ideſt *Sanctiſſima* nuncupatur. Sunt & fontes aquarum copioſi ac perennes. Vide Flor.

2. *Ex hac urbe*. Fuit præterea S. *Conſtantinus* inſtituti Baſiliani ut conſtans traditio eſt. Vide David Rom. Paul. Reg. & Michael. Mon. in Sanctuar. Capuan.

3. *B. Elias*. Dictus *Spileotes* a ſpelunca, ubi aliquandiu delituit: poſtmodum, extructo in honorem SS. Apoſtolorum Petri & Pauli templo ac monaſterio primus Abbas inſtituti Baſiliani præficitur, vitæ ſanctitate, profetiæ dono, ac miraculis celeberrimus. Hic Bovæ natus creditur, ſed ex nobiliſſima *Bozzettarum* familia Rhegio oriundus. Ejus vitæ breviarium ſervatur Meſſanæ in bibliotheca SS. Salvatoris Græce exaratum.

Fuit ex eadem urbe *Joannes Emblamitus* ex Archidiacono Bovenſi Barii in ſpiritualibus locum tenens, mox Epiſcopus Belicaſtrenſis anno 1688. Ms. Mart. *Robertus* ſub Guilelmo I. in re militari clariſſimus. Franciſc. Capecelat. & Maurolic lib. 3. *Petrus Mennitus* Ord. S. Baſilii Abbas Generalis. Vivit modo *Dominicus de Marzano* ex Strongylenſi Epiſcopus Bovenſis anno 1735.

4. *Palitium*. A voce Græca Πάλη ut puto, Latine *lucta*; hinc παλαιστής *luctator*. Fuit ex hoc loco Angelus inſtituti Capuccinorum vitæ ſan-

ſanctitate conſpicuus. Amat.

5. *Herculeum promontorium*. Nunc vulgo, *Capo di Spartivento*.

6. *Trichiarum*. Piſcis genus, vulgo *Sarda*. Cum autem a Leucopetra ad Herculeum promontorium maxima trichiarum ubertas ſit, in eoque tractu ſit flumen Halex, ut ex Strabone ac Dionyſio Ahro manifeſtum eſt, conjicere utique licet piſciculos illos quos *Aleces*, vel *Haleces* dicimus, vulgo *Alici* a Græco ἅλς *mare* aut *ſal*; vel ἅλιος, *marinus*; quique ſelectiſſimi ſunt in eo maris tractu qua flumen Halex excurrit, aut flumini nomen dediſſe, aut probabilius a flumine accepiſſe. Hinc etiam liquamen illud quod ex piſcium inteſtinis conficitur, quodque *halecem* appellamus, vulgo *Salamoja*, fortaſſe dictum putamus. Vide adnotat. lib. 1. cap. VII. n. 2.

7. *Brancaleonum* A pedibus anterioribus leonis, vulgo *branche* ſumpto nomine. In Diœceſi Bovenſi.

8. *Bulſanum*. Aliis *Brutium* & *Brutianum*, quod a Brutiis vel extructum vel auctum ſit: nunc vulgo *Bruzzano*. Creditur ſedes Epiſcopalis ante communem Calabriæ direptionem. Ms. Mart. Hic natus eſt *Paulus Caraſa* ex Ducibus Bulſani, in Hungarico bello adverſus Turcas clariſſimus. Flor. & Ms. Mart. In Diœceſi Hieracenſi.

9. *Crepacorium*. Vulgo *Crepacori*. Nunc *Precacori*. In Diœceſi Hieracenſi.

10. *Zephyrium.* A zephyro vento, qui ab occaſu flat, vulgo *Ponente*, quaſi ζωηφόρος, ſive τὸ ζῆν φέρον, ideſt *ferens vitam*; quia nempe τῷ θέρει πνέοντος αὐτοῦ οἱ καρποὶ αὔξονται, ideſt *calore ipſius flantis fructus augentur*: immo & genitalis mundi ſpiritus a Plinio appellatur. Sunt quidem varia Zephyria promontoria in aliis mundi partibus ui pote quæ ad occiduum vergunt. Vide *Baudrand*. Nunc *Capo di Bulſano* ſive *Bruzzano* aliis *Capo di Bianco*.

11. *Biancum*. Ex hoc loco fuere *Joannes* Dominicanæ familiæ, ſanctæ vitæ vir, quem cum Angelis divinas laudes recitaſſe compertum eſt. Act. Capitul. ann. 1644. & Ms. Mart. *Marcellus Francus* Epiſcopus Bovenſis V. Idus Octobris 1577. Ughell. qui tamen corrigendus eſt; variat enim nomen, & patriam. Act. Conſiſtor. apud Ciampin. & Ms. Gualt. In Diœceſi Hieracenſi.

12. *Potamia*. Antiquitus in cacumine montis inacceſſibilis oppidulum extabat, quod poſtmodum a Loffrido Bovalinæ Marchione ad radices tranſlatum; & anno 1592. a Vincentio Bonardo parœcia ducta, ut ex Synod. Diœceſan. Nunc vulgo *S. Luca di Potamia*. Etymon vide in adnotat. lib. 2. Cap. XV. n. 5. In Diœceſi Hieracenſi.

13. *Bovalina*. Diminutivum a Bova forſan hujus Colonia. Ex hoc loco fuit *B. Franciſcus* ex reformata Franciſcana familia laicus, vitæ ſanctitate, miraculis, præſertim in panis ac vini multiplicatione, ac prophetiæ dono illuſtris. Obiit octogenarius Idibus Julii ann. 1596. Chron. & Ms. Gualt. *Camillus Conſtantius* Soc. Jeſu in Japonia inſula pro fide Chriſti publice combuſtus; tametſi alii Conſentinum faciant. Ms. Gualt. Dan. Barth. aliique. Multa ſcripſit. Vide Alegamb. & Topp. *Franciſcus Matemera* ex Franciſcana reformata familia laicus ſanctæ vitæ vir ad noſtram

ſtram memoriam uſque In Diœceſi Hieraceníi.

14. *Carerum*. Patria *Didaci* reformatæ Franciſcanæ familiæ doctrina & moribus clari. Amat. Habet & vicum *Natilum* dictum. In eadem Diœceſi.

15. *Condojanum*. Ad mare ruderа antiquiſſima etiamnum inviſuntur. Quapropter autumo hic fuiſſe *Uriam* ab Idomeneo conſtructam, teſte Varrone; poſt cujus ruinas ſuperius oppidum quod *Condojanum* dicitur ædificatum eſſe, ſatis par eſt conjicere In ead. Diœceſi.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(a) *Condojanum Oppidum, Urias olim*, Condojanum putatur a nonnullis *Urias* ſed male, cum in agro Triſchinenſi excurrat *Urias* fluvius.

CAPUT VII.

De Hieracio olim Locro, ubi de Dionyſio Syracuſarum Tyranno ejuſque ſceleribus.

POſt Condojanum, (1) HIERACIUM civitas eſt ſedes Epiſcopalis" a hierace ave, quaſi ſacra, Latine falſo dicitur, dicta," LOCRUS olim dicta, edito eoque ſaluberrimo, ac natura munitiſſimo loco ſita inter duos amnes *Mericum* & *Novitum*" ideſt *Sagram*," diſtat a freto m. p. iiii. a Rhegio, ait Strabo, ſeptuaginta quinque. Eſt quidem vetuſtiſſima ac nobiliſſima ab Ajace Oileo & Locris Naritiis ſuper *Zephyrium* promontorium primum condita, unde & *Locri* Epizephyrii dicti ſunt, inde huc, ubi nunc eſt, tranſlata fuit urbs, quia is locus illo tutior & ſalubrior ſit. Eſt enim, ut dixi, locus eminens, quod ipſum Dionyſius etiam Apher & Strabo ſcribunt:" ille enim de loco urbis loquens ad ſumma loci ait; hic vero urbem in montis ſupercilio conditam ſcribit". Fuit enim mos priſcis, ait Dionyſius Halicarn. condendi urbes parvas & crebras in montibus. Strabo quoque libro quinto de Populonia loquens inquit. „ Conditores urbium maritimas fugitabant oras, vel „ ante illas tuta jaciebant propugnacula, ne illi incurſantibus prædonum „ navigiis in promtu jacerent, exuviæque illorum fierent.„ In condendis autem urbibus locus opportunus ortum aut meridiem ſpectans deligendus eſt, & ſi regionis ſitus patitur, editus, in ſaxo, ne cuniculis ſit obnoxius, natura munitus, aut certe ſemimunitus, rupibus vallatus undique, aut maxima parte, qui manu adjutus facile muniri poſſit, quo incolæ tutari ſe, & hoſtes lædere poſſint. Item cæli temperies requirenda eſt, & aquarum ubertas bonitaſque. Hæ loci dotes Hieracio, Locro olim, conſpiciuntur, in qua & duæ arces erant paulum inter ſe diſtantes, ut Livius lib. nono ſcribit. Quare longe hallucinantur qui urbem Locrum ſecus littus in loco, quem *Peripolim* vocant, olim fuiſſe opinantur.

tur. Nam quod in Livio bel Pun. libro quarto de Locri obſidione ſcriptum eſt, Amilcar loco ſuperiore caſtra ponit, unde agros urbemque poſſit conſpicere. Et libro ſeptimo: „ Criſpinus Locrum oppugnare „ conatus obſedit, naves ex Sicilia accerſivit, quæ vergentem ad mare „ partem urbis oppugnarent „. Non quidem, ibi, loco ſuperiore comparative accipiendum eſt, ut locus ille ſuperior urbe, hoc eſt eminentior fuerit, cum neque circum urbem locus ſit ea editior, ſed ſuperiore pro edito intelligendum eſt: nam Latinitas identidem comparativo pro poſitivo utitur. Partem autem urbis ad mare vergentem naves oppugnabant, ne oppidani per ea loca vagarentur, neve commeatus in urbem inveheretur, præſidiumque adventaret. Urbes enim vicinæ mari marique terraque obſidentur, oppugnanturque. Secus vero littus ſuburbia erant, nam Locrus potens olim & opulens urbs fuit. *Peripolis* autem ubi ſit, oſtendimus. A Locro urbe cives Locri & Locrenſes dicuntur.

A quibus autem condita ſit Locrus varia eſt ſcriptorum opinio. Dionyſius enim Apher in libro de ſitu orbis (2) a Locrorum regina hanc urbem conditam ſcribit: ait enim:

Hinc eſt ad Boream Zephyri, quæ ſumma vocatur,
Sub qua ſunt Locri celeres, qui tempore priſco,
Illuc reginam propriam venere ſecuti,
Auſoniamque tenent, qua currit flumen Halecis.

Maro lib. tertio Æneidos eam a Locris Naritiis conditam ſcribit. Ubi ait:

Hic & Naritii poſuerunt mœnia Locri.

Hi, ait Servius, ſocii fuere Ajacis Oilei, qui poſt tempeſtatem montis Capharei huc conceſſere, & urbem hanc condidere. Strabo autem libro ſexto ita de ea ſcribit: *Locri Epizephyrii urbs inſignis. Quoniam è Locris Chryſeum habitantibus ſinum coloni huc profecti ſunt. Evanthe ductore paulo poſt conditam Crotonem, atque Syracuſas. Qua in re fallitur Ephorus, eos ab Locris Opuntiis deſcendiſſe inquiens triennio, aut quadriennio cum Zephyrium incolerent. Poſtmodum urbem tranſtulerunt, opem ferentibus Syracuſanis una cum iis, apud quos eſt lacus Lucrinus, ubi Locri in expeditionem profecti fuerant. Nam e Rhegio uſque Locros m. p. lxxv. interſunt. Situm eſt autem oppidum in quodam montis ſupercilio, quod Eſopis vocatur. Eos autem primos legibus ſcriptis uſos eſſe opinio eſt. Et plurimum temporis rempublicam optimis rexiſſe inſtitutis. At Dionyſius ejectus a Syracuſanis flagitioſiſſime omnium abuſus eſt. Quippe ornatis ſponſalibus puellas cubicula & thalamos irrumpens vitiabat. Formoſas vero & maturas viro virgines in unum congregabat. Dehinc dimiſſas integris alis columbas in convivio illas nudas in circuitu queritare & captare videbat. Nonnullaſque ſandalia ſoluta calciantes partim ſuperne partim infime ſectari dicebat dedecoris cauſa. De quibus pœnas dedit poſtmodum cum recuperaturus imperium rurſus in Siciliam regreſſus eſſet, Locri enim cæſo Dionyſii præſidio, primo quidem in libertatem ſeſe vendicarunt, dehinc uxorem illius ac liberos in poteſtatem ſuam redegerunt. Erant autem filiæ quidem duæ, filius vero unus minor natu, ſed jam ad adoleſcentiam perveniens.*

Al-

Alter enim Apollocrates nomine una cum patre in expeditionem comes reverſionis in regnum cauſa profectus fuerat. Cum autem Dionyſius pariter ac pro eo Tarentini multis eos fatigarent precibus ut corpora redderent redemptione, quæcunque collibuiſſet, accepta, nullo pacto reſtituerunt. At obſidionis incommoda, agrorumque populationem potius toleraverunt. Et iracundiam furoremque omnem in filias evomerunt. Eas namque paſſim conſtupratas demum ſtrangularunt, corpora deinde concremaverunt, oſſaque cum molendo attriviſſent in mare diſſipaverunt. Clearchus quoque hac de re ſic ſcribit: *Dionyſius junior Doridis Locrenſis filius cum ad Locrenſium civitatem veniſſet, ſerpillis ac roſis ampliſſimam totius civitatis domum conſtravit, Locrenſiumque virgines viciſſim arceſſebat, cum quibus denudatis nudus ipſe ſuper ſtratis volutatus nihil omnino turpitudinis intentatum relinquebat. Quare non multo poſt qui injuriam acceperunt ejus uxorem liberoſque comprehenſos in via ſtatuerunt, omneque contumeliæ genus in eos exercuerunt, qua demum exaturati acubus ſub ungues præfixis interfecerunt. Et ut in defunctas quoque ſævirent, earum oſſa in mortariis contunderunt, carneſque reliquas partiti, eos, qui non deguſtaſſent, execrati ſunt, reliquas in mare projecerunt. Ipſe vero Dionyſius poſtremo in Cybelis ſacris tripudians tympanum geſtans miſerabiliter vitam finivit.* Item Trogus Pompejus Juſtino libro vigeſimoprimo referente ait: *Dionyſius junior a Syracuſanis dejectus exulque a Locrenſibus ſociis acceptus, velut jure regnaret, arcem occupat, ſolitamque ſibi ſævitiam exercet, conjuges principum ad ſtuprum rapiebat, virgines ante nuptias abducebat, ſtupratasque ſponſis reddebat, locupletiſſimos quoſque aut civitate pellebat, aut occidi imperabat, bona eorum invadebat. Deinde cum rapinæ occaſio deeſſet univerſam civitatem callido commento circumvenit. Nam omnes feminas impenſius ornatas in templum Veneris convenientes immiſſis militibus ſpoliavit, quarundam viros ditiores interficit, quaſdam ad prodendas virorum pecunias torquet. Cumque his artibus per annos ſex regnaſſet, conſpiratione* Locrorum *civitate pulſus in Siciliam redit.* Quæ tyrannorum ferax & nutrix tales ſæpe emittebat flagitioſiſſimos & lætiferos fructus, Dionyſius autem major, inter cetera flagitia, Proſerpinæ templum Locris ſpoliavit. De quo Cicero libro tertio de Nat. Deorum ait: *Dionyſius cum fanum Proſerpinæ Locris expilaſſet, navigabat Syracuſas, iſque cum ſecundum curſum teneret, Videte ne, inquit, amici, quam bona a diis immortalibus navigatio ſacrilegis detur?* Hoc ipſum ſcribit Val. Max. libro primo. *Ariſtides* Locrus *ex Platonis familiaribus unus* (ait Plut. in Timoleone) *cum ſuperior Dionyſius unam natarum ejus in uxorem peteret, reſpondit ſuavius ſibi fore illam mortuam, quam tyranno nuptam aſpicere. Paulo poſt cum Dionyſius eum morti damnaret & contumeliæ cauſa illum interrogaſſet ſi quemadmodum prius de collocatione filiæ ſentiret, reſpondit, rerum geſtarum mœſtitia affici, dictorum autem nulla pœnitentia detineri.*

THO-

1. *Hieracium*. Hoe nomen nobiliſſimæ urbi poſt Chriſtum natum obtigiſſe vulgo creditur; *Locrus* enim tempore gratiæ aliquando ante Saracenorum ineurſionem Civitas ſive *Phanum* S. *Cyriacæ* appellata fuit, ut ex Porphyrogenito Themat. 10. & Lupo Protoſpata anno 986. qui tamen S. *Chiriachi* inſit & corrupto nomine *Hieracium* poſtmodum dicta. Attamen veroſimilius puto a Græco ἱέραξ *accipiter*, ſub cujus augurio urbs reædificata fuerit, nomen ſumſiſſe. Accipiter ſiquidem Marti ſacer habebatur; & *Locrus* Martem colebat, teſte Pyndaro od. 10. de *Locro*, ubi ſic ait: *Illiuſque curam habet Calliopes, & ferreus Mars*. Extabat inſcriptio antiquiſſima, ut ait *Flor*.

JOVI O. M. DIIS, DEABUSQVE
IMMORTALIBVS, ET ROMÆ
ÆTERNÆ
LOCRENSES.

Licet alii immutatam referant:

SOLI DEO SVBDITA ET
AMICA POPVLO ROMANO.

2. *A Locrorum Regina*. Hanc Locros condidiſſe, quos *Naritii* poſtmodum incoluerunt, par eſt conjicere. Vide Strab. & Dionyſ. Aphr.

CAPUT VIII.

De Locrenſi ditione, dominatu, legibus, belliſque confectis, & de Proſerpinæ Templo.

FUit Locrus, teſte Platone, flos Italiæ nobilitate, divitiis, & gloria geſtarum rerum. Quæ non modo quotam Calabriæ orientalis oræ partem ab Halecio amni uſque ad Crotalum flumen, ſed non modicam quoque occiduæ Calabriæ oræ partem poſſedit. Nam, ut oſtendi, Metauria, Medama, Hipponium, & Temeſa Locrenſium fuere. Cum itaque Metauria, & Medama, & Hipponium ſub Locrenſium ditione eſſent, haud dubium & ora hæc maritima omnis a Paccolino id eſt Metauro amni Lametum flumen uſque (id enim flumen Vibonienſem agrum a Terinæo diſterminabat) nec non mediterranea regio ſub illorum ditione erat. Erant & præter cetera oppida ſub Locrenſium ditione Itone & Melæa ipſorum finitimæ, ac Coloniæ, quæ aliquando ab ipſis deſcivere, ut mox ex Thucidide liquebit. Jamvero Itonem urbem & alibi, & in Italia quoque fuiſſe ſcribit Stephanus. Ceterum in qua parte hæ urbes finitimæ eſſent Locrenſium, an in orientali plaga cis Cæcinum amnem, an in occidua ora cis Lametum flumen, an in agro Temeſæo, qui etiam ut oſtendi Locrenſium erat, & an maritimæ an mediterraneæ, incertum eſt. Redegerunt etiam Locrenſes in poteſtatem ſuam Meſſanam urbem, ut Thucidides tradit, qui libro quarto ſic ſcribit: *Decem Syracuſanorum naves totidemque Locrenſium Meſſanam in Sicilia ceperunt, ab ipſis oppidanis acciti. Defecit autem ab Athenienſibus ea civitas præcipue opera cum Syracuſanorum, qui cernentes id oppidum invadendæ Siciliæ opportunum, metuebant ne ſe majoribus copiis aggrederentur, illinc profecti Athenienſes; tum Locrenſium, qui Rheginos ſibi inviſos volebant utrinque*

que oppugnari. Itaque in eorum agrum cum omni exercitu invadunt, ſimul ne Mamertinis illi ferrent auxilia, ſimul inducti ab Rheginis, qui apud ipſos erant exulibus. Nam Rhegium permulto tempore ſeditionibus agitabatur, nec in præſenti poterant Locrenſes *arcere: quo etiam magis illi ingruebant, poſteaquam agrum populati ſunt redire cum peditatu: nam naves ad Meſſanam in præſidio erant in eodemque aliæ quæ inſtruebantur venturæ atque illinc bellum geſturæ.* Et in libro quinto. *Pheax Atheinienſium legatus cum rediit in Italiam cum nonnullis civitatibus de amicitia Atheinienſium ſermonem habuit, atque cum Mamertinis apud* Locros *agentibus, quo relegati erant, cum poſt Sicilienſium pacificationem orta inter Mamertinos ſeditione ab adverſa factione accitis* Locrenſibus *ejecti eſſent, factaque aliquandiu Meſſana* Locrenſium. *Hos itaque Pheax illuc receptus nihil læſit, quia cum* Locrenſibus *tranſegerat Athenienſium nomine. Soli enim omnium ſociorum in reconciliatione Sicilienſium fœdus abnuerant cum Athenienſibus, ne tum quidem admiſſuri, niſi bello adverſus* Itones *&* Melæos *occupati fuiſſent finitimos ſuos atque colonos.* In bello Syracuſanorum cum Leontinis, Locrenſes Syracuſanis, Rhegini Leontinis ſtudebant, ut Thucidides libro tertio prodit. In bello vero Athenienſium cum Syracuſanis, Locrenſes Syracuſanis, Rhegini Athenienſibus favebant, quo tempore Locrenſes Rheginorum agrum depopulabantur, ut idem auctor libro quarto ſcribit. Polybius etiam libro decimo Locrum & Rhegium & Cauloniam, & Crotonem clariſſimas urbes fuiſſe ſcribit. Romani, ait idem libro primo, Locrenſium & Tarentinorum, & Neapolitanorum navibus uſi cum exercitu in Siciliam transfretarunt. Pulſo quoque Italia Annibale Romani, ut libro primo oſtendi, naves a Locrenſibus ſociis acceperunt. Hanc urbem decantavit Accius poeta qui in Erigona, Nonio referente, ait: *Locrorum loca viridia, & frugum ubera ſunt.* Hanc urbem Ovid. Meth. libro quintodecimo *Naritian* vocat, quod eam (1) *Naritii* condiderint. Cicero etiam libro tertio ait ad Atticum ſcribens: *Nariti Locridis.* Et Virgilius Georg. libro ſecundo picem, quæ in apennino hujus urbis agro fiebat laudans ait: *Et juvat Naritiæ picis ſpectare lucos.* Hujus & Crotonis aeris ſalubritatem Plinius libro ſecundo his verbis oſtendit: „ Locris & Crotone peſtilentia nunquam fuit, nec ullo terræmotu „ laboratum annotatum eſt. „ Et rurſus. „ In Italia Locris nullo „ non die apparet arquus „. Ineſt enim natura occultum quidpiam, quod ad loci felicitatem facit, unde ob gratam cæli temperiem hic clara ingenia uſquequaque claruerunt. Viſus erat Locrenſibus, ut matronæ ex lectis floribus necterent coronas. „ A Locris, (ait Plinius „ lib. 3. c. 10.) Italiæ frons incipit Magna Græcia appellata, „ in tres ſinus incedens Auxonii maris, quoniam Auxones tenuere primum „. Obtulerunt Locrenſes, ait Pauſanias in Eliacis, Sicyoni Apollinis ſtatuam ex buxo, capite vero aureo, quam Patrocleus Crotoniata Catylli filius fecit. Locrenſes, ait Cicero in oratione pro Archia poeta, ipſum Archiam civitate ceteriſque præmiis donarunt. Fuit Cicero ipſe Locrenſium ac totius Calabriæ patronus, libro enim ſecundo de legibus Locros clientes ſuos ap-

appellat. Locrenſes, ait Polybius libro ſexto, fœdus cum Siculis inientes aliorum capita ſub tunicis ſuper humeros impoſuerunt, & terram injectam calceis ſub pedibus habentes jurarunt ſe firmam ac ſolidam ipſis remp. conſervaturos donec eam terram calcarent & capita in humeris ferrent. Jurijurando fidem habentes, Siculos omnes poſtridie Locrenſes interfecerunt, quaſi jam non amplius in eadem terra gradientes, nec capita in humeris ferrent. Cauſa autem, ut Locrenſes eam potentiam ac felicitatem amitterent, fuit Dionyſii tyranni affinitas. Duxit enim uxorem Doridem Locrenſem, ait Diodorus Siculus libro quartodecimo, Xenoti filiam, qui cives ſuos illis temporibus gloriæ amplitudine ſuperabat, ex ea Dionyſium juniorem ſuſcepit, ut idem in Philippo tradit. Meminit hujuſce rei Cicero, Tuſculan. libro quinto, qui flagitioſiſſimus fuit, & ſæviſſimus tyrannus: Ait itaque Ariſt. Pol. libro ſecundo: *Cauſa fuit ut Locrorum civitas interiret proter Dionyſii affinitatem, quod non contigiſſet in populari ſtatu, neque in ea optimatum gubernatione, quæ optime mixta temperataque fuiſſet.* Locrenſes enim, ait Plato libro primo de legibus (2) optimis legibus uſi ſunt. Et libro ſexto. Ephorus deſcribendis Locrorum legibus memoriam faciens, quas ex Cretenſibus & Spartanis, Areopagitarum inſtitutis Zaleucus conſcripſit, inquit: „ Illud in primis novum induxiſſe Zaleucum, ut „ cum priſtinæ leges definiendarum condemnationum in ſingulis de„ lictis modum judicibus ipſis concederent, ille per leges ipſas termi„ navit. Putavit enim judices ipſos haud eandem eadem de re habi„ turos eſſe ſententiam, oportere autem eaſdem approbare, & de con„ tractibus iiſdem ſimpliciori quodam modo inſtituere. Thurios „ poſtea, cum præter Locros acutius explicare voluiſſent, celebriores „ quidem, ceterum deteriores evaſiſſe. Bonos quidem legumlatores „ eſſe non qui omnia accuſatorum acta caverint, ſed qui ſimpliciter „ latis conſiſtant. Hoc & a Platone dictum eſt. Quibus leges adſunt „ plurimæ, ac pœnæ plurimæ iis, & vivendi ritus depravatos eſſe, ſic„ ut quibus plures adſunt medici, iis & ægritudines permultas adeſ„ ſe probabile eſt.

Fuerunt Locrenſes Romanis amici ac ſocii, quos, ut in Siciliam tranſmitterent, ſuis navibus, ut retuli, adjuverunt. Horum & Brettiorum agrum, ait Polybius libro primo, Hamilcar claſſis præfectus vaſtavit. Cumque (3) ab Hannone obſiderentur, urbem omnibus neceſſariis rebus, quo Pœnis reſiſterent, munierunt, ut in Livio bel. Pun. libro primo liquet. Quam autem ob cauſam ſe Annibali dederunt idem Livius bel. Pun. libro quarto prodit, ubi ſic ait: „ Hanno adjutoribus & ducibus Brettiis Græcas urbes tentavit, eo facilius in ſocietate manentes Romana quod Brettios, quos & oderant „ & metuebant, Carthaginienſium partis factos cernebant. Rhegium „ primum tentatum eſt, dieſque aliquot ibi nequicquam abſumti. „ Interim Locrenſes frumentum lignaque & cetera neceſſaria uſibus „ ex agris in urbem rapere etiam, nequid relictum prædæ hoſtibus eſ„ ſet, & in dies major omnibus portis multitudo effundi. Poſtremo ii „ modo relicti in urbe erant; qui reficerent muros ac portas, telaque „ in propugnacula congerere cogebantur. Impermiſtam omnium ætatum,

„ tum, ordinumque multitudinem & vagantem in agris magna ex
„ parte inermem Amilcar Pœnus equites emiſit, qui violare quem-
„ piam vetiti, tantum excluderent ex urbe fuga diſſipatos turmas ob-
„ jecere. Dux ipſe loco ſuperiore caſtra ponit, unde agros urbemque
„ poſſit conſpicere, Brettiorum cohortem adire muros, atque voca-
„ re principes Locrenſium ad colloquium juſſit, & pollicentes amici-
„ tiam Annibalis, adhortati ad urbem tradendam, Brettiis in collo-
„ quio nullius rei primo fides eſt. Deinde ut Pœnus apparuit in col-
„ libus & refugientes pauci aliam omnem multitudinem in poteſtate
„ hoſtium eſſe aſſerebant, tum metu victi conſulturos ſe populum re-
„ ſponderunt. Advocataque extemplo concione cum & leviſſimus
„ quiſque novas res novamque ſocietatem malle, & quorum propin-
„ qui extra urbem intercluſi ab hoſtibus erant, velut obſidibus datis
„ pignoratos haberent animos. Pauci magis taciti probarunt conſtan-
„ tem fidem, quam probatam tueri auderent, haud dubio in ſpem
„ conſenſu fit ad Pœnos deditio L. Attilio præfecto præſidii, quique
„ milites cum eo Romani erant, clam in portum deductis atque im-
„ poſitis in naves ut Rhegium deveherentur. Amilcarem Pœnoſque
„ ea conditione, ut fœdus extemplo æquis legibus fieret, in urbem
„ acceperunt. Cujus rei prope non ſervata fides eſt deditis. Cum Pœ-
„ nus dolo dimiſſum Romanum incuſaret, Locrenſeſque profugiſſe
„ ipſum cauſarentur. Locrenſibus juſſu Annibalis data pax, ut legi-
„ bus ſuis libere viverent, urbs pariter & portus in poteſtate Locren-
„ ſium eſſet. Societas eo jure ſtaret, ut Pœnus Locrenſem, Locrenſis
„ Pœnum pace & bello juvaret „. Ceterum non multo poſt ad Ro-
manos redierunt. Nam, ut idem bel. Pun. libro nono refert, Lo-
crenſes alterius factionis, qui Romanis ſtudebant, & qui in civitate
erant, & qui Rhegii ab adverſa factione pulſi exulabant, Scipionem
ex Sicilia advocarunt, ut urbem reciperet; qua recepta Scipio voca-
tos ad concionem Locrenſes graviter ob defectionem incuſavit, de au-
ctoribus ſupplicium ſumſit, bonaque eorum principibus alterius fa-
ctionis ob egregiam fidem erga Romanos conceſſit. Inde (4) Q. Ple-
minio legato, præſidioque quod arcem ceperat ad tuendam urbem re-
licto, cum quibus venerat copiis Meſſanam traiecit. Ita ſuperbe & cru-
deliter habiti Locrenſes a Carthaginienſibus poſt defectionem ab Roma-
nis fuerunt, ut modicas injurias non æquo modo animo pati, ſed pro-
pe libenti videri poſſent. Verumenimvero quantum Pleminius Amil-
carem præſidii præfectum, præſidiarii milites Romani Pœnos ſcelere
atque avaritia ſuperaverunt, ut non armis, ſed vitiis viderentur certa-
re. Nihil omnium, quæ inopi inviſas opes potentioris faciunt, præ-
termiſſum in oppidanos eſt ab duce, aut a militibus, in corpora i-
pſorum, in liberos, in conjuges infandæ contumeliæ editæ. Nam ava-
ritia ne ſacrorum quidem ſpoliatione abſtinuit. Nec alia modo tem-
pla violata, ſed Proſerpinæ etiam intacti omni ætate theſauri, præ-
ter quod a Pyrrho, qui cum magno placulo ſacrilegii ſui manubias
retulit, ſpoliati dicebantur. Ergo ſicut ante regiæ naves laceratæ nau-
fragiis nihil in terram integri, præter ſacram pecuniam deæ, quam
exportabant, retulerunt. Tum quoque alio genere cladis eadem illa
pe-

pecunia omnibus contactis ea violatione templi furorem injecit, atque inter ſe ducem in ducem, militem in militem rabie hoſtili vertit. Nam cum clamatum eſſet ad arma Pleminii milites victi ſunt a militibus tribunorum. Inde tribuni virgis cædi a Pleminio juſſi ſunt. Rurſus Pleminius a militibus tribunorum pene exanguis, naſo, auribuſque mutilatis relictus, tribunos poſtea laceratos omnibus, quæ pati corpus ullum poteſt, ſuppliciis interfecit. Nec ſatiatus virorum pœna, inſepultos projecit. Simili crudelitate & in Locrenſium principes eſt uſus, quos ad conquirendas injurias ad P. Scipionem profectos audivit, & quæ antea per libidinem atque avaritiam fœda exempla in ſocios ediderat, tunc ab ira multiplicia edere: infamiæ atque invidiæ non modo ſibi, ſed etiam imperatori eſſe. De templo autem Proſerpinæ, ita Locrenſium legatorum unus de Pleminio conquerens Romæ in Senatu retulit: *Fanum eſt apud nos Proſerpinæ, de cujus ſanctitate credo aliquam famam ad vos perveniſſe, Pyrrhi bello, qui cum ex Sicilia rediens Locros claſſe prætervéheretur, inter alia quæ propter fidem noſtram erga vos in civitatem noſtram edidit, theſauros quoque Proſerpinæ intactos ad eam diem ſpoliavit. Atque ita pecunia in naves impoſita, ipſe terra eſt profectus, Claſſis poſtera die fœdiſſima tempeſtate lacerata, omneſque naves, quæ ſacram pecuniam habebant, in littora noſtra ejectæ ſunt: qua tanta clade edoctus tandem deos eſſe ſuperbiſſimus agnovit rex. Pecuniamque omnem conquiſitam in theſauros Proſerpinæ referri juſſit. Nec tamen illi unquam poſtea proſpere quicquam evenit, pulſuſque Italia ignobili atque inhoneſta morte temere nocte ingreſſus Argos occubuit.* Et poſt pauca. *Majores noſtri cum gravi quondam Crotonienſium bello premerentur, hanc pecuniam, quia extra urbem templum erat, transferre in urbem voluiſſet, nocte audita de delubro vox eſt: abſtinerent manus, deam ſua templa defenſuram. Quia movendi inde theſauros inconcuſſa erat religio, muro circumdare templum noluerunt. Ad aliquantulum jam altitudinis excitata erant mœnia, cum ſubito collapſa ruina ſunt. Quibus legatis ita a Senatu per Fabium reſponſum eſt: Senatui placere Pleminium legatum vinctum Romam deportari, & ex vinculis cauſam dicere, & ſi vera eſſent, quæ Locrenſes dicebant, in carcere necari, bonaque ejus publicari. Locrenſibus coram Senatum reſpondere, quas ſibi injurias factas quererentur, eas neque Senatum, neque populum Romanum velle factas: viros bonos, ſocios, & amicos eos appellari: liberos, conjuges, quæque alia erepta eſſent reſtitui: pecuniam, quanta ex theſauris Proſerpinæ ſublata eſſet conquiri, duplamque pecuniam in theſauris reponi.* Pleminius autem vinculis conjectus prius mortuus eſt, quam de eo populi judicium perficeretur. Meminit hujus rei & Val. Max. libro primo.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Naritii*. Aliis *Naricii*, a voce Hebraica נהר Naar quod Latine *flumen* ſonat, & a Græco, ut puto, ὠκὺς *ocys* Lat. *velox*; vel οἰκέω *iceo*, Latine *habito*. Vide in adnotationibus lib. 2 cap. 9. num. 15. quæ diximus de *Ocynaro* flu-

fluvio: ſunt enim plane ſynonyma, utrumque a velocitate, vel incolatu.

2. *Optime legibus uſi ſunt*. Scribit Demoſthenes legem fuiſſem apud Locros, ut ſi quis ſuaſurus eſſet novam legem, ſententiam ſuam univerſæ proponeret multitudini, collo in laqueum inſerto: & ſi placuiſſet nova lex, auctor incolumis dimittebatur; ſin vero diſplicuiſſet, ſtatim ſtrangulabatur: & ideo annis amplius ducentis nulla nova lex lata eſt, niſi ſola hæc, Cum enim ibi receptum eſſet, ut ſi quis excuſſiſſet alteri oculum, ut ipſi viciſſim oculus excuteretur, nec id ſupplicium ulla pecunia redimi poſſet: quidam comminatus fertur inimicus inimico unum oculum habenti, ſe illi cum unum oculum excuſſurum. Eas minas luſcus ægre ferens, cum ſibi in cæcitate vitam morte acerbiorem fore putaret, fertur auſus fuiſſe, collo in laqueum interto) proponere hanc legem: Si quis oculum luſco excuſſerit, illi contra utrumque eripiendum, ut pari calamitate utrique conflictentur. Quæ lex ab omnibus tum approbata, & rata facta eſt. Hæc recitat Demoſthenes, ut doceat in bene conſtituta republica præcipue hoc cavendum eſſe, ne temere leges mutentur. Vide Joann: Poſſelium in apophegm. loc. 50. de legib.

3. *Ab Hannone*. Vide diſſert. *De Origine Brettiorum*.

4. *Q. Pleminio*. Vide elegantiſſimam concionem a Locrenſibus habitam ad Senatum Romanum adverſus Pleminium, quam Livius lib. XXIX. ob oculos ponit. Ait quoque Valerius Maximus lib. 1. cap. 2. *Tam mehercule Q. Pleminii legati Scipionis in theſauro Proſerpinæ ſpoliando ſceleratam avaritiam juxta animadverſione vindicavit. Cum enim vinctum Romam protrahi juſſiſſet ante cauſæ dictionem in carcere teterrimo genere morbi conſumtus eſt: pecuniam dea ejuſdem Senatus imperio, & quidem ſummam duplicando, recuperavit. Quæ quod ad Pleminii facinus pertinuit bene a Patribus Conſcriptis vindicata: quod ad violentas Pyrrhi ſordes attinuerat, ſeipſam potenter, atque efficaciter defendit; coactis enim Locrenſibus ex theſauro ejus magnam illi pecuniam dare, cum onuſtus nefaria præda navigaret, vi ſubitæ tempeſtatis totâ cum claſſe vicinis deæ litoribus illiſus eſt, in quibus pecunia incolumis reperta ſanctiſſimi theſauri cuſtodiæ reſtituta eſt.*

CA-

CAPUT IX.

De Zaleuco Locrenſi legislatore, ejuſdem fragmenta ex Stobæo, præclaraque facinora afferuntur.

FUerunt ex hac præclariſſima urbe viri præexcellentes quamplures,
ſed quorum memoria habetur ſunt hi: ZALEUCUS philoſophus & legislaror Pythagoræ diſcipulus, velut Laertius & Jamblicus
tradunt. Qui civibus ſuis Locrenſibus leges dedit, ut dudum oſtendimus. De quo Ariſtoteles Pol. libro ſecundo inquit: „ Scripſernnt le-
„ ges Zalaucus Locris iis, qui ad occidentem pertinent, & Charon-
„ das Catinenſis ſuis civibus, aliiſque Calcidicis civitatibus, quæ ſunt
„ Italiæ & Siciliæ finitimæ. „ Et rurſus: „ Zaleucus primus legum
„ ſerendarum peritus „. Item Cicero ad Atticum libro ſexto ait:
l, Quis Zaleucum leges Locris ſcripſiſſe non dixit? „ Et de legibus
,ibro ſecundo: „ Zaleucus & Charondas non ſtudii delectationis, ſed
„ reipublicæ cauſa leges civitatibus ſuis ſcripſerunt, quos imitatus eſt
„ Plato. Zaleucum commemorant ipſius cives noſtri clientes Locri. „
Dedit etiam leges Thuriis, ait Athenæus libro undecimo, & quia erant utiles, ſuaſit quibuſdam Græcis illis uti. Ephorus autem & Chamæleon Heracleotes in opere de ebrietate, & Ariſtoteles de republica Locrorum, Clemente Alexandrino Stromate primo referente, Zaleucum Locrum leges a Minerva accepiſſe literarum monumentis mandarunt. Id etiam refert Plutarchus ad Herculanum ſcribens. Item
Val. Max. libro tertio infit: „ Zaleucus ſub nomine Minervæ apud Lo-
„ crenſes prudentiſſimus habitus eſt „. Zaleuci autem legum proœmium, deorum pluralitate excepta, divinæ cuidam actioni haud quaquam quidem abſimile eſt. Quod hoc ſuiſſe Stobæus de lege teſtatur:
„ Omnes, qui urbem ac regionem inhabitant perſuaſos eſſe oportet, exi-
„ ſtimareque deos eſſe, quod manifeſtum ſit ex cæli & totius mundi in-
„ ſpectione, rerumque in ipſis diſpoſitione pulcherrima & ordine. Haud
„ enim fortuita aut humana hujuſmodi opera putare convenit. Dein-
„ de colendi honorandique dei ſunt, ut bonorum omnium nobis aucto-
„ res, quæ aliqua ratione fiunt. Singulos igitur habere & comparare
„ animam quemque ſuam oportet, ut ab omnibus malis pura ſit. Nam
„ ab improbo homine non honoratur Deus, neque ſumtibus colitur, ne-
„ que tragœdiis capitur, inſtar hominis mali, ſed virtute, atque in-
„ ſtituto bonorum operum & juſtorum. Quocirca opus eſt unumquen-
„ que pro virili bonum eſſe tum factis, tum voluntate, qui modo futu-
„ rus ſit Deo charus: & non metuere pecuniarum jacturam magis,
„ quam vitæ & famæ dedecora: & civem meliorem exiſtimare, qui
„ opes amittere mavult, quam honeſtatem & juſtitiam. Ceterum illos,
„ quorum voluntas non facile ad hæc perſuaderi poteſt, animus ad juſti-
„ tiam pronus eſt, viros, & feminas, cives, alioſque cohabitatores admo-
ni-

„ nitos velim meminiſſe deorum, ut qui & ſint, & pœnas ab injuſtis ſu-
„ mant,atque ob oculos ponere tempus iſtud, quod unicuique finis eſt vi-
„ tæ futurum. Morituros enim omnes injuriarum, quas commiſerunt,
„ memores pœnitentiam invadit,& vehemens cupiditas, qua vellent exa-
„ ctam ſibi viam omnem fuiſſe juſtam. Quamobrem ſingulos oportet ſem-
„ per in ſingulis actionibus illud tempus adeo ſuis cogitationibus familia-
„ re facere, ac ſi præſens eſſet. Ita enim maxime honeſti juſtique cura vi-
„ gebit. Si quis vero a malo genio quopiam aſſiſtente ſibi ad injuſti-
„ tiam inſtigatur, is ad templa araſque & delubra verſetur fugiens in-
„ juſtitiam, ceu dominam impiiſſimam moleſtiſſimamque, & deos oret
„ ut opem ad propellendam ipſam ſibi ferant. Accedat quoque viros
„ probitatis nomine claros, & de vitæ fœlicitate, & malorum homi-
„ num vindicta diſſerentes audiens, ab injuſtis facinoribus animum
„ avertat. Mali genii a ſuperſtitioſis metuuntur. Ceterum qui ur-
„ bem habitant, deos omnes venerari debent ritibus patriis, qui o-
„ mnium optimi cenſendi ſunt. Præterea cunctos oportet obedire le-
„ gibus, principes revereri, eiſque aſſurgere, & quod præcipitur face-
„ re. Siquidem poſt deos, dæmones, & heroes, proximis honoribus
„ afficientur parentes, leges, ac principes apud homines, qui men-
„ tem habent, atque incolumes agere ſtudent. Civitatem vero cha-
„ riorem ſibi facere nemo debet, quam patriam ſuam: de his eum dii
„ patrii ulciſcuntur. Tale enim ſtudium proditionis initium eſt.
„ Adhuc autem deterius eſt patria deſerta vitam in aliena degere. Ni-
„ hil enim natura nobis, quam patria, conjunctius eſt. Sed neque
„ quiſquam pro hoſte inreconciliabili reputat aliquem de numero ci-
„ vium, quem leges voluerunt reipublicæ muneris participem eſſe.
„ Talis enim vir neque imperare, neque judicare poterit recte, ut
„ qui iraſcibilem animæ partem ratione ſuperiorem habeat. Nemo
„ etiam maledictis petat neque civitatem communiter, neque civem
„ ullum privatim, ſed legum cuſtodes eos, qui delinquunt, obſervent,
„ admonendo primum, deinde, niſi pareant, multando. Ceterum
„ ex conditis legibus ſiqua videbitur non bene lata eſſe, in meliorem
„ formam mutetur. Confirmatis vero & permanentibus omnes obe-
„ diunto. Nam poſitas leges ab hominibus vinci nec debet, neque con-
„ ducit: contra homines ſuperari a lege præſtantiori honeſtum ſimul
„ & utile eſt. Iſta autem tranſgredientes puniendi, ut qui inobedien-
„ tiam maximorum malorum principium in civitate excitent. Porro
„ principes non ſint contumaces, neque ad contumeliam judicium fe-
„ rant, neque judicando amicitiæ inimicitiæve meminerint, ſed juſti-
„ tiæ. Sic enim judicia quam juſtiſſima proferent, & officio ſuo di-
„ gni erunt. Siquidem ſervos certe convenit ob timorem aliquid ju-
„ ſte facere, liberos vero propter reverentiam, & honeſtatem. Quo-
„ circa præfectos quoque tales eſſe oportet, ut ſubditis digni videan-
„ tur, apud quos erubeſcant. Quod ſiquis voluerit leges ſancitas mo-
„ vere, aut novam ſtatuere, is (1) collo ad laqueum immiſſo de lege ver-
„ ba faciat, & ſi per ſuffragia videatur legem veterem eſſe tollendam, aut
„ eam, quæ nova infertur, bonam eſſe, indemnis maneat: Contra ſi prior
„ lex melius haberi videatur, aut quæ nova proponitur, injuſta ſit, is,
„ qui movet, infertque legem, laqueo attractus moriatur. Di-

Digitized by Google

Dicere ſolebat Zaleucus, ut ait idem Stobæus, leges eſſe (2) ſimiles telis aranearum: nam ſi muſca aut culex impigerit detinetur, ſi vero veſpa, aut apes, dirupta tela advolat: ita ſe res habet in legibus. Extat aliquot legum Zaleuci memoria apud auctores. Ariſtoteles Pol. libro ſecundo ait:„ Apud Locros lege cautum eſt, ne quis patrimonium „ alienare poſſit, niſi evidentem calamitatem oſtenderet ſuperveniſſe. Locrenſes, ait Ælianus de varia hiſtoria, mortuos non lugebant, ſed poſtquam cadaver efferrent & humarent convivabant. Nec caupona apud eos erat mutabilis, ſed agricola vendebat ſua. Si quis apud Locros, ait idem Ælianus & Athenæus libro decimo, merum hauſiſſet medicinæ cauſa medico non imperante mortis multa afficiebatur, Zaleuco legem ferente. Laudanda, ait Plutarchus de curioſitate, Locrenſium lex, quæ ſi quis peregre reverſus rogaſſet, Nunquid novi? eum multa afficiebat. Lege etiam excepit Zaleucus, ait Lucianus, ne liceret mulieri aureis ornamentis circumponi, neque contextis indumentis, arteque laboratis venuſtari, niſi cum ſcortari, atque amatorem ſibi moliri ſtuduerit. Legem quoque tulit, ait Suidas, liberam mulierem in forum prodeuntem candidis veſtibus indutam cum domeſticis incedere ancillam unam habentem; alias vero in floridis, ideſt, varii coloris. Tulit etiam legem, ait Ælianus itemque Val. Max. libro ſexto, ut in adulterio deprehenſis oculi eruerentur. Quam legem cum ejus filius temeraſſet, ut eam exemplis firmius probaret, filio oculos effodi juſſit. Et cum univerſa civitas, eum precaretur ut neceſſitatem pœnæ adoleſcentulo remitteret, aliquandiu repugnavit. Ad ultimum precibus populi evictus, ſibi prius deinde filio oculo eruto, uſum utrique videndi reliquit, æquitatis admirabili temperamento inter miſericordem patrem & juſtum legiſlatorem partitus eſt. Lege etiam cavit, ut ait Hierocles apud Stobæum in ſermone de patria, & Euſthatius in primum Iliad. Homeri, ne quis enſem in concilium ferret. Cumque ipſe interim imminente bello eum detuliſſet, atque de hoc a quopiam, qui prope ipſum erat, admonitus quod ipſe legiſlator eam temeraſſet, inquit, Modo eam ſanciam: mox eidem enſi diſtricto incumbens, ſibimet mortem conſcivit. Licet apud Val. Max. hanc legem Charondam tuliſſe mendoſe legatur. Locrenſes, ait Athenæus lib. vi. neque per legem poſſidere licebat ſervos aut ſervas.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Collo in laqueum immiſſo.* Vide quæ diximus ſupra Cap. VIII. n. 2.

2. *Similes telis aranearum.* Hoc dictum etiam Anacharſidi Philoſopho attribuitur. Vide Joann. Poſſelium in apophtegm.

mus, ſummis magiſtratibus & honoribus functus eſt, & ad ſumma totius philoſophiæ, ut opinor, aſcendit; Et rurſum: *Timæus in aſtronomia noſtrorum omnium peritiſſimus, maximeque in rerum natura cognoſcenda verſatus primus diſſerat: ita ut a mundi generatione exordiens uſque ad generis humani naturam deveniat*. Ariſtoteles, ut Laertius prodit, ex Timæi & Architæ diſciplinis excerpens ſcripſit librum unum. Timæus ut Theodoretus libro ſecundo de principiis, & Euſebius libro tertiodecimo de præparatione euangelica, & Clemens Alexandrinus Stromate quinto teſtantur, negat Deum eſſe genitum. Ait enim: *Unum omnium eſt principium, quod non eſt genitum. Si enim id genitum ſit, non utique erit principium. Sed principium potius illud erit, unde id ſit exortum, quod vocabamus principium*. Scripſit, ut ait Suidas, librum de Mundo & anima, & mathematica, & de vita Pythagoræ. Solusque, ut ait Proclus in libro de anima & dæmone, omnem animæ eſſentiam declaravit. Dicit etiam eſſentiam animæ noſtræ non ex primis omnino generibus conſtitutam quemadmodum ſuperiores animas, ſed ex ſecundis, tertiiſve, atque ex individua dividuaque natura conſtitutam. Rurſus Proclus ait: *Timæus omnem animæ ortum atque creationem ex formis complevit mathematicis, omniumque cauſas in ipſa collocavit. Hic erudiendi viam mathematicarum, diſciplinarumque appellat cogitationem, quoniam ſane eam habet rationem ad univerſorum ſcientiam, primamque philoſophiam, quam eruditio ad virtutem*. Et rurſus: *Timæus de omnium natura contemplationem mathematicis nominibus patefecit, elementorumque ortus numeris atque figuris exornat, & vires, & paſſiones, actioneſque ipſorum ad ea refert, tum angulorum acumina, & obtuſitates, tum laterum levitates, vel vires contrarias, & multitudinem, ac paucietatem pervariæ elementorum mutationis cauſam eſſe ſentiens*. Et rurſus: *Timæus nos docuit univerſorum unionem & diviſionem, identitatem una cum diverſitate. Et præter hæc, ſtatum & motum ad animam complendam rerum opifex ſuſcepit, ex hiſque generibus ipſam conſtituit. Miraculorum effectrix triplex eſt: alia ponderibus, quorum motus inæquilibrium, ſtatus vero æquilibrium Timæus determinavit*. Et rurſus: *Timæus ex rectis circularibuſque lineis animam conſtituit. Ille qui animam produxit ad omnia providis progreditur actionibus, ad ſeſeque reverſus eſt, manens in ſuo quodammodo more*. Et rurſus: *Sunt enim, ait Timæus, puriſſimæ atque perfectiſſimæ pulcritudines animarum figuræ, quæ cum vita quidem plenæ per ſeſeque nobiles ſint, iiſque quæ ab alio moventur præexiſtunt; cum vero immaterialiter & ſine ulla dimenſione ſubſiſtant, iis, quæ dimenſionem & materiam habent, præcellunt, de quibus & Timæus nos docuit, qui opificam eſſentialemque animarum explicavit figuram. Timæus cum univerſi elementa rectilineis conſtituiſſet figuris, motum ipſis circularem & informationem ab ea quæ mundo inſidet animæ præbuit*.

" *Timæus*, & *Philolaus*, & alii Calabri Pythagorici tres animæ partes fecerunt; iram in corde, concupiſcentiam in jecore & ſplene, rationem in cerebro tamquam in arce ad regendas alias collocarunt. Hos ſequutus eſt Plato". Item Timæus, ut Ariſtoteles in libro de ani-

nia refert, animam movere corpus erectione quadam atque intellectione dicit, eo enim quod movetur, & corpus movere, propterea quod connexa eſt ad ipſum. Tradit etiam animas per affectiones prius elegiſſe ſortes formaſque vitarum palam objecta, ſecundo dæmonas accepiſſe, tertio motiones attigiſſe fatales per vehicula ſua ſcilicet cæleſtia earum corpora cæleſtibus influxibus motionibus contigua. In motu vero animæ verum eſſe numerum muſica proportione concentuque conſtantem dicit. Neque autem humanas animas in beſtias tranſire, ſed id inductum falſo eſſe ad terrorem hominum impiorum, negat quoque eas ex homine in hominem tranſmigrare, utpote qui in corporibus acris putat eas interea vivere, atque ita vexatione purgari. Mundum autem ut Cælius libro primo refert, duobus conſtare Timæus aſtruit, mente & neceſſitate, ideſt actu formali, qui ſane eſt divinæ mentis voto præcipuus, mentiſque imago: item ex neceſſitate, ideſt materia, quæ non tam intentione propria, quam neceſſaria quadam conditione ad hoc opus accipitur. Plato Timæum præceptorem ſuum ſummopere coluit, nec tamen per omnia eſt eum æmulatus. Nam cum divinus Timæus ante mundum ejus architectum fuiſſe, mundumque ipſum factum, atque ab alio factum ingenue fateatur, Plato longe ſecus ſentit. Nam hic Petro Comeſtore in Geneſim referente tria ab æterno fuiſſe dicit, Deum, Ideas, yle, hoc eſt materiam, & in principio temporis de yle mundum factum fuiſſe: Ariſtoteles duo, mundum & opificem, quibus de duobus principiis ſcilicet materia & forma operatus eſt ſine principio, & operatur ſine fine: Epicurus duo, inane & atomos, & in principio natura quoſdam atomos ſolidavit in terram, alios in aquam, alios in aerem, alios in ignem: Timæus triplicem mundi cauſam perſcrutatur, efficientem, ideſt, divinam mentem, exemplarem, ideſt, idearum ſeriem, divina mente conceptam, & finalem. Quam apud ſapientes optimam arbitratur habendam. Utque mundus, inquit, perfectus foret, animalia cuncta tam divina, quam caduca ſunt genita. Ait etiam Deum mundi opificem cum creaviſſet mundum requieviſſe, dicens mundi opificem in circumſpectum ſuum ſe recepiſſe. Quod quidem cum divina philoſophia convenit nam, ait Petrus Comeſtor in hiſtoria eccl. ſuper Geneſim: *Deus requievit ab opere in ſemetipſo, ideſt, a mutabilitate operum ejus immutabilitas apparuit*. Plotinus in libro de cælo ait: *Cum igitur Timæus mundi corpus ex igne primum terraque componat, ut per ignem quidem videri, per terram ſolidum eſſe tangique valeat: conſentaneum eſſe videtur, ut & aſtra non totum quidem ſed plurimum habeant ignem. Quandoquidem aſtra ſoliditatem habere videantur*. Forſan vero recte ſe id habebit, quippe cum Plato ſententiam hanc probabili & apparenti ratione confirmat. Cælum autem Timæus ipſe nominavit univerſum. Ait enim: *Deus animam mundi creavit ſuo corpore priorem tum poteſtate, tum tempore*. Quod Platonis expoſitores Plotinus, Porphyrius, & Proclus, aliique ſic exponunt, ut poteſtas & tempus, quibus anima præcedit corpus non ſit extrinſecum intervallum, ſed ut ſucceſſio quædam in anima in ipſa formarum diſcurſione antecedat origine mundi motum, ut hic ſit motus ab illo, atque ille ſit ſeculum ſeculorum. Rationales autem animas non ab anima mundi, ſed ab eodem auctore, a quo & illam, & ex generi-

bus

bus conſimilibus aſſerit conſtitutam. Dicit quoque Intellectum in nullo unquam alio præterquam in anima fieri. Objecta autem intellectus præſtantiora verioraque eſſe, quam objecta ſenſus. Timæus, ait Plutarchus libro tertio de placitis philoſophorum & Galenus in libro de hiſtoria philoſophica, complures fluvios e Celtarum montibus in Atlanticum pelagus labi putat, horum incurſu pertundi, & inundare mare credit, defectu revocare & ſubſiſtere. Infantes eodem Plutarcho eodem in libro referente, in utero novem menſes permanere exiſtimat, cum alii decem putent. Timæus, & Neocles Crotoniata apud Ælianum libro octavo de hiſtoria animalium, ajunt rubetas dua jecora habere, & alterum quidem occidere, alterum alteri adverſantem ſalutem afferre. Scripſit etiam Timæus, ut Plinius libro primo tradit, de medicina metallica. Et libro ſecundo ait: *Timæus millia de medicina ſcripſit*. Et rurſus: *Signiferi autem ambitum peragit in certis & duo quinquagenis diebus ab Sole nunquam abſiſtens partibus ſex atque quadraginta longius, ut Timæo placet*. Et libro quinto: *Timæus mathematicus Syris Aſiæ fluminis incrementi occultam protulit rationem phialem appellari*. Et libro quintodecimo: *Folia decidere Timæus mathematicus Sole Scorpionem tranſeunte ſyderis vi, ut quodam veneno aeris putat*.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Oportet Regem ſapientem eſſe.* Agapitus Diaconus in epiſtola Parænetica ad Juſtinianum Imperatorem ſimile quoddam inculcat, & tunc ait proſperæ vitæ tempus adeſſe ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ Βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι, *cum vel Philoſophi regnabunt, vel Reges philoſophabuntur*.

2. *Timæus*. Vide *Thomam Stanlejum, hiſtor. Philoſoph.*

3. *A quibus Plato plura didicit.* Hæc de Platone S. Hieronymus refert to. 4. ep. 1. ad Paulinum: *Plato Ægyptum, & Architam Tarentinum, eamque oram Italiæ, quæ quondam Magna Græcia dicebatur, laborioſiſſime peragravit, ut qui Athenis magiſter erat & potens, cujuſque doctrinam Academiæ gymnaſia perſonabant, fieret peregrinus atque diſcipulus, malens aliena verecunde diſcere, quam ſua impudenter ingerere*.

CAPUT XI.

De aliis Locrorum Philoſophis Pythagoricis, & Athletis, ac præſertim de Euthymo, & Ageſidamo.

FUerunt (1) & alii philoſophi Pythagoræ diſcipuli, ut Jamblicus ſcribit, ut *Adicus*, *Euetes*, *Euthymus*, *Gyptius*, *Philodamus*, *Soſiſtratus*, *Stenonides*, & *Xenon*. Fuit & *Eurytus*, ait Conſtantinus Laſcaris, vir doctus, & citharœdus eximius. De quo Strabo ſic ait: *Eurytus philoſophus*

phus, quem vidit Plato. Fuit & *Xenocrates* poeta heroicus perilluſtris, & muſicus excellentiſſimus, qui, ut Heraclides tradit, ex nativitate cæcus fuit. De quo Plutarchus in muſica ait: *De Xenocrate Locrenſe ex Locris urbe Italiæ dubitari video utrum poeta Pæanus fuerit. Argumenta heroica geſta continentia condiſſe proditum eſt memoriæ, ac propterea nonnulla argumenta dithyrambos vocitaſſe*. De hoc etiam meminit Plinius libro primo. " Fuit & *Charita* poeta, qui Athenis fabulam docuit anno primo CXIII. Olympiadis, Euthycrito Archonte". Fuit & *Heraſippus*, ut ſcribit Heraclides: Fuit & *Glaucus*, qui ut Julius Pollux, & Athenæus libro nono produnt, ſcripſit de obſoniis ac re coquinaria. Fuit & *Teano* mulier vates poetrix lyrica nobilis. Scripſit cantica lyrica, & cantus permultos, ait Suidas, ſcripſit lyricis verſibus de patria ſua multa. Vivit modo *Fabius Monteleonius*, juriſconſultus, qui tractatum de privilegiis ſenectutis, & de arbitralibus, & Commentarios ſuper Pragmaticis Caroli V. ſcripſit. Fuit & *Eunomus*, citharœdus clarus, de quo ſic Strabo lib. vi *Locris Eunomi Locrenſis citharœdi ſtatua oſtenditur, quæ inſidentem cicadam habet. Timæus tradit in Pythiorum quodam certamine Eunomum Locrenſem & Ariſtonem Rheginum citharœdos aliquando in contentionem veniſſe uter præmium ſortiretur. Ariſtonem fuſis precibus Apollinem invocaſſe Delphicum, ut ſibi adjutor afforet. Eunomum dixiſſe Rheginis nunquam de muſica ab eorum primordio fuiſſe certamen. Cum quidem apud eos cicadæ, cunctorum animalium cantu ſuaviſſimæ, omni ſono deſtitutæ ſint; nihilominus Eunomum victorem declaratum. Statuam in patria poſuiſſe, quæ cicadam inſidentem habet. Nam cum inter cantandum chorda una fracta defeciſſet, cicada ſupervolans aſtitit, quæ vocis ſupplementa faceret*. Fuit & *Euthymus* athleta ſane quam fortiſſimus, qui, ut Plinius libro ſeptimo tradit, *ſolus vivus conſecratus eſt, ſentienſque oraculi ejuſdem juſſu, & Jovis deorum ſummi aſtipulatu: Euthymus Pytha ſemper Olympiæ victor, & ſemel victus. Patria ei Locri in Italia, ubi imaginem ejus eſſe, & Olympiæ alteram eodem die tactam fulmine, Callimachum, ut nihil aliud miratum video, eumque juſſiſſe ſacrificari, & quod vivo factitatum & mortuo, nihil adeo mirum quam hoc placuiſſe diis*. Et Ælianus de varia hiſtoria libro ſeptimo: *Euthymus Locrus ex Italia Pytha inclytus & robore incredibili inſignis fuit. Lapidem geſtabat ingenti magnitudine, qui Locris ante fores oſtenditur, & Temeſæum heroa, quod cuique per vim abſtulerat, reddere coegit etiam cum fœnore, ut inde natum ſit adagium iis, qui & injuſtos quæſtus faciunt, Affore Temeſæ genium*. Euthymus autem ad Cæcinum amnem oculis hominum apparere deſiit. De hoc Pauſanias in Æliacis ita ſcribit: „ Quæ autem ad victorias & reliquam Euthymi
„ gloriam pertinent præteriri minime decet. Fuit quidem Euthymus
„ ex Locris Italiæ patre Aſtycleo, vel, ut indigenis perſuaſum eſt, e
„ Cæcino amne. Vicit in Olympia quarta & ſeptuageſima Olympia-
„ de. Hic, inſequente Olympiade, ſemel a Theagine Thaſio vi-
„ ctus, non tamen quidem juſto certamine, ſed ab eo circumventus
„ dolo. Unde nec a Græcis judicibus Theagini decretus honor. Inſu-
„ per damnatus Theagenes & multæ nomine talentum ſacrum dan-

dum

„ dum deo, & aliud Euthymo ob injuriam ſolveret. Sexta autem & „ ſeptuageſima Olympiade argentum debitum deo ſolvit, & nec in „ certamen eadem Olympiade, neque inſequenti prodire ſibi conceſſum „ eſt. Euthymus autem coronam ſuſcepit. Ejus ſtatuam fecit Pytha„ goras celeberrimam. Cum poſtea rediiſſet in Italiam pugnavit ad„ verſus heroem. Nam Ulyſſem erroribus actum poſt captam Trojam „ & ventis in Italiam delatum fuiſſe, atque cum ad alias Italiæ ur„ bes, tum etiam ad Temeſam cum navibus applicuiſſe memoriæ „ proditum eſt, unumque e nautis temulentum virginem violaſſe, ob „ quam injuriam ab incolis lapidibus obrutum fuiſſe. Ulyſſem autem „ hominis interitu nihil prorſus commotum naves conſcendiſſe atque „ abiiſſe. Dæmon vero interfecti hominis numquam poſtea deſtitit „ in omne tempus Temeſenſes exturbare. Pythia eos ex Italia om„ nino fugere decernentes nec Temeſam relinquere permiſit. Verum „ heroem placare juſſit, ſuaſitque templum dæmoni ædificari, atque „ ut quotoquoque anno virginem pulcherrimam ex Temeſa illi expo„ nerent. Itaque Pythiæ parentes dæmoni omnia, quæ juſſi fuerant, „ ſedulo curarunt, nihilque amplius incommodi a dæmone perpeſſi „ ſunt. Cum autem Euthymus poſt octavam & ſeptuageſimam Olym„ piadem patriam repetiſſet, ad Temeſamque forte fortuna perveniſ„ ſet, ad conſtitutam illius celebritatis diem, rem ut erat edoctus, „ & templum illud ingredi & virginem expoſitam videre concupivit; „ Quam cum conſpexiſſet pietate primum motus, mox etiam ejus amo„ re incenſus, fide prius ab ea accepta, ſi eam ſervaſſet; non alium, quam „ ſe virum habituram, accinxit ſe ceu cum dæmone pugnaturus. Qui „ adventantis dæmonis impetum ſuſtinuit facile, & eum demum luctan„ do ſuperavit in ſolum proſternens. Quare dæmon ipſe Temeſam de„ ſtituit, & vicinum mare cum ſtrepitu ſubintravit. Nuptiaſque Eu„ thymo & Virgini celebres regio univerſa a dæmone liberata celebra„ vit, vixitque cum ea Temeſæ perquandiu: alioque, quam ceteri mor„ tales ſolent, modo exceſſit. Audivi ego hæc ab homine ad me ad „ emporium veniente. Vidique talem perlegens ſcripturam. Erat in „ quadam tabula vetuſtiſſima juvenili effigie (*a*) Sybaris & Calaber flu„ vius ſimul cum fonte Calyeo, aderat Juno, & Temeſa civitas, & „ inter his dæmon ille, quem e regione Temeſæa expulerat Euthymus, „ colore plane admodum niger, forma vero terribili, quæ plurimum „ inſpectantes perterrere poſſet: lupi autem pellem indutus videbatur. „ Nomen appoſitum erat dæmoni Lybantes. Inde ſtatuam Euthymi „ Pytharchus poſuit Mantinæus.

Fuit & *Ageſidamus* Archeſtrati filius Athleta Olympionicus valdequam fortiſſimus Pyndari tempeſtate. Qui in Ageſidami laudem ſcripſit hymnum. Unde ode decima muſas omnes & inter alias, veritatem cum filia Jovis in Ageſidami laudem invocat. Ubi etiam Locrum urbem a loci amœnitate, a veritate, a poeſi, & a rebus bellicis commendans ait:

Olympiorum victorem ad memoriam revocate
Mihi Archeſtrati filium, quo Locrorum
Mentis meæ ſcriptus ſit.

Dul.

Dulce nanque ipſi melos debens,
Ejus oblitus ſum o Muſæ.
Atque tu una veritate Jovis filia;
Recta manu arcete mendaciorum in inimicos delinquentem ſermonem.
A longe nanque adveniens futurum tempus meum pudefacit ingens debitum.
Attamen dilationem tardam fœnus perſolvere poteſt:
Nunc ubi præeffluens fluctus ſubmergit volutatum in littore calculum,
Et ubi jam communem ad charam jam oblectationem ſermonem exolvemus.
Porro ſinceritas urbem Locrorum *adminiſtrat Zephyriorum;*
Illiſque curæ eſt Calliope, & ferreus Mars.
Convertit autem in fugam cycnea pugna & juribus præſtantem Herculem.
At pugil Ageſidamus Olympiade vincens Hylæ referat gratiam.
Quemadmodum Achilli Patroclus, ſic alium virtute magnum virum alius exereens,
Ad ſublimem evexit gloriam dei numine. Et poſt pauca;
Sic eſt quando is, qui egregia facinora peregit,
Sine hymno Ageſidamus ad Ditis ædes acceſſerit.
Inaniter enim ſpirans labore ſuo breviter admodum delectatus eſt.
Tibi vero ſuaviſſima lyra, dulciſque tibi gratiam parit ac variat;
Sed & Pierides Jovis filiæ longe lateque tuam adaugeant famam.
Et ego adjunctus muſis in inclitam Locrorum *gentem*
Incidi, melleque fortem irrigans amabilem Arebeſtrati filium laudavi.
Quem vidi manus robore, ad aram Olympiam præſtantem
Eo quidem tempore forma pulcrum, ætate temperatum,
Quæ impudentem a Ganymede mortem una cum Venere prohibuit.

Et ode undecima laudans eum a pugilatu, a corona victoriæ, a liberalitate tum ipſum, tum Locros, a ſapientia, & a fortitudine, & hoſpitalitate ait:

Abundans autem laus Olympiorum victoribus conſtituta eſt.
O noſter, quam & lingua noſtra diſpenſare geſtit;
Dei enim providentia ſapientibus aliquis perpetuo curis floret.
Noveris itaque nunc Arebeſtrati fili Ageſidame tuæ pugilatoriæ cauſa,
Qua aurea olea corona coronatus es:
Hunc ſuaviſonum ornatum reſonabo.
Locrorum *Epizephyriorum genus magni ducens:*
Illic & vos una mecum o muſæ chorum ducite;
Spondeo enim vos averſantem hoſpite exercitum, neque honeſti inexpertum; Cete-

Ceterum ad ſapientiſſima belligeratores acceſſuras;
Natura nanque inſitum mare, neque aſtuta vulpecula, neque terribiles leones facile permutarint.

Hylas autem fuit aliptes Ageſidami, qui cum videret fere ſuccubentem primo Ageſidamum: ita ei animum addidit, ut protinus ſuum adverſarium vinceret.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Fuerunt.* Præter a Barrio allatos fuerunt etiam a Locrorum civitate, nunc Hieracio, viri in omni virtutum genere celeberrimi. *Cetus* Philoſophus Pythagoreus, quem Plato inviſit. Ait enim Valerius Maximus lib. VIII. cap. VII. *Quo minus miror in Italiam tranſgreſſum, ut ab Archita Tarenti, a Timæo, & Arione, & Ceto Locris Pythagoræ præcepta, & inſtituta acciperet.* Fuit & *Diophines*, qui, teſte Athenæo lib. 1. Thebas profectus veſicas lacte vinoque plenas ſuccinctus, compreſſis illis ex ore manare ſimulabat. *Parmenides* Locris natus, ſed incola Eleæ urbis, nonnullis vulgo *la Scalea*, aliquibus *Bonifati*. Vide adnotat. lib. 2. cap. 4. num. 3. Fuit amicus Xenophanis, ſcripſitque metro Phyſiologiam; Luciferumque Sidus idem eſſe cum Heſpero primus agnovit. *Laert. lib. 9.* Vide *Suid.*

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Sybaris & Calaber fluvius.* Legendum in Pauſania, *Sybaris & Crathis.* Barrius in corruptum Pauſaniæ codicem incidens, erravit una cum aliis.

CAPUT XII.

De Numiſmatibus Locrorum, ſacris Lipſanis, & Viris ſanctitate conſpicuis.

(1) SCulpebant Locrenſes in numo Iovem, & ex poſtico aſteriam alitem pedibus leporem habentem, quam Græci ieracum vocant, a qua urbs nomen eſt mutuata inſcriptione Græca ΛΟΚΡΩΝ. Interdum ex poſtico ſignabant fulgur & caduceum, & Amaltheæ cornu, aliquando cancrum. Interim imprimebant Bellonam ideſt Minervam galeatam, & ex poſtico Pegaſeum equum & fulgur, & ex altera facie etiam Cererem & ſtellam cum Amaltheæ cornu ſtantem. Aliquando ſignabant Minervam & ex altera parte mulierem ſedentem altera manu crepitaculum, altera crateram habentem. Nonnunquam ſculpebant Minervam & ex poſtico Pegaſeum, aliquando ex poſtico fulgur. Quandoque Apollinem & ex poſtico aquilam fulgur pedibus habentem, & poſt tergus palmam. Aliquando ſignabant Jovem habentem fulgur & campum plenum fru-

fructibus, & ex poſtico Caſtorem & Pollucem. Interim ſignabant Martem gladio & ſcuto pugnantem,& ex adverſo Minervam galeatam,quam ſapientiæ deam ſignificare volebant, quod arma, prævia ſapientia, quæ ex ſcientia comparatur, ſumi debent.

Eſt Hieracium ſedes Epiſcopalis antiquiſſima *Petrus* Epiſcopus Locrenſis interfuit Synodo Romanæ ſub Felice tertio. Et *Stephanus* Epiſcopus Locrenſis interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ ſub Agathone Papa. In æde Epiſcopali aſſervantur fruſtula crucis dominicæ, Thomæ & Simonis Apoſtolorum, Stephani Prot. Petronillæ, Mariæ Ægyptiacæ, Judithis Virg. & martyris, Agathæ, capitis Joannis Bapt. Gervaſii, Felicis, Hippolyti, Moyſis, & veſtis Beatæ Mariæ Virginis. Eſt & arcula multorum aliorum ſanctorum fruſtulis referta. Eſt & beatæ Mariæ Virginis imago quæ in magna religione & pietate ab oppidanis & circumvicinis populis veneratur. (2) Ex hac urbe fuit beatus *Antonius* divi Baſilii monachus, ejus feſtum agitur decimo Cal. Sept. Et beatus *Jejunius* itidem divi Baſilii monachus, cujus feſtum agitur octavo Cal. Junii. Et beatus *Nicodemus* etiam divi Baſilii monachus. Et (3) beata *Venera* Virgo, ejus feſtum agitur quinto Cal. Aug Exuberat urbs hæc aquarum ſcaturiginibus, & iis optimis. Eſt & fons Francia dictus, cujus aqua eſt bonitate præcipua. Extant & balnea clara, ſunt enim ſulfureæ aquæ & ſalſæ multis morbis utiles, conferunt & mulierum ſterilitati. Fiunt Locris figlina opera nobilia, patinæ, gutti, capſaces, amphoræ, lances, diſci, cannæ, & alia id genus. Fit & ſericum & oleum nobile, legitur manna, oriuntur cappares: naſcitur rubrica fabrilis, & lapis molaris frumentarius & olearius, item magneſia, ſilex, & lapis gilvus, quo figuli utuntur, provenit reuponticum, fit goſſipium & ſeſama. In hoc agro pagi ſunt *Nicolaum*.(4) *Ardurium* ab ardo verbo Græco quod irrigo ſignificat, *Bombilium*, *Cannabum*, *Partileola*, & *Antonimina*. In hac ora ab agro hoc uſque Cocinthum promontorium & alibi novilunio terra evomitur, *Maramuſcam* vocant, ceu a talpis mota aſſurgit, quæ ſine aqua cocta rubrica fabrilis fit optima. Ab urbe m. paſ. duobus *Novitum* flumen navigabile excurrit, (*a*) *Buthrotus* olim dictum, cujus meminit Livius belli Pun. libro nono, quod haud procul ab urbe Locris abeſſe dicit. Inde eſt (5) *Sideronum* vicus. Poſtea *Proteriatum* flumen navigabile anguillis & torentinis uber labitur, (*b*) *Locanus* olim dictus, cujus meminit Plinius. Qui ait: *In hac ora flumina innumera, ſed memoratu digna Locanus, Sagra*.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Sculpebant Locrenſes* Vide Goltium de Numiſmatibus Magnæ Græciæ.

2. *Ex hac urbe fuit*. Temporibus gratiæ, præter a Barrio allatos, fuerunt Sancti Martyres *Florentinus*, & *Flavianus* a S. Modeſtino Epiſcopo Antiocheno ad fidem converſi, qui ſub Diocletiano, & Maximiano varie torti atque mirabiliter ſervati, tandem cum Dei nutu ad locum in radicibus Montis Virginis *Præturum* appellatum feceſſiſſent, in ſancta confeſſione quieverunt; quorum corpora ſub Guil-

Guillelmo II. ibidem reperta ſunt cum Epigraphe:

MO. FL. FLI.

MO. FL. FLIO. M.

Ideſt *Modeſtini*, *Florentini Flavii*. *Modeſtino*, *Florentino Flavio Martyribus*. Vide Ughellium in Diœceſi Avellin. Paul. Reg. Bolland. 14. Febr. aliosque.

Epiſcopi & Cives Locrenſes. *Baſilius* an. 451. *Baſilius* II. ann. 504. *Creſcentius* ann. 649. Epiſc. & Cives Hieracenſes *Gregorius* ann. 709. ut ex catalogo Martyrenſi. *Leontius* ann. 1119. Ughell. *Euſtaſius* ex Theſaurario electus Epiſcopus ann. 1178. obiit 1194. Ughell. *Nicolaus* I. *Droſipater* ann. 1194. Ughell. *Baſilius* III. ex Canonico Epiſcopus ann. 1204. *Niphus* ann. 1219. Synod. Hierac. *Joannes Triſeus* ſeu *Tirſeus* ex Monacho Baſiliano & Abbate S. Philippi de Argirò Epiſcopus ann. 1312. Hujus precibus Robertus Rex multa privilegia illi Eccleſiæ conceſſit. Obiit ann. 1342. Ughell. *Nicolaus* II. ex Epiſcopo Bovenſi in hanc ſedem tranſlatus ann. 1342. Ughell. *Nicolaus* III. *Mele* ex Archidiacono electus Epiſcopus ann. 1366. Sed quia Clementis VII. Antipapæ partes fovit Epiſcopatu privatus eſt. Ughell. *Ammonius* ſeu aliquibus *Amerigus* ex Cantore Biſidianenſi electus Epiſcopus Hieracenſis ann. 1429. Obiit ann. 1444. Ughell. *Gregorius* II. *Droſitanus* ex Primicerio Epiſcopus ann. 1444. Eccleſiam rexit ſumma vigilantia & morum integritate. Obiit ann. 1461. & in eadem Cathedrali ad altare S. Chryſanthæ ſepultus. Ughell. Hujus corpus *Didacus Curtalis* Canonicus Pœnitentiarius ſcripſit poſt ducentos annos incorruptum, veſteſque integras reperiſſe. M.S. Mart.

Gregorius ex Cantore Hieracenſi Epiſcopus Oppidenſis ann. 1338. Ughell. *Andreas* ex Primicerio Hieracenſi Epiſcopus Bovenſis ann. 1342. Ughell. *Benedictus Hieracius* in utraque lingua doctiſſimus, Parochus in Eccleſia S. Mariæ ad Campum Carlæum de Urbe, mox ab Innocentio X. ann. 1650. Epiſcopus Liparitanus renuntiatus eſt. Cum autem ad ſacra Limina Romam acceſſiſſet, obiit XV. Kal. Septembr. ann. 1660. ſepultuſque in Eccleſia S. Agathæ ad radices Montis Quirinalis, ubi adeſt inſcriptio:

D. O. M.
BENEDICTVS HIERACIUS CIVITATIS
HIERACEN. ORIUNDUS
LIPARENSIVM EPISCOPVS
DIVINARVM ATQVE HVMANARVM
LITERARVM INCOMPARABILIS,
INSIMVL ANIMI PROBITATE
ET RELIGIONE ADJVNCTA VIR
ORNATISSIMUS HIC IACET
SACRA APOSTOLORVM LIMINA DE
MORE VENERATVS DIE XVIII.
AVGVSTI MDCLX. ÆTATIS
ANNORVM LXXI. ROMÆ OBIIT.
TERENTIVS TORNATORIVS
AMICO MERITISSIMO FACIENDVM
CVRAVIT.

Vide Ughell. in append. to. 6. & Topp.

Bonaventura Perna Conventualis, pœnitentia, vitæ ſanctitate, & miraculis clarus. Obiit Meſſanæ III. Nonas Januarias 1668. magna ſanctitatis fama MS. Mart. *Ambroſius* inſtituti Capuccinorum laicus ſanctæ vitæ vir. Obiit Caſſani ann. 1579. Chron. *Franciſcus* & *Manſuetus* ejuſdem inſtituti laici morum integritate & prophetiæ dono mirabiles. Gualt. in MS. *Accurſius Muſculus* Aſtronomus & Poeta, ſcripſit quædam MS. Mart. *Bernardus Barbatanus* minorita Philoſophus & Theologus celebris Gonzag. & MS. Gualt. *Tiberius*

Alpharanus noſtræ Vaticanæ Baſilicæ Clericus, Architectus celebris ſub Sixto V. Edidit ichnographiam veteris Baſilicæ S. Petri, Cardinali Euangeliſtæ Pallotto Archipresbytero dicatam ann. 1590. unde apparet Hieracenſem fuiſſe. *Fabius Bova* eruditione clariſſimus edidit opuſculum *Gli effetti della Gioventù* Neap. 1647. MS. Mart. *Felix* & *Marcellus Drogus* muſicæ peritiſſimi. MS.Gualt. *Thomas Galliardus* inſtituti Capuccinorum, quædam edidit. Topp. *Hieronymus* Dominicanæ familiæ ſanctitate clarus cujus corpus integrum aſſervatur in Conventu Tabernaium. Amat. *Magdalena Galliarda*, *Catharina* & *Maria Malarbi* ejuſdem Dominicanæ familiæ, morum integritate conſpicuæ. Idem.

Noſtris autem temporibus *Franciſcus Nicolai* Presbyter eruditione conſpicuus, amicus noſter: *Franciſcus Malarbi* Presbyter eruditiſſimus. *Dominicus Migliaccius* Presbyter doctrina conſpicuus. *N. Calauctus* ex Minimorum familia ſanctæ vitæ vir. *N. Paladinus* Conventualis orator celebris aliique quamplurimi.

3. *Beata Venera virgo*. Aliis *Paraſceve*, quod hac die nata ſit; aliis *Veneranda*: ſed hujus nominis Sanctæ, ut par eſt conjicere, multæ fuerunt; Siculi enim, Galli, Latini ſuam habere contendunt: ni dicere velimus *S. Veneram Hieracenſem* divino ſpiritu afflatam, in Siciliam, in Latium, & tandem in Galliam ubi martyrio coronata eſt conceſſiſſe: Vide Breviarium Gallicanum, Bolland. alioſque.

4. *Ardurium*. Oppidum præterito ſæculo a Turcis captum depopulatumque: nunc ſatis habitatorum habet. Vide lib. II. cap. XVIII. num. 10. In Diœceſi Hieracenſi:

5. *Siderонum vicus*. Nunc oppidum nobile, civitati par, vulgo *Siderno* a ferro ducto cognomine; Σίδηρος *Sideros* enim *ferrum* ſonat. Ex hoc loco fuerunt *Joannes Baptiſta Correalius* Epiſcopus Neocaſtrenſis. Amat. *Donatus Pollienus* Congregationis Cæleſtinorum Philoſophus, Theologus, atque orator celebris: ſcripſit *de Pace componenda*, *Chronicon Eccleſiæ S. Stephani Bononiæ* ibidem impreſſum ann. 1610. in 8. *Rhetoricam Prædicatorum*, *Hiſtoriam Monaſterii de Caſaluce*, *de Numiſmatibus*, aliaque. MS. Gualt. *Joannes* inſtituti Capuccinorum edidit Apologiam adverſus errores Armenorum, Meſſanæ 1645. Vvading.

Paulus Pyromallus Domicanæ familiæ doctiſſimus, Miſſionarius Apoſtolicus, in Armenia & Perſide per annos duos ſupra viginti pro fide catholica enixe laboravit. Cum Romam rediret a piratis captus, & a Religione redemtus ann. 1654. Archiepiſcopus Nacheivanenſis renuntiatus eſt: variis pro Eccleſia Dei exantlatis laboribus ad ſedem Beſidianenſem translatus ann. 1664. ubi poſt triennium obiit. Multa ſcripſit, quæ ſunt: *Apologia de duplici Chriſti natura contra Simonem Armenum*. Viennæ in Auſtria 1656. *Theandropologia*, *ſeu Oeconomia Salvatoris noſtri*, *ſive explicatio myſterii Incarnationis ad Sciabas Regem Perſarum*. Viennæ in Auſtria 1656. *De unitate Eccleſiæ Chriſti*. *De ejus Capite*. *De caſu eccleſiæ Armenæ*. *De Concilio Chalcedonenſi & S. Leone*. *De feſto Nativitatis Chriſti*. *De Inferno, Paradiſo, & Purgatorio*. *De cibis comedendis*. *Titulationes*. *Quæſtio magna de duabus naturis in Chriſto*. *Apologia contra Stephanum & Nier-*

& Nierſem ſacerdotes. Traductio aliquarum Epiſtolarum S. Leonis *Papæ in lingua Armena. Reſponſiones ad dubia Armenorum. Vocabularium Armeno*-Latinum. *Grammatica Armeno-Latina. Opuſculum ad Regem Perſarum de Fide Euangelica in lingua Perſica, Vocabularium literale Perſarum. Aliud Vocabularium vulgare Perſo*-Latinum. *De converſione P. Cyriaci Vartabi, & Patriarchæ Conſtantinopolitani pro natione Armenorum*, aliaque, Vide Fontan. in monum. par. 5. cap. 3. Amat. Alioſq. In Diœc. Hieracenſi.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Tutbrotus de quo Livius*. Nunc *Novitum*, apud quem, ut Solinus auctor eſt, ſepultam ferunt ab Jaſone, vel, ut alii, a Theſeo Medeam.

(*b*) *Locanus olim*. Sunt qui *Locranum* putent vel *Alocrim*, ut Plinii verbis utar. Nec deſunt qui cenſeant eſſe *Turbidum*.

CAPUT XIII.

De Crypteria & Geolioſa Oppidis, ubi de Sagra fluvio, ad quem Locrenſes inter & Crotoniatas dirum conflatum eſt bellum.

SUpra eſt (1) (*a*) *Crypteria* oppidum edito ac penſili loco ſuper ſaxum conditum, orientem ſolem ſpectans. Diſtat a freto m. p. ſex, a Locris decem, olim, "ut opinor", *Caſtrum Minervæ* dictum, quod condidit Idomeneus Cretenſium rex eruta Troja" quod Vellejus *Minervium* vocat, Coloniamque Romanorum fuiſſe refert." Jam vero, Varro, ut oſtendi, Idomeneum aliquot oppida juxta Locros condidiſſe ſcribit: In queis eſt *Uria & Caſtrum Minervæ* nobiliſſimum." Et Maro Idomoneum inter Locrum & Petiliam, urbes cepiſſe ſcribit". Hic emporium in annos ſingulos celebratur. Fiunt vina, olea, mella, & ſerica clara, & fructus optimi, & amygdalarum copia, extant & horti nemoroſi limonum, citrorum, & malorum aureorum arboribus inſtructi. Extant & ſilvæ glandiferæ ad porcos alendos opportunæ, naſcitur marmor, & plumbum, & aurum, "eſt argentum". Provenit terebinthus, & ſiliqua ſilveſtris. In hoc agro pagi ſunt (2) *Mammola*, ubi pars calvitii beati Nicodemi monachi Sancti Baſilii, de quo ſupra mentio facta eſt, aſſervatur. Fiunt hic figlina opera, hoc eſt pilæ & hujuſmodi e terra ſubruſſa; item *Joannum* pagus cum fluvio, & (3) *Martonum*. Hujus oppidi regulus ob multa in oppidanos flagitia Melitæ in perpetuum damnatus exulat. Poſt Crypteriam (4) (*b*) *Geolioſa* oppidum exiſtit edito ac penſili loco ſitum, orientem ſolem ſpectans, quod *Galitium* flumen præterfluit, abeſt a freto m p. trib. *Miſtra* olim dictum, cuius meminere Stephanus, & Plinius, & Mela: licet in Mela mendoſe in ſinu Scylatico ſcribatur. Hic ſerica, vina, & olea

olea laudabilla fiunt. Fit & goſſipium & Seſama. Eſt & nativum ſal,
naſcitur lapis, quo pictores imagines inumbrant, tener eſt & ſubater: na-
ſcuntur cappares. Extant horti nemoroſi citrorum, limonum, & ma-
lorum aureorum.

Ad mare (5)(*c*) *Arocella* oppldum eſt edito loco, eoque natura munito;
diſtat a Locris m. p. xii. *Amphisſia* olim dictum" ab Amphiſſa urbe Locro-
rum Ozolorum" cujus meminit Ov. Meth l. xv. ubl de hujus oræ oppidis lo-
quens ait: *Levibuſque Amphisſia remis Saxa fugit.* Eſt enim mare hoc aliqui-
bus locis ſaxoſum. Ubi coralium capitur. Fit in hoc agro xilon & ſeſama,
proveniunt cappares. Secundum flumen aurum naſcitur. Dehinc (6)(*d*)
Alarus fluvius navigabilis, cadit In mare, *Sagra* olim dictus, Crotonia-
tarum ſtrage & auctorum ſcriptis celebris. Quem Strabo inter Locros &
Caulonlam ponit, qui ſic ſcribit: „ Poſt Locros Sagra fluvius labitur,
„ quem feminine vocant, in cujus ripa Caſtoris & Pollucis aræ ſitæ erant.
„ Apud quem decem Locrorum millia una cum Rheginis adverſus Cro-
„ toniatas numero cxxx millia Marte collato victores evaſerunt. Quo
„ ex negotio ortum eſt adverſus incredulos proverbium. Hoc re apud
„ Sagram geſta verius eſt. Qua die certamen initum eſt ad Olympia
„ exiſtentibus ille nunciatus eſt belli exitus, & tanta celeritate nuncia-
„ tæ pugnæ veritas comperta eſt. Hanc ipſam vero cladem Croto-
„ niatis, ne magno ulterius perdurarent tempore, cauſam extitiſſe
„ memoriæ proditum eſt. Tanta quidem mortalium occiſorum fue-
„ rat multitudo „. De hac parœmia mentionem facit Menander,
ut ait Apoſtolus Bizantius proverbiorum ſcriptor. Trogus vero Pom-
pejus libro vigeſimo, Juſtino referente, belli cauſam ſcribens de nume-
ro diſſentit a Strabone, ni horum alterius textus depravatus ſit. Ait
Itaque: „ Crotonienſes cum Sybaritanis & Metapontinis pellere ceteros
„ Græcos Italia ſtatuerunt. Cum primam urbem Syrim cepiſſent in ex-
„ pugnatione ejus quinquaginta juvenes amplexos Mlnervæ ſimula-
„ crum, ſacerdotemque deæ velatum ornamentis inter ipſa altaria tru-
„ cidarunt. Ob hoc cum peſte & ſeditionibus vexarentur, priores
„ Crotonlenſes Delphicum oraculum adierunt. Reſponſum his eſt,
„ finem mali fore, ſi vlolatum Mlnervæ numen, & interfectos manes
„ placaſſent, itemque cum ſtatuas juvenibus juſtæ magnitudinis, &
„ in primis Mlnervæ fabricare cœpiſſent. Metapontini cognlto oracu-
„ lo deorum occupandam manum & pacem deæ rati juvenum modica
„ & lapidea ſimulacra ponunt, & deam panificiis placant. Atque ita
„ peſtis atra ibi ſedata eſt: cum alteri magnificentia, alteri velocita-
„ te certaſſent. Recuperata ſanitate non diu Crotonienſes quievere.
„ Itaque indignantes in oppugnatione Syrls auxllium contra ſe a Lo-
„ crenſibus latum, bellum his intulerunt. Quo motu territi Locren-
„ ſes ad Spartanos decurrunt, auxilium ſupplices deprecantes. Illi lon-
„ ginqua militia gravati auxilium a Caſtore & Polluce petere eos ju-
„ bent. Neque legatl ſociæ urbis reſponſum ſpreverunt, profectique
„ in proximum templum, facto ſacrificio, auxilium deorum implo-
„ rant, litatis hoſtiis, obtentoque, ut rebantur quod petebant, haud
„ ſecus lætl, quam ſi deos ſecum advecturi eſſent, pulvinaria iis in
„ navi componunt, fauſtis profectionibus ſolatia ſuis pro auxiliis de-

por-

„ portant, Iis cognitis Crotonienſes & ipſi legatos ad oraculum mittunt, victoriæ facultatem, belliqué proſperos eventus deprecantes. „ Reſponſum, prius votis hoſtes, quam armis vincendos. Cum voviſſent Apollini decimas prædæ, Locrenſes & voto hoſtium, & „ reſponſo dei cognito, nonas voverunt, tacitamque eam rem habuerunt, ne votis vincerentur. Itaque cum in aciem proceſſiſſent, „ & Crotonienſium centum vigintiquinque millia armatorum conſtituiſſent, Locrenſes paucitatem ſuam circumſpicientes (nam quindecim millia militum habebant) omiſſa ſpe victoriæ in deſtinatam „ mortem conſpirant. Tantuſque ardor ex deſperatione ſingulos cepit, ut victores ſe putarent, ſi non multi morerentur. Sed dum mori honeſte quærunt, felicius vicerunt. Nec alia cauſa victoriæ fuit „ quam quod deſperarunt. Pugnantibus Locris aquila ab acie nunquam receſſit, eoſque tandiu circumvolvit, quoad vincerent. In „ cornibus quoque duo juvenes diverſo a ceteris armorum habitu, „ eximia magnitudine, & albis equis & coccineis paludamentis pugnare viſi ſunt: nec ultra apparuerunt, quam pugnatum eſt. Hanc „ admirationem auxit incredibilis famæ velocitas: nam ea die, qua „ in Italia pugnatum eſt, Corintho, & Athenis, & Lacedæmone „ nunciata eſt victoria. Olympiæ etiam belli eventus nunciatus eſt. „ Cicero quoque de Nat. deorum libro ſecundo inſit: „ Atque etiam „ cum ad fluitium Sagram Crotoniatas Locri maximo bello devicissent, „ eo ipſo die auditam eſſe pugnam ludis Olympiæ memoriæ proditum „ eſt. „ Et libro tertio: „ De Sagra Græcorum eſt vulgare proverbium. Qui, quæ affirmant, certiora eſſe dicunt, quam illa, quæ „ apud Sagram „. Id etiam ſcribit Plinius.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Crypteria*. Aliis *Crypta aurea* ab aurifodinis quæ circum ſunt ducto nomine, quod poſtea corruptum fuit. Vide Flor. Hinc fuit *Nicolaus* Philoſophus & Medicus celeberrimus, qui antidotum contra peſtem invenit. Floravant. & Gualt. in MS.

2. *Mammola*. Ex hoc loco fuit *Apollinaris Agreſta* Baſiliani inſtituti quater Generalis vigilantiſſimus, ſapientia & pietate clarus, Græcæ linguæ doctiſſimus. Hic libros Græcos Eccleſiaſticos manu exaratos ab innumeris erroribus expurgatos typis donavit anno 1676. quamobrem ſummam ſibi inſtitutoque ſuo laudem comparavit. Edidit quoque Romæ Vitam S. Baſilii Magni variis adnotationibus illuſtratam, quam recudit Meſſanæ: item SS. Joannis & Nicodemi ejuſdem Baſiliani inſtituti. Obiit Meſſanæ die 24. Decembris 1695. ſeptuagenario major. Vide Topp. Noſtris vero temporibus *Jo: Chryſoſtomus Scarpho*, Monachus Baſilianus eruditione clarus, multa ſcripſit.

3. *Martonum*. Vulgo *li Martoni*. Patria *Cajetani Antonii Gentili* eruditione clariſſimi ad noſtram memoriam uſque. In ead. Diœceſi.

4. *Geolioſa*. Vide Itinerarium Antonini. Nunc vulgo *Giojoſa*, aliis *Motta Giojoſa*. Ad mare antiquitus erat; ſed barbarorum incurſionibus exagitati incolæ tertio ab hinc ſæculo ad radices montis, ubi nunc eſt, oppidum

dum tranſtulere. Hic mirabile quoddam inviſitur. Per cochleam deſcendentibus ædes ſatis amplæ apparent, quæ ad plura milliaria ſubtus terram protenduntur. Locus iſte Νηνίλιον *Nenilium*, ideſt *ſine ſole* appellatur. In Eccleſia S. Mariæ Gratiarum icon ineſt Deiparæ celeberrima, quæ ſumma fidelium veneratione colitur cum emporio nobili VI. Nonas Julias *MS. Mart.* Patria *Victoriæ Theotino* tertii Ordinis S. Dominici Sanctitate conſpicuæ. Amat. Et *Felicis Amatorii* Philoſophi & Medici celeberrimi, ad noſtram memoriam uſque:ſcripſit quædam. In Diœceſi Hieracenſi.

5. *Arocella*. Incolæ Civitatem dicunt, Caroli V. quodam diplomate freti. Extat Eccleſia S. Victorio ſacra, quæ miraculoſe uno mane abſoluta apparuit, ut conſtans traditio eſt: MS. Mart. Ex hoc loco fuit *Franciſcus* Franciſcanæ reformatæ familiæ laicus ſanctæ vitæ vir. Chron. MS. *Jo: Antonius Martellinus* Philoſophus & Medicus illuſtris, librum ſcripſit *de nutriendis bombycibus*, ut ait Gualt. in MS. *Joſeph Martellinus* Presbyter Juriſconſultus librum edidit: *Il trionfo della fede Cattolica contro la ſetta Maumettana*. Neap. 1681. in 4. *MS. Mart.* *Ignatius* Auguſtinianæ familiæ doctrina & pietate clarus Amat.

6. *Alarus*. Aliquando *Hilarus* nuncupatus, a S. *Hilarione* ducto cognomine, qui pœnitentiæ ac cæleſtibus meditationibus vacans hunc tractum incoluit, ut qui Caſtoris & Pollucis aris, teſte Strabone lib. VI. pollutus fuerat, tanti viri pœnitentia ac ſanctitate expiaretur, ut conſtans traditio eſt. Vide Hor.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(*a*) *Crypteria*. Noſtri Annales *Crypterium* appellant, & *Cryptariam* penultima correpta. Sunt qui credant olim dictum *Caſtrum Minervæ*, quod mihi probatur.

(*b*) *Geolioſa*. Nunc *Mottagiojoſa*. A noſtris annalibus *Geoloſia* pen.corr. appellata. *Miſtri* olim dicta a quibuſdam, quod nec recipio, nec reprobo.

(*c*) *Arocella Oppidum*, *olim Amphiſia*. Qui poteſt videri? cum *Oricella* ſit in ſinu Locrenſi, *Amphiſia* vero *ſaxa* in ſinu Scylaceo, ut habetur ex Ovid. lib. xv. Metam. ubi de navigatione Æſculapii ex Epidauro in Italiam ſermo habetur. Nec eſt Oppidum illud quod nunc *Oricella* appellatur: nam *Palæpolis* dicebatur. Amicus quidam meus cenſet Oricellam hanc eſſe antiquorum *Romecbium*, quod non recipio, cum *Romecbium* Oppidum eo poſitum eſſet loco, qui nunc *Romecbius* ab incolis appellatur.

(*d*) *Alarus fluvius Sagra*. Male a Barrio putatur *Sagra* cum locetur inter Locros & Cauloniam, & Scylaceum.

CA-

CAPUT XIV.

De Caſtroveto, olim Caulonia, ejuſque Philoſophis, Athletis, & Numiſmatibus.

INde eſt (1) *Caſtrovetum* oppidum edito ſalubrique loco ſitum inter *Alarum* & *Muſam* amnes torentinis & anguillis fœcundos, undique rupibus ſeptum, diſtat a mari m. p. tribus, a Locris duodeviginti, (2)(*a*) CAULONIA olim dicta, a qua abeſt Lacinium lxx. m. p. ut apud Plinium prodidit Agrippa. Fuit quidem Caulonia urbs nobiliſſima. Hanc, & Rhegium, & Locrum & Crotonem clariſſimas urbes fuiſſe Polybius lib. decimo tradit, ad quam oppugnandam Fabius Conſul, ait Livius bel. Pun. Libro ſeptimo, octo millia hominum miſit, quibus additi ſunt Brettiorum perfugæ. Qui hunc ſub adventum Annibalis ne opprimerentur in tumulum a præſenti impetu tutum, ad cetera inopem, ſe recepere, quos Annibal in deditionem accepit. De hac urbe Strabo ſic ſcribit: „ Poſt Sagram Caulonia extat prius „ Aulonia quaſi Vallonia a vicina valle denominata, ab Achivis con- „ dita. „ Solinus vero a Crotonienſibus conditam ſcribit. " De qua Stephanus ſic ſcribit: „ Aulon eſt quam Coloniam deduxerunt Cro- „ toniatæ, quæ appellatur Caulonia " „. Aulon quidem vallem planitiemque ac florida loca ſignificat, Caulonia vero jactantiam, quod ob loci ſalubritatem rerumque opulentiam præcellat, monſque Aulon & Caulon eſt appellatus Maronis & Flacci præconio decantatus. Ait enim ille tertio Æneid. Caulonîſque arces. Hic vero ſecundo Car. libro " ad Septimium ſcribens, arces has ideſt colles ob aeris beatam temperiem, & vini præcipuam bonitatem, beatas appellat, ubi & villam habebat, in qua Septimium amicum ſecum vitam agere avebat; ait enim ":

..... Et amicus Aulon,
Fertilis Baccho, minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus & beatæ
Poſtulant arces. Ibi tu calentem
Debita ſparges lacrima favillam
Vatis amici.

Et Martialis libro tertiodecimo.

Nobilis & lanis, & felix vitibus Aulon
Det pretioſa tibi vellera, vina mihi.

Servius autem in Virgilium Horatium Caulon ſcripſiſſe dicit. „ Caulon „ inquit mons eſt Calabriæ, ut Horatius, & amicus Caulon fertilis „ baccho " „. Sed & Aulon & Caulon dici poteſt. " Sicut oppidum Aulonia, & Caulonia dictum eſt. Acrion etiam Auloniæ Calabriæ montem, ut eſt quidem, eſſe aſſerit. Phormio quoque Caulonem, ſive Aulonem montem contra Tarentinam regionem eſſe dicit. Quod

autem Maro primo Caulonis coiles, inde Scyiaceum ſcribat, id aut me-
tri cauſa egit, aut quia ab Epiro Rhegium verſus navigantium aſpectui
Lacinium promontorium & Caulonis coiles, a longe offeruntur . Scy-
laceum vero, quia in ſinu eſt, & in receſſu, nonniſi e conſpectu cer-
ni poteſt . Opinandum eſt hic Horatium Villam habuiſſe. Hanc &
Rhegium diripuit infida & ſcelerata Campana legio, quam Romani
Rhegium & in hanc urbem præſidium miſerant Pyrrhi bello, ut alibi
diximus. De hac urbe Pauſanias in Æliacis ait: „ Caulonia, quam Au-
„ loniam Hecateus appellavit propterea quia juxta vallem ſit , inde
„ Achæorum Colonia. Cujus etiam colonus fuit Typhon Æginenſis.
„ Hæc direpta fuit a Campanis Romanorum militibus, qui in præſidio
„ erant, eo tempore, quo Pyrrhus cum Tarentinis adverſus Romanos
„ bellum conflarunt „. Et Ariſt. Poi. libro ſecundo: „ Quo tempore ea
„ in regione Italiæ, quæ tunc magna Græcia appellabatur, cœtus
„ Pythagoreorum ob clandeſtinam conjurationem concrematus fuit,
„ magna rerum publicarum mutatio facta, utpote principibus uniuſ-
„ cujuſque civitatis temere interfectis accidit ea loca, eaſque urbes
„ maximis cædibus ſeditionibuſque vexari. Quocirca variæ ad eos
„ undecunque legationes componendarum rerum gratia confluxere.
„ At illi ceteris poſthabitis Achæorum duntaxat fidei res ſuas com-
„ miſerunt. Qui etiam non multo interjecto tempore omnino inſti-
„ tuta illorum imitari, atque eam rempublicam effingere decreve-
„ runt. Siquidem Crotoniatæ, Sybaritæ, Cauloniatæ compoſitis in-
„ ter ſe unanimiter rebus primo Omenii Jovis templum publice con-
„ ſtituerunt, ubi & conciones fieri, & cum populo agi poſſit. Præ-
„ terea acceptis ab Achæis inſtitutis & legibus, iis duntaxat uti,
„ ſuamque rempublicam componere volebant, ſed a Dionyſio Syra-
„ cuſanorum tyranno & vagantibus per id tempus circum ea loca Gal-
„ lis deſiſtere ab incepto coacti ſunt „. Cauloniæ materia ad fabri-
candas naves idonea, quæ Athenienſibus præparata erat, a Syra-
cuſanis concremata eſt, ut ait Thucidides libro ſeptimo. Quo tempo-
ce Dion Syracuſanus patriam in libertatem vendicare ſimulabat, ar-
ma adverſus Dionyſium ſuſcipiens, Dionyſius ipſe ad Cauloniam age-
bat, ut Diodorus Siculus in Philippo tradit.

Ex (3) hac urbe fuere, ut Jamblicus ait, *Callibratus*, *Drymon*,
& *Dicon* philoſophi Pythagoræ diſcipuli. Dicon autem Callibrati fi-
lius, ait Pauſanias in Æliacis, quinque in Pythicis ludis curſu victorias
reportavit, tres autem ab iſthmicis, quatuor ex Hemeis, Olympicam
unam dum eſſet puer inter pueros, duas alias inter viros, ſibique tot
ſtatuæ extant in Olympia, quot victoriæ. Hic ſe Cauloniatam, ut
erat, dicebat, poſtea vero propter pecunias, quas a Syracuſanis ac-
cepit, Syracuſanum. (4) Signabant Cauloniatæ in numo cervum
cum vaſe, & ex altera facie, Creſum Cauloniatam manu olivæ ra-
mum habentem, qui cum cervum fugaret in fluvium cadens ſuffoca-
tus eſt, inſcriptione Græca ΚΑΤΛΟΝΙΑΤΩΝ. Fiunt Cauloniæ vina bonita-
te mirifica, item olea & mella clara, & caſeus, & hippaces laudatiſ-
ſimi, & figlina opera non vulgaria. Fit goſſipium, & ſeſama, na-
ſcuntur cappares, provenit terebinthus, naſcitur gypſum, & ma-
gne-

gneſia lapis, & rubrica fabrilis, item ſal nativum, plumbum & aurum. Extant & ſilvæ ad domorum tigna & ad navigiorum fabricam aptæ: item ſilvæ glandiferæ & caſtaneta porcis alendis & pabulis opportunæ. Fiunt & venationes uberes aprorum, cervorum, & aliorum ſilveſtrium animalium. Sunt & teſtudines & herinacei. In fano (5) divi Hilarionis brachium ejus præſervatur. Hujus oppidi regulus ob plurima in oppidanos patrata ſcelera Neapoli capitali ſententia damnatus obtruncatus fuit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Caſtrovetum*. Baudrando & Ferrario Civitas olim Epiſcopalis Rhegino Antiſtiti ſuffraganea. Nunc vulgo *Caſtel vetero*, & *Caſtel vetere* Habebat quatuordecim vicos qui interierunt. Vide *Flor.*

2. *Caulonia*. Aliis *Aulonia* Teſte Strabone lib. VI. Notum eſt autem *L* & *R* literas maxime permutabiles eſſe: ſic in Hiſpania *Tabila* Arabice eſt טבירה *Tabira*. In Corſica *Alalia* & *Alaria*. In Sardinia *Caralis* & *Calaris*. In Bœotia *Aliartus* & *Ariarthus*. In Judæa montes *Bethber* & *Bethbel*. Adde etiam in Sinis *Mogol* & *Mogor*. Quapropter *Aulonia* fortaſſe *Auronia* aliquando appellata eſt, ab *Auruncis* ducto cognomine: præſertim quod αὐλὴ, unde ſecundum Græcos Α'υλόνια idem fere ſonet ac *Aurunci*. Conſentaneum quippe putamus Cauloniam ad priſcos Aſchenazæos pertinere: ideoque Græci ſcriptores neſcientes ubi calculum figerent, a Crotoniatis, alii a Locrenſibus, alii ab Achæis ædificatam tradiderunt: ſed veroſimilius ab his reſtauratam eſſe conjicimus. Vide Diſſertat. *de Auſonia*.

3. *Ex hac urbe*. Fuerunt præterea *Albertus Aſciuttus*, qui circa annum 1087. ex peregrinatione Hieroſolymitana rediens cum aliquot Barenſibus, corpus S. Nicolai Epiſcopi Mirenſis Barium advexit; ac tandem in patriam reverſus, Eccleſiam eidem Sancto ſacram conſtruxit. M.S. Mart. Vide Flor. Ibidem natus eſt *Carolus Maria Caraſa* ex Marchionibus ejuſdem urbis, vir ſingulari eruditione ac prudentia præditus: edidit librum *de Horologiis ſolaribus* Mazareni 1689. in fol. & *de Politica Chriſtiana* ibidem 1692. in fol. *Jacobus Caraſa* Archiepiſcopus Roſſanenſis. Flor.

Carolus Pancalus eruditiſſimus Clementis IX. Pontificis Max. a ſecretis varias dignitates & munia oblata ſingulari animi moderatione recuſavit. M.S. Mart. & Flor. *Dominicus Aſciuttus* Dux militum Flor. *Hyacinthus Alcadus Fillettus* Regius Conſiliarius ad noſtram memoriam uſque. *Joannes Baptiſta de Sancto Blaſio* Philoſophus & Juris conſultus celebris in Patavina Univerſitate, a Philippo Bergomate anno 1490. Patavinus appellatus, fortaſſe ex longo incolatu. Vide Flor. *Vincentius Protoſpatarus* Archiater, & *Joſeph Protoſpatarus* Epiſcopus Bojanen. Amat. *Michael Sergius* Carthuſianus ſanctæ vitæ vir. Tutin. *Petrus Franciſcus*, & *Coſmas* inſtituti Capuccinorum morum ſanctitate conſpicui. Chron. *Fauſtinus Salernus* Carthuſianus, do-

ctiſſimus, ſcripſit *de præſtantia B.M. Virginis*, & *ſuper Pſalmos* Flor.

Noſtris vero temporibus *Joſeph Roſſi* presbyter Congregationis S. Hieronymi Charitatis de Urbe vir probus & doctus, amicus noſter. *Felix Cancellarius* Juriſconſultus. *Paulus Fini* presbyter & Parochus Eccleſiæ S. Joannis in Ayno de Urbe eruditione clarus. *Jo: Baptiſta Argirò* Juriſconſultus in ſuo *Theatro Univerſi Juris* clarus, aliique non pauci.

4. *Signabant*. Vide Goltium de Numiſmatibus Magnæ Græciæ.

5. *Divi Hilarionis*. Conſtans traditio eſt S. Hilarionem locum quemdam circa Alarum fluvium incoluiſſe, ut ſupra diximus Cap. XIII. num. 5. nec improbabilis conjectura; nam ex Pachino Siciliæ monte ubi teſte S. Hieronymo in ejus vita diu delituit, facile hæc loca non longe a Pachino diſſita potuit penetrare.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADV.

(*a*) *Caulonia*. Nunc *Caſtello vetere*. Sic omnes.

C A P U T XV.

De Pacanica, & Stylo Oppidis, eorumque Caſtellis, ubi de Guilelmo Sirleto Cardinali, ac de Æſculapii navigatione.

A Caulonia ad quatuor lapides (1) *Pacanica* oppidum exiſtit edito loco, quaſi panaca, id eſt ſalutaris, quod *Pacanitum* flumen navigabile & piſculentum adlabitur, diſtat a freto m. p. quinque. Hic etiam vina, olea, mella, & ſerica clara fiunt. Fit xilon & ſeſama, naſcuntur cappares. Naſcitur hematites. Inde eſt (2) *Monaſteracum* tenue caſtellum inter *Stilarum* & *Aſſam* fluvios milliario a mari ſemotum, a Pacanica m. p. quinque. Hic etiam caſeus probatiſſimus fit, & lina clara, fit & goſſipium & ſeſama, naſcuntur cappares. Supra eſt (3) *Stylum* oppidum nobile cum annuo emporio edito loco ſuper ſaxum a ſtylon, hoc eſt columna dictum, quod *Stylarum* flumen adlabitur, a quo oppidum nomen ſumpſit. Cui mons ſaxeus imminet celſus, diſtat a freto m. p. quinque, *Conſulinum* olim dictum, cujus meminit Mela, itemque Plinius, qui illud in hoc Locrenſi ſinu ponunt inter *Cocinthum* & *Zephyrium* promontoria." In quadam ſcriptura Græca, quæ eſt in monaſterio Divæ Mariæ e Peſaca epiſtola extat Gregorii Papæ ad Joannem Epiſcopum Scylaticum, qua ei Tabernenſem Epiſcopalem Eccleſiam regendam committit. Extat & Epiſtola Caliſti Papæ ad populum Tabernenſem, qua Joannem Epiſcopum Tabernenſem conſecraſſe ſcribit". In hoc agro fit goſſipium & ſeſama, fiunt & lina clara: Naſcuntur cappares, provenit Crocus, & ſiliqua ſilveſtris, & terebinthus, naſcuntur & herbæ medicinales, ut

ut panax trigena, ariſtolochia, centaureum, chameleon, daucus, ſticas, ciſtus, hypociſtus, turbit, peucedamum, pyretrum, hypericon, chametreos, ameos, cyperus, ſtaphiſagria & aliæ multæ. Naſcitur æs, & chalcalthum, rubrica fabrilis, & lapis ophites optimus ejus generis, quo columnæ, quæ in Romano Panteon extant. Naſcitur argentum, & ferrum tribus locis, conflatur & nunc hic ferrum. Non longe ab oppido *Joannis* Abbatis divi Baſilii monachi cognomine (4) *Theriſti* ideſt meſſoris templum exiſtit, ubi ipſius corpus quieſcit, qui beati Nili coævus & amicus fuit, de quo alibi fati ſumus, ejus feſtum agitur ſexto Cal. Martias. Hic etiam & beatorum Bartholomæi & Nicolai divi Baſilii monachorum corpora jacere dicuntur. In hoc agro pagi ſunt *Patianum*, ubi aurum & argentum & cyaneus color naſcitur, ſunt & ferrifodinæ: *Camenum* ubi tubera naſcuntur: (5) *Stenianum*, ubi lapis molaris frumentarius & olearius naſcitur. (6) *Reatium* oppido par, & (7) *Virdrvallis* (8) GUILELMO SIRLETO nobilis. Hic Latinis, Græcis, & Hebraicis literis, divinæque Scripturæ ſcientia apprime eruditus eſt, & a Pio Romano Pontifice hujus nominis quarto S. R. E. Cardinalium ordini eſt additus.

Inde eſt (9) *Cocinthum* promontorium Locrenſem ſinum efficiens. Quod, ait Plinius, longiſſimum Italiæ promontorium eſſe aliqui exiſtimant. Id, ait Polybius libro ſecundo, unus eſt Italiæ angulus meridianam plagam ſpectans, Ionium ac Siculum dividit mare. A freto enim hucuſque Siculum Auſoniumque mare dicitur, a Cocintho vero uſque Hydruntum Ionium mare nuncupatur, inde Adriaticum. Hydruntum, ait Plinius, ad diſcrimen Ionii & Adriaci maris. Diſtat Cocinthum a Zephyrio promontorio m. p circiter x. A Cocintho rurſus Scylaticus ſinus incipit, & Lacinio promontorio terminatur. Ovidius Meth. libro xv. in navigatione Æſculapii meminit Lacinii & Scylacei, inde Cocinthi & Zephyrii promontoriorum, & Amphiſſæ, & Cauloniæ, & Naritiæ, ideſt Locri, licet metri cauſa locorum ordinem minime ſervet. Ait enim de Æſculapio loquens:

Italiam tenuit, præterque Lacinia templa
Nobilitata dea, Scylaciaque littora fertur.
Linquit Iapygiam, levibuſque Amphiſia remis
Saxa fugit, dextra prærupta Cocinthia parte
Zephyriumque legit, Cauloniam, Naritiamque,
Evincitque fretum, Siculique anguſta Pelori.

Jam vero oſtendimus inter Lacinium templum & Scylaceum tria Japygum promontoria eſſe. Sed quidam codices depravatos accipientes magis depravant. Sunt enim qui pro Scylacia legunt Scyllæa, cum Scyllæum poſt Euripum contra Pelorum ſit, pro Amphiſia legunt Amphryſia, cum Amphryſus fluvius ſit in Theſſalia; pro Cocinthea legunt Ceraunia, cum Cerauni montes ſint in Epiro, pro Zephyrio neſcio quod Romechium ſomniant. Non animadvertentes, quod Ovidius Æſculapium ex Epidauro Romam navigantem Italiam attigiſſe navigio aperte ſcribat. Et nunc orientalis Calabriæ

oræ

oræ loca, per quæ erat Æſculapius tranſiturus deſcribit, inde reli-qua Romam uſque, non Epiri, aut alterius alicujus regionis. Levis, inquit, remis fugit ſaxa Amphiſia, nam contra Amphiſiam ſaxa ſunt, inter quæ, & urbem navigabat: aut levibus remis, quod mare illud, ut dixi, ſaxoſum ſit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Pacanica*. Nunc vulgo *Motta Placanica*. Hinc fuere *Aloyſius* inſtituti Capuccinorum, ac *Dionyſius* Dominicanæ familiæ, doctrina & pietate conſpicui. Amat. In Diœceſi Scylacenſi.

2. *Monaſteracum*. A Monaſterio Equitum Rhodiorum nunc Hieroſolymitanorum ibidem extructo, quod interiit. Aliquibus *Rhodianum* & *Rubianum*. In eadem Diœceſi.

3. *Stylum*. Ab Auſoniis, ut credere par eſt, & ex iis quæ infra dicemus liquebit, conſtructum ad radices Cocinthi promontorii eodem fortaſſe nomine inſignitum, unde a Græcis tranſlatum ubi nunc eſt, mutatoque nomine a promontorio columnæ figura donato *Stylum* appellatum, a quo flumen etiam nomen ſumpſit potius quam a flumine Oppidum, ut vult Barrius. Στύλος quippe columnam ſonat. Nunc civitas nobilis, quam aliqui Epiſcopalem fuiſſe contendunt. Vide Ughell. Extat ibi imago B. Mariæ Virginis *de Stella* nuncupatæ, quæ ſumma veneratione colitur, ſigniſque præfulget.

Fuerunt ex hac civitate viri celebres. *Antonius Sabinus* Carthuſienſis monachus, ſanctæ vitæ vir, cui Deus locum ubi corpus S. Brunonis requieſceret poſt tot ſæcula revelavit. Tutin. fol. 135. & MS. Mart. *Camillus Carnevalius* Epiſcopus Aurienſis MS. Mart. *Claudius* Carthuſianus, morum integritate conſpicuus. Tutin. *Dominicus Carnevalius*, Latine, Græce, & Hebraice doctiſſimus, Urbano VIII. apprime charus, ab Innocentio X. Epiſcopus Iſulanus renunciatus anno 1645. Ughell. & Topp. *Dominicus Vigliarolus* Regius Coſmographus celeberrimus. Marafiot. *Joannellus Lazarus* Regis Roberti familiaris MS. Gualt. *Joannes Baptiſta Carnevalius* Medicus celebris edidit librum *De epidemico ſtrangulatorio affectu* Neapoli 1620. in 4. Vander & Topp. *Joannes Baptiſta Gregoracius* Poeta tragicus edidit quaſdam Tragoedias Topp. *Joſeph Comeſtabilis*, Dux militum in Belgio. MS. Mart. *Ludovicus Franciſcus Carnevalius* Regius Auditor. MS. Mart. *Marcus Antonius Comeſtabilis* Epiſcopus Bovenſis ann. 1669. Obiit anno 1699. MS. Mart. Vide Agreſt. in initio vitæ S. Joann.

Michael Angelus Politus, Medicus celeberrimus, Neapoli publice docuit. MS. Gualt. *Nicolaus Carnevalius*, Roberto Regi accepriſſimus & a Regina Joanna Ciambellanus renuntiatus, ut ex inſcriptione quæ extat in Eccleſia SS. Annuntiationis, & MS. Mart. *S.S. Ambroſius* & *Nicolaus* inſtituti Baſiliani. Vide Agreſt. in vita S. Joann. *Nicolaus Maria Carnevalius*, Dux militum, Carolo V. & Philippo II. acceptiſſimus, ut ex inſcriptione quæ ex-

extat in gentilitia Capella, & MS. Mart. *Nicolaus Petrus de Cæſare* Neapoli Locumtenens, ex quo prodierunt viri celeberrimi, Scipio ſub Carolo V. Dux militum, *Octavius* Regius Conſiliarius ſub Philippo II. & *Camillus* Coronellus ſub Joanne de Auſtria. MS. Mart.. *Petrus Bonus* ex Minimorum familia ab hæreticis in Gallia ann. 1511. trucidatus Flor. & MS. Mart. *Petrus Villaroel* Franciſcanæ reformatæ familiæ doctiſſimus, ſanctæ vitæ vir, edidit poema ſuper Joanne de Auſtria Neapoli 1614. aliaque. Chron. MS. *Stephanus Bardarus* Conventualis in utraque lingua doctiſſimus, ex Græco in Latinum ſermonem tranſtulit vitam S. Joannis Theriſti Bolland. to: 3.24.Febr. *N.Teleſianus* Philoſophus multa ſcripſit pro Teleſio Philoſopho Conſentino contra Peripateticos ann. 1590. MS. P.Oldoini apud Mandoſium. *Thomas de Rinaldis* in bello clariſſimus ſub Carolo V. Imperatore a quo privilegiis auctus eſt & muneribus, ut ex diplomate die 2. Octobris 1540:In Diœceſi Sylacenſi.

4. *Theriſti*. A verbo Græco *θερίζω meto* quod hic Sanctus ſegetes plurimas ſubito ac mirabiliter meſſuerit. Vide Agreſt. in ejus vita.

5. *Stenianum*. Vulgo *Stegnano.* In Diœceſi Scylacenſi. Ex hoc loco fuit celeberrimus ille vir THOMAS CAMPANELLA, ingeniorum portentum, Philoſophus Teleſianus acerrimus. Hic Teleſii ſcripta avide devorans ad totius philoſophiæ apicem pervenit. Anno ætatis ſuæ decimo tertio Dominicanæ familiæ adſcribi voluit, ac Theologiæ abſoluto curriculo decimo ſeptimo ætatis ſuæ anno alios docere cœpit. Anno 1593. Neapolim, Romam, ac Piſas docendo percurrit. Anno 1594. S. Inquiſitionis juſſu Patavii carceribus mancipatus doctrinæ ſuæ reddita ratione abſolvitur, ac libertate donatur. Anno 1598. Calabriam repetit, ubi per biennium ſpe futuræ libertatis Regno captivitatem molitur. Sed anno 1600. quem Regno fatalem prædixerat, ſibi funeſtum expertus eſt; cumque alienam libertatem aucuparetur, perdidit ſuam: nam ann. 1599. per duellionis & hæreſeos crimine inſimulatus Neapolim ducitur, atque in carcerem conjicitur, ubi vigintiquinque annorum ſpatio detentus varia opera ſcripſit. Verum enim vero, cum nec ſatis crimina probarentur, Pontificem appellavit. Romam tranſlatus poſt aliquot annos a tribunali ſacræ Inquiſitionis abſolutus fuit ann. 1629.Tum inGalliamLudovicoXIII. acceptiſſimus ſe recepit anno 1634. ubi docuit, ac tandem VIII. Kal. Decembris anno 1639. ætatis ſuæ 71. diem clauſit extremum, regiaque pompa ſepultus eſt. Vide Leon. Allat. in Ap. Barberin. Topp. Nicod. Laurent. Craſſ. Wander de ſcriptor. medic. Gabriel. Nauder. Nic. Erythr. Thom. Conſt. Morer. alioſque.

Fuit *Campanella* ſtaturæ proceræ, optimique temperamenti: caput habebat Æſopium, peponis inſtar variis ſegmentis diſtinctum, capillos hiſpidos, oculoſque caſtaneos. Ejus effigies a celebri artifice Franciſco Cozza cive ſuo ac conſanguineo depicta Romæ in Cajetana pinacotheca aſſervatur. MS. Mart.

Opera ejus impreſſa ſunt hæc: Tomus I. *Philoſophia rationalis, Grammaticam, Dialecticam, Rhetoricam,* *Poe-*

Poeticam & Hiſtoriam continens. Tomus II. *Philoſophia realis Phyſiologiam, Ethicam, Politicam, & Œconomicam complectens*. Ibidem tractatus eſt *Civitas ſolis* nuncupatus, & liber *De Regno Dei*. Item *Politica Eccleſiaſtica*, atque *Octo Diſſertationes pro Teleſio adverſus Peripateticos*. Tomus III. *Philoſophia practica, De ſenſu rerum, Magia, Aſtrologia, & Fato*. Tomus IV. *Philoſophia communis, Metaphyſicam complectens*. Tomus V. *Philoſophia Divina, ubi de Theologia, ac de omnibus nationibus triginta libris diſſeritur*. Tomus VI. *Theologia practica. De converſione Gentium, Judæorum, Maomethanorum, Hæreticorum, Atheiſtarum, &c.* Tomus VII. *Politica practica. De Monarchia Meſſiæ &c.* Tomus VIII. *De arcanis aſtronomicis. De ſymptomatibus mundi &c.* Tomus IX. *Poemata*. Tomus X. *Miſcellanea*. Multa alia opera Campanellæ appinguntur quæ nec ipſe ſomniavit. Vide Topp. & Nicodem.

Franciſcus Cozza celebris pictor, Campanellæ conſanguineus, Romæ varias tabulas depinxit plauſu incredibili, quas videre poteris apud Philippum Titum in libro cui titulus *Studio di pittura*. Obiit ſeptuagenario major idibus Januarii ann. 1682. atque in Eccleſia S. Auguſtini ſepultus eſt. Duæ tabulæ celeberrimæ nempe *S. Mariæ Magdalenæ*, ac *Vulcani* typis conſignatæ fuerunt. Noſtris vero temporibus *Marcus Antonius Attaffius* Epiſcopus Scylacenſis ann. 1718. *Carolus Conſentia* Epiſcopus Vici Æquenſis anno 1732.

6 *Reatium*. Vulgo *Reace*. In eadem Diœceſi.

7. *Virdivallis*, Vulgo *Guardavalle*. Cardinalis Guilelmi Sirleti (de quo mox) opera a Rege Catholico per decennium vectigalibus publicis immunis redditur. MS. Mart. In Diœceſi Scylacenſi.

8. *Guilelmo Sirleto*. Paulo latiori calamo de Sirleto juremerito peragendum. Hic inter ſeptem Thomæ (qui vixit centum & quinque annos) filios quintus anno 1514. natus eſt Virdivalle, ut ipſemet in epiſtola ad Scylacenſes infra adducenda teſtatur. Quare corrigendus Ciaconius qui Styli & Spondanus qui Scylacei natum ſcribunt. Nec ſine prodigio nativitas, in incunabulis enim aſpergillum aquæ luſtralis mirabiliter neſcio quomodo apparuit, quod futuram Sirleti in Eccleſia dignitatem præmonſtrabat. Adoleſcens liberalibus diſciplinis, præſertim Græca, atque Hebraica lingua inſtructus miro quo pollebat ingenio ceteros antecelluit. Neapoli in illuſtri Equitum Piſcitellorum domo, ut ait Spera, aliquando verſatus fuit: inde Romam ſolis ſacris Bibliis contentus ſe recepit, & a Cardinali Cervino Sanctæ Crucis nuncupato, viro doctiſſimo ac literatorum Mæcenati, qui poſtea Marcellus ſecundus ſummus Pontifex fuit, benigne exceptus, *Sapientiſſimus Calaber* per Antonomaſiam appellabatur. A Paulo III. Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus renuntiatus, ea qua pollebat rerum agnitione quoſdam qui Perſiæ Regis nuntios ſe jactabant, literarum patentium ac ſignorum vitio detecto ſolus ſummo Pontifici, ac ſacro Collegio aperuit. Domum Cl. Reg. Theatinorum S. Silveſtri ad Quirinalem dicti, eiſdem acceptiſſimus, frequentabat. Sancto Caro-

rolo Borromæo, ut ex literis infra adducendis, ſumma familiaritate conjunctus, in ædibus Vaticanis literaria comitia doctiſſimorum virorum, quæ *Noctes Vaticanæ* nuncupabantur, inſtituit. Concilii Tridentini Patribus vel abſens ſummo adjumento fuit, ut videre eſt ex Epiſtolis in Vaticana Bibliotheca aſſervatis. A Pio IV. Protonotarius Apoſtolicus, & ſacro Collegio inſtante inter S. R. E. Cardinales cooptatus, mox a S. Pio V: anno 1566. S. Marci, quam Eccleſiam inviſit, poſtmodum ann. 1568. Epiſcopus Scylacenſis creatus fuit. Anno 1572. S. R. E. Bibliothecarius, Decreto Gratiani ac ſacris libris emendandis, præſertim Catechiſmi Romani editioni ac Calendarii emendationi ſummam navavit operam. Templum Neophytorum S. Mariæ ad Montes dictæ ex eleemoſynis fidelium ac proprio ære erexit, ut ex inſcriptione, quæ ibi extat:

GREGORIVS XIII. PONT. MAX.
TEMPLVM HOC EX ELEEMOSYNIS
A POPVLO COLLATIS
ÆDIFICATVM PRIVILEGIIS
EXORNAVIT
ET CATECHVMENORVM
FAMILIÆ ATTRIBVIT
PONTIFICATVS SVI
ANNO OCTAVO
SAL. HVM. MDLXXX.
AVCTORE GVILELMO SIRLETO
CARDINALE
PIÆ DOMVS PATRONO
AC PROTECTORE.

Tandem tot tantiſque laboribus pro Eccleſia Dei exantlatis in febrem incidit; cumque ejus vitæ finis inſtaret, ſacramentis Eccleſiæ rite ſuſceptis, variis orationibus quas jaculatorias appellant ante imaginem Jeſu Chriſti e cruce pendentis ſe ad ultimum certamen diſpoſuit, dicens: *Cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Quam dilecta tabernacula tua Domine. Glorioſa dicta ſunt de te civitas Dei. Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis deſcendit quæ præparavit Dominus diligentibus ſe. Domine miſerere mei ſicut ſcis & vis. Gratias tibi ago Domine, qui ad optatum hoc iter me adduxiſti, nec deſeruiſti in ultimo certamine. In pace in idipſum dormiam & requieſcam.* Atque ita in oſculo Domini animam exalavit VI. Idus Octobris 1585. ætatis ſuæ ſeptuageſimo primo, magna ſanctitatis fama. Corpus triduo inſepultum manſit, ut confluentibus fieret ſatis, quod poſtea in Eccleſia S. Laurentii in Pane & Perna ſui Tituli conditum eſt, ubi inſcriptio extat:

GVLIELMO SIRLETO
CARDINALI STILII IN CALABRIA
NATO HVJVS ECCLESIÆ
TITVLARI SEDIS APOSTOLICÆ
BIBLIOTHECARIO HEBRAICÆ
GRÆCÆ LATINÆQVE LINGVÆ
PERITISSIMO HVMANARVM
DIVINARVMQVE
DISCIPLINARVM
SCIENTIA CLARO
ERVDITORVM AC PAVPERVM
PATRONO AC PARENTI
BENEFICENTISSIMO
OB PROBITATEM EJVS
PIETATEMQVE
A PIO IV. PONTIFICE MAXIMO
SACRO INSTANTE COLLEGIO
CARDINALI CREATO
VIXIT ANNOS LXXI.
OBIIT ANNO MDLXXXV.

Plurima extant ingenii ſui monumenta in Bibliotheca Vaticana, ſunt autem hæc: *Variæ lectiones in ſacram ſcripturam. Adnotationes in quatuor Euangelia. Adnotationes in Iſaiam. Adnotationes in Apocalypſim S. Joannis. Correctio paſſionum aliquot Sanctorum. Interpretatio Synodi Conſtantinopolitanæ. Interpre-*

tatio Baſilii in Iſaiam. Interpretatio Orationis Amphilichii. Collectio de Oratione Dominica. De Symbolo Apoſtolorum. Diſcurſus ſuper Bulla Breviarii. Alia de Miſſali, & Breviario. Atteſtationes de officiis Eccleſiæ Conimbricenſis & Rituum Capellæ Regis Luſitani. Reſponſio de reform. in Summo Pontifice & Sede Apoſtolica. Excerpta de geſtis Polonorum. Variæ Collectiones. De S. Thoma Apoſtolo ex Græco. De præſtantia Baſilicæ S. Petri. Super *ſenecam. Adnotationes in Pſalterium. Bibliorum apparatus* (Hi duo tractatus in lucem prodierunt in Peplo Italiæ lib. 4. ſed ſub nomine Gabrielis Sirleti) *Correctiones & additiones in Jus Civile. Epiſtolæ tempore Sac. Concilii Tridentini. De Monarchia Eccleſiaſtica. Variantes lectiones in Bibliis Regiis Antverpiæ impreſſis. Menologium Græcum* in Latinum verſum, a Cardinali Baronio Sirleti in Græcis inſtitutionibus diſcipulo ſæpius laudatum, ut in additionibus ad Martyrologium 3. Januar. aliaque plura. Hujus opera uſus eſt Marianus Victorius in corrigendis reſtituendiſque S. Hieronymi ſcriptis. Sic enim ait ad Pium IV. in Epiſtola nuncupatoria: A*dbibuimus præterea in reſtituendis locis Illuſtriſſimi Cardinalis Gulielmi Sirleti judicium, cui Eraſmi vafrities, & imperitia præſertim literarum Græcarum jamdiu compertiſſimæ erant, ex locis quæ in Teſtamento novo Eraſmum vitiaſſe, longo labore ipſe deprehendit, ſicut opus cum vulgatum fuerit, omnibus oſtendet*. Ejus bibliothecam, quæ ſelectioribus codicibus inter alias Europæ celeberrima erat, Aſcanius Cardinalis Columna quatuordecim aureorum numorum millibus emit, quæ poſtea Duci Altemptio, ut Ghilinus fert; inde MS. Petro Cardinali Otthobono, impreſſi codices variis emptoribus ceſſere. De Sirleto Vide Ciaccon. Oldoin. Ughell. Moret. Topp. Nicodem. Nic. Erythr. in pinacoth. Ludovic. Don. in ejus vita. Chriſtophor. Ranzov. in epiſt. ad Georg. Caliſt. alioſque.

Ut autem tanti Viri virtutes dignis laudibus extolleremus, non abs re putavimus quodammodo oſtendere quid ille de ſuis, quidve alii de illo ſentirent, relictiſque tot doctiſſimorum virorum ac Principum elogiis, pauca ſelegimus omnium præſtantiſſima. Hic itaque ſubnectimus Epiſtolam ſuam qua Scylacenſes uti Epiſcopus complectitur, nunnullaſque S. Caroli Borromæi ad Sirletum datas quibus ejus virtutes commendat: quæque in bibliotheca Vaticana aſſervantur.

EPISTOLA
GUILELMI SIRLETI
AD SCYLACENSES.

Figli, e Fratelli Cariſſimi. La voſtra Lettera delli 23. *di Giugno in riſpoſta alla noſtra mi ha dato grandiſſima conſolatione, e inſieme animo di ſperare ſempre meglio delle RR. VV. che ſi hanno a portare in quel modo che ſi conviene a' buoni Sacerdoti, e Chierici, acciò li laici poſſano regolare con la buona e honeſta vita voſtra, tutte le attioni loro, penſando che portandoſi bene il Clero, può eſſer cauſa che il popolo attende alle opere virtuoſe, & alla ſalute: come per il contrario è ruina di molti coll'eſempio e vita mala. Sicchè le perſone clericali hanno a render conto a Dio benedetto in due modi*

di. Primo della loro vita mala: appreſſo dello ſcandalo che danno col loro eſempio peſſimo. Sicchè mi rallegro di vedervi ben diſpoſti a far quel che l' officio e debito voſtro richiede. Sperò che la buona opinione che havevo di voi ogni dì ſi confermerà con li fatti. Quanto al coſtume che dite eſſere di dare il caritativo ſuſſidio alli nuovi Prelati, e che per queſto deſiderate eſeguire quanto vi ſarà impoſto, ringratio aſſai le RR. VV. dell' offerta, e prontezza di animo; e quanto a queſta parte non voglio che in alcun modo ſi parli: perchè ſe a quella Chieſa (loquitur de Marcopolitana) *alla quale io ero foraſtiero, non ho voluto conſentire che mi daſſero coſa alcuna, quanto meno devo patire che la mia madre non abbia a ſentire gravezza della noſtra promotione alla ſua cura? Ho detto Madre, perchè eſſendo nato io in Guardavalle, la quale come minima parte della Dioceſi di Squillace è mia Padria, e figliuola della detta Dioceſi, ragionevolmente ſon anche io figliuolo. E perche è piaciuto al Signore che da figliuolo ſia fatto padre, tanto più devo procurare la utilità de' figliuoli, per far quel che dice l' Apoſtolo con queſte parole:* Non debent filii parentibus theſaurizare, ſed parentes filiis. *Deſidero guadagnar voi, non le coſe voſtre, per dir col medeſimo Apoſtolo:* Non quæro quæ veſtra ſunt, ſed vos. *Prego la Maeſtà Divina che mantenghi che poſſa dire:* Ego autem libentiſſime impendam, & ſuperimpendam ipſe pro animabus veſtris. *Il ſuſſidio adunque caritativo ſarà che ſiate ubbidienti alli canoni e decreti de' ſacri Concilj, e ſpecialmente a quello di Trento, attendendo alla honeſtà clericale, la quale non ſolo ſi moſtra coll' habito conveniente, ma ancora colle parole, con l' atti, e geſti, e ſopratutto con la vita buona, acciò i laici vedendo le noſtre buone opere glorifichino il Signore. Mi perſuado che in Squillace il Clero non ſia come hoggidì in molti altri luoghi diſordinato circa il mangiare, luſſuriare, circa i giuochi, falſe comedie, & altre brutte uſanze. Quando queſto foſſe biſogna laſciare tutte queſte diſhoneſtà, e ſimili opere vane: perchè altrimenti ſaremo forzati metter mani alli rimedj, che ſono neceſſarj, e penſiamo di dare ancor noi il caritativo ſuſſidio per la ſalute dell' anime. Ma ſpero non biſognerà, eſſendo tanto ben diſpoſte da ſe ſteſſe le RR. VV. all' eſecutione dell' ufficio loro, e la miſericordia Divina le concederà che poſſano eſſere buoni figliuoli, e a me buon padre a lode e gloria ſua, e ſalute noſtra. Da Roma 10. di Luglio 1568. Il voſtro Veſcovo e Paſtore.* Il Cardinal Sirleto.

EPISTOLÆ
S. CAROLI BORROMÆI
AD CARDINALEM SIRLETUM

Illuſtriſſimo e Reverendiſſimo Signor mio Oſſervandiſſimo. Finchè non ho aperto queſto Sinodo Provinciale cominciando a ridurne in prove le coſe che io haveva diviſate, non ho voluto ſcrivere a VS. Illuſtriſſima, giudicando che mi ſi conveniſſe più toſto darle conto di qualche attione che de' miei diſegni. Hor le fo ſapere che a 15. ho dato principio al Sinodo con tutte quelle ſolennità e divotioni, che ſi richiedevano. E ſe be-

bene io non reſto mai di pregare Noſtro Signore Dio che voglia drizzare i penſieri, e le opere mie a beneficio della mia Chieſa, e di tutta queſta Provincia; non di meno ho eletto di pregare ancor V.S. *Illuſtriſſima che ſi contenti di accompagnarmi a queſto pio officio, perſuadendomi che la ſua vita innocentiſſima & eſemplare habbia forza di far non ſolo udire, ma eſaudire le ſue orationi. E con queſto fine le bacio humilmente le mani. Di Milano alli 17. Ottobre 1565. Di V.S. Illuſtriſſima e Reverendiſſima Humiliſſim. Serv. Carlo Cardinal Borromeo.*

Illuſtriſſimo e Reverendiſſimo Signor mio Oſſervandiſſimo. Le Lettere di V.S. Illuſtriſſima m' hanno dato molte cauſe a conoſcere quello che debba conſiderare in tutti i penſieri le attioni mie, di che la ringratio ſommamente. Ho preſo gran conſolatione intendendo che nel Convento di S. Praſſede ſi trovino Padri di quella bontà e dottrina che mi ſcrive V.S. Illuſtriſſima, e più che la Chieſa habbia quegli Officj, e quel culto ſi conviene. Ho letto volontieri la eſortatione che già fece Monſignor Illuſtriſſimo Contarino di fel. mem. a i Veſcovi di Germania, e parmi che ſia come una imagine dell' anima di quel Signore pieno di pietà Chriſtiana, e di buon zelo nel ſervitio di Noſtro Signore Dio. Poichè veggo che la Santità di Noſtro Signore ha piacer di havere ſpeſſo V.S. Illuſtriſſima, me ne rallegro ſeco infinitamente; perchè ſpero che ogni dì ne habbia a ſentir contentezza. E con queſto fine le bacio humilmente le mani. Di Milano a 27. Ottobre 1565. Di V.S. Illuſtriſſima e Reverendiſſima. Humiliſſimo ſerv. Carlo Cardinal Borromeo.

Illuſtriſſimo e Reverendiſſimo Signor mio Oſſervandiſſimo Ringratio V.S. Illuſtriſſima dell' informatione che mi ha dato di quel Prete Calabreſe sfratato, il quale ho ſubito dato ordine che ſia rivocato da una Cura dove io l' havevo poſto, indotto dalla ſufficienza ch' egli moſtra, della quale ſi ha tanto biſogno in queſti noſtri paeſi di quà. Si vedrà di perſuaderlo a rientrare nella Religione, e quando non voglia farlo, ſi manderà per i fatti ſuoi. Ho poi letto il reſto della lettera di V.S. Illuſtriſſima con quell' attentione e guſto che ſi conviene alli pii, dotti, e fruttuoſi diſcorſi ſuoi: oltrechè l' eſſere ſtato molto tempo a digiuno me gli ha fatto guſtare tanto più ſaporitamente. E non è un meſe che io havevo a punto nelle mani quella Epiſtola di S. Bernardo al Clero e popolo Milaneſe, la quale V.S. Illuſtriſſima mi lauda tanto in quel ſuo poi ſcritto, ſicome veramente è bella, e degna di eſſer molto ben conſiderata. Reſta che io le renda gratie come ſo della memoria che tiene di me nelle orationi ſue, nelle quali m' ingegnerò così debole come ſono di contracambiarla in qualche parte. Scrivo a Monſignor Illuſtriſſimo di Como, e la lettera ſarà qui allegata ed aperta, che faccia cercare quella lettera del Re di Polonia, e ne dia copia a V.S. Illuſtriſſima, alla quale con queſto fine humilmente mi raccomando, dandole avviſo come già un meſe mi trovo fuori nella Dioceſi in viſita verſo le parti de' Svizzari e delle montagne di S. Gottardo. Di Clario alli 26. d' Ottobre 1567. Di V.S. Illuſtriſſima e Reverendiſſima Humiliſſimo ſerv. C. Card. Borromeo.

Il-

Illuſtriſſimo e Reverendisſimo Signor mio Oſſervandiſſimo. Io farò parte a Monſignor Buonhomini dell' Homilia di S. Giovan Griſoſtomo che VS. Illuſtriſſima m' ha mandato in più volte, poichè Ella ſe ne contenta per la ſua lettera di 26. del paſſato. Il che non ho voluto far prima havendo in memoria il comandamento di VS. Illuſtriſſima, ancorchè io ſapeſſi quanto il predetto Monſignore le ſia confidente. Con queſta occaſione le do nuova del mio ben ſtare per gratia del Signore, il ſimile deſiderando che ſia lungamente di VS. Illuſtriſſima e la ſupplicarò, che venendole fatta alcun' altra traduttione, ſi degni al ſolito farmi favore di mandarmela: e le deſidero da Noſtro Signore Dio ogni vero contento, e le bacio le mani. Di Milano a 16. Marzo del 69. Di VS. Illuſtriſſima e Reverendiſſima Humiliſs. Serv. Carlo Card. Borromeo.

Illuſtriſs. e Reverendiſs. Sig. mio Oſſervandiſs. Queſta ſarà per viſitare VS. Illuſtriſſima con occaſione della venuta di Monſignor Jeoponto noſtro, al quale ho commeſſo queſt' officio. Però da lui potrà intendere del ſtato mio, e di haver un lungo ragguaglio delle coſe di quà, maſſime dell' accidente mio ultimo, e della protettione che Dio Noſtro Signore ha tenuto di me in quell' occaſione. Onde invito VS. Illuſtriſſima a darne meco laude a ſua Divina Maeſtà ſicome ſo che le orationi ſue hanno havuto parte nell' impetratione di queſta gratia; e humilmente me le raccomando, e bacio le mani. Di Milano a 3. Decembre del 69. Di VS. Illuſtriſſima, e Reverendiſſima Humilisſimo ſerv. Carlo Cardinal Borromeo.

In relata Epiſtola S. Carolus De igneo globulo, quo nefariorum opera percuſſus, ac divina virtute ſervatus fuit, intelligit: quod accidit VII. Kal. Novembris 1569. ut in ejus vita.

Illuſtrisſimo e Reverendisſimo Signor mio Oſſervandisſimo. Quel povero Neofito di cui mi ſcriſſe VS. Illuſtrisſima fu condannato alla galera dal mio Vicario per cinque anni già molti dì ſono. E quando non fuſſe il mal eſempio, e ſcandalo che ſi darebbe a liberar coſtui che è andato tanto tempo queſtuando con Bolle falſe, e vivuto così notoriamente di ſimili rubbamenti, veramente la compasſione de' molti figli che ha, e delle miſerie ſue mi havrebbe fatto inclinare ad altra riſolutione, maſſime dopo la ricevuta della lettera di VS. Illuſtrisſima. Ma in effetto non havendo coſtui altr' arte onde ſoſtentar sè, e li figliuoli; ed eſſendoſi così habituato, ſarebbe molto da temere che oltre il mal eſempio ſopradetto non haveſſe da ammaeſtrare anco li figliuoli nella medeſima arte. Per il che non veggo come io poſſa per giuſtitia far altra determinatione. E qui facendo fine, a VS. Illuſtriſs. humilmente mi raccomando. Di Milano a 25. d' Aprile 1571. Di VS. Illuſtriſs. e Reverendiſs. Humiliſs. ſerv. Carlo Card. Borromeo.

Illuſtriſs. e Reverendiſs. Signor mio Oſſervandiſs. Havendo inteſo la morte del Fratello l' ho compatito humanamente, ſapendo l' amor ſingulare che era fra di loro, e la conſolatione, che Ella riceveva della compagnia ſua. Onde mi ſono imaginato a queſto caſo di vedere VS. Illuſtriſs. poſta in quella tenerezza che ſi leg-

legge di S. Ambrogio per la morte di S. Satiro ſuo fratello, e che dall' altra parte s' haveva propoſto l' eſempio di quel ſanto Veſcovo nel ricevere con molta tranquillità d' animo queſto accidente dalla mano di Dio benedetto, ſervendoſi anche di queſta occaſione per unirſi più vivamente con ſua Divina Maeſtà, dalla quale prego à V S. Illuſtriſs. ogni compita conſolatione di ſpirito, & humilmente me le raccomando. Di Milano il primo di Febraro 1576. *Di V S. Illuſtriſs. e Reverendiſs. Humiliſs. ſerv. Carlo Card. Borromeo.*

Fuerunt ex Virdivalle & alii viri celebres. *Camillus Salernus* in bello clariſſimus ſub Carolo V. & Philippo II. Vixit annos centum ac tredecim: obiit menſe Martio 1627. MS. Mart. *Marcellus Sirletus* ejuſdem Guilelmi fratris filius, Græcis Latiniſque literis apprime eruditus, Epiſcopus Scylacenſis, pietate & miraculis clarus. Ughell. & Maraſ. *Fabricius Sirletus* ejuſdem Cardinalis ex fratre nepos Latine, Græce, & Hebraice inſtructus. Epiſcopus Scylacenſis a Clemente VIII. Cardinale Baronio inſtante renuntiatus V. Idus Aprilis 1603. Hic Eccleſiam S. Carolo Borromæo, ejus patruo ut adnotavimus familiariſſimo, ſacram a fundamentis erexit: Eccleſiaſticæ libertatis defenſor acerrimus fuit. Bibliothecam ſelectiſſimorum codicum ſummo labore ſibi comparavit, quæ Romam aliquando allata Franciſco Cardinali Barberino ceſſit. Obiit V. Idus Aprilis 1635. & in eadem Eccleſia S. Caroli ſepultus eſt. Ughell. & MS. Mart. *Scipio Sirletus* Juriſconſultus celebris Urbano VIII. atque Innocentio X. acceptiſſimus. Obiit Romæ ann. 1635. & in Eccleſia S. Franciſci de Paula ad Montes dicti ſepultus. MS. Mart. *Thomas Sirletus* Guilelmi itidem ex fratre nepos Latinis & Græcis literis inſtructus, Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus, mox Epiſcopus Scylacenſis ann. 1594. ſanctæ vitæ vir. Ughell. *Hieronymus Sirletus* Guilelmi frater doctiſſimus, Bibliothecæ etiam Vaticanæ Præfectus, ubi varia ingenii ſui monumenta aſſervantur. Obiit ann. 1576. ut ex Epiſtola S. Caroli. *Guilelmus Sirletus* alter, Dux militum in bello Hydruntino S. Franciſco Paulitano acceptiſſimus, quem inviſit Paterni cum ſacras candelas populo diſpenſaret. Vide Joan. Vaz in orat. funeb. Card. Sirleti Vincentio Card. Laureo dicat.

Franciſcus Galeotta Dux militum obiit Tortonæ circa ann. 1640. MS. Mart. *Franciſcus Tirotta* Epiſcopus Scylacenſis anno 1665. MS. Mart. *Joannes Bernardinus Galeotta* Dux militum in Belgio ex eod. *Hieronymus de Balzo* pluries Romæ ſenatoria toga inſignitus, nempe ann. 1606. & 1616. ut ex regeſtu Capitolino fol. 251. & 115. ſed ſub nomine *Hieronymi Sirleti*, erat quippe Guilelmi ſororis filius. Obiit Romæ VI. Id. Junii 1626. & in Eccleſia S. Jacobi ſepultus eſt, ubi hæc inſcriptio legitur:

D. O. M.
HIC RECONDITA SVNT OSSA
HIERONYMI DE BALZO DE SIRLETIS
EX SORORE NEPOTIS
GVILIELMI CARDINALIS SIRLETI
AD EXPECTANDAM VOCEM ILLAM
SURGITE MORTUI
ET
VENITE AD JUDICIUM
OBIIT HOC ARCHIHOSPITALI
HEREDE RELICTO
DIE VIII. JUNII MDCXXVI.

Jo-

Joſeph Roſſi Roſarni Abbas; ſcripſit quædam de lingua Latina MS. Mart. *Ludovicus de Rinaldis* Guilelmi Sirleti ſobrinus, Caroli V. Imperatoris a Secretis, muneribus ac diplomate III. Id. Julii 1541. auctus MS. Mart. *Scipio de Rinaldis* Dux militum in Belgio ann. 1603. MS. Mart. *Thomas* Dominicanæ familiæ laicus ſanctæ vitæ vir, obiit Soriani in terræmotu cum aliis ſuperius allatis ann. 1659. MS. Mart. Vivit modo Romæ *Guilelmus Sirletus* eruditione conſpicuus, amicus noſter.

9. *Cocinthum promontorium.* Nunc vulgo *Capo di Stilo*, quaſi חק כתים *Choq Citthim*, ideſt *terminus Cittheorum* ut ait Samuel Bochartus: Veteres appellabant extremum Italiæ promontorium, de quo Polybius lib. 2. Plinius etiam medium ponit Lacinium inter & Leucopetram lib. 3. cap. 5. Ibid. cap. 10. *Cocinthum eſſe longisſimum Italiæ promontorium aliqui exiſtimant.* Et in Antonino *Cocinthum* Oppidum XXII. M. paſs. diſtat a Scylace, vel Scylacio, hodie *Squillaci* חיק *Choq* pro *termino* reperitur Job. 26. 10. Prov. 8. 29. &c. Nec deſunt qui Romanos & Latinos aſſerunt a *Cittis* vel *Cetiis* traxiſſe originem; atque hanc illis fuiſſe priſcam appellationem. Euſebius Κίτιοι, ἐξ ὧν Λατῖνοι, οἱ καὶ Ῥωμαῖοι. *Citii* populus, *ex quo Latini, qui & Romani*. Chronicon Alexandrinum Κίτιοι ἐξ ὧν Ῥωμαῖοι, οἱ καὶ Λατῖνοι. Suidas Λατῖνοι, οἱ νῦν Ῥωμαῖοι. Τήλεφος γὰρ υἱὸς Ἡρακλέους ὁ ἐπικληθεὶς Λατῖνος μετωνόμασε πάλαι Κητίους λεγομένους νῦν Λατίνους. *Latini, qui nunc Romani. Telephus enim Herculis filius cognomento* Latinus *eos qui olim Cetii vocabantur, mutato nomine Latinos nominavit, ut nunc vocantur.*

Quinimo in ipſa voce *Chittim* Latinorum nomen latet. Etenim *Latium* a latendo dici plerique conſentiunt. Sic Herodianus lib. 1. Saturnum narrat apud Janum κρυπτόμενον λαθεῖν ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα δοθῆναι τῷ χώρῳ τῆς Ἰταλίας *abſconditum latuiſſe, unde & nomen Italiæ loco inditum*, nempe Latio ut ſtatim additur. Eutropius lib. 1. *Hic Saturnus quia in Italia latuit, ab ejus latebra Latium appellata eſt.* Ovidius in Faſtis lib. 1.

Et dicta eſt Latium terra latente Deo.

Virgil. lib. 8. Æneid.

Latiumque vocari
Maluit, bis quoniam latuiſſet tutus in oris.

Varro autem Latium dici putat, quod latet Italia inter præcipitia Alpium & Apennini. Latii autem vox, quæ a latendo deducitur efficta fuit ad inſtar Hebrææ כתים (*bittim*. Nam Arabica dialecto, quæ Hebrææ ramus eſt, כתם *Chatema* eſt *abſcondere & Chetim* eſt *occultus, latens*. Hac voce nihil frequentius in ſacris paginis. Prov. 60. & 115. Pſ. 50. 74. Luc. 1. 24. & cap. 8. 17. & alibi paſſim.

Chettim, vel *Chittim* veteres ſcribunt. In Latio occurrit urbs Κήτια *Cetia* apud Halicarnaſſeum lib. 8. una e ſeptem urbibus a Coriolano captis. Vide Plutarch. in ejus vita. Circa Cumas Κητὸς *Cetus* fluvius, in quo tradit Ariſtoteles lib. de mirabilibus plantas ἀπολιθοῦσθαι *lapideſcere*. Unde Cetum colligas eum eſſe fluvium, quem alii *Silarum* vocant. Nam de Silaro Campaniæ amne idipſum referunt Strabo in fine lib. 5. Plin. lib. 11. cap. 103. & Silius Italicus lib. 8. verſ. 582. Hæc Bochartus.

SER.

(2) *Monaſteracum*, Miſtra olim, quod non recipio, nec damno.

CAPUT XVI.

De Catharena, & Badolato Oppidis, eorumque Pagis, & Vicis.

POſt Cocinthum promontorium ad ſextum lapidem (1) *Catharena* oppidum offertur edito loco, diſtat a mari m. p. quatuor. In hoc agro ſal foſſile naſcitur, & rubrica fabrilis, naſcuntur & cappares, provenit terebinthus, fit goſſipium & ſeſama, fiunt olea, & melia nobilia, oritur ciſtus & hypociſtus, & aliæ nobiles herbæ. Hic panni fiunt ex lana coloria nigri coloris haud ignobiles, fiunt enim multis modis ex ſtamine ſericeo, vel goſſipino, vel lineo, & ſubtegmine laneo: Item panni goſſipini, tenues, quibus mulieres peplis utuntur. Inde (2) *Badolatum* oppidum ſeſe offert edito loco a vadomc verbo Græco, quod diligo ſignificat, quod is locus dilectione dignus ſit: ſecundum oppidum *Bruda* fluvius labitur, abeſt a Catharena m. p. tribus a mari duobus. In hoc agro goſſipium & ſeſama fiunt, item vina olea & melia, & ſerica inſignia, provenit terebinthus. Fiunt hic & goſſipini panni quales Catharenæ. Sunt in hoc agro pagi (3) *Andreas* & *Iſca*. Non procul ab oppido *Calipparus* amnis navigabilis fluit. Inde *Alaca* fluvius alter labitur. Dehinc (3) (*a*) *Satrianum* oppidum occurrit edito loco, *Cæcinum* olim dictum, diſtat a freto m. p. quatuor, a Badolato decem, quod Cæcinus amnis navigabilis adlabitur. De Cæcino oppido meminit Mela, qui ipſum in Scylatico ſinu ponit: de Cæcino fluvio meminit Plinius, qui in hoc ſinu, Inquit, amnes navigabiles ſunt Cæcinus, Crotalus, Semiris, Arocha, Targines Item Stephanus, Cæcinum inquit, oppidum & fluvius, meminit & Thucidides libro tertio, ubi ait: „ Laches & Athenienſes egreſſi e navibus nonnulla in loca Locridis juxta Cæcinum „ amnem Locrenſes ad arcendam vim occurrentes cum Proxeno Capatonis filio circiter trecentos ceperunt, detractiſque armis abierunt „. Ad Cæcinum amnem, ait Pauſanias, Euthymus apparere deſiit. Hic mel optimum fit, & goſſipium & ſeſama, naſcitur terebinthus, & gypſum e terra foditur. In hac orientali Calabriæ ora, ut ſemel atque iterum ac tertio dixi, paſſim & ubertim provenit terebinthus, & vitex, & tamarix, & oleander, & lentiſcus. Sunt in hoc agro pagi *Seſtum*, & *Daulum*, quod pingue ſonat." Mare hoc, piſcoſum eſt, ubi piſces multigeni capiuntur & affatim, ut locus quidam a ſagena, *Sagenarius* appellatur ab accolis". Poſt Cæcinum *Galeatum* vicus eſt. Inde *Petritium* caſtellum ſalubri loco ſitum cum vino & melle optimis, abeſt a mari m. p. tribus. Hic etiam terebinthus provenit. Non longe eſt *Claravallis* caſtellum alterum cum linis optimis non cedentibus Alexandrinis." A quo m. p. tribus eſt *Turris* oppidulum".

Inde

Inde eſt (5) *Suberatum* caſtellum ſupra mare paululum, edito loco, quod *Beltrana* fluvius præterfluit, abeſt a Cæcino m. p. quatuor: in æde divæ Mariæ beati Franciſci Sapanenſis corpus quieſcit. Sunt in hoc agro pagi *Arguſtum*, " ubi Beati Hilarionis reliquiæ quædam aſſervantur ", & *Cardinalum* cum linis optimis, qualia fiunt Claravalli, fit & caſeus optimus, extant & horti nemoroſi citrorum, limonum, & malorum aureorum." In hoc agro Campus eſt qui *Saginarius* a pinguedine ſoli ab accolis vocatur, quod fertile ſit, ubi ſtolidum vulgus Locrenſes cum Crotoniatis conflixiſſe opinatur ". Inde eſt (6) (*b*) *Montipaonum* tenue oppidum, diſtat a Suberato p. m. duobus, a freto milliario. Hic juxta Meliteum fontem quercus eſt nunquam folia dimittens." Fit ſeſama, & oleum non vulgare ".

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Catharena*. Vulgo *S. Caterina*. Ex hoc loco fuit *Euſebius* inſtituti Capuccinorum ſanctitate conſpicuus. Chron. ann. 1537. *Petrus Jacobus Favilla* JuriſconſultusFerdinando Imperatori acceptiſſimus, ut ex diplomate prid. Id. Martii 1642. MS. Mart. *Petrus* Dominicanæ familiæ Pictor celeberrimus, Pinacothecam Conventus SS. Mariæ ſuper Minervam depinxit, & in eadem Eccleſia ſepultus eſt majorum noſtrorum ætate.

2. *Badolatum*. A Græco ut opinor Βάθος, *profunditas*, & Λαθών *qui latuit* a λήθω, ſeu λανθάνω *lateo*. Eſt enim oppidum hoc rupibus circumſeptum. Hinc fuerunt *Dominicus Longus* eruditiſſimus, edidit quandam Apologiam Neap. 1638. in 4. Vide Topp. *Franciſcus* & *Gaſpar Toralti* in bello clariſſimi. Flor. *Joannes* Franciſcanæ familiæ ſtrictioris obſervantiæ in Palæſtina pro fide catholica ſtrenuam navavit operam. Item *Juſtinus & Thomas* ſanctæ vitæ viri. Chron. MS. ann. 1680. *Joannes Dominicus Coſcia* Neapoli primarius Juriſprudentiæ Cathedraticus. Obiit 3. Id. Auguſti 1649. & in Eccleſia S. Dominici de Soriano ſepultus. Prodierunt poſtmodum ann. 1652. ſub ejus nomine quædam Diſſertationes. Vide Topp. *Julius Berlingerius* Juriſconſultus Neapoli itidem publicus Cathedraticus, poſtea Congregationem Oratorii ingreſſus, multa ſcripſit. Obiit anno 1627. Topp. *Laurentius Loyerius* Dominicanæ familiæ edidit Roſarium Santiſs. Nominis Jeſu, Neapoli 1627. Topp. *Aloyſius Braccius* in memoriæ arte celeberrimus. MS. Gualt. *Octavius Sanctacrucius* eruditione clariſſimus. Topp. Vivit modo *Franciſcus Maria Loyerius* ex Epiſcopo Umbriaticenſi Epiſcopus Neocaſtrenſis anno 1731. In Diœceſi Scylacenſi.

3. *Andreas*. Vulgo S. *Andrea*. A quodam Andreano ann. 1094. extructus. Vide Flor. In ead. Diœceſi.

4. *Satrianum*. Quo tempore hoc nomen *Cæcino* impoſitum fuerit, incompertum habeo. Ex hoc loco fuit *Fabius Hermogida* Philoſophus & Medicus præſtantiſſimus circa ann. 1568. MS. Gualt. *Julius Cæſar Deſtitus* Soc. Jeſu doctiſſimus, edidit quædam, ut ait Toppius, qui tamen

Apulum immerito credidit.

5. *Suberatum.* Patria *Jacobi* inſtituti Capuccinorum ſanctitate conſpicui. Amat.

6. *Montipaonum*. Nonnulli autumant *Aurunco* oppido vetuſtiſſimo ſucceſſiſſe, alii verius negant, cum anno 1090. ex monumento in archivo Scylacenſi aſſervato de utroque oppido mentio fiat. Vide Tutin. in proſpect. In ead. Diœceſi.

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(a) *Satrianum.* Olim *Cæcinum* dictum.

(b) *Montipaonum.* Auctor Analium *Montipalonium*.

CAPUT XVII.

De Scylaceo Civitate, ubi de Caſſiodoro ad quem Theodoricus Rex miſit Epiſtolam hic inſertam.

EXinde eſt (1) SCYLACEUM, civitas nobilis & vetuſtiſſima, ſedes Epiſcopalis, edito ac natura munito loco ſita, " penſilis eſt, & orientem ſolem ſpectat ", undique rupibus vallata inter duos amnes, qui ſubtus urbem in unum coeunt, abeſt a freto m. paſſ. tribus, ab Auxoniis, aut ab Œnotriis condita, & inde ab Athenienſibus colonia deducta. Quandoquidem, ut ſæpe dictum eſt, Auxonii in utraque Calabriæ ora multas condidere urbes, inde Œnotrii ea potiti, urbes crebras & parvas conſtruxerunt. Poſtea Athenienſes, & Phocenſes, & Philoctetes, & Idomeneus complura oppida in Calabria aut ædificaverunt, aut colonias deduxerunt. De hac autem urbe ita Strabo ſcribit. „ Scylletium Athenienſium colonia, qui Mneſtei comites fuere. Hoc tempore Scylaceum vocatur. Tenentibus autem Crotoniatis, Dionyſius Locris terminum ſtatuit „. Ab urbeque ſinus ipſe Scylaticum nomen accepit. Qui ad Hipponiatem ſinum iſthmum, quem diximus, efficit. Conatus eſt autem Dionyſius iſthmum illum mœnibus munire, in ea expeditione, quam contra Lucanos ſuſcepit. Verbo quidem ut intra iſthmum habitantes redderet adverſus barbaros tutiores, re autem vera, ut communem Græcorum invicem concordiam diſſolveret, & ſecurius interiores ſuo ſubderet imperio. Verum exteriores incurſione facta vetuerunt. Mneſteus autem, cujus comites hanc urbem coloniam deduxerunt, rex fuit Athenienſium electus, Theſeoque ſuffectus. Qui Ilium in expeditione Græcorum eſt profectus, ut Plutarchus in Theſeo ſcribit. Plinius etiam ait. „ Sinus & Scylaceum, quem occurrens Terinæus ſinus peninſulam efficit, & in eo portus, qui vocatur Caſtra Annibalis, nuſquam anguſtiore Italia xx. m. paſſ. latitudo eſt „. Id etiam Strabo & Ariſtoteles aſſerunt. De hac urbe meminit Maro lib. 3. Æneid. Signabant Scylatici in de-

denario Mercurium galeatum, & ex altera parte roſtrum navis, fortaſſe quia maritimam mercaturam exercebant ".

Fuit Scylaceum Romanorum Colonia, ut C. Vellejus Paterculus lib. primo ſcribit. Ex hac Urbe fuit (1) CASSIODORUS, vir & Doctrina & Sanctitate perſpicuus. Ex epiſtola enim Theodorici Regis ad Caſſiodorum lib. primo liquet ipſum fuiſſe Calabrum, quippe qui ejus virtutes deſcribens & laudes, Siciliam, quam illi gubernandam tribuerat, peregrinam illi provinciam; Calabriam vero, quam ei poſtea regendam tradidit, natale ſolum, patriamque dicit, ubi illius conſanguinitas, quam ipſe parentelam appellat, erat. Ipſe vero Caſſiodorus in Epiſtola quæ eſt ad Maximum Præpoſitum & ad Anaſtaſium, clare oſtendit ſe eſſe Scylacenſem. Ad Maximum enim ſcribens Scylacei patriæ ſuæ, ſuique ruris, ac vivariorum laudes deſcribens, queritur cives ſuos Scylacenſes ab ipſo vexari; atque ſe eo magis eorum vexatione commoveri dicit, quod & Præſes eſſet provinciæ, & civis Scylacenſis, quare patriotica cogi ſe affectione commoveri. Quamobrem præcipit illi ne de cetero ipſos infeſtet. Et ad Anaſtaſium ſcribens, jubet ut ad ſe vinum, & caſeum Scylacenſes, quos magnopere laudat & non alterius loci mittat; *Nam*, inquit, *falli non poſſumus*, *quia patriotica charitate retinemus*. Libuit hic regis epiſtolam innectere, quæ hæc eſt: „ Caſſiodoro viro illuſtri atque patricio Theodoricus „ Rex. Quamvis proprio fruatur honore quod eſt natura laudabile, nec „ deſunt probatæ conſcientiæ faſces, cum generant animo dignitates. „ Omnia ſiquidem bona ſuis ſunt juncta cum fructibus. Nec credi poteſt „ virtus, quæ ſequeſtratur a præmio: tamen judicii noſtri culmen excelſum eſt, quoniam qui a nobis provehitur præcipuis plenus meritis exiſtimatur. Nam ſi æquabilis credendus eſt, quem juſtus elegerit, ſi temperantia præditus, quem moderatus aſcivit, omnium profecto capax „ poteſt eſſe meritorum, qui judicem cunctarum meruit habere virtutum. Quid enim majus quæritur, quam ubi inveniſſe laudum teſtimonia, ubi gratificatio non poteſt eſſe ſuſpecta? Regnantis quippe „ ſententia judicium de ſolis actibus ſumit, nec blandiri dignatur „ animus domini poteſtate munitus. Repetantur certe quæ te noſtris ſenſibus infuderunt, ut laboris tui fructum capias, ut noſtris „ animis ſingula ſuaviter inhæſiſſe cognoſcas. In ipſo quippe imperii „ noſtri devotus exordio, cum adhuc fluctuantibus rebus provinciarum corda vagarentur, & negligi rudem dominum novitas ipſa pateretur, ſingulorum ſuſpicantium mentes ab obſtinatione præcipiti „ deviaſti, culpam removens illis, nobis neceſſitatem ſubtrahens ultionis. Egit ſalubris perſuaſio, quod vehemens non poterat emendare diſtrictio. Lucratus es damna provinciæ, quæ meruit ſub devotione neſcire. Ubi ſub præcincto Marte civilia jura cuſtodiens, „ publica privataque commoda inavarus arbiter æſtimabas. Et proprio cenſu neglecto, ſine invidia lucri, morum divitias retuliſti, excludens vel querelis aditum, vel derogationibus locum. Et unde vix „ ſolet reportari patientiæ ſilentium, voces tibi militavere laudantium. „ Novimus enim teſtante Rullio Siculorum natura quam ſit facilis ad „ querelas, ut ſolita conſuetudine poſſint judices etiam de ſuſpitioni-

 bus

„ bus accuſare . Sed nos nec eorum præconiorum ſine contenti, Lu-
„ caniæ & Brettiorum tibi dedimus mores regendos, ne bonum quod
„ peregrina provincia meruiſſet, genitalis ſoli fortuna neſciret . At
„ tu conſuetudine devotiones impendens eo nos obligaſti munere, quo
„ tibi putabamus omnia reddidiſſe. Inde ampliando debitum, unde cre-
„ di poterat abſolutum. Egiſti te per cuncta judicem totius erroris ex-
„ pertem, nec invidia quenquam deprimens, nec gratia blandientem ſub-
„ limans . Quod cum ubique ſit arduum, tamen ſit in patria
„ glorioſum, ubi neceſſe eſt, aut gratiam parentela provocet, aut
„ odium longe contentiones exaſperent . Oblectat igitur actus præ-
„ fecturæ recolere totius Italiæ notiſſimum bonum, ubi cuncta pro-
„ vida ordinatione diſponens, oſtendiſti quam leve ſit ſtipendia ſub
„ judicis integritate deprehendere . Nullus graviter intulit quod ſub
„ æquitate perſolvit . Quia quicquid ex ordine tribuitur, diſpendium
„ non putatur . Fruere nunc bonis tuis, & utilitatem propriam,
„ quam reſpectu publico contempſiſti, recipe duplicatam . Hæc eſt
„ enim vitæ glorioſæ commoditas, dominos eſſe teſtes, cives habere
„ laudantes. His ergo tot ampliſſimis laudibus incitati Patriciatus ti-
„ bi apicem juſta remuneratione conferimus, ut quod aliis eſt præ-
„ mium, tibi ſit retributio meritorum . Multæ ſummæ vir felicitate
„ laudabili . Qui ad hanc vocem dominantis animos impuliſti, ut bo-
„ norum tuorum potius fateremur eſſe quod credimus . Sed hæc di-
„ vino perpetrata auxilio, ut cum hæc pro remuneratione tribuimus,
„ ad meliora iterum tuis meritis exigamur „ ". Et lib. tertio multa
ſcribit de laude Caſſiodori ".

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Scylaceum*. Aliis *Scyllacius*, *Syllatius*, *Scyllatium*, *Scylletium*, Σκυλλήτιον, ut tradit Plin. lib. 3. cap. X. Aliis *Squillacum*, *Scyllaceum*, *Scyllaceon*; & *Scylacæum*. Virg. 3. Æneid.

Caulonisque arces, & navifragum Scylacæum

Valer. Flac. lib. 3. verſ. 36.

Spumoſaque legant fracta Scylacæon ab unda

Tametſi alii legant, *Fracta Scyllaceon unda*. Hinc nominis affinitate decepti pro *Scylaceo*, *Scylleum* aliud oppidum prope Rhegium nonnulli ſcripſere. Alii dicunt Ulyſſem poſt naufragium in Italia de navium fragmentis civitatem ibi feciſſe, quam *Scylaceum* nominavit: Ita Servius ἀπὸ τῶν σκύλων ſcilicet τῶν ἰηῶν, qui locus ſatis oſtendit Σκυλάκεον eſſe ſcribendum cum unico λ, ac propterea longe diverſum a Scyllæo Oppido ἀπὸ τῆς Σκύλλης. Ideoque ſignabant navem in numis, non a mercatura ut vult Barrius. Vide Salmas. in Solin.

2. *Caſſiodorus*. Aliis Magnus Aurelius Caſſiodorus, aliis Marcus Aurelius, Scylacei natus anno 475. Sub Odoacre primo Italiæ rege, annos circiter ſexdecim agens, Comes privatarum rerum & donorum anno 491. creatur. Sub Theodorico monaſterio Vivarienſi Scylacei anno 494. extructo in Siciliam trajecit, eamque in ordinem redegit. Romam inde rediens, Theodorici a ſecre-

cretis, mox Præfectus Lucaniæ, & Brettiorum circa ann. 500. Hinc Quæſtor, Magiſter officii, & Præfectus Prætorio; anno circiter 504. Patritius; anno 514. Conſul ac Senator creatur. Sub Atalario regni gubernacula ſuſcepit anno 526. Iterum Quæſtor, & Præfectus Prætorio circa annum 528. Sub Theodato a ſecretis, & tertium Præfectus Prætorio anno ſcilicet 534. Liguriæ penuria laboranti anno 537. providit. Sub Witige eodem anno in Præfectura confirmatus, iterum Quæſtor, & Præfectus Prætorio circa ann. 538. Tunc temporis rebus mundi abdicatis cum annum ageret ſexageſimum quartum, monachus fit in monaſterio Vivarienſi, ubi Abbas fuit, & Dionyſium Exiguum monachum doctiſſimum ſocium habuit; ac tandem VII. Kal. Octobris 575. centenarius, doctrina & ſanctitate conſpicuus diem clauſit extremum. Hoc de eo ſingulare & plane admirabile exiſtimatur, quod ſub quinque regibus Ariana labe infectis nihil niſi Catholicum unquam ſapiit. Hic lucernas mirabili artificio ad monachorum commodum concinnavit, ut ipſemet fatetur in tractatu de Inſtitutione Divinarum Lectionum cap. 30. *Paravimus etiam nocturnis vigiliis mechanicas lucernas conſervatrices illuminantium flammarum, ipſas ſibi nutrientes incendium, quæ humano miniſterio ceſſante, prolixe cuſtodiant uberrimi luminis abundantiſſimam claritatem, ubi olei pinguedo non deficit, quamvis flammis ardentibus jugiter torreatur.* Vide Joann. Garetium in ejus vita, Baron. Bellarmin. de ſcript. Eccleſiaſt. Bolland. 17. Martii Natal. ab Alexand. Topp. alioſque.

CAPUT XVIII.

Caſſiodori teſtimonium de Scylaceo Patria ſua, ubi mirabile quoddam de Arethuſæ fonte.

Ipſe vero Caſſiodorus libro duodecimo in epiſtola ad Maximum præpoſitum de laude Scylacei patriæ ſuæ & ruris ſui ſcribens ſic ait: „ Scylaceum prima urbium Brettiorum, quam Trojæ deſtructor „ Ulyſſes creditur condidiſſe, irrationabiliter dicitur præſumentium ni„ mietate vexari, quod nobis præſidentibus non oportuiſſet aſſumi: quia „ læſiones ejus cogimur plus dolere, dum patriotica nos probetur affe„ ctione contingere. Civitas ſupra ſinum Adriaticum conſtituta in mo„ dum botrionis pendet in collibus, non quod difficili aſcenſione turgeſcat, „ ſed voluptuoſe campos virentes, & cærulea maris terga reſpiciat. Hæc „ naſcentem ſolem ab ipſis cunabulis intuetur, ibi ventura dies non præ„ mittit auroram, ſed mox ut oriri cœperit lampadem ſuam vibrans „ fulgor oſtendit. Gaudentem reſpicit Phœbum, propria illic luminis „ claritate reſplendet, ut ipſa magis Solis putetur eſſe patria. Rhodi „ opinione ſuperata, fruitur luce perſpicua. Aeris quoque tempera„ tione dotata, apricas hiemes, refrigeratas ſentit æſtates, & ſine „ ali-

„ aliquo mœrore tranſigitur, ubi infecta tempora non timentur. Hinc „ & homo ſenſu liberior eſt, quia temperies cuncta moderatur. Patria „ ſiquidem fervens leves efficit, & acutos; frigida tardos, & ſubdolos; „ ſola temperata eſt quæ mores hominum ſua qualitate componit. „ Hinc eſt quod antiqui Athenas ſedem ſapientum eſſe dixerunt, „ quæ aeris puritate peruncta lucidiſſimos ſenſus ad contemplativam „ partem felici largitate præparavit. Nunquid enim tale eſt corpori „ aquas cœnoſas ſorbere, quale perſpicuitatem lucidiſſimi fontis „ haurire? ſic animæ vigor oneratur, dum ſpiritu graviore comprimitur. Subjacemus enim neceſſario talibus rebus, quando nubilo „ triſtes efficimur, & iterum naturaliter ad ſerena gaudemus: quia cæleſtis animæ ſubſtantia ad infecta quæque triſtetur, & puriſſima lætetur. „ Fruitur marinis quoque copioſa delitiis, dum poſſidet vicina quæ „ nos fecimus clauſtra Neptunia. Ad pedem ſiquidem Moſcii montis ſaxorum viſceribus excavatis, fluenta Nerei gurgitis decenter immiſimus, ubi agmen piſcium ſub libera captivitate ludentium & „ delectatione reficit animos, & admiratione mulcet obtutus. Currunt „ avidi ad manus hominum, & antequam cibi fiant, eſcas expetunt. „ Paſcit homo delicias ſuas, & dum habet in poteſtatem quod capiat, „ frequenter evenit, ut repletus omnia derelinquat. Spectaculum „ quoque pulcre admirantium non adimitur in civitate ſedentibus. „ Cernuntur affatim copioſæ vindemiæ, arearum pinguis tritura „ conſpicitur, olivarum quoque virentium vultus aperitur. Non „ eget aliquis agrorum amœnitate, cui datum eſt de urbe cuncta conſpicere. Hanc quia modo non habet muros civitatem credis ruralem, villam judicare poſſis urbanam, inter utrunque poſita copioſa noſcitur laude ditata. Hanc dum frequenter inviſere deſiderant „ commeantes, dum tædia laboris refugere cupiunt, amœnitate civitatis in veredariorum & annonarum præbitione *propriis eives fatigantur* expenſis. Quapropter ne lædat urbem amœnitas ſua, aut „ res præconii fiat cauſa diſpendii, veredariorum & annonarum præbitionem ſecundum evectiones conceſſas, in aſſem publicam conſtituimus imputari. Pulveratica quoque judicis funditus amputantes, „ trium tantum etiam dierum præſulibus annonas præberi ſecundum vetera conſtituta decernimus, ſuis expenſis facta tarditate vecturæ. Leges enim adminiſtrantes, remedio non oneri eſſe voluerunt. Qua de re æquitatis intuitu civitas veſtra relevetur: judiciarium eſt quod tibi referimus, non remiſſum. Vive juvante „ Deo juſtitia ſæculi, & ſecuritatis gaudio ſingulari. Alii dicant „ inſulas, ego vero habitationes tuas appellarem potius fortunatas „. Civitas veſtra, & habitationes tuas dicit, quia Maximus, ad quem ſcribit, Scylaticæ regionis præpoſitus erat, & Scylacei reſidebat. Et libro eodem ad Anaſtaſium Cancellarium Lucaniæ & Brettiorum Præpoſitum de caſeo & vino Brettiano, & præſertim Scylatico vino loquens ait: „ Cum apud rerum dominum ſolemni more prandered, & diverſæ provinciæ de ſuis deliciis laudarentur, ad vina „ Brettiorum & Scylatica ei ſuavitate currente, ut aſſolet, ſermone „ perventum eſt. Quod herbarum beneficio tanta ibi naturæ jucun-

„ di-

„ ditate conficitur, ut non credas deeſſe mellis guſtum, quem nulla „ conſpicis qualitate permixtum. Manet illic leviter provocatum lac „ uberibus fiſtuloſis, & quaſi in alios ventres naturæ ubertate colle- „ ctum, non guttis impluit, ſed quibuſdam repentinis torrentibus „ influeſcit. Redolet ſuavis & varius odor herbarum, naribus agno- „ ſcitur pecudum paſtus, qui flagrans virtute diverſa, thuris ſenti- „ tur inſpirare ſimilia. Huic tanta pinguedo ſociatur, ut arbitreris „ ſimul decurrere Palladium liquorem, niſi quod ab illa praſina vi- „ riditate niveo candore diſcernitur. Tunc cadis late patentibus co- „ pia illa mirabilis læto nimium paſtore ſuſcepta cum admixtione „ coaguli in calloſam cœperit teneritudinem condurari, ad pulcher- „ rimum orbem forma perducitur, quæ ſubterraneis horreis ali- „ quantulum congregata diuturnam caſei facit eſſe ſubſtantiam: Hoc „ quantocius ſuperimpoſitum navigiis deſtinabis, ut deſideriis re- „ galibus parvo munere ſatisfeciſſe videamur. Vinum quoque quod „ laudare cupiens Palmatianum nominavit antiquitas, nos ſtipſim „ a ſpiritu ſed gratum ſuavitate perquirere. Nam licet inter vina „ Brettia videatur extremum, factum eſt tamen pene generali opinio- „ ne præcipuum. Ibi enim reperitur & Gazato par, & Sabino ſimile, „ & magis odoribus ſingulare. Sed quia illud famam ſibi nobiliſſimam „ vendicavit, hoc & in ſuo genere nimis elegans perquiratur, ne pru- „ dentia majorum aliquid appellaſſe videatur improprium. Eſt enim „ ſuavi pinguedine molliter craſſum, vivacitate firmiſſimum, nare „ violentum, candore quoque perſpicuum. Quod ita redolet ore ru- „ ctatum, ut merito illi a palma nomen videatur impoſitum. Viſcera „ defecta conſtringit, vulnera madida deſiccat, lapſum reficit pectus, „ & quod vix valet implere potus arte compoſitus, hic naturaliter „ præſtat infectus. Sed provide ut ſupradictas ſpecies exactas debeas „ deſtinare, quia falli non poſſumus, qui hoc patriotica veritate reti- „ nemus. Ad præſens enim de cellariis noſtris quæ deſiderabantur „ obtulimus, tu autem tuo periculo diſſimilia facis; quorum jam „ inditia tenere poſſe cognoſcis „.

" Et Atalaricus Rex nepos ex filia Theodorici ad Senatum ſcribens apud Caſſiodorum lib. VIII. " de admirabili cujuſdam fontis natura agri Scylatici, qui Arethuſa dicebatur, ita dicit: „Cum Niſandus vir ſub- „ limis pro cauſis ſuis ad comitatum ſacratiſſimum feſtinaret, itineris „ longinquitate confectus, animalia feſſa reparare contendens (1) ad fon- „ tem Arethuſæ in Scylatico territorio conſtitutæ elegit ponere „ manſionem. Eo quod ipſa loca & paſturarum ubertate fœcunda „ ſint, & inundatione aquarum pulcreſcant „. Eſt enim, ut dicitur, ſub pede collium ſupra maris arenam fertilis campus. Vbi fons vaſtus egrediens cannis in coronæ ſpeciem cingentibus riparum ſuarum ora contexit, amœnus admodum, & arundineis umbris, & aquarum ipſarum virtute mirabilis. Nam cum ibi tacitus homo & ſtudioſe ſilentioſus advenerit, aquas fontis irrigui reperit ſic quietas, ut in morem ſtagni non tam currere, quam ſtare videantur. At ubi concrepens tuſſis emiſſa fuerit, aut ſermo clarior fortaſſe ſonuerit, neſcio qua vi aquæ ibidem concitatæ proſiliunt. Os illius gurgitis ebullire vi-

deas

deas gravitei excitatum, ut putes aliquem rigentem ſuccenſæ ollæ ſuſcepiſſe fervorem. Silenti homini tacite loquenti ſtrepitu & fragore reſpondet, ut ſtupeſcas ſic ſubito perturbatam, quam nullus tactus exagitat. En nova vis, inaudita proprietas, aquas voce hominum commoveri. Et quaſi appellatæ reſpondeant, ita hominum ſermonibus provocatæ neſcio quid immurmurant. Credas ibi aliquod animal proſtratum ſomno quieſcere, quod excitatum magno ſtrepitu tibi reſpondeat. Arethuſa enim fons multis locis eſſe fertur, diciturque ab irrigando.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Ad fontem Arethuſæ*. Poetarum fabula ad fluvium Siciliæ apud Syracuſas pertinet. Vide Ovid. V. Metam. Verum enim vero ſunt & alii fontes hoc nomine nuncupati in Smyrna, in Chalcide, in Ithaca, in Bœotica, in Eubœa. Vide Plin.

CAPUT XIX.

De Caſſiodori operibus & muneribus.

FUit Caſſiodorus in ſecularibus diſciplinis omnium ſuo ſeculo facile eruditiſſimus. Sed ſeculi honoribus contemtis divi Benedicti Monachus factus, divinarum ſcripturarum ſcientia, atque etiam ſanctitate effulſit. Fuit Abbas Cœnobii, quod eſt (1) Ravennæ: ſcripſit epiſtolarum libros vigintiocto: Hiſtoriæ tripartitæ libros duodecim, in Epiſtolas Catholicas libros ſeptem: in Actus Apoſtolorum librum unum, Inſtitution. ſecular. libros novem: Inſtitution. divinar. lection. libros duos. De ratione animæ librum unum, in Cant. Canticorum librum unum: Memorial. ſcripturar. librumunum: Complexiones in Apocal. lib. unum: in Sacerdotem prænominatum lib. unum, in totum Pſalterium lib. unum, ubi pſalmorum occulta præcipue ac potentiſſime reſeravit. Catalogi Conſulum Romanorum lib. unum, de Etymologiis lib. unum: de Orthographia lib. unum: de Schematibus & tropis lib. unum. Claruit temporibus Juſtini ſenioris uſque ad imperii Juſtiniani junioris finem. Obiit (2) annum agens xcvi. a Chriſto nato Dlxxv. Functus eſt autem Romæ magnis ac (3) ſummis honoribus ac magiſtratibus, nam fuit Senator, & Quæſtor, & Conſul, & Magiſter officiis, & Præpoſitus officiorum Theodorici, & Alarici regum, & totius Italiæ Præfectus.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Ravennæ*. Veroſimilius Scylacei in Monaſterio Vivarienſi monachum egit Caſſiodorus. Vide *Baron.* Monaſterium quippe juxta Ravennam

nam extructum fuit circa ann. 545. Caſſiodorus autem factus eſt monachus ann. 538. poſtquam Monaſterium Vivarienſe, imo & Monaſterium Claſſenſe celebre aſceterium apud Scylaceum ruri ſuo, cujus adhuc rudera inviſuntur, ædificavit. Vide *Baron. & Garet.*

2. *Annum agens* XCVI. Alii cum Baronio centenarium faciunt. Vide *Garet.*

3. *Summis honoribus*. Vide ſupra Cap. XVII. num. 2.

Caſſiodori opera notis ac diſſertationibus illuſtrata, ac in duos Tomos digeſta a Joanne Garetio Benedictino Rothomagi prodierunt 1679. in fol. Sed & Critici nonnulla inter ſpuria adſcribunt, quæ ſunt: *Expoſitio in Cantica Canticorum*. *De Schematibus & Tropis, liber*. *De amicitia vera liber unus*. SS. *Paphnuntii Spiridionis, & aliorum, Vita*. Nonnulla autem interierunt, quæ ſunt: *Ad Reges, & Reginas Panegyrici*. *Expoſitio Epiſtolæ ad Romanos*. *Tractatus Grammatici aliquot de Schematibus, Etymologicis, & in Donatum*. *Liber Titulorum de Sacra Scriptura collectus*, *Memorialis dictus*. *Breves explanationes in Acta & Epiſtolas Apoſtolorum, & Apocalypſim*. Vide Garet.

Fuerunt præterea ex Scylaceo viri celebres. Epiſcopi *Gaudentius* ann. 465. *Zachæus*, ſive *Zacharias* ann. 553. *Joannes* ann. 593. *Paulus* ann. 680. *Joannes* II. ann. 827. *Donatus*, *Petrus* ann. 1100. *Drogon* ann. 1123. *Amerigus* ann. 1160. *Ugo* ann. 1196. *R.* ann. 1217. *Nicolaus*, *Riccardus* ann. 1228. inde ad Eccleſiam Rheginam translatus ann. 1254. *Riccardus* alter ſub Clemente IV. anno 1266. *Donatus* Minorita doctiſſimus Anglonæ Epiſcopus ſub Innocentio IV. ann. 1254. *Leo Colacurius* ex Archidiacono Epiſcopus ann. 1413. *Fr. Bonifatus* Epiſcopus S. Leonis anno 1490. ſed hæc Civitas, quæ erat inter Siberenam & Crotonem jam interiit. Extant inſcriptiones Melichlochiæ & Franciçæ. *Hieronymus Monez* Baſilianus Epiſcopus Gallipolitanus ann. 1524. *Stephanus* Minorita doctiſſimus Epiſc. Urienſis. Ughell. to. 9. in fin. *Marcus Antonius Pariſius* Epiſcopus Urienſis anno 1631. ut ait Ughellius, vel 1633. ut ex traditione illius Cleri, doctrina, pietate, & integritate conſpicuus. *Petrus* ex Canonico Scylacenſi Epiſcopus Vicenſis 1343. Vide Ughell. & Flor. licet Barrius tres tantum commemoret cap. ſeq.

Fuit & *Aurelius Candidus Caſſiodorus* M. Aurelii pater, *Candidi* filius Imperatori Valentiniano apprime charus, qui Siciliam & Calabriam a Wandalorum incurſionibus liberavit. *Heliodorus Caſſiodorus* bis orientali præfectura inſignitus. Vide Caſſiod. lib. 1. var. ep. 4. *Agathius Aſſantbius* Juriſconſultus in Neapolitana Cathedra celebris ann. 1575. Topp. *Agathius Striverius* Regius Conſiliarius Pragm. 1. tit. de Uſuris. *Andreas Gironda* Soc. Jeſu Philoſophus, Theologus, & Mathematicus celeberrimus, edidit librum *de Epiſcopo* Neap. 1653. Topp. qui corrigendus eſt, nam eundem Barenſem facit. *Antonius Rodius* Minorita doctiſſimus. Conſag. & MS. Gualt. *Berardus Sanſeverinus* Regis Ferdinandi a conſiliis. MS. Gualt. *Bernardinus Ermogide* Ferdinandi II. a conſiliis ann. 1498. MS. Gualt. *Bernardinus Gironda* Or-

dinis Minimorum ſanctitate & miraculis clarus ut ex Proceſs. canoniz. S. Franciſci & Chron. *Bernardus Striverius* R. Cam. Præſes. Topp. *Franciſcus, Paulus*, *Lucas Tiriolus* Franciſcanæ reformatæ familiæ, & *Catharina* Tertiaria ſanctitate celebres. Chron. MS. *Ferdinandus*, *Henricus*, *Guilelmus*, *&* *Petrus Paſſalacqua* Friderici Imperatoris, Regis Roberti, aliorumque Regum muneribus ac diplomatibus inſigniti. Vide Samblas. *Franciſcus Gironda* Regis Ferdinandi a conſiliis & Dux militum. Pontan. de bell. Neap. lib. 3. *Bernardinus Franca* in Academia Salmanticenſi celeberrimus Ms. Gual. *Jo: Victorius Spagnolius* doctiſſimus, ut ex Ms. Gualt. *Julius Colobranus* eruditione conſpicuus. Topp. *Guilelmus Caſtellus* Regi acceptiſſimus, ut ex regeſt. anni 1398. & Ms. Gualt.

Marcellus Megala, Cleric. Reg. Theat. Theologus celeberrimus, edidit *Inſtitutiones peregrinorum Confeſſariorum & pœnitentium*. Mutinæ 1615. & 1618. *Variarum reſolutionum tom. 1. & 2.* Neapoli 1624. *Conſilia, ſeu decretationes diverſorum caſuum &c.* Mutinæ 1675. *Promptuarium Theologicum morale ſcholaſtico Canonicum & Civile*. Neap. 1633. in fol. *Praxis Crimin. Canonic.* Neap. 1638. in 4. *Conſiderazioni ſopra gli Evangeli delle Domeniche di tutto l' anno &c.* Mantuæ 1625. *Iſtruzione, overo Metodo per eſpeditamente confeſſare i peccati.* Neap. 1635. Scripſit etiam geſta Iſabellæ de Sabaudia, quæ in bibliotheca SS. Apoſtolorum Neapoli aſſervantur. Vide Leon. Allat. Topp. & Sylos. *Petrus Gironda* R. Cam. Præſeſ. Topp. Noſtris vero temporibus *Xaverius Ferrarius* Epiſcopus Martyrauenſis ann. 1727. ſub Benedicto XIII. Obiit anno 1733.

CAPUT XX.

De Scylaticis Præſulibus, ſacris Lipſanis, variiſque Pagis; Gemiliano, & Tyrio Oppidis, eorumque Caſtellis, ubi de Tiberio Roſello Philoſopho, & Agathio Guidacerio viro eruditiſſimo.

EST Scylatica Eccleſia vetuſtiſſima. *Zacharias* Epiſcopus Scylaticus interfuit Synodo Romanæ ſub Vigilio Papa, & *Paulus* Epiſcopus Scylaticus interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ ſub Agathone Papa, & *Gaudentius* Epiſcopus Scylaticus interfuit Synodo Romanæ ſub Hilaro Papa. In æde Epiſcopali divi *Agathii* corpus quieſcit, aſſervantur & fruſtula dominicæ crucis, & crinum beatæ Mariæ Virg. & Mariæ Magdalenæ & beatorum Apoſtolorum Matthæi & Bartholomæi. In calamitate illa, quam univerſa Calabria & Lucania ab Agarenis, & Cretenſibus, Mauris, & Carthaginienſibus perpeſſæ ſunt, Rhegium ob Archiepiſcopi ſanctitatem, & Scylaceum quod tuto ac munito loco eſt, nil adverſi tulerunt. Celebratur hic nobile empo-

po-

porium annuatim. Fiunt figlina opera inſignia, utpote patinæ, lances, diſci, & alia id genus. Fiunt & vina, olea, mella, & lina optima: ſunt aurifodinæ & argentifodinæ: naſcitur marmor. Effoditur gypſum trigenum, ſpeculare, & marmoroſum, & alabaſtritæ ſimile, ſive ut quibuſdam placet, alumen ſciſſile. Fit goſſipium, & ſeſama, & oriza, fit & triticum laudatiſſimum, provenit terebinthus, vitex, tamarix, & oleander. Sunt in hoc agro pagi (1) *Stalatum* a ſtalizo ſtillo, & mons ſive promontorium eodem nomine, *Moſcius* olim dictus, in ima parte cujus ſecus littus Caſſiodori villa fuit. Hic tubera producuntur, & aſparagi ſponte omnibus menſibus anni: intyborum campeſtrium fimbriæ dulces ſunt. In templo hujus pagi eſt corpus (2) beati Gorgonii. *Montaurum*, ubi divi Pantaleonis fruſta quædam aſſervantur. *Gaſparina*, *Vitum* cum linis optimis minimum invidentibus Alexandrinis. Hic ſanctorum Viti, Modeſti, & Creſcentiæ corpora jacere dicuntur. *Lucenadum*, (3) *Olivadum*, *Centracum*. *Palermitum*, ubi effoditur marmor, *Helia*, *Amaronum*, *Florum*, & *Borgia*. Sunt & in Scylatico agro caſtaneta mortalium uſui & porcis alendis opportuna. Intus eſt (4) *Gemilianum* oppidum, quod *Crotalus* amnis præterfluit, abeſt a Scylaceo m. p. novem, a freto duodecim. Oppidani ligneis vaſis conficiendis navant operam. In hoc agro chalcanthum naſcitur, & cos olearia oleo trahens aciem. Ex hoc oppido fuit TIBERIUS ROSELLUS philoſophus, Auguſtini Nyphæ auditor, qui Neapoli poſt præceptorem ſuum primum locum inter philoſophos obtinebat. Salerni plures annos philoſophiam publice eſt profeſſus. Inde Africæ viſendæ impatiens, eam adiit, ubi a ſuo mancipio ſopore ſepultus interfectus eſt. Viget modo *Joannes Chryſoſtomus* divi Benedicti monachus, ſpectatæ vitæ vir, Latina & Græca lingua impenſe eruditus, Archiepiſcopus Dyrrachinus. M. p. octo ab oppido divæ Mariæ a Coratio cognomine templum extat Ciſtercienſium monachorum cœnobium, ubi multorum ſanctorum fruſta aſſervantur. Ad ſecundum lapidem a Gemiliano (5) *Tyrium* oppidum eſt vetuſtiſſimum ediro loco ſitum, diſtat a freto m.p. duodecim, a Scylaceo novem. Fuit ab Athenienſibus aut conditum, aut deducta Colonia Hierone ductore circiter Olymp. ſeptuageſimam, ut Plutarchus in Nicia tradit. Vbi ſic ait: „ Hieron Coloniæ, quam Athenienſes in Italiam miſerunt, ductor „ conſtitutus fuit, & Tyriorum civitatem ædificavit „. Licet quidam *Thuriorum* legant. Sed porro hallucinantur, nam *Thurium* Coloniam deduxit Pericles, quocum ſene Nicias juvenis præturam geſſit. Hic caſeus laudatiſſimus fit. Extat mons ſublimis nobilibus herbis medicinalibus refertus, ſunt enim Apennini juga. In hoc agro vicus eſt (6) *Sitigianum*, nec longe *Marcinara* vicus alter. Inde ad fretum redeunti (7) *Arocha* caſtellum occurrit, quod Crotalus fluvius adlabitur. Ex hoc caſtello fuit (8) AGATHIUS GUIDACERIUS preſbyter integræ vitæ vir, Latina, Græca, & Hebraica lingua apprime eruditus. Romæ Hebraicas literas publice docuit Leone & Clemente Pont. Inde bibliotheca, quam multo ſtudio ſibi comparaverat, amiſſa ea in direptione, quæ per Carolum Borbonium facta eſt, Pariſios adiit, ibi plures annos eaſdem literas publice eſt profeſſus. Edidit ru-

dimenta Grammaticæ Hebraicæ linguæ. Scripſit ad Clementem ſeptimum ſuper Cantica, & ſuper aliquot Pſalmos, & in Danielem. Migravit e vita Pariſiis Pauli Tertii Pont. anno octavo, ætatis ſuæ anno ſexageſimoquinto. Exindeeſt *Giriſarcum* caſtellum cum oleo optimo, cujus ager frumenti & aliarum frugum ferax eſt, & pabulis, necnon phaſianorum, externarum, & coturnicum aucupio commodus; naſcitur (*a*) rauponticum. Secus littus a Scylaceo m. p. ſex cujuſdam oppidi veſtigia viſuntur, quod a Cretenſibus, Mauris, & Carthaginienſibus exciſum fuit. Juxta locum hunc *Crotalum* amnis navigabilis in mare defluit, cujus, ut dixi, meminit Plinius. Qui olim Crotonienſem agrum a Locrenſi diſpeſcebat; nam antea illum Cæcinus diſterminabat. Siquidem Scylaceum Crotonienſium erat, ut dudum ex Strabone oſtendi. Qui & alibi ait: *Poſt Scylaceum Crotoniatarum fines ſunt*: ſed Dionyſius Tyrannus illud Crotoniatis adimens Locrenſium juris fecit. Tota nempe ora hæc a Cæcino prius, ut dixi, inde a Crotalo amni uſque ad (*b*) Hyliam, nunc Triontum flumen ſub Crotonienſium ditione erat: ab Hylia vero uſque ad Acalandrum flumen Thuriorum.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Stalatum*, Vulgo *Stalattì* Patria *Raymundi* Dominicanæ familiæ, qui librum edidit, *Vita di S. Agazio Protettore di* Squillaci, Amat. In Diœceſi Scylacenſi.

2. *Corpus B. Gorgonii*. Conſtans traditio eſt inibi aſſervari corpus B. Gregorii Thaumaturgi.

3. *Olivadum*. Patria *Antonii* inſtituti Capuccinorum verbi Dei præconis celeberrimi, doctrina & ſanctitate conſpicui, qui librum edidit: *Viaggio doloroſo ſul Calvario* ann. 1705. Hic cum ſocio dum Amanthea Citrarium contenderet a Sanctis Angelis Cuſtodibus mirifico pane refectus eſt. Vide eruditiſſimum Joannem Marangonium amicum noſtrum in lib. De SS. Angelis Cuſtodibus le. 6. n. 42. Vivit modo ejus nepos *Franciſcus Spadea*, Montipaoni natus, inſignis Baſilicæ Sanctæ Mariæ Tranſtyberim Parochus eruditione clarus, variis Eccleſiaſticis miniſteriis addictus, qui coram Summo Pontifice Benedicto XIII. in eadem Baſilica inter Miſſarum ſolemnia luculentam ad populum habuit Orationem; ut mihi retulit Vir clariſs. Petrus Morettus ejuſdem Baſilicæ Canonicus meritiſſimus. In ead. Diœceſi.

4. *Gemilianum*. Vulgo *Gemigliano*. Ex triginta fere vicis jam dirutis ob Saracenorum incurſiones incolæ in unum confluentes hoc oppidum extruxerunt. Vide Flor. Fuerunt ex hoc loco præter a Barrio allatos, *Adamus* monachus Baſilianus Epiſcopus S. Leonis ann. 1349. Ughell. & Ms. Gualt. *Angelus Grotus* Dominicanæ familiæ doctiſſimus & concionator celebris, qui hoſpitium Calabrum Neapoli extruxit Ms. Gualt. & Mart. *Annibal Roſellus* Minorita, acris ingenii vir, in Italia, Gallia, Anglia, Belgio, & Polonia celeberrimus, multa edidit, quæ ſunt: *Pymander Mercurii Trimegiſti &c. De Spiritu Sancto & Angelis*. Cracoviæ 1585. in fol. *De ente, materia, forma, & rebus* meta-

metaphyſicis. Ibid. 1586. *De Cælo, elementis, & deſcriptione totius orbis* ann. 1586. *De immenſitate* anno 1590. *De Sacramentis* Poſnaniæ 1590. aliaque multa. Vide Topp. & Vvading. *Petrus Tavanus*, *Maximinianus Scoraſava*, aliique eruditione clari apud Amat. Eſt in Diœceſi Catacenſi.

5. *Tyrium*. Vulgo *Tiriolo* Nonnulli exiſtimant ſedem Epiſcopalem fuiſſe. Conjicere autem par eſt oppidum vetuſtiſſimum ab Oenotriis fundatum in Apennini vertice, ubi aquæ ſtillicidiorum partim ad Mediterraneum, partim ad Ionium mare decurrunt. Simile quidpiam cernitur in promontorio ſupra Fillenum vulgo *li Cozzarelli* ubi ex eodem fonte duo flumina emanant, quorum alterum ad Mediterraneum, alterum ad Ionium mare labuntur. Hic inventa fuit lamina legem continens, qua Bacchanalia interdicebantur, quamque Livius refert lib. 39. Modo in muſeo Cæſareo Vindobonenſi aſſervatur. excuſa autem ac doctiſſimis commentariis illuſtrata eſt ab eruditiſſimo viro Matthæo Ægyptio Neapoli MDCCXXIX. Vide Adnotat. lib. V. Cap. XVI. num. 2. Hic quoque paſſim in ruderibus inveniuntur monumenta, & numiſmata, atque oſſa Gigantum. Patria fuit *Joſephi Schettini* Juriſconſulti celebris in civitate Neapolitana, qui librum edidit, *De concurſu creditorum* in fol. multaque alia ſcripſit noſtrorum majorum ætate Ms. Mart. In Diœceſi Neocaſtrenſi.

6. *Sitigianum*. A Græco Σῖτος *frumentum* quo abundat. Nunc oppidum ſatis habitatorum habens, ex ruinis *Arochæ* auctum, vulgo *Settingiano*. Patria *Franciſci* inſtituti Seraphici pœnitentia, & ſanctitate conſpicui. Chron. In Diœceſi Catacenſi.

7. *Arocha*: Jam interiit: Vide ſupra num: 6:

8. *Agathius Guidacerius*. In quibuſdam ejus operibus, nempe *ſuper Canticis Cantic.* Pariſiis ann. 1531. in 4. & *ſuper Pſalmis* ibidem anno 1540. impreſſis Catanſarienſem ſe facit, licet alii Marcinaram repetant. Vide Giſner. Genebrard. Topp. & Nicodemum. Hic eum vindicat contra Lambinum, qui Hiſpanum credidit.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Rauponticum*. Ab aliis *Radix Pontica* Corn. Celſ.

(*b*) *Hylia fluvius*. Nunc *Trionto*. Sic omnes.

Finis Libri Tertii.

LI-

LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

De Catazano, & Taberna olim Triſchene Civitatibus; Cropano, aliiſque Oppidis & Pagis,

POST *Crotalum* flumen(1)CATAZANUM civitas nobilis extat inter *Crotalum* ipſum & *Allium* amnes edito ſalubrique ſitu locata, loci natura & inde manu munita, diſtat a freto m. p. ſex, a Scylaceo duodecim, eſt ſedes Epiſcopalis. Novum opus, fuit autem a Fagitio Nicephori Imperatoris in Italia procuratore conditum poſt vaſtitatem eam quam univerſa Calabria, Lucania, & Apulia perpeſſa eſt. Condidit etiam Fagitius ipſe in hac urbe eccleſiam in honorem S. Michaelis Archangeli, quam Stephanus Archiepiſcopus Rheginus conſecravit. Dictum eſt autem Catazanum a *Catizo* verbo Græco quod ſignificat *ſedeo*, quod hoc condendæ urbis loco delecto, hic conſederint. Vel a *catà* ideſt ſuper & *zao* hoc eſt vivo, & *oros* ideſt mons, quod ſuper hunc montem aeris temperie cælique amœnitate præſtantem condita ſit urbs. Vnde Catazarum eſſet appellanda. Quæ adeo coaluit, ut hac tempeſtate inter primas Calabriæ urbes annumeretur. Hic omnis generis, & verſicolores ſericei panni, & ii optimi texuntur, quibus conficiendis textores adſunt plurimi, telariaque plurima in ea ſunt. " Hanc Epiſcopalem Eccleſiam Caliſtus hujus nominis ſecundus conſecravit, ſub nomine tamen trium Tabernarum, ut in literis ejus de Conſecratione hujus Eccleſiæ ſcriptum eſt, quas ego legi " In æde Epiſcopali beati Vitaliani membra aliquot, & beati Theodori brachium aſſervantur. Nuper exceſſit e vita *Joannes Jacobus Paviſius* hujus urbis civis philoſophus. Qui Patavii, & inde Romæ plures annos philoſophiam publice eſt profeſſus. Scripſit ſuper primam philoſophiam, & ſuper animam Ariſt. & alia. In hoc agro vina clara fiunt, naſcitur gypſum ſpeculare, & color cyaneus: provenit terebinthus, & vitex, & oleander, fit goſſipium, & ſeſama, & oriza. Inde eſt (2) TABERNA civitas nobilis juxta Silam ſilvam (hic n. incipit (3) SILA) Triſchenes urbis reliquiæ, quam Allium flumen torentinis & anguillis uber adlabitur. Abeſt a Catazaro m. paſſ. octo, a freto quatordecim. Fuit autem Triſchene civitas nobilis & magna ac populoſa, muris & turribus cincta inter *Crotalum*, & *Semirim* amnes non longe a freto. Quæ cum a Cretenſium, Maurorum, & Carthaginienſium exercitu graviter obſideretur, cives ſe diu viriliter tutati ſunt, ſed longa obſidione & inſidiis expugnata tandem fuit & dirupta. Fuit & ſedes Epi-

Epiſcopalis antiquiſſima. Nimirum *Lucius* Epiſcopus trium Tabernarum interfuit Synodo Romanæ ſub Hilaro Papa. & *Decius* Epiſcopus Tabernarum interfuit Synodo Romanæ ſub Felice Papa. Hæc ſedes, ut in codice Vaticano ſcriptum eſt, ad ſanctam Romanam ſedem pertinebat. Gregorius Papa hanc Eccleſiam ob civitatis vaſtationem Joanni Archiepiſcopo Rhegino commendat. Dicta autem fuit Triſchene, ideſt tres Tabernæ, ſive tria Tabernacula, quod cum ibi tres principales Eccleſiæ eſſent, Epiſcopus urbis in eis alternatim principalibus feſtis diebus divina facere conſueverat. Ceterum poſt vaſtitatem illam Nicephorus Græcorum Imperator Gorgolanum in Calabriam miſit, ut urbes dirutas reſarciret, aut alio eas transferret, Terina, & Taurianum, & Arocha, & Triſchene in novas ſedes translatæ ſunt, reliquæ eiſdem in locis reſarcitæ. Reſtituitque eis Gorgolanus Epiſcopales cathedras. Trium Tabernarum Eccleſiam Stephanus Epiſcopus Scylaticus conſecravit. In templo Minoritarum beati Matthæi Meſurgacenſis corpus quieſcit. Tabernenſes mortuo Epiſcopo *Nicolaum Marinum* in ſuum Epiſcopum delegerunt. Incolæ plurimum Latinam linguam uſurpant, liberalibuſque diſciplinis, & juri civili navant operam, atque ob gratam cæli temperiem præclara ingenia gignuntur. Affluit & urbs optimarum aquarum ſcaturiginibus. Naſcuntur in hoc agro vina clara. Naſcitur & chalcanthum, & lapis ſpecularis. Provenit terebinthus affatim, extant & ſilvæ glandiferæ & caſtaneta ſaginandis porcis commoda. Suntque pagi *Sorbum*, *Nucum*, *Maraniſium*, *Sabutium*, *Foſſatum*, *Pentonum*, *Ioannum*, *Album*, *Dardaniſium*, *Magiſanum*, (4) *Viculiſium*, *Petrium*, ubi ſtibium naſcitur, lapis eſt plumbeo colore, untuoſus, & tener, qualis naſcitur in Britannia & Romam deportatur. Ab urbe ad ſecundum lapidem eſt divæ Mariæ templum divi Baſilii monachorum cœnobium, ubi una coſtarum divi Laurentii, & fruſta divi Baſilii, & Senatoris, & Caſſatorii, & Dominatoris, & Pancratii, Polycarpi, Sebaſtiani, Tryphonis, & aliorum ſanctorum aſſervantur. A Taberna ad fretum tendenti (*a*) (5) *Aſylia* caſtrum occurrit edito loco inter Allium & Semirim amnes quod defenſaculum ſignificat. Ager hic frugifer eſt, naſcuntur vina præclara, fit goſſipium, & ſeſama, naſcitur color cyaneus, provenit terebinthus. E regione Aſyliæ parte læva (*b*) (6) *Zachariſium* oppidum eſt edito loco ſecundum Silam ſilvam quod nomen utile ſignificat. In hoc agro (*c*) ſpina pontica, & reuponticum, & lapis Phrygius producuntur. Subtus Aſyliam (*d*) (7) *Semiris* oppidulum eſt, edito loco, & juxta ejuſdem nominis amnis navigabilis anguillis fœcundus excurrit, cujus, ut alibi dixi, meminit Plinius, a quo oppidum nomen ſumſit, diſtat a mari m. p. quinque, a Catazaro ſex. Ager hic frumenti & aliarum frugum ferax eſt, & paſcuus. Fiunt vina & mella nobilia, legitur manna, fit goſſipium, ſeſama & oriza, naſcuntur cappares, provenit terebinthus, & vitex, fit & caſeus optimus. Poſt Semirim amnem (8) *Cropanum* oppidum eſt, abeſt a Semiri m. p. octo, a freto quatuor. Ager hic campeſtris eſt, & frugifer. Fit amygdalarum copia, & goſſipium ac ſeſama. Scaturit & fons ſalſus, legitur manna, fiunt vina, olea, mella, & ſerica optima

ma. A Semiri amni Chariatum tenus vulgo agri feraces ſunt, & campi paſcui, & novales roſcidi, triticum candidum ferunt. Non (e) longe a Cropano *Arocha* fluvius navigabilis defluit, cujus meminit Plinius.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Catazanum*. Aliis *Catarium*. *Cantazarium*, & *Catanzarum*. Quidam a Græco Καтίζω *ſedere facio*, & ὄρος *mons*, quaſi civitas ſupra montem poſita; alii veroſimilius a duobus ducibus *Cattaro* & *Zaro*, qui eam extruxerunt, nomen ſumſiſſe putant, quod poſtea corruptum in *Catazarum*, & *Catazanum* verti cœpit. Ticinum quoque civitas a Papio Francorum Duce *Papiæ* nomen obtinuit, nunc vulgo *Pavia*, teſte Sigonio de reb. Ital. Conjicere autem par eſt ſub Nicephoro Phoca anno Chriſti 963. ædificatum fuiſſe. Hic enim contra Saracenos ſecunda bella geſſit, oppidaque quamplurima recepit. Vide Cedren. Sive autem civitatem hanc de integro extruxerit, ſive oppidum aliquod vetuſtum *Catacium* fortaſſe appellatum Colonia deducta in civitatem auxerit, incompertum. Utut ſit, civitas nobiliſſima eſt, Imperatorum, & Regum privilegiis decorata; quandoquidem eo uſque devenit, ut ulterioris Calabriæ anno 1593. Regio Tribunali nitroducto, caput evaſerit. Vide Flor.

Hinc fuerunt viri celeberrimi *Petrus Ruffus*, *Ludovicus de Aragona*, *Lucius* Saxo S. R. E. Cardinales. Vide Ciacon. & Flor. Epiſcopi, & cives fuerunt *Baſſovinus* ann. 1200. *Robertus* 1217. *Fortunatus* Minorita 1252. *Nicolaus* 1275. Vide Flor. *Evangeliſta Turnefranza* Juriſconſultus celebris creatus Epiſcopus ann. 1505. Ughel., & Topp. *Antonius de Paula* ex Monacho Ciſtercienſi Epiſcopus Neocaſtrenſis, mox ad Catacenſem ſedem evectus ann. 1523. Ughell. & Topp. *Hieronymus de Paula* Antonii ex fratre nepos vitæ integer & eruditione clarus ex Neocaſtrenſi ad eandem Sedem translatus ann. 1530. Ughell. & Ms. Gualt. *Fabius Olivadiſius* Lavellenſis 1626. Bovenſis 1627. & Catacenſis Epiſcopus 1646. Ughell. *Agathius de Summa* eruditiſſimus ex Epiſcopo Geruntino & Chariatenſi Epiſcopus Catacenſis, multa edidit Vide Leon. Allat. & Topp. & Nicod. *Julius Pavifius* ex Dominicana familia Archiepiſcopus Surrentinus ann. 1558. Ughell. & Fontan. licet hi Brixiam repetant. Vide Flor. & Bibliothec. Dominican. *Hieronymus Paſſarellus* Archiepiſcopus Salernitanus 1689. Vide Tutin. de Sept. off. & Flor. *Franciſcus Arcerius* Epiſcopus Scylacenſis ann. 1418. ſcripſit *de Fide Catholica*. Vide Flor. *Rhodulphus Dulcinus* Epiſcopus Scylacenſis 1657. ut ex Catal. ejuſd. Eccleſ. *Stephanus de Roſis* ex U. S. Referendario Epiſcopus Hieracenſis ann. 1624. Ughell. & Topp. *Joannes Antonius de Paula* Epiſcopus Belicaſtrenſis ann. 1577. Ughell. *Nicolaus Calaber*, ſed verius, *Nicolaus Moranus* ex Dominicana familia Epiſcopus Iſulanus 1445. Vide

Fon-

Fontan. in theatr. Immo apud Catacenſes conſtans traditio eſt *Andream Nicolettam*, &Jo. *Franciſcum Gerardinum* Iſulanos quoque Epiſcopos fuiſſe. *Franciſcus Biblia* ex Baſilicæ S. Mariæ Majoris de Urbe Beneficiato Epiſcopus Iſulanus ann. 1631. Ughel. *Jo. Franciſcus Ferrarius* ann. 1657. & *Carolus Roſſi* Juriſconſultus ann. 1660. Epiſcopi itidem Iſulani Ughell. & Amat. *Guilelmus* ex Archidiacono Catacenſi Epiſcopus Vmbriaticenſis ann. 1346. Ughell. *Vitalianus Marcſcanus* Epiſcopus Vmbriaticenſis anno 1661. *Mutius de Roſis* U. S. Referendarius, mox Epiſcopus Theanenſis ann. 1642. Vide Vghell. *Hieronymus Rocca* Juriſconſultus Epiſcopus Iſulanus 1673. obiit anno 1681. edidit quædam Ms. Mart. *Joſeph Catalanus* Epiſcopus Larinenſis ann. 1685. obiit ann. 1702.

Antonius Lembo Dominicanæ familiæ vir apprime eruditus edidit Chronicon Sorianenſe, ann. 1664. Topp. *Vincentius* ejuſdem familiæ, ſanctæ vitæ vir, quem ſanctiſſimus Patriarcha Dominicus non ſemel de erigendo Sorianenſi Cœnobio per viſum admonuit. Vide Eliam de Amato. *Antonius* Minorita S. Jacobi de Marca ſocius, S. Bernardino Senenſi acceptiſſimus, & S. Franciſci de Paula a ſacris confeſſionibus, ſanctitate clarus: obiit Catanzarii ætatis ſuæ anno centeſimo octavo. Vide Iſid. Toſcan. vit. S. Franc. lib. 1. *Antonius Maria Serſalis* Cler. Reg. Theatin. edidit quædam. Topp. *Antonius Ranerius* Dux militum a Rege Ferdinando privilegiis auctus ann. 1462. Tutin. & Ms. Mart. *Antonius Rocca* in bello clariſſimus. Aldimar. *Antonius Roccus* Philoſophus & Medicus celebris Alphonſo Regi acceptiſſimus Topp. *Antonius Zaconus* Regius Archiater ann. 1491. Topp. *Bartholomæus Piterà* Regi Ferdinando chariſſimus, muneribuſque auctus, ut ex Regio diplomate V. Kal. Septembr. 1495. Ms. Gualt.

Bernardinus Ayerbius de Aragonia inſtituti Capuccinorum Commiſſarius generalis ann. 1605, Flor. *Franciſcus* Poerius, *Dominicus Lancetta*, & *Bernardus* Franciſcanæ reformatæ familiæ ſanctitate & miraculis clari. Chron. Ms. *Brittus Moranus* Regius Conſiliarius. Lell. to. 2. famil. Neap. *Camillus Biblia* edidit quaſdam muſicas elucubratiunculas ann. 1612. Ms. Gualt. *Cæſar Biblia* M. C. V. Judex Topp. *Conradus Malatacca*, in bello clariſſimus, Ms. Gualt. *Dantes Olivadiſius*, Regius Conſiliarius. Topp. *Didacus Struverius* Juriſconſultus celebris, poſtmodum ſocietatem Jeſu ingreſſus eſt. Ms. Gualt. *Fabricius Biblia* eruditiſſimus librum edidit de cudendis numis ann. 1621. Topp. *Fabricius Salernus* Juriſconſultus ſcripſit ſuper Conſtitutionibus Regni. Ms. Gualt. *Fridericus Roccus* Chronicon Aragonenſe de Hiſpano in Italicum ſermonem tranſtulit. Topp. *Franciſcus Albertinus* Soc. Jeſu doctiſſimus, ſanctæ vitæ vir, edidit tomos duos Philoſophiæ & Theologiæ Neap. 1606. Vide Topp. *Franciſcus Pavone* Soc. Jeſu doctrina & Sanctitate mirabilis, ſcripſit *Commentarios ſuper Pentateuchum & Evangelia*, aliaque opuſcula aſcetica: Congregationem Presbyterorum inſtituit in Collegio Neapolitano, unde multi operarii, in vinea Domini ſolertiſſi-

mi, prodierunt. Nadaſ. Ant. Mireus, Alegamb. & Topp. *Franciſcus Ricca* Dux militum. Vinc. Amat. *Franciſcus Zaccone* inter Collegiales Neapolitanos eruditione clarus, typis vulgavit *Le ſtravaganze d' Amore*. Neap. 1653. *Le gare de' diſperati, Un' Orazione di S. Anna. L' Incoſtanza punita*. Neap. 1676. *Franciſcus Zaccone* alter Dominicanæ familiæ Theologus celeberrimus, qui primus Theologiam dogmaticam publice expoſuit, ac contra hæreticos propugnavit ann. 1658. Topp. *Cajetanus Paſſarellus* Cl. Reg. Theatin. eruditiſſimus edidit librum *De bello Luſitano* Pariſiis 1684. in fol. Ms. Mart. *Joannes Malatacca* Dux militum & Regius Juſtitiarius tametſi Toppius Rhegienſem faciat. Vide Vinc. Amat. *Joannes Alphonſus Ricca*, Dux Militum; obiit ann. 1655. Vinc. Amat. *Joannes Antonius Moranus* M. C. V. Regens Lell. & Topp. *Jo. Franciſcus Paparus* Juriſconſultus publici juris fecit librum cui titulus; *Judiciaria praxis &c.* Neap. 1635. in 4. Topp. *Joannes Camillus Bilotta*, muſicæ peritiſſimus, tympana ad rem muſicam pulſandi primus rationem invenit. Ms. Gualt. *Jo. Jacobus Paviſius*, de quo Batrius ſupra, Philoſophus & medicus celeberrimus ad Catanzarium ſpectat, & corrigendus Michael Juſtinianus, qui inter ſcriptores Ligures illum adnumeravit. Vide Topp. *Jo. Hieronymus Moranus* ex M. C. V. Judice ann. 1547. & 1548. Aprutii Gubernator. Ferd. Marr. & Topp. de Orig. trib. *Jo. Hieronymus Trombatore* M. C. V. Judex ann. 1603. & 1604. Topp. ubi ſupr. *Jo. Aloyſius* & *Valerius Morani* Drepani variis muneribus aucti. Mugnos. *Jo. Horatius Scollius* edidit *Compendium Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, Romæ 1642. in 4. Topp. *Jo. Petrus Cananea* Presbyter ſcripſit quaſdam Meditationes de B. Virginis Roſario. MS. Gualt. Mox Scholarum Piarum inſtitutum amplexus eſt ſub ejus fundatore, doctrina & pœnitentia clarus. Obiit Tuſculi poſtridie Id. Septemb. 1625. MS. Mart. *Joannes Petrus Feulus* Cler. Reg. Theat. a S. Andrea *Avellino* in tyrocinium receptus, Sanctitate & miraculis ante & poſt mortem clarus. Obiit Neapoli die Sabbati B. Mariæ Virgini quam impenſe colebat ſacro, Nonas Aprilis 1629. ætatis ſuæ nonageſimo ſecundo, apopletico morbo, ut ipſe S. Andreas, correptus. Sylos to. 2. & MS. Gualt. *Joannes Paſſarellus* Juriſconſultus celebris ac Regius Judex. Tutin. *Gregorius Pinellius* Dominicanæ familiæ doctiſſimus, librum ſcripſit cui titulus *Stimulus Charitatis* Neap. 1636. & *de Politica Chriſtiana* Romæ 1655. Obiit ann. 1667. Topp. *Gualterius Poerius* R. Cam. Præſes, & Regius Conſiliarius ann. 1456. Topp. *Guilelmus Froſina* M. C. V. Regens ann. 1496. Topp. *Ignatius Majorana* edidit librum cui titulus, *Gli ozj eruditi* Neap. 1665. in 12. Topp. *Marcus Laureus* Soc. Jeſu in utraque lingua doctiſſimus, edidit quaſdam conciones. Vide P. Situell. in biblioth. tametſi Toppius *Marcellum* nuncupet. *Marius Bonellus* vulgo *il Moretto Calabreſe*, Dux militum contra Turcas celeberrimus. Campan. Creſcent. & Vinc. Amat. *Nicolaus Olzina* Regius Conſiliarius & M. C. V. Re-

Regens ann. 1468. & 1469. Topp. de orig. trib. *Petrus Luſcernus* Soc. Jeſu vitæ integer. Nadaſ. *Petrus Salernus* Presbyter ſcripſit De lingua Latina Sper. *Ptolemæus Paviſius* eruditione clarus. Topp. *Vincentius de Amato* doctrina conſpicuus edidit librum cui titulus, *Memorie Iſtoriche di Catanzaro* Neap. 1670. Topp. *Annibal Mannarinus* Poeta celebris. El. Amat. *Jo. Franciſcus Raymondi* doctiſſimus edidit Centurias politicas. Romæ 1658. aliaque. *Rogerius Carbonellus* eruditione conſpicuus, cujus Monumenta aſſervantur Neapoli in biblioth. S. Joann. ad Carb. Noſtris vero temporibus *Antonius Fiocca* Parochus publici juris fecit *Statuta*, *Conſtitutiones*, *&* *Decreta Eccleſiæ* *&* *Capituli Catacenſis* Romæ 1704. Vide Joannem Marangon. theſaur. Parochor. to. 2. lib. 3. cap. 1. num. 88. aliique quamplures quos videre poteris apud *Eliam de Amato*.

2. *Taberna*. Prius *Triſchene* appellata a Græco Τριοκηνη ideſt *tria Tabernacula* κ in χ mutato. Vocata eſt ad ſimilitudinem *Trium Tabernarum* in Latio ubi nunc Ciſterna, aut certe haud procul ab ea de quibus in Actis Apoſtolicis. Erat Triſchene ad mare ſita, ejuſque devaſtatio non in communi Calabriæ ruina contigit, ut nonnulli autumant, ſed ſub Boemondo & Rogerio fratribus circa annum 1090. Ait enim Laurentius Bonincuntrus lib. 2. *Rogerius junior Rogerio Patruo opem laturus in Siciliam a Boemundo habuit indictionem belli*, *Rogerio Patruo Sicilia commendata*, *cum vingintiquinque millibus Agarenis receptus in Calabria ab Henrico*, *ac Philippo Ruffis haud procul a Stalatio copias expoſuit*, *cum quibus urbem Triſchenam mari propinquam diripuit*. Hac deſtructa, incolæ partim Catacium tranſmigrarunt, partim aliam ejuſdem nominis civitatem ædificarunt ubi nunc dicitur *Taverna Vecchia*, qua etiam a Guillelmo Malo deſtructa; inde paulatim ad montem contiguum tranſierunt aeris amœnitate allecti, ubi nunc Civitas eſt ſatis habitatoribus, ac nobilitate conſpicua. Extat Codex Ms. in Bibliotheca Vaticana, *Chronicon Trium Tabernarum & Catanzani* n. 4936. ubi non pauca ad hiſtoriam Northmannam pertinentia adducuntur, nec non agnatio & ſeries Northmannonorum. Hic Codex fuit ex Bibliotheca Cardinalis Sirleti, ut ibidem notatur.

Hinc viri celeberrimi prodierunt: *Organtinus Scarola* Epiſcopus S. Marci ann. 1569. Ughel. *Jo. Paulus Marincola*, doctiſſimus, Epiſcopus Theanenſis 1575. ſcripſit hiſtoriam Concilii Tridentini, Inſtitutiones Canonicas, aliaque nondum edita Ughel. & Ms. Gualt. *Horatius Schipanus* Epiſcopus Beliſcaſtrenſis 1591. Ughell. *Andreas Gervaſius* Archiepiſcopus Anxanenſis 1622. Ughell. & Ms. Gualt. *Marcellus Anania* ex Canonico Baſilicæ Liberianæ Epiſcopus Suttinus & Nepeſinus. Obiit 1670. Ms. Mart. *Fortunatus Durante*, doctiſsimus Epiſcopus Scylacenſis 1697. Id. *Angelus Verardus* Epiſcopus Martyranenſis 1693. Obiit 1703. *Bonaventura Poerius* Minorita ex Generali Archiepiſcopus Salernitanus ann. 1697 ad noſtram memoriam uſque.

Alphonſus Poerius Juriſconſultus Senarum Judex Ms. Gualt. *Andreas Mazza* Viceprotonotarius ann. 1392. Petr. Vincent. *Antonius Mazza* Conradi filius Ladislao Regi acceptiſſimus Regni Mareſcallus ann. 1398. Prignan. in Ms. fam. Salern. quæ aſſervantur Romæ in Bibliotheca Angelica. *Antonius Poerius* Juriſconſultus celebris. Topp. *Antonius Schipanus* Soc. Jeſu Miſsionarius celeberrimus in Indiis doctrina & Sanctitate clarus. Samper. & Nadaſ. *Bernardus Anania* Dux militum Ms. Mart. *Bernardinus Mandelius* Philoſophus edidit librum *De futuro & proximo Judicio*. Neap. 1560 in 8. Maraſ. *Cæſar Monitius* Medicus doctiſsimus edidit librum cui titulus: *Talia*, & alium, *Crumena ſapientiæ* ann. 1547. in 8. Topp. *Clarus Leonardus Schipanus* Philoſophus & Poeta celebris Ms. Gualt. *Conradus Mazza* Ciambellanus Caroli & Ladislai Regum, muneribus auctus ann. 1392. Prignan. ubi ſup.

Dionyſius Inſtituti Capuccinorum laicus ſanctæ vitæ vir Chron. ann. 1601. *S. Falcus* Eremita de quo ſupra Lib. I. Cap. XVIII. Vide Flor. *Ferdinandus Poerius* Regius familiaris Topp. *Jacobus Preti* Juriſconſultus, Obiit Romæ ann. 1691. & in Eccleſia S. Benedicti in piſciculis dicti ſepultus: ex inſcriptione quæ ibidem extat. *Joannes Andreas Filante* Juriſconſultus, ac in civitate Neapolis cathedraticus, edidit quaſdam inſtitutiones ann. 1602. in 4. Topp. *Joannes Antonius Anania* Presbyter doctrina, & pietate clarus, hæreſim, quæ anno 1560. Vardiæ in Calabria graſſabatur, detexit, hiſtoriamque carminibus concinnatam deſcripſit, Flor. Vide lib. 2. Cap. v. *Joannes Laurentius Anania* Philoſophus & Coſmographus celeberrimus, multa ſcripſit, ediditque librum cui titulus: *L' univerſal fabbrica del Mondo*, Venet. 1576. in 4. *De Natura Dæmonum & Angelorum* Neap. 1582. Et Romæ hic liber auctus eſt & recuſus ann. 1654. Vide Topp. Poſſev. Capacc. Paul. Reg. aliosque *Hieronymus Gualterius*, Dux militum. Flor. *Hieronymus Madottus* poeta clariſſimus multa edidit ann. 1551. Ms. Gualt. *Gregorius Preti* pictor celebris Philipp. Tit. *Lactantius Rocca* Philoſophus in utraque lingua doctiſſimus, multa ſcripſit Hieron. Pinell. & Ms. Gualt. *Mathias Preti* pictor celeberrimus Eques Hieroſolymitanus Commendatarius, vulgo *il Cavalier Calabreſe*, vitæ integer, multas Tabulas mirifice depinxit Neapoli, Romæ, Etruriæ, Mutinæ, Melitæ, & alibi. Obiit Melitæ magna pietatis fama; nam centum millia nummorum aureorum pauperibus quoad vixit erogaſſe fertur. Vide Tit. & Paſcol. *N. Poerius* Regiæ Cameræ præſes. Ms. Gualt.

Nicolaus Riccius Carthuſianus ſcripſit opus de viris illuſtribus ſui inſtituti quod Ms. aſſervatur Neapoli in Monaſterio S. Martini, Topp. *Paulus* Dominicanæ familiæ doctiſſimus. Topp. *Paulus Gualterius*, Dux militum. Flor. *Petrus Antonius Ferrarius* in utraque lingua doctiſſimus. Topp. *Petrus Poerius* Regis Ferdinandi Familiaris ann. 1486. Ms. Gualt. *Pompejus Filante* eruditione clariſſimus. Capacc. & Topp. *Pompejus Mazza*, Dux militum. Prignan. ubi ſup. *Raymundus Ferrarius* Juriſ

riſconſultus eximius. Topp. Noſtris quoque temporibus *Dominico Donnemma* Ord. Prædic. aliiſque viris clariſſimis floret. In Diœceſi Catacenſi.

3. *Sila*. Mons ubi planities ampliſſima, de qua Strabo lib. VI. & Virg. Æneid. lib. 12. *Ac veluti ingenti Sila ſummove Taburno*, ubi Servius: *Peſſime quidam* ſilvam *legunt*.

4. *Viculiſium*. Ex hoc loco fuit *Fr. Apoſtolus* Conventualis ſanctitate & miraculis clarus. Obiit Neapoli octogenarius IV. Nonas Aprilis anno 1621. Engen. Neap. ſacr. & MS. Gualt.

5. *Aſylia*. Vulgo *Sellia*. pen. long. Ex hoc loco fuit *Marcellus Craſſus* ex M.C.V. Judice Regiæ Cameræ Præſes emeritus circa ann. 1686. MS. Mart. In Diœceſi Catacenſi.

6. *Zachariſium*. Oppidum nobile ac vetuſtum, *Barbari* pagi incolis auctum, patria *Bonaventuræ* Franciſcani inſtituti ſanctæ vitæ viri. Amat. In Diœceſi Catacenſi.

7. *Semiris*. Nunc vulgo *Simari* pen. br. A reliquiis Triſchenis, ut conjicitur, vel fundata vel aucta. An vero ab ejuſdem nominis fluvio nomen ſumpſerit, an potius dederit, incertum. Ex hoc loco fuit S. *Bartholomæus* Abbas. Vide Rocc. Pirr. Extat *Soverium* & alia oppidula in hoc agro quæ videre poteris apud Flor. In ead. Diœc.

8. *Cropanum*. De fundatione hujus oppidi vide Flor. Fuerunt ex hoc loco *B. Franciſcus* Minorita ſanctitate clarus, Obiit circa ann. 1496. Corpus ejus poſt aliquot annos incorruptum, ac ſuavi fragrans odore repertum eſt. Martyrol. Franciſc. *B. Paulus de Ambroſiis* tertii Ordinis S. Franciſci, vitæ integer, ac miraculis clarus, obiit 1489. Chron. *Joſeph*. reformatæ Franciſcanæ familiæ Sanctitate conſpicuus. Chron. Ms. *Henricus de Mojo* Ciſterclenſis Archiepiſcopus Severinates anno 1483. Ughell. & Topp. *Antonius Scordante* in bello clariſſimus. Flor. *Franciſcus Granus* Philoſophus ſcripſit Homeri Commentarios heroico carmine. Vide Flor. *Joannes Florius* inſtituti Capuccinorum doctrina & pietate clarus obiit 1683. Multa ſcripſit, præcipue tomos tres Italico idiomate ſuper hiſtoria Calabra, quorum unus in lucem prodiit; *Calabria illuſtrata* Neap. 1691. in fol. *Martyrologium Romanum monaſticum*. *La Baſilica Lateranenſe ſoſtenuta dalle ſpalle Franceſcane &c. Commentar. S. Bonavent.* aliaque. Ms. Mart. *Joannes Baptiſta Ruffus* Tribunus militum Flor. *Lactantius Arturus* Conventualis Theologus celeberrimus, acris ingenii vir. Obiit circa ann. 1604. multa edidit. Vide Wading. & Topp. aliique quamplurimi. In eadem Diœceſi.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Aſilia* Nunc *La Sellia*. Sic etiam appellatur ab Auctore noſtrorum Annalium.

(*b*) *Zachariſium*. A noſtris Annalibus *Sacchariſium*.

(*c*) *Spina pontica*. Quid ſit ignotum eſt, nedum mihi, ſed herbariæ omnibus ſtudioſis.

(*d*) *Semiris Oppidum* Non *Semiris* ſed *Semirus*. *Simanum* appellat Scriptor noſtrorum Annalium.

(*e*) *Non longe a Cropano Aro-*

cha

cha fluvius navigabilis fluit. Arocha hodie *Alli* fluit prope Catanzarium: prope Cropanum fluit Crotalus, qui nunc *Crocchia* dictus.

CAPUT II.

De Belicaſtro, ubi de Divo THOMA AQUINO, Doctore Angelico, ac de Meſsurga Oppido.

DEIN eſt (1) BELICASTRUM civitas ſedes Epiſcopalis, edito loco ſita, diſtat a Cropano m. p. quatuor a mari octo. (*a*) Hanc Chonam eſſe arbitror, quam Lycophron appellat opulentam. Et Strabo ipſam Philoctetem circa Peteliam, a qua abeſt m. p. decem, condidiſſe ait. Necnon eundem circa Peteliam ipſam ſuper Crimiſſam promontorium, de quo paulo poſt Crimiſſam urbem, aliaſque deinceps urbes conſtruxiſſe tradit. Ait enim ubi de Petelia fatus eſt: *Circa loca ipſa Philoctetes & vetuſtam condidit Crimiſſam. Appollodorus quidem in expoſitione navium Philoctetæ mentionem inferens nonnullos dixiſſe ait, ut Philectetes ad Crotoniatarum agrum profectus promontorium Crimiſſam habitari fecerit, & ſupra illud oppidum Chonim, a quo Chones incolæ dicti, & Pumentum, & Vertinæ interius, & Calaſerna, & exigui quidam alii vici uſque Venuſam urbem celebrem extant.* Philoctetes enim in Crotoniata regione oppida quædam condidit, quædam ab Auxoniis & Oenotriis condita, veluti Colonias ſuis habitanda præbuit. Chonam autem, hoc eſt Belicaſtrum *Naſcarus* fluvius, *Syrus* olim dictus adlabitur. De quibus Lycophron in Alexandra ait: *Et Syrus celer fluvius ſuit irrigans profundam Choniæ fertilitatem.* Id quod urbi huic convenit. Ager enim hic frumenti & aliarum frugum ferax eſt, naſcuntur vina nobiliſſima, & olea, ac mella optima fiunt. Non caret urbs aquarum ſcaturiginibus, extat & fons nobilis *Charia* dictus, quod gratioſum ſignificat. Extat & fons ſalſam aquam manans, ex qua fit muries. Naſcuntur cappares. Fit goſſipium & ſeſama, provenit terebinthus, naſcitur gypſum ſpeculare, & marmoroſum, & alabaſtritæ ſimile, naſcitur & rubrica fabrilis, & terræ genus quoddam, ex qua fit color gilvus, naſcitur & ſilex, legitur manna. Quocirca non abs re Belicaſtrum ei nomen inditum eſt. Ex hac urbe fuit (2) Divus THOMAS cognomine AQUINUS, doctor eximius, Prædicatorum Ordinis cœnobita, Landulphi, qui hujus urbis & vicinorum oppidorum dominus erat, filius, matre Theodora. Non enim Aquinus dictus eſt quod Aquini natus ſit, quæ urbs in Frentanis in Samnio eſt, non in Campania, ut geographiæ rudes quidam falſo ſcribunt, ſed quod id vocabulum Aquinus divi Thomæ familiæ gentilitium nomen eſt. Extat etiamnum in Calabria multis locis Aquina familia, ut Conſentiæ, ut Tropææ, ut alibi, ubi viri nobiles ſunt & locupletes, ac præter ceteros, viget modo *Cæſar Aquinus* divi Thomæ

mæ agnatus, ac gentilis, Caſtioni, quod oppidum, ut oſtendi, in Calabria eſt, dominus. Quare altius nobis repetenda eſt hiſtoria. Nimirum divi Thomæ familia initio a nobili Frangipana Romana familia, quæ olim potens admodum fuit, originem ducit, ex qua & divus Gregorius Papa fuit. Hujus familiæ unus quiſpiam, inter cætera oppida, Aquinum etiam Samnii oppidum poſſidebat, a quo Aquina ſive Aquinia familia cognomen ſumſit, quod ad poſteros manavit deinceps. Qui cognominandi mos etiamnum Romæ viget; nam fere omnes oppidorum domini ab oppidis ipſis cognomina mutuantur. Aliique prope innumeri vel ab oppidis ubi orti ſunt, aut quibus imperant, cognomina ſumunt, quin etiam plerique a provinciis quoque cognomina mutuantur. Divi autem Thomæ majores, qui ea ratione, qua diximus, Aquina ſive Aquinia cognomine dicti ſunt, urbi huic Belicaſtro dominabantur, in eaque agebant, in qua & divus ipſe Thomas eſt ortus. In annalibus enim Magiſtrorum Ordinis Prædicatorum ſic ſcriptum eſt; „ Thomas de Aquino in linea paterna natus eſt ex ge„ nere Comitum Aquinorum, qui dicuntur de Loreto & de Belcaſtro, „ & antiquitus dicebatur de Frangipanis Romanis. Quæ fuit proge„ nies Sanctiſſimi Gregorii Papæ primi hujus nominis, & progenies „ eſt antiquiſſima. Retulit dominus Bernardus Comes de Loreto ſe „ habere unum inſtrumentum apud ſe pertinens ad progeniem ſuam, „ in quo Boetius Senator ſummus philoſophus & theologus, qui alias „ Sanctus Severinus appellatur, pro teſte inducitur, in quo ipſa domus „ de Loreto & de Belcaſtro vocatur de Frangipanis, ut reperitur in „ quadam chronica antiqua in conventu Sanctorum Joannis & Pauli „ Venetiis. In linea vero materna habuit matrem Neapolitanam Theo„ doram nomine, quæ habuit duas carnales ſorores, quarum una ma„ ter extitit Petri ſereniſſimi regis Aragonum, altera autem mater fuit „ inclita Ludovici regis Siciliæ„." Hæc ibi. (3) Qui liber eſt Romæ in Bibliotheca Vaticana". Comitum inquit Aquinorum plurativo numero, hoc eſt Aquinæ familiæ, qui dicuntur de Loreto & de Belcaſtro, ideſt, qui bis oppidis dominabantur. Mater tantum Neapolitana fuit. Conſtat ergo Aquinam familiam vel Boetii tempeſtate Belicaſtro dominatam fuiſſe.

Quamquam non deſunt Calabræ gloriæ parum faventes, qui nolint Thomam Calabrum fuiſſe: qui præter rem mihi ſubiraſcentes, locum illum annalium prædicatorum, ceu falſum, immutandum, aut delendum ſe curare dixerunt. Jamvero conſtans apud cives ſuos Belicaſtrenſes memoria hucuſque durat. Thomam ipſum hic fuiſſe ortum. Extat inſuper in hujus urbis arce ædicula, in qua pictura eſt vetuſtiſſima hujuſmodi. Pictus eſt Thomas ipſe puerili ſpecie aperto ſinu roſas recentes patri oſtendens. Cum enim in hac regione ingens caritas eſſet, Thomas jam tum puerulus pietate incenſus quicquid habere poterat erogabat egenis. Cumque aliquando in hujuſcemodi præclaro facinore ipſum pater hyberno tempore deprehenderet, ſciſcitareturque quidnam geſtaret in ſinu, ipſe pavore perculſus, ſe roſas geſtare reſpondit, illicove ſinum aperuit, & veræ roſæ recentes viſæ ſunt, proinde atque ſi tum ex roſario decerptæ eſſent. Hoc miraculum oſtendit Deus illius ſu-

futuræ ſanctitatis inditium. Edidit animam in monaſterio Foſſæ novæ agri Terracinæ, quod oppidum non in Campania eſt, ut quidam ſcribunt, ſed in Latio, humanæ ſalutis anno M.cclxxiv. dum proficiſceretur ad Lugdunenſe concilium a Gregorio decimo eo accerſitus. Nihil aliud de eo a me ſcribendum cenſui, nam reliquam ejus vitam ſcripſere alii. Id unum tantum addere mihi viſum fuit, quod divus ipſe Thomas, ut homo Calaber, patria charitate devinctus ex hiſtoria tamen (4) Pythagoram philoſophum Calabrum conterraneum ſuum fuiſſe in (5) primum Met. Ariſt. ſcripſit. Ceterum ſunt & alii quidam qui indignantur, ac permoleſte ferunt divum Thomam Calabrum fuiſſe, & ipſum, ut alios Calabros multos, aliis regionibus falſo ac maligne aſſerunt, perinde ac ſi Calabra regio in Italia vilis ſit & abjecta, & non ea, quæ hujuſmodi homines edere poſſit. Cum Calabria, ut oſtendi (fremant ac dirumpantur invidi, omnes licet, ubi eorum perverſitas id me ſcribere adegit, dicam id quod res eſt:) omnium Italiæ regionum, Latium tantum ob Romæ majeſtatem excipio, & habitationis, & Chriſtianæ religionis vetuſtate, ac populorum claritate, utpote a pronepote Noe, & a claris Græciæ populis Oenotriis & Athenienſibus, poſtremo a Romanis ceteriſque Latinis habitata, nam ex triginta in Italia coloniis, novem in Calabria ſunt, quot in nulla alia Italiæ regione, multis oppidis municipale Jus datum, ſola primo Auxonia, Heſperia, Oenotria, & Italia dicta, & in omni ſcientiarum genere, ac rerum omnium tum quæ natura ſponte gignuntur, tum quæ induſtria fiunt copia ac varietate eſt nobiliſſima. Quæ enim Italiæ regio, Latio excepto, tot claros doctrina, & robore præſtantes viros protulit, quot Calabria? quæ Magna Græcia ut quidam volunt dicta eſt ob plurima præclara virorum ingenia eruditorumque multitudinem, qui & multarum rerum fuere inventores. Proinde apponant obſecro digitum ori, & obmuteſcant maligni obtrectatores, & deſinant de cetero aliorum laudi ac gloriæ ac virtuti invidere ac detrahere. Poſt Belicaſtrum (6) *Meſſurga* oppidum eſt, *Reatium* olim dictum ab Oenotriis conditum, a *Reatio* flumine nuncupatum, ut ait Stephanus, quod ſecundum oppidum excurrit. Eſt autem oppidum inter *Reatium* & *Virgarim* amnes, qui Targini miſcentur, civis Reatinus, abeſt a Belicaſtro m p. quinque, a freto ſexdecim. Dictum eſt autem Meſſurga quaſi Meſſurgus, exemto *a*, quod cantorem ſignificat, quod ob agri fertilitatem incolæ cantu, hoc eſt lætitia geſtirent. Eſt enim ager hic frumenti & aliarum frugum ferax. Fiunt figlina opera ex argilla, & ex luto ſubruſo. Fit in hoc agro goſſipium, naſcuntur cappares, & terebinthus, oritur rubrica fabrilis, & terra ex qua fit color gilvus, naſcitur, & marmor in Sila ſilva. Fiunt aucupia multarum avium. Ex hoc oppido fuit (7) Beatus *Matthæus Vidius* Minorum ordinis cœnobita, cujus corpus Tabernæ quieſcit. Meſſurgacenſes anno a virgineo partu M. D. xxvii. (8) tale quidpiam patrarunt in regulum, quale quondam Locrenſes in Dionyſium. Nam Jo: Andream Caracciolum & ejus conjugem, filium & filias omnes præter unam, quæ ab amicis ſervata eſt, ob plurima in ipſos flagitia jugularunt.

THO-

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Belicaſtrum*. Nonnulli contendunt *Petiliam* fuiſſe. Vide adnotat. cap. 22.

2. *Divus Thomas cognomine Aquinus*. Nicolaus, ſive Nicoletus Verniates quæſt. de intellectu *Theatenſem* appellat: Cæſar Engenius Neap. Sac. & Nicolaus Toppius in Biblioth. *Neapolitanum* contendit: Caraſa hiſt. Neap. lib. 1. *Lucan um* facit: Jo: Antonius Campanus in orat. natum aſſerit *Aquini* in primis finibus Campaniæ, cui adſtipulatur Bollandus. Sed abſit verbo invidia, Belicaſtri natus eſt in Calabria, ut optime refert Barrius; quæ enim adducit monumenta Romæ S. Pii V. Pontificatu examinata utique atque expenſa ab emuctæ naris cenſoribus fuiſſe credendum eſt. Vide Paul. Freher. theatr. viror. illuſtr. to. 3. Jo: Andr. Quenſted. de patr. viror. illuſtr. Jo: Bapt. Nicoloſ. hiſtoriolexic. verb. *Belcaſtrum*. Ceterum Guillelmus, Sirletus Cardinalis de quo ſupra, in Ms. quæ in Bibliotheca Vaticana aſſervantur, opuſc. *de Emendationibus Breviarii*, ſic ait: *Menſe Martii*. *In vita B. Thomæ de Aquino*: *Thomas Landulpho Comite Aquinate natus Aquino a Corrado Imperatore vaſtato, quintum annum agens monachis S. Benedicti Caſſinenſibus cuſtodiendus traditur*: mox ſubjungit: *Hæc Hiſtoria falſa eſt*. *Siquidem Landulphus Thomæ pater non Aquini oppidi Comes fuit, ſed ut in Annalibus Magiſtrorum Ordinis Prædicatorum ſcriptum eſt, Comes fuit Belcaſtrenſis in Calabria ex Aquina familia, quæ adhuc floret in Calabria multis locis, ut in libris meis de rebus Calabris oſtenditur*. Quinimo Belicaſtri, ut fertur, in die Divo Thomæ ſacra, ſtella apparet nequidquam radiis ſolaribus officientibus, quam Camillus Oliverius Epiſcopus Gravinenſis non ſemel vidiſſe mihi teſtatus eſt.

3. *Qui Liber eſt Romæ in Bibliotheca Vaticana*. Hujus libri auctor eſt Jacobus Suſatus, cujus eadem verba Vir Cl. Antoninus Bremondus Ord. Prædicat. refert in notis ad Bullarium ejuſdem Ordinis editionis Romanæ 1730. ex Typographia Hieronymi Mainardi pag. 162. in Bulla Canonizationis D. Thomæ a Joanne XXI. dicto XXII. Avenione peractæ. Ceterum in elencho Bibliothecæ Vaticanæ non extat, fortaſſe erit in Archivo, ibique Barrius illum legerit, antequam a Bibliotheca Archivum ſejungeretur.

4. *Pythagoram &c.* Joannes Antonius Campanus in ſupradicta orat. in feſto D. Th. ait: *Quamobrem etiam quod eſſet longe corpulentiſſimus, quæ res illi familiæ multis jam ſeculis eſt hereditaria; alii eum mutum bovem, alii Pythagoricum utrem appellant*: *quod Pythagorici quinquennio tenuiſſe ſub præceptore ſilentium dicerentur*.

5. *In primum Met. Ariſt.* Hoc non reperitur in exemplaribus recentioribus.

Fuerunt præterea ex hoc loco *B. Polychronius* Epiſcopus circa ann. 1100. qui interfuit conſecrationi Eccleſiæ Catacenſis. ann. 1122. ut

ex Cod. Ms. Meſſanæ aſſervato. Sed hic ad Cerenthiam ſpectare videtur, niſi duos fuiſſe Polychronios eodem tempore Epiſcopos dicere cogamur; ſed de hoc nihil apud Ughellum. Vide infra lib. IV. *B. Petrus* Minorita ſanctitate clarus circ. ann. 1520. Chron. *Michael Petirrius* Epiſcopus Thermolarenſis ann. 1689. Ms. Mart. *Lucius de Urſo* eruditione conſpicuus, quædam edidit. Topp.

6. *Meſſurga*. Nunc vulgo *Meſoroca* quaſi Μεσορεάκιον *Meſoreacium*, ut puto, hoc eſt *Medium Reacium* a Rheatio oppido vetuſtiſſimo, cui alludit ejuſdem vocis affinitas, potius quam *Meſſurga* ut Barrio placet. Dictum eſt autem *Rheatium*, a *Rhea* Jovis matre, Saturnique uxore. Extat etiamnum ſupra Oppidum hoc Mons *Jovis* appellatus, in cujus vertice rudera illius templi inviſuntur. Ibique imaguncula aurea equeſtris præterito ſeculo inventa fuit. Extant duo pagi *Arieta*, & *Marceduſa* quam & Meſoreacium putant nonnulli fuiſſe Petiliam. Vide quæ ſuperius diximus, & quæ infra dicemus. Extabat & vicus *Trojanum* a Turcis depopulatum, ac ſolo aquatum. In hac direptione puellam miræ pulcritudinis abſtulerunt, quæ *Sarra Roſſa* vocabatur & Sultani conjux evaſit, fidem catholicam retinere permiſſa. Hæc quemdam Miſſionarium Neapolitanum Dominicanæ familiæ a ſacris confeſſionibus habuit, quem inde abeuntem rogavit data pecunia ut Cœnobium Meſoraccienſe ampliaret, quæ poſtea neſcio quomodo in ædificatione Cœnobii *Salutis* appellati in Civitate Neapolis erogata fuit, ut ait Dominicus Martyre in ſuo Ms. & ex Chronicis Sorianenſibus liquet. Extat & alius vicus *Petrona* recens extructus. In Diœceſi Seberinate,

7. *Beatus Matthæus Vidius*: Aliis *Ovidius*. Hic miraculorum multitudine, & vitæ ſanctitate celeberrimus eſt. Vide Chron. par. 4. lib. 1. cap. 39. Fuit etiam *B. Hieronymus* ejuſdem inſtituti ſanctæ vitæ vir. Chron. part. 4. lib. 2. cap. 51. Ex hoc loco etiam fuit S. *Zoſimus* Papa Abrahami filius, qui Pelagium damnavit. Vide Anaſtaſ. Biblioth. Ciacon. & Scipion. Mazzell.

8. *Tale quidpiam &c.* De Chronologia diſſentiunt ſcriptores; alii enim ad ann. 1517. alii ad 1526. alii ad 1527. alii 1528. & alii ad ann. 1537. id referunt. Sed veroſimilius ad ann. 1528. creditur contigiſſe. Vide Franciſc. de Petr. ſuper famil. & Gregor. Roſſi.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Hanc Chonam eſſe arbitror.* Belicaſtrum eſſe Chonam, nullæ perſuadent rationes; nec Lycophron aut Strabo, quibus nititur ipſe Barrius, quidquam adjuvant.

(*b*) *Meſſurga*. Nunc *Meſuraca* Rheatium olim. Sic Auctor noſtrorum Annalium.

CA-

CAPUT III.

De Policaſtro, nonnullis Petelia, Romanorum Colonia, & Municipio, aliiſque Oppidis.

SUbinde eſt (1) (*a*) *Policaſtrum* oppidum in radicibus Silæ edito loco validum propugnaculum, loci natura munitum, rupibus undique ſeptum inter *Soleum* & *Cropam* amnes, torentinis & anguillis fœcundos: diſtat a Meſſurga m. p. quinque, a mari viginti, a Crotone totidem, (2.) PETELIA olim dicta. Mela enim itemque Plinius Peteliam in hoc Scylatico ſinu ponunt. Rurſus Plinius eam mediterraneam eſſe oſtendit, cum ipſam intus eſſe dicit. Sex. Julius Peteliam undecim menſes obſidionem ab Annibale ſuſtinuiſſe ſcribit. Livius hanc Annibalem multo ſuorum ſanguine cœpiſſe prodit, atque non vi ſed fame: quæ res argumentum eſt Peteliam validum propugnaculum eſſe: Proinde Policaſtrum Peteliam eſſe minime eſt ambigendum. Licet Raphael Volaterranus ex Peteliæ occaſu vicinum oppidum Altimurum ædificatum eſſe nugetur: cum neque Petelia interierit, & Altimurum in Apulia ſit. Eſt Petelia urbs vetuſtiſſima ac nobilis, ſed non adeo magna, ab Auxoniis, vel ab Oenotriis, ut opinari licet, condita: qui multas urbes in utraque Calabriæ ora condiderunt, inde a Philoctete habitata. Quidam vero eam a Philoctete ipſo Pœantis filio & Herculis comite haud multo poſt Ilii excidium conditam velint: ait enim Virgilius Aeneid. libro tertio:

Hic illa ducis Melibœi
Parva Philoctetæ ſubnixa Petilia muro.

Et Strabo libro ſexto: *Petelia Lucanorum metropolis putatur, ſatis ad hoc tempus incolarum habens. Hanc Philoctetes e Melibœa per ſeditionem profugus ædificavit egregiis munimentis validam, adeo ut Samnites eam quandoque caſtellis exædificatis corroborarint.*" Philoctetes quidem urbes quaſdam Calabriæ a ſe colonis deductas auxit". (3) Fuit Petelia amica & ſocia P. R. Petelini enim & Rhegini, ait Livius Bel. Pun. lib. tertio, ſemper in fide & amicitia Romanorum ad ultimum permanſerunt. Et rurſus: *Petelinos, qui uni ex Brettiis manſerunt in amicitia Romana, non Carthaginienſes modo, qui regionem obtinebant, ſed Brettii quoque ceteri ob ſeparata a ſe conſilia, oppugnabant, quibus cum obſiſtere nequiſſent Petelini, legatos Romam ad præſidium petendum miſerunt, quorum preces lacrimæque (in queſtus enim flebiles, cum ſibimetipſis conſulere juſſi ſunt, ſeſe in veſtibulo curiæ profuderunt) ingentem miſericordiam patribus ac populo moverunt: Conſultique iterum a M. Aemilio prætore patres circunſpectis omnibus imperii viribus fateri coacti ſunt, nil tam longis ſociis in ſe præſidii eſſe, redire domum, fideque ad ultimum expleta conſulere ſibimetipſis in præſenti fortuna juſſerunt. Hæc poſteaquam nunciata legatio Petelinis eſt, tantus repente mœror pavorque ſenatum eorum cœpit, ut pars profugiendi quo quiſque poſſet, ac deſerendæ urbis auctores eſſent: pars adjungendi ſe ceteris Brettiis, ac per eos dedendi Annibali. Vicit tamen ea pars, quæ nihil raptim ac temere agendum, conſulendumque de integro cenſuit. Relaxa-*

ta poſtero die per minorem trepidationem, retinuerunt optimates, ut convectis omnibus ex agris urbem ac muros firmarent. Et paulo poſt: *Expugnata tandem Petelia fuit ab Amilcare Annibalis præfecto aliquot poſt menſibus, quam cœpta oppugnari erat. Sed ſanguine multorum ac vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit. Nec ulla magis vis obſeſſos quam fames expugnavit. Abſumtis frugum alimentis, carniſque omnis generis quadrupedum, ſutrinæque poſtremo coriis, & herbis, & radicibus, & corticibus teneris, ſtrictiſque rubis vixere. Neque antequam vires ad ſtandum in muris ferendaque arma deerant expugnati ſunt.* Et Sextus Julius Frontinus Stratag. libro quarto: *Petelini a Pœnis obſeſſi parentes & liberos propter inopiam ejecerunt, & ipſi coriis madefactis & igne ſiccatis, foliiſque arborum, & omni genere animalium vitam trahentes, undecim menſes obſidionem toleraverunt.* Idipſum ſcribit Athenæus libro duodecimo: "*Petelini fidem Romanis inconcuſſam ſervantes eo uſque ab Annibale obſeſſi tolerarunt, ut omnes pelles comederent, quæ reperiebantur in Civitate, omneſque arborum cortices, atque omnes ſimplices ramos abſumſerint: atque cum menſes undecim obſeſſionem paſſi eſſent, nulluſque ex Romanorum decreto ipſis ſuppetias tuliſſet, expugnati ſunt.*" Ad Petelinos montes, ut Plutarchus in M. Craſſo tradit, Spartacus fugit, Q. Craſſi legatum & Scropham quæſtorem in fugam vertit, Sub tumulo Peteliæ, ut Livius belli Pun. libro ſeptimo prodit, Equitum duo, peditum tria millia ab Annibale in occulto locata, quæ in explorato euntes Romani cum incidiſſent ad duo armatorum cæſa, & mille ducenti ferme vivi capti, alii diſſipati fuga per agros ſaltuſque rediere. Tumulus erat ſilveſtris inter Punica, & Romana caſtra a neutris primo occupatus, ibi M. Marcellus Conſul, qui ſuorum cladem cum percepiſſet e Venuſio cum Criſpino collega atque exercitu, eo conceſſerat, ab Annibalis militibus in inſidiis collocatis occiditur. De hoc tumulo ſic Plutarchus in Marcello infit: *Inter Romana Punica caſtra munitus admodum ſurgebat tumulus varia denſus ſilva, acclives utrinque ſpeculæ, inde fontani labuntur rivuli:* (4) Signabant Petelini in denario Bacchum habentem in capite ſertum ederæ, & ex poſtica facie citharam & ſertum lauri hac Græca inſcriptione ΠΕΤΗΛΙΝΩΝ. Interdum ſignabant Jovem fulminantem & ſiniſtra manu ſceptrum habentem, & juxta ſtellam, & ex altera parte Cererem. Interim effingebant Jovem coronatum lauro, & ex altera facie itidem Jovem fulgurantem, & ſiniſtra habentem ſceptrum, & juxta caduceum. "Aliquando effingebant Apollinem coronatum lauro, aliquando effingebant Apollinem coronatum lauro, & ex altera parte Serapis ſimulacrum cum duabus facibus". Aliquando effingebant Jovem coronatum lauro, & contra victoriam palmam manu tenentem, aliquando ex poſtico Jovis ſignabant tripodem. Fuit Petelia Romanorum civium colonia nobilis a Sempronio conſule deducta. Fuit & nobile municipium Romanorum, ut ex duobus ſaxis literis inciſis, quæ Strogyli ſunt, apparet: Sic M. MEGONIO M. F. M. N. M. PRON. COR. LEONI AED. IV. VIR. LEG. COR. Q. P. P. IV. VIR DECURIONES AUGUSTALES POPULUSQUE EX ÆRE CON-

CONLATO OB MERITA EJUS. Et in alio ſic: M. MEGONIO M. F. COR. LEONI AED. IV. VIR. LEG. COR. QUÆST. PEC. P. PATRONO. MUNICIPI AUGUSTALES OB MERITA EJUS L. D. D. D. Decreverunt enim Petelini ſtatuas Marco Megonio municipi, quibus locus datus decreto Decurionum fuit. Peteliæ in æde divæ Mariæ (5) una ſpinarum Coronæ Dominicæ aſſervatur. Hic mercatus in annos ſingulos celebratur. In hoc agro vina optima fiunt, fit goſſipium, & ſeſama, & crocus, legitur manna, provenit terebinthus, naſcitur marmor. Sunt & ſilvæ glandiferæ, ad porcos alendos opportunæ, necnon ſilvæ ad domorum tigna, reliquave utenſilia commodæ, fiunt venationes ſilveſtrium animalium, & aucupia multarum avium. Nec longe eſt (6) *Crotoneum* caſtellum. Inde (7) *Targines* fluvius navigabilis & piſcoſus fluit, cujus meminit Plinius: & juxta eſt eodem nomine oppidum, nunc (8) (*b*) *Vernauda*, dictum a vernante aere, cum emporio, abeſt a Petelia m. p. quatuor, a mari duodeviginti. Ager hic frugifer eſt, & paſcuis commodus, fiunt vina, & olea, & mella præclara, fit goſſipium, & ſeſama, naſcitur ſal foſſile. Non procul eſt (*c*) *Clibanus* mons, cujus meminit Plinius, *Viſardum* vocant accolæ.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Policaſtrum*. A Græco πόλις *Polis*, ideſt *Civitas*, & *Caſtrum*. Aliis *Palæocaſtrum*, ideſt *Caſtrum vetuſtum*, ab Auſoniis extructum, ut credere par eſt. Civitas hæc a Roberto Guiſcardo prope devaſtata fuit, ejuſque incolis *Nicotera* Civitas aucta; tametſi Engenius de Policaſtro Lucaniæ intelligat. Vide *Malaterr*. In Diœceſi Seberinate.

2. *Petelia*. Vide infra in Adnotat. Cap. XXII.

3. *Fuit Petelia*. Vide quæ diximus lib. I. Cap. XIV.

4. *Signabant Petelini*. Goltius nihil de numiſmatibus Peteliæ affert. Vide *Flor*. & *Paris*.

5. *Una ſpinarum Coronæ Dominicæ*. *Dionyſius Saccus*, Minorita, hujus urbis civis doctrina & pietate clarus, Claudiæ Galliarum Reginæ a ſacris confeſſionibus, ab eadem ſpinam Coronæ Dominicæ dono accepit, quam Policaſtri in Eccleſia Sanctæ Mariæ collocavit, quamque refert P. Silveſter Petras. tom. 3. de miraculis perpetuis cap. 6. *In urbe orientalis Calabriæ Policaſtro habetur alia item ſpina ejuſdem Coronæ attineturque intra reliquiarum thecam cuſpide deorſum inverſa, ex qua pendet guttula cruoris teres, & movetur atque agitur, quaſi recens flueret ex capite jam conſauciato. A cunctis vero ſpectari poteſt; nam ipſo die Virginis Deiparæ in cælum Aſſumtæ palam oſtendi conſuevit*. Fuerunt etiam ex hac urbe alii viri celeberrimi: *Gregorius Cæſar Poerius* Eques Hieroſolymitanus Commendatarius & Magna Crux, *Petrus*, *Dominicus*, & *Hortenſius Poerii* Magnæ Cruces, Vide Flor. & Amat. *Joannes Franciſcus Fanelus* eruditione & argutiis Æſopus alter, obiit Strongyli ann. 1646. Ms. Mart. *Martinus Minerva* R. C. Præſes emeritus ann. 1479. ad Regem Tunitanum legatus. Topp.

de

de orig. Trib. *Joſephus Cocus* primos duos Torquati Taſſi cantus in vernaculam linguam tranſtulit edidit que Romæ ann. 1690. in 16. aliique multi quos videre poteris apud Eliam de Amato.

Circa hæc loca conjicitur fuiſſe *Rufranum* oppidum jam dirutum, de quo fit mentio in quadam indictione Baronum ann. 1445. ſub Marchione Ruffo. Extat in monaſterio Cryptæ Ferratæ agri Tuſculani inſcripto Græca . . . . . *παρέλωβον τὴν ἡγουμενίαν ἐγὼ Νικόλαος τὸ Παιδὶν τῆς Κρυπτοφέῤῥας καὶ τȣ̃ Ρουφράνȣ ἔτος α. χ. μ. ἰνδικτίωνα ί. Accepi Hegumeniam ego Nicolaus Pædin Cryptoferratæ & Rufrani anno* 6640. *Indictione X.* Chriſti 1132. demtis nempe annis 5508. ab annis mundi more Græcorum, qui totidem ante Chriſtum natum numerant annos. Ad inveniendam autem Indictionem Chriſti anno reſpondentem hæc a Chronologis traditur regula: Annis Chriſti æræ communis tres alios adde, ſummam per 15. divide, quod ſupereſt Indictio erit. Si nihil ſuperſit, Indictio erit 15. Hinc verſus:

Si tribus adjunctis Domini diverſis annos.
Ter tibi per quinos Indictio certa patebit.

Sed hoc Rufranum de quo fit mentio in allata inſcriptione pertinet ad Policaſtrum Lucaniæ, ut ex privilegio Rogerii Regis. Vide virum Cl. Gregorium Placentinium in Palæograph. Græc.

6. *Crotoneum*. Vulgo *Li Crotonei*. Oppidum a Crotonienſibus ut creditur edito loco extructum. In Diœceſi Seberinate:

7. *Targines*. Nunc vulgo *Tacina* pen. br.

8. *Vernauda*. Antea vulgo *Rocca di Pagani* & *Rocca di Tacina*, nunc *Rocca Bernauda*, a quodam Bernardo de Carpio ejus Domino cognomen ſumpſit. Vide Ughell. to. 9. Ex hoc loco fuit *B. Joannes Cadurius* S. Franciſci de Paula ſocius, quocum in Galliam trajecit. Vide Lanov. *Jo. Baptiſta Guercius* Presbyter Parochus S. Mariæ Majoris Neapolis ſanctitate clarus, *Joſeph Roſa* Archiepiſcopus Nazarenus anno 1689 obiit ann. 1694. optime de Patria meritus. Ms. Mart. In Diœceſi Seberinate.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) Policaſtrum *Petelia olim dictum*. Minime gentium. Eſt enim Petelia quæ nunc *Strongylis* appellatur.

(*b*) *Vernauda* non dicta eſt a vernante aere, ſed a Bernaudo lattone, qui cauponulam hic erexerat & hoſpites expoliabat: nec eſt Tacina oppidum, cum paucis ab hinc annis erectum ſit.

(*c*) Clibanus *mons*, ut alii *Magliacane*, ut alii *Monte Viſardo*;

CA-

CAPUT IV.

De Siberena Civitate, aliiſque Oppidis & Caſtris, ac de Iſula.

EXinde eſt (1) (a) SIBERENA civitas nobilis, ac vetuſtiſſima, ſedes Archiepiſcopalis, celſo eoque ſaxeo loco ſita, natura validiſſimum propugnaculum, ingentibus ſaxeis rupibus cautibuſque undique cincta, abeſt a Vernauda m. p. tribus a Crotone duodecim, ab Oenotriis condita, ut auctor eſt Stephanus: quam imperitum vulgus ſanctam Severinam appellat, & oppidani hiſtoriarum gloriæque ſui neſcii puerile, & anile quiddam ineptiarum plenum narrant. Cum urbs hæc ante Chriſtum natum annis M.ccl. ab Oenotriis condita ſit. " Civis Severinas, & Severinianus". Signabant Siberenates in numo Dianam cum pharetra, & ex poſtica facie cervum Græca inſcriptione ΣΙΒΕΡΗΝΗ: hunc numum aureum vidi Romæ pendentem drachmas duas. Signabant & Minervam galeatam, & in galea delphinum, & ex altera facie noctuam Minervæ alitem cum capſace, & circum olivarum rami, inſcriptione eadem. Hic emporium haud ignobile quotannis celebratur, fiunt vina præclariſſima, quæ Plinius lib. xiv. cum aliis Calabris vinis quibuſdam laudat, ait enim: *Ab Auſonio mari non carent gloria Siveriniana, & Conſentiæ genita*, & quæ ſequuntur, ut alibi relatum eſt. Licet quidam Servitiana mendoſe legant, nullum enim in hac ora oppidum eſt, quod Servitium fuerit appellatum, & (b) vina Siveriniana talia ſunt, quæ jure a Plinio inter generoſa ab hoc Auſonio ideſt Calabro mari numerentur. Fit & oleum optimum olivæ ad amygdalarum magnitudinem craſſæ & carnoſæ conditæ in doliolis optimæ ſunt eſu. Sunt & viridaria citrorum, limonum & malorum aureorum arboribus inſtructa. Fit goſſipium & ſeſama, provenit terebinthus. In æde epiſcopali beatæ Anaſtaſiæ brachium aſſervatur." Ex hac urbe fuit *Hugo* Græcis literis ac diſciplinis eruditiſſimus, ut Franciſcus Petrarcha in epiſtola ad illum ſcribit, cui juvenem quemdam Græcam linguam diſcere cupientem commendat, ut ipſum inſtitueret. Nam cum univerſam Græciam Græcarum literarum deſiderio peragraſſet ſi forte uſpiam inveniret a quo eas diſcere potuiſſet, nullibi invenit: Fuit & *Alphonſus Sanctorus* civis Parrhaſii ætate Latinis literis impenſe eruditus". Ab urbe ad ſecundum lapidem (2) *Neæthus* fluvius navigabilis & piſcoſus labitur. Eſt & (c)(3) eodem nomine caſtrum. Hic montes nativi ſalis candidiſſimi ſunt, quod lapidicinarum modo eximitur. Intus gemmam ſalis habet. In hoc agro pagi ſunt (4) *Maurum*, *Joannum*, (5) *Scandalium*. Eſt & (6) (d) *Cutrum* caſtrum cum linis non vulgaribus, & agro paſcuo, ac tritici, & aliarum frugum feraces. Hic opera figlina fiunt. Ad mare *Poſterionum* promontorium extat. Inde (7) *Caſtella* oppidum eſt cum portu nobili, qui, (e) Caſtra Annibalis appellatur, cujus meminit Mela, qui portum Annibalis in hoc Scylatico ſinu ponit. Item Plinius ait: „ A Scylaceo Scylaticus ſinus nomen ac-

„ ce-

„ cepit, & in eo portus, qui vocatur Caſtra Annibalis nuſquam „ anguſtiore Italia xx. m. p. latitudo eſt „. Irem Solinus, „ Italia, „ inquit, arctiſſima eſt ad portum, quem Annibalis portum dicunt „. Hic Annibal claſſem habebat, qua cum opus erat, exercitum quo voluiſſet trajiciebat. Quido Ravennas & eum ſequutus Blondus portum Caſtra Annibalis Trojam Apuliæ eſſe ſomniant " Cnm Troja Apuliæ oppidum non maritimum ſit, ut in eo portus eſſe poſſit, ſed mediterraneum xxliii. m. p.. a mari diſtans. Quod Bubaganus Ni. cephori Imperatoris exercitus in Italia dux condidit ". In hoc mari cora. lium capitur. Hujus oppidi ager frugifer eſt, & pabulis aptus: na. ſcuntur vina clara, exciditur lapis molaris frumentarius, & olearius. Juxta oppidum (ƒ) *Pilaca* fluvius defluit, (8) *Ajax* olim dictus. Cu. jus meminit Lycophron in Alexandra, ubi ſic ait:

Ubi errantem moleſtam videbit vitam
Lacmanii bibentis Ajacis aquas.
Crathis autem vicinus & ſaxoſis finibus locus.

Super quibus verbis Iſacius ait: „ Neneus Charopi & Aglaæ filius „ poſt navigationis errores habitavit juxta Lacinium montem & „ Ajacem fluvium. Crathis autem vicinus eſt fluvio Aiaci, & locus „ vicinus ſaxoſis locis„. Ab hoc oppido atque a mari m.p. tribus (9) ISULA civitas eſt ſedes Epiſcopalis, cujus meminit Abbas Joachinus, licet mendoſe pro Iſulenſis Geſulenſis legatur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Siberena*, ſeu potius *Seberena* à verbo Græco Σέβω *veneror*, ut puto: vulgo *S. Severina*. Civitatem hanc vetuſtiſſimam in Clibani Montis vertice vulgo *Viſardi* extructam fuiſſe ferunt. Hinc fuit S. ZACHARIAS Papa ſanctitate & doctrina mirabilis, ut legitur in Breviario Canonicorum Lateranen. Hic urbes quatuor a Luitprando Rege eccleſiaſticæ ditioni reſtituendas, pacemque Ravennatibus dandam precibus impetravit. Carolomannum Pipini fratrem, & Rachim Longobardorum regem ad monachorum vitam & habitum ab ipſo admiſſos fuiſſe conſtat, & Gregorii Magni Dialogos cum id multi ſummopere optarent in Græcam linguam converſos. Eccleſiam Montis Caſini anno 748. conſecravit. Vide Anaſtas. Biblioth. editionis Vaticanæ cum Notis var. ubi quædam etiam nos adnotavimus & Bullar. Rom. Benedicti XIII. Epiſcopi & Archiepiſcopi hujus civitatis cives fuerunt *Stephanus* Epiſcopus circ. ann. 1096. *Conſtantinus* Archiepiſcopus ann. 1099. *Severus*, ſeu *Seleucius* 1119. *Gregorius* 1122. *Joannes*, 1129. Vide Flor. *Obizus Joannes Vicecomes de Ficecbia* Epiſcopus Belicaſtrenſis ann. 1418. Ughell. *Alexander* Epiſcopus Urbevetanus 1503. Ughell. *Fabricius Suſanna* Epiſcopus Montis Peluſii 1684. Ms. Mart. *Angelus de Luca* Tribunus militum celeberrimus obiit in eadem urbe ann. 1514. ſepultuſque in Eccleſia Fratrum Prædicatorum ubi extat inſcriptio hæc:

ANGELVS DE LVCA CIVIS OPTIMVS CÆS. MILITVM TRIBVNVS FORTISSIMVS QVI SEMPER IN ACIE INVICTISSIME DIMICAVIT HIC DEO OPT. MAXIMO REDDIDIT ANIMAM, ET CORPVS VNIVERSÆ MATRI RESTITVIT. ANNO DOMINI MDXIV.

Bar-

Bartholomæus Euſtachius, Medicus & Anatomicus celeberrimus, multa ſcripſit, ediditque Tabulas anatomicas. *Vander. Topp. aliique.* Sed hic Septempedæ in agro Piceno, vulgo *S. Severino della Marca*, reſtituendus, ut ex monumentis ſatis perſpicuis oſtenditur a Cl. viro Bernardo Gentilio Presbytero Congregationis S. Hieronymi de urbe ac Patritio Septempedano.

Joannes Leonardus Caruſus, mendoſe ab aliquibus *Ceruſus* dictus, morum integrirate conſpicuus, Gregorio XIII. S. Philippo Nerio, Cardinali Baronio, Ven. Camillo de Lellis, Friderico Cardinali Borromæo, aliiſque acceptiſſimus. Hic domum pro pueris alendis vulgo *Literatis*, aliamque S. Euphemiæ ad puellas periclitantes cuſtodiendas erexit, ſpiritu prophetiæ afflatus multa prædixit. Obiit Romæ XIII. Kal. Martias 1595. magna ſanctitatis fama, & in Eccleſia ſodalitatis Mortis & Orationis ſepultus eſt, ubi hæc inſcriptio legitur:

D. O. M.
JOANNES CERVSVS
A S. SEVERINA VVLGO
LITERATVS, SVI NEGLECTV
AC DESPICIENTIA AMENTIAM
SIMVLANS CVM IN COLLATIS
A SE EGENTIBVS PVERIS
PIORVM OPE ALENDIS, ATQVE
PER VRBEM CIRCVMDVCENLIS
DIV VERSATVS FVISSET
DOMVMQVE ILLIS
CONTINENTEM, ET PVELLIS
INOPIA LABORANTIBVS
EXTRVXISSET, DIVES
CHARITATIS MERITIS, DEO
SPIRITVM REDIDIT ROMÆ
ANNO SAL. HVM. MDXCV.
VIXIT ANNOS XLIV.

Vide Conſtitution. Innocentii XII. *Ad exercitium pietatis* 1693. *Piazz. Pancirol.* alioſque. Hujus vitam Italice ſcripſit Marcellus Manſius Presbyter e Religione Miniſtrantium infirmis ediditque Romæ ann. 1625. ac natum dicit Cariſi prope Sanctum Severinum in Diœceſi Salernitana anno 1551. allatamque a nobis inſcriptionem adducit eiſdem verbis: *A Sancta Severina.* Fortaſſe quia tunc in humanis agebat Cardinalis Julius Antonius Sanctorus Caſertanus, vulgo Cardinalis *Sanctæ Severinæ* nuncupatus, qui Literatum conterraneum ſuum appellabat. Tametſi Dominicus Martyre in ſuo Ms. Calabrum fuiſſe contendat.

Joſeph Cortecoſa Presbyter edidit quædam poemata. Ms. Mart. Jo: *Baptiſta Modius* medicus celeberrimus unus ex primis filiis S. Philippi Nerii cujus opera bis incolumitati reſtitutus eſt. Edidit librum *de Aqua Tiberina*, aliaque. Vide Anton. Gallon. in vita S. Philippi, Papebroch. to. 6. alioſque. Siquidem Gallonius ipſe ubi ſupra ad ann. 1556. hæc de illo habet: *Joannes Baptiſta Modius Calaber, qui inter alios Philippi filios præcipuus erat, bis uno ferme tempore a media morte ejus opera revocatus fuit. Erat is profeſſione medicus, vir doctus æque ac pius, cujus liber*, de Aqua Tiberina *inſcriptus, ut miſſas faciam quas in B. Jacobi Tudertis Cantica elaboravit Notationes, non ſine Auctoris laude circumfertur.* Et paulo poſt: *Hujus deinde opera Beatus Pater in enarrandis priſcorum rebus geſtis magno cum fructu & ſolatio audientium uſus eſt. Erat enim melliflua quadam facundia præditus, qui cum verba ad multitudinem faceret, utile dulci miſcens adſtantium pectora mira ſuavitate replebat. Denique cum magna in pauperes flagraret charitate, miſericordiæ chriſtianæque pietatis operibus ma-*

maxime deditus, *aliquot poſt annis in Dei famulatu abſumtis obiit ita religioſe pieque*, *ut vitæ reſponderit eodem tenore tranſactæ*. Adornavit præterea criticis utilibuſque adnotationibus libros Macrobii de Somnio Scipionis, & Saturnalibus, quas autographas inſpeximus apud Cl. Virum Petrum Pollidorum. In illis ſane non minus ingenii acumen, quam multiplex eruditio Græcæque linguæ exacta notitia ſpectanda eſt. Nonnulli *Seminariæ* natum volunt, ubi etiam Familia *Mod'a* reperitur. Ego quid certi afferam non habeo. *Joſeph Faraldius* Presbyter ſanctitate conſpicuus, qui Eccleſiam in urbe *S. Mariæ ad Fornaces* dictam primo ædificavit. obiit circa ann. 1691. Ms. Mart. *Menelaus Infroſinus* eruditione clarus Ludovicum Arioſtum illuſtravit ac vindicavit. Topp. *Gregorius de Orlando* in Latina lingua apprime verſatus, edidit quædam de lingua CiceronianaMeſſanæ ann. 1622. Spera lib. 4. Noſtris vero temporibus *Carolus Suſanna* Juriſconſultus celebris, aliique non pauci apud exteros & noſtrates.

2. *Neæthus*. Vide adnotat. lib. 1. cap. VII. num. 2. & lib. IV. cap. XXI.

3. *Eodem nomine Caſtrum*. Vulgo *Rocca di Neto*. In hoc agro nempe Crotonem inter & Siberenam extabat *Leonum* vulgo *S. Leone*, Civitas Epiſcopalis, quæ præteritis ſæculis intereit, ac Siberenæ adjuncta eſt. Vide Ughell.

4. *Maurum*. Vulgo *S. Mauro*, & aliquibus *Rocca di S. Mauro*. Ex hoc loco fuit *Martinus Megala* Epiſcopus Bovenſis ann. 1646. Obiit ann. 1656. Ughell. *Franciſcus Megala* Epiſcopus Iſulanus ann. 1679. obiit 1681 Ms. Mart. *Nicolaus Ricchettus* ex Lectore Archigymnaſii Romani Epiſcopus Martyranenſis anno 1703. ad noſtram memoriam uſque. In Diœceſi Seberinate.

5. *Scandalium*. Aliter *Gaudioſum* appellatur. Vulgo *Scandale*. Patria *Manſueti* ex reformata Franciſcana familia laici ſanctitate conſpicui. Chron. Ms.

6. *Cutrum*. A Crotonienſibus conditum edito loco, a Philippo II. HiſpaniarumRege in gratiam Jo: Leonardi de Bona inludo Latrunculorum nulli ſecundi, de quo vide *Salvium De Ludo Latruncul.* in Civitatem erectum ut apud incolas fama eſt. In hoc agro extat lacus ebulliens dum proximum mare effervefcit. Fuerunt hinc *Alphonſus Petruccius* Epiſcopus Belicaſtrenſis ann. 1686. obiit anno ſequenti. Ms. Mart. *Bartholomæus Oliverius* Epiſcopus Umbriaticenſis ann. 1696. Ms. Mart. *Antonius Gangurza* ex noſtræVaticanæ Baſilicæ Beneficiato Epiſcopus Veſtanenſis ann. 1560. ut conſtans traditio eſt. Vide Ughell. *Thomas Oliverius* Epiſcopus Strongylenſis obiit anno 1718. *Thadæus* ex reformata Franciſcana familia ſanctitate clarus. Chron. *Ms. Nicolaus Oliverius* Juriſconſultus celebris. *Marcus Antonius Raymundus* Epiſcopus Geruntinus & Chariatenſis anno 1626. Vivit modo *Camillus Oliverius* Epiſcopus Gravinenſis eruditione conſpicuus. Scripſit *de Cyclo Paſchali*. & *Fabius de Bona* Presbyter Clementi XII. aliiſque Principibus acceptiſſimus, centeſimum annum agens. Vide infra.

7. *Caſtella*. Ex hoc loco ut nonnulli autumant ſed verius exCutro fuit celeberrimus ille vir *Vluccialius*, antea Jo: *Dionyſius Galenus* a Turcis captus ann. 1536. qui Chriſtiana fide

de

de ejurata, eo devenit, ut imperii Othomanni ſub Solimano, Selimo, & Acmete ad Chriſtianorum perniciem clavum ſuſtinuiſſe viſus ſit. I rium Regnorum Algerii, Tripolis, Tunetique Rex conſtituitur, quæ tamen Regi Catholico Philippo ſecundo vectigalia facere Chriſtianæque religioni ſub Pontificatu S. Pii V. & Gregorii XIII. reſtitui cupiebat: ſed occulto Dei judicio res ad optatum finem neutiquam perducta evanuit. Hoc de matre ejus peculiare ac memorabile ſcribunt hiſtorici, quæ inops cum a filio barbaræ claſſis ductore ditanda inviſeretur, audiens ejuratam fidem, nec oculos in illum conjecit, ſed protinus a ſe rejectum maledictis increpuit, ejus ope non indigere rata qui Deo fidem non præſtitiſſet. Obiit Conſtantinopoli IV. Nonas Julias 1595. Vide *Summont. Conſt. Sagred.* alioſque. In Diœceſi Iſulenſi.

8. *Ajax.* Hujus nominis fluvius prope Conſentiam extat, vulgo *Ajaſſa* qui Crathidi miſcetur. Longe itaque gentium errat Iſacius Lycophronis interpres, & cum eo Barrius.

9. *Iſula.* Alii *Aſula*, *Eſula*, *Æſulum*, & *Inſula*. Vide *Hofman.* & *Vellej. Paterc.* Civitas hæc bis a Turcis direpta plurimum a priſtino ſplendore defecit. Hinc fuerunt *Joannes* ann. 1128. *Petrus de Corono* ann. 1339. & *Nicolaus* ann. 1426. Epiſcopi & Cives. Vide Ughell.

SERTORII QUATTR. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Siberena Civitas.* Nunc *Santa Severina.* Ita Stephanus, & Numiſmata antiquiſſima.

(*b*) *Vina Severiniana.* Ita legitur in codice meo vetuſtiſſimo, manu exarato.

(*c*) *Neæthum Caſtrum.* Nunc *La Rocca di Neto.*

(*d*) *Cutrum Oppidum.* Annales Critum appellant.

(*e*) *Caſtra Annibalis.* Nunc *il Porto delle Caſtelle.*

(*f*) *Pilaca fluvius, olim Ajax.* Non video quomodo iſtic locetur Ajax fluvius qui *Pilaca* dicatur, cum nuſpiam per hanc oram flumen appareat ab Æſari & Targine. Pilaca enim ager eſt in agro Semirtano prope amnem Allum: diſtat etiam hic Ajax Lycophronis a Crathide longius quam octoginta mill. paſs. Crathidi vicini ſunt Sybaris, & Lucidus.

C A P U T V.

De Lacinio Promontorio, ubi de Templo Junonis Laciniæ.

A Caſtellis oppido ad ſextum lapidem (1) (*a*) *Lacinium* promontorium occurrit, abeſt a Cocintho promontorio m. p. circiter lxx. a Crotone xviiii. Habet ab occidua parte ſtationem, ab altera vero portum. In hoc promontorio cedri ſponte naſcuntur. Fuit autem dictum Lacinium a Lacinio prædone hanc oram rapinis & la-

trociniis inſeſtante, quem Hercules occidit, ac juxta templum Junoni conſtruxit, quam Laciniam a nomine occiſi prædonis, templumque ipſum, & promontorium Lacinium vocavit. Diodorus Siculus libro quinto de antiquorum geſtis fabuloſis ait: „ Hercules cum bobus in „ Italiam profectus cum juxta littus progrederetur Lacinium furem „ boves furantem peremit; Crotonem vero cum invitus cæcidiſſet, „ ſepulcro ei conſtructo ſepelivit egregie incolis prædicens futurum „ tempus, quo ibi civitas inſignis ex mortui nomine conderetur „. Teocriti vero Interpres a Lacinio Corcyræo dictum voluit, qui Crotonem hominem fugientem hoſpitio ſuſcepit. Qui Croto Lacinii ſui hoſpitis beneficii memor hoc promontorium illius nomine appellavit, & Lauram Lacinii filiam duxit uxorem, ut ſcribit Iſacius in Lycophronem, & Crotonem urbem condidit, ut idem Theocriti interpres vult. *A Lacinio promontorio*, ait Plinius, *ſecundus Europæ ſinus incipit magno ambitu f exus, & Acroceraune Epiri promontorio finitur, a quo abeſt lxxv. m. p.* A. Lacinio, ut ait Strabo, Tarentinus ſinus incipit, cujus navigationis circuitus ad ccxl. m. p. eſt, ut autem regionis deſcriptor Artemidorus eſt, ccc. & lxxx. expedito viatori. Eſt autem ſinus hic in hemicycli ſpeciem, In cujus utroque exitu duo oppida ſunt ſita, Croto ad occidentem ſolem, Tarentum ad orientem, in medio autem Thuriorum civitas jacet. Hunc ſinum Ovid. Meth. lib. xv. Thurinum appellat. Quem tractum vocat Japygiam. Ante oram Lacinii, ait Plinius " lib. 3. c 10. ", inſula parva eſt x. m. p. a terra Dioſcoron, altera Calypſus, quam (2) *Ogygiam* appellaſſe Homerus exiſtimatur. " Hæ inſulæ aqua teguntur ". Et tres (*b*). *Sirenuſſæ*. "Fuit autem Ogygia inſula hæc Calypſus dicta a Calypſo Nympha Oceani, & Tethios, ſive ut alii Atlantis filia, quæ hic regnavit, & Ulyſſem naufragum benigne excepit, ac ſeptem annos apud ſe retinuit, eique conjugium ſuum & immortalitatem obtulit. *Sed ille omnia* patriæ, & Penelopes ſuæ amori poſthabuit, ut Homerus Odyſſ. V. ſcribit. Tres Sirenuſſas inſulas Piſinoen, Aglaopen, & Thelxiopion dictas ſcribit Lycophronis interpres. Nam Parthenope, Leucoſia, & Lygia in mari Tyrrheno ſunt. Euſtatius vero ait: *Sirenuſſas Homerus duas, ſuppreſſo tamen nomine, alii tres fecere*. Meloeſſa dicta eſt a pomorum, & a pecoris abundantia ". A Lacinio m. p. ſex promontorium aliud eſt cum ſtatione, *Manna* vocant accolæ. Ab hoc promontorio m. p. ſeptem aliud extat (*c*) promontorium, cum ſtatione, (3) *Naum* vocant, quod ſignificat templum: (4) *Stortbyngum* olim dictum. Hæc promontoria Strabo Japygum appellat, ait enim: „ Poſt „ Scylaceum Crotoniatarum fines ſunt, & Japygum terna promonto- „ ria „. Hic quoque cedri naſcuntur, & fœnicula marina, critamos vocant. In hoc mari coralium rubeum & album capitur. In hac ora a Manna promontorio uſque Crotonem ſecus littus vulgo fontes dulces ſcatent. Abeſt Naum promontorium a Crotone m. p. ſex. Hic quondam nobiliſſimum illud & auguſtiſſimum Junonis Laciniæ templum fuit, quod ante Trojanum excidium Hercules, ut dudum diximus, ſtatuit, in quo Æneas thureſecit, cui & muneri dedit pateram Æneam ſuo nomine inſcriptam, veluti Dionyſius Halicar. libro primo me-

memoriæ prodidit. Ait enim „ Æneas in templo Junonis pateram Æne-
„ am reliquit ſcriptura vetere demonſtrantem Æneæ nomen donantis
„ deam „.” Huic templo & Menelaus dona obtulit ut ſcribit Lycophron”. De hujus templi nobilitate ac magnificentia Strabo libro ſexto inquit : „ Lacinium Junonis templum ſuperiori ætate locupletiſſi-
„ mum , doniſque frequentiſſimis plenum fuit . Intervalla quidem
„ non judicatu , non dictu facilia „ . Et Livius belli Pun. libro quarto ait : „ Sex millia aberat ab urbe Crotone nobile templum ipſa urbe
„ nobilius Laciniæ Junonis , ſanctum omnibus circa populis. (5) Lu-
„ cus ibi frequenti ſilva , & proceris abiegnis arboribus ſeptus. Læta
„ in medio paſcua habuit , ubi omnis generis ſacræ deæ paſcebatur
„ pecus ſine ullo paſtore , ſeparatimque egreſſi cujuſvis generis greges
„ nocte remeabant ad ſtabula . Nunquam inſidiis ferarum , non frau-
„ de violati hominum . Magni ergo fructus ex eo pecore capti . Co-
„ lumnaque inde aurea ſolida facta & ſacrata eſt . Inclitumque divitiis
„ etiam , non tantum ſanctitate fuit . Ac miracula affiguntur plerun-
„ que tam inſignibus locis . Fama eſt aram eſſe in veſtibulo templi ,
„ cujus cinerem nullus unquam moveat ventus . „ Id etiam ſcribit Plinius libro ſecundo , & Val Max. libro primo . De columna autem illa aurea ſic ſcribit Cicero libro primo de divinatione „ Anniba-
„ lem , Cælius ſcribit , cum columnam illam auream , quæ eſſet in
„ fano Junonis Laciniæ auferret , dubitaret , utrum ea ſolida eſſet,
„ an extrinſecus inaurata perterebraviſſe, cunque ſolidam inveniſſet ,
„ ſtatuiſſetque tollere, ei ſecundum quietem viſam eſſe Junonem præ-
„ dicere ne id faceret, minitarique ſi id feciſſet ſe curaturam , ut eum
„ quoque oculum quo bene videret , amitteret . Idque ab homine
„ acuto non eſſe neglectum . Itaque ex eo auro , quod exterebratum
„ eſſet , baculam curaſſe faciendam, & eam in ſumma columna collo-
„ caſſe „ . Hic in annos ſingulos Panagyris , ideſt ſolemnis publicus conventus, celebrabatur, ad quam univerſa Italia confluebat. Erat templum hoc marmoreis tegulis tectum , quod Q. Fulvius Flaccus violavit tegulas ſubtrahens, ut Livius libro quadrageſimoſecundo ſcriptum reliquit, ubi ait: „ Q. Fulvius Flaccus Cenſor ædem Fortunæ Equeſtris
„ quam in Hiſpania Prætor bello Celtibero voverat , faciebat enixo
„ ſtudio . Nec ullum Romæ amplius aut magnificentius templum eſ-
„ ſet , magnum ornamentum ſe templo ratus adjecturum , ſi tegulæ
„ marmoreæ eſſent . Profectus in Brettios ædem Junonis Laciniæ
„ ad partem dimidiam detegit . Id ſatis fore ratus ad tegendum quod
„ ædificaret . Naves paratæ fuerunt , quæ tollerent , atque aſporta-
„ rent , auctoritate cenſoria ſociis deterritis id ſacrilegium prohibere.
„ Poſtquam cenſor rediit , tegulæ expoſitæ de navibus ad templum
„ portabantur , quamquam unde eſſent , ſilebatur , non tamem cela-
„ ri potuit , fremitus igitur in curia ortus eſt . Ex omnibus patribus
„ poſtulabatur , ut conſules eam rem ad Senatum referrent . Ut vero
„ accerſitus in curiam cenſor venit , multo infeſtius ſinguli univerſi-
„ que præſentem lacerare , templum auguſtiſſimum regionis , quod non
„ Pyrrhus , non Annibal violaſſent , violare parum habuiſſe, niſi de-
„ texiſſet fœde , ac prope diripuiſſet , detractum culmen templo , nu-
„ da-

„ datutu tectum patere imbribus putrefaciendum , cenſorem moribus „ regendis creatum , cui ſartatecta exigere ſacris publicis , & loca „ tuenda more majorum traditum eſſet . Eum per ſociorum urbes , „ diruentem templa ædium ſacrarum vagari , & quod , ſi in privatis „ ſociorum ædificiis faceret indignum videri poſſit „ . Et paulo poſt: „ Cumque priuſquam referretur , appareret , quid ſentirent patres „ relatione facta in unam omnes ſententiam iere , ut hæ tegulæ re„ portandæ in templum locarentur, piaculariaque Junonl fierent , quæ „ ad religionem pertinent , cum cura facta , tegulas relictas in ara „ templi , quia reponendarum nemo artiſex inire rationem potuerit, „ redemtores nunciarunt „ . Et paulo poſt ſcribit , ipſum Flaecum ob id ſacrilegium luiſſe pœnas ; ait enim : „ Q. Fulvius Flaccus pon„ tiſex qui priore anno fuerat cenſor , hic fœda morte periit. Ex duo„ bus filiis, qui tum in Illyrio militabant, nunciatum eſt alterum de„ ceſſiſſe , alterum gravi , & periculoſo morbo ægrotum eſſe . Obruit „ animum ſimul luctus , metuſque , & mane ingreſſi cubiculum ſervi „ laqueo dependentem invenere . Erat opinio poſt cenſuram minus „ compotem fuiſſe ſui . Vulgo Junonis Laciniæ iram ob ſpoliatum „ templum alienaſſe mentem ferunt „ . Licet in Val. Max. mendoſe legatur templum iſtud Locris fuiſſe . Violavit & id Junonis templum Annibal, qui , ut Livius belli Pun. libro decimo tradit , cum ex Italia in Africam tranſire decreviſſet, multos Italici generis, quia in Africam ſequuturos abnuentes conceſſerant in Junonis Laciniæ delubrum inviolatum ad eam diem, in templo ipſo fœde interfecit , in quo templo, ait idem bel. Pun. Libro octavo, Annibal aram condidit dedicavitque cum ingenti rerum ab ſe geſtarum titulo Punicis Græciſque literis inſculpto. Plutarchus vero non aram , ſed arquum condidiſſe ait. Pompejus quoque junior , ut Appianus bel. civilium libro quinto prodit, templum hoc Junonis Laciniæ donariis refertum ad Antonium paraturus ſugam prædæ expoſuit . De hoc templo meminit Lycophron in Alexandra , ubi Menelaum & Achillem huc veniſſe ſcribit : Ait enim de Menelao loquens :

Venietque errans in Japygum exercitum
Et dona dicabit virgini prædatrici
Temeſium cratera , & ex pelle bovis agreſtis confectum clypeum
Et uxoris calceos faciles ad induendum :
Venietque ad Syrim , & Lacinii receſſus ,
In quibus juvenca hortum parabit deæ
Hoploſmiæ plantis ornatum .
Mulieribus vero erit lex incolis ſemper
Lugere novem cubitorum Æaci tertium ,
Et Doridis , flammam miſeræ pugnæ ,
Et neque auro pulcra ornare membra ,
Neque tenuiſſimo filo contexta induere pepla
Purpura variegata quando deæ dea
Terræ magnam Storthyngam donavit condere .

Su-

Super quibus verbis Iſacius ejus interpres ait: „ Temeſa civitas eſt Calabriæ optimum æs habens De qua inquit Homerus: In Temeſam pro „ ære duro, ſed ſplendens ſerrum. Hoploſmiæ Junonis epithetum, quæ „ in Elide civitate Peloponneſi honorabatur. In Lacinii locis mulieres „ accolæ ſedentes & nigras veſtes habentes plorabunt Achillem, quem „ novem cubitorum magnitudine ſuiſſe affirmat. Cujus rei gratia dea „ Thetis deæ Junoni gratificata dicabit magnum promontorium Storthyngum Crotonis, ut fabricet nemus ſeriatim beneque cultum, „ & ornatum plantis. In hoc templo ſacerdos brevi ſcuto ſuperſtans „ ſacrum ſaciebat, & victimam Junoni cædebat „. Per hæc loca Laurete urbs erat, a Laura Lacinii filia dicta, quam *Croto* duxit uxorem.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Lacinium*. Nunc vulgo *Capo delle Colonne*: ſive a columnis templi Junonis, ſive Scholæ Pythagoræ, quarum duæ etiamnum ibidem extant.

2. *Ogygiam*. Vide Diſſertat de Oenotro.

3. *Naum*. Nunc vulgo, *Capo della Nave*.

4. *Stortyngum*. Στίρθυς, ideſt *cuſpis haſtæ*.

5. *Lucus*. Nunc vulgo, *Foſſa del Lupo*.

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Lacinium Promontorium*. Servius ſuper illud Virgilii 3. *Sed diva Lacinia contra*, A rege conditore dictum putat, vel ſecundum quoſdam a Latrone Lacinio, quem illic Hercules occidit, & hoc loco expiato Junoni templum conſtituit.

(*b*) *Tres Syrenuſſæ*. Legunt codices Vaticani, *Syri Seranus*, *Tyri Seranus*, *Tyris Eranuſa*, *Tyris Eranus* corrupte, omnino videndum quomodo legendum.

(*c*) *Promontorium Naum olim. Storthyngum*. Unde hoc? Iſacius in Lycophrone? Error eſt credere Promontorium Naum aliud eſſe a Lacinio, cum in eodem ſit templum Junonis: recentiores Nau caput appellant a templo quod Græci Naon vocant: a Columnis item quæ ſuperfuerunt ex reliquiis hujus templi dixerunt *Columnarum Promontorium*.

CAPUT VI.

De Crotone vetuſtiſſima urbe, ejuſque fundatione. Nonnulla de Zeuſis Picturis.

AB hoc templo m. p. ſex eſt (1) (*a*) CROTO urbs vetuſtiſſima ac longe nobiliſſima amœniſſimo ac ſaluberrimo loco ſecus mare ſita. De ædificatione autem ejus varia eſt ſcriptorum opinio. Quidam enim a Lacinio Corcyræo eam conditam volunt. Ovidius vero & Straba a Micylo, " Herculis juſſu paulo poſt ipſius Herculis mortem ".

Pythagoras his vetuſtior, cui magis eſt adhibenda fides, ab Hercule. Ait itaque Ovid. Meth. libro xv.

Dives ab Oceano bobus Jove natus Hiberis
Littora felici tenuiſſe Lacinia curſu
Fertur, & armento teneras errante per herbas
Ipſe domum magni, nec inhoſpita tecta Crotonis
Intraſſe, & requie longum relevaſſe laborem:
Atque ita diſcedens, Ævo dixiſſe nepotum
Hic locus urbis erit, promiſſaque vera fuerunt.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Micylum, illius diis acceptiſſimus ævi,
Hunc ſuperincumbens preſſum gravitate ſoporis
Claviger alloquitur: Lapidoſas Æſaris undas
I pete diverſi, patrias age deſere ſedes.

Et mox de Micyli in Italiam profectione Crotoniſque ædificatione adjecit:

Navigat Ionium, Lacedæmoniumque Tarentum,
Præterit & Sybarim, Salentinumque Neæthum,
Thurinoſque ſinus, Meliſenque & Japygis arva,
Vixque pererratis quæ ſpectant littora terris,
Invenit Æſerei fatalia fluminis ora.
Nec procul hinc tumulum, ſub quo ſacrata Crotonis
Oſſa tegebat humus, juſſaque ibi mœnia terra
Condidit, & nomen tumulati traxit in urbem.

Secundum itaque Ovidium per hæc loca ante Crotonis ædificationem oppidum aliud erat, & ut conjici poteſt ab Auxoniis, aut ab Oenotriis conditum. Etſi quidam pro *Meleſen* mendoſe (2) *Temeſen* legant. Non quidem fugiebat Ovidium Temeſam in occidua Calabriæ plaga eſſe. Quippe qui non ſemel atque iterum, ſed ſæpe de ea, ut oſtendimus, meminit, ſed certe locum depravatum eſſe liquido conſtat, & Meleſen legendum eſt, quæ urbs etiamnum in hac ora non longe a Crotone extat, de qua mox. Aut certe Aretemque legendum eſt, qui fluvius non procul a Neætho defluit. Sed meo quidem judicio melius Meleſen legendum eſt "quod oppidum adhuc extat". Strabo quoque, ut ad rem redeam, libro ſexto inquit: *Croto a Lacinio decem & novem m. p. diſtat ab Achivis condita, Cum enim Achivi a Deo oraculum cepiſſent, ut Crotonem contenderent, Micylus ad conſiderandum locum acceſſit. Qui cum jam ædificatum cerneret Sybarim a vicino flumine cognomen habentem, hanc præſtantiorem eſſe judicavit. Ea propter reverſus ad oraculum denuo rogavit, nunquid hanc pro illa condere datum eſſet.* Cui Deus *has reddidit voces (erat enim gibbus)*

Terga brevis Miſcelle tuo de pectore mitte,
Cetera perquirens fruſtra, en venaris iniqua,
At rectum quodcunque datur tu laude probato.

Reverſus igitur Crotonem *conſtruxit* Archiæ *auxilio, qui* Syracuſas *condidit,*

dit, eum forte adnavigaſſet, quo tempore Syracuſanorum domicilia conſtituebat. Antea ſane Japyges Crotonem Ephoro teſte, incolebant. Dicitur etiam, quod cum Miſcellus & Archias ad Pythiam oraculum profecti eſſent, a Pythia interrogati utrum divitias an ſanitatem vellent, cum Miſcellus bonam valetudinem, Archias opulentiam velle reſpondiſſent, huic ut Syracuſas, illi ut Crotonem conderent, conceſſit. Itaque factum eſt, ut Crotoniatæ ſaluberrimam incolerent civitatem, validiſſimique fuerunt athletæ. In unius etiam Olympiadis ludis ſeptem viri, qui ſtudio ceteros ſuperarunt, Crotoniatæ fuere omnes. Iure itaque dici viſum eſt, qui Crotoniatarum poſtremus eſt, is aliorum Græcorum primus eſt. Vetus quoque proverbium alterum, Crotone ſalubrius, aſſerit. Quod inde ortum eſt, quia locus ipſe ad ſalubritatem & bonas valetudines propter athletarum multitudinem, plurimum conferat, & plurimos ad Olympia victores habuit. Ex his Strabonis verbis propalam eſt in hoc loco, ubi Croto condita eſt, oppidum aliud, ac circum etiam alia oppida fuiſſe a Japygibus habitata, oramque hanc Japygiam fuiſſe. Quippe cum alibi Strabo ipſe dixerit: „ Poſt Scylaceum Crotoniatarum fines ſunt, & Japygum terna pro„ montoria „. Ovidius in hoc Thurino ſinu, qui & Tarentinus dicitur, Japygis arva ſcribit. Hanc eandem oram Ovidius Salentinam vocatam oſtendit, quippe qui Neæthum flumen Salentinum appellat. Sed hac de re plura libro primo diximus. Nunc autem, quia tranſverſum unguem diſceſſiſſe videor, ad inſtitutum redeundum eſt. Pythagoras Crotonem ab Hercule, qui jam ante Trojanum excidium migravit e vita, conditam aſtruit. Qui, ut Jamblicus ait, Crotoniatis dicere erat ſolitus eorum urbem Herculem condidiſſe, quo tempore per Italiam boves agebat, cum enim a Lacinio injuria fuiſſet affectus, & Crotonem opem ferentem noctu per ignorantiam, quaſi eſſet hoſtis, interfeciſſet, pollicitus eſt poſtea circa ejus monumentum urbem illi cognominem ſe eſſe conditurum, ubi immortalitatem fuiſſet adeptus. Idcirco debere ipſos gratiam beneficii conſervare, quod Hercules ipſis patrius eſſet, cui templum auguſtum erectum erat. Ajebat etiam Pythagoras, dum Crotoniatarum urbs conderetur, promiſiſſe Apollinem duci conditionis ſe progeniem conceſſurum ſi in Italiam coloniam duxiſſet. Itaque liquet nempe Crotonem ſive ab Hercule, ſive poſt ejus mortem a Micylo Herculis juſſu ante excidium Trojanum fuiſſe conditam, licet quidam aliter ſentiant. De perenni autem loci huius ſalubritate cælique temperie Plinius etiam libro ſecundo infit: „ Crotone & Locris peſtilentia nunquam fuit, nec ter„ ræmotu ullo laboratum annotatum eſt. Ineſt enim natura occultum „ quippiam, quod ad felicitatem facit „. Polybius libro x. Crotonem clariſſimam urbem fuiſſe ſcribit. Cujus Remp. ut Laertius & Jamblicus ferunt, trecenti viri adminiſtrabant. Val. Max. vero libro octavo, mille hominum, ait enim: „ Enixo Crotoniatarum ſtudio „ a Pythagora petierant, ut Senatum eorum, qui mille hominum „ conſtabat, conſiliis ſuis uti pareretur, opulentiſſimaque civitas tam „ frequenter venerati ſunt poſt mortem, domum ejus Cereris ſacra„ rium fecerunt, quamque illa urbs vigult, & dea in hominis memoria,

 & ho-

„ & homo in deæ religione cultus eſt „. De Republica Crotoniatarum ſcripſit Ariſtoteles, ut tradit Athenæus. Non ſolum enim ora hæc a Cæcino primum, inde a Crotalo amni uſque ac Hyliam flumen Crotoniatarum ditioni ſubjecta erat, ſed non modica quoque occidentalis Calabriæ pars, nam Terina, ut oſtendi, Crotoniatarum erat. Hanc urbem decantaverunt etiam Theocritus & Dionyſius Apher poetæ. Ait enim ille Edilio quarto:

Laudoque Crotonem, pulcra Civitas,
Et orientale Lacinium, ubi quidem pugil
Ægon octuaginta ſolus comedit panes,
Illic & taurum a monte duxit capiens
Ungula, & dedit Amaryllidi,

Super quibus verbis ejus interpres ait: „ Excellebat Croto omnibus „ Italicis urbibus fortitudine, & ceteris omnibus, quæ ad felicitatem pertinent, unde proverbium tritum erat: Aliæ urbes ſi ad „ Crotonem conferentur vanæ nihilque ſunt „: Hic vero in libro de ſitu orbis inquit;

Mœnia cernuntur Metaponti, deinde Crotonque,
Quam pulcher gratam præterfluit Æſarus urbem,
Ulterius pergens hinc templa Lacinia cernes.
Amabile & delectabile oppidum bene coronati Crotonis
Habitati ſub Æſari gratioſi fluentis.

Super quibus verbis Euſtathius ejus interpres infit: „ Ideo hæc dicit „ Dionyſius, quia Crotoniatæ in certaminibus Græcis victores coronati fuerunt, & propterea honoribus & coronis patriam exornarunt. „ Æſarus autem dictus eſt ab Æſaro venatore, qui cum cervam inſectaretur in id flumen cecidit, unde & flumini Æſari nomen „ manſit „. Et Cicero lib. ſec. de inventione: „ Crotoniatæ quondam „ cum florerent omnibus copiis, & in Italia in primis beati numerarentur, templum Junonis, quod religioſiſſime colebant, egregiis „ picturis locupletare volebant. Itaque Eracleotem Zeuſim, qui tum „ longe ceteris pictoribus excellere exiſtimabatur, magno precio conductum adhibuerunt. Is & ceteras tabulas complures pinxit, „ quarum nonnulla pars uſque ad noſtram memoriam propter fani religionem remanſit. Et ut excellentem muliebris formæ „ pulcritudinem muta in ſe imago contineret, Helenæ ſe pingere ſimulacrum velle dixit. Quod Crotoniatæ eum muliebre in „ corpore pingendo plurimum aliis præſtare ſæpe accepiſſent, libenter audierunt. Putarunt enim eum ſiquo in genere plurimum poſſet, in eo magnopere elaboraſſet egregium ſibi opus illo in fano „ relicturum. Neque tamen eos illa opinio fefellit. Nam Zeuſis illico quæſivit ab eis quaſnam virgines formoſas haberent, illi autem ſtatim hominem in palæſtra, atque ei pueros oſtenderunt „ multos magna præditos dignitate (etenim quodam tempore Crotoniatæ multum omnibus corporum viribus & dignitate anteſteterunt, atque honeſtiſſimas in gymnico certamine victorias domum cum maxima laude retulerunt) cum puerorum igitur formas,

„ mas & corpora magno hic opere miraretur, horum, inquiunt „ illi, ſorores ſunt apud nos virgines. Quare qua ſint illæ digni- „ tate potes ex his ſuſpicari. Præbete igitur mihi quæſo, inquit, ex his „ virginibus formoſiſſimas dum pingo id, quod pollicitus ſum vobis, „ ut mutum in ſimulacrum animali exemplo veritas transferatur. Tum „ Crotoniatæ publico de conſilio virgines unum in locum conduxe- „ runt, & pictori quam vellet eligendi poteſtatem dederunt. Ille „ autem quinque delegit, quarum nomina multi poetæ memoriæ „ tradiderunt, quod ejus eſſent judicio probatæ, qui veriſſimum pul- „ critudinis habere iudicium debuiſſet „. Licet in Plinio libro xxxv. mendoſe legatur Zeuſim hanc tabulam in templo Junonis Laciniæ ponendam Agrigentinis feciſſe.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Croto*. Aliis *Croton*, *Crotus Crotona*, & *Crotonium*. De ejus fundatione Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 2. hæc ait: *Quadriennio integro poſt regnum Romanorum a Numa acceptum Myſcelus eam condidit anno tertio XVII. Olympiadis*. Verum hæc de reſtauratione intelligenda ſunt, cum longe ante conſtructa hæc civitas cenſeatur. Vide infra cap. X. In hoc agro extat & *Papanicium*, ſive *Papanicephorum*, & *Aprilianellum* vici. Vide *Flor. & Nola*.

2. *Temeſen*. Extabat circa hanc oram & alia *Temeſa*, ut ex tabulis Peutingerianis retulimus lib. 2. cap. 4. n. 5.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(*a*) *Croto a Lacinio 19. mil. paſſ. diſtat*. Error eſt credere, cum templum Junonis ſit in eodem Promontorio quod ex Livio diſtat ſex mil. paſſ. Vide Strabonem. Corruptum fortaſſe Strabonis codicem nactus eſt Barrius.

CAPUT VII.

Nonnulla de Bello Punico ad Crotonem pertinentia referuntur.

Livius belli Pun. libro tertio de nobilitate & potentia hujus urbis ita ſcribit: „ Recepta Petelia Pœnus ad Conſentiam copias „ traducit, quam minus pertinaciter defenſam intra paucos dies „ in deditionem accepit. Iiſdem ferme diebus & Brettiorum exerci- „ tus Crotonem Græcam urbem circumſidunt opulentam quondam „ armis viriſque, jam tum adeo multis magniſque cladibus afflictam, „ & omnis ætatis minus viginti millia civium ſupereſſent. Itaque urbe „ defenſoribus vacua facile potiti ſunt hoſtes, arx tantum retenta, „ in quam inter tumultum captæ urbis e media cæde quidam effuge- „ re „. Et libro quarto (*a*) „ Brettii fremebant, quia Rhegium ac „ Locros, quas urbes direpturos ſe deſtinaverant, intactas Pœni re- „ liquiſſent. Itaque per ſe ipſi conſcriptis armatiſque juventutis ſuæ

„ millibus xv. ad Crotonem oppugnandam pergunt ire, Græcam & „ ipſam urbem, & maritimam, plurimum acceſſurum opibus, ſi in ora „ maris portum ac urbem mœnibus validam tenuiſſent, credentes. „ Ea cura angebat, quod neque non acceſere ad auxilium Pœnos „ ſatis audebant, nequid non pro ſociis egiſſe viderentur, & ſi Pœ- „ nus rurſus magis arbiter pacis, quam adjutor belli fuiſſet, ne in „ libertatem Crotonis, ſicut ante Locrorum, fruſtra pugnaretur. „ Itaque optimum viſum eſt ad Annibalem mitti legatos, caverique „ ab eo, ut receptus Croto Brettiorum eſſet. Annibal cum præſen- „ tium eam conſultationem eſſe reſpondiſſet, & ad Annonem eos „ rejeciſſet, ab Annone nihil certi allatum. Neque enim diripi vole- „ bat nobilem atque opulentam urbem, & ſperabat, quam Brettii „ oppugnarent, nec juvare eam oppugnationem appareret, eo ma- „ turius ad ſe defecturos. Crotone nec conſilium unum inter popu- „ lares, nec voluntas erat. Unus velut morbs invaſerat omnes *italiæ* „ civitates, ut plebs ab optimatibus diſſentiret, ſenatus Romanis „ faveret, & plebs ad Pœnos rem traheret, eam diſſenſionem in urbe „ perfuga nuntiat Brettiis. Ariſtomachum eſſe principem plebis tra- „ dendæque auctorem urbis, & in vaſta urbe, lateque omnibus dejectis „ mœnibus partitas ſtationes, cuſtodiaſque Senatorum, ac plebis eſ- „ ſe, quacunque cuſtodiant homines plebis, ea patere aditum. Auctore „ ac duce perfuga Brettii corona cinxerunt urbem, acceptique a plebe „ primo impetu, locos omnes, præter arcem, cepere, arcem opti- „ mates tenebant, præparato jam ante ad talem caſum perfugio, eo- „ dem Ariſtomachus perfugit tanquam Pœnis, non Brettiis auctor urbis „ tradendæ fuiſſet. Urbs Croto habuit murum in circuitu patentem duo- „ decim millia paſſuum ante Pyrrhi adventum in Italiam. At poſt vaſti- „ tatem eo bello factam, vix pars dimidia habitabatur. Flumen, quod „ medio oppido fluxerat, extra frequentia tectis loca præterfluebat mu- „ ros, procul iis, quæ inhabitabantur. Et arx Crotonis una parte emi- „ nens mari, altera vergente in agrum, ſito tantum naturali quodam „ munita, poſtea & muro cincta, qua per adverſus rupes ab Diony- „ ſio Siciliæ tyranno per dolum fuerat capta. Eam tum arcem ſatis, „ ut videbatur, tutam Crotoniatarum optimates tenebant, circum- „ ſedente cum Brettiis eos etiam plebe ſua, poſtremo Brettii cum „ ſuis viribus inexpugnabilem viderent arcem, coacti neceſſitate An- „ nonis auxilium implorant his conditionibus ad deditionem com- „ pellere Crotoniatas conatus, ut Coloniam Brettiorum eo deduci, „ antiquamque frequentiam eorum recipere vaſtam ac deſertam bel- „ lis urbem paterentur. Omnium neminem præter Ariſtomachum „ movit, (*b*) morituros ſe affirmabant citius, quam (1) immixti „ Brettiis in alienos mores, ritus, leges, & mox linguam verte- „ rentur. Ariſtomachus unus quando nec ſuadendo ad deditionem „ ſatis valebat, nec ſicut urbem prodiderat, locum prodendæ arcis „ inveniebat, transfugit ad Annonem. Locrenſes brevi poſt legati „ cum permiſſu Annonis arcem intraſſent, perſuadent, ut traduci „ ſe in Locros paterentur, nec ultima experiri vellent. Jam hoc, ut „ ſibi liceret, impetraverant, & ab Annibale miſſis ad ipſum tum

„ lega-

„ legatis, ita Crotone exceſſum eſt, deducti Crotoniatæ ad mare „ naves conſcenderunt, Locros omnis multitudo abeunt." In Cro„ tonienſi agro„ (ait Livius lib. x. bell. Pun.) „ Cn. Servilius Con„ ſul cum Annibale acie conflixit, obſcura ejus pugna fama eſt. Nihil „ ultra rei in Italia ab Annibale geſtum" „. Armavit Croto quondam adverſus Locros Leonymo duce centum triginta millia hominum, ut in (2) Sagra diximus. Verum ait Strabo, Crotoniatæ ex clade, quam in Sagra fluvio habuerunt, tanta fuit occiſorum multitudo, ut non multo ulterius tempore perdurarint. Attamen Dionyſio tyranno fortiter reſtiterunt. Nam Dionyſius Siciliæ tyrannus, ait Trogus Pomp. libro xx. qui a Sicilia exercitum in Italiam trajecit, bellumque Græcis intulit, expugnata Locri Crotonienſes vix vires longo ocio ex prioris belli clade reſumentes aggreditur, qui fortius cum paucis, tanto exercitui ejus, quam antea cum tot millibus, Locrenſium paucitati reſtiterunt. Tantum virtutis paupertas adverſus inſolentes divitias habet. Tantoque inſperata interdum victoria certior eſt. Soli Crotoniatæ, ait Herodotus libro ſeptimo, Græciæ periclitanti, auxilium una navi tulere, cui præerat Phayius vir tris Pythonicus. Sunt enim Crotoniatæ genere Achæi. Crotoniatæ, ait Timæus, Athenæo libro duodecimo referente, ubi Sybaritas ejecerunt in luxum dilapſi ſunt, ut & dux ipſorum purpurea veſte indutus, aurea corona coronatus, necnon albis calceis calceatus urbem luſtraret. Quidam autem tradunt id eos egiſſe non ob delitias, ſed propter Democidem medicum Crotoniatam. Adamabant Crotoniatæ, ait Maximus Tyrius, oleaſtrum, Sybaritæ luxum.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Immixti Brettiis*. Vide Diſſertat. De Origine Brettiorum.

2. *Sagra* Vide lib. 3. cap. 13.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Brettii &c.* Erat enim hæc diſſentio inter omnes Italiæ Givitates.

(*b*) *Morituros ſe affirmabant priuſquam immixti Brettiis.* Idcirco Crotoniatæ jungi Brettiis nolebant, ne in alienos ritus, mores, Leges, & linguam irruerent, ac ſuos dediſcerent, ut ait Livius. Magni enim faciebant Græci ſuos ritus, ac omnes nationes barbaras appellabant: vel enixe hoc contenderunt, quia pars illa Brettiorum quæ ad Pœnos defecerat, tota erat e plebe. Nam Senatus Romanos ſequebatur.

CA-

CAPUT VIII.

De Numis Crotoniatarum, & quomodo in poteſtatem Romanorum devenerit Reſpublica Crotoniata.

IMprimebant (1) Crotoniatæ in numo Milonem juvenem Leonis tergum in Capite habentem perinde atque alterum Herculem, item palmam victoriarum illius notam : & ex poſtico clavam itidem Herculis, & diſcum, & columnam, quam ipſe in gymnaſio Pythagoræ laborantem ſuſtinuit inſcriptione Græca ΚΡΟΤΩΝΙΑΤΩΝ." Etiam ſignabant Milonem & ex altera parte clavam & arcum Herculis": aliquando ſignabant heroem, fortaſſe Crotonem pileatum, ſive Junonem, & ex altera facie Herculem ſtratum ſuper exuvias leonis ſeminudum cubantem, cubito humi fixo innixum, ac dextra" ſcyphum" ſive poculum" clavam & arcum" tenentem, & ſupra ipſum arcum cum pharetra, quandoque loco eorum clavam. Interdum ſignabant Herculem nudum ſtantem leonis exuvias a capite dependentem, & clavæ innixum, hac inſcriptione ΟΙΚΙΣΤΑ" quod *facientem habitare* ſignificat, quod Hercules hujus urbis conditor, aut condendæ auctor fuerit. Aliquando ſignabant Herculem pacifice ſedentem & ramum olivæ tenentem & ex altera parte tripodem cum corvo, qui Apollini eſt ſacratus. Signabant arcum & clavam" & a tergo minervam galeatam. Interim aquilam tenentem palmam, & ex altera parte tripodem. Quandoque effingebant Herculem & ex poſtico noctuam Minervæ alitem. Interdum ſignabant Apollinem, & ex altera facie Herculem infantem, in cunis cubantem duos angues manibus prementem atque oblidentem. Cenſendum eſt haud dubium Crotoniatas in ſuis numiſmatibus cunctos Herculis labores ſculpſiſſe. Interim effingebant Apollinem & ex poſtico tripodem. Croto, ut ait Eutropius libro ſecundo, a Romanis invaditur P. Sempronio & Appio Claudio conſulibus. *Cornelius Ruffinus conſ.* (ait Sex. Julius Frontinus Strateg. libro tertio) *cum aliquanto tempore Crotonem oppidum fruſtra obſediſſet, quod inexpugnabile faciebat aſſumta in præſidia Lucanorum manus, ſimulavit ſe cœpto deſiſtere : captivum deinde magno premio ſolicitatum miſit Crotonem (tanquam ex cuſtodia effugiſſet) qui perſuaſit diſceſſiſſe Romanos, id verum Crotonienſes arbitrati, dimiſere auxilia, deſtitutique propugnatoribus inopinati etiam invalidi capti ſunt.* Fuit Croto Colonia nobiliſſima Romanorum, ut Livius bel. Maced. libro quarto auctor eſt. Deduxerunt eam triumviri C. Octavius, L. Æmilius, C Lectorius. Crotoniatæ, ut ait Procopius de bello Gothico libro tertio, a Totila Gothorum rege obſeſſi, etſi ab hoſtibus premerentur, & rerum neceſſariarum penuria urgerentur, tandiu tamen in fide Imperii perſtitere, quandiu Juſtinianus Imperator tum Conſtantinopoli agens de hoc certior factus ipſis auxilium miſit.

THO-

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Imprimebant Crotoniatæ*. Vide Goltium de Numiſmatibus Magnæ Græciæ,

CAPUT IX.

De Pythagora Philoſopho Calabro ejuſque Patria.

FLoruit Crotone diu famoſiſſimum illud ampliſſimumque ſtudium philoſophiæ (1) PYTHAGORÆ primum, inde vero poſtea Pythagoreorum, a quibus Italicum philoſophiæ genus nuncupatum eſt, ut Laertius, & Aug. libro octavo de civitate Dei ſcribunt. Atque, ait Cicero Tuſc. primo, multa ſecula ſic viguit Pythagoreorum nomen, ut nulli alii docti viderentur. Et Tuſ. quarto ſcribit Romanos Pythagoreorum diſciplinam amplexos fuiſſe. Ait enim: *Quis eſt enim, qui putat, cum floreret in* Italia *Græcia potentiſſimis & maximis urbibus ea, quæ Magna dicta eſt, in hiſque primum ipſius Pythagoræ, deinde poſtea Pythagoreorum nomen eſſet, noſtrorum hominum ad eorum doctiſſimas voces aures clauſas fuiſſe?* Et in Lælio. *Apud me valet auctoritas eorum, qui in hac terra, fuerunt, Magnamque Græciam, quæ nunc quidem deleta eſt, tunc florebat, inſtitutis, & præceptis ſuis erudierunt*. Item Laertius. *Ad Pythagoram ex* Italicis *Picentes, Lucani, Meſapii, & Romani diſciplinæ ſtudiorum cauſa proficiſcentes cum eo perdurabant*. Et Conſtantinus Laſcaris Bizantius eo in libro, quem ad Alfonſum Aragonium Calabriæ principem de philoſophis Calabris ſcripſit, ſic ait: *Video per Calabros philoſophos Italiam, Siciliam, at partem Græciæ noſtræ illuſtratas fuiſſe*. Fuit nempe Pythagoras Italus ex Calabria Magna olim Græcia dicta. Ariſtoxenus enim, & Ariſtarchus, & Theopompus vetuſtiſſimi & graviſſimi auctores apud Theodoretum, & Laertius Pythagoram Italum fuiſſe teſtantur, ſed ideo Samum dictum, quia pater ejus Sami habitavit. Conſtantinus etiam Laſcaris dicit Timeſarchum patrem Pythagoræ Italum Græcum aurificem fuiſſe. Multi vero, ut Plutarchus fert in convivio, Pythagoram Locrenſem fuiſſe aſſerebant, atque etiam ejus tempeſtate hujuſce rei conſtans erat opinio. Divus autem Thomas Aquinus in primum Meth. Ariſt. Pythagoram Calabrum (2) ex Samo Calabriæ urbe fuiſſe aſtruit. Equidem Samum urbem in Calabria a Samiis conditam fuiſſe mirum videri non debet, cum, ut ſæpe dixi, pleraque loca in Calabria fuere iiſdem appellata nominibus, quibus & orientalis Græciæ loca, ut Temſa, Pandoſia, Miletus, Scyllæum, Locrus, Amphiſſa, Meliſſa, Thebæ, Thuria urbes, Acheron, Butrothus, Crathis, Sybaris amnes.

THO-

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Pythagoræ*. Ita dictus eſt PYTHAGORAS, quod non minus vera quam *Pythii* oraculum loqueretur. Πύθιος *Pythios* enim cognomen eſt Apollinis, & ἀγορεύω Latine *referre* ſonat. Ait quoque Cicero Tuſc. q. lib. 1: *Pythagoras magnam auctoritatem habuit divinationi*; & offic. 1. *Pythagoras etiam ipſe augur eſſe voluit*.

2. *Ex Samo Calabriæ*. Hæc ſunt verba D. Thomæ laudato loco poſt recenſitam aliam Philoſophorum ſectam qui Talctem ſecuti ſunt: *Alii Philoſophi fuerunt Italici in illa parte Italiæ quæ quondam Magna Græcia dicebatur, quæ nunc Apulia & Calabria dicitur, quorum philoſophorum princeps fuit Pythagoras natione Samius; ſic dictus a quadam Calabriæ civitate.* Porphyrius quoque in Vita Pyth. ait nonnullos *Metapontinum* crediдиſſe. Metapontum autem eſt etiam in Calabria juxta Lucaniam in ſinu Tarentino. Cum autem non ſecus ac de Homero quamplures civitates, ac nationes de Pythagoræ patria contendant, tot inter ambages id unum pro certo aſſerere audemus quod apud omnes compertum eſt, *Pythagoram* nempe Crotone Calabriæ urbe docuiſſe. Veroſimilius itaque Calabrum fuiſſe credendum eſt. Præſtat ſiquidem conjicere domi ſuæ docere maluiſſe quam alienæ.

CAPUT X.

Qua tempeſtate Pythagoras floruerit, & an Numa Pompilius ejus auditor fuerit.

QUo (1) autem tempore Pythagoras floruerit varia quoque eſt ſcriptorum opinio. Cicero enim & Livius ipſum longe poſt Numam fuiſſe ſcribunt, Epicarmus autem comicus vetuſtiſſimus, & Pythagoræ diſciplinæ particeps apud Plutarchum, Numam, qui anno tertio xvi. Olympiadis in regnum fuit conſtitutus, Pythagoræ philoſophi auditorem fuiſſe tradit. Id ipſum aſſeverat divus Hieronymus, qui adverſus Jovinianum ſcribens, ad Romamque apoſtrophans inquit: *Adhuc ſub regibus, & ſub Numa Pompilio facilius majores tui Pythagoræ continentiam, quam ſub conſulibus Epicuri luxuriam ſuſceperunt*: Id idem aſtruit Ovidius antiquitatis non neſcius. Qui libro tertio de Ponto ait:

Præmia nec Chiron ab Achille talia cœpit,
Pythagoræque ferunt non nocuiſſe Numam.

Et Faſt. libro tertio:

Primus oliviferis Romam deductus ab armis
Pompilius *menſes ſenſit abeſſe duos:*
Sive hoc a Samio *doctus, qui poſſe renaſci*
Nos putet.

Et

Et Meth. libro xv.

Deſtinat Imperio clarum prænuncia veri
Fama Numam, non ille, ſatis cognoſce, Sabinæ
Gentis habet ritus, animo majora capaci
Concipit, & quæ ſit rerum natura requirit:
Hujus amor curæ patria, curibuſque relictis
Fecit, ut Herculei penetraret ad hoſpitis urbem,
Grata quis Italicis auctor poſuiſſet in oris.
Mœnia quærenti ſic e ſenioribus unus
Retulit Indigetis, veteris non inſcius ævi.

Et poſt pauca enumeratis aliquot quæ Numa a Pythagora didicit, ſubdit:

Talibus atque aliis inſtructo pectore dictis
In patriam remeaſſe ferunt, ultroque petitum
Accepiſſe Numam populi Latialis habenas,
Conjuge qui felix Nympha, ducibuſque Camenis
Sacrificos docuit ritus, gentemque feroci
Aſſuetam bello pacis traduxit ad artes.

Plutarchus multis rationibus & conjecturis Numam Pythagoræ philoſophi alumnum fuiſſe aſſeverat, & ob ſapientiam & eruditionem Pythagoricam, quam habuit Numa, & faſtum exteriorem, & cultum eodem Pythagoræ inſtituto Numam ſumſiſſe: Item taciturnitatem, & myſterium, & quæ de deorum ſimulacris inſtituit, ſacraque, ritum, & ſanctimoniam a Pythagora ſumſit, & uni filiorum ſuorum Numa Mamercum nomen indidit propter Pythagoræ filium appellatum Mamercum, & ab hoc Æmiliorum familiam nominatam fuiſſe ferunt. Jamvero Caſſius Hemina " vetuſtiſſimus auctor & C. Piſo & Cicero, aut Cato Cenſorius, & Valerius Antias Romani ſcriptores " apud Plinium lib. xiii in arca Numæ ſeptem libros de jure pontificio, & totidem Græcos de diſciplina ſapientiæ inventos fuiſſe ferunt. In quibus nulla ſcripta erant, niſi philoſophiæ Pythagoricæ, & a Q. Petillio prætore combuſtos, quia philoſophiæ ſcripta erant. Quæ ait Plinius, & Livius libro xl & Val Max. libro primo ad ſolvendam religionem, utique de pluralitate deorum, videbantur. " Nam Pythagoras unum Deum, non plures eſſe dicebat " · Quamquam enim " in urbe & in Latio, & multis locis " Latinarum, ac Græcarum literarum ſtudia (in Sabinis quidem literarum ſtudia tum nulla erant) ut in libris pro lingua Latina oſtendi, ut temporibus illis, eſſent, nuſquam tamen legitur in eo Numæ tempore quenquam præſtantiſſimum philoſophum floruiſſe, a quo ille philoſophiæ præcepta didicerit. Qui, ait Livius libro primo, conſultiſſimus vir fuit, ut illa quiſquam ætate poterat, omnis divini atque humani juris. Et Ovid. Meth. lib. xxv. de eo ait:

Mente deos adiit, & quæ natura negabat
Uſibus humanis, oculis ea pectoris hauſit.

Et ſi Livius fieri nequaquam potuiſſe dicat Numam e Sabinis per tot

 diſ-

diſſonas linguas (erant enim tum in Italia, ut in libris pro lingua Latina oſtendi, tot linguæ quot regiones) Crotonem penetrare : quaſi Pythagoras, & Plato , & alii non in Ægyptum penetrarint . Imo vero perfacile fuit Numæ adire Crotonem . Nam cum in Latio Græcarum literarum ſtudia tum multis locis eſſent, potuit Græcam linguam ediſcere, atque ejus commercio ſe in Calabriam recipere : præſertim quod plerique Campanorum , Picentum , Lucanorum , & Meſapiorum Græcæ linguæ, navabant operam, & Romani nonnulli , ut oſtendi , ſe ad Pythagoram contulere." Auguſtinus etiam lib. vii. de Civitate Dei ex Varone libros Numæ combuſtos ait propter ſacrorum cauſas . Cicero autem Pythagoram Numæ temporibus minime fuiſſe dicit, ſive quia auctores de Pythagoræ ætate inter ſe diſcrepantes reperiens , eum ſequutus eſt quem maluerit, uti quo anno ab urbe condita Livius fabulas docuerit, controverſiamque inter auctores ſcribit ipſe in Bruto. Nec non de genere mortis Coriolani, auctores diſſentire ſcribit libro eodem ; cum Livii & Coriolani Romanorum hominum ætas recentior Latinis ſcriptoribus fuerit, quam Pythagoræ Græci hominis, de quo Græci ſcripſere . Et Livius bell. Maced. lib. vii. de morte Marcelli auctores diſſidere ſcribit: ſive quia ipſe Cicero fateri nolit Numam hominem Sabinum, Regem Romanum a Pythagora Græco homine diſciplinis eruditum fuiſſe, quemadmodum Tuſc. iv. ut oſtendi , fatetur quidem Romanos multa ſumſiſſe a Pythagoreis ; ſed quænam ea ſint, ne ab illis ſumta viderentur , ſe reticere faſſus eſt".

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Quo autem tempore &c.* Hæc de Pythagoræ Chronologia refert Dionyſius Halicarnaſſeus Rom. antiq. lib. 2. *Multi ſcripſerunt Numam Pythagoræ diſcipulum fuiſſe, & quo tempore a Romanis Rex deſignatus fuit Crotone fuiſſe, & ibi Philoſophiæ operam dediſſe. Sed tempus ætatis* Pythagoræ *cum his rationibus pugnat , non enim paucis annis, ſed quatuor integris ætatibus* Pythagoras *ipſo Numa poſterior fuit , ut ex publicis hiſtoriis accepimus. Iſte enim circiter mediam decimam ſextam Olympiadem Romanorum regnum eſt adeptus;* Pythagoras *vero poſt quinquageſimam Olympiadem in* Italia *habitavit. Sed aliud iſto validius argumentum afferre poſſum, ut demonſtrem temporum ſupputationem non convenire cum hiſtoriis de hoc viro ſcriptis: quia quo tempore Numa ad regnum a Romanis vocatus eſt, nondum erat urbs Croto. Quadriennio enim integro poſt regnum Romanorum a Numa acceptum Myſcelus eam condidit anno tertio decimæ ſeptimæ Olympiadis. Fieri igitur non poteſt , ut Numa cum* Pythagora *Samio qui quatuor poſt ætatibus floruerit , philoſophiæ operam dederit , atque manſerit Crotone (quæ nondum erat condita) cum Romani ipſum ad regnum vocarunt . Sed videntur qui vitam ipſius ſcripſerunt (ſi modo ſuam cuique ſententiam aperire liceat) pro confeſſis hæc duo accepiſſe ,* Pythagoræ *habitationem in* Italia *, & Numæ ſapientiam ; omnes enim uno ore fatentur virum illum ſapientem fuiſſe, hæc-*

hæcque conjunxiſſe, & feciſſe Numam Pythagoræ diſcipulum: non inquirentes ulterius in eorum vitas, an uterque iiſdem temporibus floruerit, id quod ego jam feci. Verum hæc facili negotio conciliari poſſunt, ſi, ut ſupra diximus, Myſcelus Crotonem non ædificaſſe, ſed reſtauraſſe putetur, quemadmodum de tot aliis civitatibus ad ambages tollendas eruditi conjiciunt. Sed & Pauſanias in Phocicis Glaucum athletam Crotoniatam commemorat, qui vicit Olympiade XVIII. Croton igitur tunc temporis jam extabat. Vide infra cap. ſeq.

CAPUT XI.

De præceptis, inſtitutiſque Pythagoræ. Nonnullæ ejuſdem ſententiæ referuntur.

(1) PYthagoras, ait Laertius, primus amicorum omnia communia dixit, amicitiamque æqualitatem. Ejus diſcipuli facultates omnes in unum deponebant, communeſque faciebant. Quinquennium item totum ſilebant, ſolum quæ dicerentur, audientes, ac donec probarentur nunquam Pythagoram videntes. Hinc jam ad domum ipſius aſpectumque admittebantur, unde adagium ortum erat, ait Suidas, *Taciturnior Pythagoreis*. Sed de ſilentio Pythagoræ, & de recipiendis inſtituendiſque diſcipulis plura Gellius libro primo. " Habuit Pythagoras, ajunt Laertius & Suidas, amplius ſexcentos auditores, qui noctu ad ipſum audiendum confluebant". Fertur diſcipulos admonere ſolitus, ut iſta quotidie, cum domum ingrederentur, dicerent: (*a*) Ubinam excidi? Quid feci? Quid ex his, quæ facere debui, omiſi? Item mala operatus, dole: bona, lætare. Imperare aſſueſce his, ventri primum, ſomno, luxuriæque, & iræ. Super januam Academiæ lapidem habebat propria manu inſcriptum: QUI NESCIT ID, QUOD EUM SCIRE OPORTET, BRUTUS EST INTER BRUTA: QUI NON SCIT PLUSQUAM SIBI OPUS EST, HOMO EST INTER BRUTA: QUI SCIT OMNE, QUOD SCIRI POTEST, DEUS EST INTER HOMINES. Hunc lapidem M. Aurelius Imperator habebat. Monuit ſenatum Crotoniatam, ut Muſarum templum extruerent, quo præſentem concordiam conſervarent. Earum enim chorus (2) conſonantiam, concentum, rhythmum, ceteraque, quæ concordiam efficiunt, complectitur, verſaturque circa pulcherrimas contemplationes. Quod templum Crotoniatæ fecerunt, & pellices, quas habere gentile ipſis erat, dimiſerunt, rogaruntque, ut ſeparatim & ad filios ſuos in Pytheo, & ad uxores in Junonis templo verba faceret. Siquidem Crotonienſibus, ut ait Trogus Pompejus libro vigeſimo, poſt adverſam ad Sagram pugnam nulla virtutis exercitatio, nulla armorum cura fuit. Oderant enim, quæ infeliciter ſumſerant, mutaſſentque vitam luxuria, ni Pythagoras philoſophus fuiſſet, qui eos in luxuriam lapſos auctoritate ſua ad uſum frugalitatis revocaret. Laudabat quotidie virtutem, & vitia luxuriæ contemnebat, caſuſque civitatum hac peſte perditarum enumerabat.

 Tan-

Tantumque ſtudium ad frugalitatem multitudinis provocavit, ut aliquos ex his luxuriatos in optimam frugem converſos fuiſſe incredibile videretur. Matronarum quoque ſeparatam a viris doctrinam, & puerorum a parentibus frequenter habuit. Docebat nunc has pudicitiam & obſequia in viros, nunc illos modeſtiam & literarum ſtudium. Inter hæc velut genitricem virtutum frugalitatem omnibus ingerebat. Conſequutuſque aſſiduitate diſputationum erat, ut matronæ auratas veſtes, ceteraque dignitatis ſuæ ornamenta velut inſtrumenta luxuriæ deponerent, eaque omnia delata in Junonis ædem ipſi deæ conſecrarent, præferenſque vera ornamenta matronarum pudicitiam non veſtes eſſe, juventute quoque quantum profligatum ſit, victi feminarum contumaces animi manifeſtant. Interrogatus quod Deo ſimile facerent homines? reſpondit, Cum veritatem exercent. Item interrogatus, ait Stobæus in libro de patria, quomodo oporteat ſe gerere erga patriam ingratam? Ut erga matrem, reſpondit. Dixit quoque, *eodem Stobæo* in libro de rep. referente, primum luxuriam civitates *ingredi*, *deinde* ſaturitatem, poſtea contumeliam, poſtremo exitium. Cum juvenibus quibuſdam, ut ait divus Baſilius in libro de inſtituenda ratione ſtudiorum, vino, ſertis, ſaltuque per civitatem laſcivientibus Pythagoras obviaret, dixiſſe dicitur ei, qui modos tibia faciebat, ut mutata harmonia Doricum perſonaret. Quod ubi factum eſt, baccantes illos adeo reſipuiſſe ferunt, ut ſerta abjicerent, & rubore vultus verecundiam confeſſi domum abirent. Cicero in libro de ſenectute Pythagoram principem philoſophorum vocat. Et rurſus ait: „ Vetat Pythagoras injuſſu Imperatoris, ideſt dei, de præſidio & ſtatione vitæ decedere „. Et rurſus: „ Audiebam Pythagoram Pythagoreoſque incolas pene noſtros, qui eſſent Italici generis philoſophi quondam nominati, nunquam dubitaſſe, quin ex univerſa mente divina delibatos animos haberemus „. Pythagoras, ut ait *Laertius*, *primus* philoſophiam, ſeque philoſophum appellaſſe: quod ipſum Cicero *aſ*ſeverans ita Tuſ. libro quarto refert: „ Pythagoram, ut ſcribit auditor Platonis Ponticus Heraclides, vir doctus in primis, Phliuntem ferunt veniſſe, cumque Leonte principe Phliaſiorum docte & copioſe diſſeruiſſet quædam, cujus ingenium & eloquentiam cum admiratus eſſet Leon, quæſiviſſe ex qua maxime arte confideret, at illum artem quidem ſe ſcire nullam, ſed eſſe philoſophum, admiratum Leontem novitate nominis quæſiviſſe, quinam eſſent philoſophi & quid inter eos & reliquos intereſſet? Pythagoram autem ſimilem ſibi videri vitam hominum, & mercatum eum, qui haberetur *ma*ximo ludorum apparatu totius Græciæ celebritate. Nam ut illic alii corporibus exercitatis gloriam & nobilitatem coronæ peterent, alii emendi aut vendendi quæſtu & lucro ducerentur, eſſe autem quoddam genus hominum, idque vel maxime ingenuum, qui nec plauſum, nec lucrum quærerent, ſed viſendi cauſa venirent, ſtudioſeque perſpicerent quid ageretur, & quomodo. Ita nos quaſi in mercatum quadam celebritate ex urbe aliqua, ſic in hanc vitam ex alia vita & natura profectos: alios gloriæ ſervire, alios pecuniæ, raros eſſe quoſdam, qui ceteris omnibus pro nihilo habitis rerum

„ na-

„ naturam ſtudioſe intuerentur, hos ſe appellare ſapientiæ ſtudioſos, ideſt enim philoſophos; & ut illic liberaliſſimum eſſet ſpectare, nihil ſibi acquirentes, ſic in vita longa omnibus ſtudiis contemplationem rerum cognitionemque præſtare. Nec vero Pythagoras nominis ſolum inventor, ſed rerum etiam ipſarum amplificator fuit. Qui cum poſt hunc Philiaſium ſermonem in Italiam veniſſet, exornavit eam Græciam, quæ Magna dicta eſt, & privatim & publice præſtantiſſimis inſtitutis, & artibus. Pythagoricis, (ait idem libro primo de divin.) interdictum putatur (*b*) ne faba veſcerentur, quod habeat inflationem magnam is cibus, tranquillitati mentis quærenti vera contrarius „. Et libro ſecundo. „ (3) Faba quidem Pythagorei utique abſtinere, quaſi vero eo cibo mens, non venter inflatur „. " Erat Pythagoricorum cibus, ait Athenæus libro ſecundo panis cum melle ". Utebatur Pythagoras, ut Nicolaus Alexandrinus ait, contra omnia, quæ in ſtomacho dolent, antidoto, quo multos ab hoc vitio liberavit, & illud expertum dilectis communicavit. Recipe iiidos drach. xviii. & ſcrup. duos, gentianæ drach. v. zingiberi drach. iiii. & ſemis, melanopiperis drach. iiii. mellis quod ſufficit. Datur in modum nucis, febrientibus cum tepida. Scripſit Pythagoras, ut Laertius tradit, tria volumina, de Inſtructione, de Civilitate, & de Natura. Moritur, ait idem, in domo Milonis, in qua cum ſociis confederat, quam quidam ex his, quos ille admittere noluerat, per invidiam incendit. Ei Romani ſtatuam erexerunt, ut Plutarchus ſcribit in Numa, qui ſic ait: „ Romanis aliquando reddito oraculo de illius erigenda apud ſe ſtatua, qui prudentiſſimus Græcorum & fortiſſimus extitiſſet, duas in foro æneas imagines ſtatuiſſe, Alcibiadis alteram, alteram vero Pythagoræ „. Et Plinius libro xxxiiii. „ Romani ſtatuam Pythagoræ in cornibus comitii poſitam dicarunt, Apollinis Pythii juſſu, ſtetitque donec Sylla dictator ibi curiam fecit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

(1) *Pythagoras.* Præter fragmenta inſtitutaque hujus Philoſophi a Barrio adducta, ſunt & alia in vetuſtis ſcriptoribus quos videre poteris. apud Thomam Stanlejum hiſtor. Philoſoph. lib. 2. Collegimus quoque nos ex genuinis ſcriptoribus nonnulla ab aliis prætérita ſpicilegia, quæ hic ſubnectimus.

Conſtantinus Laſcaris aurea Carmina Pythagoræ adſcripta ex Græco in Latinum ſermonem tranſtulit: tametſi nonnulli Philolao adſcribant. Vide Geſner. in Biblioth. Sunt autem quæ ſequuntur:

Immortales primum Deos lege ut diſpoſiti ſunt
Cole, & venerare jusjurandum, deinde heroes illuſtreis,
Et terrenos venerare dæmones legitime ſacrificans,
Et parentes honora, & proxime cognatos.
Sed ex aliis virtute fac amicum, qui optimus ſit.
Benignis autem parere ſermonibus, operibuſque utilibus.

Ne-

Neque odio habe amicum tuum peccati cauſa parvi
Quoad poſſis: poſſe enim prope neceſſitatem habitat .
Hæc quidem ſic ſcito , ſed dominari aſſueſce hiſce,
Ventri primum , & ſomno , luxuriæque ,
Et iræ ; facies autem rem turpem nunquam ; neque cum alio
Neque ſeparatim , omnium autem maxime pudeat tui ipſius ;
Tum juſtitia exerce opereque verboque .
Ne ſtulte teipſum habere in re ulla aſſueſce ;
Sed ſcito moriendum eſſe fato omnibus .
Pecunias autem aliquando poſſidere ama , aliquando perdere :
Quotquot divinis fortunis mortales dolores habeant ,
Horum quamcumque partem habeas , æquo animo fer , neque ægre feras .
Curare autem decet quoad poſſis , ſic autem conſidera ;
Non valde bonis iſtorum multum fortuna præbet .
Multi autem hominibus ſermones malique & boni
Accidunt , quibus neque obſtupeſce , neque ſane permittas
Implicari teipſum : mendacium autem ſi quod dicatur
Æquo animo feras , quod autem tibi dicam omni in re perficiatur .
Nullus neque verbo te decipiat , neque re :
Fac neque dic quod tibi non melius eſt .
Conſule autem ante opus ne ſtulta ſint :
Timidi facereque, dicereque ſtulta proprium viri ;
Sed ea perfice , quæ te non poſtea dolore afficiant :
Fac nihil eorum , quæ non ſcis , ſed docere
Quæcumque neceſſe eſt , & delectabiliſſimam vitam ſic peragere.
Neque ſanitatis circa opus negligentiam habere oportet .
Sed potuſque menſuram , & cibi exercitiorumque
Fac , menſuram autem dico eam , quæ te dolore non afficiat .
Aſſueſce autem vivendi modum habere primum firmum ;
Et cave ea facere quæ invidiam habent .
Ne expende præter tempus , tamquam bonorum neſcius,
Neque illiberalis ſis : menſura omnibus in rebus optima .
Fac autem ea quæ te non lædant, conſidera autem ante opus .
Neque ſomnum mollibus in oculis ſuſcipe
Antequam diurnorum operum ter unumquodque percurras :
Quo tranſgreſſus ſum ? Quid feci? Quid mihi decens non perfectum eſt ?
Incipiens a primo percurrere & quæ poſtea
Mala quidem operatus , dole; bona vero, lætare .
Hæc labora , hæc meditare , hæc oportet capere te .
Hæc te divinæ virtutis ad veſtigia ponent .
Ne per noſtræ animæ dantem quaternionem

Fon-

Fontem perennis naturæ, ſed vade ad opus
Deos precatus, ut perficiant: his autem impetratis
Cognoſces immortaliumque deorum, mortaliumque hominum
Conſiſtentiam, ut ſingula prætereunt, utque tenentur.
Cognoſces autem, quatenus fas eſt, naturam in omni ſimilem,
Ut neque inſperanda ſperes, neque te quid lateat.
Cognoſces autem homines ſpontanea detrimenta habenteis:
Miſeri, qui bona, prope cum ſint, non vident,
Neque accipiunt: ſolutionem autem malorum pauci norunt.
Talis fortuna mortalium lædit menteis: hi ſed cylindris
Ex aliis in alia feruntur, infinita nocumenta habenteis
Moleſta enim comes lis nocens latet
Inſita, quam non oportet adducere, ſed cedendo fugere.
Juppiter pater, vel a multis malis quieſcat omnis,
Vel omnibus oſtendas quanam ſorte utantur.
Sed tu confide, quoniam divinum genus eſt mortalibus
Quibus ſacra afferens natura oſtendit ſingula.
Quorum ſi quid tibi cura eſt, vinces, quæ te jubet
Medicando: animam autem laboribus iſtis liberabis.
Sed abſtine cibis quos diximus, in quæ purgationibus,
In quæ liberatione animi dijudica, & conſidera ſingula,
Aurigam judicium conſtituens deſuper optimum.
Cum autem relicto corpore, ad ætera liberum iveris,
Eris immortalis deus, incorruptibilis, non amplius mortalis.

Dicere etiam ſolitus erat Pythagoras: *Ignem gladio ne fodito*, ideſt, Potentium iram ne commoveas. *Hirundines pellito*, ideſt, ingratos ac verboſos. *Noli guſtare ea, quorum cauda eſt nigra*, ideſt voluptates, quæ blandæ veniunt, ſed amaræ fugiunt: & his ſimilia; Vid. Manut. in Adagiis; & Plutarch. de liber. educandis. Eo auctoritatis ac ſapientiæ devenit, ut in proverbium abiret: Αὐτὸς ἔφα, *Ipſe dixit*. Vide *Gell.* & *Athen.* Immortalitatem animarum, ut ait Cic. Tuſc. q. lib. 5. maxime confirmavit celebri illa *metempſychoſi*, ideſt animarum de uno corpore in aliud tranſmigratione. Ait enim Ovidius ſub Pythagoræ nomine Metamorph. 15.

Morte carent animæ, ſemper priore relicta
Sede, novis domibus vivunt habitantque receptæ;
Ipſe ego, nam memini, Trojani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram.

Et alibi:

..... inque ferinas
Poſſumus ire domos, pecudumque in corpora condi.

Dicebat, poſtmodum Euphorbum tranſiſſe in Homerum, poſtea in pavonem, deinde in Pythagoram. Hunc poſtremo dicunt renatum in Ennium Poetam. Hinc Perſ. ſat. VI. v. 11.

Cor jubet hoc Enni poſtquam deſtertuit eſſe
Mæonides quintus pavone ex Pythagoreo.

Hæc docuit Pythagoras non modo ad animarum immortalitatem aſtruendam, verum & ad vitia hominum coercenda; ne ſi brutis ſimiles eſſent, ad bruta tranſirent, ut apud Homerum Ulyſſis ſocii a Circe in porcos mutati ſunt, quod ſordibus ac libidini dediti eſſent; & apud Ovidium & Apulejum in Metamorph. varia

ria adducuntur exempla. Idipſum fert Athenæus lib. 15. *Diſſere nobis de eo quod propoſitum eſt, ne quod eſt apud divinum Platonem libro de Animo, te vita defunctum, quemadmodum eos qui gulæ dediti fuerunt, compotationum ſtudioſi, intemperantes, & in alios contumelioſi ac injuſti, aut in aſinorum genus tranſiſſe, aut alicujus feræ ſpeciem induiſſe nos intelligamus.*

Fuit & Pythagoras Moſaicis ſcriptis in Ægypto ſuffultus, ut ait S. Juſtinus Martyr ſerm. ad Gent. exhort. atque unum Deum aſſeruit: *Pythagoræ de uno Deo ſententiam audite banc: Deus unus eſt, non ut quidam ſuſpicantur extra opus a ſe ornatum ac diſpoſitum, ſed in ſeipſo totus in orbe toto, inſpectans quæ gignuntur omnia, cum ſit temperamentum cunctorum temporum, opifex potentiarum, operumque ſuorum, omnium principium, unum luminare in cælo, pater omnium, univerſorum mens, & animatio, circulorum motus omnium. Ita Pythagoras.* Et lib. de Monarchia_: *Cum eo* (Orpheo) *ſentit & Pythagoras dum ſcribit:*

Si quis dicet Deus ſum præter unum, is debet
Mundum hunc parem condere, &, dicere, hic
meus eſt:
Nec ſolum condere & dicere meus eſt, ſed habitare
Ipſe in eo quem fecerit: hic autem ab hoc factus eſt.

Hæc Pythagorica de una Divinitate ſententia ex Livio quoque evincitur. Ait namque lib. xl. ad annum Urbis DLXIX. *In agro L. Petillii ſcribæ ſub Janiculo dum cultores agri altius moliuntur terram duæ lapideæ arcæ octonos ferme pedes longæ, quaternos latæ inventæ ſunt operculis plumbo devinctis, literis Latinis Græciſque utraque arca inſcripta erat: in altera Numam Pompilium Pomponis filium regem Rom anorum ſepultum eſſe: in altera libros Numæ Pompilii ineſſe. Eas arcas cum ex amicorum ſententia dominus aperuiſſet, quæ titulum ſepulti regis habuerat, inanis inventa, ſine ullo veſtigio corporis humani, aut ullius rei, per tabem tot annorum oſſibus abſumtis, in altera duo faſces candelis involuti ſeptenos habuere libros, non integra modo, ſed recentiſſima ſpecie. Septem libri de jure* Pontificio *erant; ſeptem Greci de diſciplina ſapientie, quæ illius ætatis eſſe potuit. Adjicit Antias Valerius Pythagoricos fuiſſe, vulgatæ opinioni, qua creditur Pythagoræ auditorem fuiſſe Numam; mendacio probabili accommodata fide.* Et Paulo poſt: *Lectis rerum ſummis, cum animadvertiſſet pleraque diſſolvendarum religionum eſſe, L. Petillio dixit ſeſe eos libros in ignem conjecturum eſſe.* Hi demum, ut Livius ſubdit, in Comitio igne a victimariis facto in conſpectu populi cremati ſunt. Nec alia de cauſa conjici poteſt, niſi quia populus ſuperſtitionibus deditus plures colebat deos, quos Pythagoras, unum aſſerendo, deſtruebat. Idipſum refert Valerius Maximus lib. 1. cap. 1. *Noluerunt enim priſci viri quidquam in hac civitate aſſervari, quo animi hominum a deorum cultu avocarentur.*

Hanc doctrinam hauſit fortaſſe Pythagoras a Jeremia quem in Ægypto, & ab Ezechiele quem in Chaldæa vidit, ut teſtantur S. Auguſtinus lib. 2. de Doctr. Chriſt. & Clemens Alexandrinus, quinimo & circumciſus creditur, ut facilis ei ad Hebræos pateret acceſſus. Mirificam quoque illam Pythagoræ τετρακτὺν, ipſum eſſe ſuſpicantur Dei Nomen ineffabile τετραγράμματον יהוה *Jeova*;

va; atque ejus notitiam a Daniele jam ſene Pythagoram cum in Babylone degeret, accepiſſe: quinimo Pythagoricum illud, *Non tranſeundum illac ubi aſinus procubuerit*, ex hiſtoria Balaam & Aſinæ prodiiſſe conjicit Huetius demonſtr. Euang. prop. IV.

Scripſit Pythagoras de rubro mari, ut ait Athenæus lib. 4. celeberrimamque illam demonſtrationem de triangulis rectangulis invenit, ob quam centum boves ſacrificavit, quamque Euclides fert Prop. 47. lib. 1. Ait namque Athenæus lib. x. *Appollodorus arithmeticus auctor eſt Hecatombem illum ſacrificaſſe quod inveniſſet in triangulo rectis angulis conſtante, lineam quæ recto angulo ſubtenditur tantum valere quantum aliæ eundem angulum continentes.*

Cum famoſus Pythagoras deſcriptionem linearum celebrem
Repperit, ob quam nobili ſacrificio boves immolavit.

Alii Pythagoram Jovi ſacrificaſſe dicunt quod literam Y invenerit, ſicque legunt:

Ἡνίκα Πυθαγόρας τὸ περικλυτὲς εὕρατο γράμμα,
Κεῖν' ἐφ' ὅτῳ κλεινὴν ἤγαγε βουθυσίην,

Quæ carmina ita interpretatur Bentinus in Antolog.

Pythagoras quondam Diis fecit nobile ſacrum,
Inventa eſt illi Littera quod celebris:

Fuit & Pythagoras pauciſſimi potus frugalemque ſibi adeo rationem victus indixit, ut ſæpius ſolo melle contentus fuerit, teſte eodem Athenæo. Motum ſyderis Veneris appellati primus detexit, ait enim Plinius lib. II. cap. VIII. *Quam naturam ejus Pythagoras Samius primus deprehendit Olympiade circiter* XLII. Ex quo intelligimus Numæ Pompilii temporibus floruiſſe, ut idem fert lib. 13. cap. 13. Et cap. XXI. *Pythagoras vir ſagacis animi a terra ad Lunam CXXV. millia ſtadiorum eſſe collegit. Ab ea uſque ad* Solem *duplum; inde ad duodecim ſigna triplicatum*. Sub Semneferteo rege Pythagoras in Ægypto fuit; ait namque idem Plinius lib. XXXVI. cap. IX. Is *autem obeliſcus, quem divus Auguſtus in circo magno conſtituit, exciſus a rege Semneferteo, quo regnante* Pythagoras *in Ægypto fuit, centum viginti quinque pedum eſt & dodrantis præter baſim ejuſdem lapidis*.

De Litera Pythagorica vide opuſc. XI. ex iis quæ Virgilio adſcribuntur; habetur namque.

Littera Pythagoræ diſcrimine ſecta bicorni
Humanæ vitæ ſpeciem præferre videtur &c.

Pythagoras quippe ut homines ad virtutem alliceret, atque a vitiis abſterreret, docuit virtutem ſemitam videri quidem primum difficilem, ſed incredibilem animi quietem ac jucunditatem parere; contra vero vitium latam quidem viam eſſe, ſed ad perditionem impellere: Et quo id rudibus oculis præmonſtraret literam Y objecit. Baſim hujus literæ initium actaque infantiæ noſtræ ſignificare aſſerebat: ubi vero ad bivium, hoc eſt ad mali bonique cognitionem deveniremus, declinato vitiorum ſiniſtro, dextrum cornu, hoc eſt virtutem totis viribus arripiendam nobis eſſe propoſuit. S. Hieronymus epiſt. ad Lætam de inſtitut. filiæ hæc infit: *Donec parvulus ad annos ſapientiæ veniat, & Pythagoræ litera Y eum perducat ad bivium, tam bona ejus quam mala parentibus imputantur*. Nec Virgilium latuit, qui Æneæ ſub rami aurei ſymbolo virtutem ca-

peſſendam inculcavit. Vide *Aſcenſ. Perſ. ſat.* 3. *Auſon. alioſque*. Nec abs re putavimus de hac litera obiter adnotare ſequioris ævi Græcos illa uſos eſſe ad *Filium* exprimendum: ſicut enim Π *Patrem*, ſic Υ *Filium*, & A *Spiritum Sanctum* ſolis primis literis contenti ſignificabant. Υἱὸς ſiquidem Latine *Filius* dicitur. Cumque in Gallia Ciſalpina pro *Filio* contracte *Fio* pronunciaretur, hinc uſus invaluit, ut litera Y *Fio* & tandem corrupte *Fia* vocitata ſit, ut ait Conſtantinus Laſcaris in Gramm.

2. *Conſonantiam*. Pythagoram ferunt, cum apud ærarios fabros adnotaviſſet ex malleorum ictibus conſonantiam lege ponderum provenire, collegiſſe numeros, quibus ſibi conſentiens diverſitas ponderum continebatur. Vide *Marſil. Ficin. comment. in Tim. cap.* 31.

3. *Faba*. Aulus Gellius Noct. Attic. lib. IV. cap. XI. negat Pythagoram fabis abſtinuiſſe, Ait enim: *Opinio vetus falſa occupavit, & convaluit Pythagoram philoſophum non eſitaſſe ex animalibus; itemque abſtinuiſſe fabulo, quem* κύαμον *Græci appellant*. Et paulo poſt: *Ariſtoxenus muſicus vir literarum veterum diligentiſſimus, Ariſtotelis philoſophi auditor in libro quem de Pythagora reliquit, nullo ſæpius legumento Pythagoram dicit uſum quam fabis; quoniam is cibus, & ſubduceret ſenſim alvum & levigaret. Verba iſta Ariſtoxeni ſubſcripſi:* Πυθαγόρας δὲ λέγων τῶν ὀσπρίων, μάλιστα τὸν κύαμον ἐδοκίμασε λίαν, κινητικόν τε γὰρ εἶναι, καὶ διαφορητικὸν, διὸ καὶ μάλιστα κέχρηται αὐτῷ. Ideſt: *Cum diceret* Pythagoras *de leguminibus, fabam præcipue approbavit, motum enim maxime excitat, & alvum ciet; quamobrem ea maxime utitur*. Additque Gellius κύαμον aliud etiam præter *fabam* ſignificare, & Empedoclem, qui hac voce utitur, more Pythagoræ operte atque ſymbolice non a fabulo edendo ſed a rei venereæ proluvio voluiſſe homines deducere. Id quidem aperte evincitur ab ipſius Pythagoræ dogmate quod refert S. Hieronymus, quodque totius Philoſophiæ ſummam complectitur: Δεῖ φυγαδεύειν πάντα τρόπον καὶ ἐκκόπτειν τὴν νόσον ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν ἀπαιδευσίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀσέλγειαν ἀπὸ γαστρὸς, τὴν στάσιν ἀπὸ πόλεος, τὴν διαφωνίαν ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ κοινῇ ἀπὸ πάντων τὸ ἀκρατές. Ideſt: *Fugare convenit ac modis omnibus reſecare morbum a corpore, inſcitiam ab animo, luxuriam a ventre, ſeditionem a civitate, diſcordiam a familia, in ſumma ab omni negocio intemperantiam*. Vide Adag. Manut. Idipſum refert Porphyrius in vita Pyth. Plutarchus vero de ſuffragiis non ferendis explicat, quæ per fabas dantur. Vide Opuſc. de liber. educandis.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(*a*) *Ubinam excidi*. Hinc ortum nobile Virgilii epigramma. *Vir bonus & prudens*.

(*b*) *Ne faba veſcerentur*. Cur Pythagoras fabas diſcipulis interdixerit, plura Gellius lib. 4. cap. 11. de hoc Diog. Laert. in vita Pytag. Plin. lib. 16. cap. 12. Feſt. Pomp. in dictione *Faba* Plutarch. in problem. & lib. de liberis educandis. Eraſm. Retorod. Chel. prima cent. 1. proverb. *A fabis abſtineto*.

CA-

CAPUT XII.

De Theano uxore Pythagoræ. Ejus ſententia de educatione filoirum.

EX ſchola Pythagoræ, ait Jamblicus, prodiere prope innumeri eruditi ac ſapientes viri. Duxit Pythagoras, ut Laertius & Suidas ferunt, uxorem *Theano* Brontini Crotoniatæ filiam, quæ docta ac ſapiens fuit, philoſopha & poetrix. Ex qua ſuſcepit *Thelaugem*, & *Mamercum*, & tres filias *Myan*, ſive *Alyam*, *Arignotim*, ſive *Erigonem*, quæ doctæ fuere, quarum, ait Conſtantinus Laſcaris, extant epiſtolæ: & *Damon* ſive *Dameam*, quæ etiam longe docta fuit. Scripſit Theano, ut Suidas, & Plotinus tradunt, commentaria philoſophica, Apophtegmata, & poema quoddam heroico carmine, ac mortuo Pythagora ſcholas cum Thelauge & Mamerco filiis regendas ſuſcepit. "Animam immortalem dixit" Hæc philoſophiæ ſectatrix multa pulcra ac ſcitu digna de pueris educandis ſcribit ad Eubolam. Ait enim: *Audio te pueros delicate educare, ſed certe optimæ genitricis eſt liberos non delicioſe & licenter enutrire, ſed modeſte ac ſobrie. Animadverte obſecro ne non diligentis ſed adulantis opus agas. Siquidem voluptuoſa educatio pueros aſſentatores reddit. Quid ſuavius juvenibus domeſtica voluptate? Oportet equidem puerorum educationem carere perverſitate. Naturæ autem perverſitas eſt cum pueri animo fuerint voluptarii, corpore vero delicati ac molles; laboreſque omnes effugerint, ac molliores evaſerint. Oportet autem cum educantur exercere eos ne terribilia metuant, ſive cum affligi, ſive cum laborare opus fuerit; ne turpium affectuum ſervi reddantur. Nam ob voluptates guloſi efficiuntur, & ob deſidia labores effugiunt. Debent pueri res honeſtas ſummopere complecti, abſtinere a vitiis, & perſeverare, in virtutibus. Cavenda eſt pueris ciborum ſatietas, & ſumtuoſa voluptas, & ſuperflua licentia ludorum. Neque permittendi ſunt ut intemperate & impudenter in ludis ſe ſe exerceant, neque ut omnia dicant, aut agant. Neque metuas ſi interim plorent, neque læteris & rideas cum nutricem pulſaverint, aut tibi maledixerint. Neque in æſtate frigus, aut in hieme calorem ſuppedites, aut multas delitias, quibus inopes pueri omnino carent. Qui quidem facilius educantur, & creſcunt nihilominus, ac longe meliores efficiuntur. Tu vero veluti Sardanapali progeniem educas pueros, maritum naturam voluptatibus effeminas. Quid enim faciet aliquis puero, qui niſi celeriter comedat, plorat, & ſi comederit, delectabilia obſonia quærit? Quod ſi æſtum ſenſerit, debilitatur; ſi frigus, concidit; ſi objurgatur, reluctatur: & niſi ei ad voluptatem res adminiſtrabuntur, triſtatur; & ſi non præmanſum in os inferatur, ægre fert: & ad voluptatem pravo ocio utitur, ac molliter & effeminate circumagitur. Studioſe autem cum ſcias quod pueri deliciantes dum pubeſcent in viros mancipia redden-*

tur, bujuſmodi voluptates auferas, & educationem auſteram, non delicatam adhibeas: ac permittas eos famem, ſitim, frigus, æſtum, & erubeſcentiam pati & ab æqualibus, & a præceptoribus. Sic enim & exercentur animo impigro, & corpore adoleſcunt. Labores enim quædam corroboramenta ſunt pueris ad virtutem, quibus imbuti, quod ſatis ſit, virtutis colorem apprehendunt. Vide igitur ne quemadmodum vites male cultæ fructum non afferunt, ita propter delicias pueri petulantiæ, & multarum nugarum malitiam gignunt. Hæc, ait Stobæus in Nuptialibus, Pythagoræ dogmatum ſtudioſa cuidam interroganti quomodo celebris evaſiſſet, reſpondit, Contexens telam, & meum curans conjugium. Item quærenti quod officium eſſet matronæ, reſpondit, Viro ſuo placere. Rogata etiam, ait Laertius, quando mulier a viro munda ſit, ad Cereriſque ſacrarium veniret, reſpondit, A ſuo quæque continuo, ab alieno nunquam. Ei vero, quæ ad virum pergeret, in mandatis dabat, ut cum veſte & verecundiam poneret, exurgenſque denuo cum *ipſa* illam una reſumeret. Rogata quænam hæc? Inquit, Per quæ mulier vocor. Hæc, ait Plutarchus in Nuptialibus, veſtem induens brachium nudavit, cum quidam dixiſſet, O pulcrum cubitum! At non publicum, inquit. Hæc: ait Clemens Alexandrinus Strom. primo, ex mulieribus prima philoſophiam, & Apophtegmata ſcripſit, dixitque: Eſſet revera pulcris vita convivium iis, qui ſe ſcelerate geſſerunt, deinde moriuntur, ſi non eſſet anima immortalis, mors eſſet lucrum.

CAPUT XIII.

De viris & mulieribus Philoſophis Pythagoreis, & præſertim de Mamerco Æmilio, ex quo Gens Æmilia cognomen ſumpſit.

B*Rontinus* autem Theano pater, ait Jamblicus, ſcripſit de mente, & cogitatu, & alia. *Thelauges* ſive *Theages*, Pythagoræ, & Theano filius philoſophus eximius fuit, & patri in philoſophia ſucceſſit, ut ait Laertius, & ſcholas cum matre & fratre *Mamerco* regendas ſuſcepit. Fuit & mathematicus, ut ait Suidas, ſcripſit de numero quaternario libros quatuor, innuens quatuor eſſe elementa, ſive, ut alii, profundum, ſilentium, mentem, & verum. Pro quo Aegyptii, ait Laſcaris, ipſum deum habebant. Hunc plurimi & Empedocles Agrigentinus audierunt, cui Plato librum de Sapientia titulum fecit *Theauges*. Mamercus quoque cognomento Æmilius Pythagoræ filius non modo philoſophus doctus fuit, ſed nimia etiam præditus humanitate, a quo Romanorum Aemilia gens cognomen ſumpſit, ceu Sex. Pomp. ſcribit, qui ait. „ Æmiliam gentem appellatam dicunt a Mamerco Pythago-
„ ræ philoſophi filio, cui propter unicam humanitatem cognomen fuit
„ Æmilios. „ Item Plutarchus in Paulo Æmilio ait: „ Æmiliorum
„ familiam in urbe Roma patritiam ſane atque vetuſtam fuiſſe pluri-
„ mi

„ mi tradunt, quod vero primus, qui nomen ei familiæ reliquit, Mar-
„ cus Æmilius propter ſermonis lepiditatem, quam Æmiliam Græci
„ vocant, appellatus, Pythagoræ philoſophi puer fuerit, nonnulli ex
„ iis tradunt, qui doctrinam Numæ Pompilii regis in Pythagoram
„ auctorem referunt. „ Mamercus, ut dixi, cum Thelauge fratre, &
matre ſcholas rexit. Jamblicus autem tradit Pythagoræ in diſciplinis
ſucceſſorem fuiſſe *Ariſtæum* Crotoniatam *Demophoontis* filium, is ætate
Pythagoræ viguit ſeptem generationibus, poſt hunc Mamercum, huic
ſucceſſit *Bulgaras*, inde *Gartydas*. *Damea* Pythagoræ & Theano filia
philoſophiæ ſectatrix admodum erudita fuit. Quæ ingenium in expo-
nendis paternis ſententiarum involucris exercuit. Fuit ſumma prædi-
ta caſtitate. De qua Hieronymus lib. 1. adverſus Jovinianum ait: „ Ti-
„ mæus ſcribit Pythagoræ filiam virginem choro virginum præfuiſſe,
„ & caſtitatis eas inſtituiſſe doctrinis. „ Habuit filiam *Biſcalam*, ait
Laſcaris, eruditam. Fuerunt Pythagoræ diſcipuli Crotoniatæ philoſo-
phi docti, ait Jamblicus, *Ageas*, *Agylus*, *Antimedon*, *Arignotis*, *Ægon*,
Boythius, *Bulgaras*, *Bryas*, *Cleoſtenes*, *Calciphon*, *Cleophron*, *Damodes*,
Dymas, *Dinono*, mulier, *Epiſylus*, *Eratus*, *Enandrus*, *Gartydas*, *Ippo-
ſtratus*, *Ippoſtenes*, *Itaneus*, *Leophron*, *Myllias*, *Menon*, *Milo*, *Ecphan-
tus*, *Onatus*, *Philolaus*, *Phiciadas*, *Rodippus*, *Silius*, *Timicha* uxor *Myl-
liæ*, *Philtis* filia *Theophrii*, *Mea* uxor *Milonis*, & *Neocles*. Ergo (1) no-
vem mulieres Crotoniatæ, præter ceteras, doctrina excelluere. Por-
ro opinandum eſt per ea tempora omnes prope Crotoniatas & mares
& feminas in Græcas literas ac philoſophiæ, aliarumque diſciplinarum
ſtudia incubuiſſe, etſi non omnes in ipſis adeo profecerint, excel-
luerintque doctrina. Ita & Locrenſes, & Rheginos, reliquoſque Cala-
bros, ut olim Romæ in reliquove Latio in Latinis literis factitatum eſt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Novem mulieres*. In Athenæo lib. IV. mentio fit cujuſdam *Pythagorizuſſæ*, quam Pythagoræ diſcipulam eruditi conjiciunt.

CAPUT XIV.

De Philolao Platonis & Architæ præceptore, ejuſque inſtitutis.

(1) PHILOLAUS Pythagoræ diſcipulus, præceptor Platonis &
Architæ fuit, veluti Cicero libro tertio de Orat. inſinuat.
Ait enim: „ Pythagoreus ille Lyſias Thebanum Epaminondam haud
„ ſcio an ſummum virum unum omnis Græciæ, aut Xenophon Age-
„ ſilaum, aut Philolaus Architam Tarentinum, aut ipſe Pythagoras
„ totam illam veterem Italiæ Græciam, quæ quondam Magna voci-
„ tata eſt, doctrinis omnibus expolivit atque inſtituit „. Plato, ut
Hermippus apud Laertium & Plutarchum in Platone ferunt, tres Phi-
lolai

lolai libros Pythagoricæ ſectæ emit ab ejus conſanguineis argenti minis Alexandrinis quadraginta, ſive, ut alii centum, ſive, ut Gellius decem millibus denarium mercatus eſt. Quam argenti ſummam a Dionyſio tyranno accepit, ex quibus libris Plato plura in ſuum Timæum tranſcripſit. Quos tanto ſtudio lectitabat, ut ad ejus defuncti caput ſint reperti. Opinatur Philolaus omnia harmonia ac neceſſitate fieri. (2) Terram juxta primum circulum moveri dicit. Hic primus de natura rerum ſcripſit. Quorum eſt initium: *In mundo natura coacta eſt ex infinitis ac finitis, munduſque totus, & quæ ſunt in ipſo omnia.* Hic Dei unitatem aſſeruit, quare Athenagoras ad Antoninos Cæſares ſcribens, unum Deum eſſe ex Philolai ſcriptis aſſeruit. Hic, ut Plutarchus ſcribit, mundi corruptionem bifariam eſſe dixit, tum ex cælo ignis defluxu, tum ex aqua lunari vertigine ex aere effuſa. Horum enim ſuffimenta mundi eſſe alimoniam. Dicebat etiam, ut Plutarchus de placitis philoſophorum libro ſecundo, & Galenus in libro de hiſtoria philoſophica tradunt, Solem vitri modo perlucentem accipere ab igne cæleſti ſplendorem, acceptumque ad nos tranſmittere, & tanquam percolare, adeo cæleſtem ignem Soli aſſimilem eſſe, ex quo prodire Solem & ſimile quid ſpeculi, tertiamque inde a ſpeculo lucem ad nos per reflexionem diſſipari. Hanc enim nos Solem vocare, quaſi imaginis imaginem. Dicebat etiam, ut iidem ferunt, moveri circa ignem per obliquum circulum, eo modo, quo Sol, & Luna, ignem vero in medio ſtatuit, quem totius naturæ focum ac meditullium cenſet. Supra quem terram, huic noſtræ contrariam, & inde terram collocat, quam ex oppoſito ſitam illi dicit, & circa eam ferri. Quamobrem eos, qui illic ſunt, a nobis videri non poſſe." Hi dicuntur antipodes. Hanc ſententiam plerique Latini & Græci eruditi auctores ſunt ſequuti." Hic, ut Marcus Vitruvius libro primo auctor eſt, multas res organicas & gnomonicas numero naturalibuſque rationibus inventas atque explicatas poſteris reliquit. Item numerus eſt, inquit, imperioſa quædam & ex ſe progenita ſempiternæ mundanorum perſeverantiæ continentia. Proclus ait: „ Plato multas admirabileſque de deis ſententias per mathematicas formas nos edocet, Pythagoricorumque phialis utens, velaminibus ſacram divinarum ſcientiarum tegit diſciplinam. Talis enim eſt & univerſus ſacer divinuſque ſermo Philolai in Bacchis, totuſque modus enarrationis Pythagoræ de diis. Jure Philolaus trianguli angulum diis quatuor conſecravit, ac juxta tertium angulum ipſorum unionem colligit. „ Hic omnia ad cæleſtem harmoniam, coactionemque naturæ retulit. Dicere quoque ſolebat, Cum in ſacrum perveneris ne ſpectes a tergo." Dictum utique divinis literis conſentaneum". Hic ait Suidas, ſuſpitionem maxime omnibus cavendam monet: Etſi enim, inquit, nihil committis, ſed tantum videaris, infelix es. Eum Crotoniatæ tyrannidis ſuſpitione ſuſtulere, ut Laertius prodit.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Philolaus.* Amicus ſcilicet populi, ex φιλὸς *amicus*, & λαὸς *populus.*

2. *Terram juxta primum circulum moveri.* Siſtema hoc Pythagoras pri-

primus excogitavit, cui Pythagorei adſtipulati ſunt, ut ait Ariſtoteles lib. 2. de cælo cap. 13. Ignem quippe ſeu Solem veluti elementorum principem in medio incluſum, terramque tamquam planetam circa ipſum cum aliis corporibus cæleſtibus circumagi, ſuoque motu harmoniam efficere tradiderunt. Quibus conſentit Ariſtarchus Samius apud Archimedem lib. *de arenæ numero*, diverſuſque creditur ab altero Ariſtarcho, qui ut Plutarchus fert lib. *de facie in orbe Lunæ* Cleantem Samium putavit *violatæ religionis a Græcis debuiſſe poſtulari, tamquam ſi mundi Lares Veſtamque ſuo loco moviſſet, quod ea quæ in cælo apparent tutari certis rationibus conatus, poſuiſſet cælum quieſcere, Terram per obliquum volvi circulum, & circa ſuum vexari interim axem.* Et Ovidius Faſtor. lib. 6.

Stat vi Terra ſua, vi ſtando Veſta vocatur.

Verumtamen huic Pythagoreorum hypotheſi adhæſerunt Philolaus noſter, Heraclides Ponticus, Nicætas Syracuſanus, Ecphantus, Leucippus, ipſe Plato jam ſenior, & Numa Pompilius, qui referente Plutarcho in ejus vita ædem Veſtæ in formam orbicularem extruxit, ut in illius medio veluti Sol in centro mundi ignis ſacer aſſervaretur. Noviſſimus omnium Nicolaus Copernicus Torunenſis Canonicus in Polonia eandem hypotheſim ſuſcitavit, ac ab anno 1500. uſque ad 1530. ad illam ſtabiliendam totus incubuit, quare *hypotheſis Copernicanæ* nomen obtinuit, cui poſtmodum Galilæus, & Carteſius adſtipulati ſunt.

CAPUT XV.

De Alcmæone Philoſopho & Medico.

FUit & ALCMÆON Crotoniata Pyrithi filius, Pythagoræ alumnus, philoſophus & medicus excellens, cognomento Phyſicus (maxime enim valuerunt Crotoniatæ medicina) qui, ait Laertius, plurimum in medicina verſatus eſt, deque ea complura conſcripſit, plerumque de natura diſputat, dicens multas rerum humanarum cauſas. Videtur autem primus de naturæ ratione ſcripſiſſe, ut Phavorinus in omnimoda tradit hiſtoria. Lunamque hanc ſempiternam habere naturam. Quod autem Pyrithi filius fuerit teſtatur ipſe in principio ſui operis ſic. „ Alcmæon Crotoniata hæc ait Pyrithi filius Brontino, & „ Leoni, & Bathyllo de inviſibilibus rebus. Manifeſtam quidem ſcien„ tiam habent dii, quantum vero conjicere hominibus licet, & quæ „ ſequuntur „. Hic, ait Proclus, primus rerum naturam literis explicavit. Animam vero immortalem dixit, moverique perpetuo inſtar Solis. Hujus meminit Cicero libro primo de natura Deorum: *Alcmæon,* inquit, *qui Soli & Lunæ, reliquiſque ſyderibus, animoque præterea divinitatem dedit, non ſenſit ſe ſe mortalibus rebus immortalitatem dare.* Et Themiſtius libro primo de anima: *Alcmæon Crotoniata ille, qui cognomento Phyſicus dicebatur, animam, inquit, immortalem eſſe oportet ratione ea quia ſemper agitetur, eoque ſimillima rebus immortalibus videatur,* mo-

moveri enim & reliqua immortalia inceſſabili agitatu. Et Ariſt. libro primo de anima. *Alcmæon dicit animam eſſe immortalem propter hoc quod aſſimiletur immortalibus*. Et libro ſeptimo de hiſtoria animalium. *Alcmæon* Crotoniata *ait*, *mas primum ſemen genitale magna ex parte incipit ferre anno peracto bis ſeptimo*, *ſimul etiam pubeſcere incipit eodem tempore*, *ut ſtirpes ſemen laturas primum florere*. Et Galenus in libro de hiſtoria philoſophica & Plutarchus in libro de placitis philoſophorum dicunt: „ Alcmæon ſtellas vagas ex adverſo fixis incedere dicit, hoc eſt ab occaſu in orientem. Auditum autem fieri, quod aures intus vacuæ ſint, vacua autem omnia reſonare quoties in ipſa vox aliqua feratur. „ Olfactum autem in cerebro præcipuam animæ partem conſtituit, atque ipſam odores inter reſpirandum attractos percipere. Guſtum vero cum humiditate & temperato calore, tum mollitie ſapores internoſcere linguam. Somnum autem ſanguinis receſſu in venas *ipſius* confluxui deputatas fieri. Mortem vero ſi prorſus omnis illuc *abſcedat*, quia frigidum corpus ita nimium redditur. Expergiſci autem, nos ſanguinis ejuſdem reditu. At ſanitatem conſtare credit ex æqualitate caloris & ſiccitatis, frigoris & humiditatis, item dulcedinis & amaritudinis, & id genus aliis. Morbos autem excitari quoties iſtorum unum aliquod ceteris dominetur. Singulorum nanque exceſſus ſocietatem diſſolvit, atque ita morbum fieri. „ Dicit etiam Alcmæon ipſe, ut Plutarchus ſcribit, mulini generis mares quidem ſteriles propter genituræ tenuitatem, item feminis frigiditatem; feminis vero propter vulvam non dehiſcentem, item non ſe laxantem. Hic primus exectionem aggredi auſus eſt. Primuſque fabulas adinvenit, ut Iſidorus Etymologiarum libro tradit, ubi ſic ait: „ Fabulæ ideo ſunt „ introductæ ut ficto mutorum animalium inter ſe colloquio, imago „ quædam vitæ hominum noſceretur. Has *primus inveniſſe traditur* „ Alcmæon Crotonienſis, appellanturque *Æſopicæ*, *quia is apud Phrygiam in hac re polluit*. „ Scripſit lingua Dorica, ait Suidas.

CAPUT XVI.

De Neocle, Aſcone, & Ecphante Philoſophis Crotoniatis. Hujus fragmenta de Regno & Rege præclariſſima adducuntur.

FUit & *Neocles* Crotoniata philoſophus & medicus illuſtris, cujus meminit Athenæus. Hic, ait Ælianus de hiſtoria animalium libro octavo, dicit rubetas duo jecora habere, alterum quidem occidere, alterum alteri adverſantem ſalutem afferre. Fuit & *Aſto*, ſive *Aſcon* Crotoniata philoſophus celebris Pythagoræ auditor, qui Laertio lib. octavo prodente, complura ſcripſit, ſed Pythagoræ inſcribuntur. Fuit & *Ecphantes* Crotoniata Pythagoræ diſcipulus, qui ſcripſit de regno. De quo Stobæus in admonitionibus de regno meminit, & hæc ejus dicta ponit: „ Quod uniuſcujuſque animalis natura ad mundum & „ ejus

„ ejus partes accommodata ſit, multis mihi videtur argumentis con-
„ ſtare. Sic enim conſentiens, connexaque ſingulorum natura opti-
„ mam ſimul & neceſſariam ſequitur ſeriem, quæ ex motu univerſi
„ conſtituta, ut communem rerum omnium ornatum, ita ſingulorum
„ quoque officio durationem conſervat. Quare mundus etiam appel-
„ latur, & perfectiſſimum eſt animalium. In partibus vero ejus, quæ
„ multæ ſunt, & diverſæ natura, id animal primas tenet, quod plus
„ divinitatis continet. Quare inter cæleſtia quidem, quæ immortalis
„ Dei naturam participant, & primario maximeque ſequentur, pla-
„ netæ ſtellæ ſalutantur. In regione vero infra Lunam, ubi corporum
„ motus eſt rectus, dæmonis natura verſatur. Ceterum in terra &
„ apud nos optimus quidem natura eſt homo, diviniſſimus autem rex
„ & meliori conditione inter ceteros affluens, ſimilis quidem corpore
„ reliquis, utpote ex eadem materia natus, ab optimo quidem artifi-
„ ce productus, qui fabricavit eum, archetypum imitatus ſeipſum.
„ Quocirca rex unicum & excellens quoddam opus eſt, imago illius
„ regis, creatori ſuo ſemper familiaris, a ſubditis vero in regno tan-
„ quam lumine conſpicuo. Examinatur enim & probatur digni-
„ tas regia non ſecus quam avium princeps aquila obverſis Soli ocu-
„ lis. Eadem eſt ratio de regno, ut quod divinum ſit & propter ni-
„ miam claritatem oculos obtundat omnibus præterquam legitimis.
„ Etenim multi ſplendorem oculis obverſantes, atque vertigines ar-
„ guunt ſpurios, qui aſcenderunt tanquam in altitudinem inſolitam.
„ Illis vero, qui, ut par eſt, propter naturæ ſimilitudinem regni ca-
„ cumen adiverunt, habitari poteſt, & uſum ſui commodum præbe-
„ re. Eſt igitur regnum res ſyncera, incorrupta & propter excellen-
„ tiam diviniſſima, atque homini difficilis acceſſu. Oportet autem il-
„ lum, qui ſuſcepit regnum puriſſimum, & lucidiſſimum natura eſſe,
„ ne quod clariſſimum ejus eſt, obſcuret ſuis maculis, quemadmodum
„ nonnulli ſanctiſſima loca inquinaverunt, & execrabiles quidem eos,
„ quibus obviam facti ſunt. Rex igitur naturam habeat minime pol-
„ lutam, & quanto reliquis divinior ſit, agnoſcat, ac cetera, quibus
„ decenter inſtructus tum ſeipſo, tum ſubditis optime uti poterit. Ce-
„ teri quidem homines a vitiis ſuis ſanctiſſime purgantur, ſi principibus
„ ſuis ſimiles evadant, ſive legem principem, ſive regem habuerint. Prin-
„ cipes vero, qui non habent quod natura ſua præſtantius imitentur,
„ illi non longius abire debent, ſed ſtatim a Deo utilitatem petere.
„ Nam neque mundum aliquis quæſiverit, in ipſo agens, & pars ejus
„ exiſtens, neque is, qui aliis imperat, illum ignorare debet, a quo
„ ipſe regitur. Maximum autem hoc ornamentum eſt, quod nihil
„ non gubernatum non inveniatur. Oportet principem etiam mori-
„ bus imperium docere. Sic enim ſtatim imperii pulcritudo eluceſcit.
„ Qui Dei virtutem imitatur, & ei charus eſt, quem æmulatus fuerit,
„ & amplius ſubditis. Nullum enim Deo charum homines odio pro-
„ ſequuntur. Nam neque ſydera, neque univerſus mundus Deum odit:
„ nam ſi ducem ſuum odiſſent, non utique ei parerent. Sed quod be-
„ ne imperat, id in cauſa eſt, ut ſubjecta bene regantur, & pareant.
„ Equidem exiſtimo terrenum regem nullius virtutis expertem eſſe

,, debere, qua cæleſtis ille præditus eſt. Sed ut ipſa res eſt peregrina &
,, admiratione digna, utpote cælitus ad homines profecta, ita nimi-
,, rum & virtutes ipſius Dei opera exiſtimandæ ſunt, divino beneficio
,, ei acceſſiſſe. Quod ſi rem a principio conſideres, verum eſſe, quod
,, dico, intelliges. Per communionem enim omnium primam & ma-
,, xime neceſſariam hominum genera terreſtris rex conciliat. Similiter
,, facit ille, qui cuncta in univerſo gubernat. Nihil etenim, ſi tollas ami-
,, citiam & communionem conſiſtere poteſt, quod etiam in civitatibus
,, ita ſe habet, ſi familiarem ſocietatem abſtuleris, & ſi multo inferior
,, ſit, quam divina natura & regia, quæ nihil huiuſmodi ſibi deſide-
,, rant, utpote perfectæ virtutis: ſed aliis indigentibus ſuppeditant, &
,, communi utilitati conſulunt. Amicitia autem civitatis communem
,, mutuo finem ſpectans, ipſius univerſi concordiam imitatur. Porro
,, citra conſtitutionem magiſtratuum nulla civitas habitari poſſet. Re-
,, quiruntur autem ad illam conſtitutionem leges, civilis gubernatio,
,, ſubditique, & præfecti, ſi per ſe conſervanda ſit. Hæc ſequitur
,, commune bonum, concinnus quidam ſtatus, & multitudinis conſen-
,, ſus cum perſuaſione concordi. Ille, qui imperat juxta virtutem no-
,, minatur rex, atque eſt eadem amicitia conſenſuque ſubditis conjun-
,, ctus, qua Deus mundo & in ipſis contentis jungitur. Ceterum opor-
,, tet omnem benevolentiam inſtitui, primum a rege in ſubditos,
,, deinde viciſſim a ſubditis erga regem, qualis nimirum patris erga fi-
,, lium, paſtoris erga gregem, & legis adverſus utentes ipſa, una ea-
,, demque virtus tum ceteris imperat, tum vitæ propriæ moderatur. Nul-
,, lus autem ad vitam ſibi propter inopiam, alterius miniſterium ac-
,, cerſat, quod ipſe ſibi ſecundum naturam ſatis miniſtrare poteſt.
,, Quamvis enim omnium ſit communio, nihilominus quiſque per ſe
,, ſuis contentus vivet. Videtur etenim is, qui rebus ſuis contentus eſt,
,, nullo alio ad vitam tranſigendam opus habiturus. *Quod ſi vitam*
,, activam degere oporteat, liquet quod etiam ſi alia quæpiam ei ac-
,, ceſſerint, nihilominus tamen ſtatu ſuo contentus manebit. Nam &
,, amicos habebit ſuæ virtutis gratia, quibuſcum agens non alia virtu-
,, te eis utetur, quam illa qua reliquam ſuam inſtituit vitam. Neceſ-
,, ſe eſt enim, ut cetera omnia hanc virtutem ſequantur, cum nihil
,, ipſa præſtantius ei adjungi poſſit. Deus ſane citra famulorum &
,, miniſtrorum operam, neque imperans cuiquam, neque coronans
,, aut præconis voce celebrans obedientes, aut ignominia notans im-
,, moderatos, ipſe ſolus tantam imperii molem gubernat. Sed præbens
,, ſeipſum imitatione dignum, omnibus deſiderium & æmulationem
,, injicit naturæ ſuæ. Eſt autem bonus ipſe, atque hoc ſolum opus
,, agit, idque facile. Qui vero imitantur ipſum hoc ſtudio melius o-
,, mnia peragunt, & illius aſſimilatio ſingulis ſufficit. Non enim alia
,, virtus eſt, quæ Deo accepta facit, & alia quæ ipſum imitatur.
,, Ceterum rex terrenus apud nos cur non ſimiliter ſe ſuiſque conten-
,, tus, & in ſtatu ſuo abſolutus ſit? Aſſimilabit enim ſeipſum uni tan-
,, tum optimo, & omnes alios ſibi undecunque ſimiles fieri ſtudebit.
,, Quod ſi vis & neceſſitas cogat ſubditos, ſinguli promtitudinem imi-
,, tandi remittere ſolent. Non enim fieri poteſt ut abſque benevolen-

,, tia

„ tia alterum alteri ſimile evadat, quam in primis obliterat timor.
„ Utinam humanum ingenium nulla perſuaſione opus haberet. Eſt
„ enim perſuaſio terrenæ gravitatis veſtigium, qua mortale animal par-
„ ticipat Nam perſuaſio res eſt, vicina neceſſitati, utque ea perfi-
„ cere ſua opera conetur, quæ neceſſitatem declinarunt. At quæ ſpon-
„ te naturæ honeſtum amplectuntur, nulla perſuaſionis reverentia mo-
„ ventur, nec enim timent neceſſitatem. Poſſet autem ſolus rex in ho-
„ minis animo etiam hoc bonum efficere, ut quod melius eſt imitan-
„ do, decorum ſequeretur. Illos vero, qui tanquam ebrietate corru-
„ pti ſunt, & propter malam educationem melioris oblivionem inci-
„ derunt, oratio adhibita reſtituit, laborantes ſanat, ejectaque obli-
„ vione pravitatis vitio ipſis innata memoriam inſerit. Ex qua per-
„ ſuaſio dicta naſcitur, quæ licet malis orta, boni tamen aliquid pro-
„ ducit terram inhabitantibus, in qua quod vitio naturæ deeſt propter
„ ejus imbecillitatem, oratio inter homines uſurpata reſarcit, atque
„ explet. „ Et rurſus. „ Revera rex erit, qui ſacram & divinam ha-
„ buerit animi meditationem, hac enim imbutus perſuaſuſque bono-
„ rum auctor erit omnium, mali vero nullius. Quin etiam quod futu-
„ rus ſit juſtus, utpote ad communicandum promtus, cuius conſtat,
„ communicatio enim in æqualitate, & ejus diſtributione ſita eſt. An-
„ tecedit juſtitia, communicatio participat. Nam fieri nequit, ut in-
„ juſtus æqualiter diſtribuat, aut ut non ſit ad communicandum prom-
„ tus qui diſtribuit ex æquo. Continentem vero eſſe illum, qui con-
„ tentus ſit ſuo ſtatu, quis negaverit? Sumtuoſitas enim incontinen-
„ tiæ parens eſt, incontinentia contumeliæ, unde pleraque hominum
„ mala enaſcuntur. Virtus autem, quæ ſuis rebus contentos facit, ſum-
„ tuoſitatem, & quæ ſequuntur eam, haud quaquam probat. Sed cum
„ ipſa princeps quædam ſit, præeſt quidem omnibus, ſubeſſe vero nul-
„ li poteſt, quod primum Dei, deinde regis proprium eſt, ut nulli
„ ſubjiciantur. Sibi vero ipſis imperant. Unde & αὐταρχὴς apud Græ-
„ cos dictus videatur παρὰ τὸ ἑαυτοῦ ἄρχειν. Quod autem iſta ſine pru-
„ dentia fieri nequeant, apparet; & quod prudentia mundi Deus ſit,
„ manifeſtum eſt. Ordine enim & conſtitutione decenti conjungun-
„ tur, abſque mente vero non poſſent fieri. Proinde rex quoque ſine
„ prudentia non poterit ſibi comparare iſtas virtutes, juſtitiam dico,
„ continentiam, communicandi virtutem, & iſtis cognatas. „ Et rur-
ſus de Magiſtratu: „ Homines in terra tanquam in exilio ſunt, & eſ-
„ ſentia puriori multum inferiores, plurima terra gravantur, adeo ut
„ a parente ſua ægre extollantur, niſi quis divinorum ſtatus miſerum
„ hoc animal meliori parti conjungat, ſacrum genitoris aſpectum mon-
„ ſtrans, qui a nemine conſpici poteſt. In terra quidem & apud nos
„ optimum ſane ingenium præ ceteris animantibus homini datum eſt.
„ Divinior autem inter homines rex, ut qui multum ſupra commu-
„ nem naturam emineat, corpore reliquis non diſſimilis, utpote na-
„ tus ex eadem materia: ſed ab optimo artifice factus, qui fabricavit
„ ipſum, archetypo ex ſe ſe ſumto. Utinam fieri poſſet, ut humana
„ natura nulla perſuaſione egeret. Reliquiæ enim terreſtris malitiæ,
„ quæ animal efficiunt mortale, cauſa ſunt, ut ſine ipſa degere nequeat.

 Siquis

„ Siquis vero animo fuerit præ aliis divinior, ille nulla in re perſua-
„ ſione opus habebit.

CAPUT XVII.

De aliis Philoſophis Crotoniatis, & præcipue de Democide ejuſque geſtis apud Darium Perſarum Regem.

FUit & *Arignotus* Crotoniata philoſophus Pythagoræ diſcipulus, qui, ait Lucianus, *ſacer* cognominabatur. Fuit & *Saletbus* Crotoniata philoſophus & Legislator, qui Crotoniatis civibus ſuis leges dedit, atque inter cetera, lege excepit, ait Lucianus in Apologia, ut mœchi vivi cremarentur. Cumque ipſe fratris uxorem polluiſſet, deprehenſus orationem tam luculentam habuit, ut cives remittere pœnam vellent, atque exilio tantum eum damnare: at ille magnitudinem culpæ intelligens in ignem ultro inſiliit. Fuit & *Orpbeus* Crotoniata poeta *Epopeus*, ait Suidas, ideſt, qui vera non ficta ſcripſit. Quem Piſiſtrati Athenienſium Tyranni familiaritate uſum fuiſſe Aſclepiades inquit in ſexto grammaticorum libro, qua tempeſtate apud Hebræos Judices rerum ſummam gerebant. Cujus ſunt Ecanteria, Argonautica Heroico carmine, & alia nonnulla. Fuit Oeagri filius, & primi Orphei Threicei in ſuo poemate perſonam induiſſe videtur: qui ſe Oeagri fluminis & Calliopes filium cecinit. Orpheum autem Threicium Trojana tempora præceſſiſſe perſpicuum eſt. In Orphei vero Crotoniatæ Argonautico multa referuntur, quæ poſt excidium Troianum peracta ſunt, & Alcinoi regis mentio fit, & aliorum, qui in Odyſſea celebrantur. Licet Ariſtoteles apud Ciceronem de Nat. Deor. libro primo, dicat Orpheum poetam nunquam fuiſſe, & hoc Orphicum carmen Pythagorici cujuſdam Cercopis fuiſſe ferunt. Plato vero ſæpiſſime de Orpheo meminit. Aſclepiades & Suidas dicunt Orpheum dixiſſe rerum omnium principium eſſe phanoum, ideſt, amorem, qui primus ex Dia apparuit. Fuit a Pythagoricis eruditus, ait Conſtantinus Laſcaris. Fuit & DEMOCIDES Crotoniata Caliphontis filius medicus celeberrimus Darii tempore, cujus meminit Plinius libro primo, e cujus libris nonnulla excerpſit. De quo Herodotus libro tertio ita ſcribit: *Polycrates ad Oroetem navigans, cum alios, tum vero Democidem Caliphontis filium Crutonienſem medicum, qui eam artem apud ſuos præclariſſime omnium exercebat, ſecum duxit. Sed Oroetes Polycratem cruci ſuffixit. Darius mandat* Perſis, *qui in Sardibus erant, ut Oroetem interimant. Contigit autem non diu poſt, ut in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo deſilit, pedem intorſerit, vebementerque laxaverit, nam talis e juncturis amotus eſt. Exiſtimans itaque apud ſe, ut prius, babere ex Ægyptiis eos, qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera utebatur. At illi torquendo pedem, ac violenter tractando plus mali faciebant, adeo quidem ut ſeptem dies totidemque noctes Darius præ moleſtia, qua afficiebatur, tranſ-*

tranſegerit inſomnes. Octavo die eidem male habenti quidam Democidis Crotonienſis mentionem fecit, cujus de artificio prius jam inde in Sardibus audiſſet. Darius hominem quam celerrime accerſi ad ſeſe jubet, ille ut inter captivos Oroetis inventus, ubi pro neglecto habebatur, in medium productus eſt, ſicut erat pannoſus, ac compedes trahens. In medio poſitum Darius interrogat nunquid eam noſſet artem? Democides veritus ne ſi ſe proderet, uſquequaque Græcia privaretur, diſſimulavit. Sed dum videtur notitiam artis preſeferre, Darius juſſit eos, qui hominem adduxerant, verbera & tormenta afferre in medium: tum ille ſimulatione miſſa, ſe plene ſcire artem illam negavit, ſed aliquantulum ejus conſuetudinem, quam cum medico habuiſſet. Factaque ei poteſtate curandi, Græcis medicamentis utens, & levia poſt acria admovens Darium compotem ſomni fecit, & brevi tempore incolumen reddidit, cum jam ſe invalidum fore ad incedendum deſperaſſet. Ob quam curationem cum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donaſſet, interrogavit Democides, nunquid ideo duplici ſe malo remunerandum putaret, quod ab eo ſoſpes ipſe foret effectus? Hoc dicto Darius delectatus ad ſuas uxores hominem miſit. Eunuchi, qui eum deducebant ad feminas, dicebant hunc eſſe, qui reſtituiſſet animam regi. Tunc earum ſingulæ auream phialæ thecam ſuffugientes Democidi donaverunt, tam amplo munere, ut excidentes ex percuſſione phialarum ſtateres, famulus, qui ſequebatur, nomine Sciton, collegerit non parvam auri ſummam. Hic Democides hunc in modum e Crotone profectus cum Polycrate conſuetudinem habuit. Cum a patre ſane iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare poſſet; illo relicto abiit in Æginam, ubi commoratus unum annum primos medicos tranſcendit, etſi imparatus erat, & nihil inſtrumentorum habens, quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum eſt, ut ſequenti anno Æginatæ eum talento conduxerint. Athenienſes tertio anno centum minis. Polycrates quarto anno talentis duobus. Ita in Samum profectus eſt. A quo viro non minimum Crotonienſes medici ſpecimen acceperunt. Tunc videlicet cum per Græciam medici Crotonienſes primi numerabantur. Secundi Cyrenei. Tunc Suſis itaque Democides Dario ſanato maximas ædes obtinebat, & cum rege ad menſam ſedebat omnibus rebus affluens, præter hanc unam, quod in Græciam redire non poſſet. Quinetiam Ægyptios medicos regem curare ſolitos cum eſſent patibulis ſuffigendi, quod a Græco medico ſuperati forent, impetrata a rege venia, liberavit. Liberavit item Vaticinum quendam Oleum, qui Polycratem ſequutus fuerat, & inter captivos pro neglecto relictus. Denique maximi momenti apud regem Democides erat. Interjecto deinde brevi tempore inter alia contigit, ut Atoſſæ Cyri filiæ, erat Darii uxor, in mammilla ulcus oriretur, deinde reſciſſum porro graſſaretur. Quod iſta quoad fuit exiguum præ pudore occultans nemini indicavit, ſed ubi male jam habebat accerſito Democide rem oſtendit. Ille ſe redditurum ſanam affirmans, adjurat eam, ut ſibi viciſſim ipſa inſerviat, in eo, quod oraverit, oraturum autem nihil, unde dedecus redundaret. A quo, poſtea quam curata eſt, edocta, Darium, dum cum eo cubat, ut Democidem virum maxime idoneum ex omnibus ad demonſtrandas Perſis res Græcas, atque exponendas mittat, monet.

net. Darius, ubi primum illuxit accitis quindecim Perſarum *ſpectatis præcipit ut ſequentes Democidem omnia Græciæ maritima colluſtraret, neve committerent, ut Democides ab ipſis aufugeret, ſed rurſus eum omnino reducerent. Hæc illis ubi præceperit, ſecundo loco Democidem ipſum ad ſe accerſitum orat, ut expoſita atque demonſtrata* Perſis *omni Græcia, rurſus redeat. Jubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia ſua utenſilia, affirmans ſe alia multo plura illi daturum, ac præter dona miſſurum ait quæ una iter faciat onerariam navim omnifariis bonis refertam. Hæc Darius nullo doloſo conſilio, ut mea fert opinio, mandavit. Ille tamen veritus ne ſe Darius tentaret tanquam fugitivum, ſi cuncta ſibi oblata caperet, reſpondit, ſe quidem ſua illic relinquere velle, ut ea reverſus ſibi habeat. Verum navim onerariam, quam Darius promittebat dono fratribus accipere. Darius poſtquam hæc Democidi præcepit, homines ad mare dimiſit. Iſti cum Phœnicem deſcendiſſent, & ex* Phœnice *in urbem Sydonem, confeſtim duas triremes inſtruxerunt, & ſimul ingentem onerariam multifariis bonis impleverunt. Comparatiſque omnibus in Græciam trajiciunt, & adeuntes maritima ejus loca intuebantur, atque deſcribebant, tum pleraque ac celeberrima loca Græciæ contemplati in* Italiam *Tarentum tranſmiſerunt.* Ibi *Ariſtophilides Tarentinorum rex & ipſe Crotonienſis gubernacula Medicarum navium reſolvit, pariter & ipſos Perſas diſtinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum iſti patiuntur hæc, Democides Crotonem abiit in domum ſuam, quo abeunte Ariſtophilides* Perſas *miſſos facit, reſtitutis his, quæ de navibus abſtuliſſet.* Illinc Per*ſæ navigantes ac Democidem perſequentes Crotonem perveniunt, nactique in foro Democidem prehendunt. Cum Crotonienſium quidam rem Perſicam reformidantes tradere parati erant; quidam e diverſo injectis manibus Perſas fuſtibus cædebant his verbis commonefacientes:* Viri *Crotonienſes conſiderate quid facitis, qui hominem regis fugitivum eripitis. An ex uſu vobis erit hanc injuriam regi Dario intuliſſe, ac vobis bene cedat iſta facientes? Si nos dimiſeritis, cui enim prius, quam huic urbi bellum inferamus? Aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt; quinimo non modo Democide ſed etiam oneraria navi, quam ſecum duxerant, privati ſunt. Atque ita in Aſiam reverſi omiſſo jam ſtudio diſcendi ulteriora Græciæ duce fraudati. Quibus tamen in digreſſu iſte mandaverat, ut Dario dicerent, Democidem ducere uxorem Milonis filiam. Erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias mihi videtur Democides eo tempore properaſſe, magna erogata pecunia, ut ipſum etiam in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret.* Scripſit Democides librum. Quo tempore, ut ait Timæus apud Athenæum libro duodecimo, Perſæ cœperunt Democidem, Crotoniatæ conati ſunt ſolvere feſtum Olympicum proponentes præmium argenteum opulentiſſimum. Quidam vero id feciſſe ajunt Sybaritas. Antea enim victores coronis coronabantur aut laureis, aut myrteis & hujuſmodi. Talentum autem (quia de eo hic mentio facta eſt) ſexcentis aureis numis valebat, ut latius in libro De æternitate urbis oſtendimus: mina vero Attica centum drachmis ſive denariis Romanis, hoc eſt decem aureis numis.

CA-

CAPUT XVIII.

De Dinonone, & Philtyde, ubi multa de temperantia mulierum.

FUit & *Dinonon* Brontini Crotoniatæ uxor, ſocrus & diſcipula Pythagoræ. Quæ admodum docta fuit & ſapiens, & virtutibus præcellens, cujus pulcrum illud dictum extat: Mulierem a viri ſui congreſſu ſurgentem ſacrificare eodem die debere. Quod ipſum in Theanonem ejus filiam nonnulli referunt. Fuit & *Philtys* ſive *Phryntys* Crotoniata filia *Theophrii*, ſive ut alii, *Calicratis*, Pythagoræ diſcipula, ejuſque dogmatum ſtudioſa. Scripſit quædam. Hæc in libro De temperantia mulieris apud Stobæum in nuptialibus, præter cetera, ait: „ Mulier omnino bona & modeſta ſit: nam ſine virtute nunquam talis fieri poteſt. Omnis virtus enim id cui contingit laudabile reddit. Videndi „ virtus oculos, audiendi aures, equi equum, viri virum, ſic & mulieris mulierem. Eſt autem prima virtus mulieris temperantia, qua „ virum ſuum colere & amare poterit. Multi fortaſſis exiſtimant philoſophari non decere mulierem, ut nec equitare, neque concionari. „ Ego autem ſentio opera quædam propria viri eſſe, alia mulieris, nonnulla utriuſque. Communia item alia potius ad mulierem, quam „ ad virum pertinere, alia contra. Viri propria ſunt exercitum aut „ rempublicam gubernare, concionari: Mulieri autem peculiare eſt „ cuſtodire domum, manere domi, expectare, & bene tractare maritum: utriſque communia nomino fortitudinem, juſtitiam, & prudentiam. Quippe cum corporis virtutes & virum, & mulierem poſſidere decet, tum animæ ſimiliter. Et ut corpus habere ſanum „ utriſque prodeſt, ſic etiam animæ ſanitas. Corporis virtutes appello ſanitatem, robur, ſenſuum integritatem, pulcritudinem. Ceterum ſunt ex virtutibus, quæ magis viro conveniunt, ut fortitudo, „ prudentia, cum propter corporis habitum, tum animæ facultatem. „ Aliæ mulierem magis decent, ut temperantia. Quocirca hac uirtute inſtituenda ſcire opus eſt ex quot, quibuſque hoc bonum mulieri „ conſletur. Conſtat igitur ex iſtis quinque: & primum ex ſanctitate „ ac pietate circa matrimonium: deinde ex ornatu corporis: tertio ex „ egreſſibus e domo propria: quarto abſtinendo bacchanalibus, & matris deum feſtis: quinto ut ſacrificiis erga Deum cura ſit moderata: ex jam dictis maxima & præcipua cauſa temperantiæ eſt, quæ „ facit, ut circa conjugium incorrupta ſit uxor, nec alieno viro commiſceatur. Principio enim hac parte ſi peccet, offendit natalitios deos, „ ut quæ domui & cognationi non germanos auxiliatores, ſed ſpurios „ exhibeat. Quinetiam perfida eſt erga naturæ deos, per quos juraverat una cum parentibus & cognatis ſuis ſe convicturam legitime „ cum marito ad vitæ communionem, & liberorum procreationem. „ Et in patriam quoque peccat non perſiſtens in ejus ſtatutis. Dein-

„ de

„ de in hiſce rebus delinquere, quibus maxima pœna conſtituta eſt, „ mors ipſa propter magnitudinem ſceleris, quod voluptatis cauſa & „ petulantiæ committitur, omnino nefarium, omnique venia prorſus indignum eſt. Petulantiæ autem finis pernicies eſt. Conſiderandum eſt illud, quod nullum inventura ſit remedium purificatorium „ hujus delicti, ut templa deum ingrediens, araſque accedens, caſta & „ Deo eſſe poſſit. Nam huic ſceleri maxime Deus etiam infeſtiſſimus „ eſt, atque ignoſcit minime. In primis vero honeſtum & matronæ „ pudicitiam ſuam erga virum per formam liberorum ſuorum teſtari. „ Quod fit ſi liberi referant typum ſimilitudinis ſui generis. Et hactenus de ipſo conjugio. Ceterum quod ad corporis ornatum, illum „ probo, qui albus, ſimplex, & minime ſuperfluus fuerit. Veſtes tranſlucidas, varias, diſcolores, & bombyce contextas corpori non induat. „ Sic enim nimium ornatum, luxuriam, & comtum effugiet, nec „ improbo zelo alios afficiet. Aurum & ſmaragdum omnino non uſurpet, nam & nimio conſtat, & ſuperbiam præ popularibus arguit. „ Civitatem autem bene inſtitutam per omnes ſui partes ex æquo recte conſtitui, afficique mutuo conſenſu, & ſimilibus uti legibus at- „ que hujuſmodi rerum opifices expellere oportet. Facies vero non „ aſcititio & alieno colore decoretur, ſed genuino & proprio corporis, & aqua ſimplici abluatur, ac pudore potiſſime ornetur. Ita enim „ tunc virum, tum ſeipſam honorabilem magis efficiet. Egrediantur „ autem domo matronæ populares ſacra facturæ Deo civitatis, principi, & cuſtodi pro ſe & maritis ſuis, totaque familia. Verum nec „ inſtante nocte, neque veſpera, ſed foro hominibus pleno palam exeat mulier vel ad ſpectandum aliquid, vel emendum ab una ancilla aut plurimum duabus honeſte deducta. Fiant autem ſacrificia „ diis frugalia, & pro facultatibus. Ceterum Bacchi & matris deum „ ſacris domi celebrandis abſtineat. Etenim civitatis publica lege conſtitutum eſt, alioqui nec feſtis hujuſmodi interſint. Et ſane inducunt „ ebrietates, mentemque alienant iſtæ cæremoniæ. Matrem familias „ autem, quæ domui regendæ præeſt temperantem, pudicam, & intactam eſſe convenit.„ (1) Erubeſcant nunc Chriſtianæ mulieres luxu & delitiis diffluentes.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Erubeſcant Chriſtianæ mulieres &c.* Vidimus nos non ſine ingenti exultatione CLEMENTINAM Magnæ Britanniæ Reginam Urbi atque Orbi Chriſtianæ humilitatis, pœnitentiæ, & excellentiſſimæ charitatis argumenta præbentem, quæ magna ſanctitatis fama in cælum evolavit ann. 1735. ejuſque corpus Regia, ut par erat, pompa, ingentique populorum concurſu in noſtra Vaticana Baſilica conditum eſt.

CAPUT XIX.

De Damea & Patroclo Statuariis, Glaucio, Phaylo, aliiſque Athletis Crotoniatis.

FUit & *Damea* Crotoniata ſtatuarius celebris. Opus ejus in ſepto oſtenditur, quod Altim vocant. Hic Milonem celebravit, ait Pauſanias in Æliac. Fuit & *Patroclus* Cratylli filius ſtatuarius, cujus meminit Pauſanias in Elicor. Qui fecit ſimulacrum Apollinis, capite inaurato in Olympia dedicatus a Locris Zephyriis. Maxime quoque valuerunt Crotoniatæ palæſtra, in gymnico certamine. Fuerunt itaque ex ipſa urbe athletæ Olympionici celeberrimi complures, qui multas victorias domum reportarunt. Olympionicen autem, ait Cicero in Oratione pro L. Flac. apud Græcos prope majus erat & glorioſius, quam Romæ triumphaſſe. Fuerunt igitur illi ſeptem, quos in unius Olympiadis ludis ceteros ſtadio ſuperaſſe Strabo prodit. Fuit & *Glaucius* Crotoniata, qui, ait Pauſanias in Phocicis, vicit Olymp. xviii. Tertio vero anno hujus Olympiadis judices prœmia poſuerunt. Fuit & *Diognetus* item athleta, qui, ait idem Pauſanias ibidem, vicit anno primo lviii. Olymp. Fuit & *Phaylus* tris Olympionicus celeberrimus, quem decantavit Ariſtophanes poeta in Achanibus. Qui Græciæ periclitanti in rebus Perſicis una navi auxilium tulit. In honorem cujus magnus Alexander multas exuvias Crotoniatis dono miſit, uti Plutarchus in Alex. commeminit, ita ſcribens: „ Alexander ad Crotoniatas quoque „ in Italiam magnam exuviorum partem tranſmiſit ob Phayli decus „ & gloriam impigri & fortis athletæ, qui Medico bello cum Græcos „ ceteri deſtituiſſent Itali, propria triremi Salaminam navigavit, illius periculi communicationem ſuſcepturus. „ Adeo omnia virtutis opera ſummo ſtudio & benevolentia obſervabat. „ In ludis Pythicis „ (ait Pauſanias in Phocicis) duas victorias eſt conſequutus, tertiam „ ſtadio. Ejus ſtatua eſt in Delphis. „ Et rurſus. „ Is vero, qui eas „ exerceret Pentathus dicebatur. „ Pentathum autem certamen ſeu exercitatio quinque artes gymnaſticas continebat, diſcum, curſum, ſaltum, palæſtram, & jaculationem. Vicit enim Phaylus, ait Joannes Tzetzes, lucta, pugilatu, diſco, curſu, ſaltu, & omni genere ludorum. Saltavit pedes quinquagintaſex. Jecit diſcum pedes nonagintaquinque. Item Suidas inquit. „ Phaylus curſor optimus Olympionicus. „ De quo Ariſtophanes in Veſpis:

Quando curſorem Phaylum exiſtens valde juvenis adhuc cepi,
Impellens convitii calculis duobus.

Fuit autem & armatus curſor celebris, quem hodometrum, ideſt viæ menſorem vocabant. Fuit etiam quinquennio: de quo eſt diſtichum:

Quinque ſuper quinquaginta pedes ſaltavit Phaylus.
Jecit autem diſcum centum quinque minus.

V v Fuit

Fuit & *Philippus Butacides*, Olympionicus. De quo Herodotus libro quinto infit: „ Dorico & vitæ & mortis comes fuit Philippus Butacides vir Crotoniata, qui deſponſa ſibi Telys Sybarita Crotone profugerat, abnegato matrimonio tranſmiſit Cyrenem, ex hac diſcedens ſectatus eſt familiarem triremem, ac familiarium virorum ſumtum, quod eſſet Olympionices ideſt victor certaminis ad Olympia, & omnium illic Græcorum ſpecioſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciem ab Ægeſtanis ea, quæ nemo alius, reportavit. Nam ſepulturæ ejus heroico monumento extructo Ægeſtani hoſtias offerunt. „ Fuerunt & *Aſtylus*, qui & philoſophus fuit Pythagoræ diſcipulus, & *Iſcomachus*, *&* *Tiſicrates* athletæ: de quibus Dionyſius Halicarnaſſeus commeminit, qui plures in Olymplacis ludis victorias ſunt aſſequuti. Quorum Aſtylus, ait idem libro octavo, vicit Olymp. trigeſimaſeptima C. Julio & P. Pinario Ruſo Conſ. Iſomachus autem, ait idem libro quinto, vicit bis Olimp. ſexageſimaoctava, quo tempore Porſenna Romanis bellum intulit, & anno quinto Olymp. lxix. poſt reges exactos. Tiſicrates itidem bis vicit Olymp. lxxi Conſ. Aulo Semnio & M. Minutio. Et Olymp lxx. Conſ. Aulo Virginio & Tito Vetuſio. Aſtylo cum tribus continuis Olympicis viciſſet ſtadio, diaulo, & dolicho poſita eſt ſtatua. Quem perpetua virginitate fuiſſe præditum Plato libro octavo de leg. tradit. Eſt autem diaulus curſus reciprocus, ideſt duplex obeundi ſcilicet ſtadium, ac mox redeundi ſpatium duorum ſtadiorum longitudine, ideſt ccl. paſſ. Dolichus vero eſt ſpatium duodecim ſtadiorum, ideſt M. D. paſſ. vel ut Suidas, viginti quatuor, ideſt m. paſſ. iii. De Aſtylo Pauſanias in Æliac. ait: „ Aſtylus Crotoniata Pythagoræ quidem opus, tres continuas victorias Olympiacas ſtadio & diaulo eſt conſequutus. Quoniam autem in duabus ultimis in gratiam Jeronis tyranni ſe Syracuſanum prædicavit, Crotoniatæ domum ejus carcerem eſſe conſtituerunt, & ſtatuam ejus juxta Junonem Lacedæmoniam exiſtentem ſuſtulerunt, & bona inſuper publicarunt. „ " Ergo Siculi duos, quos ſcimus Calabros viros hunc & Diconem Cauloniatam, ut Siculos dicerent, pecunia ſubornarunt. Sed levis quidem & vani ac dementis hominis eſt aliena virtute ſibi laudem aucupari ". Fuit & *Timaſitheus* athleta, quem ætate juvenem Milo in Olympia ſuperare non quivit. Fuit & *Ægon* athleta robuſtiſſimus, qui & philoſophus fuit Pythagoræ diſcipulus, qui a Milone perſuaſus in Olympiam ivit certaturus. Quem decantavit Theocritus Edilio quarto. Ubi Coridonem Ægonis bubulcum ſic facit loquentem:

Interdum quidem ipſam in Æſaro paſco,
Et mollis graminis bonum faſciculum do.
Aliquando autem ſaltat obſcurum circa Latymnum,
Et quidem in Malimnum impellitur, atque partes Phyſci,
Et in Neæthum, ubi bona omnia naſcuntur,
Egipyrus & Cnyza, & odorifera Meliteja.
Laudo illamque Crotonem, & illum in orientem Lacinium, ubi ille pugil
Ægon, qui octuaginta ſolus devoravit panes,
Hic & taurum a monte humeris duxit prebendens

Un-

Ungula & dedit Amaryllidi. Ejus interpres: „ *Latymnus*, inquit, mons eſt „ Crotonis nemoroſus: Phyſcus mons ibidem paſcua nimium bobus „ idonea habens: Malimnus os paludis juxta Crotonem. „ Ægon, ait Joannes Tzetzes in montes currens tauros ſuperabat, & ungulas a tauris viventibus avellebat, quos humeris ſuſtollens amicis & puellis, & mulieribus donabat.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Phyſcus mons*. Videndum quo nomine hodie appellatur Mons apud Crotonem, quem *Phyſcum* vocat Theocritus & ejus inrerpres & quomodo Latymnus, & quomodo Malimnus *os Paludis*.

CAPUT XX.

De Milone, aliiſque Ducibus Crotoniatis.

FUit & MILO ille ſane quam robuſtiſſimus *Diotimi* filius, Pythagoræ diſcipulus adoleſcens. Qui, ait Solinus, ſupra hominum naturam erat. Floruit ut quidam tradunt, Tarquinii Priſci temporibus. De quo Plinius ait. Milo Crotoniata taurum quadrimum in Olympico certamine ictu nudæ dextræ occidit, & humeris ſuſtollens ſtadii ſpatio portavit, eumque eodem die conſumſit. Unde parœmia orta eſt, *Bovem in faucibus portat*. Hujuſce rei meminit quoque Cicero in lib. de ſenectute, & Athenæus lib. decimo, qui ſic ait: „ Milo Crotoniata „ minas viginti carnium comedebat, totidemque panum, bibebatque „ tres choas vini, velut Theodorus Hieropolites in libro de certami„ nibus teſtatur. At in Olympicis quum quadrimum bovem ſupra hu„ meros aſſumſiſſet, per ſtadiumque circumtuliſſet, ac poſtea cæci„ diſſet, ſolus eodem die totum comedit. „ Titormuſque Ætolus cum eo bove depoſito decertavit, ut narrat Alexander Ætolus. Scribit Phylarchus in hiſtoriis libro tertio Milonem taurum ediſſe cum ante aram Jovis eſſet vocatus, quare hæc in eum ſcripſit Doricus poeta:

Talis erat Milo, qui inter certamina Olympi
Quadrimum e terra ſuſtulit arte bovem
Supra humeros, agnus velut, ingens victima capta eſt,
Quam leviter circum pertulit hic ſpatium.
Horror erat certe hoc, magis ac mirabile fecit
Ante ſacrum Piſæ vir peregrine locum.
Non taurum tulit in carnem, qui haud conjugis expers,
Quem cædens edit ſolus, & illa die.

Huic, ait Pauſanias in Æliac. ſex Olympiæ palæſtræ victoriæ fuere. Ex quibus una inter juvenes. In Pythiis autem certaminibus ſex inter viros, una inter juvenes. Profectus eſt & ſeptimo in Olympia luctaturus. Sed *Timaſitheum* civem ſuum Crotoniatam ætate juvenem ſuperare non valuit, quin neque prope eum accedere. Dicitur autem Milo

ſuam ipſius ſtatuam in Altim tuliſſe. Eſt autem Altis lucus ſive aditus in Olympia circum templum Jovis. De quo Milone Pindarus ode x., & Ariſtodemus. Ajunt autem ipſum ita malum punicum continuiſſe, ut nec conantibus eripere permitteret, nec malum ipſe premendo collideret. In diſco præterea ita conſtitiſſe, ut omnes irruentes, trudenteſque, ac de diſco educere nitentes derideret. Præbebat autem & alia hujuſmodi complura ad oſtentationem. Alligata etiam fronti chorda æque ac ſi vittam aut coronam circumpoſuiſſet, anhelitum intra labia continebat, & capitis venas ita ſanguine replebat, ut præ venarum viribus chordam diſrumperet. Dexteræ quoque manus quod ab humero ad cubitum lateri admovebat, quod vero a cubito extat in rectum digitorum protendebat, ex quibus pollice ſurſum reflexo, reliquis ſibi invicem per ſeriem incumbentibus nemo ne maximo quidem conatu minimum digitorum correxiſſet. Et divus Baſilius in libro de inſtituenda ſtudiorum ratione: *Milo*, (inquit) *in clypeo uncto ſtabat, nec depelli ab eo ulla vi poterat, ſed reſiſtebat non ſecus ac ſtatua quædam plumbo affixa*. Et Plinius libro ſeptimo: *Crotoniatam Milonem athletam, cum ſtetiſſet, nemo veſtigio educebat, malum tenenti nemo digitum corrigebat, cucurriſſe M. ccxl. ſtadia ab Athenis Lacedæmonem biduo*, " hoc eſt milliaria cclxxx." Item Strabo libro ſexto ait: *Fama eſt columna quandoque in philoſophorum contubernio laborante Milonem ſubeuntem ſalvos reddidiſſe univerſos, deinque ſeipſum extraxiſſe*. Hic, ait Plinius libro ſeptimo, itemque Solinus, alectoriis gemmis in ventriculis gallinaceorum inventis cryſtallina ſpecie, magnitudine fabæ in certaminibus uſus, invictus fuit. Atque, ait Joannes Tzetzes, Crotoniatis in bello adverſus Sybaritas præfuit. Qui ut Hercules a Crotoniatis coronatus fuit: nam cum centum millibus Crotoniatarum trecenta Sybaritarum millia trucidavit, ut Diodorus & Herodotus ajunt. Hunc Crotoniatæ Junonis ſacerdotem inſtituere, " qui deæ rem divinam faceret ". *Hic* ait Cicero in libro de ſenect. *cum ſenex eſſet jam, athletaſque ſe in curriculo exercentes videret, aſpexiſſe lacertos ſuos dicitur, illacrimanſque dixit, At hi quidem jam mortui ſunt: Notans quod corporis vigorem adimit ætas, animi vis ad extremam uſque durat ætatem*. Item Ovid. Meth. xv.

. . . . . Fletque Milo ſenior, cum ſpectat inanes
Illos, qui fuerant ſolidarum morte ferarum
Herculeis ſimiles, fluidos pendere lacertos.

De morte autem ejus ita ſcribit Strabo: „ Milonem ferunt, cum profundam denſamque per ſilvam iter faceret, longe a tramite deviaſſe, truncum deinde ingentem adactis cuneis invenientem, inſertis manibus pariter ac pedibus in ſciſſuram ejus hiantem, ut penitus diſcinderet, eſſe conatum; tantum autem ſolummodo valuiſſe, ut exilirent cunei, ligni vero partibus ſtatim in ſeſe coeuntibus derelictum in ejus generis laqueo a feris devoratum fuiſſe. „ Id etiam Ovid. in Ibin, & Cicero, & Valer. Max. commemorant." Verum enim vero id minime veriſimile eſſe videtur. Siquidem cum Milo nobilis eſſet & dives, neque ſolus, neque pedeſter in affecta ætate in longinqua extra urbem Crotonem loca progrediebatur". Ejus ſtatua ænea Ephoris

ris erat, ut Philoſtratus libro quarto prodit, ubi ſic ait: „ Ephoris „ Milonis ænea ſtatua erat hoc modo. Erat Milo ſuper diſcum po- „ ſitus, ſimulque vinctis pedibus inniti videtur, ſiniſtra autem ma- „ lum punicum tenet, dextræ vero manus digiti recti & rigentibus ſi- „ miles apparent, caput vitta redimitum.„ Fuit & *Phormio* dux rei militaris peritus: de quo Suidas ait: *Phormio, de quo & Theopompus in Philippicis mentionem facit: Fuit autem Crotoniata, & in Sagræ pugna vulneratus eſt. Cum autem vulnus curatu difficile eſſet, oraculum accepit, ut Lacedæmonem adiret, eum fore illi medicum, qui primus ad cœnam ſe vocarit. Ubi igitur Spartam venit, cum e vehiculo deſcendiſſet, ad cœnam a juvene invitatus eſt. Atque inter cœnandum, ad quid venerat interrogatus, oraculum expoſuit. Quod cum ille audiſſet, ab haſta abradens vulneri impoſuit, utque e cœna diſceſſerunt, cum ſibi videretur ad currum aſcendere ad januam ſuæ ipſius domus apud* Crotonem *deprehenditur. Verum & divina hoſpitalia munera ipſum agentem vocaverunt Jovis filii ad Battum, qui apud Cyrenem erat, ac ſurrexit balſami virgam habens. Proverbium autem eſt, Phormionis thori, de ſtratis ſordidis ac frugalibus.* Hic enim Phormio bonus fuit militiæ dux, & in inſtruendis militiæ ordinibus videtur fuiſſe perquam laborioſus. Scribitur autem Phormio duabus navalibus pugnis Lacedæmonios viciſſe. Fuit & *Leonymus* Crotoniata, qui Crotoniatarum exercitus ad Sagram dux fuit. De quo Pauſanias in Laconicis ait: *In Euxino ad Iſtri oſtia inſula eſt nomine Leuca viginti ſtadiorum ambitu, ſilvis denſa, feriſque, ac cicuribus animantibus referta Achilli conſecrata in qua ejus templum eſt, ac ſimulacrum. Ad hanc dicitur primus navigaſſe Leonymum Crotoniatam. Nam bello a Crotoniatis conflato adverſus Locros, Locrenſibuſque ob familiaritatem, quam cum Opuntiis habebant, Ajacem Oileum in prælio invocantibus, Leonymus Crotoniatarum ab hoſtibus vulneratus fuit in pectore, ob quod graviter laborabat. Oraculum autem prædixit, quod ibi ab Ajace vulnus curaretur. Itaque cum ſanatus ex inſula rediſſet, vidiſſe ajebat Achillem, & Oilei ac Telamonis Ajacem, & cum iis Patroclum, atque Antilochum, Helenam præterea cum Achille habitare aſſerebat, ſibique mandaſſe, ut Himeram profectus* Steſichoro *nunciaret ex Helenes ira ipſum oculorum morbo laborare. Steſichorus hac de cauſa palinodiam compoſuit.*" Fuit noſtra memoria ex hac urbe M. *Antonius Jacominus* Latinis & Græcis literis eruditus."

CAPUT XXI.

De iis quæ ad hiſtoriam Eccleſiaſticam pertinent, ac de Æſaro & Neætho fluviis.

EST Croto ſedes Epiſcopalis vetuſtiſſima, utpote divi Dionyſii Areopagitæ diſcipula. Conſtans fama eſt apud Crotoniatas ab uſque Dionyſii tempore poſteris per manus tradita Dionyſium ipſum Romam petentem Crotonem divertiſſe, (" Venit enim Romam Pontifice Cle-

Clemente ") & Crotoniatas ad Chriſti fidem convertiſſe. Quocirca Crotoniatæ in ſigno civitatis Dionyſii effigie utuntur. (1) *Joannes* Epiſcopus Crotonienſis interfuit Synodo Romanæ ſub Vigilio Papa. Et *Petrus* Epiſcopus Crotonienſis interfuit ſynodo Conſtantinopolitanæ ſextæ ſub Agathone Papa. Et *Theotimus* Epiſcopus Crotonienſis interfuit ſynodo Nicænæ ſecundæ ſub Adriano Papa." Meminit de hac Epiſcopali ſede S. Gregorius Papa, quam vacantem commendat Joanni Epiſcopo Scylatico, ut lib. ſecundo Epiſtolar. ſcribit ". Celebratur Crotone quotoquoque anno nobile emporium. De aeris autem ſalubritate, ac cæli clementia jam dictum eſt. Solum hoc felix eſt & amœnum, & amplum, non vaſtis rupibus, non ſtagnis impeditum, ſed aut campeſtre eſt, aut amœnis collibus diſtinctum. Cerealium inaudita fœcunditas ac bonitas. Arva inſuper loca ve herbida ſunt & paſcua, armentorum gregumque pabulis accommodata. Cingitur & urbs vivis ac perſpicuis fontibus, & hortis irriguis. In molendis frugibus piſtrinis utuntur. Fit hic ſimilago triticea ac globuli probatiſſimi, ac *figlina* opera non vulgaria. Fiunt & vina clara. Naſcitur in Crotoniato agro rubrica fabrilis, & cappares laudatiſſimi. Fit ſeſama & goſſipium. Oritur & herba, quæ maſticen fundit, de qua alibi diximus. In æde cœnobitarum divi Franciſci beati *Pyrrhi* corpus quieſcit. Secundum urbem (2) *Æſarus* fluvius labitur, qui olim per mediam urbem, ut oſtendi, fluebat. Quem Dionyſius Apher vocat amœnum. Et ejuſdem nominis portus, ait Strabo lib. ſexto. Inter Crotonem & Siberenam LEONII urbis veſtigia viſuntur. Extat adhuc Epiſcopalis ſedes. A Crotonem m. p. ſex (3) *Neæthus* fluvius navigabilis labitur. De quo Strabo libro ſexto ſic ſcribit: „ Æſarus fluvius & portus, & fluvius alter Neæthus „ nomine, quorum cognomine caſu proveniſſe dicitur. Nam in Achivorum errore quoſdam ab Iliaca claſſe applicuiſſe, & ad locorum explorationem egreſſos, Trojanas mulieres navigationis comites tam longi pertæſas pelagi curſus naves incendiſſe, quas viris deſertas eſſe noverant, „ qua ex cauſa illi manſiſſe coacti ſunt. Præſertim cum terrarum virtutem cernerent, eveſtigioque plurimos alios adventantes, & pro „ ſanguinis neceſſitudine ipſos imitantes multas habitandi effeciſſe ſedes, e quibus plures Trojanorum ſimilem appellationem aſſecuti ſunt, „ Neæthumque etiam ex malorum eventu vocabulum vendicavit. „ Et Lycophron in Alexandra:

Et Neæthus ubi fluit ad mare

Interficient autem illum Auxones Pellenii.

Super quibus verbis Iſacius ejus interpres ait: „ Secundum Apollodorum & alios Laomedontis filias, Priami ſorores Æthyllam, Aſtyochen & Medeſicaſten poſtquam illuc in Italiam cum reliquis captivis perveniſſent, vitantes Græcorum ſervitutem ſuaſiſſe aliis, ut naves Græcorum viris vacuas, cum in terram deſcendiſſent, comburerent. Unde fluvius Neæthus dictus eſt, a nays ideſt navis, & ætho „ ardeo, & mulieres ille naupræſtites dictæ ſunt. At Græci, qui cum „ illis erant, exuſtis navibus ibi habitarunt. „ Plutarchus vero ſcribit fuiſſe captivam, Romam nomine, reliquis conſulentem ut exurerent Græcorum naves, Lycophron autem Setæam fuiſſe ait auxillum ferentem

tem Lydis; ſociamque, ut dixi, Rhodiis. Quæ mulieres hoc deliquio pavidæ viros oſculis & amplexibus placaverunt, ut Plutarchus in problematibus auctor eſt. Hinc mos remanſit,ut mulieres propinquos & affines oſculo exciperent. Combuſtæ ſunt & aliæ Græcorum naves a Trojanis mulieribus captivis circa Sybarim & Crathim Calabriæ amnes, ut ibi ex Lycophrone dicemus. Hoc flumen Naſo Salentinum appellat.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Joannes Epiſcopus Crotonienſis*. Præter Epiſcopos, quos Barrius affert, fuerunt & *Flavianus* ann. 540. *Theodoſius* ann. 649. Vide Flor. *Nicolaus* a Crotone Epiſcopus Græcus a Michaele Palæologo Imperatore legatus ad Urbanum IV. Vide Horold. comp. Chron. Franciſc. to. 1. ad ann. 1264. *Jordanus* ex Archidiacono Epiſcopus ann. 1427. Ughell. *Fr. Crocettus a Monte* Minorita ex Epiſcopo Iſulano Epiſcopus Crotonienſis ann. 1445. *Antonius Luciferus* ex Archidiacono Epiſcopus Ann. 1510. optime de ſua Eccleſia meritus. *Joannes Matthæus Luciferus* Antonii nepos ex Epiſcopo Umbriaticenſi Epiſcopus Crotonienſis ann. 1524. magnæ dexteritatis ac ſapientiæ vir. Ann. 1533. Cardinalis Gaddi Archiepiſcopi Conſentini ſumma laude vices geſſit. Obiit ann. 1551. ut ex act. Capit. Conſent. *Antonius Sanguagalus* dictus *de Molino* ex Epiſcopo Boſenſi in Sardinia Epiſcopus Strongylenſis ann. 1413. inde Archiepiſcopus Seberinates ann. 1430. Obiit. ann. 1454. Vide *Ughell*. *Mutius Sorianus* Archiepiſcopus Seberinates ann. 1673. Obiit. ann. 1679. quem diu victurum Eccleſia illa ſperabat. MS. Mart. *Joannes Jacobus Luciferus* Epiſcopus Umbriaticenſis ann. 1530. Ughell. *Stephanus Sculco*, Epiſcopus Hieracenſis ann. 1670. MS. Mart. *Annibal Sillanus*, Epiſcopus Caſtrenſis anno 1653. Obiit. circ. ann. 1667. Ughell. *Pompejus Mangionius* Utriuſque Signaturæ Decanus ſumma pietate atque animi moderatione inſignitus. Obiit ann. 1635. ſepultuſque in Eccleſia Domus profeſſ. Soc. Jeſu ubi ſuper lapide porphyretico hæc inſcriptio legitur:

D. O. M.
POMPEJO MANGIONIO CROTONIATO
UTRIUSQUE SIGNATURÆ DECANO
PIO, MODERATISSIMO, INTEGERRIMO
OBIIT
JUSTITIÆ PUBLICÆ DIU DEFENSÆ
PERPETUUM DESIDERIUM
ANNO SALUTIS CIƆIƆCXXXV.
ÆTATIS
LXXII.

Carolus Berlingerius in utroque Jure doctiſſimus Archiepiſcopus Seberinates ann. 1679. Hic Eccleſiaſticæ libertatis vindex fortiſſimus per quadraginta annos Eccleſiam ſuam ſapientiſſime gubernavit, vitæ integerrimus. Obiit Nonas Januarii ann. 1719. ſepultus fuit in ſua Æde Metropolitana in Sacello S. Leonis, ubi hoc epitaphium dum adhuc viveret inciſi juſſit.

D. O. M.
CAROLUS BERLINGERIUS
ARCHIEPISCOPUS HUJUS METROPOLITANÆ ECCLESIÆ
SANCTÆ SEVERINÆ
HIC JACET IN SINU SUÆ DILECTÆ
SPONSÆ.

Vide Ughell. cum addition. to. 8. pag. 490. & ſeqq. *Pompilius* ejus frater Epiſcopus Beſidianenſis doctrina & humanitate clariſſimus. Ab eodem ann.

ann. 1711. ad ſacrum Presbyteratus ordinem Acræ promotus fui.

Andreas inſtituti Capuccinorum laicus ſanctæ vitæ vir. Obiit Neapoli circa ann. 1571. Chron. par. 2. *B. Elias* a Saracenis in odium Chriſtianæ fidei occiſus ann. 1058. Malaterr. hiſtor. Northman. Maurolic. Martyrol. Gualt. aliique. *Janus Peluſius* Poeta & Orator celeberrimus, quem Urbini Duces in oculis ferebant. Edidit quatuor libros *Luſuum*. Neap. 1567. in 8. alium *Hymnorum*, & *dum. & Comm entar. in quoſdam poetas* Parmæ 1592. aliaque. Obiit Romæ pridie Idus Febr. ann. 1600. & in Eccleſia S. Euſtachii ſepultus eſt, ubi inſcriptio legitur. Vide Jo. Juven. de varia Tarentin. fort. Spera, Topp. alioſque. *Joannes Andreas de Nola* Philoſophus & Medicus diſertiſſimus edidit librum de re medica, Venet. ann. 1562. in 4. Topp. & Vander. *Joannes Baptiſta de Nola Moliſi* vir impenſe eruditus edidit Chronicon Crotonienſe Neapoli 1649. in 4. Topp. *Joannes Baptiſta Scurus* in utroque Jure doctiſſimus, ſcripſit Romæ ſuper Jure Civili ann. 1602. MS. Mart. *Joannes Dominicus de Nigris* edidit librum *de Animalibus* Neap. 1562. Vide Amat. *Chryſoſtomus Marinus* Carmelita eruditione conſpicuus. Foſcarin. in ſyntaxi. *Hieronymus Gattolus* Chirurgiæ Cathedraticus celebris Neapoli. MS. Gualt. *Joſeph Sillanus* Presbyter Congregationis S. Hieronymi in Urbe pietate & doctrina clarus, edidit librum *Eccleſiaſtico ponderato*, aliumque cui titulus *Aforiſmi di prudenza* 1704. *Valerius Montalcinus* Dux militum. Vide Flor. *Vincentius Sorianus* Carthuſianus doctiſſimus Procurator S. Martini de Neapoli edidit librum *de Sacramentis* Neap. 1646. quamplurima ejus MS. aſſervantur in eodem Monaſterio. Vide Topp. *Volturſius* in re militari clariſſimus Lentulo amicitia junctus. Vide Salluſt. de bello Catilin. Vivit modo *Joannes Paulus Pipini*, Archidiaconus Roſſanenſis, & *Bonaventura Sculco* eruditione clariſſimus, ex antiquis Ducibus S. Severinæ, de quo vide Joſeph. Catalanum in Commentariis ad Concil. General. pag. xv. ubi ait: BONAVENTURA SCULCO *Crotoniata adornavit hiſtoriam Concilii Epheſini* I. *Oecumenici* III. *& Commentariis illuſtravit Canonem* III. V. *&* XVII. *Nicænum*, *itemque Canonem X. & XIX. Chalcedonenſem*. Aliique non pauci apud noſtrates & exteros.

2. *Æſarus*. A liis *Æſar*. Ab Hebraico אשר *Eſar* Latine *Beatus*. Apud Etruſcos *Deum* ſignificat. Vide Sueton. in Auguſt. De hoc flumine loquuntur Theocritus, Lycophron, Livius, Dionyſius Halicarnaſſeus, Ovidius, Diodorus, Plinius, aliique. Vide ſupra Cap. VI. Dum Crotonis civitas florebat, fluvius hic per medium diſcurrebat; nunc vero mille paſſ. diſtat. Eſt & alius Æſarus qui Crathidi admiſcetur.

3. *Næthus*. Vide lib. 1. cap. VII. n. 2.

CA-

CAPUT XXII.

De Strongyli Civitate, aliiſque Oppidis & vicis, ac præſertim de Cacurio ubi de Franciſco Simoneta Prætore, & Jacobo Simoneta Cardinali.

POſt Neæthum m. paſſ. ſex. (1) STRONGYLIS civitas eſt, ſedes Epiſcopalis edito loco, rupibus undequaque fere ſepta, abeſt a freto m. p. tribus, a Seberena duodecim, a Crotone totidem. *Macalla* ſive *Macælla* olim dicta, ab emolliendo, ait Stephanus, quod ibi emollitus ſit Philoctetes, gentile nomen Macalleus. Eſt quidem vetuſtiſſima, ab Auxoniis, aut certe ab Oenotriis condita. Hujus urbis meminit Lycophron in Alex. ubi ait.

Et rurſus in Macalla templum incolæ magnum
Super tumulum extruentes, gravem Deum
Libationibus honorabunt, & ſacrificiis bovum.

„ Super quibus verbis Iſacius ait: „ Macalla urbs eſt Italiæ, ubi ſepul„ crum eſt, & templum Philoctetis ab incolis conditum eique dicatum, „ cui bovum ſacrificia immolant, uti ſi Deus immortalis eſſet „. Inde, ut apud quendam ſcriptorem legi, dicta fuit *Firopolis*, quæ perſecutionis rabiem paſſa eſt a Mauris Cretenſibus, & Carthaginienſibus. Aquarum ſcaturiginibus affluit, circum enim urbem fontes plurimi ſcatent. Fit hic ſimilago triticea laudatiſſima. Ager hic optimi frumenti & aliarum frugum ferax eſt, & armentorum, pecorumque pabulis accommodatus. Fit goſſipium, & ſeſama, naſcuntur cappares, & fœnicula marina, ſunt & teſtitudines terreſtres. Fiunt aucupia turturarum, turdorum, palumborum, & aliarum parvarum alitum. In molendis frugibus utuntur piſtrinis & molendinis vento agitatis. Hic (*a*) lapis eſt Latinis literis ſculptus, aliunde huc delatus. In quo capita ſunt duo teſtamenti cujuſdam, quo teſtator vineam collegio Auguſtalium urbis Peteliæ legat. Hinc quidam Strongylem Peteliam fuiſſe opinati ſunt. Sed longe decipiuntur, nam Peteliam Policaſtrum eſſe oſtendimus. Parte læva m.p. tribus *Meliſſa* vetuſtum oppidum eſt edito loco ab ape dictum, aut fortaſſe a Meliſſo Cretenſium rege, aut a Meliſſeis Cretæ populis conditum: civis Meliſſeus & Meliſſius. Cujus meminit Ovidius lib. xv. ut dudum oſtendimus. Diſtat a mari m. p. ſeptem. Ager hic fertilis eſt. Sunt aquæ ſulphureæ. Fit xilon, & ſeſama, provenit juniperus. Supra Strongylim parte dextra m. p. quatuor (*b*) (2) *Caſuonum* caſtellum eſt. Abeſt a freto m.p. ſeptem. In hoc agro alabaſtrites naſcitur, & gypſum e terra foditur. Eſt & ſulfur, & juxta (3) *Cinga* vicus eſt, ubi fontes ſunt ſalſam aquam manantes. Intus eſt (4) *Cacurium* oppidum edito loco, in radicibus Silæ ſilvæ ſitum, diſtat a Crotone m. p. duodeviginti a Policaſtro ideſt a

Petelia octo. Hic ſal foſſile naſcitur. Extant & ſulfureæ aquæ. Fit olei copia. Provenit reuponticum. Ex hoc oppido fuit (5) FRANCISCUS SIMONETA utroque jure peritus, vir medius fidius prudens, & apud Franciſcum Sfortiam Mediolanenſium Principem magnæ auctoritatis. Atque Mediolani Prætorem egit. (6) *Joannes* ejus frater magni ingenii vir bonarum literarum peritus, apud eundem principem magnæ æſtimationis. (c) Ingens opus unius & triginta librorum Franciſci Sfortiæ geſta continens edidit. Viget etiamnum Mediolani Simonetarum familia, ex qua fuit *Jacobus Simoneta* utroque jure doctus, & divinis literis eruditus. Ob quas virtutes a Paulo tertio Rom. Pont. Cardinalium numero fuit adſcriptus. A Cacurio m. p. quatuor eſt (7) Divi *Joannis a Flore* cognomine ædes Ciſtercienſium monaſterium, a Joanne Joachino Abbate conſtructum, in quo multorum Sanctorum fruſta aſſervantur. Poſt Cacurium Leſa fluvius labitur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. Strongylis. Aliis *Strongylum*. A Græco Στρογγύλος *rotundus*. Civitas quippe edito loco ſita rupibuſque undequaque ſepta rotundam figuram exhibet Niſi dicere velimus a *Stortyngo* promontorio finitimo de quo ſupra, nomen ſumſiſſe. Hoc nomine a Græcis ſequiori ſæculo donata eſt, cum antea *Petelia* vocitata ſit a πέτομαι *volo*, quod ex volatu avium, quibus ager abundat, ſumto augurio Philoctetes illam extruxerit, ſeu potius ampliaverit, ac in meliorem formam redegerit. Dicta etiam fuit *Macalla* a Machaone ut puto Æſculapii filio, qui Philoctetem ibidem ab immedicabili vulnere Herculis ſagitta contracto ſanavit, ut ait Propert. lib. 2. eleg. 1.

Tarda Philoctetæ ſanavit crura Machaon.

Sed ut rem penitus expendamus, ac ſuum quibuſque locis jus relinquamus, adnotare juvat in Peteliæ expugnatione, ut ait Valerius Maximus lib. VI. cap. VI. Petelinos, feminis omnique ætate imbelli urbe egeſta quo tutius armati famem traherent Annibali reſtitiſſe, quouſque omnes pro ſocietate populi Romani animam exhalarent. Multitudo itaque illa, quæ Petelia dimiſſa fuit, conſulere utique ſibi, ac partim hac partim illac locum nanſciſci debuit. Facili igitur negotio conjiciendum putamus partim Policaſtrum, partim Meſoreaceum, partim alio tranſiſſe, eoque numos aliaque monumenta advexiſſe. Præſertim vero ad ditionis ſuæ oppida contendiſſe, veroſimillimum eſt. Quo factum eſt, ut deſtructa omnino Petelia, loci illi qui Petelinos ſuos ſuſceperunt, tractu temporis numos & monumenta objiciendo, Peteliam ſe eſſe arbitrati ſunt, & quidem recte ſi gentem conſideremus, ſi vero ſitum, non ita. Vide lib. 2. cap. IV. n. 5. & lib. 1. cap. XIV. n. 1.

Ceterum ſi Strabonem audiamus de Petelia ait lib. VI. *Urbs eſt natura loci munita*. Et paulo poſt ex Apollodoro in Commentario de navibus Græcorum ad Trojam, facta Philoctetis mentione, quoſdam ait dicere eum in Crotoniatarum agrum perveniſſe: & poſt deſcriptam Peteliam dicit

cit intus eſſe Vertinas, & Calaſernam: Ptolemæus quoque & Mela illam ponunt prope Lacinium promontorium. Quæ omnia Strongyli mirifice congruunt, cum & validum ſit propugnaculum, & in agro Crotoniato prope Lacinium promontorium reperiatur, imo e regione habeat intus Vertinas & Calaſernam. Sed & Virgilius lib. 3. Æneid. Petiliam inter urbes maritimas Æneæ vitandas commemorat, quod de ſola Strongyli intelligi poteſt ad quam appulit Philoctetes.

...... Hic illa ducis Meliboei
Parva Philoctetæ ſubnixa Petilia muro.

Et Paternum eodem fere intervallo a Thuriis ponitur quo Petelia in tabulis itinerariis. Vide Lucam Holſten. in not. ad Cluer.

Liquet ſane idipſum non modo ex variis numiſmatibus, ac teſtaceis, quæ in dies Strongyli effodiuntur, verum etiam ex inſcriptionibus quæ ibidem aſſervantur, & a Grutero adducuntur, quæque a Barrio in hunc locum aſportata ſine ullo teſtimonio afferuntur.

KAPUT EX TESTAMENTO.

Hoc amplius Reipublicæ Petelinorum dari volo HS. X̄. N̄. item vineam Cædicianam cum parte m. fundi Pompejani, ita uti optima, maximaque ſunt finibus ſuis, quæ mea fuerant, volo autem ex uſuris ſemiſſibus HS. N̄. X̄. comparari Auguſtalium loci N. ad inſtrumentum tricliniorum duum, quod eis me Vibo tradidi candelabra & lucernas belychenes arbitrio Auguſtalium, quo facilius ſtratinibus publicis obire poſſint, quod ipſum ad utilitatem Reipublicæ N. pertinere exiſtimavi, facilius ſubituris onus Auguſtalitatis. Dum hoc commodum ante oculos habent, ceterum autem temporum uſuræ ſemiſſe HS. X̄. N̄. ad inſtrumentum Auguſtalium arbitrio ipſorum eſſe volo, quo facilius munus meum perpetuum conſervare poſſint, neque in alios uſus uſuras quas ita a Re. P. acceperint transferri volo, quam ſi neceſſe fuerit, in paſtinationem, vineam quoque cum parte fundi Pompejani, ſicut ſupradixi. Hoc amplius Auguſtalibus loci N. dari volo, quam vineam vobis Auguſtales iccirco dari volo, quæ eſt aminea; ut ſi cognationi meæ, qua proſpexiſſe me utilitatibus veſtris credo conſenſeritis vinum uſibus veſtris dumtaxat, quum publice epulas exercebitis, habere poſſitis. Hoc autem nomine relevatis impendiis facilius proſilituri hi qui ad munus Auguſtalitatis compellantur, locatio vineæ partis Pompejanæ vineam colere poterint, hæc ita ut cavi fieri, præſtarique volo. Hoc amplius ab hæredibus meis volo præſtari Reipublicæ Petelinorum, & a Rep. Petelinorum corporum Auguſtalium, ex prediis ceteris meis palum ridica, omnibus annis ſufficiens pedaturæ vineæ

Quam Auguſtalibus legavi.

A vobis autem Auguſtales peto hanc voluntatem meam ratam habeatis, & ut perpetua forma obſervetis, curæ veſtræ mandetis, quo facilius autem nota ſit corpori veſtro hæc erga vos voluntatem, totum loci Kaput quod ad veſtrum honorem pertinet.

Extant & aliæ duæ inſcriptiones a Barrio allatæ ſupra lib. 4. cap. 3.

M. MEGONIO M. F. M. N. M. PRON. CORN. LEONI AC IIII. VIR. LEG. COR. R. PP. IIII. VIR DECURIONES AUGUSTALES POPULUSQUE EX ÆRE CONLATO OB MERITA EJUS.

M. MEGONIO M. F. COR. LEONI ÆD. IIII. VIR. LEG. COR. QUÆST. PEC. P. PATRONO MUNICIPI AUGUSTALES OB MERITA EJUS L. D. D. D.

Fuit Petelia Romanorum municipium celeberrimum, ut ex inſcriptione quam affert Fabrett. cap. 6. n. 95. MUNICIPII PETELLINORUM. Vide quæ de Petelia Livius fert lib. 23. quæque Barrius lib. 4. cap. 3. adducit. Vide etiam quæ ſupra retulimus lib. 1. cap. XIV. n. 1. Extat Romæ in Bibliotheca Ottoboniana Codex MS. num. 1121. *Breve Deſcrizione della Città di Strongilo anticamente detta* PETILIA *nella Provincia di Calabria citra per comandamento di Monſignor Illuſtriſſimo e Reverendiſſimo Cardinal Altemps fatta dal ſuo obligatiſſimo ſervo D. Gio: Stratioti Canonico del Veſcovato di detta Città l'Anno* 1586.

Sed & Cives pro inſignibus quinque flammis utuntur, quod ex vetuſtiſſima traditione Petelinos ſuperſtites, ne Pœnus eorum bonis ac ſupellectilibus potiretur, quinque tumulis ex eis feciſſe, ac igne conſumſiſſe arbitrentur.

Fuerunt ex Strongyli civitate S. ANTHERUS Papa & Martyr. Ciacon. & Ughell. Vide Anaſtaſ. Bibliot. *Modius* Epiſcopus ann. 1178. *Almanus* ſive *Almainus* ann. 1352. Flor. & Ughell. *Gaſpar de Murgia* ann. 1509. quem Pugliſius Coriolanenſem contendit. Vide Ughell. *Raymundus* ex monacho Baſiliano Epiſcopus S. Agathæ Gothorum, mox Bojanus, tandem ab Eugenio IV. Archiepiſcopus Comſanus renuntiatus eſt ann. 1439. Græcis Latiniſque literis impenſe eruditus. Vide Ughell. & Topp. *Dominicus Sabatinus* Anglonæ Epiſcopus ann. 1702. ad noſtram memoriam uſque. Noſtris vero temporibus *Joſeph Muccarus* Conventualis doctiſſimus ac ſubtiliſſimus *Nicolaus Suſanna* medicus celeberrimus, *Antonius de Gratia* Presbyter bonis literis inſtructus, Cardinalis Pici Mirandulani Epiſcopi Albanenſis Vicarius Generalis, *Nicolaus Zitus* S. Luciæ in Urbe Collegiatæ Canonicus meritiſſimus, aliique non pauci.

2. *Caſuonum*. Vulgo *Caſabona*. Anno 1733. menſe Martio terræmotu interiit, aufugientibus incolis, uno vel altero tantum obruto. Modo paulo ſuperius reædificatur. Fuit ex hoc loco *Bonaventura* laicus Minorita ſanctæ vitæ vir, prophetiæ dono illuſtris. Hic peſtem quæ ann. 1657. Conſentiæ graſſabatur, immaculatæ Virginis Mariæ, quam impenſe colebat, aliiſque colendam proponebat, implorato præſidio, mirabiliter extinxit, poſtquam ille peſte, ut prædixerat, ſublatus eſt. Inde Magiſtratus Conſentinus Deo votum B. Virginem ab omni labe aſſerendi immunem ſingulis annis nuncupare conſuevit. Vidi ego accepti beneficii documentum publicum Antonii Tango Vicarii Generalis illius temporis Conſentiæ typis cuſum die 14. Decembris anni 1657. quod affert Dominicus Martyre in ſuo MS. In Diœceſi Umbriaticenſi.

3. *Cinga*. Vulgo *Zinga*. Ab Epaminonda Ferrario a Caſula ejus loci domino paulo remotius tranſlata circa ann. 1660. atque in meliorem formam redacta. Nunc oppidum eſt ſatis habitatorum habens. Naſcitur ſal. In eadem Diœceſi.

4. *Cacurium*. A Græco Καυχάομαι *glorior*, ut puto: vel a *Cacumine*, cum oppidum edito loco ſit. In Diœceſi Geruntina.

5. *Franciſcus Simoneta*. Dictus *Ciccus Calaber*, ad quem plurimæ ex-

extant epiſtolæ a Franciſco Philelphio datæ. Hic poſt exantlatos prudentia ae dexteritate incredibili pro Ducatu Mediolanenſi labores, inimicorum inſidiis die 30. Octob. 1480. ſeptuagenarius capite obtruncatus eſt, ſepultuſque Papiæ in Cœnobio Dominicanæ familiæ, ubi binæ extant inſcriptiones quarum altera hæc eſt:

Principis Inſubrium fidus quia ſceptra tuebar,
Acephalon tumulo gens inimica dedit.
Me cæcum dicunt, vidi quia multa ſuperſtes:
Crede mihi, ſine me patria cæca manes.

Altera

Dum fidus ſervare volo patriamque ducemque,
Multorum inſidiis proditus interii.
Ille ſed immenſa celebrari laude meretur,
Qui vavult vita, quam caruiſſe fide.

Vide Raynald. ad ann. 1487. Cor. hiſtor. Mediol. alioſque.

6. *Joannes ejus frater*. Vide Geſner. in bibl. Paul. Jov. in elog. Philipp. Bergom. alioſque.

Fuerunt ex Cacurio & alii viri celebres. *Franciſcus Ciminus* ejuſdem loci Baro ſummæ pietatis & fidei vir. Hic Seminarium Fratrum S. Tereſiæ Carmelitarum excalceatorum S. Mariæ de Victoria ad Hortos Salluſtianos in Urbe ad Fidem Catholicam propagandam ædificari jam cœptum tribus millibus ſcutatis annuis primus locupletavit ann. 1608. Quod poſtea ad S. Pancratium extra muros traſlatum eſt, ubi extat ejus Statua cum epigraphe.

ILLUSTRISSIMO DOMINO FRANCISCO CIMINO BARONI DE CACCURI NEAPOLITANO QUOD SEMINARII CARMEL. DISCALCEAT. AD FIDEI PROPAGATIONEM PRIMUS FUERIT EX ÆRE FUNDATOR.
G. A. F.

Angelus Simoneta Joannis frater doctiſſimus, Franciſci Sfortiæ Ducis Mediolanenſis ad Alphonſum Regem & ad Remp. Venetam Orator. Joan. Simonet. in Sfortiad. lib. 8. Cor. hiſt. Mediol. *Joannes Carnutus* ex Epiſcopo Carinolenſi Epiſcopus Geruntinus & Chariatenſis ann. 1535. Anno autem 1543. in Chariati direptione a Mauris captus, ut conſtans traditio eſt, tametſi ab Ughellio nec patria, nec captivitas exprimatur.

7. *Divi Joannis de Flore*: Modo oppidum nobile eſt, civitati par, ſupra quinque millia capitum continens. Sub Abbate Commendatario Salvatore Rota Patritio Neapolitano Caroli V. Imperatoris impetrato aſſenſu, anno 1536. ædificari cœptum, ut ex inſcriptione quæ extat in eadem Eccleſia:

SALVATOR ROTA PATRITIUS NEAPOLITANUS FLORENSIS ABBAS BASILICAM COLLAPSAM RESTITUIT SIMULACRIS, SACRAQUE SUPELLECTILI EXORNAVIT, ET CENSUM DUPLUM AUXIT, PAGUM DITIONEMQUE ADDIDIT ANNO DOMINI MDXXXVI.

Oppidum hoc ſitum eſt intra Silam; quod Neæthus, & Caput album vulgo *Capalvo* piſcibus quos lupos ſive truttas vocant fecundiſſimi alluunt. Ager ampliſſimus eſt, frumenti quod *Germanum* vocant incolæ ferax. Fit pix probatiſſima. Sunt & paſcua armentorum pabulis accommodata. In præſentiarum Abbas Commendatarius meritiſſimus eſt Innicus Martinus Caracciolo ex Ducibus Martinæ Patritius Neapolitanus optimæ indolis, magnæque expectationis, atque incredibilis erga ſubditos benignitatis. In Diœceſi Conſentina.

Variis privilegiis, ac diplomatibus auctum fuit Monaſterium Florenſe. Primum ſiq uidem privilegium conceſſit Henricus VI. Imperator, quo aſſignantur Monaſterio annui Bizantini aurei quinquaginta *de redditibus*

tibus Salinæ de Neetho. Datum apud S. Marcum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo nonageſimo quinto pridie Nonas Martii 13. Indictionis. Videre poteris hoc privilegium apud Manriquez in Annal. to. 3.

Secundum conceſſum fuit ab eodem Henrico, quo territorium Abbatiæ certis limitibus aſſignavit. Datum Neocaſtri ſub eodem anno 1195. die 20. Octobris, quod in Archivo ejuſdem Monaſterii aſſervatur.

Tertium eſt Conſtantiæ Imperatricis, quo Monaſterio prædicto varia tenimenta conceduntur. Datum Meſſanæ ann. 1198. Vide Ughell. to. 9.

Quartum eſt Friderici Imperatoris pro extruenda domo ſecus Monaſterium in loco ubi dicitur *Caputalbum*: Datum Panormi ann. 1200. Menſe Martio. Vide Ughell. ibid.

Quintum eſt Friderici II pro confirmatione & conceſſione tenimentorum &c. Datum in Caſtris apud Caſtrum S. Petri in tenimento Bononiæ menſe Octobri 1220. Quod aſſervatur in Archivo Florenſi.

Sextum eſt ejuſdem Friderici pro conceſſione Feudi in *Acherentia*, & *Cacurio*, quod tenuit quidam Rogerius Saracenus. Datum in Caſtris apud Caſtrum S. Petri in tenimento Bononiæ ann. 1220. Menſe Octobri. Quod aſſervatur in Archivo Florenſi.

Septimum eſt ejuſdem Imperatoris pro confirmatione privilegiorum. Datum Meſſanæ ann. 1221. Menſe Junio. Extat in Archivo Florenſi.

Octavum eſt Breve Gregorii IX. quo eadem privilegia confirmantur. Datum Anagniæ V. Kal. Februarii ann. VI.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(*a*) L*apis aliunde huc delatus*. Cur lapis aliunde delatus? Ut oſtendas Strongylum non eſſe Petiliam? At omnes eſſe contendunt, multiſque probant rationibus & argumentis.

(*b*) *Caſuonum Caſtellum*. Liber noſtrorum Annalium *Catuonum*, quem C*bonos* vocant antiqui.

(*c*) I*ngens opus* &c. Quod Chriſtophorus Landinus in Etruſcum ſermonem vertit.

Vivit & nunc *Ludovicus Simoneta* a Pio IV. Pont. Max. Cardinalatus inſigni donatus, qui in Synodo Tridentina Legatus a Pontifice bonam & proficuam navavit operam pro Rep. Chriſtiana.

CAPUT XXIII.

De Cerenthia olim Pumento, Vertinis, Briatico, & Ciro olim Crimiſſa ſive Paterno, aliiſque Pagis

INde (1) (*a*) CERENTHIA ſive *Gerentium* civitas eſt, quaſi meliſicium, *Pumentum* olim dictum, ab Oenotriis, ſive ut Strabo fert, a Philoctete edito loco ſuper ſaxum conditum, validum propugnaculum, un-

undique ingentibus ſaxeis rupibus cinctum. Aer hic ſaluberrimus eſt. Diſtat a Cacurio m. p. quatuor, a mari quatuor & viginti. Fuit ſedes Epiſcopalis, cujus meminit Joannes Joachinus Abbas, licet pro Gerentinus, *ma* ſyllaba interpoſita Germaentinus depravate legatur. Hujus urbis Epiſcopus fuit *Bernardus* Abbas ſocius ſive diſcipulus Joannis Joachini ſanctæ vitæ vir." Sed hæc Charitati Eccleſiæ juncta eſt". Hic vina, olea, & mella clara fiunt. Olivæ ad amygdalarum magnitudinem craſſæ, & carnoſæ conditæ in cadis optimæ ſunt eſu. Ager hic fertilis eſt. Fit ſimilago triticea optima. Extant ſulfureæ aquæ multis locis. Fit ſulfur, naſcitur ſal foſſile, & alabaſtrites, ſive lapis alabaſtritæ ſimilis: & lapis, ex quo fit alumen, quo oppidani ob inſcitiam in fabricandis ædibus utuntur. Proveniunt cappares, ſiliqua ſilveſtris, & glycirrhiza affatim. Fiunt & olera pulcra. Non longe ſunt (2) *Spinelium* & (3) *Belividerium* pagi. A Cerenthia m. p. ſex (4) *Vertina* oppidum exiſtit," vulgo *Vergine T.* in *G.* mutato" ab Oenotriis, ſive ut Straboni placet, a Philoctete conditum: abeſt a mari m. p. undeviginti. Hic caſeus probatiſſimus fit, & mel optimum. In hoc agro alabaſtrites albus & niger naſcitur, item ſulfur, & alumen, & rubrica fabrilis & chalcanthum, & ſal foſſile, & lapis ſive terra Samia gilva & alba, qua aurum & gemmæ expoliuntur, tripolim vocant aurifices, naſcitur & ferrum, & argentum, item lapis albus argenti materia, ut quidam volunt. Proveniunt reuponticum eupatorium, meum, euphragia, centaureum majus, & aliæ nobiles herbæ. Naſcitur & rhus arbor, item atrolices arbor, & cardus, qui maſticen egerit. Extant & ſilvæ glandiferæ omnigenæ, & tedæ. Fiunt venationes aprorum, caprearum, & aliorum ſilveſtrium animalium. Sunt & teſtudines, fiunt & aucupia multarum avium. Inde eſt (*b*) (5) BRYSTACIA, nunc BRIATICUM civitas ſedes Epiſcopalis, ex Paterno urbe, de qua mox, huc translata," aut huic adjuncta," cujus meminit Joannes Joachinus Abbas, etſi Antiblacenſis depravate legatur. Situm eſt oppidum in vertice montis ſaxei, ab Oenotriis conditum, ut ait Stephanus. Abeſt a Vertinis m. p. quatuor, a freto tredecim. Conjiciendum eſt Pumentum, Cacurium, Vertinas, & alia hujus regionis oppida ab Oenotriis condita, a quibus & Severena & Bryſtacia, ſed a Philoctete poſtea habitata. In æde Epiſcopali veſtis Chriſti, & beatæ Mariæ Virginis, & ſanctorum Gregorii Papæ, Cataldi, Laurentii, Donati, Stephani, Georgii, & Petronillæ fruſtula aſſervantur. In hoc agro legitur manna, fit goſſipium, & ſeſama. Provenit terebinthus, & cappares. Naſcitur alabaſtrites, & gypſum marmoroſum, & lapis molaris. Extant & ſilvæ glandiferæ. Fiunt venationes, quales Vertinis. Ad mare rediens (6) (*c*) *Alecium* promontorium reperies cum ſtatione, Crimiſſa olim dictum, diſtat a Crotone m. p. quatuor & viginti, "a Lacinio XLIII". In quo laurorum & juniperorum ſponte naſcentium copia eſt. Et juxta Crotonem verſus *Lipuda* fluvius cadit in mare, (*d*) *Areta* quondam dictus Crotoniatæ regionis, ait etymologicus, ab Areta uxore Alcinoi, cujus ſepulcrum erat. Super promontorium hoc (7) (*e*) CIRUM ſive *Cirrha* civitas eſt edito loco. Abeſt a Strongyli m. p.

octo

octo, a mari quatuor. Crimiſſa olim dicta a promontorio, ab Oenotriis condita, cujus meminit Stephanus, qui ait: Crimiſſa urbs & ejuſdem nominis promontorium, & amnis. Quam habitavit Philoctetes. Strabo vero eam Philoctetem condidiſſe refert. De hac Lycophron in Alex. de Philoctete loquens ſic ſcribit:

Illum vero & Æſari fluenta, & parva civitas
Oenotriæ terræ, à cencbrine punctum,
Crimiſſa torris recipiet interfectorem.

Super quibus verbis Iſacius ait: „ Philoctetem Alexandri interfectorem fluenta Æſaris fluminis Crotonis, & Crimiſſa civitas parva „ Oenotriæ & Italicæ terræ recipient. Philoctetes bellum inferens „ Campanis prope Crotonem & Thoryngium Crimiſſam habitavit, & „ ceſſans ab oberratione Haleo Apollini templum erexit, cui etiam „ arcum obtulit, ut ſcribit Orion, hoc modo Philoctetes ſublatus „ eſt. Ab ea Crimiſſeus „. Et Ariſtoteles in libro de mirabilibus. „ „ Apud Sybaritas ajunt, Philoctetem coli, qui ex Troja profugus „ inhabitavit, quæ vocantur mollia Crotoniatis, atque Herculis arcus in Apollinis Halei templo conſecravit, quos per vim a Crotoniatis in Apollonium translatos ferunt. Ajunt iis locis mortuum „ eſſe auxilia ferentem Rhodiis, qui cum Thepolemo ad ea loca delati „ contra incolas depugnarunt „. Inde urbs hæc Crimiſſa dicta fuit (8) PATERNUM, cujus meminit Antoninus Pius in itinerario, quam a Roſſano m. p. duodetriginta diſtare dicit. Nunc, ut dixi, Cirum dicitur. Fuit ſedes Epiſcopalis, quæ poſt vaſtationem regionis a Pœnis, Cretenſibus, & Mauris in Bryaticum tranſlata eſt " aut Briaticenſi ſedi adjuncta" *Abundantius* Epiſcopus Paternenſis interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ ſub Agathone Papa, qui una cum Joanne Archiepiſcopo Rhegino, & Joanne Epiſcopo Portuenſi geſſere vicem Papæ. Hic ſimilago triticea optima fit. Exuberat urbs hæc aquis recentibus. Fiunt vina, olea, & mella clara. Naſcuntur cappares, & tubera & fœnicula marina, provenit terebinthus, legitur manna. Naſcitur & rubrica fabrilis, & ſilex. Ager inſuper hic frugifer eſt. Extant & horti nemoroſi limonis, citris, & malis aureis, arboribus inſtructi. Fiunt & arborum fructus optimi. Non longe a freto locis quibuſdam uvæ maturæ dureſcunt, at præcipui ſaporis ſunt. In hortis Epiſcopalis ædis arbor eſt, quam Plinius libro duodecimo in Bactris eſſe ſcribit. Quæ eſt inquit, terebintho ſimilis, pomo amygdalis, minor tamen magnitudine, præcipuæ ſuavitatis, aliqui terebinthum eſſe proprii generis potius, quam ſimilem ei putaverunt. Fiunt in hoc agro aucupia palumborum, turturum, turdorum, ficedularum, & aliarum parvarum alitum. Poſt Cirum *Flumica* fluvius labitur, (f) *Crimiſſa* & ipſe, ut oſtendi, olim dictus. Inde eſt (9) *Crucolum* caſtellum, ſive *Charocalum*, quod charum bonum ſignificat. Diſtat a Ciro m. p. quatuor, a mari totidem. Hic rubrica fabrilis naſcitur, & cos aquaria, legitur manna. Non procul eſt *Scala* caſtellum alterum cum oleo & melle optimo, fit goſſipium, & ſeſama. Eſt & *Marcellus* vicus. In hac ora paſſim cardus provenit, qui maſticen fundit. Inde " *Fluminica* profluens adlabitur. Fluminica

nica enim quaſi dimicationis fluvius, apud quem Sybaritæ cum tre-centorum hominum millium exercitu cum Crotoniatis dimicarunt".

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Cerenthia, ſive Gerentia*. Aliis *Geruntia*, *Gerentum*, & *Acherentia*, ut in quibuſdam privilegiis Monaſterii Florenſis. Quare autem Barrius melificium interpretetur, incompertum habeo. Hæc urbs aliquando civibus frequentiſſima, peſtilentia aliiſque temporum injuriis plurimum a priſtino ſplendore defecit. In hoc agro extat Regia ſaliſodina, vulgo *di Miliati*. Fuerunt hinc *B. Polychronius* Ciſtercienſis monachus Epiſcopus & civis. Hic acceptiſſimus fuit Rogerio Northmanno, & Monaſterium *Calabro* MARIÆ nuncupatum fundavit. Vide Ughell. to. 9. Item Epiſcopi & cives *Gibertus* ann. 1198. *Guillemus* ann. 1209. MS. Mart. *Guillelmus* alter anno 1394. Ughell. *Joannes de Volti* ex Geruntino Epiſcopus Crotonienſis ann. 1439. Ughell. *Cæſar Benincaſa* a Rublano oriundus edidit Romæ 1670. opuſculum *de Officio Vicarii* in 8. MS. Mart. *Manerius* in bello clariſſimus ſub Rogerio Comite. Maurolic. lib. 3.

2. *Spinellum*. Vulgo *Monte Spinello*. A Familia Spinella ejus loci aliquando domina cognomen ſumſit, ut ferunt. In Diœceſi Geruntina & Chariatenſi.

3. *Belividerium*. Vulgo *Belvedere di Levante*, aliis *di Malapezza*, ut ab altero quod in Occiduo ſitum eſt ſecernatur, quod *Blandam* eſſe diximus. In ead. Diœceſi.

4. *Vertinæ*. Oppidum nobile, imo priſcis temporibus Civitas, quæ tamen multum a ſuo ſplendore deceſſit. Verum enim vero inter tot aſperrimas calamitates quas temporum injuriis perpeſſa eſt, ſpes ſibi una effulget ſub Duce ſuo *Nicolao Corteſio*, *Leonardi* & *Cleriæ de Cupis Ornani* Patritiæ Romanæ filio, juvene probatiſſimo et ſubditorum amantiſſimo, redeundi ad priſtinam dignitatem. Fuit quoque hinc *Joſeph Corteſius* ſacerdos, *Nicolai* Ducis ſenioris frater, pietate & doctrina clarus, ad noſtram memoriam uſque. In Diœceſi Geruntina & Chariatenſi.

In hoc agro extat *Sabellia* antea vicus, nunc oppidum ſatis habitatoribus plenum, extructum circa ann. 1640. a Carolotta Sabellia Romana, unde & cognomen ſumſit; antea enim locus hic vocabatur vulgo *Scalzaporri*, ut ait Dominicus Martyre in ſuo MS. Hujus loci nunc Dominus eſt ſupra laudatus Nicolaus Corteſius ex Ducibus Vertinarum. In ead. Diœceſi.

5. *Bryſtacia*. A Græco, ut puto, Βρυάω *robuſtum reddo*; vel ἀπὸ τοῦ βρύειν *Scatere*. Hæc civitas, ut ferunt, ex monte *Ragano*, pluries a Saracenis direpta, ad locum ubi nunc eſt tranſlata fuit, montibus circumſepta, e quorum umbra nomine immutato *Umbriaticum* appellari cœpit. Fuerunt ex hoc loco *Gervaſius*, *Robertus*, *Peregrinus*, & *Raynaldus* Epiſcopi & cives, ut ait Florius in Calab. illuſtr. quos inter commemorat & *Abundantium*, omneſque dicit Epiſcopos Eccleſiæ Paternenſis, quæ in Umbriaticum tranſlata fuit. De Abundantio ſiquidem

dem Paternenſi Epiſcopo ſit mentio in ſexta Synodo Conſtantinopolitana ut ſupra diximus lib. 2. cap. IV. num. 5. De aliis nihil compertum habui. Fuit & *Michael Periſta* ex Canonico Epiſcopus Vmbriaticenſis ann. 1420. Obiit 1435. Vghell. *Petrus Ranerius* ſive ex hac civitate, ſive ex Diœceſi Epiſcopus Strongylenſis creatus die 15. Novembris ann. 1535. ut teſtantur Acta Conſiſtorialia: miramur quippe quare præteritus ſit ab Vghellio. *Elias Aſtorinus* Carmelita doctiſſimus, edidit librum *Prodromus apologeticus de poteſtate S. Sedis Apoſtolicæ*. Senis 1693. *De vera Eccleſia Chriſti*. Neap. 1700. aliaque. Vide *Amat.*

6. *Alecium*. Nunc vulgo *Capo dell' Alice*.

7. *Cirum*. Aliis *Cirra*, *Iſſycrò*, ſed rectius *Pſycrò*. Græce enim ψυχρὸς Latine *frigidum* ſonat. Nunc vulgo *Cirò* & *Zirò*. Hæc de eo narrat Janus Theſeus Caſoperus, qui florebat ann. 1535. lib. 1. epiſt. ad Joannem Raganum: *Vrbem noſtram a Paganis, qui ad radices promontorii templi Junonis Laciniæ toto olim orbe terrarum celeberrimi habitaverant, copioſe propagari. Etenim antea majores noſtri vicatim nullis foſſis muroque circumdati in latis & amœniſſimis Lacinii campis degebant. Poſtea pyratarum incurſu, qui omnem oram litoralem Rheginorum, ac Crotonienſium latrociniis infeſtabant, parva loci intercapedine ſedes mutaverunt. Itaque relictis pagis in montana, tamquam in aſylum, confugerunt: cœperuntque quadringentis, aut eo plus annis* (ideſt circa ann. 1100.) *exædificare urbem, & quod eſſet, omnibus ventis, & præſertim Aquilonari, atque Euro expoſita, Pſycrò Græco vocabulo appellaverunt. Habuit initio anguſtiſſimos fines; cœpit enim primitus ad eam tantum viciniam coli, quæ nunc D. Joannis nuncupatur; & ad hanc uſque diem Laciniorum durat agnatio, atque gentilitas a loco, unde digreſſa eſt, nomen retinens*. Verum a Turcis non ſemel expilatum eſt, anno ſcilicet 1595. & 1598. imo & noſtris temporibus.

Ex hac gente fuit S. *Nicodemus* Baſilianus, natus circa ann. 900. tametſi aliqui Hieracenſem faciant ex longo ibidem incolatu: fuit quippe vitæ ſanctitate, pœnitentia, & miraculis celeberrimus. *Galaton* ejuſdem Nicodemi magiſter. Vide Agreſt. in ejus vita. *Antonius* Minorita ſtrictioris obſervantiæ tertiarius ſanctæ vitæ vir. Obiit Panormi ann. 1646. MS. Mart. *Antonius Spoletinus*, Epiſcopus Crotonienſis ann. 1402. Notandus Vghellius, qui Spoletum repetit, cum *Spoletinus* non ad patriam pertineat, ſed ad familiam. Vide Jan. Theſeum Caſoper. lib. 2. Epiſt. *Antonius* Minorita, Epiſcopus Catacenſis ann. 1435. Vghell. & Flor. *Bernardus Piccolus* ex Archiepiſcopo Nicæno Epiſcopus Strongylenſis ann. 1621. Obiit eodem anno. Vghell. *Dragonettus Spatafora* in bello clariſſimus, & Licienſis Provinciæ Prorex. MS. Mart. *Aloyſius Lilius* Philoſophus & medicus, atque in matheſi, ac computis aſtronomicis toto orbe celeberrimus. Hic tabulas Epactarum cyclum continentes concinnavit pro emendatione Calendarii Romani, quod poſtea *Gregorianum* appellatum eſt. Quibus ſummo ſtudio conquiſitis a Gregorio

rio XIII. & ab *Antonio Lilio* ipſoque doctiſſimo, Aloyſii jam defuncti fratre, Summo Pontifici oblatis, accedente judicio ac criterio doctiſſimorum virorum Guillelmi Sirleti, & Vincentii Laurei Cardinalium, opus arduum jamdiu ab aliis fruſtra tentatum, tandem Calabrorum opera toto orbe plaudente anno 1581. feliciter abſolutum fuit. Vide Conſtit. Greg. XIII. quæ incipit *Exordiente*. Hæc de Aloyſio ſcripſit Nicius Erythræus in Pinacoth. num. 105. *Quamobrem tantum hominis ingenium, unde tam ingens utilitas fructuſque Eccleſiæ univerſæ emanavit, dignum eſt ut numquam ex hominum memoria labatur & cadat, ſed in omnium ſermone & celebritate verſetur*. Vide Topp. *Janus Lucinius* Minorita Philoſophus ſcripſit de Chimica ann. 1546. Geſner. Vading. Topp. aliique. *Janus Theſeus Caſoperus* eruditione clariſſimus ſcripſit quatuor libros *epigrammatum*, quatuor *de amore*, duos *Latinarum Epiſtolarum* Venetiis cuſos ann. 1535. in 8. Geſner. & MS. Gualt. Vivit modo *Laurentius Maſcambrunus* Auguſtinianæ Familiæ doctiſſimus, ſcripſit quædam. In Diœceſi Umbriaticenſi.

8. *Paternum*. Hic fuit & alia *Temſa*, ut ex tabulis Peutingerianis colligere fas eſt: & ex ſexta Synodo Conſtantinopolitana, ubi *Abundantius Epiſcopus Paternenſis* ſubſcripſit: *Sacroſanctæ Eccleſiæ Temſanæ Epiſcopus*. Vide lib. 2. cap. IV. num. 5.

9. *Cruculum*. Ex hoc loco fuit *Antonius Rizoleus* ex Minimorum familia, ſanctitate, pœnitentia, & erga Deiparam cultu celeberrimus. Obiit Spetiani nonagenarius die qua prædixerat 30. Octobris 1596. Lanov. & MS. Mart. *Bonaventura* Minorita ſtrictioris obſervantiæ ſanctæ vitæ vir. Obiit Patavii die 24. Decembris 1675. Ms. Mart. *Aloyſius de Aquino* ex Dominicana familia, humilitate, paupertate, morum integritate, ac prophetiæ dono illuſtris. Obiit Neapoli ſeptuagenario major ann. 1623. ſcripſit quædam. Marcheſ. in diar. Topp. & Ms. Gualt. In Diœc. Roſſanenſi.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(*a*) *Cerentbia, Gerentum, Pumentum olim dictum*. Hoc eſt divinare, & verba Strabonis nihil ad rem.

Gerulia oppidum, quod *Cerentbiam* corrupto nomine vocant, ereptam credunt poſt ſtragem Magnæ Græciæ a Saracenis: Ego antiquam arbitror ejus originem.

Clea Amazona, Panthaſila Nutrix in hoc agro Crotonienſi urbem dedit, quæ vetuſtate penitus deleta eſt. Sunt qui circa Meliſſam quærendam cenſeant. Alii prope Triontum amnem. Alii in Promontorio Arſio, in quo apparent urbis veſtigia: idcirco non eſt arbitrandum in littore Brutio datam prope Terinam, ut quidam cum Barrio ſcripſerunt.

(*b*) *Bryſtacia, nunc Briaticum*. Dicendum nunc *Umbriaticum*; nam Briaticum aliud eſt oppidum prope Tropæam, verum Bryſtaciam credere ſumma dementia eſt, cum nullis

prorſus nitatur rationibus.

(*c*) *Alecium Promontorium reperies*. Sic Auctor noſtrorum Annalium. Antiquis *Promontorium Crimiſſæ*: Ab Ariſtotele *Promontorium Choni* appellatur. Nunc *Capo dell' Alice*: nec dictum eſt a *Ligia* Sirena ibi ſepulta, ut quidam noſtrorum temere ſentiunt, nam Ligia Sirena in Therinæo ſcopulo ſepulta eſt, ut Lycophron & Iſacius auctor eſt. Nec eſt Lacinium Promontorium, ut quidam ſomniant ex nomine, nam Promontorium Lacinium eſt prope Crotona Civitatem, & vocatur hodie *Capo delle Colonne*. Sed & alibi Barrius ſcribit promontorium Salentinum eſſe *il capo di Stalatti* in ſinu Scylaceo, & promontorium Brutium *il Capo del Suvero di Caſtiglione di Nocera*: cum promontorium Salentinum ſit *il Capo d'Otranto* a Pomponio Mela *Salen* appellatum, & promontorium Brutium ſit promontorium Herculeum Straboni, vulgo *il Capo di Spartivento*.

(*d*) *Areta fluvius prope Crotonem*. Etymologiam vide ab Arete Altinoi uxore ibi ſepulta.

(*e*) *Cirum*. Aliis, *Cirrum* ſeu *Cirrha* Oppidum. Nunc *Luccirò*. *Pſycrò* dicitur a Joanne Pontano, ac multis aliis diſertiſſimis viris, quod ego nuſquam reperi apud antiquos: mirorque unde hoc eruerint. *Crimiſſam* etiam contendit dictam olim fuiſſe Scriptor noſtrorum Annalium; ac verum eſt. Nec eadem eſt cum *Paterno* Civitate, ut ſcribit Barrius: nam Paternum jamdiu dirutum eſt.

(*f*) *Crimiſſa fluvius*. Nunc Fluminica. Sic omnes.

CAPUT XXIV.

De Chariato, Campana olim Calaſerna, aliiſque Oppidis & Caſtellis.

AD mare (1) (*a*) CHARIATUM civitas eſt, ſedes Epiſcopalis, mari abluitur. *Menecrates* Epiſcopus Chariatenſis interfuit Synodo Romanæ primæ ſub Symmacho Papa." Meminit de hac Sede Epiſcopali S. Gregorius Papa lib. V. Epiſt. quam commendat Bonifacio Epiſcopo Rhegino mortuo illius Epiſcopo". Hoc mare piſcoſum eſt, piſces laudatiſſimi capiuntur. In Chariatenſi agro fit xilon & ſeſama: naſcuntur fœnicula marina, naſcitur lapis molaris frumentarius, & olearius. Ager hic herbidus eſt, pabulis egregie accommodatus, fiunt & perpulcra aucupla coturnicum, turturum, palumborum, turdorum, ſturnorum, & aliarum parvarum avium. Hæc urbs cremata fuit a Turcis eodem anno, quo & Rhegium. Poſt urbem *Leos* & *Valgius* amnes labuntur. Supra eſt (2) (*b*) *Campana* oppidum. *Calaſerna* olim dictum, ab Oenotriis, ſive, ut Strabo vult, a Philoctete conditum. Diſtat a Chariato m. p. undecim, a Briatico ſex. In hujus oppidi templo ſanctorum Stephani Prot. Fabiani, Martini, Xiſti, & Procopii fruſta aſſervantur. Hic vina, olea, & mella clara fiunt. Naſcitur cos aquaria, & ſilex, & rubrica fabrilis, & chalcanthum, & lapis molaris, legitur manna. Provenit reuponticum, & cardus maſticen fundens. Fit pix, naſcuntur tedæ ar-

arbores. Sunt & glandiferæ arbores, & caſtaneta ad porcos alendos opportuna. Eſt & ager hic herbidus paſcuuſque. A Campana ad quartum lapidem (3) *Bocbilerium* oppidum eſt inter *Sanctocrucium* & *Laurentium* amnes, abeſt a mari m. p. duodecim. In hoc agro cos aquaria probatiſſima naſcitur, & ſilex, & lapis molaris, & lapis Phrygius, & gagathes lapis optimus. Provenit terebinthus, aniſium ſilveſtre, dictamum, centaureum majus, & ſagapenum. Naſcuntur ubertim pinaſtri, & alaterni. Extant & caſtaneta, & ſilvæ glandiferæ porcis alendis commodæ, fiunt venationes, quales Vertinis, & aucupia externarum, palumborum, merularum, turdorum, perdicum, & aliarum parvarum avium. Poſtea eſt (4) (c) *Paula* oppidum, diſtat a mari m. p. octo. Ager hic fertilis eſt, fit & mel optimum, fit & goſſipium & ſeſama. Exciditur cos aquaria laudatiſſima, provenit & cardus maſticen fundens. Inde eſt (5) *Colopiciatum* caſtellum cum linis optimis, quod ornamentum & cultum notat. Quod *Fimarelum* flumen præterfluit. Hic goſſipium & ſeſama fiunt. Naſcuntur cappares, & fœnicula marina. Subinde (6) (d) *Chryſia* caſtellum eſt cum olei copia. Abeſt a mari m. p. ii. in hoc agro naſcuntur cappares, & ſiliqua ſilveſtris. In littore fontes frequentes ſunt dulcem manantes aquam. Poſt Chryſiam (7) *Triontum* flumen navigabile labitur, Hylias olim dictum, Crotoniatarum agrum, a Thuriorum olim diſpeſcens, ut in Thucidide liquet. Qui libro ſeptimo ita ſcribit: „ Demoſthenes & Eurymodon Athenienſium claſſis exercitus duces poſteaquam Thurini ad ſocietatem militiæ ſe expedierunt, jubent claſſem in oram Crotoniatam tendere, ipſi vero recenſitum exercitum per agrum Thurinum ad Sybarim flumen ducunt. „ Qui cum ad amnem Hyliam perveniſſent, præmiſiſſentque Crotoniatæ, qui dicerent nolle ſe per ſuam terram meare exercitum, deſcenderunt ad mare, & ubi Hylias ad illud excurrit caſtra habuerunt, ubi naves eis ob id præſto fuerunt. Quibus poſtera die conſenſis abiere, ſubinde adeundo civitates præterquam Locrenſium „ donec ad Leucopetram pervenere agri Rhegini „. Itaque poſt Auxoniorum, Oenotriorum, & Italorum reges, qui univerſæ regioni dominati ſunt; poſt Philoctetem, qui quotæ regionis parti imperavit, & ſiqui alii ejuſmodi in ea regnarint, quatuor Reſpublicæ in Calabria fuere, quæ toti regioni dominabantur, Rhegina, Locrenſis, Crotoniata, & Sybarita. Sibari vero a Crotoniatis ſolo æquata, ejus Reipublicæ Thurina ſucceſſit. Cum vero poſtea Brettii potentia pollere cœperunt, complura harum Rerumpublicarum oppida ſubegerunt, ac ſibi ſuam Remp. & ipſi conſtituerunt: adeo humanæ res fortunæ temeritati & inconſtantiæ ſubjectæ, volubiles ſunt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Chariatum*. A Græco χάρις *gratia*, ut fertur; ſed veroſimilius ab Hebraico קריות *Cariat*, quod ſecundum Hieronymum ad Euſtochium in Epitaphio Paulæ *viculus* interpretatur, aliis *civitas*. De fundatione autem hujus urbis nihil compertum habui, præſertim cum & aliud Cha-

ria-

riatum fuerit, ex cujus reliquiis novum extructum ſit: Quinimo de Epiſcopali ſede nec præcipuum tempus definiri, nec tam vetuſta conjici, nec Menecrates Epiſcopus ad hanc pertinere poſſe videtur. Vide Vghell.

2. *Campana*. Dicta eſt vel a campanæ ſonitu, vel a Campana gente, quæ illam inhabitaſſe dicitur, ut aliquibus placet, vel potius a campis quibus ditata eſt. Vt ut ſit, oppidum nobile eſt, cum emporio celebri die 11. Junii. Extat & vicus noſtris fere temporibus extructus, vulgo *la Croce*. Fuerunt ex Campanæ oppido *Franciſcus Marinus* eruditione clarus, anno 1682. creatus Epiſcopus Iſulenſis. Edidit quædam. MS. Mart. *Thomas Martuccius* Philoſophus, & medicus, ſcripſit quædam. MS. Mart. in Diœceſi Roſſanenſi.

3. *Bochilerium*. Vulgo *Bocchigliere* & *Bottigliere*. Oppidum ex aliis pagis extructum. Sunt in hoc agro aurifodinæ. Fit copia vini optimi. In eadem Diœceſi.

4. *Paula*. Vulgo *Pietra Paola*. In eadem Diœceſi.

5. *Calopiciatum*. A Græco καλὸς & πῖος, quod *bonum* & *pingue* ſonat. Erravit Ferdinandus Marra ſuper famil. qui conditum voluit ann. 1321. cum longe antea de hoc monumenta ſuperſint: fortaſſe tunc temporis vel reſtauratum, vel auctum. In eadem Diœceſi.

6. *Chryſia*. A Græco χρυσίον *aurum*. In ead. Diœceſi.

7. *Triontum*. Jamblicus in vita Pythagoræ cap. 35. ait triginta myriades hoſtium a Crotoniatis cæſas fuiſſe περὶ τὸν Τετράεντα πόταμον. Verum ex Diodoro reſcribendum dempta prima ſyllaba περὶ τὸν Τράεντα ποταμὸν, *circa Triontum flumen*.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(*a*) *Chariatum Civitas*. Chariatidem appellat Auctor noſtrorum Annalium: ac denominatam ferunt a Gratia & amœnitate hujus oræ, cui etiam ſuppetunt quæ natura largiri ſolet. Dicebatur etiam Chariatis Diana ex Pauſania a loco Dianæ & Nymphis ſacro. Chariatides quandoque Nymphæ dictæ, quæ in honorem Dianæ ſaltabant. Chariatidi mœnia a Gurgulano Græcorum Præfecto data fuerunt. Proverbium: *Actum de Chariatide*.

(*b*) *Campana*. Oppidum, olim *Calaſerna*.

(*c*) *Poſtea Paula oppidum*. Cur Paula Oppidum, ſi *Petrapaula* a multis dicitur? quomodo ab *altera* Paula, quæ eſt ad mare inferum dignoſcetur? *Petrapaula* dicta, quod ſupra altiſſimam petram ſit extructa a Paulo deducendæ Coloniæ auctore.

(*d*) *Chryſia*, vulgo *Cruſia*. Ita ſcriptor Annalium, Chruſia, quam nonnulli credunt eſſe *Ruſciam* a Totila olim oppreſſam, dum foveret Juſtiniani partes, quamvis ex verbis Leonardi Aretini aliter credi poſſit: Locat enim prope littus maris, & Chruſia abeſt a mari mill. paſs. 3. ſed dicendum huc traductam poſt ſtragem Saracenorum.

Finis Libri Quarti.

LI-

LIBER QUINTUS.

CAPUT I.

De Regione Thurina, & præcipue de Roſſano.

POST Triontum ideſt Hyliam flumen Thurina regio olim incipiebat: primum oppidum (1) *Calovitum* eſt, diſtat a Chryſia m. p quinque, a mari ſeptem. Hic vina & olea optima fiunt, naſcitur Chalcanthum & gypſum alabaſtritæ ſimile, ſive, ut quibuſdam placet, alumen ſciſſile eſt. Laudantur & mala punica apyrena, quorum acina ad ſtrobilorum magnitudinem ſunt. Provenit terebinthus, & ſiliqua ſilveſtris, & vitex. Prope oppidum, *Laurentum* flumen excurrit. Inde eſt (2) *Longoburgum* oppidum juxta Silam ſilvam. Hic argenti fodinæ ſunt, & jam nunc argentum conflatur in maſſam. Glandiferæ arbores & hic & alibi paſſim ferunt agaricum, naſcitur meum. Ex hoc oppido fuit (3) BRUNUS medicus chirurgus non contemnendus, Patavii medicinæ operam navavit. Scripſit in chirurgia libros duos, qui extant, ac magno in precio habentur. Floruit a Chriſto nato anno M. cclii. Non longe eſt (4) *Cropalatum* caſtrum. Hic etiam gypſum alabaſtritæ ſimile, ſive alumen ſciſſile, & chalcanthum & alumen naſcuntur. Proveniunt & terebinthus, vitex, oleander, ſiliqua ſilveſtris, & crocus ſilveſtris. Laudantur & mala punica apyrena, qualia naſcuntur Caloviti. Ex hoc oppido fuit beatus *Bernardinus* divi Franciſci Paulitani ſocius ſanctæ vitæ vir. Poſt oppidum *Calonatum* & inde *Celanum* flumina decurrunt: Inde (*b*) (5) ROSSANUM eſt, civitas " nobilis, ac vetuſta, ab Auſoniis aut certe " ab Oenotriis, ut quantum auguror condita, validum propugnaculum, egregie natura, inde manu munitum, ſuper ſaxum, atque undequaque ſaxeis rupibus ſeptum, & aquarum ſcaturiginibus exuberans, quod ad loci firmitatem plurimum confert. Aer quoque hic ſalubris viget diſtat a freto m. p. tribus " quam *Celanum* flumen adlabitur ". Cum enim Oenotrii, ut oſtendi, in condendis urbibus loca tuta ac propugnacula firma deligerent, & morto Peucentio Oenotri fratre, utranque Calabriæ oram tenuerint, urbeſque in ea complures parvas ac crebras condiderint, cenſendum eſt hunc tam aptum urbi locum neutiquam præteriiſſe. Præſertim etiam quod haud procul hinc Bryttaciam, & Coſam conſtruxerint. Hanc poſtea Rhodii coloniam deduxerunt, ut Joannes Joachinus Abbas ſcribit in' Eſaiam" cujus meminit Antoninus Pius in Itinerario." Poſtea eam Coloniam deduxere Romani. Quanquam Procopius libro tertio de bello Gothico eam a Romanis conditam velit, ait enim: *Juxta Lambulam vallem, anguſtumque aditum ad littus (6) Ruſſia eſt promontorium Thuriorum. Supra id m. p. ſeptem cum di-*

dimidio præſidium validiſſimum conſtruxere Romani. Quod utique Joannes ante hac ceperat, & quam optime communierat. Id oppidum Totilas cepit deficiente commeatu militibus præſidiariis Beliſarii, auxilioque eis non adveniente. Id idem Agathius libro quarto de eodem bello aſſerit. Eſt ſedes Archiepiſcopalis. *Valerianus* Epiſcopus Roſſanenſis interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ ſub Agathone. " Et *Saturninus* Epiſcopus Roſſanenſis interſuit eidem Synodo ". Eccleſia hæc ab hinc non multos annos Latina facta eſt, antea enim Græcam linguam ritumque ſervabat. De hac urbe beatus Bartholomæus in vita beati Nili ſic ſcribit: *Cum omnis finitima regio ab* (7) *Agarenis beati Nili tempeſtate vaſtata eſſet, eorumque prædæ expoſita ſolum Roſſanum ab ea vaſtitate immune fuit. Idque haud quaquam humana ope, ſed Deiparæ, quæ locum illum inprimis tutaretur, auxilio factum eſt. Siquidem cum ſæpe Agareni noctu irruiſſent, arcemque expugnare tentaſſent, ſimulatque ad mœnia acceſſiſſent ſcalis admotis fama eſt e ſuperiore loco mulieri ſimilem purpura indutam illis apparuiſſe facem manibus geſtantem, atque illos propellentem, e muroque deturbantem, idque verum eſſe teſtabantur, qui ex illis aufugerant.* Tempore beati Nili, ait idem beatus Bartholomæus, Roſſanum magnis terræmotibus quatitur, multis imbribus noctu ac die ingruentibus. Unde complures domus atque eccleſiæ dejectæ ſunt. Populo autem ad ſanctum pacis templum ingreſſo terræmotus imbreſque ceſſavere. Nullus autem homo, neque jumentum aliquod periit. In æde Epiſcopali divi Chriſtophori armus aſſervatur. Hic vina laudatiſſima naſcuntur. Fit optimi olei copia. Olivæ ad amygdalarum magnitudinem craſſæ & carnoſæ conditæ in cadis optimæ ſunt eſu. Fiunt fictilia nobilia. Naſcitur gypſum marmoroſum, naſcuntur cappares, vitex, oleander, crocus ſilveſtris, & terebinthus. Proveniunt etiam, ut ab herbario accepi, dictamum Cretenſe, anenides, centaureum majus, & aliæ nobiles herbæ. Sunt In hoc agro pagi *Scrufudonium* & *Paludum* cum vinis optimis, ubi alabaſtrites & ſal foſſile naſcuntur, & cos aquaria probatiſſima. Item reuponticum & ſagapenum. Fiunt externarum, palumborum & ſturnorum aucupia. Ad mare *Roſſia* promontorium eſt, *Athenæum* a Dionyſio Halicarnaſſeo dictum, & portus Veneris ſtatio æſtiva: ubi Aeneas plures Trojanos expoſuit; atque reliquit. Qui per ea loca habitandi ſedes poſuerunt. Non longe ab urbe eſt beatæ Mariæ e Patirio cognomine templum, divi Baſilii monachorum cœnobium.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

(1) *Calovitum.* A Græco καλὸς Βῖος *bona vita*. In Diœceſi Roſſanenſi.

2. *Longoburgum*. Nunc vulgo *Longobucco*. Incolæ credunt hoc oppidum fuiſſe *Temſam*. Vide quæ diximus lib. 2. cap. 4. num. 5. Fuerunt hinc *Florentius* ex Minimorum familia laicus, S. Franciſci Paulitani ſocius, ſanctæ vitæ vir, ut ex actis Cano-

nonizationis S. Franciſci. *Franciſcus Maria Labonia* eruditione clarus ſcripſit *de vera loci urbis Temeſinæ ſituatione*. Topp. *Cæleſtinus Labonia* Auguſtinianæ diſcalceatæ familiæ Epiſcopus Montis Marani ann. 1670. tametſi alii Roſſanum repetant. MS. Mart.

(3) *Bruno Longoburgenſis*. Medicus in re Chirurgica ceterorum facile princeps. Ejus MS. extant in variis bibliothecis, ut Lipſiæ in Paulina pag. 251. in Roſtgardiana pag. 524. Ex Codice membranaceo Romæ in Bibliotheca Ottoboniana num. 2059. in fol. hæc habentur: *Chirurgia Magiſtri Bruni Longoburgenſis ſcript. A. D. MCCLXXXV.* Et ad calcem ejuſdem: *Anno ab Incarnatione Domini MCCLII. menſe Januarii Indictione X. apud civitatem Paduæ in loco S. Pauli Ego Brunus gente Calabricæ & patre* (fortaſſe *patria*) *Longoburgenſis ſub ſpe Divini favoris per omnia veſtigia veterum ſapientum perſecans huic operi debitum finem impoſui. Suſcipias ergo gratanter amice chariſſime, & non erubeſcas, neque eſitis operari cum eo. Nam apud compoſitionem ejus non fui promtus ad aliud niſi ut colligerentur flores ex ſecretis veterum, quos ante inveſtigaveram exercitio magno, & ipſos aggregarrm* (fortaſſe) *aggregarem*) *in eo. Neque etiam animus meus quievit ut ſolum illud exciperem, quod in libris erat depictum: immo illud cum quo experimento, & ratione perpenſa cognitionem decrevi. Quare non alienes animum tuum a fiducia præſentis operis: quoniam eſt radix & fundamentum totius artis & ſecretum occultum. Et obſerva te amice ſecundum prudentiam tuam ab omni via dubitationis, neque cupiditatis lucri inducat te ad illud apud quod eſt ignorantia tua, & artium prohibitione fama tuæ bonitatis turpibus maculis denigretur. Sed declina ad viam perducentem ſalutem, & dimitte ægritudines terribiles in quibus non eſt fiducia ſanitatis. Ex hoc enim veniet ſuper te ſucceſſio laudabilis, fama, & gloria magna. Deus omnipotens inſpiret tibi gratiam ſuam, teque ad cognitionem viæ melioris perducat. Deo gratias, ſemper, amen.* Vide Jo: Albertum Fabricium to. I. Biblioth. & in elencho Medicorum Veterum to: XIII. Biblioth. Græcæ. Joannem Antonidem de ſcriptis medicis lib. I. Juſtum in Chronolog. medic. Chirurgia Magna & Parva. Extant cum Guidonis Theodorici &c. ſcriptis Chirurgicis Venetiis apud Octavianum Scotum 1490. in fol. Apud Juntas 1546. in fol. Apud Bernardinum Venetum 1559. in fol. Opus ſuum Brunus inſcripſit Andreæ Vicentino, quem Venerabilem amicum appellat.

(4) *Cropalatum*. Ab Imperatore Michaele Curopalata vel extructum vel auctum, ut puto, ob nominis affinitatem. Patria fuit *Thomæ* Minoritæ ſtrictioris obſervantiæ doctiſſimi ad noſtram memoriam uſque.

(5) *Roſſanum*. Aliis *Roſcianum*, *Ruſſianum*, quaſi *Rus ſanum*, *Ruſſia*, & *Melepodium*. Alludit Hebraica vox ראש *Ros*, *vertex*, *ſummitas*, ut ſitus demonſtrat. Incolæ contendunt ab Eliſa filio Javan ædificatum, poſtmodum ab Rhodianis Coloniam deductam, a quibus nomen immutatum. *Rhodus* quippe, ut fertur, ἀπὸ

τοῦ ῥόδου *a roſa*, quod roſæ in promontorio dum conderetur inventæ ſint. Ait quoque Strabo lib. XIV. *Ex Rodiis nonnulli circa Sybarim habitaverunt prope Chaoniam*. Alii autumant ab Æneæ ſociis aliquando inhabitatum, & huic conjecturæ conſentire videtur Dionyſius Halicarnaſſeus Rom. antiq. lib. 1. Hic enim Æneam cum ſociis appuliſſe ſcribit in ea loca prope Athenæum promontorium, ubi portus eſt æſtivus, qui ab illo tempore *Veneris portus* appellatus fuit. Ut ut ſit, Civitas vetuſtiſſima creditur, & ab Auſoniis repetenda: ſed Coloniis poſtmodum, præſertim poſt Sybaris deſtructionem plurimum aucta.

6. *Ruſſia*. Aliis *Athenæum*. Vide ſupra.

7. *Ab Agarenis*. Iidem ac Iſmaelitæ, qui tamen *Agareni* appellati ſunt ab *Agar* ancilla Abraham, de qua natus eſt Iſmael: ſed veriti ne idipſum in contumeliam verteretur, *Saraceni* appellari maluerunt a *Sara* Abraham uxore nomine ducto. Vide Sozomen. lib. 6. cap. 38. Alii putant *Saraceni* nomen ductum a *Sarac* Arabiæ provincia nobiliori. Vide Abraham. Echel. hiſtor. Arab. cap. 3. & 5.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

[*a*] *Cropalatum*, ſeu *Calopalatum*, ideſt *bonum antiquum*, *aut bonum palatium*: Cum nihil in hoc agro deſideretur quod ad vitæ uſum exigatur. *Crapeatas* appellat Pontanus, & ſcriptor noſtrorum Annalium.

[*b*] *Roſſanum Civitas vetuſta*. Fama eſt hanc Urbem erectam a Mauritio Conſtantinopolitano Imperatore, Euphemo Eremita auctore, & impulſore: quod mihi non fit veriſimile, cum ſeptingenteſimo ab hinc anno hoc accidiſſe dicant: & Roſſani bis fit mentio apud Antoninum, qui anno Chriſti 140. regnavit, & Attila & Gothi Roſſanum obſederint anno Chriſti 481. quare arbitror longe antiquiorem ejus originem fuiſſe, ſed accipiat unuſquiſque quod magis arriſerit. Sic dictum quod ex milto & arena totum rubeat, ex ruinis Melepolis, vel Meldepolis extructum, quæ a Mellis quæ iſthic dabantur, appellata eſt. Vide Procopium lib. 3. de bello Gothico, & Agatium lib. 4.

CAPUT II.

De Beato Nilo, ejuſque geſtis.

EX hac urbe fuit beatus NILUS monachus divi Baſilii, & Abbas, vir nimirum magna ſanctitate & doctrina. Qui ceu fulgentiſſimum ſidus in Eccleſia Dei emicuit. Hic, ut beatus Bartholomæus ejus civis ac diſcipulus, qui totam illius vitam exaravit, ſcribit, ex nobilibus parentibus eſt ortus. Qui jam puer, cum illi migraſſent e vita, a ſorore educatus fuit. Hic ab ineunte ætate bonam indolem, at-

atque excellens ingenium præferens omnes coævos ſuos prudentia ſuperabat, præceptoreſque ſuos tanta prudentia percontabatur, ut eos in ſui admirationem adduceret, unde puero tantum ingenii acumen. Antonii, Hilarionis, Sabæ, Arſenii, aliorumque ſanctorum patrum vitas uſquequaque præ manibus habebat. Inde vero jam exoletus dæmonis opera cum virgine quadam concubuit, filiamque ex ea ſuſcepit. Ceterum deinde reſipiſcens, ac ſe perpetrati deliquii pœnitens, mundi oblectamenta ac divitias deſerere ſtatuit. Atque magnam pecuniæ ſummam a debitoribus exigens, vineamque ſe ex ea empturum ſimulans, pauperibus erogavit, ac reliqua bona ſua omnia egenis impertiens ad cœnobium beati Mercurii ordinis ſancti Baſilii ſeceſſit monachalem habitum ſuſcepturus. In quo tum plerique ſancti viri degebant, atque inter ceteros erant divini illi viri Phantinus, Zacharias, & Lucas, de quibus alibi diximus. Haud procul aliud monaſterium erat, cui præerat divus ille Joannes, de quo alibi diximus. Quibus viſis ingenti lætitia eſt affectus. Verum quia humani generis perpetuus hoſtis ei in hujuſmodi opere impedimento eſſe ſtudebat, ab illius regionis præſide literæ allatæ ſunt his, qui monaſterio præerant, quibus interdicebatur ipſis ne illum monachalem habitum induerent: quod ſi contemſiſſent, manus eorum præciderentur. Quare timore perterriti ad ſancti Nazarii monaſterium illum miſerunt. Ibi ſanctum habitum ſumma religione " jam provecta ætate, ſed " nondum trigeſimum annum agens ſuſcepit. In quo monaſterio xl. dies commoratus neque panem, neque vinum, nec demum coctum quid guſtavit, ſed arborum fructibus atque oleribus contentus erat. Sic bonus ac ſtrenuus Chriſti miles & athleta a delicata ſeculari vita repente ad auſteram vivendi formam tranſiit. "Qui licet carni obluctaretur & cum humani generis hoſte, qui nobis quotidie negotium faceſſit, ſtrenue pugnam ederet, ſtatuerat enim, ut dixi, Deo obſequi, præterea nemini"; ibi cuidam regulo tyranno, qui ſe decem annos victurum prædicabat, decem duntaxat dies victurum prædixit. Id quod & fuit, decimo enim die infeliciter a ſuis civibus interemtus eſt. Quadraginta igitur diebus exactis ad monaſterium Mercurii, ut beatos illos viros viſeret, rediit. Quorum mutua atque inſeparabili amicitia ac benevolentia fruebatur.

Erat per id tempus Calabria altera Aegyptus ſanctorum monachorum parens & nutrix. Cum igitur beatus Nilus hominum conſuetudinem declinare ſtatuiſſet, ſeceſſumque adamaſſet, ſolitariam vitam delegit, Joannem Baptiſtam æmulatus. Itaque cryptam quampiam incolebat, quæ haud procul a monaſterio Mercurii, & ab eo Monaſterio, cui præerat beatus Joannes, abeſt. Quæ in ſublimi & arduo loco eſt ſita, aram habens S. Michaeli Archangelo dicatam. Is locus quieti aptiſſimus erat, ibi vigiliis, pſalmodiæ, orationibus, contemplationibus, jejuniis, divinæ ſcripturæ lectionibus, ceteriſque hujuſmodi actionibus dieque noctuque jugiter incumbebat, nam ſomni paululum capiebat." Equidem animum ad ſtudium divinarum literarum adjunxit, probe ſciens, quod quam plurimum in eas incumberet, tam citiſſimum in Dei amore proficeret, juſtuſque

evaderet". Caput apertum, ac pedes nudos ſemper gerens, unica duntaxat tunica, eaque ex caprarum pilis confecta contentus erat. Zona ei erat funiculus nonniſi ſemel in anno ſolutus. Atque uſqueadeo paupertatis ſtudioſiſſimus fuit, ut ne obolum quidem poſſideret. Atramentarium ei erat ex cera compactum. In ſcribendis libris plurimum vacabat. Tempus ſic dividebat, ut, ne quidem minimo "temporis" momento eſſet otioſus. Nam ab hora matutina ad tertiam uſque libros ſcribebat, ſingulis diebus quaternionem conficiens, ſcribebat enim pſalmos: a tertia autem uſque ad ſextam cruci aſſiſtebat cum Maria & Joanne, pſalterium retinens ac recitans, millies genua flectens: a ſexta vero uſque ad nonam ſedebat lugens, ac perſcrutans legem domini, & ſanctorum ſcripta, inde veſpertino hymno dicto paululum ſpiritum reficiebat deambulans", ac pſalmos recitans," Deumque ſemper ob oculos habens". Divinam ſcripturam, qua erat longe eruditus, fratribus exponebat, Joannem Chryſoſtomum, Baſilium, Gregorium Nazianzenum, ceteroſque Græcos, nec non Latinos Doctores in manibus habens. Ejus menſa erat lapis magnus ac patella in illo, teſtæ fragmentum. Cibus interdum panis ſolus illi erat, & aqua in menſura, interdum legumina cocta, quandoque vero fructibus tantum contentus erat, & præſertim ſiliquis, quæ ultro naſcuntur, utpote myrteis, & comaris, hujuſmodi pomis. Pertranſit annum unum menſe minus nullo prorſus liquido obſonio ab eo deguſtato. Perſæpe biduum, quandoque triduum, interdum quinque dies totidemque noctes cibo & potu abſtinebat, ſanctam quadragenam ita tranſegit, ut nil penitus præter remunerationem caperet. Rurſus alios ſexaginta dies permanſit bis duntaxat toto hoc tempore cibum ſumens. Jejunium nunquam ſolvit. Quid multis opus eſt verbis? Tot nempe vivendi formas percurrit, quot a ſanctis patribus ſervatas fuiſſe legerat. Lacrimarum vero non guttas, ſed prope rivulos *emittebat*. *Contemplationibus* adeo vacabat, ut plerunque in ecſtaſi raperetur. Libidinum incitamenta prædictis exercitationibus, & ſpinarum attritione, necnon urticarum fuſtigatione propellebat. Varias inſuper dæmonum pugnas non modo inviſibiles, ſed etiam viſibiles & corporales ſuſtinuit, quas & Dei ope ſuperavit.

Quodam die dæmon ipſum in capite clava percuſſit, vulnuſque infigit, quod diu cruciatus pertulit, a quo divinitus nocte quam Apoſtolis Petro & Paulo dicatus dies eſt inſequutus, dum pſalmos in Eccleſia cum beato Phantino pſalleret curatus eſt. Rurſus alio die a quodam alio vulnere diaboli opera ſibi infixo ab Angelo ſanatus eſt. Fuit etiam multorum miraculorum patrator. Quippe qui immundis ſpiritibus obſeſſos liberavit, variis morbis affectos curavit. Neque prophetiæ munere caruit, complura enim præſagivit, ac cordium abdita "divinæ mentis afflatu" aperiebat. Inde Agarenis eam Calabriæ partem, ubi ipſe verſabatur, vaſtantibus, id quod jam ipſe prædixerat, eos fugiens ad ſancti Hadriani tum exiguum oratorium, quod eſt in agro Beſidianenſi ſe recepit. Ibique cum duodecim diſcipulis divino cultui vacabat. Inter quos erat beatus Proculus. Quantum

tum autem humilitatem ſectatus ſit, quis pro dignitate differere ſuppetit ? Sacris utique initiari nunquam voluit . Mortuo Roſſanenſi Epiſcopo uno omnium , & cleri & populi ore hujuſmodi muuere dignus judicatus, Epiſcopus creatus eſt . At ipſe ut rem compertam habuit Chriſti exemplo aufugit ad interiora deſerti , ubi tandiu latuit, quandiu alius eſt electus . Hominum , nobilium præſertim , ac magnatum congreſſum conſuetudineſque uti venenum ac peſtem vitabat . Licet omnibus principibus & " Nicephoro " imperatori Conſtantinopoli degenti fama notus eſſet " in eorumque oculis habitaret ". Mulierum quoque conſuetudines , haud ſecus ac lethale virus, & aſpidem fugiebat . Ajebat enim ſic : Diabolus de me Ita dicit, Monachus hic lutus eſt , madefaciam eum aqua , ideſt mulierum lacrimis , & illum liquefaciam adeo , ut de eo quicquid mihi libuerit efficiam . Nunquam paſſus eſt mulieres monaſteria aut eccleſias ſuas ingredi . Complures ſolis literis ad præſides miſſis a carceribus & ſuſpendiis liberavit . Quodam die dum proſtratus quam humiliter Chriſto cruci affixo aſſiſteret orans liberari a quadam tentatione , ab eoque benedici , Chriſtus dexteram e clavo extrahens trinam benedictionem illi impertivit . Inde e Calabria ſecedens in Campaniam pervenit , & in Caſſinenſi monaſterio aliquot annos commoratus eſt , ab Abbate & monachis ejus monaſterii rogatus . Exinde illinc , abiens in monaſterio Vallelucion dicto quindecim annos conſedit . Poſtea in agro Cajetæ in monaſterio Serperi nuncupato decem annos cum ſexaginta monachis permanſit . " Ibi Deo jam præcipitata ætate ſerviens ut cum maxime ſuam cohortem , alumnoſque ſuos Chriſtiana philoſophia informans . "

Cum Philogatus civis ſuus Epiſcopus Placentinus vir imprimis literis eruditus , divitiis affluens, Creſcentio conſule Romano auctore, populi ac cleri , ad quos Romani Antiſtitis ſpectabat electio , conſenſu , in Romanum Pontificem , Gregorio Quinto a Romanis urbe pulſo, crearetur, qui Joannes XVI. ſive, ut alii, XVII. vocatus eſt, & Gregorio ipſo inde Othonis tertii imperatoris auxilio in ſedem revocato, captus eſſet, ab Othone ipſo oculis, lingua, & naſo mutilatus eſt, & in carcerem detruſus. Quocirca beatus Nilus Romam petiit, ut eum liberaret . Id audientes Pontifex & Imperator ei ad portam Aſinianam obviam facti , ipſum medium " inter manus " ad ædes duxerunt , ejus manus ſumma veneratione exoſculantes, roganteſque ut Romæ commorari vellet, ſpondentes ſe illi monaſterium daturos quodcunque vellet . Ipſe vero hoc renuens Roma receſſit , & ad ſuum monaſterium remeavit . Gregorius autem paulo poſt miſerabiliter " oculis inflammatis , & e propriis ſedibus amotis & maxillarum loco adlapſis " obiit (Philogatum enim & ipſe & Imperator beato Nilo conceſſerant , ſed minime ſtetere promiſſis) Otho vero tandem reſipiſcens, ac facti pœnitens ad Michaelis Archangeli ædem , quæ in Gargano Apuliæ monte extat , religionis gratia conceſſit . Inde rediens, ad beatum Nilum divertit . Cumque eminus monaſterium conſpicatus eſſet, Ecce , inquit , tabernacula Iſrael in eremo ,

cn

en cives cæleſtis hierarchiæ : hi non ut incolæ , ſed ut viatores hic verſantur . Beatus vero Nilus cum omnibus cœnobitis ei cum cruce obviam perrexit , magnaque humilitate ac pietate Cæſarem veneratus eſt, & in Cœnobium deduxit. Cumque plura una colloquerentur, inter cetera, Otho monaſterium ſe magno cum proventu in quavis ſui regni parte ei daturum obtulit. At beatus Nilus id renuit. Nunquam enim temporalia bona a quoquam accipere voluit. Adjecitque Cæſar digrediens, Pete a me quod tibi eſt cordi uti a filio tuo, ipſe vero libenter ac promte exhibeam. Beatus vero Nilus tale Cæſari dedit reſponſum: Nil aliud opus habeo e tuo regno, o Cæſar, niſi tuæ ipſius animæ ſalutem. Licet enim rex exiſtas, ut quivis tamen alius homo moriturus es, & ad ſummi regis judicium te aſſiſtere oportebit, & rationem bonorum & malorum reddere. Hæc audiens Cæſar lacrimatus eſt, & coronam in beati Nili manus deponens, ab eoque benedictus receſſit. Cumque Romam eſſet ingreſſus orta in populo ſeditione ab urbe fugiens a populo interemtus eſt. Beatus vero Nilus ex eo monaſterio abiens, Tuſculum ſe contulit, ibi Deo famulaturus quod reliquum ſibi vitæ ſupereſſet. Atque haud procul ab oppido monaſterio, cui Crypta Ferrata nomen eſt, conſtructo uſque ad obitum manſit, atque ibique migravit ad Dominum ſenio confectus quintum & nonageſimum annum agens. Ejus feſtum agitur ſexto Cal. Octobris," licet Platina de Joanne XVII. loquens multa fabuletur, & ipſum Romanum fuiſſe falſo aſſerat."

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Beatus Nilus*. Nonnulli putant ad nobiliſſimam Maleinorum familiam pertinere. Vide Campanil. Notandus Pancyrolus qui illum natum Tuſcaniæ in Calabria, uxoremque duxiſſe aſſerit. Vide Baron. tom. 9. Natus eſt Roſſani anno Chriſti 910. Baſilianum inſtitutum anno 940. ſuſcepit. Poſt tranſactos in Monaſteriis S. Nazarii, Mercurii, ac ſolitudine annos 15. ad agrum Beſidianenſem divertit anno 955. In Monaſterio S. Hadriani ab ipſo fundato 25. annos abſumſit : inde ad Montem Caſinum ſe contulit anno 980. Tum annis 15. in Monaſterio Vallelucii ſanctiſſime exactis, Monaſterium Serperi per annos 10. incoluit. Romam petiit ann. 997. In eodem monaſterio Serperi ab Othone Imperatore inviſitur, anno ſcilicet 1000. tametſi Sigonius de regn. Ital. ad annum 1002. referat. Inde Tuſculum digreſſus monaſterium *Cryptæ Ferratæ* ædificavit, ibique ſancto fine quievit ann. 1005. Multà ſcripſit quæ extant. Vide Baron. Fuit & alius *Nilus* monachus ſanctitate celebris, qui floruit ann. 1100. Vide Paul. Æmil. Sanctor. hiſt. Carbon.

CA-

CAPUT III.

De B. Georgio, Stephano, ac B. Theodora Virgine.

FUit & ex hac Roſſanenſi urbe beatus *Georgius* vir ſanctitate conſpicuus, qui ſub beato Nilo duce Deo militavit. Hic in ſeculo nobilis, & locuples erat, ſanctum habitum ſenex ſuſcepit. Qui adhuc in ſeculo exiſtens Angelicam viſionem vidit, & Angelorum melodiæ concentum ſibi audire videbatur. Inde monachus factus humilitatem & obedientiam maximo eſt amplexus opere. Cum adoleſcens quidam Beſidianenſis Hebræum quempiam peremiſſet, eoque fugiente, ejus affinis a judicibus pro Judæo mortuo Judæis cruci affigendus traderetur, beatus Nilus ab illius conſanguineis hujus rei certior factus, literas beato Georgio ad judices dedit, in quibus hæc ſcripta erant. „ Vos qui judices eſtis, legem ſervare debetis, quæ præcipit, ut pro ſeptem Judæis „ unus Chriſtianus moriatur. Aut igitur donet ſex alios Judæos occi„ dendos, aut vinctum Chriſtianum liberate. Quod ſi legem ſervare „ nolitis, hunc, quem cum his ad vos literis mitto, pro Judæo mortuo „ cruci affigite, & vinctum liberate, ut cum uxore & filiis vitam agere, „ eiſque vitæ neceſſaria ſuppeditare poſſit „. Judices lectis literis id beato Georgio referunt (neſciebat enim ipſe quidnam beatus Nilus ſcripſerat) petuntque ab eo quid ſibi cordi eſſet. Ipſe vero reſpondit, ſe paratum eſſe omnia, quæ beatus Nilus magiſter ſuus ſcriberet, perficere; adjecitque, ſi nullus eſſet, qui crucem componere ſciat, egomet eam conficere optime ſcio. Id audientes judices & vinctum liberarunt, & beatum Georgium ſoſpitem ad beatum Nilum remiſerunt. Tantumque profecit, ut licet nunquam literas didicerit, pſalmos tamen ita canebat, ut omnibus audientibus de ſe præberet admirationem. In Dei via atque obſequio vehementer profecit, eique placuit in continentia, afflictione, obedientia, humilitate eximia, & propriæ voluntatis abnegatione, quod martyrium & eſt, & nominatur. (1) Obiit in cœnobio divi Hadriani laborum præmia percepturus. In hoc magnopere beatus Nilus Deo gratias egit, certo ſciens quod vere probatam frugem atque acceptabilem oblationem, primitiaſque ipſi obtulit, beatum Georgium.

Fuit & ex hac Roſſanenſi urbe beatus *Stephanus* beati Nili & ipſe alumnus. Hic agreſti atque humili loco ortus, patre orbatus jam adoleſcens vigeſimum annum agens monaſticæ vitæ amore ſuccenſus beatum Nilum convenit. Quem beatus Nilus, ut domum ad matrem & ſororem alendas regrederetur, hortatus eſt. Cui ille, Minime, inquit, redibo; non enim ego, ſed Deus illas alit. Quem beatus Nilus ſimplicem videns ſecundo anno ubi cryptam illam juxta monaſterium Mercurii incolere cœpit, monachalem habitum induit. Hic tam ſimplex fuit, ut illum alterum Jacob patriarcham, aut ſimpliciſſimum Paulum divi Antonii Abbatis diſcipulum jure diceres. Eum beatus Nilus humanitate & manſuetudine admonens ſolertem & urbanum reddere ſtudebat. Triennio autem tranſacto cum ſic nec hilum proficere cerneret,

ret, auſteris verbis ac conviciis cœpit increpare, ne rudis remaneret. Aliquando etiam manu eum perterrefaciebat. Ipſe vero æquo hilarique animo omnia ſuſtinebat, & neque duriſſimam exercitationem, neque aſſiduas vigilias extimeſcebat, ſed in omnibus beatum Nilum æmulari ſtudebat. Quamobrem Dei ope diabolicarum tentationum expers fuit. Sæpe enim beatus Nilus ipſum percontatus eſt, quibuſnam cogitationibus perturbaretur, reſpondebat, ne una quidem, tantum dormito plurimum, & ob id perturbor. Tum beatus Nilus ſcabellum fecit pedem unum tantum habens, quod ei impendit dicens: Tu quidem duos pedes habes, & ſcabellum habet unum: en tres pedes, in eo ſedens exercitationem non negligenter operaberis. Hic dicto audiens nullibi poſtea niſi in ſcabello illo ſedebat. Qui ſæpe a dormitatione victus in terram cadebat. Eo beatus Nilus veluti novacula quadam ad inobedientes & intolerabiles exercendos utebatur. Exceſſit e vita in Serperi monaſterio "alterum & "ſeptuageſimum annum agens. Qui licet ſenex & ob ſenium & multas infirmitates nimium curvatus eſſet, nunquam tamen a labore ceſſabat. Et animam exhalanti beatus Nilus dixit: Stephane? Is ſtatim ſedens manus ligavit, & animo in beatum Nilum attendebat, cui beatus Nilus, Benedic, inquit, fratribus, quoniam deficis. Ille vero manum extendens, fecit quod ſibi fuerat imperatum. Et rurſus beatus Nilus ait: Quieſce paululum, quoniam non *amplius* vim habes. Ille antem recumbens obediens fuit, & mortuus eſt. Qui etiam in morte obedientiæ ſervator extitit. Hunc beatus Nilus lugebat dicens: O bone Stephane, qui mihi adjutor & collaborator fuiſti, poſt tot annos ſeparamur, & viciſſim privamur. Et tu quidem vadis ad requiem, quam tibi præparaſti, ego vero ad pœnam remaneo. Tu athleta, & martyr es, ego quidem tibi carnifex fui. Id dicebat quoniam ad ſenectutem uſque non deſtitit eum affligere, ſciens ipſum certatorem glorioſum eſſe.

Fuit & ex hac Roſſanenſi urbe beata *Theodora* virgo *Deograta*, ſanctis virtutibus plena, ac prudens, quæ Chriſtianam philoſophiam exercebat in loco quodam *Arenoſo* nuncupato. Hæc a pueris monaſticam atque aſperam vitam duxit, ac quibuſdam aliis ſanctis monialibus virginibus præerat. Quæ jam exacta ætate beatum Nilum uti filium, a juventute diligebat. Quam beatus ipſe Nilus viciſſim ut matrem eximia veneratione colebat, eamque cuidam monaſterio beatæ MARIÆ dicato, quod Eupraxius Italiæ regius judex in Roſſanenſi agro erexerat, præfecit. In quo beatus Nilus plures virgines collocavit, atque inter ceteras ſororem, & matrem beati Stephani.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Obiit in Cœnobio*. Die ſcilicet 24. Novembris circa ann. 980. ut ex Calendario Baſiliano.

CA-

CAPUT IV.

De Beato Bartholomæo.

(1) FUit ex hac urbe beatus BARTHOLOMÆUS, vir ſanctitate plenus, beati Nili diſcipulus, cujus vitam ſcripſit. Hic nobilibus, & piis, atque divini amoris ſtudioſiſſimis parentibus ortus, doctis præceptoribus traditus fuit. Erat quidem optimæ indolis, præclarique ingenii puer, canam præſeferens mentem. Quippe qui non ludis, jocisque, aliiſque ejuſmodi rebus, quibus ea ætas irritata plurimum oblectari ſolet, ſed orationi & lectioni operam navabat. Atque inter cetera, jejunium ei præcipuum erat, quod ad finem uſque nunquam ſolvit. Itaque a puero monaſterio circum Roſſanum exiſtenti a parentibus traditus eſt. Ubi ſic ſe geſſit, ut etiam ſenes moribus antecelleret. Audita inde beati Nili fama, qui tum in Serperi monaſterio commorabatur ad eum ſe contulit. Quem beatus Nilus cum fuiſſet intuitus, ejus præclaram indolem contemplatus, expanſis ad cælum manibus, alacriter ſuſcepit: ſibi perſuaſiſſimum habens quod pulcherrimum ſuæ virtutis imitatorem eſſet relicturus. Proinde ut primum habitu indutus adeo ſe illius imitatorem præſtitit, ut omnes in admirationem ſui concitarit. Quandoquidem jejuniis, vigiliis, orationibus, meditationibus, & divinorum eloquiorum auſcultationibus jugiter vacabat. Maxima item humilitate & obedientia mentem expoliebat, & illuſtrabat, libros pulcherrime ſcribebat. Hunc beatus Nilus unice diligebat, ejuſque vita, magis quam aliorum ſexaginta, quos ſecum habebat, lætabatur. Romam, ac Tuſculum beatum Nilum ſequutus eſt. Hymnos complures ad Deiparæ multorumque ſanctorum laudes quam docte & eleganter edidit. Mortuo beato Nilo ab omnibus ei in Cryptæ Ferratæ monaſterii regimine ſuffectus eſt. Qui tamen invitus juventutem afferens hanc provinciam ſuſcepit, ac beatæ MARIÆ templum erexit. Cumque ejus probitatis, ac ſanctitatis fama crebeſceret, omnes principes & optimates, non modo populi, maxima eum veneratione proſequebantur. Romanus Pontifex juvenis voluptatibus delinitus execrabile quoddam delictum perpetravit, hunc Benedictum nonum eſſe arbitror, ac tandem reſipiſcens, veniamque perpetrati deliquii quærens, beatum Bartholomæum ſibi interceſſorem elegit, quo ſperabat fieri poſſe ut Deo reconciliaretur. Quamobrem ipſum ad ſe accerſit, eique ſumma cum reverentia & humilitate delictum aperit, congruentemque medicinam ab eo petiit. At ille non throni excellentia perterritus, non honoris dignitatem aſpexit, non munerum, aut honorum rationem habuit, ut plurimi faciunt, ſed ad morbum, qui curatu difficilis erat, aſpexit. Itaque congruam illi medicinam adhibens: Non licet, inquit, tibi rem ſacram facere, ſed vaca, ut divinum Numen tibi propitium reddas, quod peccatis adverſum te irritaſti. Pontifex illico throno derelicto Pontificatui ſe abdicavit. Cum ingens caritas fameſque ingruiſſet, omniaque ipſe pauperibus & peregrinis elargitus eſſet, nec haberet quod amplius im-

penderet, nec egenorum calamitates aſpicere poſſet, a monaſterio receſſit, Romamque verſus iter faciebat. Cumque feſſus ſopori ſe dediſſet, apparuit ei in ſomnis beatus Gregorius Papa, qui ipſum, quod Monaſterium deſtituiſſet, objurgavit, hortatuſque eſt, ut in illud remearet, & ſpem ſuam in Dei miſericordia poneret, vaſculumque ei dedit, quod admirabili odore quodam fragrabat. A ſomno igitur expergefactus rediit in monaſterium. Cui Tuſculanus quidam tritici modios centum impendit, quod ipſe pauperibus erogavit. Ejus vitam monachus quidam ejus diſcipulus elucubravit. Ejus feſtum agitur, tertio idus Nov. Extant in Cryptæ Ferratæ monaſterio libri duo Græce ſcripti, in quorum altero ipſius beati Bartholomæi, in altero beati Nili vita ſcripta eſt. Haud dubium & multos alios Calabros viros divi Baſilii monachos per ea tempora ſanctitate floruiſſe, tantis ac talibus ducibus florentibus, utpote beatis Phantino, Zacharia, Helia, Joanne, Bartholomæo, aliiſque. Poſt Roſſanum *Colonetum* fluvius labitur, inde (*a*) *Lucinus* fluvius alter excurrit Roſſanenſem agrum a Coriolanenſi dirimens.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

I. *Fuit ex hac urbe.* Præter monachos ſanctitate conſpicuos, quorum geſta hic narrantur excerpta Græcis ex MS. Cryptæ Ferratæ, & a Cardinali Sirleto, aliiſque in Latinum ſermonem tranſlata, fuiſſe & alios præſertim ex illis ſexaginta S. Nili ſociis quibuſcum in Montem Caſinum ſe contulit, fas eſt conjicere.

Fuerunt etiam ex Roſſani Urbe Joannes VII. Summus Pontifex, doctrina & pietate conſpicuus. Vide Anaſtaſ. Ciacon. Oldoin. alioſque. *Coſmus* Epiſcopus ann. 820. *Nicolaus* ann. 1105, *Dionyſius* tempore Rogerii Regis, *Coſmus* alter ann. 1187. *Paſchalis* ann. 1198. *Baſilius* ann. 1218. *Baſilius* alter ann. 1240. *Elias* ann. 1255. Epiſcopi, & Cives. Vide Flor. *Angelus* ex Archipresbytero Archiepiſcopus ann. 1265. *Paulus* 1268. *Baſilius* 1301. *Rogerius* 1307. *Gregorius* 1312. *Gregorius* alter 1348. Hic fecit baptiſterium ann. 1364. *Iſaacus* 1365. *Joannes* 1403. Archiepiſcopi item & Cives. *Jacobus* ex Canonico Roſſanenſi Epiſcopus Beſidianenſis ann. 1338. Vide Ughell. *Nicolaus Citus* Epiſcopus Umbriaticenſis, ut ex regeſtu illius Curiæ, & ex Synodo, ſed ab Ughellio præteritus. *Caſar Foggia* Epiſcopus Umbriaticenſis ann. 1547. Interfuit Concilio Tridentino. *Paulus Æmilius Sammarcus* Epiſcopus Umbriatcenſis ann. *1608. ut exactis Synodal. Antonius Jeniſius*, ſive *Cale* ex Epiſcopo S. Marci, Martyranenſi, & ann. 1451. Iſulenſi, tandem Epiſcopus Crotonienſis. Vide Ughell. *Angelus Græcus* poeta celebris apud Regem Neapolis legatus, Epiſcopus Martyranenſis ann. 1463. *Joannes Thomas Perronus* Epiſcopus Neocaſtrenſis ann. 1639. Hic Eccleſiam terræmotu dirutam reſtauravit. Obiit ann. 1677. Ughell. *Thomas Caſellius* ex Dominicana familia doctiſſimus ex Epiſcopo S. Leonis in Calabria, Britonirenſi in ſtatu Eccleſiaſtico, Oppidenſi itidem in Calabria, tandem anno 1550. Epiſcopus Cavenſis,

ſis, bis interfuit Concilio Tridentino. Obiit Romæ XIV. Calend. Aprilis 1571. & in Eccleſia S. Mariæ ſuper Minervam ſepultus eſt ubi extat inſcriptio:

D. O. M.
THOMÆ CASELLIO PATRITIO
ROSSANENSI ORD. PRÆDICATORUM LITERARUM PERITISSIMO CATHOLICÆ DOCTRINÆ
PROPUGNATORI ACERRIMO
EPISCOPO CAVENSI
QUI PRO SANCTA REPUBLICA
CHRISTIANA INNUMEROS
LABORES SUSCEPIT
VIXIT ANNOS LX. OBIIT DIE
19. MARTII 1571.
MARIUS PROTONOBILISSIMUS
PATRITIUS NEAPOLITANUS
PONI CURAVIT.

Vide Vghell. Card. Pallavic. Juſtinian. Topp. alioſque.

Balthaſſar de Judice ex Canonico Roſſanenſi Epiſcopus Caputaquenſis ann. 1412. *Joannes Aloyſius Campagna* ex Epiſcopo Montis Piloſi ann. 1566. Epiſcopus Montulenſis ann. 1569. Vghell. qui tamen MontisPiloſi Epiſcopum dicit ann. 1591. *Petrus Magri* Epiſcopus Policaſtrenſis ann. 1635. Obiit Coriolani ann. 1651. ex inſcriptione quæ extat in Eccleſia Fratr. Capuccin. *Raphael Bonellus* Epiſcopus Raguſæus MS. Gualt. *Silveſter de Franco*, *Nicolaus* & *Anſelmus* inſtituti Capuccinorum vitæ ſanctitate clari. Chron. *Antonius Toſcanus*, *Marinus*, & *Ægidius* Minoritæ ſtrictioris obſervantiæ vitæ integri. Chron.

Bartholomæus Malenus in Lucaniæ Provincia Prorex ann. 1290. Campanil. *Bernardinus Barbarus*, aliis *de Caſtro* in bello clariſſimus. Extat inſcriptio in Eccleſia Metropolitana.

DIVÆ MARIÆ
BERNARDINUS BARBARUS
CÆSAREÆ MAJESTATIS
CAROLI V. TRIBUNUS, MILES
FORTISSIMUS HOC POSUIT
SACELLUM
ANNO DOMINI MDXXXII.

Balthaſſar Bajus Regi Ferdinando charus & diplomate auctus ſub anno 1465. *Cæſar Caponſaccus*, *Philippus Zurlus*, *Fortinus*, *Franciſcus de Amarellis*, *Franciſcus de Muro*, *Joannes Tagliaferrius*, *Joannes Baptiſta* & *Hieronymus Britti*, *Livius de Foggia*, *Aloyſius Roſſius*, *Marcus Protoſpatarus*, *Marius Toſcanus*, & *Stephanus Malenus* in bello Hydruntino, contra Turcas, Duces clariſſimi. MS. Gualt. *Troylus de Muro* Dux militum celeberrimus. Collenuc. & Cor. hiſt. Mediolan. *Gaſpar Florinus*, Cantorum magiſter, edidit quædam. MS. Gualt. *Joannes de Albertis* Philoſophus & Medicus diſertiſſimus, *Diogenes Calaber* per antonomaſiam appellatus. MS. Gualt. *Joannes Baptiſta Palazzius* ſcripſit quædam. MS. Gualt. *Joannes Baptiſta Piatti*, edidit Neap. 1591. orationem, quam Roſſani habuit dum Vrbano VII. Summo Pontifici (jamdudum Roſſanenſi Archiepiſcopo) parentaretur. Topp. *Io: Leonardus de Amarellis* in Juriſprudentia clariſſimus, Cathedraticus Meſſanæ, ubi obiit anno 1667. ut ex Inſcriptione quæ ibidem extat. Mugn. *Ludovicus Adimarus*, doctrina & pietate conſpicuus, ſcripſit hiſtoriam Iconis B. Mariæ Virginis, quæ Ἀχειροποίητη *Achiropeta* ideſt *non manufacta* appellatur, & Roſſani ſumma veneratione colitur. Marracc. bibl. Mar. & MS. Mart. *Marcus Antonius Curtus* Sigiſmundi Poloniæ Regis equorum Magiſter, & diplomate auctus ſub die 20. Sep-

tembris 1549. MS. Gualt. *Marius Paramatus* Medicus edidit librum *de potu frigido* in 4. & *de Angina peſtilentiali* MS. Mart. Noſtris vero temporibus *Franciſcus Ramondinus* Archidiaconus eruditione conſpicuus, *Academiæ* Roſſanenſis Princeps de qua Gimm. hiſt. liter. *Carolus Blaſius* eruditione clariſſimus, *Franciſcus Malenus* optime de Patria meritus, aliique non pauci apud noſtrates & exteros.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Lucinus fluvius*. Lucinus fluvius in agro Thurino prope Coriolanum *Luſias* prius dicebatur, ut auctor eſt Ælianus lib. X. cap. 39. de hiſt. animal. *Qui ſit* inquit *in Thuriis Luſias appellatus fluvius, tamen etſi pellucidos liquores habet, nigerrimos tamen piſces procreat*.

CAPUT V.

De Coriolano, Acra, Luciis, aliiſque Pagis.

SUbinde eſt (1) *Coriolanum* oppidum nobile, ac vetuſtum, quod ejuſdem nominis fluvius adlabitur, ab Auſoniis aut ab Oenotriis, ut opinari licet, conditum. Diſtat a Roſſano m. p. octo, a mari tribus. Hic mercatus annuus celebratur. Extat & fons nobilis. Coriolanenſis ager rerum omnium copia exuberat. Nam frumenti & aliarum frugum, ac fructuum ferax eſt. Fiunt vina & olea clara. Fit goſſipium & ſeſama. Naſcuntur cappares, provenit terebinthus, vitex, ſiliqua ſilveſtris, & fœniculum marinum. Extant & pulcra limonum, citrorum, & malorum aureorum nemora, quorum fructuum ingens fit copia. Fiunt & aucupia turdorum & aliarum parvarum avium. Mare inſuper hoc admodum piſcoſum eſt. In quo, præter reliquos piſces, palamitum ingens copia capitur. Intus eſt (2) (*a*) *Acra* oppidum ab effectu; acra enim ſummitatem ſignificat, quod in montis vertice ſitum ſit, cujus meminit Stephanus: Acra, inquit, urbs Japygiæ, altera Italiæ. Quod (*b*) *Muconius* fluvius præterfluit. In quem ſi morbidæ oves ſeſe immerſerint curantur. Ab oppido m. p. duobus (*c*) *Cotilis* fluvius alter decurrit, & uterque Crathim influit. A cujus vado ad oppidum, montis dorſum ſenſim aſſurgit arduo aſcenſu. Fit hic oleum & vinum nobile, & inter ſalſamenta laudantur pernæ. Extant & ſilvæ glandiferæ porcis alendis opportunæ. Sunt in hoc agro pagi *Coſmum*, *Machia*, & *Bacchariſium*." In hoc agro eſt divi Hadriani templum, divi Baſilii monachorum cœnobium". Meridiem verſus m. p. octo ab Acra (3) (*d*) *Lucii* oppidum eſt edito loco, Thebæ olim, ut arbitror, dictum, cujus meminit Plinius, qui Thebas Lucanas interiiſſe Catonis auctoritate ait. Non enim Thebæ Lucanæ dictæ ſunt, quod in Lucania ultra Laum & Syrim amnes fuerint; ſicut nec Pandoſia, nec Petelia, nec Grumentum Lagariæ conterminum Calabriæ urbes, quæ Lucanorum fuiſſe dicuntur, ſed quod, ut oſtendi, Samnites in ea loca colonos, a duce Lucio Lucanos

nos dictos, miſerint. Et Plinius cum de Thebis mentionem facit, ſtatim ſubdit de Pandoſia, quam Theopompus Lucanorum urbem fuiſſe ait. Theleſphorus Conſentinus eremita magna ſanctitate vir, de quo alibi diximus, ſcripta quædam Joannis Joachini, & Cyrilli in monaſterio exiſtente apud Thebas ſe reperiſſe dicit. Id monaſterium in agro Luciorum eſt beatæ Mariæ dicatum delubrum. In quo Abbas Joachinus interim commoratus eſt. Et in eo beatus Lucas Joachini diſcipulus Abbas fuit, & inde Epiſcopus Conſentinus, item beatus Bernardus Abbas & inde Epiſcopus Gerentinus. In hoc agro provenit vitex, legitur manna. Naſcitur arbor frequens fructus ferens magnitudine meſpili, ſed oblongos acri ſaporis, atrolicem vocant accolæ. A Luciis m. p. quatuor (4) *Roſæ* oppidum eſt edito loco, nec longe *Javiſum* fluentum labitur, quod Crathi miſcetur. Hic chalcanthum naſcitur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Coriolanum* vulgo *Corigliano* Civitas vetuſta, reliquiis Sybaris plurimum aucta. Coriolanum ſiquidem quaſi χωρίον ἐλαιῶν, *locus olivarum*, quibus abundat. Fuerunt hinc *S. Leo Lucas* Abbas Monaſterii Mulenſis, de quo vide Bollan. 1. Mart. ejus corpus Montileoni requieſcit. *SS. Leo de Summa*, & *Nicolaus Abinante* Minoritæ Sacerdotes, qui cum aliis, Sancto Daniele duce, pro fide Chriſti in Aphrica martyrium ſuſtulere. Chron. *Joannes Bernardinus Grandepoli* Epiſcopus Litterienſis ann. 1576. Obiit ann. 1590. Vghell. *Jo. Baptiſta Ponteus* Epiſcopus Vmbriaticenſis ann. 1682. Obiit 1688. cui in Epiſcopatu ſucceſſit *Joſeph Ponteus* ejus frater ann. 1689. Obiit 1692. Ms. Mart. *Andreas* Minorita doctiſſimus, in Ægypto celebris. Gonzag. hiſt. Seraph. & Ms. Gualt. *Antonius* inſtituti Capuccinorum laicus, vitæ ſanctitate clarus. Obiit ann. 1681. Paulucc. *Franciſcus Longus Coriolanus* per antonomaſiam appellatus, ejuſdem inſtituti, pietate & doctrina celeberrimus, edidit librum *de Caſibus reſervatis*. Lugduni 1618. *Eſercizio per ſalutare la SS. Vergine* Venet. 1621. *Summa Theologiæ* &c. Romæ 1621. *Summa Conciliorum* Antverpiæ 1623. *Breviarium Chronologicum* Lugduni 1623. aliaque apud Mireum, Vading. & Topp. *Barnabas* & *Bernardinus Abinante* ille Regum Aragonenſium Familiaris, ut ex inſcriptione, quæ Coriolani extat, hic in bello adverſus Turcas clariſſimus. Boſs. & Pugliſ. *Franciſcus Oliverius* Græce & Latine doctiſſimus. Spera lib. 4. *Franciſcus Piſciotta* Conventualis ſcripſit Annales Franciſcanos. Franchin. *Jo: Maria Murgia* in bello clariſſimus. Pugliſ. *Jo: Marcus Aquilinus* in Juriſprudentia conſpicuus, ſcripſit ſuper Infortiatum & ſuper novum Digeſtum Venet. 1580. in fol. Pariſ. Gualt. licet Toppius Beſidianenſem faciat. *Hieronymus Galopoli* eruditione inſignis, multa edidit. Vide Topp. *Marcus Antonius Mazziotta* inſtituti Baſiliani Generalis emeritus. Agreſt. *Horatius Lumbiſanus*, Philoſophus & Medicus diſertiſſimus, edidit librum *De peſte* Neap. 1629. aliaque. Allat. Topp. & Vander.

No-

CAPUT VI.

De Beſidia Civitate, ejuſque Principibus, ubi de B. Proclo Baſiliano,& B. Martino Minorita.

POſt Acram vero Septentrionem verſus m. p. octo (1) (*a*) BESIDIA, *Beſidianum* vulgus appellat, civitas vetuſtiſſima eſt, *Beſcia* olim dicta ab Auſoniis condita, ut ait Stephanus, a Romanis interpoſito *i* & *c* in *d* mutato Beſidia, ut Temſa Temeſa, & Medma Medama. Fuere autem Auſonii, ut lib. primo oſtendi, Aſchenazi pronepotis Noe poſteri, qui poſt diluvium primi Italiam, hoc eſt Calabriam incoluerunt. Livius ſicut Blandam, Blandas, & Thurium Thurias, ſic hanc urbem Beſidiam, bel. Pun. lib. x. Beſidias plurativo numero inclinat, quam una cum aliis quibuſdam ad P. Servilium Conſulem ultro in deditionem veniſſe dicit. Civis Beſidienſis, & Beſidianus. Eſt ſedes Epiſcopalis. In regeſto Cæleſtini Tertii ſcriptum eſt, quod ſedes hæc pertinebat ad ſanctam Sedem. Habet urbs octo colles, in medio autem urbis mons aſſurgit, in quo eſt arx. Affluit & ſcaturiginibus aquarum, fiunt & panni frondinei. Parœciales eccleſiæ xv. Eſt itaque hæc civitas ſimul vetuſtate, ſimul tuæ dignitatis titulo perinſignis. Primus hujus urbis princeps fuit *Lucas*, *Antonii* Marcenſium domini filius, cui ſucceſſit *Hieronymus* filius, huic *Berardinus*, & ei *Petrus Antonius* genitor tuus, vir quidem & corporis robore, & animi magnitudine, tum munificentia præpollens. Siquidem ingeniis favebat, bonarumque literarum ſtudioſos muneribus proſequebatur. De cujus in literatos liberalitate id unum exemplum proferre ſatis eſſe duco. Cuidam literato viro, ut a *Joanne Antonio Sanſeverinio* conſanguineo tuo accepi, qui nec ei librum dicarat, nec quicquam in ejus laudem ſcripſerat, ducentos aureos numos muneri dedit, converſuſque ad Joannem ipſum Antonium, Hujuſmodi, inquit, ſunt proſequendi muneribus. Hic figlina nobilia fiunt omnis generis. Fiunt & cultri inter alia ferramenta non ignobiles. Fit & oleum optimum, fit xilon & ſeſama, legitur manna. Inter hortenſia laudantur pepones. Fiunt lina non vulgaria. Eſt præterea ager hic frugifer. In quo eſt ſancti Hadriani templum, divi Baſilii monachorum cœnobium, ubi beatus Nilus Abbas plures annos cum duodecim ſanctis monachis conſedit Deo obſequens, inter quos, erat beatus *Proclus* Beſidianenſis, qui, ut beatus Bartholomæus in vita beati Nili ſcribit, cunctarum diſciplinarum peritiſſimus fuit, ac magnam ſibi bibliothecam comparaverat. Hic prius quam Monachus fieret, in patria ſua exiſtens adhuc juvenis admodum in Dei ſervitute ſic ſe ſe exercebat. Singulis diebus jejunabat ad veſperam uſque, ac lectioni operam dabat, cibis & potibus ad libidinem inflammantibus abſtinebat. A veſpera uſque ad matutinum omnes oppidi ſui eccleſias luſtrabat pſalterium totum recitans, & ad ſingulas eccleſiarum portas pœnitentiam agens quacumque ſibi ipſi conſciebat. Hæc omnia clam agebat. Is monaſticum ſtudium amplexus, & a beato Nilo virtutis perfectionem adeptus, adeo continentiæ & exercitatio-

tioni ſeſe injecit, ut cuncta ſua membra mortificarit, acerbis ægrotationibus reſtiterit ad extremum ſpiritum. In hoc monaſterio beatus Georgius Roſſanenſis beati Nili diſcipulus, de quo dudum diximus, diem clauſit extremum, ſepultuſque eſt. Fuit & ex hac urbe beatus *Martinus* Minorita, cujus corpus Agelli jacet.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Beſidia*. Nunc vulgo *Biſignano*. Civitas vetuſtiſſima, ſeptem colles habens, non octo ut Barrius ſcribit. Sunt qui a Beſcio Aſchenazæo duce conditum volunt. Alludit Hebraica vox בושת *Boſcet* Lat. *verecundia*. Urbem hanc illuſtrarunt Epiſcopi & cives, *Androneus* ann. 743. *Vlultus* 970. ut ex vita S. Nili, *Raynaldus* 1182. *Janfridus Solima* in utroque jure doctiſſimus ann. 1295. *Guillelmus* eodem anno. Vide Ughell. & Flor. *Janfridus* alter, quem aliqui Lucios repetunt ann. 1216. *Fridericus* 1331. quem anno 1339. perditiſſimi quidam ac nefarii homines occiderunt. Vide Baron. & Ughel. *Bernardus Trentacapillius* ann. 1487. Ughell. *Petrus a S. Liberato* monachus Caſinenſis Epiſcopus Brundusinus ann. 1225. *Aſcanius Ferrerius*, ſive *Ferrarius* Epiſcopus Montiſpiloſi ann. 1548. cui ſucceſſit *Vincentius* ejus frater ann. 1550. qui poſtea ad Eccleſiam Vmbriaticenſem translatus eſt. Gualterius in Ms. utrumque Roſſanenſem facit. *Marcus Salvidius* Epiſcopus S. Leonis ann. 1544. *Nicolaus Acerna* ex Beſidianenſi ad Nolanam Eccleſiam tranſlatus ann. 1331. Vide Vghell. *Joſeph Carus* Epiſcopus Rubenſis ann. 1665. Ms. Mart. *Hyacinthus Sangermanus* Epiſcopus Nuſcanenſis ann. 1680. Ms. Mart. Vivit modo *Dominicus Laymus* Epiſcopus Vulturaræ ann. 1734. Vitæ ſanctitate præter a Barrio adductos floruere permulti. *Antonius* Presbyter eruditiſſimus Camillo Burgheſio ſummum Pontificatum prædixit. Oldoin. in Ciacon. *Marcus Antonius Solima* Parochus, vitæ integer, ſpiritu prophetiæ afflatus, qui Ven. Humilem, de quo mox, Chriſtianam perfectionem docuit, ut ex actibus, Ms. Gualt. & Mart. *B. Archangelus* ex Minimorum familia. Lanov. *Angelus* Minorita ſtrictioris obſervantiæ concionator celebris, Meſoreacei die qua prædixerat obiit. *Vincentius* laicus ejuſdem inſtituti vitæ integer. Chron. *Bernardinus* inſtituti Capuccinorum doctrina & pietate clarus. Gravin. in lib. Vox turturis. *Joannes Baptiſta* ejuſdem inſtituti angelicam vitam duxit. Chron. Ven. Servus Dei *Humilis* Minorira ſtrictioris obſervantiæ laicus, in ſeculo *Lucas Antonius Pirozzius*, natus VII. Kal. Septembris 1582. ab ineunte ætate morum innocentia, rerum cæleſtium contemplatione, pœnitentia, ſpiritu prophetiæ, & miraculis celeberrimus. Obiit Beſidiæ VI. Kal. Decembris ann. 1637. Socius fuit Fr. Franciſci Deſiderii Fillenenſis ejuſdem inſtituti ſanctæ vitæ viri, ut ſupra diximus. Ex proceſs. & Chron.

Fuit & *Auguſtinus de Benedictis* ex Minimorum familia doctiſſimus, edidit *Commentaria ſuper Canticum B. Mariæ Virginis* Florentiæ 1612. aliaque apud Lanov. & Topp. *Peleus Pretio* edidit librum *de Icone S. Domi-*

minici in Soriano Neap. 1647. Ms. Mart. *Petrus Gaeta de Varavallis*, Eques Hieroſolymitanus, de ſua Religione optime meritus, Ms. Mart. Vide Amat.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

[*a*] *Beſedia*. Biſedia, ſeu Beſediæ, Beſcia olim, ut Stephanus auctor eſt: Nunc *Biſignano*. Petrus Bembus in ſuis hiſtoriis vulgari nomine abutitur, ac *Biſinianum* appellat. Quidam Germanus, *Baletram* olim dictam contendit; ſed longe errat gentium.

CAPUT VII.

De Tarſia, Thurio, & Sybari.

POſt Beſidiam (1) *Tarſia* oppidum eſt (*a*) *Capraſæ* olim Antonino Pio in itinerario, inter Iſaurum & Crathim amnes. Eſt Tarſenſis ager fertilis: naſcitur vinum nobile, provenit terebinthus, & ſiliqua ſilveſtris. Poſt Tarſiam *Senitum* flumen decurrit. Inde *Laurentum* caſtrum eſt edito eoque ſalubri loco ſitum, quod *Sybaris* fluvius præterfluit, cui ſubtus caſtrum (*b*) *Iſaurus* fluvius miſcetur. Caſtro huic mons imminet, ex quo circumvicina regio conſpicitur. Quod caſtrum pater tuus Barnabæ Piſcario divi Jacobi Ordinis Equiti muneri dedit. Nunc ipſum Marcellus ejus ex fratre nepos, qui modo tuas in Calabria vices gerit, poſſidet. Subinde eſt (2) THURIUM oppidum *Terramnovam* vulgus appellat mutatis literis, quaſi Thurium novum, in colle oblongo ſitum inter Crathim & Sybarim amnes navigabiles & piſculentos, propius tamen Crathi, quam Sybari. SYBARIS urbis reliquiæ. Diſtat a Tarſia m. p. quatuor, a Coriolano octo, a freto totidem. Loci ſitus Diodori deſcriptioni convenit. Quia vero Thurium Sybaris urbis ut dixi, reliquiæ ſunt, de ea prius nobis dicendum eſt, poſtea de Thurio. Fuit (*c*) SYBARIS vetuſtiſſima urbs a Trezeniis, & a Sagari Ajacis Locri filio condita, ut Solino placet, haud multo poſt bellum Trojanum. Nam Ajax, cujus filius Sagaris hanc urbem condidiſſe dicitur, Trojano bello adfuit præſens. Condita autem fuit inter Sybarim & Crathim amnes, vicinior tamen Sybari, quam Crathi, a quo nomen accepit. Sybaris autem fluvius a Sybari fonte Achajæ dictus eſt. Strabo enim libro octavo Sybaris fons in Achaja eſſe ait, a quo Sybari Italico derivatum eſt nomen. Urbemque ipſam Sybarim ab Iſeliceo conditam putat lib. VI. De qua ita fert: „Sybaris fuit condita ab Achivis Trezeniis. Hujus autem condendæ auctor „fuit Iſeliceus inter duos fluvios Crathidem & Sybaridem. Quæ eo ex„cellentiæ & felicitatis excrevit, ut quaternas rexerit gentes, & „quinque ac viginti urbes ſuo ſubderet imperio, ac contra Crotoniatas trecentorum hominum millium exercitum duxit. Super Crathide „vero domicilia habentes ſex millium & ccl. paſſ. in circuitu. Totam „autem hanc felicitatem intra dies ſeptuaginta Crotoniatæ interceperunt,

„ runt, adeo deliciis & luxuria intemperantes diffluebant. Urbe enim
„ potiti inducto fluvio cuncta demerſerunt. Pauci ex ea clade ſuperſtites
„ adunati cohabitabant. Quos temporis intervallo Athenienſes, aliique
„ Græci prorſus extinxerunt. Nam in ſocietatem civitatis pervenientes
„ eos per contemtum habentes trucidarunt, & urbem alium in locum
„ prope tranſpoſitam ædificarunt, & eos Thurios ducto de fonte voca-
„ bulo nuncuparunt. Qui cum diutius beatam duxiſſent ætatem, tan-
„ dem in Lucanorum ſervitutem tracti ſunt. Cumque illos Tarentini
„ infeſtarent, ad Romanorum tutelam confugerunt, qui quidem mitten-
„ tes pro virorum paucietate accolas mutato nomine civitatem Copias
„ appellavere„. Proinde quæ antea Lucaniam ſuo ſubdiderat imperio, in Lucanorum poſtea aliquando poteſtatem devenit: ſic fortuna inſtabilis eſt & volubilis, utique idem Strabo ait: *Sybaritæ Poſſidoniam*" ideſt Peſtum "*ad mare poſuerunt*. Et rurſus: *Talaus Lucaniæ urbs Sybaritarum colonia fuit*.

Fuit autem Sybaris a Crotoniatis everſa Milonis, ut oſtendi, ævo, Darii Hidaſpis tempore, ut liquet in Herodoto libro quinto & ſexto. Qui floruit Olymp. lxv. regnavitque annis undetriginta. Fuit igitur everta circiter Olymp. lxx. Ariſtoteles Pol. Libro quinto ſeditionis ejus cauſam ſcribens ait: „Seditiones concitat peregrinitas, donec in eamdem ſi-
„ mul conſpirationem devenerit. Ut enim non ex quavis multitudine
„ conſtituitur civitas: ita etiam neque in quovis tempore. Quapropter
„ quicunque jam Inquilinos ſuſceperunt advenas, omnes fere ſeditioni-
„ bus jactati ſunt. Ceu Sybarim una cum Trezeniis incoluerunt Achei.
„ Poſtea majorem in numerum creſcentes Achei Trezenios pepulerunt.
„ Unde ortum odium eſt Sybaritis. Et in Thurios idem fecerunt Syba-
„ ritæ contra illos, qui eos receperunt. Nam plus habere volentes quaſi
„ de ſuis agris pulſi ſunt„. Id etiam ſcribit Plato libro primo de legibus. Sybari direpta, ait Herodotus libro ſexto, univerſi Mileſii, qui puberes erant, (*d*) capita deraſerunt, & ingentem luctum adjecerunt. Ex omnibus enim civitatibus hæ præcipue mutuo hoſpitio jungebantur. Prælium autem, ait Plinius libro ſeptimo, & Cicero libro ſecundo de Nat. Deor. quo Sybaris deleta eſt, eodem die, quo geſtum erat, auditum Olympiæ fuit. Sybaritæ, ut ait Athenæus libro duodecimo, primi artes ſtrepitum facientes in urbe eſſe non permiſerunt, ne illis ſomnum interrumperent, ſomnique undique penitus intumultuoſi eſſent. Quin etiam neque gallum in urbe nutriri licebat. Mos erat apud eos, Timæus ait, pueros ad adoleſcentiam uſque veſtes purpureas ferre, & cincinnos auro implexos. Verſabantur autem apud eos, ait Timon, ob mollitiem homunciones puſilli, & ſcopei, quos quidam ſtilponas appellant, & catelli Mileſii, quibus oblectabantur, qui eos in gymnaſia ſequebantur. Deferebant veſtes Mileſiis lanis confectas. Erat enim ipſis cum Mileſiis amicitia, ut Timæus ait. Geſtabant & floridas tunicas pretioſis cingulis præcincti. Equites Sybaritarum ſupra quinque millia crocea indumenta ſuper thoraces habentes in deliciis agebant, unde ortum erat adagium apud Græcos: *Sybaritæ per plateas*. Divites cum in agros proficiſcebantur, etſi vehiculis veherentur, iter tamen unius diei tribus diebus conficiebant. Erant etiam ipſis cuniculi viarum ducentium in agros.

Plu-

Plurimis autem ipſorum erant cellæ vinariæ juxta mare, ad quas per elices & cuniculos illos vina ex agris deducebant. Et partim quidem extra regionem vendebant, partim navigiis in urbem tranſvehebant. Celebrabant frequenter convivia publice. Et ii, qui laute cibos parabant, honorabantur, ſimiliter & coqui, qui obſonia optime præparabant. Unde ortum erant adagium *Sybaritica menſa*. Ante potum braſſicas edebant, ne eos vinum læderet, neve temulenti fierent. Utebantur miſſo ex oleo & garo, quo utebatur etiam Heliogabalus, ait Lampridius. Quem quo anno Sybaritæ repererunt, perierunt. Sybaritæ primi invenerunt matulas & pyela. Erat urbs in concavo poſita, ubi æſtate mane & veſperi frigus ingens vigebat, meridie vero intolerabilis æſtus. Exiſtimabant fluvios plurimum ad ſanitatem conferre. Unde dictum eſt, volentem in Sybari ante fatum minime mori, neque orientem ſolem, neque occidentem videre oportere.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Tarſia*. A Græco ταράσσω *commoveo*, vel τέρσω *areſacio*, ut puto. Fortaſſe ταυρασία *Taurafia* unde *Tarſia*. Vide Luc. Holſten. in notis ad Steph. verbo ταυρανία. Ut ut ſit, ſub Boemundo Northmanno Comite *de Tarſia* anno 1156. ut ait Summont. lib. 2. cap. 1. *Tarſiæ* nomen inolevit, vel ab oppido, vel a cognomine incertum. Hinc fuit *Guillelmus* Auguſtinianæ familiæ Sanctitate & miraculis clarus. Nicol. Cruſ. par. 3. *Joannes Ruffus* Regi apprime charus. ſcripſit *de equorum natura* quod MS. aſſervatur Neapoli in bibl. S. Joannis ad Carbonariam MS. Gualt. *Nicolaus Tortomanus* muſicæ peritiſſimus, edidit librum de hacre Neapoli 1622. MS. Gualt. *Marcus Aurelius Severinus*, reipublicæ literariæ decus & ornamentum, natus eſt poſtridie Kal. Novembris anno 1580. Adoleſcens utraque lingua ac Juriſprudentia potitus, Budæo æmulans, Commentarios in Pandectas ſcripſit, tum Campanellæ auditor Philoſophiæ Teleſianæ navavit operam, tantumque in matheſi, ac re medica profecit, ut viciſſim literati viri vel ultra montani Neapolim ad illum inviſendum confluerent, non ſecus ac *ad Titum Livium lacteo eloquentiæ fonte manantem de ultimis Hiſpaniarum Galliarumque finibus quoſdam veniſſe nobiles legimus; & quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit*, ut ait S. Hieronymus ad Paulinum. Hoc elogium Severino mirifice quadrat vel ex eo quod eorum aliqui ab Urbano VIII. ſummo Pontifice interrogati, quid rari Neapoli vidiſſe contigerit, *Severinum* reſponderunt, jamdiu & ipſi Pontifici Europæque perſpectum. Thomæ Cornelio, Stelliolæ, Alphonſo Borellio, ceteriſque viris doctiſſimis ſumma familiaritate conjunctus fuit. Maledicorum tamen invidiam declinare non potuit. Tandem Neapoli graſſante peſte interiit menſe Julio ann. 1656. Multa ſcripſit, ediditque. Vide Laurent. Craſs. Thom. Cornel. Topp. Nicod. Vander, Greg. Caloprеſ. alioſque. Extat Tarſiæ celeberrima Bibliotheca, quam hujus loci Princeps nulli parcens impenſæ ſibi comparavit.

2. *Thurium*. Vulgo *Terra nova* quaſi *Thurium novum*: Vide infra cap. 10. & ſeqq.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Capraſæ*. Sunt qui credant Capraſim eſſe Oppidum, quod *Canicellam* appellamus.

[b) *Iſaurus fluvius*. Seu *Iſarus*. Nunc *Eſare*. Duo amnes apud Calabros ſub Æſaris nomine, alter qui per mediam Urbem Crotonem fluebat; alter hic: neuter tamen lapidum copiam volvit: quamvis Ovidius de Crotoniate loquens; *lapidoſas* vocet *Æſaris undas*.

(c) *Sybaris*. Euſebius Sybarim, Crotonem, & Syracuſas eodem tempore conditas ſcribit.

[d] *Capita deraſerunt*. At Cæſar dolore barbam capillumque ſummiſit. Sueton.

CAPUT VIII.

De Sybaris deſtructione.

MIſerunt Sybaritæ ad oraculum legatos, quorum unus fuit Amiris, percontantes quouſque felices eſſent? Pythia reſpondit:

Felix tu eris bonorans genus deorum,
Beneque venerantes primum hominem Deo,
Tunc tibi bellum, & inteſtina ſeditio veniet:

Id audientes ſemper felices fore putarunt, quod nunquam magis hominem, quam Deum honoraturi eſſent. Non longe poſt accidit ut Sybarita quidam famulum etiam ad ſacra fugientem verberaret, confugientem vero tandem ad patris ſepulcrum herus illud veneratus verberare deſtitit. Tunc Iſamiris Pythiæ oraculum mox complendum fore proſpiciens, inſaniam ſimulans, omnia bona ſua vendidit, & Peloponneſum profectus eſt. Unde proverbium ortum eſt, *Iſamiris furit*, ut Suidas ſcribit. Occiderunt quoque & triginta Crotoniatarum oratores. Item ſolventes tyrannidem Tely omnes eos, qui rempublicam mutare conati ſunt, etiam ad aras confugientes interfecerunt. In qua cæde verſa eſt deæ ſtatua. Pavimentum ſanguinis fontem ſcaturiit: Primores videre viſi ſunt deam ingredientem per medium forum, & bilem vomentem. Ælianus autem de varia hiſtoria libro tertio de Junonis ira ſic ſcribit: „ Cum „ Sybari citharœdus canetet in certamine, quod in honorem Junonis „ erat inſtitutum, inter Sybaritas propter illum orta eſt ſeditio. Cum„ que mutuo ad arma venirent, citharœdus cum ipſa ſtola confugit „ ad aram Junonis. At illi ne in iſto loco quidem manus a citharœdo „ abſtinuerunt. Paulo vero poſt ſanguis videbatur in Junonis templo „ ſcaturire, non ſecus quam ex perenni fonte. Sybaritæ, cum ad ora„ culum Delphicum conſultum miſiſſent, tale reſponſum acceperunt:

Cæde meis menſis, manibus non ſanguis adhærens,
Deſtillanſque recens, prohibe tibi limina templi,
Non tibi fata canam magnæ Junonis ad aram,

Non

Non immortales hoc dii patientur inultum.
Siquis enim prudens, ſcelerata e mente profectum
Committ at facinus, gravis hunc prope pœna ſequetur:
Non exorabit, neque ſi genus ab Jove ſummo
Ducunt ipſe ſuo collo, colliſque nepotum,
Hoc luet, & generi cumulatim dona ferentur.

Aphricanus in libro de re militari de Sybaritarum felicitate, luxu, & ruina inquit: *Sybaritæ eo deliciarum devenere, ut equos in convivia introducerent ita inſtitutos, ut audito tibiæ cantu ſtatim ſe attollerent arrectos, & pedibus ipſis prioribus vice manuum geſtus quoſdam chironomiæ motuſque ederent ad numerum ſaltatorios. Sed cum tibicen quiſpiam contumelia fuiſſet affectus tranſfugit ad Crotoniatas hoſtes paulo ante prælio a Sybaritis ſuperatos, & quod e republica foret illorum, pollicetur, ſi fidem modo habeant, ſua opera Sybaritarum cunctorum equites in ipſorum venturos poteſtatem. Credita res eſt, & belli dux creatus a Crotoniatis, tibicen convocat omnes quotquot ejuſdem forent in urbe artificii, modulamentumque iis indicat. Atque ut viſum tempus procedere in hoſtem jubet. Sybaritæ faſtu præturgidi, quod equitatu ſuperabant, eunt contra, præliumque conſerunt: Hic autem repente dato ſigno tibicines univerſi conſpirant. Ecce confeſtim modulamine agnito, cantuque illo vernaculo tollunt eriguntque ſemet in pedes equi Sybaritæ, ſeſſoribus excuſſis, & quod tripudium domi didicerant, etiam in acie exhibebant. Ita capti omnes equites humi jacentes, & omnes equi tripudia repræſentantes.* Et Plinius libro octavo *Equorum docilitas tanta eſt, ut univerſus Sybaritani exercitus equitatus ad ſymphoniæ cantum ſaltatione quadam moveri ſolitus inveniatur.*" Eo in bello, quo Sybaris deleta eſt, Doricum Spartanum opem tuliſſe Crotoniatis Herodoti tempeſtate ferebatur. De qua re ita ipſe lib quinto ſcribit: *Doricus ſumta claſſe, quam ex Aphrica duxerat, Italiam prætervehebatur. Ea tempeſtate, ut ferunt, Sybaritæ cum Tely rege ſuo bellum Crotoniatis erant illaturi. Id metuentes Crotoniatæ, Doricum, ut ſibi opem ferret oraviſſe. Hic precibus inductus una cum illis adverſus Sybarim contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Doricum & qui cum eo erant feciſſe ajunt. Crotoniatæ negant quempiam ſe peregrinum in bello adverſus Sybaritas aſciviſſe præter unum Calliam Helæum Amidæorum vaticinum, & hunc a Tely Sybaritarum tyranno ad ipſos transfugiſſe, hoc modo quod ſacrificans de eundo adverſus Crotonem, non litaret. Hæc iſti ajunt, quarum rerum utique teſtimonia hæc afferunt. Sybaritæ quidem phanum ac templum prope Craſtim lapidum materiam, quod Doricum capta urbe ajunt extruxiſſe Minervæ cognomine Craſtiæ: & hoc ipſius Dorici volunt eſſe maximum teſtimonium, quod præter vaticinia agens interemtus eſt. Si enim nihil, niſi id ad quod mittebatur feciſſet, nec tranſgreſſus eſſet; Ericinam regionem obtinuiſſet, & obtentam poſſediſſet, non ipſe cum exercitu abſumtus eſſet. At Crotoniatæ multa monſtrant peculiariter donata Calliæ Helæo in agro Crotonienſi: quæ etiam ad meam uſque memoriam prognati Calliæ colebant. Dorico autem & ejus poſteris nihil omnino fuiſſe donatum. Cui ſi in bello*

lo Sybaritico fuiſſet Crotoniatis auxilio, multo plura quam Calliæ fuiſſet donandum". Theocritus Idylio, quinto ſub Æpuli & Pomilionis perſona in Sybaritano agro Cyperum (*a*), cynoſpaton, anemone, cytiſum, ægilum, & fraga naſci, item optimi mellis & dulcis olei & vini copiam fieri ſcribit: laudat mollem lanam.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Cynoſpaton*. Non legitur apud Theocritum in Sybaritano agro naſci Cynoſpatum, & anemona: ſed quod Cinosbâtos ideſt *rubus caninus* & anemone non ſunt comparandi roſarum floribus.

CAPUT IX.

De divitiis, Poetis, Philoſophis & Numiſmatibus Sybariticis. Aliqua de Crathide & Sybari fluviis expenduntur.

OBtulerunt Sybaritæ, ait Pauſanias in Æliac. Jovi Olympico theſaurum, quem juxta theſaurum Epidamniorum collocarunt. Ex hac urbe inter ceteros opulentes fuit *Smyndirides* longe ditiſſimus. De quo Herodotus libro ſexto ita ſcribit: *Cliſtenes Sycionis tyrannus Agariſtam filiam nuptui dare deſtinabat ei, quem præſtantiſſimum Græcorum omnium comperiſſet. Cum igitur ludi in Olympia celebrarentur, & ex eis Cliſtenes curriculo quadrigali victor extitiſſet, nunciari juſſit voce præconis; ut ſiquis ſe dignum putaret, qui Cliſtenis gener eſſet, is ad ſexageſimum diem aut prius Sycione præſto foret. Quoniam Cliſtenes intra annum a ſexageſima die incepturum exequi nuptias deſtinabat. Itaque omnes Græci aut ſua ipſorum aut familiæ claritate ſibi confidentes Sycionem proci contenderunt: Quibus Cliſtenes & curriculum & palæſtram ad certandum præparaverat. Ex Italia illuc ſe contulit Smyndirides Hippocratis filius Sybarita (florebat autem maxime Sybaris ea tempeſtate), qui unus vir in plurimum deliciarum proceſſerat*: Contendit autem Sycionem, ait Suidas propria navi, quæ quinquaginta remiges habebat omnes ſuos ſervos. Duxit etiam ingentem aucupum coquorum, & piſcatorum catervam, qui non modo ceteros omnes, ſed etiam Cliſtenem ipſum deliciis & luxu ſuperabat. Fuit & ex urbe Sybari *Alciſtenes* plumarius nobiliſſimus, qui celebratiſſimam veſtem opere" Phrygio" plumario reipublicæ Sybaritæ elaboravit, atque contexit. Quæ utrinque deorum, variorumque animalium ſpirantibus formis acu pictis mire diſtincta erat, colore purpureo. Erat hæc veſtis, ait Joannes Tzetzes, margaritis & lapidibus pretioſis ornata. Una manica habebat Alciſtenem ipſum, altera Sybarim patriam ſuam. Vendita fuit centum viginti talentis, hoc eſt aureorum numorum ſeptuagintaduo millia. Quam Ariſtoteles inter mirabilia ponit; ait enim in libro de mirabilibus: „ Alciſtene Sybaritæ veſtem tradunt, tanta magnificentia „ con-

„ confectam eſſe, ut cum in Laciniæ Junonis panegyri, ad quam tota „ confluere ſolet Italia, propoſuiſſet ſpectandam, omnium oculos a reliquis in ſe converterit. Hanc ajunt a Carthaginienſibus emtam a „ Dionyſio ſeniore tum régnante centum viginti talentorum pretio, „ "ideſt ſeptuagintaduo millia numorum aureorum". Purpurea erat tota „ amplitudine quindecim cubitorum, animalculis intertextis diſtincta. „ Superne qnidem Suſis, inferne vero Perſis, in medio autem Juppiter, „ Juno, Themis, Minetva, Apollo, Venus elucebant. Ad latera Alciſtenes, utrinque autem Sybaris „. Meminit & veſtis hujus Polemon apud Athenæum libro duodecimo.

Fuit & *Thurus* Sybarita fabulatum auctor, cujus meminit Theon ſophiſta. Fuit & *Hemitheon* Sybarita poeta, cujus meminit Ovidius libro tertio de triſtibus. Fuit & (*a*) *Alexis* Sybarita poeta comicus Menandri poetæ comici patruus " ut quidam volunt, ſive ut alii, Menandri filius", qui ducentas quinquagintaquinque fabulas ſcripſit, inter quas unam Brettiam nominavit. Quare *Sybaritica fabula* nomen ſumſit ab auctore Sybarita, de qua meminit Ariſtophanes in Veſpis. Theodoretus etiam in libro exercitamentorum ait *Sybarita fabularum inventor*. Item Aphronius ſophiſta inquit: *Sybaritas primos inventores fabularum apologiarum fuiſſe*. Interpres autem ipſius Aphronii, & interpres Hermogenis dicunt Sybaritas fabulas effinxiſſe primos ex ſolis animantibus rationalibus, Alcmæon vero Crotoniata, & Æſopus etiam ex irrationalibus. Æſopicæ autem dicuntur, quia Æſopus apud Phrygios hac in re polluit. Extant multa præclara Alexis dicta aqud Stobæum pluribus locis. A quo Alexi Latini poetæ, ait Gellius libro ſecundo, quædam ſumſere ac vertere. Qui in comœdia, quæ Pythagoræ vita inſcribitur, ait idem Gellius libro quarto, refert Pythagoram ipſum animalia ediſſe. Suidas vero Alexim ipſum Menandri filium fuiſſe ſcribit. Fuit & *Stephanus* Alexis filius, ut Suidas tradit, poeta comicus. Fuit & (1) *Menander*, Alexis ex fratre nepos, poeta, ut idem Suidas fert. Fuit & *Calliſtenes* Sybarita philoſophus & hiſtoricus. Adducit ipſum Stobæus in collectaneis de morbis. Fuerunt & hi alii philoſophi Sybaritæ Pythagoræ diſcipuli, ut Jamblicus ſcribit *Aeneas*, *Deax*, *Diocles*, *Euanor*, *Empedus*, *Ipaſus*, *Meneſter*, *Metopus*, qui plura ſcripſit, cujus meminit Stobæus, licet ipſum Metapontinum faciat, *Proxenus*, *Polemæus*, *Timaſius*, *Tirſenus*, *Tirſeines* mulier. Fuit & *Philetas* Sybarita, qui, ait Pauſanias in Eliacor. xli. Olymp. ſuperavit juvenes in ceſtum pugnantes, & xlv. gravioris armaturæ peditum curſus in ſtadium cum plauſu eſt receptus. De fertilitate agri, ubi Sybaris urbs erat, Varro rei ruſticæ libro primo inquit: „ In Sybaritano agro jugerum modium centeſimum reddere ſolitum dicunt „.

Signabant Sybaritæ in denario "Mercurium altera manu caduceum, altera marſupium tenentem, & ex altera facie civitatem Sybarim ſedentem, & dextra cantharum, ſiniſtra fundam tenentem ob delicias & luxum": Minervam galeatam habentem in galea, tritonem deum marinum, Neptuni tubicinem, & ex poſtico Sybarim fluvium effigiatum, ideſt tauri figura, altera manu harundinem, altera urnam habentem & effundentem aquam, Græca inſcriptione ΣΥΒΑΡΙΣ. Quandoque ſigna-

gnabant caput galeatum inſtar Palladis, & ex poſtico nunc Sybarim fluvium ſub tauri figura retro reſpicientem, nunc cancrum & caput tauri Neptuni victimam. (*b*) Crathis autem & Sybaris fluvii, inter quos fuit Sybaris urbs, eſtque & nunc Thurium urbs, multorum poetarum præconiis nobilitati ſunt. Crathis aurifcrus eſt & piſculentus. Dictus eſt autem Crathis, ait Strabo libro octavo, a Crathi Achajæ fluvio, qui a fluminibus incrementa ſuſcipiens ſic a miſcendis aquis appellatus eſt. Ad quem Crathim Calabriæ fluvium Annam Didonis ſororem poſt illius mortem adventaſſe Ovidius libro tertio Faſtorum ſcribens ait:

Eſt prope piſcoſos lapidoſi Crathidis amnes
Parvus ager, Cameren incola turba vocat.

De fluvio ita Vitruvius libro octavo ait: *Crathis, cum pecora ſuis temporibus anni parantur ad conceptionem partus, per id tempus adiguntur eo quotidie potum. Ex eoque quamvis ſint alba procreant aliis locis leucophea; aliis locis pulla, aliis coracino colore.* Item Plinius libro trigeſimo primo de hujus & Sybaris fluvii natura ſic ſcribit: *Theophraſtus ait, in Thuriis Crathim candorem facere, Sybarim nigritiam bobus ac pecudibus, quin etiam homines ſentire differentiam eam, nam qui Sybarim bibunt nigriores eſſe, durioreſque, & criſpo capillo, qui ex Crathide candidos, molliores que, at porrecta coma.* Et Strabo libro ſexto: *Crathis homines in eo lotos cæſarie candidos, & flavos facit, ac multis medetur morbis. Si equi vero de Sybaride biberint ſternutamentis agitari conſtat. Quamobrem ab ejus potu greges amovent. Pecudes morbidi ſi ſe Crathis aqua madefecerint, curantur.* Rurſus Ovid. Meth. libro xv ait:

Crathis & hinc Sybaris veſtris conterminus oris
Electro ſimiles faciunt, auroque capillos.

Lycophron in Alex. Crathim fluvium Altenum & morborum curatorem appellat, ait enim:

Morborumque curator Adaunis vocabit
Quando exulantes obſacrificium Altheni influentis.

Super quibus verbis Iſacius ait: „ Althenus fluvius dicitur, quaſi Althænans, ideſt ſanans, ſecundum Timæum, omnium quæ illo lavantur animalium vulnera.
Et rurſus:

Crathis vero vicinus & Mylacum finibus
Ager cohabitores recipiunt Colchorum polis
Inquiſitores, quos filiæ miſit moleſtus.

Iſacius: „ Crathis fluvius Italiæ, cujus aqua in illo lavantium comam flavam reddit, ut ſcribunt Heſigonus hiſtoricus, Socionque, atque Agatoſthenes philoſophus, tum Euripides tragicus inquiens:

Si humectet exornans flavam reddens comam Crathis;
Crathis vero ager recipiet illos pulſos.

„ Sybaris fluvii latices conſperſi, & potu etiam ſuo continentes reddunt & caſtos, ait Leonicus „. Item Galenus in libro de bonitate aquæ ait. „ Sybaris fluvius viros ingenerativos facit. Laudantur

tur & cibi quidam Sybaritani. Quare Metagenes poeta apud Athenæum lib. 6. ait:

Placenta fertur magna Crathi flumine
Sua ſubacta ſponte, flumen alterum
Devolvit undas carnium cum naſtulis
Sybaris vocatus, batides coctas ſimul.
Lolagines tunc parva volvunt flumina
Coctoſque phagros, & locuſtas alterum
Condita ſalſa, cum quibus bellaria
Sartagines pericommà, ſorcimen ſimul
In ora ſponte quæ fluebant omnia,
Ac ad pedes amylum tuebar circulo.

Hæc de Sybari urbe ac fluvio habui quæ dicerem. Modo vero de Thurio urbe Sybaris urbis quondam reliquiis, quam vulgus corrupto vocabulo Terramnovam vocat, dicendum eſt.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Menander.* Hujus Comœdiàs Terentius Latine vertit ut ipſemet fatetur in Eunuchi Prologo: *Nunc quam acturi ſumus Menandri Eunuchum &c.* Hujus ſenarium uſurpat S. Paulus Apoſtolus Epiſt. 1. Cor. 15. 33: ut ait S. Hieronymus in epiſt. ad Magnum Orat. Rom. in qua ſic ſcribit: *Paulus Apoſtolus Epimenidis Poetæ abuſus verſiculo eſt:* Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri. *Cujus heroici emiſtichium poſtea Callimachus uſurpavit.* Et paulo poſt: *In alia quoque Epiſtola Menandri ponit ſenarium* φθείρουσιν ἤθη χρῆσθ' ὁμιλίαι κακαί *ideſt: Corrumpunt mores bonos colloquia mala.* Alias Sybaritarum Comœdias Plautus, Cæcilius, aliique vertere. Vide Gell.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Alexis.* De Alexi Comico Sybarita, multa & præclara Athenæus. Ex hoc Alexi quamplurima mutuati ſunt Comici Latini, & præſertim Terentius, ut alibi expoſuimus: de quo nihil Gellius in ſecundo; quamvis Gellius ſuper hoc Gellium citet: loquitur enim de Menandro, a quo multa mutuatus eſt Cæcilius. Lib. autem 4. c. 11. neſcio quid de Alexi, qui Pythagoram animalium viſceribus veſcentem ſcribit in Comœdia, quæ Pythagoræ vita inſcribitur.

(b) *Crathis.* De Crathide multa etiam Theocritus & ejus interpres, multa Ælianus de hiſt. animal. Val. Prob. in Virg. primo Georg. Herodotus in hiſt. Coell. Rhod. & quamplures alii. Ælianus ut ſupra lib. 6. c. 41. Val. Prob. & Coell. Rhod. & Palladas Græcus Poeta Crathidem dictum volunt a nomine Paſtoris Sybaritæ, qui Crathis dicebatur, & ab hirco in flumen ejectus, ex zelotipia Capellæ quam Crathis in deliciis habebat. Sed Ælianus & Probus hirci naturam ignorare videntur in fabella

Crathidis: cum ex omnibus brutis hoc animal zelotipia non capiatur: qua de cauſa hircos appellant eos qui hac ægritudine non lancinantur. Vide Sueton. Attamen Strabo, Pauſanias, & Herodotus dictum contendunt a flumine Achajæ ejuſdem nominis, qui prope Æginam labitur.

CAPUT X.

De Reliquiis Sybaris, ex quibus Thurium conſtructum eſt.

EST autem Thurium urbs, ut dixi, edito loco, colle oblongo veluti in ſpecula inter Grathim & Sybarim amnes, propior tamen Crathi, quam Sybari. Ejus ager totus campeſtris eſt & frugifer, ac pabulis accommodatus. Qui totus pene ex urbe ipſa conſpicitur. Ejus potentia olim ac nobilitas magna fuit. Cujus regio ab *Hylia* fluvio, nunc *Tri nto* dicto, ad *Aca'andrum* amnem uſque protendebatur. De qua ſic Plinius ait: „ Thurium oppidum inter duos amnes Crathim & Sybarim,
„ ubi fuit urbs eodem nomine.„ Et Diodorus Siculus Bibliothecæ libro duodecimo. A Sybari tamen urbe repetens ſic ſcribit: „ Thuriorum his
„ cauſis urbs condita traditur. Quibus ſeculis ſuperioribus in Italia
„ Græci Sybarim oppidum condidiſſent, ubertate ac fœcunditate ſoli,
„ factum eſt, ut brevi res & opes ejus coaleſcerent. Hæc inter duo flu-
„ mina poſita Crathim Sybarimque, a quo nomen acceperat oppidum.
„ Ejus incolæ amplo ſimul & frugum feraciſſimo incumbentes agro,
„ ingentes inde divitias, & opulentiam miram congeſſere. Tum pleriſ-
„ que alienigenis in civitatem & munera civilia aſcriptis, adeo res pro-
„ vecta eſt, ut multo reliquas Italiæ urbes antecedere opum vi putare-
„ tur. Necnon etiam populi numero & multitudine exuperabat, ut
„ trecenta millia civium ea tempeſtate capita illic recenſita tradantur.
„ In qua Teles quidam popnli dnx cum in magna plebis eſſet gratia au-
„ ctoritateque præſtaret potentiſſimum quenque calumniari apud po-
„ pulum, atque variis criminibus accuſando dilacerare cœpit. Do-
„ nec tandem voti compos, *Sybaritis* perſuaſit, ut quingentos ex ditiſ-
„ ſimis civibus ejicerent urbe, fortunaſque & opes eorum in publicum
„ redigerent. Quo facto, fugata magna civium vis, qui vago errabundi
„ auxilio Crotonem petunt. Ibique ad aras in foro erectas ſupplicum
„ more confugiunt. Quo audito Teles legatos ad Crotoniatas mittit,
„ qui juſſu ſuo poſtulent, ut vel exules dedant, vel ſi id renuant, exin
„ ſibi indici bellum, armaque & vim expectent. Convocato ſenatu cum
„ inter ſe conſultare, multaque agitare pergerent, num dedant Sybari-
„ tis exules præſtaret, an bellum contra potentiores ſuſcipiendum eſſet,
„ ſenatu populi concione varia, & ancipiti ſententia hærente primum
„ quidem plebis animi ad dedendos ſupplices inclinari videbantur, pa-
„ vore belli perculſa multitudine.

„ Poſt hæc Pythagora philoſopho rogantibus conſulente, atque
„ multa obteſtante ſupplices incolumi deum fide, ad quam confuge-
„ rant, eſſe protegendos. Revocata ſententia bellum pro ſupplicum

„ ſa-

„ ſalute tuenda ſuſcipiendum decernunt. Itaque armato in ſe etiam adventanti hoſtium Sybaritarum agmini trecentis millibus ſtipato Crotoniatæ centum millibus obviam ire properant, Milone gladiatore duce. Qui conſerta pugna vigoris corporei invicto robore cornu hoſtium contra ſe in acie inſtructum primus in fugam vertit. Hic vir ſexies in Olympia victor extitit. Robur corporis, quo præſtabat comitem habens. Fertur coronis Olympiacis ornato corpore in Olympicis victoriiſque partis in eam aciem deſcendiſſe. Herculis autem ritu leonis ſpolio, clavaque armatus præcipuam victoriæ adeptæ cauſam huic tribuiſſe armaturæ. Cujus virtutis inſolita magnitudo ſummam civibus admirationem attulit. Fuſis vero hoſtibus, cum Crotoniatæ per iram irritatis animis neminem capi vivum juſſiſſent, quoſcunque in fuga comprehenſos necant. Unde major tanti exercitus pars cæſa interiit. Qui urbem ingreſſi eam diripiunt, cunctiſque paſſim vaſtatis cultoribus vacua loca deſertaque reddunt. Quæ annis poſt eam cladem octo & quinquaginta Theſſali eo concedentes reſtauravere, atque incolucre. Poſt ſecundam reſtaurationem per eadem ſubjecta, tempore præfecto Athenis Callimacho rurſus extrui & cohabitari cœptum eſt. Quæ brevi poſt In alterum locum tranſlata altero quoque nomine impoſito mutavit appellationem. Cujus auctores fuiſſe Lampus & Xenocritus hoc modo traduntur. Ab his enim, qui ſecundo patria ejecti profugerant Sybaritis in Græciam legati ad Lacedæmonios & Athenienſes miſſi ſunt, deploratum errores, & auxilia ſua puſtulatum, ut reducerent eos in patrias ſedes, ſecumque ſibi ut placeret eam ſibi urbem ex parte coloniam facere vellent. A Lacedæmoniis auditi fruſtra, nil impetratum. Res Athenienſibus placuit, moxque decreto eis auxilio decem naves completas Sybaritis ſubſidio mittunt. Quas Lampus & Xenocritus ducabant. Miſſis quoque per Peloponneſi urbes præconibus edicto præponi ac provulgari fecerant, urbem ſe communem his facturos, qui eo commigrari voluiſſent. Cui cum plerique aſſentirentur, oraculo Apollinis maxime adducti, percuntantibus nanque reſponderat, tale quærendum, quo ſibi conderent urbem, ejuſmodi ſolum, ubi aquam menſura ſumtam potarent, cibum contra ſine menſura caperent.

„ In Italiam itaque navigant, atque Sybarim delati loca ſcrutari pergunt, ſicubi veſtigia loci a Deo juſſi per oraculi interpretationem ſe offerrent. Cumque haud procul Sybari inveſtigatione ſolicitis fons occurriſſet, cui Thuriæ nomen erat, latices erumpentes ærea fiſtula procul fundens, quam accolæ Dimnam, Modiumve appellare conſueverant, re ſimul & nomine ad omen & interpretationem oraculi provecti, eum locum ſibi a Deo oſtenſum ac juſſum judicant. Quem circumacto muro communiunt, urbemque ibi condentes eam fontis nomine Thuriam vocant. Tum urbis ſpatium ad longum porrectum in quatuor plateas, & fori loca diſtribuunt. Quorum unum Heracleam appellant, alteri Aphrodiſide nomen dant, tertium Olympiada, & reliquum Dionoſiada vocitari inſtituerunt. Per latitudinem vero tribus rurſus foris ſpatia loca diducunt, nominaque ſingulis imponunt, alteri Heroa, alteri Thuria, tertio Turinam. Intervalla vero inter-

„ hæc intermiſſa domiciliis extructis replent. Videbaturque ea urbs & „ ſpecie commoda,& eleganti admodum opificio educta. Ceterum brevi „ tempore concordia nulla Thurios continere valuit, ſed gravis & ſæva „ admodum haud temere ſeditione res eorum vexari, diſcerpique cœ- „ pit. Nam Sybaritæ incolæ vetuſti primos quoſque magiſtratus, ſum- „ maſque dignitates per uſurpationem veluti hereditario ſibi jure debi- „ tas inter ſe partiri, ab onere abeſſe, contributiones, reliquaque diſ- „ pendii & bonorum munia poſterioribus & novis civibus proſequenda „ demandare. Tum ad ſacra Deum, myſteriaque peragenda mulieres „ patricias antiquæ originis cives primo deligi, primoque inſtitui loco. „ Poſt has ſecundo novam urbis reſtauratæ prolem, veluti deteriori ju- „ re progenitam. Ad hæc mœnibus finitimum, eoque commodiſſi- „ mum pro ſorte cuique dimenſum poſſidere, remotiore novis hoſpiti- „ bus procolendi incommoditate diſtributo. Animis itaque dictæ ini- „ quitatis indignatione commotis, ſæviente jam diſcordia, cum novi „ adſcriptique cives antiquis & numero plures, & re ſuperiores viribuſ- „ que præſtarent, tumultu excito vetuſtos Sybaritas ferme ad interne- „ cionem cunctos ferro abſumunt, ipſique deinceps urbem jam libera „ adminiſtratione obtentam diſponere pergunt. Cumque agro & opti- „ mo & amplo ſupra cultorum, uſuſque ſui modum abundarent, ac- „ cerſitis ex Græcia pleriſque eo frequenter colonis, reipublicæ munia „ digerebant, agrumque rurſus æqua ſorte dimenſum per capita diſtri- „ buere. Ceterum illi rempublicam præſtanter, agrumque colendo „ magnas brevi divitias, opumque vim cumulavere,atque amicitia cum „ Crotoniatis, ſocietateque conciliata res ſummas optimis artibus ad- „ miniſtrabant. Populari ſtatu civitatem conſtituentes in decem tribus „ cives omnes diſtribuere. Quibus a gente cuique ſua ſunt indita cogno- „ menta. Tres quidem ex colonis a Peloponneſo accitis appellarunt Arca- „ des: totidem ex locis extra Peloponneſum ſitis, ex una & eadem gente „ ductas Bœotiam, Amphiſtryonida, Dorida, reliquas quatuor ex aliis „ diverſiſque nationibus Ladem, Athænaidem, Euboidem, Heſio- „ tin „. Item Suidas ait: „ Athenienſes duum millia virorum ad ædifi- „ candam Thuriam urbem miſerunt, inter quos & Lampus fuit vates, „ qui ædificationis rationem explicaret „. Sebaſtianus Corradus in Epiſt. Cic. ad Att. lib. iii. Thurios oppidum nunc neſcio quod Rodium vocari ſomniat. "Et Carolus Sigonius non *Thurios* legit ſed *Thurinaos*".

Quidam hanc urbem non a Thuria fonte dictam volunt, ſed a fortitudine, Thurion enim Homerus robur appellat. Quod quidem nomen urbi huic quoque convenit. Plutarchus in Pericle ſcribit Periclem Athenienſium ducem coloniam in Italiam Sybarim dimiſiſſe, quos Thurios appellavere. Fortaſſe Pericles in ſecunda urbis reſtauratione Thurium colonos Athenienſes miſit. Hanc urbem alii(1) THURIUM, alii *Thuriam*, alii *Thurias*, alii *Thurios* appellant, genus & numerum variantes. Incolæ Thurii, & Thuriani, & Thurini dicuntur. Trogus autem libro xx. ait: „ Thuriorum urbem condidiſſe Philoctetem ferunt, „ ibique adhuc ejus monimentum viſitur, & Herculis ſagittæ in tem- „ plo Apollinis, quæ fatum fuere Trojæ. „ Frequens (ait Euſtathius

„ in

„ in Dionyſium Aphrum) eſt Thuriorum in hiſtoriis nomen, quos „ Thuriomantes, quaſi Thurios vates comicus appellat „.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Thurium*. Appellatum etiam *Copiæ*. Vide Strab. lib. VI. Sed potius videtur fuiſſe aliquis locus Thurio proximus, cui nomen id pluralis numeri *Copiæ* tributum fuerit; cum perexiguus ad Crathidis oſtia ſinus vulgo ab accolis vocitetur, *Il Cupo*; & ſpecula in ejus litore, *Torre del Cupo*. Vide Cluer.

CAPUT XI.

De legibus Thurii, ubi de Herodoto, Annibale, aliiſque notatu dignis.

THuriis leges ſcripſit Zaleuchus Locrenſis, ut Athenæus refert. Licet Diodorus Siculus leges, quas Zaleuchus Locrenſibus dedit, Charondam Thuriis dediſſe effutiat. Apud Thurios lege ſancitum erat, ait Plutarchus de curioſitate, quæ vetat taxari cives, præter adulteros & curioſos. Thurii, ut Teophraſtus apud Stobæum in ſermone de leg. & conſuet. de rerum vend. loquens ait: „Neque in foro, ſicut alia, fieri „ præcipiunt, ſed tribus proximis vicinis parvum aliquod numiſma una „ dari jubent memoriæ teſtimoniique cauſa. Itaque neceſſarium ſit his vi„ cinos, illis magiſtratum incuſare ſi rem non acceperint, aut bis ab eo„ dem acceperint, aut habentes non eſſe de rebus emptis dicant„. Et paulo poſt: „ Determinatur enim, uti apud Thurios, ut arrha quidem conte„ ſtim, pretium vero eodem die exhibeatur. Pœna igitur ſtatuitur em„ ptori arrhæ privatio, non recipienti autem pretium ſolvatur. Et hic „ mos eſt Thuriis, ut inæquali pœna mulctentur. Pretium enim arrham „ multoties excedit„. Ariſt. Pol. libro ſecundo de mutatione reip. Thuriorum ita ſcribit: „ In Thuriorum republica id accidit. Cum enim le„ gem haberent, per quam non niſi intermiſſo quinquennio militum „ præfecturam gerere liceret, juniores quidam rei militaris periti, & „ apud multitudinem pro cuſtodibus probati, cum ceteros, qui in re„ bus gerendis verſabantur, ſpernerent, ac facile ſe conſequuturos ar„ bitrarentur, legem illam tollere agreſſi ſunt primum, lata altera le„ ge, ut liceret perpetim eoſdem præfectos eſſe. At cum populum illos „ promte admittentem, ii magiſtratibus, qui præerant, ſuffragiis, „ quique appellabantur conſultores, commoti ſunt prius ad reſiſten„ dum, tamen poſtea deſtiterunt: Putantes hac una lege quamvis ſolu„ ta, ceteras nihilominus eſſe permanſuras. Poſtea vero prohibere vo„ lentes, ne aliæ moverentur, nihil proficere valuerunt. Sed mutata eſt „ eorum reſpublica in potentiam eorum, qui res novas aggrediebant„ tur „. Et libro quinto. „ Contigit vero, id quod modo diximus in „ Thuriis: quod enim a majori cenſu erant magiſtratus in minorem fa-

„ cta

„ cta eſt mutatio, & in plures gubernatores, & quia agros totos poſſide-
„ bat nobilitas contra legem. Nam gubernatio ejus civitatis magis erat
„ paucorum. Itaque plus habere poterant. At populus bello exercitatus,
„ ac potentior effectus quam illorum cuſtodes, eos nobiles compulit,
„ quicunque contra legem tenebat agros, dimittere „. Thuriis Herodotus hiſtorias ſcripſit, vixit, & obiit anno cccx. ab urbe condita, ait Pli. libro xii. ſepultuſque in foro, ait Thucidides libro ſeptimo. Claruit autem, inquit Diodorus Siculus libro tertio, Xerſis Perſarum regis tempore. Qui *Thurius* vocatus eſt, eo quod particeps fuiſſet coloniæ in Thurios miſſæ, ait Strabo libro xiiii. Hanc urbem Dionyſius Siciliæ tyrannus obſidere tentavit. De qua re Ælianus de varia hiſtoria libro duodecimo ita ſcribit: „ Adverſus Thurios navigabat Dionyſius, con-
„ traque ipſos trecentas naves agebat. Boreas vero ex adverſo reluctans
„ navigia confringebat, univerſaſque navales ejus copias delebat. Ex
„ eo rem divinam boreæ faciendam Thurii inſtituerunt, & publicis de-
„ cretis civem ſuum pronunciarunt, atque domum certam *facultat*eſ-
„ que ei aſſignaverunt, ſinguliſque annis ſacrificia obtulerunt, eumque
„ auxiliatorem amicumque ſcripſerunt „. Erant Thuriis Annibalis ſtatuæ, ut Plinius lib. trigeſimoquarto prodit. Qui ait: „ Annibalis ſta-
„ tuæ tribus in locis viſuntur Thuriis, intra cuiusmuros ſolus hoſtium
„ emiſit haſtam „. In mari, hoc eſt Sybari, ait Pauſanias in Æliac. portus erat manu factus Adriani Cæſaris opus. Sybari, qui nunc Thurii dicuntur, ait Varro rei ruſt. libro primo quercum eſſe ait, quæ hieme folia non amittit, quæ eſt in oppidi conſpectu. Id etiam ſcribit Theophraſtus libro primo, & Pli. lib. xvi.

Fuit hæc urbs Romanis fœdere & ſocietate conjuncta. Quam cum a Brettiis & Lucanis obſideretur, Romani per C. Fabritium Lucinum conſulem defendebant, ut Val. Max. libro primo refert. Fuitque nobile municipium populi Romani, ut in Commentariis C. Iulii Cæſaris libro tertio liquet. Hic ſcripſit ad Atticum Cicero. *Hanc oram* Livius libro decimo ab urbe condita Salentinam appellat, hancque Thurium urbem a Cleonymo obſeſſam ſcribit. Ait enim: „ M. Livio
„ Q. Aemilio conſ. Claſſis Græcorum Cleonymo duce Lacedæmonio
„ ad Italiæ littora appulſa Thuriaſque urbem in Salentinis cepit. Ad-
„ verſus hunc hoſtem conſul Aemilius miſſus prælio uno fugatum
„ compulit in naves, Thuriæque redditæ veteri cultori, Salentino-
„ que agro pax parta „. Cleonymum autem hunc Tarentini adverſus Romanos acceſſere, ut Strabo tradit. Thurii ſemel tantum a Romanis deſciVere data ſibi cauſa. Quare Livius belli Pun. libro quinto ait: „ Thurini ad Annibalem defecerunt. Movit eos non Tarentino-
„ rum magis defectio, Metapontinorumque, quibus itidem ex Achaja
„ oriundi etiam cognatione juncti erant, quam ira in Romanos
„ propter obſides nuper interfectos „. Thurini primi ex externis Romanos aurea corona & ſtatua donarunt, ceu Plinius libro trigeſimo quarto effatur, ait enim: „ Publice ſtatua ab externis poſita eſt Romæ
„ C. Aelio tribuno plebis, lege perlata in Septimium Statilium Luca-
„ num, qui Thurios bis infeſtaverat, & ob id C. Aelium Thurini
„ ſtatua & corona aurea donarunt „. Iidem poſtea Fabritium dona-
runt

runt ſtatua liberati obſidione. In bellis autem civilibus Thurini Cæſaris partes, ſicut & reliqua tota Calabria, ſecuti ſunt, quare a Pompejo obſeſſi ſunt, ut Appianus bellorum civilium libro quinto prodit. Ait quidem: „ Pompejus Thurios & Conſentiam obſedit, regionem quo„ que equitibus attribuit „. Et paulo poſt: „ Pompejani a Thuriis re„ jecti ſunt.

CAPUT XII.

De Numis Thurinorum, & ubertate.

SIgnabant Thurii in denario Minervam galeatam, & in galea delphinum, & juxta tridentem inſcriptione Græca ΤΟΥΡΙΩΝ, & ex poſtica facie Polypum piſcem. Polypus quidem quod prehendit nunquam dimittit, quod reipublicæ robur & firmitatem ſignificat; item mutat colorem ad ſimilitudinem loci, in quo erit, quod reſpublica utcunque potens quandoque temporibus ſervire debet. Quandoque ſignabant Palladem galeatam, & in galea tritonem, & ex altera facie taurum iratum cum piſce. Siquidem Thuriam fontem, a quo nomen ſunt mutuati, venerantes numis ſub imagine (1) tauri effingebant, hac inſcriptione ΘΟΥΡΙΩΝ ΕΥΦΑ ideſt ΕΥΦΑΝΙΩΝ ideſt Thuriorum clarorum & famoſorum, ſicut Sybaritæ eorum majores Sybarim fluvium ſub imagine tauri effingebant. Nam, ait Ælianus libro primo de varia hiſtoria, quidam fluvios & fontes venerantes, eos pecudum & hominum figuris aſſimilantes figuras ipſas effingebant. Interim ſignabant Palladem cum galea coronata, & ex altera facie taurum gradientem, & piſcem. Aliquando effingebant victoriæ caput Cleandridæ Thuriorum ducis nomine inſcriptum, & ex altera parte tropæum, hoc eſt thoracem & duo ſcuta. Hic autem Cleandridas Spartanus fuit, ut ſcribit Strabo, qui Lucanos Thuriis bellum inferentes his prælio vicit, licet longe majorem exercitum haberent. De quo plura Polienus libro ſecundo. Thuriis texuntur panni, quales Murani. Legitur in Thurino agro manna, provenit terebinthus, vitex, & ſiliqua ſilveſtris. Fiunt lina & mella nobilia, naſcuntur & vina laudatiſſima. Quæ Plinius libro quartodecimo inter generoſa Italiæ vina numerat. Quæ ſecundum nobilitatis locum poſt Lagaritana totius hujus tractus obtinere ſcribit, ait enim: „ Longinquiora Italiæ ab Auxonio mari non carent „ gloria vina Severiniana, & Conſentiæ genita, & Temſæ, ac Bal„ biæ, Lucanaque antecedentibus Thurinis. Omnium vero eorum „ maxime illuſtrata Meſſallæ potu ac ſalute Lagaritana non procul a „ Grumento naſcentia „. Et rurſum libro eodem de quarundam uvarum natura ait: „ Capnias & Baccaniatæ & Varrupia uvæ in Thurinis „ collibus non ante demetuntur, quam gelaverit „. Eſt autem Capnias, velut Ariſtoteles de Generatione animalium libro quarto auctor eſt, vitis, quæ albam uvam producit, aliquando vero nigram, quia ſua natura inter albam & nigram eſt. Strabo quoque libro ſexto inquit: „ Vi„ num Thurinum inter vina nobiliſſimum „. Oleum etiam Thurinum opti-

optimum eſt. Quare Amphis referente Athenæo libro ſecundo ait: „ Apud Thurios oleum eſt celeberrimum„. Oleum Thurinum egregium celebravit etiam Alexis poeta ut ſcribit Athenæus libro ſecundo. Thunus item Thurius, ait Julius Pollux, laudatiſſimus eſt. Laudat quoque Plinius libro trigeſimoſexto hujus urbis gypſum, ait enim: „ Gypſum calci cognatum e lapide coquitur in Thuriis „. Et libro trigeſimoprimo de muria loquens ait: *Laudantur Thuriis muria*. In Thuriis, ait Ælianus de hiſtoria animalium libro tertiodecimo, fluvius (*a*) Luſias appellatus tametſi pellucidos liquores habeat, nigerrimos tamen piſces creat.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Tauri*. Non ſine alluſione ad Hebraicam, ſive Phœniciam vocem תור *Thor*, quod *bovem* ſonat; ſæpius enim *o* in *u* permutatur. Inde Latine *Taurus*. Thurium itaque non a Græca ſed ab Hebraica ſive Phœnicia provenit dialecto, ut fert Plutarchus in Sylla, ait enim: *Thur ſiquidem Phœnices vaccam nuncupant*. Opinari equidem par eſt, Thurium Sybari vetuſtius fuiſſe, tametſi poſt Sybaris everſionem in Rempublicam excreverit.

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Luſias*. Nunc *Lucinus*, & *Lucidus* appellatur.

CAPUT XIII.

De Ippodamo Philoſopho Pythagoreo, ubi nonnulla de Politia.

Ex urbe Thurio fuit IPPODAMUS philoſophus Pythagoricus. De quo Clemens Alexandrinus Stromate ſecundo inquit: *Ac mihi quidem pulcherrime Ippodamus Pythagoricus videtur deſcribere amicitias, una quidem ex ſcientia deorum, altera vero ex hominum ſuppeditatione, tertia vero ex voluptate animantium. Eſt ergo una quidem philoſophi amicitia, altera vero hominis, tertia autem animalis.* Extant quædam Ippodami dicta apud Stobæum in ſermone de rep. ſic enim Ippodamus ipſe in lib. de rep. præter cetera ait: *Dico autem univerſam rempublicam in tres ordines diviſam eſſe: & unum quidem eſſe bonorum ordinem publica negotia gubernantium: alterum ex viris robuſtis conſtari: tertium ex illis, qui res neceſſarias explent, ac ſuppeditant. Nomino autem primum ordinem conſiliarium, ſecundum auxiliarem, tertium mechanicum. Et priores duos proprios eſſe dicimus vitam liberam degentium, tertium vero victum labore quærentium. Ac conſiliarium quidem optimum eſſe, mechanicum deteriorem, auxiliarem medium*

dium. Eundem conſiliarium imperare oportet, mechanicum parere, auxiliarem vero utrunque. Conſiliarius enim quid agendum ſit, conſiliis præfinit, at auxiliaris dum propugnat, totam mechanicam multitudinem regit: quatenus autem ei præſcribuntur conſilia, regitur. Ceterum ſinguli trium iſtorum ordinum denuo in tres alios ſubdividuntur. Conſiliarii enim pars quædam eſt primaria, alia rectoria, alia ſenatoria, vel in communi conſulens. Primaria quidem in conſeſſu ſuo præſidens, ante omnia de rebus conſulit, ac deinde ad ſenatum refert. Rectoria media eſt, & ad reliquos regendos creata: Senatoria ex reliqua multitudine conſtans a primariis propoſita ſuſcipit, ſuffragia fert, & quæ in judicium veniunt confirmat. Sed ut paucis dicam, primarios quidem ſibi viſa ad communem ſenatum referre opus eſt. Hunc rurſus per prætores ad populum. Similiter & auxiliatores ordines, ſive robore virium præſtantis pars aliqua regit, altera propugnat, reliqua pars, eaque major, promiſcua & militaris eſt. Prima autem ſive rectoria eſt, ex qua caſtrorum præfecti, ductores ordinum, manipulorum duces, & antiſignani conſtituuntur, ac denique omnes, qui muneri cuipiam præficiuntur. Pars propugnans ex robuſtiſſimis, animoſiſſimis, audaciſſimis quibuſque conſiſtit. Promiſcua vero & militaris omnis reliqua multitudo eſt. Mechanici autem ex labore viventes generis pars una agri culturam exercet, & in regionis cultu occupata. Alia incumbit artibus, inſtrumenta & commoditates vitæ negotiis exhibens, alia peregrinatur, & mercaturam facit, quæ in civitate quidem abundantiam in exteras regiones evehit. Conſtitutio igitur civilis communionis ex tot ac talibus partibus conſiſtit. Deinceps de conjunctione & unione ipſarum differemus. Quoniam vero omnis communitas civilis omnimodam cum lyra ſimilitudinem recipit, eo quod apparatu, concinnatione, & tandem pertractione aliqua uſuque muſico indigeat.

De apparatu quidem Reipublicæ, ideſt ex quot & quibus partibus conſiſtat, jam ante mihi explicatum eſt. Reſtat ut in præſentia de conjunctione decenti atque unione ipſarum verba faciam. Itaque politicam communionem tribus modis apte concinnari aſſero: nempe doctrina & rationibus, ſtudiis conſuetudinum, ac legibus, ac per iſta tria hominem inſtitui, honeſtiorem fieri. Rationes enim docent, induuntque deſideria ad virtutem incitantes. Leges partim metu detinentes coercent, partim honoribus & præmiis allicientes invitant. Conſuetudines autem & ſtudia animum formant, & quaſi cereum fingunt, naturali habitu ob aſſiduam lectionem imbutum. Ceterum oportet hæc tria convenire in honeſto, utili, & juſto, & in ſingulis, ſi fieri poteſt, ad iſta omnia collimare, ſin minus ad duo ſaltem aut unum, ita ut & ratio ſive doctrina, honeſta, utilis, atque juſta ſit, ſimiliter & conſuetudo, & lex. Præferendum eſt autem honeſtum, ab eo juſtum, tertio loco utile habendum eſt. Et in univerſum conari decet, ut hiſce modis civitatem, quam maxime fieri poteſt, conſonam partibuſque ſuis concinnam efficiamus, ne ſeditionibus, & contentionibus agitetur. Hoc autem eveniet ſi juvenilium animorum affe-

ctus inſtituantur, & ad mediocritatem reducantur, quod ad jucunda & moleſta attinet: deinde ſi opes ac reditus ex agricultura mediocres ſint boni, experientia aliqua periti: largitionem vero & ſumtum poſcentibus, opulenti, atque tandem his omnibus officio ſuo, ut decet fungentibus debiti tribuantur. Porro virtus tribus ex cauſis promovetur, metu, cupiditate, pudore. Metum incutere lex poterit, pudorem conſuetudines, bonis enim moribus aſſuetos turpe quid admittere pudet. Doctrina vero deſiderium parit. Nam reddita rei cauſa, animum allicit, attrahitque cum alias, tum ſi adhortatione juncta fiat. Quocirca tribus, ſodalitates, contubernia, & conventus tum militares, tum civiles adoleſcentibus commendare oportet, ita tamen, ut ſeniores ſibi conjunctos habeant. Quandoquidem ut adoleſcentes moderatione & correctione egent, ita ſenes benevolentia & converſatione jucunda. Quandoquidem igitur per tria hominem diximus honeſtum evadere, ſcilicet conſuetudine, lege, & doctrina. Conſiderandum eſt, quomodo conſuetudines, aut corrumpi, aut cuſtodiri poſſent. Inveniemus ergo duobus modis conſuetudini corruptionem accidere. Nam aut propter nos, aut propter externos. Per nos quidem, vel quia fugimus moleſta, quoniam ſequimur jucunda. Nam qui moleſtias declinant, non tolerant labores, voluptatum autem cupiditas in cauſa eſt, ut bona amittantur. Siquidem labore bona conciliantur hominibus, voluptatis ſtudium mala comitantur. Quare incontinentes ac mollis facti, & animis magis effeminati fiunt, & in expetendo prodigi.

Ceterum ab externis conſuetudines inficiuntur, cum peregrinus populus nobiſcum habitat mercatura, felicitate affluens: aut urbis vicini voluptarii & molliculi ſunt, & morum ſuorum contagio propinquos afficiunt: Quapropter opus eſt ut Legislatores, & multitudinis præfecti ſedulo animadvertant, num diligenter obſervantur mores, & æquales in omnibus pergant. Item an multitudo civitatis patria, id eſt hominum indigenarum ſincera maneat, nec alia gente miſceatur & an bonorum opumque magnitudo æqualis permaneat, aut non multum variet. Cum enim ſuperflua poſſidentur, plura & ſuperflua conquirendi deſiderium ſolicitat. Hoc quidem pacto mores & conſuetudines cuſtodiantur. Porro doctrina & oratio perpendetur, examinando probandoque ſophiſtas, an ſecundum leges, & inſtituta civilia, idoneumque, ſeu proprium vivendi genus, utilia proloquantur. Non mediocrem enim, ſed maximam infelicitatem hominum animis ſophiſtarum diſſertationes ingenerant, ſi quid auſi fuerint innovare præter commune judicium in divinis humaniſque rebus: quo admiſſo neque veritas major, neque vita tutior honeſtiorque futura ſit, ſed majori potius caligine ac perturbatione involvenda, & metu omni vacuus exultat ingenio petulanter, & malignum eſt variis modis. Utendum eſt autem oratione civili cum gravitate quadam: ita ut ab animi affectu proficiſcatur, & ſimulata non ſit, ſed morata, velutique nativum dicentis ingenium exprimat auditoribus. Tales autem opiniones hujus fere generis omnes ſunt, aut nullum eſſe numen, aut quamvis ſit, non hoc tamen præditum eſſe affectu in genus humanum, ut ipſum inſpiciat

ciat & curet, ſed relinqui id & negligi ab ipſo. Etenim hujuſmodi ſententia ſemel recepta ſtultitiam injuſtitiamque gignit in hominibus, quanta non facile verbis exprimi poteſt. Quivis enim inobedientia plenus civili & reverenda, diſciplinariis modis abutitur, ita ut prorſus ex animi ſui affectu, nec ulla ſimulatione, de rebus loqui videatur, & oratio morata, ac veluti nativum dicentis ingenium ob oculos ponens, appareat. Ceterum legibus confirmabitur reſpublica ſi mixta fuerit, aut concinnata ex omnibus aliis, iis inquam, quæ non præter naturam ſe habent, ſed ſecundum naturam. Nam tyrannidis nullus eſt uſus civitatibus, & fere etiam oligarchiæ. Primum itaque regnum inſertum eſſe oportet, ſecundo ariſtocratiam. Eſt enim regnum res quædam ad divinam imitationem comparata, & ægre ab humano ingenio conſervari poteſt, ut quæ cito per luxum & contumeliam immutetur. Quare non prorſus eo utendum eſt, ſed quoad ejus fieri poteſt, & reipublicæ conducit. Ariſtocratia vero multo magis inſerenda eſt, eo quod plures ſint principes, qui ſe invicem æmulari ſolent, & imperium ſæpius ab uno in alium transfertur. Democratia quoque omnino eſt neceſſaria, civem enim, qui totius reipublicæ pars eſt, non nihil ex ea honoris aut præmii accipere decet. Sed minime indulgendum eſt vulgo, quippe quod audax in agendo, atque præceps exiſtat.

CAPUT XIV.

Ippodami ſententia de vitæ brevitate ac felicitate.

ET rurſus Ippodamus ipſe apud eundem Stobæum in ſermone de vita brevi: „ Omnia ſane mortalia propter neceſſitatem naturæ in „ mutationibus volvuntur, dum aut a meliori ad deteriorem ſtatum „ tranſeat, aut contra. Res enim natæ augentur, auctæ vigent, cum „ viguere ſeneſcunt, & tandem corrumpuntur. Accidit autem corru„ ptio rebus a natura productis dum per ipſam naturam ad inviſibi„ lem ejus terminum rediguntur, a quo rurſus ad mortalem ſtatum con„ veniunt per mutuas generationis & corruptionis vices, quæ ambitu „ reciproco talem circulum conſtituunt. Quædam propter humanam „ ſtultitiam præ luxuria & ſocietate ferventem, interitum ſibi acceſ„ ſunt. Quin etiam familiæ & civitates magna felicitate turgentes, am„ pliſque opibus abundantes, una cum bonis ſuis tantopere laudatis peſ„ ſum eunt. Ceterum uſu venit omnem principatum tribus tempori„ bus circumſcribi, uno & primo, quod ſpatium acquirendi continet, „ altero quod fruitionem, & poſtremo quod amiſſionem complecti„ tur. Primi nanque infelices ſunt, qui congeſſerunt opes. Secundi vero „ felices facti eas amiſerunt poſtea. Quæ igitur a diis gubernantur, „ cum naturæ ſint incorruptæ perpetuo ab incorruptis rebus ſervari ſo„ lent. Quæ autem inter homines mortalia ſunt mutatione ſemper va„ ria afficiuntur a mortalibus. Saturitatis enim, & petulantiæ finis eſt „ Interitus: Inopiæ autem & rerum anguſtiæ humanæ vitæ probitas. „

Et rurſus idem Ippodamus apud eundem Stobæum in ſermone de feli-
citate:,, Animalium quædam felicitatem capere poſſunt, alia non. Sunt
,, igitur ejus capacia quæcunque rationem habent. Felicitas enim ſine
,, virtute non conſiſtit. Virtus autem naſcitur ex eo, quod rationem
,, habet primario. Non capiunt autem felicitatem, quæ ratione carent.
,, Nam ut quæ oculis carent, videndi nec præſtantiam aſſequuntur, ita
,, quod ratione caret, nec opere, nec excellentia ratione præditi dona-
,, tur. Ratio veluti organum eſt, cujus effectus eſt virtus, excellentia
,, autem felicitas. Porro ratione præditorum animalium quædam per
,, ſe perfecta ſunt, & nullam aliunde opem requirunt, nec ut ſint, ne-
,, que ut bene ſint. Talis ſane Deus fuerit. Non ſunt autem per ſe per-
,, fecta, quæ opis externæ indigent, qualis eſt homo. Rurſus ex nume-
,, ro illorum, quæ non per ſe perficiuntur, quædam perfecta, alia im-
,, perfecta ſunt. Perfecta quidem, quæ partim cauſas proprias, par-
,, tim externas habent. Proprias ut quæ bonum ingenium & volunta-
,, tem ſecum adferant. Externas, eo quod bonam legum conſtitutionem,
,, & præfectos bonos accipiunt. Imperfecta vero, vel neutrum iſtorum,
,, vel alterutrum duntaxat habent, vel omnino pravum animæ affe-
,, ctum. Quales etiam homines nonnulli reperiuntur. At perfectorum
,, hominum diſcrimina duo ſunt. Nam aliqui ipſorum Natura perfecti
,, ſunt, alii genere vitæ. Natura perfecti, qui boni tantum ſunt, ideſt
,, virtutem poſſidentes. Virtus enim uniuſcujuſque naturæ excellentia
,, & perfectio eſt. Oculi quidem virtus ejuſdem partis naturæ præſtantia
,, perfectioque eſt, hominis autem humanæ naturæ excellentia, necnon
,, perfectio. Ceterum genere vitæ perfecti ſunt, qui non ſolum boni, ſed
,, felices etiam fuerint. Felicitas nanque perfectio eſt humanæ vitæ, vi-
,, ta autem humana ex multis actionibus conſiſtit. At felicitas actiones
,, abſolvit. Nam omnis actio virtute aut fortuna duce fit. Virtus conſi-
,, deratur in ipſo uſu: fortuna in ſucceſſu. Atqui Deus nec ab alio virtu-
,, tem edoctus, bonus evaſit, neque fortuna duce felix. Natura enim
,, bonus eſt, & natura felix. Taliſque ſemper & fuit, & erit, nec un-
,, quam talis eſſe deſinit, cum incorruptibilis, naturaque bonus exiſtat.
,, At homo non eſt natura felix, ſed, diſciplina, & cura indiget;
,, nempe ut bonus fiat virtute: ut felix evadat fortuna eget. Quocirca
,, ex his duobus humana felicitas conficitur, laude, & beatitudine.
,, Hæc ex fortuna, illa ex virtute provenit. Virtutem igitur habent
,, homines propter divinitatis commercium: fortunæ vero proſperita-
,, tem, mortali ratione. Separantur autem mortalia a diis. Et idcirco
,, bonus vir, qui deos ſequitur, felix eſt, qui mortalia infelix. Nam
,, prudentia prædito bona eſt proſpera fortuna & utilis. Bona quidem
,, propter utendi notionem, utilis vero, quoniam actionibus confert.

,, Egregium itaque eſt, ubi fortunæ proſperitas prudentia ac menti
,, conjungitur, veluti ſecundis ventis currentem, & ad virtutem reſpi-
,, cientem, ita actiones deſignare, ſicut cum gubernator ſyderum in-
,, tuens motus navigat, ſic enim non modo Deum ſequitur, verum
,, etiam bonum humanum ad imitationem divini inſtituet. Atqui &
,, hoc manifeſtum eſt, quod vitæ diverſitas ex animi affectu & ipſa
,, actione oriatur. Ceterum affectus neceſſario aut bonus, aut pravus

,, fu-

„ fuerit, actio autem felix, aut infelix. Affectus bonus eſt, qui „ virtutis particeps ſit, pravus qui malitiæ. Actiones autem felices „ quidem in proſperitate conſiſtunt, ut quæ pro animi ſententia eve- „ niant. Infelices contra in proſperitate: fruſtramur autem eventu. „ Quamobrem non ſolum diſcere virtutem oportet, ſed etiam acquirere, „ utique ipſa ſive cuſtodiendi, ſive promovendi nos gratia, ſive quod „ maximum eſt, propter familiarum & civitatum emendationem. Re- „ rum enim bonarum non ſolum poſſeſſionem, ſed fructum quoque „ habere convenit. Hæc autem omnia contingent, ſiquis civitatem „ bonis legibus conſtitutam naſciſcatur. Et hæc omnia ego amaltheæ „ cornu nominatum eſſe dixerim. Nihil enim non eſt bonæ legum con- „ ſtitutioni, ſine qua maximum humanæ naturæ bonum neque gigni- „ tur, neque natum & auctum durare poteſt. Hæc ipſa enim virtutem „ & progreſſum, qui ad virtutem fit, complectitur. Quippe tum bona „ ingenia ejus beneficio producuntur, tum mores, ſtudia, legeſque „ fiunt optimæ, item rationes rectæ & æquæ, pietas, ſanctimonia, „ & reverentia. Itaque ille, qui felix futurus, & vitam ſuam bene „ proſpereque victurus eſt, ipſam in bona legum conſtitutione tranſ- „ igat oportet. Quin etiam præter jam enumerata rei neceſſitas ita „ fieri jubet. Non enim pars quædam eſt communionis, atque cum „ illis profectus evadit, quibuscum non modo communicat, verum „ etiam bene communicat. Nam ſunt quædam quæ in pluribus ſimul, „ non autem in uno fieri queant. Alia in uno duntaxat, non item „ in pluribus. Nonnulla tum in pluribus, tum in uno: ac ideo in uno „ quoniam & in pluribus conſiſtunt. Harmonia enim, concentus, & nu- „ merus, in pluribus eſſentiam ſuam habent, quippe nulla eorum pars „ eſt, quæ totum abſolvere poſſit. Felicitas autem & virtus animæ in „ uno, & in pluribus extare poteſt, itemque in toto, & in omni, & „ ideo in uno, quia pluribus etiam ineſt: & in pluribus, quoniam in „ toto, & omni quoque exiſtit. Totius nanque naturæ profectio ſin- „ gula etiam perficit: & rurſus perfectio ſingulorum, ipſum totum & „ omne abſolvit. Hoc ita conſequitur quoniam totum natura præcedit „ partem, non autem contra pars totum. Nam ſi non fuerit mundus, „ neque ſol erit, neque luna, neque erraticæ ſtellæ, neque fixæ. Mundo „ autem exiſtente illorum quoque partium ſingulæ erunt. Itidem ſe res „ habet in animalium natura. Videlicet ſi non ſit animal, non oculus, „ non os, neque aures erunt. At ſi exiſtat animal, ſtatim & iſta ſin- „ gula conſiſtent. Porroquemadmodum ſe totum ad partes habet: ita „ virtus etiam totius ad virtutem partis. Nam niſi harmonia & pro- „ videntia divina mundus regeretur, non poſſent amplius in bono ſta- „ tu permanere, quæ in mundo continentur. Similiter ſi bona legum „ conſtitutio in civitatibus non vigeret, nullus civium bonus aut felix „ eſſe poſſet. Item niſi animal ſanitate frueretur, non poſſet manus „ aut pes validus & ſanus eſſe. Nam harmonia mundi virtus eſt, feli- „ citas civitatis, ſanitas & robur corporis. Singulæ autem in ipſis par- „ tes ad ipſum totum & univerſum referuntur. Oculi enim pro toto „ corpore viſum exercent: itemque reliquæ partes & particulæ propter „ totum & omne conſtitutæ ſunt „.

CA-

CAPUT XV.

De Theano, aliiſque Philoſophis, Athletis, & Rhetoribus Thurinis.

FUit & ex hac urbe Thurio *Theano* philoſophiæ ſectatrix Pythagorica, ait Suidas, filia Leophroni, uxor Cariſti, ſive, ut alii, Brontini Crotoniatæ Pythagorici. Scripſit de Pythagora, De Ippodamo Thurio cive ſuo, De virtute, Admonitiones muliebres, & Apophtegmata Pythagoreorum. Fuit & ex hac urbe *Eradoctius* hiſtoricus, cujus meminit Ariſtoteles libro tertio rhetoricorum. Fuit & *Cyromacbus*, qui primus ſcripſit De philoſophorum opinionibus. Fieri poteſt, ut Alexis, & Menander ejus frater, & Stephanus filius Thuriis nati ſint, non Sybari, Thuriique dicendi, non Sybaritæ, nam Suidas ait: Alexis Thurius, Thurii Sybaris olim dicti ſunt. Fuit & *Damon* athleta, qui, ut Pauſanias in Lacon. & Æliac. & Arcad. ait, quater vicit ſtadio in Olym. ſcilicet anno ſecundo & quarto cl. Olymp. & anno ſecundo & tertio Olymp. cii. Fuerunt & *Euthydemus* & *Dionyſodorus* fratres athletæ celebres. Quamvis Plato eos Chios fuiſſe putet, quorum ſapientiam mirabilem eſſe dicit. Cui Plato ipſe librum inſcripſit, Euthydemum. In quo ita de eis ſcribit „ Euthydemus & Dionyſodorus frater patria „ Chii, ut arbitror, ad Thurios migrarunt, qui in omnibus ſapientiſſimi ſunt & perfecti athletæ, & ad omne certandi genus potentes ſunt, „ corpore primum pugnare maxime valent, & in eo genere pugnæ, „ quo omnia ſuperantur. Armorum enim periti ſunt maxime, & armorum peritos reddere, ſiquis mercedem det, etiam ceteros poſſunt. „ Deinde judicialem pugnam & ipſi tractare expedireque & unumquenque inſtruere poſſunt, tum ſcribendis, tum perorandis cauſis. „ Et hactenus quidem horum duntaxat periti erant, nunc autem perfectæ athleticæ facultati finem impoſuerunt. Quod enim deerat certandi genus, nuper ſic aſſecuti ſunt, ut nemo illis valeat reluctari, „ adeo dicendo valent, promtique ſunt ad quodvis dictum ſeu factum „ reflectendum „. Hos infra Eteſippus Thurios vocat." Itaque Plato ſex Calabris viris libros inſcripſit huic, & Hippyæ, Hipparcho, & Theætheto Rheginis, Timæo Locrenſi, & Phelaugi Crotoniatæ". Fuit & ex hac urbe *Patrocles* poeta, cujus meminit Clemens Alexandrinus. Fuit & *Cephalus* rhetor, pater *Lyſiæ* rhetoris, ait Joannes, Tzetzes, divitiis affluens, & nobilis, ſervator Athenienſium. Nam cum triginta tyranni Piræum occupaſſent, eos Cephalus bello ſuperavit, quibus octingenta ſcuta ademit. Fuit omnibus oratoribus juſtior ſine crimine, ſed Athenienſes in eum ingrati fuere. Nam ipſum mille drachmis multarunt." Ergo *Lyſias* Rhetor Thurinus fuit, ſed Athenienſis habitus, quod a pueris Athenis in literarum ſtudia incubuit, oratoriamque artem exercuit, publiceque eſt profeſſus, & pater ejus Athenienſium dux fuit, & fortaſſe civitate donatus. Quamquam Raphael Volaterranus homo Tuſcus falſo ſcribit Cephalum Syracuſanum fuiſſe, & Lyſiam

ſiam Athenis natum ſed puerum jam in Thurios Coloniam migraſſe rediiſſeque annos natum quadraginta ſeptem. Irridet Cicero in Bruto Timæum Siculum hiſtoricum quod Lyſiam Siracuſanum ſcribit. Vult attamen Cicero in Bruto Lyſiam Athenienſem fuiſſe". Fuit & Q. Manlius Thurinus Romæ Prætor.

CAPUT XVI.

De Octaviano Auguſto, ejuſque genealogia. Nonnulla ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam & prophanam ſpectantia.

Ex pago quopiam hujus urbis, Thurinæ inquam regionis (1) OCTAVIUS AUGUSTUS duxit originem. Cujus proavus reſtio, avus argentarius, pater vero aſtipulator fuit, Romæque vixit, Senatorque factus (*a*) Cæſaris ſororem duxit uxorem, ex qua Octavium filium ſuſcepit. Tametſi quidam ipſum regia proſapia ortum fuiſſe contendant. Cum ipſemet ab equeſtri familia originem ſe habere ingenue fateatur. Suetonius enim ubi aliorum de Auguſti origine opiniones ſcribit, adjecit. „ Ipſe Auguſtus nihil amplius quam equeſtri fa-
„ milia ortum ſe ſcribit vetere ac locuplete, & in qua primus Senator
„ pater ſuus fuerit. Marcus Antonius ei proavum exprobrat reſtionem
„ ex pago Thurino, avum argentarium. „ Et paulo poſt: *Infanti* (2) *cognomen Thurinus inditum eſt in memoriam majorum originis, vel quod in regione Thurina recens eo nato pater Octavius adverſus fugitivos proſpere rem geſſit. Thurinum cognominatum ſatis certa probatione tradiderim, nactus puerilem imagunculam ejus æneam veterem ferreis ac pene exoleſcentibus literis hoc nomine inſcriptam, quæ dono a me Principi data inter cubiculares colitur.* Sed & a Marco Antonio in epiſtolis per contumeliam ſæpe *Thurinus* appellatur. Et ipſe nihil amplius quam mirari ſe reſcribit pro opprobrio, nomen prius ſibi objici. Idem proſcriptionis tempore ad ſtatuam ejus aſcriptum eſt: *Pater Argentarius, ego Corinthiarius.* Cum exiſtimaretur quoſdam propter vaſa Corinthia inter proſcriptos curaſſe referendos. Quod autem Suetonius in dubitationem adductum dicit, vel ideo Auguſto Thurinus cognomen inditum eſt, quod in regione Thurina recens eo nato pater Octavius adverſus fugitivos proſpere rem geſſit, neutiquam verum eſſe poteſt. Non enim imperatorum ducumque liberis a devictis provinciis populiſque cognomina indebantur, ſed ipſimet imperatores ea ſibi ſumebant. " Quamquam Octavii pater non regionem Thurinam imperio ſubegit, ut ab ea cognomen ſumeret; ſed in ea fugitivos regionem infeſtantes delevit". Neque Octavii pater a devictis ſervis cognomen ſumpſiſſet, " alioquin fugitivum cognomen ſumere oportuiſſet, " cum neque M. Craſſus, qui Spartacum vicit, ſibi triumphum decerni poſtulaverit, ut Plutarchus ait, quod perindignum eſſe videbatur de ſuperatis ſervis triumphare. Rurſum ſi ei Thurinus cognomen inditum eſſet ob egregiam

pa-

patris Octavii virtutem, quod adverſus fugitivos in regione Thurina proſpere rem geſſiſſet, nequaquam Marcus Antonius id, necnon humilem & abjectam originem ei exprobraſſet, eumque per contumeliam Thurinum appellaſſet, ſed idcirco hæc ei exprobrat, quod in pago Thurinæ regionis ab humili, non a regia, aut vetere clara Romana familia originem traxerit. Cicero etiam in epiſtola ad ipſum Octavium ei generis humilitatem exprobrans, eumque Marco Antonio genere inferiorem, originemque ab argentario avo ducere, inter alia ſic ait: *Aut quem accipient de ſuis poſteris nuncium illi veteres Africani, Maximi, Pauli, Scipiones? Quid de ſua patria audient, quam ſpoliis, triumphiſque decorarunt? An eſſe quendam annos xxiiii. natum, cujus avus fuerit argentarius, aſtipulator pater, uterque vero precarium fecerit queſtum? Sed alter uſque ad ſenectutem ut non negaret, alter a pueritia ut non poſſet non confiteri. Eum agere, rapere rempublicam, cui nulla virtus, nullæ bello ſubactæ, & ad imperium adjunctæ provinciæ, nulla dignitas majorum conciliaſſet opem potentium, ſed forma per dedecus pecuniam & nomen ſceleratum impudicitiæ dediſſet.* Et off. primo: *C. Octavius primus ex illa familia conſul factus eſt, novus homo.* Optime quidem Cicero & M. Antonius Octavii originem ſciebant.

In hoc Thurino agro colonia Latina deducta eſt. Ait enim Livius belli Mac. libro quarto: „ In exitu hujus anni Q. Ælius Tubero „ tribunus plebis tulit ad plebem, plebeſque ſcivit, ut Latinæ duæ „ coloniæ, una in Brettios, altera in Thurinum agrum deduceren- „ tur. His deducendis triumviri creati, quibus triennium imperium „ eſſet. In Brettios Q. Hævius, M. Minutius Ruffus, M. Furius „ Craſipes. In Thurinum A. Manlius, P. Æmilius, L. Apruſtius. „ Coloniæ quidem nobilia oppida deducebantur. Quare fieri poteſt, ut in agro Brettio Mamertum colonia deducta ſit, in agro Thurino Beſidia. Fuit Thurium ſedes Epiſcopalis, ſed ob urbis vaſtitatem in Roſſanum translata eſt. *Theophilus* Epiſcopus Thurinus interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ ſextæ. Et *Joannes* Epiſcopus Thurinus interfuit Synodo Romanæ ſub Symmacho, & ſub Hilario. Inter Coriolanum & Thurios (3) MAURUM civitas erat, quæ interiit, fuit ſedes Epiſcopalis. *Lucianus* Epiſcopus Maurenſis interfuit Synodo Romanæ ſub Julio papa primo. Combuſtæ ſunt & in his locis Græcorum naves a mulieribus Trojanis captivis, ut Lycophron in Alex. tradit ubi ſic ait:

Crathis autem monimenta videbit interfecti
E regione Alei Patarei templum.
Setæa miſera, tibi autem ad petram mors
Manet infortunata, ubi compedibus vincta pedes
Miſerrima ferreis expanſis ulnis
Morieris, igne combures dominorum claſſem
Abjectam conquerens juxta Crathim
Vulneribus ſuſpenſam funeſtibus, corpus
Scopulus autem ille tuæ cognominis fortunæ

Pon-

Pontus proſpicere dicetur.

Super quibus verbis Iſacius ait: „ Setæa mulier Trojana una e capti-
„ vis ſuaſit aliis Trojanis mulieribus ut naves Græcorum cremarent
„ juxta Sybarim, eis commemorans mala, quæ pati debuiſſent ſi in
„ Græciam iviſſent. Quam Græci cruci affixerunt, & ad petras alli-
„ derunt, a qua petra Setæa vocata eſt. „ Et Lycophron illam Setæam vocat, quæ hoc conſilium injecit. Item Euripides in Troadibus, de Eucuba Priami uxore loquens ait:

Quæ proxime pertingunt terram
Ionium nautæ pontum
Quam irrigat pulcherrimus
Qui flavos crines facit
Ruffos Crathis fertilibus rivis alens
Quæ abundat fortibus viris
Fertilem faciens terram.

Stephanus hanc circa Sybarim regionem *Setæam* vocat a *Setæa* muliere. Poſt Thurios *Sybaris* fluvius labitur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Octavius Auguſtus*. Hæc Barrii argumenta non ſatis enodat Vir Cl. Alexander Borgia, qui in ſua celebri Hiſtoria nititur Octavianum Auguſtum Veliternum facere Suetonium carpens, quaſi minus accurate ſcribentem. Qui enim fieri potuit, ut Cicero, & M. Antonius hoc ignoraverint? Quin potius Auguſto natalium ignobilitatem exprobrarunt. Dicere autem ex invidia aut malevolentia feciſſe, vix crediderim. Cum itaque Cicero Antonium ſummam Imperii rem enixe cupientem ſive callide antea foveret, ſive timeret, teſte Plutarcho in ejus vita, Auguſti fortunæ invidens, cum aliter mordere non poſſet ignobilitatem objecit. Siquidem nec *novum hominem* appellaſſet ſi ex illuſtri Veliterna familia progenitum crediſſet. Vide *Fulv. Urſin. in famil.* Neque id raro accidit in Imperatorum electionibus. Pertinax enim Imperator filius fuit cujuſdam coctiliarum tabernam exercentis, ut ait Jul. Capitol. in Pertinace: *Pater ejus coctiliarum*, ideſt lignorum coctorum *tabernam in Liguria exercuerat*.

2. *Cognomen Thurinus*: Vir Cl. Matthæus Ægyptius in ſua celebri deBacchanalibus diſſertatione putat gentile a *Thuriis* fieri *Thurius*, non *Thurinus*. Ex hoc leviſſimo fundamento conjicit cognomen *Thurini* Auguſto inditum, ut Suetonius fert, non ad *Thurium* Calabriæ pertinere, ſed ad *Turium* fluvium, qui ſex mill. paſſ. a Roma diſtat, ac Livium lib. XXVI. teſtem adducit. Verum enim vero ſi optime advertiſſet, ſane agnoviſſet Livium non *Turium*, ſed *Tutiam* fluvium ſcripſiſſe, ut fert editio Aldina Venet. 1566. Quinimo Sigonius ipſe in Notis non contradicit, ait enim: *Quid ſit TURIA fluvius*

 ſex

ſex millia paſſuum ab urbe diſtans merito mihi quærere Glareanus videtur; neque enim ejuſmodi nominis flumen apud quemquam extat. In vet. libris legitur TUTIAM, *& recte; meminit enim ejus Silius, ubi de hoc Annibalis itinere loquitur.* Sed & ipſe Livius *Thurinum* a Thurio Calabriæ ſexcenties uſurpat. Satis autem mirari non poſſumus quare eruditiſſimus ſcriptor corrigendum cenſeat Plinium lib. 34. cap. non 4. ſed 6. *C. Ælium Thurini ſtatua & corona aurea donarunt*. Ubi pro *Thurini* ſubſtituendum vellet *Thurii*, cum ipſe Plinius alibi *Thurinum* uſurpet, nempe lib. 14. cap. 3. *In Thurinis collibus*. Et lib. 16. cap. 22. *In Thurino agro, ubi urbs Sybaris fuit*. Ovidius 15. Met. *Thurinoſque ſinus*. Et Cæſar bell. Civil. *Milo Pompejanus dux Coſam in agro Thurino oppugnare cœpit*. Quæ ad Thurium Calabriæ pertinere ſatis noſcuntur. Ceterum ſi a *Thurio* non fit *Thurinus*, nec fieri poterit *Turinus* a ſuppoſito *Turio* flumine; eadem quippe ratio eſt, & analogia. Fulvium Urſinum quem laudat in Notis ad Dionyſium Halicarnaſſeum non reperi, cum idem in lib. de Famil. auctoritatem Suetonii de Auguſto quod *Thurinus* appellatus fuerit, non rejicit. Verum Ægyptius ipſe Triſtanum ibidem refert to. 1. commentar. hiſtor. pag. 18. laudatum etiam a Vaillantio Num. ær. Impp. in Colon. in Julio pag. 4. putantem ad Thurium Magnæ Græciæ urbem pertinere nummum in quo capita Julii & Auguſti viſuntur cervicibus oppoſitis, & in adverſa area navis Prætoria, ſub qua ſcriptum, COPIA. Nec ſatis mirari poſſumus, quare Adolphus Occone, qui Imperatorum hiſtoriam per numiſmata concinnavit, quamque Franciſcus Mediobarbus emendavit typiſque vulgavit Mediolani 1730. nihil de Octaviani Auguſti cognomine quod THURINUS ſit appellatus, ediſſerat.

Fuit ex Thurio & *S. Teleſphorus* Papa & Martyr, ut ſatis apparet ex lectionibus Breviarii noſtræ Vaticanæ Baſilicæ, ubi legitur: *Teleſphorus, natione Græcus, patria Thurienſis in Magna Græcia*. Nec abs re adnotandum putamus, Deum Optimum Maximum ſacroſanctum Filii ſui Incarnationis myſterium ſub duobus Thurinis maxime teſtatum voluiſſe. Equidem ſub Auguſto univerſum orbem deſcribi mandante, ut habetur Luc. 2. natus eſt JESUS CHRISTUS, Dominus ac Servator noſter, multiplicibus prænuntiatus prodigiis, nempe fonte olei ad Tabernam meritoriam, ubi nunc eſt inſignis Baſilica S. Mariæ trans Tiberim, jugiter ſcatente, de quo Vide hiſtoriam quam ſcripſit quantocius edendam Vir Cl. Petrus Morettus Romanus amicus noſter, ejuſdem Baſilicæ Canonicus, diſquiſit. I. Sole in variis terræ partibus triplicato apparente, Capitolio fulminibus icto, aliiſque actis per orbem portentis, ut paſſim ſcriptores apud Baronium occurrunt, quæ tamen a Suetonio in Auguſti adulationem detorquentur. Sed & ipſe Auguſtus ſive a Sibylla ſive a libris Sibyllinis edoctus verum mundi Regem ac Dominum quantocius naſciturum, oraculum Delphicum conſuluiſſe dicitur, ac ab eo hæc reſponſa reportaſſe.

Me

Me puer Hebraus, divos Deus ipſe gubernans
Cedere ſede jubet, triſtemque redire ſub orcum.
Aris ergo debinc tacitus abſcedito noſtris.

Quare perterritus Imperator noluit amplius dominus appellari, quod non obſcure notavit Suetonius num. 53. ubi inſit: *Domini appellationem ut maledictum & opprobrium ſemper exhorruit*. Quinimo & aram in Capitolio *Primogenito Dei* erexit, ubi nunc eſt Eccleſia S. Mariæ in Ara Cæli, ut conſtans traditio eſt. Vide S. Auguſt. de Civit. Dei lib. 18. cap. 23. S. Thom. ſive librum ei adſcriptum de Regimine Principum lib. 2. cap. 16. Nicephor. lib. 1. cap. 17. Suid. verbo *Auguſtus*, alioſque. Sanctus Teleſphorus quoque Thurinus alter hujus myſterii celebritatem impenſe auxit; nam in Nativitate Domini ſanctum Miſſæ ſacrificium ter, nempe media nocte, illuceſcente aurora, & hora tertia poſt Solis ortum celebrari conſtituit; ac præcepit, ut ſacræ Liturgiæ hymnus Angelicus *Gloria in excelſis* adderetur. Hic a S. Ireneo primus martyr nominatur, ut obſervat Petavius Ration. temp. to. 3. de ſucceſſion. Romanor. Pont. Et verba Irenei adver. hæreſ. lib. 3. cap. 3. hæc ſunt: *Teleſphorus, qui etiam glorioſiſſime martyrium fecit*. Vide Anaſtaſ. Bibliothec. Platin. Ciacon. alioſque.

Fuit & *S. Dionyſius* Papa & Martyr, quem omnes Græcum faciunt ex Magna Græcia. Ciaconius autem, Scipio Mazzella, aliique quam plures Thurinum dicunt, licet Rutilius Benincaſa Conſentinum faciat. Vide Anaſtas Bibl. cum notis. *Leonardus Caſſianus* Epiſcopus Theramenſis ann. 1693. MS. Mart. *Matthæus Reggio* R. C. Præſes ann. 1473. Topp. *Carolus Selvago* Juriſconſultus, ac morum integritate clarus edidit librum *De origine, etymo, & præſtantia Pandectarum* Romæ 1658. in 8. MS. Mart. *Galeatius de Angelis* in utraque lingua doctiſſimus. Topp. *Jo: Baptiſta Jardinus* ſcripſit quædam ſermone Hiſpanico. Geſner. in Bibl. *Octavius Beltranus* edidit librum *Deſcrizione del Regno*. Neap. 1640. in 4. Topp. *Paulus* Minorita doctiſſimus Topp. *Pyrrhus Corradus* Protonotarius Apoſtolicus, Metropolitanæ Eccleſiæ Neapolitanæ Canonicus, ſupremæ S. Rom. Inquiſitionis generalis miniſter, & conſultor, Juriſconſultus celebris, edidit librum, *Praxis Diſpenſationum Apoſtolicarum*; itemque, *Praxis Beneficiaria*. Obiit circa ann. 1636. Topp. *Scipio Caſſianus* Juriſconſultus, ac in civitate Neapolis publicus Cathedraticus: MS. Mart. aliique non pauci. Thurii extat celeberrima Bibliotheca quam Tarſiæ eſſe mendoſe irrepſit ubi ſupra. In Diœceſi Roſſanenſi.

3. *Maurum*. In quodam diplomate Rogerii Comitis ann. 1104. apud Ughellium to. 9. vix pagi nomen obtinuit. Incolæ aufugerunt ob formicarum innumerabilium moleſtias. MS. Mart.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Cæſaris ſororem duxit uxorem*. Octavius non ex ſorore Cæſaris natus eſt, ſed ex ſororis filia Actia, quæ ex Marco Actio Balbo & Julia nata eſt. Octavii Pater non Juliam ſed Actiam duxit uxorem. Sueton. in Auguſtum.

CAPUT XVII.

De Caſtrivillaro, ubi de ſeptem Martyribus Familiæ Seraphicæ.

SUpra vero Thurios m. p. xii. (1) (*a*) *Caſtrivillarum* oppidum nobile eſt mediterraneum, non longe a Pollino monte, inter Sybarim & Lacanum amnes, *Apruſtum* olim dictum, cujus meminit Plinius. Fuit autem ab Auſoniis, aut ab Oenotriis conditum, & ex *Syphæi*, & *Grumenti* ruinis auctum. Abeſt a mari m. p. xiiii. Hic nundinæ annuatim celebrantur. Texuntur panni frondinei nobiles. In hoc agro vina & olea clara fiunt. Fit (2) ſeſama, & goſſipii copia ingens, legitur manna, naſcitur carduus maſticem fundens. Hic ab uno ſociorum divi Franciſci Aſſiſini monaſterium extructum eſt. In cujus æde beati *Petri* Cœnobitæ corpus quieſcit. Huic monaſterio adhuc divo Franciſco ſuperſtite præerat DANIEL ſanctæ vitæ vir. Hic & ſex alii ejus ſocii, *Samuel*, *Angelus*, *Donnulus*, *Leo*, *Nicolaus*, & *Ugolinus* Chriſtianæ fidei propagandæ deſiderio accenſi ad Ethnicorum regiones eo animo eunt, ut aut Chriſti fidem proferrent, aut certe pro ea mortem ſubirent. Itaque ab Elia tum totius ejus ordinis antiſtite decedendi ſibi copia facta Ceutam Agarenorum urbem contenderunt. Atque in vico quopiam extra urbem inſtitoribus Chriſticolis ab rege ad commorandum dato triduum Dei verba populo fecerunt. Quarta vero die altaris ſacris rite ac religioſe peractis Euchariſtiæ viaticum ingenti cum veneratione ſumunt. Daniel ſociorum pedes abluit. Inde eos ad martyrium conſtanter ſubeundum roborat. Sequente vero illuceſcente die, quæ Sabbatum erat, ſparſis ſuper capita de more cineribus urbem ſubeunt, CHRISTUM JESUM per eam paſſim intrepide prædicant: in eumque ſolum credentes animarum ſalutem aſſequi poſſe audenter aſſerunt; Agarenorum ignorantiam ſimul & ſtultitiam arguunt, quod omiſſo vitæ fonte, & animarum ſalute Chriſto Jeſu, idola ſurda & muta, quin etiam in eis dæmones, creaturas inſuper ceteras uti deos colerent. Ceterum ab Agarenis ad regem trahuntur, atque ibi illuſi prius probriſque aſpere increpiti, quod talia prædicare auderent, verberibus inde ac plagis ſæve afficiuntur. Quos rex contumeliæ gratia capitibus abraſis quæ Chriſti & animarum ſalutis ſunt audacter loquentes cum conſpexiſſet, fatuos opinatus, ferreis compedibus dies octo mancipari juſſit. Inde ad ſe de integro adductos, ſi quæ dixerant, retractare, Chriſtum abnegare, fidem ſuam apprehendere vellent percontatur, idque ut agant eis ſuadet. Illi vero quæ dixerant, acrius affirmabant, apertiſque rationibus aſſeruerunt, ſervari poſſe neminem, quam qui in Chriſtum crederent, & baptizentur. Rex ab integro remotis arbitris in penitiori domus loco eos ſigillatim blande alloquitur, munera ingentia, ſi Chriſtum abnegarent, ſpondet. At illi veri ac ſtrenui Chriſti milites & athletæ cuncta parvi pendentes ſua in ſententia conſtantius perſtitere. Quin etiam ipſum ad Chriſti fidem trahere nervis omnibus nitebantur. Quos tandem

dem impius rex, ubi ſe hilum proficere novit, mortis ſupplicio deſtinavit. Tum illi ad Danielis pedes procumbentes, pedes & manus illius deoſculantur, atque Deo, tum illi quod ſe ad martyrii palmam duxiſſet, gratias agunt innumeras, ab eoque benedici poſtulant. Is vero illos amplexus, & oſculis libans benedixit, & in morte pro Chriſti fide ſubeunda corroborat, inquiens: *Gratulemur, Deoque gratias immortales agamus, quod nos martyrii corona dignos effecerit. En Angeli nobis præſto ſunt, cæli janua patet, hodie inter martyrum turmas in paradiſi gloria erimus*. His dictis ibant omnes læti ad necem, ac ſi ad epulas. Jam certe ad veras & ſempiternas epulas properabant. Obtruncati ſunt a partu Virgineo anno M.ccxxi. ante beati Franciſci obitum annis quinque. Quorum corpora mercatoribus Genuenſibus & Piſanis collecta, atque inde poſtea ab rege Luſitaniæ in ſuum regnum delata ſunt, & in Calimbria civitate jacent. Antonius quidam Papienſis cum hos irrideret, nocte inſequenti ſibi per ſoporem triſti aſpectu, armis induti, minitantes viſi ſunt, atque horum alter arrepto gladio plagam illi in conxendice infigere videbatur.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Caſtrivillarum*. Aliis *Caſtrovillarum*, ideſt *Caſtrum villarum*; ex variis quippe oppidorum ruinis imp enſe excrevit. Nunc vulgo *Caſtrovillare* pen. corr. Fuerunt hinc SS. Martyres a Barrio allati, qui tamen non omnes huc pertinent, quique antequam in Aphricam, trajicerent paulo remotius a regione Filleni in unum confluentes ubi nunc dicitur *il Lago* in Eccleſia S. Mariæ Succurſus agonem ſuum Domino commendarunt: tum cibo pauliſper refecti maritimum iter lætantes arripuerunt. Fuerunt & alii viri celebres, *Philippus Jeſualdus* Conventualis in utraque lingua doctiſſimus, doctrina & pietate clarus, ex Generali Epiſcopus Geruntinus anno 1602. multa edidit. Vide Topp. Ughell. Franchin. alioſque. *Petrus de Affatato* ex Epiſcopo Accienſi in Corſica Epiſcopus Minorinus ann. 1557. Ughell. *Joannes Calà* Epiſcopus Minervinenſis anno 1472. Ughell. *Sixtus de Ignatiis* Epiſcopus Trevicenſis anno 1521. Ughell. *Joannes Andreas Segnius* ex Epiſcopo Vigilienſi Epiſcopus Beſidianenſis ann. 1575. Ughell. *Carolus Peregrinus* Epiſcopus Avellinenſis ann. 1672. edidit *Muſeum hiſtorico-legale*. Romæ 1665. in 4. & *de Officio Vicarii*. Topp. *Jo. Baptiſta Napita* ex Epiſcopo S. Angeli Epiſcopus Maſſanenſis. Obiit ann. 1695. MS. Mart. *Bernardinus Calà* Pii IV. ſummi Pontificis ab honore ſacri Cubiculi, Protonotarius Apoſtolicus ann. 1564. Calà hiſt. Suet. *Martialis Peregrinus* Conventualis doctiſſimus ex Archigymnaſii Romani Cathedratico Archiepiſcopus Nazarenus ann. 1677. Franchin. & Ms. Mart.

Bernardinus Motta doctiſſimus Clementis VII. a ſecretis quem Bembus, Arioſtus, & Annibal Carus ſummis laudibus extollunt. MS. Gualt. *Carolus Calà* S. Collat. Conſilii Regens emeritus, vir in Juriſprudentia, atque eruditione clarus, mul-

multa ſcripſit, quæ videre poteris apud Toppium, qui tamen patriam non indicat. Obiit Neapoli 1683. Hic edidit vitam Joannis Calà, cujus geſta inter fabulas recenſentur. Liber iſte S. Inquiſitionis decreto proſcriptus fuit ann. 1680. Vide Papebroch. & Indic. lib. prohibit. verb. *Libri*, *codices*, *&* *folia*. Fuit & *Carolus Muſitanus* Presbyter, edidit librum *La Navicella gramaticale* in 8. *Carolus* ejuſdem cognominis alter, Philoſophus & medicus diſertiſſimus, edidit quædam. Vide Flor. *Philippus Feuli* Conventualis eruditione clarus, ſcripſit de rebus Calabris. Franchin. *B. Joannes* Minorita, cujus corpus incorruptum Conſentiæ magna veneratione aſſervatur. Vading. *Joannes Franciſcus Branca* Philoſophus Teleſianus, multa ſcripſit MS. Gualt. *Jo: Maria Calà* in bello clariſſimus: alter Regius Auditor. MS. Mart. *Hieronymus Calà* Juriſconſultus ſcripſit *de reſtitutione in integrum*, & *de juriſdictione*. Vid. Topp. *Hieronymus Gaudeanus* Preſbyter, bonis literis inſtructus, ſcripſit quædam. Ms. Mart. *Hector de Guido* edidit librum *De viribus confeſſionis judicialis, & extrajudicialis*. Neap. 1637. in 4. Topp. *Marcellus Calà* Regius Conſiliarius ann. 1600. multa ſcripſit. Vide Topp. *Marcellus Galliotta* Juriſconſultus MS. Gualt. *Martialis Peregrinus* Conventualis Theologus celeberrimus interfuit Concilio Tridentino. Gonzag. *B. Michael* Capuccinus ſanctitate & miraculis clarus. Martyrolog. Franciſc. *Nicolaus Spanous*, Ferdinando Regi apprime charus, ac privilegio auctus Ms. Gualt. & Mart. *Virgilius Jannitellus*, Dux militum in Belgio. MS. Gualt.

Noſtris vero temporibus, *Paulus Stabile* ex Minimorum familia Epiſcopus Bovenſis. *Antonius Conſtantinius* ex eadem familia doctrina & pietate clarus, edidit librum *De Canonibus Apoſtolorum* Romæ 1697. *Vienna liberata* poema Italico ſermone concinnatum. Romæ 1699. aliaque. *Amadeus de Cæſare* Conventualis doctiſſimus edidit varia opuſcula, quæ videre poteris apud Eliam de Amato. Nuper opus edidit, *Hereſeologia &c.* In Diœceſi Caſſanenſi.

2. *Seſama*. Idem ac *ſeſamum*; leguminis genus, ſemen habet vaſculis incluſum papaveris modo, guſtui ſuaviſſimum, vulgo *Giungiunella*, Calabris *Giurgiulena*. Vide Columell. lib. 2. cap. 7.

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(a) *Caſtrivillarum*, *Apruſtum olim*. Nihil minus. Verba Plinii nihil ad rem. Parrhaſius *Caſtrivillarium* appellat in Epiſtolis. Supra lib. 2. cap. 2. Vernicarium Apruſtum credidit Barrius.

CA-

CAPUT XVIII.

De Coſa, Lagaria, & Grumento.

UBI Caſtrivillaro ceſſeris tibique ad ortum proficiſcenti (*a*) COSA civitas vetuſtiſſima occurrit edito loco ab Oenotriis condita, ait Hecateus apud Stephanum, *Coſanum* vulgus appellat. Diſtat a freto m. p. xii. a Thuriis octo in regione Thurina ſub Thuriorum olim ditione. In qua bellorum civilium tempore Q. Pædius prætor cum legione Cæſaris in præſidio erat. Ait enim Cæſar bel. civilium libro tertio: „ Milo Pompejanus dux Coſam in agro Thurino oppugnare cœpit, eo „ cum a Q. Pædio prætore cum legione lapide ictus eſſet ex muro periit. „ Et Cælius profectuſque, ut dictitabat ad Cæſarem pervenit Thurios. Ubi cum quoſdam ejus municipii ſolicitaret, equitibuſque Cæſaris Gallis atque Hiſpanis, qui eo prædandi cauſa miſſi erant, pecuniam pollicitaretur, ab his eſt interfectus „. Fuit Coſa colonia Romanorum, ad quam deducendam T. Quintius Flaminius princeps delectus eſt, ait Plutarchus in eo. Fuitque donata civitate Romana, ut Vellejus Paterculus libro primo prodit. Coſa, inquit, data civitas. Fuit & municipium P. R. ut Cicero in Verrem libro ſeptimo oſtendit: qui ſæpe de P. Gavio municipe Coſano mentionem facit. Eſt Coſa ſedes Epiſcopalis. De qua Joannes Joachinus Abbas in Eſaiam inquit, „ Coſana Eccleſia quadriformis ac ſi cauda Calabriæ in cunctis ſuis ſedi- „ bus conjicitur præcidenda præ meritis. Sed poſtmodum reparanda, „ ut eo flagellum gravius ſubeat, quo patientius interim ad fidei præ- „ mium expectatur, & ſi ſub Aquila terra hæc inſana conſiliis malis „ æſtuantibus undique concuti habeat, majora tamen diſpendia perfe- „ ret, cum poſt illius occubitum levari non poterit a ruina „. Hanc urbem *Ejanus* fluvius adlabitur qui Racanello miſcetur. Hic emporium in annos ſingulos celebratur. Subtus urbem ſpecus eſt, in qua balnea extant non vulgaria. Ex ea duo manant fontes alter dulcem, alter ſulfuream aquam ſcaturiens. In Coſano agro vina ac lina nobilia fiunt: legitur manna, fit goſſipium & ſeſama, proveniunt cappares, vitex, terebinthus & ſiliqua ſilveſtris. Naſcitur magneſia lapis. Laudantur pepones. Eſt & ager hic herbidus paſcendis armentis gregibuſque accommodatus. Extant bubalorum, nedum bovum armenta. Ab urbe ad quartum lapidem *Racanellus* fluvius labitur, *Cyliſtarnus* olim dictus. Nomen retinet etiam num mons, ubi condam *Lagaria* fuit, quem *Cyrniſtaſum* vocant accolæ. Abeſt mons hic milliario a Cyliſtarno fluvio, a Coſa m. p. quatuor, a freto ſex, a Thuriis decem. Fuit Lagaria civitas vetuſta non longe poſt bellum Trojanum in hujus montis vertice condita, ubi aer ſaluberrimus viget. De quo Strabo libro ſexto ait: *Poſt Thurios Lagaria eſt oppidum ab Epeo & Phocenſibus ædificatum. Unde Lagaritanum vinum nobile, dulce, ac molle a medicis mirifice commendatum.* Item Athenæus ait: *Lagaritanum vinum tenue & optimum eſt, validum & denſum.* Hoc vinum Plinius libro quartodecimo primum nobilitatis lo-

locum totius hujus tractus tenere ſcribit, cui Meſſalla ſalutem ſuam retulit acceptam, ut in Thuriis oſtendimus. Ait quidem de Calabris vinis loquens: *Omnium vero eorum Lagaritana maxime illuſtrata Meſſallæ potu ac ſalute*. Stephanus hanc urbem propugnaculum eſſe dicit. Eſt porro locus iſte ubi Lagaria erat, ut dixi, eminens, ac natura validum propugnaculum. Nunc hic locus vacuus eſt ſine habitatoribus, & ob id circum vineæ non exiſtunt. Sed non debent quidem tam felicia loca inhabitata, ac ſine vinetis deſtitui. Hanc urbem Lagariam decantavit Lycophron in Alexandra. Ubi ait:

Equi fabricator Lagariæ in ulnis
Haſtam timens, & phalangem fortem
Panopei filius Epeus fabre fecit ligneum equum,
Qui circa Cyrim, & Cyliſtarni aquam
Advena domos longe habitabit a patria.

Super quibus verbis Iſacius ait. „ Epeus equi fabricator Lagariam condidit juxta flumen Cyliſtarnum. Ferramenta autem dicavit in templo Minervæ, & Medeæ, qui juxta Cyrim & Cyliſtarnum hoſpes & advena inhabitavit „. Lagaria dicta eſt a Lagaride paſtore ibi gregem paſcente. Intus (2) *Grumentum* oppidum erat, Lagariæ conterminum. Plinius enim vina Lagaritana non procul a Grumento naſcentia ſcribit: & alibi Grumentinos Lucanorum mediterraneos dicit, quod hæc loca Lucani, ut alibi dixi, Samnitum coloni incoluerint.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Coſa*. Vulgo *Caſſano*. Vide Pinium lib. XXXV. cap. V. Liv. lib. XXXIII. Merulam lib. IV. cap. XIX. Civitas vetuſtiſſima multiſque nobilitata familiis in codice Regio deſcriptis fol. 642. Fuerunt ex hoc loco S. *Euſebius* Papa & Martyr, ut puto. Omnes quippe Græcum faciunt, ſed ex quo loco non indicant: nonnulli cum Ciaconio Caſſinianenſem ſcribunt. Epiſcopi & Cives *Saxo* anno 1096. *Soffridus* ann. 1193. *Ugo* 1195. Vide Flor. *Joannes Papaſiderus* anno 1348. *Joannes* Epiſcopus S. Marci anno 1349. *Petrus* ex Epiſcopo Caſſanenſi ad Eccleſiam Marſicanam tranſlatus ann. 1339. Vide Ughell. *Conſtantinus Granitus* Philoſophus & Medicus edidit quædam. Topp. *Jo: Hieronymus Dattylus* Juriſconſultus ſcripſit quaſdam Tragœdias. MS. Gualt. *Petrus* minorita ſtrictioris obſervantiæ ſanctæ vitæ vir. Chron. MS. *Stephanus* ex Dominicana familia Theologus celeberrimus Neapoli publicus Cathedraticus ann. 1530. quem aliqui Magiſtrum S. Palatii Apoſtolici faciunt. Topp. *Vincentius* inſtituti Capuccinorum vitæ integer. Obiit ann. 1567. Chron. Noſtris vero temporibus *Albertus Maria Ponterus* ex Dominicana familia edidit Librum *Vita di S. Vincenzo Ferrerio*. Neapoli 1735.

2. *Grumentum*. Nonnulli ſcribunt fuiſſe ubi nunc *la Saponara*, alii ubi nunc *Armento*; Orthelius ubi *Trebiſacium*: alii alibi ponunt. Sed puto ex ejuſdem & Lagariæ ruinis alia oppida vel extructa fuiſſe, vel aucta.

SER-

SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Coſa Civitas*. De *Coſa*, ſeu *Coſſa* Cæſar lib. 3. bell. Civil. & lib. 2. ubi legitur, profectum item Domitium ad occupandum Maſſiliam navibus actuariis ſeptem, quas Sicilia & Sardinia privatis coactis ſervis, liberiſque Colonis ſuis impleverat: legendum, *Siciliam*, & *Coſam*. Plin. lib. 2. c. 56. L. autem Paulo Cajo Marcello Conſulibus lana pluit circa Caſtellum Cariſanum juxta quod poſt annum occiſus eſt Milo. Eodem etiam dicente, lateribus coctis in ejus anni acta relatum eſt: legendum potius *Coſanum*. Milonem ſiquidem conſtat dum *Coſam* in agro Thurino oppugnat a Q. Pedio ictu lapidum occiſum; atque ita omnino habetur in Codice meo antiquiſſimo. Cic. lib. 7. in Verrem: Producam etiam *Coſanos* municipes illius ac neceſſarios, qui te nunc ſero doceant judices, non ſero illum P. Gavium Civem Romanum fuiſſe & Municipem *Coſanum*. Lips. var. lect. lib. 3. c. 19. Vid. Aſcan. vid. Lact.

C A P U T XIX.

De Querquario, Trebiſatio, Levidonia, Amigdalaria, & Heracleopoli, ubi de Pomponio Læto.

POST Lagariam (1) *Querquarium* oppidum eſt vetuſtum, olim (*a*) Arponium dictum, cujus meminit Diodorus Siculus. Sed an ab Auſoniis, an a Peucentio Oenotri fratre, qui hanc oram tenuit, an a Philoctete, an a Phocenſibus, qui & in hac ora & in reliqua Calabria, ut oſtendi, oppida condiderunt, conditum ſit, compertum non habeo. Abeſt a Lagaria m p quatuor, a Coſa octo. Juxta oppidum ex ſaxea quadam crypta, quæ eſt in radice Silari montis, *Caldana* fluvius oritur, *Cyris* olim dictus, cujus meminit Lycophron, hujus aqua ſulphurea eſt. In hoc Arponiate agro goſſipium fit, & ſeſama, & crocus, naſcuntur cappares, fiunt & ſpectata vina, naſcitur & ſal foſſile. In montibus ſilveſtria animalia ſtabulantur, ut apri, cervi, capreæ, & alia, quæ ſæpe in Apennino Calabriæ eſſe diximus, unde uberes venationes fiunt, congerunt & accipitres. Ad duos lapides *Saracenus* fluvius labitur: a quo ad ſecundum lapidem *Trebiſatium* oppidum eſt vetuſtum, a Peucentio, aut a Philoctete conditum haud procul a mari edito loco, (*b*) *Vicenumum* Antonino Pio in itinerario, qui illud inter (2) *Heracleam* & Thurios ponit, diſtareque dicit a Thuriis m. p. xx. ab Heraclea xxiiii. Hic fiunt opera figlina. In hoc agro fit crocus & goſſipium, naſcuntur cappares, & pinaſtri frequentes. Supra eſt (3) (*c*) *Levidonia* oppidum & ipſum vetuſtum, Leutarnia olim dictum, diſtat a Vicenumo m. p. quatuor, a mari totidem, cujus meminit Lycophron in Alex. ubi ait: „ Multi vero Syrim circa & Leutarniam terram habitabunt „; Super

quibus verbis Iſacius ait :„ Syris & Leutarnia civitates ſunt & fluvii Ita-
„ liæ, quas incoluerunt reliquiæ Trojanorum , qui ex Ilio evaſerunt
„ fugientes in Italiam „ . Per hæc loca (*d*) Podalirius filius Æſculapii
pugno ab Hercule interfectus eſt , & ſepultus prope ſepulcrum Calchantis, ut Lycophron & Iſacius ajunt. Adfuit præſens Podalirius bello Trojano cum fratre Machaone , duxeruntque naves triginta , ut Dyctis Cretenſis refert. Levidonenſis ager frumenti & aliarum frugum ferax eſt, ſecus littus pinaſtri frequentes naſcuntur. In hoc agro legitur manna, naſcuntur cappares, fit & amygdalarum copia. Exinde eſt (4) *Amygdalaria* oppidum, abeſt a Trebiſatio m. p. ſex , a mari duobus, Heracleopolis olim dictum. Strabo enim ait:„ Poſt Lagariam Hera-
„ cleopolis eſt ſupra mare paululum „. In hoc agro vina & olea generoſa naſcuntur, & cappares, fit crocus, aniſium, & cuminum. Ex hoc oppido fuit POMPONIUS, LÆTUS, vir Latinis impenſe eruditus . " Mater eius *Polla* vocabatur, hujus oppidi civis ex domo *Mella*, quæ familia adhuc extat; pater fuit hujus oppidi dominus". Licet Jovius Calabræ gloriæ, ſicut & alii multi, invidens ipſum apud Picentes ex Salernitano principe ortum mentiatur. Viguit Romæ Pauli Secundi, Xiſti Quarti, Innocentii Octavi, & Alexandri Sexti temporibus, & Latinas literas publice magna auctoritate & auditorum frequentia plures annos eſt profeſſus . Crepuſculo ipſum proficientem Romana juventus poſt gallicinium præoccupandis ſubſelliis præveniebat . Ipſe e Quirinali ſæpe ſolus laternam præferens ad gymnaſium proficiſcebatur : qui licet in quotidiano ſermone balbutiret , Latine tamen optime & eleganter loquebatur . Miſſus fuit a Rom. pont. in Germaniam ut veterum auctorum libros perquireret, unde multos Romam advexit. Fuit vitæ integer : ſcripſit compendium grammaticæ gravi ſtilo perutile adultis, & omnium Cæſarum vitas ad ſuam uſque memoriam in compendium redegit: ſcripſit & de Romanorum magiſtratibus, & de ſacerdotiis & jurisperitis , & de legibus . " Scripſit & vitas Cæſarum ab interitu *Gordiani Junioris uſque* ad Juſtinum tertium, quos paulo ante quam e vita decederet commendavit M. Antonio Sabellico, homini Sabino, patria Vocovarroni, cui cum benevolentia erat conjunctus, ut illius auditor Sabellicus ipſe in vita illius ſcribit , qui præter cetera, ſic ait :„ Ortus eſt Pomponius Lætus
„ in Calabris, quibus ademto Græcorum commento, nihil eſt tota
„ Italia ſimplicius. Clarum in Familia ſtemma, ſed in quo tantus vir
„ non loco vili natus, ipſe quod miror geneſim ſuam ſemper in occulto
„ habuit, aut ex induſtria celavit, ſed cur ignoraſſe credi poteſt, cum
„ a ſuis quandoque per literas & nuncios ad id miſſos multis precibus
„ domum accerſitus, ut tantas neceſſitudines ignoraret, in hanc reſcri-
„ pſit ſententiam : Pomponius Lætus Cognatis & propinquis ſuis ſalu-
„ tem. Quod petitis fieri non poteſt . Valete . „ Et rurſus Sabellicus ipſe inquit :„ Ubi puer, & a quo fuerit inſtitutus , incompertum ha-
„ beo. Romæ quod ſatis conſtat, Petro Monopolitano aliquandiu de-
„ dit operam poetæ & oratori ſuæ ætatis clariſſimo. Mox ſub Lauren-
„ tio Vallenſi tantum profecit, ut eo defuncto continuo in magna no-
„ minis celebritate eſſe cœperit, ut qui ex omnibus illis affectatori-
„ bus unus omnium prædicatione dignus haberetur , qui in defuncti
„ lo-

„ locum ſuccederet. Itaque Romano gymnaſio omnium favore collocatur, principemque locum ab initio adeptus duo ferme de triginta annos (neſcias majore gratia, an auctoritate) illum tutatus eſt. Nulli maledixit aut detraxit unquam, ac ne faſſus quidem eſt apud ſe alienam dignitatem lucrari. Silentium in eo ſummum non pobantis quæ temere alii mirarentur aut carperent. Suſque deque ferebat quod aliquis de ſe male opinaretur. Qua moderatione vixit omnibus chariſſimus: plerique antiſtites, ac ſupremi ordinis principes familiariter hominem appellabant, juvabant & pecunia, aliiſque muneribus Civili ſeditione quæ in Xiſti Pontificis tempore incidit, ejus domo temere direpta tam multa ſunt hinc inde illi congeſta ab amicis aſſertatoribus, ut pene plura accepiſſe credatur, quam amiſerit". Egit animam ſeptuageſimum annum agens. Elatus fuit auditorum nobilium piis humeris, comitante funus Alexandri Pontificis purpurata familia, ac Martio oratore laudante. Tumulus multis elegiis ornatus eſt. Pontani epigramma id eſt.

Pomponi tibi pro tumulo ſit laurea ſilva,
Oſſa maris rores, myrrheaque umbra tegant.
Teque tegant, artoſque tuos violæque roſæque,
Ver habeat, Zephyros ſpiret & ipſe cinis.
Stillet & ipſe cinis quas & Parnaſus & antra
Theſpia, & ipſa ſuas Aſcra miniſtrat aquas.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Querquarium*. Aliis *Cyrclarium*. A Cyri flumine, quaſi *Cyris clarus*, nomine ducto. Nunc vulgo *Cerchiaro*. Patria *Simonis Cervini* Parcchi Eccleſiæ Collegiatæ S. Nicolai de Urbe ad Carcerem dicti. Hic edidit librum *Praxis moralis*. Vide Pignatell. to. 1. Conſult. 98. Ex hoc loco etiam fuit *Thomas Gentili* Dominicanæ familiæ doctiſſimus ad noſtram memoriam uſque. In Diœceſi Caſſanenſi.

2. *Heracleam*. Ab Hercule nomine ducto, *Syris* Lycophroni. Creditur fuiſſe ubi nunc *Caſtrum novum*, Vulgo *Caſal nuovo*. Hinc fuit, ut conjicitur, celeberrimus pictor *Zeuſis* de quo Plinius lib. 35. cap. IX. *Zeuſis Heracleotes*. Et cap. X. picturæ certamen Parrhaſium inter & Zeuſidem deſcribit. Et paulo poſt ait: *Fertur Zeuſis pinxiſſe puerum uvas ferentem, ad quas cum advolarent aves eadem ingenuitate proceſſit iratus operi, & dixit: Uvas melius pinxi quam puerum; nam & ſi hoc conſummaſſem, aves timere debuerant*. Fecit & figlina opera. Cumque ditiſſimus evaſiſſet, opera ſua donare inſtituit, quod ea nullo pretio ſatis digno permutari poſſe diceret: ſiquidem Alcmenam Agrigentinis, Panem Archelao donavit. Plin. ibid. *Zeuſidis manu Romæ Helena eſt*. Hunc nonnulli ad aliam Græciæ Heracleam referunt, ſed veroſimilius ad hanc Heracleam pertinere videtur; depinxit quippe imaginem Junonis Laciniæ prope Crotonem ut ſupra ex Cicerone retuli-

mus: Nec ita facile acciri poterat ex alia Græciæ Heraclea. Fuit & *Dionyſius* Heraelcotes Philoſophus, Zenonis auditor. Vide Cic. 2. Acad. 3. Tuſcul. Patria item fuit *Matthæi Preti* viri doctiſſimi. Vide Sper. Heraclea autem a nonnullis dicitur *Pelicoro*. Aliis *Amendolara*, ſed hæc *Heracleopolis*, non *Heraclea* fuit. Vide infra.

3. *Levidonia*. Vulgo *Alvidona* Patria *Chryſoſtomi* inſtituti Capuccinorum ſanctæ vitæ viri. Chron. In eadem Diœceſi.

4. *Amygdalaria*. Vulgo *Amendolara*. Ab amygdalis quibus abundat ducto nomine. Hanc nonnulli Heracleam fuiſſe arbritati ſunt, ſed potius Heracleopolim puto ab Heraclea diverſam ut ait Strabo lib. VI. Fuerunt hinc SS. *Magnus* Epiſcopus, *Grimoaldus*, *Aper*, & *Joannes* Preſbyteri. Vide Paul. Reg. p. p. cap. 4, in Vita S. Irenei. Ferrar. in Martyrol. 8. Jul. Maurolic. in Martyrol. 6. Octob. *Julius Pomponius Lætus*, de quo Barrius ſupra, tametſi nonnulli Trebiſatium repetant. Extat oratio Michaelis Ferni ad Pomponium Lætum in opere Joannis Campani poſt hiſtoriam Brachii, quæ incipit: *Dictatori perpetuo*, *Imperatori noſtro maximo Pomponio Læto*, *Magiſtro Equitum &c.* Sed & *Julius Pomponius Lætus*, alias *Julius Pomponius Fortunatus*, & poſt mortem Pauli II. Mæcenatis ſui *Infortunatus* dictus, idem eſt ac Pomponius Sabinus'. Duas ex Roſa Aleſa habuit filias, quarum una *Fulvia Læta*, altera *Melantho*, utraque eruditiſſima: Vide Jo: Jacob. Boiſſardum in ſuis Iconibus pag. 104. & 106. Memoires pur ſervir a l'*hiſtoire* des hommes illuſtres, Pariſiis 1731. pag. 223. ubi fuſe de Pomponio Læto; tametſi patria non indicetur. Sepultus eſt in *Eccleſia* S. Salvatoris ad Laurum dicti, ubi extat epitaphium

Hic jacet exigua Lætus Pomponius urna,
Cujus honos merito pulſat utrumque polum.
Lætus erat Romæ vates, ſublimis & idem
Rhetor, nunc campis lætior Elyſiis.

Extat in Diœceſi Anglonenſi.

SERTORII QUATTRIM. ANIMADVERSIONES.

(*a*) *Arponium*. Legendum apud Diodorum *Hipponium* ut habetur in codicibus manuſcriptis emendatiſſimis.

(*b*) *Vicenumum*. Nunc *Trebiſazzi*. Ita & noſtri Annales.

(*c*) *Levidonia*. Aliis *Alvidona* ſeu *Levidona*. Ita etiam appellatur a ſcriptore noſtrorum Annalium. Alvidona creditur a multis Leutarnia, ſed fidem meam non interpono. Ponit enim Lycophron Leutarniam prope Syrim, ſed quæ ſit non dum compertum habeo.

(*d*) *Podalirius*. Ex Iſacio circa hæc loca pugno interemtus ab Hercule Podalirius & ſepultus: quod mihi non arridet, cum ante bellum Trojanum Hercules exceſſerit e vitæ uſu, nam ſaggittæ eo in bello expetitæ, quæ poſt ejus obitum erant penes Philoctetem. Podalirius autem ex Homero cum Machaone adfuit bello Trojano.

CAPUT XX.

De Roſeto, aliiſque Oppidis, & Caſtellis.

AB Amigdalaria m p. quatuor (1) *Roſetum* oppidum eſt, haud procul a freto, cujus ager frugifer eſt, in quo crocus etiam fit, & amygdalarum copia, naſcuntur cappares, fiunt vina & olea nobilia. Poſt Roſetum *Acalander* fluvius labitur, qui olim Thuriorum & Tarentinorum agrum diſterminabat, ut in Strabone videre licet. Qui libro ſexto de Alexandro Epirotarum rege loquens ait: „ Alexander publi- „ cum Græcorum conventum tractus illius Tarentinorum compul- „ ſus odio ad Thuriorum agrum traducere conatus eſt, cum in „ Herculea Tarentinæ telluris æde illum celebrari mos erat, jubet „ ad Acalandrum amnem locum ædificari, ubi concilia forent. „ Supra (2) *Boletum* oppidum eſt, diſtat a Roſeto m.p. iiii. in cujus agro goſſipium fit, & crocus, & olei copia. Inde eſt *Cannæ* caſtrum cum generoſo vino, & optimi olei copia, fit & crocus, eſt & ager hic frumenti ferax. Supra Cannas ad unum lapidem *Nucara* oppidum eſt in cujus agro vina generoſa naſcuntur, ſunt & pecuaria pulcra. Inde eſt (*b*) *Riolum* oppidum ſupra ſaxum humili loco, cui circum imminent montes, abeſt ab Amygdalaria m. p. octo, a mari totidem. Cujus ager frugifer eſt, in quo ſpectatum vinum naſcitur, fit & goſſipium: eſt & *Caſtregium* vicus. Intus eſt *Noa* oppidum edito loco, diſtat a mari m p. quatuordecim, a Riolo octo. Ejus ager fertilis eſt, fiunt & vina nobiliſſima, & crocus, naſcuntur cappares, & antimonium, & ſilex, legitur manna, exciditur cos aquaria, & lapis molaris, frumentarius & olearius, ſunt & caſtaneta, & ſilvæ glandiferæ porcis alendis commodæ, quæ & gregibus armentiſque ubera pabula ſuggerunt, ſunt & ſilvæ, quæ ad domorum tigna, & ad navigiorum fabricam materiam uberem præſtant, ubi ſilveſtria animalia ſtabulantur, quare & venationes fiunt uberes, congerunt & accipitres multigeni. Sunt in hoc agro pagi *Cerſoſmum*, *Caſalenovum*, & *Conſtantinum*. Inde ad mare redeunti *Fabalium* oppidulum offertur, quod Syris fluvius præterfluit, hic goſſipium fit. Eſt & *Rotundula* vicus. Exinde eſt *Arocha* oppidum a mari m. p. duobus diſtans, cujus ager ferax eſt; fitque in eo goſſipium & ſeſama. Ab Arocha m.p. quatuor *Syris* amnis labitur Calabriam a Lucania dirimens a quo m. p. tribus *Metapontus* oppidum erat, quo tertiam Italiæ regionem finiri Plinius ſcribit. Hic Auſoniæ, Heſperiæ, Oenotriæ, & Italiæ quondam terminus erat. Hæc eſt proinde Calabria antiquiſſima ac feliciſſima regio. Hæ origines ejus, hæc nomina, oppida, atque gentes. Cujus una tantum urbs quondam ccc. hominum millia armavit.

Omnia Calabriæ oppida, omnes pagos aut, ſæpius dixi, Auxones, aut Oenotrii, Peucentiique, aut Athenienſes, aut Phocenſes, aut Philoctetes, aut alii Græciæ principes, aut ante, aut paulopoſt Ilii excidium condiderunt. Præter pauca, quæ ab hinc ſexcentos annos ex ve-

veterum ruinis excitata ſunt, mutatis ſedibus. Id inſuper haudquaquam legentes prætereat, quod vina, olea, mella, lina, goſſipia, ſerica, frumenta, ceteræque fruges, atque omnis generis poma, item fontes, aquarumque ſcaturigines, item pecuaria, pabula, venationes, aucupia, & hæc ſatis optima per totam regionem paſſim atque affatim fiunt. Ubique ſaluberrimus aer, & præclara virorum ingenia vigent. Sed de his particulatim mentionem fecimus, quæ aliis præſtantiora videntur. Neque uno in loco manna legitur, ſed vulgo prope. Metalla etiam ceteraque ſponte naſcentia, item plantæ nobiles multis locis proveniunt. Glandiferæ arbores, & caſtaneta, & ſilvæ ad domorum tigna, & ad navigiorum fabricam aptæ paſſim ſunt. Hinc Græci cuncta uno verbo complexi eam appellaverunt Calabriam, quod bonis omnibus ſcaturiat. Quamobrem opulentes ac felices eſſent omnes incolæ ſi per regulos tyrannoſque liceret. Hæc Calabriæ monimenta ſucciſivis horis perfeci, ut meæ vigiliæ meique labores poſteritati utilitati forent, & Calabro nomini laudis aliquid afferrent. Monitos velim & reliquos Italos meos, ut me imitantes ſuas regiones diligenter & accurate perſcribant. Vitent ineptias, ac vera, ac gravia, ac laude digna perſcrutentur. In inveſtiganda antiquitate impigri ſint & veraces. Nam ſi externi ac longinqui homines ſuas regiones Latinis literis celebrant, cur nos Latini, utpote in medio Latio nati, aut Latii accolæ noſtram Italiam Latinis literis priſcos imitantes non diligentiſſime celebrabimus? Moneo tamen etiam vos ne vobis curæ ſit ingentia volumina magis conficere, quam bona, ſint veritatis & veræ laudis plena. Non ſingulos quoſque literatores, & aliqua doctrina imbutos, ſed literatos, & ſcientiis eruditos celebrare. Ceterum, ut ſic omnis Italia deſcribatur, curæ eſſe debet ejus Optimatibus eruditos, & judicio præditos viros deligere, & muneribus adjuvare.

THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

1. *Roſetum*. Patria *Rogerii* Regii Conſiliarii, ut ex inſcriptione, quæ extat Neapoli in Eccleſia S. Laurentii:

MUSEA DE NEAPOLI UXOR NOBILIS ROGERII DE ROSETO RATIONALIS REGINALIS ET PRINCIPALIS CONSILIARII, ET FAMILIARIS, QUÆ OBIIT ANNO DOMINI MCCCXLV.

Vide *Engen. Neap. ſac.* In eadem Diœceſi.

2. *Boletum*. Aliis vulgo *Bolita*. In eadem Diœceſi.

VIRI CLARISSIMI

Incertæ Patriæ ad Calabriam pertinentes.

Sanctus *Calimerus* Martyr Epiſcopus Mediolanenſis ex Magna Græcia a S. Teleſphoro Thurino inſtructus, ut ex Codice Græco qui Meſſanæ aſſervatur. Vide Ughell.

S. Imericus Epiſcopus Amerinus, quem

quem nonnulli Conſentiam repetunt. Ughell. *S. Leo* Epiſcopus Calaber. Vide Arnald. Rayſſium in hierogazophilac. impreſſ. Duaci 1628. ubi ait: *Divus Leo Epiſcopus Calaber ex Græcorum nobiliſſimis progenitus, qui ſede ſua ab Othone ſecundo Imperatore præter fas pulſus in hoc Divi Laurentii cœnobio* (Eccleſiæ Leodienſis) *habitavit profugus, & mundi liberatus exilio, in crypta ante altare* S. *Dionyſii ſepulturam accepit anno milleſimo, Notgeri temporibus*. Sancti Martyres *Hyacinthus, Quintus, Felicianus*, & *Lucius*. Vide Bed. Uſuard. Galeſin. 5. Januar. tametſi nonnulli Lucaniam repetunt. S. *Hilarius* Abbas cum ſociis. Vide lib. 1. cap. XVIII. SS. *Nicander, Gregorius, Petrus, Demetrius, & Eliſabeth*, Baſiliani inſtituti, ut ex Cod. Græco Meſſanæ in Monaſterio SS. Salvatoris aſſervato. Vide Rocc. Pyrr. to. 3. lib. 4. SS. *Joannes, Cyrillus, Phantinus*. Vide Agreſt.

BB. Blaſius I. II. & III. *Lucas*, I. II. & III. *Chryſoſtomus, Theodorus, Euthimius, Paulus, Cyrillus, Elias, Petrus, Antonius, Ulo*, aliique quamplurimi inſtituti Baſiliani. Vide Agreſt. *Cornelius* inſtituti Camaldulenſis, de quo Arnaldus Vujon pa. pr. lib. 1. cap. 36. ſcribit: *B. Cornelius Calaber recluſus prædixit Pontificatum Pii* II. Vide Oldoin. in Ciacon. qui idipſum refert ex cod. Vaticano. *Columbanus* Abbas Monaſterii Coratii ordinis CiſtercienſisChron. *Guido* Carthuſianus aliique. Tutin. *B. Joannes* ex primis alumnis S. Dominici Ordinis Prædicatorum. Hic cum ex quæſtu ab Urbe inopia laborante rediret, panem, quem unicum invenerat, Angelo ſtipem petenti erogavit, quod & S. Dominicus in ſpiritu vidit, & ſummopere lætatus eſt. Tum fratribus ad prandium vocatis, cum nihil manducandum haberent, duo Angeli panem ſelectiſſimum incipiendo ab inferioribus miniſtrarunt. Qui mos dapes miniſtrandi in memoriam tanti miraculi etiamum ab Illuſtriſſima Religione Dominicana ſervatur. Obiit in Cœnobio S. Sixti circa ann. 1227. Vide S. Antonin. 3. p. tit. 23. *Jacobus Brunus* ejuſdem inſtituti laicus ſanctitate & miraculis clarus. Michael Pius p. par. lib. 1. & Theodor. a Valle pr. par. *Petrus* Minorita Chron. *Jacobus* Tertii Ordinis S. Franciſci laicus in Palæſtina a Turcis in odium fidei Catholicæ occiſus ann. 1693. menſe Julio. Gemell. to. 1. *Franciſcus* ejuſdem inſtituti ſanctæ vitæ vir. Obiit Panormi ann. 1597. centenario major. Martyrolog. Franciſc. *VincentiusComitous* Carmelita Samper. icnol. Meſſan. *Julius* & *Leo* inſtituti Auguſtiniani. Herrer. *Dominicus* Minorita ſtrictioris obſervantiæ. Chron. *Pacificus, Antoninus, Matthæus, Euſebius, & Lucas* inſtituti Capuccinorum. Chron. Jo: *Antonius Pugliſius* ſoc. Jeſu adoleſcens, vitæ integer. Obiit Panormi VII. Id. Auguſti 1551. tyrocinii ſui menſe tertio. Dan. Barth. in Ital. *Franciſcus* Ord. ſervor. Matris Dei Archang. Giannel. *S. Bertholdus* ſacerdos Calaber primus Generalis inſtituti Carmelitarum, qui ex revelatione Eliæ Carmelum cum aliquot ſociis incoluit anno Chriſti circiter 1185. ut colligitur ex Itinerario Joannis cujuſdam, cui titulus: *Joannes*

nes ſacerdos pientiſſimi Phocæ, *filius Matthæi monachi in Patmo inſula ſe exercentis*. Quodque Leo Allatius ex Græco Latinum reddidit, ac typis evulgavit. Vide Papebroch. in Epiſt. ad Innocentium XII.

Andreas Raſceglia ſcripſit quædam. Topp. *Catharina* una ex fundatricibus Monaſterii S. Hieronymi Neapolis ann. 1434. Engen. & Ms. Gualt. *Ferdinandus Manardus* Dux militum. Vulgo *Ferrante Calabreſe* MS. Mart. *Fulcus* Poeta Italico idiomate celebris. Allat. & Topp. *Gaſpar Dragonettus* Siculus, origine tamen Calaber; aliis Calaber, origine Siculus, docuit Grammaticam præcipue Romæ in domo Cler. Regul. Paup. Matris Dei, Scholarum Piarum, inter auditores habuit Emmanuelem Alvarum Soc. Jeſu. Vixit centum viginti annos firmiſſima valetudine. Obiit circa ann. 1630. ſepultuſque eſt Romæ in Eccleſia S. Pantaleonis Scol. Piar. MS. Mart. *Georgius Fotinus*, ſcripſit Chronicon Venetiis cuſum anno 1513. Vide Calà hiſt. Succor. lib. 3. *Joannes* Dux militum in bello Aphricano ſub Carolo V. Jov. Jo: *Baptiſta Fanellus* edidit quædam. Sper. lib. 4. *Goſelmus*, qui Corpus S. Agathæ Virginis & Martyris Conſtantinopoli Catanam tranſtulit. Rocc. Pyrrh. to. 2. *Marcus Antonius* Conventualis doctiſſimus Geſt. in Vita Sixti V. *Marcus* Pictor celebris ab anno 1508. ad 1542. Engen. *Marianus* in bello clariſſimus. Jo: Simonet. in Sfort. *Moratus* Architectus eximius, qui Corcyram Inſulam a Barbarorum incurſu tutiſſimam reddidit. Andr. Matmor. hiſt. Corcyr. *Octavius* Dux militum. Jov. *Pompejus Fanellius* Benedictinus eruditiſſimus edidit quædam Neap. 1586. Topp. & Nicod. *Quintus Calaber* Poeta celeberrimus, qui ſcripſit quatuordecim libros de rebus Trojanis ab Homero prætermiſſis. Hoffman. Topp. Aliique. Extat Conſentiæ Codex MS. Conſentini Anonymi auctoris Italice *Geruſalemme perduta*: Poema heroicum paulo poſt Torquati Taſſi tempora ſatis eleganter concinnatum, ut ſupra diximus.

ELENCHUS

Urbium, Oppidorum, aliorumque locorum Calabriæ, quæ variis temporibus interierunt.

Aganum, ſive Teganum, pagus in Valle Jordana 1 extabat anno 1296. Matthæo de Judice conceſſum, ut ex diplomate. *MS. Gualt.*

Alarum pagus fortaſſe Caſtriveti: extabat ann. 1469. Vide Ughellium.

Aleni, & Mentaphia pagi Scylacei. *MS. Gualt.*

Alexandria, alias vulgo *Torricella*. Vide *Engen*.

Alimena, Oppidum, ubi nunc Altilia. Vide quæ diximus de hoc oppido.

Alithea, fortaſſe urbs, a Friderico Im-

Imperatore extructa. *Anonym. apud Ughell. to. 9.*

Altanum, ex cujus ruinis extructum fuit Caſignanum, quo itidem diruto Georgetum auctum eſt, ut ſupra diximus.

Altavilla oppidum in Calabria ulteriori. *MS. Mart.*

Alvianum oppidum, de quo fit mentio in quibusdam monumentis tempore inaugurationis Alphonſi Regis ann. 1445.

Ambroſianum in Calab. ulter. extabat ann. 1415. *Ammirat. ſuper famil. de Andreis.*

Anomerium vicus Rhegii. *Polit. lib. 2.*

Antiſtalum, Robetum, Palacorium, aliique vici Styli. *MS. Mart.*

Arata, urbs non longe a Conſentia, cujus meminit Malaterra lib. 4. cap. 6. ſed ubi fuerit incompertum habeo: puto Malaterram erraſſe.

Aratum, Foca &c. vici Caſtroveti. Vide Flor.

Arcavata, Arinthæ vicus. *MS. Mart.*

Argentina, oppidum in Calab. citer. Vide Conſtum.

Arnatum, Coriolani pagus. *MS. Mart.*

Arocha oppidum, ex quo extructum eſt Setigianum, quod vide. Sed variæ fuerunt Arochæ, quas vide ſuis locis.

Arſaffia, aliique vici monaſterii S. Stephani *ad Boſcum* dicti *MS. Mart.*

Aruncum oppidum in Calab. ulter. ex cujus ruinis Montipaonum, ut fertur, extructum eſt. Videque quæ ſupra diximus.

Aſinundum, & Valentinum pagi in agro S. Marci extabant an. 1309. *Lell. ſuper famil. Samblaſia.*

Aſquitimum & Poriellum inter Crathidem & Cochylem amnes *Ughell. to. 9.*

Avellanum in Calab. ult. extabat ann. 1200. *Rocc. Pyrrh. to. 2.*

Baldanum aliaque loca in Calab. ulter. ſub ditione Jordani Ruffi. Vide *Prignan. ſuper famil.*

Barbarum in Calab. ulter. Vide *Flor.*

Batticanum, & Battipedonum pagi Crypteriæ *MS. Mart.*

Badinum pagus Cerenthiæ. *MS. Mart.*

Borrellum pagus non longe a Conſentia ann. 1174. *Aldimar. to. 3.*

Bracadum pagus Terræ novæ in Calab. ulter. extabat. ann. 1586. ut ex archivo Epiſcopali Miletenſi.

Brachium, pagus prope Picium. *Ex eodem archivo.*

Bradum & Vilicatum prope Maranum & Filum. Extabant ann. 1271. Erantque ſub ditione Archiepiſcopi Conſentini *MS. Gualt. & Mart.*

Brilianellum Crotonis pagus *Nola. cap. 10.* Nuper reædificatum, & *Aprilianellum* vocitatum.

Brutianum, vulgo *Bruſſano* Cerenthiæ vicus. *MS. Mart.*

Brutianum vetus & Platanicum pagi in Calab. ulter. *MS. Gualt.*

Burgum novum, oppidum prope Crotonem a Jordano Ruffo extructum. *Prignan. ſup. fam.*

Burgum Racanellum in Calab. citer. Jordano & Bertholdo Columnæ a Carolo I. conceſſum. *Tutin. de Comeſtab.*

Butteria, urbs ab Afris deſtructa, ut fertur, in agro Stylenſi, ubi ruinæ inviſuntur. *MS. Mart.*

Calabroum oppidum, unde vicus Altilia ſupra Neæthum fluvium, ubi

ubi nunc eſt Monaſterium Ciſterc-cenſe. *Laur.* cap. 11.

Calamitium vicus in Calab. ulter. anno 1562. æſtu maris diſſiluit. *Polit. Chron.* Rheg.

Galdana in ditione Caſſanenſi. *Ughell.*

Camers pagus in ditione Miletenſi, de quo fit mentio in diplomate Rogerii Comitis, ut in archivo Collegii Græci de Urbe.

Campolum pagus Caſtriveti. *Engen.*

Capperanum & Moſſutum vici prope Quinquefrondium. *Flor.*

Carbonaria pagus Terrænovæ in Calabria ulter. ubi fit emporium *MS. Gualt.*

Carceſium pagus in Valle Crathidis. Extabat anno 1237. *MS. Gualt.*

Carcinium, aliis Cecinium de quo ſupra ubi de Satriano.

Carina civitas Epiſcopalis, cujus Eccleſia Rheginæ adjuncta fuit *S. Gregor. lib. 5. indict. 14. ep. 9.*

Carna, pagus in ditione Eccleſiæ Miletenſis circa ann. 1207. ab Anfuſo Comite ſolo æquata. *Innoc.* III. *to 2. lib. 10 Epiſt* 112.

Carolovacia, & Cromitum prope Crepacorium. *Topp.*

Carrotianum in Calab. ulter. *Prignan. ſup. fam. Ruffo.*

Carthopolis cum aliis vicis Angitolæ *MS. Mart.*

Caſale de Corea prope Roſſanum. *Ughell. to 9.*

Caſale, vulgo, *del Conte* in ditione monaſterii S. Stephani *ad Boſcum* dicti. *MS. Mart.*

Caſale vulgo de *Faito* in Calab. ult. *MS. Mart.*

Caſalenovum vicus Brutiani. *Flor.* Aliud ejus nominis, vicus Angitulæ. *MS. Mart.*

Caſalenovum pagus Terrænovæ in Calab. ulter. *MS. Mart.*

Caſanagia oppidum ſive pagus ut ex regeſtu Baronum anno 1445.

Caſavetere, pagus Caſtriveti. *MS. Mart.*

Caſſacluſa in Calab. ulter. *Mart.* & *Prignan. ſup. fam. Ruffo.*

Caſtilionum pagus Rogiani. *MS. Mart.*

Caſtromarium, vulgo *Caſtell' a mare*, in Calab. ulter. *Ammirat ſup. fam. de Andreis.*

Caſtrum de Crocha in Valle Crathidis extabat ann. 1503. *Topp.*

Caſtrum de Crocheta, vicus Caſtrivillari. *Flor.*

Caſtrum de Zapilo, ex regeſtu. Baronum ann. 1445.

Caſtrum Mileti ex cujus ruinis extructum fuit Gemilianum. MS. *Mart.*

Catona civitas ab Attilæ exercitu ſolo æquata, ut ex Chronicis Hungaricis Joannis de Thurocz. par. 1. cap. 21. ubi ait: *Inter hæc Rex Attila magna ex parte ſui exercitus cooptata, præficiendo illi Capitaneum Zovvard de genere Zovvard oriundum illum in Apuliam deſtinavit, qui omnem Apuliam, nec non Terram Laboris pariter & Calabriam uſque ad regionem & civitatem Catonam, olim a Catone Philoſopho, ut dicitur, fundatam percurſitates demoliti ſunt: magna quoque cum præda ad Regem redierunt.* Erat prope Rhegium ut ex *MS. Gualt.*

Cephalinum inter Roſſanum & Acram. *Ughell. to 9.*

Cithara in Calab. ulter. *Tutin.*

Clamiſta pagus Franciсæ interit præt. ſecul. MS. *Mart.*

Clau-

Clauſura Fillεni pagus, ubi nunc vulgo dicitur S.*Angelo delle Chiuſure* prope Cellaria. In diplomate Guillemi II. Regis anno 1188. menſe Januarii Monachis S. Benedicti conceditur; inter alia enim hæc leguntur: *Item in earum Parochiis prope Philenum* (Fillenum) *Eccleſiam S. Angeli cum Caſali quod vocatur Clauſura cum villanis, & poſſeſſionibus ſuis a quondam Rhodulpho Maledamo nomine datis, cum Cœmeterio, baptiſmate, & Confeſſionibus perpetualiter habere conceſſit*. Vide Rocc. Pyrrh. to. 3. not. 3.

Cliſtum non longe a Vatono pago in ditione Miletenſi. Extabat anno 1586. ut ex archivo Curiæ Mileten. fol. 753. Proventus Parochiæ in Beneficium Simplex ceſſerunt quo nos in Eccleſia Calatrenſi inſigniti ſumus.

Clium prope Tropæam: *Maraf.* lib. 2. cap. 18.

Coccipadonum vicus Chriſtinæ in Diœceſi Oppidenſi, interiit præter. ſecul. *MS. Mart.*

Collurum pagus Rhegii MS. *Mart.*

Columba oppidum in eadem Diœceſi. *MS. Mart.*

Conetum, aliique pagi Brutiani. *MS. Gualt.*

Contum in agro Scylacenſi extabat ann. 1269. *MS. Gualt.*

Copinum Conſentiæ pagus prope Aprilianum, ut ex actis menſæ Capitularis & *MS. Mart.*

Corium prope Siberenam extabat ann. 1115. *Ugbell.*

Coſſojeranum vicus Montileoni extabat anno 1586. ut ex archivo Miletenſi.

Cota oppidum prope Brutianum extabat ann. 1279. *MS. Gualt.*

Craſtum prope Sybarim. *Baudrand.*

Crepacorium in agro Roſſanenſi extabat ann. 1198. *Ugbell. to. 9.*

Croſonum, vicus Oppidi interiit ſecul. præter.

Curſanum oppidum in agro Stylenſi ubi nunc *Botteria*. Vide *Flor.*

Curtaldum in Diœceſi Miletenſi extabat ann. 1586. ut ex archivo illius Eccleſiæ.

Decitum oppidum in Calab. ulter. extabat ann. 1480. *Topp.*

Deodatum Conſentiæ pagus anno 1320. Vide *Samblaſ.*

Fabatum in Calab. ulter. ann. 1311. *Campanil. & Aldimar. ſup. fam. Sanctacrucia.*

Fenicium inter Bovam & Sagram fluvium. *Magin.*

Ferlitum Conſentiæ pagus, ut ex diplomate Guillelmi II. de quo ſupra in verb. *Clauſura.*

Fichiadum in Calab. citer. extabat ann. 1292. *MS. Gualt.*

Galatrum in Diœceſi Caſſanenſi. *Ugbell.*

Ghilena pagus in Diœceſi Miletenſi ſupra Calatrum in monte ubi dicitur *Sfarà* pertinet ad Abbatiam SS. Salvatoris Calatri de qua ſupra. *MS. Mart.*

Gitium oppidum in Calab. ulter. *Janfrid.* lib. 1. cap. 33.

Græca Pedacii vicus ubi nunc dicitur *il Petrone*. MS. Mart.

Guardiola Arinthæ vicus. *MS. Mart.*

Guillamatum in Calab. ult. *Janfrid. Malaterr.* lib. 1. cap. 33. & 34.

Inciphola oppidum in Calab. ult. *Janfrid.* lib. 1. cap. 20.

Ipinum in Calab. cit. ex Itiner. Antonini.

Itona prope Neocaſtrum. Vide *Maraſ.* & *Flor.*

Labonia, ſeu Lugonia Roſſani pagus. *Vgbell.* to. 9.

Lamentinum in Calab. ult. *Rocc. Pyrrh.* Gualterius in MS. Lentinum appellat.

Leonia, vulgo *S. Leone* inter Siberenam & Crotonem civitas Epiſcopalis Siberenæ adjuncta circa ann. 1540. Vide *Vghell.*

Leonatum, & Turturella pagi Meſoreacei. *MS. Mart.*

Lucitum vulgo *S. Lucito* oppidum in agro Joanni vulgo *Motta di S. Giovanni* interiit præt. ſecul. *MS. Mart.*

Luſitana civitas Epiſcopalis cujus Epiſcopus Joannes a S. Gregorio ad Scylacenſem Eccleſiam tranſlatus eſt anno 598. Vide *Flor.*

Mambricum pen. br. pagus Philocaſtri ubi nunc *Mafrica*. Vide *Samblaſ.*

Mandaranum pagus Terrænovæ in Calab. ulter. anno 1452. MS. *Gualt.*

Maralphum Geoliæ pagus extabat anno 1327. *MS. Gualt.*

Marathea, Marina, & Nicolaum vici ad menſam Umbriaticenſem pertinentes. *Vghell.*

Maſſanova oppidum prope Iſulam. MS. *Mart.*

Melliſium inter Mamertum & Altiliam extabat anno 1445. ex regeſto Baronum.

Mandonia urbs inter Crathidem & Cochylem fluvios extabat anno 1122. ut ex diplomate. Vide Ughell. to. 9.

Mercurium pagus in valle Crathidis. *MS. Gualt.*

Meſa Civitas Epiſcopalis prope Rhegium ubi nunc vulgo dicitur, *La coltura dell' Imperatore*. Extabat anno 1292. *Golt.* & *Vghell.*

Metum de quo Antoninus in Itiner. Paternum inter & Targinem. Nonnulli autumant *Caſuonum*. Fortaſſe oppidum ubi nunc *Rocca di Neto*.

Miſianum Conſentiæ pagus extabat ann. 1184. ut ex actis menſæ Capitularis.

Modium Conſentiæ vicus, ut ex act. menſæ Capitul.

Monacheria vicus prope Zagariſium. *MS. Gualt.*

Montaldum prope Tropæam. *Aldimar.* to. 3.

Montijordanum in Calab. citer. *MS. Gualt.*

Mota Dipiniani, Conſentiæ pagus interiit ex terræmotu ann. 1638. *MS. Mart.*

Narancium oppidum prope Scaleam *Janfrid. Malater.*

Neptunia civitas prope Scylaceum. *Magin.* Clauſtra Neptunia *Ferrar.* Rhegium quoque Neptunia appellatum eſt.

Nucium Vicus Luciorum, ubi nunc dicitur, *Caſtel di Noce. MS. Mart.*

Oreſtes, Ughellio to. 9. civitas Epiſcopalis; ſed fuit ſinus inter Taurianum & Palmam, nunc *Ravaglioſo*.

Palæopolis Civitas in ſinu Scylacenſi quam nonnulli confundunt cum Peripoli. Vide ſupra in *Amygdalia*

Palæcaſtrum prope Turturam ad mare, de quo ſupra lib. 2. cap. 2.

Pandaranum in Calab. ulter. extabat ann. 1445. ut ex regeſtu Baronum.

Pa-

Paparonum, prope Cutrum, ubi vulgo *Torre di Paparone*, nunc Feudum ruſticum familiæ Oliveriæ.

Petrolum Seminariæ vicus ubi nunc *Il Paſſo*. MS. *Gualt.*

Portunnum, pagus prope Syllanum, extabat ann. 1445. ut ex regeſtu Baronum.

Pratum aliique vici prope urbem S. Marci. MS. *Mart.*

Puccinum Siberenæ vicus extabat ann. 1295. *MS. Gualt.*

Pullianum vicus Paterni, ubi nunc *S. Maria di Pugliano*. MS. Mart.

Riparuſſa oppidum Chariatum inter & Petram Paulam extabat anno 1445. ut ex regeſtu Baronum.

Ruphranum in Calabr. ulter. extatat ann. 1445. ex regeſtu Baronum. Vide ſupra.

Sabucum caſtrum in Valle Crathidis extabat ann. 1270. Aldimar. ſup. famil. *Seriſalia*.

SS. Amatus in Diœceſi Caſſanenſi, Anaſtaſius, Petrus, aliique vici Grimaldi. Antonius pagus Mamerti. Apollinaris vicus monaſterii S. Mariæ de Patirio. Agnes in Diœceſi Scylacenſi ubi eſt Feudum ejuſdem nominis. Barbara pagus Bellimonti. Baſilius pagus Caſtroveti. Blaſius pagus Strongylis. Brancatus aliique vici Rogiani. Clara aliique vici Angitulæ. Chriſtina vicus Mamerti. Cyrillus pagus Rhegii. Dominica vicus Caſtrivillari, alter ejuſdem nominis vicus Ciri, alter S. Marci ubi nunc dicitur *Felice*. Donatus vicus Polyſtinæ. Georgius aliique vici Roſſani. Hippolytus vicus Mamerti. Jacobus aliique vici Campanæ. Joannes de Menagio oppidum interiit anno 1630. inter Cutrum & Paganicium. Alii ejuſdem nominis vici Martini, Caſtrivillari, Campanæ, Roſſani & Crypteriæ. Julianus pagus Rhegii, alter Cetrarii. Laurentius pagus Campanæ, alter Caſtrivillari. Leo pagus S. Euphemiæ, alter Terrænovæ prope Geoliam. Marcus & Martinus vici Caſtriveti. Martinus alter Philocaſtri, alter Conſentiæ. Maurus de quo ſupra. Michael vicus Cetrarii. Nicolaus pagus Mamerti, alter Buchilierii. Petrus vicus Grimaldi, alius Buchilierii, alius Roſſani alius Campanæ, alius Longoburgi. Polycarpus vicus Briatici. Stephanus pagus Siberenæ, alter vicus Grimaldi. Theodorus in Calab. ulter. extabat ann. 1442. Venera in Calab. ulter. Victor in Calab. ult. extabat ann. 1499. Vide *Ughel. Mazzell. Engen. Alber. Aldimar. Petr. Vincent.* aliosque.

Sbeſtum pagus Caſtrivillari. *MS. Mart.*

Scaldifecum in agro Roſſanenſi. *Mazzell.*

Scutia pagus Cerenthiæ ubi nunc eſt arx vetuſta. MS. *Mart.*

Seminarium vicus prope Mamertum. MS. *Mart.*

Serronum in Calab. cit. *Mazzell.*

Solanum oppidum inter Scyllam & Balneariam. *MS. Mart.*

Spilinga pagus Caſtriveti MS. *Mart.*

Stillitanum in Calab. ulter. MS. *Mart.*

Strongyletum vicus Crotonis. *Campanil. ſup. fam. Galeota*.

Terrata vicus prope Neæthum fluvium monaſterio Florenſi conceſſus anno 1220. ut ex diplomate.

Ti-

Tigaſium oppidum in Valle Crathi. dis,extabat ann. 1269. MS. *Gualt.*

Titum Styli pagus. MS. *Mart.*

Troja urbs in ſinu Tarentino inter Acyrim & Syrim amnes. Vide Strab. lib. VI.

Thuchium inCalab.ulter.*Rocc.Pyrrh.*

Turlocum in Calab.citer.extabat ann. 1269. *Campanil.*

Vallemontum in Calab. cit. prope Paludum MS. *Mart.*

Venerá pagus prope Conſentiam ubi nunc dicitur:*Li Veneri.*Anno1250 erat ſub dominio Roberti de Archis. Vide Anonymum de geſtis Friderici Imperatoris lib.3. par. 2. Ughell. to. 9.

Verdoum pagus in Calab. cit. ſub ditione monaſterii Florenſis *MS. Mart.*

Zurgundum pagus Oppidi *MS*.*Mart.*

Reliqua urbium, oppidorumque dirutorum nomina, de quibus in hoc opere agitur vide ſuis locis. Equidem nonnulla loca ſuperius adducta, & ab auctoribus vici, caſtraque appellata, prædia ruſtica fuiſſe par eſt conjicere.

De Monaſteriis, quæ exciderunt, vel ſuppreſſa fuerunt, quæque in Commendas ceſſerunt, vide LVBINVM

SERTORII QUATTRIMANI ANIMADVER.

(*a*) *Roſetum.* Nonnullis *Ruſcia* quod verum eſt.

(*b*) *Riolum.* Quidam Germanus *Aureolum* olim dictum fuiſſe contendit, ſed nullo Auctore.

ADDENDA

AD THOMÆ ACETI ANNOTATIONES.

Pag. 84. *Bernardinus Teleſius.* Vide Bacon. de Verulam. Philos.

Pag. 86. *Alexander Merenda.* Extat inſcriptio Romæ in Eccleſia S. Mariæ in Ara Cæli.

D. O. M.
ALEXANDER MERENDA
CONSENTINVS, CIV. ROM. QVI
SVB PAVLO QVARTO ET PIO V.
DVX MILITVM TERRÆ MARIQVE FELICITER PRO ECCLESIA
CERTAVIT HANC SEPVLTVRAM
SIBI ALEXANDRÆ VXORI
POSTERISQVE COMPARAVIT
OBIIT ALEXANDRA MDXLV.

Pag. 96. Sertorius *Quattrimanus.* Hæc de eo Lambinus in lib. 1. Satyr. Horatii X. *Reperti ſunt in Brutiis verſus aliquot hujus Caſſii Parmenſis non ita pridem a Quadrimano quodam erudito juvene.*

Pag. 98. *Joannes Baptiſta Salernus.* Vide Petr. Polidor. De Vita & Rebus geſtis Clementis XI.

Pag. 295. *Cutrum.* Ex hoc loco etiam fuit *Catharina Ganguzza* miræ pulcritudinis virgo, quæ a Turcis capta, & Sultano tradita, nequidquam adduci potuit, vel imperii ſpe, ut quam Deo voverat, virginitatem amitteret. Quare iratus Sultanus illam occidi juſſit. *Innocentius Paganus*, & *Andreas Ganguzza* Regii Conſiliarii. *Michael de Flore* Soc. Jeſu doctiſſimus. Ut ex mem. MS.

AD-

ADDENDA.

AD SERT. QUATTRIMANI ANIMADVERSIONES.

Lib: II. Cap. II. *Batum* non eſt *Abate Marco*.

Ibid. *Sinus Velinus Eleus Phocentium idem eſt*. Clauditur inter Promontorium Pyxuntem, & Promontorium Palinurum in quo erat portus. Parthenius & alii, unde Virgilius: *Portuſque require Velinos* numero purali, cum multi ibi ſint portus; 64. ſtad.

Lib. II. Cap. XVII: *Taurianum urbs* a quo oppido piſcem quemdam nomen ſumſiſſe Athenæus lib. 6. refert. Contradicit Hermolao, qui in Annotationibus Plinii lib. 32. cap. 7. a Thuriis oppido dictum putat. Vide Athen. & Strab. Hippolytus Salvianus lib. de piſcibus ita inquit: *Xiphius*, *Xiphia Plinio*, *ideſt gladius ab eodem Tomus Thurianus ut emendavit Barbarus*; ſed falſus eſt, nam legendum Thynnus Terinæus, quem alii Xiphiam vocant. Vaticani codices legunt Tomus Thurianus, & Taurianus, & Thynnus Trannus, quem alii Alixippiam vocant. Judicent nunc eruditi quomodo legendum ſit apud Plinium. *Tomus Thurianus* fruſtum eſt marini canis, ut Hermolaus ex Athenæo auctor eſt.

FINIS.

PRI-

PHILIPPI IV.

DEI GRATIA REGIS

PRIVILEGIUM

Perpetui Realis Demanii Fideliſſimæ Civitatis Conſentiæ, ejuſque Fideliſſimorum Caſalium; cui accedunt ipſiuſmet Regis Literæ, cum inſerta Sententia Supremi Italiæ Conſilii pro eodem, &c.

J. M. J.

PHILIPPUS IV. Dei Gratia Rex, &c. D. Indicus Vales de Goevara, & Taſſis, &c. Univerſis, & ſingulis præſentium ſeriem inſpecturis, tam præſentibus, quam futuris, ſane pro parte Univerſitatis, & hominum Civitatis Conſentiæ, & ejus Caſalium, exhibitum Nobis fuit infraſcriptum originale Privilegium Sacræ Regiæ, & Catholicæ Majeſtatis tenoris ſequentis vt.

PHILIPPUS Dei Gratia Rex Caſtellæ, Aragonum, Legionis, utriuſque Siciliæ, Hieruſalem, Portugalliæ, Hongariæ, &c.

Univerſis, & ſingulis præſentium ſeriem inſpecturis, tam præſentibus, quam futuris, Nomine Fidelium Nobis dilectorum Univerſitatis, & hominum Civitatis Conſenſiæ, & ejus Caſalium, in Citerioris noſtro Siciliæ Regno, exhibitus Nobis fuit ſupplex libellus cum inſtrumento conceſſionis Demanii tenoris hujuſmodi,

SEÑOR

LA Ciudad, y Caſales de Coſencia en el Reyno de Napoles dizen, como en los dies paſados ſuplicaron a V. M. dos coſas; la una, que V. M. fueſe ſervida de mandar, que ſe obſervaſen, y guardaſen ſus Privilegios; y la otra, que V. M. ſe ſerviese de conformar el contracto de tranſaction hecho con el Duque de Alcala, en el anno mil ſeyſcientos, y treynta, y uno, que entonzes los Suplicantes pagaron cinquentamil ducados, y les fue prometido el Demanio, en obſervancia de otro contracto hecho en el anno mil, y quinientos, y noventa, y ſeys con el Conde de Olivares, por medio de otra tranſaction de otros quarenta mil ducados: y ſupliraron aſſimiſmo a V. M. que en las ordenes, que ſegun las ocaſiones va embiando a los Virreyes de Napoles para vender Tierras Demaniales, no ſe entiendan nunca comprehendidos los Suplicantes, y que en qualquier caſo de duda, hayan de azer antes relacion a V. M. ſin innovar, ni proceder a coſa alguna, y V. M. fue ſervido con decreto de ſu Conſejo Supremo de Italia de dar las ordenes en ambas dos coſas; en quanto a la primiera, que eſton unidos en el Real Demanio en virtud de ſus privilegios, y contractos, y por lo que toca a la ſegunda, que ocuriendo coſa en contrario, ſe haga relacion oydas las partes, y entre tanto no ſe proceda a coſa alguna en adelante, y aora en obſervancia de lo que eſpreſamente eſta prometido por pacto particular del dicho Duque de Alcalà, ſuplican a V. M. ſe ſirva de mandar ſe les deſpache el Privilegio de confirmacion, los que les toca a un por razon del dicho decreto, en el qual fue determinado, que ſe les guarden ſus Privilegios, y Contractos, no podiendo impidir eſto la orden, paraque ſe haga relacion, mientre ello fue pidido en las coſas futuras, ſi por ſuerte ſe empiaſen nuevas ordenes para vender Tierras Demaniales; y tanto mas, que el eſtado preſente del negocio y a conſta por dos decretos, aſsì de la Camara, como del Conſejo Colateral, hechos en Febrero de mil ſeyſcientos, y quarenta, y tres, con los quales oydo el Regio Fiſco, fue determinado, no poderſe proceder a la venta de ellas, ſi no que ſe conſerven en perpetuo Demanio, en virtud de dichos contractos, que en ello.

Tenor vero ſupradicti Inſtrumenti ſequitur, & hæc verba. Die vigeſima octava menſis Februarii, milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo primo, Neapoli, & proprie in Regio Caſtro Novo. Conſtitutis in noſtris præſentia Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo Domino D. Ferdinando Afan Enriquez de Riberà, Duce de Alcalà, Viceregе, Locumtenente, & Capitaneo Generali ſupradictæ Catholicæ Majeſtatis Domini Noſtri Regis in hoc Regno, ac ejuſdem Catholicæ Majeſtatis legitimo Procuratore ad infraſcripta, & alia, vigore Regii Privilegii inferius deſcribendi, interveniente ad infraſcripta omnia, nomine, & pro parte dictæ Catholicæ Majeſtatis, Curiæ, & Fiſci hujus Regni, & per eandem Catholicam Majeſtatem, Curia, & Fiſco, ejuſque fœlicibus hæredibus, & ſucceſſoribus ex una parte; & Franciſco Antonio Barracchia Syndico Nobilium Civitatis Conſentiæ, ac Procuratore, ut dixit ad infraſcripta dictæ Civitatis, & hominum illius, conſtitutum per Syndicum, Magiſtrum Juratum, & Electos prædictæ Civitatis Conſentiæ, vigore inſtrumenti Procurationis, rogati manu Notarii Matthæi Catanzarii, ſub die quinta menſis Octobris præteriti; & U. J. D. Cæſare Capueo, & Alterio Capiſciolto Deputatis, & Procuratoribus, ut dixerunt ſimiliter ad infraſcripta Caſalium, ſeu Bajulationum prædictæ Civitatis Conſentiæ, conſtitutis per Doctorem Joannem Leonardum Macrino, & per Doctorem Orſeum delle Piane, & Joannem Laurentium Fede.

Federico Deputatos Caſalium prædictorum, virtute inſtrumenti procurationis, rogati manu Notarii Franciſci Mariæ Scavelli, dia ultimo Januarii, milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo primo. Quæ Bajulationes aſſeruerunt dicti Franciſcus Antonius, & Cæſar, & Alterius, quod ſunt infraſcripta nominata vz. *Caſtiglione*, *Lappana*, *Zumpana*, *Rovita*, *Celica*, *Spezzano grande*, *Spezzano piccolo*, *Pedace*, *Peteaſitia*, *Aprigliana*, *li Donnici*, *Figline*, *Mangone*, *Rogliano*, Carpanzano, *Altilia*, *Grimalda*, *Paterno*, Dipignano, *Teſſano*, agentibus, & intervenientibus ad infraſcripta pro ſe ipſis, nominibus quibus ſupra, & nomine, & pro parte dictarum Univerſitatum, & hominum dictæ Civitatis Conſentiæ, ejuſque Caſalium prænominatorum, & pro eiſdem Univerſitatibus, omnibuſque, & ſingulis hominibus illorum, ac poſteris, & ſucceſſoribus quibuſcumque in eiſdem in perpetuum, pro utili, & expedienti cauſa Univerſitatum ipſarum, pro quibus quidem Univerſitatibus dicti Syndicus, & Deputati, ne dum dictis nominibus, ſed inſolidum promiſerunt de rato, & quod ratificent præſentem contractum ut infra, ex parte altera. Præfatus vero Excellentiſſimus D. Vicarea dicto nomine, aſſeruit, quod urgente valde pecuniarum neceſſitate, tum pro ſolvendis ſtipendiis Militum pro Regio Servitio in diverſis locis, & partibus militantium, tum pro aliis agendis rebus ad tuitionem, & conſervationem Regnorum, & Statuum, Ditioni, & Dominio Suæ Catholicæ Majeſtatis ſubditorum attinentibus, & ut aliis etiam neceſſitatibus, quæ in dies eveniunt, occurratur ipſum Excellentiſ. Dominum Viceregem deliberaſſe, potius ad bona propria Suæ Catholicæ Majeſtatis recurrere, eaque vendere, & perpetuo alienare, quam ejus Fideles Vaxallos & Regnicolas aliis neceſſitatibus faticatos, majoris ſarcinæ vexatione gravare, & propterea de ejus mandato per Regiam Cameram Summariæ fuiſſe expedita banna, & emanata in diverſis partibus Regni hujus, pro venditione facienda aliquarum Terrarum ad Majeſtatem ſpectantium, & præſertim pro venditione facienda Caſalium dictæ Civitatis Conſentiæ, quibus bannis emanatis comparuiſſe non ſolum nonnullas perſonas pro illorum emptione, ſed etiam univerſitates, & homines prædictæ Civitatis, & Caſalium, prætendendo de juris diſpoſitione, & aliis de cauſis ad venditionem prædictorum Caſalium non procedi, & ſignanter, quod cum in anno milleſimo quincenteſimo nonageſimo ſexto, Regia Curia prætendiſſet vendere eadem Caſalia, ad tranſactionem deveniſſe, cujus vigore, ſtante ſolutione facta per dictam Univerſitatem ducatorum quadraginta mille, per Illuſtriſſimum, & Excellentiſſimum Dominum Comitem de Olivares, tunc Proregem in hoc Regno, nomine ſupradictæ Catholicæ Majeſtatis fuiſſe promiſſum, dictam Civitatem, & ejus Caſalia in perpetuum in Regio Demanio retinere, & ab eo ullo unquam tempore, & ex quavis cauſa etiam urgentiſſima ſeparare, nec alicui vendere, & alias, *prout apparet ex inſtrumento tranſactionis prædicta, fieri rogata manu quondam Notarii Agnelli de Martina, die vigeſimo menſis Decembris, milleſimi quingenteſimi nonageſimo ſexti, cujus tenor talis eſt, & inſeratur*. Et nihilominus Univerſitatem, & homines dictarum Civitatis, & ejus Caſalium, attendentes Regiæ Curiæ neceſſitates ad præſens quam maxime urgentes, exhibentes propenſionem, animumque totis viribus Coronæ Regiæ, prout hactenus adfuere, ſupplicaſſe ſupradictum præinſertum inſtrumentum tranſactionis ratificare, & confirmare, & ad uberiorem cautelam ad novam conceſſionem dicti Regii Demanii admitti, offerendo per duas oblationes Suæ Catholicæ Majeſtati inſervire cum ducatis quinquaginta milla de carolenis uſualis monetæ hujus Regni; cum conditione expreſſa, quod in omnem caſum contraventionis *reſtitui debeant ſupradicti ducati quinquaginta mille nunc ſolvendi, una cum intereſſe ipſorum a die ſolutionis illorum, ad rationem ſeptem per centum pro quolibet anno*; & factis hujuſmodi oblationibus, factaque matura deliberatione, & negotio plene diſcuſſo in Regia Camera ſummariæ, & coram Sua Excellentia in Regio Collaterali Conſilio, conſiderato dicto inſtrumento tranſactionis, & promiſſionibus in eo factis; *attentiſque etiam devotione, & fide dictorum Univerſitatis & hominum*, *AC SITU, QUALITATE, NOBILITATE, ET CONDITIONE*, & audito in omnibus Regio Fiſco, fuiſſe ſtatutum, Civitatem, & Caſalia prædicta, & homines illorum, vz. Omne totum, & quicquid ad Regiam Curiam ſpectat, & non aliter in dictis Caſalibus, ad dictam novam conceſſionem, & confirmationem Demanii, ut ſupra petitam admitti; tenor vero dictarum duarum oblationum talis eſt, vz. Dictus Dominus Excellentiſſimus Vicarea declaravit Regiam Curiam recepiſſe, & habuiſſe a dictis Univerſitatibus per medium Banci S. Jacobi, & Victoriæ, cum Apocis dictorum Cæſaris, & Alterii ducatos quindecim m. pro prima ſanna dictorum ducatorum quinquaginta milla: reliquos vero ducatos triginta quinque milla, prædicti Syndicus, & Electi dicto nomine, ſponte coram Nobis, non vi, dolo, &c. & omni meliori via, &c. promiſerunt, & convenerunt ſolemni ſtipulatione, &c. dictæ Catholicæ Majeſtati abſenti, & præfato Excellentiſſimo Domino Viceregi, & mihi, &c. præſentibus, &c. pro eadem Catholica Majeſtate, &c. integre, &c. dare, ſolvere, &c. eidem Regiæ Curiæ, & pro ea Spectabili Generali Theſaurario in Arca trium clavium in contantis, pro ſervitio Regio, & ea cauſa tranſactionis prædictæ, vz. ducatos quindecim mille in ſexta die intrantis menſis Martii præſentis anni, milleſimi ſexcenteſimi trigeſimi primi, & alios ducatos vigintiquinquemille in ſexta die menſis Maii, ſimiliter primi venturi dicti præſentis anni in pace, &c. & non obſtante quacumque exceptione, & liquida præventione, &c. conſtituentes eaſdem Univerſitates, & homines veros, principales, & liquidos debitores Regiæ Curiæ in eiſdem ducatis trigintaquinque mille pro complemento, quia ſic, &c. & verſa vice dictus Excellentiſſimus Dominus Vicerea, quo ſupra nomine, ſponte coram Nobis, de certa Regia, & ſua quo ſupra nomine ſcientia, &c. ac mera, libera, gratuita, & ſpontanea voluntate, & omni meliori via, &c. & auctoritate dominica, & attributa, ac Regia Plenitudine poteſtatis prædicta, Regiæ Majeſtatis Nomine, vigore mandati prædicti, ut infra deſcribendi, ac omnes juris, & facti ſolemnitates ſupplens, accedenteque deliberatione, & voto Regii Collateralis Conſilii penes eum aſſiſtentis, *ratificavit, confirmavit, laudavit, approbavit, emologavit, & acceptavit, ſuoque dicto nomine ratificationis munimine roboravit, & roborat, dictam Demanii conceſſionem* alim *factam dictis Univerſitatibus, & hominibus, vigore dicti inſtrumenti, & atque principaliter iterum, & de novo ad uberiorem cautelam, quatenus opus ſit, cautelam cautelis addendo, & cumulando, quæ in cunctis prodeſſe, & abeſſe conſuevit, & non aliter, nec alio modo*: quinimmo voluit, & expreſſe mandavit, nec dum dictas Univerſitates, & homines Civitatis Conſentiæ, & omnium Caſalium, ſeu Bajulationum prædictarum; verum etiam Caſale nuncupatum di S. *Giovan in Fiore*, noviter conſtructum in Territorio prædictæ Civitatis Conſentiæ, habitanteſque, & habitaturos in eo, & in eis in futurum; omne totum, & quicquid ad dictam Regiam Curiam ſpectat in dictis Caſalibus, & non aliter, in Regium Demanium hujus Regni reſtituit, ac eſſe, & perpetuo conſervari, & de novo ad majorem cautelam eaſdem Univerſitates, & homines dictæ Civitatis Conſentiæ, & omnium Caſalium prædictorum, habitanteſque, & habitaturos in eis in Regium Demanium perpetuum hujus Regni, fecit, & conſtituit, & Coronæ Regiæ Majeſtatis prædictæ aggregavit, vinculavit, incorporavit, & ligavit. Judicans nimis incumbere Servitio Regio, & Conſervationi Status, dictam Civitatem Conſentiæ, & Caſalia prædicta, attenta eorum devotione, fide, & amore erga Majeſtatem prædictam, ac ſitu, Nobilitate, & Conditione, in perpetuo Regio Demanio retinere, & ab eo ullo unquam tempore, nec ex quavis cauſa, etiam urgentiſſima, & privilegiata, *& pro conſervatione Status, & beneficio Reipublicæ, nec pro bono pacis ſeparare, diſmembrare, nec alicui vendere, alienare, obligare, vel pignorare, nec in perpetuum gubernium, aut nominationem Officialis concedere*; animadvertens etiam S. E., quod pro intereſſe Suæ Catholicæ Majeſtatis, & Diadematis conſervatione expedit, & optimum Principem decet hujuſmodi bonos, & fidales Vaxallos in Regio Demanio, & ſub Corona, & Protectione Regia retinere, præſertim eos, in quibus fides candida ſita eſt, ſervitiaque illorum promovere; ſicque boni in fidelitate conſervantur, aliique ad optime inſerviendum tra-

trahuntur per exemplum ; nam utroque modo Principi Patrimonium augetur Reipublicæ, quorum beneficio, & augmento conſulitur: quapropter prædictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, quo ſupra nomine promiſit dictis Univerſitatibus, & hominibus abſentibus, & prædictis Syndico, & Deputatis dictis nominibus & mihi dictis Univerſitatibus, & hominibus abſentibus, & ſucceſſoribus ſuis in perpetuum, dictas Univerſitates, & homines Civitatis Conſentiæ, & Caſalium prædictorum, cum eorum hominibus, Vaxallis habitantibus & habitaturis in eis, ex cauſis prædictis, pro Sua Catholica Majeſtate, ſuiſque fœlicibus hæredibus, & ſucceſſoribus in hoc Regno, in perpetuum in Regio Demanio, & ſub Corona Regia retinere, *& annexas, vinculatas, ligatas, & incorporatas prædictæ Regiæ Coronæ, & Regio Demanio, & Patrimonio Neapolitani Regni eſſe voluit*, & mandavit ex certa ſua dicto nomine ſcientia, & dominica poteſtate, legibus abſoluta, exclusis omnibus, & ſingulis ſuper dictis Univerſitatibus Civitatis Conſentiæ; & Caſalium Prædictorum jus aliquod forſan habere prætendentibus; Immo ipſorum, & eorum cuilibet juribus quibuſcumque derogavit expreſſe, nam ex cauſa prædicta jus cuicumque forte competens S. E. cenſet ademptum, & his ſic proviſe peractis, Regis, & Reipublicæ pariter eo modo opportune proviſio accedat, & dictis Univerſitatibus, hominibus Civitatis Conſentiæ, & Caſalium optati Regii Demanii, cum favorabili acceptatione confirmatio, & reſtitutio, & ad majorem cautelam, quatenus opus ſit nova conceſſio ſuccedat. Promiſit inſuper dictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, quo ſupra nomine, pro dicta Catholica Majeſtate, eiuſque fœlicibus hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum in hoc Regno, prædictam Civitatem Conſentiæ, & prænominata Caſalia, ſeu Baiulationes, *nullo unquam futuro tempore, nec ex quavis cauſa, quantumvis favorabili, pia, & neceſſaria, urgenti, & urgentiſſima, privilegiata, etiam pro dote, & bono pacis, & conſervatione Status Regni, & publica utilitate in toto, vel in parte, vendere, alienare, concedere, aut quovis alio titulo transferre, obligare, pignorare in perpetuum, vel ad tempus*, nec ad gubernium perpetuum, vel ad tempus ultra annum dare, & concedere, nec nominationem Gubernatoris, ſeu Officialis Univerſitatum prædictæ Civitatis, & Caſalium, ſeu Bajulationum prædictarum alienare, ſeu quovis modo concedere ultra annum, neque contrahere, vel diſponere in perpetuum cuicumque *Perſonæ Illuſtri, & Illuſtriſſima, ac quacumque Dignitate pollenti, & quantumvis benemeritæ, & dignæ, & pro ſervitiis præſtitis, nec etiam SECUNDOGENITO MAJESTATIS PRÆDICTÆ, niſi in Regno ſucceſſuro*, ſed illam, & illos in Regio Demanio, & ſub Corona, & protectione Regia *perpetuo* retinere, ut ſupra dictum eſt. Declarans, & decernens expreſſe prædictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, de eadem Regia, & ſue dicto nomine ſcientia, *ex nunc pro tunc*, & e contra, quamcumque venditionem, alienationem, obligationem, conceſſionem, & diſpoſitionem, quocumque nomine, & vocabulo nuncupatam, cuicumque Perſonæ, etiam benemeritæ, & dignæ, ut ſupra, & quacumque poteſtate, & dignitate fungenti, etiam SECUNDOGENITO MAJESTATIS PRÆDICTÆ, & cuiuſvis in Regno non ſucceſſuro, forte faciendam per Suam Majeſtatem, vel alios eius nomine Civitatis Conſentiæ, & Caſalium, ſeu Bajulationum, eiuſque & eorum dominii, & juriſdictionis, tam in primis, quam in ſecundis cauſis, ſub quacumque forma, ſerie, & expreſſione verborum etiam ſi in ea præſentium tenor inſereretur, & cum quibuſvis clauſulis derogatoriis, etiam derogatoriarum, & juramento vallatis, *irritam, nullam, & inanem, nulliuſque roboris, & momenti, ac ſi facta non eſſet, vel fieret, pro conſervatione Regii Demanii prædicti*, ita quod in judicio, & extra, talis alienatio, conceſſio, & diſpoſitio quæcumque fieret ut ſupra, nullo unquam futuro tempore *robur, aut firmitatem aliquam obtineat, nec fidem faciat, aut probativnem aliquam inducat*, ac ſi a privata perſona facta extitiſſet, per quaſcumque clauſulas generales, & ſpeciales, etiamſi ſpecifice, ſigillatim, & individue derogantes præſenti inſtrumento, & quibuſcumque Privilegiis, Conſtitutionibus, & Capitulis Regni hujus, factis, & faciendis, & aliis quibuſcumque dici, & excogitari poſſent adverſus prædicta, vel aliquod prædictorum quoquo modo ex prædictis conceſſionibus, alienationibus, & diſpoſitionibus, ut prædicitur forte faciendis, & quibuſcumque emptoribus, conceſſionariis, ac quibuſcumque Officialibus, & Perſonis aliis quocumque nomine nuncupatis, titulo, auctoritate, dignitate, & poteſtate fungentibus, etiam SECUNDOGENITO REGIS contra dictum Regium Demanium attentantibus; voluit, & declarat S. E. nomine quo ſupra, per dictas Univerſitates, & homines Civitatis Conſentiæ, & Caſalium prædictorum IMPUNE POSSE RESISTI pro conſervatione Regii Demanii. Idem Excellentiſſimus Dominus Vicerex, quo ſupra nomine voluit, & mandavit expreſſe, quod Cives, & homines dictarum Univerſitatum Civitatis Conſentiæ, & Caſalium, ſeu Bajulationum prædictarum, ac habitantes, & habitaturi in eis, univerſaliter, & particulariter, pro quibuſvis cauſis, inſtrumentis, & obligationibus, & pro quibuſcumque criminibus, delictis, & exceſſibus commiſſis, & committendis per eos in dictis Civitate, & Caſalibus in primis cauſis, & in quibus etiam præveniſſet quodcumque Regium Tribunal, non tamen derogando Regiæ Pragmaticæ editæ annis elapſis contra pupillos delinquentes, exceptis criminibus læſæ Majeſtatis, hæreſis, & falſæ monetæ, ac damnis, & homicidiis clandeſtinis, *nullatenus poſſint extra Tribunal Gubernatoris dictæ Civitatis Conſentiæ trahi, ſeu conveniri civiliter, & criminaliter, aut ex officio Curiæ, ad inſtantiam cujuſvis etiam Regii Fiſci, criminaliter quoque procedentis in quocumque Tribunali, Curia, & Foro, aut Judice Ordinario vel Delegato; etiamſi citati fuerint per Regiam Audientiam, Magnam Curiam Vicariæ, ſeu Sacrum Regium Conſilium*, ſed remittantur, & remitti debeant ad dictum Gubernatorem dictæ Civitatis Conſentiæ, & omnia acta facta, & quæ fierent in quocumque alio Tribunali ut ſupra, *ſint, & cenſeantur ipſo jure, ipſoque facto nulla, & invalida*; & ſic pœnæ contumaciæ incurſæ, & incurrendæ; promittens etiam prædictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, quo ſupra nomine ſcientiæ, auctoritate qua ſupra, & firmiter pollicens *ſub fide, & verbo Majeſtatis Suæ, ac in ejus animam ad Dominum Deum, & ejus Sancta quatuor Evangelia in pectore juratis, viſis, & non tactis ſcripturis*, prædictam Regii Demanii conceſſionem & omnia prædicta, & infraſcripta alia, ſemper, & omni futuro tempore habere, & tenere, & quod Majeſtas ipſa, *ſuique hæredes, & ſucceſſores in hoc Regno habebunt, & tenebunt ratam, gratam, & firmam, ac rata, grata, & firma, eaque inviolabiliter obſervari facere per eamdem Majeſtatem, ſuoſque hæredes, & ſucceſſores, & quoſcumque Officiales, homines, & Perſonas, cujuſcumque ſtatus, & conditionis fuerint, & exiſtant*, ETIAM SI REGIA, ET IMPERIALI DIGNITATE POLLERENT, & contra non facere, dicere, opponere, vel venire, directe, vel indirecte, de jure, vel de facto, in judicio, ſive extra, aut alio quovis quæſito colore, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, cautelis, & ſcripturis, etiam juramento vallatis, & pro ſtatu, & beneficio Reipublicæ, & cum quibuſvis clauſulis derogatoriis: & derogatoriis derogatoriarum forte factis, vel faciendis de prædictis venditionibus, conceſſionibus, & alienationibus, quæ in præjudicium præſentis contractus forte factæ eſſent, vel fierent ut ſupra, etiam ſi de eis oporteret hic fieri expreſſam, & ſpecialem mentionem, quæ omnia pro expreſſis, & ſpecifice declaratis in præſenti contractu de verbo ad verbum haberi voluit S.E. de Regia plenitudine poteſtatis ſibi attributa, ut ſupra, & illis expreſſe derogavit, & derogatum eſſe voluit, &c. *caſſans, irritans, & annullans* prædictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, quo ſupra nomine de certa ſua dicto nomine ſcientia, auctoritate, qua ſupra, quatenus ad dictam Regiam Curiam ſpectat, & non aliter, omnes, & quaſcumque *venditiones, donationes, conceſſiones, alienationes, Privilegia, Albarana, & Scripturas* alias per dictam Regiam Majeſtatem, vel illius Viceregers, aut Procuratores, ſeu alios Officiales, *aut hæredes, & ſucceſſores* Majeſtatis prædictæ in hoc Regno, quovis modo forte factas, vel faciendas, de dicta Civitate Conſentiæ, & Caſalibus prædictis in Regium Demanium erectis, & conſtitutis, eorumque juriſdictione, hominibus, & vaxallis IN TOTO, VEL IN PARTE cuicumque Perſonæ,

ſonæ, ſeu Perſonis quantumvis benemeritis, privilegiatis, & dignis, etiam SECUNDOGENITIS MAJESTATIS PRÆDICTÆ IN HOC REGNO NON SUCCESSORIBUS, & pro quacumque conſideratione, & cauſa etiam utili, neceſſaria, & privilegiata; *etiam concernente ſtatum, & ſervitium Regium, ac beneficium Reipublicæ*, etiam quod eſſent factæ, vel fierent cum quibuſvis clauſulis, quantumvis derogatoriis, cum juramento vallatis; ſed in omnem eventum, & caſum, & in omni ſucceſſu temporis, prædicti Regii Demanii conceſſionem ſolemniter, & legitime ut ſupra factam, voluit, & mandavit S. E. nomine quo ſupra, inviolabiter permanere, & obſervari, ac fructuoſam, & efficacem exiſtere, & nullo unquam futuro tempore diminutionis incommodum ſentire *ſublatis quibuſcumque contrariis interpetrationibus, & obſtaculis*; declaratione tamen expreſſe, quod Univerſitas, & homines dictæ Civitatis Conſentiæ, & Caſalium prædictorum, teneantur ad omnia ſervitia, & onera prædictæ Regiæ Majeſtati, & ejus Regiæ Curiæ debita, & competentia ratione Supremi Dominii. Mandans, & ordinans expreſſe prædictus Dominus Vicerex dicto nomine omnibus, & quibuſcumque Baronibus, Capitaneis, & Gubernatoribus, Auditoribus, & aliis Officialibus Regiis, majoribus, & minoribus, tam præſentibus, quam futuris cæteriſque aliis, ad quos ſpectabit, & ſpectare poterit quomodolibet in futurum, ſub infraſcripta, & indignationis noſtræ incurſu, ac pœna confiſcationis bonorum omnium, aliiſque fortioribus pœnis in futurum reſervatis, *ut ad ſolam, & ſimplicem præſentis inſtrumenti oſtenſionem*, ulteriori Regio, ſeu S. E. mandato non expectato, quod prædictas Univerſitates, & homines Civitatis Conſentiæ, & Caſalium prædictorum, ſeu eorum Syndicos, & Procuratores in poſſeſſionem dicti Regii Demanii ponant, & inducant, poſitoſque, & inductos manuteneant, & defendant, omni dubio, & difficultate ceſſantibus; Voleos inſuper dictus Excellentiſſ. Dominus Vicerex, dicto nomine, quod inſtrumentum confirmationis, & ad majorem cautelam novæ conceſſionis Regii Demanii prædictæ omni tempore *firmum, ſtabile, & immutabile ſit, atque Reale, illudque cum omnibus, quæ in ſe continet vim legis obtineat, & pro derogatoria lege ſervetur*, & illis Privilegiis Prærogativis & Favoribus fruantur, & gaudeant dictæ Univerſitates, & homines, eorumque ſucceſſores, & quæ conſequuntur, & habent, qui contrahunt cum Regia Curia, Majeſtate, ſeu Principe; & dicit, & declarat dictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, dicto nomine, prædictam Regiam Majeſtatem, *ſuoſque hæredes, & ſucceſſores obligatos duplici lege*, & communi, quæ dictat, *quod Demanialia non alienantur*; & municipali, quæ ſtatuit, *quod incorporata non diſmembrentur*, circa quæ voluit dictas Univerſitates Civitatis Conſentiæ, & Caſalium haberi, & reputari, ac ſi ſemper Civitas, & Caſalia prædicta fuiſſent in Regio Demanio, & incorporata, ut ſupra, & tanquam incorporata, & Demanialia Civitatem, & Caſalia ſupradicta mandat, quatenus opus ſit ad omnem requiſitionem dictæ Civitatis, & Caſalium, & omni tempore *annotari, regiſtrari, & deſcribi* in quinternionibus Regiæ Cameræ Summariæ pro majori cautela, ita quod nullo unquam tempore liceat, & licitum ſit prædictæ Regiæ Majeſtati, & Curiæ & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, aut Excellentiſſimo Domino Viceregi, nec ſuis in dicto officio ſucceſſoribus, & aliis Officialibus, & Tribunalibus, dictam confirmationem, & ad majorem cautelam, novam conceſſionem, ut ſupra factam aliqua ratione, vel cauſa, ſeu quovis quæſito colore *infringere, & annullare, vel illis quomodolibet contravenire*; ſupplens etiam dictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, quo ſupra nomine hujuſmodi confirmationis, & novæ conceſſionis ſerie, de certa ejus dicto nomine ſcientia, auctoritate qua ſupra *omnem, & quemcumque defectum juris & facti*, ſeu ordinationis, & conſuetudinis Regni, vel Ritus, aut omiſſæ alterius ſolemnitatis cujuſcumque in præmiſſis, & ſingulis præmiſſorum, ſi qui, aut ſi quæ exprimi poſſent quomodolibet, vel opponi in futurum in confirmatione, & nova conceſſione prædicta, ita quod illam, & eandem efficaciam habeant, & obtineant effectum, *ac ſi defectus ipſe non contigiſſet, vel omiſſa ſolemnitas uſu fuiſſet*, ſed hic deſcripta pariter, & appoſita eſſet; quem quidem defectum, ſi hic de ſui natura, vel cauſa exigentia exprimendus veniret, haberi voluit pro *appoſito*, & *declarate*; ac efficaciter *expreſſo* pariter, & *ſuppleto* ac ſi de verbo ad verbum omnia eſſent inſerta, & ſpecialiter poſita, atque declarata, legibus, juribus Regni Conſtitutionibus, Capitulis, Ordinationibus, & Reſcriptis quibuſcumque contrariis præmiſſa fieri prohibentibus, & etiam legibus requirentibus in conceſſionibus ipſis certam formam, & ſolemnitatem, uſibus, ritibus, conſuetudinibus, obſervantiis, & moribus in contrarium forte diſponentibus *non obſtantibus quovis modo, quorum, & quarum tollit in hac parte efficaciam, & vigorem, de jam dicta Dominica poteſtate legibus abſoluta, & auctoritate poteſtatis eidem attributa*, ut ſupra, & illis, & ipſarum cuilibet expreſſe derogavit, & pro derogatis haberi voluit, & vult, & quod pro illis, & illa præſentibus derogaretur cum *clauſulis derogatoriis, & derogatoriis derogatoriarum*, quibus omnibus expreſſe derogavit, de certa Regia, & ſua quo ſupra nomine, ſcientia, ac mera deliberatione ipſius Excellentiſſimi Domini Viceregis, & de jam dicta plenitudine poteſtatis eidem attributæ, ut ſupra, etiam pro *Statu Regio, & bono pacis, & beneficio Reipublicæ*, & omnibus, & ſingulis aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quovis modo; & amplius pro majori cautela dictarum Univerſitatum, & hominum, eorumque ſucceſſorum, prædictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex declaravit, & voluit, quod ſi forte contingerit, dictas Univerſitates, & homines, eorumque ſucceſſores in effectu pacificæ poſſeſſionis prædicti Regii Demanii, cauſa, & facto prædictæ Regiæ Curiæ quomodocumque fruſtrari, ſeu hujuſmodi poſſeſſione quomodolibet deſtitui, aut ſpoliari, ſupradicta Regia Majeſtas, Curia, & Fiſcus pro reſtitutione, & reintegratione poſſeſſionis prædictæ eiſdem Univerſitatibus, & hominibus, eorumque ſucceſſoribus effectualiter *providere teneantur*, prout firmiter eiſdem pollicetur, & promittit præfatus Excell. Dominus Vicerex, auctoritate qua ſupra, quod in poſſeſſione prædicta realiter, & cum effectu reſtituantur, & reintegrentur, & ſuper ea conſerventur, & manuteneantur, & ut pro his, vel pro ipſorum aliquo quovis modo contigerit, dictas Univerſitates, & homines vel eorum ſucceſſores *impeti, moleſtari, vexari, ſeu turbari, aut quomolibet controverſiam pati*, tam in dominio, quam in poſſeſſione, *ex nunc pro tunc*, & e contra prædicta Regia Majeſtas, & Curia, ac Fiſcus hujus Regni, & ſucceſſores eaſdem Univerſitates, & homines, eorumque ſucceſſores ſic *tueri, & defendere* in eis, & eorum poſſeſſione *teneantur*; & ſic prædictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, quo ſupra nomine, promiſit *in judicio, & extra* & quod dictæ Univerſitates, & homines in pacifica poſſeſſione dicti Regii Demanii efficaciter, & realiter *præſerventur*, & in omni caſu, & eventu præſens conceſſio demanii robur obtineat, & refragationis incommodum, aut objectus cujuſcumque detrimentum non *ſentiat*; voluit inſuper prædictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, quo ſupra nomine, quod ſi qua forte in futurum ſuper dictis, & dependentibus ab eis dubitatio, vel ambiguitas fieri contigerit quovis modo, *interpetratio ſemper fieri debeat in favorem Univerſitatum, & hominum illorum*: & amplius prædictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, quo ſupra nomine promiſit, quod dicta Regia Majeſtas infra menſes ſex a præſenti die præſentem contractum, &c. ratificabit, &c. per privilegium Majeſtatis prædictæ in forma ſolita, expediendum tamen ſumptibus & expenſis dictarum Univerſitatum; & voluit dictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, quo ſupra nomine, quod ubi forte infra dictum tempus menſium ſex, dicta ratificatio Suæ Majeſtatis facta non fuerit, modo quo ſupra, vel in quocumque contraventionis, ex quavis cauſa, & in quocumque futuro tempore, firmis tamen remanentibus in beneficium dictarum Univerſitatum, & Caſalium omnibus, & quibuſcumque juribus eiſdem competentibus, & competituris, etiam vigore præſentis, & præinſerti inſtrumenti, tunc, & in quolibet caſu prædictorum, dicta Regia Majeſtas, Curia, & Fiſcus hujus Regni teneantur, prout dictus Excellentiſſimus Dominus Vicerex, ſic quo ſupra nomine promiſit ſtatim *reſtituere*, &c. dictis Univerſitatibus, & hominibus ſupradictos ducatos *quinquaginta mille, ſeu ratam illorum; quæ eo tempore reperiretur ſoluta Regia Curia, una cum intereſſe ipſorum a diebus illorum*

ſolutionis, ad rationem ducatorum ſeptem per centum, ratione anni, habita conſideratione, quod ſimile, & majus intereſſe patitur, ex cauſa ſolutionis factæ prædictæ Regiæ Curiæ in pace, &c. ac non obſtante quacumque exceptione, & per dictam reſtitutionem faciendam dictarum pecuniarum quantitatum, nullum inferatur *præjudicium, novatio*, ſeu *derogatio* aliqua prædictis juribus, dictis Univerſitatibus, & hominibus competentibus; reſpectu vero aliorum ducatorum quadraginta mille, primo loco ſolutorum per dictas Univerſitates, in caſu contraventionis prædictæ, remaneant dictis Univerſitatibus ſalva omnia jura eiſdem competentia, vigore ſupradicti inſtrumenti tranſactionis, proteſtatione præmiſſa, quæ repetita, & appoſita intelligatur in *principio; medio, & fine, & in qualibet parte præſentis contractus*, quia ſic dictus Excellentiſſimus Dominus Viceerex voluit, & expreſſe mandavit, & aliter Civitas, & Caſalia prædicta non contraxiſſent: Inſuper dicti Franciſcus Antonius, Cæſar, & Alterius, nec dum Syndicario, & Procuratorio nomine quo ſupra, verum etiam eorum propriis privatis principalibus nominibus, & inſolidum promiſerunt curare, &c. quod dicta Civitas Conſentiæ, & Bajulationes prædictorum Caſalium, ac homines illorum, congregato conſilio, more & loco ſolitis, ratificare debeant præſentem contractum, cum inſerta forma ipſius infra menſes duos ab hodie, & iterum, & de novo facere habeant omnes promiſſiones prædictas per publicum inſtrumentum, cum dictis clauſulis neceſſariis, & infra eundem terminum conſignare debeant copiam authenticam dictæ ratificationis, pro cautela dictæ Regiæ Curiæ, alias dicto termino elapſo, & ratificatione, modo quo ſupra non ſequuta, tali caſu dictis nominibus, & inſolidum teneantur, prout ſic coram nobis promiſerunt de proprio ſolvere dictæ Regiæ Curiæ quantitates prædictas ut ſupra promiſſas, cum omnibus damnis, expenſis, & intereſſe. In quibus quidem pecuniarum quantitatibus dicti Franciſcus Antonius, Cæſar, & Alterius in caſu prædicto conſtituerunt ſe ipſos, & quemlibet ipſorum inſolidum veros, & liquidos debitores Regiæ Curiæ in pace, & ſequuta ratificatione prædicta & conſignata copia illius, dicti Syndicus, & Procuratores ad nihilum teneantur, quia ſic, &c. & fuit conventum, quod in præſenti conceſſione Demanii non comprehendatur Caſale nuncupatum *de Scigliano*. Tenor vero ſupradicti Regii Privilegii talis eſt vz. Inſeratur. Pro quibus omnibus obſervandis, &c. ambæ partes ipſæ, quibus ſupra nominibus, & quælibet earum, prout ad unamquamque ipſarum partium ſpectat, & pertinet, ſponte obligaverunt ſe ipſos, & quemlibet ipſarum dictarum, Catholicam Majeſtatem, Curiam, & Fiſcum hujus Regni, & prædictas Univerſitates, & homines omnes illorum, eorumque ſucceſſores in eiſdem, dictos Franciſcum Antonium, Cæſarem, & Alterium, & quemlibet ipſorum inſolidum, eorumque hæredes, & ſucceſſores reſpective ſupradictæ promiſſionis, proprio nomine factæ, ac ejuſdem Regiæ Majeſtatis, & prædictarum Univerſitatum, & cujuslibet ipſarum, ac ſe ipſos Franciſcum Antonium, Cæſarem, & Alterium, bona omnia mobilia, & ſtabilia, burgenſatica, & feudalia, fiſcalia, & demanialia, ac particularia, præſentia, & futura, &c. una pars vz. alteri, & altera alteri nominibus prædictis, præſentibus, &c. ſub pœna, & ad pœnam dupli, &c. medietate, &c. cum poteſtate capiendi, &c. conſtitutione precarii, &c. & renunciaverunt, &c. & ſignanter dicti Syndicus, & Procuratore ſuper iis omnibus Authenticæ præſenti, &c. de fidejuſſoribus, & juraverunt, &c. vz. dictus Excellentiſſimus Dominus Viceerex viſis, & non tactis ſcripturis, unde, &c. præſentibus opportunis, &c. Extracta eſt præſens copia ab actis mei Maſſimini Paſſari, Regiæ Curiæ Notarii, meliori collatione ſemper ſalva, & in fidem præſentem feci, & ſignavi. Locus Signi, &c.

Idaoque cum præfatæ Univerſitates, & homines dictæ Civitatis Conſentiæ, ejuſque Caſalium nobis humiliter ſupplicaverint, ut præinſertum Inſtrumentum, & conceſſionem Regii Demanii Noſtri Citerioris Siciliæ Regni, & omnia, & ſingula in eo contenta declarata, expreſſa, & ſpecificata, laudare, approbare, & confirmare, ac quatenus expediat de novo ipſam conceſſionem eiſdem facere ex nunc Regia Munificentia dignaremur. Nos vero attentis ejuſdem Univerſitatis fide erga nos, & gratis obſequiis, nec non volentes facta, geſta, recepta, atque promiſſa per Proreges, plena ad id poteſtate ſuffultos, valida, & fructuoſa exiſtere, petitioni præfatæ libenter duximus annuendum. *Tenore igitur præſentium ex certa ſcientia, Regiaque auctoritate noſtra deliberate, & conſulto, ac ex gratia ſpeciali, maturaque Sacri Noſtri Supremi Conſilii accedente deliberatione, Regii noſtri Demanii conceſſionem per prædictum Proregem, tamquam mandatarium Regium, ut ſupra prædictis Univerſitati, & hominibus dictæ Civitatis Conſentiæ, & ejus Caſalium, habitantibuſque, & in futurum habitaturis in eis factam, vigore dicti præinſerti inſtrumenti, ac inſtrumentum ipſum, omniaque, & ſingula in eo contenta, promiſſa, & declarata in omnibus articulis, & clauſulis in eodem deſcriptis, & appoſitis, juxta ipſius ſeriem, continentiam, & tenorem, quamvis nulla alia indigeat ratificatione, & approbatione, ad majorem cautelam dictæ Civitatis, & Caſalium, acceptamus, approbamus, ratificamus, & confirmamus, illiſque robur, & auctoritatem noſtram impartimur, & quatenus opus eſt æque principaliter, & de novo dictas Univerſitates, & homines dictæ Civitatis Conſentiæ, & ejus Caſalium, habitanteſque, & habitaturos in eis in Regium noſtrum Demanium dicti Citerioris Siciliæ Regni recipimus facimus, conſtituimus, erigimus, ac in perpetuum de noſtro Regio Demanio eſſe volumus, attenta forma præinſerti inſtrumenti, & cum omnibus pactis, promiſſionibus, reſervationibus, obligationibus, conventionibus qualitatibus, conditionibus, & aliis clauſulis in eo appoſitis, & deſcriptis, quæ volumus in præſenti noſtro Confirmationis, & novæ conceſſionis Privilegio haberi pro repetitis & de novo expreſſis*, Decernentes expreſſe, quod omnia præmiſſa ejuſdem ſint momenti, & roboris, *ac ſi a nobis ipſis immediate conceſſa & pacta, atque tranſacta forent*, promittentes nihilominus tenore præſentium, *de dicta certa noſtra ſcientia; & ſub fide, & verbo Regio* præfatam approbationem, ratificationem, & confirmationem, ac omnia præmiſſa in præfato Inſtrumento contenta, promiſſa, appoſita, & declarata *ſemper, & omni futuro tempore ratam, & firmam, ac rata, & firma habere, & tenere*, eaque omnia eiſdem Univerſitati, & hominibus dictæ Civitatis Conſentiæ, & ejus Caſalium, ac ut ſupra *obſervare, & obſervari facere per hæredes, & ſucceſſores noſtros in dicto Citerioris Siciliæ Regno* Regiamque Curiam, & per quoſcumque noſtros Officiales *Majores, & Minores*, ac alias quaſvis perſonas, cujuſcumque gradus, ſtatus, & conditionis exiſtant, & in nullo *contra facere, dicere, vel opponere in judicio, ſive extra, directe, vel indirecte* u *palam, publice, vel occulte, aut alio quovis quæſito colore*; Volentes, & decernentes expreſſe, quod hujuſmodi ratificatio, confirmatio, & approbatio ſit, & eſſe debeat prædictis Univerſitatibus Civitatis Conſentiæ, & ejus Caſalium prædictorum, omnibuſque eorum hominibus, ac poſteris, & ſucceſſoribus ſuis *in perpetuum ut ſupra, ſtabilis, Realis, valida, atque firma, nullumque in judiciis, aut extra ſentiat impugnationis objectum, defectus incommodum, aut noxæ cujuſlibet alterius detrimentum*, ſed in ſuo ſemper robore, & firmitate perſiſtat: Et ut præmiſſa, quem volumus ſortiantur effectum, *Sereniſſimo propterea* BALDASARI CAROLO *Principi Aſturiarum, Gerundæ, Ducique Calabriæ*, FILIO PRIMOGENITO *noſtro chariſſimo, ac poſt felices, & longævos dies noſtros in omnibus Regnis, & dominiis noſtris (Deo propitio) immediato hæredi, & legitimo ſucceſſori intentum aperientes Noſtrum, ſub paternæ benedictionis obtentu dicimus, eumque rogamus; Illuſtribus vero Spectabilibus, Nobilibus Magnificis dilectis Conſiliariis, & Fidelibus noſtris Proregi, Locumtenenti & Capitaneo Generali, noſtro Magno Camerario, Protonotario, Magiſtro Juſtitiario, eorumque Locumtenentibus, Sacro noſtro Conſilio Caſtri Capuani, Præſidentibus, & Rationalibus R.C. Summariæ, Regenti, & Judicibus Magnæ Curiæ Vicariæ, Scribæ Portionum, Theſaurario noſtro Generali, Advocatis quoque, & Procuratoribus Fiſcalibus, ceteriſque demum univerſis, & ſingulis Officialibus, & Subditis noſtris, majoribus, & minoribus, quocumque nomine nuncupatis, titulo, officio, auctoritate, & poteſtate fungentibus, tam præſentibus, quam futuris in eodem Regno conſtitutis, & conſtituendis, dicimus*

Digitized by Google

cimus, præcipimus & jubemus, quatenus forma præſentium, & dicti præinſerti inſtrumenti Regii noſtri Demanii conceſſionis, per eos, & eorum quemlibet diligentee attenta, illam, & omnia, & ſingula ſupraſata noſtea confirmationis, ratificationis, & nova conceſſionis Peivilegio contenta, prædictis Univerſitati, & hominibus dicta Civitatis Conſentia, & ejus Caſalium, habitantibuſque, & in futurum habitaturis in eis obſervent, obſervarique faciant, per quos decet, juxta illarum formam, & tenorem, omni dubia, & difficultate ceſſantibus; contrarium nullatenus tentaturi ratione aliqua, ſive cauſa, ſi dictus Sereniſſimus Princeps Filius noſter chariſſimus nobis moremgerere, cateri autem Officiales, & Subditi noſtri prædicti gratiam noſtram charam habent, ac præter iræ, & indignationis noſtra incurſum, pœnam ducatorum mille noſtris inferendorum ærariis cupiunt evitare. In cujus rei teſtimonium, præſentes fieri juſſimus, noſtro magno negotiorum præfati citerioris Siciliæ Regni Sigillo pendenti munitas. Datum in Oppido noſtro Fragæ, die quarta menſis Auguſti, anno a Nativitate Domini milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo quarto. Regnorum autem noſtrorum anno vigeſimo quarto.

YO EL REY.

Vidit Neyle Regens- Vidit Muños Regens- Vidit Capycius Galeota Regens, - Vidit Cuſanus Regens - Vidit Potenzanus Regens - Dominus Rex mandavit Mihi D. Inoico Lopez de Carate - ſolvit ducatos duos, tarenos duos - Villereal Taxator - In Privilegiorum Neapolis XIX. fol. CCV.

Confirmacion en forma del inſtrumento a qui inſerta, por el qual el Duque de Alcala ſiendo Virrey de Napoles admitio al Regio Demanio la Univerſidad, y hombres de la Ciudad de Coſencia, y ſus Caſales con las condiciones contenidas en el dicho inſtrumento, al Conſejo - Adeſt Sigillum cum pendente, &c.

Et cum dicto præinſerto Regio Privilegio fuerunt præſentatæ etiam Nobis infraſcriptæ Regiæ literæ præfatæ Majeſtatis tenoris ſequentis v3.

EL REY.

„ ILuſtre Duque de Arcos Primo nueſtro Virrey, Lugarteniente, y Capitan General: a inſtancia de la Ciudat, y Caſales de Coſencia tube por bien de mandaros; que con tres aſſociados de mi Conſejo de Caſtille, ſe vieſſe en eſte mi Supremo de Italia en grado de revista la reſolucion, que en veinte, y uno de Febrero del anno paſado de mil, y ſeiſcientos, y quarenta, y cinco havie mandado tomar de confirmar la venta da dichos Caſales hecha en eſſe Reyno al Marques Vincencio Salviati, y haviendoſe hecho, ſe dio por al dicho Conſejo, y Aſſociados la ſentencia del tenor que ſigue.

„ A treynta de Agoſto, de mil ſei cientos, y quarenta, y ſeis, haviendoſe viſto en juſticia por el Conſeyo Supremo de Italia con los Aſſociados, que S. M. ha nombrado en reviſta el pleyto, que pendia en el, entre la Ciudad, y Caſales de Coſencia en el Reyno de Napoles, y Marques Vincencio Salviati. Viſto aſſimiſmo las ventas hechas de dichos Caſales por el Duque de Medina da las Torres, y Almirante de Caſtilla, ſiendos Virreyes en el dicho Reyno de Napoles, en tres, y quinze de Majo de mil, y ſeiſcientos, y quarenta, y quatro, con lo contenido en los inſtrumentos dellas, y la confirmacion, que en viſte ſe ordenò de dicha venta, en vainte, y uno de Febrero de mil, y ſeiſcientos, y quarenta, y cinco, y tambien los Privilegios, que alegan la dicha Ciudad, y Caſales, lasdos tranſactiones hechas por los miſmos con al Real Fiſco, en los eaño de mil, y quinientos, y noventa; y ſeis, y mil, y ſeiſcientos, y treynt, y uno, y el precio de noventa mil ducados, per por ellas deſembolzaron, y los autos promeidos en favor de dichos Caſales, en diez, y ſiete de Febrero, diez, y ſeis de Iunio, y quatro de Agoſto de mil, y ſeiſcientos, y quarenta, y quatro, en que ſe confirmaron las dichas tranſactiones, y privilegios, y los memoriales, y demandas pueſtas aſſi por el Señr Gran Duque de Florencia, como por el dicho Marques Vincencio Salviati con otros, que la Ciudad, y Caſales han preſentado, y en ſu nobre el Doctor Juan Barraca ſu Procurador; haviendo uydo a ambas partes con ſus Abogados; y conſiderando con la devida attencion los Sennores Licenciados Joſeph Gonzales; D. Antonio de Valdes, y D. Franciſco de Robles del Conſejo Real de Caſtilla Aſſociados en eſta cauſa de reviſta, y los Sennores Regentes del Conſejo de Italia Marques Luis Cuſano, Roque Potenzano, D. Miguel Salamance Comiſario, D. Alonſo de Agras, y D. Franciſco Merlino. Dijeron, declararon, y ſentenciaron en grado de reviſta, quel el auto, que ſe proveyn per el dicho Conſejo de Italia en veinte, y uno de Febrero de mil, y ſeiſcientos, y quarente, y cinco a favor del dicho Marques Vincencio Salviati, confermando le venta de dichos Caſales, ſe haya de revocar, y que el auto, que ſe proveyo el dicho dia diez, y ſeis de Junio de mil, y ſeiſcientos, y quarenta, y quatro, por el qual ſe dixo, que la venta hecha da dichos Caſales, y poſeſion, que dellos ſe dio al dicho Marques Vincencio Salviati ſe reduzca *ad priſtinum*, como atentado contro la forma de dichos Privilegios, tranſactiones, y ordenes de Su Mageſtad, reſtituyendo la dicha Ciudad, y Caſalee de Coſencia en la poſeſion del Real Demanio, como eſtavan antee de ſer vendidas, ſe haja, y deba confermar, y ſentenciaron nulas las ventas hechas de dichos Caſales por los dichos Duque de Medina de las Torres, y Almirante de Caſtilla, confermando las dichas tranſactiones, y aſſi lo declararon, ſentenciaron, y firmaron de ſus nombres dicho dia, mes, y año, Licenciado Joſeph Gonzales, Licenciado D. Antonio de Valdes, D. Franciſco Robles Villaſane, Luis Cuſano, Marques de Ponte, Roque Potenzano, el Regente D. Miguel de Salamance, D. Alonſo de Agras, y D. Franciſco Merlino. Y ſiendo juſto, que la dicha ſentencia tenga ſu devido cumplimiento, os ancargo, y mando proveais, y deis la orden, que convenga, pare que luego, como ſe os preſentera eſte mi orden, ſe execute, y cumpla juſta ſu ſerie y tenor, ſin replica, ni contradiction algona, y que en conformitad della, pongais en la poſeſion de mi Real Demanio a los dichos Caſales, paraque gozen del, y le tengan ſegun; y de le manera, y en la miſme forma, que le teniao, y gozaven antes de la vanta dellos, ordenendo ſe execute, y cumpla le orden que mande dar ſobre eſo en veinte, y tres de Junio, en virtude decreto del dicho Conſejo, de diez, y ſeis del miſmo, de mil, y ſeiſcientos, y quarente, y quatro, y tambien el Privilegio de confirmacion del dicho Demanio deſpechado en quatro de Agoſto ſiguiente del dicho eño de mil, y ſeiſcientos, y quarenta, y quatro, que ſe guarden, y cumplan las tranſactiones referidas por quanto ſe ha determinado en juſticia, y procede de mi determinada volunted, y me eviſareis de haverſe aſſi todo executado. La preſente reſta al preſentante. Dada en Saragoza a dina, y ocho de Octubre de 1646. años.

YO EL REY.

Vidit Salamanca Regens - Vidit Cuſanus Regens- Vidit Agrez Regens -. Vidit D. Franciſcus Merlinus Regens Carate Secretarius. In partium Neap. 23. fol. 22. Nil ſolvit, quia triplicatum, Roccus de Ariculeta Taxator.

„ Al Virrey de Napoles con le ſentencia, que ſe ha dada a iſtancia de la Ciuded, y Caſales de Conſencia paraque ſe executa - Conſultado - Locus Sigilli.

Per eſecuzione delli quali vi fu interpoſto decreto del tenor ſeguente, v3. *Super executione Regiarum Literarum Sua Catholica Majeſtatis, expeditarum ſub die 18. menſis Octobris 1646. ad beneficium Caſalium Civitatis Conſentia ſuper petita Demania, ut in actis. Die 29 menſis Julii 1647. Neapoli, facta relatione S. E. in Regia Collaterali Conſilio, Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, providet, mandat, atque decernit, quod exequantur prædicta Literæ ſua Catholica Majeſtatis, & debita exequutioni demandentur juxta ipſarum ſeriem, continentiam, & tenorem, hoc ſuum, &c. Zufia Regens- Caſanate Reg.- Sanfelicius R. Carolus Capyciolatro Reg. Petrus de Falce Reg. Cancell.- Supplicatum propterea nobis humiliter extitit pro parte retroſcriptæ Univerſitatis, & hominum Civitatis prædicta Conſentia, & ejus Caſalium, quatenus Regias Exequutoriales Literas, præpræmiſ-*

miſſorum exequutione ſibi expediri facere dignaremur; Nos itaque viſo tenore prædicti præinſerti Regii Privilegii, ac Regiarum Literarum Suæ Majeſtatis, volentes, ut tenemur Regis obedire Mandatis, tenore præſentium præcipimus, & mandamus omnibus ſupradictis Officialibus, Tribunalibus, & perſonis hujus Regni, majoribus, & minoribus, præſentibus, & futuris, ad quos, ſeu quem præſentes pervenerint, ſpectabunt, & fuerint quomodolibet præſentata, quatenus attenta per eos, & unumquemque ipſorum forma, & tenore prædicti præinſerti Regii privilegii; ac præinſertarum Regiarum Literarum, illum, & illam ſit, & eſſe debeat prædictis Univerſitatibus, Civibus Conſentiæ, & ejus Caſalium prædictorum, omnibuſque eorum hominibus, ac poſteris, & ſucceſſoribus ſuis in perpetuum, ut ſupra, ſtabilis, realis, valida, atque firma; nullumque in judiciis, aut extra ſentiat impugnationis objectum, defectus incommodum, aut noxæ cujuſlibet alterius detrimentum, ſed in ſuo ſemper robore, & firmitate perſiſtat, & ut præfertur ad unguem inviolabiliter obſerventur, & exequantur, ac exequi, & obſervari faciant, per quos decet, juxta præinſerti Regii Privilegii, ac præinſertarum Regiarum Literarum ſeriem continentiam, & tenorem, omni dubio, & difficultate ceſſantibus, lapſu temporis non obſtante; & amplius ad majoris gratiæ cumulum, volumus, & decernimus, quod præſens Privilegium regiſtrari debeat in Regiſtris, & quinternionibus Regiæ Cameræ Summariæ, pro futura partium cautela prædictæ Univerſitatis, & hominum Civitatis præd. Conſentiæ, & Caſalium; & ejus contrarium non faciant pro quanto gratiam præfatæ Majeſtatis charam habent, ac pœnam ducatorum mille cupiunt evitare: In quorum fidem has præſentes fieri fecimus, magno præfatæ Majeſtatis Sigillo prudenti munitas: Datum Neapoli in Regio Palatio, die 31. menſis Octobris 1648.

EL CONDE DE VILLAMEDINA.

Vidit Zufia Regens - Vidit Caſanata Regens. Vidit Caracciolus Regens - Vidit Capycinſlatro Regens - Vidit Garzia Regens - Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis mandavit mihi Joanni Angelo Barili-Solvit, &c. In Privilegiorum IV. fol. 109.

Eſecutoria di Real privilegio, e preinſerte Reali Lettere, per le quali Sua Maeſtà conferma l' iſtrumento, che ſi fè per l' Illuſtre Duca d' Alcalà, eſſendo Vicerè di queſto Regno, ammettendo al Regio Demanio la Univerſità, & homini della Città di Coſenza, a ſuoi Caſali, con la condizioni in eſſo contenute, ſervata la forma del preinſerto decreto, interpoſto per l' Illuſtri Predeceſſori di V. E. e Regio Collateral Conſeglio, in forma Reg. Cancell., &c. De Falces.

Concordat cum ſuo originali Regiſtro, quod conſarvatur in Regia Cancellaria, meliori collatione ſemper ſalva. Datum Neapoli in Regia Cancellaria, die 23. menſis Julii 1720. - Dominicus Imparatus Scriba Regiſtri.

U. J. D. Franciſcus Antonius Gabriel, Deputatus Fideliſſimorum Conſentiæ Caſalium, imprimi curavit. Neapoli, die 19. menſis Septembris 1720.

CA.

CATALOGUS
VIRORUM ILLUSTRIUM CALABRORUM,
Qui in hoc Opere continentur, alphabetico ordine diſpoſitus.

ARCHIEPISCOPI.

ALexander Caſtilionus Manrellus Archiep. Conſent.
Andreas Gervaſius Archiep. Anxanen.
Angelus Archiep. Roſſanen.
Arnulphus Archiep. Rhegin.
Arnulphus I. & II. Archiepiſc. Conſent.
Baſilius Archiep. Roſſanen.
Belprandus Archiep. Conſentin.
Benvenutus Archiep. Rhegin.
Berardus, ſive Bernardus Matera Archiep. Tranen.
Bernardus Archiep. Rhegin.
Bonaventura Pocrius Minor. Archiep. Salern.
Bonifacius Archiep. Rhegin.
Bonomus, ſive Bonus homo Archiep. Conſent.
Carolus Berlingerius Archiep. Seberinat.
Conſtantinus Archiep. Rheginus.
Conſtantinus Archiep. Seberinat.
Didacus Serſalis Archiep. Baſien.
Euſehius Archiepiſcopus Rheginus.
Gaſpar a Foſſo Archiep. Rheginus.
Gregorius Archiep. Seberinat.
Gregorius Carbonellus Ord. Minim. Archiepiſcopus Neocæſarien.
Gregorius I. & II. Archiep. Roſſanen.
Guikelmus Logotheta I. & II. Archiep. Rhegin.
Henricus de Mojo Archiep. Seberinat.
Hieronymus Paſſarellus Arch. Salernit.
Hilarius Archiep. Rhegin.
Jacobus Archiep. Rhegiu.
Joannes Archiepiſcopus Rheginus.
Joannes Archiep. Roſſanen.
Joannes Archiep. Seberinat.
Joſeph Carafa Archiep. Roſſanen.
Joſeph Maria Perrimezzi Archiep. Boſtren.
Iſacus Archiep. Roſſanen.
Julius Paviſius Ord. Prædic. Arch. Surren.
Landus ſive Leander Archiep. Rhegin.
Lucas Archiepiſcopus Conſentinus.
Marcus Arehiepiſcopus Rheginus.
Marius Mirabellus Archiep. Surrent.
Martialis Peregrinus Archiep. Nazaren.
B. Matthæus Saracenus. Minorita Archiep. Roſſanen.
Mutius Sorianus Archiep. Seberinat.
Nicolaus Archiep. Conſentin.
Paulus Archiep. Roſſanen.
Paulus Pyromallus Ord. Præd. Archiep. Nacheivanenſis.
Petrus I. & II. Arehiep. Conſent.
Petrus Samblaſius Arehiep. Brunduſin.
Philippus Maurellus Archiep. Rheginus.
Rodulphus Archiep. Rhegin.
Rogerius Archiep. Roſſanen.
Rogerius I & II. Archiep. Rhegin.
Ruffus Archiep. Conſentinus.
Samuel Rodatà Archiepiſc. Berœn.
Sanclus Archiep. Conſentinus.
Severus ſeu Saleucius Archiep. Seberinat.
S. Siſinnius Archiep Rhegin.
Thomas Ruffus Arehiep. Ferrarien.

ATHLETÆ.

Ægon Crot.
Ageſidamus Locren.
Damon Thurinus.
Diognetus Crot.
Dionyſodorus Thurinus.
Euthydemus Thurinus.
Euthymus Locrenſis.
Glaucius Crot.
Iſomachus Crot.
Milo Crot.
Phaylus Crot.
Philetas Sybarita.
Philippus Butacides Crot.
Timaſitheus Crot.
Tiſierates Crot.

CARDINALES S. R. E.

Guilelmus Sirletus
Joannes Baptiſta Salernus.
Joſeph Firraus.
Lucius Saxo
Ludovicus de Aragona.
Petrus Ruffus.
Petrus Paulus Pariſius.
Philippus Spinellius.
Thomas Ruffus.
Vincentius Laureus.

CENTENARII.

Antonius a Catanzaro vix. ann. 108.
Caſar Mazzuea a Cellariis vixit annos 116.
Camillus Salernus vixit ann. 113.
Fabius de Bona centeſimun annum agit.
Franciſcus Calaber vix. ann. 101.
Gaſpar Dragonettus vix ann. 120.
Hieronymus a Syllano vix. ann. 100.
M. Aurelius Caſſiodorus vix. ann. 100.
Thomas Sirletus vix. ann. 105.

DUCES MILITUM. *Vide* MILITES &c.

EPISCOPI, ET PRÆSULES.

Abundantius Epiſcopus Temſanus.

nus.
Adamus à Gemiliano Baſilian. Epiſc. S. Leon.
Æmilius Bombinus Epiſc. Umbriat.
Agathius de Summa Epiſc. Catacen.
Alamanus Epiſc. Strongyl.
Alexander a S. Severina Epiſc. Urbevetan.
Alexander Magnus Ciſterc. Epiſc. S. Marci.
Aloyſius de Amato Epiſc. S. Marci.
Alphonſus Alvarez Guerrerius Epiſc. Monop.
Alphonſus Petruccius Epiſc. Belicaſtr.
Amerigus Epiſc. Scylacen.
Andreas Epiſc. Boven.
Andreas Nicoletta Epiſc. Iſulanus.
Androneua Epiſc. Beſidianen.
Angelus Græcus Epiſc. Martyranen.
Angelus Verardus Epiſc. Martyranen.
Annibal de Petro Paulo Epiſc. Caſtrimar.
Annibal Sillanus Epiſc. Caſtren.
Anſelmus Epiſc. Mileten.
Antonius a Ciro Minorita Epiſc. Catacen.
Antonius de Caroleis Epiſc Opeden. poſtmodum Beſidianen.
Antonius de Paula Ciſterc. Epiſc. Catacen.
Antonius Ganguzza Epiſc. Veſtanen.
Antonius Jeniſius Epiſc. Croton.
Antonius Laureus Epiſc. Belicaſtren.
Antonius Laureus Epiſc. Staſinen.
Antonius Luciferus Epiſc. Crot
Antonius Morri Minorita Epiſc. Liparitan.
Antonius Papa Epiſc. S. Marci.
Antonius Ricciullus Epiſc. Umbriat.
Antonius Ruff..s Cam. Ap. Cler.
Antonius Sanguagalus Epiſc Strongylen.
Antonius Surbillus Epiſc. Mileten.
Antonius Spoletinus Ep. Croton.
Antonius Strada Epiſc. Mileten
Antonius Maria Camalda a Blanda Epiſc. Strong.
Antonius Maria Sanctorus Epiſc. Scalen.
Arnulphus Epiſc. Mileten.
Aſcanius Ferrerius Epiſc. Montiſpiloſi.
Auguſtinus Monachus Epiſc. Iſulan.
Balthaſſar de Judice Ep. Caputaquen.
Barlaam a Seminaria Baſilian. Epiſc. Hieracen.
Barnabas Baſilian. Epiſc. Opeden.
Bartholomæus Oliverius Epiſc. Umbriat.
Baſilius I. II. & III. Epiſc. Hieracen.
Baſilius I. & II. Epiſc. Roſſanen.
Baſſovinus Epiſc. Catacen.
Benedictus Hieracius Epiſc. Liparitan.
Bernardinus de Aragonia Epiſc. Boven.
Bernardinus Ferrarius Epiſc. Beſidian.
Bernardinus Plaſtina Epi. Opeden.
Bernardus Epiſc. Geruntin.
Bernardus Laureus Epiſc. Sanctorinen.
Bernardus Piccolus Epiſc. Strongyl.
Bernardua Trentacapillius Ep. Beſidianen.
Boemundus Epiſc. Neocaſtr.
Bonaventura Caballus Min. ſtrict. obſ. Epiſc Caſertan.
Cæleſtinus Labonia Epiſc. Montis Marani.
B. Cæſareus Epiſc Nicoterien.
Cæſar Foggia Epiſc. Umbriaticen.
Cæſar Noparus Epiſc. Peranus.
S. Calimerus Calaber Epiſc. Mediolan.
Camillus Carvevalius Epiſc Anrien.
Camillus Oliverius Ep. Gravin.
Carolus Conſentia Epiſc. Vici Æquen.
Carolus Cuzzolinus Epiſc. Puteolan.
Carolus Peregrinus Epiſc Avellinen.
Carolus Roſſi Epiſc. Iſulan.
Colandinus Epiſc. Tropæan.
Colochinus Epiſc. Tropæan.
Coridon Epiſc. Tropæan.
Coriolanus Martyranus Epiſc. S. Marci.
Coſmus I. & II. Epiſc. Roſſanen.
Creſcentius Epiſc. Locren.
Crocettus a Monte Minorita Epiſc. Crot.
Guillelmus I. & II. Epiſc. Geruntin.
Daniel Maurellus Caſtilionus Epiſc. Mileten.
Decius Epiſc. Tabernen.
Demetrius a Rhegio Epiſc. Corcyren.
Deſiderius Mediopica Carmel. Epiſc. Ugentin.
Dionyſius a Montileono ord. Præd. Ep. Venuſin.
Dionyſiua Campanella Carmelita Epiſc. S. Agathæ Gothor.
Dioſphorus Epiſc. Mileten.
Dominicus Carnevaliua Epiſc. Iſulan.
Dominicus de Marzano Epiſc. Boven.
Dominicus de Rubeis Epiſc. Strongyli.
Dominicus Laymus Epiſc. Vulturaræ.
Dominicus Peronacius Epiſc. Umbriat.
Dominicua Sabatinus Epiſc. Anglon.
Donatus Epiſc. Scylacen.
Donatus Minorita Epiſc. Anglonen.
Donatus Epiſc. Martyranen.
Drogon Epiſc. Scylacen.
Ebrardus Epiſc. Mileten.
Euangeliſta Turnefranza Epiſc. Catacen.
Euſtachius Entrerius Ord. Minimor. Annibalis Epiſcopi Sabinen. Suffraganeus.
Euſtaſius Epiſc. Hieracen.
Fabius Olivadiſius Epiſ. Catacen.
Fabricius Salernus Epiſc. Melphiten.
Fabricius Suſanna Epiſc. Mont. Piluſi.
Felix Monachus Epiſc. Martyranen.
Felix Solazzius Caſtriota Epiſc. Beſidianen.
Felix Via Ord. Minim. Epiſc. Aſculan.
Flavianus Epiſc Crot.
Fortunatus Durante Epiſc. Scylacen.
Fortunatus Minorita Epiſc. Catacen.
Franciſcus a Paula Ord. Prædic. Epiſc. Manilienſis.
Franciſcus ab Amanthea Ord. Præd. Epiſc. Tropæan.
Franciſcus Arcerius Epiſc. Scylacen.
Franciſcus Biblia Epiſc. Iſulan.
Fr. Bonifatus Epiſc. S. Leonis
Franciſcus Bruſcus Conventual. Epiſc. Literanen.
Franciſcus Cereus Ord. Minim. Epiſc. Lavell.
Franciſcus Cribarus Epiſc. Nicoterien.
Franciſcus Franchinus Epiſc. Maſſ. Popul.
Franciſcus Marinus Ep. Iſulen.
Franciſcus Martyranus Minorita Epiſc. Coren.
Franciſcus Megala Epiſc. Iſulan.

lan.
Franciſcus Miſaſius Epiſc. Geruntinus,
Franciſcus Monachus Epiſc. Martyranen.
Franciſcus Nomiciticus Epiſc. Aleſinen.
Franciſcus Nottnccius Epiſc. Oppiden.
Franciſcus Tirotta Epiſc. Scylaceu.
Franciſcus Vitalis Minorita Epiſc. Cephalodien.
Franciſcus Maria Loyerius Ep. Neocaſtr.
Fridericus Epiſc. Beſidianen.
Gabriel Akilins Ep. Policaſtr.
Gabriel de Marchis a Lungro Epiſc. Soran.
Galeottus Quattrimanns Epiſc. Croton.
Gaſpar de Mnrgia Epiſc. Strongyl.
Gaſpar Toraldus Epiſc. Tricaricen.
Gaudentius Epiſc. Scylacen.
Georgins Epiſc. Taurianenſis.
Gervaſius Epiſc. Paternen.
Gerutus Epiſc. Tropæan.
Gibertus Epiſc. Geruntin.
Gotifridus de Caſtro Epiſc. S. Marci.
Gotifridns Fazzarus Epiſc. Mileten.
Gregorius Epiſc. Amanthean.
Gregorius Epiſc. Oppiden.
Gregorins Epiſc. Taurianen.
Gregorius I. & II. Epiſc. Hieracen.
Guido Epiſc. Neocaſtren.
Guilemus a Catanzaro Epiſc. Umbriaticen.
Hieronymus de Paula Epiſc. Catacen.
Hieronymus Lancellottus Epiſc. Policaſtr.
Hieronymus Monez Baſilian. Epiſc. Gallipolitan.
Hieronymus Ricciullus Epiſc. Belicaſtren.
Hieronymus Rocca Epiſc. Iſulan.
Herveus Epiſc. Tropæen.
Hilarins Epiſcopus Temſanns.
Horatius Capalbus a Saracena Epiſc. Beſidian.
Horatius Schipanns Epiſc. Belicaſtr.
Hyacinthus Maradea a Lao Epiſc. Policaſtren.
Hyacinthus Sangermanns Epiſc. Nuſcan.
Jacobellus a Seminaria Minor. Ep. Boven.
Jacobus a Mileto Ord. Præd. Epiſc. Mileten.
Jacobus Epiſc. Beſidianen.
Jacobus Villanus Epiſc. Martyran.
Janfridus I. & II. Epiſc. Beſidianen.
Janfridns Epiſc. Mileten.
Ignatins Votta Epiſc. Iſulan.
S. Imericus Calaber Epiſc. Amerinus.
Joannes a Montileono Anguſtinian. Epiſc. Tagaſten.
Joannes Biſignanus Epiſc. Martyran.
Joannes Calà Epiſc. Minervinen.
Joannes Carnutus Epiſc. Geruntin.
Joannes de Nicephoro Epiſc. Scylacen.
Ioannes de Volti Epiſc. Croton.
Ioannes Emblamitus Epiſc. Belicaſtren.
Ioannes Epiſc. Croton.
Ioannes Epiſc. Iſulan.
Ioannes Epiſc Liſanien.
Ioannes Epiſcopus Rheginus.
Ioannes Epiſc. S. Marci.
Ioannes I. & II. Epiſc. Scylacen.
Joannes Epiſc. Tanrianen.
Joannes Epiſc. Thurinns.
Joannes Epiſc. Tropæenſis.
Joannes Epiſcopus Viboneſis
Ioannes Papaſidarus Epiſc. Coſan.
Ioannes Romanus Epiſc. Catacen.
Ioannes Serſalis Epiſc. Chariaten.
Ioannes Triſeus Epiſc. Hieracen.
Io: Aloyſius Campagna Epiſc. Montulen.
Io: Andreas Segnius Epiſc. Beſidian.
Io: Antonius Pandoſius Epiſc. Literan.
Io: Baptiſta de Paula Epiſc. Beſidianen.
Io: Baptiſta Falvus Epiſc. Marſicen.
Io: Baptiſta Napita Epiſc. Maſſanen.
Io: Baptiſta Ponteus Epiſc. Umbriat.
Io: Bernardinus Grandepoli Epiſc. Litterien.
Io: Dominicus Ettore Epiſc. Brixien.
Io: Franciſcus Ferrarius Epiſc. Iſulan.
Io: Franciſcus Gerandinus Epiſc. Iſulan.
Io: Iacobus Luciferus Epiſc. Umbriat.
Io: Iacobus Palemonius a Scalea Epiſcopus Martyranenſis.
Io: Matthæus Luciferus Epiſc. Crot.
Jo: Paulus Marincola Epiſc. Theanen.
Jo: Thomas Perronns Ep. Neocaſtr.
Joanninus Malatacca Epiſc. Oppiden.
Jordanus Epiſc. Crot.
Joſeph Battaglia a Papaſidero Epiſcopus Montis Marani.
Joſeph Carus Epiſc. Ruben.
Joſeph Catalanus Epiſc. Larinen.
Joſeph Pontens Epiſc. Umbriat.
Joſeph Protoſpatarus Epiſc. Bajanen.
Ioſeph Ruffus Epiſc. Licien.
Ioſue Epiſc. Amanthean.
Iſelgrimus a Conſentia Epiſc. ſive Archiep.
Inlianus a Mileto Ord. Præd. Epiſc. Cephalodien.
Iulianus Epiſcopus Conſentinus
Iulius Monachus Epiſc. Lucerin.
Iulius Saccus Epiſc. Monopolitan.
Iuſtegus epiſc. Tropæen.
Laurentius Epiſc. Boven.
Laurentius Epiſc. Tropæenſis.
Leo Colacurius Epiſc. Scylacen.
S. Leo Epiſc. Calaber.
Leo Lucas Vita Epiſc. Oppiden.
Leonardus Caſſianua Epiſc. Theram.
Leonardus Epiſc. Neocaſtr.
Leontius Epiſc. Hieracen.
S. Lucas a Melichlochia Baſſilian. Ep. Iſulan.
Lucianus Epiſc. Maurenſia
Lucius Epiſc. Tabernenſis.
Ludovicus de Cavalcantibns Epiſc. Beſidian.
S. Magnus ab Amygdalaria Epiſc.
Manfredus Giffonus Epiſc. Mileten.
Marcellus Anania Epiſc. Sutrin
Marcellus Francus Epiſc. Boven.
Marcellus Sirletus Epiſc. Scylacen.
Marcellns Stilitanus Præſul.
Marcianns a Tauriano Epiſc. Hieracen.
Marcus Epiſcopns Rheginus.
Marcus Salvidius Epiſc. S. Leonis.
Marcus Antonius Amalphitanus Epiſc. Orthonen.
Marcus Antonius Attaſius Epiſc. Scylacen.
Marcus Antonius Comeſtabilis Epiſc. Boven.

Mar-

Marcus Antonins Pariſius Epiſc. Urien.
Marcus Antonins Raymundus Epiſc. Chariat.
Marius Laureus Ord. Præd. Epiſc. Campan.
Marius Mirabellus Epiſc. S. Marci.
Martinns Megala Epiſc Boven.
B. Matthæus a Conſentia Epiſc. Geruntin.
Matthæus Griſſonius Epiſc. Puteolan.
Menecrates Epiſc. Chariaten.
Michael Periſta Epiſc. Umbriaticen.
Michael Petirrius Epiſc. Thermolaren.
Mirabellus Epiſc. ,S. Marci.
Molius Epiſc. Strongyl.
Mntius de Roſis Epiſc. Theanen.
Nicolaus Acerna Epiſc. Nolanus.
Nicolaus a Conſentia Epiſc. Martyranen.
Nicolaus Citus Epiſc. Umbriaticen.
Nicolaus de Caprio a Saracena Epiſc. Iovinac.
Nicolans Epiſc. Catacen.
Nicolaus Epiſc. Crot.
Nicolaus I. II. & III. Epiſc. Hieracen.
Nicolans Epiſc. Iſulenſis.
Nicolaus Epiſc. Neocaſtr.
Nicolaus Epiſc. Roſſanen.
Nicolaus Epiſc. Scylacen.
Nicolaus Maloperus Epiſc. Crotonien.
Nicolaus Marinus Epiſc. Tabernen.
Nicolaus Ricchettus Epiſc. Martyranen.
Nicolaus Maria Madafarrus Epiſc. Boven.
Niphus Epiſc. Hieracen.
N. Inſillus Epiſc. Titular.
Obizus Ioannes Vicecomes de Ficechia Epiſc. Belicaſtren.
Opportunus Epiſc. Taurianenſis.
Oreſtes Epiſcopus Vibonenſis.
Organtinus Scarola Epiſc. S. Marci.
Palumbus Epiſcop. ſive Archiep. Conſentin.
Paſchalis Epiſc. Roſſanen.
Paulinus Epiſc. Taurianenſis.
Paulus Æmilius Sammarcus Ep. Umbriat.
Paulus Collia Ord. Minim. Epiſc. Nicoterien.
Paulus Dianus Epiſc. Opeden.
Panlus Epiſc. Scylacen.
Paulus Philocamus Epiſc. Scylacen.
Paulus Pyromallus Ord. Præd. Epiſc. Beſidianen.
Paulus Stabile Ord. Minim. Ep. Boven.
Peregrinns Epiſc. Paternen.
Petrus S. Liberato Epiſc. ſive Archiep. Brundnſin.
Petrus a Scalea Epiſcop. Neocaſtrenſis.
Petrus a Scylaceo Epiſc. Vicenſis.
Petrus Corſus Præſul.
Petrus de Affatato Epiſc. Minorin.
Petrus de Cavalcantibus C. R. Theat. Epiſcopus Puteolan.
Petrus de Corono Epiſc. Iſulan.
Petrus de Majo Epiſc. Iſulan.
Petrus de Sonnino Epiſc. Neocaſtr.
Petrus Epiſc. Crot.
Petrus Epiſc. Locren.
Petrus Epiſc. Marſican.
Petrus Epiſc opus Melivitenſis.
Petrus Epiſc. Scylacen.
Petrus ex Monaſter. S. Euphem. Monachus. Epiſc. Strongyli.
Petrus Magri Epiſc. Policaſtren.
Petrus Ranerins Epiſc. Strongylen.
Philippus de Amato Epiſc. Umbriat.
Philippus de Lanaano Epiſc. Coronen.
Philippus Gnerra Epiſc. S. Marci.
Philippus Jeſualdus Epiſc. Geruntin.
Philippus Matera Epiſcop. Martyranen.
Philippus Spinellius Ep. Averſan.
B. Polychronius Epiſc. Geruntin.
Pompejus Mangionus U. S. Decanus.
Proſper Præſul Rhegin.
Raphael Bonellus Ep. Ragnſæus
Raymundus Epiſc. Bojan.
Raynaldus Epiſc. Beſidianen.
Raynaldus Epiſc. Paternen.
Rhodulphus Dulcinus Epiſc. Scylacen.
Riccardus I. & II. Epiſc. Scylacen.
Riccardus I. & II. Epiſc. Tropæen.
Robertus Epiſc Catacen.
Robertus Epiſc. Paternen.
Robertns Mazza Epiſc. Neocaſtr.
Rufinus Epiſcopus Vibonenſis
Salvator Moſca Epiſc. Vicenſ.
Saturninus Epiſc. Roſſanen.
Saxo Epiſc. Coſan.
Scipio Paſchalis Epiſcop. Caſſalen.
Scipio Serſalis Epiſc. Iſulan.
Sebaſtianus de Alexandris Carmelita Ep. Rudien.
Senator Martyranus Epiſc. Martyranen.
Sergius Epiſc. Nicoterien.
Sextilius Mazzuca Epiſc. Alexanen.
Sigiſmundus Mangiaruna Epiſc. Oppiden.
Silveſter Matera Epiſc. Anglonen.
Silveſter Stanous Epiſc. Minorin.
Sixtns de Ignatiis Epiſc. Trevicen.
Soffridus Epiſc. Coſan.
Stephanus de Roſis Epiſc. Hieracen.
Stephanus Epiſc. Locren.
Stephanus Epiſc. Mileten.
Stephanus Epiſcopus Rheginus
Stephanus Epiſc. Seberinat.
Stephanus I. & II. Epiſc. Tropæenſis
Stephanus Epiſcopus Vibonenſis
Stephanus Minorita Epiſcopns Urien.
Stephanus Sculco Epiſc. Hieracen.
Theodorus Epiſc. Taurianenſis
Theodorus Epiſc. Tropæenſis
Theodoſius Epiſc. Crot.
Theophilus Epiſc. Thurinus
Theophilus Galluppus Epiſc. Oppiden.
Theotimus Epiſc. Crot.
Thomas Caſellius Ord. Præd. Ep. Caven.
Thomas Melina Epiſc. Boven.
Thomas Oliverius Epiſc. Strongylen.
Thomas Roſſius Epiſc. Chariaten.
Thomas Sirletus Epiſc. Scylacen.
Thomas Maria Francia Ord. Præd. Epiſcopus Aurien.
Tiberius Corteſius Epiſc. Lavellen.
Valerius Epiſc. Roſſanen.
Venutus Minorita Epiſc. Catacenſis
Vincentius Ferrerius Epiſc. Montiſpiloſi
Vitalianus Mareſcanus Epiſc. Umbriat.
Ugo Epiſc. Scylacen.
Ugo Epiſc. Coſan.
Uluetus Epiſc. Beſidianen.
Xaverius Ferrarius Epiſc. Martyra-

tyranen.
Zachæus ſen Zacharias Epiſc. Scylacen.

EREMITÆ. *Vide* SANCTITATE ET PIETATE CONSPICUI.

ERUDITI. *Vide* SCRIPTORES.

FEMINÆ ILLUSTRES.

Adelaſia Northmanna.
S. Agnea Mart.
Amburgs Northmanna.
Angela a Monſanto.
Anna Labruta.
Arignotis Crot.
S. Arſenia, ſive Euſebia Mart.
S. Beſſia Mart.
Biſcala Crot.
Brettia Regina.
S. Cantionilla Mart.
Catharina a Scylaceo.
Catharins Calabra.
Catharins Ganguzza.
Catharina Malarbi.
Catharina Rechichia.
Clara Aceti.
Conſtantia Northmanna.
Damæa Crot.
Diana Moſcana:
Dinono Crot.
S. Dominata.
S. Dominica virgo & Martyr.
S. Donata Mart.
S. Eliſabeth Baſiliana.
S. Felicitas Mart.
Fulvia Læta.
S. Generoſa Mart.
S. Helena Baſiliana.
Herina Scanderbechia.
Hieronyma a Paterno.
Ligia.
Lucretia a Valle.
Magdaleus Gallisrda.
*M*aria Malarbi.
*M*ea Crot.
*M*elantho Læta.
Myas Crot.
Perna ab Altilia.
S. Perpetua *Mart*.
Philtis Crot.
Pytagorizuſſa Crot.
Sarra Roſſa.
S. Secunda *Mart*.
Teano Locrenſis.
Tereſia *M*adragano.
ThesnoPythagoræ uxor Crot.
Theano Thurina.
S. Theodata *Mart*.
B. Theodora Baſiliana.
Timicha Crot.
Tirſcines Sybarita.
S. Venera Virg. & *Mart*.

Victoria Theotino.
Vienna a *Fiſcaldo*.
S. Urſula a Pentidactylo.

GEOGRAPHI. *Vide* HISTORICI.

GEOMETRÆ. *Vide* PHILOSOPHI.

GUBERNATORES GENERALES. *Vide* MILITES &c.

HISTORICI ET GEOGRAPHI.

Apollinaris Agreſta.
Bonaventura Campagna.
Calliſtenes Sybarita.
Cyromacbus Thurinus.
David Romæus.
Dominicus Martyre.
Dominicus Pizzimettus.
Dominicus Vigliarolus.
Donatus Pollienus.
Elias de Amato.
Eradoctius Thurinus.
Franciſcus de Longobardis.
Franciſcus *M*aria Labonia.
Georgius Fotinus.
Guilelmus Sirletus.
Hieronymus *M*araſiotus.
Hilarius Tranquillus.
Hippyas Rheginus.
Ibycus Rbeginua.
Ioannes Ioachimus.
Ioannes Florius.
Ioannes Simoneta.
Io: Alphonſus Borellius.
Io: Angelus Spagnolius.
Io: Antonius Ananis.
Io: Baptiſta Bonjoannius.
Io: Baptiſta de *M*ola Moliſi:
Io: Dominicus Longus.
Io: Franciſcus Gemellius.
Io: Laurentius Anania.
Ioannes Thomas Martyranus.
Ioſeph Biſogno.
Ioſeph Capalbus.
Ioſeph de Amato.
Ludovicus Adimarus.
Lycus Rheginus.
M. Aurelius Caſſiodorus.
Rogerius Carbonellus.
Paulus Gualterius.
Petrus Catroppus.
Petrus Thomas Pugliſius.
Philippus Feuli.
Pomponius Lætus.
Proſper a Rhegio.
Proſper Pariſius.
Rutilius Benincaſa.
Salvator Varrone.
Sertorius Quattrimanus.
Silveſter Politus.

INSTITUTORES SACRORUM ORDINUM ET LOCORUM PIORUM.

Albentius Roſſi.
Andreas a Tropæa
Angelus Grotus:
Antonius a Parma.
Antonius Firraus.
Bernardus Militia.
S. Bertboldus Carmelita.
Cæſar Firraus.
Catharina Calabra.
Dominicus a Paterno.
Fernandus Ritura.
Franciſcus a Notario Ioanne.
S. Franciſcus de Paula.
Franciſcus Ciminus.
Franciſcus Pavone.
Fulvius Virdianus.
Georgius a Rhegio.
Guilelmus Sirletus.
Hieronymus Præneſtinus.
Ioannes a Tropæa.
Ioannes Ioachimus.
Ioannes Piazullus.
Ioſeph Faraldius.
Ludovicus a Rhegio.
Manlius Caputus.
Marcellus Foſſatarus.
M. Aurelius Caſſiodorus.
S. Nilus Baſilian.
Octavius Saccus.
Paulus a Briatico.
B. Paulus a Mileto.
Petrus Corſus.
Sextilius Mazzuca.

INVENTORES RERUM.

Alcmæon Crot.
Aloyſius Lilius
Cyromachus Thurinus.
Hipparus Rheginus.
Hippyas Rheginus.
Ibycus Rheginus.
Io: Alphonſus Borellius.
Io: Camillus Bilotta.
Ioannes Luca Confortus.
M. Aurelius Caſſiodorus.
Octavius Saccus
Philolaus Crot.
Praxiteles Peripolitanus.
Pythagoras Rheginus.
Pythagoras Samius.
Steſichorus Metaurienſis.
Theagenes Rheginus.
Thurus Sybarita.
Timæus Locrenſis.
Vincentius Viancus.

JURISCONSULTI.

Antonius Floceanus.
Antonius Piſcione.

Augu-

Auguſtinus Caputus.
Cajetanus Argentus.
Carolus Ferrarius.
Carolus Selvago.
Cornelius Ruffus.
Didacus de Mari.
Fabius Monteleonius.
Fabritius Virgopia.
Flaminius Monachus.
Flaminius Pariſius.
Franciſcus Garofalus.
Franciſcus Manardus.
Franciſcus Simoneta.
Franciſcus Teleſius.
Hieronymus Calà.
Hyacinthus Biſcardus.
Iacobus Caballus.
Iacobus Galliardus.
Io: Baptiſta Bovius.
Io: Marcus Aquilinus.
Io: Nicolaus Angelonius.
I. Vincentius Gravina.
Ioſeph Schettinus.
Iulius de Legihua.
Iulius Cæſar Galluppus.
Lælius Caputus.
Ludovicus a Conſentia.
Ludovicus Cherereus.
Marcus Antonius Curatolus.
Marcus Aurelius Severinus.
Nicolaus Carbone.
Paulus Merenda.
Petrus Paulus Pariſius.
Seraphinus Biſcardus.
Vincentius Quattrimanus.
Vitalis Vitale.

LEGISLATORES.

Androdamus Rheginus.
Elicaon Rheginus.
Gyptius Locrenſis.
Helianaſtas Metaurienſis.
Hipparcus Rheginus.
Onomacritus Locrenſis.
Phytius Rheginus.
Salethus Crotonien.
Stenidas Locrenſis.
Theæthetus Rheginus.
Timares Locrenſis.
Zaleucus Locrenſis.

MARTYRES. *Vide* SANCTITATE ET PIETATE CONSPICUI.
MATHEMATICI. *Vide* PHILOSOPHI.
MEDICI. *Vide* PHILOSOPHI.
MILITES, DUCES MILITUM, ET GUBERNATORES GENERALES.

Adenulphus de Aquino.
Alexander Maurellus.
Aloyſius Amodeus.
Aloyſius Antonius de Màrtinia.
Alphonſus Dattylus.
Altilius Alimena.
Americus de Cavalcantibus.
Andreas Firraus.
Andreottus Lauria
Angelus Matera.
Antonellus Samblaſius.
Antonius Fazzarus.
Antonius Laureus.
Antonius Ranerius.
Antonius Serſalis.
Auripius Arnonus.
Bartholomæus Malenus.
Bartholomæus Serſalis.
Bernardus Anania.
Bernardus Piccardus.
Bernardus Scaleonus.
Cæſar Gaeta.
Cæſar Paſſalacqua.
Chiattus Mirabellus.
Dominicus Aſciuttus.
Dominicus Fazzalius.
Dragonettus Spatafora.
Ferdinandus Manardus.
Franciſcus Caſtilionus Maurellus.
Franciſcus Galeotta.
Franciſcus Gironda.
Franciſcus Matera.
Franciſcus Piſanus.
Franciſcus Ricca.
Franciſcus Silveſtrius.
Franciſcus Antonius Dattylus.
Galeatius de Tarſia.
Gavinus a Conſentia.
Georgius Serſalis.
Gerardus Matera.
Gothifredus a Conſentia.
Guilus Iunti.
Guilelmus a Conſentia.
Guilelmus Sirletus.
Henricus a Conſentia.
Henricus Scaleonus.
Hieronymus Gualterius.
Horatius Civitella.
Horatius Majorana.
Iacobus Biblia.
Iacobus de Tarſia.
Ioannes Calaber.
Ioannes Malatacca.
Ioannes Paſchalis.
Io: Alphonſus Ricca.
Io: Andreas Medioteſta.
Ioannes Baptiſta Alimena.
Io: Bernardinus Galeotta.
Ioannes Conradus Alimena.
Ioannes Franciſcus Cicala.
Ioannes Victorius Maurellus.
Ioſeph Comeſtabilis.
Iulianus Firraus.
Iulius de Alexandria.
Iulius Serſalis.
Lælius Samblaſius.
Laurentius Tirellus.
Leonymus Crot.
Ludovicus Longobuccus.
Marcus Arduinus.
Marius Bonellus.
Mauritius Maurellus.
Mazzeus Maranus.
Milo Crot.
Nicias Conſentinus.
Nicolaus Migliareſius.
Nicolaus Zingonus.
Nicolaus Antonius de Caroleis.
Nicolaus Maria Carnevalius.
Octavius Calaber.
Odoardus de Tarſia.
Paulus Caraſa.
Paulus Gualterius.
Paulus Romanus.
Pelius Mazza.
Petrus Aloyſius de Franco.
Petrus Antonius Ferrarius.
Phillppus Gaeta.
Philippus Morettus.
Philippus Samblaſius.
Phormio Crot.
Pompejus Mazza.
Ptolemæus Pipernus.
Raymundus Accomus.
Riccardus de Lauria.
Robertus Dattylus.
Robertus de Archis.
Rogerius de Lauria.
Rogerius de Tarſia.
Rogerius Firraus.
Rogerius Samblaſius.
Rogerius Scaleonus.
Scipio Andreotta.
Scipio Chiricus.
Scipio de Rinaldis.
Thomas Florius.
Thomas Samblaſius.
Troylus de Muro.
Valerius Montalcinus.
Vincentius de Tarſia.
Vincentius Florellus Dinus.
Vincentius Gaeta.
Vincentius Serſalis.
Virgilius Iannitellus.

MUSICI.

Ariſto Rheginus.
Camillus Bilotta.
Eunomus Locren.
Eurytus Locren.
Felix Drogus.
Franciſcus a Cellariis.
Franciſcus Torneſius.
Gaſpar Florinus.
Glaucus Rheginus.
Ibycus Rheginus.
Io: Baptiſta Corvellus.
Io: Camillus Bilotta.
Io: Leonardus Burgheſius.
Ioannes Lucas Confortus.
Marcellus Drogus.
Michaelangelus Falvetta.
Nicolaus Tortomanus.

Steſi-

Marius Paramatus.
Steſichorus Metaurienſis.
Xenocrates Locren.

PHILOSOPHI, MEDICI, ET MATHEMATICI.

Acurſius Muſculus.
Adicus Locren.
Ægon Crot.
Æneas Sybarita.
Ageas Crot.
Agylus Crot.
Alcmæon Crot.
Aloyſius Lilius.
Ambroſius Carpanſanus.
Ameriſtus Metaurienſis.
Andreas Fodius Gambara.
Andreas Gironda.
Androdamus Rheginus.
Antimedon Crot.
Antonius Caſellus.
Antonius Lilius.
Antonius Roccus.
Antonius Teleſius.
Antonius Zacconus.
Arignotis Crot.
Ariſtæus Crot.
Ariſtides Rheginus.
Ariſtocrates Rheginus.
Aſcon Crot.
Aſtylus Crot.
Athoſion Rheginus.
Auguſtinus Donius.
Auguſtinus Nipha.
Bartholomæus de Aquino.
Bartholomæus Quattrimanus.
Bernardinus Bombinus.
Bernardinus Riccius.
Bernardinus Teleſius.
Biſcala Crot.
Boythius Crot.
Brontinus Croton.
Bruno Longoburgenſis.
Bryas Crot.
Bulgaras Crot.
Cæſar Romæus.
Calais Rheginus.
Calciphon Crot.
Callibratus Caulon.
Calliſtenes Sybarita.
Camillus Salernus.
Celſus Mollius.
Cetus Locren.
Cleophron Crot.
Cleoſtenes Crot.
Cyromachus Thurinus.
Damæa Crot.
Damodes Crot.
Deax Sybarita.
Democides Crot.
Demoſthenes Rheginus.
Dicon Caulon.
Didacus Raguſa.
Dinono Crot.
Diocles Sybarita.
Dominicus Baviera.
Dominicus Pizzimettus.
Drymon Caulon.
Dymas Crot.
Ecphantes Crot.
Elicaon Rheginus.
Empedus Sybarita.
Enandrus Crot.
Epiſylus Crot.
Eratus Crot.
Evanor Sybarita.
Buetes Locren.
Eurytus Locren.
Euthemus Locren.
Euthycles Rheginus.
Fabius Hermogida.
Franciſcus Darius.
Franciſcus Maurus.
Franciſcus Mutus.
Franciſcus Supravia.
Fulvius Virdianus.
Gartydas Crot.
Glaucus Rheginus.
Gregorius Calopreſe.
Hieronymus de Pyris.
Hieronymus Sanninus.
Hieronymus Vecchiettus.
Hipparcus Rheginus.
Hippyas Rheginus.
Horatius Lumbiſanus.
Jacobus Gaeta.
Jacobus Podericus.
Ignatius Baraccha.
Joannes de Albertis.
Jo: Alphonſus Borellius.
Jo: Andreas de Nola.
Jo: Baptiſta Alemagna.
Jo: Baptiſta Amicus.
Jo: Baptiſta Carnevalius.
Jo: Baptiſta de Rubeis.
Jo: Baptiſta de Sancto Blaſio.
Io: Baptiſta Ianuarius.
Io: Baptiſta Modius.
Ioannes Baptiſta Vecchiettus.
Io: Franciſcus Branca.
Io: Iacobus Paviſius.
Io: Leonardus Tuſarellus.
Ioannes Maria Bernandus.
Io: Thomas Martyranus.
Ioſeph Aceti.
Ippodamus Thurinus.
Ippoſtenes Crot.
Ippoſtratus Crot.
Iſpaſus Sybarita.
Itaneus Crot.
Iulius de Cavalcantibus.
Iulius Iazzolinus.
Iulius Cæſar Baricelli.
Iulius Cæſar Commercius.
Lactantius Rocca.
Laurentius Ganderinus.
Laurentius Mirabellus.
Leophron Crot.
Lycus Rheginus.
Mamercus Crotoniat.
Marcus Aurelius Severinus.
Mamertinus Metaurienſis.
Martius Attilius.
Mea Crot.
Meneſter Sybarita.
Menon Crot.
Metopus Sybarita.
Mias Croton.
Milo Crot.
Mneſibolus Rheginus.
Myllias Crot.
N. Teleſianus a Stylo.
Neocles Crot.
Nicolaus a Crypteria.
Nicolaus Rheginus.
Nicolaus Rodius.
Obſimus Rheginus.
Octavius Camerarius.
Onatus Crot.
Parmenides Locren.
Paulus Antonius a Montalto.
Petrus a Pentedactylo.
Petrus Buzurgius.
Petrus Vianeus.
Phetius Rheginus.
Phiciadas Crot.
Philippus Medamenſis.
Philiſtion Locrenſis.
Philodamus Locren.
Philolaus Crot.
Philtis Crot.
Polemæus Sybarita.
Pompejus de Falce.
Proſper a Rhegio.
Proxenus Sybarita.
Pythagoras Rheginus.
Pythagoras Samius.
Pythagorizuſſa Crot.
Python Rheginus.
Q. Tiberius Angelerius.
Robertus Mirabellus.
Rodippus Crot.
Rutilius Benincaſa.
Selinuntius Rheginus.
Sertorius Quattrimanus.
Silius Crot.
Simon Portius.
Soſiſtratus Locren.
Stenonides Locren.
Thæthetus Rheginus.
Theano Crotoniens.
Thelauges, ſeu Theauges Crot.
Theocles Rheginus.
S. Thomas Aquinius.
Thomas Campanella.
Thomas Cornelius.
Tiberius Alpbaranus.
Tiberius Roſellius.
Timaſius Sybarita.
Timæus Locrenſis.
Timicha Crot.
Tirſeines Sybarita.
Tirſenus Sybarita.
Vincentius Laureus.
Vincentius Protoſpatarus.
Vincentius Quattrimanus.
Xenon Locren.
Zaleucus Locrenſis.

PICTORES.

Antonius Spanous.
Franciſcus Cozza.
Franciſcus Zoda.
Gregorius Preti.
Marcus Calaber.
Mathias Preti.
Petrus a S. Catharina.
Petrus Negronus.
Praxiteles Peripolitanus.
Scyllax Rheginus.
Zeuſis Heracleotes.

POETÆ.

Alexis Sybarita.
Aulus Pyrrhus Cicala.
Carolus de Aquino.
Charita Locren.
Ciccus a Mileto.
Cleonymes Rheginus.
Coriolanus Martyranus.
Coſmus Maurellus Caſtilionus.
Felix a Maida.
Felix Ranerius.
Franciſcus Acerbus.
Franciſcus Franchinus.
Franciſcus Manfredus.
Franciſcus Saccus.
Fulcus Calaber.
Gabriel Altilius.
Galeatius de Tarſia.
Guido de Cavalcantibus.
Hemitheon Sybarita.
Hieronymus Madottus.
Hippyas Rheginus.
Ianus Peluſius.
Ibycus Rheginus.
Ioannes Teleſius.
Io: Antonius Cæſarius.
Ioannes Baptiſta Arduinus.
Io: Baptiſta Gregoracius.
Ioannes Baptiſta Samblaſius.
Ioannes Baptiſta Serſalis.
Io: Paulus Cæſarius.
Joſephus Donatus.
Iulianus Barrada.
Lucius Vitalis.
Lucretia a Valle.
Lycophron Rheginus.
Marcellus Riccius.
Marcus de Philippis.
Menander Sybarita.
Nicolaus Antonius Marinus.
Orpheus Crot.
Patrocles Thurinus.
Petrus Paulus Roſſius.
Pyrrhus Schettinus.
Quintus Calaber.
Rocchus Maurellus.
Stephanus Sybarita.
Steſichorus Metaurienſis.
Theagenes Rheginus.
Theano Crotonienſ.
Theano Locren.
Thurus Sybarita.
Vincentius Bombinus.
Xenocrates Locren.

PONTIFICES ROMANI.

S. Agatho.
S. Antherus.
S. Dionyſius.
S. Euſebius.
Ioannes VII.
S. Leo II.
Stephanus III. ſive IV.
S. Teleſphorus.
S. Zacharias.
S. Zoſimus.

REGES.

Agathocles.
Ariſtophilidea.
Brettus, ſeu Brentius.
Conſtantia Imperatrix.
Guilelmus I.
Guilelmus II.
Io: Dionyſius Galenus Ulucciallius dictus.
Morges.
Octaviannus Cæſar Auguſtus.
Rogerius.

SANCTITATE ET PIETATE CONSPICUI.

EREMITÆ

Albentius Roſſi.
Euphemus a Roſſano.
S. Falcus.
S. Francus, ſive Franciſcus.
S. Hilarius.
Ignatius ab Angitula.
S. Ioannes.
S. Nicolaus.
S. Oranthes.
S. Rinaldus.
B. Teleſphorus Conſentinus.

Martyres.

S. Agnes.
S. Angelus Minorita.
S. Antherus Papa.
S. Aquilinus.
S. Arſenia ſive Euſebia.
S. Antheon.
S. Beſſia.
S. Beturius.
B. Cæſarens.
S. Calimerus.
S. Candidus.
S. Cantianus.
S. Cantionilla.
S. Caſſiodorus.
S. Chryſogonus.
S. Citinus.
S. Cucuphates.
S. Daniel Minorita.
S. Dominata.
S. Dominica.
S. Donata.
S. Donnulus Minorita.
S. Dorotheus.
S. Euſebius Papa.
S. Fantius.
S. Felicitas.
S. Felix.
S. Felix alter.
S. Flavianus.
S. Florentinus.
S. Generoſa.
S. Helena Baſilian.
S. Ianuarius.
S. Ianuarius Epiſcopus
S. Lactantius.
S. Leo Minorita.
S. Martialis.
S. Nicolaus Minorita.
S. Nivitus.
S. Onuphrius Baſilian.
S. Perpetua.
S. Protus.
S. Quintianus.
S. Samuel Minorita.
S. Secunda.
S. Senator.
S. Speratus.
S. Teleſphorus Papa.
S. Theodata.
S. Theodulus.
S. Venera.
S. Viator.

Preſbyteri.

Agathius Guidacerius.
Antonius a Beſidiano.
S. Aper ab Amygdalaria.
Benagiamus Romæus.
Bernardus Militia.
Didacus Belſitus.
Dominicus Amodeus
Dominicus Schinnius.
Fernandus Ritura.
Franciſcus Cacciavillanus.
S. Grimoaldus ab Amygdalaria.
Hieronymus Faba.
Iacobus Salvinus.
S. Ioannes ab Amygdalaria.
Io: Antonius Anania.
Io: Baptiſta Guercius.
Ioſeph Caruſius.
Ioſeph Faraldius.
Ioſeph Marropadi.
Ioſeph Nocera.
Ioſeph Pace.
Marcus Candiotta.
Marcus Maſſa.
Marcus Antonina Solima;
Nicolaus Aloyſius Baronius.
Nicolaus Santes de Luca.
Perſius Romanus.
Stephanus Rodatà.
Vide PONTIFICES ROMAN.

Regulares.

Ægidius a Rhegio Minorita.
Ægidius a Roſſano Min. ſtrict. obs.

Al-

Albertus Gallus Ord. Minim.
Alexander a Caroleo Capucc.
Aloyſius de Aquino Ord. Prædic.
Ambroſins a Hieracio Capnccin.
S. Ambroſius a Stylo Baſilian.
Andreas a S. Severina Capuccin.
Andreas a Tropæa Ord. Minim.
B. Andreas de Martinis Ord. Minim.
Angelus a Beſidiano Minorita.
Angelus a Calanna Capuccin.
S. Angelus a Caſtrivillaro Minorita.
B. Angelns a Conſentia Minorita.
Angelus a Montileono Minorita.
Angelus a Neocaſtro Capuccin.
Angelus a Palitio Capuccin.
Angelus a Regio Min. Conventual.
Angelus a S. Martino Capuccin.
Angelus a Sapano Ord. Minim.
Angelus a Saracena Ord. Minim.
B. Angelus Alepartus Ord. Minim.
Angelus Aleſſius Min. ſtrict. Obſer.
Angelns Ierace Minorita.
Angelus Serra S. Franc. de Paul. Tertiar.
Arana Labruta Tertiar. S. Dominici.
Anſelmus a Roſſano Capuccin.
Anſelmus a Serra Ord. Capuccin.
B. Antonins Baſilian.
Antonius Calaber Capuccin.
Antonius a Balnearia Capuccin.
Antonius a Catanzaro Minorita.
Antonius a Ceriſano Ord. Præd.
B. Antonius a Cetrario Min. Obſ.
Antonius a Ciro Min. ſtrict. obſ.
Antonins a Conſentia Ord. Capuccin.
Antonius a Coriolano Capnccin.
Autonius a Fligidio Min. ſtrict. obſerv.
B. Antonius a Hieracio Baſilian.
Antonius a Montileono Minorita.
Antonins a Paterno Ord. Minim.
Antonius a Rhegio Capuccin.
Antonius a Serra Ord. Capuccin.
Antonius ab Olivado Capuccin.
Antonius Aſta Ord. Capuccin.
Antonius Bonins Ord. Minim.
Anionius Caſtilionus Maurellus Min. ſtrict. obſerv.
Antonius Grandinettus a S. Ianuario Ord. S. Auguſt. Diſcalceat.
Antonius Mazza Carthnſian.
Antonius Paparottus Ord. Prædic.
Antonius Pugliſius Calaber Soc. Ieſu
Antonius Rizoleus Ord. Minimor.
Antonins Sabinns Carthuſian.
Antonius Schipanus Soc. Ieſu.
B. Antonius Scocettus Minorita.
Antonins Toſcanus Min. ſtrict. obs.
Fr. Apoſtolus Conventnal.
Archangelus a Longoburgo Ord. Minim.
Archangelus a S. Dominica Ord. Præd.
B. Archangelus Ord. Minimor.
S. Arſenins a Rhegio Baſilian.
Auguſtinus a Dipiniano Ord. Capuccin.
Bartholomæus a Paterno Ord. Minim.
S. Bartholomæus a Semiri Abbas.
Bartholus a Philocaſtro Min. ſtrict. obs.
Benedictus a Calatro Capuccin
Benedictus a Fiſcaldo Ord. S Auguſt.
Benedictus a Rhegio Capuccin
Bernardinus a Beſidiano Capuccin.
Bernardinns Aceti Min. ſtrict obſerv.
Bernardinus Gironda Ord. Minimor.
B. Bernardus a Cropalato Ord. Minimor.
S. Bertboldus Calaber Carmelita.
B. Blaſius I. II. & III. Baſilian.
B. Bonatins Ciſtercien.
Bonaventura a Caſuono Minorit.
Bernardns a Catanzario Min. ſtrict. obs.
Bonaventura a Crueulo Minorita ſtrict. obs.
Bonaventura a Dipiniano Minor. ſtrict. obſerv.
Bonaventura a Mileto Minorita.
Bonaventura a Petraficta Ord. Capuccin.
Bonaventura a Pitio Capuccin.
Bonaventura a Radicina Capuccin.
B. Bonaventura a Rhegio Capuc.
Bonaventura a Zachariſio Min. ſtrict. obſerv.
Bonaventura Perna Conventual.
Camillus Conſtantius Soc. Ieſu.
Catharina a Scylaceo Tertiar. Ord. S. Franciſci.
Catharina Malarbi Sanctim. Ord. Prædic.
B. Chryſoſtomus Baſilian.
Chryſoſtomus a Levidonia Capuccin.
Clara Aceti Inſt. Capuccin. Sanctim.
Claudius a Stylo Carthuſian.
B. Columbanus Ciſtercien.
S. Conſtantinus a Bova Baſilian.
B. Cornelius Camaldulen.
Coſmas a Caſtroveto Capuccin.
B. Coſmas a Rhegio Baſilian.
B. Cyprianus Baſilian.
S. Cyricius Abbas.
S. Damatrius Baſilian.
Didacus a Carero Min. ſtrict. obſ.
Dionyſius a Rubeto Ord. Minim.
Dionyſius a Taberna Capuccin.
Dominicus Calaber Min. ſtrict. obſ.
Dominicus a Mileto Minorita. I. & II.
Dominicus a Mileto Min. ſtrict. obſer.
Dominicus a Montileono Min. ſtrict. obſerv.
Dominicus a Paterno Ord. Minim.
Dominicus a Paula Ord. Minim.
Dominicus a Polyſtina Min. ſtrict. obſerv.
Dominicus a Soriano Ord. Prædic.
Dominicns Anania Ord. Prædic.
Dominicus Lancetta Min. ſtrict. obſ.
Dominicus Martelluccins Ord. Prædic.
S. Donnulus a Caſtrivillaro Minorita.
S. Elias a Rhegio Baſilian.
B. Elias a S. Severina.
S. Eliſabeth Baſiliana.
Euangeliſta Gattus Soc. Ieſu.
Euſebius Calaber Capuccin.
Euſebins a S. Catharina Capuc.
B. Euthimius Baſilian.
B. Fantinus Calaber.
B. Fantinus alter, Taurianenſis.
Florentius a Longoburgo Ord. Minimor.
Franciſcus Calaber Ord. Servor. Matris Dei.

Fran-

Franciſcus Calaber Tert. Ord. S. Franc.
Franciſcus a Balnearia Min. ſtrict. obſ.
B. Franciſcus a Bovalina Min. ſtrict. obſerv.
Franciſcus a Caſtroveto Capuc.
Franciſcus a Ceriſano Or. Minim.
Franciſcus a Cetrario Min. obs. Reform.
B. Franciſcus a Cropano Minorita.
Franciſcus a Hieracio Capuccin.
Franciſcus a Paterno Ord. Capuccin.
Franciſcus a Paula. Min. Obs. Reform.
B. Franciſcus a Rhegio Capuccin.
B. Franciſcus a S. Marco Min. Obſerv.
Franciſcus a S. Martino Capuccin.
B. Franciſcus a Sapano Ord. S. Anguſtini.
Franciſcus a Scylaceo Min. ſtrict. obſ.
Franciſcus a Sitigiano Minorita.
Franciſcus a Soriano Ord. Capuccin.
Franciſcus a Synopoli Capnccin.
Franciſcus ab Agello Min ſtrict. obſerv.
Franciſcus ad Apriliano Ord. Capuccin.
Franciſcus ab Arocella Min. ſtrict. obſerv.
Franciſcus Albertinus Soc. Jeſu
Franciſcus de Lembo Ord. Minim.
S. Franciſcus de Paula.' Ord. Minim. Fundator.
Franciſcus Longus Ord. Minim.
Franciſcus Majoranns Ord. Minim.
Franciſcus Mariann Ord. Minimor.
Franciſcus Matemera Min. ſtrict. obſerv.
Franciſcus Pavone Soc. Jeſu
Franciſcus Poerius Min. ſtrict. obſerv.
Franciſcus Samblaſius Soc. Ieſu
Franciſcus Siderius Minor. ſtrict. obſerv.
Franciſcus Maria Imeneus Ord. Prædic.
Fulvius Caputus Soc. Ieſu.
Galaton Baſilian.
B. Georgius Baſilian.
Georgius a Rhegio Min. ſtrict. obſ.
B. Gerardus Ciſtercien.
S. Gregorius Baſilian.
Guido Calaber Carthuſian.
Guilelmus a Tarſia Auguſtinian.
Hieronyma a Paterno S. Franciſci de Paula Tertiaria
Hieronymus a Hieracio Ord. Prædic.
Hieronymus a Melivito Ord. Minim.
B. Hieronymus a Meſoreacio Minorita
Hieronymns a Monſauro Inſtit. Seraph.
Hieronymus a Montileono Auguſtinian. diſcalceat.
Hieronymns a Rbegio Capuccin.
Hieronymus a Rubeto Minorita
Hieronymus a S. Georgio Capuccin.
Hieronymus a Syllano Ord. S. Auguſt.
Hieronymus ab Aquario Capuccin.
Hieronymus Barlingous Bellotta Minorita.
Hieronymus Monſolinus Ord. Prædic.
Hilarius ab Acra Capuccein.
Humilis a Paterno Ord. Capuccin.
Iacobns a Rhegio Capuccin.
Iacobus a Suberato Capuccin.
iacobus Brunus Ord. Præd.
Iacobus Brunus alter Ord. Præd.
Iacobus Calaber Tert. Ord. S. Franc.
B. Iejunius a Hieracio Baſilian.
Ignatius ab Angelo Cuſtode Scholar. Piar.
Innocentius a Purificatione Auguſtinian. diſcal.
B. Ioannes Baſilianus.
B. Ioannes Ciſtercien.
B. Ioannes Calaber Ord. Prædic.
B. Ioannes Minorita.
Ioannes a Bianco Ord. Prædic.
Ioannes a Bonifato. Ord. Minim.
B. Ioannes a Caſtrivillaro Minorita.
Ioannes a Dipiniano Ord. Capuccin.
Ioannes a Petrafiƈta Ord. Capnccin.
Ioannes a Regina Ord. Minim.
B. Iosnnes a Rhegio Capuccin.
Ioannes a S. Fili Ord. Minim.
Ioannes a S. Lucido Or. Minim.
Ioannes a Seminaria Capuccin.
Ioannes a Soriano Ord. Capuccin.
Ioannes a Tropæa Ord. Minim.
B. Ioannes Cadnrius Ord. Minimor.
Ioannes de Bono Ord. Minim.
Ioanues Ioachimus Ciſtercien.
Ioannes Mazza Carthuſian.
Ioannes Montiel Soc. Ieſu.
Ioannes Romæus Capuccin.
Io. Baptiſta a Beſidiano Capuccin.
Io: Baptiſta a Lataraco Ord. Minim.
Io: Baptiſta a Polyſtina Ord. Prædic.
Ioannes Baptiſta a S. Fili Ord. Minim.
Io: Baptiſta Cariddius Soc. Ieſu.
Ioannes Baptiſta Raguſa Soc. Ieſu.
Io: Petrus Cananea Scholar. Piar.
Io: Petrus Feulus Cl. Reg. Tbeat.
Ioſeph a Cropano Min. ſtrict. obſ.
Ioſepb a Seminaria Min. ſtrict. obs.
Ioſephus a Malleis Ord. Capuccin.
Ioſephus a Pedatio Ord. Minim.
Iuſtinus a Badolato Min. ſtrict. obſ.
Iulius Calaber Auguſtinian.
Inniparus a Neocaſtro Min. ſtrict. obſerv.
S. Laurentius Baſilian.
S. Leo Abbas Mulen.
Leo Calaber Auguſtinian.
Leo a Cæniſio *Capuccin*.
S. Leo de Summa *Minorita*.
Lucas Calaber Capuccini.
B. Lucas Ciſtercien.
B. Lucas I. II. & III. Baſilian.
S. Lucas a Melicblocbia Baſilian.
Lucas Tiriolus Min. ſtrict. obs.
Ludovicus a Rhegio Min. ſtrict. obs.
Ludovicus a S. Chriſtina Minorita.
Ludovicus a Serra Ord. Capuc.
Ludovicus Mandarano. Ord. Prædic.
Magdalena Galliarda Santimon. Ord. Prædic.
Manſuetus a Hieracio Capuccin.
Manſuetus a Scandalio Min. ſtrict. obſ.
Manſuetus a Zacharopoli Minorita.
*M*arcellus Scaleonus Soc. Ieſu.
M. Aurelius Caſſiodorus Benedictin.
*M*aria *M*alatbi Sanctim. Ord. Prædic.

B. *Mar.*

B. Martinus Minorita.
Martinus aLataaco Or. Minim.
Martinus a Rhegio Capuccin.
Marinus a Roſſano Min. ſtrict. obſ.
B. Martinus Beſidianenſis Min.
Matthæus Calaber Capuccin.
B. Matthæus aCetrarioMin. obſ.
B. Matthæus a Conſentis Abbas Floren.
Matthæus a Rhegio Capuccin.
Matthæus a Varspodo Min. ſtrict. obſ.
MatthæusMonachusOr. Minim.
Matthæus Vis Ord. Minim.
B. Matthæus Vidius Minorita.
B. Michael aCaſtrivillaroCapuc.
Michael Sergius Carthuſian.
S. Nicander Baſilian.
N. Calauctus Ord. Minimor.
S. Nilus Baſilian.
B. Nicolaus Ciſtercien.
Nicolaus a Ceriſano Min. Obſ. Reform.
B. Nicolaus a ConſentiaCiſterc.
V. Nicolaus a Longobardis Ord. Minim.
B. Nicodemus a Hieracio Baſil.
Nicolaus a Quinquefrondio Capuccin.
Nicolaus a Roſſano Capuccin.
Nicolaus aS. Lucido Or. Minim.
S. Nicolaus a Stylo Baſilian.
S. Nicolaus AbinanteMinorita.
S. Nicodemus Baſilian.
Pacificus Calaber Capuccin.
B. Paulus Baſilian.
Paulus a Briatico Ord. Minim
B. Paulus a MiletoOrd. Prædic.
Paulus aNicoteraMin. ſtrict. obſ
Paulus aScylaceoMin. ſtrict. obſ.
Paulus a Synopoli Minorita.
Paulus ab Apriliano Minorita ſtrict. obſ.
B. Paulus de Ambroſiis Tert. Ord. S. Franc.
PaulusIscucciusCong. Caſinen.
B. PaulusRendaciusOrd. Minim.
B. Peregrinus Ciſtercien.
Perna ab Altilia S. Fran. de Paula Tertiar.
S. Petrus Baſilian.
Petrus Calaber Minorita.
B. Petrus Ciſtercien.
B. Petrus a Belicaſtro Minorita.
Petrus a Caſtroveto Capuccin.
Petrus aCoſano Min. ſtrict. obſ.
Petrus a FrancicaCapuccin.
Petrus a Gineto Ord. Minim.
Petrus a Montalto Ord. Capuc.
Petrus a Pedatio Ord. Capuc.
Petrus a Sapan. Ord. Minim.
Petrus a Seminaris Capuccin.
Petrus Bonus Ord. Minimor.
Pettus Luſcernus Soc. Jeſu
Petrus Villareol Min. ſtrict. obſ.
B. Philaretus Baſilian.
B. Proclus Baſilian.
B. Pyrrhus Minor.
B. Randiſius a BorelloBenedict.
B. Rogerius Ciſtercien.
Ruffinus aLongobardisMinorita
Salvator ab Anogeo Min. ſtrict obſerv.
Salvator a Francoliſiis Ord. Capuccin.
S. Samuel a CaſtrivillaroMinor.
Seraphinus a Rhegio Capuccin.
Sertorius Caputus Soc. Ieſu
Silveſter Bendicius Ord. Præd.
Silveſter de Franco Capuccin.
Stephanus a Mangono Min. ſtrict. obſ.
B. Stephanus Baſilian.
Tereſia Madragano Carmelita
Thadæus aCutroMin. ſtrict. obſ.
B. Theodora Baſiliana
B. Theodorus Baſiliana
Thomas a Badolato Min. ſtrict. obſ.
Thomas ab Altilia Ord. Minim.
S. Thomas Aquinius Ord. Præd.
Thomas a Sapano Ord. Minim.
Thomas aVirdivalle Ord. Præd.
Thomas aMontileonoOr. Præd.
B. Thomas Baſilian.
ThomasMontileonusOrd. Præd.
ThomasPhilipponusOrd Præd
S. Ugolinus a Ceriſano Minor.
Victoria Theotino Tertiar. S Dominici.
Vincentius a Beſidiano Minor.
Vincentius a Catanzaro Ord. Prædic.
Vincentius a Coſano Capuccin.
Vincentius a Theſſano Ord. Capuccin.
VincentiusComitousCarmelita.
B. Ulo Baſilian.
Urbanus aPentedactyloCapucc.
S. Urſula a Pentedactylo Baſil.
B. Vitalis a Rhegio Baſilian.
B. Zachæus a Conſentia Min.
B. Zacharias Baſilianus.

SCRIPTORES ET ERUDITI.

Accurſius Muſculus.
Æmilius Iannutius.
Æneas Sybarita.
Agathius de Summa.
Agathius Guidacerius.
Albertus Maria Ponterus.
Alcmæon Crot.
Alexis Sybarita.
Aloyſius de Aquino.
Aloyſius Lilius.
Alphonſus Sanctorus.
Amadeus de Cæſare.
Ameriſtus Mataurienſis.
Ambroſius Marzanus.
Andreas Fodius Gambara.
Andreas Gironda.
Andreas Raſceglia.
Angelus Zavaroni.
Annibal Roſellus.
Antoninus de Flore.
Antonius Barone.
Antonius Condimitti.
Antonius Conſtantinius.
Antonius Fiocca.
Antonius Lembo.
Antonius Lilius.
Antonius Nicolinus.
Antonius Niphus.
Antonius Ponta.
Antonius Ricciullus.
Antonius Spiszicagiglius.
Antonius Teleſius.
Antonius Zavaroni.
Antonius Maria Serſalis.
Apollinaris Agreſta.
Aquilantes Rocchetta.
Aſcon Crot.
Auguſtinus a Soriano.
Auguſtinus Caputus.
Auguſtinus de Benedictis.
Auguſtinus Nipha.
Barlaam a Seminaria.
Bartholomæus de Aquino.
Baſilius de Caroleis.
Bernardineitus Francus.
Bernardinus Bombinus.
Bernardinus Mandelius.
Bernardinus Martyranus.
Bernardinus Motta.
Bernardinus Riceius.
Bernardinus Teleſius.
Blaſius Bonellus.
Bonaventura Caballus.
Bonaventura Campagna.
Bonaventura Seulco.
Brontinus Crot.
Brunus de Franco.
Cæſar Benincaſa.
Cæſar Biſogno.
Cæſar Mo i ius.
Cæſar Romæus.
Cajetanus Argentus.
Cajetanus Monachus.
Cajetanus Paſſarellus.
Calliſtenes Sybarita.
Camillus Conſtantius.
Camillus Fera.
Carolus Calà.
Carolus de Aquino.
Carolus Iardinus.
Carolus Muſitanus.
Carolus Nardus.
Carolus Peregrinus.
Carolus Selvago.
Carolus Maria Carafa.
Cephalus Thurinus.
Cetus Locren.
Charita Locren.
Chryſoſtomus Palumbus.
Chryſoſtomus Scarphò.
Cleonymes Rheginus.

Conſtantinus Granitna.
Coriolanus Martyranus.
Cornelius Ajellus.
Cornelius Ruffus.
Cyromachus Thurinus.
Dædalus Fortunatus.
Deax Sybarita.
Democides Crot.
Didacus a Pizzono.
Didacus de Mari.
Diocles Sybarita.
Dominicus a Montileono.
Dominicus a Terranova.
Dominicus de Sanctis.
Dominicus Cianciarnſius.
Dominicus Fiumara.
Dominicus Longus.
Dominicus Martyre.
Dominicus Pizzimettus.
Dominicus Serius.
Dominicus Felix Verardi.
Donatus Pollienus.
Ecphantes Crot.
Elias Aſtorinus.
Elias de Amato.
Empedus Sybarita.
Eradoctius Thurinus.
Euangeliſta Turnefranza.
Euanor Sybarita.
Furytus Locren.
Fabius Bova.
Fabius Hermogida.
Fabricius a Valle.
Fabricius Biblia.
Fabricius Caſtilionus Maurellus
Fauſtinus Salernus.
Felix Rotundus.
Felix Solazzius.
Felix Antonius Brognus.
Ferdinandus Cones.
Fernandus Ritura.
Ferrantes Stocchius.
Flaminius Monachus.
Flaminius Pariſius.
Flavius Fieſchi.
Franciſcus a Valle.
Franciſcus Albertinus.
Franciſcus Amicus.
Franciſcus Arcerius.
Franciſcus Cangenus.
Franciſcus Catalanus.
Franciſcus de Rubeis.
Franciſcus Franchinus.
Franciſcus Granus.
Franciſcus Galluppus.
Franciſcus Longus.
Franciſcus Majorana.
Franciſcus Marinus.
Franciſcus Mutus.
Franciſcus Oliverius.
Franciſcus Palmerius.
Franciſcus Pariſius.
Franciſcus Pavone.
Franciſcus Piſciotta.
Franciſcus Pyrrinus.
Franciſcus Saccus.
Fabricius Salernus.
Franciſcus Samblaſius.
Franciſcus Spinellius.
Franciſcus Supravia.
Franciſcus Teleſius.
Franciſcus Vitalis.
Franciſcus Zaccone.
Franciſcus Zavaroni.
Franciſcus Antonius Roſſius.
Franciſcus Antonius Spada.
Franciſcus Maria Labonia.
Fridericus Roccus.
Gabriel de Marchis.
Gabriel Maſcarus.
Galeatius de Angelis.
Gaſpar a Foſſo.
Gaſpar Florinus.
Georgius Fotinus.
Glaucus Locren.
Glaucus Rheginus.
Gregorius Calopreſe.
Gregorius Angelerius.
Gregorius de Orlando.
Gregorius Pinellius.
Guilelmus Sirletus.
Hector de Guido.
Hector Serſalis.
Hemitheon Sybarita.
Heraſippus Locren.
Hieronymus a Soriano.
Hieronymus Calà.
Hieronymus Dattylus.
Hieronymus de Pyris.
Hieronymus Galopoli.
Hieronymus Gaudeanus.
Hieronymus Madottus.
Hieronymus Maraſiotus.
Hieronymus Muſitanus.
Hieronymus Ricciullus.
Hieronymus Rocchus.
Hieronymus Samblaſius.
Hieronymus Vecchiettus.
Hilarius Tranquillus.
Hipparcus Rheginus.
Hippyas Rheginus.
Horatius Iannutius.
Horatius Lumbiſanus.
Hyacinthus Garcæa.
Hyacinthus Mayſanus.
Hyacinthus Scarpellus.
Hyacinthus Serrans.
Iacobus Brunus.
Iacobus Gaeta.
Iacobus Galliardus.
Iacobus Græcus.
Ianus Lucinius.
Ianus Parrhaſius.
Ianus Peluſius.
Ianus Theſeus Caſoperus.
Ibycus Rheginus.
Ignatius Adamus.
Ignatius Majorana.
Ignatius Samblaſius.
Ioannes a Siderono.
Ioannes Craſſus.
Ioannes Falconius.
Ioannes Florius.
Ioannes Germanus.
Ioannes Ruffus.
Ioannes Serjoannius.
Ioannes Simoneta.
Io: Alphonſus Borellius.
Io: Alphonſus Mantega.
Ioannes Andreas de Georgio.
Io: Andreas Filante.
Io: Angelus Spagnolius
Io: Antonius Anania
Io Antonius Cæſarius
Io: Antonius Martellinus
Ioannes Antonius Palatius
Io: Antonius Pandoſius.
Io: Antonius Vallone
Io: Baptiſta Alemagna
Io: Baptiſta Amicus
Io: Baptiſta Argirò
Io: Baptiſta Bonjoannius
Io: Baptiſta Bovius
Io: Baptiſta Carnevalina
Io. Baptiſta Catanzaritius
Io: Baptiſta Corvellus.
Io: Baptiſta de Nola Moliſi
Io: Baptiſta Fanellus
Io: Baptiſta Iannella
Io: Baptiſta Iardinus
Joannes Baptiſta Martyranus.
Io Baptiſta Modius
Io: Baptiſta Palazzius
Io: Baptiſta Piatti
Io: Baptiſta Scurus
Ioannes Baptiſta Teleſius
Io: Chryſoſtomus a Gemiliano
Ioannes Dominicus Coſcia
Io: Dominicus de Nigris
Io Dominicus Fratea
Ioannes Dominicus Maurus
Io: Franciſcus Gemellius
Io: Franciſcus Gualterius
Io: Franciſcus Paparus
Io: Franciſcus Raymondi
Io: Franciſcus Saverus
Io: Franciſcus Tranquillus
Io: Horatius Scollius
Io: Iacobus Bombinus.
Io: Iacobus de Martino
Io: Iacobus Paviſius.
Ioannes Ioachinus Abbas
Io: Laurentius Anania
Io: Leonardus Tufarellus.
Io: Marcus Aquilinus
Ioannes Paulus de Aquino
Io: Paulus Cæſarius
Io: Paulus Gualterius.
Io: Paulus Marincola
Ioannes Petrus Soda
Io: Pierius Ciminus
Io: Thomas Martyranus
Io. Vincentius Gravina.
Iordanus Poliſichius
Iordanus Rufus
Ioſeph Aceti.
Ioſeph Biſogno
Ioſeph de Amato

Io-

Ioſeph Capalbus
Ioſeph Carnevalius.
Ioſeph Catalanus
Ioſeph Cocus
Ioſeph Cortecoſs
Ioſeph Loctellus
Ioſeph Martellinus
Ioſeph Nocera
Ioſeph Photius
Ioſeph Roſſi
Ioſeph Ruffus
Ioſeph Schettinns
Ioſeph Sillanus
Ioſeph Maria Perrimezzi.
Ippodamus Thurinns
Iſidorus a Maida
Iſidorus Pitellia
Iſidorus Pyrus
Iſidorus Toſcanus
Iſpaſus Sybarita
Iulius de Cavalcantlbus
Iulius Fulcius
Iulius Iazzolinns
Iulius Vetere
Inlius Cæſar Baricelli.
Iulius Cæſar Galluppus
Iulius Cæſar Deſtitus
Lactantius Rocca
Lælius Caputus.
Lælius Serſalis
Laurentius Loyerius
Laurentius Maſcambrunus
Leon ſive Leontius Calaber
Lucas Archiep. Conſentin.
Lucius de Urſo
Lucretia a Valle.
Ludovicus Adimarus
Ludovicus Ruffus
Lycophron Rheginus
Lyſias Thurinus
Maleager Pentimallns
Mamertinus Metaurienſis
Manilius Caputus
Manilius Plantedins
Marcellus Cornelius
Marcellus Megals
Marcellus Sirletus
Marcus Laureus
Marcus Antonius Curatolus
Marcus Antonius Jacominus
M. Aurelius Caſſiodorus
Marcus Anrelius Severinus
Marius Iunti.
Marins Malta
Marius Paramarus
Martinus Campitellus
Matthæus Collacius
Mauritius Baracchs.
Menander Sybarita
Menelaus Infroſinns
Meneſter Sybarits
Metopus Sybarita
Michael Marra
Michael Angelus Donatus.
Neocles Crot.
Nicephorus Sebaſtus Meliſſenus
Nicolaus a Ferveto
Nicolans Carbone
Nicolaus de Rogiano.
Nicolaus Pelliccia
Nicolaus Riccius
Nicolaus Rodius
Nicolaus Teleſius
Nicolaus Tortamanus
Nicolaus Antonius Gravatius
Nicolaus Maria Madafarrus
S. Nilus Baſilian.
N. Rheginus
Octavius Beltranus
Octavius Camerarius
Octavins Caputus
Octavius Gloritius
Onomacritus Locrenſis
Orpheus Crot.
Parmenides Locren.
Paulus Alagona
Paulus Bombinus
Paulus Gualterius
Paulus Merenda
Paulus Pyromallus
Peleus Pretio.
Perſius Cervinus
Peſtanus Hipponiates
Petrus a Pentedactylo
Petrus Antonettus
Petrus de Marina
Petrus Salernus
Petrus Villaroel
Petrus Zillus
Petrus Paulus Pariſius
Petrus Thomas Pugliſins
Petrus Thomas Serſalis
Philippns Feuli
Philippns Jeſualdus
Philippus Medamenſis
Philippus Paſchalis.
Philippus Rocchus.
Philiſthion Locrenſis
Philolaus Crot.
Phylthys Crot.
Polemæus Sybarita
Pomponius Lætus
Praxiteles Peripolitanus
B. Proclus a Beſidiano.
Proſper a Rhegio
Proſper Pariſius
Proxenus Sybarita
Pyrrhus Corradus
Pyrrhus Schettinus
Pythagoras Samius
Raymundus a Stalato
Rogerius Carbonellus
Rutilius Benincaſa.
Quintns Calaber
Salvator Varrone
Sebaſtianus de Alexandris
Sebaſtianns de Gaudio
Seraphinus Biſcardus
Sertorius Quattrimanus
Sextilius Mazzuca
Silveſter Politus
Silvius Badulatus
Simon Cervinus
Simon Fornarus
Stenidas Locrenſis
Stephanus Bardarus
Stephanus Pepe
Stephanus Sybarita
Steſichorus Metaurienſis
Teano Locren.
Theagenes Rheginus
Theano Crot.
Theano Thurina
Theodorus a Maida
S. Thomas Aquinius.
Thomas Campanella
Thomas Cornelius
Thomas Galliardus
Thomas Martuccius
Thomas Sirletus
Thomas Maria Amendolia
Thurus Sybarita
Tiberius Alpharanus
Tiberius de Luca
Tiberius Roſellius
Timæus Locrenſis
Timaſius Sybarita.
Tirſeines mulier Sybarita.
Tirſenus Sybarita
Ugo Siberinas
Vincentius de Amato
Vincentius Manerius
Vincentius Motta
Vincentius Sorianus
Zaleucus Locrenſis

STATUARII:

Cephiſodorus Pesipolitanus:
Cleareus Rheginus.
Damea Crot.
Patroclus Crot.
Praxiteles Peripolitanus.
Pythagoras Rheginns.

SUPERIORES GENERALES SACRORUM ORDINUM.

Alphonſus Mancus Cler. Reg. Min.
Apollinaris Agreſta Baſilian.
Bernardinus Ayerbius de Aragonia Capuccin.
Bernardinus Plaſtina Or. Minim.
S. Bertholdus Carmelita
Bonaventura Caballus Min. ſtrict obſer. Commiſſ. Gen.
Daniel Serſalis Congr. Vall. Umbr. Silveſt.
Franciſcus Cerens Ord. Minim.
S. Franciſcus de Paula Ordinis Minimorum Fundator & Primus Generalis
Franciſcus Maurus Ord. Minim.
Franciſcus Preſte Ord. Minim.
Franciſcus Zavaroni Or. Minim.
Gregorius Carbonellus Ord. Minim.
Hieronymus Arnonus Ord. Minim.

Hie-

Hıeronymus Serſalis Abbas Montis Caſini
Joannes Aletus Ord. Minim.
Ioannes Bucstius Minorita, ſtrictior. Obſerv. bis Commiſſ. Gen.
Iſidorus Samblaſius Ord. Minim.
Inlius Mantineus Congr. Cæleſtin.
Laurentiua Ciollarus Ord. Minim.
Lucas a S. Georgio Congr. Cæleſtin.
Marcellus Palmerius Ord. Minim.
Marcua Antonius Mazziotta, Baſilian.
Nicolaus a Rhegio Congr. Olivetan.
S. Nilus Baſilian.
Placidus a Polyſtina Congr. Cæleſtin.
Petrus Curtus Ord Minlm.
Petrus Mennitus Baſilian.
Silveſter a Montileono Ord. Capuccin.
Stephanus Carlevalius Ord. Minimor.
Thomaa Serſalis Cl.Reg-Theat.

THEOLOGI.

Agathius Guidacerius.
Albertus de Juſo Ord. Prædic.
Annibal Roſellus:
Antonius Condimitti Ord Prædic.
AuguſtinusCavallus Ord. Præd.
Barlaam a Seminaris Baſilian.
Bernardinus a Feroleto Min. ſtrict. Obſerv.
Bernardus Barbatanus Minorita.
Deſiderius Medıopica Carmelita.
Dionyſius a Montileono Ord. Prædic.
Dominicus de Sanctis Ord. Prædic.
Dominicus Tranquillus Ord. Minim.
Franciſcus a Malleia Ord. Capuccin.
Franciſcus Amicus Soc. Ieſu.
Franciſcus de Rubeis Minorita.
Franciſcus Longus Capuccin.
Franciſcus Samblaſius Soc. Ieſu.
Franciſcus Spinellius Ord. Capuccin.
Franciſcua Zaccone Ord. Præd.
Franciſcus Zavaroni Ord. Minim.
Gaſpar a Foſſo Ord. Minimor.
Gregoriua Carbonellus Ord. Minim.
Guilelmus Sirletus.
Hieronymus Muſitanus Ord. Prædic.
Iacobus Brunus Ord. Prædic.
B. Ioannes Baſilianus.
Io: Dominicua Ettore.
Ioannes Ioachimus Ciſtercien.
Ioſeph Maria Perrimezzi Ord. Minim.
Lactantius ArturusConventual.
Marcellus Megala CL. Regul. Theat.
Martialis Peregrinus Conventual.
M. Aurelius Caſſiodorus.
S. Nilus Baſilian.
Paulus Pyromallus Ord. Prædic.
Petrus a Pentedactylo Baſilian.
Petrus de Marina.
Petrus Croccus Ord. Præd.
Philippua Guerra.
Silveſter a Machæra Ord. Minim.
Stephanus a Coſano Ord. Præd
Stephanus Pepe Cler. Reg. Theat.
Theophilus a Tropæa aliis a Briatico Ord. Præd.
S. Thomas Aquinius Ord. Prædic.
Thomas CampanellaOrd. Præd.
Thomas Caſellius Ord. Præd.
Thomas Porta Minorita.
ThomasMaria Amendolia Ord Prædic:

TOGATI.

Adamus a Duſſiaco
Agathius Striverius
Andreas Arduinua
Andreas Ganguzza
Andreaa Garofalus
Angelus Chriſtianus
Antonius Gaeta
Antonius Pepe
Antonius Plaſtina
Antonius Teleſius
Bartholomæus Bombinus
Bernardinus de Bernaudis
Bernardinus Vulcanus
Bernardus Striverius
Brittus Moranus
Cæſar Biblia
Cajetanus Argentus
Carolus Calà
Carolus Maurellus Caſtilionus
Curtius Bombinua.
Dantes Olivadiſius
Ferdinandus Biſbal
Ferdinandus de Amato
Ferdinandus Laureus
Flaminius Samblaſius
Franciſcus de Tarſia.
Franciſcus Laureus
Galeatius de Tarſia.
Galeatius Monachus
Gaudius Romanus
Gualterius Poerius
Guilelmus Froſina
Heliodorus Caſſiodorus
Hieronymua de Balzo
Hieronymus Quattrimanus
Hyacinthus Alcadua Fillettus.
Hyacinthus Biſcardua.
Innocentius Paganus.
Ioannes Laureus.
Ioannea Andreas de Georgio.
Io: Antonius Moranus.
Jo: Hieronymus Gonſaga.
Io: Hieronymus Moranus.
Jo: Hieronymus Trombatore.
Leander Aloe.
Leo a Rhegio.
Leo Matera.
Lucius Rheginus.
L. Æmilius Mamercus.
Lucius Brutius.
Luſticus Brettianua.
L. Poſthumius.
L. Temſanus.
Marcellus Craſſus.
M. Aurelius Caſſiodorus:
M. ÆmiliusLepidus Mamercus.
M. Æmilius Mamercinus.
Marinus Bolotta.
Marius Carbonellus.
Marius Pepe.
Martinus Minerva
Martinus Palatius.
Matthæus Reggio.
Nicolaus de Amato.
Nicolaus Foralterius.
Nicolaus Olzina
N. Poerius
Pactius Conſentinus
Petrus Carinus
Petrus Ciacciua
Petrus Gironda
Philippus Paſchalis
Philippus Quattrimanus
Pompejus Pugliſius
Præſens Brutius
P. Pinarius Mamercinus
Q. Antonius Merenda
Q. Manilius Thurinus
Q. Manliua Thurinus
Q. Minucius Terinus
Rogerius de Roſeto
Rogerius Quattrimanus
Saracenus Matera
Scipio Saliturus
Seraphinus Biſcardus
Ser. Corneliua Merenda
Thomas Pariſius
Tib. Æmilius Mamercus
Timæus Locrenſis.
T. Antonius Merenda
Vibius Conſentinus
Vitalis Vitale

Cæteros vide ſuis locis.

INDEX GENERALIS
RERUM NOTABILIUM.

Quæ charaƈteribus Italicis notata ſunt ad Indiculum Barrii pertinent.

A

A Foſſo V. Gaſpar
A valle V. Fabricius, Lucretia, Franciſcus
Abbas Ioachimus. pagina 100.
Abenante. V. Marius, Martius, Ioannes, Io. Baptiſta Barnabas, Bernardinus, S. Nicolaus
Aborigines iidem ac Oenotrii. 10. unde appellati. ibid. 194.
Abraham Maurorum Rex Conſentiæ perit, ictu perculſus. 81.
Abruzzinus. V. Marius, Petrus Antonius
Abundantius Epiſcopus Temſanus. 38. 63. 65.
Acalander. fl. 412.
Academia Conſentina. 81. Montaltina. 72.
Accettura. V. Dominicus
Accomus. V. Raymundus
Accurſius Muſculus 243.
Acerbus. V. Franciſcus
Acerna. V. Nicolaus
Aceti. V. Bernardinus, Antonius, Ioſeph, Clara
Acheron: fl. 70.
Achilles Cundarus 113:
Acida fl. 58.
Acra opp. 372. Etymon. 374.
Adamus, V. Ignatius
Adamus a Duſſiaco. 85.
a Gemiliano Baſilian. Ep S. Leonis 276.
Adelaſia uxor Rogerii 155.
Adenulphus de Aquino. 85.
Firrans 86.
Adicus Locren. Philoſ. 237.
Adimarus. V. Ludovicus
Aedina inſula. 55.
Ægidius a Rhegio Minorita 208.
a Roſſano Min. ſtrict. obſ. 372.
Ægon Crotoniata 306. 325. 338.
Ægyptius Matthæus notatus 401.
Æmilia gens unde 324.
Æmilius Bombinus Epiſc. Umbriat. 86.
Iannutius 122.
Æneas ex Latio oriundus. 35. Pateram in templo Iunonis Laciniæ offert. ibid. Ad Athenæum promont. appellit 361. Iunoni Laciniæ ſacrificat. 300. Trojanos exponit ubi 360.
Æneas Sybarita 383.
Æolus 190.
Æſarus fl. 342. etymon 306. 344.
Æſculapius ejuſque adventus in Calabriam 253.
Aeta opp. 52.
Ætas, quid? 11. 13.
Æthylla Trojana 342.
Aetites, 44.
Agareni Calabriam diripiunt. 40. Etymon 362. Quare Roſſanum expugnare nequeant 365.
Agaricum fungus in Calabria naſcitur. 43.
Agatha opp. & fl. 58. 211. vic. 219.
S. Agato Papa Rheginus. 38. 200.
Agathius Aſſanthius 273.
de Summa Epiſc. Catacen. 280.
Guidacerius 275.
Striverius Reg. Conſil. 273.
Agathocles Rheginus, Siciliæ Rex 138. 207. ejus geſta ibid.
Ageas Crot. 325.
Agellum opp. 119. 122.
Ageſidamus Locren. 239.
S. Agnes mart. 197.
Agreſta. V. Apollinaris
Agrippa. V. Vincentius
Agylus Crot. 325.
Ajax fl. 296. 299.
Ajax Oileus 222.
Ajellus V. Cornelius
Alaca fl. 264.
Alagona. V. Paulus.
Alaricus Gothorum Rex Conſentinæ perit, & inter Crathidem ac Baſentum amnes ſepelitur. 79.
Alarus fl. 246.
Albalonga u 116.
Albertinus Roſſi Eremita. 71.
Albertinus. V. Franciſcus
Albertus. Vide Leander
Albertus de Juſo Ord. Prædic. 104.
Gullus Ord Minim. 86 97.
Maria Ponterus Ord. Prædicat. 408.
Albiſtrum opp. 53.
Album fl. 103. p. 279.
Alcinous Siculus notatus. 41.
Alciſtenes Sybarita 382.
Alcmæon Crot. 327.
Aldemarius Romanus 55.
Alderanus Romanus 55.
Alecium promont. 351.
Alemagna V. Jo: Baptiſta
Alepartus. Vide Angelus
Aleſſius. V. Angelus
Aleſſium p. 184.
Aletus V. Ioannes
Alexander a Caroleo Ord. Capuccin. 120.
a S. Severina Epiſcop. Urbevetan. 296.
Caſtilion. Maurellus. 86.
Epiri rex a Brettiis trucidatus. 19. 70.
Magnus Ciſterc. Epiſc.

 S. Mar-

S. Marci 97.
Maurellus. 86.
Merenda. 86.
Alexandri III. Breve ad Monachos S. Stephani de Nemore. 135
Alexis Sybarita. 19. 383.
Alexius Benincaſa. 97.
Alibertus Aſciuttus 251.
Alimena. V. Simon, Altilius, Franciſcus, Io. Andreas, Io: Baptiſta, Io: Conradus
Aliphitum p. 144.
Allium fl. 278.
Almanus Epiſc. Strongyl. 343.
Aloe V. Leander.
Aloyſius a Pacanica Capuc. 254.
Amodeus. 66.
Braccius 265.
de Amato Epiſc. S. Marci 128.
de Aquino Ord. Præd. 351
de Arena 162.
de Cavalcantibus. *Vide* Ludovicus
Girardus. 97.
Lilius Philoſophus 354. Tabulas pro Calendarii Romani emendatione invenit. *ibid.*
Moranus 282.
Roſſius 371.
Ruffus. Vide Ludovicus
Ventus 149.
Aloyſius Antonius de Martinis 107.
Alpharanus. V. Tiberius
Alphonſus Alvarez Guerrerius Epiſc. Monopolitanus 147.
Caſtilionus Maurellus Archiep. Conſent. 86.
Dattylus 86.
Mancus Cl. Reg min. Genen. 147.
Muti 108.
Petrucciús Epiſc. Belicaſtr. 298.
Poerius 284.
Sanctorus 295.
Altanum op. 160. 163.
Altifluvium. 60.
Altilia opp. 103.
Altilius Alimena. 86.
Altilius. V. Gabriel, Martius
Altimontum Urbs. 57.
Altis quid 340.
Alumen 44.
Amadeus de Cæſare Conventual. 406.
Amalphitanus. V. Marcus Antonius
Amalteæ cornu quid 238.
Amantea u. 119.
Amaronum p. 275.
Amatorius. V. Felix
Amatum vic. 132.
Ambroſius a Heratio Capuccin. 243.
S. Ambroſius a ſtylo Baſilian. 254.
Ambroſius Carpanſanus 180.
Marzanus. 86.
Amburga Rogerii neptis ubi ſepulta 238
Amendolia. V. Thomas Maſſa
Amendolilla. V. Scipio
Americus de Cavalcantibus. 86.
Americus Epiſc. Scylacen. 273.
Ameriſtus Metaurienſis 165.
Amiantus. 44.
Amicus. V. Jo: Baptiſta, Franciſcus
Amilcar Brettiorum agros infeſtat. 24. & 25.
Ammonius Epiſc. Hieracen. 243.
Amodeus. V. Aloyſius, Dominicus
Amphiſſia. Vide Arocella
Amygdalaria opp. 410. Etymon. 412.
Amygdalia opp. 113.
Anania. V. Marcellus, Bernardus Jo: Antonius, Io: Laurentius, Dominicus
Anaxilaus Tyrannus 151. 192. 196. Quare leporem in numia inſculpſerit. ibid.
Andreas p. 264. ejus origo 265
Andreas Epiſc. Boven. 243.
a Coriolano Minorita 373.
a Maropato Minorita 163
a S. Severina Capuccin 344.
a Tropæa Ord. Minim. 248.
Arduinus Conſiliar. 86.
B. Andreas de Martinis Ord. Minim. 107.
Andreas Firraus Iuſtitiar. 86.
Fodius Gambara Philoſ. 133.
Ganguzza Reg. Conſ. 422.
Garofalus. 86.
Gervaſius Archiep. Anxanen 283.
Cironda Soc. Jeſu 273.
Mazza 284.
Nicoletta Epiſc. Inſulanus 281.
Pariſius. 86.
Raſceglia 415.
Serſalis. 86.
Andreotta. V. Scipio
Andreottus Lauria. 86.
Androdamus: 203.
Androneus Epiſc. Beſidianen. 376.
Anemone. 54.
Anſuſus Rogerii filius 157.
Angela a Monſanto veſtes inconſutiles conficit 129.
Angelerius. V. Gregorius, Q. Tiberius.
Angelonius. V. Jo. Nicolaus.
Angelum vic. 132.
Angelus Archiep. Roſſanen. 370.
Angelus a Beſidiano Minorita ſtrict. obſ. 376.
a Calanna Capuccin. 185.
S. Angelus a Caſtrivillaro Minorita 404.
B. Angelus a Conſentia Minorita. 86.
Angelus a Montileone Minorita 141.
a Neocaſtro Capuccin. 131.
a Paterno Capuccin. 220.
a Rhegio Min. Convetual. 208.
a S. Martino Capuccin. 172.
a Sapano Ord. Minim. 104.
a Saracena Ord. Minim. 59.
ab Acra Capuccin. 374.
Aleſſius Min. ſtrict. Obſerv. 113.
B. Angelus Alepartus Ord. Minim. 59.
Angelus de Luca 296.
Chriſtianus 115.
Græcus Ep. Martyran. 370.
Grotus Ord. Præd. 276.
Jerace Minor. 178.
Matera. 86.
Serra Ord. Minim. Tertiar. 116.
Simoneta 349.
Tirellus 86.
Verardus Epiſc. Martyranen. 283.
Zavaroni. 73.
Angitula op. 129. fl. ibid.
Animarum immortalitas a Pythagora aſſerta 319. Transmigratio cur ab eodem excogitata. ibid.
Anna p. 174.
Anna Didonis ſoror ad Crathidem fluvium venit 384.
Anna Labruta Tertiar. S. Dominici 208.
Annales Conſentini. 81.
Annibal Terinam ſolo æquat. 125. Columnam auream in templo Junonis Laciniæ auferre pertentat 301. templum violat. 302. Per Alpes Coccejas in Italiam intrat. 23. Urbes Brettiorum infeſtat 27.
Annibal Brunus 116.
De Petro Paulo Epiſc. Caſtrimar. 149.
Mannarinus 283.
Roſellus Minorita 276.
Serſalis. 86.

Sicla-

Siclanus Epiſc. Caltren. 343.
Annibalis ſtatnæ ubi 390.
Anonides. 54.
Anogeum caſt. 161.
Anſelmus a Roſſano Capuccin. 371.
a Serra Ord. Capuccin. 107.
Epiſc. Mileten. 157.
S. Antherus Papa 348.
Antimedon Crot. 325.
Antiſtius Rheginus 206.
Antonellus Catalanus. 74.
Marafiotus 167.
Samblaſius. 86.
Antoneitus. V. Petrus.
Antonimina p. 242.
Antoninus Calaber Capuccin. 415.
de Flore 132.
B. Antonius Calaber Baſilian. 414.
Antonius a Balnearia Capuccin. 179.
a Beſidiano Preſb. 376.
a Catanfaro Minor. 281.
a Ceriſano Ord. Præd. 76.
B. Antonius a Cetrario Min. obſ. 71.
Antonius a Ciro Min. ſtrict. obſ. 354.
Epiſc. Catacen. 354.
a Conſentia Ord. Capucc. 87.
a Coriolano Capuccin. 373.
a Fligidio Min. ſtrict. obſ 120.
B. Antonius a Hieracio Baſilian. 242.
Antonius a Montileono Minorita 141.
a Parma Minor. 179.
a Paterno Ord. Minim. 117.
a Rhegio Capuccin. 207.
a Serra Ord. Capuccin. 107.
a b Olivado Capuccin. 276.
Aceti Thomæ pater laudatus. 48.
Aſta Ord. Capuccin. 161.
Barone Soc. Jeſu 148.
Baroni 101.
Boccherius 114.
Bombinus. 97.
Bonius Ord. Minim. 119.
Caſellus 97.
Caſtilionus Maurellus Min. ſtrict. obſer. 86.
Condimitti Ord. Prædic. 167.
Conſtantinius Ord. Minim. 406.
Cribarius Ord. Minim. 72.
de Caroleis Epiſc. Beſidianen. 86.
de Gratia 348.
de Paula Citerc. Epiſc. Catacen. 280.
Fazzarus 148.
Fiocca Presb. 283.
Firraus. 86
Floceanus 170.
Franza 141.
Gaeta Minorita Commiſſ & Cuſt. Terræ Sanctæ. 87.
Gaeta S. R. Collat. Conſ Reg. 87.
Ganguzza Epiſc. Veſtanen. 298.
Grandinettus a S. Januario Ord. S. Auguſt Diſcalceat. 117
Jeniſius Epiſc. Croton. 370.
Laſilica. 162.
Laureus 121.
Laurens Epiſc. Belicaſtren. 148. Epiſc. ſtabinen. 121.
Lembo Ord. Prædic. 281
Lilius 355.
Luciferus Epiſc. Crot 354
Manfredus. 97.
Mazza 284.
Maſcarus 116.
Mazza Carthuſian. 141.
Morri Minorita Epiſc. Liparitanus 167.
Nicolinus 146.
Niphus 148.
Papa Epiſc. S. Marci 134
Paparottus Ord. Præd 148.
Pepe Reg. Conſil. 64.
Piſcione. 75.
Plaſtina. M. C. V. Judex. 72.
Poerius 284.
Ponta. 103.
Pugliſius Calaber Soc. Jeſu 415.
Quattrimanus. 97.
Ranerius 281.
Ricciullus Archiep Conſentinus 115. Ep. Umbr. 115.
Rizzoleus Ord. Minimor. 355.
Rocca 281.
Roccus 281.
Rodius Min. 273.
Ruffus Cam. Ap. Cler. 179.
Sabinus Carthuſian. 254.
Sangnagalus Epiſ. Strongylen. 343.
Schipanus Soc. Jeſu 284.
Scocettus Minorita 219.
Scordante. 285.
Serſalis 87.
Sorbillus Epiſc. Mileten. 141.
Spanons 148.
Spizzicagiglius 210.
Spoletinus Epiſc. Crot. 354.
Strada Epiſc. Mileten. 207.
Teleſius. 84. 87. 97.
Toſcanus Min. ſtrict. obſ. 371.
Zacconus 281.
Zavaroni Presb. 73.
Antonius Maria Camalda Epiſc. Strong. 64.
Sanctorus Ord. Minim. Epiſc. Scalen. 72
Serſalis Cl. Reg. Theat. 281.
S. Aper ab Amygdalaria Presb. 412.
Aphricum p. 217.
Aphrorum Rex Conſentiam oppugnans fulminis ictu perit. 79. Vide Abraham.
Apollinaris Agreſta Gen. Baſilian. 247.
Apollineus mons 55. Vide Pollinus.
Apollodorus ejuſque patria 281.
Aprilianellum vic. 307.
Aprilianum opp. 103. unde dictum 108.
Apruſtum opp. 54. V. Caſtrivillarum.
Aquaformoſa Cœnobium Ciſtercienſium. 57.
Aquarium p. 159. 173.
Aquilantes Rocchetta. 75.
Aquilinus. V. Jo: Marcus.
S. Aquilinus m. 180.
Aquina Familia unde 286. & 287.
Aquinum v. 226.
Aquinus. V S. Thomas, Aloyſius, Bartholomæus. V. De Aquino.
Arcades in Calabriam veniunt 8. Græcorum omnium priſſimi. 12.
Arcerius. V. Franciſcus.
B. Arcangelus a Beſidiano Ord. Minimor. 376.
Archangelus a Longoburgo Ord. Minim. 119.
a S. Dominica Ord. Præd. 149.
Archias poeta a Rheginis civitate donatur 193. A Locrenſibus. 226.
Archiepiſcopatus in Calabria quot 197.
Arduinus. V. Andreas, Jo: Baptiſta, Marcus.
Ardurium p. 242.
Arena op. 159.
Arens fl. 99.
Arenthum fl. 100.
Areſium p. 187.
Areta fl. 352. Alcinoi uxor ibid.
Arethuſa fons apud Scylaceum 271.
Argeades fl 166
Argentanum Vide Marcum.
Argentifodinæ. 58.
Argentus, V. Cajetanus.
Argiona p. 143.

Argi.

Aigirò. V. Jo: Baptiſta.
Arguſtum p. 265.
Ariantha. 5. 58.
Arieta p. 290.
Arignotis ſive Arignothus Crot. 325. 332.
Arintha. 5. 70.
Ariſtęus Crot. 325.
Ariſtides Locrus ejuſque reſponſum ad Dionyſium Syracuſanum 201. 224.
Ariſto. 265.
Ariſtocrates Philos. 201.
Ariſtophanes emendatus. 20.
Ariſtophilides Crot. Tarentinorum Rex 334.
Armenta 43.
Arnonus. V. Bartholus, Hieronymus, Auripius.
Arnulphus I. & II. Arebiep. Conſent. 87.
  Archiep. Rhegin. 207.
  Epiſc. Mileten. 152. 157
Arocella op. 246.
Arocha caſt. 275. fl. 280. opp. 413. pag. 113.
Arruzzolus. V. Hieronymus.
S. Arſenia ſeu Euſebia mart. 247.
S. Arſenius Rheginus 207.
Arthemiſium. 5. 58.
Arturus. V. Lactantius.
Arx Nicephori 138.
Aſcanius Ferrerius, ſive Ferrarius Epiſc Montiſpiloſi 376
Aſchena urbs 186.
Aſchenaz Japheti nepos in Calabriam Coloniam deducit 3
  Rhegium condit. 4. An in Germaniam & Phrygiam contenderit. ibid. & 186.
Aſchenazęi primi Calabrię atque Italiæ incolæ. 4. iidem atque Auſones 13.
Aſciuttus. V. Alibertus, Dominicus.
Aſcon Crot. 328.
Aſſa fl. 252.
Aſſanthius. V. Agathius.
Aſta. V. Antonius.
Aſtalonga urbs 116.
Aſtorinus. V. Elias.
Aſtylus Cror. 338.
Aſtyoches Trojana 342.
Aſylia caſt. 279.
Athalarici Epiſtola ad Severum de Calabriæ ubertate. 46.
Athenæum promontorium. 9. V. Roſſia
Athenienſes Colonias in Calabriam deducunt. 8. 35. A Rheginis adjuti 192
Athleja. Vide Agellum.
Athletæ Crotoniatæ 337. & ſeq.
Athoſion Philos. 201.
Atrolices arbor 351 373.
Attaſſius. V. Marcus Antonius.
S. Attheon m. 171.
Auguſtinus a Depiuiano Ord. Capucc. 117.
  a Soriano Ord. Pręd. 137.
  Caputus 87.
  Cavallus Ord. Prędic 87.
  de Benedictis Ord Minim. 376.
  Donius 87.
  Monachus Epiſc. Iſulan. 87.
  Nipha Philos. 145. Populum Sedat ex quare 150.
Auguſtum pag. 108.
Auguſtus Vide Octavianus.
Aulon 46.
Aulon mons. vide Caulon.
Aulonia. *Vide* Caulonia.
Aulus Gellius reſtitutus. 22.
Aulus Pyrrbus Cicala. 87.
Aurelius Caudidus Caſſiodorus 278.
Aurelius Caſſiodorus. *Vide* M. Aurelius
Auriſodinę 58.
Auripius Arnonus. 87.
Auſon Ulyſſis filius Auſoniæ nomen dare non potuit. 5.
Auſonia ubi? 5. etymon ibid. & 186.
Auſonium mare. 5.
Ayerbius. V. Bernardinus.

B

BAcchanalium interdictorum monumentum Tyrti effoſſum, ubi aſſervetur 277.
Baccharifium p. 372.
Badolatum opp. 264. Etymon 265.
Badulatus. V. Silvius
Balbia opp. 57.
Baldachinus. V. Nicolaus
Balnearia op. 174.
Balthaſſar de Iudice Epiſc. Caputaquen. 372.
Baracadum p. 170.
Baraccha. V. Ignatius, Ioannes, Mauritius
Barbarus. V. Balthaſſar.
Barbatanus. V. Bernardus
Bardarus. V. Stephanus
Baricelli. V. Iulius Cæſar.
Barlaam a Seminaria Baſilianus Ep. Hieracen. ejuſque geſta 278. 212.
Barlingous. V. Hieronymus
Barnabas Abinante 373.
  ab Opedo Baſilian. Ep. 176.
Barone. V. Antonius. Didacus, Dominicus, Nicolaus, Aloyſius, Bernardinus, Ieraceus
Barra familia unde 159.
Barrada. V. Iulianus, Lucius
Barreſius. V. Ioannes
Barrius Gabriel ſcripſit de Laudibus Italiæ, de Æternirate Urbis & de Lingua Latina. 1. libros a ſe Latine editos Italice traduci vetat. 51. De quibuſdam nationibus graviter ſentit. Ibid. Vindicatus. 31. Notatus 374. 403. 406. V. Gabriel.
B. Bartholomæus Baſilian. ejuſque geſta 369.
Bartholomæus a Paterno Ord. Minim. 117.
S. Bartholomæus a Semiri Abbas 285.
Bartholomæus Bombinus. 87.
  de Aquino Philoſ. 132.
  Euſtachius 297.
  Olivertus Epiſc. Umbriat. 298.
  Malenus 371.
  Piterà. 281.
  Serſalis. 87.
  Quartrimanus. 87.
Bartholus a Philocaſtro Min. ſtrict. obſ. 200.
  Arnonus 104.
  Puglianus 117.
Baſilius Archiep. Roſſanen 370.
  I. II. & III. Epiſc. Locren. ſeu Hieracen. 243.
  I. & II. Epiſc. Roſſanen. 370.
  a Caroleo 118.
  de Caroleia. 87.
Baſilium p. 131.
Baſſovinus Epiſc. Catacen. 280.
Batianum p. 130.
  Battaglia. Vide Ioſeph
Batum opp. 53. fl. ibid.
Baviera. V. Dominicus
Beccutus. V. Vincardinus
Belatonum p. 160.
Belicaſtrum urbs 286.
Belifortum op. 130.
Bellimontum op. 119.
Bellividerium opp. 61. 351.
Belprandus Archiep. Conſent. 87.
Belſitus. V. Didacus
Beltrana fl. 265.
Beltranus. V. Octavius
Benagiamus Romæus presb 180.
Bendicius. V. Silveſter
Benedictum p. 104.
Benedictus a Calatro Capuccin. 163.
  a Fiſcaldo Ord. S. Aug. 78.
  a Rhegio Capuccin. 207.
  Hieracius Epiſc. Liparir. 243.
Benincaſa. V. Alexius, Cæſar, Rutilius.

Benvenutus Archiep. Rhegin. 207.
Berardus. V. Marcellus
Berardus, ſive Bernardus Matera Archiep. Tranens. 87.
Laureus 121.
Miſaſius 117.
Sanſeverinus 273.
Berlingerius. V. Carolus, Iulius, Pompilius
Bernardinettus Francus. 87.
Bernardinus a Beſidiano Capuccin. 376.
a Feroleto Minor. ſtrict. obſervan. 132.
Abinante 373.
Aceti 113.
Ayerbius de Aragonia Capuccin. Commiſſar. General 281.
Barbarus 371.
Barone 146.
Bombinus. 87.
Branca 274.
Calà 405.
Cicala. 87.
de Aragonia Epiſc. Bovenſis 115.
de Bernaudis. 87.
Ermogida 273
Ferrarius Epiſc. Beſid. 87.
Gironda Ord. Minim. 273
Lopes 214.
Mandelius 284.
Martyranus. 87.
Matera. 88.
Maurellus Caſtilionus. 88.
Motta 405.
Plaſtina Epiſc. Opeden. 72.
Riccius 88.
Roccus 88.
Sanctoſeverinus. 375.
Teleſius. 84 85.
Vianeus 128.
Vulcanus M. C. V. Jud. 148.
Bernardus a Catanſario Minor. ſtrict. obſ. 281.
B. Bernardus a Cropalato Ord Minimorum 359.
Bernardus Archiep. Rhegin. 297.
Epiſc. Geruntin. 351.
Anania 284.
Barbatanus Minor. 243.
Franza 141.
Laureus 121. 148.
Militia Presbyter 114.
Picardus 74.
Piccolus Epiſc. Strongyl. 354.
Scaleonus Dux militum 126.
Spina 177.
Striverius 274.
Trentacapillius Ep. Beſidian. 376.
Bernaudus. V. Ferrantes, Jo. Maria, Philippus. V. De Bernaudis.
S. Bertholdus Calaber primus Generalis Carmelitarum 415.
Beſcia. V. Beſidia.
Beſcius Aſchenaræus 376.
Beſidia Civitas 375. Etymon 376.
Beſidianum. V. Beſidia.
S. Beſſia m. 180.
S. Beturius m. 180.
Biancum opp. 219.
Biblia. V. Franciſcus, Cæſar, Frabricius, Iacobus.
Bibona vic. 141.
Biſera & triſera, pomus. 79.
Bilotta. V. Camillus, Io: Camillus.
Bisbal. V. Ferdinandus.
Biſcala Crot. 325.
Biſcardus. V. Hyacinthus, Seraphinus.
Biſignanus. V. Ioannes.
Biſogno. V. Cæſar, Ioſeph
Blancum v 115.
Blanda opp. 61.
Blaſium op: 128. V. Turres
B. Blaſ. I. II & III. B. ſilian. 414.
Blaſius Bonellus 132.
Merenda 117.
Blaſius. V. Carolus, Clemens.
Blondus notatus 296.
Boccherius. V. Antonius.
Bochiler um opp. 357.
Boemundus Epiſc. Neocaſt. 131
Bojæ, quid. ? 24.
Boji primi ad Annibalem deficiunt. 23.
A Lucio Valerio fuſi 24.
Boletum opp. 413.
Bolus. 44.
Bombicinum opp. 61. unde dictum 64.
Bombilium p. 242.
Bombinus. V. Æmilius, Antonius, Bartholomæus, Bernardinus, Curtius, Io. Iacobus Paulus, Vincentius, Xaverius.
Bombylis. 48.
Bombyx. 48.
Bonachepus. V. Vincentius
B. Bonatius Ciſterc. 101.
Bonaventura a Caſuono Minorit. 348.
a Cruculo Minorita ſtrict. obſ 355.
a Depiniano Minorita ſtrict. obſerv. 117.
a Mileto Minorita 157.
a Petraſicta Ord. Capuccin. 207.
a Pitio. Ord. Capuccin. 134.
B Bonaventura a Rhegio Capuccin. 207.
Bonaventura a Radicina Capuccin. 172.
a *Zachariſio* Min. ſtrict. obſ. 285.
Caballus Min. ſtrict. obſ. Epiſc. Caſertan. 121
Cairous Conventual. 108.
Campagna Capuccin. 208.
Perna Conventual. 243.
Poerius Minor. Archiep. Salernitan. 283.
Sculco 344.
Bonellus. V. Blaſius, Marius, Raphael.
Bongiurnius. V. Camillus
Bonifacius Arch. Rhegin. 197.
Bonifatum. opp. 61.
Bonjoannus. V. Io: Baptiſta
Bonius. V. Antonius, Petrus
Bonomus, ſive Bonus homo Archiep. Conſentin. 88.
Boracianum p. 187.
Borellus. *Vide* Io: Alphonſus.
Borellum pp. 160. Ejus fundatio 162.
Borgia p. 275.
Borromæus. V. S. Carolus
Buthius Crot. 325.
Bova urbs 217. ejus etymon. 220
Bovius. V Io: Baptiſta, Fabius
Bovolina opp. 219.
Bovuncitum p. 130.
Braallum. 60.
Braccius. V. Aloyſius.
Braceſinſ 143.
Branca. V. Bernardinus, Io: Franciſcus.
Brancaleonum caſt. 218. Etymon 221.
Brazaria p. 159.
Bremondus Antonius laudatus 289.
Brentus Herculis filius. 20.
Brettia pix optima 7. 80.
Brettia Regina. 19.
Brettię etymon 6.
Brettianæ parmulę. 21.
Brettianum. V. Bulſanum.
Brettii Romanorum ſocii. 31. & ſeqq Milites ſcribuntur. *ibid.* Civitate & municipio donantur. *ibid.* Rempublicam inſtituunt. 19. Quare Bruttii appellati. 22.
Brettiorum urbes ad Romanos redeunt. 28. numiſmata 21.
Brettium prom. 127. V. Brutium
Briadum p. 144.
Brianacalum p. 145.
Briaticum op. 147. urbs 351. V. Umbriaticum.
Briſtacia. 5.
Britarium p. 144. fl. *ibid.*
Brittella. V. Iannarius.
Britti. V. Io. Baptiſta. Hieronymus, Horatius.
Brittus Moranus 281.
Brognus. V. Felix Antonius.

Broniaturum p. 130.
Brontinus Crotoniata 324.
Bruda fl. 264.
Brunetta v. 117.
Brunettus. V. Io: Baptiſta.
S. Bruno Carthuſienſium fundator 130. Rogerium a morte liberat. 135. Ejuſdem Epiſtola ad Monachos Carthuſiæ *ibid.* Archiepiſcopus Rheginus eligitur 198.
Bruno Clauſus Presbyter 115
de Franco Ord. Minim. 97.
Longoburgenſis 359.
Brunua. V. Cælius, Iacobus, Annibal, Philippus.
Bruicus. V. Franciſcus.
Bruttii. V. Brettii.
Brutium promontorium 137 356
Bryas Crot. 325.
Bryſtacia urbs. 351. Etymon. 353.
Buccaties. V. Ioannes
Buccatius Ioannes notatus. 41.
Bulgaras Crot. 325.
Buſanum opp. 218.
Burgheſius. V. Jo: Leonardus.
Butscides. V. Philippus
Buthrotus fl. 242.
Buzurgius. V. Petrus

C

CAballus. V. Bonaventura, Iacobus.
Cacciavillanus. V. Franciſcus
Cacomalus arbor. 80. 81.
Cacurium op. 345. Etymon. 348.
Cacutius mons 71.
Cadurius. V. B. Ioannes
Cæcinum op. V. Satrianum
Cæcinus fl. 130.
Cæleſtinus Labonia Epiſc. montis Marani 361.
Cælicum opp. 100.
Cælius Brunus V. Ignatius ab Angelo Cuſtode.
Cenis prom. 181. Etymon 183. opp. 183. fl. 184.
Cæniſium op. Vide Cænis.
Cæſar Emendatus 409.
Cæſar Aquinus 127. 286.
Benincaſa 353.
Biblia 281.
Biſogno 142.
Caponſaccus 371.
Firraus. 88.
Foggia Ep. Umbriat. 370.
Gaeta. 88.
Monitus 284.
Noparus Conventual. Ep. Peranus 141.
Paſſalacqua. 88.
Romæus Philoſ. 148.
B. Cæſareus Epiſ. Nicoterienſis 153.
Caſarius. V. Io: Antonius, Io: Paulus
Cajetanus Argentus S. R. C. Præſes. 98. 374.
Monachus 107.
Paſſarellus Cl. Reg. Theat. 282.
Cajetanus Antonius Gentili 247.
Cairous. V. Bonaventura.
Calà. V. Ioannes, Bernardinus, Carolus, Io: Maria, Hieronymus Marcellus.
Calaber fl. 47.
Calabra lingua. 41.
Calabri Italorum primi Chriſtianam fidem edocentur. 35. Pro fide Chriſtiana martyres plurimi. 37. Ciceronem pecuniis adjuvant 138. Ingenio pollent. 35. 46. Roberto Guiſcardo adjumento ſunt 35.
Calabria *Auſonia*, *Heſperia*, *Oenotria*; *Italia*, *Peucetia*, *Morgetia*, *Sicilia*, *Chonia*, *Iapygia*, *Salentinia*, *Magna Græcia*, *Lucania* & *Brettia* appellata 5. 6. & ſeqq. a diluvio inhabitari cœpta 3. Siciliæ nomine cur appellata. 36. In bellis civilibus Cæſari & Octaviano favet. 34. Chriſtiana. 35. Monachorum parens 38. 169. ab Agarenis vaſtatur 40. tota metallica. 43.
Calabriæ ſitus. 3. Etymon. 16. Ubertas. 42. & ſeqq. Fructus 44. Temperies. 45. Ritus lugendi mortuos. 41. Laudes 1. & ſeqq & 288. Planctus. 49.
Calabrices fl. 64.
Calais Philoſ. 201.
Calanna op. 184.
Calaſerna opp. V. Campana
Calatram op. 160. Etymon & origo 162.
Calauctus. V. N.
Calaurum p. 152.
Calciphon Crot. 325.
Caldans fl. 409.
Calendari Rom. emendatio 354.
Calimera caſt. 151.
S. Calimerus Calaber Ep. Mediolan. 414.
Calipparus fl. 264.
Callibratus Cauloniata Philoſ. 250.
Callicratis opera ex ebore quæ. 185.
Calliſtenes Sybarita 383.
Caliſtus II. quando in Calabriam contendit & quare 152. Templum SS. Trinitatis conſecrat ibid. Bulla conſecrationis 155. Neocaſtri manet 128.
Calocerum caſt. 151.
Calocrius mons 128.
Calofytonum p. 151.
Calonatum fl. 359.
Calopiciatum caſt. 357. Etym. 358
Calopinacum fl. 211.
Caloprefe. V. Gregorius
Calovitum opp. 359. Etym. 360.
Calviſii p. 115.
Calypſus inſ. 300. unde ibid.
Camalda. V. Antonius Maria
Camenum p. 253.
Camerarius. V. Octavius
Camilla Volſcorum Regina. 32.
Camillus Bilotta 281.
Bongiurnius 133.
Carnevalius. 177. Epiſc. Aurien. 254.
Conſtantius Soc. Jeſu. 221.
Fera. 88.
Oliverius Ep. Gravin. 298.
Salernus. 88. 262.
Campana. V. Bonaventura, Io: Aloyſius
Campana opp. 356. Etym. 358.
Campanella. V. Thomas, Dionyſius
Campani ex Ciſpadanis primi ad Annibalem deficiunt. 25. Calabriæ urbes infeſtant 26.
Campanus, Io: Antonius laudatus. 45.
Campilongus. V. Felix
Campitellus. V. Martinus
Camurium fl. 220.
Cananea. V. Io: Petrus
Canavum p. 187.
Carncellarius. V. Felix
S. Candidus m. 171.
Candidus Caſſiodorus 273.
Candinonum p. 160.
Candiottus. V. Marcus
Cangenus. V. Franciſcus
Cannabum p. 242.
Cannæ caſtr. 413.
S. Cantianus m. 171.
S. Cantionilla m. 171.
Capalbus. V. Horatius, Ioſeph
Capiſtranum p. 129.
Caprias vitis quæ 391.
Capocaſalium v. 117.
Caponſaccus. V. Cæſar
Capora p. 117.
Capraſæ. V. Tarſia
Capuccinorum nomen ubi primo audiri cœptum 163.
Caputalbum fl. 349.
Caputus. V. Fulvius, Manilius, Manlius, Ioſeph, Auguſtinus, Lælius, Octavius, Scipio, Sertorius.
Caracciolo. V. Innicus Martinus
Carata. V. Paulus, Carolus Maria, Iacobus
Carbone. V. Nicolaus
Carbonellus. V. Gregorius, Rogerius

Carciladum p. 145.
Cardetum p. 211.
Cardinalum p. 265.
Cardonum fl. 103.
Cariddius. V. Io. Baptiſta
Carinetum p. 151.
Carinus. V. Petrus
Carnevalius. V. Camillus, Dominicus, Io: Baptiſta, Nicolaus, Nicolaus Maria, Ioſeph, Stephanus
Carnutus. V. Joannes
Caroleum op. 118.
Carolus Berlingerius Archiep. Scberinat. 343
Blaſius 372.
S. Carolus Borromæus Cardinali Sirleto ſumma amicitia conjunctus 258. Ejuſque epiſtolæ ad illum datæ. 259. & ſeqq.
Carolus CalàCol.Cōſ.Reg.405. ConſentiaEpiſc. ViciÆquen. 256.
Cuzzolinus Ep. Puteolan. 88.
de Aquino. 88.
Ferrarius. 98.
Frontera. 107.
Iardinus. 83. 103.
Maurellus Caſtilionus. 88
Muſitanus Presb. 406.
Mutus. 108.
Nardus. 73.
OrangesCarthuſianus 114.
Pancalus. 251.
Papus. 72.
Peregrinus Ep. Avellinen. 405.
Roſſi Ep. Iſulan. 281.
Selvago 403.
Squitti 133.
Suſanna 298.
Carolus Maria Carafa 251.
Caronum p. 158.
Carpacianum opp. 103. unde dictum 115.
Carpanſanus. V. Ambroſius
Carthopolis vic. 133.
Carus. V. Ioſeph.
Caruſus. V. Io: Leonardus, Joſeph
Carydo fl. V. Cardonum
Caryvatum p. 143.
Caſale p. 117.
Caſalenovum. 64. 413.
Caſalium v. 117.
Caſellus, V. Antonius, Mutius Margaritonus, Thomas
Caſignana p. 219.
Caſignanum v. 108.
Caſoletum. 64.
Caſolus. V. Philippus Iacobus
Caſoperus. V. Ianus Theſeus
Caſſanum V. Coſa
Caſſianus. V. Leonardus
Caſſiodorus 267. & ſeqq. V. M. Aurelius, Candidus, Heliodorus
S. Caſſiodorus mart. 64.
Caſtaneæ unde. 60. vic. 115.
Caſtella op. 295.
Caſtellacum p. 170.
Caſtellarium p. 141.
Caſtellus. V. Guilelmus
Caſtilionus Maurellus. V. Alexander, Alphonſus, Antonius, Franciſcus, Fabricius.
Caſtionum op. 127. p. 99.
Caſtra Annibalis 295.
Caſtregium vic. 413.
Caſtrifrancum opp. 70.
Caſtrivillarum opp. 404. Etymon. 405.
Caſtrovetum op. 249.
Caſtrum Minervæ. 16. 245.
Caſula p. 103.
Caſuonum caſt. 345.
Catacium. V. Catazanum
Catalanus. V. Antonellus, Franciſcus, Ioſeph, Thomas Maria
Catanzarium. V. Catanzanum
Catanzaritius. V. Io. Baptiſta
Catharena opp. 264.
Catharina Calabra 415.
a Scylaceo Tertiar. Ord. S. Franc. 274.
Ganguzza 422.
Malarbi Inſtitut. Dominicani 244.
Rechichia ejuſque illuſtre facinus 176.
Catazanum Urbs 278. Etym. 280
Catianus fl. 174.
Catocaſtrus fl. 119.
Catroppus. V. Petrus
Cavalatum. 64.
Cavallus. V. Auguſtinus
Caulon. 46. 249.
Caulonia 249. V. Caſtrovetum
Ceanum p. 159.
Celanum fl. 359.
Cellaria p. 109.
Celſus Mollius 88.
Centracum p. 275.
Cephalus Thurinus 398.
Cephiſodorus Praxitelis filius 114.
Ceraſetum p. 187.
Ceraſia op. 134.
Cerenthia urbs 350.
Cereus Maurus 133.
Cereus V. Franciſcus
Cerilli opp. 53.
Cerſoſmum pag. 413.
Cervicatum. 64.
Cervinus. V. Perſius, Simon.
Cetia urbs 263.
Cethim. 4. V. Cethim
Cetrarium opp. 67.
Cetus fl. 263.
Cetus Philoſ. 341.
Chalcanthum. 44.
Chalcidenſes Rhegium incolunt 189.
Chamæleon. 54.
Charerum caſt. 220.
Charia p. 144. fons 286.
Chariatidæ aquæ 558.
Chariatum urbs. 356.
Charida op. 160. etymon. 162.
Charita Locren. 238
Charitoros prom. 57.
Charopolis p. 160.
Chartæ uſus in Calabria. 47.
Charybdis. 175. etymon 180.
Cherapotamus fl. 161. 164.
Cheſpanum p. 144.
Chettim unde 263.
Chiattus Mirabellus Dux militum 121.
Chiricus. V. Scipio.
Chon & Hercules ſynonyma. 7. V. Con.
Chonia ubi. 6. Ab Herculis nomine appellata. 7. V. Belicaſtrum.
Chorametum p. 144.
Chreſtoum p. 170.
Chriſtianus. V. Angelus.
Chriſtina caſt. & fl. 173.
Chrotonum p. 173.
Cryſcora opp. 54.
Chryſia caſt. 357. Etymon 358.
S. Chryſogonus m. 171.
B. Chryſoſtomus Calaber Baſilian. 414.
Chryſoſtomus a Levidonia Capuccin. 412.
Palumbus Congr. Cæleſt. 176.
Marinus Carmelita 344.
Scarphò Baſilian. 247.
Ciaccius. V. Petrus.
Ciaconius notatus 206.
Cianciaruſius. V. Dominicus.
Cicadæ, quare alibi ſtrideant, alibi taceant 212.
Cicadarum Cantus allegoria 165.
Cicala, V. Aulus Pyrrhus. Bernardinus Jo: Franciſcus, Joannes.
Ciccus Calaber. V. Franciſcus Simoneta.
a Mileto 158.
Monachus. 88.
Peluſius 88.
Samblaſius 88.
Cicero Rhegii libros Topicorum edit 193. Locrenſium & Calabriæ patronus 33. 226. Exul a Calabris excipitur, ac pecuniis adjuvatur 138. Multa ex Pytagoreis ſumſit. 18. Calabriam luſtrat. 33. Notatus 340. Ejus locus reſtitutus. 36.

Ci-

Ciminus . V. Franciſcus . Jo Pierius .
Cinga vic. 345.
Ciollarus . V. Laurentius .
Circejum . 64.
Cirrha urbs. V. Cirum ,
Cirum urbs. 351.
Ciſidonum p. 143.
Citerium . op. 5.
Citii populi unde 263.
S. Citinus m. 180.
Citus . V. Nicolaus .
Civitella . V Horatius .
Clamiſta p. 158.
Clara Aceti 113.
Claravallis caſt. 264.
Clarus Leonardus Schipanus 284.
Claudius a Stylo Carthuſian 254.
Clauſuræ p. 109.
Clauſus - V. Thomas , Vincentius , Bruno .
Clea Amazona 355.
Clearcus . Starnarius 205.
Clemens XI. laudatus 48.
Clemens Blaſius Ord. Præd. 179.
Clemens Papa Abb. Joachimum ad ſcribendum hortatur. 101
Clementina Magnæ Britanniæ Regina laudatur 336.
Cleonymes 204.
Cleria de Cupis Ornani 353.
Cleta 119.
Clibanus mons 293.
Cleophron Crot. 325.
Cleoſtene: Crot. 325.
Cloponium vic. 133.
Cluverius notatus . 64.
Cocaracius fl. 158.
Cochiceronum p. 143.
Cocinthum prom. 253. etymon 263.
Cocurinum p. 145.
Cocus . V. Joſeph .
Cocypædonum p. 173.
Cœnidonum p. 143
Cœlandarium p. 143.
Colacurius . V. Leo .
Colandinus Epiſc. Tropæen. 147
Collacius . V. Matthæus .
Collenutius Pandolphus notatus . 52.
Collia . V. Paulus .
Colobranus . V. Julius .
Colochinus Epiſc. Tropæenſis 147.
Colonetum fl. 370.
B. Columbanus Calaber Ciſtercien. 414.
Columella Rhegina 183.
Comerconum p. 151.
Comeſſationes, ubi primum , inventæ . 11.
Comeſtabilis . V. Joſeph , Ludovicus, Franciſcus , Marcus Antonius .
Commercius . V. Julius Cæſar.
Comparonum p. 152.
Con , Herculis 80.
Conca . V. Ferdinandus .
Condimitti . *V. de* Antonius .
Condojanum opp. 220.
Condrochinonum p. 145.
Conflentum p. 124.
Conflitium p. 124.
Confortus . V. Ioannes Lucas
Conradus Mazza 284.
Malatacca 281.
Conſentes dii , qui . 81.
Conſentia urbs. 77. Ejuſdem etymon. 80. A Pœnis obſeſſa. 27.
Conſentia . V. Carolus .
Conſentini ad Romanos redeunt . 28. Iulium Agrium ſtatua donant 79.
Conſtantia Friderici Imp. conjux 157.
Conſtantinius . V. Antonius .
Conſtantinum p. 143. 158. 413
Conſtantinus Archiep. Rheginus 197.
Archiep. Seberinat. 296
S. Conſtantinus a Bova Baſil. 220.
Conſtantinus Granitus 408.
Conſtantius . V. Camillus .
Conſulinum prom. 252.
Conſus , qui . 80.
Conum p. 143.
Copernicus Nicolaus hypotheſim ſuam ex Pythagoreis excerpſit 327.
Copiæ V. Thurium .
Cordoana pellis unde 162.
Coridon. Epiſc. Tropæan. 147.
Coriolanum opp. & fl. 372. Etymon. 373.
Coriolanus Martyranus . 84.
Corica prom. 119
Coriga p. 128.
B. Cornelius Calaber Camaldulen. 414.
Cornelius Ajellus Minorita 115.
Ruffus 185.
Cornelius . *Vide* Thomas, Marcellus .
Corradus V. Pyrrhus .
Correalis . V. Io: Baptiſta .
Corſus . V. Petrus .
Cortalis p. 128.
Cortiladum p. 170.
Corteſius . V. Nicolaus , Leonardus , Ioſeph , Tiberius.
Cortecoſa . V. Ioſeph .
Corvellus . V. Io: Baptiſta .
Coſanum . V. Coſa .
Coſa urbs. 407.
Coſcia . V. Io. Dominicus .
Coſiletum caſt. 173.
B. Coſmas Rheginus 207.
Coſmas a Caſtroveto Capuc. 251.
Coſmum p. 372.
Coſmus I. & II. Epiſc. Roſſanen. 370.
Coſmus *Maurellus* Caſtilionus 88.
Coſſa . 5 V. *Coſa*
Cotilis fl. 372. Etymon 374.
Cotoſonium p. 152.
Cotona 183.
Cozza . V. Franciſcus .
Craſſus Spartacum in cherſoneſo Rhegienſi intercludit 174.
Craſſus . V. Ioannes, Marcellus.
Crateis fl. 174.
Crathis fl. natura & vires 384. etymon *ibid.* & 383 oſtia 103.
Crepacorium caſt. 219.
Crepiſitum v. 103.
Creſcentius Epiſc. Locren. 243.
Creta v. 133.
Cretenſes , Illyrici, & Locrenſes ſocietatem ineunt ubi. 16.
Cribarium v. 106.
Cribarius . V. Antonius, Franciſcus .
Crimiſſa prom. V. Alecium. Urbs. V. Cirum , Paternum. Fluvius . V. Flumica .
Criſſa urbs. 63. 129.
Croccus . V. Petrus , Simon .
Crocettus a Monte Minorit. Epiſc. Crotonien. 343.
Cropa fl. 291.
Cropalatum caſt. 359
Cropanum opp. 279.
Crotalus fl. 275.
Croto urbs. 303. ſaluberrima 305. unde dicta *ibid.* A Pœnis expugnatur 27.
Crotoneum caſt. 293.
Crotoniatæ Dionyſium vincunt 309. Aſyli athletæ domum carcerem conſtituunt & quare 338. Quomodo in poteſtatem Romanorum devenerint 310. Cletam Reginam interficiunt 120. A Locrenſibus victi & quare 246. & ſeq.
Cruciata ubi & quando in Calabria indicta . 75.
Crucium vic. 358.
Crucolum caſt. 352.
Crypta Glauci ſepulcrum Gigantum 110.
Crypta , vulgo *del Drago* 133.
Cryptæ Ferratæ monaſterium a B. Nilo conſtructum 366.
Crypteria opp. 245. etymon 247.
S. Cucuphates m. 180.
Cundarus . V. Achilles
Cupanum 115.
Curatolus. V. Marcus Antonius .
Curtes v. 108.
Curtius Bombinus . 88.
Curtus . V. Marcus Antonius, Petrus Rogerius .
Cuti v. 115.
Cutiliæ aquæ ubi 374.

Cutrum op. 295.
Cuzzolinus. V. Carolus, Pompejus
Cybelis Caſtrum 146.
Cyliſtarnus fl. 407.
Cymbarium p. 130.
B. CyprianusAbbasBaſilian.200.
S. Cyricius Abbas. 64.
Cyris fl. 409.
Cyriſanum. Vide Cyterium:etymon. 77.
Cyromachus Thurinus 398.
Cyterium opp. 71.
Cythiſus. 54.

D

DÆdalus Fortunatus 137.
Damea 323 325. 337.
Damodes Crot. 325.
Damon Thurinus 398.
S. Daniel a Bellividerio Minorita mart, 64. 404.
Daniel Serſalis. Abbas Valhm broſanus. 88.
Dantes Aligberius Abb. Ioachimum ſummis laudibus extollit 106.
Dantes Olivadiſius 281.
Dapetia, V. Toranum
Daphina p. 144.
Dardaniſium.p. 279.
Dardanus. V. Laurentina
Dardanus fl. 122.
Darius. V. Franciſcus
Daſa p. 159
Dattylus. V. Alphonſus, Franciſcus Antonius, Hieronymus, Martins, Raymundus Robertus
David Romæus 134: Vindicatur. ibid.
Daulum p. 264.
De Affatato. V. Petrus
Alano. V. Nicolans
Albertis. V. Ioannes
Alexandris. V. Iulius, Sebaſtianus
Amarellis. V. Franciſcus, Io: Leonardus
Amato. V. Aloyſius, Galeottus Ferdinandus, Nicolaua, Ioſeph, Philippus, Elias Vincentius.
Ambroſiis. V. B. Paulus
Angelia V. Galeatius
Aquino. V. Carolus, Io: Paulus
V. Aquinus
Aragonia. V. Bernardinus Hyacinthus. Ludovicus
Archis. V. Robertus
Arena. V. Aloyſius
Deax Sybarita 383.
De Balzo. V. Hieronymus
Benedictis. V. Auguſtinus
Bona. V. Fabius
Bono. V. Ioannes
Bernaudis. V. Bernardinus
Cæſare V. Amadeus, Nicolans Petrus
Decalſtidium op. 174. V. Anna
De Caprio. V. Nicolans
Caroleis. V. Nicolaus Antonins, Petrus Antonius, Antonius, Baſilius
Caſtro. V. Gotifredus
Cavalcantibua. V: Americus, Guido, Iulius, Ludovicus, Andreas, Petrus Philippus, Vincentina
Decius Ep. Tabernenſis 279.
Decollatura v. 123.
De Corono. V. Petrus
Cupis Ornani. V. Cleria
Fabritiis. V. Iacobua
Falce. V. Pompejus
Feulo. V. Marcus Antonius
Flore. V. Antoninus
Foggia. V. Livius
Franco. V. Silveſter, Brunns, Petrus Aloyſiua.
Fuſco. V. Laurentius
Gaudio. V. Sebaſtianus
Georgio. V. Fabius, Io: Andreas
Gratia. V. Antonins
Gregoriis. V. Scipio
Guido V. Hector, Sebaſtlanus.
Ignatiis. V. Sixtus
Iſula. V. Franciſcus
Iudice. V. Balthaſſar.
Dei unitas a Pythagora aſſerta 320.
De Iuſo. V. Albertua
Lanzano. V. Philippus
Lauria. V. Riccardus, Rogerins
Legibus. V. Iulius
Lembo. V. Franciſcus
Luca. V. Angelus, Tiberius Nicolaus, Santes
Majo. V. Joannes, Petrus
Manza. V. Philippua
Marchis. V. Gabriel
Mari. V. Didacus
Marina. V. Petrus
Marzano. V Dominicus
Martinis. V. B. Andreas. Aloyſius, Antoninus, Io: Iacobus
Demetrium. V. in correction. in fin.
S. Demetrius Calaber Baſil. 414.
Demetrius a Rhegio Ep. Corcyren. 207.
Democides Crot. Darium Regem ſanat 332. & ſeqq.
De Mojo. V. Henricua
Demoſthenes Philoſ. 202.
De Murgia. V. Gaſpar
Muro. V. Franciſcus, Troylus
Nicephoro. V. Ioannes
Nigris. V. Io. Dominicua
Nola. V. Io. Andreas, Io: Baptiſta
Orlando. V. Gregorius
Paula. V. Antonius, Hieronymus, Io: Antonius, Io. Baptiſta
Philippis. V. Marcus
Depinianum opp. 103.
De Pyrls. V. Hieronymus
Rinaldls. V Thomas, Ludovicus, Scipio.
Roſis V. Mutius, Stephanus.
Rubeis. V. Dominicus, Io: Baptiſta, Franciſcua
Sancto Blaſio. V. Io. Baptiſta
Sanctis. V. Dominicus
Simone. V. Franciſcua Antonius
Sonnino. V. Petrus
Summa. V. Agathins
Deſiderius Medopica Carmelita Ep. Ugentin. 176.
De Spiritibus. V. Salvator
Deſtitus. V. Iulius Cęſar
De Tarſia. V. Odoardus Rogerius, Vincentius, Iacobus, Franciſcus, Galeatius
De Volti. V. Ioannes
Via. V. Vincentius
Urſo. V. Lucius
Diamas fl. 53. opp 71.
Diana Moſcana Virginitatis cuſtos & vindex. 88.
Dianum p. 115.
Dianus. V. Paulus
Diaulus quid 338.
Dicon Cauloniat. Philoſ. 250.
Dictamum tragium 54.
Didacus a Carero Min. ſtrict. obſerv. 222.
a Pizzono Convent. 134.
Barone 208.
Belſitus Presbyter. 115.
de Mari 208.
Manrellus Caſtilionus Ep. Mileten. 89.
Raguſa 120.
Serſalis Arhiep. Barien. 89.
Striverius 281.
Diminitum p. 187.
Diminum, quid. 44. 48.
Dimitrium p. 131
Dinono Crot. 325. 335.
Dinns portus. 52.
Diocles Sybarita 383.
Diodorus Siculus emendatus 20. Notatus 389.
Diognetus Crot. 337.
Dionyſius a Montileono Ord. Præd. Epiſc. Venuſin. 141.
a Pacanica Ord. Præd. 254.

a RubetoOrd. Minim. 104.
a Taberna Capuccin. 284
Areopagita Crotonienſes adChriſti fidem convertit36.
Campanella Carmelita. Ep. S. Agathę Gothor 89.
Papa & Martyr 403.
Saccus Minorita 293.
Syracuſani s ejuſque ſcelera 223.&ſeq. A Rheginis illuſus quo pacto vindicetur 191. Platanos ex Sicilia primus in Italiam adducit. 193.
Dionyſodorus Thurinus 398.
Diophines Locren. 241.
Dioſcoron inſ. 300.
DioſphorusEpiſc.Mileten.157.
Dolichus 338.
Domanicum caſt. 118.
S. Dominata martyr. 37. 64.
Dominica. 64. 144.
S. Dominica virgo & Martyr 144. 147. 149.
Dominicus CalaberMin. ſtrict. obſ 415.
Dominicus a Mileto Minorita 157. 158.
a Mileto Min. ſtrict. obſer. 157.
a Monteleono *Min*or. 141.
a Montileono Min. ſtrict. obſ. 141.
aPaternoOrd.Minim.117
a Paula Ord. Minim. 74
a Polvſtina Min. ſtrict obſcr. 162.
a SorianoOrd.Prædic 137.
a Terranova Auguſt. 171.
AccetturaCarthuſian.115
Amodeus Presb. 67.
Anania Ord. Prædic. 178.
A ſciuttus Dux Milit. 251
Barone 208.
Baviera Medicus. 72
CarnevaliusEp.Iſulan.254
Cianciaruſius Ord.Pr.178.
de Marzano Epiſc Boven.
de Rubeis Ep. Strong. 116.
de Sanctis Ord. Pręd 134
Donnemma Ord. Prædic. 285.
Fazzalius 148.
Fiumara Cl.Reg.Min.157.
Franza 141.
LancettaMin.ſtrict.ob.281.
Laymus Ep. Vultur. 376.
Longus 265.
Martyre 107.
Migliaccius 244.
Mollus 107.
Peronacius Ep. Umb.137.
PizzimettusPhiloſ. 141.
Poerius 293.
Potenza 142.
Sabatinus Epiſc. Anglonenſis 348.
Satrianus 134.
Schinninus 142.
Serius Ord. Præd. 59.
Sfarapetra. 172.
Toſcanus Ord. Præd. 115
Tranquillus Ord. Minim. 134.
Vigliarolus 254.
Zicarus. 98.
Dominicus Andreas de Cavalcantibus Cl. R. 98.
Felix Verardi 131.
Domitius Niphus 148.
S. Donata m. 180.
Donatum opp. 58.
Donatus Minorita Epiſc. Anglonen. 273.
Epiſc. Scylacen. 273.
Pollienus Congr. Cæleſtin. 244.
Donatus. V. Joſephus, Michael Angelus, Xaverius.
Donitium opp. 103.
Donius. V. Auguſtinus
Donnemma. V. Dominicus
Donnus Ep Martyranen. 126.
S Donnulus a Caſtrivillaro Minorita 404.
S. Dorotheus mart. 147.
Dracagas. 54.
Dragolinum opp. 76.
Dragonettus Spatafora 354.
Drapea p. 144.
Draucus. 54.
Drogon Ep. Scylacen. 273.
Drogus. V. Felix, Marcellus
Droſium caſt. 170.
Drymon Cauloniat.Philoſ.250
Dulcinus. V. Rhodulphus
Durante. V. Fortunatus
Dymas Crot. 325.
Dynamis p. 160.

E

EBrardus Ep.Mileten. 157.
Ecphantes Crot. ejuſque de Regno & Rege inſtituta 328. & ſqq.
Ecphantus Crot. 325.
Ejanus fl. 407.
S. Elias Baſilian. 217.
S Elias Rheginus 207.
Elias Ep Roſſanen. 370.
a Petrejo Carmelita 132.
B. Elias a S. Severina 344.
Elias Aſtorinus Carmelita 354.
de Amato. Carmelita 73.
Elicaon Philoſ. 201.
S. Eliſabeth Buſiliana 414.
Eliſius Terinæus 125.
Emblamitus. V Joannes
Empedus Sybarita 383.
Emula fl. 70.
Enandrus Crot. 325.
Entrerius. V. Euſtachius
Epeus in Calabriam appulit. 8. Equi fabricator ferramenta ubi dicaverit 408.
Ephitus. 63.
Epiſcopi Calabri in Conciliis Nicæno, & Sardicenſi interfuere. 47.
Epiſylus Crot. 325.
Epizephyrii. V. Locri
Equi in Calabria optimi. 43.
Eradoctius Thurinus 398.
Eratus Crot. 325.
Eremitæ Calabri ſanctitate conſpicui. 39. Quo tempore in Samnium contenderint. ibid.
Ettore. V. Io: Dominicus
Euangeliſta Gattus Soc. Ieſu 126.
Turnefranza Ep. Catacen. 280.
Enanor Sybarita 383.
Euetes Locren. Philoſ. 237.
Eugion. fl 166.
Euhemerus res geſtas Deorum colligit. 7.
Eunomus Locren. 238.
Euphemia op. 127. pagus 173.
Euphemus Eremita 362.
EuripusRhegienſis 181.ejus ſtupenda 182. 189.
Eurytus Locren. 237.
Euſebius a S.Catharina Cappuc. 265.
Archiepiſcopus Rheginus urbis incolumitatem adverſus Totilam a Deo impetrat. 195.
Calaber Capuccin. 415.
Papa & Martyr. 163. 408.
Euſtachius Entrerius Ord Minim *Annibalis Epiſc. Sabin.* Suffraganeus. 104.
Euſtachius. V. Bartholomæus
Euſtaſius Ep. Hieracen. 243.
Euthemus Locren. Philoſ 237.
B.Euthimius Calaber Baſil. 414.
Euthycles Philoſ. 201.
Euthydemus Thurinus 398.
Euthymus Locren. 62 238. Quo ſto Temeſæum heroem vicerit ibid. & ſeqq.
Excalceati vic. 106.
Exormiſton piſcis qui 187.

F

FAba. V. Hieronymus
Faba an abſtinuerit Pythagoras 317. & 322.
Fabalium opp. 413.
Fabiani. V. Marcus Antonius
Fabius Bova 244.
de Bona 298.

de

de Georgio 126.
Hermogids 265.
Monteleonis 238.
Olivadiſius Ep.Catac.280.
Fabricius a valle. 89.
Biblia 281.
Caſtilionus Msnrellus. 98.
Salernus 281.
Salernus Ep.Melphiten.98.
Suſanna Epiſc. Montis Peluſii 296.
Virgopia. 75.
Fabulsrum inventor quis 328.
Fagianum opp. 64.
Falconius. V. Iosnnes
Falcunsris op. 119.
S. Falcus Eremita. 39. 284.
Falernum V. 131.
Falſelus. V. Thomas
Falvetta. V. Michael angelus
Falvns. V. Io. Baptiſta
Fanellus. V. Io: Baptiſta, Pompejus, Io: Franciſcus
B. Fantinus Calaber Baſil. 171.
B. Fantinus alter a Tauriano. 171.
S. Fantius martyr. 171.
Faraldins. V. Ioſeph
Fata Morgana quæ 189.
Favarus. V. Ferrantes
Favelonum p. 143.
Favilla. V. Petrus Iacobus
Fanſtinus Salernus Cart. 251.
Fazzalius. V. Dominicus
Fazzarus. V. Antonius, Gottifridus
S. Felicitas mart. 197.
S. Felix m. 180.
S. Felix alter m. 180.
Felix a Maida Ord. Minim. 132.
Amatorius 248.
Campilongus 60.
Cancellarius 252.
Drogus 244.
Monachus Ep. Martyr. 106.
Ranerius. 98.
Rotundus Convent. 141.
Solazzius Caſtriota Ep. Beſidianen. 374.
Vis Ord. Min. Ep. Aſcnlan. 105.
Felix Antonius Brognus 107.
Fells opp. 65.
Felum opp. 70. pag. 164.
Fera. V. Camillus
Ferdinsndus Bisbal 145.
Conca 146.
de Amato R. C. Pref. 121.
Laureus S. R. C. Reg. 121.
Mansrdus 415.
Marra notatus 358.
Paſſalacqua 274.
Poerius 284.
Stocchius 116.
Fernandus Rittura presb. 159.
Feroci v. 106.
Feroletum op. 128. pagus 160.
Ferrantes Bernaudus. 89.
Favarus. 89.
Stocchius. 89.
Ferrarius. V. Bernardinus, Carolus, Franciſcus Petrus Antonius, Raymundus, Io: Franciſcus, Xaverius
Ferrerius. V. Aſcanius, Vincentius
Ferrifodinæ. 58.
Fervetum v. 103.
Feulus. V. Io: Petrus, Philippus
Fibra unde. 48.
Fieſchi. V. Flavius
Filante. V. Io: Andreas, Pompejus
Filii quomodo educandi 323.
Filinum opp. 103. unde dictum 109.
Fillenum. Vide Filinum
Fillettus V. Hyacinthus
Fimsrellum fl. 357.
Finetum fl. 68.
Fini. V. Paulus
Fiocca V. Antonius
Firraus. V. Adenulphus, Andreas, Antonius, Cæſar Henricus, Iulianus, Ioſeph, Rogerius, Scipio
Fiſcaldum opp. 68.
Fiumara. V. Dominicus
Flaminius Merenda 117.
Monachus. 89.
Pariſius. 89.
Samblaſius. 89.
Zumbini 72.
S. Flavianus Mart. a Hieracio 242.
Flavianus Ep. Crot. 343.
Flavius Fieſchi. 89.
Fligidium opp. 118.
Floceanus. V. Antonius
Florellus. Vide Vincentius
S. Florentinus mart. a Hieracio 242.
Florentius a Longobargo Ord. Min. 360.
Florinus. V. Gaſpar
Florius a Paula Ord. S. Aug. 74
Florius. V. Ioannes, Thomas
Florum p. 275.
Flumen Coratii vic. 115.
Flumica fl. 352.
Flumina piſculenta 43.
Fluminica fl. 352.
Flutæ piſces 182.
Fodius. V. Andreas
Foggia V. Cæſar
Folonum opp. 58 fl. 64.
Fontes variarum aquarum. 45.
Foraſterius. V. Nicolaus
Formiculæ quid 144.
Fornarius. V. Simon
Fortinus a Roſſano 371.
Fortunatus Duraote Ep. Scylac. 283.
Minorita Ep. Cat acen. 280.
Fortunatus. V. Dædalus
Foſſaturus. V. Marcellus
Foſſatum p. 279.
Fotinus. V. Georgius
Frambofus frutex. 80. 81.
Francavilla op. 129.
Franchinus. V. Sangonettus, Franciſcus
Francia. V. Thomas Maria
Francica op. 158.
S. Franciſci Xaverii icon miraculis clara 162. Leopoldus Imperator ſtatuam argenteam offert. ibid.
Franciſcus Calaber Tert. Ord. S. Franc. 415.
Ord. Servor. Matris Dei 415.
Franciſcus a Balnearia Min. ſtrict. obſ. 179.
B. Franciſcus a Bovalina Min. ſtrict. obſ. 221.
Franciſcus a Caſtroveto Capuccin. 251.
a Cellariis. 113.
a Ceriſano Ord. Minim. 76.
a Cetrario Min. obſ. Reform. 71.
B. Franciſcus a Cropano Minorita 285.
Franciſcus a Hieracio Capuccin. 243.
a Longobardis Ord. Minim. 121.
a Malleis Ord. Capuc. 107.
a Notario Ioanne 106.
a Paterno Ord. Capuc. 117.
a Paula Ord. Præd. Ep. Mazilen. 74.
a Paula Min. obſ. Reform. 74.
B. Franciſcus a Rhegio Capuccin. 207.
B. Franciſcus a S. Marco. Min. obſ. 66.
Franciſcus a S. Martino Capuccin. 172.
a Scylaceo Min. ſtrict. obſ. 274.
a Soriano Ord. Capucc. 137
a Sitigiano Minorita 277.
a Synopoli Capucc 177.
B. Franciſcus a Sapano Ord. S. Auguſt. 100.
Franciſcus a Terranova Min. ſtrict. obſ. 171.
a valle 122.
ab Agello Min. ſtrict. obſ. 122.
ab Amanthea Ord. Præd. Ep. Tropæan. 121.
ab Apriliano Ord. Capuccin. 108.
ab Arocella Min. ſtrict. obſ. 248.

Acer.

Acerbus Soc. Ieſu 126.
Albertinus Soc. Ieſu 281.
Alimena. 89.
Amicus Soc. Ieſu. 89.
Arcerius Ep. Scylac. 280
Biblia Ep. Iſulanus 281.
Bruſcus Conventual. Ep. Literanen. 120.
Cacciavillan. Parochus 59
Cangemus Auguſt. 371.
Caſtilionus Maurellus. 89.
Catalanus. 74.
Cereus Ord. Minim. General. 132.
Ciminus 349.
Corza 256.
Cribarus Ep. Nicoter. 108.
Darius 89.
de Amarcllis 371.
de Iſula Min. ſtrict. obſ. 114.
de Lembo. Ord. Minim. 74.
de Muro 371.
S. FRANCISCUS de Paula, Ord. Minimorum fundator, ſanctitate & miraculis celeberrimus, naſcitur 68. ad ſuperos evolat. 69.
Franciſcus de Rubeis Min. 108
de Tarſia. 89.
Franchinus Maſſæ Epiſc. 89 116.
Gabrielius 148.
Galeotta 262.
Galluppus 149.
Garofalus. 89.
Gironda 274.
Græcus 114.
Granus 285.
Grimaldi Cl. Reg. 176.
Jordanus 113.
Laureus 121. M. C. V. Reg. 121.
Le Piane 113.
Longus 167. Capuccin. 373. Ord. Minimor. 132.
Malarbi 244.
Malenus 372.
Majoranus Ord. Minim. 119. 208.
Manardus 107.
Manfredus, nunc Stephanus, Carthuſianus. 98.
Marianus Ord. Minim. 89.
Marianus Viterbienſis pro Joanne Annio orationem apologeticam ſcripſit. 81. 142.
Marinus Epiſc. Iſulen. 358.
Martellius 178.
Martyranus Minorita Ep. Coren. 89.
Matera. 89.
Matemera Min. ſtr. obſ. 221.
Manrolieus notatus 125. 169. 195.
Maurus 132.
Maurus Ord. Minim. 205.
Mazzei Ord. Minim. 75.
Megala Epiſc. Iſulan. 298.
Mirabellus. 67.
Miſaſius Epiſc. Gerunt. 117
Molli Ord. Minim. 72.
Monachus Epiſc. Martyranenſis. 89.
Mutus. 108.
Nicolai 244.
Nomicitius Ep. Aleſin. 148.
Notruccius Ep. Oppid. 146.
Oliverius 373.
Palmerius Ord. Præd. 180.
Pariſius. 90.
Pavone Soc. Jeſu 281.
Piſanus 64.
Piſciotta Conventual. 373.
Poerius Min. ſtr. obſ. 281.
Prelle Ord. Minim. 121.
Pyrrinus 71.
Ramondinus 372.
Ricca 282.
Robertellus. 84.
Saccus 208.
Samblaſius Soc. Jeſu 90.
Scaleonus 90.
Silveſtrius 178.
Siderius Min. ſtr. obſ. 113.
Simoneta 346.
Spadea Presb 276.
Spinellius Ord. Capu. 74.
Supravia 178.
Teleſius 90.
Tirotta Ep. Scylacen. 262.
Toralti 265.
Torneſius 178.
Vitalis. 90. 263.
Zaccone 282.
Zavaroni. Ord. Minim. 73.
Zicarus. 98.
Zoda 141.
Franciſcus Antonius Dattyl. 90.
de Simone 114.
Muti 108.
Roſſius. 90.
Spada 117.
Franciſcus Maria Imeneus Ord. Præd. 137.
Labonia 361.
Loverius Ep. Neocaſtr. 265.
Martinius Ord. Præd. 134
Franeoliſii p. 109
Francus V. Bernardinettus, Jacobellus, Marcellus
S. Francus ſive Franciſcus eremita. 39.
Fratea. V. Jo: Dominicus
Franza V. Antonius, Bernardus, Dominicus
Fr. Apoſtolus Conventual. 285.
Fr. Bonifatus Ep. S. Leonis 273.
Fretum quid? 4.
Fridericus Ep. Beſidianen. 376.
Fridericus Roccus 281.
Frondinum panni genus. 54.
Frontera. V. Carolus
Froſina. V. Guilelmus
Fulcius. V. Julius
Fulcus Calaber 415.
Fulvia Læta Pomponii filia 412.
Fulvius Caputus Soc. Jeſu. 90.
Virdianus 121.

G

GAbriel Altilius Ep. Policaſtr. 116.
Barrius 161. vindicatur. ibid. ejus opera ibid. Vide Præfat.
de Marchis Epiſc. Soranus. 60.
Maſcarus Congr. S. Bened. 116.
Gabrielius. V. Franciſcus, Ioſeph
Gadanus Scopulus 144.
Gaeta. V. Antonius, Cæſar, Iacobus, Petrus, Philippus, Vincentius.
Gagates. 44.
Galateus, Antonius, laudatus. 48.
Galaton Baſilian. 354.
Galatonum p. 170.
Galeata piſcis, ejuſque captura 275.
Galeatius de Angelis 403.
de Tarſia. 90.
Monachus, R. Conſ. 90.
Galenus. V. Io: Dionyſius
Galeotta. V. Franciſcus, Io: Bernardinus.
Galeottus de Amato 121.
Paſchalis 90.
Quattrimanus. Epiſc. Croton. 90.
Galitium fl. 245.
Galliardi. V. Thomas, Magdalena, Iacobus.
Gallicum p. 113. fl. 184.
Gallinago quid. 48.
Galliotta. V. Marcellus.
Galluppus. V. Iul. Cæſ. Franc.
Galopoli. V. Hieronymus
Gambara. V. Andreas Fodius
Gammacurta. V. Petrus
Ganguzza. V. Antonius
Garcæa. V. Hyacintus
Garga fl. 56.
Garofalus. V. Andreas, Franc.
Gartydas Crot. 325.
Garrobolum v. 115.
Gaſpar a Foſſo Ord. Minimor. Archiepiſcopus Rheginus 114. ubi primam ſynodum celebraverit. 171.
de Murgia Ep. Strong. 348.
Dragonettus 415.
Florinus 372.
Toraldus Ep. Tricaricen. 148.

Toral-

Totalti 265.
Gaſparins p. 275.
Gaſparium p 232.
Gattolus. V. Hieronymus
Gattna. V. Fuangeliſta
Gaudeanus, V. Hieronymus
Gaudentius Ep. Scylacen. 273.
Gauderinus. V. Laurentius.
Gaudius Romanus, Regius Conſiliarius 55.
Gavinus a Couſentia. 90.
Gemellius. V. Io: Franciſcus
Gemilianum op. 275.
S. Generoſa m. 180.
Genialis Laureati 113.
Gentili. V. Cajetanus, Antonius
Gentilius Beruardus laudatus 297.
Geuſ erſis ſinus 144.
Geolia op. 164. Iovia, Ioha, & Zoa dicta 167.
Geolioſa opp. 245.
Georgetum op. 161. origo 163.
Georgia p. 173.
Georgium op. 161. V. Georgetum.
B. Georgius Baſilian. 367.
Georgius Ep. Taurianen. 168.
a Rhegio Min. ſtrict. obſ 200.
Fotinus 415.
Serſalis. 90.
Gerardinus. V. Io: Franciſcus
B Gerardus Ciſtercien. 101.
Gerardus Matera. 90.
Germanus. V. Joannes
Gervaſius Ep. Paternenſis 353.
Gervaſius. V. Andreas
Gerutus Ep. Tropæen. 247.
Geſelmus Calaber Corpus S. Agathæ Catanam tranſtulit. 415.
Ghilena v. 162.
Gibertus Ep. Geruntin. 353.
Giffonus. V. Manfredus
Ginetum op. vulgo S. Gioeto. 59.
Girardus. V. Aloyſius
Girifarcum caſt. 276.
Gironda. V. Andreas, Franciſcus, Petrus
Giſaria op. 131
Glanci crypta. 110.
Glauci & Scyllæ fabula 274. Allegoria 175.
Glaucius Crot. 337.
Glaucus 203.
Glaucus Locren. 238.
Glicyrriaa. 43.
Gloritius. V. Octavius
Godanus. V. Vincentius
Godinum vic. 115.
Gonſaga. V. Io: Hieronymus
Gothi quando in Italia 150.
Gothifrida a Conſentia. 90.
de Caſtro Ep. S. Marci. 148.
Fazzarus Ep. Mileten. 157.
Græci Agarenos in Italiam accerſunt. 40. Hebraicarum rerum neſcii 189. Nominibus a vocali incipientibus ſyllabam γ præponebant. 65.
Græcus. V. Franciſcus, Ianuarius Salvator, Thomas, Angelus, Iacobus, Petrus
Grandepoli. V. Io: Bernardinus
Grandinettus. V. Antonius, Thomas
Grandus fl. 124
Granitus V. Conſtantinus
Granus V. Franciſcus
Gravatius V. Nicolaus Antonius
Gravina (I. Vincentius) 66.
Gregoracius V. Io: Baptiſta
Gregorium p. 140. 141.
S. Gregorius Calaber Baſil. 414.
Gregorius I. & II. Archiep. Roſſanen. 370.
Archiep. Seberinat 196.
Ep. Amanthean. 121.
I. & II. Ep. Hieracen. 243
Ep. Oppiden. 243.
Ep. Taurianen. 168.
Angelerius Ord. Capuccin. 134.
de Orlando 298.
Caloppreſe 55.
Carbonellus Ord. Minim. Archiep. Neocæſarien. 74.
Paſſalia 163.
Pinellius Ord. Præd. 282
Preti 284.
Gregorius Cæſar Poerius 293
Grimaldi V. Franciſcus
Grimaldum op 116.
S. Grimoaldus ab Amygdalaria Presb. 418.
Griſconius. V. Matthæus
Grondus fl. 58.
Grotus V. Angelus
Grues Ibyci mort. vindic. 205.
Grumentum op. 408.
Grupa v. 108.
Gualterius Poerius 282.
Gualterius. V. Io: Franciſcus, Paulus, Io: Paulus, Petrus Franciſcus, Hieronymus
Guaranum op. 104.
Guaranus. V. Ignatius
Guarnum v. 108.
Guercius. V. Io: Baptiſta
Guerra V. Philippus
Guerrerius V. Alphonſus Alvarez.
Guidacerius V. Agathius
Guido Ep. Neocaſtren. 131.
Carthuſian. 414.
de Cavalcantibus 90.
Ionti 60.
Ravennas notatus 296.
Guilelmus I. & II. 157.
Ep. Geruntin. 353.
a Catanzaro Ep. Umbriat. 281.
a Conſentia 90.
a Tarſia Auguſtinian. 378.
Caſtellus 274.
Froſina 282.
Logotheta I. & II. Archiep. Rhegin. 207.
Monachus 91.
Paſſalacqua 274.
Sirletus 263.
Sirletus Cardinalis 253. Ejus geſta 256. & ſeqq.
Sirletus Dux milit. 262.
Tancredi filius Mauros, Pœnos, Græcoſque e Calabria exigit 40.
Gullus V. Albertus
Gyptius Locrenſis Legislator 234.

H

HAdrianus Guilelmus Spatafora. 91.
Halecer piſciculi unde dicti 221.
Halex fl. 212.
Haliphleos. 43.
Hector de Guido 406.
Serſalis. 91.
S Helena inſtit. Baſiliaoi 134.
Helenus Æneam monet quæ Italiæ loca vitanda ſint. 14. 17.
Helia p 275.
Helianactas Metaurienſis 165.
Heliodorus Caſſiodorus 273.
Hematites. 44.
Hemeris 43.
Hemitheon Sybarita 383.
Henricus Friderici II. filius Mamerti obit, a Patre carceribus mancipatus 126.
Henricus a Conſentia. 91.
de Mojo Archiep. Seberinat. 285.
Firraus. 91.
Paſſalacqua 274.
Scaleonus. 91.
Heraclea urbs 409. etymon 411.
Heracleopolis V. Amygdalaria
Heraſippus Locren. 238.
Hercules *Chon* appellatus. 7. Taurum perſequitur. 14 Minervæ conſiliis utitur. 81.
Herculeum promontorium a 18.
Hermannus, a quo Germania, qui. 4.
Hermogida, V. Fabius, Bernard.
Herimum. 5.
Herina Bernardini Sanctoſeverini mater ex Scanderbechi ſanguine genita. 2.
Herinum. V. Regina
Herodotus quare Thurius vocatus

caius 389. Apud Thurium hiſtoriam ſcripſit. *ibid.*
Heros Temeſæus qui. 62.
Herveus Epiſc. Tropæen. 147.
Heſperia unde. 5.
Hetimum urbs 68.
Hetriculum opp. 68.
Hieracium urbs. 222. Ejus etymon *ibid.*&225. Locrus olim *ibid.* Ejus conditores 223.
Hieracius. V. Benedictus
Hieron Tyrium Coloniam ducit 275.
Hieronyma a Paterno 117.
S. Hieronymus Rhegium contendit 189.
Hieronymus a Hieracio Ord. Præd. 244.
a Melivito Ord. Minim. 65.
B. Hieronymus a Meſoreacio Minorita 290.
Hieronymus a Monſauro inſtit. Seraph. 133.
a Montileono Auguſtinian. Diſcalceat. 142.
a Rhegio Capuccin. 207.
a Rubeto Minorita 105.
a S. Georgio Cappucc. 177.
a Soriano Ord. Prædic 137
a Syllano Ord. S. Aug. 115.
ab Aquario Ord. Cap. 177.
Arnonus Ord. Minim. 104.
Arruaolus 163.
Barlingous Bellotta Min. 176.
Britti 371.
Calà 406.
Dattylus 408.
de Balzo 262.
de Paula Ep. Cataceu. 280.
de Pyris 116.
Faba 184. ejus ſtupenda opificia. *ibid.*
Galopoli 373.
Gattolus 344.
Gaudeanus Presb. 406
Gualterius 284.
Lancellottus Epiſc. Policaſtr. 148.
Madottus 284.
Maraſiotus Minorita 167.
Mediopica 176.
Monez Baſilian. Ep. Gallipolitan. 273.
Monſolinus Or. Præd. 208.
Martyranus. 91.
Muſitanus Ord Præd. 167.
Paſſarellus Archiep. Salernit. 280.
Præneſtinus 153.
Quattrimanus. 91.
Ricclullus Ep Belicaſtr 115.
Rocca Ep. Iſulan. 281.
Rocchus. 91.
Samblaſius Ord. Præd. 91.
Sangermanus 374.
Sannius Philoſ. 148.
Serſalis. Abbas Montis Caſini. 91.
Vecchiettus. 91.
S. Hilarion an Calabriam incoluerit 252.
S. Hilarius eremita. 39.
Hilarius Archiep. Rheg. 197.
Epiſcopus Temſanus. 63.
ab Acra Capuccin. 374.
Tranquillus 134.
Hippaces. 54.
Hipparcus Philoſ. 201. A ſchola Pytbagoræ expulſus quare 203.
Hippolytum p. 108.
Hipponium prom. 63. urbs. 138.
Hipporum p. 164.
Hippyas 203.
Homerus laudatus. 62.
Honorius Papa III. Ordinem Florenſem defendit 102.
Horatius explicatus. 48.
Horatius adverſus Etruſcos dimicat. 32.
Horatius Brittus. 91.
Capalbus Ep. Beſidian. 59.
Civitella. 91.
Iannutius 121.
Lumbiſanus 373.
Majorana Eq. Hieroſol. 67.
Scbipanus Epiſc. Belicaſtr. 283.
Hortenſius Poerius 293.
Humilis a Beſidiano Min. ſtrict. obſ. 376.
Humilis a Paterno Ord. Capuccin. 117.
Hurni. Vide Syllanum
Hyacinthus Aſcadus Fillettus Reg. Conſil. 251.
Biſcardus. 91.
de Aragonia 115.
Garcæa 177.
Maradea Epiſcopus Policaſtrenſis. 55.
Mayſanus Ord. Præd. 132.
Sangermanus Ep. Nuſcan. 376.
Scarpellus 104.
Serraus Ord. Prædic. 133.
Hyela urbs 61.
Hylas fl. V. Trioutum
Hylias fl. 276.

I

Jacobellus a Seminaria Minor. Ep. Bovenſis 278.
Iacobellus Francus 179.
Iacobum 64.
Iacobus Archiep. Rhegin. 207.
Iacobus Ep. Beſidianen. 370.
Iacobus Calaber Tertii Ord. S. Franc. 425.
a Mileto Ord. Præd. Ep. Mileten. 157.
a Rhegio Capuccin. 207.
a Suberato Capuccin. 266.
Biblia 91.
Brunus Ord. Pr. 116. 415.
Caballus 121.
Carafa Archiep. Roſſanen. 251.
de Fabritiis 98.
de Tarſia 91.
Gaeta 91.
Galiardus 157.
Græcus Ciſtercien. 116.
Monachus 91.
Podericus 91.
Preti 284.
Salvinus 115.
Villanus Ep. Martyran. 91.
Iacominus V. Marcus Antonius
Iacorſum p. 128.
Iacuccius *V. Paulus*
Iamblicus reſtitutus 358.
Ianfridus Ep. Beſidianen. 376.
Epiſc. Mileten. 157.
Solima Ep. Beſidian. 376.
Iannella V. Io: Baptiſta
Iannitellus V. Virgilius
Iannutius V. Horatius, Æmilius
S. Ianuarius Ep. & m. 153.
S. Ianuarius m. 180.
Ianuarius Brittella 113.
Ianuarius Salvator Græci. 114.
Ianuarius V. Io: Baptiſta
Ianus Lucinius *Minorita* 355.
Parrhaſius 82. 113.
Peluſius 344.
Ianus Baptiſta Ianuarius Philoſ. 134.
Theſeus Caſoperus 355.
Iapygia, quæ? 6. A Iaphet appellata. 7. 15.
Iapyges Crotonem incolunt 305.
Iardinus V. Io: Baptiſta, Carolus
Iaviſum fl. 373.
Iazzolinus V. Iulius
Ibycium quid 204.
Ibycus poeta Romanos adjuvat. 24. 31. 264. Ibyci grues 205. Ibycus equus 204. Trigonum invenit. ibid.
Idomeneus in Calabriam contendit. 8.
Icon achiropeta S. Dominici Soriani aſſervata 137. Quando & quomodo allata ibid.
B. Iejunius a Hieracio Baſ. 242.
Ieniſius V. Antonius
Ierace V. Angelus
Ieracius Barone 148.
Ierocarnum p. 159.
Ieſualdus V. Philippus
Ignatius ab Angitula Erem. 133.
ab Angelo Cuſtode Scholar. Piar. 115.

ab

ab Arocella Auguſtin. 248
Adamus Presbyter 115.
Baraccha 98.
Guaranus 104.
Majorana 282,
Samblaſius 91.
Votta Epiſc. Iſulan. 98.
Ilex higena. 43.
Illyrici, Locrenſes, & Cretenſes ſocietatem ineunt. 16.
Imeneus V. Franciſcus Maria
Imereus a Beliſario Regii Præſes conſtituitur 195.
S. Imericus Caluber Ep. Amerinus 414.
Imperatoria 54.
Indictio quomodo invenienda 294.
Indulgentiæ a Caliſto II. viſitantibus Eccleſiam ſanctiſſimæ Trinitatis Milcti conceſſæ 156.
Infroſinus V. Menelaus
Innicus Martinus Caraccioli 349.
Innocentius a Purificatione Auguſtinian. 209.
Paganus Reg. Conſ. 422.
Invidia duplex 203.
Ioachimus Abbas V. Ioannes
Ioachimus Tambatus Ciſtercien. 146.
Ioannellus Lazarus 254.
B. Ioannes Baſilianus 269.
B. Ioannes Calaber Ord. Pr. 415.
B. Ioannes Ciſtercien 101.
Ioannes VII. Papa ex Roſſani Civitate 370.
Ioannes XVI. ſive XVII. Pſeudopapa 365.
Archiep. Rheg. 197.
Archiep. Roſſanen. 370.
Archiep. Seberinat. 296.
Epiſcopus Croton. 342.
Ep. S. Marci 408.
Ep Iſulen. 299.
Ep Liſanien. 128.
I. & II. Ep. Scylacen. 273.
Ep. Rheginus 38.
Ep. Taurianen. 168.
Ep. Thurinus 400.
Ep. Tropæenſis 147.
Epiſc. Vibonenſis 140.
S. Ioannes eremita 39.
B. Ioannes Minorita 77.
Ioannes a Bianco Ord. Pr. 221.
a Bonifato Ord. Minim. 65.
a Badolato Min. ſtrict. obſ. 265.
B. Ioannes a Caſtrivillaro Minorita 406.
a Depiniano Capucc. 117.
Ioannes a Montilcono Ord. S Auguſt. Epiſc. Tagaſten. 141.
a Petraficta 107.
a Regina Ord. Minim. 72.
B. Ioannes a Rhegio Capuc. 207.
Ioannes a S. Fili Ord. Minim. 75.
a S. Lucido. Ord. Minim. 75
a Seminaria Capucc. 178.
a Siderono Capucc. 244.
a Soriano Ord. Capuc. 137.
a Tropæa Ord. Minim. 147.
S. Ioannes ab Amygdalaria Presb. 412.
Ioannes Abenante 91.
Alctus Ord. Minim. 120.
Baraccha 91.
Barreſius 91.
Biſignanus Ep. Martyranenſis 91.
Bucatius Minorita ſtrict obſerv. 107.
Calà Ep. Minervinen. 405.
B. Ioannes Cadurius Ord. Minim. 294.
Ioannes Caruutus Ep. Geruntin. 349.
Cicala 91.
Craſſus 103.
de Albertis 371.
de Bono Ord. Minim. 108
de Majo 92.
de Nicephoro Ep. Scylacen. 157.
de Volti Ep. Croton. 353
Emblamitus Epiſc. Belicaſtren. 220.
Falconius 141.
Florius Capucc. 285.
Germanus presb. 177.
S. Ioannes in Flore op 346. 349
Ioannes Ioachimus 100. Obiit. 101 vindicatur 102. 105.
Laureus M. C. V Iud. 121.
Lauria 92.
Malatacca 282.
Mazza Carthuſian 141.
Montiel. Soc. Ieſu 208.
Nicolai 162.
Niphus 148.
Papaſiderus Epiſc. Coſan. 408
Paſcbalis 92.
Paſſarellus 282.
Peronius 92.
Picrius Cimiuus Parrhaſii auditor. 82.
Pizzullus 72.
Regitanus 133.
Rocchus 92.
Romæus Capuccin. 171.
Romanus Ep. Catac. 134.
Ruffus 378.
Serſalis Ep. Chariat. 92.
Simoneta 346.
Tagliaferrius 371.
Teleſius 92.
S. Ioannes Theriſtus Baſil. 253.
Ioannes Triſeus Ep. Hierac. 243.
Tropæanus 148.
Io: Aloyſius Campagna Epiſc. Montulen. 371.
Io. Alphonſus Borellius Philoſ. 116.
Mantegna Presbyter. 132.
Maurellus 92.
Ricca 282.
Io: Andreas Alimena 92.
de Georgio Reg. Conſil. 126.
de Nola 344.
Filante 284.
Mediotesta 148.
Segnius Ep. Beſidian. 405.
Io. Angelus Spagnolius 208.
Io: Antonius Anania Presb. 284.
Cæſarius 99.
de Paula Epiſc. Belicaſtren. 280.
Martellinus 248.
Moranus 282.
Palatius 92.
Pandoſius Epiſcopus Literan. 84. 99.
Vallone 133.
Io: Baptiſta a Beſidiano Capuccin. 376.
a Lataraco Ord. Minim. 72.
a Polyſtina Ord. Præd. 167.
a S. Fili Ord. Minim. 57.
Abinante 92.
Alemagna 180.
Alimena 92.
Amicus 85.
Arduinus 92.
Argiro 252.
Bonjoannins 133.
Bovius 208.
Brittus 62. 371.
Brunettus 120.
Carnevalius 254.
Cariddus Soc. Ieſu 208.
Catanzaritius Presb. 208.
Correalis Ep. Neocaſtr. 254.
Corvellus 66.
de Nola Moliſi 344.
de Paula Ep Biſinian. 72.
de Rubeis Mathemat. 132.
de Sancto Blaſio Phil 251.
Falvus Ep. Marſic. 116.
Fanellus 415.
Gregoracius 254.
Guercius Presb. 294.
Iannella Ord. Minim. 60.
Iardinus 403.
Marta 92.
Martyranus 92.
Modius 179. 297.
Napita Ep. Maſſanen. 405.
Palazius 371.
Panagia 210.
Piatti 371.
Picardus Ord. Minim. 72.
Ponteus Ep. Umbriat. 373.
Raguſa Soc. Ieſu 92.
Ruffus 285.
Salernus Soc. Ieſu S.R.E. Card. 98.

Sam

Samblaſius 92.
Scurus 344.
Serſalis Ord. Præd. 92.
Teleſius 92.
Vecchiettus 92.
Ioannes Bernardinus Galeotta 262.
Grandepoli? 373.
Io: Camillus Bilotta 282.
Io: Chryſoſtomns a Gemiliano Benedictin. 275.
Ioannes Conradus Allmena 92.
Io: Dionyſius Galenus Rex Vi. de Uluccialius
Ioannes Dominicus Coſcia 265.
de Nigris 344.
Ettore S. Caroli Borromæi Theologus Ep. Brixienſis 66.
Fratea Conventual. 142.
Longus, Parochus, 106.
Maurus Parochus 108.
Taſſonus 134.
Jo: Franciſcus Branca 406.
Cicala. 93.
Fanelus 293.
Ferrarius Ep. Iſulan. 281.
Gemellius 172.
Gerardinus Ep. Iſulan. 281.
Gualterius 171.
Paparus 282.
Raymondi 283.
Savarus 134.
Tranquillus 134.
Io: Hieronymus Gonſaga Reg. Conſil. 66.
Moranus 282.
Trombatore 282.
Jo: Horatius Scollius 282.
Jo: Jacobus Bombinus 170.
de Martino 334.
Luciferus Ep. Umbriat. 343.
Palemonius Ep. Martyranenſis 55.
Paviſius 278.
Io: Laurentius Anania 284.
Io: Leonardus Burgheſius 171.
Caruſua' 297.
de Amarellis 378.
Tufarellus. 55.
Joannes Lucas Confortus 157.
Jo: Marcus Aquilinus 373.
Joannes Maria Bernardus. 93.
Calà 406.
Murgia 373.
Io: Matthæus Mileto 133.
Luciferus Ep. Croton. 343.
Ranerius 65.
Io: Nicolaus Angelonius 142.
Joannes Paulus Cæſarlus. 99.
de Aquino 93.
Gualterius. 60.
Marrazzius 113.
Pariſius. 93.
Pipini 344.
Jo: Petrus Cananea Scholar. Piar. 282.
Feulus Cl. Reg. Theat. 282.
Lanreus 121.
Soda 113.
Jo: Thomas Martyranus. 84. 99.
Perronus Ep. Neocaſtr. 370
Joannes Victorius Maurellus 93.
Spagnolius 274.
Jo: Vincentius Gravina. 66.
Joanninus Malataeca Ep. Oppiden. 148.
Joannuccius Senatore 148.
Joanns p. 144. 152. 245. 279. 295.
Iocium. 64.
Jonadum p. 152.
Jopolis Caſt. 145.
Jordanus Epiſc. Crot. 343.
Poliſichius Ord. Præd. 121.
Rufus. 93.
Jordanus. V. Franciſcus
Joſeph. a Cropano Min. ſtrict. obſ. 285.
a Malleis Ord. Capucc. 107.
a Pedatio Ord. Minim. 107.
a Seminaria Min. ſtrict. obſ. 179.
Aceti 113.
Battaglia Epiſcopus Montis Marani. 55.
Biſogno 142.
Capalbus 142.
Caputus 98.
Carnevalius 72.
Carus Epiſc. Ruben. 376.
Caruſius Presbiter. 118.
Catalanus 75. 281.
Cocus 294.
Comeſtabilia 254.
Cortecoſa Presb. 297.
Corteſins 353.
de Amato 121.
Donatus 108.
Faraldius Presb. 298.
Firraus S. R. E. Card. 98.
Gabriellus Presbyter 115.
Logotheta 210.
Lottellus Ord. Prædic. 108.
Marropadi Presb. 208.
Martellinus Presb. 248.
Muccarus Conventual. 348.
Nocera Presb. 167.
Pace 59.
Photius Soc. Jeſu 208.
Ponteus Epiſc. Umbr. 373.
Protospatarus Epiſc. Bojan. 251.
Roſa Archiep. Nazaren. 294
Roſſi 252. 263.
Ruffus Ep. Licien. 179.
Samblaſius. 98.
Schettinus 277.
Serjoannus 162.
Sillanus Presbyter 344.
Ioſeph Maria Catalanus Ord. Minim. 75.
Perrimezzi Ord. Minim. Archiepiſcop. Boſtren. 75.
Ioſue Epiſc. Amanthean. 119.
Iotrinonum p. 170.
Jotta v. 107.
Iovinum fl. 100.
Iovis Mona 290.
Ipoletum fl. 128.
Ippodamus Thurinus ejuſque inſtitutiones 392. & ſeqq.
Ippoſtenes Crot. 325.
Ippoſtratus Crot. 325.
Ipſycro. V. Cirum
Iſaacus Archiep. Roſſanen. 370.
Iſaurus fl. 59. 60. 377.
Iſcha p. 115. 264.
Iſelgrimus a Conſentia Epiſc. 93.
Iſidorus a Maida Or. Minim. 133.
Pitellia Ord. Minim. 120.
Pyrus Ord. Minim. 108.
Samblaſius Ord. Minim. Generalis. 93.
Toſcanus Ord. Minim. 74.
Iſomachus Crot. 338.
Iſpaſus Sybarita 383.
Jſpica fl. 103.
Iſula urbs. 296.
Italia. unde. 6. & ſeqq. ubi primum audiri cœpit 10. 12. *Vitulia* dicta a vitulo. 16. 14. Ubi anguſtior *Mediterraneum* inter & Ionium 266.
Italus. 9. Agricultur. docet. 11.
Itaneus Crot. 325.
Itaceuſæ inſulæ 143.
Ito urbs 225.
Iulia Auguſti filia Rhegii exul perit 179.
Iulianus Ep. Conſent. 77. 93.
a Mileto Ord. præd. Epiſc. Cephaledienſis. 158.
Barrada 126.
Firraus. 93.
Iulius Agrius ſtatua a Conſentinis donatur 79.
Julius Calaber Auguſtinian. 415.
Berlingerius 265.
Colobranus 274.
de Alexandris 176.
de Cavalcantibus. 93.
de Legibus. 60.
Fulcius 208.
Iazzolinus Philos. 142.
Mantineus Congr. Cæleſtin. Gen. 171.
Monachus Epiſc. Lucerin. 126.
Paviſius Ord. Præd Archiep. Surrentinus 280.
Saccus Epiſc. Monop. 120.
Serſalis. 93.
Vetere 113.
Iulius Cæſ. Baricelli Medicus 67.
Commercius 161.
Deſtitus Soc. Ieſu 265.
Galluppus 148.
Iuncium v. 115.

Juniparus a Neocaſtro, Minor. ſtrict. obſ. . 131.
Juniperus . 54.
IunonisLaciniæ templũ ubi 301.
Iunti . V. Marius, Guidus
Iuſtegus Epiſc. Tropæen. 147.
Iuſtinianus. V. Michael
Iuſtinianus a Bsdolato Min. ſtrict. obſ. 265.
Ixias op. 5. 118. V. Caroleum

L

LAbrutta V. Anna
Lacania caſt. 128.
Lachanadum p. 184.
Lacinium prom. 299. 356.
S. Lactantius m. 180.
Lactantius Arturus Conventual. 285.
Rocca 284.
Laculum v. 122.
Lacum c. 119.
Lælius Caputns 93.
Le Piane 114.
Samblaſius 93.
Serſalis 93.
Lætus V. Pomponius, Fulvis, Melantho
Lagaria urbs 407. etymon 408.
Lambinus notatus 277.
Lametia 5. 127.
Lametum op. 128. fl. 127.
Lampetes prom 61.
Lampetia opp. 67.
Lancetta V. Dominicus
Lancellottus. V. Hieronymus
Landus ſive Leander Archiep. Rhegin. 207.
Lanfrancus Monachus 93.
Lapadon fl. 166.
Lapanum p. 100.
Lapathonum p. 145.
Lapidum ſpecies inCalabria. 44.
Larzana p. 141.
Laſilica V. Antonius
Latini Poetæ comœdias ex Calabris tranſtulere 18.
Latini populi unde 263.
Lataracum V. Hetriculum.
Latium unde 263.
Latus piſcis 176.
Latymnus mons 338. 339.
Laum opp. 53.
Laura Crotonis uxor 120. 303.
Laureati V. Genialia
S. Laurentius Baſilian. 162.
Laurentins Ep. Bovens 217.
Ep. Tropæanus 144. 147.
Ciollarus Or. Minim. 106.
de Fuſco 72.
Dardanns 148.
Gauderinus 116.
Loyerius Ord. Præd. 265.
Maſcambrunus Auguſtinian. 355.
Mirabellus Presbyter 116.
Tirellus 93.
Laurentum opp. & fl. 212. 357. 359. caſt. 377.
Lauretanæ Domus translatio in Picenum 137.
Laurete urbs ubi 303.
Laureus V. Antonius, Berardus Bernardus, Ferdinandus, Ioannes, Ioannes Petrus, Franciſcus, Rogerius, Marius Vincentius, Marcus
Lauria V. Andreottus, Ioannes
Laurians p. 160.
Laurianianum v. 118.
Laus fl. 353.
Laymus V. Dominicus
Lazarus V. Ioannellus
Leander Albertus notatus 34.
Leander Aloe 93.
Legislator qualis eſſe debeat 394.
Lembo V. Antonius
S. Leo II. Papa Rheg. 200.
S. Leo. Abbas 373.
B. Leo Baſilian. 317.
Leo Calaber Auguſtinian. 415.
S. Leo de Summa 373.
S. Leo Ep. Calaber 414.
Leo a Cæniſio, vulgo *Fiumara di Muro* Capuccinus 185.
a Rhegio Conſiliar. 209.
Colacurius Ep. Scylac. 273.
Iſauricus unde 60.
Matera 93.
Leo Lucas Vita Epiſc. Oppiden. 142.
Leon, ſeu LeontiusCalaber 212.
Leonardus Ep. Neocaſtren. 131.
Caſſianus Ep. Theram. 403.
Corteſius 353.
Leontius Ep. Hieracen. 243.
Leonum p. 170. urhs 298.
Leonymus Crot. 341.
Leophron Crot. 325.
Leos fl. 356.
Le piane V. Franciſcus, Petrus Antonius, Lælius
Lencopetra portus opp. & promont. 211.
Lendus fl. 70.
Levidonia opp. 409.
Leum p. 143.
Leutarnia opp. V. Levidonia
Libadum p. 151.
LigiaSirena 125. unde dicta 127.
Lilius V. Aloyſius, Antonius
Lingua Latins cum Hebræa, & Græca in Cruce Domini conſecrata 51.
Linum prom 119.
Linus fons 122.
Lipuda fl. 351.
Liſania urbs 27.
Litroma fl. 151.
Livius de Foggia 371.
Livius notatus 27. 61. Emendatus 29. 401.
Lobricum p. 173.
Locrenſes cum Illyricis, & Crétenſibus ſocietatem in *Salo* ineunt, unde Calabria dicta eſt *Salentina* 16. Meſſanæ Domini 226. Quo aſtu Siculos eluſerint 227. Eorum leges ibid. Ab Annibale capti ad Romanos redeunt 228. Primum legibus uſi ſunt 223.
Locri Epizephyrii unde 222. Naritii Locrum in Calabria ædificant 151.
Locrus urbs 219. V. Hieracium
Logotheta V. Guilelmus, Ioſeph
Longobuccus V. Ludovicus
Longoburgum op. 119. 359. p. 140
Longus V. Io: Dominicus, Franciſcus, Philippns
Lopes V. Bernardinus
Lottellus V. Ioſeph
Loyerius V. Laurentius, Franciſcus Maria
Lubonum fl. 184.
Lucania, unde ? 6.
B. Lucas I. II. & III. Baſil. 414.
Lucas Archiep. Conſentin. 82.
Calaber Capuccin. 415.
B. Lucas Ciſterc. 101.
S. Lucas a Melichlochia Baſil. 169. 177.
Lucas a S. Georgio Congr. Cæleſtin. Gen. 163.
Pirozzius V. Ven. Humilis a Beſidiano
Tiriolus Min. ſtrict. obſ. 274.
Lucenadum p. 275.
Lucianus Ep. Maurenſis 400.
Luciferus V. Antonius, Io. Matthæus Io: Iacobus
Lucii opp. 372.
Luciuius V. Ianus
Lucinus fl. 370.
Lucius Ep. Tabernenſis 279.
Æmilius Mamercus Coſ. 126.
Barrada 126.
Brutius Romæ Præfect. 93.
de Urſo 289.
Papa Abbatem Ioachimum ad ſcribendum hortatur. 101.
Poſtumius Romæ Præt. 33.
Rheginus 206.
Saxo Card. 280.
Temſanus Romæ Præt. 63.
Vitalis 93.
Lucretia a Valle 93.
Lucus Agathoclis ubi 142.
Ludovici III. nuptiæ, & mors. 81
Ludovicus a Conſentia 93.
a Rhegio *Minorita* ſtrict. obſ. 200.

a S. Chriſtina Minor 176
a Serra Ord. Capuccin. 107.
Adimarus 371.
Chereteus 206.
de Aragona Cardin. 280.
de Cavalcantibus Epiſcopus Beſidianen. 93.
De Rinaldis 263.
Galliarum Rex S. Franc. de Paula accerſit 69.
Longobuccus 93.
Mandarano Or. Præd. 134.
Ruffus 93.
Simoneta Cardin. 350.
Vulcanus 148.
Franc. Comeſtabilis 254.
Albertus Aloyſius Ord. Prædic. 59.
Lumbiſanus V. Horatius
Lungrum 60.
Lupia p 185.
Luſcernus V. Petrus
Luſias fl. 392. Nunc Lucinius dictus ibid.
LuſtricusBrutianus Proconſ. 94.
Lutræ 43. 47. & ſeqq.
Lycaon. 8,
Lycophron 203. Inter ſeptem poetas *Pleiades* dictos cooptatus a Philadelpho 210. ejus mors ibid. Explicatus 63.
Lyctius Idomeneus 15.
Lycus Pater adoptivus *Lycophronis* tragici 203.
Lympidum p. 159.
Lyſias Thurinus 398.

M

MAcalla urbs 345. etymon 346.
Machæra opp. 54.
Macheratum p. 129.
Machia p. 106. 372.
Mada fl. 172.
Madafarrus. V. Nicolaus Maria
Madaradonum p. 143.
Madaranum p. 151.
Madma urbs. 150.
Madottus. V. Hieronymus
Madragano. V. Tereſia
Magdalena Galſiarda Inſtitut Dominic. 244.
Magiſanum p. 279.
Magna Græcia unde? 6. 17.
Magneſia. 44.
S. Magnus ab Amygdalaria Ep. 412.
Magnus V. Alexander
Magonum opp. 103,
Magri V. Petrus
Maida op. 128.
Majonum p. 116.
Majoranus. V. Franciſcus, Ignatius, Horatius.
Malaninm. 5.
Malarbi. V. Catharina, Franc.
Malatacca. V. Conradus, Joannes, Joaoninus.
Maleager Pentimallus 142.
Malenus. V. Bartholomæus, Stephanus Franciſcus
Maletum opp. 103.
Melleæ op. 181.
Mallei V. 107.
Maloperus. V. Nicolaus
Maloſa fl. 64.
Malta. V. Marius
Mamercinus. V. M. Æmilius, P. Pinarius
Mamercum. Vide Mamertum
Mamercus Crot. 323. 324.
Mamercus. V. L. Æmilius, Tib Æmilius, M Æmilius Lepidus
Mamertini, viri bellicoſi Pyrrhi exercitum exturbant 123. Eorum numiſmata 124.
Mamertinus Matauriensis 165.
Mamertum urbs 123.
Mammola p. 245.
Manardus. V. Ferdinandus, Franciſcus.
Mancus. V. Alphonſus
Mandarano. V. Ludovicus
Mandelius. V. Bernardinus
Mandelli v. 115.
Manerius Geruntinus. 353.
Manerius. V. Vincentius
Manfredus Giſſonus Epiſc. Mileten. 157
Manfredus. V. Antonius, Franciſcus.
Mangiaruna. V. Sigiſmundus.
Mangionus. V. Pompeius
Mangonum. Vide Magonnm
Mangum v. 122.
Manilianus fl. 68.
Manlius Caputus. 94.
Manilius Caputus. 64. 117.
Manilius Plantedius. 94.
Manna in Calabria 45. 48.
Manna prom. 300.
Mannarinus. V. Annibal
Manſuetus a Hieracio Cap. 243.
a Scandalio Min. ſtrict. obſ. 298.
a Zacaropoli Minorita 144.
Mantinæum p. 143.
Mantinæus ſcopulus 144.
Mantineus. V. Iulius
Manutlus. V. Paulus
Maranum opp. 76
Marannus. V. *Mazzeus*
Maradea. Vide Hyacinthus
Maraſiotus. V. Hieronymus, Antonellus.
Maramuſca quid 242.
Maranſium p. 279
Marceduſa p. 290.
Marcellus vic. 352.
Marcellus Aoania Epiſc. Sutrinus 283
Berardus 114.
Calà R. Conſ. 406.
Cornelius 104.
Craſſus 285.
Drogus 244.
Foſſatarus 153.
Francus Epiſc. Boven. 221.
Galliotta 406.
Megala Cl. Reg. Theat. 274.
Palmerius Ord. Minim. 72.
Riccius poeta 131.
Scaleonus Soc. Ieſu 185.
Sirletus Epiſc. Scylac. 262.
Stillitanua Præſul 171.
Marcianus a Tauriano Epiſc. Hieracen. 170.
Marcinara op. 128. vic. 275.
Marcofaba. V. Matthæus
Marcum urbs. Vulgo *S. Marco* 64 66. p. 143.
Marcus Archiep. Rheginus 197.
Calaber Pictor 415.
Epiſcopus Rheginus Concilio Nicæno interfuit. 38.
Ardninus. 94.
Candiottus Presb. 159.
de Philippis 179.
Laureus Soc. Ieſu 282.
Maſſa Presbyter. 122.
Protoſpatarus 371.
Salvidius Ep. S. Leonis 376.
M Æmilius Lepidus *Mamercus* Coſ. 126.
Mamercinus Coſ. 126.
Marcus Antonius Calaber Conventual. 415.
Amalphitanus Epiſc. Orthonen. 133.
Attaffius Ep. Scylaceo. 256.
de Feulo 104.
Comeſtab. Ep. Boven. 254.
Curatolus. 75.
Curtus 371.
Fabiani 132.
Iacominus 341.
Mazziotta Baſilian. 373.
Pariſius Epiſc. Urien. 273.
Politus. Vide Silveſter
Raymundus Epiſc. Chariaten. 298.
M. Aurelius Caſſiodorus 267. & ſeqq.
Marcus Aurelius Severinus 378.
Marduceus gigas 112.
Mare inferum a Græcis Tyrrhenum dictum 3.
Mareſcanus. V. Vitalianua
Margaritonus Caſellus. 94.
S. *Maria* vic. 117.
B. *Mariæ*. e Patirio cœnobium 360. Ejuſdem erga Roſſanum Patrocinium 360.
Maria Malarbi Inſt. Dom. 244.
Marianus Calaber 415.
Marianus. Vide Franciſcus

S. Ma-

S. Marina op. *166*.
Mariuus a Roſſano Min. ſtrict. obſ. 371.
Marinus. V. Franciſcus, Antonius, Nicolaus, Chryſoſtomus.
Marius Abinante. *94*.
Abruzzinus 109.
Bonellus 282.
Junti. *60*.
Laureus Ord. Præd. Epiſc Camp. 149.
*M*alta 122.
Mirabellus 116. Epiſ. S. Marci *66*. inde Archiep. Surrent 67.
Paramatus 372.
Pepe M. C. V. Judex. 64.
Toſcanus 371.
Marnus fl. 170.
Marra. V. Michael
*Ma*rrazzius. V. Io: Paulus
Marropadi. V. Ioſeph
Marta. V. Io: Baptiſta
*Ma*rtellinus. V. Io: Antonins, Ioſeph.
Martellius. V. Franciſcus
Martelluccius. V. Vincentius
S. Martialis m. 180
Martialis Peregrinus Conventual. 406. Archiep. Nazaren. 405.
Martii p. 115.
Martinius. V. Franciſcus Maria
Martinum 64, 153. 170.
B. Martinus Beſidianenſis *Mi*nor. 376. Ejus Corpus ubi 117.
Martinus a Latsraco Ord. Minim. 72.
a Rhegio Capuccin. 207.
Campitellus 137.
Megala Epiſc. Boven. 298.
*M*inerva R. Cam. Præſ 293
Palatius M.C.V. Reg 107.
*Ma*rtius Abinante. 94.
Altilius Medicus 67.
Dattylus. 94.
Martyranus. 94
Martonum p. 245.
Martuccius. V Thomas
*Ma*rtyranum. Vide Mamertum.
Martyranus. V. Coriolanus, Io: Thomas Bernard. Franc. Hieronymus, Io: Baptiſta, Martius, Senator.
Martyre. V. Dominicus
Martyres ſeptem Minoritæ 37.
Marsanus. V. Ambroſius
*Ma*ſcambrunus. V. Laurentins
*Ma*ſcarus, V. Gabriel, Antonius
Maſſa. V. Marcus
*Ma*ſſa Nicoterians 153.
Maſtices ubi 218. & alibi
*Ma*temera. Franciſcus
Matera. V. Angelus, Berardus Bernardinus, Franciſcus, Gerardus, Leo, Philippus, Procopius, Robertus, Saracenus, Silveſter.
Mathias Preti 284.
Matthęus Calaber Capucc. 415.
B. Matthæus Ciſtercien. 101.
B. Matthæus a Cetrario Min. obs 71.
B Matthæus a Conſentia Abbas Florenſ. 94.
Matthæus a Rhegio Capucc. 207
a Varapodo *Mi*n. ſtrict. obſ. 176.
Ægyptius laudatus 277.
Collacius 128.
Griſconius Ep. Puteol. 149.
*M*arcofaba Montisleonis caſtrum extruend. cura 141.
Monachus Ord. Minim.
Preti, 412.
Reggio R. Cam. Pręſ. 403
B Matthæus Saracenius Archiep. Roſſan. 207.
Matthæus Via Ord. Minim. 105.
B. Matthæus Vidius Minor. 288.
Maurellus. V. Alphonſus, Io: Victorius, *M*auritins, Philippus, Rocchus.
Maurellus Caſtilionus. V. Bernardinus, Carolus, Coſmus Didacus, Nicolaus
Mauritius Baraccha. *94*.
Maurellus. *94*.
Maurolicus. V. Franciſcus. Notatus 64.
Maurum urbs 400. Vix pagi nomen obtinuit. 403. pag. 295
Maurus. V. Franciſcus, Io: Dominicus, Cereus.
Maximinianus Scorafava 277.
*M*ayſanus. V. Hyacinthus
Mazaa. V. Antonius, Ioannes Andreas, Conradus, Pompejus, Pelius, Robertus.
*M*azaei. V. Franciſcus
Mazzella V. Scipio
Mazzeus Maranus 94.
Mazziotta. V. *M*arcus Antonius
Massaca. V. Sextilius
*M*ea Crot. 325.
Medama vide Madma, fl. 130.
Medea ubi ſepulta 245.
Medeſicaſtes Trojana 342.
*M*edica herba. 42.
Mediopica. V. Deſiderius, Hieronymus.
Mediotesta. V. Io: Andreas
Megala. V *M*arcellus, Martinus
Mela emendatus 245.
Melæa urbs 225.
Melanda fl. 160.
Melanium 128.
Melantho *Læta* Pomp. filia 412.
Melciſſa fl. 166.
Melepodium V. Roſſanum.
Melianum p. 159.
Melichlochia p. 160. 161. op. 173
Melina V. Thomas.
Meliſſa op. 345.
*M*eliſſenus. V. Nicephorus.
Melivitum urbs 61.
*M*embricium v. 153.
Menander Sybarita 383.
Menecina opp. 5. 118.
Menecrates Epiſc. Chariat. 356.
*M*enelaus in Calabriam venit. 8.
*M*enelaus Infroſinus. 298.
Meneſter Sybarita 383.
Mennitus V. Petrus
Menon Crot. 325.
Merenda p. 117.
Merenda V. Blaſius, Flaminius, T. Antonius &. Antonius Ser. Cornelius, Paulus, Alexander.
Mericum fl. 222.
Merimagnum opp. 53.
Meſianum opp. 143.
Meſinadum 173.
Meſonum p. 143.
Meſſana civitas ſub Rheginis, & *Locrenſibus* aliquando fuit 196. 286.
Meſſis, unde 146
Meſſurga opp. 288. etymon 250.
Metallorum ſpecies in Calab. 43.
Metapontus opp. 413.
Metauria ſive Metaurum op. vide Geolia.
Metaurus fl. duplex 160. 164. 151. 174.
Metopus Sybarita 383.
*M*eum 54.
B. Michael a Caſtrivillaro Capuccin. 406.
Michael de Flore Soc. Jeſu 422.
Iuſtinianus notatus 282.
Marra. 94.
Periſta Ep. Umbriat. 354.
Petirrius Ep. Therm. 289.
Sergius Carthuſianus 251.
Michael Angelus Donatus. 59.
Falvetta 177.
Perronus 114.
Politus 254.
Micodes fl. 166.
Micopetum p. 161.
Micropolis v. 161.
Migliaccius. V. Dominicus.
Migliareſius. V. Nicolaus.
Mileſii Miletum in Calabria, condunt & quare 151. Meſſanam obſident ibid.
Mileto. V. Jo. Matthæus.
Miletus urbs 151.
Militia. V. Bernardus.
*M*illiarina vic. 132.
Milo Crot. 235. 339. Ejus geſta ibid.
*M*ina Attica, quæ 334.
Minerva. V. Martinus.
Mirabellus Epiſc. S. Marci. 66.
*M*irabellus. V. Laurentius, Robertus, Marius, Chiattus,

Fran-

Franciſcus.
Mirmecidis opera ex ebore, quæ 185.
Miſaſius. V. Berardus, Franciſcus, Sigiſmundus.
Miſoripha p. 211.
M ſtra op. 245
Mneſibolus Philoſ. 205.
Mneſtei Trojani comites in Calabriam veniunt. 8.
Mocata fl. 188.
Modius Ep. Strongyl. 348.
Modius Vide Jo. Bsptiſta.
Moladum p. 143.
Moliſi V. de Nola.
Molli. V. Franciſcus, Celſus, Dominicus.
Molochium p. 170.
Monachus V. Auguſtinus, Ciccus. Flaminius, Franciſcus. Galeatius, Guilelmus, Lanfrancus Jacobus J hus, Cajetanus, Felix Matthæus.
Monardum op. 129.
Monasteracum caſt. 252.
Monez V. Hieronymus.
Monitius. V. Cæſar.
Monruſium v. 129.
Monſanium v. 189.
Monſaurum v. 129. p. 130.
Monſolinus. V. Hieronymus.
Montalcinus. V. Valerius.
Montaltum urbs. 68.
Montanus V. Sertorius Quattrimanus.
Montaurum p. 275.
Montegna V. Io: Alphonſus
Montibellum caſt. 212.
Montiel V. Ioannes
Montileonius V. Fabius, Thomas
Montileonum urbs 138. quando ædificat. 140. unde dict 141.
Monipaonum op. 265.
Moranus V. Brittus, Io: Antonius. Io: Hieronymus, Aloyſius, Valerius, Nicolaus
Moratus Calaber 416.
Morettus V. Petrus, Philippus.
Morgi 89.
Morgetia urbs 161.
Morri V. Antonius
Moſa fl. 70.
Moſca V. Salvator
Moſcana V. Diana
Moſcanium v. 117.
Moſcius mons 275.
Mota p 117. 124 187. 219.
Motta V. Bernardinus, Vincentius
Muccarus V. Ioſeph
Muconius fl 372.
Mucraſanum 64.
Mula mons 58.
Mulieres Calabræ abſtemiæ 41.
Municipia in Calabria 33.
Murgia V. Io: Maria
Muricellum V. Mangum
Muſa planta quæ 186. fl. 249.
Muſculus V. Accurſius
Muſitanus V. Carolus, Hieronymus
Mutarium p. 158.
Muti V. Nicolaus, Alphonſus, Proſper, Franciſcus Antonius Franciſcus, Carolus
Mutius Caſelius 98.
de Roſis Ep. Theanen. 281
Paſſalacqua 94.
Sorianus Archiep. Seberin. 343.
Myas Crotonista 323.
Myla mons V. Mula
Myllias Crot. 325.

N

Nais p. 152.
Napita V. Io: Baptiſta
Nardus 54.
Nardus V. Carolus
Naritii V. Locrenſes. Etym. 231.
Naſcarus fl. 286.
Naſetum p. 187.
Natilum vic. 222.
Nauboli filius & nepotes qui 63
Naum prom 300.
Naupræſtites mulieres quæ 342
Neæthus fl. & caſt. 295. 342 Etymon. ibid. Quare Salentinus dictus 16.
Necydalus quid 48.
Negronus V. Petrus
Neocaſtrum urbs 187.
Neocles Crot. 325.
Neoparus V. Cæſar
Neptunus idem ac Iaphet. 7.
Neſtor in Calabriam venit. 8.
S. Nicander Calaber Baſil 414.
Nicephorus Phocas filiam Othoni pactam denegat. 40.
Nicephorus Sebaſtus *Meliſſenus* Auguſtinian. 209.
Nicetum opp. 70. ejus etym. 75.
Nicias Conſentinus Alexandrum Epiri Regem trucidat. 76.
B. Nicodemus a Hieracio Baſilian. 242.
S. Nicodemus Baſil. 354.
Nicola ſtatio 143.
Nicolai V. Franciſcus, Ioannes
Nicolaum p. 108. 130. 144. 152. 248.
Nicolaus por 58.
B. Nicolaus Ciſtercien. 101.
Nicolaus Archiep. Conſent. 94.
Ep. Catacen. 280.
Ep. Crot. 343.
I. II. & III. Ep. Hierac. 243.
Ep. Iſulen. 299.
Ep. Martyranen. 94.
Ep. Neocaſtren. 131.
Ep. Roſſanen. 370.
Ep. Scylacen. 273.
S. Nicolaus eremita 39.
Nicolaus a Ceriſano Min. obſ. Refor. 76.
B. Nicolaus a Conſentia Abbas Monaſt. Corat. 94.
Nicolaus a Crypteria 247.
a Ferveto 103.
a Longobardis Or. Minim. 121.
a Quinquefrondio Capuccinus. 163.
a Rhegio 205.
Congr. Olivetan. Gen. 209
a Roſſano Capuccin. 371.
a S. Lucido Ord. Minimor. 70. 75.
S. Nicolaus a Stylo Baſil. 254.
S. Nicolaus Abinante 373.
Nicolaus Acerna Ep. Nolan. 376.
Baldachinus 181.
Carbone 177.
Carnevalius 254.
Citus Ep. Umbriat. 370.
Corteſius Vertinarum Dux 353.
de Aiano 121.
de Amato M C. V. Reg. 121
de Caprio Ep. Iovinat. 59.
de Rogiano 66.
Foraſterius Regius Conſiliarius 55.
Maloperus Ep. Croton. 94.
Marinus Ep. Tabernen. 279.
Maurellus Caſtilionus 94.
Migliareſius 94.
Moranus *Ord. Præd. Ep.* Iſulanus 280.
Muti 108.
Oliverius 298.
Olzina 282.
Pelliccia 149.
Piccardus Martyr, 74.
Riccius Carthuſian. 284.
Ricchettus Ep. *Martyran.* 298.
Rodius 180.
Spanous 406.
Suſanna 348.
Teleſius 94.
Tortamanus 94. 378.
Toſtus 94.
Zingonus 74.
Zitus 348.
Nicolaus Aloyſius Baronius presb. 159.
Nicolaus Antonius Marinus 134
de Caroleis 94.
Gravatius 146.
Nicolaus Maria Carneval. 254.
Madafarrus Ep. Boven. 216.
Nicolaus Petrus de Cæſare 255.
Ni-

NicolausSantesdeLuca Presbyter 108.
Nicoletta V. Andreas.
Nicolinus V. Antonius.
Nicotera urbs 150.
Nicudrus urbs. 158.
S. Nilus Baſilianus Ejuſque geſta 362. & ſeqq.
Ninæa urbs 5. 58.
Ninetum opp. 58.
Nipha V. Auguſtinus, Antonius Ioannes Domitius.
Niphus Ep Hicracen. 243.
S Nivitus m. 171.
Noa opp. 413.
Nocera V. Ioſeph
Nola V. De Nola
Nomicitius V. Franciſcus
Nottuccius V. Franciſcus
Novitum fl. 222 248.
Nucum p. 279.
Nuceria op. 124.
Numa Pompilius an Pythagoræ auditor fuerit 312 & ſeqq. ejus corpus & libri in Janiculo conditi 380.
Numerus quid 326
N. Calauctus Ord. Minim. 244.
N. Galluppus 149.
N Inſillus Epiſc. Titular. 137.
N. Paladinus Conventual. 244.
N. Poerius 284.
N Rheginus 207.
N. Teleſianus a Stylo 255.

O

OBeliſcus Auguſti excifus a Rege Semneferteo tempore Pythagoræ 381.
Obizus Joannes Vicecomes de Ficechia Epiſc.Belicaſtr 296.
Obſimus Philos. 201.
Occone Adolphus notatus 402
Octavianus Auguſtus ejuſque origo 399. 401.& ſeqq.Thurinus dictus ibid. In Calabriam contendit. 34.
Octavius Calaber 416.
Octavius Abb. Saccus Presb, 209.
Beltranus 403.
Camerarius 177.
Caputus 94.
Gloriſius 149.
Picente 132.
Ocynarus fl. 120. 188.
Odoardus de Tarſia. 94.
Oenotria unde. 5.
Oenotrii quo tempore Siculos expulerint 13.
Oenotrus, quis 8. InCalabriam venit 8. & ſeq. Quo tempore. 11.
Officium B .M. V. quando inſtitutum 136.
Ogygis ins. 300.
Oliva fl. 119.
Oliverius. V. Bartholomæus Thomas, Nicolaus, Camillus, Franciſcus.
Olivadiſius. V. Dantes, Fabius.
Olivadum p. 275.
Olzina. V. Nicolaus
Onatus Crot. 325.
Onomacritus Locrenſis Legiſlator 234.
S Onuphrius Baſilian. 134.
Onuphrius Sanſoſtius. 67.
Opedum urbs 172. etymon. 176
Oppidum vide Opedum.
Opportunus Epiſc. Taurian. 168
Oranges. V. Carolus
S. Oranthes eremita. 39.
Oratio, *Ante oculos tuos* B.Brunoni attributa 136.
Orcilladum p. 143. 145.
Ordines Prædicatorum, & Minoritarum ab Abbate Ioachimo prædicti. 101.
Oreſtes in Calabriam venit. 8. A Matricidio expiatus ubi 164.& 160. Ejus port.ubi 166
Oreſtes Epiſc. Vibonienſis 140
Organtinus Scarola Ep.S. Marci 283
Orpheus Crot. 332.
Orthium p. 187.
Otho Imperator ad B. Nilum divertit 365.
Otho II. Agarenos ex Calabria fugat. 40. A Græcis fugatur ibid. Scapha aufugit. ibid
Otho Fridericus Cæſar a Baſilio Rege ſuperatur. 79.
Ovidius explicatus. 16. Reſtitutus 304. Notatus 340.

P

P*Acanica* opp. 258.
Pacanitum fl. 252.
Paccolinus fl. v. Metaurus
Pacificus Calaber Capucc.415
Pactius V. Vibius
Paladinus V. N. Petrus
Palæcaſtrum opp. 52.
Palælontum vic 146.
Palatius V. Io: Antonius, Io:Baptiſta, Martinus
Palemonius V Io: Iacobus
Palermitum p. 275.
Palitium caſt. 218. ejus etymon. 220.
Palmerius V. Franciſcus, Marcellus
Paludum pag. 360.
Palumbus Epiſc. ſive Archiep. Conſent. 94.
Palumbus V. Chryſoſtomus
Panagis p. 145. vic. 130.
Panagia V. Io: Baptiſta
Pancalus V. Carolus
Pandoſia urbs 70. Oenotriorum Regia. 6
Pandoſius V. Io: Antonius
Panetterium v. 115.
Panopletus fl 128.
Panutius V. Petrus Paulus.
Papanicium vic. 307.
Paparottus V. Antonius
Papaſiderus V. Ioannes
Papelontum p. 143.
Papeſiderum opp. 53.
Papia urbs unde dicta 280.
Papus V. Carolus, Antonius
Paraconum p. 143.
Paradionum p. 143.
Paralia p. 144.
Paramatus V. Marius
Paravatum p. 152
Pariſius V. Proſper, Rogerius, Thomas, Petrus Paulus, Marcus Antonius, Andreas, Flaminius, Franciſcus, Io:Paulus
Parma op. 174.
Parmenides Locren. 241.
Parmulæ Brettianæ 21.
Parrhaſius V. Ianus
Partileola p. 242.
Paſchalis Ep. Roſſanen. 370.
Paſchalis V. Philippus, Scipio, Ioannes, Galeottus
Paſſalacqua. V. Ferdinandus, Henricus, Guilelmus, Petrus, Mutius, Cæſar
Paſſulia V. Gregorius
Paſſarellus V. Cajetanus, Ioannes, Hieronymus
Paternum urbs 358. An Temeſa fuerit 65. opp. 103.
Patianum p. 253.
Patria uſque ad ſanguinem defendenda 1.
Patricius dux a Landulpho ſuperatur 40.
Patrocles Thurinus 398.
Patroclus Crot. 337.
Patycos V. Paula
Paula urbs 68. opp. 357. V.Petrapaula
Pavilianum p. 187.
Paviſius V. Io: Iacobus, Iulius, Ptolemæus
Paulinus Ep. Taurianen. 168.
Scalconus 94.
Paulus III. temeto Calabro utitur 160.
S. Paulus Apoſtolus Rhegium contendit 35. 189 196. Rheginos ad Chriſti fidem convertit ibid. Menandri ſenarium uſurpat in Epiſt adCor. 385.
Paulus Archiep. Roſſanen 370.
B. Paulus Calaber Baſilian 414.
Paulus Ep. Scylacen. 273.

Paulus a Briatico Ord.Minimorum 146.
B. Paulus a *Mileto* primus Prædic Ordinem in Calabriam ducit 152.
Paulus a Nicotera *Min.* ſtrict. obſerv. 153.
a Scylaceo *Min* ſtrict. obs. 274.
B. Paulus a Synopoli *Minor.* 173
a Taberna Ord. Præd. 284.
a Terranova Minor. 403.
Paulus ab Apriliano *Min.* ſtrict. obſerv. 108.
Alagona Cl. Reg. Theat. 209.
Bombinus Soc. Ieſu 94.
B. Paulus de Ambroſiis tert. Or. S. Franc. 285.
Carafa 221.
Collia Ord. Minim. Ep. Nicoterien. 149.
Dianus Ep. Opeden. 207.
Fini presb. 252.
Gualterius presbyter 172.
Dux mil. 284.
Iacuccius Congr. Caſin. 95.
Manutius notatus 83.
Merenda 122.
Philocamus Ep. Scylac. 207.
Pyromallus Ord. Prædic. Archiep. Nacheivanen. 244.
B. Paulus Rendacius Ord. Minim. 127.
Paulus Romanus Regius Inſtitiarius 55.
Stabile Ord. *Minim* Ep. Bovenſis 406.
Paulus Æmilius Sammarcus Ep Umbriaticen. 370.
Paulus Antonius a *Montalto* Carmelita 72.
Pavone V. Franciſcus
Pauſanias emendatus 245.
Pedalina v. 108.
Pedatium opp. 103.
Pedanium p. 173.
Pedivilianum p. 115.
Pelaſgi unde? 15.
Peleus Pretio 376.
Pelliccia V. Nicolaus
Pelius Mazza Dux militum 116.
Peluſius V. Ianus, Ciccus
Pentedactylum caſt. 211.
Pentimallus V. Meleager
Pentonum p. 279.
Pepe V. Antonius, *Marius*, Stephanus
Peratum p. 187.
Perditium fl. 68.
P. Peregrinus Ciſterc. 101.
Peregrinus Ep. Paternen. 353.
Peregrinus V. Carolus, *Martialis*
Peretum p. 107.
Peripolis V. Amygdalla
Periſts V. *Michael*
Perlupum p. 187.
Perna ab Altila Ord. *Minim.* Tertiar. 116.
Perna V. Bonaventura
Pernocarium p. 143.
Peronacius V. Dominicus, Ioannes
S. Perpetua mart. 197.
Perrimezzi V. Ioſeph *Maria*
Perronus V. Ioannes Thomas, Michael Angelus
Perſius Cervinus 59.
Romanus 74.
Pertinacis Imperatoris pater qui 401.
Peſipum fl. 128.
Peſianus Hipponiates Latinus ſcriptor antiquus 139.
Petelia 291. V. Petilia
Petilia ubi 346. unde dicta ibid. Peteliæ fides erga Romanos 27. 28. 29.
Petirrius V. Michael
Petrafitta 103.
Petramala c. 119.
Petranium vic. 132.
Petrapsula opp. 358.
Petrejum v. 115. p. 128. 132.
Petrejua Guarani p. 104.
Petriſium p. 115.
Petritium caſt. 264.
Petrium p. 179.
Petrona vic. 290.
Petronum v. 108. 117.
Petruccius V. Alphonſus
Petrus I. & II. Archiep. Conſentin. 95.
S. Petrus Calaber Baſilian. 414
Petrus Calaber Min. 415.
Epiſc. Crot. 342.
Epiſc. Locren. 242.
Epiſc. Marſican. 408.
Epiſc. Melivitenſis 63.
Epiſc. Scylacen. 273
Petrus Monaſterii S. Euphem. Monachus Ep. Strongyli 131.
B. Petrus a Belicaſtro Min. 289.
Petrus a Caſtroveto Capuc. 251.
a Coſano Min. ſtr. Obſ 408.
a Gineto, Ord. Minim. 60.
a Francica Capuccin. 161.
a Longobardis Ord. Minim. 321
a Montalto Inſt. Capuc. 72.
a Pedatio Ord. Capuc 107.
a Pentedactylo Baſil. 211.
a S. Catharina Or. Pr. 265.
a S. Liberato Benedict. Ep. Brunduſin. 376.
a Sapano Ord. Minim. 104.
a Scalea Ep. Neocaſt. 55
a Scylaceo Ep. Vicen. 273.
a Seminaria Capuccin. 178.
Antonettus Presbyter 132.
Bonus Ord. Minim. 255.
Buzurgius 209.
Carinus M.C.V. Index. 95.
Catroppus 95.
Ciaccius Reg. Conſil. 95.
Corſus Præſul 153.
Croccus Ord Prædic. 113.
Curtus Ord. Minim Generalis 95.
de Affatato Ep. Minor. 405.
de Cavalcantibus C. R. Theat. Ep. Puteolan. 98.
de Corono Ep. Iſulen 299.
de Majo Ep. Iſulan. 98.
de Marina 72.
de Sonnino Ep. Neoc. 135.
Gaeta de Varavallis 377.
Gammacurta Congr. B. Petri de Piſa 177.
Gironda 274.
Græcus 98.
Luſcernus Soc. Ieſu 283.
Magri Ep. Policaſtren. 371.
Mennitus Gen. Baſil. 220.
Morettus laudatus 402.
Negronus Pictor. 67.
Paladiſius 133.
Paſſalacqua 274.
Poerius 284. 293.
Puglianus 117.
Ranerius Ep. Strongil. 354.
Romanus Regius Rationalis 55.
Ruffus Cardin. 280.
Sangermanus 374.
Salernus Presb. 283.
Samblaſius Archiep. Brundus. 95.
Tavanus 277.
Vianeus 144.
Villaroel Min. ſtr. obs. 255.
Zillus Carmelita 137.
Petrus Aloyſius de Franco Dux Milit. 117.
Petrus Antonius Abruzzin. 209.
de Caroleis 95.
Ferrarius 284.
le Piane 113.
Sanctoſeverinus 2. 375.
Petrus Franciſcus Gualterius 118
Petrus Iacobus Favilla 265.
Petrus Paulus Panutius 107.
Pariſius 84. ejuſdem vita 110.
Roſſius 95.
Petrus Thomas Pugliſius Carmelita 374.
Serſalis Ord. Prædic. 95.
Peucedanum 54.
Peucetia quæ 6.
Peucentius quando in Calabriam venerit 11.
Phalego 15.
B. Phantinus a Tauriano Baſil. 168. ejus geſta ibid. tres fuere hujus nominis viri 171.
Phaylus Crot. 337.
Phetius Philoſ. 201.

Phi,

Phiciadas Crot. 325.
Philanum V. Filinum
Philenum V. Filinum
B. Philaretus Baſilian. 173.
Philipponus V. Thomas
Philippus Bernaudus 95.
Brunus 121.
Butacides 338.
de Amato Ep. Umbriat. 121
de Cavalcantibus 95.
de Lanzano Ep. Coron. 207
de Manss 114.
Feuli Conventual. 406.
Gaeta 95.
Gnerra Epiſc. S. Marci 105.
Jeſualdus Conventual. Ep. Geruntin. 405.
Longus, 95.
Matera Epiſc. Martyranenſis. 95.
Maurellus Archiep. Rheg. 95.
Medsmenſis Philos. 151.
Morettus 171.
Paſchalis, Reg. Conſil. 95.
Quattrimanus M. C. V. Iud 95.
Rocchus Ord. Minim. 95.
Samblaſius. 95.
Spinellius S. R. E. C. 178
Zurlus 371.
Philippus Iacobus Caſolus, alias Tirellus. 95.
Philiſthion Medicus Locr. 234.
Philocaſa p. 130.
Philocamus. V. Paulus
Philocaſtrum op. 151. Bartholus ejus civis Sanctæ vitæ vir 200.
Philoctetes in Calabriam contendit 8. Ab Auſonibus interficitur 5.
Philodamus Locren. Philoſ. 273.
Philolaus Croton. Architæ præceptor. 36. Pythagoræ auditor. ibid. & 325. & ſeqq.
Philoſophus qui 316. & 317.
Philtis ſiv. Philthys, ſeu Phryntys Crot. 325. 335.
Phocas. Vide Nicephorus
Phœbis. Vide Rhegium
Phormio Crot. 341.
Photius. V. Ioſeph
Phialis p. 144.
Phrynes aſtutis in Praxitelem 115.
Phyſcus mons 339.
Piatti. V. Baptiſta
Picardus. V. Io: Baptiſta, Nicolaus, Bernardus
Piccolus V. Bernardus.
Picente. V. Octavius
Picinum p. 143.
Picinum oleum. 80.
Pilaca fl. 296.
Pimenum p. 189.
P. Pinarius *Mamert.* Coſ. 126.
Pinellus. V. Gregorius
Pignadum p. 158.
Pipernus. V. Ptolemæus
Pipini. V. Io: Paulus
Piſanus V. Franciſcus
Piſcione. V. Antonius
Piſciotta. Franciſcus
Piſcopium p. 140.
Piſitonum p. 143.
Fetellia. *V.* Iſidorus
Pitera. V. Bartholomæus
Pitium op. 129.
Pitarellum op. 115.
Pix Brettia in Sila optima. 80.
Pizzimettus. V. Dominicus
Piazonum p. 130.
Pizzullus. V. Joannes
S. Placidus Martyr. 120.
Placidus a Polyſtina Congr. Cæleſtin. Gen. 166.
Plagiarii quibus obnoxii. 84.
Planæ p. 109.
Plantæ nobiles in Calabria. 43.
Plantedius. V. Manilius
Plaſtina. V. Antonius, Bernard.
Platani arbores in Calabris ſponte proveniunt 128.
Plato a Timæo, aliiſque Philoſophis Calabris didicit a 74. 237.
Platina notatus 152.
Pleminius Proſerpinæ delubrum expilat. 27. 32.
Plinius emendatus. 68. 142. 295. 409. Notatus 307. Reſtitutus 181. 185. Vindic. 402.
Plotæ piſces 181.
Podalirius ab Hercule pugno interfectus ubi 410.
Podericus. V. Iacobus
Poerius. V. Gualterius, Bonaventura, Alphonſus, Antonius, Ferdinandus, N. Franciſcus, Gregorius, Cæſar, Hortenſius, Petrus.
Polemæus Sybarita 383.
Polia v. 129.
Policaſtrellum opp. 58.
Policaſtrum urbs 291. etym. 293.
Polidorus Petrus laudatus xxvi. xxviii.
Poliolum vic. 133.
Poliſichius. V. Iordanus
Politia quæ 392. & ſeqq.
Politus. V. Silveſter, Marcus Antonius, Michael Angelus.
Polites Ulyſſis ſocius trucidatur. 61.
Pollienus. V. Donatus
Pollinus mons 54.
Pollis Argivus vites ex Italia in Siciliam deſert. 57.
Polme fl. 166.
Policarpum p. 143.
B. Polychronius Ciſtercienſis Epiſc. Geruntinus 353.
Epiſcopus Belicaſtr. 289.
Polypi piſcis natura 391.
Polyſtina op. 164. etymon & origo 166.
Pompejus de Falce. Med. 72.
Cuaaolinus M. C. V. Iud. 95.
Fanelius Benedictin. 416.
Filante 284.
Mangionus V. Sign. Decanus 343.
Mazza 116. 284.
Pomponius Lætus. 83. 410. 412.
Ponta. V. Antonius
Pontanus vindicatus. 45.
Ponterus. V. Albertus *Maria*.
Ponteus. V. Io: Baptiſta
Porchis op. 126
Porchiachæ v. 117.
Porta. V. Thomas
Portius. V. Simon
Portus Veneris. 35.
Poſterionum prom. 295.
Poſtropæa 144 V. Tropæa.
Potamia opp. 219. p. 159. Unde dicta 161.
Potentionum p. 143.
Potenza. V. Dominicus
Pracs inſ. 143.
Præcopum p. 173.
Præfatio, *Et te in veneratione &c.* a B. Brunone concinnata 136.
Præfica unde. 41.
Præſens Brutius. 95.
Præſinacum p. 143.
Praxiteles ejuſque opera 113. & ſeqq. Civitate Romana donatur. 33
Preſte. V. Franciſcus, Peleus.
Preti. V. Iacobus, Gregorius, Mathias, Matthæus.
Pretianum caſt. 160.
Principatus tempora tria 395.
B. Proclus Baſilian 375.
Procopius Matera. 95.
Promontorium Brettium. 16.
Salentinum. 16.
Prophetæ etiam poſt Chriſti adventum. 101.
Proſerpina e Sicilia Vibonem contendit ad flores carpendos 138. ejuſdem templum ibidem & 140.
Proſper a Rhegio Philos. 109.
Præſul Rheginus 206.
Muti. 108.
Pariſius. 95.
Proteriatum fl. 242.
Protoſpatarus. V. Vincentius, Joſeph, Marcus.
S. Protus m. 171.
Proxenus Sybarita 383.
Pryetonum p. 151.
Pſycro. V. Cirum
Ptolemæus Paviſius 283.
Ptolemæus Pipernus 158.
Puglianus. V. Bartholus, Petrus
Pugliſius V. Petrus Thomas

Pul-

Digitized by Google

Puſſanum v. 118.
Pumentum Vide Cerenthia
Pyra v. 108.
Pyrethrum . 54.
Pyromallus . V. Paulus
Pyrrhus Epiri Rex a Mamertinis exturbatur 124. Ubi a Mamertinis fuſus 131.
B. Pyrhus Minor. 342.
Pyrrhus Corradus 403.
 Samblaſius Ord. Prædic. 96.
 Schettinus . 96.
Pyrrinus . V. Franciſcus
Pyrus . V. Iſidorus
Pythagoras Rheginus ſtatuarius ejuſque opera 205.
Pythagoras Samius Geometriam altius contemplatur 165 Magnæ Græciæ Philoſophus, 17. 311. Ejus geſta, apophtegmata, & inſtituta ibid. & ſeqq.
Pythagorei doctiſſimi Romanos docent ibid. Immortalitatem animæ tenent 18..
Python Rheginus Philos . 200.

Q

QUattrimanus. V. Antonius Bartholomæus , Galeottus, Hieronymus , Philippus, Rogerius, Sertorius, Vincentius.
Quercus bigena . 43.
Querquarium opp. 409. etymon 418.
Quinquefrondum caſt. 161. origo 163.
Q. Pleminii ſcelera & pœnæ 128. & ſeq.
S. Quintianus m. 172.
Quintius a Rheginis ſocias naves exigit . 31.
Quintus Calaber 416.
Q. Antonius Merenda Coſ. 122
Q. Fulvius Flaccus Crotone Iunonis templum detegit 27. 32. 301.
Q. Lucejus Rhegii argentariam facit 193.
Q. Manlius Thurinus 399.
Q. Minucius Terinus 127.
Q. Tiberius Angelerius
Quirites unde 142.

R

RAcanella fl. 407.
Radicina op. 170.
Raganus mons 353.
Raguſa V. Didacus Io: Baptiſta
Ramondinus V. Franciſcus
B. Randiſius a Borello Benedictin. 160.
Ranerius . V. Antonius , Felix, Io: Matthæus, Petrus
Raphael Bonellus Ep. Raguſæus 371.
 Volaterranus notatus 292. 398.
Raſceglia V. Andreas
Ravagoſus portus 166.
Raymundus Ep. Bojan. 348.
 a Stalato Ord. Prædic. 276
 Accomus Prorex 72.
 Dattylus 96.
 Ferrarius 284.
Raymundus V. Marcus Antonius, Io: Franciſcus
Raynaldus Ep. Beſidianen. 376.
 Ep. Paternenſis 353.
Reatium p. 253.
Reatius fl. 288.
Rechichia V. Catharina
Regina oppp. 68.
Reggio V. Matthæus
Regitanus V. Ioannes
Regis filius major Dux Calabriæ appellatur 35.
Rendacius V. B. Paulus
Reſpublica qualis 392. & ſeqq.
Reubarbarum 54.
Rheatium 5. V. Meſſurga
Rhegini Taurocini vocati 166 Cæſi 192. Archiam poetam civitate donant 193 In fide Pop. Rom. ad ultimum permanent ibid. & 30.
Rheginorum virtutes 192. Numiſmata 196.
Rheginus ager qui 187.
Rhegium urbs 186. varie appellatum 4. 7. 15. 188. etymon 189. 190. Municipium 194 An ſemper fuerit Metropolis 199.
Rhodii Roſſanum Coloniam deducunt 359 361.
Rhodulphus Dulcinus Ep. Scylacen. 280.
Rhodus unde 361.
Ricca V. Franciſcus Io: Alphonſus
Riccardus Archiep. Conſent. 96
 I. & II. Ep. Scylacen. 273
 I. & II. Ep. Tropæan. 247.
Riccardus de Lauria 96.
Ricchettus V. Nicolaus
Ricciullus V. Antonius, Hieronymus
Riccius V. Bernardinus , Marcellus, Nicolaus
Ricciutus V. Scipio
Rigadum p. 245.
Rigiconum p. 170.
Rigudum p. 113.
S. Rinaldus eremita 39.
Riolum opp. 413.
Ritura V. Fernandus
Rizoleus V. Antonius
Robertellus V. Franciſcus
Robertus Ep. Catacen. 280.
 Ep. Paternen. 353.
Robertus Rogerii frater Mauros, Pœnos Græcoſque e Calabria eliminat 40.
Robertus a Bova 220.
 Dattylus 96.
 de Archia Dux milit. 126.
 Matera 96.
 Mazza Ep. Neocaſtr. 131.
 Mirabellus Soc. Ieſu 116.
Rocca V. Hieronymus, Antonius , Lactantius
Roccus V. Bernardinus , Ioannes, Philippus, Antonius, Fridericus
Rocchetta V. Aquilantes
Rocchus Maurellus 96.
Rodatà . V. Stephanus, Samuel, Pompilius
Rodippus Crot. 325.
Rodius. V. *Antonius, Nicolaus.*
Rodulphus *Archiep. Rheg.* 207.
Rogerius *Archiep.* Roſſan. 370.
 I. & II. Archiep. Rheg. 207.
B. Rogerius Ciſterc. 101. 108.
Rogerius Carbonell. 158. 283.
 Curtus 117.
 de Roſeto Reg. Conſil. 414.
 de Tarſia . 96.
 Firraus 96.
 Guiſcardus columnas templi Proſerpinæ Miletum transfert 140. Templum D. Nicolao ſacrum Mileti extruit exportatis ab Hipponio columnis 151. Miletum in Epiſcopatum erigi curat 152. Cœnobium S. Stephani in Calabria extruit 130. *A Sergio* proditur 135. Villanos B. Brunoni mancipat ibid.
 Laureus 148.
 Loria ſive de Lauria 96.
 Pariſius 96.
 Quattrimanus 96.
 Romanus 55.
 Samblaſius 96.
 Scaleonus 96.
 Tollus 96.
Regianum V. Vergianum
Roma ante res trojanas. 10. & 11
Roma quid 242.
Roma Trojana 342.
Romæus . V. Benagiamus, Cæſar , David , Ioannes .
Romani ex Pythagoreis poemata, & præcepta Philoſophiæ tranſtulerunt . 18. Ædificiis Calabriam augent . 34.
Romani Pontifices Græci ex Calabria 37.
Romanorum Coloniæ in Calabriam deductæ 33.
Romanus . Vide , Aldemarius , Alderanus , Gaudius , Paulus, Pe-

Petrus,Rogerius,Perſius,Ioannes.
Rombiolum p. 143.
Romechium op. 248.
Roſa fl. 58.
Roſa. V. Ioſeph
Roſa opp. 373.
Roſarnum op. 143. 164. Etymon & origo 167.
Roſellus. V. Tiberius,Annibal
Roſetum opp. 412.
Roſſa. V. Sarra
Roſſanum urbs 359. Quare ab Agarenis expugnari nequiverit. 360.
Roſſi V. Albentius, Aloyſius. Carolus, Ioſeph, Franciſcus Antonius, Petrus Paulus, Thomas
Roſſia prom. 36.
Rotundula vic. 413.
Rotundus. V. Felix
Rubetum opp. 200.
Rubichellus gigas 110.
Rublanum opp. 103.
Rubrica fabrilis. 44.
Ruffinus a Longobardia Minorita 121.
Ruffus Archiep Conſentin. 96.
Ruffus. V. Thomas, Antonius, Ioſeph, Cornelius, Iordanus, Ioannes, Petrus, Io: Baptiſta.
Ruffinus Epiſcopus Vibonienſis 140.
Rofranum op. 294.
Ruſcia opp. 358.
Ruſſia prom. 359. V. Roſſia
Rutilius Benincaſa 108.

S

S Abat quid 122.
Sabata op. 122.
Sabatellum p. 187.
Sabatium op. 120. 122.
Sabatinm vadum 122.
Sabatum fl. 103.
Sabatinus V. Dominicus
Sabellia op. 353. etymon. ibid.
Sabronum prom. 143. pagus 144.
Sabinus V. Antonius
Sabntium p. 279.
Saccus V. Franciſcus, Octavius, Dionyſius, Iulius
Sacellum Politæ dicatnm 62.
Sadoletus (I. A.) Franc. Pyrrino inſcriptionem apponit. 71.
Sætia 5.
Sagenarius locus unde 264. 265.
Sagrs fl. V. Alarus
Salentina quota Calabriæ pars 25. 303. unde dicta? 16.
Salentinum prom. 356.
Salernus Cardinalia V. Io: Baptiſta
Salernna V. Camillus Fabricius Fauſtinus, Petrus
Salethus Crot. 332.
Salifodinæ 58.
Saliturus V. Scipio
Salvator a Francoliſiis Ord. Capuccin. 113.
ab Anogeo Min. ſtrict. obſerv. 163.
de Spiritibus 99.
Moſca Ep. Vicenſis 149.
Varone Soc. Ieſu 163.
Salvidius V. Marcus
Salvinus V. Iacobus
Sambenedictum 73.
Samblaſius V. Antonellus, Ciccus, Flaminius, Franciſcus. Hieronymus, Ignatius Io. Baptiſta, Iſidorus, Lælius, Ioſeph Petrus, Philippus, Pyrrhus Rogerius, Thomas
Sam Samum in Calabria ædificant & quare 151.
Sammareus V. Paulus Æmilius
Samos urbs V. Crepacorinm
S. Samuel a Caſtrivillaro Minorita 404.
Samuel Rodatà Archiepiſc. Beren. 73.
Sancius Archiep. Conſentin. 96
Sanctocrucium fl. 357.
Sanctoſeverina domus 2. 375.
Sanctoſeverinus V. Bernardinus, Antonius, Beaardus
Sanctorus V. Alphonſus, Antonius Maria
Sanctus Lucidus opp. V. Nicetum
Sangermanus V. Petrus, Hieronymus, Hyacinthus
Sangineta familia 60.
Sangonettus Franchinus 116.
Sanguagalus V. Antonius
Sannius V Hieronymus
Sanfoſtius V. Onuphrius
Sapannm p. 100.
Sappominulium op. 171. V. Terranova
Saracena opp. 56.
Saraceni V. Agareni
Saracenius V. B. Matthæus
Saracenus fl. 409.
Saracenus Matera Reg. Conſil. 96.
Sargonadum p. 173.
Sarra Roſſa Sultani conjux 290.
Satrianum op. 264.
Satrianus V. Dominicus
Saturnia 10.
Saturninus Ep. Roſſanen. 360.
Saturnus idem ac Noemus 7.
Savarus V. Io: Franciſcus
Saxo Ep. Coſanus 408.
Saxo V. Lucius
Scala caſt. 352.
Scalea opp. 52.
Scaleonus V. Bernardus, Franciſcus, Henricus, Marcellus, Paulinus, Rogerius
Scaletnm p. 143.
Scandalium p 295.
Scarola N. Organtinus
Scarpellus V. Hyacinthus
Scarphò V. Chryſoſtomus
Schettinus V. Pyrrhus, Ioſeph
Schipanus V. Horatius, Antonius, Clarus Leonardus
Schinus quid 218.
Schinnius V. Dominicus
Scipio Amendolilla 74.
Andreotta 96.
Caputus 117.
Chiricus 179.
de Gregoriis 177.
de Rinaldis 263.
Firraus 96.
Marzella notatus 206.
Paſchalis Ep. Caſalenſ. 96.
Riccintus 118.
Saliturus R. Conſ. 374.
Serſalis Ep. Soran. 99.
Sirletus 262.
Scocettus V. Antonius
Scollius V. Io: Horatius
Scoraſava V. Maximinianus
Scordante V. Antonius
Scotopetus fl. 158.
Scribla opp. 65.
Scrophonium p. 170.
Scrufudonium pag. 360.
Sculco V. Stephanus. Bonavent.
Scurus V. Io: Baptiſta
Scylaceum urbs 266. etym. 268.
Scylla 174. ejus fabulæ 175. etymon. 180.
Scyllaum op. & prom. 174.
Scyllax Pictor, ejuſq. opera 205
Sebaſtianus Corradus notatus 388.
de Alexandria Carmelita Epiſc. Rudien. 217.
de Gaudio 120.
S. Secunda m. 180.
Segiola quid. 129. An fuerit Secedula Ciceronis ibid.
Segnius V. Io: Andreas
Selinuntius Philoſ. 201.
Selvago V. Carolus
Seminaria urbs 173.
Sminarium Italo Græcum nuper in Calabria extructum 73.
Semiris op. & fl. 279.
S. Senator martyr. 37. 64.
Senator Martyranus Ep. Martyranen. 96.
Senatore V. Ioannuccius
Senatus Romanus plebem a tributo liberat. 49.
Senitum fl. 377.
Septimius fl. 68.
Seraphinus a Rhegio Capuccin. 207.

Biſcardus S. C. C. R. 99.
Sergius Ep. Nicoterienſis 151.
Sergius V. Michael
Serjoannus V. Ioſeph
Serius Vide Dominicus
Serra p. 103. 185. vic. 118. 137.
Serra V. Angelus
Serraſtricta vic. 132.
Serrata p. 160.
Serratum v. 189.
Serraus V. Hyacinthus
Serretani v. 187.
Serſalis V. Andreas, Annibal Antonius, Bartholomæus, Daniel, Didacus, Georgius, Hettor, Hieronymus, Ioannes Io: Baptiſta, Iulius, Lælius Petrus Thomas, Thomas, Vincentius, Scipio, Antonius Maria
Ser. Cornelius Merenda Coſ. 122
Sertorius Caputus Soc. Ieſu 117
Quattrimanus 96.
Servius notatus 48.
Servius Tullius quos cives ſine ceaſu reliquerit 49.
Seſama quid 406.
Seſtertius & ſeſtertium quid 140.
Seſtium op. 5. 56.
Seſtum p. 264.
Setæa Troiana 342. ubi ſepulta 400. & ſeq.
Severinus V. Marcus Aurelius
Severus ſeu Seleucius Archiep. Seberin. 296.
Sextilius Mazzuca Ep. Alexanen. 117.
Sfarapetra V. Dominicus
Siberena urbs 5. 295 etym. 296.
Sibylla Cumana ubi vaticinata ſit 150.
Sicilia unde dicta? 24. an Italiæ conjuncta 189. quare ab Italia avulſa 190 193.
Siculi ex Calabria in Trinacliam ab Oenotriis pulſi 13
Siculus 80.
Siderius V. Franciſcus
Sideronum vic. 242. etym. 244.
Sidum p. 173.
Sigiſmundus Mangiaruna Ep Oppiden. 166.
Miſaſius 117.
Sila ſilva 80. 278. Vulgo *Aſpromonte* 184.
Silius Crot. 325.
Italicus explicatus. 34
Sillanus. V Annibal, Joſeph.
Silveſter a Machæra Or. Minim. 55.
a Montileono Ord. Capuccin. General. 142.
Bendicius Ord. Præd. 209.
de Franco Capuccin. 371
Matera Ep. Anglonen. 97.
Politus Ord. Præd. 210.
Stanous Ep. Minorin. 149.
Silveſtrius V. Franciſcus
Silvius Badulatus Carthuſ. 142.
Simiatonum p. 159.
Simon Alimena S. Franciſco Paulitano chariſſimus 72.
Cervinus Presb. 421.
Croccus 113.
Fornarus Carthuſian 210.
Portius Philoſ. 210.
Rogerii filius 157.
Simonets V. Franciſcus, Ioannes, Iacobus, Angelus, Ludovicus
Sinopolis V. Synopolis
Sirenuſæ inſulæ 300.
Siricus quid 48.
Sirletus Cardinalis 84. V. Guilelmus
Sirletus V. Guilelmus, Thomas, Marcellus, Scipio
S. Siſinnius Archiep. Rheg. 207
Sitigianum vic 275. etym. 277.
Sitizanum p. 173.
Sixtus de Ignatiis Ep. Trevicenſis 405.
Smyndirides Sybarita 381.
Soda V. Jo. Petrus, Thomas
Soffridus Ep. Coſan. 408.
Soleum fl. 61 291.
Solima V. Ianfridus, Marcus Antonius
Solinus reſtitutus 181.
Sophadum p. 143.
Sophocles Calabriæ frumentum laudat 44.
Sorbillus V. Antonius
Sorbum p. 279.
Sordus fl. 70.
Soretum op. 160. ejus etym. 162
Sorianum op. 130.
Sorianus V. Mutius, Vincentius
Soſiſtratus Locren. Philoſ. 237.
Spada V. Franciſcus Antonius
Spadea V. Franciſcus
Spagnolius V. Io: Angelus, Io: Victorius
Spanous V. Anton. Nicolaus
Spartacus quo modo Craſſum fruſtratus ſit 174.
Spatafora V. Hadrianus, Guilelmus, Dragonettus
Spatianum op. 103.
Spatula p. 130.
Spatus piſcis 168.
Speranza V. Thomas
S. Speratus m. 180.
Spilinga p. 145.
Spina V. Bernardus
Spinellius V. Franciſcus, Philippus
Spinellum pag. 351.
Spizzicaglius V. Antonius
Spoletinus V. Antonius
Squilla quid 134.
Squitti V. Carolus
Stabile V. Paulus
Stalaſſa fl. 174.
Stalatum p. 275.
Stanous V. Silveſter
Staphiſagria 144. 149.
Staſteros fl. 166.
Stellaria 54.
Steniarium p. 253.
Stenidas Locrenſis Legislat. 234
Stenonides Locren. Philoſ. 237.
Stephanaculum v. 130.
Stephanum p. 114. 184. vic. 108.
B. Stephanus primus Rheginorum Præſul a S. Paulo Apoſtolo conſtituitur 36. 196.
Stephanus III, ſive IV. Papa Rheg. 200.
B. Stephanus Baſilian. 367.
Stephanus Ep. Locren. 242.
Ep. Mileten. 157.
Ep. Seberinat. 296.
I. II. & III. Ep. Tropæanus 144. 147.
Ep. Vibonienſis 140.
Minorita Ep. Urien. 273.
a Coſano Ord. Præd 408.
a Mangono Min. ſtrict. obſerv. 114.
Bardarus Convent. 255.
Carleyslius Ord. Minim. Gen. 162.
de Roſis Ep Hieracen. 280.
de Urbibus notatus 77.
Malenus 372.
Pepe Cler. Reg. Theat. 210.
Rodatà 73.
Sculco Ep. Hieracen. 343.
Sybarita 383.
Sterapodonum p. 143.
Steſichorus 164 excæcatus ſanatur & quare 165. 341.
Stillitanus V Marcellus
Stocchium v. 215.
Stocchius V. Ferrantes, Ferdinandus
Storthyngum prom. 300.
Strabo locorum ordinem confundit 50. Explicatus 62. Notatus 340.
Strada V. Antonius
Stridanum p. 160.
Striverius V. Agathius, Bernardus, Didacus
Strongylis, urbs 345.
Stylarus fl. 252.
Stylum op. 252. origo 254.
Subarum prom. 127.
Suberatum caſt. 265.
Subſicinum op. 130.
Suera Ep. 197.
Suetonius notatus 399.
Summuranum op. 54.
Supravia V. Franciſcus
Suſanna V. Fabricius, Carolus, Nicolaus
Sybaris urbs & fl. 377. ejus de-

deſtructio 380.
Sybaris fluvii natura 54. 384.
Sybaritæ qui 378.
Sybaritarum numi 383.
Sybaritica fabula 383.
Syconum p. 143.
Syllanum Urbs 163.
Sympantum V. Papanum
Synodus Provincialis Rhegii habita 197. Canones decreti 199.
Synopolis op. & pag. 173.
Syphæum opp. 56. V. Caſtrivillarum
Syris 413.
Syrtis unde? 13.
Syrus fl. 286.

T

T*Aberna* urbs 278. quare Triſchena dicta 279.
Tabula cedrina vetuſtiſſima Filleni aſſervata 110.
Tagliaferrius. V. Ioannes
Talaus fl. 3. 52. Sybaritarum Colonia. 4.
Talentum quid 334.
Tambatus. V. Ioachimna
Tanum ſeu Tannum op. 163.
Tarentini a Romanis obſeſſi qua induſtria a Rheginis adjuti 192.
Targines fl. & opp. 293.
Tarſia opp. 377. Etymon 379.
Taſſonus. V. Io: Dominicus
Tavanus. V. Petrus
Taurianum urbs 168.
Taurianus piſcis 168.
Taurocinum fl. 211.
Taurus, *Italus* dictus: 14. etymon 392.
Teano Locren. 238.
Tedæ quid. 81.
Teleſianus. V. N.
Teleſius. V. Bernardinus, Antonius, Franciſcus, Ioannes, Io: Baptiſta, Bernardinus, Nicolaus.
S. Teleſphorus eremita. 39. 82 Papa & Martyr 402.
Telys Sybaritarum Tyrann. 381.
Temeſa. Vide Temſa.
Temeſæa æra. 62.
Temeſæum genium ſab Eutymo victum 239.
Temeſæus Heros qui 62.
Temperantia mulierum qualis 335. & ſeq.
Temſa urbſ. 62. Ubi fuerit. 65.
Teneſius campus 54.
Teremundus a Beliſario Rheginus Præſes conſtitutus 195.
Tereſia Madragano Carmelita 120.
Terina op. 124.
Terinæorum numi 126.
Terinæus ſcopulus 124. Sinus 125.
Terinus. V. Q. Minucius
Terranova opp. 170. V. Thurium.
Thadæus a Cotro Min. ſtrict. obſ. 298.
Thales geometriam ex Ægypto in Græciam transfert. 165.
Theætetus 303.
Theagenes 303.
Theano Pytagoræ uxor 323. Thurina 398.
Thelauges Crot. 323. 324.
Theocles 301.
S. Theodata martyr. 171.
S. Theodora Virgo Baſiliana 368
Theodorici Epiſtola ad Caſſiodorum 267.
Theodorus Epiſc. Taurian. 168 Epiſc. Tropæenſis 144. 147. a Maida Ord. Minim 132
B. Theodorus Calaber Baſilian. 414
Theodoſius Epiſc. Crot. 343.
S. Theodulus m. 171.
Theophilus Epiſc. Thurinus 406 a Tropæa, aliis a Briſtico Ord. Præd. 149. Galluppus Epiſc. Opp. 149.
Theotimus Epiſc. Croton. 342.
Theotino. V. Victoria
Theſſanum op. 103.
Thiella. 5.
Thietum opp. 59.
B. Thomas Abbas Baſilian. 200
Thomas a Badolato Min. ſtrict. obſ. 265. a Cropalato Min. ſtrict. obſ. 361. a Montileono Ord. Prædic. 142. a Sapano Ord. Minim. 204 a Virdivalle Ord. Prædic 263. ab Altilia Ord. Minim. 116
S. Thomas Aquinus Doctor Angelicus Ord. Prædic 286.
Thomas Campanella Ord. Prædic. 255. Caſellius Ord. Præd. Ep Caven. 370. Clauſus 115. Cornelius 104. de Rinaldis 255. Falſelus notatus 204. Florius Dux mil. 117. Galliardus 244. Gentili Ord. Prædic. 411. Græci 114. Grandinettus 117. Martuccius. Melius Ep. Bovenſis 132. Montileonus Ord. Præd. 171. Oliverius Ep. Strong. 298. Pariſius Reg. Conſ 97. Philipponus Ord. Præd. 171 Porta Minorita 131. Roſſius Ep. Chariaten. 97. Ruffus S. R. E. Card. 179. Sambiaſius 97. Serſalis Cl. Reg. Theat. 97. Sirletus 256. Epiſc. Scyllacen. 262. Soda Minorita 113. Speranza 179 Ubriacus 113.
Thomas Maria Amendolia Ord. Prædic. 163. Catalanus Ord. Præd. 75. Francia Ord. Præd. Ep. Aurienſis. 74.
Thuris fons 387.
Thurini quare ad Annibalem defecerint. 27 390. Ad Romanos redeunt. 28. ſtatua & corona donant. 31. 32. Alexandri corpus a Brettiis redemptum ſepulturæ tradunt 70. Boream amicum & ſocium quare inſtituerint. 398.
Thurinorum leges 389. Numi 391.
Thurinus ſinus 300.
Thurium opp. 377 386. & ſeqq. etymon 387. 398.
Thurus Sybarita 383.
Thyeſta urbs. 59.
Thynnaria fl. 69.
Thynni. 43.
Tiberius quare Provinciam tributis gravari non ſinit. 49.
Tiberius Alpharanus 243 & 244. Corteſius Ep. Lavellen. 97. de Luca. 97. Roſellius Philoſ. 275.
Tib. Æmilius Mamercus Coſ. 126. Timæus Locrenſis Philoſ. 234. & ſeq. Animarum tranſmigrationem negat 236.
Timarea Locr. Legiſlator 234
Timaſius Sybarita 383.
Timaſitheus Crot. 338.
Timicha Crot. 325.
Tirellus. V. Angelus, Laurentius
Tiretum p 187.
Tiriolus. V. Lucas.
Tiropolis urbs 345.
Tirotta. V. Franciſcus
Tirſeines mulier Sybarita 383.
Tirſenna Sybarita 383.
Tiſias. Vide Steſichorus.
Tiſicrates Crot. 338.
Titus Rhegium appulit, quando 180.
T. Antonius Merenda Coſ 122.
Toraltus. V. Dominicus, Gaſpar.
Toranum opp. 68.
Torneſius. V. Franciſcus

Tortomanus. V. Nicolaus
Toſcanus. V. Antonius, Marius, Dominicus, Iſidorus.
Toſtus. V. Nicolaus, Rogerius
Totilas Rhegium obſidet fruſtra 195. Roſſanum expugnat 360.
Tragium dictamum. 54
Tranquillus. V. Dominicus, Io: Franciſcus, Hilarius
Trebiſatium opp. 409.
Trecotium fl. 172.
Trentacapillius. V. Bernardus
Trentum v. 106.
Treparnum p. 140.
Treſilicum p 173.
Trezenum p. 187.
Trichiarum captura ubi 218.
Trigonum ab Ibyco inventum 204.
Triontum fl. 357.
Triſchene. Vide Taberna
Triſeus. V. Ioannes
Tritantum p. 261.
Trivultius Mediolanenſis ſexagenarius Sarrhaſii auditor. 82
Troja, quando everſa. 18.
Trojanæ mulieres juxta Sybarim & Neæthum Græcorum naves incendunt quare. 35. 342.
Trojanorum pars in Calabria conſedit. 35.
Trojanum vic. 290.
Tropæa urbs 143. unde dicta 146.
Tropæanus. V. Joannes
Troyius de Muro 371.
Tuſarellus. Vide Io: Leonardus
Turbidus fl. 68. 119.
Turbit quid. 54.
Turnefranza. V. Euangeliſta
Turreculæ inſ. 243.
Turres opp. 128.
Turria opp. 264. p. 232.
Turſanum v. 108.
Tureuna opp. 52.
Tyleſium opp. & prom. 119.
Tyrium opp. 275.
Tyreſtum vadum 127.
Tyrus fl. 58.

V

VAdus fl. 273.
Valentia urbs 138. Unde dicta. 342.
Valerianus Ep. Roſſanen. 360.
Valerius Flavus Conſentinam arcem reſtituit. 81.
Maximus notatus 340.
Montalcivus 344.
Moranus 282.
Valgius fl. 356.
Vallis Salinorum ubi 172. Sicula ubi 206.
Vallone. V. Io: Antonius.
Vallonga caſt. 130.
Varapodum p. 173.
Vardia opp. 68.
Varrone. V. Salvator
Vaticanum prom. 144.
Vatonum p. 170.
Vatunium p. 151.
B. Ubertini Hydruntini corpus in Calabria repertum. 107.
Ubriacus. V. Thomas
Vecchiettus. V. Hieronymus, Io Baptiſta
Velanedum p. & fl. 187.
Velia urbs 65.
Vena p. 140.
B. Venera a Hieracio 242.
Veneris portus. 360.
Ventus. V. Aloyſius
Venutus Minorita Epiſc. Catacenſis 231.
Verardus. V. Angelus, Dominicus, Felix
Vergianum opp. 63.
Vernacium vinum 69. 77.
Vernauda opp. 293.
Vernicarium opp. 54.
Veronica, idest *vera icon* 137.
Verres fl. 119.
Verres Temeſam prædatur. 63.
Verticilla v. 106.
Vertina opp. 351.
Veterè. V. Julius, Xaverius
Vexalli, unde. 49.
Uffugum. V. Montaltum.
Ughellus notatus. 87.
B. Ugo Calaber Baſilian. 414.
Ugo Epiſc. Coſan. 408.
Epiſc. Scyllacen. 273.
Boncompagnus poſtea Gregorius XIII. Card. Pariſii familiaris 112. Seberinas 295.
S. Ugolinus a Ceriſano Minorita 76. 404.
Via. V. Matthæus, Felix.
Vianeus. V. Vincentius, Bernardinus, Petrus.
S. Viator martyr. 37. 64.
Vibius & Pactius Conſentini nobiliſſimi. 28. Ad Senatum Rom. legati 97.
Vibo urbs. 138. Numiſmata ibid. quando everſa 140.
Vibona. vide Vibo.
Vibonenſium matronarum uſus coronas ex floribus texendi unde 138.
Vicenumum opp. V. Trebiſatium.
Vici v. 108.
Victoria Theotino Tertiar. S. Dominici 248.
Viculiſium p. 179.
Vidius. V. B. Matthæus
Vienna. a Fiſcaldo Mater S. Franciſci de Paula 71.
Vigliarolus. V. Dominicus
Villanova v. 115.
Villanus. V. Iacobus
Villaroel. V. Petrus
Vina p. 133.
Vincardinus Beccutus. 97.
Vincentium vic. 68.
Vincentius Agrippa. 97.
a Beſidiano Minorita ſtrict. obſ. 376.
a Catanzaro Ord. Prædic. 281.
a Coſano Capuccin. 408.
a Theſſano Ord. Capuccin. 128.
Bombinus. 97.
Bonachepus 210.
Clauſus Presbyter 115.
Comitous Carmelita 415.
de Amato 283.
de Cavalcantibus. 97.
de Tarſia. 97.
de Via Ord. Minim. 97.
Florelius Dinus. 65.
Ferrerius ſive Ferrarius Epiſc. Montiſpiloſi 376.
Gaeta. 97.
Godanus 246.
Gravina. 66.
Laureus Cardinalis 144. ejus geſta 147.
Manerius Carthuſian. 172.
Marteliuccius Ord. Præd. 178.
Motta 133.
Protoſpatarus 252.
Quattrimanus. 97. & 99.
Serſalis. 97.
Sorianus Carthuſ. 344.
Vianeus 128.
Vinum Balbinum. 57. Lagaritanum 407. Scyllaticum a Caſſiodoro laudatum 271.
Virdianus. V. Fulvius
Virdivallis p. 253.
Virgaris fl. 288.
Virgilius explicatus. 17
Virgilius Iannitelius 406.
Virgopia. V. Fabritius
Viri illuſtres Calabriæ aliis provinciis attributi. 36. 198.
Viſardus mons 293.
Vita. V. Leo Lucas
Vitalianus Mareſcanus Epiſc. Umbriat. 281.
B. Vitalis Rheginus 207.
Vitalis. V. Franciſcus, Lucius
Vitalis Vitale R. Conſiliarius 134
Vitioſi V. 227.
Vitum p. 275.
Ulluccialius Rex 298.
Uluttus Epiſc. Beſidianen. 376.
Ulyſſes in Calabriam venit 8.
Ulyſſis ſpecula 143.
Ullanum opp. 73.
Umbriaticum urbs 353.

Vo-

Volaterranus. *V* Raphael
VolturſiusCrotonlata 344.
Votta. *V.* Ignatius
Urbanus a Pentedactylo Capuccin. 217.
Urbanus Papa Abb. Ioachimum ad ſcribendum impellit. 101.
Urbes condendi ratio 222.
Uria urbs. 16. 220. fl. 222.
Urſimarſium opp. 53.
S. Urſula a Pentedactylo Baſilian. 217.
Vvadingus notatus 161.
Vulcanus. *V.* Bernardinus, Ludovicus.
Uulgus imperitum & rude. 51. Malus rerum exiſtimator. 76.
Vultus Chriſti imago 137.

X

X Averius Bombin. 99.
Donatus 99.
Ferrarius Ep. Martyranen. 274.
Vetere 114.
Xenocrates Locren. 238.
Xenon Locren. Philoſ. 237.
Xiphiæ 43.
Xiphiarum captura 175.
Xoſtus vic. 68.

Y

Y Litera Pythagorica quare appellata 328. quare a nonnullis *Fio* vocitetur 322.

Z

Z Acconus V. Antonius, Franciſcus
Zachæus, ſeu Zacharias Epiſc. Scylacen. 273.
B. Zachæus a Conſentia 97.
B. Zacharias Baſilianus 169.
S. Zacharias Papa 296.
Zachariſium op. 279.
Zacharopolis p. 144.
Zaleucus Philoſ. 231. & ſeqq. ejus mors 233.
Zangaronum vic. 132.
Zavaroni V. Franciſcus, Antonius, Angelus
Zephyrium promontorium. 219 ejus etym. 228.
Zeugarium p. 143.
Zeuſis picturæ 406. 411.
Zicarus V. Dominicus, Franciſcus
Zillus v. Petrus
Zingonus V. Nicolaus
Zitus v. Nicolaus
Zoda V. Franciſcus
S. Zoſimus Papa 290.
Zumbini *V.* Flaminius
Zurlus V. Philippus

FINIS.

CORRIGENDA:

Pag. 49. lin. 18. recenſeat	recenſeant.
Pag. 94. col. 1. lin. 40. militum	Dux militum
Pag. 98. col. 2. lin. 47. Extat	Extat Ms. Codex
Pag. 106. col. 2. lin. 6. Galavreſe	Calavreſe
Pag. 109. col. 1. lin. 12. ſunt.	dele
Pag. 116. lin. 5. vetus	veterem
Pag. 108. lin. 23. *Caſignanum*	*Caſignanum, Demetrium*
Pag. 171. lin. 42. 1473.	1573.
Pag. 226. lin. 38. Viſus	Uſus
Pag. 280. lin. 2. Cantazarium	Catanzarium
Pag. 290. lin. 13. Meſoroca	Meſoraca
Pag. 294. col. 2. lin. 1. *diverſis*	*diviſeris*
Pag. 349. lin. 18. vavult	mavult
Pag. 379. lin. 39. Tarſiæ	Thurii

BRUTTII A CALUMNIA
DE INLATIS
JESU CHRISTO
DOMINO NOSTRO
TORMENTIS ET MORTE VINDICATI

DISSERTATIO
PETRI POLIDORI FRENTANI.

ROMÆ MDCCXXXVII.
Ex Typographia S. MICHAELIS ad Ripam
Sumtibus Hieronymi Mainardi.

SUPERIORUM PERMISSU.

APPROBATIONES.

DIſſertationem, cui titulus, *Bruttii a Calumnia de inlatis JESU CHRISTO Domino Noſtro tormentis & morte vindicati*, incredibili animi voluptate perlegi. In ea Cl. Author Petrus Polidorus, ſacræ ac prophanæ hiſtoriæ peritiſſimus, & egregie doctus, Veterum Scriptorum, Auli Gellii præſertim, Liviique teſtimoniis inter ſe collatis, atque ad ſeverioris Criticæ leges exactis, Bruttiorum geſta Annibalis ætate recenſens, adeo perſpicue eorum nomen ab omni criminatione purgatum exhibet nobis, ut nec adverſariorum calumnia poſſit retundi validius, nec veritas clarius exprimi. Porro qui illam attente volet expendere, atque ad examen vocare, fallor, ſi non ſtatim de præconcepta in Bruttios iniqua opinione aliter ſentire incipiat, ac fateatur ingenue, anilem prorſus fabellam, invictis, quæ ex tota antiquitate ſuppeditat argumentis, ita explodi, atque refelli, ut eidem æternum ſilentium tandem aliquando a recentioribus imponi neceſſe ſit. Quare Opus hoc omnigena eruditione refertum, dignum publica luce cenſeo, cum nihil in eo offendatur, quod morum diſciplinam, aut fidei candorem lædat, ſi ita viſum fuerit Rmo P. Joanni Benedicto Zuanello Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

Romæ ex Ædibus Vallicellanis VII. Idus Octobris, anno Domini 1736.

Joſeph Blanchinus Congregationis Oratorii Presbyter

DIſſertationem clariſſimi viri Petri Polidori Frentani, qua *Bruttios a Calumnia de inlatis JESU CHRISTO Domino Noſtro tormentis, & morte vindicat*, juſſu Rmi Patris Magiſtri Sacri Palatii Apoſtolici accurate legi, quæ quum nihil catholicæ Fidei, & bonis moribus adverſum contineat, imo varia, nec paſſim obvia referta ſit eruditione, quam ex intimis ſacræ, & prophanæ hiſtoriæ monumentis doctiſſimus Auctor eduxit, eandem typis digniſſimam cenſeo.

Romæ ex Bibliotheca Ottoboniana Idibus Septembris 1736.

Conſtantinus Roggerius Bibliothecæ Præfectus

IMPRIMATUR;

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

Nuncius Baccarius Epiſcopus Bojanen. Vicesgerens.

IMPRIMATUR.

Fr. Joannes Benedictus Zuanelli Ord. Præd. Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

INDEX, SYNOPSIS, ET ARGUMENTA CAPITUM DISSERTATIONIS.

I. *BELLVM Punicum ſecundum a Chartaginenſibus cum Romanis geſtum maxime omnium memorabile. A pluribus Latinis, Græciſque deſcriptum; a multis etiam enarratum. Ipſorum loci aliquot ambages pariunt, & errores.*

II. *Bruttios omnium primos ex Italiæ populis ad Hannibalem deſeciſſe; ob idque ad ſervilia miniſteria Magiſtratibus in provinciam euntibus præſtanda a Romanis damnatos, A. Gellius falſò memorat. Ætas qua ipſe vixit, aperitur. Camillus de Silveſtris notatus.*

III. *Idem ac Gellius prodit Feſtus, quibus graves, & illuſtres Scriptores inferioris ævi adſtipulantur.*

IV. *Hujuſmodi commento moti alii, Bruttios tormenta, & mortem Jeſu Chriſto Domino noſtro intuliſſe produnt. Recentis Auctoris confidens de re ipſa judicium. Strabo & Diodorus Siculus perperam ab ipſo citati. Scribendæ pro Bruttiis Diſſertationis propoſitum.*

V. *De Gellii loco corrupto nonnullorum exploſa ſententia. Ejus integritas aſſerta, & propugnata.*

VI. *Bruttiorum adverſarii loco Pertii Catonis ex libro* de falſis pugnis *a Gellio recitato potiſſime nixi. Seniori ne, an Juniori ea opella ſit adſcribenda? ambigitur. Titulus an corruptus? I. Lipſii emendatio rejecta. Qui neutri Catoni eum tribuendam cenſent, confutati.*

VII. *Catonis locum ad Bruttios Calabriæ populos non pertinere oſtenditur. Diodori Siculi teſtimonium de Bruttiorum origine expenditur, & refellitur. Nomen Bruttii Græco ſermone* fugitivos *nequaquam ſignificat. Diodorus a Cœlio Rhodigino parum fidè redditus. Strabo Diodoro adverſus.*

VIII. *In Bruttiorum dedecus ea nominis interpretatio a Græcis jactata, & cur? Ratio probabilior probroſæ interpretationis exquiritur. Varia probra ex imperiti vulgi opinione in Bruttios effuſa per nomen Gentis perſpicua contumelia.*

IX. *Nominis Bruttii Etymologia, & Orthographia varia ex Græcis ſcriptoribus animadverſa. Dionis lectio defenſa, & illuſtrata. Leopardus, & Xylander improbati.*

X. *Longe alia Nominis ratio a Latinis tradita. Perottus, Calepinus, & Hofmannus notati. Trogi Pompei locus expenſus, & illuſtratus. Græci ſcriptores ad fabulas proni. Criticorum de Diodoro Siculo adverſa Judicia.*

XI. *Calabriæ populi, de quibus agitur, a Latinis* Bruttii *conſtanter appellati. Fulvii Vrſini error animadverſus. Cluverii de veriori Bruttii nominis ab Græcis, & Latinis ſcriptoribus uſurpata Orthographia prudens judicium. Varia Latinorum ſententia de illius etymologia. Annius Viterbienſis, & alii confutati. Feſti & Porphyrionis loci de* Brutatibus, & Brutacibus *expenſi, & explicati.*

XII. *Extremam Italiæ partem, ad Occidentem incolentes populi florente Romana Republica, & primo Jeſu Chriſto ſeculo, non* Brutiani, *ſed* Bruttii *conſtanter dicti. Eodem nomine appellata Regio, & quæ ad Bruttios res ſpectabant.*

XIII. *Qui ad* Brutum, Brutoſve *pertinebant* Brutiani *a Latinis dicti primo & ſequentibus Chriſtianæ Eccleſiæ ſeculis.* Brutianus *in Vrbe* Campus *a Bruttiis nomen non traxit. Item* Brutiana Domus, & Brutianus Vicus. *Bruttios* Brutianorum *nomine Lorariorum fungentes miniſterio ſcenicis fabulis Romæ inſerviſſe, commentum eſt.* Brutiana Figlina *a Brutorum ſervis curata. Ludovici Vivis in A. Gellium gravis cenſura & juſta.*

XIV. *Portii Catonis locum de Brutianis a Gelliano figmento abeſſe, aliis momentis oſtenditur.*

XV. *Apparitorum genus multiplex. Lictores antiquitus ex Romana plebe, & libera gente delecti. Tum e ſervis, & libertis propriæ familiæ a fungentibus magiſtratu ſumti. Primo Chriſti ſeculo promiſcui, ac etiam ex ſervis publicis. Quinam ſervos haberent publicos? Gellius alio errore laborare oſtenditur.*

XVI. *Cauſam cur Bruttii ea pœna a Romanis multati ferantur, Gellius arbitrario comminiſcitur. Secundo bello Punico omnium primi in Italia ad Carthaginenſes deſcivere Boji, Galli Ciſalpini, Inſubres, Ligures.*

XVII. *Ipſorum populorum auſa, & improba in Romanos facta aliis hiſtoriæ teſtimoniis manifeſtantur.*

XVIII. *Ad Ticinum, Trebiam, Traſimenum*

& in

& in Vmbria, ante pugnam Cannenſem inſeliciter cum Hannibale Romani confligunt. Ad Traſimenum Inſubres adverſus Romanos pro Pœnis militant. Bruttii etiam in Cannenſi prælio Populo Romano fidam operam impendunt.

XIX. *Quo die, menſe, & anno pugnatum ad Cannas? Cladis magnitudo ab hoſte Romanis inlata multis oſtenditur. In extremam infelicitatem, ac pene deſperationem populum Romanum adducit. Vtramque Conſul legatis Campanorum ingenue aperit, & opem flagitat.*

XX. *Campani poſtulata negant. In auxilium accisæ Reipublicæ armantur ſervi, pueri, ac prætextati. Hoſtium ſpolia e deorum templis abſtracta. In uſus publicos privatorum opes ſumtæ. Romanorum extrema neceſſitas rurſus expenditur. Alieno indigentes auxilio Sociis in præſenti diſcrimine laborantibus opitulari nequeunt. Petilinorum in Bruttiis, itemque Siculorum & Sardorum exemplis afflicta Romanæ reipublicæ conditio manifeſtior redditur.*

XXI. *Acceptæ cladis magnitudo Sociorum quoque animos dejicit. Neceſſitate ac deſperatione dicti Italiæ populi ad eam diem fidi, & conſtantiſſimi labare incipiunt, & ad Pœnos deficiunt. In his recenſentur Bruttii. Illorum defectio* error *non ſcelus habita.*

XXII. *Italorum primi, qui poſt pugnam Cannenſem ad Hannibalem defecerunt, fuere Apuli, Samnites, Campani: qui, jam tum a prælio ad Traſimenum commiſſo, rebus novis ſtudere cœperant. Campanorum ante alios Italos populos defectio Purpurionis, & Polybii teſtimonio manifeſtatur. Silii Italici locus expenſus, illuſtratus, & emendatus. Harpi Dauniæ Civitas illuſtris,* Argyripa *quoque appellata, ad Pœnos transgreditur.*

XXIII. *Bruttii, illorumque Vrbes, nec ſtatim a pugna Cannenſi, nec uno tempore, nec omnes ad Carthaginenſes deſciſcunt. Iniqua temporis conditio, qua Bruttii potiſſime premebantur, exponitur. Duodecim illorum populi ad Hannibalem deficiunt, & quando? Bruttiorum erga Romanos voluntas vel inter adverſa patuit.*

XXIV. *Petellini obſeſſi a Pœnis fruſtra a Romanis opem poſtulant. Fidem ſuam invicta conſtantia ad extremum vitæ ſpiritum comprobant. Ob id præclaris Scriptorum elogiis celebrati. Vrbs poſt undecim obſidionis menſes ab hoſte capta, & incenſa. Silius illuſtratus.*

XXV. *Conſentia perſtans in fide Romanorum ab Hannibale expugnatur. Rhegium fruſtra tentatum. Rheginorum in populum Romanum fides eximia ad ultimum ſervata. Locrenſium in Romanos ſtudium. Miſerabili infortunio ad deditionem ab hoſte compulſi. Eodem tempore affectæ erga Romanos voluntatis edunt argumenta. Livius multipliciter notatus.*

XXVI. *Crotonis fortuna varia atque conditio. A Carthaginenſibus obſidetur, & capitur. Arx retenta. Diſſentio inter cives orta. Pœnis favens, ab optimatibus, qui Romanis ſtudebant, diſſidet. Idem vitium commune omnibus Civitatibus Italiæ. Arx certis conditionibus deditur: Cives Locros traducti. Croton & Sybaris finitima oppida Romanos juvant.*

XXVII. *Defectionis Bruttiorum ad Hannibalem parum diligens enarrator Livius. Ejus negligentia multis oſtenditur. Plures indicantur loci, qui ambages hiſtoriæ pariunt, & notantur. C. Cæſaris & Eraſmi in Livium cenſura.*

XXVIII. *Conſentini, & Thurini in Romanorum fidem, & ditionem redeunt. Cauſſa cur alii in Bruttiis idem non præſtiterint, aperitur. Livii emendatio a Sigonio propoſita. Terina ab Hannibale capta, & incenſa. Locus ubi olim poſita deſignatur. Stephanus notatus. Terinenſium fidem eleganti Epigrammate Altilius commendat.*

XXIX. *Miſera Bruttiorum conditio per illa tempora deterior facta ob eorum in Romanos ſtudium. Locus Strabonis illuſtratus. Annonæ difficultas, & prava corruptæ militiæ exempla mala augent. Campi Bruttiorum ab amicorum etiam copiis populati.*

XXX. *Metapontum ac Thurium Vrbes, exacerbatæ Romanorum injuriis, ad Pœnos deſciſcunt, inter cives ſeditione orta. Indemnitati Vatinii præfecti & militari præſidio Thurini conſulunt. Pro partium ſtudio alii aliis vim inferunt, & detrimenta.*

XXXI. *Levatione ad Q. Fulvium Conſulem miſſa, Bruttii in Romanorum fidem, ac ditionem redeunt.* Cum Verborum tantum increpatione ob ERROREM PRÆTERITUM *accepti. Hiſtoria illuſtratur, Obſequens notatus.*

XXXII. *Bruttiorum reditus in ſocietatem Romanorum multis nominibus expenditur, & laude præcipua commendatur. Periculum ab hoſte potente ob id ipſis creatum. Poſt deletum ad Metaurum Aſdrubalem, Hannibal omnia auxilia in Bruttios contrahit. Silius illuſtratur. Caſtra Hannibalis quis locus in Bruttiis?*

XXXIII. *Difficultas alendi Carthaginenſium exercitus in Bruttiis unde? In dies aucta. Qui & qualis Hannibalis milites? Illorum in Ducem fides, & ſtudium. Duo Conſules ab ipſo, uno prælio, nec ſatis magno,ueremti. Idem labore caſſo tentat Salapiam. Ad Locros Cincium fugat, victorque urbem obſidione ſolvit.*

XXXIV. *Bruttii fidem ſuam Romano multipliciter comprobant. Tarentum illorum opera recipit,*

pit. Contra Romani male de Bruttiis merentur. Locrenſes ad Romanos inclinant, Pœnumque deſerunt. Nimis rigidum Scipionis in Cives judicium.

XXXV. *Romani milites, eiſque præfectus Q. Pleminius, Locris a Scipione relicti præſidio publice ac privatim magnopere noxii. Ipſorum iniqua, impia, & proproſa facta narrantur ex Livio. Inter Pleminii, & Tribunorum milites contentione orta, indignæ crudelitatis ſævitur exemplis. Pari atrocitate Pleminius graſſatur in Locrenſium principes, qui ad Scipionem provocarunt.*

XXXVI. *Legati a Locrenſibus Romam miſſi ad expoſtulandum injurias a Pleminio, ejuſque militibus acceptas. Gravis illorum ad Senatum oratio, qua turpiſſima Romanorum ſcelera memorantur. Senatus ingens commotio. Q. Fabii in malorum auctores juſta ſententia. Pœnæ in reos homines conſtitutæ. Locrenſes* Viri boni, Socii & Amici *a Senatu, Populoque Romano appellati. Ipſis libertas, legeſque redditæ. Prætor in Bruttios miſſus, ut decreta exſequatur.*

XXXVII. *Bruttiorum in Romanos conſtans fides atque voluntas aliis argumentis aperitur. Petilia vi capitur. Conſentia & Pandoſia ultro deduntur. Illarum exempla aliæ in Bruttiis Civitates, & populi ſequuntur. Livius emendatus. Coſſenia Urbs, quæ nunc Caſſanum. Livius notatus. Obſequens illuſtratus. Durante Punico bello Romana militia adverſus Pœnos in Bruttiis aucta. Quæ ab Carthaginenſibus adhuc inſidebantur Bruttiorum Oppida, pauca erant, & vi retenta. Paullus Diaconus confutatus. Multi* Italici *generis cum Bruttiis ab Hannibale in Africam vi tranſducti.*

XXXVIII. *Bruttii non omnium poſtremi ex Italis Poenorum ſocietatem deſeruerunt, ob idque a Romanis multati fuere. Appianus Alexandrinus redargutus. Ætas, qua vixit. Virorum eruditorum de illo adverſa judicia. Campani defectionis ad Hannibalem miſerando exemplo pœnas luunt.*

XIL. *An in Tarentinos ob defectionem ad Hannibalem Romani animadverterint? Joannes Lumenſis, & Antonius Galateus expenſi, & improbati. Rhegini, Neapolitani, Tarentini cum Populo Romano uno atque conſtanti fœderis jure conjuncti. Ligures, Gallique ad extremum Poenis favent. Diuturnæ temeritatis dant pœnas.*

XL. *Strabo Appiano, & Livio adverſus. Bruttii quare dicti Congerones? Fulgentii Placiadæ locus illuſtratus. Joſephus Scaliger rejectus. Picentes, Lucani, Bruttii numquam Curſorum, & Tabellariorum ſervili miniſterio a Romanis damnati.*

XLI. *Uterque Scriptor Græcus novis momentis notatus. In milites qui apud Cannas rempublicam deſeruerant, rigidiſſime animadverſum a Romano Senatu: mox pœna temperata. Scriptorum diſſentio in hiſtoria falſitatis indicium.*

XLII. *Appianus ſcribens ablatam Bruttiis libertatem cum jure ſocietatis, atque militiæ, refellitur. Bruttios poſt alterum bellum Punicum militaſſe,* ſocioſque *Romanorum habitos, oſtenditur. Qui fuerint* Navales Socii? *Ratio apud Romanos ſervata in ſcribenda, vel ſupplenda militia. Servi omni jure exuti erant: carebant nomine, tribu, cenſu.* Bruttianæ *Parmæ quales fuerint?*

XLIII. *In Bruttiis quamplurima Municipia atque Coloniæ poſt alterum bellum Punicum. Valentia Romanorum Colonia. Paterculus notatus, & illuſtratus. Urbs ipſa Locrorum ſuis ædificium. Ejus varia fortuna & nomina. Duæ Latinæ Coloniæ miſſæ in Bruttios. Livius expenſus, & ex conjectura emendatus. Thurium, & Terina Coloniæ. Thurium a Tarentinis everſum. Colonia eodem a Romanis ducta, & Urbs appellata* Copiæ. *Godelevaeus reprehenſus. Urbs ipſa Julii Cæſaris ætate* Municipium. *Tempſa, Croton, Rhegium Coloniæ. Rhegium item, Locri, Vibo, Petelia Municipia.*

XLIV. *Coloniarum & Municipiorum jura patefacta. Urbes nonnullæ vario tempore utramque conditionem expertæ.*

XLV. *Poſt bellum Sociale Italis Civitas data. Bruttiorum oppida civium Romanorum jure ſubinde gaviſa.*

XLVI. *Quæ fuerit in Romana Republica & Imperio ratio ſcribendi milites ex Sociis, Civibuſque? Ut æqua eſſet, cenſus habiti. Huc ſpectat* Breviarium Romani Imperii *ab Auguſto Cæſare confectum.*

XLVII. *JESUS CHRISTUS Dominus noſter a militibus illuſus & Crucifixus.*

XLVIII. *Sub initium Romani Imperii, & primo Chriſti ſeculo milites, promiſcue apud Romanos reis hominibus, vel damnatis ſupplicia inferebant. Tertullianus, & Juvenalis illuſtrati.*

XLIX. *Centuriones etiam, ac Tribuni ad necem inferendam adhibiti.*

L. *Fere* Speculatores *milites ſupplicia apud Romanos irrogabant. Etymologia ex Varrone patefacta. Speculatores pedites, Legionarii, Prætoriani, Urbani, Claſſiarii, & Equites.* Spiculatores *a Spiculo quibuſdam dicti.*

LI. *Speculatorum munus ex Evangelii libris, aliiſque Scriptoribus illuſtratum. Veſtes affectorum ultimo ſupplicio ad Speculatores pertinebant.* Pannicularia *nomine a Romanis legibus cenſitæ, ac Speculationibus ipſis aſſertæ. Jus idem quandoque a Chriſti martyribus Speculatoribus compenſatum, vel cumulatum.*

LII. *A*

LII. *A militibus item rei homines capti, & vincti. Carcerum cuſtodes adhibiti. Reorum cuſtodia multiplex.* Militaris *quænam fuerit? Per milites verbera inflicta, & ab ipſis interfectorum ſervata cadavera.*

LIII. *Eadem militum munera ex hiſtoria Eccleſiaſtica primorum ſeculorum illuſtrata.*

LIV. *Judæine, an Gentiles Jeſu Chriſto tormenta & mortem intulerint, obſcurum, & incertum. Antiqui Eccleſiæ Patres citantur, qui in alterutram ſententiam abierunt. De natione Centurionis, qui latus Jeſu Chriſti e Cruce pendentis lancea transfodit, varia item Scriptorum ſententia.*

LV. *Bruttii ex eo numero non fuerunt, nec eſſe potuerunt, ex adverſariorum aſſertis. Apud Romanos oppoſita omnino fuit conditio Militis & Servi. Rigidiſsimis legibus Servi a militia repulſi. Iidem libertate donati, militiæque adſcripti, ſub priori vexillo, ſecreti ab ingenuis, aliterque armati, ab Auguſto habiti.*

LVI. *Diſſertationis concluſio.*

BRUTTII A CALUMNIA DE INLATIS JESU CHRISTO DOMINO NOSTRO TORMENTIS ET MORTE VINDICATI DISERTATIO.

I. BELLUM *maxime memorabile omnium, quæ umquam geſta* ſint, Punicum alterum extitiſſe, quod Carthaginenſes Populo Romano intulere, veterum hiſtoricorum teſtimonio exploratum eſt. Enimvero, auctore Livio, libro xxi. *Neque validiores opibus ullæ inter ſe Civitates, genteſque contulerunt arma: neque ipſis tantum umquam virium, aut roboris fuit.* Præterea *non ignotas* utriuſque gentis militibus *belli artes inter ſe, primo bello Punico expertas conferebant, & adeo varia belli fortuna* extitit, ut propius periculo victores fuerint. Hiſtoriam Latinis, Græciſque jamdiu mandatam literis, inſequentis ætatis ſcriptores multifariam illuſtrarunt. Miratus ſum tamen vehementer, quod, quum viri eruditione præſtantes & ingenio exponendis veterum ſcriptorum obſcuris locis utiliſſimam navarint operam, aliquot nihilominus intactos omnino reliquerint, vel ad exactum criticæ examen non revocaverint, qui germanam tanti belli hiſtoriam non uno nomine labefactant, & putidiſſimorum in dies ſunt errorum fontes. Auctorum illuſtre nomen graſſanti late malo vires auget. Nec ita facile poſteri eos ſuſpicantur erraſſe, qui ne errori eſſet locus, hac potiſſimum in parte ſtudium ac diligentiam adhibuiſſe præſetulerunt. Qua quidem in re humanæ mentis imbecillitatem licet arguere, quæ interdum ibi turpius caligat, ubi majori vigere lumine oportuit; aliiſque dignoſcendæ veritatis viam aperire, ac facem præferre.

II. Exemplo nobis ſit Aulus Gellius, qui libro x. Noctium Atticarum capite tertio ex vagis illis, ambiguiſque M. Catonis verbis, in libro, ut vulgo legitur, *de falſis pugnis* adverſus Q. Thermum prolatis: *Dixit a decemviris parum ſibi bene cibaria curata eſſe: juſſit veſtimenta detrahi, atque flagro cædi. Decemviros Brutiani verberavere*: hæc in Bruttios notiſſimos Italiæ populos ultro commentatus eſt: *Quod Cato dixit: Brutiani verberavere, ne quis fortaſſe de Brutianis requirat, id ſignificat. Cum Annibal Pœnus cum exercitu in Italia eſſet, & aliquot pugnas Populus Romanus adverſas pugnaviſſet, primi totius* Ita*liæ Brutii ad Annibalem deſciverunt.* Id *Romani ægre paſſi, poſtquam Annibal* Italia *deceſſit, ſuperatique Pœni*

ſunt, Brutios ignominiæ cauſa non militꝫs ſcribebant, nec pro Sociis habebant: Sed magiſtratibus in provinciam euntibus parere, & præminiſtrare ſervorum vice juſſerunt. Itaque ii ſequebantur magiſtratus tanquam in ſcenicis fabulis, qui dicebantur Lorarii, & quos erant juſſi, vinciebant, aut verberabant. Quod autem ex Brutiis erant, appellati ſunt Brutiani. Gellii aſſertum tantam apud pleroſque auctoritatem ſibi vindicavit, ut majorem fortaſſe non exegiſſet, ſi ille Hannibalis ævo Romæ vixiſſet. Quoniam vero non parum refert ætatem noſcere, qua hæc tradens ſcriptor vixit, ut quo loco narratę ab eo res antiquę habendæ ſint, facile pateat, præſtat hic de illa inquirere. Inter Grammaticos, qui Trajano & Antonino Imperatoribus floruere a Petavio lib. V. Rationarii temporum cap. IX. num. X. recenſetur *A. Gellius. Floruiſſe ipſum ſub Antonino Pio, mortuumque primis annis M. Antonii Philoſophi*, ſcribit I. Albertus Fabritius in Bibliotheca Latina Tomo I. lib. III. cap. I. ex Henrico Dodvvello Diſſertatione *de ætate Peripli maris Euxini* §. X. Phavorinum Philoſophum, qui Antonino Pio claruit, viſum, nec ſemel auditum fuiſſe a Gellio, liquet ex Noctium Atticarum libro XII. capite I. lib. XIV. cap. I. lib. XX. capite item I. At id accidiſſe, quum illuſtris Philoſophus premeretur ſenio: quæque Gellius adoleſcens ab illo *quondam* acceperat, adulta demum ætate ſcriptis mandaſſe, ab ortu Jeſu Chriſti tertio excurrente ſeculo, ac prope milleſimum ab Vrbe condita annum, ſatis exploratum eſt. Ipſe ſiquidem Gellius citato capite libri viceſimi de duodecim Tabulis verba faciens, ſcribit: *Trecenteſimo namque anno poſt Romam conditam Tabulæ compoſitæ ſcriptæque ſunt: A quo tempore ad hunc diem anni eſſe non longe minus ſeptingenti videntur:* Milleſimus annus natalis Vrbis Romæ celebratus fuit Philippis Imperatoribus, anno ſecundo Olympiadis CCLVII. ut conſtat ex P. Victore de Cæſaribus, Julio Capitolino in vita Gordiani III. Euſebii Chronicis, Caſſiodoro, & aliis: *Philippi Imperatoris anno quarto labente* (inquit Petavius lib. V. cap. XII. Rationarii temporum) *quo conſul ipſe tertium, filius ejus Philippus Cæſar ſecundum fuere, Romæ ludi ſeculares anno Vrbis vertente milleſimo celebrati ſunt, Chriſti CCXLVIII. circa meſſis tempus, ut ex Zoſimo libro I. colligitur.* Hæc non animadvertit Vir cl. Camillus de Silveſtris in Epiſtola *de ætate A. Gellii* ad Apoſtolum Zenum, quæ excuſa legitur Venetiis in Tom. VI. Collectionis *Opuſculorum Scientificorum, & Philologicorum.* Ubi minus recte, & exacte Grammaticum ipſum *ſub annum Chriſtianæ ſalutis CL. Commodo imperante* floruiſſe, atque ſcripſiſſe tradit. Commodus enim, ut diſcimus ex Lampridio, natus eſt *M. Aurelio Patre, & Lucio vero Coſſ.* anno ſcilicet Jeſu Chriſti CLXI. occiſuſque pridie Calendas Januarii, anno ab ortu Salvatoris CXCII. poſt exactum Imperii annum XII. menſes novem, ac dies quatuordecim: ut ſcribit Xiphilinus, quum vixiſſet annos XXXI. & menſes quatuor, teſte Lampridio.

III. Idem ac Gellius de Bruttiis ſenſiſſe videtur ſextus Pompejus Feſtus inferioris (licet incertæ) ætatis auctor in libro *de Verborum ſignificatione*: *Brutiani dicebantur, qui officia ſervilia magiſtratibus præſtabant: eo quod hi primi ſe Hannibali tradiderint, & cum eo perſeveraverunt uſque dum recederet de Ita-*

Ita-

Italia. Nihil tamen dubito, quin Gellius in hujuſmodi tradendo poſteritati figmento Appianum Græcum hominem, qui paullo ante ſcripſerat, auctorem habuerit: quamvis ipſe in cauſa narranda adverſa fronte cum Appiano pugnet. Hic enim factum teſtatur; quia Brutii Italorum *ultimi* in Hannibalis ſocietate pertinaciſſime manſerint ille quod *primi totius Italiæ* ab Romanorum fide ad ipſum defecerint. At pleniori examine capitibus XXXVIII. & ſequentibus Appiani locum expendemus. Gellio ſimul, ac Feſto ſubinde non pauci recentiores adhæſere ſcriptores, quorum illuſtre in Republica Literaria viget nomen, nec minimi habetur auctoritas. Alexander ab Alexandro Genialium Dierum lib. IV. cap. 22. *Quum ſecundo bello Punico, poſt Cannenſem Cladem Brutii ad Annibalem primi defeciſſent, poſtea dejecto Annibale, eos Romani numquam milites ſcripſere; neque pro ſociis habuere, ſed magiſtratibus prę̨ſtare juſſerunt ſervorum munia militię domique*. Idem habet lib. I. cap. 27. Nicolaus Perottus Sipontinus Archiepiſcopus in *Cornucopia, ſeu Commentariis Linguę Latinæ* fol. 238. editionis Aldi Manutii: *A Brutiis Brutiani dicti, qui officia ſervilia magiſtratibus pręſtabant: eo quod hi primum ſe Annibali tradiderunt, & cum eo perſeveraverunt quouſque ex Italia recederet*. Ludovicus Cœlius Rhodiginus *Lectionum Antiquarum* libro XXV. capite undeviceſimo: *Apud Romanos pergentibus in Provincias magiſtratibus pręminiſtrabant ſervorum vice qui dicebantur Brutiani, tanquam in ſcenicis fabulis Lorarii nuncupati: & quos juſſi erant, vinciebant, verberantes quoque. De Brutiis vero populis ratio propagata nominis eſt*. Carolus Sigonius libro ſecundo de antiquo Jure Civium Romanorum cap. XV. *Punico autem bello confecto, qui magiſtratibus in provincia apparerent, eos fere e Brutiis fuiſſe: unde Brutianos dictos tradit Gellius*: cujus mox deſcripta recitat verba. Petrus Crinitus libro ſecundo de honeſta diſciplina, capite ſeptimo, quum ex Gellii ſententia enarraſſet, poſt aliquot minus feliciter a Romanis pugnatas pugnas, primos ex omni Italia Bruttios ad Pœnos defeciſſe, addit: *Sed quum ſuperatus Hannibal Italia excedere cogeretur, bono atque utili exemplo Senatus Populuſque Romanus cenſuit in Brutios animadvertendum; ac ita eos puniendos, ut numquam deinde pro ſociis Romani Populi haberentur. Sed illud etiam ſtatuerunt, ut ad majorem quidem ignominiam omnes Bruttii Romanis in Provincias tendentibus parerent; ac veluti mancipia quædam viliſſima ſerviliter iiſdem miniſtrarent*. Pardulphus Prateſus in Lexico Juris Civilis, & Canonici, ſive Theſauro de verborum, quæ ad jus pertinent, ſignificatione, libro II. pag. 60. *Bruttiani dicebantur, qui coacti erant ſervilia exhibere, pro eo quod bello ſecundo Punico poſt cladem Cannenſem ad Annibalem defeciſſent*. Cæſar Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum die XXVII. Maii, verbo *Officiales*. *Apparitores autem erant infimæ militiæ milites judicibus ſervientes, quibus nec ad altiorem militiam aſpirare licebat. Eſt de his lex 19. & 20. de diverſis officiis Codic. Theodoſian. Brutianos eidem muneri fuiſſe mancipatos ex Senatus conſulto, eo quod ipſi primi ſe tradidiſſent Annibali, auctor eſt Feſtus verbo Brutiani*. Philippus Broidæus in Auctario ad hiſtoriam Fori Romani Franciſci Polleti

libro v. cap. tertiodecimo, loquens de Lictoribus: *Magiſtratibus vero* (in. quit) *peregre proficiſcentibus, atque in provinciis agentibus quondam Brutiani apparebant; Quod (ut teſtis eſt Gellius lib.* x. *cap.* 3. *Noctium Atticarum) quum Brutii primi totius Italiæ populi ad Annibalem defeciſſent, idque Romani ægerrime tuliſſent, Brutios ignominiæ cauſa nec milites ſcribebant, nec pro ſociis habebant: ſed magiſtratibus in provincias euntibus parere, & præminiſtrare ſervorum vice juſſerunt.*

IV. Gellii, Feſtique verbis potiſſimum ductus Gregorius a Jeſu & Maria in opere, cui titulus *Pretorium Pilati*: Volumine ſecundo, parte IV. lectione xxii. numero ſextodecimo, eos *qui Chriſtum ligarunt, Bruttios* fuiſſe cenſet, *An vero*, addidit, *a dictis fuerit Chriſtus, ſicut ligatus, ita flagellatus, hoc nec certum, nec veriſimile eſſe credo. Et ratio eſt: quia tunc in flagellatione hoc munus miniſtros juſtitiæ* (quales Bruttios aſſerit), *& militibus indifferenter impoſitum erat; ut patet evidenter ex textu Divi Joannis -- Et milites &c..... & etiam ex Tertulliano, qui libro de Corona militis capite xi. ſuadens Chriſtiano viro ne militet, hac de cauſa id ſuadet, quia, ut ipſe ait, vincula, & carcerem, & tormenta, & ſupplicia adminiſtrabit, nec ſuarum ultor injuriarum.* Alphonſus Salmeronius Tom. x. hiſtoriæ Euangelicæ Tractatu xxix. ad tertium argumentum, ex memoratis Gellii, & Feſti locis conjici, quamvis dubie, poſſe ſuſpicatus eſt, non quidem a Calabris Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum ad columnam ligatum, ſed quod multo majus eſt, flagellis cæſum, & crucifixum: *Ex his* (inquit) *non improbabiliter elicimus, Bruttios milites Miniſtros fuiſſe Pilati, qui Dominum flagellarunt, & forte etiam in Crucem adegerunt. Sunt autem Brutiani, vel Brutii Populi, quos hodie Conſentinos vocamus, cum pagis vicinis, qui ſunt, ut ferunt, ſupra trecentos.* In ejuſmodi evulgando figmento dubitationem omnem ſuſtulit Jacobus Hyacinthus Serry in exercitatione LXV. *de Chriſto, ejuſque Virgine Matre*. Scribit enim numero x.: *Tertiam quæſtionem aliquantulum odioſam ægre admodum attingo de Lictoribus, Tortoribus, & Carnificibus, qui ex Pilati ſententia Chriſto Domino ſupplicium inflixere. Vereor enim, ne ad alicujus regionis injuriam pronunciare cenſeri poſſim. Quia tamen nil poſſum contra veritatem, dicam libere: Chriſti Lictores, atque Carnifices fuiſſe Bruttios, ſeu Bruttianos Italiæ populos, tractum illum Italiæ quondam incolentes, qui hodie Calabria dicitur. Conſtat ſiquidem ex Aulo Gellio Noctium Atticarum lib.x. cap.3., & Feſto Pompejo in verbo BRUTTIANI, ex Strabone libro* vi., *& Diodoro Siculo, Brutios in pœnam, quod primi totius Italiæ a Romanis ad Annibalem defeciſſent, ea infamia notatos fuiſſe, ut Magiſtratibus ad regendas provincias euntibus parerent, & ad infligenda ſupplicia delinquentibus ſuam operam exhiberent. Hinc illud Catonis libro de falſis pugnis: Juſſit illius veſtimenta detrahi, & flagro cædi: Quem ſubinde Brutiani verberaverunt: Nempe ii lictorum officio fungebantur. Nihil itaque dubitandum, Pilatum Judææ Procuratorem, ac Præſidem ex more, & uſu Romanorum Bruttiis, ceu adminiſtris, ad infligenda Chriſto ſupplicia, uſum fuiſſe.* Idem ante Serry confidentia pari aſſeruit Donatus

Cal-

Calvus in *Proprinomio Euangelico*: Reſolutione LXXI., lateque per vulgi ora ad Calabrorum augendam invidiam circumfertur, nec ſine convicio. At vero, an ita res ſe habeant, præſenti Diſſertatione diſquirendum eſt: qua ſane Gellium, ac Feſtum, & qui cum Gellio, Feſtoque ſentiunt, ab hiſtorica veritate longe abeſſe palam faciemus. Vindicandi ſiquidem ab hujuſmodi commentis ſunt Strabo, & Diodorus Siculus, quibus per apertam injuriam id recentes quidam ſcriptores affigunt. Quod enim uterque Græcus auctor de Bruttiis aſſertum protulit, alio prorſus tendit, quam quo illi attrahunt.

V. Perſpicuo, ac permoleſto Gellii loco, ut vim adimat Gabriel Barrius in libro *de ſitu Calabriæ* pag. 34. a malignis odio ductis adverſus Calabros, corruptum pronunciat, ac pro Brutianis, *Bajani*, vel *Bojani* legendum contendit. Hanc tamen ſenteatiam non probat Sertorius Quatrimanus in notationibus ad opus Barrii, quæ ſcriptæ manu proſtant Romæ in Bibliotheca Angelica Fratrum Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini: *Non eſt* inquit, *Gellii codex corruptus, nec pro Brutianis Bojani, aut Bajani legendum: quia Bojani primi ad Annibalem deſciverunt, & antequam in Italia pugnaret. Gellius autem ſcribit, poſt aliquot adverſas pugnas a Romanis acceptas. Ergo Brutiani omnino legendum: & incuſandus Gellius, qui livore animi in Brutios invebitur, & contra omnem hiſtoriæ fidem. Vel dicendum: Gellium incidiſſe in corruptum Catonis Codicem. Vel legendum Bajani a Baiis, ſeu Campani potius. Nam Campani defecerunt a Romanis ad Annibalem. Verum nec Bajanos, nec Campanos hac ignominia a Romanis affectos legitur, quod ſciam. Vel dicendum: has tres voculas* POST ALIQUOT PUGNAS *ab aliquo quopiam additas, qui Gellii codicem corrupit, ac in Brutios extorſit, quod ille in Bojanos dixerat*. At vero manuſcriptis Auli Gellii codices, quos hactenus conſulere licuit apud multos viros doctos, nec non in Bibliotheca Medicео-Laurentiana, & Cœnobii S. Crucis Florentiæ, Montis Oliveti, & S. Joannis de Carbonara Neapoli; quæ demum omnium inſtar eſſe poteſt, Romæ, in Vaticana præſertim ſub numeris 259. 360. 1531. 1532. 1534. 1535. 1536. 1537. & 3453. *Brutiani* habent: tum illa quæ in dubium revocantur verba *poſt aliquot pugnas* exhibent.

VI. Qui vulgatam ab Gellio narrationem adverſus Bruttios veram habent, non ita ipſius auctoritate nituntur unice, quin longe potiſſimam ex recitato ab ipſo Catonis loco arceſſant. Ut autem validiorem oſtendant, librum *de falſis pugnis* celeberrimo illi Marco Portio tribuunt, qui anno ab Urbe condita DCV. Lucio Cenſorino, & M. Manilio Conſulibus, ætatis quin, to & octogeſimo, ut Cicero in Bruto Capite XX., & Plinius in hiſtoriis naturalibus lib. XXIX. capite primo teſtantur, vita deceſſit. Tametſi hunc ipſum Livius libro XXXIX. diutius vitam produxiſſe, annoque nonageſimo Servium Galbam ad Populi Romani judicium adduxiſſe narrat. Quod prodit etiam Plutarchus in ejus vita pag. 344., nec ab utroque diſſentit Valerius Maximus libro VIII. capite ſeptimo, numero primo. Eorum tamen ſententiæ non facile adhæreo, neque ab re dubito, an Seniori potius, quam M. Catoni Nepoti, qui anno Urbis conditæ DCXXXVIII. Conſul fuit, opella ſit adſcri-

adſcribenda . Certe , *ſcripſit* , *&* *ipſe Orationes* (ut verbis utar Joannis Alberti Fabricii in Bibliotheca Latina lib. I. capite altero) *quæ a veteribus allegantur* , *&* *cum orationibus avi ſubinde confunduntur* . Gellii quoque diligentiam in ejuſdem opuſculi deſignando titulo , & argumento viri docti deſiderant . Enimvero idem Fabricius citato loco aperte fatetur , *Gellium Orationem Catonis librum appellare*. Juſtus autem Lipſius *Variarum lectionum* libro primo capite xvi. inquit : *Marci Catonis libri cujuſdam de* FALSIS PUGNIS *commemoratio fit apud vetuſtiores Grammaticos . Cujus inſcriptio ſatis ne recta, & integra ſit ? ſoleo nonnunquam dubitare . Nam quum eo libro , quod ex fragmentis perſpicuum eſt , non aliud quam de Magiſtratuum , & Prætorum iniquo imperio , & dominatione in Provinciis , tyrannide in ſocios, denique de pœnis , mulctis , falſo , & præter æquum provincialibus irrogatis apud populum conqueſtus ſit , videtur mihi quidem inſcriptio illa de FALSIS PVGNIS non ſatis huic materiæ , & argumento convenire : potiuſque ex ea levi mutatione de FALSIS POENIS faciendum* . At nec ita reſtitutus titulus difficultate caret. Cur enim *falſæ* , & non potius iniquæ illæ pœnæ ſint appellandæ , quæ contra leges , & jura irrogantur , plane non video . Latinorum loquendi uſus id dicendi genus minime efferet : quamobrem facile mihi perſuadeo , verum , atque germanum , non falſum , aut corruptum operis titulum indicari a Gellio . Nam ab Romanis ſtatuta in milites pœna fuit , qui ſtrenuum quidpiam a ſe factum ad Ducem, aut Tribunum falſo retuliſſent, teſte Polybio, cui crimini de *falſis pugnis* proprium nomen exſtitit . Nec infrequens in antiqua Republica illorum numerus , & animadverſio . Plautus in Truculento Act. II. Scena VI. verſ. 4.

.... *mille memorari poteſt ;*
Qui & convicti , & condemnati
de Falſis pugnis fient .

Eo crimine poſtulatum a M. Catone Cenſorio Q. Thermum in illa oratione , cui ab argumento titulus eſt factus, minime dubito . His accedit , quod non Gellius tantum , verum etiam Nonius Marcellus Tractatu III. *de proprietate ſermonum* . Verbo *vibices* citatæ Catonis orationi eumdem titulum tribuit. Ac *ita* quidem *recte* apud utrumque ſcriptum eſſe , *nec audiendos qui legunt POENIS , eo quod in fragmento ſævitiæ , ac pœnarum mentio* , nobiſcum cenſuit Joſias Mercerus in notis ad vitam Cornelii Agricolæ num. 2. , quamvis parum accurate locus ipſe ſit expreſſus in editione Lugdunenſi *apud Marcum Orry* . Liberali enim vero ditati ingenio libenter favemus Gellio , ubi ratio, aut æquitas patitur . Adeo ut facile prudens lector intelligat , in auctoribus quos excutiendos ſuſcipimus , veritatem nos unice quærere . Eadem ex cauſſa ab iis etiam ultro diſſentio , qui alterutri Marco Catoni tributum librum ita abjudicant , ut plane rideant, & flocci pendant : monumentum tamen nullum afferunt , quo rem conficiant. Quod enim objiciunt: *Ea ne fieri bonis bono genere natis , boni conſulitis:* antiquum Latinorum dicendi modum non referre : pace illorum dixerim , ſi quæ verba locus profert , quæ vetuſtatem , puramque Latinorum elegantiam ſapiant , ac morem redoleant , ea profecto ſunt . Joannes Bertrandus libro primo de Juris peritis in *Domitio Vlpiano* pag. 123: ſcite animadvertit , Roma-

Romanos nobiles, *bonos* appellaſſe, eoſque Plebi oppoſuiſſe, ut videre licet apud Ciceronem in oratione pro Sextio: *Cajus Gracchus frumentariam legem ferebat, res erat jucunda PLEBI repugnabant BONI*. Romanæ eloquentiæ Principi Latini ſcriptores veteres, atque elegantiſſimi adſtipulantur. Plautus in Perſa Actu IV. Scena IV. *Bono genere natus.* Terentius in Phormione Actu I. Scena II. *Illam Civem eſſe Atticam bonam, bonis prognatam.* Eadem ſententia Claudius in Oratione habita ad Senatum pro aſſumendis ad Imperii honores, & munera victis Populis, apud Lipſium in Commentario ad librum XI. Annalium Cornelii Taciti num. 84. pag. 152. editionis Pariſiorum: ET. PATRUUS. TIBERIUS. CÆSAR. OMNEM. FLOREM. UBIQUE. COLONIARUM. AC. MUNICIPIORUM. BONORUM. SCILICET. VIRORUM. ET. LOCUPLETIUM. IN. HAC. CURIA. ESSE VOLUIT. Quicumque proinde pari gaudens nomenclatura germanus deſignati opuſculi ſit auctor, ſua per nos illi ſtabit auctoritas, quam Marco Tullio *homo antiquior* ſibi vindicat. Non enim adverſantes Scriptores diſſimulandi, fugiendi, vel contra fas contemnendi ſunt, ſed æquo, ac maturo judicio examinandi, ut illorum mens, dictorumque pondus, & veritas pateat, quæ juſtam ſemper facit cauſſam, atque defendit.

VII. Quoniam vero *Brutianorum* cognominatio Gellianæ commentationis ſubſtruit fundamentum, totaque aſſerti moles M. Catonis loco nititur, ut rem propius attingamus, num Bruttios ille populos, qui extremum Italiæ angulum ad occidentem incolunt, eo nomine deſignaverit, videndum eſt. Profecto res ipſa apud Catonem adeo obſcura eſt, & anceps, vix ut alia in Romana hiſtoria ſit incertior. Nullum ille de loco, nullum de tempore, nullum denique de perſonis prodit momentum, quo obtruſa per Gellium fabella certo probetur, tum firma, & tuta conſiſtat. Gentis nomen a Græcis, Latiniſque ſcriptoribus uſurpatum Gellio non favet. Primi eam Βρέττιος appellarunt, quod magna fere ex parte, ut ipſi quidem ferebant, ſervi eſſent fugitivi, raptoque, ac præda viverent. Belli ſubinde artibus inſtructi, atque inſignem adepti potentiam, præcipuam ſibi conſtituere Rempublicam, teſte Diodoro Siculo Bibliothecæ hiſtoricæ libro xiv. Ubi ſub annum Mundi MMMDCXVI. Olympiade CVI. Urbis conditæ CCCXVII. Conſulibus C. Mutio, & Cn. Manlio narrat ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ μὲν τὴν Ἰταλίαν ἠθροίσθη περὶ τὴν Λευκανίαν πλῆθος ἀνθρώπων παντάχοθεν μιγάδων, πλείστων δὲ δούλων δραπετῶν. Οὗτοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον λῃστρικὸν ἐνεστήσαντο βίον, καὶ διὰ τὴν ἐν ταῖς ἀγραυλίαις, καὶ καταδρομαῖς συνήθειαν ἔχον τριβὴν, καὶ μελέτην τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων. Διὸ καὶ τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσι προτεροῦντες τῶν ἐγχωρίων, εἰς ἀξιολογωτέραν κατέστησαν. Καὶ πρῶτον μὲν Τερίναν πόλιν ἐκπολιορκήσαντες διήρπασαν, ἔπειτ' Ἀρπώνιαν, καὶ Θουρίους, καὶ πολλὰς ἄλλας χειρωσάμενοι κοινὴν πολιτείαν συνέθεντο. Καὶ προσηγορεύθησαν Βρέττιοι, διὰ τὸ πλείστους εἶναι δούλους, κατὰ γὰρ τὴν τῶν ἐγχωρίων διαλέκτῳ οἱ δραπέται Βρέττιοι προσηγορεύοντο, τὸ μὲν οὖν τῶν Βρεττίων πλῆθος οὕτω συνέστη κατὰ τὴν Ἰταλίαν. *In Italia multitudo quædam hominum promiſcuorum, plerique autem ſervi erant fugitivi, ex variis locis circa Lucaniam confluxerunt. Hi primum vitam prædatoriam inſtituebant. Mox excubiarum*

rum in agris, & incurſionum conſuetudine, rerum bellicarum exercitationem uſumque ſibi compararunt. Itaque quum bellicis conflictibus Incolis regionis ſuperiores evaderent, ad augmentum inſigne progreſſi ſunt. Ac principio Terinam Urbem expugnatam diripuerunt. Inde Arponio, Thuriiſque, & multis aliis ſubactis, propriam ſibi rempublicam conſtituerunt. Et quia plerique ſervi erant, Brettiorum nomen ſumſerunt. Indigenarum enim ſermone fugitivi, Brettii nuncupantur. Brettiorum ergo in Italia multitudo ita coaluit. Parum certe accurate deſcriptum Diodori locum expendit Cœlius Rhodiginus libro VII. *Lectionum Antiquarum* capite XXVI. ſcribens: *BRUTUM vero latina dictio eſt unde & Brutiis conciliatum nomen, ut ſcribit Diodorus. Quod eorum plerique omnes fugitivi ſervi initio fuerint, ac BRUTA gens, hominum colluvione circa Lucaniam confluente.* Strabo libro VI. Geographiæ eidem Populo Bretiorum nomen Lucanos tribuiſſe memorat, cauſſamque & occaſionem aperit contumeliæ: quia nimirum, quum Paſtores Lucanorum eſſent, ab eis deſciverunt, quamvis non reticeat, ipſorum indulgentia fuiſſe Bruttios libertatem adeptos. Strabonis hæc verba ſunt. Ὠνόμαςαι δὲ τὸ ἔθνος ὑπὸ Λευκανῶν, Βρεττίους γὰρ καλοῦσι τοὺς ἀποςάτας ἀπέςησαν δ᾽ ὥς φασὶ ποιμαίνοντες αὐτοῖς πρότερον εἶθ᾽ ὑπὸ ἀνέσεως ἐλευθεριάσαντες.

VIII. In dedecus illuſtris Populi ab Græcis jactatam fuiſſe hujuſmodi interpretationem vocabuli arbitror, non quod reipſa Græca lingua Bretios *fugitivos*, aut *ſervos* ſignificat, quod jampridem viri docti Joannes Federicus, & Jacobus Gronovii ad caput tertium libri x. Noctium Atticarum Auli Gellii adnotarunt, ſed quod affiсta illis in contumeliam origo, ſaltem ex opinione atque dicterio indigenarum Græcorum, id ſecum ferret. Cujus generis multa apud Italos, aliaſque nationes vigere ſcimus, & uſurpari nomina. Aliud eſt enim id, quod nomen nativa ſignificatione ſonat, aliud id, ad quod ſignificandum certis moti cauſſis homines adhibent. Dionyſii, atque Strabonis verba facile hanc interpretationem admittunt. Nec alia fortaſſis via ſuppetit, qua verum habeatur, id cognomentum illuſtrem gentem ſibi ſumſiſſe & uſurpaſſe ultro; ſimulque contumelioſum illi fuiſſe. Æmilius Lucanus, qui ſextodecimo Jeſu Chriſti ſeculo ineunte vivebat, propoſitam ſententiam alia ejuſdem vocabuli uſurpatione comprobat. Joannem ſiquidem Calabrum Compſanum Prætorem ſatyrico carmine perſtringens, de Bruttiis hæc habet.

Bruttius an non INFIDUS ſonat, improbe, vulgo?
Priſcaque res verbo rationem ingeſſit apertam?
Si tantum tu priſca petas, & non tua mavis.
Gens etenim hæc propriæ fuit olim infida parenti,
Nec profuit quidquam vitam tribuiſſe, vel artes
Militiæ: queis clarebat Lucana Juventus.
Ipſa etiam ſociis Romanis perfida fregit
Prima fidem, dum miles Afer fera bella cieret,
Victor & e Cannis Urbem terrore repleret.
Sed pœnam ſceleris retulit damnata probroſam,
Afflictare reos pœnis, & plectere ſontes.

Eodem

Eodem forte vulgi dicterio, ſeu mavis contumelia, qua *Bruttium inſidum, ac proditorem* ſignificare Æmilius aſſeruit, Q. Sectanus inhærens, *Judam Bruttium* fuiſſe prodit. Enimvero Philodemum Calabrum hominem, qui ſe Neapolitanum prodebat, probroſis notis adſpergens, Satyra 1x. ſcripſit.

> *Albo Paſtorum, & veſtris expungite faſtis*
> *Suppoſitum nomen. Non hic natalia traxit*
> *Parthenope, patriæ titulum mentitur, & ortus*
> *Diſſimulat*, Civemque ſuum, *qui perlita felle*
> *Oſcula divino potuit libare Magiſtro.*

Græci ſane Bruttios, a quibus urbibus, agris, & ampla ditione ſpoliati fuerant, *oderant, & metuebant*, ut diſcimus ex Livio libro xxxiv. Qualis vero ob id eſſe conſueverit Græcorum indoles, & animus in eos, quos adverſos patiebantur, & dominos, norunt viri docti.

IX. Si Lucanos probroſæ agnominationis auctores malumus, non diſpar concepti in Bruttios odii, ſive invidiæ ſubeſt cauſſa. Quomodocumque tamen res accipiatur, originatio hujuſmodi conſtantem apud veteres fidem non invenit: & quod potiſſime Bruttiorum cauſſæ patrocinium affert, non omnes æque Scriptores Græci eamdem Brutiorum nomini etymologiam tribuunt. Profecto a Bretto Herculis filio, qui eam regionem quondam incoluit, rexitque, populos appellatos fuiſſe βρεττίους, produnt Euſtathius in commentario ad Coſmographiam Dionyſii Afri, Stephanus Byzantinus in libro de Urbibus & alii. Variatum aliquantiſper ab Græcis Scriptoribus, & in Brettiorum orthographia eſt. Appianus enim Alexandrinus in Hannibalica hiſtoria βρυτίους vocat. In pervetuſta inſcriptione, paucis ab hinc annis non longe ab arce Tarenti reperta, legitur ΣΑΛΛΕΝΤΙΝΟΙ ΚΑΙ ΒΡΕΚΤΙΟΙ. Dionyſius Afer βρεττίους ſcribit: Euſtathius βρεττίους duplici τ appellandos eſſe contendit. Et ipſorum quidem Regionem βρεττίαν fere dixere Græci, quamquam Olympiodorus apud Photium pag. 181. Bibliothecæ Codice ... Ῥήγιον appellat Μητρόπολιν τῆς βρεττανίας: quod Salmaſius in exercitationibus Plinianis, ex Diodoro item *Siculo*, & Athenæo, ſumtis confirmat teſtimoniis. Polybio quoque in xi. libri Eclogis Bruttiorum tellus βρεττανία eſt. Cum autem βρεττίαν, tum etiam βρεττανίαν, a Bretto Herculis filio eam Græcos appellaſſe cenſet Albericus Longus in notis ad Dionyſium Afrum, quas MS. habemus. Aſſentiri proinde jure non poſſumus Paulo Leopardo, qui libro IV. *Emendationum, & miſcellaneorum* cap. 12. in Dionis libro XLI. ubi ſcribitur ἔςε τὴν βρεττανίαν ἦλθε βρεττίαν legendum putat cum Xylandro. Priorem lectionem ſpectans antiquus auctor notitiæ Provinciarum Italiæ, editæ Romæ anno quingenteſimo tertio ſupra milleſimum, in Ædibus Jacobi Mazzocchii Romanæ Academiæ Bibliopolæ cum auctoribus de *Roma priſca, & nova* pag. cxii. *Nona* (Provincia) inquit, *Calabria: Quæ primitus ab antiquis BRITANIA dicta eſt ob immenſam affluentiam totius deliciæ, & ubertatis.* Sed hanc rationem nominis *Calabriæ*, non *Britaniæ* congruere, græcæ linguæ peritis ſatis exploratum eſt.

X. De ſignificatione nominis Bruttii a Romanis uſurpata non ita honorifice ſentit Nicolaus Perottus in Commentariis *Linguæ Latinæ* pag. 238. a

quo *Bruttii appellati* putantur, *quod quaſi bruti. & obſcæni ſunt. Brutum enim dicitur, quod tardum, ſtolidum, & ſine ſenſu eſt: a quo Bruti cognomen, qui ſe ſtolidum ſimulavit*. Eadem aſſertio in Lexicon Latinum, quod *Calepini* nomine circumfertur, irrepſit; nutanſque & arbitraria ſententia turpi errore oneratur, quo *Brutii, vel Bruttii, ac Brettii* eos eſſe in Italia populos aſſeritur, quos *Abruzzeſi* vulgo dicimus. Felicior hac in parte non fuit Joannes Jacobus Hofmannus in Lexico Univerſali, falſoque opinamento Perotti & aliorum inhærens, novi figmenti genere labefactat hiſtoriam: *A Romanis* (inquit) *Brutii appellati ſunt quaſi Bruti, hoc eſt ſtupidi, & vecordes. Qua ignominia ideo notati ſunt, quod ſecundi belli Punici tempore ad Annibalem deſciviſſent*. At vero ſi priſca Latinorum de Bruttiis conſulamus monimenta, longe alia occurret cauſſa, quamobrem eo nomine ſint appellati Trogus ſiquidem Pompejus Strabone, Dionyſio Afro, Appiano, ac Stephano antiquior, qui Auguſto imperante, eadem, qua Dionyſius Siculus, ætate floruit, libro xxiii. hiſtoriarum a Juſtino breviatarum, capite primo, de Dionyſio Siculorum tyranno loquens, narrat: *Primi igitur hoſtes illi Bruttii fuere, qui & fortiſſimi, & opulentiſſimi videbantur, ſimul & ad injurias vicinorum promti. Nam multas civitates Græci nominis Italia expulerant: auctores quoque ſuos Lucanos bello vicerant, & pacem cum his æquis legibus fecerant. Tanta feritas animorum erat, ut nec origini ſuæ parcerent. Namque Lucani iiſdem legibus liberos ſuos, quibus & Spartani, inſtituere ſoliti erant. Quippe ab initio pubertatis in ſylvis inter Paſtores habebantur ſine miniſterio ſervili, ſine veſte, quam induerent, vel cui incubarent: ut a primis annis duritiæ parcimoniæque ſine ullo uſu urbis aſſueſcerent. Cibus his præda venatica, potus aut lactis, aut fontium liquor erat. Sic ad labores bellicos durabantur. Horum igitur ex numero quinquaginta primum ex agris finitimorum prædari ſoliti: confluente deinde multitudine ſolicitati præda, quum plures facti eſſent, infeſtas regiones reddebant. Itaque fatigatus precibus Sociorum Dionyſius Siciliæ tyrannus, ſexcentos Afros ad compeſcendos eos miſerat: quorum Caſtellum proditum ſibi per* Bruttiam *mulierem expugnaverunt: ibique Civitatem, concurrentibus ad opinionem novæ Urbis paſtoribus, ſtatuerunt*. Bruttio*ſque ſe ex nomine mulieris vocaverunt. Primum illis cum Lucanis originis ſuæ auctoribus bellum fuit. Qua victoria erecti, quum pacem æquo jure feciſſent, ceteros finitimos armis ſubegerunt: tantaſque opes brevi conſequuti ſunt, ut pernicioſi etiam regibus haberentur*. Feminam illam *Bruttiam* nomine, a qua ſuum ſortiti ſunt Bruttii Lucanorum proles, *Reginam* fuiſſe, Jornandes de rebus Geticis capite xxx. & Paullus Diaconus libro ſecundo de geſtis Longobardorum capite xvii. memorant. At quæcumque illa fuerit, nulla a Trogo, & ab iis, qui Trogum ſequuti fuerunt, Bruttiis eſt afficta ſervitus, nulla memorata fuga probroſa. Quinimo Lucanorum prolem Bruttios fuiſſe, inter paſtores more gentis educatos, primumque prædatoriis velitationibus, tum demum juſto bello rem privatam ac publicam auxiſſe, Latinorum narrant hiſtoriæ. Neque levia ſuadent momenta, ut, ubi de Bruttiis agitur

agitur, illis potius, quam Græcis fidem habeamus. Quorum auctores, præterquamquod rem alienam atque externam attingunt, ſuopte ingenio ad fabulas proni pervulgato proverbio locum fecere apud Juvenalem Sat.X.verſ.174.

... & quidquid Græcia mendax
Audet in hiſtoria ———

Ab hoc numero viri critici Diodorum Siculum contumelioſæ in Bruttios narrationis auctorem profecto non eximunt, quem Ludovicus Vives *de cauſſis corruptæ eloquentiæ* libro II. pag. 155. & Joannes Bodinus in *methodo hiſtoriæ* capite quarto, merito nugacitatis arceſſunt, ac judicio maxime adverſo perſtringunt.

XI. Conſtans gentis nomen apud antiquos Romanos non *Bretii*, ſed *Bruttii* fuit. Tabulæ Capitolinæ apud Gruterum pag.169. primæ editionis col.2. DE LUCANIS. BRUTTIEIS. pag.191. n.1. BRUTT. Apud Raineſium claſſe VI. Inſcriptione 12. CORRECTORI LUCANIÆ BRUTTIORUM. Antiquis lapidibus adſtipulantur emendatiſſimi, ac optimæ notæ codices MS. Latinorum hiſtoricorum, Oratorum, Poetarum: quorum locos & exemplaria longum eſſet hic recenſere. Teſtes autem rei perſpicuæ multos habemus viros criticos eruditione præſtantes & ingenio. A vero proinde aberrat vir doctiſſimus Fulvius Urſinus in notis ad Epitomam Feſti Pompei, verbo BRUTTIANI ſcribens: BRETTIANI *eſſet legendum*, *quia a* BRUTIIS, *quos* Græci Βρέττιοι dicunt, *ductum eſt nomen*. *Nec aliter habent manuſcripti libri Livii*, *quam* Brettii. Notandus ſane in rem ipſam eſt locus Cluverii Italiæ illuſtratæ libro iv. cap.xv., qui deſignatum a nobis diſcrimen nominis ab Latinis, Græciſque uſurpatum, expendens: *Vera (* inquit *) vocabuli formatio magis genuina fuerit Gentis appellatio Romana, an Græca, equidem haud facile dixerim. At id ſcio mihi minime convenire peritiorem ea in re me velle eſſe Romanis: qui certe non per imperitiam, ſed certa ratione* BRUTTII *maluerunt dicere*, *quam* BRETTII. Non me latet Joannem Annium, alioſque nonnullos a BRUTO, ſpectatæ virtutis viro Brutiorum nomen derivaſſe. At ejus rei Chriſtophoro Cellario Geographicæ antiquæ libro II. capite IX. merito *incerta eſt ratio*. Nobis vero adeo ſententia non arridet, quin etiam potiſſime improbatur. Nullus ſiquidem uſquam Brutus peculiare quidquam habuit cum eo populo, cujus cauſſa illi nomen inderet: Dolemus profecto Annianum placitum ita nonnullis arriſiſſe, ut pro hiſtoria venditaverint; & quod magis mirere, illud merito in dubium revocari non poſſe, prodiderint. Hoc autem recolenti Harpaſti Senecæ Uxoris ſuccurrit hiſtoria, quæ quum cæcitate fuiſſet oppreſſa, cæcam tamen ſe eſſe neſciebat, videnteſque orbata lumine ducere volebat. Jactatum vulgo aſſertum opportune arripuit Bonaventura Moronus Tarentinus Poeta nobilis, laudique Bruttiis vertens, ſequenti celebravit Epigrammate.

Brutius a Bruto ſumens agnomina, factis
Gaudet magnificis, & leve ſpernit opus.
Inclyta fama, decus claræ ſunt præmia Genti;
Par tamen eſt merito gloria nulla ſuo.
Virtutem natura juvat; juvat uſque ferocis
Ignea vis animi, maxima ſemper avens.

C 2 Quod

Quod autem alii cum Joanne Florio parte prima *Calabriæ illuſtrata* lib. 1. cap. 3. appendice I. arbitrantur, illis ab origine fuiſſe proprium atque germanum nomen *Brettii*, *Bruttioſque* appellatos poſtea ob feritatem in victos exercitam, perinde incertum eſt. Ambages & difficultates auget Pompejus Feſtus libro *De verborum ſignificatione* pag. xxiv., ubi Btuttios ab antiquiſſimo Sallentinorum Poeta Ennio BRVTATES dictos memorat, *bilingueſque* appellatos, quod Oſce, & Græce loquerentur. Apud Porphyrionem veterem Horatii interpretem illuſtrantem verba *Canuſini more bilinguis*: BRVTACES legitur: quo eos nomine & Lucilium indicaſſe prodit. *Bilinguis dicitur, quoniam utraque lingua Canuſini uſi ſunt; ſicut per omnem illum tractum Italiæ, quem ex majori parte Græci incoluerunt, ex quo magna Græcia nomen accepit. Ideo ergo Ennius & Lucilius BRVTACES bilingues dixèrunt*: Ita enim ex veteri codice emendandum eſſe Porphyrionis locum, monet Joſephus Scaliger in Caſtigationibus ad Sextum Pompejum Feſtum pag. 31. editionis Pariſienſis.

XII. Porro extremam Italiæ partem occidentem verſus incolentes populos a Latinis aureo florente ſeculo BRVTIANOS dictos, novum prorſus & inſuetum eſt. De vero ejus gentis apud Latinos uſurpato nómine, ſupervacuum duco recenſere antiquorum Scriptorum teſtimonia, quæ BRVTTIOS eam appellatam oſtendunt. Quin imo id nomen adeo proprium ac peculiare fuit eidem populo, ut ipſa, quam incolebat regio, & quæ ad illum res pertinebant, non alio vocabulo appellarentur. M. Tullius Cicero in oratione pro A. Cecinna: *Si via ſit in Bruttios immutata*. In Oratione pro Sexto Roſcio Amerino. *Qui in Sallentinis, aut Bruttiis habent*. Livius libro XXVII. *Locros in Bruttiis*. Item: *In Apuliam ex Bruttiis reditum*; & in fine ipſius libri: *Hannibal, ut omnia auxilia, quæ diffuſa latius tueri non poterat, in extremum Italiæ angulum Bruttios contrahere, & Metapontinos civitatem univerſam excitos ſedibus ſuis, & Lucanos, qui ſuæ ditionis erant, in Bruttium agrum traduxit*. Lib. viii. ejuſdem Decadis. *In Bruttiis propter Junonis Laciniæ templum æſtatem Hannibal egit*. Pomponius Mela libro II. de ſitu Orbis capite ſeptimo: *Agro Bruttio adnexa*. *Ager Bruttius*. Plinius hiſtoriarum naturalium lib. III. cap. v. *Bruttium litus*. Ibidem. *Bruttia pix* libro xv. cap. vii, & lib. xvi. cap. xi. Silius Italicus libro xvi. de Bello Punico ſecundo verſu 1.

Bruttia mœrentem caſus patriæque, ſuoſque,
Annibalem accepit tellus ——

Et libro xvii. verſ. 437.

Sævior bis Latios vaſtabat Bruttia ſigna
Lælius increpitans ——

Silvam in Bruttiis optima abundantem pice Strabo libro vi. Geographiæ Βρέττιον Σίλαν appellutam memorat. De qua Bruttiorum Silva inter nemora agit Vibius Sequeſter in libro de Fontibus, Lacubus, Nemoribus, Paludibus, & Montibus ad Virgilianum filium.

XIII. Contra, quod ad Brutum ſpectabat a Latinis ſcriptoribus, qui ante, vel poſt Gellii ætatem floruere, *Brutianum* appellatum eſt. Quamobrem hoc item nomine perſpicuum fit, id genus adjectivum a *Bruto*, non a *Brutiis* derivatum eſſe. Sic *brutiana caſtra* non ſemel dicuntur a Vellejo

Pa-

Paterculo libro II. hiſtoriatum capite LXXV. Item *Brutianæ partes*, *Brutiani milites* a Julio Obſequente libro de Prodigiis cap. CXXIX. ad annum Vrbis conditæ DCCXII. M. Lepido, & Munatio Planco Coſſ. *Brutianis in prælium egredientibus Æthiops in porta occurrit, & a militibus confoſſus: Caſſius, & Brutus interierunt*. Lactantius Firmianus, qui apud Latinos noſtros *M. Tullius Cicero Chriſtianus* audit, libro altero Divinarum Inſtitutionum cap. VIII. bellum, quod a Bruto geſtum eſt, *Brutianum* nominat. *Campus Brutianus* in Regione XIV. Tranſtiberina memoratur ab antiqua inſcriptione Capitolina, a Publio item Victore, aliiſque, qui Romanæ Vrbis partes enarrarunt, & nobiliora ædificia. Apud eumdem Victorem in ipſa regione VICVS BRYTTIANVS occurrit: Itemque DOMVS BRYTTIANA. In Sexto Rufo inter ædificia III. regionis legitur DOMVS BRYTIANA. In antiquæ Vrbis Notitia DOMVS BRITTI *Domus D. BRVTI*, quæ *Foropropinqua* erat, meminit Salluſtius in conjuratione Catilinæ. De his locis Pancirolus in Vrbis Romæ deſcriptione, agens de regione XIV. hæc habet. *Campum Brytianum, & Codetanum. Hos Victor dividit, & Campum Brutianum appellat ab eodem Bryto, ſeu Bruto: cujus Domus pro inſigni in tertia regione ſupra oſtenditur. Hunc campum complanatum exornatumque puto:* Loquens autem de regione III. ad illa verba: *DOMVS BRTTTI. Rufus inquit, & Victor pro Brytti habet Brytiana: credo legendum Bruti, vel Brutiana; Græci enim librarii ſæpe ponunt Y. pro V. ut ex lectione Pandectarum Florentinarum apparet. Quare hujus Deſcriptionis librarius Græcus fuiſſe videtur. Cujus vero Bruti hæc domus extiterit, difficile eſt diſcernere: plures enim fuere*. Patet itaque ratio, cur pro: VICVS BRVTIANVS. DOMVS BRVTIANA, ET BRVTI: *Vicus Bryttianus, Domus Bryttiana, Brytiana, & Britti* citatis locis contra rectam Latinorum ſcribendi rationem a Librario notatum ſit. Non me prætereit, Famianum Nardinum libro VII. de Vrbe Roma capite XI. Campum, quem paullo ante memoravimus, a *Bruttiis* habitatum cenſere, ab iiſque *Bruttianum* dictum. Sed viri critici tantæ rei locupletiorem teſtem deſiderant. Quod autem Xiphilini teſtimonio in Nerone freti nonnulli ajunt: ſcenicis fabulis, quæ in eodem campo exhiberi conſueverunt, Lorariorum miniſterio *Bruttianos* inſerviſſe, purum item putum commentum eſt. Nihil enim tale Xiphilinus prodit: nec hiſtorica veritate fulcitur aſſertum, tametſi paſſim recentes ſcriptores obtrudant, & recoquant. Nicolai Calliachii Cretenſis *De ludis ſcenicis Mimorum, & Pantomimorum ſyntagma poſthumum* non ita pridem Patavii prodiit, in quo nulla de Lorariis ſuam operam navantibus fabulis ſcenicis, neque de Bruttianis, eodem Romæ miniſterio fungentibus, mentio eſt. Et fortaſſe, ſi Gellium excipias, antiquum ſcriptorem reperies neminem, qui de Bruttiis Lorariis ſcenicis mentionem faciat. De BRVTIANA Figlina, a Brutorum ſervis curata in agro Romano, duplex occurrit monimentum: quorum alterum, duodecimo ab hinc anno deſcripſimus ex tegula effoſſa in Villa Cæſarina non longe ab Oppido Cynthiano, & antiqua Vrbe Lavinio; habetque.

BRVTIANA
VERNÆ F.F.

Al-

alterum repertum jampridem in via Latina, tertio ad Vrbe lapide, deſcripſit Raphael Fabrettus inter veteres Inſcriptiones Capite VII. num. 66. pag. 497. exemplo ſequenti.

BRVTIANA
S. V.

Figlinas antiquos Romanos in fundis habere conſueviſſe, liquet ex lege XXV. *De fundo inſtructo, vel Inſtrumento legato* §. *Quidam*. Illæ autem in agris quomodo eſſent exercendæ, Hoſtilii Siſennæ Pater & Filius libris editis docuerunt, M. Varrone teſte libro primo De re ruſtica capite altero. Quæ quum ita ſint, ſi Portius Cato apud Gellium revera de *Bruttiis* loquutus fuiſſet, profecto non alio, quam Latino more, uſitatoque eleganti, ac ſui ſeculi nomine eos appellaſſet: neque latina florente lingua, barbaro ac non niſi poſt Chriſtum natum orto vocabulo uſus fuiſſet. Hæc omnia ſerio expendenti, ſi alibi, heic potiſſime locum ſibi vindicare videtur Ludovici Vivis in Gellium cenſura graviſſima, qua libro III. De tradendis Diſciplinis prodidit. *Aulus Gellius, homo rapſodus plane: congeſtor potius, quam digeſtor, & oſtentator, quam peritus: loquaculus ſine eruditione, in verbis ac ſententiis putidulus. Quæ de ſignificatu vocum diſſerit, ſunt frivola, & plerumque imperita, ac falſa. Legendus eſt quidem, ſed ita, ut rem levem ſcias inſpicere:*

XIV. At vero alio etiam nomine in Catonis loco interpretando Aulus Gellius plus ſibi ſumſit, quam *Brutiani* vocabulum jure poſceret. Nam etſi ultro daremus, id unos certo ſignificare *Bruttios* hodiernæ Calabriæ populos, de ſervis publicis potius ad eam pœnam irrogandam addictis, quam de iis, qui proprii erant Q. Minutii Thermi, reipſa natione Brutrii, aut tandem de Bruttiis militibus accipiendum eſſe, nulla valida evinceret ratio. Certe ex variis nationibus Patricios Romanos proprios habuiſſe ſervos, notum eſt ex Romana hiſtoria. Minutios præterea non ſemel per id temporis magiſtratum, ac publica munera in Bruttiis geſſiſſe, & Livius, & alii memorant. Q. Minutius Thermus domi, foriſque nobilis, ædilis Curulis fuit, tum etiam Conſul cum L. Cornelio Merula, ut conſtat ex Livio libro XXXII. & XXXIV. Si locus, ubi ea injuria decemviris a Thermo eſt illata, ipſa fuit Brutriorum regio, ex eaque homines ſumti, qui patrium magiſtratum violarent, quemadmodum gravius admiſſum ſcelus exſtitiſſet, ita longe Portius abeſſet a mente, & interpretatione Gellii. Loci ipſius obſcuritas Bruttiorum cauſſæ favere debet, non officere. Saltem in utramque partem ancipitem ſententiam, quo quiſque jure in aliam detorquer, pro altera alius contra efferet. Præter ſervos publicos, præcipuos etiam Lictores habebant Vrbes, quorum opera facile uti potuit, ac forte omnino voluit Thermus, ut acerbiorem ſuo Magiſtratui inferret injuriam. Enimvero LICTOR BRIXIANORVM memoratur in antiqua Inſcriptione apud Gruterum pag. DCXXXI. num. 6. alter autem Lapis literatus in agro Numentano, non longe a via Salaria ſic habet.

M. ONESIMO FVLVO
LICTORI MVNICIPI NVMENT.
OPT. COH. V. PRAET.
LAELIA CONJVS B. MERENTI
ET SIBI ET FILIIS DVLCISS.
P.
IN AG. P. XII.

At quemadmodum ex re ita accepta nihil

nihil probroſum Bruttiorum nationi jure poteſt inferri, ita memoratis a Portio *Bruttianis* Lictorium miniſterium, ob majorum noxam Genti impoſitum, a Gellio gratis affingitur, quum nihil tale Cato indicet. Non negaverim tamen ego, Q. Minutium Thermum publico tunc Magiſtratu ornatum fuiſſe, abuſumque poteſtate eſſe *iniquo imperio*, quod *ſervitutem* afferebat Sociis, addita *contumelia*. Quæ tria illi Cato non ſine magno animi ſenſu, & exprobratione aperte objicit. Iniquum enim fuit imperium, ſervitutemque Sociis impoſuit Thermus, ea jubens, quæ non debebat. Conſtat ſiquidem ex Livianæ hiſtoriæ libro quadrageſimo ſecundo, Romanorum Magiſtratus ad A.Poſthumii Albini conſulatum, qui in annum ab Urbe condita quingenteſimum ſeptuageſimum quartum ex Petavii calculo incidit, nihil itineris & adventus cauſſa imperaſſe populis: nec quidquam illis debitum cibariorum aut viatici gratia. Quem morem, quum contra fas Thermus violaſſet, addidit etiam non ferenda dominatione contumeliam, ea pœna in Socios animadvertens, quæ ut iniqua erat, ita quoque liberis corporibus minime congruens. Etenim, vel in ſuppliciis juſte ſumendis habenda fuerat perſonarum ratio. Propterea, ſi quando jure eſſent verbera infligenda, ſervi *flagris*, liberi *fuſtibus* erant cædendi, non autem contra. Quod erudite ex Romanis legibus illuſtrant viri doctiſſimi Radulphus Fornerius *Rerum quotidianarum* libro IV. capite altero, & Barnabas Briſſonius *ſelectarum ex jure civili antiquitatum* libro tertio, capite nono. An vero in ipſa Provincia, aut loco id Thermus egerit, ubi jus ſuum, & poteſtatem explicare debuerat, ſeu potius in itinere, decernere non audeo.

XV. Neque hæc tantum, ſed & alia momenta ſuppetunt, quibus Gellianam confidentiam magis magiſque improbemus, ac propulſemus Bruttiorum injuriam. Commentus fuerat ipſe, *omnium primos* in Italia poſt Cannenſem pugnam ad Hannibalem defeciſſe Bruttios: eos proinde ab Romanis *ignominiæ cauſſa non milites ſcriptos, nec pro ſociis habitos: ſed Magiſtratibus in Provincias euntibus apparere, ac præminiſtrare ſervorum vice juſſos*. Apparitorum multa erant genera etiam ætate Gellii, quæ late explicantur in codice Juſtinianæo libro XII. titulo LIII. & ſequentibus. Philippus Broidæus in additionibus ad Hiſtoriam Fori Romani Franciſci Polleti libro quinto, capite XII. *Apparitoris nomen* (inquit) *generale videtur a parendo, vel apparendo dictum: quod omnibus Miniſtris commune eſt: de quibus omnibus ordine dicemus*. Eos porro diſtinguit in *Scribas*, *Commentarienſes*, *Amanuenſes*, *Graphiarios*, *Actuarios*, *Notarios*, *Accenſos*, *Præcones*, *Interpretes*, *Viatores*, *Lictores*, *Statores*. Ex tanto apparitorum numero, nulla ſuadente ratione, atque evincente momento, in unum *Lictorum* ordinem Bruttios conjicere placuit Aulo Gellio. Atqui, quomodocumque ipſius accipiatur aſſertum, novis illud difficultatibus fit obnoxium. Conſtat ſiquidem ex Livii libro ſecundo, eos, qui Romæ apparebant Magiſtratibus, ex *plebe Romana* fuiſſe. Præterea Juſtus Lipſius libro primo Electorum capite XIII. ejuſdem Livii, aliorumque ſcriptorum Romanæ hiſtoriæ teſtimonio oſtendit, *liberos* illos fuiſſe, *non ſervos*. Liber profecto non ſervus fuit C. Manius Rufus *Lictor* ſimul atque *Viator*, Papiria,

vel

vel Papia cenſitus tribu: & quod alio item nomine adverſatur Gellio, natione VMBER, non Bruttius, ut conſtat ex ſequenti epitaphio Narbonenſi deſcripto a cl. V. Scipione Maffejo, in egregio opere hoc anno Pariſiis vulgato, cui titulus: *Galliæ antiquitates quædam ſelectæ*, Epiſtola XVI. pag. 80.

C. MANIVS CF
PAP RVFVS VMBER
EXS DECVRIA
LICTORVM VIATORVM
QVÆ EST CIPNM
FECIT SIBI ET SVIS

Item apud Gruterum pag. CCCXXII. num. 7. legimus.

D. M.
L. AEL. MALCO. LICTORI. EQ. PRÆTORIANO
COH. III. PR. QVI. ET. VRB. TEM. ANTISTES
SACERD. TEMP. MARTIS. CASTRORUM
PR.
FECIT. BEN. MERENTI. CONJUGI. DVL. SVO
ROSCIA. SVCCESSA. CVM. QVO. VIXIT. AN. XL.
DECESSIT. ANNOR. LXVI.

Prodit inſuper citato loco Lipſius: *Taciti vero, ac ſupra paullo tempore, etiam ex Libertinis & Libertis*, Togatos proinde illos extitiſſe, ac *Civitatis jure* gaviſos. Ad rem ipſam illuſtrandam egregie facit alia vetus Inſcriptio proſtans Romæ in hortis Mediceis Montis Pincii, cujus ſequens eſt exemplum.

SECVRITATI
COGNATIONIS SVAE
FORTVNATVS AVG. L
VERNA PATERNVS
AB EPISTVLIS
ACCENSVS PATRON
DIVO AVG. VESPASIANO
LICTOR CVRIAT
VIAT. HONOR DEC. COS.ET PR
ET SIBI ET
EPAPHRODITO AVG. L.
AB EPISTVLIS FRATRI SVO.

Vernas & hic, & in aliis antiquis monimentis, non ſervos, ſed *libertos* eſſe, oſtendit Joſephus Caſtalio in libro *Variarum lectionum* capite ultimo. Quales autem milites fuiſſent *Accenſi*, docet Vegetius libro II. *de re militari* cap. XIX., & Stevvechius, qui auctorem ipſum præclaro Commentario illuſtrat. *Liberti*, ac etiam *ingenui* Lictores, ac Viatores multi occurrunt in antiquis Inſcriptionibus recitatis a Grutero, & aliis. Ex quibus nihil clarius patet, quam illos militiæ quoque gradus, & publica diverſi generis geſſiſſe munera. Broidæus citato loco minus accurate rem, de qua agimus, pertractans, diſcrimen temporum non animadvertit. Scripſit proinde pag. 703. *Apparitores ex libertis, & libertinis Magiſtratibus, quibus apparebant*, fuiſſe: perinde ac ſi unus idemque ſemper in re ipſa mos viguerit. Non reticet inſuper Lipſius, *paullatim, ut Gracchum e ſuis libertis, ita alios ſumſiſſe è propriis Servis*. Præterea, primo JESV Chriſti ſeculo, non ejus generis dumtaxat præcipuos familiarum ſervos, verum etiam *Publicos* (qui nimirum publico eſſent ære empti) *pleriſque Magiſtratibus apparuiſſe*, eoſque Lictorum functos fuiſſe miniſterio, ab Sexto Julio Frontino, Petronio Arbitro, & Dione Caſſio diſcimus. Morem ipſum, vel ſub initium Romani Imperii, obtinuiſſe, liquet ex Varrone libro XXI. Rerum Romanarum: *Ædiles* Stipati *ſervis publicis, non modo præbendi non poſſunt, ſed & ultro ſummovent populum*. Eoſdem *voce valde apta, ſed pene obſoleta* LIMOCINTOS quandoque appellatos eſſe, animadvertit, & nomenclationem illuſtrat L. Pignorius in commentario *de ſervis, & eorum apud veteres miniſteriis* capite V. Vbi prodit, hujuſmodi *ſervos publicos* non modo *Civitatibus*

tibus, *atque Provinciis*, *ſed etiam municipiis*, *Collegiis*, *Decuriis*, *Fiſco*, *Societatibus*, *Fanis*, *Curiis*, *Corporibus fuiſſe*. Idem pluribus antiquarum Inſcriptionum teſtimoniis oſtendit & Fabrettus cap. IV. num. 563. & ſequentibus pag. 336., & 337. Sed hæc nihil ad ætatem M. Catonis, & Q. Minutii Thermi, qui ab Legatione Aſiæ cum C. Manlio in Italiam rediens, a latronibus Thracibus interemtus eſt, anno ab Urbe condita quingenteſimo ſexageſimo. Gellius conſtanti negligentia, & oſcitantia Romanam hiſtoriam miſcens, ſua, non antiqua tempora, expreſſit, moremque recentem, non priſcum aperuit, ut confictam in Bruttios fabulam arbitrariis momentis undecumque muniret. Eodem errore laborant, qui antiquum morem non alium, quam recentem arbitrati, M. Catonis, Q. Minutii ævum Tiberii Cæſaris, & Chriſti Domini ætati ad amuſſim, hac in parte reſpondere fingunt, ut immerentes dedecore, & invidia onerent.

XVI. Hactenus ſatis fuſe, atque perſpicue vidimus, *Brutianorum* vocabulum ab Catone uſurpatum non dubiæ modo, & ancipitis ſignificationis eſſe, magiſque ad *Brutos* quam *Bruttios* ſpectare; verum adeo inepte illi Gellium novas fabulas affixiſſe, ut nihil a propoſito ſit magis alienum; ac ab hiſtoria, & congruente diſceptatæ rei antiquitate diſcrepet. Nunc cauſſam, quamobrem graviſſimam probroſamque illi pœnam Gelliano judicio, ac teſtimonio luerint, excutienda eſt: videndumque, an hoc ſaltem nomine Gellius, & qui cum Gellio ſentiunt, vera loquantur. *Cum Hannibal Pœnus* (inquit) *cum exercitu in Italia eſſet*, *& aliquot pugnas Populus Romanus adverſas pugnaviſſet*, *primi totius Italiæ Bruttii ad Hannibalem deſciverunt*. Atqui tam falſum eſt, omnium primos in Italia Bruttios ad Pœnos deſciviſſe, quam verum & exploratum id ſceleris admiſiſſe Bojos, & poſt eos Gallos Ciſalpinos, Inſubres, & Ligures: illa addita temeritate, & pertinacia, qua turpis culpæ gravitas longe multumque cumulata eſt: quando nec adverſis pugnis acciſa erat res Romana, nec hoſtis ſecundo Marte atque ſucceſſu vires auxerat. Luculentum illuſtris hiſtoriæ teſtem præſtat audire Livium, qui libro XXI. hæc habet: In *Italia* . . . *nihil ultra quam Iberum tranſiſſe Hannibalem a Maſſilienſium legatis Romam perlatum erat*, *quum perinde acſi Alpes jam tranſiſſet*, *Boji*, *ſollicitatis Inſubribus*, *defecerunt*. *Nec tam ob veteres in Populum Romanum iras*, *quam quod nuper circa Padum Placentiam*, *Cremonamque Colonias in agrum Gallicum deductas ægre patiebantur*. *Itaque armis repente arreptis*, *in eum ipſum agrum impetu facto*, *tantum terroris*, *ac tumultus fecerunt*, *ut non agreſtis modo multitudo*, *ſed ipſi Triumviri*, *qui ad agrum venerant aſſignandum*, *diffiſi Placentiæ mœnibus*, *Mutinam confugerint* . . . . . . *Id quoque dubium eſt*: *legati ad Bojos expoſtulandum miſſi*, *violati ſint*, *an in Triumviros agrum metantes*, *impetus ſit factus*. *Mutinæ quum obſiderentur*, *& gens ad oppugnandarum urbium artes rudis*, *pigerrima eadem ad militaria opera*, *ſegnis in tactis aſſederat muris*. *Simulari cœptum de pace agi*: *evocatique ab Gallorum principibus legati ad colloquium*, *non contra jus modo gentium*, *ſed violata etiam*, *quæ data in id tempus erat*, *fide*, *comprehenduntur*: *negantibus Gallis*, *niſi obſides ſibi redderentur*, *eos*

ſe

ſe dimiſſuros. Veteris hiſtoriæ ſequutus fidem Silius Italicus libro IV. de bello Punico ſecundo, Bojos perinde ac Gallos Senonas, in Italia Pœnis conjunctos, apud Ticinum adverſus Romanos alacriter decertaſſe memorat verſu 148. & ſequentibus.

Bojorum ante alios Cbryxo duce mobilis ala
Arietat in primos, obicitque immania membra.
Ipſe tumens Atavi Brenni ſe ſtirpe ferebat
Cbryxus, & in titulos Capitolia capta trahebat,
Tarpejoque jugo demens & vertice ſacro
Penſantes auro Celtas umbone ferebat.
Colla viri fulvo radiabant lactea torque,
Auro virgatæ veſtes, manicæque rigebant.
Ex auro, & ſimili vibrabat criſta metallo.
Sternitur impulſu vaſto perculſa Camertum
Prima phalanx, ſpiſſæque ruunt conferta per arma
Vnde Bojorum, ſociata examina denſant
Infandi Senones, colliſaque quadrupedantum
Pectoribus toto volvuntur corpora campo.
Arva natant, altuſque Virum cruor, altus equorum
Lubrica belligeræ ſorbet veſtigia turmæ
Seminecum letum peragit gravis ungula pulſu,
Et circum volitans tetros a ſanguine rores
Spargit humo, miſeriſque ſuo lavat ora cruore.

XVII. Poſt hæc Boji L. Manlium Mutinæ obſeſſis opem ferentem adoriuntur, magna edita cæde Romanorum, quam eodem libro XXI. narrat Livius. Quam pertinaci vero odio Punico vigente bello adverſus Romanos perſtiterint, ſatis perſpicue produnt hiſtorici. Ita autem in Romanum nomen crevit ira, & acerbitas, ut ex calva Poſthumii Conſulis poculum ſibi fecerint celatum auro, teſte Livio libro XXIII. Qui Gallis Ciſalpinis contermini fuere Ligures, nonlevioris perfidiæ notas ab hiſtoricis retulere. *Venienti in Ligures Hannibali* (inquit Livius libro XXI.) *per inſidias intercepti duo Quæſtores Romani C. Fulvius, & L. Lucretius cum duobus Tribunis militum, & quinque equeſtris ordinis Senatorum ferme liberis, quo magis ratam fore cum bis pacem, Societatemque crederet, traduntur*. Neque vana data Duci fides exſtitit, aut opis expers. Progredienti ſiquidem ultra Pœno valida utrique populi tribuerunt auxilia. Quibus audacior factus hoſtis, ad extremam fere calamitatem, & perniciem rem Romanam adduxit. *Livius* libro XXI. *Quantæ copiæ tranſgreſſo in Italiam Hannibali fuerint, nequaquam inter ſcriptores conſtat. Qui plurimum, centum millia peditum, XX. equitum fuiſſe ſcribunt. Qui minimum XX. millia peditum, ſex equitum. L. Cincius Alimentus, qui captum ſe ab Hannibale ſcribit, maximus auctor moveret me, niſi confunderet numerum Gallis, Liguribuſque additis. Cum bis ſcribit LXXX. millia peditum, X. millia equitum adducta in Italiam*. Qui auxiliares in Romanorum caſtris merebant Galli mox popularium perfidiam turpiſſimo ſcelere ſuperarunt. Etenim inter Padum Alpeſque ab Carthagi-nienſi-

nienſibus cum Romanis pugnata pugna: *Hannibal*; ut narrat Livius in eodem libro. *Paucis poſt diebus, ſex millia paſſuum a Placentia, caſtra communivit; intempeſtivo die, in conſpectu hoſtium acie directa, poteſtatem pugnæ fecit. Inſequenti nocte cædes in caſtris Romanis, tumultu tamen, quam re major, ab auxiliaribus Gallis facta eſt, ad duo millia peditum, & CC. equites, vigilibus ad portam trucidatis ad Hannibalem transfugiunt. Quos Pœnus benigne alloquutus, ſpe ingentium donorum accenſos in Civitatem quemque ſuam ad ſollicitandos popularium animos dimiſit.* Ne multa. Ex late fuſa *Gallica gente*, quo tempore ad Cannas pugnatum eſt, *Cenomanorum* dumtaxat *auxilia in fide manſiſſe* idem ſcriptor memorat citato libro. Initam ab Liguribus cum Pœno Societatem perincommodam atque moleſtam rebus ſuis Romanus in dies agnoſcens, quæſiturus ingenti malo remedium, Q. Fabio, & M. Attilio Coſſ. Legatos ad eos miſit *ad expoſtulandum* (inquit Livius libro xxii.) *quod Pœnum opibus, auxiliiſque ſuis juviſſent. Simul ad viſendum ex propinquo quæ in Boiis, atque Inſubribus gererentur.* At nihil Romanis ea induſtria profuit: conſtanteſque non minus Boji & Galli, quam Ligures Hannibali ſtuduerunt, ut conſtat ex Livio libro xxvii. De ipſorum auſis, bellis, ira, & odio in Populum Romanum porro auctis ſatis fuſe agunt hiſtorici. Prodit autem Livius libro xxiv. Ligures potiſſimum audaciores in dies factos Lunenſem agrum, & Piſanum populatos eſſe; Placentinum cædibus & incendiis vaſtaſſe, & lege ſacrata exercitum in Romanos coegiſſe.

XVIII. Dum propiores Urbi regiones petit Hannibal, compluries ab eo feliciter pugnatum eſt: ac primum quidem ad Ticinum, tum ad Trebiam, deinde ad Traſimenum, poſtea in Umbria: eademque adverſa Romano Populo prælia enarrat Livius libro xxi., & xxii. De hujuſmodi Pœnorum ſucceſſibus loquens Cornelius Nepos in Hannibale num. iv.: *Conflixerat* (inquit) *apud Rhodanum cum P. Cornelio Scipione Conſule, eumque pepulerat. Cum hoc eodem de Claſtidio apud Padum decernit: ſaucium inde, ac fugatum dimittit. Tertio idem Scipio cum collega Tiberio Longo apud Trebiam adverſus eum venit, cum his manus conſeruit: utroſque profligavit. Inde per Ligures Apenninum tranſiit petens Hetruriam. Hoc itinere adeo gravi morbo afficitur oculorum, ut poſtea numquam dextero æque bene uſus eſt. Qua valetudine cum etiam premeretur, lecticaque ferretur, C. Flaminium Conſulem apud Traſimenum cum exercitu inſidiis circumventum occidit. Neque multo poſt C. Centenium Prætorem cum delecta manu ſaltus occupantem.* Quales animos, ac virtutem adverſus Romanos Inſubres conjuncti Pœnis ad Traſimenum oſtenderint, libro xxii. ex Livio diſcimus. *Multitudinem Italici generis* pro Romanis adverſus Hannibalem ibidem militaſſe, citato loco memorat idem Livius. Hos inter non dubito quin fuerint Bruttii. Ipſos enim Cannenſi prælio, quod paulo poſt in Apulia commiſſum eſt, Romanorum auxilia ſuis copiis auxiſſe prodit Silius Italicus libro viii. de bello Punico ſecundo carminibus ſequentibus.

Bruttius haud diſpar animorum
unaque juventus
Lucanis excita jugis, Hirpinaque pubes

Horrebat telis, & tergo hirſuta ferarum.
Additur his Calaber, Sallentinaque Cohortes
Nec non Brunduſium, quo deſinit Itala tellus
Parebat legio audaci permiſſa Cethego
Cui ſocias vires, atque indiſcreta manipliis
Arma recenſebant . . . . . .

Quod autem longe potiori momento rem noſtram comprobat adverſus falſa aſſerta Gellii, Livius ipſe in fine ejuſdem lib. xx. ſecundi, narrata Cannenſi clade, inter Socios, qui ad eam *diem firmi* pro Romanis *ſteterant*, *Bruttios* recenſet.

XIX. Funeſtiſſimum, ac ſeculis omnibus memorandum excidium, ſi Q. Claudio credimus in libro V. Annalium apud Gellium lib. V. cap. xvii. *ante quartum nonas*, ſi Livio, aliiſque *ſexto idus Sextilis* editum eſt, M. Terentio Varone, & L. Æmilio Paullo II. Coſs. Cujus hiſtoriam, quum recentiores ſcriptores Gelliano teſtimonio freti, potiſſime adverſus *Bruttios* detorqueant, & objiciant, ut ſuum ſtet perſpicuæ veritati pretium, opportunę illuſtrabimus. Mali magnitudo tantis ambagibus Viam aperuit: quæ ſubinde erroribus gravibus cauſſam præbuerunt. In eo conflictu non Æmilius tantum Conſul eſt occiſus, ſed teſte Dionyſio Halicarnaſſeo in libro ſecundo, ex octoginta Romanorum millibus tria millia dumtaxat evaſere. Titus Manlius in Oratione de Captivis redimendis quinquaginta millia interemta ſignificat: nec deſunt authores graviſſimi, qui Romanæ Reipublicæ diſpendium augeant. Enimvero Polybius libro I. hiſtoriarum ad ſeptuaginta millia cæſa tradit. Livius autem libro xxii. diligentiori calamo triſtem caſum poſteritati commendans, quadraginta millia peditum, duo millia & ſeptingentos equites cecidiſſe: præterea ſupra tria Romanorum millia capta ſcribit. Tanto per Hannibalem edito Romanorum excidio, quatuor fere hominum millia, & ducenti Equites, quibus in maximo omnium luctu, atque diſcrimine *ſatis virium, aut animi fuit*, Canuſium profugerunt, unaque ſententia Ap. Claudio Pulchro, qui proxime Ædilis fuerat, & P. Cornelio Scipioni *admodum juveni* imperium detulerunt: *Quibus conſultantibus inter paucos de ſumma rerum* (inquit Livius citato libro) *nuntiat P. Furius Philus conſularis viri filius*: *NE QVICQVAM EOS CONSVLTARE PERDITAM SPEM FOVERE: DESPERATAM, COMPLORATAMQVE SPEM ESSE PVBLICAM*. Addit præterea: *Nobiles juvenes quoſdam, quorum Principem L. Cæcilium Metellum mare ac naves ſpectare, ut, deſerta Italia, ad Regem aliquem transfugiant. Quod malum*, eodem teſte Livio, *præterquamquod atrox, ſuper tot Clades etiam novum, cum ſtupore, ac miraculo* torpidos defixiſſet, Scipio *fatalis Dux hujuſce belli, conſilium renuens, eo ubi conventus erat, perrexit, ſtrictoque ſuper capita juvenum conſultantium gladio, jurare univerſos coegit; ſe rempublicam non deſerturos*. Narrat inſuper Polybius in fine libri VII. Romanos in ſummam deſperationem adductos, non modo de ſuo, ſed de totius patriæ interitu dubitaſſe, ferociſſimum hoſtem ad ipſa Romana mœnia jam jam exſpectantes. Tam late acciſæ Romanæ rei omnes detinebat cogitatio, timorque tranſverſos agebat, ac deſperatio. Neque id ſine juſta, & gravi

cauſſa

cauſſa accidit. Hac ſiquidem pugna Romani imperii opes pene concidiſſe, Plutarchus in Hannibale, & Valerius Maximus lib.iv. cap.vi. num.10. veriſſime memorant. Lactantius item Firmianus Divinarum Inſtitutionum libro II. capite xvii. *Romanum nomen apud Cannas pene deletum* ſcribit. Duriſſimum, fuliſſimumque acceptæ cladis malum ipſemet Romanus Conſul Legatis Campanorum ingenue aperuit, apud Livium libro xxiii. Quum enim ii ſignificaſſent, Senatum, Populumque Campanum ægre ferre adverſi quicquam eveniſſe Romanis: quæque ad bellum opus eſſent, pollicerentur. *Morem* (inquit) *magis loquendi cum Sociis ſervaſtis, Campani, jubentes quæ opus eſſent ad Bellum comparare, quam convenienter ad præſentem fortunæ noſtræ ſtatum locuti eſtis. Quid enim nobis ad Cannas relictum eſt, ut quaſi aliquid habeamus, id quod deeſt, expleri ab Sociis velimus? Pedites vobis imperemus, tamquam equites habeamus? Pecuniam deeſſe dicamus, tamquam ea tantum deſit? Nihil, nec quod ſuppleremus quidem, nobis reliquit fortuna. Legiones, equitatus, arma, ſigna, equi, virique, pecunia, commeatus, aut in acie, aut in ruinis, poſtero die amiſſis caſtris perierunt. Itaque non juvetis nos in bello, oportet, Campani, ſed cum Pœnis bellum pro nobis ſuſcipiatis...... Pulchrum erit: Campani, PROLAPSVM CLADE ROMANORVM IMPERIVM, veſtra fide, veſtris viribus retentum, ac recuperatum eſſe. Triginta millia peditum, quatuor equitum, arbitror ex Campania vos ſcripſiſſe: jam pecuniæ affatim eſſe, frumentique. Qui ſi parem fortunæ veſtræ fidem habetis, nec Hannibal ſe viciſſe ſentiet, nec Romani ſe victos eſſe.*

XX. Campani, detrimenti intellecta magnitudine, longe alia via, quamvis infelici exitu, rei ſuæ conſulere, quam Romanæ maluerunt. Romani autem auctis in dies malis in extremas compulſi anguſtias, id porro conſilii ſuſcipere ſunt coacti, quod magis magiſque diſcriminis immanitatem patefecit. Narrat enim Livius citato libro, & poſt Livium Valerius Maximus libro vii. cap. vi. num.1. *exauſta juventute Romana, Senatum, auctore Tiberio Graccho Conſule deſignato, cenſuiſſe, uti publice ſervi adverſus propulſandorum hoſtium impetum emerentur. Eaque de re per Tribunos Plebis ad populum lata rogatione, tres creati ſunt viri, qui quatuor, & viginti millia ſervorum comparaverant: adactoſque jure jurando ſtrenuam ſe, fortemque operam daturos, quoad Pœni eſſent in Italia, datis armis, in caſtra miſerunt.* Cladis præterea magnitudo ita Urbem confudit, ut eodem teſte Valerio.M. *Junii opera Dictatura rempublicam adminiſtrantis ſpolia hoſtium affixa Templis, Deorum Numini conſecrata, inſtrumento militiæ futura convellerentur, ac prætextati pueri arma induerent. Addictorum etiam, & capitali crimine damnatorum ſex millia conſcriberentur.* De re ipſa S. Auguſtinus libro III. de Civitate Dei capite xix. ſcribit: *Cannenſe excidium tanta militum inopia ſequuta eſt, ut Romani reos facinorum, propoſita impunitate, colligerent: ſervitia libertate donarent, atque ex illis pudendus non tam ſuppleretur, quam inſtrueretur exercitus. Servis itaque, imo ne faciamus injuriam, jam libertis pro Romana Republica pugnaturis arma defuerunt, detracta ſunt Templis..... Tunc etiam ſtipendiis ſufficiendis, quum*

defe-

defeciſſet ærarium, in uſus publicos opes venere privatæ. Adeo unoquoque id, quod habuit conferente, ut præter ſingulos annulos aureos, ſingulaſque bullas, miſerabilia dignitatis inſignia, nihil ſibi auri Senatus ipſe, quanto magis ceteri ordines, tribuſque relinquerent. Præſtat. hic & L. Valerii teſtimonium afferre, qui in oratione pro lege Oppia apud Livium libro xxxiv. ita diſſerit: *Hannibal in Italia erat victor ad Cannas. Jam Tarentum, jam Arpos, jam Capuam habebat. Ad urbem Romam admoturus exercitum videbatur. Defecerunt Socii. Non milites in ſupplementum, non Socios navales ad claſſem tuendam, non pecuniam in ærario habebamus. Servi, quibus arma darentur, ita ut pretium pro iis, bello perfecto, dominis ſolveretur, emebantur. In eamdem diem frumentum, & cetera, quæ belli uſus poſtulabant, præbenda publicani ſe conducturi profeſſi erant. Servos ad remum numero ex cenſu conſtituto cum ſtipendio noſtrò debeamus. Aurum, & argentum omne a Senatoribus initio orto in publicum inferebamus. Viduæ, & pupilli pecunias ſuas in ærarium deferebant. Cautum erat, quo ne plus auri, & argenti facti, quo ne plus ſignati argenti, & æris domi haberemus.*

Ex his duo potiſſimum pro re nata licet colligere, ac ſerio animadvertere: Romanos nempe ob Cannenſe excidium in duriſſimam, & extremam neceſſitatem conjectos, ægerrime ſe ab hoſte victore, ac potentiſſimo tueri potuiſſe, alieno indigentes auxilio: Socios autem eodem & ipſos laborantes malo, a Romanis omni ope, ac viribus deſtitutis in præſenti diſcrimine juvari nequiſſe. Quamobrem auxilium orantibus, Senatus id ab ſe præſtari non poſſe reſpondit, liberrima, ut rebus ſuis conſulorent, poteſtate facta. Perſpicuum ejus rei exemplum habemus in Petellinis Bruttiis, quod paullo poſt opportuniore loco illuſtrabimus. Cui tamen ea nunc lubet attexere, quæ de Siculis, & Sardis Sociis ex Romana hiſtoria narrat ValeriusMaximus lib.vii.cap.vi.n.3.his verbis: *Propter eamdem cladem*(Cannenſem) *Senatus Otacilio, qui Siciliam, & Cornelio Mammulæ, qui Sardiniam pro prætoribus obtinebant, querentibus quod neque ſtipendium, neque frumentum claſſibus eorum, & exercitibus Socii præberent, affirmantibus etiam, ne habere quidem eos unde id præſtare poſſent: reſcripſit: Ærarium longinquis expenſis non ſufficere: proinde quo pacto tantæ inopiæ ſuccurrendum eſſet, ipſi viderent. His literis quid aliud, quam imperii ſui gubernacula e manibus abjecit? Siciliamque & Sardiniam benigniſſimas Vrbis noſtrę nutrices, gradus & ſtabilimenta bellorum, tam multo ſudore, & ſanguine in jus, & poteſtatem redactas, paucis verbis, te ſcilicet neceſſitate jubente, dimiſit?*

XXI. Immanis clades, quæ ampliſſimum ordinem, ejuſque Romanos ita commoverat, Sociorum quoque dejecit animos. Actum propterea de Romano imperio arbitrantes, ac deteriora ab hoſte potentiſſimo, ac barbaro victore timentes, quum ſuis ſe viribus nullatenus tueri poſſent, nec a Romanis defendi, partim vi, partim inſtantium pœnarum terrore, ad eos defecerunt. Miſerabile mali genus non unam, & alteram dumtaxat gentem, ſed univerſos fere Italiæ populos corripuit. Id tamen iniqua expenſa conditione temporum, non pravæ voluntatis argumentum, ſed adverſæ fortunæ

næ

næ; uno cunctos volventis turbine, fuit indicium: proinde non ſcelus, neque culpa ab ipſomet antiquis Scriptoribus, qui Gellium & Appianum ætate præceſſerunt ea defectio appellata eſt, ſed ERROR. Livius in fine libri xxxii. *Quanto autem major hæc clades* (Cannenſis) *Superioribus cladibus fuerit, vel ea res indicio eſt: quod qui Sociorum ad eam diem firmi ſteterant, labare cœperunt*. NULLA PROFECTO ALIA DE RE, *quam quia deſperare cœperant de Imperio. Defecere autem ad Pœnos hi Populi. Atellani, Calatini, Hirpini: Apulorum pars, Samnites: præter Petellinos Bruttii omnes, Lucanos. Præter hos Surrentini* (meliores codices habent *Sallentini*) *& Græcorum omnis ferme ora. Tarentini, Metapontini, Crotonienſes, Locrique, & Ciſalpini omnes Galli*; Ipſa Hirpinorum, Lucanorum, & Volſcentium ad Pœnos tranſgreſſio, non alio quam *Erroris* nomine notata fuit ab eodem Livio lib. xxvii. quando in Romanorum gratiam, & Societatem a Q. Fulvio Conſule fuiſſe receptos ſcribitur. Silius Italicus libro xi. verſu xvii. & ſequentibus, quum memoratos priori loco Italiæ populos, pari motos cauſſa, ad Hannibalem deſciſſe narraſſet, poſtremo Calabriæ, & Sallentinorum oram Jonio ablutam mare indicans, inquit:

> *Lætas res Libyæ & fortunam* Errore *ſequuta*
> *Juravit* pavitans *Tyrio ſua prælia Marti*.

Quantum inter *crimen* & *errorem* interſit, facile quiſque noſcit. Cn. Plancus ſcribens ad M. Tullium Ciceronem libro x. Epiſtolarum familiarum numero xxv. inter *errorem & culpam*, jure diſcrimen conſtituit: atque illum ad factorum excuſandum pravitatem, ac ſcelus propulſandum prodeſſe plurimum, ſapienter indicat. Ob id Publ. Ovidius *erroris* nomine ſæpenumero peccatum ſuum, quo Auguſtum Cæſarem graviſſime offendit, imminuere ſtudet, ubi de illo incidit ſermo. Libro iii. Triſtium Elegia 1. ad Auguſtum verſ. 51.

> *In quo pœnarum, quas ſe meruiſſe fatetur,*
> *Non facinus cauſſam, ſed ſuus* error *habet*.

Et ejuſdem libri Elegia v. verſ. 49.

> *Inſcia quod crimen viderunt lumina, plector*
> *Peccatumque oculos eſt habuiſſe meum.*
> *Non equidem totam poſſum defendere culpam,*
> *Sed partem noſtri criminis* error *habet*:

Abeſt itaque quam longiſſime, ut qui poſt Cannenſe excidium *neceſſitate, & errore* ducti ad Hannibalem defecerunt, memoranda ſeculis omnibus pœna digni cenſeri debeant: In iis autem longe graviori, quin etiam turpiſſima plecti debere Bruttios, qui nec primi ad Pœnos ſunt tranſgreſſi, nec talem, qualem Campani, aliique oſtenderunt nefariis factis adverſus Romanos animum. Neque illam ſubinde in errore præ ſe tulere pertinaciam, quæ miſerationem non meretur, ac veniam.

XXII. Omnium ſane primos ex Italiæ Populis, qui poſt cladem Cannenſem a Romanis ad Pœnos deſciverunt, alios omnino fuiſſe quam Bruttios, exploratum eſt. Liquet ſiquidem ex Livii, & Polybii hiſtoria, primum univerſa fere Apulia Hannibalem fuiſſe potitum. Ex Apulia a Samnitibus vocatum

tum, nulla mora interpoſita, in Samnium moviſſe, ut Hirpinos, Coſſamque ultro ſeſe dedentes acciperet. Partito deinde exercitu Magonem fratrem ad occupandas illarum regionum Urbes; quæ deficiebant, miſiſſe. Ipſum autem ad Capuam, quo ab legatis arceſſitus fuerat, perrexiſſe. Poſt hæc Magonem e Samnio evocatum, Carthaginem ad inſignem, ac memorandam victoriam nunciandam legatum fuiſſe. Ante tamen per Bruttios tranſiſſe, ut civitates deſciſcentes reciperet. Omnia indicatis Romanæ hiſtoriæ locis comprobabimus, quo magis magiſque Gellii inſcitiam, ejuſque iniquum in Bruttios commentum fiat clarius. Livius ſub initium libri xxiii. *Hannibal poſt* Cannenſem *pugnam, & caſtra capta, ac direpta confeſtim ex Apulia in Samnium moverat, accitus in Hirpinos a Statio, pollicente ſe Coſſam traditurum. Coſſanus erat Trebius nobilis inter ſuos; ſed premebat eum Coſſanorum factio, familiæ per gratiam Romanorum potentis. Poſt famam Cannenſis pugnæ, vulgatumque ſermonibus adventum Hannibalis, cum Coſſani Urbe exceſſiſſent, ſine certamine tradita urbe Pœno, præſidiumque acceptum eſt. Ibi præda omni atque impedimentis relictis, exercitu partito, Magonem regionis ejus Urbes, aut deficientes ab Romanis accipere, aut detrectantes cogere ad defectionem jubet: Ipſe per agrum Campanum mare inferum petit, oppugnaturus Neapolim, ut Urbem Maritimam haberet*. Hirpini Samnitum erant proles, Strabone teſte in Geographiæ libro vi. Samnitibus autem latum per eas regiones fuiſſe imperium, latet neminem. Jam tum, dum hæc agebantur, Campani rebus novis ſtudere cœperant: proinde vel *omnium primi*, aut certe, *cum primis* fuere, qui ab Romanorum ſocietate deſciverunt. Livius etenim eodem libro de militibus Præneſtinis Romanorum ſubſidio in Apuliam contendentibus ſcribit: *Profecti a Caſilino avertit eos retro Caſilinum nuntius Cannenſis pugnæ. Ibi quum dies aliquot ſuſpecti Campanis, timenteſque cavendis, ac ſtruendis invicem inſidiis, tranſduxiſſent, jamque de Capuæ defectione agi, accipique Hannibalem, ſatis pro certo haberent, interfectis nocte oppidanis, partem Urbis, quæ cis Vulturnum eſt, (eo enim dividitur amni) occupavere*. Neque id mirum. Jampridem ſiquidem, quum ad Traſimenum infeliciter a Romanis pugnatum eſt, *Campani equites multis illecti donis, promiſſisque Hannibalis, ad conciliandos popularium animos dimiſſi fuerant*. Iidemque Pœno nuntiarunt. *Si in Campanam exercitum admoviſſet, Capuæ potiundæ copiam facere*: teſte Livio libro xxii. Rem ipſam remotis ambagibus aperit L. Furius Purpurio apud eumdem Livium libro xxxiv. *An inquit, Campanorum pœnæ (nec ipſi quidem queri poſſunt) nos pœniteat? Hi homines, quum pro eis bellum adverſus Samnites per annos prope LXX. cum magnis noſtris cladibus geſſiſſemus, ipſos fœdere primum, deinde connubio, atque inde cognationibus, poſtremo civitate conjunximus. Tempore noſtro adverſo* PRIMI OMNIUM ITALIÆ POPULORUM, PRÆSIDIO NOSTRO FOEDE INTERFECTO, AD HANNIBALEM DEFECERUNT. *Deinde indignati ſe obſideri a nobis, Hannibalem ad oppugnandam Romam miſerunt*. L. Furii Purpurionis teſtimonium in hac illuſtranda hiſtoria; ac dirimenda quæſtione fidem longe gra-

graviſſimum ſibi vindicat: quippe qui ipſo ſecundo bello Punico Tribunus Militum ſub Claudio Marcello meruit, multis deinde geſtis magiſtratibus, anno demum ab Urbe condita DLVIII. Conſul fuit cum M. Claudio Marcello. Purpurioni, ac Livio probe concinit Polybius, qui Africani minoris præceptor extitit, vicinuſque eidem Punico bello. Nec aliter ſentit Silius Italicus Neroni Cæſari æqualis ætate, qui deſcriptum ex Liviana hiſtoria priorem locum ob oculos habens, ac pene commentans, libro xi. verſ. 1. & ſequentibus hæc habet:

Nunc age, quas clades inſignis Japyge campo
Verterit ad Libyam populos, Sarranaque caſtra,
Expediam: Stat nulla diu mortalibus uſquam
Fortuna titubante fides: adjungere dextras
Certavere palam rumpenti fœdera Pœno.
Heu nimium faciles læſis diffidere rebus!
Sævior ante alios iras ſervaſſe repoſtas,
Atque odium renovare ferox in tempore Samnis;
Mox levis, & ſero preſſurus facta pudore
Bruttius; ambiguis fallax mox Appulus armis.
Tum Gens Hirpini vana, indociliſque quietem,
Et rupiſſe indigna fidem: Ceu dira per omnes
Manarent populos fœdi contagia morbi.
Jamque Atella ſuas, jamque & Calatia abegit,
Fas ſuperante metu, Pœnorum in caſtra cohortes.
Inde Phalanteo levitas animoſa Tarento
Auſonium laxare jugum: patefecit amicas
Alta Croton portas, Afriſque ad barbara juſſa
Theſpiadum docuit ſubmittere colla nepotes.
Idem etiam Locros habuit furor: Ora vadoſi
Littoris Argivos major qua Græcia muros
Servat, & Ionio luitur curvata profundo,
Lætas res Libyæ, & fortunam errore ſequuta,
Juravit pavitans Tyrio ſua prælia Marti.

Non ſtatim tamen a Samnitum defectione Hannibali ſeſe adjunxiſſe Bruttios, ſed aliquo interjecto tempore, paullo poſt, oſtendemus. *Mox* enim eo ſenſu adhibuit Silius, quo uſus eſt Suetonius ejuſdem fere ætatis ſcriptor in Otthone capite x. *Interfuit* (inquit) *huic bello Pater meus. Mox crebro referre ſolebat* .... Illud etiam hic animadvertimus in antiquo ejuſdem Poetæ MS. codice, quem Neapoli nobiſcum communicavit Vir clariſſimus Michael Amatus doctrina, & eruditione præſtans, non Gens *Hirpini*, ſed Gens *Harpini* legi in xi. verſu. Quæ ſane germana libri lectio utriſque noſtrum viſa eſt: nec dubito, quin alii quoque facile ſint conſenſuri. Harpi ſiquidem pervetuſta & illuſtris *Dauniæ* Urbs fuit, a Diomede condita, alias *Argyripa* ſcriptoribus dicta: de qua Virgilius libro II. Æneidum verſu 245.

Ille Urbem Argyripam patriæ cognomine Gentis
Condebat. —— ——

Apulos, quibus finitimi ſunt *Daunj*, proxime memoraverat Silius; *Samnites* vero, ad quos pertinebant *Hirpini*, ante *Apulos*. Argyripanorum ad Hannibalem defectio potiſſime narratur a Polybio. Non parvi præterea illa tempeſtate Arpos in Daunia fuiſſe momenti, liquet ex oratione L. Valerii pro lege Oppia apud Livium libro quarto decadis quartæ: ubi ſcribit: *Hannibal in Italia erat victor ad Cannas. Jam Tarentum, jam Arpos, jam Capuam babebat.*

XXIII. At vero quemadmodum purum putumque figmentum eſt, omnium primos ex Italiæ populis ad Hannibalem deſciviſſe Bruttios, ita plane apertum, ac teſtatiſſimum, ipſos nec uno tempore, neque omnes ad Pœnorum partes acceſſiſſe. Quin eodem adverſo tempore, quando infeſtis furentium hoſtium agminibus, duroque bello premebantur, ea Bruttii edidere erga Romanos integræ fidei, & voluntatis exempla, quæ de aliis Italiæ populis ipſo affecti malorum genere plane non legimus. Quoniam vero Bruttii partim errore, partim vi, Pœnorum ſubierunt imperium, meliorem adepti mentem, ac novendarum rerum occaſionem nacti, mature malefacta mutarunt. Ob id tamen adverſis contriti præliis, donec Hannibal in Italia manſit, aſſidue inter extrema pericula ſunt verſati. Poſt pugnam Cannenſem, quum adverſus Romanos Punicum magis magiſque ſæviret bellum, Q. Fabio Maximo Verrucoſo quartum, & M.Claudio Marcello tertium Coſſ. duodecim in Bruttiis Populi ſeſe adjunxerunt Hannibali, ut ex Livio libro xxiii. & Julio Obſequente libro de Prodigiis capite xxxv. licet addiſcere. Infeſſa ſiquidem jam inde fuerat a Pœnis Bruttiorum regio, eorumque duces præcipui inibi rem ſuam curantes, Himilco, Anno, & Hamilcar eodem libro memorantur a Livio. Quinam omnes illi Populi exſtiterint, hiſtorici minime narrant. Promiſcue nihilominus inter Bruttiorum oppida fuere Urbes Græci nominis, jampridem a Bruttiis ipſis ſubactę, quæ aliis vivebant ritibus, moribus, legibus, aliaque utebantur lingua: ut conſtat ex Livio libro ſequenti. Eutropius in *Epitome Hiſtoriæ Romanæ* libro III. ita rem narrat, ut Bruttiorum cauſſæ, non uno nomine, novum præſidium adiiciat: *Anno quarto* (inquit) *poſtquam in Italiam Hannibal venit, M. Claudius Marcellus Conſul apud Nolam contra Hannibalem bene pugnavit. Hannibal multas civitates Romanorum per Apuliam, Calabriam, & Bruttios occupavit.* Illud etiam certum, multas tunc in Bruttiis fuiſſe civitates, quæ ſingularem erga Populum Romanum fidem oſtenderunt, & in amicitia Romanorum permanſere, quamvis *Carthaginenſes*, ut ſcribit Livius libro xxiii. *Regionem obtinerent.*

XXIV. In his memorandi præ ceteris ſunt *Petellini*: qui quum ea de cauſſa a Pœnis perinde atque a *Bruttiis ceteris, ob ſeparata ab ſe conſilia* oppugnarentur, *nec reſiſtere malis* poſſent, *Legatos*, inquit Livius citato libro, *Romam ad præſidium petendum miſerunt. Quorum preces, lacrimæque (in queſtus enim flebiles, cum ſibimet ipſis conſulere juſſi ſunt, ſeſe in veſtibulo Curiæ profuderunt) ingentem miſericordiam Patribus ac populo moverunt. Conſultique iterum a M. Pomponio Prætore patres, circumſpectis omnibus imperii viribus, fateri coacti, nihil jam longinquis Sociis in ſe præſi-*

dii

dii eſſe. Redire domum, fideque ad ultimum expleta, conſulere ſibimet ipſis in præſenti fortuna juſſerunt. Hæc poſtquam nuntiata legatio Petellinis eſt, tantus repente moeror, pavorque Senatum eorum cepit, ut pars profugiendi, qua quiſque poſſet, ac deſerendæ Urbis auctores eſſent: pars, quando deſerti a veteribus Sociis eſſent, adjungendi ſe ceteris Bruttiis, ac per eos dedendi Hannibali. Vicit tamen ea pars, quæ nihil raptim, ac temere agendum: conſulendumque de integro cenſuit. Relaxata poſtero die per minorem trepidationem re, cenſuerunt optimates, ut convectis omnibus ex agris, Urbem ac muros firmarent. Non modo omnibus numeris & partibus, verum etiam longe, multumque ſupra debitum erga Romanos expleta fide, tandem, eodem teſte Livio: *Petellia in Bruttiis, aliquot poſt menſibus, quam cœpta oppugnari erat, ab Hamilcone, Præfecto Hannibalis, expugnata eſt, multorumque ſanguine ac vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit. Nec ulla magis vis obſeſſos, quam fames expugnavit. Abſumtis enim frugum alimentis carniſque omnis generis quadrupedum, Sutrinæ poſtremo coriis, herbiſque, & radicibus, corticibus teneris, frictiſque rubis vixere: nec antequam vires ad ſtandum in muris, ferendaque arma deerant, expugnati ſunt.* Neque unum, aut alterum, ſed undecim omnino menſes hoſtes conſumpſere, ut urbe obſeſſa potirentur. *Petilia* (inquit Frontinus lib. iv. Stratagematum cap. v. num. 8.) *a Pœnis obſeſſa parentes, & liberos propter inopiam ejecerunt: ipſi coriis madefactis, & igne ſiccatis, foliiſque arborum, omni genere animalium vitam trabentes undecim menſes obſidionem tolerarunt.* Et Athænеus in lib. xii. Dipnoſophiſtarum ..... Πετελῖνοι δὲ τηρήσαντες τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίστιν τῆς τοσοῦτον καρτερίας ἦλθον πολιορκούμενοι ὑπ᾽ Ἀννίβα, ὥστε μετὰ τὰ πάντα μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν δένδρων τοὺς φλοιοὺς, καὶ τοὺς ἁπαλοὺς πτόρθους ἀναλῶται. Tantum ego facinus memorans, non alia, quam quæ jampridem Valerius Maximus in libro vi. cap. vi. numero ſecundo, inter externa prodidit, referam. Petellinis nempe, *quibus propter recentem cladem Cannenſem ſuccurri non potuit, permiſſum eſſe, uti facerent, quod utiliſſimum incolumitati ipſorum videretur. Liberum ergo erat Carthaginenſium gratiam amplecti. Illi tamen feminis, omnique ætate imbelli urbe ejecta, qua diutius armati famem traherent, pertinaciſſimi in muris perſtiterunt. Expiravitque prius eorum tota Civitas, quam ulla ex parte Romanæ Societatis reſpectum deponeret. Itaque Hannibali non Petelliam, ſed fidei Petellinæ ſepulcrum capere contigit.* Ob hanc ſingularem in Romanos fidem Scriptores laudibus eximiis Petellinos ornant. Eodem nomine Petelliam effert & Silius Italicus libro xii. verſu 431., ubi eam, alteram Saguntum appellat, incendia quoque ab hoſte crudeli paſſam memorans.

Fumabat verſis incenſa Petilia tectis
Infelix fidei, miſeræque ſecunda Sagunto.

.XXV. *Recepta Petellia*, inquit Livius eodem libro xxiii., *Pœnus ad Conſentiam copias traduxit: quam minus pertinaciter defenſam intra paucos dies in deditionem accepit.* Rhegium Bruttiorum item Urbs longe clariſſima, portus opportunitate, populi frequentia, & mœnibus valida,

 magna

expendens, quo narrata clade Cannenſi, cum alios Italiæ populos, tum etiam *præter Petillinos Bruttios omnes* ad Pœnos defeciſſe proditur: *Non ſubito* (inquit) *defecere omnes, quos hic enumerat, Populi, ſed quidam ſtatim, quidam poſt annum, ut Croton, & Locri; Tarentum vero, Metapontus, & Thurium quarto poſt anno, Ap. Claudio Pulchro, & Q. Flavio Flacco conſulibus: nec omnes Bruttii defecere:* Hac in parte non ſolum fidem, verum etiam diligentiam Glareanus in Livio deſiderat: tum autem *temere hæc mixta eſſe* conqueritur. Multo magis incogitantiæ Livius eſt redarguendus, ſi ex Sigonii ſententia, vera loci lectio eſt: *Samnites præter Pentros, Bruttii omnes*, Petellinis prorſus excluſis. Sigonius *ipſe*, quamvis Livio addictiſſimus, ejus vitium uſquequaque diſſimulare non audet. Viam proinde, ac rationem excogitat, qua objectas difficultates, & ambages benigna dictorum explicatione depellat. Scribit ergo in Scholiis ad librum xxv. capite primo: *Illo anno* (nempe ad Urbe condita DXXXV. ut ipſe enumerat) *omnium Bruttiorum Populorum, quos hoc loco duodecim fuiſſe ait, defectionem factam eſſe accipere debemus; ita ut ter de hac re loquutus ſit*: Primum *breviſſime: poſt aliquanto latius, idque non ſuo anno, ſed anno* DXXXIV. *ad Cannenſis cladis damna ingentia demonſtranda: quæ conſternati tot populi defecerint: poſtremo latiſſime anno ſuo DXXXV. Quamquam ibi nihil de Petellia, & Conſentia dixit, de quibus obiter antea dixerat. Hæc mihi pluribus verbis exponenda fuerunt, ut quoquo modo poſſem, Livium a Glareani obtrectatione defenderem*. Ita quidem Vir clariſſimus. Ea tamen tanti non ſunt, qui Livium omni prorſus culpæ eximant. Enimvero dignam peculiari laude Rheginorum fidem erga Romanos ab ſe alibi commendatam oblitus idem hiſtoricus, lib. XXIII. *Petelliam* quo tempore ab hoſtibus oppugnabatur, unam in Romanorum fide manſiſſe narrat: Quum tamen & *Conſentia* tum Romanis ſtuderet, eademque poſt Petelliæ expugnationem *intra paucos dies, quum minus pertinaciter ſe defendiſſet*, Carthaginenſibus dedita eſt, eodem teſte Livio. Noxiæ item hiſtoricæ rei oblivionis arguitur Livius, ſcribens in ipſo libro: *Ap. Claudius per ſimulationem provinciæ circumeundæ Meſſanam raptim exercitu ducto, æſtu ſecundo Locros trajecit*. *Jam inde Bomilcar ad Annonem in Bruttios profectus erat, & Locrenſes Romanis portas clauſerunt*. Ex libro enim ſequenti luce meridiana clarius conſtat, vel *poſt reditum Annonis in Bruttios e Campania, tentatumque Rhegium*, conſtanter Locros Romanis hæſiſſe; eorumque præſidium militum intra Urbem, quo validius Pœnis obſiſterent, habuiſſe. Ob id merito Livius a Glareano reprehenditur in notis ad librum IV. decadis tertiæ. Latius autem, quod ad Bruttios attinet, ejus vitium fuſum detegens: *Eadem* (addit) *de Crotoniatibus oblivio. Quam Vrbem expugnatam a* Bruttio*rum exercitu ait* (libro tertio) *hic* (libro quarto) *rurſus oppugnari ab eiſdem. Non eſt mihi dubium, in tanto rerum geſtarum acervo Livium memoria lapſum. Nam quod quidam hunc locum excuſant, obiter priore libro innuiſſe, hic vero rem ipſam diffuſè ſcripſiſſe, ut acta ſit, mihi non probatur*: Et Sigonius, qui Livium tueri ſtudet, ejus verbis libro xxiii. expreſſis deceptus, ubi de Urbium Bruttiorum oppu-

gna-

gnatione, ac deditione agit, aperte fallitur. In Scholiis ſiquidem ad librum xxv. cap. 1. de ordine, quo ille ab hoſtibus bello ſunt petitæ, vel acceptæ, hæc habet: *Petilia in Bruttiis a Pœnis capitur: poſt Conſentia: tum Croton Vrbs Græca a Bruttiis occupata: poſtremo Locrenſes deſcivere ad Bruttios, Pœnoſque*. Et tamen ex eodem Livio libro ſequenti perſpicue liquet, poſt ſubactas Peteliam atque Conſentiam, primum a Carthaginenſibus fruſtra tentatum fuiſſe Rhegium, tum Locros ad deditionem compulſos, deinde Crotoni bellum inlatum. Hæc autem quum ita ſe habeant, longe gravi momento apud criticos, atque hiſtoricæ rei peritos eorum fides laborat, quæ idem Livius citato libro xxiii. prodidit, narrata defectione Capuæ. *Dum hæc* (inquit) *Romæ atque in Italia geruntur, nuntius victoriæ ad Cannas Carthaginem venerat Mago, Amilcaris filius, non ex ipſa acie a fratre miſſus, ſed retentus aliquot dies in recipiendis Civitatibus Bruttiorum, quæ deficiebant*. Fatale Romanis apud Cannas prælium M. Terentio Varone, & L. Æmilio Paullo II. conſulibus menſe Auguſto commiſſum eſt. Duodecim vero Bruttiorum Populi Q. Fabio Maximo Verrucoſo IV. & M. Claudio Marcello III. Coſſ. ad Pœnos defeciſſe, produnt Livius libro xxv. & Julius Obſequens in libro de Prodigiis capite xxxv. Tertio itaque poſt anno ſeculis omnibus memorandam victoriam Carthaginenſi Senatui Hannibalem nuntiaſſe credibile non eſt. Quæ quum ita ſint, quemadmodum omni major laude aliis nominibus jure habetur Scriptor tantus, ita narratarum rerum curam exactiorem, atque conſtantiam quandoque deſiderari patitur. Ob id tamquam *verboſum, & negligentem in hiſtoria* a Cajo Ceſare ipſum notatum fuiſſe, ex Suetonio in ejus vita c. XXXIV. cenſent viri critici. Neque injuria Eraſmus in Ciceroniano pag. 109. ſcripſit *T. Livius non raro ſecum ipſe diſſidet in rerum geſtarum narratione: tantum abeſt, ut numquam aberret a vero*. Horum tamen judicium ita æquo lectori propono, ut nihil penitus celeberrimo hiſtorico detractum cupiam: Cui tantum ſemper tributum volo, quantum ipſe jure meretur, & veritas exigit.

XXVIII. Ex duodecim Populis, quos in Bruttiis Maximo Verrucoſo, & Claudio Marcello Conſulibus ad Pœnos acceſſiſſe diximus, illorum Societatem averſati, & imperium, anno ſequenti, ut conſtat ex Livio libro xxv. *Conſentini, & Thurini in fidem Populi Romani redierunt: & plures*, eodem teſtante, *rediiſſent, niſi L. Pomponius Vejentanus Præfectus Socium proſperis aliquot populationibus in agro Bruttio, juſti Ducis ſpeciem nactus, tumultuatio exercitu coacto, cum Annone conflixiſſet. Magna ibi vis hominum, ſed incondita turba agreſtium, ſervorumque cæſa, aut capta eſt. Minimumque jacturæ fuit, quod Præfectus inter ceteros eſt captus, & tum temerariæ pugnæ auctor, & ante publicanus omnibus malis artibus, & Reipublicæ, & Societatibus infidus, damnoſuſque*. Hoc in loco mendum eſſe ſuſpicatur Sigonius in Scholiis ad librum xxv. cap. xv. ac pro *Turini*, *Terinei* legendum contendit. Nam Strabo Geographiæ libro VI. & Plinius hiſtoriarum naturalium libro III. capite V. Conſentiæ Terinam adnectunt. Ea vicina mari Urbs fuit, ut liquit ex Lycophrone in Caſſandra. Cujus locum perperam accipiens Stephanus Byzan-

tinus

Horrebat telis, & tergo birſuta ferarum.
Additur bis Calaber, Sallentinæque Cobortes
Nec non Brunduſium, quo deſinit Itala rellus
Parebat legio audaci permiſſa Cetbego
Cui ſocias vires, atque indiſcreta maniplis
Arma recenſebant . . . .

Quod autem longe potiori momento rem noſtram comprobat adverſus falſa aſſerta Gellii, Livius ipſe in fine ejuſdem lib. xx. ſecundi, narrata Cannenſi clade, inter *Socios*, qui ad eam *diem firmi* pro Romanis *ſteterant*, *Bruttios* recenſet.

XIX. Funeſtiſſimum, ac ſeculis omnibus memorandum excidium, ſi Q. Claudio credimus in libro V. Annalium apud Gellium lib. V. cap. xvii. *ante quartum nonas*, ſi Livio, aliiſque *ſexto idus Sextilis* editum eſt, M. Terentio Varone, & L. Æmilio Paullo II. Coſs. Cujus hiſtoriam, quum recentiores ſcriptores Gelliano testimonio freti, potiſſime adverſus *Bruttios* detorqueant, & objiciant, ut ſuum ſtet perſpicuæ veritati pretium, opportune illuſtrabimus. Mali magnitudo tantis ambagibus Viam aperuit: quæ ſubinde erroribus gravibus cauſſam præbuerunt. In eo conflictu non Æmilius tantum Conſul eſt occiſus, ſed teſte Dionyſio Halicarnaſſeo in libro ſecundo, ex octoginta Romanorum millibus tria millia dumtaxat evaſere. Titus Manlius in Oratione de Captivis redimendis quinquaginta millia interemta ſignificat: nec deſunt authores graviſſimi, qui Romanæ Reipublicæ diſpendium augeant. Enimvero Polybius libro 1. hiſtoriarum ad ſeptuaginta millia cæſa tradit. Livius autem libro xxii. diligentiori calamo triſtem caſum poſteritati commendans, quadraginta millia peditum, duo millia & ſeptingentos equites cecidiſſe: præterea ſupra tria Romanorum millia capta ſcribit. Tanto per Hannibalem edito Romanorum excidio, quatuor fere hominum millia, & ducenti Equites, quibus in maximo omnium luctu, atque diſcrimine *ſatis virium, aut animi fuit*, Canuſium profugerunt, unaque ſententia Ap. Claudio Pulchro, qui proxime Ædilis fuerat, & P. Cornelio Scipioni *admodum juveni* imperium detulerunt: *Quibus conſultantibus inter paucos de ſumma rerum* (inquit Livius citato libro) *nuntiat P. Furius Philus conſularis viri filius: NE QVICQVAM EOS CONSVLTARE PERDITAM SPEM FOVERE: DESPERATAM, COMPLORATAMQVE SPEM ESSE PVBLICAM*. Addit præterea: *Nobiles juvenes quoſdam, quorum Principem L. Cæcilium Metellum mare ac naves ſpectare, ut, deſerta Italia, ad Regem aliquem transfugiant*. *Quod malum*, *eodem* teſte Livio, *præterquamquod atrox, ſuper tot Clades etiam novum, cum ſtupore, ac miraculo* torpidos defixiſſet, Scipio *fatalis Dux hujuſce belli, conſilium renuens, eo ubi conventus erat, perrexit, ſtrictoque ſuper capita juvenum conſultantium gladio, jurare univerſos coegit; ſe rempublicam non deſerturos*. Narrat inſuper Polybius in fine libri VII. Romanos in ſummam deſperationem adductos, non modo de ſuo, ſed de totius patriæ interitu dubitaſſe, ferociſſimum hoſtem ad ipſa Romana mœnia jam jam exſpectantes. Tam late acciſæ Romanæ rei omnes detinebat cogitatio, timorque tranſverſos agebat, ac deſperatio. Neque id ſine juſta, & gravi

cauſſa

cauſſa accidit. Hac ſiquidem pugna Romani imperii opes pene concidiſſe, Plutarchus in Hannibale, & Valerius Maximus lib.iv. cap.vi. num. 10. veriſſime memorant. Lactantius item Firmianus Divinarum Inſtitutionum libro II. capite xvii. *Romanum nomen apud Cannas pene deletum* ſcribit. Duriſſimum, fuſiſſimumque acceptæ cladis malum ipſemet Romanus Conſul Legatis Campanorum ingenue aperuit, apud Livium libro xxiii. Quum enim ii ſignificaſſent, Senatum, Populumque Campanum ægre ferre adverſi quicquam eveniſſe Romanis: quæque ad bellum opus eſſent, pollicerentur. *Morem* (inquit) *magis loquendi cum Sociis ſervaſtis, Campani, jubentes quæ opus eſſent ad Bellum comparare, quam convenienter ad præſentem fortunæ noſtræ ſtatum locuti eſtis. Quid enim nobis ad Cannas relictum eſt, ut quaſi aliquid habeamus, id quod deeſt, expleri ab Sociis velimus? Pedites vobis imperemus, tamquam equites habeamus? Pecuniam deeſſe dicamus, tamquam ea tantum deſit? Nihil, nec quod ſuppleremus quidem, nobis reliquit fortuna. Legiones, equitatus, arma, ſigna, equi, virique, pecunia, commeatus, aut in acie, aut in ruinis, poſtero die amiſſis caſtris perierunt. Itaque non juvetis nos in bello, oportet, Campani, ſed cum Pœnis bellum pro nobis ſuſcipiatis..... Pulchrum erit: Campani, PROLAPSUM CLADE ROMANORUM IMPERIUM, veſtra fide, veſtris viribus retentum, ac recuperatum eſſe. Triginta millia peditum, quatuor equitum, arbitror ex Campania vos ſcripſiſſe: jam pecuniæ affatim eſſe, frumentique. Qui ſi parem fortunæ veſtræ fidem habetis, nec Hannibal ſe viciſſe ſentiet, nec Romani ſe victos eſſe.*

XX. Campani, detrimenti intellecta magnitudine, longe alia via, quamvis infelici exitu, rei ſuæ conſulere, quam Romanæ maluerunt. Romani autem auctis in dies malis in extremas compulſi anguſtias, id porro conſilii ſuſcipere ſunt coacti, quod magis magiſque diſcriminis immanitatem patefecit. Narrat enim Livius citato libro, & poſt Livium Valerius Maximus libro vii. cap. vi. num. 1. *exauſta juventute Romana, Senatum, auctore Tiberio Gracebo Conſule deſignato, cenſuiſſe, uti publice ſervi adverſus propulſandorum hoſtium impetum emerentur. Eaque de re per Tribunos Plebis ad populum lata rogatione, tres creati ſunt viri, qui quatuor, & viginti millia ſervorum comparaverant: adactoſque jure jurando ſtrenuam ſe, fortemque operam daturos, quoad Pœni eſſent in Italia, datis armis, in caſtra miſerunt.* Cladis præterea magnitudo ita Urbem confudit, ut eodem teſte Valerio M. *Junii opera Dictatura rempublicam adminiſtrantis ſpolia hoſtium affixa Templis, Deorum Numini conſecrata, inſtrumento militiæ futura convellerentur, ac prætextati pueri arma induerent. Addictorum etiam, & capitali crimine damnatorum ſex millia conſcriberentur.* De re ipſa S. Auguſtinus libro III. de Civitate Dei Capite xix. ſcribit: *Cannenſe excidium tanta militum inopia ſequuta eſt, ut Romani reos facinorum, propoſita impunitate, colligerent: ſervitia libertate donarent, atque ex illis pudendus non tam ſuppleretur, quam inſtrueretur exercitus. Servis itaque, imo ne faciamus injuriam, jam libertis pro Romana Republica pugnaturis arma defuerunt, detracta ſunt Templis..... Tunc etiam ſtipendiis ſufficiendis, quum defe-*

defeciſſet ærarium, in uſus publicos opes venere privatæ. Adeo unoquoque id, quod habuit conferente, ut præter ſingulos annulos aureos, ſingulaſque bullas, miſerabilia dignitatis inſignia, nihil ſibi auri Senatus ipſe, quanto magis ceteri ordines, tribuſque relinquerent. Præſtat. hic & L. Valerii teſtimonium afferre, qui in oratione pro lege Oppia apud Livium libro xxxiv. ita diſſerit: *Hannibal in Italia erat victor ad Cannas. Jam Tarentum, jam Arpos, jam Capuam habebat. Ad urbem Romam admoturus exercitum videbatur. Defecerunt Socii. Non milites in ſupplementum, non Socios navales ad claſſ:m tuendam, non pecuniam in ærario habebamus. Servi, quibus arma darentur, ita ut pretium pro iis, bello perfecto, dominis ſolveretur, emebantur. In eamdem diem frumentum, & cetera, quæ belli uſus poſtulabant, præbenda publicani ſe conducturi profeſſi erant. Servos ad remum numero ex cenſu conſtituto cum ſtipendio noſtrò debeamus. Aurum, & argentum omne a Senatoribus initio orto in publicum inferebamus. Viduæ, & pupilli pecunias ſuas in ærarium deferebant. Cautum erat, quo ne plus auri, & argenti facti, quo ne plus ſignati argenti, & æris domi haberemus.*

Ex his duo potiſſimum pro re nata licet colligere, ac ſerio animadvertere: Romanos nempe ob Cannenſe excidium in duriſſimam, & extremam neceſſitatem conjectos, ægerrime ſe ab hoſte victore, ac potentiſſimo tueri potuiſſe, alieno indigentes auxilio: Socios autem eodem & ipſos laborantes malo, a Romanis omni ope, ac viribus deſtitutis in præſenti diſcrimine juvari nequiſſe. Quamobrem auxilium orantibus, Senatus id ab ſe præſtari non poſſe reſpondit, liberrimaque ut rebus ſuis conſulerent, poteſtate facta. Perſpicuum ejus rei exemplum habemus in Petellinis Bruttiis, quod paullo poſt opportuniore loco illuſtrabimus. Cui tamen ea nunc lubet attexere, quæ de Siculis, & Sardis Sociis ex Romana hiſtoria narrat ValeriusMaximus lib.vii.cap.vi.n.3.his verbis: *Propter eamdem cladem(Cannenſem) Senatus Otacilio, qui Siciliam, & Cornelio Mammulæ, qui Sardiniam pro prætoribus obtinebant, querentibus quod neque ſtipendium, neque frumentum claſſibus eorum, & exercitibus Socii præberent, affirmantibus etiam, ne habere quidem eos unde id præſtare poſſent: reſcripſit: Ærarium longinquis expenſis non ſufficere: proinde quo pacto tantæ inopiæ ſuccurrendum eſſet, ipſi viderent. His literis quid aliud, quam imperii ſui gubernacula e manibus abjecit? Siciliamque & Sardiniam benigniſſimas Vrbis noſtrę nutrices, gradus & ſtabilimenta bellorum, tam multo ſudore, & ſanguine in jus, & poteſtatem redactas, paucis verbis, te ſcilicet neceſſitate jubente, dimiſit?*

XXI. Immanis clades, quæ ampliſſimum ordinem, ejuſque Romanos ita commoverat, Sociorum quoque dejecit animos. Actum propterea de Romano imperio arbitrantes, ac deteriora ab hoſte potentiſſimo, ac barbaro victore timentes, quum ſuis ſe viribus nullatenus tueri poſſent, nec a Romanis defendi, partim vi, partim inſtantium pœnarum terrore, ad eos defecerunt. Miſerabile mali genus non unam, & alteram dumtaxat gentem, ſed univerſos fere Italiæ populos corripuit. Id tamen iniqua expenſa conditione temporum, non pravæ voluntatis argumentum, ſed adverſæ fortu-

næ

næ; uno cunctos volventis turbine, fuit indicium: proinde non ſcelus, neque culpa ab ipſomet antiquis Scriptoribus, qui Gellium & Appianum ætate præceſſerunt ea defectio appellata eſt, ſed ERROR. Livius in fine libri xxxii. *Quanto autem major hæc clades* (Cannenſis) *Superioribus cladibus fuerit, vel ea res indicio eſt: quod qui Sociorum ad eam diem firmi ſteterant, labare cœperunt*. NULLA PROFECTO ALIA DE RE, *quam quia deſperare cœperant de Imperio. Defecere autem ad Pœnos hi Populi. Atellani, Calatini, Hirpini: Apulorum pars, Samnites: præter Petellinos Bruttii omnes, Lucanos. Præter hos Surrentini* (meliores codices habent *Sallentini*) *& Græcorum omnis ferme ora. Tarentini, Metapontini, Crotonienſes, Locrique, & Ciſalpini omnes Galli*; Ipſa Hirpinorum, Lucanorum, & Volſcentium ad Pœnos tranſgreſſio, non alio quam *Erroris* nomine notata fuit ab eodem Livio lib. xxvii. quando in Romanorum gratiam, & Societatem a Q. Fulvio Conſule fuiſſe receptos ſcribitur. Silius Italicus libro xi. verſu xvii. & ſequentibus, quum memoratos priori loco Italiæ populos, pari motos cauſſa, ad Hannibalem de.eciſſe narraſſet, poſtremo Calabriæ, & Sallentinorum oram Jonio ablutam mare indicans, inquit:

> *Lætas res Libyæ & fortunam* Errore *ſequuta*
> *Juravit* pavitans *Tyrio ſua prælia Marti*.

Quantum inter *crimen* & *errorem* interſit, facile quiſque noſcit. Cn. Plancus ſcribens ad M. Tullium Ciceronem libro x. Epiſtolarum familiarum numero xxv. inter *errorem & culpam*, jure diſcrimen conſtituit: atque illum ad factorum excuſandum pravitatem, ac ſcelus propulſandum prodeſſe plurimum, ſapienter indicat. Ob id Publ. Ovidius *erroris* nomine ſæpenumero peccatum ſuum, quo Auguſtum Cæſarem graviſſime offendit, imminuere ſtudet, ubi de illo incidit ſermo. Libro iii. Triſtium Elegia 1. ad Auguſtum verſ. 51.

> *In quo pœnarum, quas ſe meruiſſe fatetur,*
> *Non facinus cauſſam, ſed ſuus* error *habet*.

Et ejuſdem libri Elegia v. verſ. 49.

> *Inſcia quod crimen viderunt lumina, plector*
> *Peccatumque oculos eſt habuiſſe meum*.
> *Non equidem totam poſſum defendere culpam,*
> *Sed partem noſtri criminis* error *habet:*

Abeſt itaque quam longiſſime, ut qui poſt Cannenſe excidium *neceſſitate, & errore* ducti ad Hannibalem defecerunt, memoranda ſeculis omnibus pœna digni cenſeri debeant: In iis autem longe graviori, quin etiam turpiſſima plecti debere Bruttios, qui nec primi ad Pœnos ſunt tranſgreſſi, nec talem, qualem Campani, aliique oſtenderunt nefariis factis adverſus Romanos animum. Neque illam ſubinde in errore præ ſe tulere pertinaciam, quæ miſerationem non meretur, ac veniam.

XXII. Omnium ſane primos ex Italiæ Populis, qui poſt cladem Cannenſem a Romanis ad Pœnos deſciverunt, alios omnino fuiſſe quam Bruttios, exploratum eſt. Liquet ſiquidem ex Livii, & Polybii hiſtoria, primum univerſa fere Apulia Hannibalem fuiſſe potitum. Ex Apulia a Samnitibus vocatum

tum, nulla mora interpoſita, in Samnium moviſſe, ut Hirpinos, Coſſamque ultro ſeſe dedentes acciperet. Partito deinde exercitu Magonem fratrem ad occupandas illarum regionum Urbes; quæ deficiebant, miſiſſe. Ipſum autem ad Capuam, quo ab legatis arceſſitus fuerat, perrexiſſe. Poſt hæc Magonem e Samnio evocatum, Carthaginem ad inſignem, ac memorandam victoriam nunciandam legatum fuiſſe. Ante tamen per Bruttios tranſiſſe, ut civitates deſciſcentes reciperet. Omnia indicatis Romanæ hiſtoriæ locis comprobabimus, quo magis magiſque Gellii inſcitiam, ejuſque iniquum in Bruttios commentum fiat clarius. Livius ſub initium libri xxiii. *Hannibal poſt* Cannenſem *pugnam, & caſtra capta, ac direpta confeſtim ex Apulia in Samnium moverat, accitus in Hirpinos a Statio, pollicente ſe Coſſam traditurum. Coſſanus erat Trebius nobilis inter ſuos; ſed premebat eum Coſſanorum factio, familiæ per gratiam Romanorum potentis. Poſt famam Cannenſis pugnæ, vulgatumque ſermonibus adventum Hannibalis, cum Coſſani Urbe exceſſiſſent, ſine certamine tradita urbe Pœno, præſidiumque acceptum eſt. Ibi præda omni atque impedimentis relictis, exercitu partito, Magonem regionis ejus Urbes, aut deficientes ab Romanis accipere, aut detrectantes cogere ad defectionem jubet: Ipſe per agrum Campanum mare inferum petit, oppugnaturus Neapolim, ut Urbem Maritimam haberet*. Hirpini Samnitum erant proles, Strabone teſte in Geographiæ libro vi. Samnitibus autem latum per eas regiones fuiſſe imperium, latet neminem. Jam tum, dum hæc agebantur, Campani rebus novis ſtudere cœperant: proinde vel *omnium primi*, aut certe, *cum primis* fuere, qui ab Romanorum ſocietate deſciverunt. Livius etenim eodem libro de militibus Præneſtinis Romanorum ſubſidio in Apuliam contendentibus ſcribit: *Profecti a Caſilino avertit eos retro Caſilinum nuntius* Cannenſis *pugnæ. Ibi quum dies aliquot ſuſpecti Campanis, timenteſque cavendis, ac ſtruendis invicem inſidiis, tranſduxiſſent, jamque de Capuæ defectione agi, accipique Hannibalem, ſatis pro certo haberent, interfectis nocte oppidanis, partem Urbis, quæ cis Vulturnum eſt, (eo enim dividitur amni) occupavere.* Neque id mirum. Jampridem ſiquidem, quum ad Traſimenum infeliciter a Romanis pugnatum eſt, *Campani equites multis illecti donis, promiſſisque Hannibalis, ad conciliandos popularium animos dimiſſi fuerant*. Iidemque Pœno nuntiarunt. *Si in Campaniam exercitum admoviſſet, Capuæ potiundæ copiam facere*: teſte Livio libro xxii. Rem ipſam remotis ambagibus aperit L. Furius Purpurio apud eumdem Livium libro xxxiv. *An inquit, Campanorum pœnæ (nec ipſi quidem queri poſſunt) nos pœniteat? Hi homines, quum* pro eis *bellum adverſus Samnites per annos prope LXX. cum magnis noſtris cladibus geſſiſſemus, ipſos fœdere primum, deinde connubio, atque inde cognationibus, poſtremo civitate conjunximus. Tempore noſtro adverſo* PRIMI OMNIUM ITALIÆ POPULORUM, PRÆSIDIO NOSTRO FOEDE INTERFECTO, AD HANNIBALEM DEFECERUNT. *Deinde indignati ſe obſideri a nobis, Hannibalem ad oppugnandam Romam miſerunt*. L. Furii Purpurionis teſtimonium in hac illuſtranda hiſtoria, ac dirimenda quæſtione fidem longe

gra-

graviſſimum ſibi vindicat: quippe qui ipſo ſecundo bello Punico Tribunus Militum ſub Claudio Marcello meruit, multis deinde geſtis magiſtratibus, anno demum ab Urbe condita DLVIII. Conſul fuit cum M. Claudio Marcello. Purpurioni, ac Livio probe concinit Polybius, qui Africani minoris præceptor extitit, vicinuſque eidem Punico bello. Nec aliter ſentit Silius Italicus Neroni Cæſari æqualis ætate, qui deſcriptum ex Liviana hiſtória priorem locum ob oculos habens, ac pene commentans, libro xi. verſ. 1. & ſequentibus hæc habet:

Nunc age, quas clades inſignis Japyge campo
Verterit ad Libyam populos, Sarranaque caſtra,
Expediam: Stat nulla diu mortalibus uſquam
Fortuna titubante fides: adjungere dextras
Certavere palam rumpenti fœdera Pœno.
Heu nimium faciles læſis diffidere rebus!
Sævior ante alios iras ſervaſſe repoſtas,
Atque odium renovare ferox in tempore Samnis;
Mox levis, & fero preſſurus facta pudore
Bruttius; ambiguis fallax mox Appulus armis.
Tum Gens Hirpini vana, indocilisque quietem,
Et rupiſſe indigna fidem: Ceu dira per omnes
Manarent populos fœdi contagia morbi.
Jamque Atella ſuas, jamque & Calatia abegit,
Fas ſuperante metu, Pœnorum in caſtra cohortes.
Inde Phalanteo levitas animoſa Tarento
Auſonium laxare jugum: patefecit amicas
Alta Croton portas, Afriſque ad barbara juſſa
Theſpiadum docuit ſubmittere colla nepotes.
Idem etiam Locros habuit furor: Ora vadoſi
Littoris Argivos major qua Græcia muros
Servat, & Ionio luitur curvata profundo,
Lætas res Libyæ, & fortunam errore ſequuta,
Juravit pavitans Tyrio ſua prælia Marti.

Non ſtatim tamen a Samnitum defectione Hannibali ſeſe adjunxiſſe Bruttios, ſed aliquo interjecto tempore, paullo poſt oſtendemus. *Mox* enim eo ſenſu adhibuit Silius, quo uſus eſt Suetonius ejuſdem fere ætatis ſcriptor in Otthone capite x. *Interfuit* (inquit) *huic bello Pater meus. Mox crebro referre ſolebat* . . . . Illud etiam hic animadvertimus in antiquo ejuſdem Poetæ MS. codice, quem Neapoli nobiſcum communicavit Vir clariſſimus Michael Amatus doctrina, & eruditione præſtans, non Gens *Hirpini*, ſed Gens *Harpini* legi in xi. verſu. Quæ ſane germana libri lectio utriſque noſtrum viſa eſt: nec dubito, quin alii quoque facile ſint conſenſuri. Harpi ſiquidem pervetuſta & illuſtris *Dauniæ* Urbs fuit, a Diomede condita, alias *Argyripa* ſcriptoribus dicta: de qua Virgilius libro II. Æneidum verſu 245.

Ille Urbem Argyripam patriæ cognomine Gentis
Condebat. —— ——

Apulos, quibus finitimi ſunt *Daunj*, proxime memoraverat Silius; *Samnites* vero, ad quos pertinebant *Hirpini*, ante *Apulos*. Argyripanorum ad Hannibalem defectio potiſſime narratur a Polybio. Non parvi præterea illa tempeſtate Arpos in Daunia fuiſſe momenti, liquet ex oratione L. Valerii pro lege Oppia apud Livium libro quarto decadis quartæ: ubi ſcribit: *Hannibal in Italia erat victor ad Cannas. Jam Tarentum, jam Arpos, jam Capuam habebat.*

XXIII. At vero quemadmodum purum putumque figmentum eſt, omnium primos ex Italiæ populis ad Hannibalem deſciviſſe Bruttios, ita plane apertum, ac teſtatiſſimum, ipſos nec uno tempore, neque omnes ad Pœnorum partes acceſſiſſe. Quin eodem adverſo tempore, quando infeſtis furentium hoſtium agminibus, duroque bello premebantur, ea Bruttii edidere erga Romanos integræ fidei, & voluntatis exempla, quæ de aliis Italiæ populis ipſo affecti malorum genere plane non legimus. Quoniam vero Bruttii partim errore, partim vi, Pœnorum ſubierunt imperium, meliorem adepti mentem, ac novendarum rerum occaſionem nacti, mature malefacta mutarunt. Ob id tamen adverſis contriti præliis, donec Hannibal in Italia manſit, aſſidue inter extrema pericula ſunt verſati. Poſt pugnam Cannenſem, quum adverſus Romanos Punicum magis magiſque ſæviret bellum, Q. Fabio Maximo Verrucoſo quartum, & M.Claudio Marcello tertium Coſſ. duodecim in Bruttiis Populi ſeſe adjunxerunt Hannibali, ut ex Livio libro xxiii. & Julio Obſequente libro de Prodigiis capite xxxv. licet addiſcere. Infeſſa ſiquidem jam inde fuerat a Pœnis Bruttiorum regio, eorumque duces præcipui inibi rem ſuam curantes, Himilco, Anno, & Hamilcar eodem libro memorantur a Livio. Quinam omnes illi Populi exſtiterint, hiſtorici minime narrant. Promiſcue nihilominus inter Bruttiorum oppida fuere Urbes Græci nominis, jampridem a Bruttiis ipſis ſubactę, quæ aliis vivebant ritibus, moribus, legibus, aliaque utebantur lingua: ut conſtat ex Livio libro ſequenti. Eutropius in *Epitome Hiſtoriæ Romanæ* libro III. ita rem narrat, ut Bruttiorum cauſſæ, non uno nomine, novum præſidium adiiciat: *Anno quarto* (inquit) *poſtquam in Italiam Hannibal venit, M. Claudius Marcellus Conſul apud Nolam contra Hannibalem bene pugnavit. Hannibal multas civitates Romanorum per Apuliam, Calabriam, & Bruttios occupavit.* Illud etiam certum, multas tunc in Bruttiis fuiſſe civitates, quæ ſingularem erga Populum Romanum fidem oſtenderunt, & in amicitia Romanorum permanſere, quamvis *Carthaginenſes*, ut ſcribit Livius libro xxiii. *Regionem obtinerent.*

XXIV. In his memorandi præ ceteris ſunt *Petellini*: qui quum ea de cauſſa a Pœnis perinde atque a *Bruttiis ceteris, ob ſeparata ab ſe conſilia* oppugnarentur, *nec reſiſtere malis* poſſent, *Legatos*, inquit Livius citato libro, *Romam ad præſidium petendum miſerunt. Quorum preces, lacrimæque (in queſtus enim flebiles, cum ſibimet ipſis conſulere juſſi ſunt, ſeſe in veſtibulo Curiæ profuderunt) ingentem miſericordiam Patribus ac populo moverunt. Conſultique iterum a M. Pomponio Pretore patres, circumſpectis omnibus imperii viribus, fateri coacti, nihil jam longinquis Sociis in ſe præſidii*

dii eſſe. Redire domum, fideque ad ultimum expleta, conſulere ſibimet ipſis in præſenti fortuna juſſerunt. Hæc poſtquam nuntiata legatio Petellinis eſt, tantus repente moeror, pavorque Senatum eorum cepit, ut pars profugiendi, qua quiſque poſſet, ac deſerendæ Urbis auctores eſſent: pars, quando deſerti a veteribus Sociis eſſent, adjungendi ſe ceteris Bruttiis, ac per eos dedendi Hannibali. Vicit tamen ea pars, quæ nihil raptim, ac temere agendum: conſulendumque de integro cenſuit. Relaxata poſtero die per minorem trepidationem re, cenſuerunt optimates, ut convectis omnibus ex agris, Urbem ac muros firmarent. Non modo omnibus numeris & partibus, verum etiam longe, multumque ſupra debitum erga Romanos expleta fide, tandem, eodem teſte Livio: *Petellia in Bruttiis, aliquot poſt menſibus, quam cœpta oppugnari erat, ab Hamilcone, Præfecto Hannibalis, expugnata eſt, multorumque ſanguine ac vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit. Nec ulla magis vis obſeſſos, quam fames expugnavit. Abſumtis enim frugum alimentis carniſque omnis generis quadrupedum, Sutrinæ poſtremo coriis, herbiſque, & radicibus, corticibus teneris, frictiſque rubis vixere: nec antequam vires ad ſtandum in muris, ferendaque arma deerant, expugnati ſunt.* Neque unum, aut alterum, ſed undecim omnino menſes hoſtes conſumpſere, ut urbe obſeſſa potirentur. *Petilia* (inquit Frontinus lib:iv. Strategematum cap. v. num. 8.) *a Pœnis obſeſſa parentes, & liberos propter inopiam ejecerunt: ipſi coriis madefactis, & igne ſiccatis, foliiſque arborum, omni genere animalium vitam trahentes undecim menſes obſidionem tolerarunt.* Et Athæneus in lib. xii. Dipnoſophiſtarum ..... Πετελῖνοι δὲ τηρήσαντες τὴν πρὸς Ρωμαίους πίστιν τῆς τοσούτον καρτερίας ἦλθον πολιορκούμενοι ὑπ' Ἀννίβα, ὥστε μετὰ τὰ πάντα μὲν τα κατὰ τὴν πόλιν δένδρων τοὺς φλοιοὺς, καὶ τοὺς ἀπαλοὺς πτόρθους ἀναλῶται. Tantum ego facinus memorans, non alia, quam quæ jampridem Valerius Maximus in libro vi. cap. vi. numero ſecundo, inter externa prodidit, referam. Petellinis nempe, *quibus propter recentem cladem Cannenſem ſuccurri non potuit, permiſſum eſſe, uti facerent, quod utiliſſimum incolumitati ipſorum videretur. Liberum ergo erat Carthaginenſium gratiam amplecti. Illi tamen feminis, omnique ætate imbelli urbe ejecta, qua diutius armati famem traherent, pertinaciſſimi in muris perſtiterunt. Expiravitque prius eorum tota Civitas, quam ulla ex parte Romanæ Societatis reſpectum deponeret. Itaque Hannibali non Petelliam, ſed fidei Petellinæ ſepulcrum capere contigit.* Ob hanc ſingularem in Romanos fidem Scriptores laudibus eximiis Petellinos ornant. Eodem nomine Petelliam effert & Silius Italicus libro xii. verſu 431., ubi eam, alteram Saguntum appellat, incendia quoque ab hoſte crudeli paſſam memorans.

Fumabat verſis incenſa Petilia tectis
Infelix fidei, miſeræque ſecunda Sagunto.

XXV. *Recepta Petellia*, inquit Livius eodem libro xxiii., *Pœnus ad Conſentiam copias traduxit: quam minus pertinaciter defenſam intra paucos dies in deditionem accepit.* Rhegium Bruttiorum item Urbs longe clariſſima, portus opportunitate, populi frequentia, & mœnibus valida, magna

magna hoſtium contentione, ac primo quoque tempore rentata eſt. *Dies aliquot* in eo molimine *nequicquam abſumtos*, narrat Livius libro xxiv. Quapropter in ſuſcepto propoſito magis magiſque confirmati, *& in fide erga Romanos, & poteſtatis ſuæ uſque ad ultimum manſerunt*, eodem teſte Livio libro xxiii. Interea hoſtium vim Locrenſes veriti, nihil intentatum reliquerunt, quo affectam in Romanos voluntatem, conſtantemque animum oſtenderent. Ubi propius periculum novere, ſtudio conatuque majori in id incubuerunt. Bellum proinde adverſus Pœnos cogitantes, & propugnationem, certatim *frumentum, lignaque, & cetera neceſſaria uſibus ex agris in urbem rapere, etiam ne quid relictum prædæ hoſtibus eſſet: & in dies major omnibus portis multitudo effundi. Poſtremo ii modo relicti in Urbe erant, qui reficere muros ac portas, telaque in propugnacula congerere cogebantur*. At vero, dum præclaro inſiſtunt operi, *in permixtam omnium ætatum ordinumque multitudinem, & vagantem in agris magna ex parte inermem Hamilcar Poenus Equites emiſit*, excluſitque ab Urbe fuga diſſipatos. Eadem civibus ſpoliata, & robore, quum interim hoſtis inſtaret, & qui pauci intra mœnia relicti fuerant, ad deditionem compellerentur, ut extremo periculo populum, qui in hoſtium poteſtate erat, eximerent, contra votum duriſſimæ neceſſitati ceſſere. Neque in tanto miſeræ Civitatis caſu viſa erga Romanos imminui fides eſt. Enimvero antequam urbs dederetur, L. Attilium, Romanoſque, qui cum eo erant, milites, clam in portum deductos, Rhegium devehi curarunt, pacta etiam condirione, *ut fœdus extemplo æquis legibus fieret*. *Cujus rei*, inquit Livius libro ſequenti, *prope non ſervata fides eſt, quum Pœnus dolo demiſſum Romanum incuſaret: Locrenſes profugiſſe ipſum cauſſarentur..... Locrenſibus nihilominus juſſu Hannibalis data pax, ut liberis ſuis legibus viverent. Urbs pariter & portus in poteſtate Locrenſium eſſet. Societas eo jure ſtaret, ut Pœnus Locrenſem, Locrenſiſque Pœnum pace, & bello juvaret*. Si poſteriori hoc Livii Teſtimonio caruiſſemus, ex priori hujus hiſtoriæ oſcitanter, minuſque fide mandata literis narratione, immerita Locrenſes premerentur invidia. De ipſis enim libro xxiii., prodidit: *Et Locrenſes deſcivere ad Bruttios Pœnoſque, prodita multitudine a principibus*. Quæ quam probe hic enarratis, ac ſinceræ veritati congruant, facile quiſquam videt. Niſi aliam Urbem germana codicum indicet lectio, graviori longe errore laborat Livius, memorans paullo poſt in eodem libro, quo tempore Ap. Claudius Meſſana Locros trajecit, ſpecie circumeundæ Provinciæ, ut Bomilcarem cum ſupplemento militum, & commeatu Carthagine ad Annonem in Bruttios profectum, incautum opprimeret, *Locrenſes Romanis portas clauſiſſe*. Hoc enim tantum a vero abeſt, quantum ipſe met Scriptor nobiliſſimus diſſidet ab iis, quæ narrat ſub initium libri ſequentis de Locrenſibus, ad id uſque tempus Romanorum Societati conjunctis, Pœnoque adverſantibus. Sed eumdem Livianæ hiſtoriæ locum rurſus expenſuri ſumus numero XXVII. Illud etiam hic notandum: quum de Locrorum deditione, novaque ſocietate cum Carthaginenſibus ineunda ageretur, nullam inter Cives diſſenſionem recenſeri a Li-

a Livio, quin ipſe ita rem narrat, ut ſine diſſidio atque tumultu tranſacta credi queat. Fuiſſe nihilominus vehementem inter illos diſcordiam primoreſque principes, audacter a Romanis ſtantes, naviter obſtitiſſe tradendæ Urbis propoſito, atque ob id extorres actos, conjicere licet ex libro xxix. ubi idem Livius *Locrenſium principes* memorat, *qui exulabant Rhegii, pulſi ab adverſa factione, quæ Hannibali Locros tradiderat*. Si fides itaque huic aſſerto habeatur, videtur, non multitudinem a Principibus Civitatis fuiſſe proditam, ſed contra.

XXVI. Deſignatis conditionibus ad deditionem exceptos Locros ægro ferentes animo, qui Hannibali ſtudebant, Bruttii, *conſcriptis armatiſque juventutis ſuæ quindecim millibus*, ut ſcribit Livius xxiv. Crotonem Græcam Urbem circumſident: *opulentam quondam* (eodem teſte libro xxiii.) *armis viriſque: tum jam adeo multis, magniſque cladibus afflictam, ut omnis ætatis minus viginti millia Civium ſupereſſent. Itaque Urbe defenſoribus vacua facile potiti ſunt hoſtes. Arx tantum retenta, in quam inter tumultum captæ Urbis e media cæde quidam effugere*. Arcem ipſam *Optimates tenebant, circumſedente cum Bruttiis eos etiam plebe ſua* ex Livio libro xxiv. Neque id mirum: Ut enim ibidem narrat idem hiſtoricus: *Crotone nec conſilium unum inter populares, nec voluntas erat. Unus præterea velut morbus invaſerat* OMNES ITALIÆ CIVITATES, *ut Plebs ab Optimatibus diſſentiret: Senatus Romanis faveret, Plebs ad* Pœnos *res traheret*. Diu fruſtra oppugnando obſeſſorum conſtantia tentata eſt. Poſtremo quum arx inexpugnabilis ſuis viribus hoſti videretur, Anno certis conditionibus Optimates compellere conatur, *ut Coloniam Bruttiorum eò deduci, antiquamque frequentiam eorum recipere vaſtatam, ac deſertam bellis Urbem, paterentur*. Sed quum ſua Dux ipſe fruſtratus eſſet opera, Locrenſes ſubinde legati permiſſu Annonis arcem intrant, perſuadentque, *ut traduci ſe in Locros paterentur, nec ultima experiri vellent. Jam hoc, ut ſibi liceret, impetraverant, & ab Hannibale, miſſis tunc legatis. Ita Crotone exceſſum eſt; Deductique Crotoniatæ ad mare naves conſcendunt: Locros omnis multitudo abeunt*. Quæ Crotoni & Sybari finitima erant oppida, in Romanorum item fide manſiſſe, conjicere licet ex eodem Livio libro xxvi. Qui, quum vix quinque Romanis ipſis per id temporis fuiſſe naves narraſſet, quibus extremæ Italiæ luſtrarent littora, & commeatum ex Sicilia in arcem Tarentinam inferrent, D. Quintius *a Sociis Rheginis & Velia, & Peſto debitas ex fœdere exigendo claſſem viginti navium* effeciſſe prodit: *quas pro illarum magnitudine egregie inſtructas, & armatas circa Crotonem, Sybarimque ſuppleviſſe remigio*.

XXVII. Qui Livium de Bruttiis ad Hannibalem deſciſcentibus libro ſecundo & vigeſimo ſcribentem legerit, tum illa, quæ de ipſorum Urbibus porro addit, mature expendet, facile judicabit, eum parum diligenter illuſtris populi, Punico ſæviente bello, res narraſſe; præcipuaque expoſitione indigere, ut dicta ſibi invicem conſtent, tum etiam temporum rationi, atque hiſtoricæ veritati congruant. Itaque Henricus Glareanus in notis Livianis pag. 122. locum ex libro xxii. nuperrime indicato expen-

expendens, quo narrata clade Cannenſi, cum alios Italiæ populos, tum etiam *præter Petillinos Bruttios omnes* ad Pœnos defeciſſe proditur: *Non ſubito* (inquit) *defecere omnes, quos hic enumerat, Populi, ſed quidam ſtatim, quidam poſt annum, ut Croton, & Locri; Tarentum vero, Metapontus, & Thurium quarto poſt anno, Ap. Claudio Pulchro, & Q. Flavio Flacco conſulibus: nec omnes Bruttii defecere:* Hac in parte non ſolum fidem, verum etiam diligentiam Glareanus in Livio deſiderat: tum autem *temere hæc mixta eſſe* conqueritur. Multo magis incogitantiæ Livius eſt redarguendus, ſi ex Sigonii ſententia, vera loci lectio eſt: *Samnites præter Pentros, Bruttii omnes*, Petellinis prorſus excluſis. Sigonius ipſe, quamvis Livio addictiſſimus, ejus vitium uſquequaque diſſimulare non audet. Viam proinde, ac rationem excogitat, qua objectas difficultates, & ambages benigna dictorum explicatione depellat. Scribit ergo in Scholiis ad librum xxv. capite primo: *Illo anno* (nempe ad Urbe condita DXXXV. ut ipſe enumerat) *omnium Bruttiorum Populorum, quos hoc loco duodecim fuiſſe ait, defectionem factam eſſe accipere debemus; ita ut ter de hac re loquutus ſit:* Primum *breviſſime: poſt aliquanto latius, idque non ſuo anno, ſed anno* DXXXIV. *ad Cannenſis cladis damna ingentia demonſtranda: qua conſternati tot populi defecerint: poſtremo latiſſime anno ſuo DXXXV. Quamquam ibi nihil de Petellia, & Conſentia dixit, de quibus obiter antea dixerat. Hæc mihi pluribus verbis exponenda fuerunt, ut quoquo modo poſſem, Livium a Glareani obtrectatione defenderem.* Ita quidem Vir clariſſimus. Ea tamen tanti non ſunt, qui Livium omni prorſus culpæ eximant. Enimvero dignam peculiari laude Rheginorum fidem erga Romanos ab ſe alibi commendatam oblitus idem hiſtoricus, lib. xxIII. *Petelliam* quo tempore ab hoſtibus oppugnabatur, unam in Romanorum fide manſiſſe narrat: Quum tamen & *Conſentia* tum Romanis ſtuderet, eademque poſt Petelliæ expugnationem *intra paucos dies, quum minus pertinaciter ſe defendiſſet,* Carthaginenſibus dedita eſt, eodem teſte Livio. Noxiæ item hiſtoricæ rei oblivionis arguitur Livius, ſcribens in ipſo libro: *Ap. Claudius per ſimulationem provinciæ circumeundæ Meſſanam raptim exercitu ducto, æſtu ſecundo Locros trajecit. Jam inde Bomilcar ad Annonem in Bruttios profectus erat, & Locrenſes Romanis portas clauſerunt.* Ex libro enim ſequenti luce meridiana clarius conſtat, vel *poſt reditum Annonis in Bruttios e Campania, tentatumque Rhegium*, conſtanter Locros Romanis hæſiſſe; eorumque præſidium militum intra Urbem, quo validius Pœnis obſiſterent, habuiſſe. Ob id merito Livius a Glareano reprehenditur in notis ad librum IV. decadis tertiæ. Latius autem, quod ad Bruttios attinet, ejus vitium fuſum detegens: *Eadem* (addit) *de Crotoniatibus oblivio. Quam Urbem expugnatam a Bruttiorum exercitu ait* (libro tertio) *hic* (libro quarto) *rurſus oppugnari ab eiſdem. Non eſt mihi dubium, in tanto rerum geſtarum acervo Livium memoria lapſum. Nam quod quidam hunc locum excuſant, obiter priore libro innuiſſe, hic vero rem ipſam diffuse ſcripſiſſe, ut acta ſit, mihi non probatur:* Et Sigonius, qui Livium tueri ſtudet, ejus verbis libro xxiii. expreſſis deceptus, ubi de Urbium Bruttiorum oppugna-

gnatione, ac deditione agit, aperte fallitur. In Scholiis ſiquidem ad librum xxv. cap. 1. de ordine, quo ille ab hoſtibus bello ſunt petitæ, vel acceptæ, hæc habet: *Petilia in Bruttiis a Pœnis capitur: poſt Conſentia: tum Croton Urbs Græca a Bruttiis occupata: poſtremo Locrenſes deſcivere ad Bruttios, Pœnoſque*. Et tamen ex eodem Livio libro ſequenti perſpicue liquet, poſt ſubactas Peteliam atque Conſentiam, primum a Carthaginenſibus fruſtra tentatum fuiſſe Rhegium, tum Locros ad deditionem compulſos, deinde Crotoni bellum inlatum. Hæc autem quum ita ſe habeant, longe gravi momento apud criticos, atque hiſtoricæ rei peritos eorum fides laborat, quæ idem Livius citato libro xxiii. prodidit, narrata defectione Capuæ. *Dum hæc* (inquit) *Romæ atque in Italia geruntur, nuntius victoriæ ad Cannas Carthaginem venerat Mago, Amilcaris filius, non ex ipſa acie a fratre miſſus, ſed retentus aliquot dies in recipiendis Civitatibus Bruttiorum, quæ deficiebant*. Fatale Romanis apud Cannas prælium M. Terentio Varone, & L. Æmilio Paullo II. conſulibus menſe Auguſto commiſſum eſt. Duodecim vero Bruttiorum Populi Q. Fabio Maximo Verrucoſo IV. & M. Claudio Marcello III. Coſſ. ad Pœnos defeciſſe, produnt Livius libro xxv. & Julius Obſequens in libro de Prodigiis capite xxxv. Tertio itaque poſt anno ſeculis omnibus memorandam victoriam Carthaginenſi Senatui Hannibalem nuntiaſſe credibile non eſt. Quæ quum ita ſint, quemadmodum omni major laude aliis nominibus jure habetur Scriptor tantus, ita narratarum rerum curam exactiorem, atque conſtantiam quandoque deſiderari patitur. Ob id tamquam *verboſum, & negligentem in hiſtoria* a Cajo Ceſare ipſum notatum fuiſſe, ex Suetonio in ejus vita c. XXXIV. cenſent viri critici. Neque injuria Eraſmus in Ciceroniano pag. 109. ſcripſit *T. Livius non raro ſecum ipſe diſſidet in rerum geſtarum narratione: tantum abeſt, ut numquam aberret a vero*. Horum tamen judicium ita æquo lectori propono, ut nihil penitus celeberrimo hiſtorico detractum cupiam: Cui tantum ſemper tributum volo, quantum ipſe jure meretur, & veritas exigit.

XXVIII. Ex duodecim Populis, quos in Bruttiis Maximo Verrucoſo, & Claudio Marcello Conſulibus ad Pœnos acceſſiſſe diximus, illorum Societatem averſati, & imperium, anno ſequenti, ut conſtat ex Livio libro xxv. *Conſentini, & Thurini in fidem Populi Romani redierunt: & plures, eodem teſtante, rediiſſent, niſi L. Pomponius Vejentanus Præfectus Socium proſperis aliquot populationibus in agro Bruttio, juſti Ducis ſpeciem nactus, tumultuatio exercitu coacto, cum Annone conflixiſſet. Magna ibi vis hominum, ſed incondita turba agreſtium, ſervorumque cæſa, aut capta eſt. Minimumque jacturæ fuit, quod Præfectus inter ceteros eſt captus, & tum temerariæ pugnæ auctor, & ante publicanus omnibus malis artibus, & Reipublicæ, & Societatibus infidus, damnoſuſque*. Hoc in loco mendum eſſe ſuſpicatur Sigonius in Scholiis ad librum xxv. cap. xv. ac pro *Turini*, *Terinei* legendum contendit. Nam Strabo Geographiæ libro VI. & Plinius hiſtoriarum naturalium libro III. capite V. Conſentiæ Terinam adnectunt. Ea vicina mari Urbs fuit, ut liquit ex Lycophrone in Caſſandra. Cujus locum perperam accipiens Stephanus Byzantinus

tinus in Ethnicis, ex oppido maritimo *Inſulam* finxit, quem errorem merito reprehendit L. Holſtenius in notis, & caſtigationibus ad illius opus verbo TEPINA. Hinc *Terinæus ſinus* Plinio citato loco, nunc *Golfo di S.Eufemia.* Thurii vero ad oram ſinus Tarentini poſita urbs erat ad oſtia illuſtrium fluviorum Crathis, & Sybaris. Duæ itaque longe inter ſe diverſæ Civitates temere in Livio non confundendæ, ne ſatis in Bruttiis perturbata ſecundi belli Punici hiſtoria denſioribus tenebris, & ambagibus obducatur. Terina rurſus ab Hannibale ſubinde capta eſt: quumque ſe illam retinere, ac tueri poſſe Dux barbarus deſperaret, improbo ſævitiæ exemplo evertit, teſte Strabone loco citato. Quod alterum ejuſdem Urbis erga Romanos conſtantis voluntatis, & fidei eximium argumentum eſt. Lubet hic Gabrielis Altilii Polycaſtrenſis Epiſcopi, doctrina atque poetica facultate clari, Epigramma deſcribere, quo ejuſdem Urbis ruinam in eximium elogium merito vertit.

Quos ſpectas lapidum tumulos, & grandia ſaxa,
Vrbs Terina fuit, mole ſuperba, & Avis.
Dum Romæ ſtudet, ac ſocialia jura tuetur,
Dat fidei pœnas ſubruta ab Hannibale.
Cur ſtupidus mœres lugens fera fata viator?
Clarius e cineri nunc capit illa decus.

Succeſſus expeditionis, tanto rerum molimine ab Hannibale tentatæ in Bruttiis, magis magiſque, quod pro Bruttiis ipſis aſſertum eſt, ac propugnamus, illuſtrat. Si omnes indiſcriminatim Bruttii Pœno faviſſent, nullo negotio tota illico regione Carthaginenſes potiti fuiſſent. Longe tamen aliter ſe rem habuiſſe, & Livius, & alii memorant. Quin imo, ſi Latini, Græcique Scriptores antiqui de altero bello Punico agentes expendantur, facile comperietur, Hannibalem poſt tot labores exanthlatos, & dura certamina, non adeo magnum terrarum tractum in Bruttiis occupaſſe: in eaque regionis parte, quæ ad Orientem verſa eſt, Petiliæque, Locrorum, & Crotonis agros complectitur, potiſſime conſediſſe, & quod maxime notandum, numquam Bruttiorum Vrbes meridionalis, vel occidentalis littoris ipſi paruere. Quæ utpote viciniores Africæ ad inſtituendum, retinendumque cum patria gente commercium longe multumque opportuniores fuiſſent: pluribuſque nominibus Carthaginenſium res juvaſſent. Spe proinde ſua fruſtratus Dux barbarus, ex illa demum ora ſolvit, quando ex Italia in Africam rediit: maritimum iter tenere coactus longum, minus ſibi compertum, & incommodum, ut ex Valerio Maximo libro ix. capite viii. §. *Externa*, numero 1. licet addiſcere.

XXIX. Interea vero, Punico in extrema Italia fervente bello, miſerrima, ſi qua alias, extitit Bruttiorum conditio, qui, quum hoſtem potentiſſimum acerrimeque inſtantem paterentur, eidem, nonniſi cogente neceſſitate, ac vi inlata, ceſſerunt. Subactas autem ab Pœnis urbes recuperaturi Romani, quibus Livio teſte lib. xxiv. nuſquam in Bruttiis deerat ſtudioſa factio, adverſa belli mole hoſtes vexabant: aſſiduiſque utriuſque partis conflictibus grave oppidis detrimentum ac-

accedebat, populiſque pernicies. Quod innuit Strabo Geographiæ libro iv. narrans, Bruttios ab Hannibale, atque Romanis attritos fuiſſe: Βρεττίους δὲ ἐπέτριψαν Ἀννίβας τέ καὶ Ῥωμαῖοι. Valerius item Maximus lib vii. cap. vi. numero 4. *Alterum Italiæ latus*, quod ad Bruttios pertinebat, *Hannibalem laceraſſe* memorat. Quod certe fieri non poterat, ſi omnes ad Pœnos defeciſſent, eiſque ad extremum ſtuduiſſent mordicus. In tanta temporum iniquitate, & rerum anguſtia aliquod etiam præcipui adjumenti Romani ceperunt ex Bruttiis. Enim vero quamvis ipſis, quum ab graviſſima accepta clade relevarentur, aliunde ſuppeterent militares copiæ, quas hoſti objicerent, negari tamen nequit, non minimam ſubſidiariæ opis partem in ipſis Bruttiis ex incondita hominum agreſtium, atque ſervorum multitudine *tumultuario* collectam exſtitiſſe: quod aperte citato nuper loco innuit Livius. Illud etiam notandum: ex eo Bruttiorum numero, quos Pœni ſub ſuis vexillis habebant, frequentes ad Romanos tranſiſſe, ipſorumque adjunctos copiis, mox ſtrenuiſſime pro Romano Populo contra Hannibalem decertaſſe. Quorum virtutem laude præcipua non fraudat Livius libro xxvii., ubi hæc narrat: *Additi erant Bruttiorum indidem perfugæ, & audacia, & ad audendum omnia neceſſitatibus pares. Hanc manum ad Bruttium primum agrum depopulandum duci juſſit, inde ad Cauloniam Urbem oppugnandam. Imperata non impigre ſolum, ſed etiam avide exſequuti, direptis fugatiſque cultoribus agri, ſumma vi Urbem oppugnabant*. Depopulationes hic, libro xxv. & alibi paſſim in hujus belli hiſtoria a Livio memoratæ, ad corruptæ militaris diſciplinæ morem referendæ ſunt: quo non probo jure belli, ſed Latronum ritu a Pœnis, ac Bruttiis, perinde ac Romanis res gerebatur. Id merito reprehendit, ac queritur ipſemet Livius libro undetriceſimo: nam magis magiſque aliorum in alios irritabant animos, extremamque vaſtitatem afferebat hoſtium campis. Qui, quum ali intra ſuas quique Regiones non poſſent, alibi neceſſaria humanæ vitæ alimenta, atque animalium pabula quærere cogebantur: ira ſemper incenſi majori, ac turpioribus fœdati exemplis. Ferenda tamen levius injuria, & ſcelus fuiſſet, ſi in hoſtium dumtaxat agris, & non in Sociorum quoque prædiis id actum eſſet. Dummodo enim hoſti cibum, & pabula adimerent, in amicorum, an in adverſantium regionibus rem auderent, nihil habebant penſi. Neque hoc vitium gregales dumtaxat milites, ſed duces etiam præſtantiſſimos occupaſſe legimus. Conſentinos jam tum in Romanorum amicitiam, & ſocietatem rediiſſe vidimus: & tamen libro xxxviii. narrat Livius *In Conſentinum Agrum Conſules exercitum duxerunt* (L. Vetutius nimirum, & Q. Cæcilius) *paſſimque depopulati, quum agmen jam grave præda eſſet, in ſaltu anguſto a Bruttiis jaculatoribus diſturbati ſunt, itaut non præda tantum, ſed armati quoque in periculo fuerint. Major tamen tumultus, quam pugna fuit: & præmiſſa præda, incolumes legiones in loca tuta evaſerunt*. Annonæ in Bruttiis difficultatem prudenter expendit Livius eodem libro. Enim vero ſuum alendi exercitum *nonniſi ex Bruttio agro* ſpes erat Hannibali, qui nec totus colebatur; nec ſi totus fuiſſet cultus, par tanto alendo copiarum

numero habebatur. Quare, & fame ſubinde Pœnos in Bruttiis *ſuper modum* laboraſſe, idem in citati libri fine narrat Hiſtoricus.

XXX. Metapontum, & Thurium munita Bruttiorum oppida, quo tempore L. Pomponius temere infeliciterque cum hoſte conflixit, adhuc Romanis fideliter hærebant, Romanoſque milites retinebant. Illorum tamen exacerbati injuriis par pari referre cogitarunt. Quum autem C. Servilius *ſatis validum* militare prçſidium, quod Metaponti erat, Tarentum ab Hannibale obſeſſum, ac ſummopere laborans, traduxiſſet, *Metapontini*, ut ſcribit Livius libro XXV. *exsemplo metu, quo tenebantur, liberati, ad Hannibalem deſecere. Hoc idem eadem Ora maris & Thurini fecerunt. Movit eos non Tarentinorum magis defectio Metapontinorumque, quibus indidem ex Achaja oriundi, etiam cognatione juncti erant, quam ira in Romanos propter obſides nuper interfectos. Eorum amici, cognatique literas, ac nuntios ad Hanonem, Magonemque, qui in propinquo in Bruttiis erant, miſerunt: ſi exercitum ad mœnia admoviſſent, ſe in poteſtatem eorum Urbem tradituros. M. Atinius Thuriis cum modico præſidio præerat: quem facile elici ad certamen ineundum rebatur poſſe, non tam militum, quos perpaucos habebat, fiducia, quam Juventutis Thurinæ. Nam ex induſtria centuriaverat, armaveratque ad tales caſus.* Ex compoſito res peracta eſt. *Conjurati conglobati, quum popularium agmen patentibus portis accepiſſent, ubi* Romanos *fuſos ad urbem ferri viderunt, conclamant, inſtare Pœnum, permiſtoſque hoſtes urbem invaſuros, ni propere portas claudant. Ita excluſos Romanos præbuere hoſti ad cædem. Atinius cum paucis receptus. Seditio inde paulliſper tenuit. Quum alii urbem tuendam, inde alii cedendam fortunæ, & tradendam urbem victoribus cenſerent. Ceterum, ut plerumque, fortuna & conſilia mala vicerunt. Atinio cum ſuis ad mare, ad naves deductos, magis quia ipſe ob imperium in ſe mite, ac juſtum conſulsum volebant, quam reſpectu* Romanorum, *Carthaginenſes in urbem recipiunt.* Aucti viribus Pœni, quæ a Romanis ſtabant, oppidis negotium augebant. Mago enim cum valido præſidio in Bruttiis præerat, atque ultro citroque adverſæ factionis milites vim aliis inferebant, & detrimenta. Ita variante fortuna ſuſpenſa omnia utrimque erant, integra ſpe, metuque integro. Nec Hannibal, quamvis alibi præſens adminiſtraret bellum, ut in dies ſingulos in ea Italiæ parte opibus creſceret, quidquam calliditatis prætermittebat, & operæ. Quo tempore vehementiori ſtudio, atque conatu Romani Capuam obſidebant, ipſe teſte Livio libro XXVI, *Ex Lucanis in Bruttium agrum, ad fretum vero, ac Rhegium eo curſu contendit, ut prope repentino adventu incautos oppreſſerit.* Nihil tamen tunc factum memorabile, virtute, ac fide facile ſuperante conatus, & fraudes.

XXXI. Lectis, magniſque ad eam diem Hannibal fultus copiis, urbes, quæ Pœno ſtudebant, tuebatur valide, duriſſimumque Romanis in ea regione negotium faceſſebat. Nota Ducis ſævitia, atque calliditas facile Bruttios deterrere poterant, ne noxii quidpiam adverſus ipſum pro Romanis molirentur; multo facilius impedire, ne deditæ

ſibi

ſibi Civitates in Populi Romani jus, ac poteſtatem redirent. Contra tamen accidit. Enimvero publicæ rei conditione diligentius explorata, Bruttii, Italorumque nomen inclytum & immortale in Romanis reveriti, de inſtauranda cum illis priſtina ſocietate mature conſtituerunt. Neque illuſtris Populi ſano conſilio præſens opera, & res defuit. Vibium ſiquidem & Pactium in ea regione genere, atque auctoritate longe præſtantes, ad Q. Fulvium Conſulem legatos miſerunt, qui deditionem iiſdem omnino æquis perinde ac honorificis conditionibus, quibus per id temporis Lucanis, Hirpinis, atque Volſcentibus reſtituta Societas erat, paciſcerentur. Benigne accepti, auditique Oratores, quod poſtulabant, impetrarunt, Livio teſte libro xxvii. : qui ignoratam ab Gellio, & aliis, qui cum Gellio perperam ſentiunt, hiſtoriam narrat his verbis: *Iiſdem ferme diebus ad Q. Fulvium Conſulem Hirpini, & Lucani & Volſcentes, traditis præſidiis Hannibalis, quæ in urbibus habebant, dediderunt ſeſe: clementerque a Conſule cum VERBORVM TANTVM caſtigatione ob ERROREM PRÆTERITVM accepti. Et Bruttiis ſimilis ſpes veniæ facta eſt, quum ab iis Vibius & Pactius fratres longe nobiliſſimi Gentis ejus, eamdem, quæ data Lucanis erat, conditionem deditionis petentes veniſſent.* Bruttii Lucanis erant finitimi, quamobrem facile fuit aliorum alios duci exemplo. Quinto autem Fabio Maximo quintum, & Q. Fulvio Flacco quartum Conſulibus, *Idibus Martiis, quo die magiſtratum inierunt*, ita ab Senatu Italicarum Regionum eſſe partitum imperium, *ut C. Fabius ad Tarentum, Fulvius in Lucanis, & Bruttiis rem gereret*, paullo ante in eodem libro Livius memorat. Probe itaque loco, tempori, atque perſonis reparata a Bruttiis cum Romanis concordia congruit. Livius tamen alio prorſus loco, & tempore Lucanorum deditionem repetit. Poſt nominatos enim C. Cæcilium, & L. Veturium Conſules; *Inde* (ſcribit libro ſequenti) *in Lucanos profecti, ea ſine certamine tota gens in ditionem Populi Romani rediit*. Nihil hic de Bruttiis auctor graviſſimus. Julius nihilominus Obſequens in libro de Prodigiis capite XLI. poſteriori Livianæ hiſtoriæ loco priorem miſcet, quartumque demum in annum protracta hiſtoria errores cumulat; proditque Q. Veturio Philone, & Q. Cæcilio Metello Coſs. *Lucani in ditionem Populi Romani ſine certamine redierunt. Bruttiorum Vrbes ſeſe Romanis dediderunt*. Perſpicua Livii ſententia alio profecto trahi nequit, nec Obſequens rectæ temporum rationi, ſolidæ hiſtoriæ, ipſique Livio cohæreret, ſi quæ de Lucanis & Bruttiis in Romanorum Societatem, & fidem a Q. Fulvio Conſule receptis ſcripta ſunt, in annum ab Urbe condita quingenteſimum quadrageſimum octavum referantur.

XXXII. Bruttiorum in fidem, ac ditionem Populi Romani reditus merito præcipuo ac laudi vertetur Genti, ſi non modo libera, qua id egerunt, voluntas, ſed temporum quoque cogitetur conditio. Quæ licet impeditiſſima, ob idque iiſdem Bruttiis iratus, & adhuc potens hoſtis extremam perniciem facile poſſet afferre, conſtantiſſime tamen in

ſuſcepto propoſito perſtiterunt. Neque tantum perſtitere, verum etiam luculentis exemplis ſuam erga Romanos fidem, utilemque operam, nec uno quidem argumenti genere, comprobarunt. Hæc omnia gravibus ex Romana hiſtoria petitis momentis ita monſtrabimus, ut jure quiſpiam inficiari nequeat. Vix Bruttii deditionis conditionem per legatos cum Romanis pepigerant, quum certis comperitur nuntiis: in utrorun q e malum imminere Haſdrubalem, qui validis fultus copiis fratris vires aucturus, celeriter ſuperatis alpibus, Italiam feliciter eſt ingreſſus. Sed aliter, quam Pœni putabant, evenit. M. Livino ſiquidem Salinatore, & C. Claudio Nerone Coſſ. Dux idem cædes, atque incendia Italiæ ac Romano Populo minitans, cum florenti exercitu ad Metaurum deletus eſt: in eaque clade quinquaginta ſex hoſtium millia a Romanis cæſa narrantur ab Obſequente capite xl. capta quinque millia, & quadringenti. Civium autem Romanorum, qui captivi apud hoſtes detinebantur, quatuor millia recepta. Eo vulnere perculſus Hannibal periculum Bruttiis auxit, non ademit. Enimvero *amotis inde caſtris*, ut ſcribit Livius libro xxviii., *omnia auxilia, quæ diffuſa latius tueri non poterat, in extremum Italiæ angulum Bruttios, contrahit, & Metapontinos civitatem univerſam excitos ſedibus ſuis, & Lucanos, qui ſuæ ditionis erant, in Bruttium agrum traducit*. Id ſpectans Silius libro xvi. verſu 1. cecinit;

> Bruttia *mœrentem caſus, patriæque, ſuoſque*
> *Hannibalem accepit Tellus: hic agere ſeptus*
> *In tempus poſita ad renovandum bella coquebat*.

Hodieque in Bruttiis locus eſt, qui *Caſtra Hannibalis* appellantur. Quamvis autem non ſemper inibi eum conſediſſe, certum ſit, vero tamen eſt quam ſimillimum, ibi poſt deletum Haſdrubalem præcipuam fixiſſe ſedem, & caſtra vallaſſe. Quod indicare fortaſſe voluit Silius, Hannibalem *agere ſeptum* in Bruttiis memorans: indeque loco nomen factum, quem ſenior Plinius libro tertio hiſtoriarum naturalium cap. x. his verbis deſignat. *Terineus Sinus peninſulam efficit, & in ea Portus, qui vocatur CASTRA HANNIBALIS, nuſquam anguſtiore Italia, xx. millium paſſuum latitudo eſt. Itaque Dionyſius major interciſam eo loco adiicere Siciliam voluit*. Lucas Holſtenius in notis ad Italiam antiquam Philippi Cluverii libro iv. pag. 1306. putat fuiſſe *ſub loco*, qui nunc *Rocella* dicitur: vel ad Oſtia Fluvioli, qui *Rio cupo*. Ibi enim anguſtus eſt Italiæ Iſthmus; atque hoc confirmat Tabula itineraria, quæ ab Lacinio promontorio ad Caſtra Hannibalis xxxvi. millia paſſuum numerat, conſentitque accolarum traditio.

XXXIII. Minus valide, negligenterque defenſa Capua *multorum Italiæ Populorum ab Hannibale animos averterat*: quos, quum neque omnes ſine virium imminutione (*quod minime tunc expediebat*) diviſis retinere præſidiis poſſet; *nec iis deductis ſpei liberam, vel obnoxiam timori Sociorum fidem relinqueret*, majore, ac turpiore malo neceſſitatem in ſcelus vertit. *Preceps enim*, ut ſcribit Livius libro xxvi., *in avaritiam, & crudelitatem animus ad ſpolianda, quæ tueri*

tueri nequibat, ut vaſtata hoſti relinquerentur, inclinavit. Id fœdum conſilium, tum incœpto, tum etiam exitu fuit. Neque enim indigna patientium modo alienabantur animi, ſed ceterorum etiam: quippe ad plures exemplum, quam calamitas pertinebat. Narrat præterea idem Livius libro xxvii. *cetera tunc Italia conceſſiſſe* Hannibalem. Ad reliquas autem difficultates, eam quoque acceſſiſſe, *ut, ne alendi quidem exercitum, niſi ex Bruttio agro, ſpes eſſet: qui ut omnis coleretur, exiguus tamen tanto alendo exercitui erat. Jam magnam partem juventutis bellum occupaverat, & mos vitio etiam inſitus genti inter latrocinia militiam exercendi. Nec ab domo quicquam mittebatur, de Hiſpania retinenda ſollicitis, tamquam omnia proſpera in Italia eſſent.* Exercitus autem, quem ductabat Hannibal, & in Bruttios tranſvexerat, eodem teſte Livio, non *ſuus Civilis erat ſed mixtus ex colluvione omnium gentium: quibus non lex, non mos, non lingua communis, ſed alius habitus, alia veſtis, alii arma, alii ritus, alia ſacra, alii prope dii.* Quæ nihilominus quum ita eſſent, mirum profecto fuit, ac præcipuæ duci laudi merito vertit Romanus hiſtoricus, prodens: *ita quodam vinculo eos copulaſſe, ut nulla, nec inter ipſos, nec adverſus ducem ſeditio exſtiterit; quum & pecunia ſepe in ſtipendium, & commeatus in hoſtium agro deeſſent: quorum inopia primo bello Punico multa infanda inter duces, militeſque commiſſa fuerant.* Illud longe majori admiratione dignum, extero barbaroque homini, tantum quandoque ſtudium oſtendiſſe Italos, ipſoſque Romanos milites, ut non modo frequentes eſſent ad illum transfugæ, ſed vel ex adverſo exercitu quam fidiſſime ſecreta proderent. Quo fiebat, ut hoſtis callidus audaciores animos in dies ſumeret, dolique, atque fallaciæ in Romanos inſtructæ feliciter ſæpenumero ſuccederent, magno cum rei publicæ detrimento, atque extremo privatorum diſpendio. Id & in Bruttios per eoſdem dies ſpectatum eſt. Quum Locri ab L. Cincio ſumma vi, & operibus, ac omni tormentorum genere a Sicilia advecto oppugnarentur, Claudius vero Marcellus, ac T. Quintius Criſpinus Conſules præſentibus ſubſidiis oppugnationem juvare contenderent, neque hoſtiles ſuſpicarentur inſidias ab Hannibale, qui clam de rebus agendis fuerat inſtructus, mature circumventi; dum temere, ac tumultuario certant, Marcellus lancea transfixus occubuit: Criſpinus graviter vulneratus paullopoſt & ipſe periit. Ita *duo Conſules ſine memorando prælio* interfecti, ut ſcribit Livius lib. xxvii. & Julius Obſequens lib. de Prodigiis cap. xxix. *velut orbam rempublicam* reliquerunt: *quod nullo ante bello acciderat*. Hoc caſu magis magiſque elatus Hannibal, quum fruſtra ſubinde tentaſſet Salapiam, Locros eſt profectus, ubi Cincium fugavit, urbem obſidione ſolvit, potituſque ſimul eſt univerſis machinis, & operibus, quibus muri quatiebantur.

XXXIV. Promiſſam Romanis fidem quum dederentur, religioſe quidem implevere Bruttii: Bruttiis tamen pro meritis ac debito Romani non reſponderunt. Poſt pactam deditionis conditionem Bruttiorum præſidium, quod ex Hannibalis imperio Tarentum ſervabat, & tuebatur, re cum Fabio Conſule communi-

cata

cata, urbem Romanis per proditionem dedidere. Ingreſſi nihilominus urbem ex condicto Romani, *alii alios paſſim, ſine diſcrimine armatos, inermeſque cædunt, Carthaginenſes, Tarentinoſque pariter. Bruttis quoque multi*, inquit Livius libro xxvii., *paſſim interfecti, ſeu per errorem, ſeu vetere in eos inſito odio, ſeu ad proditionis famam, ut vi potius, atque armis captum Tarentum videretur, extinguendam*. Locri, quo omnis Crotonienſis civitas translata erat, tam valido muniebantur Civium præſidio, & Punicis copiis, ut omnem Romanorum conatum facile eluderent. Nec illis Romani potiti eſſent, niſi cives ipſi, qui Rhegii partim captivi, partim a contraria factione acti exſules morabantur, de reſtituenda urbe priſtino illorum imperio ultro conſultaſſent: initiſque conſiliis fidem, ac ſtrenuam adjunxiſſent operam. Tribus millibus itaque Romanorum cum Q. Pleminio pro Prætore in urbem noctu per ſcalas a Bruttiis exceptis, alteraque ex arcibus eis tradita, acerrimum cum Pœnis certamen incipitur. Livius lib. xxix. *Oppidani Urbem babebant victoribus premium in medio poſitam. Ex arcibus duabus præliis quotidie levibus certabatur. Q. Pleminius Romano, Amilcar Punico præſidio præerat, & accerſentes ex propinquis locis ſubſidia copias augebant. Ipſe poſtremo veniebat Hannibal. Nec ſuſtinuiſſent Romani, niſi Locrenſium multitudo, exacerbata ſuperbia, atque avaritia Pœnorum, ad Romanos inclinaſſet*. Novis ſubinde per Scipionem a Meſſana allatis ſuppetiis, territi Carthaginenſes, noctu fugiunt. *Scipio, ut arcem relictam ab boſtibus, & vacua vidit caſtra, vocatos ad concionem Locrenſes graviter ob defectionem incuſavit. De auctoribus ſupplicium ſumſit; bonaque eorum alterius factionis principibus ob egregiam fidem erga Romanos conceſſit. Publice nec dare, nec eripere ſe quicquam Locrenſibus dixit. Romam mitterent Legatos: quam Senatus æquam cenſuiſſet, eam fortunam babituros. Et ſi male de Populo Romano meriti eſſent, in meliore ſtatu ſub iratis Romanis futuros, quam ſub amicis Carthaginenſibus fuerint*. Mox Q. Pleminio legato, ac militum præſidio ad urbis tutelam relicto, cum auxiliaribus copiis Meſſanam repetiit. Scipionis in Locrenſes judicium ſæverius fuit, quam ob mutatam voluntatem, ſtrenuoſque pro Romanis adverſus Pœnum conatus merebantur. Si autem modus, & cauſſa, quamobrem Hannibali olim ſunt dediti, procul a partium ſtudiis, prudenter expendantur ex Livio, iniquum etiam non injuria cenſeri poterit, ac truculentum. Id quod ipſius Romani Senatus Conſultum, nulla non ex parte Locrenſibus favens, paullo poſt luculenter oſtendit.

XXXV. Male etiam Romani milites, qui Locris ab eodem Scipione ſunt relicti præſidio, publice, atque privatim de Locrenſibus meriti ſunt, crudelibuſque ac turpibus factis proborum civium exſpectationem fefellerunt. Rem non ex alia, quam ex Romana Livii aperiemus hiſtoria, qui lib. xxix. hæc habet. *Tam ſuperbe crudeliterque babiti Locrenſes a Carthaginenſibus poſt defectionem ab Romanis fuerant, ut modicas injurias non æquo modo animo pati, ſed prope libenti videri poſſent. Verum enim vero tantum Plenius Amilcarem præſidii Præfectum, tantum præſidiarii milites Romani Pœnos ſcelere atque avaritia ſuperarunt,*

runt, ut non armis, ſed vitiis videretur certari. Nihil omnium, quæ iuopi inviſas opes potentioris faciunt, prætermiſſum in oppidanos eſt ab Duci, aut a militibus. In corpora ipſorum, in liberos, iu coniuges infandæ contumeliæ editæ. Jam avaritia ne ſacrorum quidem ſpoliatione abſtinuit. Nec alia modo templa violata, ſed Proſerpinæ etiam intacti omni ætate theſauri: præterquam quod a Pyrrho, qui cum magno piaculo ſacrilegii ſui manubias retulit, ſpoliati dicebantur..... Summæ rei Plemiuius præerat: militum pars ſub eo, quam ipſe ab Rhegio abduxerat, pars ſub tribunis erat. Rapto poculo argenteo ex oppidani domo Pleminii miles fugiens, ſequentibus quorum erat, obvius forte Sergio, & Matieno tribunis militum fuit. Cui quum juſſu tribunorum ademtum poculum eſſet, jurgium iude & clamor, pugna poſtremo inter Pleminii milites, tribunorumque, ut ſuis quiſque opportunus advenerat, multitudine ſimul ac tumultu creſcente. Victi Plemiuii milites, quum ad Pleminium, cruorem ac vulnera oſteutantes, uon ſine vociferatione, atque indignatione concurriſſent, probra in eum ipſum jactata in jurgiis referentes, accenſus ira domo ſeſe proripuit, vocatoſque Tribunos nudari, ac virgas expediri jubet. Dum ſpoliandis iis [repugnabant enim, militumque fidem implorabant] tempus teritur, repente frequentes milites, feroces recenti victoria, ex omnibus locis, velut adverſus hoſtes ad arma conclamatum eſſet, concurrerunt. Et quum violata jam virgis corpora Tribunorum vidiſſent: tum vero in multo impotentiorem ſubito rabiem accenſi, ſine reſpectu uon majeſtatis modo, ſed etiam humanitatis, in Legatum impetum, lictoribus prius indignum in modum multatis, faciunt. Tum ipſum ab ſuis interceptum, & ſeclusum hoſtiliter lacerant, & prope exanguem, naſo auribuſque mutilatis, reliquuut. His Meſſauam nuntiatis, Scipio poſt paucos dies Locros hexeri advectus, quum cauſam Pleminii, & Tribunorum audiſſet, Pleminio noxa liberato, relictoque in ejuſdem loci præſidio, Tribunis ſontibus judicatis, & in vincula conjectis, ut Romam ad Senatum mitterentur, Meſſanam, atque inde Siracuſam rediit. Plemiuius impotens iræ, neglectam ab Scipione, & nimis leviter latam ſuam injuriam ratus, nec quemquam æſtimare alium eam litem poſſe, niſi qui atrocitatem ejus patiendo ſenſiſſet; Tribunos attrahi ad ſe juſſit, laceratoſque omnibus, quæ pati corpus ullum poteſt, ſuppliciis, interfecit. Nec ſatiatus vivorum corpora, inſepultos projecit. Simili crudelitate & in Locrenſium principes eſt uſus, quos ad conquerendas injurias ad Scipionem profectos audivit: & qui antea per libidinem atque avaritiam fœda exempla in Socios ediderat, tuuc ab ira multiplicia edere, iuſamiæ atque invidiæ, nou ſibi modo ſed etiam Imperatori eſſe.

XXXVI. Decem propterea Legati Locris ad expoſtulandas injurias a Pleminio, militibuſque Romanis acceptas Romam miſſi nullo non verborum pondere illorum ſcelera aperuerunt: nec quidquam omiſere, quod vel externo corporis habitu ex more gentis intimum animi dolorem, mœroremque oſtenderent. Quærentibus autem in Comitio Conſulibus, *Locrenſes eſſe dixeruut, ea paſſos a Q. Pleminio legato Romaniſque militibus, quæ, ne Carthagiuenſes quidem, velit Populus Romanus: Orare uti ſibi Patres adeundi, deplorandique ærumnas ſuas poteſtatem facerent. Senatu dato, maximus na-*

tu

tu ex iis, ſcio, iuquit, quàuti æſtimentur uoſtræ apud vos querelæ P. C. Plurimum iu eo momenti eſſe, ſi probe ſciatis, & quomodo proditi Locri Haunibali ſint; & quomodo, pulſo Hannibalis præſidio, reſtituti iu ditionem veſtram. Quippe ſi & culpa defectiouis procul a publico conſilio abſit, & reditum in veſtram ditionem appareat, nou voluutate ſolum, ſed ope etiam ac virtute noſtra, magis iudignemini bouis, ac fidelibus ſociis tam atroces, atque indignas injurias ab legato veſtro, militibuſque fieri. Sed ego cauſam utriuſque defectionis noſtræ in aliud tempus differeudam arbitror eſſe, duarum rerum gratia; unius ut coram P. Scipione, qui Locros recepit, quique omuium uobis recte, perperamque factorum eſt teſtis, agatur: alterius, quod qualeſcumque ſumus, tameu hæc, quæ paſſi ſumus, pati non debuimus. Non poſſumus diſſimulare P.C. nos, quum præſidium Puuicum in arce uoſtra haberemus, multa ſæda indigna, & a præfecto præſidii Amilcare, & ab Numidis, Afriſque paſſos eſſe. Sed quid illa ſunt collata cum iis, quæ hodie patimur? Cum bona venia, quæſo, audiatis P.C., id quod invitus eloquar. In diſcrimine eſt uunc humanum omue genus, utrum vos, an Carthagiuenſes principes orbis terrarum videat. Sed ſi ex iis, quæ Locrenſes, aut ab illis paſſi ſumus, aut a veſtro præſidio nunc quam maxime patimur, æſtimandum Romauum, ac Puuicum imperium ſit, nemo uou illos ſibi, quam vos Dominos præoptet. Et tameu videte quemadmodum Locreuſes in vos animati ſunt. Quum a Carthagineuſibus injurias multo minores acciperemus, ad veſtrum imperium confugimus: quum a veſtro præſidio pluſquam hoſtilia patiamur, nuſquam alio, quam ad vos querelas detulimus. Aut vos reſpicietis perditas res noſtras P. C., aut ue ab Diis quidem immortalibus, quod precemur, quicquam supereſt. Q. Pleminius legatus miſſus eſt cum præſidio ad recuperandos a Carthaginenſibus Locros, & cum eodem ibi relictus eſt præſidio. In hoc legato veſtro (daut euim animum ad loquendum libere ultimæ miſeriæ) nec hominis quicquam eſt, præter figuram, & ſpeciem, ueque Romani civis præter habitum, & ſouum Latinæ linguæ. Peſtis, ac bellua immanis, qualem fretum quondam, quo ab Sicilia dividimur, ad perniciem navigantium circumſediſſe ſabulæ ferunt. Ac ſi ſcelus, libidinem, & avaritiam ſolus ipſe exercere in Socios veſtros ſatis haberet, unam profundam quidem voraginem tameu patientia noſtra expleremus. Nunc omnes Ceuturiones, militeſque veſtros [adeo in promiſcuo licentiam, atque improbitatem eſſe voluit] Plemiuios fecit. Omnes rapiunt, ſpoliant, verberant, vulnerant, occidunt, conſtuprant matronas, virgines, iugeuuos, raptos ex complexu parentum. Quotidie capitur Urbs noſtra, quotidie diripitur: dies, nocteſque omnia paſſim mulierum, puerorumque; qui rapiuntur, atque aſportautur, ploratibus ſonant. Miretur, qui neſciat, quomodo, aut uos ad patiendum ſufficiamus, aut illos qui faciuut, nondum tautarum injuriarum ſatietas ceperit. Neque ego exſequi poſſum, nec vos operæ eſt audire ſingula, quæ paſſi ſumus. Communiter omuia complectar. Nego domum ullam Locris, uego quemquam hominem expertem iujuriæ eſſe. Nego ullum geuus ſceleris, libidiuis, avaritiæ ſupereſſe, quod in illo, qui pati potuerit, prætermiſſum ſit. Vix ratio iniri poteſt, uter caſus Civitatis ſit deteſtabilior, quum

bo-

hoſtes bello urbem cepere, an quum exitiabilis tyrannus vi atque armis oppreſſit. Omnia, quæ captæ urbes patiuntur, paſſi ſumus, & nunc quam maxime patimur P. C. Omnia crudeliſſimi, atque importuniſſimi tyranni ſcelera in oppreſſos cives edunt, Pleminius in nos, liberoſque noſtros, & conjuges edidit. Pleminii Romanorumque militum deinde narratis ſacrilegiis, graviſſimæ orationi Legatus finem imponit, tot injuriarum, ac ſcelerum pœnas depoſcens. Juſſis extemplo legatis excedere, ingens animorum eſt facta commotio. Pleminius juxta ac Scipio principum orationibus lacerari: præ ceteris autem Q. Fabius, *natum ad corrumpendum diſciplinam militarem* ipſum arguere. Sententiam porro adjecit: *Pleminium legatum vinctum Romam deportari placere, & ex vinculis cauſſam dicere: ac ſi vera forent quæ Locrenſes quererentur, in carcere necari, bonaque ejus publicari. P. Scipionem, quod de provincia deceſſerit injuſſu Senatus, revocari; agique cum Tribunis plebis, ut de imperio ejus abrogando ferrent ad populum. Locrenſibus coram Senatu reſpondere quas injurias ſibi factas quererentur, neque Senatum, neque Populus Romanus velle factas. Viros bonos, ſocioſque, & amicos eos appellare, Liberos, conjuges, quæque alia erepta eſſent, reſtitui; pecuniam, quanta ex theſauris Proſerpinæ ſublata eſſet conquiri, duplamque pecuniam in theſauris reponi, & ſacrorum piacula. re fieri...... Milites qui Locris eſſent, omnes in Siciliam tranſportari: quatuor cohortes Sociorum Latini nominis in præſidium Locros adduci*. Prætor Legatique, ut Senatus decreta exſequutioni mandarent, in Bruttios profecti, primum Religionis euram ex præſcripto habuerunt. Poſt reſtitutam deinde loco ſacro pecuniam, reſque cujuſvis generis, & libera corpora, quibus debebantur, reddita, Locrenſium concio advocatur, denuntiaturque. *Iis libertatem, legeſque ſuas Populum Romanum, Senatumque reſtituere*.

XXXVII. Tot injurias, & mala graviſſima, quæ ab improbis militibus Romanis, atque præfectis reverſi in eorum ditionem populares multifariam patiebantur, profecto non ignorabant alii Bruttii, qui *in paucis illis oppidis*, ab Hannibale Punico præſidio adhuc oppreſſis, confidebant: & tamen vicit hæc omnia affecta ipſorum erga Romanos voluntas, noviſque factis, proprio ubique comtento periculo, oſtenderunt. Enimvero quamvis Bruttiorum deditio Q. Fulvio Conſuli facta nobiliores populos, ac longe majorem eorumdem urbium partem ad Romanos attraxerit, aliquot nihilominus ſub Hannibalis imperio reſtabant oppida, obſcuri fere nominis, ſi unum, aut alterum excipias. Ex his *Petilia a M. Scipione Conſule vi capta, Conſentia, & Pandoſia* inquit Livius libro undetriceſimo, *& ignobiles aliæ Civitates in deditionem venerunt*. Anno nihilominus ſequenti teſtatur idem Livius libro XL. *Ad Cn. Servilium Conſulem, qui in Bruttiis erat, Conſentia, Vffugum, Vergæ, Beſidiæ, Hetriculum, Syphæum, Argentanumque, Dampetia, multique alii ignobiles populi, ſeneſcere Punicum bellum cernentes, defecere*. Verum, & hic Livius negotium faceſſit. Quæ ſiquidem ab eo nominatur, *Conſentiam* jampridem in Romanorum ditionem rediiſſe conſtat, nec rurſus ad Carthaginenſes defeciſſe legimus. In nonnullis M.S. Codicibus non Conſentia, ſed *Coſſennia*, & *Coſſannia*

ſannia

ſannia ſcribitur. Coſſennia autem id oppidum cenſetur, quod nunc in Bruttiis *Caſſanum* dicitur, Epiſcopali ſede inſigne. Ad ipſum pertinet vetus epitaphium in agro Uxentino a nobis deſcriptum.

D. M.
L. HETERIO Q. F.
DOMO COSSENNIA
CENT. LEG. GALBIANAE
QVI MIL. ANN. XVI. M. X
IVL. ROSCIVS COMMILEX
B. M. P.

Verum, ſi hoc idem, quocumque fuerit, oppidum, ad Romanos rediit M. Cornelio Cethego, & P. Sempronio Tuditano Coſs., quomodo paucos poſt menſes jam actum agit? Perperam fortaſſe a Livio diviſa ſunt, quæ uno fuerant loco narranda. Conjecturam firmat Obſequens in libro de Prodigiis cap. xliii., ubi Sempronio Conſule nullas in Bruttiis urbes in Romanorum fidem rediiſſe memorat, ſed tantum anno ſequenti, quo Cn. Servilius Conſulatum geſſit. Scribit enim capite xliv. *Romani multas in Bruttiis ad ſe deficientes Civitates receperunt, Hannibalemque in agro Crotonienſi ceciderunt.* Prior Livii locus, ſi penitus expendatur, deſignatam interpetrationem facile admittit, objectoſque nodos ſolvit. *Mirabile* ſiquidem *videri* poteſt, tam ſæpe illuſtrem Urbem defeciſſe, neque ſuſpectam ejus, a quibus ſemel defecerat, fidem habitam. Quod ſcite, atque opportune expendit, & fatetur Sigonius in Scholiis ad librum xxv. pag. 213. ubi ingeſtas a Livio ambages, minime reticet. Interea conſtans Bruttiorum in Romanos voluntas & opera ſtrenua magis magiſque illorum vires adverſus Pœnos confirmabant; contra vero hoſtiles debilitabant opes, ſine quibus diutius in ea regione Dux Barbarus perſtare non poterat. Et Romani quidem Bruttiorum in ſe animos probe noſcentes, utilemque in dies comprobantes operam, nihil habuerunt antiquius, quam militum ex ipſis Bruttiis augere præſidia, ubi Carthaginenſes extremos conatus experiri volebant. Proinde libro viceſimo nono narrat Livius: *M. Cornelio, P. Sempronio Coſs. (quintus decimus is annus belli Punici erat) Provinciæ Cornelio Hetruria cum veteri exercitu, Sempronio Bruttii, ut novas ſcriberet legiones decretæ.* *Pauca* demum illa *Oppida* Punico in Bruttiis ab Hannibale firmata præſidio, ipſomet Livio teſte libro xxx. *magis metu, quam fide retinebantur*: tantum abeſt, ut ſecluſa vi atque neceſſitate, ultro libenteſque Bruttii Carthaginenſibus ſtuduerint, quamvis iiſdem obtemperare cogerentur. Errat autem Paullus Diaconus libro iii. hiſtoriarum cap. xvii. ſcribens: *Q. Cæcilio, & L. Veturio Coſs., triennio nimirum ante devictum Hannibalem, omnes prorſus Civitates, quæ in Bruttiis ab Hannibale tenebantur, Romanis ſe dediſſe.* Paullus ducem habuit Eutropium, qui totidem fere verbis idem prodit in Epitome libro iii. *A Petilia claſſe* ducem barbarum *Africam repetiſſe freto*, ex Valerio Maximo libro nono capite viii. alibi notavimus. Ab Italia vero diſceſſurus Hannibal, belloque cum primis gravi, ac permoleſto finem impoſiturus, *quod roboris in ſuo exercitu erat*, teſte Livio eodem libro, *in Africam tranſvexit*. Multos autem *Italici generis*, quod illò ſequi Pœnos abnuerent, quum in Junonis Laciniæ delubrum, ad eum diem inviolatum, conceſſiſſent, ibidem fœde interfe-

interfecit. In illis *Bruttii plerique* erant, ſed eos *vi ac neceſſitate*, barbari ducis ſequi juſſa, fuiſſe compulſos, paullo poſt auctor ipſe teſtatum reliquit. His ipſis Italici generis in Africam abſtractis militibus adeo parum fidit idem Hannibal, ut quo die ſiniſtro eventu cum Scipione conflixit, *ſingulari arte* ex eodem Livio exercitum inſtruens *Italicos intervallo quoque diremtos, incertus ſocii, an hoſtes eſſent, in poſtremam aciem ſummotos voluit*. In his fuiſſe aliquam ſaltem partem *ſex Romanorum millium, quæ capta in Caſtris apud Cannas* Hannibal retinebat, ac redimere Senatus renuit, quum ab eo poteſtas fieret, *memor, tantam multitudinem armatorum juvenum, ſi honeſte mori voluiſſent, turpiter capi non potuiſſe*, facile quiſpiam putabit: de quibus Valerius Maximus lib. ii. cap. vii. num. 15., & alii.

XXXVIII. Hæc autem quum ita ſe habeant, toto errat cælo, gerraſque Siculas lectoribus obtrudit Appianus Alexandrinus in Hannibalica Hiſtoria pag. 598. editionis Amſtelodami, curatæ ab Alexandro Tollio, prodens Ἀννίβου ἀποπλεύσαντος ἡ βουλὴ τοῖς μὲν ἄλλοις ἔθνεσι τῆς Ἰταλίας, ὅσοι μετέθεντο πρὸς ἐκεῖνον συνέγνω τῶν γεγονότων, καὶ ἀμνηστίαν ἐψηφίσατο. Βρυτίων δὲ μόνων, οἱ μέχρι τέλους αὐτῷ προθυμότατοι ἐγεγένηντο, χώραν τε πολλὴν ἀφείλετο, καὶ ὅπλα εἴτινα ἦν ἔτι χωρὶς ὧν Ἀννίβας ἀφῄρητο, ἐς τε τὸ μέλλον ἀπεῖπεν αὐτοῖς μὴ στρατεύεσθαι ὡς οὐδ᾽ ἐλευθέροις οὖσιν ὑπηρέτας δὲ τοῖς ἐς τὰς τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίας ἀπιοῦσιν, ἐς τὰς δημοσίας ὑποιρεσίας οἷα θεράποντας ἀκολουθεῖν. Ideſt: *Hannibale digreſſo, Senatus omnibus Italicis populis, qui ad Pœnum defecerant, veniam tribuit, reſque omnes anteactas oblivione ſempiterna delendas cenſuit. Bruttiis, quia ad ultimum promtiſſimi Socii Hannibali permanſerunt, pars agri ademta, armaque, ſi qua reſtabant, præter ea quæ Hannibal prius eripuerat. Omni etiam militia, ut qui jus libertatis amiſiſſent, illis interdictum, & Romanos* Conſules *in provincias euntes, ad publica munia obeunda, veluti famuli ſequi juſſi ſunt*. Appianus Græcus auctor, altero Chriſti ſeculo floruit, quæque hic de Bruttiis narrat, omnium primus, poſt annos ferme trecentum quinquaginta ab eo tempore, quo res ipſæ decretæ produntur, commentus eſt. Si quis hactenus prolata ex Livio longe graviori, & antiquiori Romanorum hiſtorico cum Appiani loco conferat, facile intelliget, plus æque exaggeratæ in Bruttios enarrationi a Græco homine fuiſſe indultum. Joannes Bodinus in method. hiſtor. cap. iv. *Appiano de Romanis ſcribenti ſe non ubique aſſentiri* fatetur. Ipſum *in Romanorum antiquitate ſæpe lapſum*, compertum eſt Antonio Poſſevino in Bibliotheca ſelecta. Neque injuria *multis in rebus levem* jampridem notavit Sigonius de hiſtoria Romana cap. xv. Obtruſa de pœnis fabula, quas ex omnibus Italiæ populis *unos* Bruttios ob defectionem, conſtanterque ad Hannibalis in Africam reditum ſervatam Pœno fidem & ſocietatem, dediſſe memorat, non una de cauſſa Appianum redarguit erroris & inſcitiæ. Enimvero quæ Romani inflixere Campanis ſupplicia, poſtquam illorum urbs vi & armis recuperarunt, ſatis fuſe narrat Livius libro xxvi. *Ad* lxx. (inquit) *principes Senatus interfecti. Trecenti fere nobiles Campani in carcerem traditi. Alii per ſociorum Latini nominis urbes in cuſtodias dati variis caſibus interierunt. Multitudo alia*

 civium

civium Campanorum venum data. De urbe agroque reliqua conſultatio fuit: quibuſdam delendam cenſentibus urbem prævalidam, propinquam, inimicam. Ceterum præſens utilitas vicit. Nam propter agrum, quem omni fertilitate terræ, ſatis conſtabat, primum in Italia eſſe, urbs ſervata eſt, ut eſſet aliqua aratorum ſedes. Ubi frequentande multitudo incolarum, libertinorumque & inſtitorum, opificumque retenta. Ager omnis, & tecta Populi Romani facta. Ceterum habitari tantum tanquam Urbem Capuam frequentarique placuit. Corpus nullum Civitatis, nec Senatus, nec plebis concilium, nec magiſtratus eſſe. Sine conſilio publico, ſine imperio multitudinem, nullius rei inter ſe ſociam ad conſenſum inhabilem fore. Præfectum ad jura reddenda ab Roma quotannis miſſuros. Quod profecto pœnę genus prudentium virorum judicio gravius æſtimatum fuit, quam ſi ſolo Urbs æquata eſſet, mœnibuſque deſtituta & ædificiis. Hinc Legatus Macedonum apud Livium libro xxxi. pronunciavit: *Capua quidem ſepulchrum, ac monumentum Campani populi, elato, & extorri ejecto ipſo populo, ſupereſt urbs trunca, ſine Senatu, ſine plebe, ſine magiſtratibus, prodigium relicta crudelius habitanda, quam ſi deleta foret.*

XXXIX. Joannes Lamenſis in Oratione *de origine, & ſitu Tarenti* ad Raymundum Urſinum Soleti, & Lupiarum Comitem: *ſecundo* (inquit) *bello Punico, ob defectionem ad Hannibalem, averſumque ab Romanis animum ad extremum oſtenſum, Tarentum a Senatu male multatum fuit. Magna ſiquidem ex parte æquata ſolo urbe, priſtina amplitudine ſua Civium frequentia, & opibus defecit.* Qui Joannis Orationem legit Antonius Galateus, Ferdinando I. Aragonio Neapolitanorum Regi æqualis ætate, in libro *de ſitu Japygiæ*, de Tarento loquens, id ipſum ſenſiſſe videtur. Scribit enim pagina 27: *Hæc amplitudine & divitiis & civium multidine diu floruit uſque ad ſecundum bellum Punicum.* Scimus non deeſſe, qui Joannis teſtimonio freti majorem in Appianum conflent invidiam: quaſi aliarum ipſe Italicarum Urbium peccatum, & pœnas diſſimulans, unos Bruttios immerito probris oneret. Altius tamen inveſtiganda Tarentinorum hiſtoria eſt, nec plus recentium Scriptorum aſſertis tribuendum, quam explorata antiquorum monimentorum fides poſtulat. Livius libro xxvii. poſt narratum Bruttiorum reditum in Romanorum fidem priſtinam, Urbes Mandurium, atque Tarentum in Sallentinis recuperatas memorat. Addit præterea: *De Tarentinis inde magna contentione in Senatu actum coram Fabio, defendente ipſo quos ceperat armis, aliis infenſis, & pleriſque æquantibus eos Campanorum noxæ pœnæque, Senatus conſultum in ſententiam M. Aurelii factum eſt, ut oppidum præſidio cuſtodiretur, Tarentinique omnes intra mœnia continerentur; res integra poſtea referretur, quum tranquillior ſtatus Italiæ eſſet.* Auctor ipſe libro xxx. *Dictator ad idipſum creatus P. Sulpicius pro jure majoris imperii, Conſulem in Italiam revocavit. Reliquum anni cum M. Servilio Magiſtro equitum circumeundis in Italia Urbibus, quæ bello alienatæ fuerant, noſcendiſque ſingularum cauſſis conſumſit.* At de illis nihil actum, nec in ipſos ultra progreſſum, apud Livium legitur. Et quidem benigne, clementerque

cum

cumTarentinis rem eſſe tranſactam,nihilque eos communiter pœnæ dediſſe, quæ perennaret ad poſteros, liquet ex Oratione Sulpitii recitata libro xxxv. Livianæ hiſtoriæ: Ubi narratur, pactum primo cum illis jus fœderis, & ſocietatis, conſtanter deinceps viguiſſe, ac etiam poſt bellum Punicum ſecundum manſiſſe integrum. *Ab Rheginis, & Neapolitanis, & Tarentinis, ex quo in noſtram venerunt poteſtatem, uno, & perpetuo tenore juris, ſemper uſurpato, numquam intermiſſo, quæ ex fœdere debent, exigimus.* Præterea quamvis poſt receptos in fidem Bruttios Tarentum a Romanis ſit ſubactum, id nihilominus non extremo illo tempore accidit, quo Hannibal in Africam tranſmiſſurus, reliquit Italiam, ſed aliquot ante annos. At vero, ſi non Tarentini, alii certe Italiæ Populi eo nomine Appianum urgent, ac magis magiſque Bruttiorum cauſſam tuentur, atque commendant. Ligures enim, & qui finitimi Liguribus erant Galli, quo tempore Hannibal in Africam rediit, pertinaciter Pœno ſtudebant, hærebantque, ut liquet ex Livii libro xxx. Poſtquam in Africam Dux ipſe remigravit, bellum adverſus Romanos continuans, *Auxilia Ligurum, Gallorumque* habebat in acie. Variam autem ipſius adhortationem pro militum diſcrimine idem hiſtoricus referens: *Gallis* (inquit) *proprio, atque inſito in Romanos odio accenduntur. Liguribus campi uberes Italiæ deductis ex aſperrimis montibus in ſpem victoriæ oſtentantur.* Quam infeſti porro Romano Populo Ligures fuerint libris xxxiv. & vi. proſequitur Livius. Victi demum atque deleti meritas diuturnæ temeritatis, & impotentiæ luere pœnas, ut legimus in libris xxix. & xl. Falſum itaque eſt, ex omnibus Italiæ Populis unos Bruttios ad ultimum a Romanis averſos ſtuduiſſe Hannibali: falſum quoque ſolos proinde dediſſe pœnas defectionis, & ſocietatis pertinaciſſimæ.

XL. Strabo Græcus item auctor, qui Tiberio imperante vixit, libro v. Geographiæ, Livio ipſique Appiano adverſus oppido, ſcribit ob defectionem ad Hannibalem non Bruttios tantum, ſed & Picentes, Lucanoſque pari ab Romanis pœna fuiſſe affectos, *Curſorum* nimirum ac *Tabellariorum* fungentes munere: Τῶν δὲ Πικεντῶν ὑπῆρχε μητρόπολις Πικεντία, νυνὶ δὲ κωμηδὸν ζῶσιν ἀπωσθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς Ἀννίβαν κοινωνίαν, ἀντὶ δὲ στρατείας ἡμεροδρομεῖν, καὶ γραμματοφορεῖν ἀπεδείχθησαν ἐν τῷ τότε δημοσίῳ, καθάπερ καὶ Λευκανοί, καὶ Βρέττιοι κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. Ideſt: *Picentum caput fuit Vrbs Picentia, ſed nunc per pagos habitant, a Romanis urbe expulſi, quod ſe Hannibali conjunxiſsent: quo quidem reipublicæ ſtatu pro militia iis injunctum fuit, ut Curſores ac Tabellarii eſſent: ſicut & eamdem ob cauſſam Lucanis, & Bruttiis.* Joſephus Scaliger in caſtigationibus ad Sexti Pompei libros de Verborum ſignificatione, Verbo *Bruttiani* pag. xxxiii. editionis Pariſienſis, huc referre contendit locum Fulgentii Placiadæ, in libello *de Priſco ſermone* ad Chalcidium Grammaticum, verbo *Congerones*. At longe aliam inibi eſſe auctoris mentem, ita exploratum eſt, ut explicatione plane non egeat: *Congerones* (inquit) *qui aliena ad ſe congregant: unde apud Romanos Gerones Brutiani ſunt.* Enimvero *congerere* Latinis *accumulare,*

lare, & coacervare eſt, Bruttii autem eo nomine ſunt appellati, quod eas, in quibus late dominabantur regiones, & oppida, finitimis populis eripuerant: tantaſque opes brevi ſunt adepti, ut etiam Regibus pernicioſi eſſent, teſte Juſtino in ſumma hiſtoriarum Trogi Pompei lib xxiii. Tum vero Scriptor ipſe citato loco, tum Livius libro xxviii: Bruttios prædæ conquirendæ potiſſimum fuiſſe addictos teſtantur. Alio etiam ex capite Strabonis aſſertum fide laborat. De Picentinorum ſiquidem ad Pœnos defectione nulla prorſus apud Livium occurrit mentio, quando alios, & quidem finitimos, nominat; verbiſque, & amplificationi non parcit, ut Italorum Populorum vitium, extremumque Romanæ Reipublicæ periculum aperiat. Idem ſcriptor Lucanorum tantum *partem* ab Romanis deſciviſſe prodit. Cum autem ipſos tum etiam Bruttios ſola *verborum increpatione ob præteritum errorem* priſtinæ illorum gratiæ, & ſocietati reſtitutos fuiſſe, ex eodem hiſtorico paullo ante notavimus. Vir eruditiſſimus Laurentius Pignorius in Commentario *de Servis*, *& eorum apud veteres miniſteriis*, agens de Curſoribus, & Tabellariis, locum Strabonis, vel non animadvertit, vel, quod mihi longe veroſimilius videtur, conſulto præteriit: adeoque ne verbum quidem de Curſoribus, & Tabellariis Lucanis, Picentinis, & Bruttiis ingeſſit. Quod factum bene eſt ab homine emunctæ naris, & docto. Enimvero ſupervacaneum omnino erat ac turpe, putidas fabellas pro hiſtoriis obtrudere. Apud veteres inſuper Scriptores, qui poſt alterum bellum Punicum floruere, Numidas, Magyces, Cappadoces, alios, *Curſores* memoratos legimus, *Bruttios* autem *Lucanos*, atque *Picentes* nuſquam.

XLI. Sed fingamus Livii antiquioris, ac longe gravioris in re Latina hiſtorici auctoritatem utrique ſcriptori Græco non obſtare. Qui, ut ſuo loco vidimus, Bruttios eadem cum Lucanis conditione, nulla ſcilicet inflicta ob præteritum errorem pœna, in priſtinam Romanorum gratiam, & ſocietatem, indiſcriminatim receptos memorat. Fingamus in illos fuiſſe animadverſum, qui auctores defectionis extitere, vel ad ultimum Carthaginenſibus pertinaciter ſtuduerunt. Si Straboni fides eſt habenda, ſupplicium reorum dumtaxat perſonas affecit, nec ad poſteros fuit productum. Ipſe ſiquidem ad eum tantum reipublicæ ſtatum irrogatam pœnam refert, qui proxime Punicum bellum excepit. Hac in parte non alia fortaſſe fuit mens Appiani, quam *perſonalem*, ac *temporariam* Bruttiorum animadverſionem aperire; non autem perpetuam, & ad poſteros productam prodere. Qui aliter eum accipiunt, benigniore interpretatione privant, & id in ipſo legunt, quod auctor certe non ſcripſit, nec rationi congruit. Nihil ſane videtur iniquius, quam longa ab ſtirpe nepotes inſontes majorum ferre ſupplicium: eoque non perſonas certas, quæ deliquerant, ſed nationem univerſam onerare, ac gentem. Tantum vero abeſt, ut Romani hujuſmodi ſanctiſſimas juſtitiæ leges violaverint, quin etiam ſuapte culpa damnatis, hoc ipſo adverſo, ac permoleſto tempore ſententiæ rigorem ſapientiſſime temperarunt. Narrat enim Valerius Maximus libro II. Cap. VII. num. 14., eos qui apud *Cannas rempublicam* deſeruerant, *ultra mortuorum conditionem relegaſſe*. Receptis tamen a M. Marcello lite-

literis, ut eorum ſibi opera ad expugnationem Siracuſarum uti liceret, reſcripſiſſe: *indignos eſſe, qui in caſtra reciperentur. Ceterum ſe ei permiſſere, ut faceret quod expedire reipublicæ judicaſſet: dum ne quis ex eis munere aut dono militiæ donaretur: aut in Italiam dum hoſtes in ea eſſent, eccederet.* Ne id vero cum alterutro ſcriptori Græco ſentiam: alia item faciunt, quæ in hoc, de qua agimus, hiſtoriæ genere, negotium faceſſunt, & difficultates augent. Strabo ſiquidem non Bruttios tantum, ſed & *Picenses, Lucanoſque* pœnas dediſſe narrat. Appianus, *univerſis* Italiæ populis, qui ad hoſtem defecerunt, Romanos peperciſſe, unoſque Bruttios punitos eſſe. Neque illos ut *Curſores*, & *Tabellarios* agerent, ſed ut *publica obirent miniſteria apud Corſules in provincias euntes*. Gellius contra & Feſtus, non *Conſulibus* sed promiſcue *Magiſtratibus* ea miniſteria a Bruttiis impenſa pronunciant. Ut nihil addam de armis, jure militiæ, libertate, & parte agri ob id crimen Bruttiis ademta, quæ Appiani puræ putæ fabellæ ſunt. Porro autem veræ hiſtoriæ argumentum eſt auctorum conſenſio, non repugnantia: ſuſpicionemque falſitati prudentibus lectoribus non levem ingerunt, qui rem varie narrant.

XLII. Si quis autem ex tanto ſcriptorum diſſidio id ſaltem velit colligere: affectos quidem pœna fuiſſe reos Bruttios, licet quæ illa fuerit, & quouſque ſe extenderit, minime conſtet. Quemadmodum id genus pœnæ *temporariæ*, vel *incertæ*, quæ noxios duntaxat Bruttios attingebat, nihil univerſæ genti, ac poſteritati obeſt; ita ſi aliter notatorum ſcriptorum dicta accipiantur, gravioribus abſurdis deprehendentur obnoxia. Arbitrarium enim vero ac falſum Appiani habebitur aſſertum, Bruttios omni militia cum univerſa poſteritate fuiſſe *exutos*, tum jure libertatis amiſſo, *pro ſociis*, quod Gellius adjecit, deinde *non habitos*. Adverſus utrumque figmentum ex Romana hiſtoria adeo aperta ſuppetunt argumenta, ut plane ineptus ſit, ac ſtolidus, qui hujuſmodi in poſterum larvas ſectari velit, atque ultro veritatem deſerere. Anno decimo a peracto bello Punico ſecundo, Quintio Flaminio, & Cn. Domitio Ahenobarbo Conſulibus, imperatum M. Bæbio Pamphilo eſt, ut in Bruttios proficiſcens, ad legionum quæ ſibi decretæ fuerant, ſupplementum, novos milites ex ſociis ſcriberet. Livius libro xxxv. *Bœbio Pamphilo in Bruttios duæ legiones decretæ, quæ priora anno Urbanæ fuiſſent, & ut ſociis eodem millia proditum xv. imperarentur, & Quingenti equites.* Idem libro ſequenti: *C. Livius præfectus Romanæ claſſis .... quum ſex Punicas naves in auxilium miſſas accepiſſet, & ab Rheginis Locriſque, & ejuſdem Juris Sociis debitas exegiſſet naves, luſtrata claſſe, ad Lacinium, altum petit.* Sub initium libri xlii.: *Q. Fulvius Flaccus, Cenſor .... profectus in Bruttios ædem* Junonis Laciniæ *ad partem dimidiam detegis .... Fremitus igitur in curia ortus eſt.... cenſorem moribus regendis creatum, cui ſarta ſecta exigere ſacris publicis, & loca tuenda more majorum traditum eſſet, eum per Sociorum Urbes diruentem templa, nudantemque tecta ædium ſacrarum vagari. Es quod, ſi in privatis Sociorum ædificiis faceret, indignum videri poſſet, id Deum immortalium demolientem facere.* In eodem libro poſt medium: *Præmiſſus a Præ-*

Prætore (claſſis) *eſt frater Lucretius cum quinquereme una : juſſuſque ab ſociis ex fœdere acceptis navibus in Cephaleniam claſſi occurrere, ab Rheginis trireme una, ab Locris duabus, ab Uritibus quatuor, præter oram Italiæ ſuperveƐtus, Calabriæ extremum promontorium in Ionio mari Dyrrachium trajecit*. Qui in navibus militabant *Navales Socii* appellantur a Livio libro xxxv. ita dicti, ut ex Polybio interpretatur Turnebus libro xi. adverſariorum, capite duodevigeſimo, qui præter cenſus tenuitatem, non ad bella terreſtria, & legiones, quæ majores exigebant impenſas, centuriabantur, ſed in claſſe, belloque navali ſua nomina dabant. Inopes vero egenteſque a militia apud Romanos fuiſſe excluſos, propterea quod egeſtas facile ad proditionem poſſet impellere, Julii Exuperantii teſtimonio notavit Henricus Savilis in Commentario *de Militia Romana* numero xii. Huc ſpectat Arnobii locus libro II. adverſus Gentes : *Deſine hominem proletarius cum ſit, claſſibus & capite cenſeatur, adſcribere ordinibus primis. Cum ſit inops, pauper lare, & tugurii pauperis, nec patriciæ claritatis unquam meritus nuncupari*. Animadvertit autem Lipſius libro i. de Militia Romana Dialogo vii. totam Italiam ſub Polybii tempus, qui Scipione Africano vivente floruit, ſubjectam fuiſſe Romanis, *ſed ita* (inquit) *ut in provinciam nulla pars redigeretur : liberi manebant ſuis legibus pleriſque & magiſtratibus, excipio paucas præfecturas* (quas ſane nullas in Bruttiis fuiſſe conſtat) *& Socii appellabantur, quaſi confœderati, & conſortes armorum*. In procinctu ratio virium cujuſque oppidi habebatur, & cenſus : qui ut varius cuique familiæ erat, ita varius quoque militum numerus imperabatur, qui publicæ rei adjumento eſſet, & opportuno ſubſidio. Si vel tenui viventes cenſu *Bruttii Socii* navalibus bellis dabant operam, ut Romanæ Reipublicæ fines ſuis opibus proferrent, & ſanguine tuerentur, qui ampliori aucti erant, peditumque phalanges, vel equitum turmas implere poterant, profecto non excludebantur. Præſtare tamen id nequaquam potuiſſent Bruttii, ſi a Romanis ſervilis conditionis fuiſſent habiti, ob idque omni prorſus excluſi militia. Ut enim libro iii. de Capit. diminut. docet Paullus : *Caput ſervile nullum jus habet ; caret nomine, cenſu, tribu*. Quod prodit & Quinctilianus in Declamatione cccxi. multi in orbe Romano occurrunt literati lapides, in quibus Bruttios poſt alterum bellum Punicum militaſſe conſtat. Epitaphium Coſſenienſis militis Centurionis legionis Galbianæ, recitavimus numero xxxvii. Alia id genus monimenta conſulto præterimus, ne rei ſatis notæ allaborare videmur, ſtudio & opera ſupervacua. *Bruttianæ Parmæ*, quibus ſcilicet Bruttiis milites utebantur, quod percommodæ, & quam utiles eſſent, ab antiquis, recentibuſque Scriptoribus potiſſime commendantur. Sextus Pompejus Feſtus de verborum ſignificatione : *Bruttianæ Parmæ* (inquit) *dicebantur Scuta, quibus Bruttiani ſunt uſi* : Item : *Parmulis pugnare milites ſoliti ſunt ; quarum uſum ſuſtulit C. Marius, datis in vicem earum Bruttianis* : De his Io: Antonius Valtrinus libro iii. de re militari Romanorum Cap. xii. *Velitum forte Parmas extremis temporibus iterum ſuſtulit Marius* (*ut Feſtus ait Verbo Parmulis*) *datis in vicem earum Bruttia-*

tianis: ideſt, ut idem verbo Bruttianæ interpretatur, ſcutis, quibus Bruttiani utebantur. Hæc autem ſcuta ovalis figuræ fuiſſe puto. In æreo enim Nummo vidi militem cum ovali ſcuto, quod ſecundum longitudinem induebatur, cum inſcriptione Βρεττίων. *Sic enim Græci* Bruttios *vocant. Atque ita ſane in veteri inſcriptione Rhegii adhuc legitur.* Recenſitos Feſti locos expendens Aldus Manutius lib. III. *de Quæſitis per Epiſtolam* Cap. VI. *De Parma, Clypeo, Scuto, Pelta, & Ancile*: Aliam conjecturam affert, qua illos illuſtret. Quibus verbis (inquit) *non hoc dicit* (Feſtus) *ſublatum eſſe Parmarum uſum, ſed pro Romanis Bruttianas eſſe inductas; non mutata forma, (rotundas enim ætate ſua Varro, Mario junior, oſtendit) ſed magnitudine, vel aucta, vel imminuta. Auctam autem veroſimilius eſt, quia Romanas Feſtus PARMULAS, Bruttianas vero PARMAS appellat.* Apud Joannem Florium Tomo I. Calabriæ Illuſtratæ libro III. parte ſecunda, in antiquis Bruttiorum nummis folio 310. numeris IV. & V. expreſſis armatos milites cum hujuſmodi Parmis videre licet. Capite V. pag. 338. auctor ipſe eoſdem nummos exponit: ita tamen, ut majorem diligentiam & eruditionem deſideres. De ejus generis nummo Magnæ Græciæ videndus & Goltzius. Opportune tamen hic animadvertendum eſt, contra veterum ſcriptorum loquendi morem *Bruttiorum Parmas* a Feſto Pompejo *Bruttianas* dici. Quæ enim ad *Bruttios* Calabriæ populos res pertinebant, *Bruttias* appellaſſe Latinos priſcos, purique ſermonis, alibi num. XII. notavimus. Diſtinguendi enimvero ſunt loquendi uſus, & variantis latinitatis tempora notanda, ne illorum confuſio errores pariat, & abſurda.

XLIII. Bruttiarum urbium vigens ſubinde conditio ſuſceptæ cauſſæ patrocinio validiora argumenta ſuppeditat. Cujus vi non ſolum ſocietatem illæ cum Populo Romano retinebant, & jus militiæ, verum etiam jure Civitatis potiebantur, quocum cetera quoque nobiliora Romanæ Reipublicæ munera capiebant, communeſque pro ordinum, ac perſonarum diſcrimine habebant honores, & dignitates. Enimvero, ſi paucas excipias, quæ erant *Fæderatæ*, reliqua *Municipia* fuerunt, vel *Coloniæ*. Quæ res, quantum illorum adverſetur aſſerto, qui puros putoſque Romanorum *ſervos*, omni *ſocietate, jure militiæ ac Civitatis exutos* poſt alterum bellum Punicum ad Jeſu Chriſti mortem Bruttios fingunt, Romanam callentes hiſtoriam facile noſcunt. C. Vellejus Patereulus libro I. hiſtoriæ Romanæ, anno DXV. ab Urbe condita *Valentiam* in Bruttiis Coloniam deductam memorat. Livius libro XXXV. aliter prima fronte ſentire videtur. Anno ſiquidem DLXVII. L. Quintio, & Cn. Domitio Coſſ. ſcribit: *Vibonem Colonia deducta eſt. Senatus conſulto Plebiſque ſcito tria millia & ſeptingenti pedites ierunt, trecenti equites: Trium viri deduxerunt eos. Q. Nevius, M. Minutius, M. Furius Craſſipedes. Quindena jugera agri data in ſingulos pedites ſunt, duplex equitibus. Bruttiorum proxime fuerat ager: Bruttii ceperunt de Græcis*: At Vir clariſſimus Guilelmus Godelevæus in Adnotationibus ad Livii librum IV. Capit. VIII. tunc reſtitutam Coloniam, non primo deductam cenſet. Strabo libro VI. Geographiæ Urbem ipſam *Hipponium, Locrorumque ædificium* nominat: quod Bruttiis eripuiſſe Romanos,

ipſoſque *Vibonem Valentiam* appellaſſe prodit. Titus Livius libro XXXIV. P. Cornelio Scipione Africano II. & T. Sempronio Longo Conſulibus duas *Latinas* in Bruttios & Thurii agrum, qui è Bruttiorum ditione fuerat, miſſas Colonias narrat his verbis. *Exitu hujus anni Q. Ælius Tubero Tribunus plebis tulit ad plebem, plebeſque ſcivit ut Latinæ duæ Coloniæ una in Bruttios, altera in Thurinum agrum deduceretur. His deducendis Trium viri creati, quibus in triennium imperium eſſet. In Bruttios Q. Nœvius, M. Minutius Rufus, M. Furius Craſſipes. In Thurinum agrum Cn. Manlius, Q. Oelius, L. Apuſtius. Ea bina comitia Cn. Domitius Prætor Urbanus in Capitolio habuit.* At de re ipſa idem Livius libro ſequenti, Conſulibus L. Cornelio Merula, & Q. Minutio Thermo, ſui immemor hæc habet: *Eodem anno Coloniam Latinam in agrum Thurinum Triumviri deduxerunt Cn. Manlius Vulſo L. Apuſtius Fullo, Q. Oelius Tubero, cujus lege deducebatur. Tria millia peditum iere, trecenti equites, numerus exiguus pro copia agri. Dari potuere tricena jugera in pedites, ſexagena in equites. Apuſtio auctore tertia pars agri demta eſt, qui poſtea ſi vellent, novos colonos adſcribere poſſent. Vicena jugera pedites, quadraginta equites acceperunt.* Fortaſſe *Terinum* pro Thurinum hoc loco legendum: Sed id ſine M. S. Codicum auctoritate vix aſſererem. Strabo libro VI. Geographiæ, Thurios a Tarentinis everſos memorat; deinde a Romanis eodem paucos colonos miſſos, *Copiaſque* Coloniam appellaſſe. Godælevæus id ab Auguſto Cæſare *poſt bellum Siculum* factum conjicit. Sed quam longe aberret a vero, deſcripti ex Liviana hiſtoria loci ſatis aperte ſignificant. Civili vigente bello, Thurium Municipalibus gaviſum fuiſſe juribus, colligitur ex libro III. Commentariorum Julii Cæſaris, ubi *Municipium* ſcriptor appellat. Temſa, & Croton anno Urbis conditæ DLX. Scipione Africano II. & Sempronio Longo Conſulibus, idem honoris genus fuerunt adeptæ. Livius libro XXXIV. *Temſam* (inquit) *& Crotonem Civium Romanorum Coloniæ deductæ ſunt. Temſanus ager de Bruttiis captus erat. Bruttii Græcos expulerant. Crotonem Græci habebant. Triumviri Cn. Octavius L. Oemilius Paulus C. Pletorius Crotonem, Tempſam L. Cornelius Merula, & C. Solonius deduxerunt*, Q. Cæcilio, & T. Quintio Coſſ. *Scyllacium* Coloniam fuiſſe conditam, narrat Paterculus libro I. Omnium Coloniarum, quam Cæſar Auguſtus deduxit *primam Rhegium*, *forte* exſtitiſſe arbitratus eſt citato loco Godelevæus. Strabo autem libro VI. prodit, Auguſtum ipſum depulſo e Sicilia Sexto Pompejo, quum Rhegium deſertum inveniſſet, permultos ex claſſe ejus ibi colonos reliquiſſe atque inde Ῥήγιον Ἰουλίον Ptolomæo dictum. Videtur nihilominus non Romanorum *Coloniam*, ſed *Municipium* fuiſſe habitum. In antiqua Inſcriptione recitata a Jano Grutero pag. 174. numero 7. legitur MUNICIPIB. RHEGINIS JULI. Cicero in Philippica I. & alibi *Municipes Rheginos* memorat. Cum autem Rhegium ipſum, tum etiam Locros *Municipii* nomine cohoneſtat in Oratione pro Archia Poeta. Vibonem, ſive Valentiam *illuſtre ac nobile Municipium* actione quinta in Verrem idem nominat. Et in Oratione pro Planco: *Iter* (inquit) *a Vibone Brunduſium terra petere contendi; quum omnia illa Munici-*

nicipia, quæ ſunt a Vibone Brunduſium*, in fide mea judices, eſſent*. MUNICIPII PETELINORUM mentio occurrit in vetuſto lapide apud Fabrettum Capite VI. numero 95. pag. 463.

XLIV. Quæ *Coloniæ*, quæque *Municipii* eſſent jura, indicat Aulus Gellius libro xvi. Capite tertio decimo: latiſſime vero, ac diligenter illuſtrat Sigonius libro primo, & ſecundo *de antiquo jure Italiæ*. Cujus veſtigiis inhærens vir acri judicio, & lecta eruditione præſtans Janus Vincentius Gravina in libro ſingulari *de Romano Imperio* §. xlvi. ſcribit: *Coloniarum quædam potiebantur jure Quiritium privato, &* COLONIÆ ROMANÆ *dicebantur: quædam* LATINÆ, *quæ quamvis deducerentur ex civibus Romanis, non tamen jure Quiritium fruebantur, ſed jure Latii, ſive Latinorum illorum veterum. Qui quum nondum civitatem Romanam accepiſſent, Suffragium Romæ ferre non ultro poterant; ſed quum a magiſtratu Romam vocarentur, & quum in Civitate Latina magiſtratum geſſiſſent, Civitatem Romanam adipiſcebantur. Neque a Romanis magiſtratum accipiebant, ſed proprium ſibi creabant. Quæ veniunt ſub nomine juris Latii, aliis etiam Populis, nedum Coloniis a ſenatu concedebantur, ſi Populum Romanum demeruiſſent. Diverſa porro a Coloniis erant Municipia, quum Coloniæ, ut Sigonius ait ſane pereleganter, ex* URBE ROMA EDUCERENTUR, MUNICIPIA VERO INTRODUCERENTUR IN URBEM. *Etenim non modo Civitatem Romanam, & jus Quiritium privatum, verum etiam publicum accipiebant; eamque in Tribum ingrediebantur, in quam a Cenſoribus adſcriberentur, & Romanos magiſtratus pari cum ceteris Civibus jure, ac ſorte capiebant. Exceptis iis, quæ honoris cauſſa aſſequerentur, Municipiorum: quorum populi tantum id cum civibus Romanis commune habebant, quod conſcriberentur in Legionibus, quæ tantum ex civibus Romanis componebantur, ut municipes tales in ſola militia pro civibus Romanis haberentur*. Illorum autem auctoritate, qui rerum potiebantur, quandoque Municipia in jus Coloniarum, contra vero Colonias in Municipiorum jura tranſiſſe, animadvertit & prodit citato capite Gellius. Ex hoc numero fuiſſe nonnullas Bruttiorum urbes, quæ ab antiquis ſcriptoribus tum *Coloniæ*, tum etiam *Municipia* diſtinctis temporibus ſunt appellatæ, nihil dubito.

XLV. Refert etiam magnopere hic agnoſcere, quæ interea Sociis, atque Italicis urbibus jura peperit *bellum Sociale*, quod *Marſicum* item, & *Italicum* appellatum eſt. Sub annum ab Urbe condita ſexcenteſimum quinquageſimum quintum, quum impotentiam equeſtris ordinis in judiciis exercendis Senatus ferre nollet, omni ope niti cœpit, ut ad ſe judicia transferrentur. *M. Livius Brutus Tribunus Plebis* (inquit auctor Livianæ Epitomæ libro lxxi.) *ut majoribus viribus Senatus cauſſam ſuſceptam tueretur, Socios, & Italicos Populos ſpe Civitatis Romanæ ſolicitavit. Iiſque adjuvantibus, per vim legibus Agrariis, frumentariiſque latis, legem quoque judicialem tulit, ut a qua parte judicia penes Senatum, & Equeſtrem ordinem eſſent*. Verum quum *deinde promiſſa Sociis Civitas præſtari non poſſet*, Livius gladio clam confoſſus eſt: *Iratique Italici*, defectionem cœperunt agitare. Nec mora *Eadem fax*, ut ſcribit Lucius Florus libro iii. rerum Romanarum capite xviii., *quæ illum crema-*

vit, *Socios in arma*, *&* *in expugnationem Urbis accendit*. *Quod hæc clade triſtius? quid calamitoſius? Quum omne robur fortiſſimorum*, *fideliſſimorumque Sociorum ſub ſuis quiſque ſignis haberent municipalia illa prodigia*. Quemadmodum *juſtiſſima* fuit Sociorum poſtulatio, ita effectu non caruit. Triſtiſſimo ſiquidem, ac permoleſto confecto bello, *Populis ipſis a Senatu Civitas data eſt*, ex citatæ Epitomæ libro lxxx. Id ſpectans Cajus in Oratione habita ad Senatum pro aſſumendis ad honores victis populis apud Cornelium Tacitum libro xi. Annalium: *Majores mei*, (inquit) *quorum antiquiſſimus Clauſus*, *origine Sabina*, *ſimul in Civitatem Romanam*, *&* *familiam Patriciorum adſcitus eſt*, *hortantur*, *ut paribus conſiliis Rempublicam capeſſam*, *transferendo huc*, *quod uſquam egregium fuerit*. *Neque enim ignoro*, *quod Julios Alba*, *Coruncanios Comerio*, *Porcios Tuſculo*, *&* *ne vetera ſectemur*, *Hetruria*, *Lucaniaque*, *&* *omni Italia in Senatum accitos*. *Poſtremo ipſam ad Alpes promotam*: *ut non modo ſinguli viritim*, *ſed terræ gentesque in nomen noſtrum coaleſcerent*. Plinius libro xxxiv. hiſtoriarum naturalium capite v. de Praxitele, qui Magni Pompei ætate floruit, loquens: *Hic in Græcia Italiæ ora natus*, *&* *Civitate Romana donatus cum iis oppidis*. Et M. Tullius Cicero in Oratione pro A. Licinio Archia Poeta, ea potiſſimum ratione Civem Romanum illum habendum propugnat, quod Civitate donatus eſſet ab *Heracleinſibus*, *Rheginis*, *Locrenſibus*, *Neapolitanis*, *&* *Tarentinis*.

XLVI. In tanta Sociorum, ac Civium Romanorum multitudine, non in Italia modo, ſed ubique fere locorum degentium, exacta, & æqua ſervata eſt exercendæ militiæ ratio, ne cuiquam plus oneris imponeretur, quam neceſſitas poſceret: aut privatæ opes, vireſque ſinerent. Juſtus Lipſius libro I. *de militia Romana* Dialogo vii. non credit *omni anno per omnes itum*, maxime ſi paucæ legiones fuiſſent ſcribendæ, ſed in orbem Romanum lectos ad id viros iviſſe, & neceſſitudine quadam ex his, illiſque cœpiſſe. In ea tamen re non graves fuiſſe, & injurios, *quia vires propemodum ſciebant*, *cum ſic numerum præſcribebant*. Livius lib.... *Ex Coloniis quindecim millia peditum* *&* *quingentos equites pro numero cujuſque juniorum Conſul ſcripſit*: Didiciſſe id autem cenſet, *ex Tabulis cenſoriis*, *quas probabile putat Romæ* quoque fuiſſe. Imo ipſos tandem Romanos cenſores illic cenſum egiſſe colligit ex Livii lib. xxxix. in Livio, & Claudio Nerone cenſoribus, ubi legitur: *Duodecim deinde Coloniarum*, *quod numquam antea factum erat*, *deferentibus cenſoribus*, *ipſarum Coloniarum cenſum receperunt*: *ut quantum numero militum*, *quantum pecunia valerent*, *in publicis tabulis monumenta extarent*. Cenſus certe ea præcipue de cauſſa fieri conſuevit in orbe Romano, ut ejus vires noſcerentur. Hinc ex prima hujuſmodi deſcriptione facta *ab Auguſto*, *Breviarium totius Imperii*, ipſius manu deſcriptum prodiit, in quo opes publicæ deſignabantur, *quantum Civium*, *Sociorumque in armis*, *quot Claſſes*, *Regna*, *Provinciæ*, *tributa*, *aut vectigalia*, *&* *neceſſitates*, *ac largitiones*, ut ex Taciti libro I. annalium capite altero, Suetonio in Octavio capite ultimo, & Dionis libro lvi. recte animadvertit *Jacobus Uſſerius* in Anali-

nalibus veteris Teſtamenti, ad annum mundi MMMM. pag. 567. noviſſimæ editionis Genevenſis. Hæc autem eo enarrata voluimus, ut illorum objectu importunas diſcutiamus ambages, quas recentes Scriptores nonnulli in aperienda militia, quam Romani cives, ac Socii profitebantur, lectoribus ingerunt, gravibuſque erratis cauſſam præbent: quibus Romanæ Reipublicæ hiſtoriam labefactari neceſſe eſt, ubi ſemel alia quam par fuerat ponendæ, ſupplendæque militiæ ex Romanis Sociis, & Civibus ratio conſtituitur.

XLVII. At vero, ne qua in parte Bruttiorum adverſariis, & obloquutoribus non obſecundemus, fingamus ab altero bello Punico ad Jeſu Chriſti mortem, illos memorata ab Appiano, & Gellio de cauſſa non militaſſe, nec militare potuiſſe: Romaniſque Magiſtratibus in Provincias euntibus, tanquam ſervos miniſtraſſe. Præterea velut certum, & exploratum habeatur, (quod tamen, nec certum, neque exploratum revera eſt) nihil in tanta temporum diuturnitate, mutatione rerum, & imperii de irrogata ſemel in Bruttios poena fuiſſe remiſſum; unum denique, quod illuſtri populo dedecus afferret, invariatum perennaſſe. An inde certo colligere licet, a Bruttiis, & non ab aliis *Salvatorem* noſtrum ad columnam ligatum, flagellis cæſum, & cruci fuiſſe affixum? Imo ſi ſolidis hærere hiſtoriæ momentis, ac recte uti ratione velimus, dicendum omnino eſt, ea de cauſſa, qua omni poenitus excluſi militia Bruttii fuerant, alterius nationis homines, qui revera milites erant, Chriſti Lictores, atque carnifices exſtitiſſe. Certum enimvero eſt ex libris Euangelii, ea *ab militibus* fuiſſe peracta. Matthæus capite xxxvii. verſu 27., & ſequentibus ſcribit: *Tunc milites Præſidis ſuſcipientes Jeſum in Prætorium, congregaverunt ad eum univerſam cohortem. Et exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de ſpinis, impoſuerunt ſuper caput ejus, & arundinem in dextera ejus. Et genu flexo ante eum, illudebant ei, dicentes: Ave Rex Judæorum. Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput ejus. Et poſtquam illuſerunt ei, exuerunt eum chlamyde, & induerunt eum veſtimentis ejus, & duxerunt eum, ut crucifigerent. Exeuntes autem invenerunt hominem Cyreneum, nomine Simonem: hunc angariaverunt, ut tolleret crucem ejus. Et venerunt in locum, qui dicitur Golgotha, quod eſt Calvariæ locus. Et dederunt ei vinum bibere cum felle miſtum: & cum guſtaſſet, noluit bibere. Poſtquam autem crucifixerunt eum, diviſerunt veſtimenta ejus ſortem mittentes.* Marcus capite xv. verſu 16., & ſequentibus: *Milites autem duxerunt eum in atrium Prætorii, & convocant totam cohortem, & induunt eum purpura, & imponunt ei plectentes ſpineam coronam. Et cœperunt ſalutare eum: Ave Rex Judæorum. Et percutiebant caput ejus arundine, & conſpuebant eum: & ponentes genua adorabant eum. Et poſtquam illuſerunt ei, exuerunt illum purpura, & induerunt eum veſtimentis ſuis, & educunt illum, ut crucifigerent eum. Et angariaverunt prætereuntem quempiam Simonem Cyreneum venientem de villa, patrem Alexandri, & Rufi, ut tolleret crucem ejus. Et perducunt illum in Golgotha locum, quod eſt interpretatum Calvariæ locus. Et dabant*

ei

ei bibere myrrhatum vinum, & non accepit. *Et crucifigentes eum diviſerunt veſtimenta ejus mittentes ſortem ſuper eis, quis quid tolleret*. Joannes capite xix. verſu 23., & ſequentibus. *Milites ergo cum crucifixiſſent eum acceperunt veſtimenta ejus, & fecerunt quatuor partes (unicuique militi partem) & tunicam. Erat autem tunica inconſutilis deſuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem: Non ſcindamus eam, ſed ſortiamur de illa cujus ſit. Ut Scriptura impleretur dicens: Partiti ſunt veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem: Et milites quidem hæc fecerunt* Iidem Græce a Joanne, & Marco Στρατιῶται appellantur, veræque militiæ indicant milites, qui ſuas habebant claſſes cum muneribus. Poſt Euangelicam hiſtoriam veteres Eccleſiæ Patres paſſim idipſum teſtantur, verbiſque adeo apertis efferunt, & inculcant, ut ſtuppeus omnino ſit, atque ficulneus, qui in tanta literarum luce, divina quoque auctoritate circumfuſa, cæcutire velit, turpiterque, ac ſtolide errare. Juvencus Presbyter libro iv. de hiſtoria Euangelica verſu 645. & ſequentibus.

Traditus at trucibus Juſtus, ſceleriſque miniſtris
Innocuus, ſcelerata opprobria in corpore perfert;
Purpureamque illi tunicam, chlamydemque rubentem
Inducunt; ſpiniſque caput cinxere cruentis;
Inque vicem ſceptri dextram comitatur arundo:
Tunc genibus nixi regem, Dominumque ſalutant
Judææ Gentis: faciem lavere ſalivis,
Vertice & in ſancto plagis luſere nefandis.
Hæc ubi tranſegit miles ludibria demens,
Indutum propriæ ducebant tegmine veſtis
Et Cives ad pœnam Sanctum, Juſtumque trahebant.

S. Hilarius Pictavienſis Epiſcopus in Commentariis ad Pſalmum II. numero vi., de Gentilibus loquens: *Quæ* [inquit] *uſque adeo fremuerunt, ut corona ſpinea compunxerint, veſte regia indutum ſalutatione & honore regis illuſerint, arundine caput contuderint, aceto, ac felle potaverint, lancea latus foderint, Cohors enim militum Pilato ſubditorum ex fremitu iræ intemperantis hæc geſſit*. S. Leo Papa cognomento *Magnus* Sermone viii. de Paſſione Domini capite tertio, de Judæis differens. *Fruſtra* [inquit] *a crucifigendo majeſtatis Domino manus proprias continebant, in quem lethalia vocum ſpicula, & venenata verborum tela jaciebant. Vobis, vobis, o falſi Judæi, & Sagrilegi Principes populi totum facinoris iſtius pondus incumbit. Et licet immanitas ſceleris & Præſidem obligarit, & milites, omnis tamen facti ſumma vos arguit. Et quidquid in ſupplicio Chriſti, vel Pilati peccavit judicium, vel Cohortis obſequium, hoc vos facit humani generis odio digniores*. Sedulius Presbyter libro v. Operis Paſchalis, ſive *mirabilium Divinorum* verſu 161., & ſeqq.

Cumque datus ſævis ad pœnam Sanctus abiret
Militibus, rubri vilem ſub tegmine cocci
Veſtitur chlamydem, ſpecies ut cuncta cruentæ
Mortis imago foret, ſpinis circumdedit amplum

Nexa

Nexa corona caput: quoniam Spineta benignus
Omnia noſtrorum ſuſceperat ille malorum.
Implet arundo manum &c.

S. Gregorius Magnus Pontifex Maximus homilia XVI. in Euangelia: *Certe iniquorum omnium caput Diabolus eſt, ut hujus capitis membra ſunt omnes iniqui. An non Diaboli membrum fuit Pilatus? An non Diaboli membra Judæi perſequentes, & Milites Crucifigentes Chriſtum, fuerunt?*

XLVIII. Neque tantum adverſam Euangelicis libris, priſciſque Patribus fabellam fingunt, qui a Bruttiis militare non valentibus Chriſtum Dominum crucifixum effutiunt, ſed Romanæ hiſtoriæ, quam nullo merito literario orbi obtendunt, minus teſtata produnt, & congruentia. In ea ſiquidem nihil magis exploratum, atque perſpicuum eſt, quam ſub initium Romani Imperii, ac primo Jeſu Chriſti ſeculo milites apud Romanos ſupplicia & neces promiſcue irrogare conſueviſſe. L. Florus, ſeu alius germanus auctor in Epitome Liviana libro cxx. *M. Ciceronis (occiſi a Popilio Legionario milite, quum haberet annos Sexaginta tres) caput quoque cum dextera in roſtris poſitum eſt. Prominenti* (inquit Livius) *ex lectica præbenſque immotam cervicem, caput præciſum eſt. Nec ſatis ſtolidæ crudelitati militum fuit, manum quoque, ſcripſiſſe aliquid in Antonium, exprobrantes, præciderunt.* Cornelius Tacitus libro 1. Annalium, loquens de Sempronio Graccho Juliæ adultero: *Tum Milites ad cædem miſſi.* Suetonius in C. Caligula Capite xxxII. *Sæpe in conſpectu prandentis, vel commeſſanis feriæ queſtiones per tormenta habebantur. Miles decollandi artifex quibuſcumque e cuſtodia capita amputabat.* Tacitus libro 1. hiſtoriarum ſcribens de interitu Galbæ: *Crebrior fama tradit, Camurium xv. legionis militem impreſſo gladio jugulum ejus hauſiſſe.* Ibidem de nece T. Vinii: *Ab Julio Caro legionario milite utrumque latus tranſverberatus:* Et paullo poſt: *Loco præfectus tamquam in Inſulam ſeponeretur, ab evocato, quem ad cedem ejus Ottho premiſerat, confoſſus.* Idem libro xv. Annalium, ad denunciandam inferendamque necem Piſonis, *Manum militum adveniſſe* prodit: *Quos Nero* (inquit) *tirones, aut ſtipendiarios recentes delegerat. Nam vetus miles timebatur.* Libro 1. hiſtoriarum: *Advenere juſſu Otthonis nominatim in cedem ejus ardentes Sulpicius Florus e Britannicis cohortibus, nuper a Galba civitate donatus, & Statius Marcus Speculator; a quibus protractus Piſo in foribus templi trucidatur:* Hujuſmodi militum munus ſpectans Tertullianus in Apologetico adverſus Gentes Capite ..... ſcribit: *In crimine læſæ majeſtatis omnis homo miles eſt:* Nimirum, *exſequendæ cædis capax, ut ſcelus vindicet*, ut locum interpretatur Ludovicus Dorleans in novis cogitationibus ad Tacitum libro 1. *Et ſic interpretari oportet*, addit idem Dorleans, *eumdem auctorem libro de Corona militis Capite* xI. *PRETIO* OPERABITUR FILIUS *PACIS*, CUI NEC LITIGARE *CONVENIT* (Nam Chriſtiani omnes lites exſecrabantur) *& Vincula, & carcerem, & tormenta, & ſupplicia adminiſtrabit, nec ſuarum ultor injuriarum. Erant enim hæc omnia militum munia. Noſter* (ideſt Tacitus) libro 1. Annalium infra: *Eumdem ergo Senatum conſulendum, quoties ſupplicia, & prælia indicuntur. Vide ſupplicia & prælia ſimul juncta, quæ*

ſint

ſunt Militaris munus operæ. Ita vir gravis & doctus. Non alia plane ſententia Juvenalis indicaturus, quam facile vitæ periculum incurrerent divites imperante, qui alienis inhiat opibus, iniquo principe, ad crimina & mortis cauſſas per fas & nefas inquirendas ſemper intento, ſcripſit Satyra x. verſu 15. & ſequentibus:

Temporibus diris igitur, juſſuque Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædivitis hortos
Clauſit, & egregias Lateranorum obſidet ædes
Tota cohors, rarus venit in cœnacula miles.

XLIX. Non gregarios dumtaxat milites, ſed Centuriones etiam, ac Tribunos damnatis mortem intuliſſe liquet. Ad interficiendum M. Tullium Ciceronem Latinæ eloquentiæ principem, *Herennium Centurionem*, & C. Popillum Lænatem *Tribunum Militum* percuſſores miſſos, Plutarchus in ejus vita teſtatur. Tacitus libro I. Annalium de Tiberio loquens: *Primum facinus novi principatus fuit Poſthumi Agrippæ cædes, quem ignarum, inermumque, quamvis firmatus animo Centurio, ægre confecit*. Idem libro XVI. Annalium de Antejo Oſtorio: *Miſſus Centurio, qui cædem ejus maturaret*. Et multis interjectis in eodem libro: *Silanus .... municipio Apuliæ, cui nomen & Barium, clauditur. Illic indigniſſimum caſum ſapienter tolerans, a Centurione ad cædem miſſo corripitur* Suetonius Tranquillus in Cajo, Capite LIX. *Cœſonia gladio a centurione confoſſa*. Aliquando Centuriones ſupplicio erant præpoſiti, jubebantque Speculatoribus cædem facere, ut conſtat ex Seneca libro I. de Ira Capite XVI. De Tribunis non rara, neque obſcura occurrunt exempla. Suetonius in Tiberio capite XXII.: *Exceſſum Auguſti non prius palam fecit, quam Agrippa Juvene interemto.. Hunc Tribunus militum cuſtos appoſitus occidit, lectis codicillis, quibus, ut id faceret, jubebatur*. Idem in Caligula Capite xxiii. *Fratrem Tiberium inopinantem, miſſo Tribuno militum, interemit*. Seneca Epiſtola IV. *Cajus Cæſar juſſit Lepidum Decio Tribuno præbere cervicem*. Cornelius Tacitus libro III. Annalium de Piſone: *A Tribuno Paſtorio Cohortis deductus eſt vario rumore, cuſtos ſalutis, an mortis exactor*. Idem libro XI. *Meſſalina etiam ictu Triuani transfigitur*. Lib. XII. *Ad Lolliam mittitur Tribunus, a quo ad mortem adigeretur*. Libro XV. Veſtini cædem a Nerone imperatam narrans: *Gerclanum Tribunum cum coborte militum immiſit, jubetque prævenire conatum Conſulis*. Ibidem de nece Plautii Laterani item Conſulis ejuſdem Neronis juſſu interemti: *Raptus in locum ſervilibus pœnis ſepoſitum, manu Statii Tribuni trucidatur, plenus conſtantis ſilentii, nec Tribuno objiciens eamdem conſcientiam*. Idem in eodem lib. *Pœna Flavii Vejano Nigro Tribuno mandatur .... admonitus fortiter protendere cervicem. Utinam, ait, tu tam fortiter ferias. Et ille multum tremens, quum vix duobus ictibus caput amputaſſet, ſævitiam apud Neronem jactavit, ſeſqui plaga interfectum a ſe, dicendo*. Plautii ac Flavii cædes a Tribuno peractas expendens Godeſchalcus Stevvechius in Commentario ad librum I. Vegetii *de re militari* Capite XXIII. ſuſpicatur: *id ipſum tunc obſervatum, quum qui puniendus erat, aliqua dignitate reliquis* antiſtaret. *Certe* (inquit) *Lateranum illum*

illum Conſulem deſignatum fuiſſe obſervabam , ipſumque Flavium etiam Militum Tribunum . Idem de præfectis Prætorio imperatam ſibi exſequentibus cædem , notat Ludovicus Dorl eans ad librum I. Annalium Cornelii Taciti pagina 24.

L. Juſtus Lipſius in Commentariis ad librum quintumdecimum Annalium Cornelii Taciti , quum animadvertiſſet , *Tribunos interdum ſupplicium manu ſua ſumſiſſe* : *Notari* (inquit) *volo . Nam alias Speculatores fere ad ſupplicia ſumenda deſtinati , non inſignes milites* . Godeſchalcus Stevvechius ad librum I. Vegetii *De re militari* Capite XXIII. idem prodit. *Erant quippe hi Speculatores ſuppliciis ſumendis deſtinati , ut jam audiſti , & probat Tacitus libro* I. *hiſtoriarum, nominatim in cæde Piſonis . Quidam Spiculatores non recte nominarunt , ut Abdias libro* IV. *in ſupplicio Jacobi , & Joſiæ , item alii . Ceterum Speculatores appellandi ſunt , ut apud Julium Firmicum libro* VIII. *Capite* XXVI. *& lege: Divus : De bonis damnatorum . In Euangelio Marci Capite* VI. *verſu* 27. ἀποστείλας ὁ Βασιλεὺς σπεκυλάτορα . Quod de Speculatoris orthographia notat Vir gravis & eruditus, ratione valida, & veterum Latinorum ſcriptorum auctoritate nititur. Speculator enim ab *ſpecio , quo Ennius uſus* eſt verbo derivat M. Terentius Varro libro V. de lingua Latina, docetque auctor ipſe Romanorum doctiſſimus : *Hinc ſpecula , hinc ſpeculum , quod in eo ſpecimus imaginem . Specula, de qua proſpicimus . Speculator, quem mittimus ante , ut reſpiciat , quæ volumus* . Id genus militum paſſim antiquæ Inſcriptiones memorant . Apud Gruterum pag. 126.

SCHOLA . SPECULATORUM . LEGIONUM . I.
ET II. ADIUTRICUM. PIAR. FIDELIUM.

Apud J. B. Donium Claſſe VI. num. 64.

SPECULATOR. COHORTIS. I. PRAETORIAE

Numero 95.

SPECULATOR. COHORTIS. VII. PRAET.

Numero 178.

SPECULATOR. COH. VII. URBAN.

Numero 136. occurrit

VETERANUS. SPECULATORUM

Numero 3. ejuſdem claſſis memoratur

COHORTIS. III. SPECULATORUM. ANTIQUUS
CENTURIO.

Numero 7.

CENTURIO COHORT. VI. SPECULATOR.
CLASSIS MISENAT.

Neque ſolum pedites Legionarii , Prætoriani , Urbani , & Claſſarii , ſed fuerunt etiam Speculatores *equites*. In Syntagmate Inſcriptionum antiquarum Thomæ Reyneſii claſſe VIII. numero LXIV, pag. 539. Epitaphium exhibetur, in quo legitur :

M. ALIMIUS M. F. VEL.
SABINUS EQ. R:
SPECULATOR. ET. PRAEF.
TURMAE SPECULATOR.
AUSILIAR. LEG. III. SCYTH.

Apud Roſatos Anxanenſes cives noſtros in Tabula ænea reperta inter ruinas antiqui Templi prope Aternum:

L. VETURIUS. PRÆF.
TURMÆ. SPECULAT.
VALERIEN.

Milites Valerienſes pertinebant ad legionem viceſimam , ab Auguſto Cæſare conſtitutam ; cui VICTRICIS cognomentum exſtitit . Quamvis autem Græcum Sancti Marci Σπεκυλάτωρα (non Σπεκυλάτορα , vel Σπεκυλάτοραν , ut in pluribus apud Millium MS. Codicibus habetur) ex Latino factum , quemadmodum multa in Euangeliis , & poſterioris ævi tum Eccleſiaſticis tum profanis ſcriptoribus leguntur , a *Spiculatore* potius *Spiculum geſtante* , quam a *Speculatore* ſecundum Varronis etymologiam nonnulli dictum velint , Voſſio non improbante ; atque adeo ita diſtinguant , ut di-

verſum in utroque miniſterium agnoſcant: tamen quum certum ſit ſæpe confundi, & *Speculatorem* in Græco-Latinis Philoxeni Gloſſis transferri κατάσκοπον, ϗ ἀποκεφαλίζοντα, ſatius viſum eſt *Speculatorem* retinere, ut in citato Sancti Marci capite allatiſque monimentis ſolida atque perſpicua ratione vallatis, legitur; ſive pro Δημίῳ Carnifice ſive pro Διωκτῆρι, Διαγγέλῳ Exploratore, Annunciatore Πτερόφ' λῳ Ἡμεροδρόμῳ Ἐκ τῶν σκοπῶν ἀγγελαφόρῳ, aliiſque accipiatur.

LI. Munus & jus Speculatorum in veſtes damnatorum ad ultimum ſupplicium præclare illuſtrat Jacobus Rœvardus Conjectaneorum libro iii. capite xiii. Adeo autem perſpicue *a Militibus Speculatoribus* Jeſum Chriſtum crucifixum fuiſſe vir gravis oſtendit, ut ſi verum animo liberrimo ſectari velimus, non aliter nobis merito ſentiendum ſit. *Si de reo* (inquit) *ſumendum eſſet ſupremum in Provinciis ſupplicium, Centurio cum ſuis Speculatoribus ad locum ſupplicii reum perducebat, nec ante decedebat, quam Præſidis ſententia mandata foret exſequutioni. Sic enim in Cypriani Martyris vita ſcripſit Pontius Diaconus.* ET CUM EXIRET PRÆTORII FORES, IBAT COMES MILITUM TORBA: ET NE QUID IN PASSIONE DEESSET, CENTURIONES, ET TRIBUNI LATUS TEXERANT. *Eum morem viſus eſt etiam in Evangelio expreſſiſſe divus Marcus Capite xv. In hanc enim ſententiam ſcribit.* MILITES CHRISTO EXTRA PRÆTORIUM DUCTO, TOTAM COHORTEM CONVOCANT, EUMQUE PURPURA INDUUNT. ET POSTQUAM EI ILLUSERUNT, SPOLIANTES EUM PURPURA, IPSIUSQUE VESTIBUS INDUENTES, CRUCIFIGENDUM AD LOCUM GOLGOTHA, (QUOD CALVARIÆ LOCUM SIGNIFICAT) EDUCUNT. *Et quia divus Mattheus Centurionis meminit, qui Jeſum ſervabat, ex eo probabiliter conjectari licet, id prorſus eſſe vero conſentaneum, quod de Centurione, & Speculatoribus dixi: Eamque Cohortem, cujus meminit divus Marcus ex Speculatoribus, & Optionibus exſtitiſſe. Atque ita Speculatores accepiſſe videri poteſt Cornelius Tacitus libro xix. cum ait,* FABIUS VALENS CUM QUATUOR SPECULATORIBUS, ET TRIBUS AMICIS, TOTIDEMQUE CENTURIONIBUS AD NAVES REGREDITUR MATURE. *Obſervari etiam ſolebat, ut reo ad locum ſupplicii perducto, tot Speculatoribus, aut ſorte, aut aliqua alia ratione exſequutio ſententiæ mandaretur, quot eſſe ad eam rem neceſſarii viderentur. Et hinc deinde factum eſt, ut per* SPECULATORES *interdum Carnifices intelligerentur. Cum alioquin hi proprio dici Speculatores ſoleant, qui hoſtilia ſilentio proſpiciunt, Feſto, Lucio Floro, Æmilio Probo, & Tertulliano auctoribus. Julius Firmicus libro viii, Capite xxvi.* SPECULATORES FACIET, QUI NUDATO GLADIO HOMINUM AMPUTANT CERVICES. *Meminit etiam* SPECULATORUM *Paulus Diaconus cum ait:* CYPRIANUM STETISSE IN LINEIS EXSPECTANTEM SPECULATOREM. *Et Seneca de Ira libro i.* TUM CENTURIO SUPPLICIO PRÆPOSITUS CONDERE GLADIUM SPECULATOREM JUBET: *Et de hujuſmodi Speculatoribus viſus eſt Ulpianus ſenſiſſe cum ſcribit:* PANNICULARIA AD SPECULATORES

Google

RES PERTINERE. Capite vi. *DE BONIS DAMNATORUM. Haud dubie per Speculatores carnifices intelligens, eorumque jus vetus ſimul exprimens. Moris enim erat, ut rei damnati & affecti ſupremo ſupplicio, veſtimenta inter ſe carnifices dividerent, eumque morem docent nos Euangeliſtæ ſinguli. Ajunt enim, Milites quatuor poſtquam Jeſum Cruci affixerant ejus veſtimenta cepiſſe, & ex iis quatuor partes feciſſe, ſingulis militibus unam. Nec alio videtur referendum, quod Paulus Diaconus ait, Cyprianum Martyrem ad locum ſupplicii perductum SE BIRRO EXSPOLIASSE, ET TRADIDISSE CARNIFICIBUS. Eaque omnia, quæ PANNICULARIA dicuntur, ſibi Jure ſuo hujuſmodi Milites olim uſurpaſſe, auctor eſt idem Ulpianus dicto capite ſexto.* Hactenus vir doctiſſimus juris peritia & eruditione cum primis illuſtris. Ulpiani autem verba libro x. *de Officio Proconſulis*, recitata in Digeſtorum libro xlviii. lege vi. §. *Panicularia* ex reſcripto *Divi Hadriani Aquilino Braude* ſunt, quæ ſequuntur. *Panicularia ſunt, quæ in cuſtodiam receptus ſecum attulit ſpolia, quibus indutus eſt quis, quum ad ſupplicium deducitur, ut ea ipſa appellatio oſtendit. Itaque neque Speculatores ultro ſibi vindicent: neque Optiones ea ſibi deſiderent, quibus ſpoliatur, quo momento quis eſt punitus.* Hujuſmodi Juris militum Speculatorum in hiſtoria quoque Eccleſiaſtica non obſcura monimenta occurrunt. Conſtat etiam, quandoque ab invictis Chriſti Martyribus, qui libentiſſime mortem obibant, id ipſum Speculatoribus generoſa liberalitate compenſatum fuiſſe, vel cumulatum. In actis Proconſularibus Martyrii S. Cypriani Epiſcopi Carthaginenſis numero v. legimus: *Cum ſe dalmatica expoliaſſet, & Diaconibus tradidiſſet, in lintea ſtetit, & cœpit Spiculatorem ſuſtinere. Cum veniſſet autem Spiculator, juſſit ſuis, ut eidem ſpeculatori viginti quinque aureos darent.* Diaconibus nimirum ab Antiſtite ſanctiſſimo tradita fuerat veſtis Dalmatica, quæ Militi interfectori debebatur. In actis S. Maximiliani martyris vulgatis a Theodorico Ruinartio pag. 164. editionis Veronenſis, ipſe Chriſti Pugil gladio perimendus ad patrem converſus ait: *Da huic Spiculatori veſtem meam novam, quam mihi ad militiam præparaveras.* De veſtibus damnati ad mortem importune ac ſatis infeliciter agit Antonius Monachus in Tractatu *de Exſequutione in Veſtibus* Capite ii. numero xlviii. & ultimo: res enim eſt hujuſmodi, quæ majorem ab ipſo eruditionem poſtulat & diligentiam. Gratiam autem a lectoribus iniiſſet, ſi ubi diviſas a militibus Chriſti veſtes memorat, militum Speculatorum, qui illum crucifixerunt, jus deſignaſſet. Sed hac in parte ab iis etiam, qui ſacros Euangelii libros prolixis commentariis explicarunt, non raro peccatum eſt. Ex tot antiquis itaque ſcriptoribus ac diverſi generis monimentis exploratum eſt, milites in Caſtris & in Urbe juſſu Imperatoris, in provinciis autem juſſu præſidum, damnatis pœnas atque ſupplicia inferre conſueviſſe. Qui mos apud Hebræos adeo conſtanter ſervatus eſt, ut ſi qui inter indigenas extra militum ordinem ſuppliciis quandoque ſontes afficerent, id *vice Militum* actum haberetur ac proderetur. Chereas apud Joſephum lib. xix. Judaicarum antiquitatum Capite i. διακονούμεθα δορυφόροι, καὶ δήμιοι καθεστηκότες ἀντὶ στρατιωτῶν *Miniſtramus Satellites & Car-*

& Carnifices conſtituti pro militibus.

LII. Qui ſupplicia irrogabant milites, ſolebant & reos homines capere, eiſque vincula indere. Tacitus libro xi. Annalium de Aſiatico ſcribit. *At Claudius nihil ultra ſcrutatus, citis cum militibus tamquam opprimendo bello Criſpinum Prætorii præfectum miſit, a quo repertus apud Bajas, vincliſque inditis, in Urbem raptus, neque data Senatus copia, intra cubiculum auditur Meſſalina coram.* Idem eodem libro de Silio, & Meſſalina ad ſupplicium quæſitis: *Ceteris paſſim dilabentibus affuere Centuriones, inditaque ſunt vincula, ut quis reperiebatur in publico, aut per latebras.* Libro xi. *Fœnius Præfectus juſſu Imperatoris* [Neronis] *a Caſſio milite, qui ob inſigne corporis robur adſtabat, corripitur, vinciturque.* Reorum cuſtodia, ut liquet ex Ulpiano libro II. *de Officio Proconſulis*, alia erat *publica*, alia *militaris*, alia *libera*, alia fidejuſſoribus *commiſſa*: quas erudite, more ſuo, explicat Bævardus libro iii. Variorum capite xii. De militari cuſtodia perſpicua teſtimonia exhibent liber quadrageſimus octavus novi digeſti titulo *De Cuſtodia & exhibitione reorum*, lex II. Codicis *de exactoribus Tributorum*, & lex xvii. *de erogatione militaris annonæ*; illamque præclare illuſtrat Lipſius in Commentario ad librum iii. Annalium Cornelii Taciti pag.140. & ſequenti, itemque Dorleans in novis cogitationibus ad Tacitum libro vi. pag.361. 362. Huic non ſolum traditum fuiſſe Chriſtum Dominum ex Matthæi capite xxvii Marci cap.xv., & Joannis cap.xix., verum etiam beatos Apoſtolos ejus Petrum & Paullum, ut conſtat ex actis Apoſtolicis capitibus xii. xxiii., & xxvii. Per milites quoque *infligi verbera* conſueviſſe, præter hiſtoriam Jeſu Chriſti, paſſim Romani Scriptores narrant. Suetonius in Tiberio capite liii. *Nurum Agrippinæ poſt mortem mariti in Pandatariam relegavit, conviciantique oculum per Centurionem verberibus excuſſit.* Idem in Caligula capite xxvi. *Quæſtorem ſuum in conjuratione nominatim flagellavit, veſte detracta projectaque militum pedibus, quo firmi verberaturi inſiſterent.* Non unus denique Matthæus in Euangelii capite xxvii. prodit a militibus aſſervata, & cuſtodita fuiſſe interfectorum cadavera. Petronius Arbiter, qui Nerone imperante Romæ floruit, in Satyrico ſcribit = *Miles, qui cruces aſſervabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret injuſſo Magiſtratu.*

LIII. Hiſtoria Eccleſiaſtica ſequentis ætatis non minus aperta de rebus ipſis exempla ſuppeditat. Profecto Chriſtianos juſſu Præſidum a militibus captos cuſtodiri conſueviſſe, conſtat ex actis S. Ignatii Epiſcopi Antiocheni, & Martyris, editis primum ab Uſſerio, deinde a Ruinartio; Ex epiſtola ejuſdem S. Ignatii ad Romanos, ex Apologia ſecunda S. Juſtini Martyris oblata M. Aurelio Imperatori, apud Euſebium Epiſcopum Cæſarienſem libro iv. capite xvii. ex Epiſtola Eccleſiarum Viennenſis, & Lugdunenſis ad Chriſtianos per Aſiam, & Phrygiam conſtitutos, apud eumdem Euſebium libro v. capite primo; ex actis Sanctorum Tryphonis, Reſpicii, aliorumque plurium collectorum ab eodem Ruinartio. Quod pertinet ad ſupplicia irrogata per milites, Eccleſia Smyrnenſis in Epiſtola de

Mar-

Martyrio Sancti Polycarpi Epiſcopi numero xviii. ſcribit. Ἰδὼν οὖν ἑκατόνταρχος τῶν Ἰουδαίων γενομένην φιλονεικίαν, θεὶς αὐτὸν ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς ἔκαυσεν. *Videns autem Centurio a Judæis ortam contentionem, corpus in medio ignis poſitum exuſſit*. Acta ſincera S. Pionii Martyris: *Ultro ſe veſtimentis ſpoliavit. Et in cælum ſuſpiciens, ac Deo gratias agens, ſuper lignum ſe ipſum extendit, militique tradidit, ut clavis crucifigeretur* S. Fructuoſus Epiſcopus *a Militibus beneficiariis* captus eſt, atque detruſus in Carcerem, ex actis ejus numero i. *Beneficiarii* autem dicebantur, qui ad militiam Tribunorum beneficio promoti erant, teſte Vegetio libro ii. *de re militari* capite viii. Eos milites adſtitiſſe ſupplicio, quum idem Fructuoſus, itemque Auguſius, & Eulogius Diaconus vivi comburerentur, in iiſdem actis legimus. Acta Sanctorum Martyrum Jacobi, & Marciani produnt. *Tunc attentantur numeroſis duriſque cruciatibus per Stationarium militem, juſtorum, piorumque carnificem.* Ex actis Proconſularibus Sanctorum Claudii, Aſterii, & aliorum liquet Euſtalium *Commentarienſem*, & Archelaum *Speculatorem* tormenta, pœnaſque, a Præſide Lyſia imperatas irrogaſſe, ejuſque juſſa exequutioni mandaſſe. Acta ſincera Paſſionis Sanctorum Martyrum Donati, Felicis, & fratrum eorum, edita nuper a viro clariſſimo Victorio Ciovardo pag. 86. *Alia die præcepit Speculatori, ut capita eorum incideret. Decollati ſunt autem beatiſſimi athletæ Jeſu Chriſti Donatus & Felix in eodem loco Sentiano, die kalendarum Septembrium*. Dies profecto me deficeret, ſi quæ in rem ipſam in aliorum Martyrum probatis actis leguntur, hìc referrem. Pauca e multis indicaſſe ſufficiat, ut quod hactenus luculentis, & apertis teſtimoniis multifariam oſtendimus, hoc etiam ex capite fiat clarius.

LIV. Exploratum ergo, certumque eſt, milites non ſervos apud Romanos vincula, tormenta, & neces inferre conſueviſſe; ac Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum ab ipſis militibus uſitato more cruci ſuffixum, & interemtum. Cujus tamen nationis illi fuerint, penitus ignotum eſt. Ex antiquis Eccleſiæ Patribus ſunt qui produnt, triſte illud miniſterium obiviſſe *Judæos*, alii id egiſſe *Romanos*, quorum nomen, quum latiſſime patuerit, novas rurſus difficultates parit, & ambages. Lactantius Firmianus libro iv. divinarum inſtitutionum capite duodevigeſimo, ſcribit: *Pontius, & illorum clamoribus, & Herodis Tetrarchæ inſtigatione metuentis ne regno pelleretur, victus eſt. Nec tamen ipſe ſententiam protulit, ſed tradidit eum Judæis, ut ipſi de illo ſecundum legem ſuam judicarent. Duxerunt ergo eum flagellis verberatum: & prius quam cruci affigeretur, illuſerunt, indutum enim coloris punicei veſte, ac ſpinis coronatum, quaſi regem ſalutaverunt; & dederunt ei cibum fellis, & miſcuerunt ei aceti potionem. Poſt hæc conſpuerunt faciem ejus, & palmis ceciderunt. Cumque ipſi Carnifices de veſtimentis ejus contenderent, ſortiti ſunt inter ſe de tunica, & pallio. Et cum hæc omnia fierent, nullam vocem ex ore ſuo, tamquam ſi mutus eſſet, emiſit. Tum ſuſpenderunt eum inter duos noxios medium, qui ob latrocinia damnati erant, crucique affixerunt. Quid ergo hìc in tanto facinore deplorem...... Quid de hujus crucis indignita-*

gnitate dicemus, in qua Deus a Cultoribus Dei ſuſpenſus eſt atque ſuffixus? Optatus Milevitanus libro ii. contra Parmenianum loquens de Donatiſtis. *Chriſtum* (inquit) *partiri conati ſunt, cujus Judæi nec veſtimenta ſcindere voluerunt*. S. Hieronymus libro ii. Epiſtola vi. ad Heliodorum de laude vitæ ſolitariæ. *Cerne manus Judææ, quas fixeras, cerne latus Romane, quod foderas. Videte corpus, an idem ſit, quod dicebatis clam nocte ſuſtuliſſe diſcipulos*. S. Auguſtinus ſermone ii. de Epiphania Domini: *Verumtamen, quod prætereundum non eſt, hæc Magorum illuminatio magnum teſtimonium cæcitatis exſtitit Judæorum. In terra eorum iſti requirebant, quem illi in ſua non agnoſcebant. Apud eos iſti infantem invenerunt, quem illi apud ſe negaverunt. In his terris de longinqua iſti, & peregrini puerum Chriſtum nec dum verba promentem adoraverunt, ubi cives illi Juvenem miracula facientem crucifixerunt*. Sanctus Hilarius Pictavienſis Epiſcopus lib. vi. de Trinitate numero lii. *Verumtamen etiam Gentium in eo fidem ſume. Audi enim inter ſævas Crucis cuſtodias Romanæ Cohortis indomitum ad fidem Militem. Loquitur namque conſpectis tantæ virtutis operationibus Centurio: Vere filius Dei eras iſte*. Auctor libri, qui inſcribitur: *Dicta, & interpretationes Parabolarum Sacræ Scripturæ*: quæſtione lxxvi. apud Sanctum Athanaſium Tomo II. pag. 416. *Quidnam eſt: Quare fremuerunt Gentes, & Populi meditati ſunt inania? Reſponſio. Gentes dicit Romanos, Francorum videlicet genus, qui Chriſtum crucifixerunt*. Ex recentioribus Joannes Baptiſta Mantuanus libro ii. de ſuorum temporum calamitatibus, Jeſu Chriſti erga nos charitatem ita commemorat:

Ut patrias ſordes, crimenque aboleret avitum,
Legit inauditum fati genus: illita fuſo
Sanguine, & ardenti liventia verbere membra.
Perfoſſumque caput, terebrataque tempora duris
Sentibus, erexit miles Romanus in altum
Aera. —— —— ——

De natione Militis, qui latus Jeſu Chriſti e cruce pendentis lancea aperuit, non una item eſt Scriptorum ſententia. Memoratus Joannes Baptiſta Mantuanus libro 1. de ſacris diebus.

Sunt qui Cappadocem, *ſunt qui teſtantur* Iſaurum
Te armorum Longine decus. Tu bella gerebas
Tempore, quo nobis Proles divina ſalutem
Attulit. Ipſe ſuas Mavors tibi dedicat idus,
Octobris vero decimum tibi Græcia ſextum
Jure diem celebrat, multoque illuminat igne.
Rege ſub Auguſto, ſub ſucceſſore fuiſti
Centurio. Demum in foribus cum lenta ſenectus
Jam foret, ad Chriſti crudelia fata cohortem
Jam lippis duxiſti oculis, ac lumine ſardo.
Tu cæcus non mente minus, quam corpore, ſanctum
Lancea, & admoto pectus mucrone peſiſti.
Inde cruor confuſus aquis haſtilia circum
In digitos lapſus, tetigit cum lumina, morbum Su-

Suſtulit ——————

Profecto Menologium Græcorum juſſu Baſilii Porphyrogeniti Imperatoris Græce editum ad ſextum decimum calendas Novembris Ἐπὶ Τιβερίου καίσαρος ὢν ἔτος ἐκ χώρας τῶν Καππαδόκων *Hic Tiberio Ceſare centurio fuit ex Regione Cappadocum*; Petrus vero de Natalibus in Catalogo libro iii. capite xxiii. eum Aſiaticum *de Provincia Iſauriæ* fuiſſe memorat. Contra Simeon Metaphraſtes in actis Sancti Longini apud Surium Tomo vii. *Judæum* appellat. Laurentius Longus, in vita ejuſdem *Romanum*, & quidem e Gente Caſſia. Ut nihil demum loquar de pſeudo Lucio Dextro, qui in vulgatis ejus nomine Chronicis ad annum Domini xxxiv. C. Opium militem natione *Hiſpanum* fuiſſe prodidit, qui Jeſu Chriſti pro ſalute noſtra in cruce mortui latus diro lanceæ mucrone transverberavit.

LV. Quæ quum ita ſint, quemadmodum tam varia ſecumque adverſis frontibus pugnans, antiquorum atque recentium Scriptorum ſententia de natione militum, qui Chriſtum crucifixere, in eumque patibulo affixum ſævierunt, obſcuram, atque implexam reddit hiſtoriam, ita inconcuſſum Evangelicorum librorum teſtimonium Bruttio nomini obtrectantium conlatum placitis perſpicuum reddit, id ſceleris nec patraſſe Bruttios, neque patrare potuiſſe. Apud Romanos ſiquidem adeo diverſa, & oppoſita fuit militis, & ſervi conditio, ut alia aliam omnino excluderet, ac penitus deſtrueret. Enimvero militandi poteſtatem apud Romanos non fuiſſe ſervis, Livii, Salluſtiique, Flori, aliorumque teſtantur hiſtoriæ. Hiſtoricis autem aperta Scriptorum varii generis adſtipulantur aſſerta. Extremas etiam pœnas leges adhibuerunt, ut id juris, & facultatis unis liberis, atque ingenuis ſervarent integrum. In novo digeſto Titulo *De re militari* lege xi. *Ab omni militia ſervi prohibentur, alioquin capite puniuntur*. Trajanus Imperator apud Plinium libro x. Epiſtola xxxix. de Servis inter tyrones milites repertis decernit, *Lecti ſi ſint, Inquiſitor peccavit; ſi vicarii dati, penes eos culpa eſt qui dederunt. Si ipſi, quum haberent conditionis ſuæ conſcientiam, venerunt, animadvertendum in illos erit*. Quæ lex diu ante Trajanum adeo rigide a Romanis ſervabatur, ut, ſi quando iniqua temporum, ac reipublicæ conditione cogente, ſervi ad militiam evocare contingeret, non ante id fieret, quam in libertatem vindicarentur, ut conſtat ex Livio libro xxii. Diſcrimen & in militia inter eos, natoſque ingenuos ſervatum eſt. Tradit enim in Auguſto Suetonius Capite xxv. Ipſum *ſervos viris, feminiſque pecunioſioribus inditos, ac ſine mora manumiſſos, ſub priore vexillo habuiſſe: neque aut commixtos cum ingenuis, aut eodem modo armatos*. Qui in Romanum imperium ſucceſſere ſummi principes militare decus more ac jure priſco religioſe ſervarunt: & ne qua in parte violaretur, novis cavere legibus, ut conſtat ex Codice Juſtiniani Imperatoris, titulo *de iis, qui militare poſſunt, vel non*, lege vi., Titulo *de Tyronibus* lege 11.

LVI. Patere itaque ex his arbitror, nihil adverſus Bruttios, Calabriæ Populos, Catonem tradere: Ipſius teſtimonium ex arbitrio ad ſua figmenta comprobanda traduxiſſe Gellium, qui nulla non ex parte priſcæ

priſcæ Romanorum adverſatur hiſtoriæ: Gelliano demum commento abuſos eſſe recentiores quoſdamScriptores, qui fabulas miſcentes fabulis, omni prorſus examine poſthabito, arbitrariis potius aliorum excogitatis hærere maluerunt, quam veritatem inquirere. Res profecto graviſſima, a memoria illorum longe remota, de qua agebatur, jure poſcebat, ut antequam nobilis Italiæ Populus ea nota, quacum multiplex infamia conjuncta eſt, adſpargeretur, antiqua, & quæ potiſſime ad alterum bellum Punicum pertinent, monimenta diligenter expenderentur:tum Gellii placita,& quod ex Gellio inferebatur magni ponderis aſſertum, cum Romana, ac Jeſu Chriſti hiſtoria, æquo ac maturo judicio componerentur. Nihil enim homini magis præſtandum eſt, ut monet Seneca in libro de Vita beata Capite i. quam *ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes non qua eundum eſt, ſed qua itur*. In tuto etiam poſita eſt fama Magni Cardinalis Baronii: qui in Annalibus Eccleſiaſticis affictam per ſummam injuriam Bruttiis labem depellens, veritati patrocinium impertiit; nomenque ſuum immortale nova meriti acceſſione cumulavit. Cui fruſtra recens Scriptor Gallus, & ipſe putidiſſimis A. Gellii, ac recentiorum Scriptorum figmentis inſiſtens, detrahere conatus eſt.

L A U S D E O.

00366377o